Darował Krzysztof Kraszewski w r. 1912.
Oprawiono w r. 1941.

Jakub baron Puget (Puszet).

Rezydent polski w Rzymie

+1732 ~~1777~~.

nobilitowany na sejmie
w r. 1726. za Augusta II

patrz Volumina Legum.
Tom VI, str. 232.

Ostatnie listy są pisz. synem
Jana Pugeta.

29

1=1

Rome ce 1er Fevrier 1727.

Monseigneur,

J'ai reçu l'honneur de celle, que Votre Excellence s'est daignée m'écrire du premier Janvier.

Comme je reconnois, Monseigneur, devoir aux bontés et haute protection de Votre Excellence, la grace de l'indigenat, j'ai l'honneur de lui en rendre de très humbles actions de grace, et lui témoigner le parfait attachement que j'aurai toute ma vie pour ses intérêts, et ceux de sa très illustre maison.

Ensuite des ordres que Votre Excellence se daigne me prescrire de lui continuer ma correspondance, j'aurai pour un point d'honneur d'informer regulièrement Votre Excellence, de ce qui se passera en cette cour, qui se trouve très offensée de

Rzym, 1. Lutego 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Miałem honor odebrać list, który J. W. Pan raczyłeś pisać do mnie ostatniego Stycznia.

Ponieważ dobroci i wysokiej J. W. Pana protekcyi, winienem jestem łaskę Indygienatu, mam zaszczyt złożyć Mu za to pokorne dziękczynienia, zapewniając Go o prawdziwem przywiązaniu, które przez całe życie, zachowam tak dla spraw Jego, jak dla całego dostojnego Jego domu.

Co się tyczę rozkazu J. W. Pana we względzie dalszego prowadzenia mego listowania, powezmę za punkt honoru obowiązek, regularnego donoszenia J. W. Panu o tem wszystkiem co się tylko u tego stanie dworu; jest on obecnie mocno obrażony Konstytucyą uchwaloną w Grodnie,

2.

la Constitution faite à Grodno, et des résolutions qui y ont été prises contre la personne et Tribunal du Nonce.

Ayant eu la semaine passée l'honneur d'être admis à l'audience de Sa Sainteté, pour laquelle je sollicitois depuis trois semaines, en suite des ordres que j'avois reçu de S. E. Mgr le grand Chancelier, de m'employer efficacement pour la prompte revocation de Mongr le Nonce et la substitution d'un autre, à quel effet son Excellence m'avoit aussi envoyé une lettre signée de Sa Majesté pour Sa Sainteté; laquelle, voyant que l'affaire pressoit et qu'on differoit de m'admettre à l'audience de Sa Ste, j'avois jugé à propos de la remettre au Cardinal Serary, secrétaire d'Etat, bon serviteur de Sa Majesté et zélé pour les

tudzież postanowieniami co do osoby Nuncyusza i trybunału nuncyatury.

Mając zaszczyt w przeszłym tygodniu, być przypuszczonym do audyencyi Jego Świątobliwości, czego od trzech tygodni gorąco pragnąłem, wskutku rozkazu odebranego od J. W. Kanclerza, który chciał mnie skutecznie użyć do rychłego odwołania Monsignora Nuncyusza i do wprowadzenia na tomiast drugiego. W tymże celu, J. W. Kanclerz przysłał mi list do Jego Świątobliwości, a przez Najjaśniejszego Pana podpisany. Widząc wszakże że potrzeba nagli a odkładają przypuszczenie mnie na audyencyę Jego Świątobliwości, uznałem za dobre powierzyć list ten Kardynałowi Serary, Sekretarzowi Stanu, wiernemu Najjaśniejszego Pana słudze, a pełnemu gorliwości w sprawach Rzeczypospolitej. Jego Świątobliwość mocno uskarżała

intérêts de la République: Sa Sainteté me fit des fortes plaintes sur ce qui s'étoit passé à Grodno, et m'exagera fort le deplaisir qu'Elle avoit du dernier acte suivi à Varsovie pour interdire l'exercice du Tribunal de la Nonciature: Elle me dit, qu'Elle n'auroit jamais çû que la Nation Polonaise qui s'étoit toujours montrée si zélée et respectueuse envers le St Siege, se fut emancipée jusqu'à offenser à un tel point l'autorité du St Siege et la sienne: Que si les Etats de la Republique étoient peu contents de la conduite du Nonce, ils auroient bien pû, sans faire des constitutions si prejudiciables à l'autorité du St Siege, demander son rappel et la destination d'un autre: Que sa conscience et son devoir indispensable, l'obligeoient à s'en ressentir: Qu'Elle ne satisferoit

się przede mną na to co się stało w Grodnie, przesadzając nawet nieprzyjemności, jakiej doznała z ostatniego aktu w Warszawie stwierdzonego, celem zawieszenia czynności trybunału Nuncyatury. Oświadczyła mi, że nigdy niespodziewała się aby naród polski, tak zawsze gorliwy i pełen uszanowania dla Stolicy Apostolskiej, pozwolił sobie do tego stopnia obrazić władze tejże Stolicy i Jej osoby: że jeżeli stanom Rzeczypospolitej niepodobało się Nuncyusza postępowanie, mogły łatwo, bez zatwierdzenia nowej ustawy a z ujmą władzy Stolicy Apostolskiej, prosić o odwołanie Nuncyusza a obór innego: że sumienie i konieczny obowiązek zeń upoważniają Ją do tej uwagi: że Jego Świątobliwość nie uczyni zadość prośbie Najjaśniejszego Pana i Rzeczypospolitej, w odwołaniu Monsignora Nuncyusza i nie przyjmie w przód

point aux instances de Sa Majesté et de la République pour la revocation de Mgr le Nonce, et ne recevrait point Votre Excellence comme Ambassadeur, que sa Majesté et la République ne lui eussent donné toute la satisfaction, en remettant les choses dans les même état, où elles étoient avant la tenue de la dernière Diète de Grodno: Que cette satisfaction étant suivie, Elle admettroit volontiers Votre Excellence, et donneroit à sa Majesté et à la République des nouvelles marques de sa tendresse et de son amour paternel, en revoquant Mgr le Nonce et lui en substituant un autre. Sa Ste est aussi fort irritée contre Mgr le Primat et les Evêques, parcequ'ils ne se sont pas constamment opposés à tout ce qui s'est passé à la Diète.

J. W. Pana jako Ambasadora, dopóki Jego Królewska Mość i Rzeczpospolita niedadzą Jej zadosyć uczynienia, przywracając rzeczy do tego stanu w jakim były przed złożeniem ostatniego Sejmu w Grodnie: że dopiero po takiem zadość uczynieniu, przypuście może J. W. Pana do siebie, i nowe da dowody Jego Królewskiej Mości i Rzeczypospolitej swego poszanowania i ojcowskiej swej miłości, odwołując Mgra Nuncyusza i stanowiąc na jego miejsce innego. Nadto, Jego Świątobliwość mocno jest zagniewana na Księcia Prymasa i Biskupów, że nie dość silnie i usilnie opierali się temu wszystkiemu, co uchwalonem zostało na Sejmie.

Comme je voulois repondre à Sa Sainteté, Elle me dit: que les Cardinaux St Clement et Sereary lui avaient suffisamment representé toutes les raisons que je leur avois alleguées pour la justification de Mgr le Primat, des Eveques et des actes de Grodno et Varsovie: mais que si j'avois quelque chose de nouveau à représenter, je pouvois le faire au Cardinal Sereary, secretaire d'Etat.

Etant allé, au sortir de l'audience du Pape, chez ce Cardinal, je me servis de nouveau, de toutes ces raisons que je crûs les plus propres pour excuser et justifier les Actes de Grodno et de Varsovie, aussi bien que la conduite de Mgr le Primat et des Eveques. Son Eminence

Kiedy odpowiedzieć chciałem Jego Swiętobliwości, rzekł mi mówiąc: że Kardynałowie St Clement i Zereary dostatecznie przedstawili Jej powody, które ja wytłumaczyłem im, usprawiedliwiając Xsięcia Prymasa, i Biskupów i postanowienia Grodzieńskie i Warszawskie: lecz jeżeli mam coś nowego do przedstawienia, mogę się z tem udać do Kardynała Zereary, Sekretarza Stanu.

Po wyjściu z papieskiej audyencyi poszedłem zaraz do Kardynała, a rozmowie z nim, znowu tych że samych użyłem powodów, a według mnie najosobliwszych do usprawiedliwienia postanowień Grodzieńskich i Warszawskich, jak postępowania Xsięcia Prymasa i Biskupów. Jego Eminencya mi na to: iż jakkolwiek moje powody, są dobre, lecz jeżeli

me repondit que toutes mes raisons étoient belles et bonnes: mais que si Sa Majesté et la République ne satisfont pas Sa Sainteté combien Elle souhaite, on ne doit rien attendre que de funeste, vû la fermeté et constance de Sa Sté dans ses résolutions, sur tout quand il s'agit de soutenir et defendre l'autorité du St Siege.

La Congrégation de l'immunité à la quelle le Pape avoit remis la connaissance de l'interdiction de la Nonciature, est dans le sentiment que l'autorité du St Siege et l'honneur du Pape ayant été en cela ignominieusement attaqués, Sa Sté s'en doit ressentir et se servir de l'autorité que la qualité de Vicaire de Jesus-Christ,

J. Królewska Mość i Rzeczpospolita nie dadzą, Jego Świątobliwości zadość uczynienia, jakiego sobie życzy, nic dobrego spodziewać się nie należy, a to z powodu mocy i stałości Ojca Sgo w Jego postanowieniach, mianowicie tam, gdzie idzie o utrzymanie i obronę władzy Stolicy Apostolskiej.

Kongregacya decydująca w tym względzie, a którą Papież zawiadomił o zawieszeniu Nuncyatury, podziela jące przekonanie, że władza Apostolska i honor Papieża, niegodnie obrażone w tem zdarzeniu, upoważniła Ojca Sgo do użycia władzy uczuciu tej obrazy, a razem do użycia władzy, jaką godność Wikariusza Jezusa Chrystusa mu nadaje, aby wymagać w tym względzie zadość uczynienia, jeżeliby J. Królewska Mość

lui donne, pour en avoir satisfaction, si sa Majesté et la République refusent de la lui donner.

J'attens avec impatience l'arrivée de Messieurs les neveux de Votre Excellence en cette ville, afin que j'aye l'honneur de leur offrir tous ces services dont je serai capable. Sitôt que la personne que Votre Excellence m'écrit qu'Elle envoit icy, sera arrivée, je ne manquerai pas, Monseigneur, de la servir et assister en tout ce qui me sera possible pour d'autant plus mériter la continuation des Graces et haute protection de Votre Excellence, auxquelles aspirant de plus en plus, j'ai l'honneur d'être avec un très profond et très soumis respect, Monseigneur, de Votre Excellence, le très humble, très obeissant et très obligé Serviteur

le B. Puget.

i Rzeczpospolita odmówić Mu roku go chciały.

Z niecierpliwością oczekuję przybycia godnych Synowców J. W. Pana w tem mieście, a to abym miał zaszczyt być im w czemkolwiek użytecznym. Jak tylko przybędzie ta osoba o której mi J. W. Pan pisze, nieomieszkam towarzyszyć jéj i służyć we wszystkiém, co będzie w mojéj mocy, rad przez to zasłużyć na dalszy ciąg łaski i wysokiéj protekcyi J. W. Pana, do których wzdychając coraz bardziéj, mam honor zostawać z najgłębszém i z najuniżeńszém uszanowaniem

J. W. Pana,

najpokorniejszy, najposłuszniejszy i najobowiązańszy Sługa

Puget.

List 2.

Rome le 8. fevrier 1727.

Monseigneur,

Continuant à informer Votre Excellence de ce qui se passe en cette Cour au sujet des affaires de la Pologne, j'aurai l'honneur de lui marquer, que le Cardinal Lercari, Sécrétaire d'Etat m'ayant fait appeller jeudy matin, il me dit que Sa Sainteté outre la Congrégation de l'immunité qu'Elle avoit déjà consulté sur l'affaire de l'interdiction de la Nonciature, avoit voulu faire tenir une Congrégation d'Etat sur la même affaire. Que cette Congrégation, qui s'étoit tenue en sa présence, étoit du sentiment que pour le présent

Rzym 8. Lutego 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W dalszym ciągu donoszenia J. W. Panu o tém co się dzieje na tym dworze w przedmiocie spraw Polskich, mam zaszczyt zawiadomić Go, że Kardynał Lercary, Sekretarz Stanu, przywoławszy mnie we czwartek rano, powiedział mi, że Jego Świątobliwość, oprócz Kongregacyi Dyspencyj, któréj rady zasięgał w okoliczności zawieszenia Nuncyatury, chciała nadto zwołać Kongregacyą Stanu w tej że samej sprawie. Że ta Kongregacya, która się odbyła w Jéj obecności, była zdania, że jak do tej pory, Ojciec Sw. dostateczne uczynił aby utrzymać całość i nietykal-

Sa sainteté avoit suffisamment pourvu à la conservation et maintien de l'autorité du St Siege, par les Brefs qu'Elle avoit envoyés à Sa Majesté, à Mgr le Primat et aux Eveques: mais que si Sa Majesté et la Republique refusent de lui donner la juste satisfaction qu'Elle demande, en remettant les choses dans le même état, où elles etoient avant la tenue de la Diete de Grodno, Sa Sainteté devoit alors se servir de toute l'autorité que lui donne la qualité de Vicaire de Jesus-Christ, pour se la faire faire. Son Eminence m'enjoignit ensuite au nom de Sa Sainteté d'en écrire très efficacement en Cour de Sa Majesté.

Le palais du Cardinal Paulucci est déjà engagé au Cardinal Pereyra qui doit même en avoir

niu władzy Stolicy Apostolskiej, a to wysłaniem listów papieskich do J. K. Mości, Księcia Prymasa i Biskupów: ale, jeśli J. K. Mość i Rzeczpospolita odmówią Jej słusznego zadośćuczynienia, którego żąda, przywróceniem rzeczy do tego stanu, w jakim znajdowały się przed odbyciem się sejmu w Grodnie; w takim razie Ojciec Ś. użyje całej władzy, jaką nadaje mu godność Wikariusza Jezusa-Chrystusa, aby sam sobie zrobił zadośćuczynienie. Jego Eminencya prosił mnie następnie w imieniu Jego Świątobliwości, abym skutecznie oznajmił o tém Dworowi Najjaśniejszego Pana.

Pałac Kardynała Paulucci zamówiony już jest dla Kardynała Pereyra, który podobno już go wziął w posiada-

fait la location. Le palais que ce Cardinal laisse, passe pour un des plus beaux, des plus grands et des plus magnifiques de Rome: mais néantmoins il y manque quantité de commodités; outre cela il est situé au de là du Tibre, dans une rue qu'on appelle la Lungara: cet endroit est éloigné de toute la noblesse. La Reine Christine de Suède a habité ce même palais jusqu'à sa mort. Il y en a un autre qui est presque dans le milieu de Rome, situé à la la place du Mont de la Piété: il appartient au Cardinal Barberini: on en demande cent écus Romains par mois; pourtant je crois qu'on pourroit l'avoir pour quelque chose de moins. Plusieurs Cardinaux et Ambas-

nie. Pałac który Kardynał ten opuszcza, uchodzi za najpiękniejszy, za największy i najokazalszy w Rzymie: z tém wszystkiém brak tam wielki wygód; prócz tego, położony jest za Tybrem, przy ulicy nazwiskiem la Lungara; miejsce to odległe jest od stanu Szlacheckiego. Królowa Krystyna Szwedzka mieszkała w tym pałacu do samej śmierci. Jest jeszcze inny pałac w samym środku Rzymu, na placu du Mont de la Piété: własności Kardynała Barberiniego: chcą za ń sto talarów Rzymskich na miesiąc; z tém wszystkiém, rozumiem że cośkolwiek spuszczą z ceny.

Wiele Kardynałów i Ambassadorów mieszkało tam; między innemi Hrabia de Martinis, Ambasador Tego

sadeurs y ont logé; entre autres le Comte de Martinis Ambassadeur de S. M. Imperiale, et le Cardinal de la Trimouille, ministre du roi de France. Il y en a encore des autres où des cardinaux ont aussi logé; mais ils sont trop ordinaires pour un Ambassadeur qui veut vivre avec quelque état dans cette ville.

J'implore Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de Votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être avec un très profond et très soumis respect, Monseigneur,

de Votre Excellence,

le très humble, très obéissant et très obligé Serviteur,

le B. de Puget.

Cesarskiej Mości; tudzież Kardynał de la Trimouille, ministr Króla Francuskiego. Jest oprócz tego, wiele innych pałaców, gdzie takie Kardynali zamieszkiwali; ale zbyt są pospolite dla ambasadora, chcącego żyć świetnie w tém mieście.

Błagam J. W. Pana o dalszy ciąg względów i wysokiej protekcyi Jego dla mnie, i mam zaszczyt zostawać z najgłębniejszym i najuniżeńszem uszanowaniem

J. W. Pana

najpokorniejszy, najposłuszniejszy i najobowiązańszy Sługa

de Puget.

List 3.

Rome ce 8. Mars, 1727.

Monseigneur,

Lundi au soir 3. d. c. arriva en cette ville Mr le Comte Dębski, second fils de Mr le palatin de Brześć de Cujavie, expedié par Messeigneurs le Grand Maréchal, le grand Chancelier, le grand Thrésorier de la Couronne, et par Mgr le Comte Potocki, Maréchal de la Cour; il me rendit ce soir même l'ordre que ces Seigneurs se daignoient me donner de luy prêter mon assistance, afin qu'il eût pû sans délai rendre ses Depêches aux Cardinaux Lercary, Albani et Coscia; et ensuite la lettre

Rzym 8. Marca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W poniedziałek wieczór o 3. godzinie, przybył do tutejszego miasta J. W. Dębski, wtóry syn J. W. Wojewody Brzesko-Kujawskiego, wysłany przez JJ. WW. Panów Marszałka W. K. Kanclerza W. Kor. Podskarbiego W. K. i przez J. W. Potockiego, Marszałka Dworu. Tegoż samego jeszcze wieczora odebrałem rozkaz, że ci J. W. Panowie zechcieliby przyjąć moje usługi, a to celem najśpieszniejszego wręczenia Depeszy, Kardynałom Lercary, Albani'emu i Coscia; a potem, listu do Jego Świątobliwości, aby odpowiedź nań mogła być do tych

qu'il avoit pour Sa Sainteté, et luy procurer une Reponse favorable qui repondit aux souhaits des Etats de la Republique. Je compris fort bien, et par le contenu de mes Ordres, et par ce que le Comte me representa de ses Depêches, que la matière étoit très importante, s'agissant de donner une juste idée et information à cette Cour, des affaires qui interviennent presentement en Pologne; ensuite de la nouvelle Loix établie pour l'Ambassade au St. Siege, afin de disposer Sa Sté. a prendre des mesures conformes aux souhaits des Etats de la Republique, et cela pour eviter des suites qui ne pourroient être que très funestes au bien de la Religion même. Celle pour

ponieważ iżby odpowiedziała życzeniom Stanów Rzeczypospolitey.

Pojąłem wcale dobrze i z osnowy danych mi poleceń, i z tego co J. W. Dębski mi przedstawił, że treść tych Depesz była bardzo ważna, ściągająca prawdziwe dać wyobrażenie i informacye tuteyszemu Dworowi, czasu tych spraw obecnie w Polsce; tudzież nowych praw ustaw uchwalonych co do Ambasady w Stolicy Apostolskiey; nakoniec nakłonić Jego Świątobliwość do przyjęcia środków stosownych do życzeń Stanów Rzeczypospolitey — a to celem uniknienia następstw, które bardzo być by mogły szkodliwe dobru samejże Religji.

Dla tych powodów zaraz nazajutrz zawiozłem J. W. Dębskiego do Kardynała St. Cle-

quoi dès le lendemain je conduisis Mr le comte Dębski chez le cardinal St Clement, qu'auquel, après un compliment relatif à ses instructions, Mr le comte présenta le paquet qui étoit pour son Eminence, laquelle repondit, que comme le paquet étoit assez gros, Elle supposoit qu'il y avoit de la matière à lire et à examiner sur tout s'agissant d'une affaire de l'importance qu'elle connoissoit être les présentes Dépêches: qu'ainsy il lui falloit quelques tems pour pouvoir dire son sentiment à Mr le comte: qu'il pouvoit en attendant être assuré qu'Elle s'employeroit avec la dernière efficacité

ment, którému po stosownych słowach grzeczności względem swoich instrukcyi, J. W. Dębski wręczył pakiet pod adresem Jego Eminencyi. Jego Eminencya odpowiedziała, że widząc pakiet dość dużej objętości, mniema że jest co w nim czytać i roztrząsać, tem więcej, w sprawie tak ważnej, jaką niniejsze depesze zawierają; że dla tego dłuższego tej potrzeba czasu, aby dać mu swe zdanie w tym względzie; że tymczasem zapewnia go, że niezmiernie skutecznie się zajmie aby odpowiedzieć zaufaniu jakie Panowie Ministrowie w niej pokładają, i w zadnie uczynienia swego obowiązku jako protektor Króle-

pour correspondre à la confiance que Messieurs les Ministres témoignoient avoir en Elle, et pour satisfaire à son devoir de protecteur du Royaume, et qu'en son particulier Elle lui offroit tout ce qui étoit en son pouvoir. Nous allames ensuite chez le Cardinal Serçary, auquel nous parlames avec beaucoup de respect et soumission; mais aussy nous luy representames avec force et fermeté ce dont nous étions convenus, Mr le Comte Dębski et moi, relativement à la matière dont il s'agissoit, et au contenu de nos commissions. Son Eminence se contenta pour lors de nous repondre

lectwa, i zwłaszcy swej osobistości, zapewnia nam to wszystko co tylko będzie w jego mocy. Nastąpnie udaliśmy się do Kardynała Serçary, z któym mówiliśmy z wielkim uszanowaniem i uniżonością, a jednak silnie i stanowczo przedstawiliśmy mu to, o czém wprzód z J.W. Dębskim mówiliśmy się, to jest w przedmiocie interesowanego i treści naszych poleceń. Jego Eminencya ograniczyła się tym razem odpowiedzią, mniéj więcéj taką, jaką już słyszeliśmy od Kardynała St Clement; to jest, że rozpatrzy dziś pakiet, treść dwiego pakietu, który Ziej J.W. Dębski zostawił, i że póżniéj da nam swe zdanie

à peu près, comme le Cardinal St Clement, qu'Elle examinerait le contenu du gros paquet que Mr le Comte Dzbchi lui avoit apportoit, et qu'Elle nous diroit par après son sentiment: de là nous allames chez le Cardinal Loseia, et dans l'Antichambre du Pape, on nous dit que le Cardinal se trouvant incommodé de la fluxion de la goute, n'admettoit personne; et que le Pape ne donnoit pas l'audience ce jour-là. Nous retournames jeudi chez le Cardinal St Clement. Son Eminence nous dit qu'Elle avoit lû, examiné et réflechi sur le contenu des Depeches que Mr le Comte lui avoit apportées; qu'Elle entroit fort dans

w tym względzie. Z tamtąd udaliśmy się do Kardynała Loseia, lecz w przedpokoju Papieżkim powiedziano nam że Kardynał będąc chorym obecnie na podagrę, nikogo nie przyjmuje; a że papież tego dnia nie daje audyencyi. We czwartek powtórnie udaliśmy się do Kardynała St Clement. Tego Eminencya oświadczyła nam, że przeczytała, ~~egzaminowała~~ rozbierała i zastanawiała się nad depeszami wręczonemi przez J. W. Dzbskiego; że nader wchodzi w powody Panów Ministrów i że mówiła o tem z Kardynałem Lercary; lecz, że pomimo najskuteczniejszych i najżywszych

les raisons des M^rs les ministres, et qu'Elle en avoit parlé au Cardinal Severoly; mais que malgré ses plus efficaces et plus vives représentations, ce Cardinal ne lui donnoit pas trop bonne espérance de réussite selon les souhaits des M^rs les ministres, par rapport qu'il lui avoit dit; que le Pape persistoit toujours à vouloir avant toute chose, la reparation de l'autorité et honneur du St Siege blessé, et la revocation de l'interdiction de la Nonciature; qu'à la premiere occasion, Elle en parleroit de nouveau au Cardinal Severoly, et qu'Elle en parleroit aussi à Sa S^té dans la premiere audience qu'Elle pourroit obtenir. Nous retournames aussy hier chez le Cardinal Severoly, le quel nous voyant

przedstawieni z Tey strony. Kardynał ten uczynił jey wielkiy nadzieję skutku wedle życzenia Panów Ministrów w ich interessie; że Papież upiera się, aby przedewszystkiem było zadość uczynienie władzy i honorowi Stolicy Apostolskiey, i odwołanie zawieszenia Nunciatury; że przy pierwszey sposobności Jego Eminencya znów pomówi z Kardynałem Severoly, w tym względzie, równie jak z Ojcem S^tym na pierwszey audyencyi ktorą uzyska. Także drugi raz udaliśmy się wczoraj do Kardynała Severoly, ktory spostrzegłszy nas w swoiem przedpokoju, wracając z Kaplicy w zmiesionej w ko-

dans son antichambre au retour qu'il faisoit de la Chapelle qui s'étoit tenue dans l'Eglise des Dominiquains, pour la fête de St Thomas d'Aquin, nous fit entrer et nous dit qu'il n'avoit pas encore eu le temps de lire tous les papiers qui étoient inclus dans le paquet; qu'il en avoit bien vu quelques uns qui lui avoient donné lieu de parler à Sa Sainteté de la venue de Mr le Comte Dębski, et de ses Depeches, mais qu'il n'avoit d'autre chose à luy dire, sinon ce qu'il m'avoit tant de fois dit de la part même de Sa Ste. Que la Nation ne devoit pas espérer de Sa Sainteté aucune resolution favorable pour la revocation de Mr Santini,

ście Dominikanów w Dzień Swiętego Tomasza z Akwinu, zaprosił do siebie, mówiąc że nie miał jeszcze czasu rozpatrzeć się we wszystkich pismach zawartych w pakiecie; że niektóre z tych jakie przeczytał, dały mu powód mówić z Jego Swiętobliwością o przybyciu J. W. Dębskiego i o depeszach; ale że nic więcej nie ma mu do powiedzenia, jak to, co już tyle razy oświadczył mu ze strony Jego Swiętobliwości; jest. Naród polski nie powinien spodziewać się żadnej pomyślnej odpowiedzi, co do odwołania Monsigniora Santiniego, i postania drugiego na to miejsce, przez Papieża; chybaby wprzód dał mu zadość uczynienie. Kar-

et la substitution d'un autre nonce, à moins qu'Elle ne donne préventivement satisfaction à Sa Sainteté. Le Cardinal Coscia nous a aussy parlé à peu près en ces termes. La semaine qui vient, j'espère de conduire Mr le Comte Dębski à l'audiance du Pape. C'est de quoy, Monseigneur, j'ai ~~[illegible]~~ crû devoir rendre conte à Votre Excellence, à laquelle je n'ai pas eu l'honneur d'écrire depuis quelques semaines, faute de matière.

J'implore, Monseigneur, les graces et protection de Votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être avec un très profond et très soumis respect, Monseigneur, de Votre Excellence,

le très humble, très obéissant

dynał Coscia także mniey więcey toż samo nam oświadczył. W przyszłym tygodniu spodziewam się wyrobić J. W. Dębskiemu audyencyą u Papieża. O tém wszystkiém miałem obowiązek zdać sprawę J. W. Panu; a nie pisałem od kilku tygodni dla tego, że nie miałem nic nowego do doniesienia. ~~[illegible]~~

Upraszam J. W. Pana o względy, i protekcyą Jego, mając zaszczyt zostawać z najgłębszém i najuniżeńszém uszanowaniem

J. W. Pana, najpokornieyszy, najposłuszniejszy i najobowiązańszy sługa

Puget.

p. s.

et très obligé serviteur.

le B. Puget.

p. s.

Je suis au reste très ravis de la venue de Mr. le Comte Dzbeki, tant pour confirmer auprès de cette cour la vérité de ce que je lui avoit annoncé, au sujet des affaires présentes de Pologne, que pour avoir un témoin de mes opérations pour le bon service de la Republique et celuy de votre Excellence.

Puget.

p. s.

Mocno rad jestem zbytności tu J. W. Dzbeckiego, jak to że mogę powtórnie wyznać prawdę przed tutejszym dworem w okolicznoci obecnych spraw Polski, jak to, że mam w nim świadka czynności moich celem usług moich dla Rzeczypospolitej i J. W. Pana osoby.

Puget.

List 4.

Rome ce 15. Mars 1727.

Monseigneur,

En suite de ce que j'eus l'honneur d'écrire à Votre Excellence la semaine passée, j'aurai celui de lui dire, qu'ayant reçu par le courier de la semaine des nouveaux ordres de leurs Excellences Mgr le Grand Maréchal et le grand Chancelier, de continuer solliciter pour la révocation de Mgr Santini, avec des nouvelles instructions relatives à ce fait; et que n'ayant pû conduire Mgr le Comte Dębski à l'audience de Sa Sainteté, qu'on nous a refusée sous prétexte que Sa Sté avoit été chaque jour occupée; le Comte a jugé à propos de remettre la lettre qu'il avoit pour Sa

Rzym 15. Marca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W dalszym ciągu tego, co miałem honor pisać do J. W. Pana w przeszłym tygodniu, donoszę Mu, że odebra~~nymi~~ tem przez tygodniowego kuriera nowe rozkazy od J. W. Panów Marszałka W. K. i Kanclerza W. K. względem dalszych usiłowań o odwołanie Monsiniora Santini-ego, obok nowych instrukcyi w tej mierze; J. W. Dąbski nie mogąc uzyskać audyencyi u Jego Świątobliwości pod ~~pretekstem~~ pozorem że Jego Świątobliwość codzień zajętą była, uznał ~~za~~ za dobre wręczyć list który miał do Niej, Kardynałowi Protektorowi,

Sainteté, au Cardinal Protecteur, afin que son Eminence la pût rendre, sans plus de délai, et l'accompagner par des représentations conformes aux informations que Mr le Comte luy avoit apportées, et aux nouveaux ordres que je venois de recevoir; lesquels j'exposois à son Eminence. En attendant, comme nous avions penchés, que probablement Sa Sté voudroit, avant de rien résoudre, apprendre le sentiment de la Congrégation d'Etat, dans laquelle, outre les Cardinaux du Palais Serelary et Corradini, intervinnent les Cardinaux St Agnes, Nicolo Spinola, Imperiali et Davia; nous avons jugé à propos, Mr le Comte Dębski et moi, d'aller chez ces Eminences pour les prévenir par nos informations, sur les fait

aby Jego Eminencya oddać go mogła niezwłocznie, obok właściwych przedstawień i objaśnień przez siebie mu już danych i według nowych poleceń które odebrałem a które Jego Eminencyi przedstawiłem. Tym nawem domyślając się że zapewne Jego Świątobliwość, przed postanowieniem swem, zechce zasięgnąć zdania Congregatyi Stanu w tej mierze, do którejż, oprócz kardynałów postaci Sereary i Conradin'iego, wpływają jmci kardynałowie St Agnes, Nicolo Spinola, Imperiali i Davia, J. W. Dębski i ja, postanowiliśmy pójść do tych Eminencyi, celem uprzedzenia tych naszemi objaśnieniami o

dont il s'agissoit. Après leur
avoir fait un detail des raisons
plus particulières que j'avois déjà
autre fois representées aux
Cardinaux et ministres de Sa
Ste, dont ils devoient avoir été
informés dans la première
Congrégation qu'ils tinrent,
il y a quelques semaines, je
nous les trouvâmes encore
prevenus contre le Ministre,
au quel ils attribuoient et
l'établissement de la Constitu-
tion, mais sur tout l'interdic-
tion de la Nonciature. Pour
les desabuser, nous leur expli-
quames la manière dont se
gouvernoit la Pologne : que
selon son Gouvernement, per-
sonne ne pouvoit ni former
ni être auteur d'aucune
constitution, si non tous les
Etats de la Republique

stanie rzeczy. Także, po wy-
tłumaczeniu Im szczegółowo przy-
czyn bliższych, które dawniej już
oświadczyłem Kardynałom i Mi-
nistrom Jego Świątobliwości, a
o których podczas pierwszej Kon-
gregacyi, odprawionej byli za-
bieżonej temu już kilka tygodni,
objaśnieni byli; znaleźliśmy
ich jeszcze mocno uprzedzonych
przeciwko Ministrowi, któremu
przypisywali nietylko ustanowie-
nie Konstytucyi, ale nadewszystko
odmówienie Nuncyatury. Dla
wyprowadzenia ich z błędu,
tłumaczyliśmy Im sposób któ-
rym się rządzi Polska: dowodząc,
że według jej rządu, nikt nie
może ni układać ani tworzyć
być twórcą żadnej ustawy, bo
to jest ustanowienie jedynie
zgromadzonych Stanów Rze-

unis ensemble et nemine contradicente : que par consequent, il n'étoit pas croyable que quelques Ministres particuliers pussent persuader une assemblée aussi nombreuse qu'étoit celle de la Diète, à former une Constitution nemine contradicente ; sur tout une Constitution qui obligeoit la Republique à faire des efforts pour subvenir aux frais considérables qu'il faloit faire pour la mission d'un Ambassadeur ; que la noblesse n'auroit certainement pas voulu suivre ~~avantig~~ aveuglement un pur caprice de quelques ministres d'Etat contre la personne d'un Nonce Apostolique ; que la Nation a de tout tems veneré et respec-

ey Rzeczypospolitej razem i nemine contradicente : że, z tego powodu, nie jest podobna do wiary prawdy wiary, aby niektórzy tylko ~~szczególni~~ Ministrowie mogli namówić uchwalić w tak licznym jako jest Sejm zgromadzeniu, ustawę nemine contradicente; tem bardziej, ustawę obowiązującą Rzeczpospolitą do ~~posści~~ ponie-sienia wysilenia się na wielkie koszta, niezbędne na urząd Ambasadora; że stan Szlachecki nie chciałby zapewne ślepo pójść za widzi mi się niektórych Ministrów Stanu, przeciwko osobie Nuncyusza Apostolskiego; którego ~~że~~ naród polski zawsze czcił i poważał, jako posłańca Ojca Sto; że, sam to Jego Excellen że sam to Monsignor Santini ściągnął spowodował

té, comme un ministre du St Siege. Que c'étoit Mr Santini qui s'étoit de luy même attiré l'établissement de cette Constitution, par rapport que dès le commencement de sa Nonciature, il produisit au public un certain ecrit contre le Jus-Patronat de sa Majesté, le quel donna occasion aux Réligieux d'usurper des Abbayes vaquantes au préjudice des loix du Royaume et du Jus-Patronat; ensuite par la maniére tout-à-fait improprie et contraire au respect dû à la Majesté de la Republique et aux Ministres du Royaume Royaume, avec la quelle ce Prélat continua a traitter l'affaire du Jus-Patronat; en outre

~~ustalenia~~ uchwalenie tej ustawy, a to z powodu, że z początku swojej Nuncyatury, przedstawił publiczności pewno pismo przeciw Jus-Patronatowi Jego Królewskiej Mości, które to pismo dało powód Księżom do przywłaszczenia sobie klasztorow, wbrew i z krzywdą praw Królestwa i Jus-patronatu; następnie, sposobem jakiś ~~żądn~~ zupełnie niewłaściwym a przeciwnym należnej czci dla Jego Królewskiej Mości majestatu Rzeczypospolitej i Ministrów Królestwa, jakiego ten Prałat użył w dalszym ciągu prowadzenia interesu tegoż Jus-Patronatu, nadto, nadużyciami władzy Nuncyatury, a nadewszystko, że nie chciał dworowi towarzyszyć J. K. Mości towarzyszyć i

par les abus de la Jurisdiction de la Nonciature et, sur tout parcequ'il n'avoit pas voulu suivre la Cour de Sa Majesté à la Diete de Grodno, à l'exemple des autres Ministres étrangers, quoique Sa Majesté l'eût fait inviter, à tous, par Mr. le Grand Maréchal, et ses autres ministres, avec une declaration, que c'étoit dans cette Diete, où on devoit traitter et régler les affaires qui regardoient le Jus-Patronat et les autres differents qu'on pouvoit avoir avec la Cour de Rome: Que nonobstant cela, Mr. Santini n'avoit pas voulu s'y rendre, ce que les Etats avoient regardé comme un mépris pour la Majesté de la Repu

na Sejm do Grodna, zapatrując ~~się~~ na wzór ~~wszystkich~~ niektórych ministrów zagranicznych, jakkolwiek J. K. Mość zaprosiła go wcześnie przez J. W. Pana Marszałka W. K. i przez innych swoich Ministrów, oświadczając, że na tym to Sejmie ~~miały~~ będą traktować i układać się sprawy, tyczące się Jus-Patronatu i innych nieporozumień, jakie by zaszły z Dworem Rzymskim; że ~~gwarantyą~~ i mimo to, Monsinior Santini nie chciał się tam udać, a co Stany wszystkie za pogardę Majestatu Rzeczypospolitej. Nadto, że Stany dowiedziawszy się, że Monsinior Santini, doniesieniami i informacyami, udzielanemi

blique. De plus, que les Etats ayant
été informés que Mr Santini,
par les relations et informations
qu'il envoyoit à la Cour de Sa
Sainteté, insinuoit que la dispen-
se qui se faisoit en Pologne du
Jus-Patronat, ne provenoit que
des quelques particuliers et nul-
lement de Sa Majesté et de la
Republique; ces mêmes Etats
craignant que de semblables
représentations de Mr Santini
ne rendissent la mission de
l'ambassade infructueuse,
avoient été obligés d'insérer
dans la même Constitution l'in-
stance pour la revocation de
Mr Santini, ne pouvant
autrement faire connoitre
à Sa Sté le desir uniforme
de la Republique, lequel,
selon les loix du Royaume

Dworowi Rzymskiemu, dawał
do zrozumienia że wyznane o-
trone w Polsce Jus-Patronatu,
pochodziło tylko od kilku pry-
watnych a bynajmniej nie od
J. K. Mci i Rzeczypospolitej; też
same Stany w obawie aby po-
dobne przedstawienia Monsigno-
ra Santini'ego, nieużyteczny
poselstwa ambasady nieskute-
tecznem przyczynione były, zamie-
ścić w tejże ustawie Konsty-
tucyjnej musiały odwołania Mon-
signora Santini'ego, niemogąc
innym sposobem dać poznać Jego
Świątobliwości, ogólne życzenie
Rzeczypospolitej, które, wedle
~~praw~~ ustaw Państwa, inaczej
nie może się wyrazić, jak tylko

ne peut autrement se mani-
fester que par une Constitution
publique, qui n'étoit autre cho-
se, qu'une certitude de l'u-
nion de tous les Etats de la
République. Qu'ainsy il étoit
évident que ce n'étoit aucun
Ministre qui avoit été auteur
de la dite Constitution, mais
uniquement le procédé et la
conduite de Mr Santini; ce
qui se prouvoit évidemment
par tous les papiers qui avoient
été présentés aux Cardinaux
du Palais et au Cardinal St
Clement, protecteur, et par la
lettre que Sa Majesté avoit le
9. Janvier écrite de Biały-
stok à Mr Santini en ré-
ponse à la sienne; dont je
presentois copie à leurs Emi-

przez ustawę publiczną, a ta
ustawa niczem innem nie jest,
jak tylko zapewnieniem związku
i jedności wszystkich Stanów Pań-
stwa z sobą. A więc wyraźnie
okazało ~~akceptowało~~ się, że żaden mini-
ster nie był twórcą wzmianko-
wanej ustawy Konstytucyjnej, ale
wywołały ją postępowanie i
wymówki Monsiniora Santini'ego,
a co się wykryło dowodnie wszyst-
kiemi pismami, które okazane
zostały Kardynałom pałacu i
Kardynałowi St Clement, pro-
tektorowi, i listem pisanym
pod 9. Stycznia przez N. Pana
z Białegostoku, do Monsinio-
ra Santini'ego, w odpowie-
dzi na list tegoż, który to list

Eminences : les Cardinaux nous dirent que les raisons que nous venions de leur alleguer, regardoient la Constitution, qu'on auroit pourtant dû établir en des termes plus circonspects et plus moderés qu'on n'avoit fait : mais que pour ce qui regardoit l'interdiction de la Nonciature, cela ne pouvoit s'executer, étant un fait sans exemple, et qui blessoit directement l'autorité du St Siege; que par consequent Sa Ste se trouvoit en conscience obligée de pretendre et se faire donner la satisfaction qu'un tel attentat demandoit, et qu'eux comme Conseillers du St Père, et Membres du Sacré College, ne	w Rzymie Ich Eminencyom okazałem. Kardynałowie ci powiedzieli nam, że przytoczone im przez nas powody, tyczą się ustawy, którą należało było ułożyć jednak ułożyć w słowach ostrożniejszych i umiarkowańszych; w zakresie co się tyczy Nuncyatury, to się w żaden sposób nie da wytłumaczyć; będąc bez przykładu rzeczą, bolesnie i wprost władzy Stolicy Apostolskiej dotykającym; że z tego względu, Jego Świątobliwość czuje się sumiennie obowiązanym wymagać i wymódz zadość uczynienie za ten zamach, i że oni sami, jako Konsyliarze Ojca Ś.go, i członkowie świętego Kollegium,

ne pouvoient le conseiller autrement.
En réponse à leurs Eminences nous représentames qu'une fois que la constitution avoit été établie, il s'ensuivoit nécessairement l'interdiction de la Nonciature, par rapport que les Etats ordonnant au Ministère l'execution de la dite constitution, en vertu de laquelle Mr Santini ne pouvoit plus être en Pologne consideré comme Nonce ex defectu susceptionum; les Ministres ne pouvoient s'exempter d'en venir à cette interdiction; laquelle étant une fois suivie, il n'étoit plus au pouvoir d'aucun de la revoquer, mais uniquement des Etats de la Republique assemblées dans une Diete; d'où il s'ensuivoit ainsy

inaczyć poradzić niemogliby.
W odpowiedzi Ich Eminencyjom, przedstawiliśmy, że kiedy już raz ustawa uchwalona została, wypływem koniecznym jej było zakazanie Nuncyatury, z powodu, że Stany państwa rozkazały Ministrowi wypełnienie tejże ustawy, w moc której Monsignor Santini nie mógł być uważanym w Polsce za Nuncyusza ex defectu susceptionum; Ministrowie nie mogli uwolnić się od tego zakazania, które raz postanowione, nie mogło już być przez nikogo odwołanem, chyba tylko przez jedne Stany Rzeczypospolitej na sejmie zgromadzone. Ztąd wypływa, że ani Jego Królewska

que ni Sa Majesté, ni les Senateurs assemblés ni les Ministres pouvoient ni annuller la Constitution ni revoquer l'interdiction de la Nonciature; qu'ainsy Sa S.te et le Sacré College pretendoient une chose tout-à-fait impossible; mais que si Sa Sainteté daignoit nous envoyer un autre Nonce, nous étions persuadés, que Sa Sainteté et le Sacré College auroient lieu d'être contents de la réception qu'on lui feroit, et que certainement en la personne de ce nouveau Nonce, la Nation auroit donné à Sa S.te une nouvelle preuve de son obéissance et veneration: qu'autrement sur l'impossibilité où on se trouvoit de complaire à Sa Sainteté sur ses préten-

Mość, ani zgromadzeni Senatorowie ani Ministrowie nie mogli ani niewzruszyć ustawy, ani odwołać zawieszenia Nuncyatury; że dla tego to, Jego Świątobliwość i Święte Kolegium domagali rzeczy zupełnie niemożliwej; ale że gdyby Jego Świątobliwość raczyła nam innego przysłać Nuncyusza, przekonani jesteśmy że Jego Ś.ść i Święte Kolegium zadowolone byłyby z przyjęcia, jakiego by doznał, i że bezzawodnie w osobie tego nowego Nuncyusza, Naród dał by Ojcu Ś.mu nowy dowód posłuszeństwa i uszanowania: że zaś w niemożności w jakiej Naród widzi, porozumienia się z Jego Świątobliwością w Tej wymagalności ...

tions, les choses auroient pu en venir à des extrémités qui rendraient la conciliation sinon impossible, du moins très difficile; au lieu que présentement Sa Sté pourroit avec facilité par un acte de clemence et de justice rendre la tranquilité à la Pologne; à quoy nous supplions leurs Eminences au nom des Etats de la Republique de vouloir bien coöperer. La patience avec laquelle ces Cardinaux nous écoutèrent, sans nous interrompre, nous faisoit croire qu'ils pouvoient être persuadés de nos raisons: mais nous fumes bien surpris lorsqu'ils nous dirent que cette raison de l'impossibilité que nous alleguions, n'étoit pas

stan rzeczy mógłby dojść do ostateczności, co by nayciężey pożałowania jeśli nie niepodobnem, to przynajmniey nader trudnem; gdy tymczasem Jego Świątobliwość mógłby obecnie, czynem Łaskawości i sprawiedliwości, przywrócić spokojność Polsce; o co uniżenie prosiemy Ich Mość Xięży Eminencye, w imieniu Stanów Rzeczypospolitej, aby raczyli do tego współprzyłożyć się. Cierpliwość z jaką Kardynałowie nas słuchali, nie przerywając nam, zdało nam się znać, że powody nasze dostateczne ich przekonały: ale jakież zdziwieni byliśmy, kiedy nam odpowiedzieli, że powody te niemożności, które im przytaczaliśmy, nie dostateczne były do przeko-

suffisante pour les convaincre, vû qu'avant de faire le pas, on en devoit prevoir les suites, et que quand on avoit offensé un Prince, les excuses sur l'impossibilité d'y pouvoir remedier, étoient trop faibles pour être admises, et satisfaire à l'offense: Outre que la maniere dont on s'y prenoit en Pologne en demandant à Sa Sainteté la revocation du Nonce, après l'offense faite à l'autorité du St. Siege, étoit encore plus offensante, par rapport qu'on vouloit que le Superieur seulement authorisât un tel procedé, mais qu'on le menaçoit encore d'en venir à des extremités, si le Pape n'accordoit pas ce qu'on prétendoit impérieusement de luy: Vous ne savons point, disent-ils, si le

nania ich, a to dla tego, że przed postanowieniem czego, potrzeba było przewidzieć skutki; że kiedy obrażono się Monarche, tłumaczenie się niepodobieństwem naprawienia tego, było dość słabym powodem do przyjęcia go na zadość uczynienia obrazie. Prócz tego, że sposób którego użyto w Polsce, prosząc Jego Świątobliwość o odwołanie Nuncyusza, po uczynionej obrazie Stolicy Apostolskiej, był jeszcze więcej obrażającym, z powodu że chciano aby Papież nie tylko upoważnił to postępowanie, ale nadto grożono mu przyjściem do ostateczności, gdyby papież nie uczynił tego, co bezkarnie od niego wymagano; niewiemy wcale, mówili dalej, czy papież

Pape demandera notre conseil, mais s'il le fait, certainement nous lui conseillerons d'être constant à se servir de toutes les voies que son caractère de Vicaire de Jésus-Christ lui fournit pour exiger toute la satisfaction que demande un tel procédé, soit des ministres, soit des États de la République. Les cardinaux, chacun en particulier, nous dirons encore bien d'autres choses, qui nous fournissent aussi l'occasion de leur répondre avec respect et fermeté; mais comme il seroit trop long d'en faire un détail à votre Excellence, je me borne à lui dire que nous avons absolument [illegible] comme, qu'à moins qu'on ne trouve quelque tem-

radzić się nas będzie; wtym razie atoli, bezzawodnie radą naszą będzie utrzymać go w postanowieniu użycia wszelkich sposobów, jakie powaga Wikariusza Chrystusowego mu nadaje, aby żądał całkowitego zadośćuczynienia, jakiego takie wymaga postępowanie, bądź od Ministrów, bądź od Stanów Rzeczypospolitej. – Każdy Kardynał oddzielnie i ze swojej strony, wiele nam prawił rzeczy, które nastręczyły nam sposobność odpowiedzi pełnej uszanowania i stałości. Ponieważ że byłoby za długo, o tem J.W. Panu się rozwodzić; powiem mu tylko, że przewidujemy dowodnie, że jeśli nie znajdzie się jaki sposób zadośćuczynienia tem-

-tutejszemu

pirament pour donner satisfaction à cette Cour, les affaires se rédui-roient certainement à des extre-mités. Mr le Comte Depski n'a pû avoir audience de Sa Sté, et il paroit qu'on la lui refuse ad artem: Il a ainsi jugé à propos de remettre la lettre de Mrs le Grand Maréchal, le Grand Chancelier, le Grand Tre-sorier et du Maréchal de la Cour pour Sa Sainteté, au Cardinal Protecteur, pour la faire rendre au Pape, ce que son Emi-nence a fait; mais Sa Sté sans la lire, l'a fait remettre à la Congrégation d'Etat, qu'elle a établie pour les affaires pré-sentes de Pologne; et comme il est douteux que cette Congréga-tion se tienne avant le depart

dworowi, sprawy przyjść mogą niezawodnie do ostateczności. J.W. Depski niemógł mieć audyencyi u Jego Swiętobliwości i zdaje się że mu ją odmawiają ad artem: Uznał on przeto za dobre, oddać list J.W. Marszałka W. K., Kanclerza W. K. Podskarbiego W. K. i Marszałka Dworu, do Jego Swiętobliwości, oddać Kardynałowi Protektorowi, aby wręczony był Papieżowi; tak też się i stało. Ale J. Swiętobliwość, nieczytając, go oddała go do Kongregacyi Stanu, postanowionej dla obecnych interessów politicznych; a że wątpliwość jest bardzo czy Kongregacya ta zasiądzie, przed wyjazdem Papieża do Benewentu, a wraz nie obecności

du Pape pour Benevent, et que pendant son absence les affaires vaqueront; il est très probable que les affaires iront en longueur.

Le Cardinal St Clement protecteur, nous communiqua hier, au Comte Dzbeki et à moi, une sienne pensée, qui étoit, que, comme à bien considerer les circonstances des affaires présentes de Pologne, elles paraissoient plutôt regarder la Noblesse et le ministère Polonais, que la personne de Sa Majesté; qu'ainsi le ministère aurait bien pû rechercher la médiation de Sa Majesté, entre cette cour et la Nation, et que Sa Majesté proposant quelque honnête temperamment à Sa

Jego, intelela zatrzymane będą: może być bardo że i te sprawy pójdą w odwłokę.

Kardynał St Clement protektor, podał nam wczoraj, J. W. Dębskiemu i mnie, myśl swoją: że, zważywszy dobrze, okoliczności obecnych spraw polskich, zdaje się że takowe więcej się tyczą szlachty i Ministerium Polskiego jak osoby J. K. Mości; że przeto ministerium mogło by wynaleźć jakieś srodek pośrednictwa J. K. Mości, pomiędzy tuteyszym dworem a Narodem polskim; i że J. K. Mość proponując jakiś godziwy sposób pojednania, Jego świątobliwości, cała pretensya mogła by się odmienić i ukończyć

Sainteté, les affaires pourroient changer de face et se terminer au contentement reciproque des deux côtés. Comme son Eminence exigea de nous que nous eussions à en écrire à la Cour de Sa Majesté, comme il auroit de son côté fait à Mgr le grand Chancelier; j'en ecris aussi par cet ordinaire à la Cour de Sa Majesté.

Cette nuit les voleurs m'ont emporté pour plusieurs centaines de ducats; si Mgr le grand Tresorier ne m'assiste, je suis comme perdu. Je supplie Votre Excellence de vouloir bien interceder pour moy auprès de Luy. J'ay l'honneur d'être avec un profond respect, Monseigneur, de Votre Excellence,

kim wyżśleniem zadowoleniem stron obu. Ponieważ Jego Eminencya wymagała od nas abyśmy donieśli o tem dworowi J. K. Mości, co by i ona ze swej strony uczyniła pisząc do J. W. Kanclerza W. K: piszę przeto niniejszym do dworu J. K. Mości w tym względzie.

Tej nocy złodzieje okradli mnie na kilka set czerwonych złotych. Jeśli J. W. Podskarbi K. Mości nie poratuje mnie, przepadłem zupełnie. Upraszam J. W. Pana aby raczył wstawić się za mną do niego. Mam honor zostawać z głębokiem uszanowaniem J. W. Pana, najpokorniejszy, najposłuszniejszy i najobowiązańszy

le très humble, très obéissant et très obligé serviteur,

le B. Puget.

zawsze sługa,

Puget.

List 5-ty

Rome ce 22. Mars 1727.

Monseigneur,

Vers la fin de celle que j'eus l'honneur d'écrire à Votre Excellence la semaine passée, je lui marquais que j'avois quelque soupçon que Sa Sainteté refuseroit au ministre l'audience à Mr le Comte Dębski, et que le Cardinal Protecteur ayant

Rzym 22. Marca 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Przy końcu listu który miałem zaszczyt pisać do J. W. Pana zeszłego tygodnia, napomknąłem że było coś tajemniczego w odmówieniu przez Jego Świątobliwość audyencyi J. W. Dębskiemu, i że Kardynał Protektor zastanowiwszy się nad okolicz-

refléchi sur les circonstances
des affaires présentes de Pologne,
étoit du sentiment que le Mi-
nistère auroit pû employer la
médiation de sa Majesté au-
près du St Siege; et que son
Eminence en Droit écrire à
Mr le grand Chancelier. Com-
me je n'eus pas alors le tems
de rechercher les explications
que ces deux points paroissoi-
ent demander de mon attention,
ne les ayant appris que la
veille du Depart de la poste:
j'ai eu ce soin cette se-
maine. Votre Excellence doit
savoir qu'à l'egard de l'au-
dience de Mr le Comte Dyb-
ski, j'ai appris d'un de mes
amis du Palais qui me

nowiami obecnych spraw polskich,
był zdania, że ministerium mo-
głoby prosić o wdanie się J. K.
Mości do Stolicy Apostolskiey; i
że Jego Eminencya powinna
była pisać o tem do J. W. Kanclerza
Państwa. Ponieważ niemiałem
na ów czas dość czasu aby dosta-
tecznie móc rozważyć te dwie oko-
liczności, a dowiedziawszy się o tem
w przed dzień odejścia poczty, spełni-
łem to tego tygodnia. J. W. Pan
wiesz zapewne, że względem au-
diencyi J. W. Dąbskiego, później
dowiedziałem się od jednego z moich
przyjaciół z Pałacu, który mi
to w tem powiedział pod sekretem,
że gdy się dowiedziała Jego Świą-
tobliwość od Kardynała Leva-
cy, najprzód o przybyciu,

l'a confié en secret; Que Sa
Sté d'abord qu'Elle apprit du
Cardinal Lercary l'arrivée
du sudit Comte et qu'il n'a-
voit point apporté de lettres de
Sa Majesté, mais seulement de
Mrs les Ministres, avoit sup-
posé que Sa Majesté pouvoit
être tombée dans quelque nouveau
danger; de quoi s'étant immé-
diatement informée du dit Car-
dinal, et Son Eminence lui
ayant répondu, qu'Elle avoit
au contraire appris de Mr
le Comte Debeli, que Sa Mté
pleine de vigueur, étoit actu-
ellement en voyage pour se
rendre à Varsovie, comment
dit alors le Pape: les Minis-

J. W. Dębickiego, a potem że nie
przywiózł on żadnych listów od
J. K. Mości, ale tylko od Minis-
trów, rozumiała że J. K. Mość
musiała popaść w nowe jakie
niebezpieczeństwo; o co natych-
miast zapytując wspomnionego
Kardynała i odebrawszy od nie-
go odpowiedź, że podług wia-
domości przez J. W. Dębickiego,
J. K. Mość, pełna zdrowia,
odbywała obecnie podróż
do Warszawy; jakto, rzekł w
tenczas Papież: Ministro-
wie wysyłają do nas posła
w interesach a bez listów
od Króla? Zaprawdę przeto
misya tego człowieka jest
bez uwiadomienia. Tego:

les ministres nous expedient un homme avec des commissions sans les lettres du Roi; apparemment donc que la mission de cet homme sera aussi faite sans sa participation: il faut examiner ce fait; et qu'effectivement il en fit parler à plusieurs Cardinaux; je n'ai pû savoir ce qu'ils conseillèrent au Pape, mais l'effet le fait assez connaître: puisque non seulement Sa S.té n'a pas admis à son audience M.r le Comte Dzboski, mais aussi Elle n'a pas voulu lire la lettre que le Cardinal Protecteur lui présenta, l'ayant remise aux Cardinaux de la Congrégation

Trzeba by wyjaśnić tę rzecz; i w jakiej rzeczy wiele Kardynałom mówił o tem. Nie mogłem dowiedzieć się co radzili Papieżowi w tym względzie; ale skutek tego widoczny, kiedy nie tylko Jego Świątobliwość nie przypuścił do audyencyi J. W. Dzboskiego, ale nawet nie chciał przeczytać listu, który Kardynał Protektor Mu wręczył, odsyłając go Kardynałom Kongregacyi osobnej, którą ustanowił do obecnych spraw Polski.

Jak tylko dowiedziałem się o tych szczegółach, udałem się do Kardynała Protektora aby mu go o tem

particulière qu'Elle a députée sur les affaires présentes de Pologne.

D'abord que j'appris ces particularités, j'allois trouver le Cardinal Protecteur pour les lui communiquer et apprendre aussi de lui l'éclaircissement de ce qu'il avoit écrit à Mgr le grand Chancelier au sujet de la médiation de sa Majesté entre cette cour et la Nation: son Eminence me dit que vendredi au matin ayant eu après le sermon la commodité de parler à plusieurs des principaux Cardinaux sur les affaires de Pologne, Elle les avoit trouvés dans le même sentiment qu'étoit le pape à l'égard de la Mission de Mr le Comte

zawiadomię, prócz o objaśnienie tego, co pisał do Kanclerza Państwa, w pośrednictwie pojednania J. K. Mości tutejszego dworu z narodem. Jego Eminencya oddzieliła mi: że rano w piątek, mając po kazaniu sposobność pomówienia z niektórymi znakomitszemi kardynałami o interesach Polskich, znalazła ich zupełnie takiego samego zdania jakie powziął Papież, względem poselstwa J. W. Dębskiego: nadto, że kardynałowie ci, chcieli dać do zrozumienia, że nie mieli by nic przeciwko temu, aby ono mogło być zawiadomione ...

Dębski: et que de plus ces Cardinaux prétendoient inférer par là, qu'il falloit nécessairement que ce fut les Ministres qui étoient les plus engagés en ce qui étoit suivi en Pologne contre Mr Santini et sa représentation; qu'il falloit aussi que comme ces Ministres avoient du pouvoir parmi la Nation, ils eussent de même assez d'autorité pour remedier à ce qui s'étoit passé contre l'autorité du St Siege, et le respect dû au Pape dans la personne de son Nonce; n'étant pas croyable que dans l'intervaille d'une Diete à l'autre qui ne réussit soit quelque fois de plusieurs

tego co się stało w Polsce przeciwko Montiniorowi Santiniemu i jego przedstawicielstwu; że kiedy Ministrowie mają władzę w Narodzie, powinni by mieć do tyle mocy aby módz zaradzić temu co się stało przeciwko władzy Stolicy Apostolskiej, i przeciwko uszanowaniu, ~~nie~~ należnemu Papieżowi, w osobie Jego Nuncyusza; a niepodobieństwem jest aby ~~w przeciągu~~ pomiędzy jednym a drugiem Sejmem, który często przez kilka lat nie dochodzi, niebyło w Państwie żadnej władzy, któraby powstrzymała nieład i bezprawie, wszystkie najmniejszem wydarzeniem; że on, jako

années, il n'y eût point d'autorité dans le royaume qui eut le pouvoir de reparer les désordres et differens qui peuvent naître par le moindre accident ; et que lui comme Protecteur du Royaume droit en écrire aux Ministres, afin qu'ils ne se flattent point que Sa Sainteté pourra prendre d'autres résolutions favorables à la Nation, à moins que le ministère ne songe à un prompt moyen de remédier à ce qui s'est fait à la confusion et préjudice du St Siège. Voilà, voilà me dit le Cardinal Protecteur, le motif pour lequel j'écrivis à Mr le Grand Chancelier, de la manière que vous avez

Protektor Królestwa, powinien zawiadomić o tym Ministrów, aby nie pochlebiali sobie, że Jego Świątobliwość inne a pomyślniejsze powzięcie postanowienie dla Narodu, chyba by ministerium pomyślało o prędkim sposobie zaradzenia temu, co się stało ~~na~~ na niekorzyść i ku zamieszaniu Stolicy Apostolskiej. Otóż, mówił mi dalej Kardynał Protektor, powód dla którego pisałem do Wielkiego Kanclerza, w sposób jaki sam widziałeś, (: bo Jego Eminencya przesłała mi list <u>sub volanti</u> :) i dla niego proponowałem Zakiskowanie pośrednictwo

avec vû[?] S. son Eminence m'avoit envoyé la lettre sub volanti: et pourquoi je proposois la médiation de sa Majesté, pour laquelle je m'apperçois de plus en plus, qu'outre le pape, tous les plus anciens et bons Cardinaux ont une veritable estime et veneration: Voilà Monseigneur, ce que j'ai pû decouvrir pour l'eclaircissement des deux points ci-dessus: Et comme le Cardinal Protecteur et moi, aussi bien que Mr le Comte Dzbeki depuis son arrivée, nous nous sommes déjà servis des toutes les raisons qui nous ont été mandées par le Ministere

Jego Swiętobliwości Królewskiej Mości, dla której, widzę coraz bardziej, że nie tylko Papież, ale i najstarsi i najlepsi Kardynałowie prawdziwy chowają szacunek i uszanowanie.

Otoż J. W. Panie, co odkryć na odstatek na wyjaśnienie pomienionych dwóch punktów: a ponieważ Kardynał Protektor, J. W. Dzbeki, zaraz od swego przybycia, i ja, wszystkich użyliśmy przyczyn, przez ministerium nam poleconych, i przez nas samych obmyśla-nych, celem usprawiedliwienia tego co zaszło, jak to J. W. Pan z pojedynczych moich listów widzieć mogłeś; nie zdaje

et de toutes celles que nous a-
vons pû imaginer, pour justi-
fier les operations, comme Votre
Excellence aura vû par mes
precedentes ; je crois qu'il ne nous
sera plus possible d'en trouver
d'autres : nous ne pouvons ainsi
que les réiterer de tems à autre
selon les occasions qui pourront
se presenter : mais si jusqu'à
présent Elles n'ont pu persuader
cette Cour, je ne sais si pour l'a-
venir nous pouvons nous flater
d'un plus heureux succès, à
moins que Mrs les ministres
ne nous en fournissent de
nouvelles par quelque tempé-
rament qui puit satisfaire
sa Sté.

nie się złożymy coś więcej wy-
nalesć być w stanie; wypadać nam
tylko powtarzać te przyczyny kie-
dy niekiedy, w miarę sposobno-
ści jaka się nadarzyć może. Ale
jeśli do tey pory nie mogły one
przekonać Dworu tutejszego, nie
wiem czy ~~sma~~ myślniejszego po-
wodzenia na dal ~~przekonać~~ spodziewać się lo-
~~[illegible]~~ będziem ~~w stanie~~ mogli, chybaby
Ministrowie nastręczyli coś nam
~~[illegible]~~ nowego, coby Jego Świą-
tobliwość zadowolić zdołało.

J. W. Dębski i ja, co
kolwiek polecenia jakie w tym
tygodniu, od J. W. Marszałka W.
K. odebrałem, udawaliśmy się do Kar-
dynałów i Ministrów państwa,

Mr le Comte Dzbelli et moi nous étant, ensuite des ordres que j'avois reçu cette semaine de Mgr le Grand Maréchal, rendus chez les Cardinaux et Ministres du Palais, nous leur représentâmes avec vigueur et fermeté, les instances continuelles que les Palatinats du Royaume font par leur Députation auprès de Sa Majesté, et du Ministère (: dont Son Excellence m'a envoyé plusieurs documents par la copie des lettres que ces Palatinats lui avoient écrites en son particulier :) afin que Mgr Santini soit sans aucun delai obligé de se retirer des Etats du Royaume; et cela parceque ce Prelat continue à susciter

~~przedstawiliśmy~~ mówiliśmy im jednie i śmiało o ciągłych nalegaNiach poselstwo Województw Królestwa J. K. Mości czynionych, i ministerium czynionych, (: których to wiele dokumentów i kopijach listów tychże województw do J. W. Pana przez nich pisanych, od niego odebrałem :) aby Monsignora Santiniego zniewolić do najpierwszego oddalenia się z Państw Krajów Królestwa; a to z powodu, że Prałat ten nieprzestaje pobudzać do zamieszek w Królestwie; że Jego Świątobliwości listy, zapewne pisane w Multan zatwa-

des troubles dans le royaume; Que les lettres de Sa Sté écrites apparemment sur des sinistres informations, dont elle aura été prevenue, loin d'appaiser les Etats, les ont plutot irrités, parcequ'Elles dérogent à la liberté de la Nation; mais que le ministère se flatoit que Sa Sté, informée au juste des affaires, changeroit enfin sa manière d'agir: Que les Etats ne craignoient aucunes menaces, étant fermement resolus d'executer la loix même en procédant aux extrémités aux quelles les ruses manieres de Mr Santini disposoient déja les esprits: Que ce n'étoit

zajętych informacyi, nie tylko że niezspokoiły Stany, ale owszem je więcey rozdrażniły, bo były przeciwne się wolności narodu; ale że ministerium pochlebia sobie iż Jego Swiątobliwość, dobrze zawiadomiona o stanie rzeczy, odmieni naresście swoy sposób postępowania: Że Stany nielękaią się żadnych pogróżek, maiąc nieodmienne postanowienie dopełnienia wykonania prawa, choć by nawet przyjść miało do ostateczności, do których przewrotne sposoby Monsiniora Santini'ego, iuż przygotowa-

n'étoit point nouveau en Pologne que les Etats se ressentissent contre ceux qui osoient attaquer les loix : que sous Wladislas IV. de glor. mem: le Nonce fut obligé de sortir de Pologne en 24. heures : que la même chose pouvoit donc bien encore arriver sous le regne présent —. Tous ces Cardinaux et Ministres nous répondirent unanimement que puisque la Nation et Mrs les Ministres surtout, dont on avoit jusqu'à présent admiré la Religion, le zèle et le respect envers le St. Siege, l'avoient entierement perdu, vu qu'ils ne faisoient plus cas des avertissemens

były umyślny; że to nie nowego nie było w Polsce, że Stany obrócily się przeciwko tym, którzy następowali na ich prawa świeckie: że za panowania Władysława IV. sławnej pamięci, Nuncyusz Papiezki przymuszony był we 24ch godzinach opuścić kraj: że też samo mogło by się jeszcze teraźniejszego panującego i za obecnego panowania. – Wszyscy Kardynałowie i Ministrowie jednogłośnie odpowiedzieli nam: że kiedy Naród polski a mianowicie panowie Ministrowie, których dotąd podziwiano z religii, z gorliwości i uszanowania dla Stolicy Apostolskiej, stracili je zupełnie, bo już nie robie

paternels du Père Universel de la Chrétienneté et qu'au lieu de rentrer en eux mêmes et de disposer à donner au Chef de l'Eglise la juste satisfaction qu'ils lui devoient, ils en venoient au contraire aux menaces; Ceux n'avoient plus rien à nous repondre, sinon que ce Chef de l'Eglise, zélé gardien et defenseur de l'autorité du St Siege, n'avoit point d'armées à envoyer contre leurs puissances, mais qu'il seroit toujours obligé de se servir de celles que Dieu incarné lui avoit mises entre les mains pour repousser et combattre ceux qui méprisoient ses saints avertissemens et osoient dans leurs obstination fouler aux pieds, et violer l'autorité du St Siege; Dieu se seroit ensuite à la Divine Providence à regler

nieczynią i ojcowskich napomnień Ojca ogólnego Chrześciaństwa, a miasto wejścia w samych siebie i usposobienia się do sprawiedliwego [czynienia] zadość uczynienia Naczelnikowi Kościoła, ktore mu są winni, dziś przyszli do tego że grożą mu jeszcze, i oni Kardynałowie, nie mają nic więcej do powiedzenia nam, chyba to tylko, że Naczelnik tu kościoła, gorliwy strażnik i obrońca władzy Stolicy Apostolskiej, nie posiada wojska aby mógł go przeciwko ich potęgi, ale że zawsze powołać się będzie przymuszony do tych sił, ktore Bóg wcielony złożył w Jego ręce, aby odeprzeć i pokonać tych, ktorzy gardzą świętemi Jego napomnieniami, i śmią w swym uporze, deptać nogami i gwałcić władzę Stolicy Apostolskiej;

le reste. Le Cardinal Corradini ajouta de plus que pour lui, il ne pourroit jamais se persuader que la Nation et le ministère pussent s'oublier jusqu'à un tel point ; parceque, nous dit-il : si le ministère eût fait instance pour la revocation du Nonce, sans en venir à l'interdiction de son Tribunal, le Pape n'auroit pas balancé un moment à le revoquer et en envoyer un autre ; mais l'interdiction étant suivie [:] offense faite non à la personne du Nonce mais à celle du Pape même :[il n'est plus au pouvoir de Sa Sainteté de satisfaire aux instances des Etats et Ministère de la Republique, à moins qu'Elle ne voulut au-

że potem do świętej Opatrzności należeć będzie dokonać resztę. Kardynał Korradini dodał nadto, że z jego strony, nieprzekona się nigdy, że Naród polski i Ministerium do tak dalece zapomnieć się mogli ; albowiem, słowa są jego : gdyby ministerium prosiło o odwołanie Nuncyusza, nie dopuściwszy się zawieszenia jego trybunału, Papież nie wahał by się i na chwilę, odwołać go i przysłać na to miejsce innego ; ale gdy zawieszenie to raz się stało, [:] obraza uczyniona nie osobie Nuncyusza, ale Papieża samego :] nie jest już w mocy Jego Świątobliwości zadość uczynić żądaniom Stanów, Ministerium i Rzeczypospolitej, chyba by chciała upoważnić obrazę uczynioną swojej władzy, przykład, który by nieskończoną sprawił szkodę Stolicy Apostolskiej,

thorisé l'offense faite à son autorité, Exemple qui causeroit au St Siège des préjudices infinis, vû qu'un chacun usurperoit insensiblement l'autorité de maltraitter le Pape et le menacer encore de plus grandes extrémités, s'il ne satisfaisoit pas aux demandes qu'on lui feroit. Philippe V. aujourd'hui Roi d'Espagne, irrité contre le Pape Clement XI. de ce qu'il avoit reconnu l'Empereur d'aujourd'hui pour Roi des Espagnes, chassa le Nonce, vivant Cardinal Zondadari, ordonna aux Espagnols qui se trouvoient à Rome d'en sortir immediatement, defendit de recourir au Tribunal de la Daterie, et fit

bo by kiedy nieznacznie przywłaszczył sobie ~~wła~~ ~~możność~~ prawo ubliżenia Papieżowi i zagrożenia mu jeszcze ~~naj~~ większemi ostatecznościami, gdyby żądaniom ich zadość nie uczynił. Filip V. dzisiejszy Król Hiszpański. podrażniony przeciwko Papieżowi Klemensowi XI. za to, że ~~nie~~ uznał dzisiejszego Cesarza Królem Hiszpańskim, wypędził Nuncyusza, żyjącego ~~dziś~~ Kardynała Zondadari, rozkazał będącym Hiszpanom w Rzymie, ażeby natychmiast opuścili miasto, zabronił odwołania się do trybunału Dataryi, ~~wypisany~~ zabroniony jeszcze więcej przeciw władzy Stolicy Apostolskiej; ~~przeciwa~~ ztem wszystkiem żadnych pogróżek zy nie uczynił. Papież

et fit d'autres procedures contre l'autorité du St Siege, sans pourtant en venir à aucune menace. Le Pape Clement XI. s'en plaignit premierement par des avertissement, et remontrances paternelles; puis voyant l'obstination du Roi, il le menaça(*). Le Roi alors rentra en soi-même et ne balança plus à donner au Pape telle satisfaction qu'il voulût. Le Nonce retourna en son poste; le Pape reçut les excuses du roi, qui revoqua et annulla toutes ces procedures, confessa les avoir faites avec trop de précipitation et les desaprouva. Or, si un roi qui ne cede en rien à la

Klemens XI. upominał się najprzód o to napomnieniami i ojcowskiemi przedstawieniami; [Tłumaczenie: Törzeniami;] potém, widząc upór Króla, pogroził mu. W tenczas Król pomiarkował się, i niewahał się więcéj żądane dać [Papieżowi] zadosyć uczynienie. Nuncyusz wrócił na swoje miejsce, i papież przyjął królewskie tłumaczenie; Król odwołał i znieważył wszystkie postępowania, wyznał że je uczynił w zbytniém pośpiechu i sam je potępił. Otóż, jeżeli Król który wcale nieustępuje Rzeczypospolitej i ministerium polskiemu, niewahał się dać takie zadosyć uczynienie Stolicy Apostolskiéj, nie do uwierzenia jest aby Rzecz-

République et ministère de Pologne, n'a pas balancé à donner au St Siège de telles satisfactions, il n'est pas croyable que la République et le ministère, au lieu de suivre un tel exemple, veuillent plutôt en venir à des extrémités qui leur attireroient la haine et condamnation de toute la Chrétienneté et la malédiction éternelle de Dieu. Lorsque nous avions commencé de repondre à ce Cardinal, que les extrémités dont le ministère entendoit parler, ne regardoient pas l'éloignement du respect et obéissance de la Nation pour le St Siège, mais uniquement sa résolution prise de conserver et maintenir ses

pospolita i ministerium, zamiast pójść za tym przykładem, chciały dopuścić się raczej takich ostateczności, które sprowadziłyby na nich nienawiść i potępienie całego Chrześcijaństwa, i wieczne Boga przekleństwo. Skoro odpowiadając Kardynałowi, mówiliśmy, że te ostateczności, o których ministerium wzmiankowało, bynajmniej nie tyczyły się uchylenia się Narodu z pod posłuszeństwa Stolicy Apostolskiej, ale tylko jedynie postanowienie zatrzymania i utrzymania się

loin par les moyens approuvés de Dieu et des hommes; que le fait suivi avec Philippe V. étoit tout différent du notre, Son Eminence se leva et nous dit en nous conduisant : Mrs vos raisons qui ne sont pas fondées sur la justice et le droit, ne peuvent me satisfaire: les miennes au contraire devroient faire de fortes impressions sur vous et votre ministère. Je vous ai dit ce que j'ai crû être en conscience obligé de vous dire: Dieu veuille y mettre sa sainte main. — Ce sont Monseigneur, presque les mêmes paroles que nous ont dites au Cardinal; lesquelles j'ai jugé à propos de rapporter à Votre Excellence, pour lui donner mieux à connoître le caractère des

przy swoich prawach ~~przeciwieństwach~~; od Boga i ludzi przyznanych; że okoliczności zdarzona z Filipem Vm zupełnie była inszą przeciwna, Jego Eminencja powstała i powiedziała prowadząc nas za sobą: Moi panowie, wasze powody, które nie są ~~wiaszę~~ na sprawiedliwości oparte na słuszności i prawie, nie zadawalniają mnie: przeciwnie moje, powinny mocne ~~wa~~ na was uczynić wrażenie jak na was tak na waszem ministerium. Powiedziałem wam, com był sumiennie winien wam powiedzieć. Oby Bóg święta swą rękę do tego przyłożył. — Oto ~~są~~, J. W. Panie, te same prawie słowa, któreśmy od Kardynała ~~powiedziały~~ usłyszeli; a które za potrzebne uznałem załączyć J. W. Panu, aby mu lepiej dać

personnes de cette Cour, avec qui nous devons traitter, sur tout du Cardinal Corradini qui court fortune de devenir Pape après la mort de Regnant.

Sa Sainteté doit partir bien-tôt prochain pour Benevent, son ancien Diocese. Elle ne mène avec Elle que quelques uns de ses Prelats familiers, six gardes, six Suisses et six palefreniers. Le Cardinal Coscia a pris le devant ce matin.

J'implore Monseigneur, la continuation de graces et haute protection de Votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être avec un très profond respect Monseigneur, de Votre Excellence, le très humble, très o-

poznać harakter osób tutejszego dworu, osób, z którémi mamy do czynienia, nadewszystko Kardynała Corradini, który jak się zdaje, zostanie Papieżem, po śmierci panującego.

Jego Świątobliwość wyjeżdża w przyszły poniedziałek do Benewentu, dawnéj swojéj Dyecezyi. Zabiera z sobą niektórych tylko z pobliższych ~~ufałych~~ sobie Prałatów; sześciu z gwardyi, sześciu ze Szwajcarów, i sześciu stajennych. Kardynał Coscia pojechał na przód tego rana.

Upraszam J. W. Pana, o dalszy ciąg względów i wysokiej protekcyi, i mam zaszczyt zostawać, dla J. W. Pana, z najgłębszem uszanowaniem, najpokorniejszym, najposłuszniejszym i najobowiązańszym,

très obéissant et très obligé serviteur

le B. Puget.

Uniżony

Puget.

List 6.

29. Mars 1727.

Monseigneur,

Comme nous cherchons Mr le Comte Dąbski et moy, toutes les voyes que nous croyons propre pour persuader cette Cour, en attendant le retour de sa Sainteté, à donner la satisfaction que sa Majesté et les Etats de la Republique recherchent avec tant de justice, ayant appris ce retour, (: après trois mois et plus d'absence de cette Ville :) du Cardinal Salerno, de tout temps zelé et ob-

29. Marca 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Ponieważ oba z J. W. Dąbskim, wszelkich szukamy sposobów i dróg, które sądzimy najstósowne aby przekonać tutejszy dwór o słusznych ządaniach J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitej, względem zadowolenia Jego Świątobliwości, którego powrotu oczekujemy, a doczekawszy się przybycia, (: po trzy-miesięcznej nieobecności w tém mieście :) Kardynała

lige serviteur de Sa Majesté et de la Nation, et intime ami de Mgrs les Ministres, et sachant di quel poids et autorité ont auprès du sacré College sa persuasion; à cause de sa profonde pénétration; nous jugeâmes à propos d'aller chez ce Cardinal, pour s'informer à fond de toutes les affaires présentes de Pologne; et de ce qui survenoit entre cette cour et la notre au sujet de la Constitution de Grodno et inter-diction de la Nonciature, afin que dans les occasions son Eminence pût par ses discours familiers persuader les Cardinaux, et sur tout les

Salerno, oddawna gorliwego i obowiązanego sługi J. K. Mości i Narodu, tudzież najściślejszego Mi-nistrów przyjaciela, wiedząc nadto jakiej wagi i wpływu jest jego zdanie na Świętym Kollegium, z powodu głębokiej jego przenikliwości; uznaliśmy za dobre pójść do niego, celem gruntownego dowiedzenia się o wszystkich obecnych sprawach Polski, równie jak o tem wszystkiem co zaszło pomiędzy tutejszym dworem a naszym w przedmiocie ustawy Grodzieńskiej i zawieszenia Nuncyatury, aby w potrzebie, Jego Eminencya w prywatnej rozmowie przekonać mogła Kardynałów a nadewszystko Ministrów Pałacu, o słuszności próśb J. K. Mości, i Stanów Rzeczypospolitej, we

Ministres du Palais, de la justice des instances de Sa Majesté et des Etats de la République en suite de la Constitution établie dans la Diete de Grodno, et leur représenter que l'interdiction de la Nonciature n'étant qu'une suite indispensable de cette Constitution, dont l'exécution ne pouvoit être différée par le Ministère, elle ne devoit pas être différée considérée par cette Cour comme une offence faite à l'autorité du St Siege: que par conséquent la Nation qui méritoit tant avec Sa Majesté du St Siege, devoit avec raison être traitée tout autrement que cette cour ne s'y prenoit, vû que si on persistoit dans

urzędów tejże uchwały ~~w~~ na Grodzień- ~~zaszłej~~ skim Sejmie ~~ustanowionej~~ zgodliwej, i przedstawiła im, że zniesienie Nuncyatury będące koniecznym wypływem tej uchwały, wykonanie której niemogło być wstrzymane przez ministerium, nie powinno być uważane przez Dwór tutejszy za obrazę uczynioną władzy Stolicy Apostolskiej: że tym samym Naród, który tyle sobie zasłużył u J. K. Mości u Stolicy Apostolskiej, inaczej uważanym być powinien od dworu tutejszego, niż jak sobie z nim postępuje, gdyż jeśli pozostać z nim zechcą na ciągle odmowney stopie, ~~jak sobie Dwór dotąd postępuje~~, na jakiey się dotąd utrzymuje,

le même stile de refus dont cette cour jusqu'à présent s'étoit servi, il étoit à craindre que la Nation n'en vint à de plus violentes extrémités; que les menaces des censures ne se feroient point apprehender en Pologne, par rapport que dans le cas présent, on les joignoit à la demande d'une chose qui étoit impraticable; que nous supplions ainsi son Eminence de nous assister et soutenir la juste cause des instances des Etats de la République; ce Cardinal nous dit: que comme il supposoit que son zèle et empressement pour le service de la Nation nous

lękać się należy aby Naród do gwałtowniejszych nieprzyjaciół ostateczności; że pogróżki Censury tym bardziej zastraszają się w Polsce, bo w obecnym przypadku, pogróżki te są tem, co wymagania rzeczy niemożliwej czynią; że najmocniej prosiliśmy Jego Eminencyą aby raczył tu dopomagać nam i utrzymywać w słusznej sprawie, prośby Stanów Rzeczypospolitej. Kardynał ten odpowiedział nam: że jakkolwiek zdaje mu się, że gorliwość i żarliwość jego na usługi Narodowi, znane nam są, a mianowicie szczególnie, nic więcej nie mniej, że przekonani jesteśmy o chętnych staraniach z jego strony,

nous étoit connu, sur tout	aby wpłynął na końcu do tego wszystkie-
à moy, qu'il croyoit aussi,	go, co zadowolnić by mogło J.
que nous resterions persuadés	K. Mości, Naród i panów Mini-
qu'il s'employeroit très volon-	strów; że aby mógł to skutecz-
tiers en tout ce qui pourroit	nie uczynić, potrzeba gruntownie ob-
~~constituer~~ contribuer à la	znajmić go ze ~~stem~~ wszystkiemi, co
satisfaction de Sa Majesté, de	okolicznościami obecnych nie-
la Nation et des M.rs les mi-	porozumień z tutejszym dwo-
nistres: que pour pouvoir le faire	rem, że winniśmy mu zatém
avec efficace, il falloit qu'il	dobrze wytłumaczyć, co to jest
fut informé à fond de tout ce	ta uchwała w Grodnie zapadła,
qui avoit rapport aux mécon-	i jaka przyczyna spowodowała
tentemens présents avec cette	przyjście do tego aby zawiesić
cour, que nous devions ainsi	Nuncyaturę; a szczególnie przeto
luy bien expliquer ce qu'é-	wytłumaczyć Jego Eminen-
toit que la Constitution formée	cyi powody, znaglające Stany
à Grodno, et quelle raison on	Rzeczypospolitej do uchwały od-
avoit eu d'en venir à l'in-	wołujący Monsignora Zaza[...]nego
terdiction de la Nonciature;	

nous fîmes ainsi un long détail à Son Eminence des motifs qui avoient porté les Etats de la Republique à former la Constitution pour la revocation de Mr. Santini et de ceux qui avoient obligé le ministère à proceder à l'interdiction de la Nonciature, luy expliquant généralement tout ce qui avoit précédé et suivi l'établissement de ces deux points; à mesure que nous informions ce Cardinal, il nous faisoit plusieurs questions pour tirer de nous plus d'eclaircissemens, et les luy ayant donné le mieux que nous pûmes, relative-

Santini'ego, równie Komisoróe w jakiej znalazło się Ministerium do zawieszenia Nuncyatury, wyjaśniając tŷj ogólnie wszystko to, co poprzedziło i sprowadziło ~~[illegible]~~ postanowienie dwóch tych punktów; w miarę jakiśmy mówili, Kardynał ten zadawał nam różne zapytania względem tem bliższych objaśnień; na co gdyśmy smo odpowiadali jak tylko można było najlepiej, co do instrukcyi i rozkazów jakie mieliśmy od J.W. Ministrów a nadewszystko z ordynaryinów tego tygodniowych od

ment aux instructions et ordres
que nous avions reçus de Mgrs
les ministres et sur tout par
l'ordinaire de cette semaine de
Monseigneurs le Primat et le
Grand Général de la Couronne,
qui continuoient la juste expli-
cation de la Constitution établie
à Grodno, et des raisons princi-
pales qui ont obligé les minis-
tres à ordonner l'interdiction
de la Nonciature; après que
Son Eminence eut bien reflé-
chi sur ce que nous luy avions
représenté; elle nous fit un long
discours commençant par la
conduite de Mgr Santini, qu'elle
n'avoit pû approuver, en ce

J. O. Xiążęcia Prymasa i Het-
mana W. K. ~~zawierających~~
obejmujących dalsze tłuma-
czenia się Grodzieńskiej uchwa-
ły, i główne powody zmu-
szające Ministrów do odesła-
nia Nuncyatury; po namyśle
tego Eminencya więcey zasta-
nowiła się nad tem, co iey
tey ~~[illegible]~~ przedstawili, długo
nam rozprawiała, zaczynając
od postępowania Monsignora
Santiniego, które nie apro-
bowała wcale, co do tego, iż
oddalił się w Inspekcie od
rad, przez Nią i Kardyna-
ła Spada mu podanych,

qu'il s'étoit écarté des conseils qu'elle et le Cardinal Spada luy avions réiterés, de se maintenir en toute manière en étroite intelligence avec le ministère de Pologne, comme l'unique moyen de réussir heureusement en ses négotiacions; qu'il avoit été informé des démarches peu régulières de ce Prélat, encore du vivant du Pape defunt, les quelles et par le ministère de Sa Sainteté et par les tribunaux des Congrégations, avoient été désaprouvés et révoquées: mais que nonobstant cela, s'il devoit nous dire son sentiment avec sincerité, il ne pouvoit approu-

i powtarzanych, to jest, aby we wszystkiem zachowat się porozumieniem z polskiem ministerium, jako jedyny sposób najpewniejszy w swoich negocyacyach; że Jego Eminencya wiedziała o nieprzyzwoitych w cale krokach Prałata tego, za życia jeszcze Nieboszczyka Papieża, które i przez ministerium Jego Swiątobliwości i przez trybunały Kongregacyi potępione i odwołyane były: ale że, pomimo to wszystko, jeśli szczerze nam ma swoje zdanie w tym względzie, nie może potwierdzić to, co Jego Przodkowie ustanowili a nie-

approuver ce que la Diète de Grodno avoit resolu, et le ministère executé, contre le tribunal de la Nonciature; que la Diète auroit bien pû former sa Constitution en des termes plus circonspects et plus respectueux pour le St Siege, et le ministère executeur des volontés des Etats de la Republique, differer l'interdiction jusqu'après la connaissance des resolutions que le Pape auroit pris, et ensuite des instances que Sa Majesté et les Etats lui auroient fait, pour la revocation de Mgr le Nonce. De cette maniere le Pape n'auroit pu se dispenser de satisfaire à leurs des-

niechciano wykonato, przeciw trybunałowi Nunciatury; że mógł Seym ostroży uchwałę w słowach więcej oględnych i z większą uczą dla Stolicy Apostolskiej, a ministerium wykonywające wolę Stanów Rzeczypospolitej, mogło odłożyć zawieszenie, aż do odpowiedzi Papieskiej w tym względzie, i do skutku próśb J. K. Mości i Stanów do Niego, w odwołaniu Nuncjusza. Tym sposobem Papież niemógłby odmówić, potrzebom i żądaniom tych proźbom, i Naród miałby zadośuczynienie. Obecnie, postać rzeczy w całe inaczej się ma: teraz nie idzie

pectueuses instances, et la Nation auroit été satisfaite : présentement les affaires changent entièrement de face ; il ne s'agit plus de la personne du Nonce ; mais de cette & celle du Pape, de son honneur, et de l'autorité du St Siège ; et je ne vois point d'autres moyens de redresser les affaires qu'en restituant la juridiction à Mr le Nonce, et en trouvant quelque temperament au sujet de la Constitution : La Diete laisse toujours quelque arbitre au Senat et aux ministres pour regler l'execution des loix établies ; nous devons ainsi esperer que ces Seigneurs nous

już o osobę Nuncyusza, ale o osobę Papieża, o jego honor, i władzę Stolicy Apostolskiey ; i niewidzi innego sposobu poprawienia całey tey sprawy, jak przywróceniem jurysdykcyi Monsignora Nuncyusza i wynalezieniem jakiegoś złagodzenia w Ustawie. Seym naznacza zawsze jakiegoś najwyższego Sędziego w Senacie i Ministrom, celem ułożenia wykonalności zapadłego prawa ; tym sposobem mamy nadzieję że ci Panowie podadzą nam sposoby korzystnego usłużenia im, tak jak sobie tego życzymy, najgorliwiej,

fourniroient les moyens de les pouvoir servir avec efficace comme nous le souhaitons passionement, sur tout moy, en reconnaissance de tout de bienfaits dont ils m'ont honoré. Voilà, Monseigneur, a peu près l'essentiel du discours que nous fit le Cardinal Salerno; qui nous protesta qu'en partant à d'autres, qu'à nous, il parleroit de la maniere qu'il croiroit plus efficace pour persuader cette Cour de la droitture des operations de la Nation et du Ministère. Je suis de votre Excellence etc. etc.

le B. Puget.

szczególnie jaz zawdzięczając tyle dobrodziejstw, które od niego doznałem. Otoż, J. W. Panie, mniej więcej treść słów, jakie od Kardynała Salerno usłyszeliśmy; który urzekał nas, iż mówiąc do innych a nie do nas, mówiłby w sposób więcej przekonywający Dwór tutejszy o słuszności postępowania Narodu i Ministerium. Poselstwo J. W. Pana i t. d. i t. d.

Puget.

List 7.

Neptune ce 5. Avril 1727.

Monseigneur,

J'ai reçu l'honneur de celle qu'il plû à votre Excellence de m'écrire du 12. d. p. Elle peut être très persuadée que je me ferai toujours une gloire de la servir en toutes les occasions où Elle daignera m'honorer de ses ordres.

Comme pendant l'absence du Pape toutes les affaires reste in statu quo, nous nous occupons Mr. le Comte Dębski et moi à informer le reste

5. Kwietnia 1727go r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Miałem zaszczyt odebrać list, który J. W. Pan raczył pisać do mnie d. 12. przeszłego miesiąca. Może J. W. Pan być przekonany, że zawsze chlubą mi będzie służyć mu w każdej okoliczności, i kiedy tylko zaszczycić mnie zechcesz swemi rozkazy.

Ponieważ w czasie nieobecności Papieża wszelkie interesa pozostają in statu quo, J.W. Dębski i ja, nie opuszczamy obez-

le reste du Sacré Collège des affaires présentes de la Pologne avec cette cour, afin de disposer ainsi le Sacré Collège à inspirer à Sa Sainteté, lorsqu'Elle sera de retour, de prendre les résolutions favorables aux souhaits des Etats de la Republique: à quel effet nous sommes venus M.r le Comte Dzboli et moi, passer quelques jours à Albano et Neptune pour entretenir sur ces matières les Cardinaux qui s'y sont rendus pour servir Sa Sainteté en son passage, et l'y attendre en son retour.

J'implore Monseigneur, la continuation des graces

obeznamić resztę Świętego Kolegium z obecnemi sprawami Polskiemi a dworem tutejszym, celem usposobienia Świętego Kolegium aby natchnęło Jego Świątobliwość, gdy będzie tu z powrotem, odpowiednią pomyślną życzeniom Stanów Rzeczypospolitej; tym końcem udaliśmy się ~~przybyliśmy~~, J. W. Dzboli i ja, na ~~przepędzić~~ kilka dni, do Albano, aby w tym przedmiocie pomówić z Kardynałami, przybytemi tu na posługi Jego Świątobliwości w przejeździe Jej tędy, a oczekującemi tu na Nią w powrocie.

Upraszam J. W. Pana o dalszą łaskę Jego względem dla mnie i mam zaszczyt

et protections de Votre Excellence, ayant l'honneur d'être avec un très profond et soumis respect, Monseigneur, de Votre Excellence, etc. etc.

le B. Puget.

zostawać z głębokiem uszanowaniem, J. W. Pana etc. etc.

Puget.

List 8.

à Rome ce 12. Avril 1727.

Monseigneur,

Mardi passé nous retournâmes à Rome, Mr le Comte Dąbski et moy pour nous trouver à l'arrivée de la poste; supposant que l'ordinaire de cette semaine nous aurait

Rzym d. 12. Kwietnia 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W przeszłą środę wraz z J. W. Dąbskim, powróciliśmy do Rzymu, aby tu być przy nadejściu poczty, sądząc że zwyczajne tygodniowe przywiezie nam jakie rozkazy od ministerium,

apporter quelque ordre de ministère. ensuite du resultat de senatus consilium, dont l'ouverture s'étoit faite le 12. du passé: les lettres que nous avons reçues de la cour de Sa Majesté du 29. Mars, nous aprènent seulement que le Conseil n'avoit plus eu de session depuis la première: mais que Mr le grand Général de la Couronne et autres sénateurs qu'on attendoit, étant arrivés, on devoit les tenir au premier jour.

Les affaires sont icy dans une entière inaction et par l'absence du Pape et à cause des longues fonctions de

w skutku rezultatu senatus consilium, którego otwarcie miało być 12go zeszłego miesiąca. Listy które odebraliśmy ode dworu J. K. Mci z d. 29. Marca, donoszą nam tylko że Rada nie odbywała sessyi od pierwszey; ale że za Hetmana W. K. i innych ~~senatorów~~ spodziewanych senatorów ~~nie~~ przybyciem, w pierwszym dniu otworzą ię.

Interessa są tuty w zupełnym zawieszeniu, już to z powodu nieobecności Papieża, już to dla długich ceremonii wielkiego tygodnia, co sprawia, że nie szczególnego nie mam J. W. Panu do doniesienia.

la semaine sainte, ce qui fait que je n'ai rien de particulier à mander à Votre Excellence. Le Pape arriva seulement à Benevent le 3. de ce mois: les nouvelles sont qu'il se porte à merveille, et s'y trouve avec un contentement indicible.

J'implore, Monseigneur, la continuation des Graces et haute protection de Votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

Papież przybył do pierwo do Beneventu 3. tego miesiąca: donoszą że się ma jak najlepiej, i zadowolony jest zupełnie.

Upraszam J. W. Pana o dalszy ciąg swych względów i wysokiej protekcyi, et mam zaszczyt zostawać

itd. itd.

Puget.

List 9.

Rome ce 19. avril 1727.

Monseigneur,

Après que Mr le Comte Dzbchi et moi nous avons unanimement fait tout ce que notre devoir pouvoit exiger de nous, pour persuader le ministère de cette Cour de la justice et rectitude des résolutions prises par les Etats et ministère de la République au sujet de Mgr le Nonce Santini, et sur tout réitérans aux Cardinaux et Ministres de Sa Sainteté qui se trouvent icy, la surprise de toute la Nation par rapport aux ex-

Rzym 19. Kwietnia 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Sumiennie uczyniwszy wraz z J. W. Dzbeckim to wszystko co tylko obowiązek nasz nam nakazywał, aby przekonać ministerium tutejszego dworu o słuszności i prawości postanowień Stanów i ministerium Rzeczypospolitej, co do Monsignora Nuncyusza Santini'ego; nadewszystko powtórzywszy Kardynałom i ministrom Jego Świątobliwości, obecnym tutaj, podziwienie całego narodu, z powodu dotkliwych wyrażeń z naj-

pressions sensibles dans les quelles sont conçues les Brefs que Sa Sainteté avoit envoyé aux Evêques du Royaume: a quoi on nous a généralement répondu que Sa Sainteté avoit été obligée de témoigner ce ressentiment: nous attendons présentement les ordres ultérieurs du ministère, en suite du résultat du Senatus consilium, pour régler nos ultérieures opérations; en attendant, le Pape dont les nouvelles de la santé sont très bonnes, sera de retour au commencement du mois prochain, et le cours des affaires d'Etat aura

dających się w listach papieskich, przez Jego Świątobliwość przesłanych Biskupom Królestwa: na co ogólnie nam odpowiedziano, że Jego Świątobliwość zmuszona była okazać to nieukontentowanie: oczekujemy obecnie na późniejsze rozkazy ministerium, w skutku wypadku <u>Senatus consilium</u>, aby do tego przyjęte nam zastosować obroty; tymczasem, Papież, którego zdrowie w najlepszym jest stanie, będzie z powrotem na początku przyszłego miesiąca, i bieg interesów stanu rozpocznie się.

Wyrażam P. W. Pacca

tion.

J'implore, Monseigneur, la continuation des graces et protection de votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

o dalszy ciąg względów i protekcyi dla mnie, i mam zaszczyt zostawać J. W. Pana

etc. etc.

Puget.

List 10.

Rome ce 26 Avril 1727.

Monseigneur,

Les ordres que j'ai reçu cette semaine de Mr le grand Marechal, le Grand Chancellier et le grand Tresorier m'apprennent par un detail de ce qui s'est passé dans le senatus consilium de Varsovie, la restitution de la Jurisdiction à Mr le Nonce, et nous

W Rzymie 26 Kwietnia 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Rozkazy odebrane tego tygodnia od J. W.ch Marszałka W., Kanclerza W. i Podskarbiego W. szczegółowie donoszą mi o tem co się stało w Senatus consilium w Warszawie, o przywróceniu Jurysdykcyi Monsignorowi Nuncyuszowi, i polecają J. W.

enjoignent à Mr le Comte Dybeki et à moy de présenter sans aucun délais la lettre de Sa Majesté à Sa Sainteté pour qu'Elle daigne sans plus de retardement ~~renvoyer~~ revoquer Mr. Santini et luy substituer un nouveau nonce en suite des présentes instances que Sa Majesté luy en a faict par sa première lettre datée de Grodno et par cette seconde. Comme le Pape se trouve encore absent, et que la matière dont il s'agit demande de mûres reflexions pour bien regler nos operations, afin d'avoir une heureuse issue en nos présentes commissions, et que la connaissance du détail de ce qui s'est passé dans le Senatus Consi-

Dybekiemu i mnie abyśmy natychmiast oddali list J. K. Mości Papieżowi, celem najśpieszniejszego oddalenia Monsigniora Santiniego, i naznaczenia natomiast innego, w skutku naglących próśb, oświadczonych mu przez Najjaśniejszego Pana pierwszym swym listem z Grodna pisanym, jako też i niniejszym. Ponieważ Papież nie wrócił tu jeszcze, a okoliczność o której rzecz chodzi, wymaga dojrzałego zastanowienia się, aby dobrze zakierować obrotami naszemi, co do szczęśliwego rozwiązania obecnych poleceń, na które szczególowa wiadomość tego co ~~wypadło~~ zapadło w Senatus Consilium wpłynąć jest w stanie,

consilium peut y contribuer,
nous avons jugé à propos Mr.
le Comte Dębicki et moy d'en
faire une traduction en italien
pour la présenter aux Cardi-
naux Ministres de Sa Sainteté
et autres, et de conferer aupara-
vant avec le Cardinal St. Clement
Protecteur, auquel nous avons déjà
parlé sur la matière; mais il
nous a dit qu'il souhaitoit
la semaine prochaine nous
faire part de ce qu'il jugera
nécessaire que nous fassions
pour une plus sure et plus
prompte réussite de nos com-
missions. Mr. le Comte Dębicki
étoit resolu d'aller à Benevent
pour présenter à Sa Sainteté
la lettre de Sa Majesté, et

uznaliśmy oba z J. W. Dębickim
za właściwe, przetłumaczyć to na
język włoski dla przedstawienia
Kardynałom Ministrom Jego Świą-
tobliwości i innym, i wprzódy roz-
mówić się z Kardynałem St. Clement
Protektorem, z którym już rozmó-
wiliśmy o tym przedmiocie; ale
odpowiedział nam, że w przyszłym
tygodniu udzieli nam oświadczy
nam swoje zdanie, jako co naypilnie
powinniśmy aby pewnieyszy i
prędszy był skutek naszych pole-
ceń. J. W. Dębicki postanowił
udać się do Benewentu dla zło-
żenia Jego Świątobliwości listu
J. K. Mości, i dla tem pewnieyszego
traktowania o odwołanie
Monsiniora Santini'ego i na-

traiter de la prompte revocation
de Mr. Santini et la substitution
d'un autre nonce, mais il a
changé de dessein parceque le
Cardinal protecteur luy a remon-
tré que le Pape ne voulait ad-
mettre aucun ministre étranger,
s'étant engagé avant son de-
part au sacré college de ne trai-
ter d'aucune affaire qu'après
son retour dans cette ville.

Je continue d'implorer, Mon-
seigneur, les graces et la haute
protection de Votre Excellence,
et j'ai l'honneur d'être
etc. etc.

le B. Puget.

znaczenia natychmiast innego
Nuncyusza, ale odmienił postano-
zamiar, poniewaz Kardynał Pro-
tektor przedstawił mu, że Papież
niechce ~~innego~~ obcego przypuścić Posła,
umówiwszy się przed swym wyjazdem
ze świętym Kolegium, że w żadnej
niebędzie działać sprawie, aż po
swym powrocie do Stolicy.

Powtarzam prośby moje o
względy i wysoką opiekę J. W.
Pana, i mam zaszczyt pozostać
J. W. Pana i td. i td.

Puget.

List 11.

Rome ce 3. May 1727.

Monseigneur,

Rzym 3. Maja 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie

Les ordres de Mrs les ministres Polonais, datés du 9. avril, nous sont parvenus cet ordinaire à Mr le Comte Dzybski et à moy; ils sont relatifs à ceux que nous reçûmes la semaine passée de faire nos plus efficaces efforts pour obtenir de Sa Sté sans aucun delais la revocation de Mr Santini, après que le courier du Senat moyennant le contentement de Votre Majesté avoit donné à Sa Sainteté une marque réelle de ses respectueuses dévouement pour la satisfaire en ce qu'elle avoit souhaité, quoique cela ait été contre les souhaits universels de toute la Nation; mais bien dans l'espérance d'obtenir en échange de Sa Sté des marques réelles de sa bonté et

Rozkazy J. W.ch Ministrów polskich z 9. kwietnia, doszły nas, J. W. Dzybskiego i mnie, zwyczajną pocztą; tyczą się one tego samego, co już odebraliśmy zeszłego tygodnia, to jest, ~~by~~ wszelkich dołożyć usiłowań aby otrzymać od Tego Świątobliwości jak najprędzej odwołanie Monsiniora Santiniego, po wyznaniu prawdziwego dowodu pełnego szacunku przywiązania, jakie zdziałanie senatu, podług życzeń J. K. Mości, okazało Tego Świątobliwości, na zadość uczynienia tego, czego sobie życzyła, chociaż było to wbrew ogólnego życzenia całego narodu; ale tylko w nadziei odebrania wzajemnie od Tego Świątobliwości,

tendresse paternelle en la prompte revocation de Mgr Lantini. C'est pourquoi après que nous eûmes conferé nouvellement avec Mgr le Cardinal Protecteur et reçu de lui les lumières et insinuations qu'il jugea nous devoir donner pour disposer les esprits des Cardinaux qui ont le departement des affaires de Pologne, afin qu'à l'arrivée de sa Sainteté il nous puisse être plus facile de réussir heureusement à effectuer sans retardement nos présentes commissions; nous allames premierement chez le Cardinal Serrari, auquel après avoir fait un discours relatif à la matière,

dowodów Tego dobroci i ojcowskiej miłości, w spiesznem odwołaniu Monsignora Lantini'ego. Dla tego to, po nowej konferencyi z Kardynałem Protektorem, i po otrzymaniu od niego objaśnień i insynuacyi, które nam udzielić raczył, celem przygotowania umysłów Kardynałów, zawiadujących wydziałem spraw polskich, aby nam łatwiej było, po przybyciu Tego świętobliwości, uskutecznić bez żadnej zwłoki, zajmujące nas obecnie czynności; poszliśmy najprzód do Kardynała Serrari, do którego przemówiliśmy, zaczynając od wyznania mu i uwielbienia dla tych ministrów i kaza-

relevant particulierement la respectueuse vénération et soumission de Mgrs les ministres et senateurs qui avoient bien voulu s'exposer aux reproches sensibles de la noblesse des Palatinats des deux nations, pour complaire au souhait de Sa Sainteté en restituant la juridiction à Mgr le Nonce, nous lui representames que nous avions des lettres de Sa Majesté, de Mgr le Primat et du College des Eveques à présenter à Sa Sté pour implorer de sa grace une reciproque satisfaction aux souhaits de tous les Etats de la Republique; nous lui remimes aussi les lettres que nous avions pour lui et le supp-

torów, ktory wystawili się na dotkliwe wyrzuty obywatelów szlachty w Wojewodztwach obojga Narodów, aby zadość uczynić woli Jego Swiątobliwości, przywracając Iurysdykcyą Nuncyuszowi; powiedzieliśmy mu, że mamy listy J. K. Mości, Xięcia Prymasa i Kollegium Biskupów, dla pokazania Jego Swiątobliwości, aby wybłagać u niey wzajemne zadość uczynienie, według życzeń wszystkich stanów Rzeczypospolitej; także oddaliśmy mu listy, jakie mieliśmy do niego, upraszając o poparcie ze swey strony, prośb naszych, na zadość uczynienie

pliances de vouloir bien de son côté appuyer nos instances en satisfaction des promesses qu'il nous avoit fait. Son Eminence nous dit que tout ce qu'elle auroit pû nous dire alors était superflus par rapport à l'absence du Pape, mais que nous devions être persuadés qu'elle ne manqueroit point ni à la promesse qu'elle nous avoit fait, ni à l'attente que Sa Majesté, le Senat, Mgr le Primat et Mrs les ministres avoient en luy. Nous allames en suite chez le Cardinal Corradini auquel nous fimes un discours et représentations approchantes aux premieres : il nous répondit à peu près comme

~~wczorayszey~~ *onegdaj przeszłey* nam obietnice. Tego Eminencya ~~powiedziała~~ *odrzekła*, że wszystko to co mogła nam wówczas powiedzieć, było zbyteczne, z powodu nieobecności papieża, ale że powinniśmy być przekonani, że dotrzyma obietnicy, i że wszystko się stanie podług ~~oczekiwania~~ *życzeń* J. K. Mości, Senatu, Xcia Prymasa i panów Ministrów. Potem udaliśmy się do Kardynała Corradiniego, do którego równie przemówiliśmy, przedstawiając mu toż samo co tamtemu. Odpowiedział on nam mniey więcey to samo co Kardynał Scrodi, dodając, że za powrotem Jego Świątobliwości,

le Cardinal Sericard: il ajouta
qu'au retour de Sa Sainteté, on
ne manqueroit point de songer
serieusement au rappel de Mgr
Santini, mais qu'il falloit néces-
sairement songer à le placer, n'é-
tant pas raisonnable ni charita-
ble de l'ôter du poste où il se
trouveroit sans le replacer dans
quelque autre. Je pris la parole
et je dis à Son Eminence: de
cette manière son rapel sera Dieu
sait combien retardé, et c'est jus-
tement ce que le Senat craignoit
le plus et ce qui pourra causer en
Pologne des nouveaux desordres,
pires que les premiers. Son Eminence
me repondit: Son retarde-
ment ne sera pas si long que
vous craignez, mais il est bien

niewiniejszają do prawdy po-
myślić o odwołaniu Monsignora
Santiniego, ale że trzebaby
wprzód pomyśleć o miejscu dla
niego; albowiem niesłuszna, i niemiłosierna
byłoby nam odebrać mu posa-
dę, nie ~~do~~ wynalazłszy mu dru-
giej. Zabrałem głos mówiąc do
Jego Eminencyi: Tym sposobem
odwołanie Jego Bóg wie jak
niezwłoczne być może, a to jest
właśnie czego się Senat najwię-
cej lęka, a co może stać się po-
wodem nowych zamieszań w
Polsce, gorszych jeszcze niż pierwsze.
Jego Eminencja odpowie-
działa: Zwłoka ta nie będzie
tak długą jak obawiacie się;
słusznem jest wszakże, aby

juste je trouver apparemment une
niche pour ce Prelat afin de le
rappeler avec honnêteté. Nous
fûmes Mr le Comte Dębcki et moi
plusieurs autres reprises au Cardi-
nal qui nous adoucissoit toujours
par de belles et apparentes raisons
les quelles ne nous satisfaisoient
pour tant pas assez; ce qui nous
fait juger qu'il faut que ce Car-
dinal soit un des protecteurs de
Mr Santini. Nous avons informé
de ceci le Cardinal Protecteur
pour qu'il ait la bonté de pré-
venir sa Sainteté contre toutes
les representations que le Cardinal
Corradini et autres pourroient
faire en vue de retarder le
rappel de Mr Santini, ce qu'il
nous a très positivement assuré
de vouloir faire, étant même
dans l'intention d'aller au

obmyślić
sposób ~~zaradzić~~ przytułek dla
tego Prałata, aby przyzwoicie od-
wołać go można. Oba z J. W.
Dębckim mówiliśmy przez długo
z Kardynałem, który łagodził
nas ~~zaw~~ ciągle pięknemi i
pozornemi przyczynami, które
jednakże niestrafiały do nas
serca; to co nam dało przeko-
nanie, że Kardynał ten musi
być jednym z protektorów Mon-
signora Santiniego. Oznajmiliśmy
o tém Kardynałowi Protektorowi, aby
był łaskaw uprzedzić Jego Świą-
tobliwość przeciw wszelkim prze-
łożeniom, Kardynała Corradiniego
i innych, mającym na wi-
doku opóźnienie odwołania Mon-
signora Santiniego; przyrzekł on

d'aller au devant du pape si sa santé ne luy permet de trouvant indisposé d'un rhume depuis quelques semaines.

Nous avons aussi été pour parler aux autres cardinaux, mais nous avons trouvé les uns hors de Rome, les autres retirés et hors d'état de nous recevoir; nous tacherons de le faire la semaine qui vient.

J'implore Monseigneur, la continuation de vos graces et protection de votre Excellence, et j'ai l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

to nam najprzykrzéy, mając nawet zamiar udać się na spotkanie Papieża, jeśliby zdrowie jego pozwoliło, zakatarony był bowiem od kilku tygodni.

Byliśmy równie u innych Kardynałów, ale jedni byli wyjechali z Rzymu, drudzy na ustroniu, nie byli w stanie nas przyjąć, starać się przeto będziemy zrobić na przyszły tydzień.

Wypraszam W. Pana dalszey łaski i protekcyi dla mnie, mając honor być i t. d. i t. d.

Puget.

List 12.

Rome ce 10. May. 1727.

Monseigneur,

Rzym, 10. maja 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

En suite de ce que j'eus l'honneur de représenter à votre Excellence dans ma relation de la semaine passée, que nous irions chez les autres Cardinaux pour les disposer à favoriser au retour de Sa Sté les instances de Sa Majesté pour le prompt rappel de Mgr Santini, après que Sa Sté avoit été suffisamment apaisée et satisfaite de la part de Sa Majesté et de la République par la restitution entière de la juridiction de la Nonciature, nous fûmes effectivement chez le Cardinal St Agnès auquel après avoir fait un discours approchant à celuy que nous fîmes la semaine passée au Cardinal Sersari, son Eminence nous répondit assez favorablement qu'après le pas

W dalszym ciągu tego, co niedawnem zaczął przedstawić J. W. Panu ze sprawozdania mego zeszło tygodniowego, że mieliśmy pójść do innych Ministrów aby wyjednać ich do spełnienia, po powrocie Jego Świątobliwości, prośb Jego Kr. Mości, o przedwczesne rychłego odwołania Monsigniora Santiniego, po zupełnem uspokojeniu i zadosyć uczynieniu Jego Świątobliwości ze strony J. K. Mości i Rzeczypospolitej, ~~zupełnem~~ przywróceniem Jurysdykcyi Nuncyatury; poszliśmy udali śmy się do Kardynała St Agnès, który po rozmowie naszej w tych samych okolicznościach, o jakich ~~których~~ mówiliśmy z Kardynałem Sersari zeszłego tygodnia, odpowiedział nam łaskawie, że po uczynio-

fait de la part de Sa Majesté et
des Etats de la Republique, nous
devions esperer des bontés de Sa
Sainteté pareille satisfaction aux
instances de la Nation, mais
qu'à vous parler franchement
cela ne pouvoit s'executer avec
cette promptitude que nous sou-
haitions, que le Pape étoit absent,
son retour encore incertain, a-
près lequel il lui faudra quel-
ques jours de repos, depuis long-
temps il n'y a point de Congre-
gation, les matières pour la tenir
sont copieuses, les mêmes occupe-
ront Sa Sainteté bien du temps,
Sa S.té ne voudra probablement
pas rien resoudre de son Chef sur
le rappel du Nonce et remettra
l'affaire à la Congrégation,
~~[illegible]~~
il faudra trouver une journée

czyni tylko ze strony J. Krolo-
wskiej i Stanow Rzeczypospolitej, po-
winniśmy spodziewać się wzglę-
dów Jego Swiątobliwości, i po-
dobnego zadosyć uczynienia na prośby
Narodu, ale otwarcie mówiąc,
nie może się to tak rychło zdarzyć
jak sobie tego życzymy, że Jego
Papieża nie ma w powrocie, a po-
wrót niewiadomy wcale, a potem
potrzebować będzie kilku dni spo-
czynku, oddawna Kongregacye się
nieodbywają, przedmioty mające się
rozstrzygać są obfite, też same
zatrudnią Papieża przez czas nie-
mały; że Jego Swiątobliwość niero-
dnie zapewne sam rozstrzygnąć, co
do odwołania Nuncyusza
zwróci rzecz całą Kongregacyę,
że trzeba znaleźć wolny dzień do
zwołania jej, że wielu ~~[illegible]~~ nieobecnych
~~[illegible]~~ Kardynałów, [illegible]
i rozjechało się na wsi, [illegible]

libre pour la tenir, et l'absence de quelques Cardinaux qui pourtant se trouver à la campagne, pourra arreter la destination de la Congrégation, si bien que naturellement l'affaire ira en longueur, outre que Sa S.té voudra peut être aussi pourvoir Mgr le Nonce de quelque poste avant que de le rappeler. Comme Mr le Comte Dzbeki et moy répondimes à ce Cardinal comme nous avions fait au Cardinal Corradini sur le discours à peu près semblable qu'il nous avoit tenu la semaine passée: que Sa Majesté et le Senat craignoit le plus ce retardement qui auroit pu causer de nouveaux trou-

może bydź po zebraniu cał Kongregacyi, tak daley, że naturalnie interesa pójdą na odwłokę, prócz tego, że Jego Swiątobliwość zechce wynaleść jakąś posadę Nuncyuszowi, przed odwołaniem go. Powiedziałem JW. Dzbeki i ja odpowiedzieliśmy Kardynałowi toż samo co już mówiliśmy Kardynałowi Corradinieniu na też samie mowę przeszłym tygodniu: to jest: że Najjaśniejszy Pan i Senat najwięcej obawiają się tego, tj. zwłoki, która znowu sprawić może rozruchy w Polsce, i opóźnić przyjazd Ambasadora, który dowiez ma już swoje tobie instrukcye, i dla mości jednakże wyjechać, skopbaby

troubles en Pologne, et retarder le depart de l'Ambassadeur lequel, quoyqu'on luy eut déja remis ses instructions, ne pouvant pourtant point partir a moins que le Nonce ne fut revoqué, Son Eminence, nous repliqua: Sa Majesté et son ministère savent fort bien que la negociation des affaires demande du temps, que la cour où on les traite veut la commodité, et qu'on ne les resout qu'après les avoir murement examinées, et c'est la methode egalement pratiquée par votre cour et par celles de toute l'Europe: Mr. l'Ambassadeur peut en attendant disposer ses equipages, la voix publique nous

dopóki Nuncyusz odwołanym nie zostanie; Jego Eminencya odrzekła nam: Najjaśniejszy Pan i ministerium Jego bardzo dobrze wiedzą że traktowanie interessów wymaga czasu, że miejsce narad wygodne być powinno, i że ~~niżej stanowią~~ nie rozstrzyga się się wykonywa aż po dojrzałem dziejach roztrząśnieniu; że metoda ta równie zachowaną jest na dworze waszym jak w całej Europie: Tymczasem Pan Ambassador może wyprawić swoich ekwipażów, głos publiczny zaręcza za ich ekwipażami; potrzeba mu jednak czasu do urządzenia się, i pomimo tego wymaganiu tego Pana że potrzeba

assuré qu'ils doivent être magnifiques, il lui faut ainsi du temps pour les régler, et vous devez prévenir le Seigneur qu'il faut se munir de patience et faire connaître à votre Cour que la négociation des commissions de l'ambassade qui nous sont déjà assez connues, demandera plusieurs années de temps pour les traiter, qu'il serait ainsi plus avantageux pour la République de les traiter sur les lieux avec le nouveau Nonce que Sa Sté enverra, et épargner les grosses dépenses d'une telle Ambassade, dont la réussite est très incertaine. Au sortir

uzbroić się w cierpliwość, i powiedzieć swemu dworowi, że traktowanie Kommissyi Ambasady, które są nam dostatecznie wiadome, wymaga kilkoletniego czasu; że zatem korzystniej dla Rzeczypospolitej byłoby odłożyć to traktowanie na miejscu tamże z nowym Nuncyuszem, którego Jego Świątobliwość przyśle, i co oszczędzi tyle wiele drogich kosztów takiej ambasady, a wypadek jej w cale nie jest pewny. Wyszedłszy od tego Kardynała, udaliśmy się ze uszanowaniem do Kardynała Protektora, i temu co nam powiedział Kar-

de chez ce Cardinal, nous allames
pour rendre compte au Cardi-
nal Protecteur, des discours que
nous avoit ~~fait~~ tenu le Cardi-
nal St Agnes. Son Eminence
nous dit que ce Cardinal nous
avoit véritablement parlé en
honnette homme et qu'il ne
pouvoit qu'approuver et rati-
fier ce qu'il nous avoit dit.
Ensuite nous allames pour
parler aux Cardinaux Impe-
riali, Doria et Nicolo Spi-
nola; mais nous ne pumes
leur parler, le premier étoit hors
de Rome et les deux autres in-
disposés.

J'implore, Monseigneur,
la continuation des graces

13.

dynał St Agnes. Jego Emi-
nencya powiedziała nam, że
Kardynał ten mówił do nas
prawdziwie jak uczciwy czło-
wiek, że tylko potwierdzić i ra-
tyfikować to co mówił nam powiedział.
Następnie poszliśmy do Kardy-
nałów Imperiali, Doria i Ni-
colo Spinola; ale niemogli-
śmy mówić z niemi ~~z nimi~~ bo pierwszy
nie był w Rzymie ~~...~~ a dwaj dru-
dzy chorzy.

Upraszam W. Pana
o dalszy ciąg względów i wyso-
kiej protekcyi, mając zaszczyt
być etc.

Puget.

et haute protection de votre Excellence et j'ay l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

List 13.

Rome ce 17 May 1727.

Monseigneur,

J'ay l'honneur d'informer votre Excellence que sa Sainteté partit de Benevent lundi passé, 12. du courant; comme elle veut chemin faisant consacrer plusieurs Eglises, on ne l'attend icy qu'au 27. de ce mois. Sitot après son retour nous ne manquerons pas, Mr

Rzym 17. Maja 1727 r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Mam zaszczyt donieść J. W. Panu, że Jego Świątobliwość wyjechała z Benewentu w przeszły poniedziałek, ma Poniewasz ... po drodze poświęcić wiele kościołów, nie ... jest spodziewany tutaj jak około 27. tego miesiąca. Zaraz po jego powrocie nie omieszkamy wraz z J. W.

Mr le Comte Dębicki et moy, de sollicita pour être admis sans délais à son audience, afin de luy présenter la lettre de Sa Majesté et du Primat, et la prier de vouloir bien accorder aux souhaits pressants de S. M. et de la Republique le prompt rappel de Mr le Nonce, en attendant nous continuerons de faire auprès des Cardinaux du Palais et autres les démarches que nous jugerons nécessaires pour disposer les esprits à seconder les instances que nous ferons à Sa Sainteté de rappeller au plutôt Mr le Nonce pour prévenir les suites fâcheuses que tout retardement pourroit causer, après le pas que Sa Majesté et le Senat ont fait pour

Dębickim prosić o najprędzej przypuszczenie do audyencyi ~~najprędzey~~, aby przedstawić ~~oddać~~ tey list J. K. Mości i Xcia Prymasa, upraszając o skłonienie się do życzeń usilnych J. K. Mości i Rzeczypospolitej w przedmiocie tey ~~z~~ najrychlejszego odwołania Monsigniora Nuncyusza. Tymczasem nieprzepuszczaniemy u Kardynałów Palacu, potrzebne czynić kroki aby przysposobić umysły na ~~do~~ poparcie prośb naszych przed Jego Świątobliwością względem najspiesznieyszego odwołania Nuncyusza, aby ~~że~~ zapobiedz ~~zapobiedzenia~~ smutnym następstwom mogącym z tąd wyniknąć przez to opóźnienie, tym bardziej po uczynionym kroku Najjaśniejszego Pana i Senatu dla zgodi-

ciemplaire à Sa S[te].

J'implore Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de Vôtre Excellence, et j'ay l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

nia Jego Swiątobliwości.

Upraszam J. W. Pana o powtarzanie względów i wysokiej protekcyi Jego dla mnie i mam zaszczyt

etd. itd.

Puget.

List 14.

Rome ce 24. May 1727.

Monseigneur,

La solemnité de la Fête de l'Assension et le depart des principaux Cardinaux et Ministres de cette Cour qui sont allés audevant de Sa S[te] qu'on attend vers le commencement de la semaine pro-

Rzym 24. Maja 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Uroczystość święta Wniebowstąpienia i wyjazd przedniejszych Kardynałów i Ministrów tutejszego dworu, naprzeciw Jego Świątobliwości, spodziewanéj na końcu przyszłego tygodnia, niedozwoliły mnie ni raz

chaine, nous ayant empeché, Mr le Comte Dąbski et moy de faire depuis l'arrivée de la poste aucune representation, il n'y a aucune particularité touchant les affaires présentes de Pologne avec cette Cour, dont je doive l'informer par cet ordinaire.

Jimplore Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de Votre Excellence, et j'ay l'honneur d'être

etc. etc.

le D. Puget.

z J. W. Dąbskim, przed nadejściem poczty, nie zgłosiliśmy się do J. W. Pana; tem więcej, że nie nie zaszło szczególnego, tyczącego się obecnych spraw polskich z tutejszym dworem, do udzielenia mu przez odchodzącego zwyczajnego kuryera.

Upraszam J. W. Pana o dalszy ciąg względów i wysokiej Jego protekcyi, i mam zaszczyt być etc. etc.

Puget.

List 13.

Rome ce 1. juin 1727.

Monseigneur,

L'arrivée de Sa Sainteté en cette ville, me procure l'honneur

Rzym 1. Czerwca 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

~~Powrótowi~~ Z powodu Powrótu Jego Świątobliwości do Miasta, ~~podejmuję zaszczyt~~ mam zaszczyt ~~kreślić~~

d'informer votre Excellence
que nous nous rendimes hier
matin, Mr le Comte Dzebski
et moy au Palais pour être
admis à son audience afin
de luy présenter la lettre de
Sa Majesté par laquelle elle
demande le rappel de Mr
le Nonce, en quoy nous ne
pumes réussir. On nous dit
que Sa Ste ne vouloit admet-
tre personne qu'après huit
ou dix jours. De là nous al-
lames chez le Cardinal Co-
scia le suppliant de vouloir
appuyer les instances
que nous souhaitions faire
à Sa Sainteté, pour le rap-
pel de Mr le nonce et la

donieść J.W. Panu, że wczoraj
zrana, wraz z J.W. Dzębskim
udaliśmy się do Pałacu, aby po-
uzyskać audyencyą u Ojca S.
w celu złożenia mu listu J.
K. Mości, którym uprasza o od-
wołanie Monsiniora Nuncyusza,
co my uskutecznić nie mogli-
śmy. Odpowiedziano nam że
Jego Świątobliwość nie chce
nikogo mu dać posłuchania aż
za ośm lub dziesięć dni. Ztam-
tąd poszliśmy do Kardynała
Coscia, z prośbą, aby zechciał
poprzeć prośby nasze, jakie za-
mierzamy przynieść do Jego Świą-
tobliwości, o odwołanie Mon-
siniora Nuncyusza i nomi-
nacyę drugiego, również

à la destination d'un autre; comme aussi pour la expedition des Bulles de la Prevôté de Miechów; la collation des Abbayes de Mogila en faveur de Mgr l'Evêque le vice chancellier et de Cropiwnica en faveur de Mgr l'Evêque de Luceorie. Son Eminence nous donna des bonnes esperances, mais comme elle s'engage et se dégage aisement, on ne peut entièrement compter sur les promesses. Nous fumes ensuite chez le Cardinal Severoli qui nous dit que n'ayant pû informer Sa Sté de ce qui s'étoit passé dans le dernier conseil du Senat de Var-

rzeczenie o poprawienie Bulli przełożonego w Miechowie; Kollatorstwa Klasztorów w Mogile na korzyść X. W. Kanclerza, a w Kropiwnicy na korzyść Biskupa Łuckiego. Jego Eminencya naypiękną nam nadzieję, ale ponieważ łatwo zaręcza i odręcza, nie można zupełnie polegać na jego obietnicach. Następnie udaliśmy się do Kardynała Severoli, który powiedział nam, że nie mogąc przedstawić Jego Świątobliwości, tego co zaszło na ostatniey radzie Senatorskiej w Warszawie, niemniemo- że nam powiedział jakiem Jego

sorie, il ne pouvoit nous rien assurer des dispositions de Sa Sté: mais qu'il croyoit qu'elle ne repondrait rien auparavant que d'avoir pris conseil de la Congrégation qu'elle a deputée sur les affaires présentes de Pologne; le Cardinal Protecteur, qui alla exprès au devant de Sa Sté pour luy parler du rappel de Mr le nonce, nous a dit que Sa Sté ne voulait entendre parler d'aucune affaire avant huit ou dix jours. Votre Excellence comprendra par ce que je viens de luy marquer que Mr le Comte Dębski et moy,

Swiętobliwość jest niesposobna: ale że zdaliśmy, że nie wprzód odpowie, aż zasięgnie rady Congregacyi, którą uczyniła dla obecnych spraw polskich. Kardynał Protektor który umyślnie jeździł naprzeciw Jego Swiętobliwości, aby mógł pomówić z nim o odwołaniu Nuncyusza, mówił nam że Jego Stść nie chce słyszeć o żadnym interesie przed ośmiu lub dziewięciu dniach. J.W. Pan zrozumiesz z tego, co mu doniosłem, że ani ja ani J.W. Dębski niemożemy nie wiedzieć do tej pory o wypadku zabiegów naszych.

ne pouvons jusqu'à présent rien conclure du succès de nos opérations.

Comme dans la Congrégation d'Etat on pourra prendre quelque résolution touchante les Abbayes de Mogila et de Cropiwnica, et la Correction des bulles de la Prevoté de Miechów; j'aurais soin d'informer de nouveau les Cardinaux de cette congrégation des pressants motifs qui doivent engager Sa Sté d'accorder aux souhaits de Sa Majesté et de la République la revocation de Mr le nonce et la destination d'un autre; la prompte collation des Abbayes de Mogila et de la

Ponieważ na Kongregacyi Stanu można otrzymać odpowiedź względem Klasztorów w Mogilnicy i Kropiwnicy, i poprawienia Bulli Prebo[illegible] w Miechowie, postaram się zawiadomić znowu Kardynałów tej Kongregacyi o naglących powodach mogących skłonić Jego Świątobliwość do odwołania Monsiniora Nuncyusza i postanowienia innego na jego miejsce, wedle życzeń J.K. Mości i Rzeczypospolitej; o rychłej fundacyi Klasztorów w Mogilnicy i Kropiwnicy na korzyść J.W. Wice Kanclerza i Biskupa Łuckiego, i o po-

Cropiewnica en faveur de Mr. le Vice Chancellier et l'Evêque de Lucovie, et la correction des Bulles de la prevosté de Miechow; en quoy je serai vivement secondé par les soins du Cardinal Protecteur.

J'implore, Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de votre Excellence, et j'ay l'honneur d'etre — etc. etc.

le Bo Puget.

List 16.

Rome ce 7. Juin. 1727.

Monseigneur.

J'ay l'honneur d'informer

poprawienie Bullt Prepozytu w Miechowie, w czem niechaybnie będę poparty staraniem Kardynała Protektora.

Upraszam J. W. Pana o ciągłe względy i wysoką protekcyę dla mnie, i mam zaszczyt podpisać się i tt.

Puget.

Rzym 7. Czerwca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Mam zaszczyt uwiadomić J. W.

d'informer votre Excellence que Mr le Comte Dąbski et moy, nous étant rendus hier au Palais pour tacher d'être admis à l'audience de Sa Sainteté, on nous réitera qu'elle ne vouloit admettre personne avant la fête Dieu: Les Cardinaux Consalvi et Severoli chez qui nous allames pour savoir s'ils avoient instruits Sa Ste de ce qui s'étoit passé dans le dernier conseil du Senat de Varsovie, nous dirent qu'elle leur avoit de nouveau ordonné de luy parler d'aucune affaire, qu'ils avoient ainsi renoncé à l'en instruire à la premiere occasion.	J. W. Pana, że przybytym wczoraj do Palacu obu nam z J. W. Dąbskim, w celu uzyskania audyencyi u Jego Swiątobliwości, znów odpowiedziano, że Papież nikomu nie chce dać posłuchania przed Bożem Ciałem: Kardynałowie Consalvi i Severoli do których udaliśmy się z zapytaniem czy oznajmili Jego Swiątobliwości o wypadku ostatniego posiedzenia Senatu Warszawskiego, odpowiedzieli nam, że Papież znów ponowił rozkaz nie zajmowania go żadnym interesem, i że tym sposobem odłożyli do najpierwszej sposobności zawiadomienie go w tym względzie.
J'implore Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de votre Excellence etc. etc.	Wzywam J. W. Pana o też same względy i wysoką protekcyę i zostawać mam zawsze i td. i td.
le B. Puget.	Puget.

List 17.

Rome ce 14. Juin, 1727.

Monseigneur,

J'aurai l'honneur d'informer votre Excellence que Sa Sainteté ayant présentement commencé de prendre connoissance des affaires d'Etats, et d'admettre à son audience, nous eûmes hier matin, Mr le Comte Dąbski et moi, l'honneur d'y être admis, et de luy présenter la lettre que Sa Majesté luy ecrivit en suite du resultat du dernier conseil du Senat tenu à Varsovie, que nous accompagnames d'un discours relatif au contenu de cette, je présentai en-

Rzym 14. Czerwca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Mam zaszczyt zawiadomić J. W. Pana że Jego Świątobliwość zacząwszy zajmować się sprawami stanu i dając już ~~audyencyje~~ posłuchanie, raczyła wczoraj z rana ~~przyjąć~~ dać nam, obu z J. W. Dąbskim ~~posłuchanie~~ takowe. Wręczyliśmy Mu list, który Jego K. Mość pisała do Niej, w przedmiocie wypadku ostatniego posiedzenia Senatu, w Warszawie mianego; przytem przemówiliśmy stosownie do treści tego listu, potem złożyliśmy listy Xięcia Prymasa i Zebrania Biskupów Królestwa, w odpowiedzi na listy papieskie,

suite les lettres de Mgr le Primat, et du College des Eveques du Royaume, en reponse aux Brefs que Sa Stete leur avoit envoyés, et la suppliois de vouloir bien accorder aux pressantes instances de Sa Majesté et des Etats de la Republique le prompt rappel de Mgr le Nonce, et la destination d'un autre. Je remis aussi à Sa Stete une autre lettre de Sa Majesté, au sujet de l'Abbaye de Mogila, la suppliant pour la prompte collation de cette Abbaye en faveur de S. E. Mgr le Vice Chancellier Comte Lipski, aussi bien que de celle de Kropiwnica en faveur de S. E. Mgr l'Eveque de Luceorie, laquelle Sa Majesté avoit accordé il y a quel

przez Jego Świątobliwość im przesłane, uprzaszając aby raczył skłonić się do naglących prośb J. K. Mości i Stanów Państwa, co do rychłego odwołania Monsigniora Nuncyusza i przeznaczenia na tomiast innego. Oraz tem takie Jego Świątobliwości oddałem list Jego Kr. Mości, w przedmiocie ~~Klasztoru~~ Opactwa w Mogile, uprzaszając o prędkie zatwierdzenie tegoż ~~Klasztoru~~ Opactwa dla ~~ostom na Skargi~~ J. W. Wice Kanclerza Lipskiego, równie ~~Klasztoru~~ Opactwa w Kropiwnicy dla Jego Excellencyi Biskupa Łuckiego, którému Najjaśniejszy Pan ten przymiot już od lat kilku dać ~~racz~~ nominacyą, nakoniec o poprawienie Bulli Brztoione-

ques années, la Royale nomination, et enfin pour la correction des Bulles de la Prévôté de Miechów. Sa Stté sans nous donner le temps de lui faire le long discours sur ces matières, nous répondit en peu de mots, qu'à l'egard des dites Abbayes, Elle ne voulait en prendre connaissance qu'après qu'elle auroit consulter sur le rappel de Mgr le Nonce, la Congrégation d'Etat, députée pour les affaires présentes de Pologne; et qu'ensuite elle consulteroit l'autre Congrégation Concistoriale qui avoit le departement des matieres qui regardoient les Abbayes. Au sortir de l'audience, nous allames chez Mgr le Cardinal

nie w Miechowie. Tego Sumienia, tabliczce niepozwalając nam rozszerzać się w tym przedmiocie, w krótkich wyrazach odpowiedziała ~~nam~~, że co się tyczy pomienionych ~~Klasztorów~~ Opactw, nic chce o tem wprzód wiedzieć aż poradzi się wprzódy odwołania Nuncjusza, Kongregacji Stanu, dla obecnych spraw Polskich wyznaczonej; i że potem równie zasięgnie rady innej Kongregacji Konsystorskiej, mającej wydział okoliczności tyczących się ~~Klasztorów~~ Opactw. Po tem posłuchaniu, udaliśmy się do Kardynała Protektora, celem uwiadomienia go o tem co się stało, aby ra-

le Cardinal Protecteur pour l'informer de ce qui s'y étoit passé, afin qu'il daignât appuyer de ses bons offices nos opérations, ce que son Eminence nous a promis de faire le plus efficacement qu'elle pourra. Ce n'est ainsi, Monsieur, qu'après la tenue des dites Congrégations que nous pourrons former quelque jugement sur l'issue de nos négociations présentes: ce qu'il paroit que je puis m'hazarder d'humilier à la connaissance de Votre Excellence, est que Mr le Comte Dębicki et moi nous nous appercevons bien par les discours que nous font les Cardinaux et autres Ministres de cette Cour, chez lesquels nous allons de temps en temps, que cette Cour paroit

razy† pojmie łaskawiem przyjęciem tey sprawy staraniu nasze; co nam Jego Eminencya przyrzekła, jak tylko będzie mogła najlepiey. A więc dopiero po odbyciu tych owych Kongregacyach, J. W. Panie, będziemy mogli o skutku naszych negocyacyi obecnych wyrokować się, wszakże zostaję wyznaniem J. W. Pana, iż obaj z J.W. Dębickim zauważyliśmy, po mowach Kardynałow i niektórych Ministrów tuteyszego dworu, u których kiedy niekiedy bywamy, że dwór ten postanowił, jak się zdaje, nieprzyjąć ~~stałemu~~ wzmiętey Ambasady, przez J. K. Mość i Rzeczpospolitą maiącej tu bydź wy-

résolue de ne point admettre l'Ambassade solemnelle destinée par Sa Majesté et les Etats de la Republique, qu'après une autre Diète, dans la quelle elle exige que Sa Majesté et les Etats feront changer la Constitution établie à Grodno, pour l'envoye de cette ambassade, Constitution, que cette Cour continue de regarder comme injurieuse et contraire à l'autorité et l'honneur du St Siege. Malgré l'exposition avantageuse que nous lui en avons faite, conformement aux instructions et explications que nous avons reçu de temps en temps de Votre Excellence, de Mgr le Primat et Mgrs les

prawionej, aż po drugim Sejmie, na którym ma nadzieję, że J. K. Mość i Stany, zmienią uchwałę w Grodnie postanowioną, we względzie tej ambasady, niepomieszczając tej uchwały za obliżającą i pracinną władzy i honorowi Stolicy Apostolskiej Rzymskiej nimo korzystnego przedłożenia jakie mu uczyniliśmy, według instrukcyi i objaśnień, które od czasu do czasu odbieraliśmy od J. W. Pana, od Xięcia Prymasa i J. W. W. Ministrów Polskich, a które złożyłem w kopii Kardynałom i Ministrom Jego Świątobliwości.

Niepomieszczając uprzedzić J. W.

Ministres Polonois, dont je j'ai remis copie aux principaux Cardinaux et Ministres de Sa S^te^.

Je continue Monseigneur à implorer les graces et haute Protection de Votre Excellence et j'ai l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

Pana o dalsze względy i wysoką protekcyą Jego, i mam zaszczyt pozostać i td. i td.

Puget.

List 18.

Rome ce 21. Juin 1727.

Monseigneur,

En suite de ce que j'eus l'honneur d'écrire à Votre Excellence l'ordinaire passé, dans le présent j'aurai celui de luy représenter que les Cardinaux Ministres de Sa S^te^ chez qui nous avons été Mr. le Comte Dębski et moi, pour réitérer nos instances au sujet

Rzym 21. Czerwca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W dalszym ciągu doniesień moich J. W. Panu, przez zwykłego kuryera ~~tam~~ przesłanych wyprawionych; mam zaszczyt zawiadomić, że Kardynałowie Ministrowie Jego Świątobliwości, u których oba z JW. Dębskim byliśmy, w celu przypomnienia im próśb naszych w przedmiocie

du rapport de Mr Santini, nous remettent à la Congrégation qu'ils nous font espérer devoir se tenir bientôt: comme cette Cour ainsy que nous avons pénétré, a envoyé à ce Prelat tous les papiers que Mr le Comte Dąbski avoit apportés pour l'information de Sa Ste, afin qu'il eut à se justifier et répondre à toutes les oppositions qu'on luy faisait, cette justification étant venue et approuvée par les Cardinaux qui donnent raison à Mr Santini, nous avons lieu de croire que la Congrégation voudra justifier ce Prelat. Nonobstant cela, nous ne sommes pas hors d'espé-

odwołania Nuncyusza Santinego, odsyłają nas do Kongregacyi, ktora, jak nam robią nadzieję, wkrotce zasiądzie ~~odprawić się będzie~~. Ponieważ dwór tutejszy, jak o tym dowiedzieliśmy się, odesłał Pralatowi temu wszystkie papiery, przywiezione tu przez J. W. Dąbskiego, celem objaśnienia Jego Swiętobliwości, aby tenże mógł się usprawiedliwić, odpowiadając na wszystkie zarzuty uczynione mu zarzuty, a usprawiedliwienie się jego już nadeszło, przyznane przez Kardynałów, oddających słuszność Monsiniorowi Santiniemu, wnosiemy przez to że Kongregacya usprawiedliwi Prałata. Mimo to jednakże, niestraciliśmy nadziei otrzymania od dworu

d'esperance d'obtenir de cette cour la satisfaction, dûe à Sa Majesté et à la Republique, selon les promesses qu'on nous en donne; et ce sera je crois par quelque expedient qu'on jugera icy convenable et propre à contenter Sa Majesté et les Etats de la Republique, et sauver l'honneur de Mr Santini; comme je ne puis encore rien dire de positif sur cela, je me remets à en informer Votre Excellence, lorsque j'en aurai plus d'eclaircissement ~~et~~ implorant Monseigneur la continuation de graces et haute protection de Votre Excellence j'ai l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

tutejszego zadośćuczynienia, przynależnego J. K. Mości i Rzeczypospolitej, wedle uczynionych nam obietnic, a to jakimsi ~~środkiem~~ ~~[illegible]~~ właściwym i stosownym środkiem, zadawalającym J. K. Mość i Stany Rzeczypospolitej, a ocalającym honor Mości Santiniego. Ponieważ niemogę jeszcze nic stanowczego mówić w tym względzie, donoszę J. W. Panu o tem wtenczas, gdy więcej objaśnień pomienię.

A teraz ponawiam moje prośby do J. W. Pana o też łaskawe względy i wysoką protekcyą, i mam zaszczyt zostać, etc. etc.

Puget.

List 19.

Rome ce 28. juin 1727.

Monseigneur,

J'eus l'honneur de representer à Votre Excellence que, quoyque les cardinaux de la Congregation d'Etat établie par Sa Sté pour prendre connaissance des affaires concernant le Nonce de Pologne, étoient d'opinion de devoir justifier la conduite tenue par Mgr Santini dans la nonciature de Pologne, que cette Cour étoit pourtant dans la resolution de donner à Sa Majesté et à la Nation cette satisfaction dont elle pourrait être contente, et cela par quelque expedient dont

Rzym 28. Czerwca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Miałem zaszczyt donieść J. W. Panu że chociaż Kardynałowie Kongregacyi Stanu, postanowionej przez Jego Świątobliwość dla wyjaśnienia spraw tyczących się Nuncyusza w Polsce, ogólnym byli zdaniem, które usprawiedliwiało postępowanie Monsi: Santiniego w nuncyaturze polskiej, atém wszystkiém dwór tutejszy postanowił dać Najjaśniejszemu Panu i Narodowi takie zadość uczynienie, które by ich zaspokoiło, a to jakimś sposobem którego wś domyślić się mogłem; ale ponieważ dłuższego wiem d'os-

je pénétrois bien quelque chose; mais comme la longue Expérience que j'ay de cette Cour m'a souvent les choses quasi resolues, changent de face dans un instant et sont par consequent sujettes à des revolutions imprévues, je ne voulus point m'exposer d'en donner connoissance à votre Excellence, qu'après en avoir été assuré: et de fait, je ne le fus que le dimanche matin 22. du courant que le Cardinal Protecteur m'assura que Sa Sté luy avoit fait dire qu'après de mûres reflexions sur nos instances reiterées et pressantes que le dit Cardinal de St Clement, Mr le Comte Dębski et moy luy avions faites au

wiadomości, że postanowienia na dworze tym, w jednej chwili zmienione bywają. ~~więcej się~~, a zatem nieprzewidziany obrót wziąć mogą; niechciałem przeto zaryzykować się doniesieniem niewczesnym J. W. Panu, aż dopiero zapewniony o rzeczy niewątpliwej: a zaprawdę, dopiero d. 22. b. m. w niedzielę rano kardynał Protektor upewnił mnie że Jego Świątobliwość powiedział mnie, że po dojrzałym zastanowieniu się na ponawiane i naglące prośby, które pomieniony kardynał, J. W. Dębski i ja do niej zanieśliśmy w imieniu J. K. Mci i narodu, o rychłe odwołanie Monsignora Santiniego, nadewszystko, po piąt-

nom de la Majesté et de la Nation pour le prompt rappel de Mgr Santini, sur tout après le respectueux devouement du dernier Senatus consilium pour la restitution de la jurisdiction à la nonciature, encore que selon le sentiment de plusieurs Cardinaux, le nonce Santini n'étoit point coupable en sa conduite, et que les raisons d'État le devoient plutôt porter à soutenir la permanence de son Ministre en Pologne, que néantmoins Elle avoit bien voulu, pour complaire à la Majesté et à la Nation et luy donner des marques de sa bonté et tendresse paternelle, se resoudre au rappel de Mgr

ny uszanowania uczynił ostatniego Senatus consilium co do przywrócenia jurysdykcyi Nuncyatury, jenne według zdania wielu Kardynałów, Nuncyusz Santini nie zawinił swojim postępowaniem, i że po budiła stanu powinny go raczej utrzymać dalej w wypełnianiu obowiązków Ministra Jego Stolicy w Polsce, że atoli wszystkiemu dogodzić J. K. Mci i Narodowi, i dać im dowód dobroci i ojcowskiego swego przywiązania, postanowiła odwołać Mons: Santiniego i przysłać natomiast innego Nuncyusza. Ale, ponieważ, że obecnie

Mr. Santini et à la destinction d'un autre nonce; mais comme elle n'avoit présentement aucun poste à conferer à Mr. Santini en recompense des longs, pénibles, et fideles servi-ces qu'il avoit rendus au St. Siege, qu'elle avoit resolu d'envoyer le Prelat destiné à la Nonciature de Pologne avec le titre de Nonce extraordinaire, pour le laisser nonce ordinaire après le rappel de Mr. Santini qui suivrait d'abord qu'elle auroit un poste convenable à luy donner, et que le Prelat qu'elle destinoit à cette Nonciature étoit Mr. Paulucci, qu'elle avoit choisi préferablement à tout autre pour être un homme de

żadnej niema posady do udzielenia mu, w nagrodę długich i wiernych usług, jakie oddał Stolicy Apostolskiej, postanowiła Prałatowi, którego wysłać na Nuncyaturę do Polski, dać tytuł Nuncyusza nadzwyczajnego, a dopiero po wyjechaniu stałej posady Monsi: Santinimu, którego teraz odwołuje, posiędzie tenże Prałat tytuł Nuncyusza nieużywitego; i że przeznaczonym jest na Nuncyaturę Monsi: Paulucci, którego wybrała, przenosząc nad innych, jako człowieka znanego z zalety, zdolności i sprawności Kardynała zeszłego tegoż naiwi-

de mérite, de capacité et neveu
du défunt Cardinal de ce nom,
dont il se flattoit que la mémoire
devoit être en vénération en Po-
logne pour avoir été de tout temps
un Cardinal fort zélé et affectionné
à Sa Majesté et à toute la Na-
tion Polonaise; que ce Prélat qui
imitoit si bien le caractère de son
oncle, ne manqueroit pas de
réussir heureusement dans ce
ministère au contentement réci-
proque du St Siège, de Sa Maje-
sté et de la Nation, et que pour
preuve de la réalité de sa résolu-
tion, Il feroit expédier dès le
soir même à luy Cardinal St
Clément un billet de la Secré-
tairerie d'Etat. Effectivement
ce billet ayant été envoyé au
Cardinal St Clément, Son Emi-

tka, pochlebiając sobie że
pamięć jego ze ~~w~~ czcią zacho-
wana w Polsce, jako Kardynała
zawsze gorliwego i przywiązane-
go do J. K. Mości i całego
narodu polskiego; że Prałat
ten tak podobny charakterem
do swego stryja, szczęśliwie
wywiąże się z obowiązków swego
urzędu, ku wspólnemu dobru
Stolicy Apostolskiej, Jego Kró-
lewskiej Mości i narodu; i że
na dowód rzeczywistości posta-
nowienia swego, tego jeszcze
wieczora poszle do tego Kar-
dynała St Clement, z pismem
Sekretoriatu
Kancelaryi Stanu. Kiedy
zaś, pismo to, Kardynało-
wi St Clement przysłane,

nonce a eu la bonté de me	~~wczoraj~~ mię od Jego Eminencyi
le remettre en original pour	~~[illegible]~~, w oryginale
le conserver comme une assuran-	le tekstu oddanie mi zostało,
ce de la promesse du Pape contre	celem zachowania go, jako ze-
tout événement; j'ay l'honneur	kojnie obietnie Papieża, w każ-
d'en envoyer ci-joint copie à	dym razie; Mam zaszczyt za-
votre Excellence. Outre toutes ces	ſełnyć go w kopij J. W. Pane.
assurances du côté du Cardinal	Prócz wszystkich tych zapewnień
Protecteur, nous jugeames encore	ze strony Kardynała Protektora,
à propos Mr le Comte Dzbirki et	uznaliśmy obaj z J. W. Dzbirki, za
moy d'aller chez les Cardinaux	dobre pójść jeszcze do Kardynałów
Lercari et Colica qui nous con-	Lercari i Colica, którzy potwier-
firmèrent le tout; et Mr Pam-	dzili to wszystko; a Mons. Pam
bucci nous assura aussi que	bucci zaręczył nas także, że Jego
Sa Sté avoit eu la bonté de	Świątobliwość własnemi usty [illegible]
le luy declarer de sa propre	raczyła mu to powiedzieć, rozka-
bouche, luy ordonnant même	zując mu, zaraz po załatwieniu
de se disposer à partir, d'abord	swych interesów wybierać się do
que ses affaires le luy permettroi-	podróży. Powieważ zdawało się
ent. Comme il a paru au	Kardynałowi Protektorowi,

au Cardinal Protecteur que cette disposition de Sa Sté auroit pu satisfaire et Sa Majesté et la nation, vû que le Pape n'a effectivement aucun poste pour le présent à donner à Mgr Santini pour le pouvoir rappeler subitement, nous avons crû Mr le Comte Dzbeki et moy devoir nous y soumettre jusqu'à la reception des ordres de Sa Majesté, que Mr le Comte Dzbeki est même resolu d'aller recevoir en personne après qu'il sera muni des reponses de Sa Sté aux lettres de Sa Majesté et de Mgrs les ministres, qui l'ont expédiées et que le Cardinal Lercari luy a promis pour la semaine prochaine, s'il peut trouver à emprunter

że takie uspokojenie Papieża zadowoli może J. K. Mość i naród, wiedząc że J. Świątobliwość w samej rzeczy nie ma żadnej obecnie posady dla Mons. Santiniego, aby go na niej natychmiast osadzić, zaspokojeniu, zgodnie z J. W. Dzbekim, uważaliśmy za konieczne przystać na to, aż do otrzymania rozkazów J. K. Mości, po które postanowił J. W. Dzbeki udać się osobiście, skoro tylko opatrzony będzie w odpowiedź Jego Świątobliwości na listy Najjaśniejszego Pana i panów Ministrów, które Kardynał Lercari obiecał mu na przyszły tydzień, jeśli tylko będzie mógł dostać gdzie pieniędzy na podróż,

à emprunter de quoy faire le voyage, se trouvant présentement court d'argent, aussi bien que moy.

Présentement que l'affaire du rappel de Mr Santini et la destination d'un autre nonce est résolue par Sa Sté, le Cardinal Cercari m'a promis de faire tenir la semaine prochaine ou celle d'après, la congregation consistoriale pour résoudre sur les deux Abbayes vacantes de Mogila et de Cropiwnica et la correction des Bulles de la Prévoté de Miechów, sur lesquelles je tiens ~~en~~ ordre les écrits pour les distribuer à temps aux Cardinaux et Prelats, qui interviennent à cette congregation.

znajdującą się obecnie w potrzebie i braku, ~~rownież~~ razem ze mną.

Teraz, kiedy już okoliczność odwołania Mons. Santiniego i wyznaczenie na to miejsce innego, jest przez Jego Świątobliwość ~~jest~~ postanowiona, Kardynał Cercari przyrzekł mi zebrać Kongregację Konsystorską na przyszły tydzień lub nieco później, aby wyrzekła względem opróżnionych ~~Klasztorów~~ opactw w Mogile i Krzemienicy, tudzież poprawienia Bulli Skreślenia w Miechowie, do której to sprawy potrzebne dam wprzód pisma, aby wczas ~~rozdzielić~~ rozdać je pomiędzy kardynałów i Prałatów, ~~należyt~~ ~~następujących~~ ~~na~~ zasiadających do tej Kongregacji.

J'implore, Monseigneur, la continuation des graces et haute protection de Votre Excellence, et j'ay l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

Powtarzam prośby o te same względy i wysoką protekcyę J. W. Pana i mam zaszczyt zostawać itd. itd.

Puget.

/.

Copia.

Della Segreteria di Stato
22. Giugno 1727.

Si participa al Signor Cardinale di St. Clemente per ordine espresso di Nostro Signore che attese le premure della Maestà del Ré di Polonia la Santità Sua si è mossa a destinare a quella corte per suo Nuncio straordinario di Mons. Paulucci Arcivescovo d'Iconio con intenzione di richiamare Mons. Arcivescovo Santini, subito che avrà il commodo di prove-

Z Ministerium Krajowego
22. Czerwca, 1727. r.

Zawiadamia się Pana Kardynała St. Clement, z polecenia Najmilszego Ojca Świętego, że na prośbę Króla polskiego, Jego Świątobliwość, zdecydowała się przeznaczyć do Dworu tegoż na Nuncyusza Jego Excellencyą Pana Paulucci'ego, Arcy-Biskupa Ikonijskiego, z zamiarem odwołania Mons. Santini'ego, skoro tylko Jego Świątobliwość będzie w sta-

decoro di carica convenevole ai lunghi e fedeli servizi da lui prestati alla Santa Sede et allora lasciare ivi Nuncio il medesimo Monsignore Paolucci.

Signor Cardinale di St Clemente.

nie wyznaczył mu przyzwoitej posady za długie i wierne usługi, przez niego wykonywane w Stolicy Apostolskiej; ~~zostawując~~ stanowiąc w tedy tamtego, Mons: Paulucci'ego, tymże Nuncjuszem.

Podpisano: Kardynał St Clement.

List 20.

Rome ce 5. Juillet, 1727.

Monseigneur,

Par l'ordinaire d'aujourd'huy, j'avois l'honneur de représenter à Votre Excellence que Sa Sté dans l'audience qu'elle nous accorda hier matin à Mr le Comte Debi-cki et à moy, nous confirma ce qu'elle avoit fait declarer au Cardinal St Clement Protecteur, par un billet de la Secre-

Rzym, 5. Lipca, 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Dzisiejszą pocztą mam zaszczyt uwiadomić J. W. Pana, że Jego Świątobliwość, na posłuchaniu, które nam obu z J. W. Dębickim ~~dziś~~ wczoraj rano udzielić raczył, potwierdził to, co rozkazał Kardynałowi St Clement, pismem z Sekretariatu Stanu, ~~które~~ wydanym w przeszłym tygodniu w kopii J. W. Panu

taire d'Etat dont j'envoyai
la semaine passée copie à Votre
Excellence: savoir qu'elle a-
voit destiné Mgr Paulucci Non-
ce extraordinaire en Pologne,
avec intention de le laisser
Nonce ordinaire après que Mgr
Santini auroit été rappellé, ce
qui suivrait sitôt qu'elle au-
roit un poste pour pouvoir le
rappeller avec toutes les con-
venances du St Siege, et des
longs services que ce Prelat
luy avoit rendus dans ses non-
ciatures. Elle dit ensuite à Mr
le Comte Dębski qu'elle faisoit
expedier sans delais ses repon-
ses aux lettres de Sa Majesté,
des Ministres et de Mgr le Pri-
mat, qui serviraient aussi de
reponse au College des Eveques;

przesłałem, to jest, że przeznaczyła
Mons: Paulucciego Nuncyuszem
nadzwyczaynym w Polsce, z za-
miarem zostawienia go Nun-
cyuszem zwyczaynym, po odwo-
łaniu Mons: Santiniego, skoro
tylko otrzyma jaką posadę, aby
uczynić godnie Stolicy Apostol-
skiey za długie usługi, jakie Pra-
łat ten [illegible] dla niey wyświadczył
na licznych Nuncyaturach. Jego
Swiątobliwość powiedziała potem
J.W. Dębskiemu, że niezwłocznie
prześle odpowiedź na listy J.K.
Mości, Ministrów i X^cia Pryma-
sa, która również będzie odpowie-
dzią dla Kollegium Biskupów;
i że w tych listach papieskich
wyłuszczy swoje zamiary, od-

et que dans ses Brefs elle expo-
seroit ses intentions, se rappor-
tant au Cardinal St. Clement
Protecteur du Royaume, avec
le quel elle s'ouvriroit en tout;
que Mr. le Comte Dąbcki en les
présentant devoit assurer sa
Majesté de la tendresse et estime
très particuliere qu'elle conser-
voit pour sa Royalle personne,
celle de Monseigneur le Prince
Royal et toute la Nation, du-
reroit autant que sa vie: qu'
elle espéroit que sa Majesté et
la Sérénissime Republique
(: propres termes dont elle se
servit :) luy tiendrait compte de
ce qu'elle venoit de faire pour
complaire à leurs instances, quoy-
que cela ait été contre le sen-
timent de plusieurs.

odsyłając się do Kardynała ~~Pro~~
tektora St. Clement Protektora
Królestwa, któremu się zwierzy
się ze wszystkiego; że J. W. Dąb-
ski, przedstawiając takowe listy,
zapewni powinien J. K. Mci o
szczególnej miłości przychylności
i szacunku, które ma dla jego
Królewskiej osoby, dla Xcia Rzymu
sa i dla narodu całego, i że te
uczucia przez całe życie zachowa;
spodziewając się że J. K. Mci
najjaśniejsza Rzeczpospolita (: wy-
rażenie, którego użyła :) ocenią to,
co na ich żądanie uczyniła, jak-
kolwiek wielu przeciwnego było
zdania.

Kongregacya tiensy utorska
super rebus Poloniae niemo-
gła odłożyć posiedzenia wnięcia

La Congregation Coadiutorile super rebus Polonicis n'a pu se tenir dans cette semaine; on me l'a fait espérer pour celle qui vient: j'ai déjà distribué mes écrits, et informé les Cardinaux et Prelats de cette Congregation.

J'implore, Monseigneur etc: etc:

le B. Piget.

tego tygodnia; obiecują takowe na przyszły; rozdałem papiery i informacye w tym względzie Kardynałom i Prałatom tej Kongregacyi.

Żywając J. W. Pana itd. itd.

Piget.

List 21.

Rome ce 12. Juillet 1727.

Monseigneur,

Je crois qu'il est de mon devoir d'informer Votre Excellence, qu'ayant été nommé Proviseur de l'Eglise Nationale de St. Stanislas, dans

Rzym, 12. Lipca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Poczytuję sobie za obowiązek oznajmić J. W. Panu, że będąc obrany Prowizorem Narodowego Kościoła Sº Stanisława, na zebraniu złożoném z przed-

une assemblée composée des principaux Polonois résidens dans cette ville, je l'ay trouvée dans une situation à faire craindre un derangement irremédiable par la négligence de ceux qui ont été chargés de son administration. Les dettes de cette Eglise montent à plus de 20. ecus Romains, tandis que ses revenus annuels sont à peine 960. ecus de la même monnaye, et les depenses qu'elle est obligée de faire excedant de beaucoup ses revenus, elle se trouve hors d'état de satisfaire un grand nombre de créanciers allarmés, qui ont séquestré les revenus des fonds appartenants à la dite Eglise. J'ay eu recours dans ces conjonctures au Cardinal Protecteur, pour aviser

niejszych Polaków, przebywających w tem mieście, znalazłem go wstanie uszkodzenia znaczniejszego, a to przez niedbałość tych którzy nim zawiadywali. Długi tego Kościoła wynoszą więcej 20.^m^ talarów Rzymskich, kiedy roczne jego dochody zaledwie 960. tychże talarów dochodzą. a zaś wydatki które ponosi, o wiele przenoszą dochody; niejest przeto wstanie wyrównania się wielkiej liczbie wierzycieli zatrwożonych, którzy założyli areszt na przychody funduszów, do tego Kościoła należących. W okoliczności tych smutnych okolicznościach do Kardynała Protektora, aby znaleźć sposoby, zapobiegające zupełnemu upad-

aux moyens assurés de prévenir une chûte prochaine, et son Eminence a commencé par la visite de l'Eglise pour se mettre au fait de l'état des affaires et travailler ensuite plus efficacement aux expédiens de les rétablir. Cette première démarche faite du consentement des Proviseurs et des principaux nationalistes a convaincu le Cardinal Protecteur de la nécessité pressante où l'on est d'empêcher un dépérissement entier des biens que les intérêts seuls des dettes accumulées pourroient absorber. Dans la première visite son Eminence trouva le St Sacrement, le tabernacle, où on le conserve en bon état, excepté que la clef qui doit être

kowi, a Jego Eminencyja w celu przekonania się o stanie rzeczy, najprzód zwiedziła ten Kościół, aby potem postarać się o pomocne środki zaradzenia złemu. Pierwszy ten krok, dokonany za wolą Prowizorów i znaczniejszych Polaków, przekonał Kardynała Protektora o naglącej potrzebie ratunku, przed aby ocalić mienie, którego całe procenta z nagromadzonych długów pochłonąć mogą. Za pierwszém obejrzeniem, Jego Eminencyja znalazła Przenajświętszy Sakrament, Cyborium gdzie go składają, w dobrym stanie, oprócz klucza, który srebrny być powinien a jest z prostego żelaza, i prócz poświęcanego ka-

qui doit être d'argent, et de sim-
ples, et que la pierre sacrée
du grand autel n'était point
enveloppée selon l'usage d'une
toile cirée. Les Reliques se sont
trouvées sans autentiques, et les
cachets altérés ou ayant pour
empreinte un denier ou szelong
de Rome, même celles qu'on ex-
pose à la vénération des fidelles
et une de St Stanislas envoyée
par Etienne 1r de glor. mem.
Le Cardinal les a toutes fait
enfermer dans une armoire
de la Sacristie, pour les munir
après un mûr examen de nou-
veaux autentiques et attirer le
culte du public. Il est vray
qu'un des proviseurs appuyé de
deux autres Nationaux, regar-
dant cette visite comme une

Kamienia wielkiego ołtarza,
który według zwyczaju, niebył
nakryty ~~woskowem~~ ceratą.
Relikwie były znajdowały
się bez autentyku, a pieczęcie
naruszone lub wyciśnięte gro-
szem czy szelongiem Rzymskim,
nawet te które się pokazują
ku czci wiernych, a jedną re-
likwię Sto Stanisława, przysła-
ną przez Stefana 1o Kardy-
nał kazał wszystkie zamknąć
do szafy w Zakrystyi, w celu
opatrzenia ich, po dojrzałym
rozpatrzeniu, nowemi autenty-
kami, ku czci publicznej. Wszak-
że jeden z prowizorów, wraz
z dwoma ~~narodowcami~~ współrodakami, uwa-
żając ten przegląd zwiedzającego
jako nowość, albo uwłaczają-
cą swobodzie Kościoła,

nouveauté qui blessoit l'indépendance de l'eglise et qui pouvoit dans la suite tirer à conséquence y ont formé des oppositions sans vouloir entendre les raisons que Mr le Comte Dąbski et plusieurs autres des mieux instruits et zelés des droits de la dite Eglise conjointement avec moy leur avont représenté pour détruire leurs préjugés.

La mort du Roi George apportée par un courier, a été suivie du depart précipité du Roi d'Angleterre et la princesse son épouse s'est rendue à sa sollicitation à Boulogne pour prendre soin des princes ses enfants. On est ici persuadé qu'il est allé de côté de la France pour s'a-

i mogąca mieć nadal złe skutki, sprzeciwiło się temu niewchodząc w powody, które mu J. W. Dąbski i wielu innych świadomych ustaw Kościoła, wraz ze mną, przedstawiali, dla obalenia przesądów.

Śmierć Króla Jerzego, przez kuriera tu przesłana, spowodowała nagły wyjazd Króla Angielskiego, a Księżna Małżonka jego na żądanie tegoż, udała się do Boulogne, celem zajęcia się jego dziećmi. Pewni tu są tego, że on skierował się ku stronie Francyi, dla porozumienia się z ministrami tego dworu, i że wyb[...] on jakie środki, zapiedzeć

toucher avec les Ministres de
cette cour, et qu'il choisira quel-
que ville voisine de la mer pour
être plus à portée de recevoir des
nouvelles de ses partisans d'An-
gleterre, et prendre telles mesures
que ses intérêts pourront exiger.
Il est à croire que ceux qui luy
ont notifié la mort subite du
Roy George, luy auront en même
temps suggeré ce qu'il avoit à
faire sans aucun délais, et que
c'est ce qui l'a determiné à
hater son départ sans en pré-
venir le Pape, ni la Princesse
son Epouse. Tous sont d'opi-
nion que la signature des
préliminaires faite à Paris
pourra préjudicier aux avan-
tages qu'il auroit pû se promettre
du décès du Roy George..
Le Cardinal Secretaire d'Etat

-morza, aby mógł łatwiej
wiadomości od stronników swoich
w Anglii, i przedsięwziąć środki
jakich interes jego wymagać
będzie. Zdaje się że ci sami któ-
rzy go uwiadomili o nagłej
śmierci Króla Jerzego, poddadzą
mu razem to, co bezzwłocznie
uczynić mu wypadnie, i że to właśnie
skłoniło go do przyspieszenia
wyjazdu, nie uprzedziwszy wprzód
o tem Papieża, ani Księżnej swo-
jej Małżonki. Wszyscy są tego zda-
nia, że podpis przedugodowych
punktów, uczynionych w Pa-
ryżu może być z uszczerbkiem
korzyści, jakie obiecywać so-
bie mógł ze zgonu Króla
Jerzego.

Kardynał Sekretarz Stanu

ayant envoyé ce matin les Brefs
de Sa Sainteté au Cardinal Pro-
tecteur pour être remis à Mr
le Comte Dąbski qui avoit pris
dès la semaine passée congé
de Sa Sté et de ses Ministres,
Son Eminence les luy a fait
tenir ce soir. Mais comme
Mr Dąbski toute cette semaine
a été indisposé par quelques ac-
cès de fièvre et des douleurs de
tête, il s'est trouvé obligé de
sursoir son départ, qu'il
veut cependant accélérer le
plutôt qu'il luy sera possible.
Il y a trois Brefs, un pour Sa
Majesté, un autre pour les Mini-
stres qui expédièrent Mr Dąb-
ski, et le troisième pour Mr
le Primat qui doit aussi servir
pour le College des Eveques. Le
Pape se declare dans les mêmes

wysłałszy dziś rano Listy Pa-
pieskie do Kardynała Protektora
w celu oddania ich J.W. Dąbskie-
mu, który już od przeszłego ty-
godnia pożegnał Jego Świątobli-
wość i Jej Ministrów; Jego Emi-
nencya dziś wieczór takowe listy
mu wręczył. Ale z powodu kil-
ku paroxyzmów febry i bolu
głowy, J.W. Dąbski przymuszo-
ny był odłożyć tę podróż, którą
chciałby jednakże przyspieszyć
o ile będzie w jego możności. Trzy
są te Listy Papieskie: je-
den do Najjaśniejszego Pana,
drugi do Ministrów, którzy J.
W. Dąbskiego wyprawili, a
trzeci do Księcia Prymasa, słu-
żący razem Kollegium Bisku-
pów. Papież oświadcza w tych
listach papieskich, że niechce

les mêmes Brefs de ne pouvoir et ne vouloir point admettre l'Ambassade, à moins que la constitution de Grodno ne soit abolie et reformée par une autre Diète. Au sujet de la personne de Mr. Santini, il se rapporte à ce que le Cardinal Protecteur representera en son nom, et declare qu'il a destiné pour Nonce en Pologne Mr. Pantucci avec instruction de traiter les affaires du jus Patronat et autres qui donnent matière aux differens qui regnent entre la Pologne et cette Cour. C'est la substance des susdits Brefs.

La Congregation Consistoriale qu'on nous faisoit esperer pour decider sur les deux Abbays de Mogila et de Coprivnica et de la Prevoté de Mogila Miechow, jusqu'à present differés sur le pretexte que les Cardinaux Corradini, Olivieri et Cosciá ne

i nie może przyjąć Ambasady, chyba by uchwała Grodzieńska obalona została, i na drugim Sejmie przerobiona została. Co do osoby Mons: Santiniego, odwołuje się do tego, co Kardynał Protektor pomie[?] w Jego imieniu, i oświadcza że już przeznaczył na Nuncyusza w Polsce Mons: Pantucciego, któremu dał instrukcyę traktowania sprawy Jus-Patronatu i innych, będących powodem zawichrzeń pomiędzy Polską a dworem tutejszym. Takiej osnowy są pomienione Listy papieskie.

Kongregacya Konsystorska którą nam obiecano nie którzy[?] rozstrzygnąć mająca w przedmiocie dwóch Klasztorów w Mogile i Koprzywnicy, tudzież co do Probostwa w Miechowie, dotąd odłożona została, z powodu

pourroient pas intervenir à la même, soit à cause de quelque legère incommodité, soit à cause de leurs occupations, et parceque les uns logent à St Pierre et les autres à Monte-Cavallo. Pour moy je crains qu'il n'y ait quelque mistère, et qu'on ne veuille pas traiter la disposition des dites abbayes qu'on ne sera peut-être pas intentionné de conferer de la manière que Sa Majesté le demande, jusqu'à la conclusion ou rupture de l'accord projetté et à traiter par Mr Paulucci. Il est certain qu'avant le depart de ce Prelat, on doit tenir la congregation consistoriale particulière super rebus Poloniae pour regler ses instructions, si bien que si je ne puis obtenir la convocation de la même,

ny pod pozorem ~~pretextem~~ że Kardynałowie Corradini, Olivieri i Colonna niemogli mieć swojej sessyi, bądź z przyczyny lekkiej słabości, bądź z innego zajęcia, lub też że ci mieszkają u St Piotra, drudzy w Monte-Cavallo. Co do mnie, lękam się czy w tem niema innej jakiej tajemnicy, i ~~że~~ to jest ~~zamysł~~ ~~tylko~~ niechęci wyrzeczenia o pomienionych Klasztorach, ~~z~~ względem których niemają ~~ochoty~~ zapewne ochoty uczynić growości życzeń J. K. Mości, aż do ostatecznego ukończenia czy zerwania obiecanej zgody, przez Mons: Paulucciego załatwić się mającej. ~~tych.~~ To jest niewątpliwa, że przed odjazdem tego Prałata, ma być zebranie Kongregacji Konsystorskiej prywatnej, super rebus Poloniae, celem ułożenia instrukcyi; i jeśli nie będę mógł przed tem wyjednać zebrania takowej, do niego dotycze wszelkich starań i mego sprytu, to przy-

avant ce temps-là, à quoy j'emploierai tous mes soins et mon industrie, du moins pour tâcher de decouvrir. Jusqu'à present je n'ay pas lieu de le croire, et d'ailleurs ce n'est qu'un pur soupçon, vu qu'on continue à me donner d'assez bonnes espérances en faveur de Mr le Comte Lipski pour l'Abbaye de Mogila; mais pour les deux autres on me parle avec plus de retenue et d'ambiguité, et c'est là le fondement de mon soupçon.

J'implore Monseigneur

etc. etc.

le B. Puget.

najpierwiej w tenczas, tajemnica ta wyjaśnioną zostanie. Do tej pory wiemy w tém żadnej pewności, jest to tylko prosté podejrzenie, bo nieprzestają ciągle mi dawać dobrych nadziei co do opactwa w Mogile na korzyść J. W. Lipskiego; co do tych drugich, mówią o nich dwuznacznie i z ogródką, i w tém jest właśnie grunt mego podejrzenia.

Upraszam J. W. Pana

i t. d. i t. d.

Puget.

List 22.

Rome ce 19. Juillet 1727.

Monseigneur,

Rzym, 19. Lipca 1727. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Mr le Comte Dzbski s'etant trouvé assez soulagé de son indisposition de la semaine passée, partit de cette Ville mercredi au soir 16. du courant, avec les expeditions de Sa Sainteté, et du Cardinal St Clement pour Sa Majesté, pour Mrs les Ministres qui l'avoient expedié et pour Mgr le Primat, qui doivent aussi servir de reponse à la lettre du College des Eveques à Sa Ste. Les expeditions regardent la destination de Mr Paulucci pour être présentement Nonce extraordinaire et ensuite ordinaire en Pologne, après le rappel de Mr Santini, qui suivra aussi que Sa Ste aura quelque poste pour le remplacer; et la resolution du Siege de ne point admettre l'Ambassade Solem-

J. W. Dzbski czując się ozdrowionym, wyjechał ztąd we srodę wieczór, 16. bieżącego miesiąca, zabrawszy z sobą ekspedycye Jego Swiątobliwości i Kardynała St Clement do J. K. Mości, J. Wch Ministrów, którzy go tu wyprawili i do Xiężęcia Prymasa, mające być równie odpowiedzią, na list Kollegium Biskupów do Jego Swiątobliwości. Ekspedycye te tyczą się przeznaczenia Monra Paulucciego, mającego być obecnie Nadzwyczajnego a następnie zwyczajnego Nuncyuszem w Polsce, po odwołaniu Monra Santiniego, który ustąpi zaraz skoro Jego Swość wynajdzie dla niego inną posadę; i równie się tyczą postanowienia Papiezkiego nieprzypuszczenia Ambasady solenney, aż dopóki

solennelle, qu'après que deux
ou autre Diète, la Constitution
établie à Grodno pour la destina-
tion de cette Ambassade aura été
abolie ou changée d'une autre
manière plus respectueuse pour
le St. Siège. Lorsque par la mien-
ne du 14. Juin, j'eus l'honneur
d'informer Votre Excellence que
cette Cour, malgré tout ce que je
lui avois pu représenter à l'a-
vantage de la Constitution de Gro-
dno, ensuite de mes instructions
et de l'explication qu'on m'en
avoit envoyée, paroissoit ne vou-
loir point accepter ni admettre
la susdite Ambassade, je me flat-
tois pour lors que ces oppositions
pourroient plutôt provenir de
quelques Cardinaux que de Sa Sté,
vû que dans l'audience que nous
avions eu de Sa Sté et des Car-

drugi Sejm, uchwała w Grod-
nie ustanowiona urzędem tej
ambasady, nie obali tak zmie-
nieni w większem uszanowa-
niem dla Stolicy Apostolskiej.
Kiedy listem moim z 14. Czerw-
ca, miałem zaszczyt donieść
W. JO. Panu, że dwór tutejszy, po-
mimo wszelkich moich przełożeń
na korzyść uchwały Grodzieńskiej,
następnie wedle moich instruk-
cyi i przesłanego mi tłumacze-
nia, postanowił nie przyjąć i nie
przyjęcie rzeczonej Ambasady,
zdawało mi się natenczas, że
opozycye te pochodziły bardziej
od kilku Kardynałów a nie od
Jego Świątobliwości, ponieważ
na posłuchaniu u Jego Śtści i u
Kardynałów Corsia i Lercari
bynajmniej nie wspominano

Dinemuf, Loreia et Lezeari on ne nous en avoit fait aucune mention; mais comme Sa Sté s'est dans ses Brefs expliquée très clairement et très positivement sur cet article, je me rendis le lendemain du depart de Mr le Comte Dębicki chez le Cardinal Lezeari pour lui demander respectueusement l'explication d'une telle declaration. Son Eminence me repondit, que dès la premiere nouvelle qu'on avoit eu de l'etablissement de cette Constitution, Sa Sté et tout le sacré College l'avoit eue en horreur, et s'en étoit expliquée ouvertement; que depuis l'interdiction de la Nonciature, suite de la Constitution, et l'envoye du Comte Dębicki, avoient fait suspendre les résolutions de Sa Sainteté

nam o tem; ale ponieważ Jego Świątobliwość w listach swych papieskich jasno i stanowczo wytłumaczył się w tym względzie, udałem się nazajutrz po odjeździe J. W. Dębickiego do Kardynała Lezeari, prosząc go pokornie o tłumaczenie takiego postanowienia. Jego Eminencya odpowiedział mi, że zaraz za pierwszej wiadomości o ustanowieniu tej uchwały, Jego Świątobliwość i całe Święte Kollegium, przyjęły ją ze zgrozą, i otwarcie to wyznały; i że od czasu zawieszenia Nunciatury, skutku owej uchwały, i wysłania J. W. Dębickiego, wszystkie wyroki Jego Świątobliwości w przedmiocie wspomnionej uchwały, wstrzymane zostały, i że

au sujet de ladite Constitution, et
que la soumission avec laquelle
le Senatus Consilium de Varsovie
avoit restitué le Nonce et la Juris-
diction, jointe à la tendresse pa-
ternelle de Sa S.té pour la Nation
avoit bien porté Sa S.té à complaire
aux souhaits pressants de Sa Ma-
jesté et de la Republique, en desti-
nant le rappel de M.r Santini
qui s'effectuera aussitôt qu'
Elle aura un poste convenable
à lui donner pour sauver l'hon-
neur de son caractère et recom-
penser les longs services de ce Pre-
lat; et aussi en destinant un
Nonce extraordinaire pour trai-
ter et accommoder les differents
qui étoient sur le tapis entre le
St Siege et la Pologne: mais
qu'à l'egard de la Reception de
l'Ambassade solemnelle, Sa S.té

dopiero postrzegłszy z ja-
kiem Senatus Consilium War-
szawskie przywróciło Nuncyu-
sza i jego Jurisdykcyą, połą-
czone z ojcowską miłością Jego
Swiątobliwości dla Narodu Pol-
skiego, sprowadziły Jego S.ci
do zadosyćuczynienia naglącym
życzeniom J. K. Mości i Rzeczy-
pospolitey, w odwołaniu Mon.ra
Santiniego, które się natychmiast
nastąpi, jak tylko Jego S.ć
stosowną wynajdzie dla tegoż
posadę, aby ocalić godność jego
charakteru i wynagrodzić długie
usługi tego Prałata; także, prze-
znaczając Nuncyusza nadzwyczaj-
nego do traktowania i załat-
wienia nieporozumień jakie
się toczyły pomiędzy Stolicą Apo-
stolską a Polską: ale, co się ty-
cze Ambasady, Jego Swiątobli-

ne pourroit absolument l'admettre, tandis que la susd.te Constitution subsisteroit; Que cela etoit egalement le sentiment de Sa S.te et du sacré College: Que la Pologne au reste pourroit se vanter d'avoir par la destination du rappel de Mr. Santini et de la mission d'un Nonce extraordinaire, obtenu du S.t Siege une faveur sans exemple, et que certainement tout autre Pape n'auroit jamais accordé qu'après une sollemnelle abolition de la susdite Constitution; et que la revocation d'un ministre etant contre l'usage des Princes, on auroit aussi eu de tres grandes difficultés à obtenir celle de Mgr. Santini. Le tout à peu près les paroles que me dit le Cardinal Lercari, aussi bien que le Cardinal

woie niemoże w żaden sposób tej przyjąć, dopóki pomieniona uchwała trwać będzie; Że równie było to zdanie Jego Świętobliwości jako i Świętego Kolegium: że z tém wszystkiém Polska poszczycić się może, że odwołaniem Mons.re Santiniego i przeznaczeniem nadzwyczajnego Nuncyusza, uzyskała bezprzykładną łaskę od Stolicy Apostolskiej, której niezawodnie żaden inny papież by nie uczynił, aż po uroczystém obaleniu tej że uchwały; i że odwołanie ministra będąc przeciwne zwyczajowi Monarchów, niezmiernie trudno było by uzyskać usunięcie Mons.ra Santiniego. Oto są mniej więcej słowa Kardynała Lercari, równie jak Kardynała Corsini, do którego ponadto po wyjściu od pierwszego, uda-

le Cardinal Corsini, chez qui je fus en sortir du Cardinal Lercari. Je suppliois ensuite ces deux Cardinaux de ne vouloir plus differer la Convocation de la Congregation pour decider sur les Abbayes vaquantes. Leurs Eminences eurent la bonté d'envoyer dans le même instant ordre à Mr Riviera de faire intimer cette Congregation pour le vendredi journée de hier. La Congregation s'est effectivement tenue hier au matin dans les Chambres et en présence du Cardinal Lercari, mais on n'y a rien resolu, remettant le tout par un Dilata, au temps que Mr Paulucci sera en Pologne, où il devra traitter l'affaire des Abbayes.

J'implore Monseigneur
etc. etc.

de B. Puget.

Upraszałem następnie obu tych kardynałów o ~~dawne~~ dalsze nieodkładanie zwołania Kongregacyi, aby raz zadecydowała względem opróżnionych ~~klasztorów~~ opactw. Ich Eminencye natychmiast raczyły lutkiewic postać rozkaz Mon.ssigno Riviera, celem zwołania Kongregacyi na piątek, to jest na dzień wczorajszy. I wczoraj rzeczy Kongregacya odbyła się poziemnie wczoraj rano w Pokojach i w obec Kardynała Lercari, ale nic nie postanowiła, ~~odkła~~ odkładając sprawę przez Dilata, do czasu przybycia Mons.ra Paulucciego do Polski, gdzie traktować będzie o interesie ~~klasztorów~~ tych opactw.

Upraszam J. W. Pana
i t. d. i t. d.

Puget.

List 23.

Août. Rome ce 9. ~~Lierpnia~~ 1727.	Rzym 9. Sierpnia 1727. r.
Monseigneur,	Jaśnie Wielmożny Panie
J'ay reçu l'honneur de celle qu'il a plû à Votre Excellence m'ecrire du 6. du passé. L'inaction où je suis depuis les résolutions prises par cette Cour et dont par mes precedantes j'ay rendu un conte exacte à Votre Excellence, ne me fournit pour le présent aucune matiere dont je doive l'informer. J'attends les ordres ulterieurs qu'il plaira à Mrs. les Ministres de me donner, ensuite des susdites resolutions, et surtout de la déclaration que Sa Sainteté a faite de ne vouloir point admettre l'Ambassade	Miałem zaszczyt odebrać list J. W. Pana d. 6. b. m. tarkawia do mnie pisany. Bezczynność w której porostaję od czasu powzięcia tych postanowień tutejszego dworu, a o których ~~zdatem~~ uwiadomiłem J. W. Pana sprawozdanie dokładne ~~rachunek~~, nie dostarcza mi tym razem żadnego przedmiotu do zawiadomienia. Oczekuję późniejszych rozkazów od J. W. Ministrów, w przedmiocie pomienionych postanowień, a nadewszystko postanowienia Jego Świątobliwości nieprzyjęcia Ambasady, aż dopóki uchwała Zwodzińskiego, względem tejże Ambasady, nie będzie

solennelle qui après que la Constitution établie à Grodno pour la mission de cette ambassade aura été dans une autre Diète annullée ou reformée.

J'ingllore Monseigneur,

etc. etc.

le B. Puget.

na drugim Sejmie obalona albo zreformowana.

Upraszam J. W. Pana,

itd. itd.

Puget.

List 24.

Rome ce 13. 7bre 1727.

Monseigneur,

J'ai l'honneur d'informer votre Excellence que la Congregation Consistoriale super rebus Polonicis s'étant tenue hier matin pour mettre la dernière main aux instructions de Mr Paulucci qui espère departire la semaine qui vient. La même accorda à Mr le Vice-Chancelier Comte Lipski l'abbaye de Mogila de la même manière qu'elle le fut à Mr

Rzym, 13. 7bris 1727.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Mam zaszczyt donieść J. W. Panu, że Kongregacya Konsystorska super rebus Polonicis, odbyła się wczoraj zrana, w celu nadania ostatecznych instrukcyj Monsignorowi Paulucciemu, który wyjechać zamierza przyszłego tygodnia. Kongregacya ta przyznała J. W. Wice-Kanclerzowi Lipskiemu Opactwo w Mo-

Szembeck, qui en a été le dernier possesseur, declarant que par cette provision elle pretendoit ne porter aucun préjudice à l'accord projetté sur les Abbays en général: on n'y voulut point parler de la correction des Bulles de la Prévoté de Miechów, parce que la Congrégation regarde cette affaire comme terminée. Cette Congregation a aussi ratifié l'élection que les Religieux de Kropiwnica ont faite d'un Abbé en la personne du jeune Religieux Sapieha. Comme j'avois été informé de la teneur de cette Congrégation par le Cardinal Lercari dans lequel je ne trouvois pas des dispositions favorables pour l'affaire de la Prévoté

gdzie, na tey samey zasadzie, co J. W. Szembekowi, ktory opactwa tego ostatnim był posiadaczem, oświadczając że tym sposobem, nie uprzedzając ~~za~~ ~~układem~~ ~~umówionym~~ zwykłym postanowieniem o Opactwach w ogólności: niechciano nawet mówić o poprawie Bulli Prebostwa w Miechowie, gdyż Kongregacya uważa tę rzecz za skończoną; Kongregacya ta potwierdziła także wybór, ~~duchownego~~ Zakonników w Kropiwnicy uczyniony przez duchownych w Kropiwnicy na Xiędza, w osobie młodego Sapiehy. Zawiadomiony będąc przez Kardynała Lercari o odbytym Koncystorze, w którym nie widziałem życzliwego usposobienia dla sprawy Prebostwa

de Miechów et le Collation de l'Abbaye de Kropiwnica, en faveur de Mgr l'Evêque de Lucerie, j'allai chez tous les autres Cardinaux et Prélats de cette Congrégation pour les prévenir en notre faveur, leur représentant entre autres qu'il y avoit tout lieu de craindre que la ratification de l'élection des Religieux de Kropiwnica ne donnât dans le prochain Senatus Consilium qui se tiendra au 6. 8bre occasion de prendre des résolutions conformes à la nouvelle Loix établie par la dernière Diète de Grodno, de laquelle Sa Majesté et le Senat ne pouvoient s'éloigner, et que le ministère Status et belli étoit obligé d'executer; que si cette Cour n'étoit pas pour le présent intentionnée

Bractwa[illegible] w Miechowie i Kollatorstwa Opactwa Kropiwnickiego na korzyść Mon[ignore] Biskupa Luceryo, udałem się do wszystkich Kardynałów i Prałatów tej Kongregacyi w celu zaskarbienia ich sobie, przedstawiając im między innemi, iż nie należy obawiać się, że zatwierdzenie wyboru duchownych w Kropiwnicy, niedaj przyszłemu Senatus Consilium, mającemu odbyć się 6. 8bris, powodu do stosownych postanowień (ustanowienia prawa) na ostatniej Sejmie Grodzieńskim zapadłego, od którego nie może się oddalić J. K. Mość i Senat, a które ministerium Status belli, wykonać jest obowiązanym; że Dwór tutejszy jeśli nie ma zamiaru udzielenia Opactwa Kropiwnickiego

d'accorder l'Abbaye de Ko-
priwnica, au nomme de Sa
Majesté, elle devoit du moins
suspendre toute autre resolu-
tion qui ne manqueroit pas
d'avoir des facheuses suites
en Pologne, où les esprits se
trouvoient déjà extremement
irrités de la diference qu'on
avoit icy pour les electiones
tumultuaires et insubsistantes
au prejudice des nominations
de Sa Majesté. On repondit
à ces representations, que je
croyois pouvoir faire quelque
impression sur les esprits, que
si Sa Majesté et la Republique
prétendoient soutenir la ~~nouvelle~~ susdite
~~nouvelle~~ loix, c'étoit justement
~~vouloir~~ rompre toute correspon-
dence et intelligence avec

~~wyrzeczonemu~~ nazwanemu przez J. K. Mości,
Kongregacya powinna przy-
najmniej wszystkie inne po-
stanowienia zawiesić, w obawie
niesmiesznych następstw dla
Polski, gdzie umysły są już nad-
der rozdraźnione uprzedzeniem,
jakie tu mają dla do wyborów
burzliwych i nie ważnych z uprze-
dzeniem dla nominacyi przez
J. K. Mości. Odpowiedziano
na te przedstawienia, które
zdawało mi się że mogło zrobić
wrażenia na umysłach, że je-
żeli J. K. Mość i Rzeczpospolita
~~zamierzają~~ pragną utrzymać wy-
rzeczoną nową ~~zasadę~~ prawo, będzie
to samo, co chcieć zerwać ca-
łą korrespondencyą i porozu-
mienie się ze Stolicą Apo-
stolską, i ogłosić się jej nieprzy-
jacielem, żadne bowiem

le St-Siège, et se déclarer son ennemi, vû qu'aucune loix n'a jamais blessé plus ignominieusement l'autorité du St-Siège, que la dite Constitution; Qu'on devoit en toute manière la casser et annuller, si on vouloit en Pologne vivre sous l'obéissance du St-Siège; Que l'Abbaye de Koprziwnica ne pouvant absolument la donner in commendam, la Congregation ne pouvoit disposer de l'Abbaye de Mogila sans disposer aussi de celle de Koprziwnica. Je ferai tous mes efforts pour empecher l'expedition de cette Abbaye jusqu'à la reception des ordres de Sa Majesté et du Ministère, en opposant la semaine qui vient un nihil transeat

prawo nigdy haniebniej się ubliżyło władzy Stolicy Apostolskiej, jak pomieniona uchwała; że w każdym razie obalić i zniszczyć ją powinni, jeżeli chcą w Polszcze zostawać pod uległością Stolicy Apostolskiej; że Opactwo Koprzywnickie niemoże na żaden sposób być dane in commendam, bo nie jest w stanie Kongregacja rozrządzić Opactwem w Mogile bez rozrządzenia Opactwem Koprzywnickiém. Usilnie starać się będę aby przeszkodzić odesłaniu expedycyi względem tego Opactwa aż do odebrania rozkazów od J. K. Mości i Ministerium, kładąc, na przyszły tydzień nihil transeat w Kance-

dans la Daterie.

Votre Excellence doit au reste être persuadée, que je n'ai rien omis pour faire connaître à cette Cour que l'union de Sa Majesté et du Senat ne suffit pas pour annuller ou reformer une Constitution établie par le consentement unanime de tous les Etats du Royaume assemblés en Diète; mais qu'il faut pour cela l'union entière de tous ces Etats assemblés de même en Diète. A quoy on repond ce que j'eus l'honneur d'écrire à Votre Excellence par ma Relation du 22. Mars; qu'il n'est pas croyable que dans l'intervalle d'une Diète à l'autre qui ne réussissoient quelque fois de plusieurs

laryi Papieskiey.

Zresztą J. W. Pan ma być persuadowany, że nie zaniedbałem, aby dać poznać Dworowi tuteyszemu, że porozumienie się J. K. Mci z Senatem, niedostateczne jest do zniesienia i przerobienia ustawy, ustanowioney jednozgodnym pozwoleniem wszystkich Stanów Królestwa, na Seymie zgromadzonych; ale że potrzeba na to zupełney zgody tychże Stanów, na tymże Seymie zgromadzonych. Na co odpowiedziano, co już miałem honor donieść J. W. Panu, w sprawozdaniu moiem z d. 22. Marca; że nie podobieństwem jest aby pomiędzy jednym a drugim Seymem, który częstokroć niedochodzi przez lat kilka, niedosyć żadney w Kro

de plusieurs années, il n'y eût point d'autorité dans le Royaume qui puisse relativement à la conclusion de la première Diète, réparer les désordres qui peuvent survenir par le moindre incident; et qu'ainsi il n'est pas probable que dans un Congrès aussi nombreux que sera celui qui se tiendra au 6. du prochain mois d'octobre, il ne s'y trouve pas assez d'autorité pour trouver un tempérament capable de satisfaire cette Cour sur le point de la dite Constitution, pour donner lieu à l'acceptation de l'Ambassade solennelle; et qu'enfin la complaisance avec laquelle Sa S.té a satisfait aux instances de Sa Majesté et des

w Królestwie władzy, któraby mogła, wypadkiem pierwszego Sejmu, poprawić nieładu, tada ~~bezt~~ w nim wywołane; tak też niepodobieństwo jest aby ona tak licznem zebraniu, jako będzie 6go przyszłego miesiąca październi-ka, nie znalazło się dość władzy do aby wynaleźć ten środek do ~~ugody~~ wydania zadość uczynienia tutejszemu dworowi co do wyż wymienionej ustawy, aby przyjście do skutku przyjęcia wzmiętej Ambasady; i że w ostatku, łagodność z jaką Jego Świątobliwość wysłuchała próśb J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitej, w odwołaniu Mgo Nuncjusza Santiniego i naznaczeniu na to miejsce drugiego, powinna jasno

Etats de la Republique pour le rappel de Mgr le Nonce Santini, et la destination d'un autre, devroit clairement faire connaître à toute la Nation, que si Sa Sainteté pouvoit se taire sur ce point, elle le feroit.

Mgr Meliorucci qui se trouve ici depuis quelques jours m'ayant assuré dans une visite qu'il m'a rendue qu'il avoit l'honneur d'avoir part aux bonnes graces de Votre Excellence, et qu'entre plusieurs commissions dont il se dit chargé des Grands de Pologne, il avoit celle de faire ici la famille de Votre Excellence, je lui ai à cette occasion offert tous mes services et en particulier de ménager s'il m'est possible

przekonać Naród, że gdyby Jego Świątobliwość mogła zamilczeć w tej okoliczności, zapewnienie by zamilczała.

Pan Mgr Meliorucci, znajdujący się tu od dni kilku, odwiedziwszy mnie, zapewniał, że posiada wzgledy J. W. Pana, i że pomiędzy wielorakiemi zleceniami jakie ma od Polskich magnatów, ma takież do wizyty u familii J. W. Pana; z tego względu ofiarowałem mu moje usługi, a szczególnie powierzenie mu starania się, o ile można, z Kongregacyą Propagandy fide; że mu wielce przykro iż złyt bardzo piękny obraz oryginał przeznaczony

son accommodement avec la Congregation de Propaganda fide, qu'il est fort contraire pour avoir rendu un très beau tableau original dont elle l'avoit chargé pour son oncle d'Angleterre; et je prierois aussi tous les créanciers de vouloir suspendre les poursuites qu'ils sont intentionnés de faire pour être payés des sommes qu'il leur doit, lesquelles montent à plus de mille écus romains.

J'ai l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

Wujowi swemu w Anglij; tyże prosił także wszystkich jego wierzycieli, aby zechcieli wstrzymać się z poszukiwaniami, jakie chcą uczynić w celu odebrania swoich należności, wynoszących przeszło tysiąca talarów rzymskich, jakie im dłużny.

Mam zaszczyt pozostać

J. W. Pana

itd. itd.

Puget.

List 25.

Rome, ce 7. Fevrier 1728.

Monseigneur,

Croyant être egalement de mon devoir de rendre conte à Votre Excellence de tout ce qui a du rapport aux Nationalistes Polonais qui se trouvent icy, j'aurai l'honneur de luy dire en commençant, par la suite de l'affaire, arrivée à Mr l'Abbé Opalinski que cet abbé s'en est entierement Cardinal de Polignac, sans faire attention & à mes representations, ny à celles du Cardinal St Clement, qui pour cette raison s'est retiré de tout engagement

Rzym. 7. Luty. 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Uważając sobie równie za powinność sprawozdać J. W. Panu co tylko ma związek ze współrodakami Polskiemi, znajdującemi się tutaj, mam zaszczyt mu donieść, zaczynając od tej okoliczności, że Ksiądz Opaliński całkiem się oddał Kardynałowi Polignakowi, bez względu na moje i Kard. St Clement uwagi, który to z tego powodu cofnął mu wszystkie swoje zobowiązania, pozwalając czynić jak mu się spodoba. Co do mnie, chociaż niepotrafiłem go skłonić aby poszedł za zbawiennemi mojemi radami, niezmieniłem jednak, przez wzgląd na

à son égard, le laissant agir comme bon luy semble. Pour moy, quoique je ne puisse point le déterminer à suivre des conseils assez salutaires, que je m'efforce de luy donner, je ne laisse pourtant pas pour l'honneur de la Nation de veiller le mieux que je puis, afin qu'il ne devienne la risée du Public. Il s'est depuis peu mis en dépenses de livrées, carosse, maison garnie, ce qui probablement excède la dépense qu'il peut faire à raison de ses revenus. Je le luy ay représenté, aussi bien que plusieurs autres; mais tout ce qu'on peut luy dire ne faisant aucune impression sur son esprit. Un chacun s'imagine qu'il faut nécessairement

na honor narodu, czuwać nad nim, aby nie został pośmiewiskiem ogółu. Od niedawnego czasu, ~~narażając~~ narobił ~~na~~ ~~kosztów~~ dużo kosztów na liberyą, powozy, umeblowanie domu, co zapewne przenosi jego możność w stosunku z dochodami. Przedstawiałem mu to, jako wiele innych jeszcze rzeczy. Ale to wszystko żadnego na nim nie ~~czyni~~ sprawia wrażenia. Nie jeden myśli, że niezawodnie albo Kardynał Polignac dostarcza mu pieniędzy, albo że znalazł dla siebie kredyt u którego kogoś, wymkowawszy, że bliski krewny Królowej Francuzkiej musi ~~mieć~~ znaleźć sposoby opłacenia ~~wszystk~~ długów:

ou que le Cardinal de Polignac lui fournisse de l'argent, ou qu'il ait trouvé du credit auprès de quelqu'un sur la croyance qu'un proche parent de la Reine de France ne sauroit manquer de moyens pour payer ses dettes: le premier est fort douteux, par rapport que selon les apparences et le recit de ceux qui ont connaissance des affaires domestiques du Cardinal de Polignac, ce Cardinal n'en a pas plus qu'il ne lui en faut; et si le second venoit à se ~~réa~~ [illegible]ifier, je prevois que Mr. l'Abbé Opalinski se trouvera dans de facheux embarras avec la Justice, lorsque ses créanciers y recourreront pour se faire payer.

pierwsze to, bardzo wątpliwe; albowiem według wszelkiego podobieństwa i wyznania świadomych domowych okoliczności Kardynała Polignaca, Kardynał ten niema więcej nad to ~~[illegible]~~ własnej potrzeby; a jeśli to drugie jest prawdą, przewiduję że kiedy Opaliński w smutnej się znajdzie może ostateczności ze sprawiedliwością, kiedy wierzyciele ~~[illegible]~~ udadzą się do niej o zaspokojenie długów.

Obawiam się coś podobnego z Duchownym Sapiehą, któremu dwór tutejszy przyznał Opactwo Kropiewnickie, wbrew ~~[illegible]~~ rozporządzenia J. K. Mości. Duchowny ten, jak zaręczają

Je crains quelque chose d'approchant pour le Religieux Sapieha, qui est celuy auquel cette cour a accordé l'Abbaye de Koprziwnica contre les dispositions de Sa Majesté. le Religieux, à ce qu'on m'a assuré, se trouve pres de neuf cens écus romains de dettes, somme assez considerable en Pologne, et s'il n'est pas assisté d'une puissant moyen pour payer ses dettes, il se trouvera egallement fort embarrassé, à moins qu'il ne soit aussi assisté par le Cardinal de Polignac auquel il s'est attaché et dont il doit dimanche recevoir les ordres sacrés.

Mr Meliotonci se trouve encore fort intrigué à son retour de Pologne au mois d'Octobre

mnie, zrobił długu na siedem set talarów bynskich, który to dość znaczna w Polsce; a jeśli nie kto dzielnym środkiem nie pomoże do opłacenia długów, równie będzie w kłopocie, chyba taką znalazł pomoc w Kardynale Polignakie, na którego przeszedł stronę a od którego ma przyjść namaszczenie kapłańskie.

Pan Meliotronci nowego doznał zawodu za powrotem swym z Polski w miesiącu październiku. Potrafił on przymilić się tarantowatemi końmi księcia Raspoli, a porzuciwszy przez wydanie się tegoż księcia, Prelaturę Mon-

dernier; il trouva le moyen par un regal de quelques chevaux tigrés au Prince Ruspoli d'obtenir par l'interposition de ce Prince, la Prelature de Monteletto avec la qualité de Referendaire de l'une et l'autre Signature, de Grace et de Justice. Cette Prelature est assez honorable, mais elle ne donne aucun revenu, et ordinairement ceux qui la recherchent, doivent être pour le moins assurés d'un revenu annuel de mille cinq cent écus Romains. Sa Sainteté, le Cardinal Secretaire d'Etat, executeur des Volontés du Pape en ces sortes de Prelature, et le Prince Ruspoli supposoient que Mr Meliorucci devoit avoir un pareil revenu, puisqu'il demandoit cette Prelature avec tant

telletto, z godnością Referendarza, z podpisem obojga wtedy, Łaski i Sprawiedliwości. Prelatura ta dość jest przyzwoita, ale żadnych nie przynosi dochodów; bo zwykle starający się o nią, muszą mieć zapewnionego rocznego dochodu tysiąc pięćset talarów rzymskich. Jego Świątobliwość, Kardynał Sekretarz Stanu, wykonawca woli Papieskiej tego rodzaju Prelatur, tudzież książe Ruspoli, mniemali że P. Meliorucci posiada podobny dochód, bo napierał się tej Prelatury usilnie. A P. Meliorucci ze swej strony wyobrażał sobie że po otrzymaniu takowej, Papież <u>obo-</u>

d'empressement. Et Mr Meliorecci
de son côté s'imaginoit qu'après
avoir obtenu la Prelature, le Pape
se trouveroit obligé de le pourvoir
d'un revenu suffisant pour le ga-
rantir d'une misère honteuse à la
Dignité de la Prelature. A ce
effet il ne parla de rien tant
qu'il n'eût pris possession de
la nouvelle Prelature, et s'entretint
le mieux qu'il pouvoit avec le
peu d'argent qu'il avoit ramassé
de la vente de l'Equipage qu'il
avoit porté avec soy [illegible] à
cause de sa nouvelle Prelature,
et qu'il se disoit venu exprès
de Pologne pour former la famille
de Mr l'Ambassadeur de Polo-
gne, qui devoit arriver en cette
ville dans peu de temps, et arrê-
ter par commission expresse
les equipages nécessaires pour
cette Ambassade. Mais son cré-

obowiązany będzie uposażyć
go dostatecznym dochodem, za-
chraniającym go od haniebnego
niedostatku jako właściciela
Prelatury. Z tego powodu, nic
nie mówił dopokąd nie wszedł
w posiadanie takowej ~~nowej~~ Prelatury,
utrzymując się jak mógł najlepiej,
niewielkiemi pieniędzmi, jakie
zebrał z przedaży Powozów, które
przywiózł z sobą; dowodził że u-
myślnie przybył z Polski, aby na-
[illegible] do domowego ~~[illegible]~~ J. W.
Ambasadora Polskiego, mającego
wkrótce przybyć do tego Miasta, ~~[illegible]~~
z polecenia umyślnem przy-
gotowania potrzebnych ekwi-
pażów dla tej Ambasady. Ale
wyczerpnięty nieznacznie

dit s'étant insensiblement per-
du, et son argent dépensé, il a
depuis peu songé sérieusement
aux moyens de se faire par le
Pape pourvoir de quelque revenu.
A cet effet, après avoir obtenu
l'audience de Sa S^té, il lui
représenta son état misérable
colorisant le mieux qu'il peut,
l'instance qu'il luy faisoit
de le pourvoir d'un revenu
convenable, faisant valoir les
mérites de son défunt oncle
d'Angleterre de la Congrégation
de Propaganda fide dont il
étoit le correspondant pour les
Missions de l'Orient, et la no-
blesse ancienne de sa famille
qui tiroit son origine de l'Etat
du Pape, pour lequel motif
il devoit être considéré comme
un sujet du St Siège, et par
conséquent, pourvu par Sa S^té.

kredyt, a pieniądze stracony,
zaczął wkrótce do prawdy my-
śleć o sposobach, dochodach, jakie-
mi by go mógł Papież ~~zaopatrzeć~~ upoważnić.
W tym celu, otrzymawszy posłucha-
nie u Jego Świątobliwości, wysta-
wił Mu nędzne swe potrzeby, ubar-
wiając jak mógł najlepiej, prosz-
bę o zaopatrzenie go przyzwoi-
tym dochodem, podnosząc zasłu-
gi nieboszczyka swego Stryja
z Anglii, należącego do Kongre-
gacji Propagandy fide, który
był Korrespondentem w Mis-
syach na Wschodzie, i również
podnosząc starożytne szlachectwo
swego rodu, biorącego wywodzą-
cego ~~swe~~ pochodzenie z pa-
ństwa Papieskiego; dla których to
powodów, uważany być ~~ma~~ po-

Sur quoy le Pape doit luy avoir repondu : tout cela est bel et bon, mais vous ne deviez point nous faire demander la Prelature sans avoir de quoi vous entretenir ; de cette maniere nous avons été trahi. Mr Meliorucci s'excusa le mieux qu'il put et Sa Ste le laissant attendre fit appeler l'Auditeur du Cardinal St Clement, qui etoit dans l'antichambre, et luy dit parlant de Mr Meliorucci : le prelat n'a pas de quoy s'entretenir, on nous a trahi en luy faisant donner la Prelature, parlez-en au Cardinal St Clement pour qu'il nous informe puis apres de ce que nous devons faire en cette occasion. Apres quoy Me[illegible] licentia tous les deux. Le Cardinal St Clement ayant été in-

winien za poddanego Stolicy Apostolskiey, a tym samym opatrzony przez Jego Swiątobliwość. Na to Papież miał mu odpowiedzieć : Dobrze to wszystko dobre, ale nie powinienes był wymagać od nas Prelatury, nie mając na jej utrzymanie ; tym sposobem, oszukałes nas. P. Meliorucci tłumaczył się jak mogł, a Jego Swiątobliwość porzuciwszy go, przywołać kazała Audytora Kardynała St Clement, w przyległym pokoiu będącego, i rzekła mu mówiąc o P. Meliorucim : Ten Prałat niema z czego utrzymać się, oszukano nas, oddaiąc mu Prelaturę ; pomów o tym z Kardynałem St Clement, aby on nas uwiadomił o wszystkim, poradził, w przypadku tym co uczynić nam wypada w tym względzie. Potym odprawił obu. Kardynał St Clement zawiadomiony o rozkazie

formé par son Auditeur de la
Commission du Pape voulut
m'en parler, à cet effet il me
fit savoir qu'il souhaitoit de
m'entretenir, lorsqu'il me
seroit commode d'aller chez
luy. Meliorucci au sortir de
l'audiance du Pape étoit
aussitôt venu chez moy pour
m'informer de ce dont il s'agis-
soit et implorer mon assistan-
ce et bons offices auprès du
Cardinal St. Clement, vû que
son sort dependoit de l'infor-
mation que le Cardinal auroit
pû donner au Pape de sa
personne. J'allois ainsy trouver
Son Eminence avec une
veritable intention de servir
Mr. Meliorucci le plus effica-
cement que j'aurois pû, mais
après ce que me dit le Cardinal
St. Clement, je me trouvai con-

Papierkiem przez swego Audytora
żądał pomówienia o tem ze mną; w
tym celu zaraz uprzedził mnie, że
aby przyszedł do niego, kiedy mi się
zdawać będzie. Meliorucci wyszed-
szy z Papieskiego posłuchania, za-
raz przyszedł do mnie, z zawia-
domieniem jakiej rzeczy idzie mu i z pro-
śbą o udanie się moje i przyczy-
nienie się moje u Kardynała
St. Clement, oświadczając że los
jego zależał od przedstawienia
jakie Kardynał da uczyni Papie-
żowi o jego osobie. Udałem się
przeto do Jego Eminencji z nale-
żnem postanowieniem usłużenia
P. Melioruccieemu, o ile będzie
w mojej mocy. Ale po tem
co mi Kardynał St. Clement
powiedział, odbiegłem zupełnie
od mego postanowienia, na
korzyść Pana Melioruccigo.

contraint de desister de ses poursuites en faveur de Mr. Meliorucci. Son Emce me dit qu'elle se ~~trouvoit~~ souvenoit fort bien que Mr. Meliorucci du vivant encore de Clement XI. son oncle luy avoit fait accroire plusieurs ~~[illegible]~~ mensonges, savoir que son père étoit un des premiers senateurs de Cracovie; qu'il avoit obtenu de la Republique l'indigenat et possedoit des biens en heritage dans le Royaume de Pologne; ce qui l'avoit porté à luy faire avoir un Canonicat de la Cathedrale de Leopol, à la possession duquel non seulement le Chapitre avec l'Archevêque s'etoit opposé, mais toute la Republique, même jusqu'à en faire des plaintes au Nonce Grimaldi par ses députés bien loin de considerer Meliorucci

Jego Eminencya powiedziała mi, że bardzo dobrze pamięta, jak P. Meliorucci, za życia jeszcze Klementa XI. stryja ~~swego~~ jego, wiele swoich kłamstw wmówił mu, naprzykład, że ojciec jego jednym był z pierwszych Senatorów Krakowskich, że od Rzeczypospolitej otrzymał Indygenat, i posiadał wiele dóbr ziemskich w królestwie Polskiem; które to ostatnie wzgledy miał ku temu że kanonię w Katedrze Lwowskiej posiadanie której nietylko Arcybiskup i Kapituła sprzeciwiła się, ale nawet cała Rzeczpospolita, zanosząc skargi do Nuncyusza Grimaldi przez Deputowanych, którzy nie uważali ~~[illegible]~~ zawet Melioruccego szlachcicem Polskim, przeciwnie

comme gentil-homme Polonois, ou de moins d'une extraction noble t'avoient qualifié de simple bourgeois et fils d'un marchand de Cracovie: Que depuis ce temps-là elle n'avoit plus voulu entendre parler de Melioracci, ny ajouter foy à tout ce qu'il auroit pu dire: Qu'outre cela Melioracci depuis son retour de Pologne n'avoit pas seulement été se faire voir à Elle; Qu'elle n'avoit sû qu'il s'étoit vanté en plusieurs endroits d'être connu l'Arbitre de Grands de Pologne, sur tout de Votre Excellence, de Mgr le Primat et du Palatin de Lublin, destiné Ambassadeur à cette Cour dont il se disoit chargé de former la famille et les equipages. De plus qu'il

szlacheckiego pochodzenia, mające go zaś za prostego mieszczanina, syna kupca Krakowskiego. Że od tego czasu, niechciał nawet słyszeć o Melioraccim, ani wierzyć temu co by mówił; że odkąd po powrocie swym z Polski nie pokazał mu się wcale; że dowiedział się, że w wielu miejscach przechwalał się Melioracci jakoby był powiernikiem Magnatów Polskich, najbardziej J. W. Pana, Księcia Prymasa i Wojewody Lubelskiego, przeznaczonego na Ambasadora przy tutejszym dworze, mającym do niego rodziny i dworu. Nadto, że nakład on opieki Kandydata Poniatowskiego

avoit recherché la protection du Cardinal de Polignac preferablement à la sienne, ce qui ne devoit point luy donner bonne opinion de sa conduite, par rapport que dans l'état où il se trouve, il peut être capable de toute intrigue. Qu'ainsy bien loin de l'assister, elle se croyoit en conscience obligée de luy être plutôt contraire pour l'honneur de la Nation dont Meliorucci parloit aussy avec peu de respect. Cela étant comme j'ay l'honneur de le representer à Votre Excellence, je vois que Mr. Meliorucci n'obtiendra rien, d'autant plus que la Chambre Apostolique est ~~fort~~ epuisée, et que luy ne peut se produire comme un autre qui auroit un merite et une science distinguée. Lorsque je croyois

przemowę się nad jego stanem, co nie dawało dobrego wyobrażenia o jego postępowaniu, a tem samem, że w położeniu, w jakiem się znajdował, był zdolny do wszelkich intryg. Przeto, że daleki od pomagania mu, ~~[illegible]~~ sumienie widzi się obowiązkiem być mu raczej przeciwnym, a to dla honoru Narodu, o którym Meliorucci nieprzyzwoicie się wyrażał. Zaświadczony o tem, mam zaszczyt przedstawić to J.W. Panu, sądzę przeto że Meliorucci nic nie wskóra, tem więcej że Skarb Apostolski jest teraz bardzo w złym stanie, a on żadnej bez zalety i zasługi — kiedy on rozumiał wraz z Kardynałem

avec le Cardinal St Clement
que le délai de la Congregation
des trois Cardinaux Nicolo Spi-
nola, Coscia et Lercari destinés
par le Pape pour examiner
de nouveau le procès d'entre
l'Archevêque et les Jesuites
de Potock au sujet des biens don-
nés au College des Jesuites de
cette même ville par le Roi
Etienne, de glor. mem. et confir-
més par la Republique avec
l'approbation du St Siège, comme
je représentois à Votre Excellence
par ma relation du 17. Janvier;
lorsque je croyois di-je, que ce
delai qui duroit depuis trois se-
maines pouvoit provenir ou
de ce que le Pape y avoit peu
~~change~~ changer de resolution,
en suite de nos remontrances;
ou

St Clement, że ~~odwłoka~~ zwłoka kon-
gregacyi trzech Kardynałów:
Nicolo Spinola, Coscia i Lerc-
ari, przez Papieża przeznaczonych
dla wyjaśnienia sprawy po-
między Arcybiskupem i Jezuita-
mi Potockiemi, w przedmiocie
dóbr danych Kolegium Jezuic-
kiemu w tym Mieście przez
Króla Stefana, błogosławionej
pamięci, a potwierdzonych przez
Rzeczpospolitą a przyznanych
przez Stolicę Apostolską, jak to
przedstawiłem J. W. Panu, spra-
wozdaniem moim z 17go Stycznia;
kiedy rozumiałem, mówię, że
ta zwłoka, od trzech tygodni
trwająca, mogła pochodzić ~~albo~~ jużto
z powodu iż papież odmienił
postanowienie, ~~albo~~ jużto
w skutku

ou de ce qu'il pourroit avoir ordonné d'en ecrire au Nonce extraordinaire pour apprendre de luy plus positivement le sentiment de Sa Majesté et du ministère de la Republique sur ce fait. Les Jesuites vinrent au commencement de cette semaine m'avertir que l'Archevêque de Polock avoit derechef obtenu de Sa Sainteté un nouveau Rescript sur la presentation d'une nouvelle requête par laquelle il supplioit Sa Sainteté de vouloir luy adjoindre quelqu'autre Cardinal aux trois déjà destinés, afin que la Congregation étant plus nombreuse, la decision en fut par-là plus solide. Sa S^te toujours indulgente à cet Archevêque luy accorda sa demande par le Rescript au dessus de la requête, dont je joints copie

wszystkiem naszych pretensyi, jużto że pisał o tém do Nuncyusza nadzwyczajnego, aby lepiéj odeń dowiedzieć się o zdaniu J. K. Mości i ministeryum Rzeczypospolitéj względem téj okoliczności. Na początku tego tygodnia Jezuici uwiadomili mnie, że arcybiskup Połocki znowu odebrał od Jego Świątobliwości nowy Reskrypt, na żądanie nowéj prośby, którą prosi on Jego Świątobliwości aby raczył dodać jednego jeszcze Kardynała do trzech już przeznaczonych, w celu powiększenia składu Kongregacyi, a tém samem nadania większéj gruntowności wyrokowi. Jego Świątobliwość zawsze pobłażliwa dla Arcybiskupa, przychyliła na jego żądanie Reskryptem, umieszczonym jeszcze prośbie, który

lit A. Ainsi la Congrégation qui examinetta l'affaire en question sera présentement composée de cinq Cardinaux, savoir: Nicolo Spinola, Doria, Petra, Coccia et Lercary, et de trois Prélats: Ansidei, Lambertini et Riviera secretaire de la même. Sitôt que j'apris cette nouveauté j'en allois avertir le Cardinal St Clement, avec lequel ayant bien examiné le fait, nous resolûmes que nous devions lui de son côté et moy de mien, temoigner aux Ministres Palatins notre surprise de ce qu'on accordoit avec une si grande facilité des Rescripts favorables à l'Archevêque, malgré les representations que nous avions si souvent faites, qu'on ne devroit

załączam w kopii lit. A. Tym sposobem, Kongregacya rozstrzygająca tę sprawę, składać się teraz będzie z pięciu Kardynałów: Nicolo Spinola, Doria, Petra, Coccia i Lercary, i z trzech Prałatów: Ansidei, Lambertini, i Riviera, sekretarza Kongregacyi. Jak tylko dowiedziałem się o tem, zawiadomiłem Kardynała St Clement, z którym wyrozumiawszy dobrze rzecz całą, postanowiliśmy, on ze swojej a ja z mojej strony, oświadczyć Ministrom Wojewódom nasze podziwienie, dla czego z taką łatwością ~~pobierali~~ przychylili się do żądania Arcybiskupa, bez względu na tylokrotne nasze przedstawienia, którego te żądania nie spowodu-

point l'écouter, vû qu'il n'en agissoit pas de bonne foy, & ne cherchoit qu'à chicaner pour surprendre Sa Sainteté et la Justice, outre que toutes ces poursuites étant contraires aux dispositions de Sa Majesté et des Etats de la Republique, cela ne pouvoit que donner de nouveaux motifs de plainte à Sa Majesté et au ministère de la Republique. Cela étant résolu entre le Cardinal St Clement et moy, j'allois dès le lendemain chez les Cardinaux du Palais: je commençai par le Cardinal Lercary au quel je fis un discours relatif à ce dessus, et le finis en représentant que Sa Sainteté auroit bien pû decider, comme bon luy sembleroit, mais que Sa Majesté ne pouvoit changer un iota des dispositions

ni były ~~[illegible]~~ wypełnić, zgwałcenie tey wiary podaiącego jest a ustnego tylko fałszem podjęcie Tego Świątobliwości i Sprawiedliwości, tym bardziey, że wszystkie te nalegania sprzeciwiające się wyrokom J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitey, nowym były powodem skargi J. K. Mości i ministerium Rzeczypospolitey. W takiem postanowieniu, moiem i Kardynała St Clement, poszedłem nazaiutrz do Kardynałów Pałacu: zacząłem od Kard. Lercari, do którego przemówiłem w tym przedmiocie, przedstawiaiąc mu, że Jego Świątobliwość może ~~mogła sama~~ zadecydować, jak jey się podoba ~~[illegible]~~, ale że J. K. Mość nie może ani na jotę odmienić postanowienia Króla Stefana, poprzednika swego. ~~[illegible]~~ urna-

faites par le roy Etienne son predecesseur avec le consentement de la Republique, et l'approbation du St. Siege; qu'il étoit ainsy fort à craindre, que la decision de Sa Sté, si elle étoit contraire aux susdites dispositions, ne seroit point mise en execution, faute d'être approuvée par Sa Majesté et les Etats de la Republique, sans quoy rien ne se pouvoit faire en Pologne, sur tout au tant de fois qu'il y a eu des Roys depuis cent trente années par l'unanime consentement des Etats, auxquels seuls la connaissance d'une telle affaire pouvoit appartenir de droit. Qu'ainsy je continuois à supplier Son Eminence de vouloir bien representer de nouveau à Sa Sté la necessité de remettre ce procès à la decision ~~[illegible]~~ de la Republique, en suite des in-

nych przez Rzeczpospolitę a zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską; i że tym sposobem, łatwo się należy, że wyrok Jego Świątobliwości, gdyby okazał się przeciwny wzwyż rzeczonym postanowieniom, niemógłby być wypełnionym, przez wzgląd, że niebyłby przez J. K. Mości i Stany Rzeczypospolitej potwierdzony, bez czego nic niemoże zrobić się w Polsce; ~~nade-~~ szczegól- ~~wszystko~~ nie to, co przez tyle królów od stu trzydziestu lat, co ~~jedno~~ zgodnie zatwierdziły ~~przez~~ Stany, którym jedynie rozeznanie takowej sprawa się należy. Nieprzestawałem przeto prosić Jego Eminencyi aby raczyła znowu przedstawić Jego Świątobliwości, konieczność ~~odłożenia~~ oddania tej okoliczności pod rozstrzygnienie Rzeczypo-

instances réitérées qu'elle leur en avoit faites à plusieurs reprises. Le Cardinal ~~D~~ Lercari me répondit : Vous vous alarmez à tort, ce nouveau rescript peut être plutôt favorable aux Jésuites que contraire : l'intention de Sa Sainteté n'est pas comme je crois, que cette nouvelle Congrégation entre en discussion sur l'affaire de la donation des biens au College de Polock, ou évoquer le procès du Tribunal de la Rothe ; mais uniquement de voir de quelle manière on peut subvenir aux besoins du Diocèse de Polock, que l'Archevêque représente continuellement être très pressants ; ainsi tout le mal qui pourra s'ensuivre est que les Jésuites pourront être taxés d'y pourvoir par quelque chose. Je fis ici une espèce de

Rzeczypospolitej. w skutek ~~na nowy~~ powta~~rzanych~~ tylokrotnie powtarzanych się próśb. Kard. Lercari odpowiedział: płonna jest twoja obawa, nowy ten Reskrypt przychylniejszym jest raczej Jezui~~tom~~ a nie przeciwnym Jezuitom: zamiarem Jego Ś^{ci} nie jest, jak mi się zdaje, aby nowa ta Kongregacya rozstrząsała okoliczności wyposażenia ~~naddaw~~ Kollegium Połockie, lub odwołanie sprawy z trybunału ~~Rzym~~ Juryzdykcyi Kościelnej w Rzymie; ale jedynie jakim sposobem zaradzić potrzebom Dyecezyi Połockiej, które Arcybiskup ~~[illegible]~~ uważa za tak ~~[illegible]~~ naglące; całe złe [illegible], jakie może z tego wyniknąć, jest, że Jezuici mogą być posądzeni o chęć zaradzenia czemuś. W tem miejscu uczyniłem Kardynałowi rodzaj

question à ce Cardinal luy disant:
Etes vous Monseigneur assuré
de ce que vous avez la bonté de
me supposer. Il me repondit:
Assuré, non, mais j'ay tout lieu
de le croire; Je repris: mais si la
chose venoit à aller autrement.
Le Cardinal me repliqua: en ce
cas, je ne sais que vous dire, si non
que comme je me trouverai dans
la Congregation, je saurai ce que
je devrai dire, et n'y manquerai
point. Je continuai à lui dire:
Supposez Monseigneur que la Con-
gregation n'entre dans d'autre
discussion que celle de songer à
trouver un moyen pour pourvoir
aux besoins du Diocèse de Potock,
Votre Eminence conviendra avec
moy que cela suppose un pressant
besoin de la dite Diocèse de Potock
et la pauvreté de l'Archévêque,

zapytania, mówiąc: Jestżeś
Wasza Excellencia ~~pewny~~ przekonana tego
co raczysz ~~mnie~~ przypuszczać.
A on odrzekł mi na to: Przeko-
nany nie jestem, ale mam po-
wód mniemania tego. Odpowie-
działem: ale gdyby rzecz miała
się wcale inaczej. Kardynał od-
parł: w tym razie, nie umiem ci
nic odpowiedzieć, jak to tylko, że
w czasie Kongregacyi, będę wiedział
co o tem powiedzieć i zapewne
nie omieszkam powiedzieć. Mó-
wiłem mu dalej: Przypuść Wa-
sza Ex^cia że Kongregacya nad (nie zajmie się
innym zastanawianiem się) niczém jak
nad środkami zaopatrzenia
Diecezji Potockiej, więc Wasza
Excellencya zgodzisz się razem
ze mną, że to przypuszczenie
dowodzi naglącej potrzeby Po-
tockiej ~~potrzeby~~ i Arcybiskupa
ubóstwa; ale wątpię bardzo

mais je doute fort que cette supposition puisse subsister, après que le Synode tenu à Zamość a pourvu aux besoins de tous les Diocèses des Russes; et l'Archevêque de Polock a d'assez gros revenus, avec lesquels, s'il le vouloit, il pourroit sans s'incommoder, pourvoir aux besoins de son Diocèse, si ces besoins subsistoient, comme il le veut faire accroire; au lieu que si les Jesuites ont quelques revenus de considération, ils ont aussy des dépenses très considerables pour le maintien de quantité d'Eglises, cures et autres nécessités tendantes à l'affermissement des Russes au sein de l'Eglise. Il faut donc, repit le Cardinal, produire des preuves de cela, afin de détruire celles de l'Archevêque et en ce cas, je crois certainement que Sa Sainteté

Aby takie przypuszczenie istnieć może, po Synodzie w Zamościu odbytym, który wszystkie Dyecezye Ruskie zaopatrzył w fundusze; a Połocki Arcybiskup posiada dość znaczne dochody, któremi potrafi, gdyby chciał tylko, zaradzić potrzebom swojej Dyecezyi, jeżeli one istnieją, jak to wmówić usiłuje; tymczasem gdyby Jezuici mieli nawet znaczne dochody, mają również znaczne wydatki, na utrzymanie wielu kościołów, probostw, i innych okoliczności, koniecznych do utrzymania Rusinów na łonie Kościoła. Potrzeba więc, odrzekł Kardynał, dowieść tego, aby tem zniszczyć dowody Arcybiskupa, a wtym razie rozumiem, że Jego

ne résoudra rien qui ne soit juste.
Après que le Cardinal Lercari m'
eut congédié, j'allai pour parler
au Cardinal Corsia, mais il se
trouva au lit incommodé de son
mal ordinaire de la goutte. En
sortant du palais, je passai chez les
Jesuites pour les informer de ce
que je venais d'apprendre, et de ce
que le Cardinal Lercari m'avait
dit, pour qu'ils puissent prendre
leurs mesures. Je rendis aussi
compte de tout au Cardinal St
Clement, lequel je savais, a par-
faitement parlé aux Cardi-
naux du Palais, et hier je le
trouvai dans la même opinion
que le Cardinal Lercari: qu'il
n'y avoit pas tant à craindre
pour les Jesuites qu'ils s'imag-
inaient. Cette congregation ne

Swiętobliwość nie rozważnie
ani też ze sprawiedliwością odstą-
pię. Po rozmowie z Kardyna-
łem Lercari, udałem się w tymże
celu do Kard: Corsia, ale zasta-
łem go chorego na zwykłą swoją chorobę
podagrę. Wyszedłszy z Pałacu, za-
szedłem do Jezuitów, aby uwia-
domić ich o wszystkich moich
obrotach, i o tem co Kard: Lerca-
ri mówił, by wiedzieli co uczy-
nić w tym względzie. Równie zda-
łem sprawę z tego wszystkiego rachunek
przed Kard: St Clement, który, wiem
o tem, że mówił też samo Kar-
dynałom Pałacu, a wczoraj
takiego samego był zdania
co Kard: Lercari: to jest, że
niema czego lękać się o Jezui-
tów, tak jako przyobrażają so-
bie. Kongregacya ta, dopiero
odbyć się będzie, drugiego

ne se tiendra je crois que dans la
seconde semaine du Carême.

Mgr le Vice-Chancelier m'a
écrit du 19 Janvier, que par les
lettres de Pologne, il avoit été la
nouvelle, que le Prieur de Mogita
envoyé à Coprivnica par le Com-
missaire Général des Citeaux
pour prendre possession de cette
Abbaye en faveur du Religieux
Sapieha, ayant voulu proceder
à la prise de possession, malgré
les oppositions de l'officier que
Mr le Grand Général y avoit
envoyé à la tête d'un petit dé-
tachement de Dragons, celui-ci
avoit alors procedé au sequestre
des biens de la susdite Abbaye.

Après avoir prevenu le Cardinal
St Clement de cette nouvelle, j'al-
lai chez le Car: Lercari que
je trouvai informé du fait,
et voulant m'en faire quelque

tygodnia Postu, jak mi się
zdaje.

J. W. Wice-Kanclerz donosi
mi 19. stycznia, że przez listy
z Polski, dowiedział się, że Prze-
or Mogiły, posłany był do Koprzy-
wnicy przez od Generała-Komi-
sarza Cystersów aby wprowa-
dził w posiadanie tego Opactwa,
duchownego Sapiehę: a gdy
miał to wykonać, pomimo opo-
ru Officera, wysłanego tam, ze
na czele małego oddziału Dra-
gonów, przez J. W. Hetmana,
w tenczas Officer ten zajął w
sekwestr dobra rzeczonego Opa-
ctwa. Po uwiadomieniu tej wiado-
mości Kard. St Clement, uda-
łem się do Kard: Lercari, któ-
rego uwiadomionego już było o
tej okoliczności, a kiedy mnie
mi chciał uczynić wyrzuty w obszer

reproche pour l'injure qu'il disait qu'un tel procedé faisoit au St Siege, je pris la parole luy disant: Au ~~[illegible]~~ contraire Monsigneur, c'est au Roy mon maître à se plaindre du peu d'attention qu'on a eu icy à toutes les représentations que nous avons si souvent faites, le Card. St Clement et moy, il n'est rien arrivé dont nous n'ayons prevenu Sa Ste. Votre Eminence et les autres Cardinaux pour tacher d'obtenir la suspension de l'execution des Bulles de l'Abbaye Copriwnica, on n'a pas jugé à propos de l'ordonner; on ne doit donc pas non plus se plaindre du Sequestre suivi, qui nécessairement ne pouvoit manquer, vû que les Ministres d'Etat et de Guerre y étoient obligés par la nouvelle loix éta-

wyrządzenie, jak mówił, po-stępkiem tym Stolicy Apostolskiej, powiedziałem mu: Przeciwnie, Mości Xięże, raczej król pan mój, uskarżać się powinien na lekceważenie przedstawień, jakie tu tylokrotnie uczyniliśmy, Kard: St Clement wraz ze mną; o wszystkiem tem uprzedzaliśmy Jego Świąt. Wasza Eminencye i innych Kardynałów, aby starali się wyjednać zawieszenie wykonania Bulli Opactwa Koprzywnickiego; ale nie uznali za dobre go; [illegible] niesłuszności tego uskarżać się na zarządzony [illegible] [illegible] wypadek nieuchronny, albowiem Ministrowie Stanu i Wojny byli do tego przymuszeni nowem

blée dans la dernière Diète de Grodno, et dont ces mêmes Ministres sont responsables aux États de la République, comme tant de fois j'ay eu l'honneur de le représenter à Votre Excellence. Au reste, Mon Seigneur, comme ce sequestre ne porte avec soy qu'une suspension de la possession de cette Abbaye Coprziwnica, jusqu'à la conclusion du traitté qui doit se faire avec Mr le Nonce Extraordinaire Saulucci, on n'a pas icy lieu de se plaindre ny de regarder ce fait comme injurieux au St Siege, puis qu'il est certain que les ministres n'ont eu en cela autre but que la conservation du droit incontestable du Roy; ce qui n'est certainement pas attenter contre l'autorité du St Siege. Le Card. Lercari me repondit en peu des paroles: Vous

prawem, ustanowionem na ~~sejmie~~ ostatnim Sejmie Grodzieńskim, za co cięż Ministrowie są odpowiedzialni przed Stanami Rzeczy pospolitej, jakto już tyle kroć nie miałem zaszczyt przedstawić Wanej Excellencyi. Zresztą, sekwestr ten ma tylko cechę zawieszenia posiadania Opactwa Koprzywnickiego, do ukończenia ~~traktatu~~ układów, jakie nastąpić mają z Nadzwyczajnym Nuncyuszem Saulucci'm; a zatem powodu żadnego niema skarżenia ~~się~~ żalić się, ani uważania tej okoliczności za obrazę Stolicy Apostolskiej, a jednak, niewątpliwą jest rzeczą, że Ministrowie nie mieli w tem innego celu, jak utrzymanie się przy nienaruszonem prawie Królewskiém; co wcale nie jest bynajmniéj

vous faites fort avec votre nouvelle loix, et elle est justement injurieuse ~~aut~~ au St. Siege, qui en demande l'abolition; ainsy nous verons ce qui en suivra, et ce que le Pape et le sacré College jugeront de Votre sequestre; Ne pouvant vous en dire davantage encore que cette reponse du Card. Lercari paraisse ambigüe, je crois pourtant que le sequestre ne produira point de mauvais effets, du moins je suppose qu'on en ecrira preventivement au Nonce Extraordinaire Paulucci: En attendant le Card. St. Clement et moy nous veillerons à ce fait et tacherons de faire prendre à cette Cour la voye de la douceur.

Les lettres que j'ay reçues cette ordinaire de la Cour de la

wyłamywać niemi się z pod władzy Stolicy Apostolskiey. Kardynał Lercari odpisał mi w krótkich wyrazach: Zastanawiacie się nowem waszem prawem, a ono właśnie zniewaiaiącem jest Stolicy Apostolskiey, która wymaga jego obalenia; obaczemy więc co z tego wyniknie, i co Papież i święte Kollegium o tym waszym Sekwestrze myślić będą. Niemogąc J. W. Panu nic więcey o tym nadto nigdzie powiedzieć, jak to, że odpowiedź ta Kardynała dwuznaczna być zdaie się, rozumiem że sekwestr złych skutków mieć nie będzie, przynaymniey wnoszę że pisemnie uprzedzą o nim Nuncyusza nadzwyczaynego Paulucciego. Tym czasem, oraz z Kard: St. Clement czuwać nad tem będziemy, nakłaniając dwór tutejszy na drogę łagodności.

de Sa Majesté sont du 17. et 19. Janvier. Elles ne me parlent que des differents divertissemens qui s'y font pour rendre au Roy de Prusse et au Prince Royale fils, agréable leur sejour à Dresde, où Sa Mté Prussienne a bien voulu se rendre pour d'autant mieux affermir la bonne intelligence que Mr le Feld-Maréchal Comte de Fleming avoit si heureusement retablie entre les deux Cours. Icy le Card. St Clement et moy nous nous servons de toutes ces nouvelles le plus à propos que nous pouvons pour le service et la gloire de Sa Majesté mon Maître, en tachant de détruire par avance tout ce que les nouvellistes pourront forger sur cette venue du Roy de Prusse à Dresde.

Je Continue Mr à supplier

etc. etc.

le B. Puget.

Odebrane listy ze dworu J. K. Mości, są pod ostatnią pocztą, z 17. i 19go Stycznia. Donoszą mi one tylko o rozlicznych zabawach, wydawanych celem uprzyjemnienia pobytu Króla Pruskiego i Królewicza jego syna w Dreznie, gdzie J. K. Mość Pruska raczyła przybyć aby tem lepiej umocnić dobre stosunki, które J. W. Feldmarszałek Hrabia Fleming tak umiejętnie przywrócił pomiędzy temi dwoma Dworami. Tutaj wraz z kard. St Clement staramy się stosownie użyć tych wiadomości dla korzyści i chwały J. K. Mości, Pana mego, usiłując zgóry ~~zniweczyć~~ zniweczyć to wszystko, co nowiniarze usnuć ~~mogą~~ by mogli z powodu bytności tu Króla Pruskiego w Dreznie.

Upraszając J. W. Pana o łaskawe względy,

itd. itd.

Puget.

List 26.

Rome, ce 7. Fevrier, 1728.

Monseigneur,

A l'honneur de celle qu'il a plû à Votre Excellence m'écrire du 19. Janvier, j'auray celui de repondre, que Mgr. Paulucci, étant très bien intentionné et doué d'ailleurs de toutes les qualités nécessaires à un Ministre, comme il paroît que Votre Excellence même le reconnoit, il y a bien à esperer que tous les differents se termineront amiablement au gré et satisfaction reciproque de deux cours.

Après les differens pretextes du Cardinal Nicolo Spinola pour differer de Congrégation en Congrégation l'affaire

Rzym, 7. Luty, 1728.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Na list który miałem zaszczyt od J. W. Pana odebrać z 19. Stycznia, odpowiadam, że Monsinior Paulucci jest najlepszych chęci, a przytem ~~od~~-powiada wszelkie przymioty potrzebne dla Ministra, jak to sam J. W. Pan przyznajesz; a zatem spodziewać się należy, że wszelkie spory ~~[illegible]~~ załatwione zostaną ku żądaniu i zadowoleniu wspólnemu ~~[illegible]~~ obu dworów.

Kardynał Nicolo Spinola pod rozmaitemi pozorami unikając ciągać z Kongregacyi na

de la fondation, je ne sais plus quel parti prendre pour pouvoir terminer cette affaire-là. Elle est présentement remise à la première Congregation poste Cineres. ~~Après~~ Aussitôt que les vacances de Carnaval seront passées, j'irai de nouveau presser le Cardinal qui paroit présentement étudier les moyens de contrarier la Nation.

L'incertitude où je suis si je dois continuer à informer Mgr le Palatin de Lublin de tout ce qui se passe en cette cour, comme je fais à Votre Excellence, m'engage à vous supplier Monseigneur de vouloir bien me donner quelques éclaircissement sur cela: Depuis la dernière Diete de Grodno jusqu'après la tenue de la Congregation Concistoriale,

Kongregacyi wzwane o fundacyi i niewiem już prawdziwie co począć aby raz tę rzecz ukończyć. Obecnie oddana jest ona pod pierwszą Kongregacyą poste Cineres. Po odbytych zapustnych wakacyach, pojdę znowu naglić tego Kardynała, który zdaje się, ~~[illegible]~~ pracowicie teraz nad sposobami sprzeciwienia się Narodowi.

Niepewność w jakiey się znayduję, czy mam daley zawiadamiać J.W. Wojewodę Lubelskiego o wszystkich czynnościach na tym dworze, tak jak zawiadamiam J.W. Pana, powoduje mnie upraszać go aby mnie oświecił w tym względzie.

Od ostatniego Seymu Grodzieńskiego do zasiadania Kongregacyi Konsystorskiey upewna-

super rebus Poloniæ. Du 17. Juillet, j'ai bien regulierement informé de tout Mgr le Palatin de Lublin: dès depuis j'ai cessé de le faire, supposant que Votre Excellence l'informoit suffisamment; soit aussy pour éviter les frais des postes qui me coutent de puis cet hyver près de 200. écus, et Votre Excellence peut en juger par la longueur de mes lettres que je dois aussy envoyer à tous les Ministres, sans parler de mes relations pour Sa Majesté, et de mes autres lettres particulieres.

Je continue Monseigneur à implorer l'honneur

etc. etc.

le B. Puget.

bus Poloniæ, 17° Lipca, najregularniey donosiłem o wszystkim J. W. Woiewodzie Lubelskiemu: odtąd poprzestałem, przypuszczaiąc iż go J. W. Pan zawiadamiał dostatecznie; może dla tego, aby uniknąć kosztów poczty, która od zimy, kosztuje mnie blisko 200. talarów, jak o tem J. W. Pan sądzić może, po długich obszernych listach moich, które posyłać rownie muszę do wszystkich Ministrow, nie mówiąc już o donosach sprawozdaniach moich J. K. Mości i innych partykularnych listach.

Zostawam prośby moje o dalsze względy

i t. d. i t. d.

Puget.

List 27.

Rome ce 14. fevrier 1728.

Monseigneur,

Les negociations qui faisoient le sujet de correspondance que j'avois l'honneur d'entretenir avec Votre Excellence, depuis la derniére Diete de Grodno, ayant été interrompues depuis l'expedition de Mr le Comte Dębski au mois de juillet dernier jusqu'à présent, j'ai cru pouvoir pendant cette intervalle de temps suspendre le fil de cette correspondence, d'autant plus que je supposois, que S. Ex. Mr le Grand Maréchal de Couronne, que j'ai regulierement informé aussi bien que Mrs les autres Ministres de la Republique, de tout ce qui se passoit en cette Cour, avoit la bonté

Rzym, 14. Lutego, 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Negocyacye będące przedmiotem listowania mego z J. W. Panem, od czasu ostatniego Sejmu Grodzieńskiego, przerwane zostały wysłaniem tu J. W. Dębskiego w miesiącu lipcu, do dnia dzisiejszego. Uważałem za stosowne, w przeciągu tego czasu, przerwać także ciąg moich listów, tem więcej, że sądziłem że J. W. Marszałek Wielki Koronny, którego regularnie zawiadamiałem, równie jak innych panów Ministrów, o wszystkiem co się na tutejszym działo dworze, raczył udzielać J. W. Panu tych wiadomości. Tem bardziej,

178.

de communiquer mes rélations
à V. Ex. outre qu'apres une perte
de mille écus qui m'a reduit
aux abois et dont V. Ex. aura
pû ~~peut~~-être informée, j'ay été
obligé autant que j'ay pu de ne
pas grossir sans nécessité les
frais exhorbitants des Postes
qui depuis ~~vingt~~ vingt un mois
me coutent cinq cent écus ro-
maines. Mais aujourd'huy que
je crois être du service de la Re
publique, ensuite des lettres que
j'ai reçues par cette ordinaire
de S. E. Mr le Vice Chancelier
de la Couronne du 26. Janvier,
que je reprenne le fil de ma
Ord.re Correspondance, je n'epar-
gnerai plus ny fatigues ny dé-
penses pour satisfaire le mieux
qu'il me sera possible à tous
mes devoirs, dans l'esperance

że straciwszy tysiąc talarów, co
mnie dobito, a o czem J. W. Pan
~~mógł~~ słyszeć mogłeś, przymuszony
byłem o ile można, nie powiększać
bezpotrzebnie ogromnych wydatków ~~kontów~~
na poczty, które przez dwadzieścia
jeden miesięcy, ~~dziewięć~~ pięćset
talarów rzymskich, kontowały ~~kosztują~~ mnie.
Teraz atoli, mając się za służbę
Rzeczypospolitej, według listów
ostatnim kurierem odebranych
od J. W. Pana Wice-Kanclerza
Państwa, z 26.go Stycznia, którymi
mi każe
znów pochwycić ~~[illegible]~~ wątek
przerwanego listowania, nieszczę-
dzam ni trudu ni kosztów aby
o ile mojej możności, zadość uczy-
nić ~~[illegible]~~ tym obowiązkom, w na-
dziei, że Rzeczpospolita, z pomo-
cą względów i wysokiej protek-

que la République, moyennant les bontés et haute protections de Votre Excellence, daignera y avoir égard par quelque gratification; et en me mettant en état de mener, après tant d'années de fideles services, une vie plus tranquille que celle que je mène présentement, étant tantôt inquiété par des créanciers que je ne puis appaiser, ayant à peine de quoy vivre. J'aurai ainsy Monseigneur, le soin de rendre à l'avenir à V. E. un conte exacte de tout ce qui se passera en cette cour; à quoy ayant du rapport le contenu des susd[es] lettres de S. E. M[r] le Vice-Chancelier, je me donne l'honneur d'en rapporter icy tous les points. Il m'écrit que N. E. s'en étoit retournée en Pologne, après

cyi J. W. Pana, ~~za~~ zechce obdarzyć mnie jaką gratyfikacyą, stawiając mnie, po tylu latach wiernych usług, w położeniu spokojniejszego życia, jak to, jakie dziś wiodę, niespokojony przez wierzycieli, którym zaspokoić nie jestem w stanie, mając zaledwie czym żyć. Niewmieszkam tedy J. W. Panie, ~~sprawi~~ zdawać sprawozdanie mu od tąd dokładnie to wszystko, co się na tym dworze dziać będzie; przytaczając do tego treść listów J. W. Wice-Kanclerza, których każdy ważniejszy wyjąt przytoczę. Pisze mi on, że po dwuletniej z Nadzwyczajnym Niemcyzmem naradzie, wyjechał J. W. Pan do Polski: że swatał tam niemając wtedy zadecydowa-

avoir eu une double conferen-
ce avec Mgr le Nonce Extraor-
dinaire: que ce Prélat n'ayant
pas l'autorité de pouvoir déci-
der ou résoudre sur les propo-
sitions que V. Exce avoit pré-
sentées avant son départ, il
les avoit prises ad referendum,
et avoit promis de les rendre a-
près Pâques à Varsovie pour y
continuer les conferences avec
V. E. et Mgrs les autres Ministres
et Députés de la République.
Comme ces propositions de V.
E. au Nonce Extraordinaire,
dont Mgr le Vice Chancelier
m'a envoyé copie, paroissent
très convenables au Cardinal
St Clement Protecteur, nous
les soutiendrons de notre mieux
auprès de cette Cour, et procure-

nia ni rozstrzygnienia propo-
zycyi, jakie mu J. W. Pan przedsta-
wiłeś, przed swym wyjazdem,
wziął ~~ich~~ takowe ad referen-
dum, przyrzekłszy przybyć do Wa-
rszawy zaraz po Wielkanocy,
w celu dalszego konferowania
z J. W. Panem i innemi Mi-
nistrami i Deputowanemi
Rzeczypospolitej. Ponieważ pro-
pozycye te J. W. Pana, Nadzwy-
czajnemu Nuncyuszowi podane,
których Wice-Kanclerz przysłał
mi kopie, zdają się być dogodne
Kardynałowi St Clement Protek-
torowi, postaramy się ~~wspierać~~
~~je~~ o ile będzie w naszej mocy utrzy-
mać je u dworu tutejszego, jako
również i odpowiedź dworu
tego, Nuncyuszowi Paulucci,

procurerons autant qu'il nous sera possible, qu'elle sera pondé au Nonce Paulucci d'une manière satisfaisante, d'autant plus que les propositions cy dessus sont fort relatives à tout ce que Son Eminence et moy sollicitons icy depuis si longtemps.

La supposition ou je suis que Votre Excellence aura déjà été amplement informée du fait suivi à Mr. l'abbé Opalinski Chanoine de Posnanie, et de l'engagement pris par le Cardinal Polignac pour une réparation eclatante de l'honneur du sud.t abbé, comme proche parent de la Reine de France, j'aurai l'honneur d'informer seulement V. Ex. des nouvelles qui se sont divulguées par cette ville au sujet des re-

pomyślną być mogła, tem bardziej, że wyżej wzmiankowane propozycye przypadają do życzeń Jego Eminencyi we wszystkim z tego, co oddawna Jego Eminencya i ja wyjednać tu usiłujemy.

Mniemam że JW. Pan niezawodnie uwiadomiony być został o okolicznościach tyczących się Księdza Opalińskiego Kanonika Poznańskiego, równie jak o zobowiązaniu się Kardynała Polignaca do zupełnego przywrócenia czci temuż Księdzu, jako bliskiemu krewnemu Królowej Francuzkiej; mam zaszczyt uwiadomić jedynie J.W. Pana o wieściach, rozszerzonych się po tem mieście, względem odpowiedzi, jaką J. Ex. Kardynał

ponses que Mr le Cardinal de Polignac doit avoir reçues la semaine passée sur la rélation qu'il avoit faite de ce fait à la Cour de France, dont il est icy Ministre. Voicy Monseigneur ce que j'en ay appris par des gens qui disent l'avoir ouï dire à des confidents de ce Cardinal: 1° On approuve l'engagement pris par ce Cardinal pour la reparation de l'honneur de Mr l'Abbé Opalinski, qu'on reconnaissait pour proche parent de la Reine. 2° On ordonne au Cardinal de Polignac d'aller à l'audience du Pape pour luy demander satisfaction sur les justes plaintes du Roy, 1° contre le Cardinal Coscia de ce qu'il avoit voulu protéger les coupables, sur tout le Marquis Ossoli, 2° contre l'auditeur

Polignac otrzymać udał w przeszłym tygodniu, na zawiadomienie o tymże przedmiocie, dworu Francuzkiego, którego zostaje tu Ministrem. Oto jest J. W. Panie, co słyszałem od ludzi, którzy dowiedzieć się mieli od poufnych tego Kardynała: 1° Pochwalają zobowiązanie się tegoż Kardynała w przywróceniu czci Księdzu Opalińskiemu, jako blizkiemu krewnemu Królowej. 2° Polecają Kard. Polignacowi iść do posłuchania u Papieża, ażeby zadość uczynienia słusznym skargom Króla; naprzód, przeciw Kardynałowi Coscia, za to, że śmiał protegować winnych, szczególnie Margrabiego Ossoli; powtóre, przeciw Audytorowi

du Pape; de ce qu'il avoit chez
soy donné retraite à un des coupables; et 3° contre le Gouverneur
de Rome pour n'avoir pas d'abord
fait arrêter les mêmes, aussi que
le Cardinal de Polignac luy en
avoit fait l'instance, ce qui leur
avoit donné le temps de s'evader:
4° enfin de prier le Pape pour que
le Marquis Ossoli qui est toujours
en prison, soit exemplairement
chatié. Outre ces ordres au Cardinal
de Polignac, le Roy de France, dit
avoir fait écrire à l'Empereur,
et on m'a assuré qu'on en de-
voit aussy écrire à Sa Majesté;
Le Card. St Clement Protecteur
traite la chose apocrife, et que
c'est le Card. de Polignac qui fait
accroire tout cela pour soutenir
ses premières demarches. Quoi

Papieskiemu, że dał u siebie
schronienie jednemu z winnych;
po trzecie ~~[illegible]~~, przeciw Gubernato-
rowi Rzymu, że nie kazał zaraz
ująć tych winnych, po na prośbę
Kardynała Polignaca, a co da-
ło im czas do ucieczki, a na-
koniec, prosić Papieża aby
Margrabia Ossoli, w więzie-
niu ciągle zostający, przykładnie
został ukarany. Oprócz tych roz-
kazów tych Kard. Polignacowi,
~~[illegible]~~ Król Francuski miał pi-
sać do Cesarza, a jak zapewnio-
no mnie, że mamy jemu pisać
do J. K. Mości. Kard. St Clement
Protektor sądzi że rzecz ta podej-
rzeniu ulega, i że ~~t~~ ten wszystko (sam Kard.
Polignac wmyśl[ił] także aby
przez to pierwsze swe utrzymać
zamiary. ~~postępowania~~. Bądź co bądź,

qu'il en soit, la condition de
Mr l'Abbé Opalinski jusqu'à
présent n'en est pas devenue meil-
leure; bien loin de là, il se trou-
ve dès la semaine passée sans
argent même pour les nécessités
journalières, et très embarassé
pour payer les dettes qu'il a
contractées depuis qu'il se mis
en dépenses contre mes conseils.
Pour avoir de l'argent, il s'é-
toit adressé au Banquier dont
il avoit cy devant reçu les re-
mises, offrant de lui donner
de lettres de Change pour la
somme de mille écus ro-
maines sur Mr le Castellan
Rydzinski, son beau père.
Le Banquier lui ayant de-
mandé un repondant qui
l'obligeât de payer ici cette

przez to, położenie Xiędza Opa-
lińskiego dotąd niepolepszyło się
wcale; i owszem, od przeszłego
tygodnia, nie zostaje on bez gro-
sza, nawet na dzienne potrzeby,
i w wielkim jest kłopocie o zapła-
cenie długów, jakie sam zaro-
bił od czasu powiększenia
swoich wydatków, wbrew ra-
dom moim. W celu wystarania
pieniędzy, udał się on do Ban-
kiera, od którego dawniej odbie-
rał zasiłki, obiecując mu
~~dwa~~ listy kredytowe na summę
tysiąca talarów rzymskich na
imię Kasztelana Rydzyńskie-
go, teścia swego. Bankier wy-
magał od niego zaręczenia, zo-
bowiązującego go do wypłaty tu
tejże summy, w przypa-
dku, jeśliby po trzech miesią-

cette même somme, au cas que dans le terme de trois mois, elle ne fût pas payée à Breslau selon les ordres; Mr l'abbé Opalinski s'adressa d'abord à plusieurs seigneurs de cette ville, et en dernier lieu au Cardinal St Clement Protecteur, qui luy répondit, qu'il n'étoit pas convenable qu'un Cardinal comme luy fit le répondant auprès d'un Banquier: que néanmoins il m'en parleroit, et qu'il la requerroit de ma part réponse, qui a été une négative fondée sur toutes les sages et prudentes reflexions que Son Eminence pouvoit faire en cette occasion pour éviter de donner du mécontentement à Mr le Castellan Rydzinski, au cas qu'il vint à désapprouver les dépenses ex-

niniejszym wypłacenia, zaliczona niebyła we Wrocławiu, według jego zobowiązania; X. ksiądz Opaliński udawał się naprzód do wielu panów w tutejszym mieście, a nakoniec do Kardynała St Clement Protektora, który powiedział mu, że nie jest przystoi aby taki jak on Kardynał dawał Bankierowi poręczenie, z tem wszystkiem, że ze mną o tem pomówi, i że da mu pewnie odpowiedź która była odmówiona, bo opierała się na rozsądnem i rozważnem zastanowieniu się Jego Eminencyi nad podobną okolicznością a razem aby tem nie uraził J. W. Kasztelana Rydzyńskiego, w tym razie, gdyby on nie rad był nadzwyczajnym

186.

traordinaires que Mr. l'Abbé Opalinski faisoit sans les ordres. Son Eminence me dit encore, que si Mr. l'abbé Opalinski croyoit que la qualité de proche parent de la Reine de France pouvoit l'obliger à de certaines dépenses, et à faire de l'éclat, il auroit dû, en attendant les ordres et les subsides nécessaires de Mr. le Castellan son beau-père, se retirer chez les P.P. Missionaires pour y vivre incognito, à moins que le Cardinal de Polignac s'eut voulu l'assister d'argent. Mr. l'abbé Opalinski aussy satisfait de cette réponse du Cardinal St. Clement, qu'attentif à suivre les sages conseils que nous lui avions auparavant donné, le dit Cardinal

wydatkow Xiędza Opalinskiego bez jego wiedzy. Jego Eminencya powiedziała mi nadto, że jeżeli Xiądz Opalinski myślał że zamyt bliskiego pokrewieństwa z Królową Francuską przymuszał go do niektórych wydatkow i do zbyt wystawnego życia, powinien był, oczekując tymczasowo na rozkazy i zasiłki od J. W. Kasztelana teścia swego, przenieść się do O.O. Missionarzy i tam żyć incognito, chybaby Kardynał Polignac chciał go zasilić pieniędzmi. Xiądz Opalinski niby tą odpowiedzią i niby to tej Kard. St. Clement, jako przygotowany pójść za radą, jaką mi jakie

et moy pour sa propre tranquil-
lité, et pour l'honneur de la lon-
tinne opiniatre dans ses sentimens
et conduite, dont je prevois que
la fin ne peut être que chagrinante
pour moy et pour le Cardinal de
Polignac, qui l'ayant par ses sé-
timents publiés, proche pa-
rent de la Reine de France
se trouvera embarrassé pour le
faire sortir d'un labyrinthe
aussy facheux que celuy de devoir
payer ses dettes sans avoir de
quoy le faire.

Les Ministres Portugais qui
depuis la promotion du Cardi-
nal Firri, s'y devant Maître
de Chambre du Pape, menaçant
toujours de vouloir partir en
rompant tout commerce avec
cette Cour, en avait l'execution

jemu. ewio etyme Kardynałem
...

ministrowie Portugalscy
...

des ordres qu'ils disent avoir
du Roy de Portugal leur mai-
tre, à moins qu'ils ne voyent
executer la promesse qu'
ils disent avoir du Pape de faire
Cardinal le Nonce Bichi, que
le Roy retient toujours à Lis-
bonne, paroissent avoir sus-
pendu la resolution qu'ils te-
moignoient avoir de partir
incessamment, et cherchent les
moyens de faire rentrer cette Cour
dans de nouveaux engagemens
pour réussir dans leurs projets
afin d'éviter la rupture entre
les deux Cours. Cet engagement
à ce qu'on m'a assuré, doit
~~être~~ que le Pape s'engage de parole
avec le consentement de tout
le sacré Collège, de faire Mr.
Bichi Cardinal en même temps

rozkazów od Króla Portugalskiego,
Pana swego, chyba by widzieli
uskutecznioną jakoby obietni-
cę Papieską wyniesienia na
godność kardynalską Nuncyusza
Bichi, którego król zatrzymał
w Lizbonie; Ministrowie ci,
~~sami~~ wstrzymali jak się
mówią, ~~zdaje się zaniechawszy~~
zdaje, postanowienie swe wy-
~~pełnienia~~
ich tego wyjazdu, szukając sposo-
bów użycia na powrót w sto-
sunki ze dworem tutejszym, aby
przywieść do skutku swoje zamia-
ry, pod pozorem chęci uniknięcia zerwa-
nia tychże stosunków pomiędzy
dwoma dworami. Obietnicą
tą jest, jak zapewnili mnie,
jakoby Papież zobowiązał
się słowem, za przyzwoleniem
całego świętego Kolegium, mia-
nowania Mgra Bichi Kardyna-
łem, równocześnie jak obiorą

temps qu'il declarera les autres Cardinaux qu'il a *in petto*. Et comme les dits ministres Portugais ont touché au doigt que le canal de ceux dont ils s'étoient servis jusqu'à present n'étoit point efficace; ils se sont adressés à Mr Riviere secretaire du sacré College. Et ce Prelat, qui est effectivement le canal le plus propre pour s'être jeté des plus scrupuleux dans les actions, ny indifferent pour les presents, ayant en outre beaucoup d'habilité et d'experiance à traitter les affaires en cette Cour, fait à l'heure qu'il est le tour des Cardinaux pour les disposer à prêter leur consentement pour la promotion de Mr Bichi, croyant pouvoir

bydzie innych Kandydatow. A poniewaz po uznaniu Ministrowie dworu naszego, ze srodki tych, do ktorych sie dotyd niektori udawali, niedosyc wcale sa skuteczne, udali sie do Mra Riviera, Sekretarza swiętego Kollegium. A pratat ten, bedący niektory w tamtey naszey drie dumiennym w postepowaniu, ani na dary obojętnym, bedący nadto nader zręczny i doświadczony w traktowaniu interesow na dworze tuteyszym, przyszedł i przygotował sposobu Kandydata do skłonienia na promocye Mra Bichi, przekonany, ze skoro moze sie uda wyjednac pozwolenie swiętego Kollegium, tego swiętobliwosci wzrazaié sie wiecey niektore

190.

certain, que s'il peut réussir à obtenir le consentement du Sacré Collège, Sa Sainteté ne balancera plus à faire la promotion de Nonce Bichi. Je sais même que Mgr Riviera a déjà trouvé de la dispo-sition dans plusieurs Cardinaux, mais je sais aussi, que les plus âgés du Sacré Collège ~~[illegible]~~ penchent pour la négative, et que le Pape paroît être de leur sentiment, ce qui fait croire que la promotion de Bichi n'est pas encore certaine, ou que ~~[illegible]~~ le Pape se résout à ménager les Portugais, il tiendra la declaration de ceux qu'il élève in petto le plus en longueur qu'il pourra. J'ay prevenu de tout le Cardinal St Clement,

dać pomocy ~~w postępowaniu~~ Nunciuszowi Bichi. Wiem nawet, że Monsr Riviera widzi już w wielu Kar-dynałach to usposobienie, ale wiem także że starszej[?] ~~[illegible]~~ Świętego Kollegium zdają się spie-ciwiać tema, i że Papież jest podzielił ich zdanie, co wnosić każe, że każdy nab-tem Mra Bichi nie jest pew-nem jeszcze, lub przynajmniej, że jeżeli Papież postanowi o-szczędzać Portugalczyków, to wstrzyma zatwierdzenie innych Kar-dynałów, jak tylko będzie mógł najdłużej. — Uprzedziłem o tem wszystkiem Kardynała St Cle-ment, przedstawiając mu, że jeżeli Papież zatwierdzi Ka-nonika[?] Bichi, jako ~~[illegible]~~ nalężny pre-tata

luy représentent que si le Pape
procédoit à la declaration du Pre-
lat Bichi, comme promotion
dû au Nonce de Portugal, lors
qu'il venoit à être rappellé de
la Nonciature, à l'exemple des
Nonces de Vienne, de France, et
d'Espagne, Il eût à se souvenir
des convenances de Sa Maje-
sté, laquelle à plus juste titre
comme Roy de Pologne, avoit lieu
de pretendre cette distinction pour
les Nonces de Pologne. Son Emi-
nence m'a repondu qu'elle ne
croyoit point que le Pape fit
jamais Cardinal le Nonce Bi-
chi, sur tout de la manière que
pretendoit le Roy de Portugal,
mais qu'en tout cas, elle ne
manqueroit point ~~[illegible]~~

nowego ~~[illegible]~~ Nuncyuszowi Portu-
galskiemu, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ i Hiszpanii ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~, w ten czas,
kiedy był odwołany z Nuncyatury,
przykładem Nuncyusza w Wiedniu,
we Francyi i Hiszpanii, powinien ~~[illegible]~~
pamiętać o podobnem uczy-
nieniu się względem J. K. Mości, któ-
ry, tem bardziej jako Król Pol-
ski, ma prawo wymagać tego ~~tej~~
zaszczytu ~~godności~~ dla Polskich Nuncyu-
szów. Jego Emi. odpowiedziała
mi na to, że nie sądzi się, żeby
Papież dał kiedy Kardynalstwo
Nuncyuszowi Bichi, tem bar-
dziej w taki sposób jaki wy-
maga Król Portugalski, ale że
w każdym razie, nie omieszka
jako Protektor Królestwa,

Protecteur du Royaume de Pologne de soutenir les convenances de cette couronne. J'aurai aussi de mon côté, dans le cas de cette promotion droit arriver. Les affaires du Roy de Sardaigne en cette cour restent depuis quelques temps dans un très profond silence, du moins le sacré collège ne pénètre point qu'il y puisse avoir aucune nouvelle négociation sur le tapis; ce qui fait croire au cardinal St Clement que véritablement il n'y en a aucune et que le pape se repent du passé, et le Roy de Sardaigne évadant quelques revers supérieur soit de ce Pape, soit de son successeur. Les Ministres de Savoye continuent pourtant à cultiver avec soin

Polskiego, utrzymać powagę tego państwa. Przystoi się także i z mojej strony do tego, jeśli w przypadku tej promocyi przyjść ma do skutku.

Sprawy Króla Sardyńskiego na dworze tutejszym, od pewnego czasu zostają w głębokiem milczeniu; przynajmniej nieprzyjaciel Święte Kollegium, aby miano jakie uktady przyjść na ten wiem tej co daje powód do mniemania kardynałowi St. Clement, że właściwie rzeczy niema ich wcale, że Papież żałuje za przeszłość, a Król Sardyński ... się spodziewać czegoś nie pomyślnego, bądź od Papieża, bądź od jego Następcy.

Ministrowie Sabaudzcy nie przestają atoli wszystkiem starannie chodzić około Kardynała Aleksandra Albani'ego.

vain le Cardinal Alexandre
Albani, qui est comme l'unique
dont ils peuvent recevoir
de l'assistance, pour être toujours
puissant auprès du Pape. Aussy
assure-t-on que le Roy de Sar-
daigne luy conserve la riche
Abbaye de Staffarde avec la
protection de ses Etats après la
mort du Cardinal Pipia qui
est decrepit. Mais le Card. St Cle-
ment persiste à ne vouloir point
permettre à son frère d'accepter
ny l'une ny l'autre.

Il vaque un second Chapeau
par la mort du Cardinal Carra-
cioli Archevêque de Capoue.
Sa Sainteté doit avoir destiné cet
Archevêché à son neveu Evêque
de Melfi et l'Evêché de Melfi
au nouveau Cardinal Fini qui
le souhaitte: on suppose de plus

jedynego od którego wsparcie
wi mogą aby zawsze mieli zna-
nie u Papieża. Owoż, upewnia-
ją, że Król Sardyński zachowuje
dla niego ~~ta~~ zamożne Opactwo
Staffardyjskie, z opieką Stanów
Państwa po śmierci Kardynała
Pipia, będącego już na schył-
ku. Ale Kardynał St Clement
ciągle nie pozwala swemu bra-
tu przyjmować ani pierwsze-
go ani drugiego.

Wakuje drugi Kapelusz
Kardynalski śmiercią Kardynała
Carracioli, Arcybiskupa Ka-
pui. Podobno Jego Świątobli-
wość przeznaczyła to Arcybiskup-
stwo synowcowi swemu, Bi-
skupowi Melfi, a Biskupstwo
Melfi nowemu Kardynałowi
Fini, który go sobie życzy: zda
się nadto, że Kardynał ten

que le Cardinal aura la grosse Abbaye que le defunct Cardinal possedoit dans le Royaume de Naples.

On doit avoir icy des avis de Vienne que le Cardinal de Zinzendorff viendra bientôt dans cette ville pour y recevoir le Chapeau; et qu'ensuite il doit rester auprès de cette Cour Ministre de l'Empereur et Protecteur de l'Empire; que le Cardinal Zienfuegos sera envoyé Vice Roy en Sicile, et le Comte de Arrach Vice-roy à Naples.

On pretend encore icy avoir des nouvelles certaines que les Turcs après le Traitté de paix qu'ils ont conclu avec le nouveau Sophi de Perse, se sont engagés avec les Perses d'unir leurs forces pour aider ces

będzie mieć tłuste Opactwo, które nieboszczyk Kardynał posiadał w Królestwie Neapolitańskiem.

Donoszą tu z Wiednia, że Kardynał Zinzendorff ma wkrótce przybyć do tutejszego miasta, po Kapelusz Kardynalski; i że potem przy tym dworze zostać ma Ministrem Cesarskim i protektorem Cesarstwa; że Kardynał Zienfuegos postanowiony być ma na Vice-Króla do Sycylii, a Hrabia Arrach wice-królem do Neapolu.

Mówią także że od Turcy pewną wiadomość jakoby Turcy, po traktacie pokoju zawartym z nowym Sophi Perskim, zobowiązali się z Persami potęgi swe siły na jedną [illegible] na pomocy tych ostatnich,

derniers à reprendre sur les Moscovites les conquêtes qu'ils y ont faites sur eux; que le Czar demande assistance à l'Empereur qui doit avoir ordonné à son Ministre Résident à Constantinople de faire ses services efforts auprès du Divan pour empêcher cette union des forces des Turcs avec celle des Persiens.

J'ay l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

Listu 28.

Rome ce 21. fevrier 1728.

Monseigneur,

Continuant à informer Votre Excellence des nouveautés de cette Cour, j'avois l'honneur de lui ~~faire~~ savoir, en commentant par

celem odzyskania od Moskalów zdobytych na nich krajów; że Car żąda pomocy od Cesarza, który miał dać rozkazy Ministrowi Rezydentowi w Konstantynopolu, aby ostatnich dołożył starań u Dywanu, do przeszkodzenia temu połączeniu sił Tureckich z Perskiemi.

Mam zaszczyt zostawać

i td. i td.

Puget.

Rzym, 21. Lutego 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W dalszem zawiadywaniu J. W. Pana o nowościach tutejszego dworu, mam zaszczyt mu donieść, zaczynając od tego

celles qui regardent les Portugais, qu'on tient présentement pour certaine la promotion au Cardinalat de Mgr. Bichi, Nonce à Lisbonne, après que Sa Majesté Imperiale et le Roy d'Espagne semblent s'intéresser pour cette promotion, et le Pape doit avoir declaré avec la plupart des Cardinaux, qu'il se contentoit pour procéder à la Promotion du Nonce Bichi, du temperamment proposé par Mgr. Riviera au nom des Ministres Portugais et par les ministres mêmes; ce temperamment consiste en ce que d'un côté les ministres Portugais promettent de disposer le Roy leur Maître à permettre que Mgr. Bichi quitte sa Nonciature de Portugal et sorte de ses Etats avant d'être declaré Cardinal, d'un autre côté Sa Ste

co się tycze Portugalij, to jest że podają za pewną promocyą na Kardynalstwo Mgra Bichi, Nuncyusza w Lizbonie, potem, że Jego Cesarska Mość i Król Hiszpański interesują się takową promocyą; i że Papież z większą częścią Kardynałów chętnie postanowił przystąpić do tej promocyi Nuncyusza Bichi, pod warunkiem proponowanym przez Mgra Riviera, w imieniu Ministrów Portugalskich i proponowanym przez tychże Ministrów; warunek zaś tym jest, aby, z jednej strony Ministrowie Portugalscy przyrzekli nakłonić Króla, Pana swego, na pozwolenie opuszczenia Mgr. Bichi Nuncyatury Portugalskiej i wydalenia się z Państw jego, zanim ogłoszony Kardynałem zostanie; z drugiej strony Jego

Sa Sté doit avoir crouvés de pro-
céder à la promotion de ce Prelat
sitôt qu'il se trouvera hors du
Royaume de Portugal, et en celuy
d'Espagne. On pretend que tout
le sacré College à la reserve des Car-
dinaux Barberini, St Clement,
Alexandre Albani son frère, Im-
periali, Pico della Mirandola,
Conti, Olivieri, Nicolo Spinola,
et Alberoni, consent à la promo-
tion cy dessus moyennant le
temperamment susdit, par rapport
que Mr Bichi sortant du Royau-
me de Portugal avant d'être
Cardinal, l'affaire dont il s'a-
git change de face, 1mo par
cette sortie Mr Bichi paroit
quitter sa Nonciature et obeir
aux ordres de cette Cour; 2o sa
promotion paroit libre et faite
motu proprio et par le bon plai-
sir du Pape qui daigne seule-

Jego Swiętobliwość przyńść ma
że zaraz przystąpi się do pro-
mocyi tego Prałata, jak tylko on
opuści Królestwo Portugalskie
i Hiszpańskie. Powiadają że całe
święte Kollegium, wyłączywszy
Kardynałów Barberini, St Clement,
Alexandra Albani brata tegoż, Im-
periali, Pico della Mirandola,
Conti, Olivieri, Nicolo Spinola
i Alberoni, przystaje na takową
promocyę, pod wyż przytoczonym
warunkiem, albowiem kiedy Mor
Bichi opuści Państwo Portugal-
skie nim zostanie Kardynałem,
okoliczność o którą chodzi, inny
obrót wezmie, 1o przez ten wy-
jazd Mor Bichi zdawać się będzie
że opuszcza swoją Nuncyaturę,
i posłuszny się stał rozkazom
tutejszego dworu; 2o Promocya je-
go jest niezawisłą, uczyniona
motu proprio i z dobrej woli Pa-
pieża, jedynie przez wzgląd na

ment avoir egard aux instances reiterées du Roy de Portugal qu'on dit avoir déjà depensé plus de cent milles écus pour réussir dans cette affaire.

Les motifs dont Mr Riviera et les Ministres Portugais se sont servis pour persuader et disposer premierement les Cardinaux Corradini, Zouradari, Orighi, Pipia et Petra, et par le moyen de ceux les autres, à concourir à la promotion de Nonce Bichi, disant entre autres êtu, que Mr Bichi étoit déjà avancé en age, et de tout temps employé à la Nonciature de Portugal; qu'on avoit deja vû et voyoit actuellement plusieurs Cardinaux parmi le sacré College d'un merite bien inferieur à Mr Bichi, au quel on ne pouvoit opposer qu'une espece de deso-

powtarzane prozby Krola Portugalskiego, ktory jak mowią wydał juz wydat na interes ten przesto sto tysięcy talarow.

~~Zamiary~~ Powody, jakich Mr Riviera i Ministrowie portugalscy użyli na przekonanie i pierwotne usposobienie kardynałow Corradinigo, Zourzadari, Orighi, Pipia i Petra, a tym sposobem do ~~[illegible]~~ wpłynięcia i innych, do ~~[illegible]~~ na promocyą Nuncyusza Bichi, mają być między innemi, że Mr Bichi jest juz w podeszłym wieku, i oddawna spełnia Nuncyaturę portugalską; że pokazało się i obecnie pokazuje się jakoby zpomiędzy wielu kardynałow świętego Kollegium, Mr Bichi wyższej był zasługi, któremu tylko zarzucić można rodzaj nieposłuszeństwa okazanego Papieżowi, w czasie on jest w ca

bessaume aux ordres du Pape, de laquelle il étoit innocent, vû que s'il n'avoit pas quitté sa Nonciature, lorsque le Pape l'avoit rappellé, c'étoit parce que le Roy de Portugal n'avoit pas voulu le laisser sortir du Royaume, sans le voir auparavant honoré du Chapeau de Cardinal, et qu'enfin s'il n'y avoit d'autre obstacle à sa promotion que celuy de son séjour dans le Royaume de Portugal, ils s'obligeoient de disposer le Roy à luy permettre de sortir de ses Etats avant d'être declaré Cardinal, comme cy devant.

En suite de ce que j'eus l'honneur d'écrire à Votre Excellence l'ordinaire passé, que le Cardinal St Clement trouvant très convenables les propositions présentées à Mr le Nonce Extraordinaire Paulucci

le niewinien, bo jeśli nie opuścił Nuncyatury będąc od Papieża odwołanym, uczynił to dla tego że Król Portugalski nie pozwolił mu wydalenia się z Królestwa zanim nie będzie zaszczyconym Kardynalskim Kapeluszem, a na koniec, że jeśli jedyną jest przeszkodą do jego promocyi, dotychczasowy jest pobyt jego w Królestwie Portugalskim, biorą na siebie obowiązek nakłonienia Króla aby mu pozwolił wyjazdu z Państw swoich, przed mianowaniem go Kardynałem, jak przed tem.

W dalszym ciągu tego, co miałem zaszczyt ostatnim Kuryerem pisać J.W. Panu, że Kardynał St Clement znalazł bardzo stosowne propozycye, JMci Nuncyuszowi Nadzwyczajnemu Mści Paulucciemu przez J.W. Wojewodę

par S. Exc. Mgr le Palatin de Lublin, nous avions Son Eminence et moy fait nos efforts auprès de cette Cour pour qu'elle réponde au susd[t] Nonce d'une manière satisfaisante et conforme aux souhaits de la République, j'aurais présentement celuy de luy faire sçavoir que led[t] Cardinal et moy en ayant fait l'instance aux Cardinaux Lercari, Corradini, Corsia et Fini leur représentant la justice de ces propositions: Les d[ts] Cardinaux nous ont répondu: que comme ils ne souhaittoient rien tant que le rétablissement d'une bonne et stable intelligence entre le St Siège et la Pologne, ils ne manqueraient point de prêter la main à tout ce qui pourroit y contribuer,

Lubelskiego przedstawione, że oba z Jego Eminencyą wszelkich ~~dołożyliśmy~~ dotożymy starań u tutejszego dworu, aby odpowiedział w sposób zadowalający i wedle żądań Rzeczypospolitej, równie mam zaszczyt obecnie donieść J. W. Panu, iż pomieniony Kardynał wraz ze mną, prosiliśmy o to Kardynałów Lercari, Corradini, Corsia i Fini, przedstawiając im słuszność tych propozycyj. Kardynałowie ci odpowiedzieli nam na to: iż nic im ~~niczego~~ tak sobie (pożądają) nie życzą jak przywrócenia dobrych i trwałych porozumień ~~miedzy~~ pomiędzy Stolicą Apostolską a Polską, niezawodnie starać się będą podać rękę temu wszystkiemu co by mogło przyczynić się do tego, ale że nawzajem, powinni też i w Polsce współubiegać się o to, a to

mais qu'en échange on de-
voit aussy en Pologne y concou-
rir par les satisfactions dües
au St. Siège en abolissant la Con-
stitution de Grodno, et en accep-
tant un traitté qui étoit plutôt
avantageux à la Pologne qu'au
Pape; que pour ce qui regardoit
les propositions en question, ils
n'en avoient encore rien appris,
que lors qu'elles leur auroient
été communiquées, et que Sa Ste
eût voulu sçavoir leurs sentimens,
ils tacheroient de faciliter toutes
choses autant que la justice
et les convenances du St. Siège
pourroient le leur permettre. Le
Cardinal Lercari me dit de plus,
qu'il n'avoit pas encore reçu
du Nonce Paulucci les susdites
propositions, qu'ainsy il ne me
pouvoit rien dire sur les mêmes.

przez
Zadość uczynienia należne
Stolicy Apostolskiey przez obala-
jąc Ustawy Grodzieńskiey, i przy-
jęcie ugody korzystnieyszey za-
równo dla Polski jak dla Papieża;
że co się tyczy propozycyi wzmian-
nych propozycyi, o tem jeszcze nie
powiedzieć nie mogą; że skoro po-
dane im zostaną, a Jego
Świątobliwość zażąda o tem
ich zdania, starać się będą uła-
twić to wszystko, o ile słuszność
godność i przyzwoitość Stolicy Apostol-
skiey na to pozwolą. Kardynał
Lercari powiedział mi nadto: że
nie otrzymał jeszcze od Nuncyusza
Paulucci wzmiankowanych propo-
zycyi, a tem samem że nic w tym
względzie powiedzieć nie może.
Zapewne dojdą mnie, dodał,
na przyszły tydzień, a w ten czas
zobaczemy co uczynić wypad-

202.

Je les recevrois peut-être, ajouta-t-il, la semaine prochaine et alors nous verrons ce qu'il y aura à faire.

Le Cardinal St Clement ayant par cet ordinaire reçu de la Cour de la Mté Copie de la lettre peu honnête et peu judicieuse de Mgr Lanteri à S. Ex. Mgr le Vice Chancelier au sujet du sequestre des biens de l'Abbaye Coprivnica nous sommes convenus de nous plaindre à cette Cour d'un pas si irregulier qui n'est pas seulement injurieux à Mgr le Vice-Chancelier, mais aussy à la sacrée personne de la Majesté et à toute la République, et qui ne peut servir qu'à irriter d'avantage la Nation contre la personne ... pour eviter les funestes suites que le plus long sejour de ce Prelat

nie.

Kardynał St Clement ostatnim kuryerem odebrał od Dworu J. K. Mości kopię listu w cale nieprzystoynego i nierozsądnego od Mgr Lanterego do J. W. Wice Kanclerza w przedmiocie Konfiskaty dóbr Opactwa Koprzywnickiego; postanowiliśmy przeto skarżyć się do tutejszego dworu na krok tak niezwykły, który nietylko obraża jest dla J. W. Wice-Kanclerza, ale równie dla świętej osoby J. K. Mości i całej Rzeczypospolitej, a który jeszcze bardziej rozdrażnia Naród przeciwko jemu; przeto, dla uniknienia smutnych następstw, jakie dłuższy pobyt Prałata tego w Polsce, sprawić może, odwołanie niepowinni dla niego niepowinno na dal ....

en Pologne pourroit tirer après soy on ne doit plus differer sa rapide. Comme les Ministres de cette Cour n'ont jusqu'icy témoigné ny au Cardinal Protecteur, ny à moi aucun ressentiment touchant le sujet susdit, cela nous fait croire que cette Cour ne prend pas la chose si à coeur, que Mr. Santini le veut supposer, et que plutôt elle cherche à terminer amiablement les differents avec sa Majesté et la Nation au sujet du Jus-Patronat.

Je viens d'apprendre que la France doit être contraire à la promotion du Nonce Bicki, en vûe d'empecher l'égalité du Roy de Portugal en toutes les prérogatives dont elle jouit auprès de cette Cour de Rome, supposant que si on accorde une fois au

być odtoczonem. Ponieważ Ministerium tutejszego dworu z powodu rzeczy wyż. Mości Maty niekazali ani Kardynałowi Protektorowi ani mnie swojego nieukontentowania, przeto że dwór tutejszy nie wziął to tak do serca jak Mość Santini ciemu się zdaje, i że raczej dwór ten starać się po przyjacielsku ukończyć nieporozumienia z J. K. Mością i Narodem w przedmiocie Jus-Patronatu.

Dowiaduję się właśnie że Francya jest przeciwną Promocyi Nuncyusza Bicki, w celu przeszkodzenia równości Króla Portugalskiego we wszystkich prerogatywach, jakie używa u dworu Rzymskiego, przypuszczając, że jeśli kiedy raz udzielona

Roy de Portugal la prerogative de faire Cardinaux les Nonces Résidents à sa Cour, à l'exemple des Nonces de Vienne, de France et d'Espagne, la même prérogative pourra avec le tems s'accorder aux Roys de Pologne et de Sardaigne et à la République de Venise, ce qu'elle cherche d'empêcher par un principe de jalousie sur l'égalité. On m'a même assuré que le Cardinal de Polignac a ordre de veiller sur ce fait et d'empêcher que cette Cour n'accorde de semblables grâces aux susdites Puissances; c'est pourquoy il agit effectivement contre la promotion de Mgr Bichi; et que la France doit aussi avoir écrit à l'Empereur et au Roy d'Espagne pour donner de semblables ordres

będzie Królowi Portugalskiemu prerogatywa aby Nuncyusze Rezydenci na dworze jego, byli też Kardynałami, przykładem Wiedeńskich, Francuskich i Hiszpańskich Nuncyuszów, taż sama prerogatywa która z czasem może i Królom Polskim, Sardyńskim i Rzeczypospolitej Weneckiej, co właśnie przeszkodzić usiłuje z zasady zazdrosnej równości. Zaręczyli mnie nawet jakoby Kardynał Polignac miał rozkaz pilnowania tej okoliczności i przeszkodzenia aby dwór tutejszy nie udzielał podobnych względów wymienionym państwom; to też dostatecznie on działa przeciw promocyi Mgra Bichi; i że Francya miała ta pisać także do Cesarza i Króla Hiszpańskiego aby też same dali polecenia Kar

ordres aux ministres respectifs que ces puissances ont à Rome; d'où il est evident que la France cherche bien à s'égaliser en tout à l'Empereur et veut en même tems se tenir au dessus des autres; ce qui pourtant ne paroit pas être de la convenience de Sa M.té Imperiale.

Au sujet de ce que j'ay eu l'honneur d'ecrire cy dessus, j'aurai l'honneur de joindre à Votre Excellence, qu'il y en a icy plusieurs qui croyent qu'il seroit de l'interêt de Sa M.té de traverser ces sortes de poursuites de la France auprès ~~de~~ l'Empereur, et qu'elle devroit ~~pour cela~~ ecrire au Cardinal ~~Protecteur~~ afin qu'il ait sur quoy fonder ses operations auprès de cette cour, toutes fois, et quantes qu'il s'agira des convenances

Kardynałom oddać chce za swych Ministrów, przedstawiających Mocarstwa te w Rzymie; z tąd widoczna jest, że Francya chce we wszystkiem zrównać się z Cesarzem a razem być wyższą nad innych; co, zdaje się, nie jest odpowiednio życzeniem J. Cesarskiey Mości.

Dodam jeszcze do tego, co wyżej miałem zaszczyt powiedzieć J. W. Panu, że wielu tu mniema, że tyloby w interesie J. K. Mości przebić ten rodzay nalegań Francyi na Cesarza, i że powinnaby napisać o tem do Kardynała Protektora, aby ten ~~miał~~ miał na czem ~~wesprzeć~~ oprzeć działania swoje u tutejszego dworu, w danym razie, i ilekroć kiedy chodzić będzie o dogodności i prerogatywy należące się J. K. Mości, jako Królowi Pol-

et prérogatives dües à Sa M.té comme Roy de Pologne, à quoy luy et moy nous ne cessons jamais de veiller.

J'implore M.gr la continuation des Graces etc. etc.

le B. Puget.

ktnienne, około czego i on i ja nigdy dość czuwać nie przestaniemy.

Upraszam J. W. Pana o dalszą ciąg Łask, itd. itd.

Puget.

List 29.

Rome ce 6. Mars 1728.

Monseigneur,

M.r l'Abbé Opalinski commence à s'appercevoir actuellement du malheur qui luy revient d'avoir négligé les conseils que je me suis toujours efforcé de luy donner, en vüe de l'honneur de la Nation et de sa propre tranquillité: présentement la situation de ses affaires est un labyrinthe dont il luy sera assez difficile

Rzym 6. Marca 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie

Ksiądz Opaliński zaczyna postrzegać już obecnie widzić jaki go nieszczęście spotka, to że niesłuchał rad gorliwie dawanych mu zawsze przezemnie, przez wzgląd na honor Narodu i dla Jego własnej spokojności. Dziś stan jego interesów jest to labirynt z którego trudno mu będzie wybrnąć z honorem; przez tego że strasznie zadłużony i

de sortir avec l'honneur; outre qu'il est rempli de dettes et sans argent, il est aussy comme je crois, sans espérance d'être assisté d'aucune part. La protection dont le Cardinal de Polignac l'honnoroit ces mois passés et la croyance ou plusieurs étoient, que sa qualité de proche parent de la Reine de France luy procureroit les moyens de pouvoir soutenir icy le train qu'il avoit commencé, luy avoit fait trouver quelque crédit: mais à présent que les créanciers voient le refroidissement de ce Cardinal à son égard, et par conséquent le peu d'apparance qu'il y a qu'il puisse être assisté de la France, non seulement ils ne luy font plus credit, mais de plus, ils le pressent pour être payés au plutôt,

~~de sortir avec l'honneur~~ jest bez grosza, jest ~~sortija~~ niema także jak mi się zdaje nadziei, być z ratunku z jakiej bądź ~~~~ strony. Protekcya którą go Kardynał Polignac zaszczycał przed kilkoma miesiącami, i opinia wielu że tytuł bliskiego krewnego Królowej Francuzkiej, ułatwi mu sposoby prowadzenia takiego życia jak był ~~zaczął~~ otworzyły mu kredyt; dziś wszakże kiedy wierzyciele jego widzą oziębienie kardynała dla niego, a tém samém, nie widzą widoku, aby ratowany był przez Francyą, nietylko że już mu nie kredytują, ale co więcej naciskają go do oddania co prędzej, a widząc brak sposobu, mieli wręcz mu oświadczyć, że udadzą się do sprawiedliwości; i

faute de quoy ils diroient luy avoir temoigné qu'ils auroient recours à la justice; ce qui met Mr. Opalinski dans de très grands embaras et inquiétudes. Et comme le Card. de Polignac luy a fait dire qu'il feroit très bien de s'en retourner en Pologne, j'apprehande fort, que le chancement de ce Cardinal auquel Mr. Opalinski ne paroissoit pas s'attendre et l'impossibilité de pouvoir payer ses dettes, ne l'obligent à sortir de cette ville sans bruit.

Ce refroidissement en cette du Card. de Polignac est commun à tous les autres Nationalites les quels commencent à s'apercevoir que les manieres obligeantes que ce Cardinal avoit eu devant pour eux, n'étoient

to wszystko stawia Xiędza Opalińskiego w wielkim kłopocie i niespokojności. A ponieważ Kardynał Polignac kazał powiedział mu, że dobrze by zrobił wracając do Polski, tylko ~~tu~~ tego, że by zmiennść Kardynała tego, który Xiądz Opaliński niegodziwał się wcale, i niepodobieństwo opłacenia długów, nie przymusiły go do wyjazd jego z Miasta.

~~Teraz~~ Atoli oziębienie to Kardynała Polignaca jest ~~wspólne~~ takież same i dla wszystkich innych cudzoziemców, który zaczynają postrzegać że układna grzeczność, którą Kardynał dla nich okazywał, była tylko pozorną, i że niewiele mogą liczyć na postaka gdzie-

n'étoient qu'une apparence et qu'ils doivent peu compter sur une semblable protection. Mr Meliorucci entre'autres est le second qui en fait la triste experience; j'ay même appris que le Cardinal de Polignac luy a été positivement contraire dans une congrégation de Propaganda fide, où l'on vint à parler de la personne à l'occasion que cette congregation avoit fait citer Meliorucci pour le payement de cent écus qu'elle luy avoit prêtés, et pour la restitution de la somme qu'elle avoit dû dépenser pour le rachat d'un tableau original qu'elle luy avoit confié ces années passées pour son départ de d'Angleterre et qu'il luy avoit vendu; que le

ke. Między innemi i Pan Meliorucci doświadczył tego boleśnie, a dowiedziałem się nawet, że Kardynał Polignac udowodnił naileży przeciwnego zawodnie na kongregacyi Propagandy fide, na którey mówiono o nim z powodu że taż kongregacyja wezwała P. Meliorucci o zwrot stu talarów, które mu pożyczyła i o oddanie kwoty wyłożoney na odkupno obrazu oryginału, jaki mu powierzyła w ostatnich latach, dla niebosczyka Króla jego z Angliey a który to obraz on sprzedał; że Kardynał Polignac zamiast interesowania się innemi, przeciwnie Meliorucciim, przeważył ne

Card. de Polignac au lieu de l'en-
tercer alors pour Mr. Melioracci
qui avoit demandé un délai à
cette Congrégation, il en avoit au
contraire parlé d'une manière
fort méprisante, en le qualifiant
de fanfaron et d'homme de rien.
Ce qui renait une fois à être tenu
de ses créanciers auxquels il doit
une somme assez considérable,
je crains fort que sa Prélature
de Montelletta ne soit pas suf-
fisante à le mettre à l'abri des
poursuites de la justice et des
autres chagrins qui s'en suivront.
Je crains encore pire pour quelques
autres Nationalistes, entre autres
pour Mrs. Uniniski Prevot de
Kalisz et Grodzicki Chanoine
de Cracovie, lesquels se trouvant
remplis de dettes et sans argent
pour subvenir aux dépenses

o zwłokę tej Kongregacyi,
przeciwnie mówił o nim węgo
sobie pogardliwym, nazywając
go trzpiotem i do niczego.
co gdy wrenie raz doszło do
wiadomości jego wierzycieli, któ-
rym znacznie zadłużył się,
lękać mi się każe, aby Prelatu-
ra jego Montelletto nie była
dostateczną do zasłonienia go
przed ścigamiem sprawiedliwo-
ści, i uwolnienia go od innych
ztąd wynikłych przykrości. Oba-
wiam się jeszcze więcej straszniej-
szego dla innych współrodaków,
między innemi o Panów Uni-
ńskiego prałata Kaliskiego
i Grodzickiego Kanonika
Krakowskiego, którzy potopieni
zadłużeniu i bez grosza na opę-

les plus nécessaires, ont recours à
de certaines industries peu honno-
rables à la Nation, et à leur Paren-
té, et qu'on ne pardonne pas aux
personnes même de la lie du peu-
ple.

La Congregation Consistoriale
qui devoit se tenir au sujet du Se-
questre des Biens de l'Abbaye Co-
privnicen, comme j'eus l'hon-
neur de le faire sçavoir à Votre
Excellence, l'ordinaire passé, ne
s'est pas encore tenue. Le Card.
St Clement qui a formé à son
nom un écrit sur cette matière
et l'a présenté au Cardinal Secré-
taire d'Etat, n'interviendra point
à cette Congrégation, ayant jugé
plus à propos de donner son
sentiment par écrit, que d'être
présent à la résolution que lad-
Congrégation pourroit prendre

dzenie najgwałtowniejszych
potrzeb, udadzą się do pewnego
przemysłu niebardzo dla nas
do zaszczytnego Narodowi i
rodzinnym potępieniom, a któ-
rego nieprzebaczają się ludziom
z motłochu nawet.

Kongregacya Konsystorska
odbyć się mająca w przedmiocie
Konfiskaty dóbr Opactwa Koprzy-
wnickiego, jak już donosiłem J.
W. Panu, ostatnim Kuryerem,
nieprzyszła dotąd jeszcze. Kar-
dynał St Clement, który ułożył
pod swojem imieniem pismo
w tej materyi, i przedstawił je
Kardynałowi Sekretarzowi Stanu,
niebędzie mieć udziału w tej Kon-
gregacyi, przenosząc dać swoje
zdanie na piśmie, jak być świa-
dkiem wyroku, przez tęż Kongre-
gacyą wydanego, a to dla tego,
że gdy wpływać do tego nie

vû que n'y intervenant pas,
il pourra agir comme Médiateur
entre cette Cour et la République
au cas qu'on prît des résolu-
tions contraires aux souhaits
de la République, au lieu que
se trouvant présent aux réso-
lutions de la Congrégation Con-
sistoriale, quelles qu'elles fus-
sent, il seroit en droit de les
soutenir. Je voulois bien aussi
former un écrit à mon nom,
mais ne pouvant que répéter
ce que Son Eminence avoit
déjà reçu en écrit, le Cardi-
nal St. Clement n'a pas jugé
à propos, que j'écrivisse, mais
plutôt que j'allasse parler à
tous ceux qui devoient interve-
nir à cette Congrégation, pour
leur dire encore ce qui avoit été
présenté par écrit par Son

tydzie, będzie mógł działać jako
rozjemca pomiędzy dworem tu-
tejszym a Rzecząpospolitą, w razie
gdyby wyroki przeciwnym oka-
zały się życzeniom Rzeczypospolitej;
tymczasem, jeśliby obecnym był
wyrokom Kongregacyi Konsy-
storskiej, jakiby on wybył, utrzy-
mać prawie by go musiał.
Chciałem także coś pod mojém
napisać imieniem, ale przy nie-
mocy powtórzyć to tylko, co już
Jego Eminencya w piśmie
swem zawarła, za radą Kardy-
nała St. Clement nic na-
pisałem, ale podałem się sam
raczej, w celu rozmówienia
się, do tych, którzy mieli wejść
w skład tej Kongregacyi, aby
prócz tego co już im na pi-
śmie było przedstawionem,
przez Jego Eminencyą wyspo-

Son Eminence, plusieurs autres particularités qu'il n'étoit pas convenable de mettre en écrit pour ne point donner prise à ceux qui sont partisans de Mr. Santini, et peu affectionnés à la Nation. Je le fis effectivement, et j'y ay employé toute cette semaine, re-duisant mes discours à ce que Mr le Primat et Mrs les autres Ministres m'ont successive-ment écrit sur les matières qui roulent entre la République et cette Cour. Il me semble de pou-voir conjecturer par les réponses et discours que plusieurs des Car-dinaux et Prélats m'ont tenus que la Congrégation ne prendra point de résolution de fait, mais de douceur, et représentation; ce que je leur ay particulièrement fait comprendre être de la dernière

wypowiedzieć im jeszcze wiele innych szczegółów, które nieprzy-zwoicie byłoby podać na piśmie, aby nie dawać stronnikom partykularnym Mra Santiniego i nieżyczliwym Narodowi. I w samej rzeczy, to do-pełniłem, używszy na to cały ten tydzień, a ograniczyłem się w sło-wach moich na tem, co Książe Prymas i Panowie Ministro-wie nieprzestannie do mnie pisali, to jest na tyczących się przedmiotach pomiędzy Rzeczpospo-litą a dworem tutejszym. Z mowy to-bie z odpowiedzi i mów wielu kardynałów i prałatów, że kon-gregacja nie chwyci się środków gwałtownych, ale przeciwnie łagodnych i przedstawiających; co im własnie z mojej strony dałem do zrozumienia, jako nieodbitą konieczność, aby niedopu-

nécessité, pour empêcher que la Nation n'en vienne de son côté à des voyes de fait beaucoup plus éclatantes que les premières.

On croit présentement que le Voyage que sa Sainteté paroit intentionnée de faire, n'aura plus lieu.

L'affaire de la Promotion de M.r Bichi Nonce en Portugal semble encore indécise; les Ministres Portugais continuent à publier qu'ils veulent partir incessamment.

J'implore Monseigneur la continuation etc. etc.

le B. Puget.

sie Naród ze swej strony do srodków ktokolwiek jnnie gwałtowniejszych jak były pierwsze.

Sądzą teraz że przedsięwziętej przez Jego Świątobliwość podróży nie już niebędzie.

Sprawa względem Promocyi M.ra Bichi, Nuncyusza Portugalskiego, jeszcze nierozwiązana; Ministrowie Portugalscy mówią ciągle o rychłym swoim wyjeździe.

Wyrażam J. W. Pana o ciągłe względy etc. etc.

Puget.

List 30.

Rome, ce 13. Mars 1728.

Monseigneur,

La Congrégation Consistoriale super rebus poloniæ

Rzym, 13. Marca 1728.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Kongregacya Konsystorska super rebus poloniæ mająca

qu'on devoit tenir au sujet du supposé sequestre des Biens de l'Abbaye Coprivnicense, doit s'être terminée hier au matin. Comme le resultat de cette Congrégation ne se communique qu'après en avoir fait la relation à Sa Sainteté, je n'ay ainsy encore rien pû penêtrer de ce qui s'y est resolu; je me flate pourtant, selon les dispositions où j'ay trouvé ceux qui la composent lorsque je les ay visités pour leur parler sur cette matière, comme j'eus l'honneur de rendre conte à Votre Excellence, la semaine passée, que cette Cour n'en viendra à aucun fait éclattant, mais plutôt à des représentations par la voye des Brefs pour Sa Majesté. L'ordinaire prochain j'aurai l'honneur de faire sçavoir à Votre Excellence ce qui sera

tej odbyć wymieniona przypuszczalnej konfiskaty Dóbr Opactwa Koprzywnickiego, odbyła się wczoraj zrana. Ponieważ wypadek Kongregacyi tej niogłasza się aż po ~~zdaniej~~ zdaniu zowy ~~uprzed~~ sprawy ~~zdaniu~~ Tego Swiętobliwości, niemogłem przeto nic dowiedzieć się jeszcze o tem co tam postanowiono; pochlebiam sobie wszelkie, według po sposobu biciu wyjatkiem zaleceniem tych co ją składali, kiedy odwiedzałem ich w celu pomówienia o tym przedmiocie, jak to miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, przeszłego tygodnia, iż niewyjdzie na dwoże tutejszym do środków gwałtownych, ale raczej do skończy się na przedstawieniach za pośrednictwem listów papieskich do J. K. Mości. Przyszłym kurjerem będę miał

tere de positif.

Les préparatifs que les Ministres Portugais continuent de faire pour leur départ, font conjecturer, que la promotion de Mr. Bichi est encore incertaine: d'un autre côté leur refus à ne vouloir point prêter l'oreille à des conditions assez justes et raisonnables que Sa Sainteté leur a fait proposer, donne à plusieurs lieu de croire que le Roy de Portugal ne pouvant ou ne voulant plus fournir aux dépenses excessives pour le magnifique et gros entretien d'un nombre de Ministres en cette Cour, ce Souverain ne cherchoit qu'un prétexte plausible pour colorer leur rappel. Les susdites conditions se réduisent à cinq articles:

zamyśl zawiadomić J. Mć Pana o zasadzie w tym względzie stanowczej:

Ciągłe przygotowania Ministrów Portugalskich do odjazdu, czynić daią, że promocya Mra Bichi niejest jeszcze pewną: z drugiej strony odmówienie ich, to jest że nie chcą słyszeć o słusznych i rozsądnych warunkach proponowanych im przez Jego Świątobliwość daje powód do mniemania, że Król Portugalski nie mogąc czy niechcąc łożyć więcej na wspaniałe i wielkie utrzymanie licznego poselstwa przy tutejszym dworze, szukał tylko nie mniejszego powodu na ubarwienie ~~pretekstu~~ tego odwołania. Wyżwzmiankowane warunki, ograniczają się na pięciu następujących artykułach:

1° Que la secretairie d'Etat écrira par ordre du Pape une lettre à Mgr Bichi et luy ordonnera de partir pour Rome, tôtôt après la reception d'i cette: que Mgr Bichi reponodra, qu'il avoit aussi tôt obéi et pris congé du Roy, qui le luy avoit accordé avec facilité et bonté, afin que les ordres de Sa Sté fussent executés, et qu'il se mettroit incessamment en chemin pour retourner à Rome: ce qu'il auroit fait plus tôt, s'il en avoit reçu un ordre aussy positif de la secretairie d'Etat.

2° Qu'on addressera en même tems un Bref à Mgr l'Archevêque Firrao qui devra le présenter au Roy de Portugal pour procurer l'ouverture de la Nonciature avec toutes les préro-

1mo Sekretoriat stanu rozkaże Papieża napisze list do Mra Bichi polecając mu wyjazd do Rzymu, po otrzymaniu niniejszego: Mr Bichi odpowie że natychmiast polecenia wykona, zaręczając powinnego posłuchania u Króla, który łaskawie i z dobroci swej tego mu ułatwi, celem spełnienia rozkazów Jego Świątobliwości, i zaraz wyruszy w drogę z powrotem do Rzymu: coby wprzód jeszcze był wypełnił, gdyby był nato otrzymał stanowczy rozkaz z Sekretoriatu Stanu.

2° Jednocześnie wystawione będzie listy Papieskie do Mra Arcybiskupa Firrao, który okaże takowe Królowi Portugalskiemu dla zarządzenia otwarcia Nuncyatury z wszelkiemi przywilejami prerogaty-wami stużącemi jéj przed za-

gatives dont elle jouissoit avant les differents survenus entre les deux cours, et sans aucune altération des coutumes et usages passés.	sławi odporozumieniami pomiędzy obu temi dworami, i bez najmniejszego nadwerężenia dawnych zwyczajów i obyczajów.
3º Qu'on ecrira à Mgr l'Archevêque Aldobrandini à Madrid, qu'à l'arrivée de Mgr Bichi en cette capitale, il luy ordonne au nom du Pape de s'y arrêter, et demandra à ce Prélat les justifications de sa conduite, pour quel motif il n'a pas obéi aux ordres qu'il avoit reçues des deux derniers Papes de partir de Lisbonne et s'en retourner à Rome, et pourquoy étant Nonce en Portugal il n'executoit pas les Decrets des Congregations de Rome.	3º Napiszą do Mgo Arcybiskupa Aldobrandiniego do Madrytu, aby po przybyciu Mgo Bichi do tegoż miasta, rozkazał mu w imieniu Papieża, pozostać w niem; żądając od tego Prałata aby się wytłumaczył ze swego postępowania, dla jakich powodów nie był posłusznym rozkazom dwóch ostatnich Papieżów, polecających mu wyjechać z Lizbony a powrót do Rzymu; i dla czego będąc Nuncyuszem w Portugalii, nie wypełniał wyroków Kongregacyi w Rzymie.
4º Que Mgr le Nonce d'Espagne informera cette cour	4º Nuncyusz Hiszpański zamiast doniesie tutejszemu Mon

de ce que Mgr Bichi dira pour sa justification.

5°. Mgr l'Archevêque Firrao devra faire scavoir à cette cour, que Mgr Bichi est parti, et que la Nonciature a été ouverte comme cy devant sans aucune altération, dans ses prerogatives et usages accoutumés.

Quoique ces pretentions du pape paroissent fort equitables et conformes à l'authorité et au droit d'un Souverain sur un Ministre qui a désobéi à ses ordres, les Ministres Portugais ont refusé de les accepter et ne veulent point permettre que Mgr Bichi se justifie, prétendant que c'est assez qu'ils l'ayent justifié eux mêmes.

Le College des Cardinaux doit, à ce que j'ay appris, avoir fait former un ecrit sur cette

Bichi powie na swe tłumaczenie.

5. Mr Arcybiskup Firrao zawiadomi dwór tutejszy o wyjeździe Mra Bichi, i o otwarciu Nuncyatury, jak powiedziano wyżej, bez żadnego nadwerężenia przywilejów i dawnych zwyczajów.

Jakkolwiek te wymagania Papieskie zdawały się być sprawiedliwe i stosowne władzy i prawu Monarchy nad Ministrem nieposłusznym jego rozkazom, Ministrowie Portugalscy odmówili wszelkie przyjęcia takowych, i niechcieli pozwolić na usprawiedliwienie się Mra Bichi, twierdząc że dość na tem że usprawiedliwili go sami.

Kollegium Kardynalskie ma to jak słychać, utworzyć pismo w tym przedmiocie, alem uspra-

mature, pour justifier la cour dite de cette cour, et prevenir les esprits contre tout ce que les Ministres Portugais pourroient publier à son désavantage pour tacher de justifier l'intention que le Roy leur Maître a, selon eux, de rompre tout commerce avec cette cour. Si je puis avoir un exemplaire de cet écrit, je me donnerai l'honneur de l'envoyer à Votre Excellence, par l'ordinaire prochain.

J'ay l'honneur d'être avec le plus profond et le plus soumis respect, Monseigneur,

etc. etc.

le Bon Puget.

wiedliwienia postępowania Dworu tutejszego, i przygotowania umysłów przeciw temu, co Ministrowie Portugalscy rozgłosić by mogli na jego niekorzyść, aby usprawiedliwić zamiary Króla Pana swego, zerwać wszystkie wszelkie stosunki z dworem tutejszym. Jeżeli będę mógł dostać egzemplarz pisma tego, niezwłocznie Mam przesłać go J. W. Panu następnym Kurierem.

Mam zaszczyt pozostać z głębokiem i pokornem uszanowaniem J. W. Pana,

itd. itd.

Puget.

List 31.

List 31y.

Rome ce 20. Mars 1728. | Rzym, 20. Marca 1728. r.

Monseigneur, | Jaśnie Wielmożny Panie,

Cette Cour garde jusqu'à présent un silence si profond sur le résultat de la Congrégation Consistoriale qui s'est tenue au sujet du supposé séquestre des biens de l'Abbaye de Coprivniczа, que je n'ai encore, non plus que le Cardinal St Clement, rien pu apprendre de positif touchant les résolutions que cette Congrégation aura prises: si j'en dois juger par les discours un peu vifs et passionnés que m'a tenus le Cardinal Nicolo Spinola, j'appréhenderais que les sentiments de cette Cour ne fût éclatants et capables d'augmen-

Dwór tutejszy utrzymuje w tak głębokim milczeniu wypadek Kongregacyi Konsystorskiej, odbytej względem mniemanej konfiskaty dóbr Opactwa Koprzywnickiego, że do tej pory ani ja ani Kardynał St Clement nie mogliśmy dowiedzieć się nic stanowczego, ostatecznie co do postanowień tej Kongregacyi w tym względzie: jeżeli wnosić można z słów nieco porywczych i namiętnych, jakie słyszałem z ust Kardynała Nicolo Spinola, obawiam się aby gniew tutejszego dworu nie był zanadto jawny, i powiększyć mogący nieukontentowanie Stanów Rzeczypospolitej: ale powie-

ter les mécontentemens des États de la République : mais comme le Cardinal depuis l'établissement de la Constitution de Grodno pour la révocation de Mgr Santini duquel il s'est ouvertement declaré Partisan et Protecteur, a fait paroître beaucoup de passion et d'animosité contre la République, pour la quelle depuis son depart de Pologne il conservoit un dépit secret, je me regle moins dans mes conjectures par les expressions de cette Eminence, que par les sentimens du Cardinal Secrétaire d'État, les quels me confirment de plus en plus dans l'opinion que le ressentiment de Sa Sté n'éclatera que par les instances pressantes par des Brefs à

waż, od czasu postanowienia uchwały Grodzieńskiej co do odwołania Mgra Santiniego, którego otwarcie ogłosił się Stronnikiem i Protektorem, Kardynał ten wiele okazuje namiętności i zawziętości przeciw Rzeczypospolitej, do której od chwili wyjazdu swego z Polski, miał złość gniew ukrytą. nie tyle w moich domysłach sobie z wyrażeń się Jego Eminencyi, jak z uznania Kardynała Sekretarza Stanu. coraz mocniej utwierdzają mnie w przekonaniu, że gniew Jego Świętobliwości wyrazi się tylko w prośbie uczynionej przez listy Papieskie do J. K. Mości celem odwołania nowej Konstytucyi.

Odbyła się także uwięzienia

Sa Majesté pour la revocation de
le dit sequestre.
Il s'est aussy dans cette semai-
ne tenue une nouvelle Congrégation
deputée dès le mois de janvier
par le Pape au sujet du procès
entre l'Archevêque et les Jésuites
de Polock : nous n'avons pû ju-
squ'à present le Card. St Clement
et moy apprendre au juste ce
qu'on y aura resolu : seulement
j'ay penetré que cette Congrega-
~~tion~~ devoit être expliquée favo-
rablement pour les instances
de l'Archevêque et qu'elle avoit
remis la decision de l'affaire
au jugement du Pape, et chargé
Mgr Rivera son secretaire d'ex-
poser les sentimens au Pape :
comme Sa Sté est fort portée
à favoriser ~~l'Archevêque~~ ;

tego tygodnia, nowa Kongregacya,
naznaczona od miesiąca stycznia
przez Papieża, w przedmiocie sprawy
pomiędzy Arcybiskupa i Jezuitów
Połockich : oba z Kardynałem St. Cle-
ment, niemogliśmy się dotąd spe-
netrować dowiedzieć co na niej posta-
nowiono : zbadałem tylko
że Kongregacya ta pomyślnie roz-
wiązała się co do życzeń Arcybisku-
pa i że w zadecydowaniu całej
sprawy odniosła się do sądu ~~postanowie-~~
~~nia~~ Papieskiego, i ~~zdała~~ poruczyła Mon-
s. Rivera, swemu Sekretarzowi
przedstawienie zdania Papieżo-
wi : ponieważ Jego Świątobliwość
ma się widocznie ku stronie
Arcybiskupa, obawiam się aby
nie nakazała Połockim
Jezuitom ~~[illegible]~~ ustalenie ich
prosząc wsparcia Dekretu.

je crains qu'elle n'ordonne aux Jesuites de Potock d'assister de quelques hommes les Directeurs de Potock.

On a vu dans cette semaine affichée aux Carrefours de cette ville la sentence contre les insulteurs de Mr. l'Abbé Opalinski, lesquels sont condamnés en contumace à la Galere, excepté Ossoli qui ayant été en prison depuis deux mois environ, a seulement été condamné à un exil de tous les Etats du Pape; aussi etoit-il moins coupable que les autres. Cette sentence est pourtant aussy ignominieuse à Mr Opalinski qu'aux condamnés, vu qu'il est dit, qu'ils sont condamnés pour avoir donné des Soufflets à Mr. l'Abbé Opalinski.

Potocky.

Tego tygodnia widziano w skrzyżowaniach tutejszego miasta przylepiony wyrok ~~przeciwko~~ na Szkalujących Księdza Opalińskiego, a skazanych zaocznie na Galery, wyjąwszy Ossolego, który siedząc w więzieniu przez dwa blisko miesiące skarany tylko został na wygnanie z państw Papieskich; bo też mniej był winnym jak innych. Wyrok ten niemniej hańbiący ~~hańbiący~~ jest dla Księdza Opalińskiego, jak dla skaranych, powiedziano jest bowiem: skarani są za wypoliczkowanie Księdza Opalińskiego. Kardynał Protektor, również jak ja z wielu innych niespodziewanie

Le Cardinal Protecteur aussy bien que moy et plusieurs autres, a été fort surpris, que le Cardinal de Polignac qui a poursuivi cette affaire, ait pu permettre que la justice de cette Cour rendit publique un affront et une injure qui semblait n'interesser pas seulement la Personne de Mr. Opalinski, depuis que ce Cardinal l'avoit publié et reconnu pour proche parent de la Reine de France.

Au reste cette prétendue éclatante satisfaction que Mr. Opalinski vient de recevoir, n'a pu rendre plus riante la situation de ses affaires, et on peut sans exageration dire, qu'il est arrivé au <u>non plus ultra</u> des chagrins et inquiétudes auxquelles est exposé un jeune Cavalier qui n'a dans une grande ville ni conduite, ni crédit, ni

Zdziwieni zostaliśmy, że Kardynał Polignac wiedząc o tej sprawie, mógł pozwolić na to, aby sądy sprawiedliwości dworu tutejszego, tak uczynity publiczną obrazę i obelgę, które zdają się dotykać nietylko samą osobę Księdza Opalińskiego, odkąd Kardynał ten ogłosił i uznał tegoż bliskim krewnym Królowej Francuskiej.

Atoli to głośne zadośćuczynienie Księdzu Opalińskiemu, nie polepszyło położenia jego interesów, i bez przesady rzec by można, że doszedł do stanu non plus ultra gorzkiego położenia, na ~~które~~ jakie narażony ~~jest~~ się młody ten człowiek, który w dużem mieście zamiast dobrego prowadzenia się, kredytu i pienię-

ni argent, mais beaucoup de dettes.

L'état des affaires de Mr Melio-
rucci est à peu près le même, et
pour l'avenir les apparences ne
sont guère plus favorables pour
l'un que pour l'autre; non plus
que pour Mrs Grodzicki Chanoine
de Cracovie, et Uminski Prevôt de
Kalisz, qui se trouvant dans une
semblable situation se servent d'in-
dustrie peu honnête pour des pe-
tits hommes.

L'affaire de la Promotion
de Mgr Bichi paroit encore in-
decise: ce qu'il y a de plus cer-
tain en cette affaire, c'est que
l'Ecrit dont je faisois mention
dans ma dernière, pourroit bien
faire échouer les dernières instan-
ces des Ministres Portugais, et
refroidir ceux des Cardinaux

dzy, wiele ma tylko długów.

Stan interessów Pana Melio-
rucci jednakowy jest prawie, a
przyszłość dla obu nie więcej obie-
cuje; równie jak dla Xiędza
Grodzickiego Kanonika Krakow-
skiego i Umińskiego Prboszcza
go Kaliskiego, który w podob-
nym znajdując się położeniu,
nie bardzo szlachetnego chwy-
ta się sposobu jak na
mnięjszą szlachtę.

Sprawa Promocyi Mon^{ra}
Bichi nie jest jeszcze rozwiązana;
to co zdaje się być pewniejszem
w tej okoliczności, jest, że pismo
o którem w ostatnim moim wspo-
mniałem liście, obalić może
ostatek usilności Portugalskich
Ministrów, jako też oziębić na-
dzieje Kardynałów, których Mon^{sr}

que Mgr Riviera avoit sçu persuader et rendre favorables à Mgr Bichi. Ce long Ecrit intitulé: Riflessioni sopra il Progetto che si pensa di fare à Ministri Portoghesi per ultimare la promozione di Mons. Bichi, se reduit en substance à demontrer par des reflexions assez judicieuses et convainquantes, que cette Cour ne peut et ne doit pour plusieurs principaux motifs, proposer aux Ministres Portugais le projet dont je rendois conte à Votre Excellence l'ordinaire dernier.

Les motifs entre autres sont 1mo le peu de gloire qui reviendroit au Pape et au Sacré College de concourir par un semblable projet à la Promotion d'un Prelat indigne de l'honneur de ser-

Riviera potrafił przełamać i przychylnie przychylić na stronę Mgra Bichi. Spore to pismo, mające tytuł: Riflessioni sopra il Progetto che si pensa di fare a Ministri Portoghesi per ultimare la promozione di Mons. Bichi, ~~zgromadzeniami~~ usiłuje ~~na najpierw~~ treściwie dowieść uwagami dość rozsądnemi i przekonywającemi, że dwór tutejszy z wielu ważnych ~~przyczyn~~ powodów, nie może ani powinien proponować Ministrom Portugalskim projektu o którym ostatnim kurjerem zdatem sprawę J. W. Panu.

Powody te między innemi, są następujące: 1o niewiele przyniosłoby chluby Papieżowi i świętemu Kollegium aby podobnym ~~przepis~~ projektem ubiegać się o Promocyą dla Prałata, tak niegodnego dostojności Kardynal-

dinalat, à cause des crimes dont il est accusé, comme d'avoir abusé des facultés attachées à son ministère, désobéissance deux derniers Papes, negligé d'executer les ordres des Congrégations de Rome, et recherché les bons offices du Roy de Portugal pour être fait Cardinal.

2do les funestes consequences pour la Cour de Rome que cette promotion entraineroit après soy, en que le Pape à l'avenir ne pourroit plus rappeller et chatier les Nonces qui le serviroient mal, d'autant que ceux-cy d'un côté animés par l'exemple de Mgr Bichi se mettroient sous la protection des ~~Princes~~, auprès desquels ils resident et ~~imploreroient~~ leurs bons offices pour être ~~faits~~ Cardinaux; et que de l'autre, connivant Princes

stwa, a to z powodu zbrodni, o ~~które jest przekonany, jako nadużycie~~ one zaskarżony, o zle ~~użycie~~ władzy przywiązanej do jego dostojeństwa, o nieposłuszeństwie dwom ostatnim Papieżom, o niedbałość wypełnienia wyroków Kongregacyj Rzymskich, o starania się pomocy u Króla Portugalskiego celem zostania Kardynałem.

2o Smutne następstwa dla tutejszego dworu, jakie promocya ta ~~może~~ mogłaby pociągnąć za sobą, dla tego, że na przyszłość Papież nie będzie już mógł odwołać i ukarać Nuncyuszów źle mu służących, tem bardziej, że ci z jednej strony zachęceni przykładem Mgra Bichi, poddadzą się pod opiekę Panujących, przy których dworze rezydują, i prosić będą o ich pomoc aby zostali Kar-

instruits de la complaisance et deference de la Cour de Rome pour les instances du Roy de Portugal en faveur du Prelat Bichi pretendroient à leur tour les mêmes prérogatives et distinctions que le Roy de Portugal. Ce que la justice distributive exigeroit de cette Cour de leur accorder et sur tout aux Roys de Pologne qui ont beaucoup plus de merite auprès de cette Cour que le Roy de Portugal.

Comme par cet ordinaire je réitère à Sa Majesté les prières que je luy ay faites par deux requêtes du 30. août et 13. decembre dernier, de vouloir bien me tirer de la situation où je me trouve, et qui empire de jour en jour depuis la perte des milles écus que j'attendois de Pologne; je

Kardynałami; a z drugiej strony, iż sami znając, zawiadomieni o łasce i względach dworu Rzymskiego, uczynionych na prośby Króla Portugalskiego dla Prałata Bichi, wymagaliby dla siebie tychże samych przywilejów i wyróżnień, co i Król Portugalski, wymagaliby i inni od obdarzającej sprawiedliwości, najbardziej Króle Polskie, które mają daleko więcej zasługi u dworu tutejszego jak Król Portugalski.

Ponieważ tymże kuryerem ponawiam J. K. Mości prośby moje, jakie już zaniosłem do Niej dwoma prośbami z 30° sierpnia i 13° grud. ostatniego miesiąca grudnia, aby raczyła wydźwignąć mnie ze smutnego położenia, w jakiem się znajduję, i które codziennie się pogorsza, od czasu straty tysiąca talarów, które oczekiwałem z Polski,

je supplie ainsy Votre Excellence de vouloir, lorsque l'occasion s'en presentera, appuyer de son authorité et credit l'equité des mes instances, veu que la mediocrité de mes appointemens, et la convenience du service de Sa Majesté et de la Republique, m'ont necessairement obligé et m'obligent de m'endetter de la somme que je dois, laquelle monte à près de deux mille cinq cens écus de cette monoye romaine, même par les reçus du Commis de la Porte de Venise depuis le départ de S. Ex. Mgr le Comte de Lagnax au mois de Juin 1726. jusqu'au jour d'aujourd'hui, les quels sont de cinq cent vingt neuf écus. Romains que les seuls frais des postes excedent les pensions que j'ay

błagam także J. W. Pana aby zechciał przy podanej sposobności podeymieć swoją władzą i kredytem wypływem słuszności próśb moich, a to sposobnie że mierność mojej płacy i stosowność przyzwoitości służenia J. K. Mości i Rzeczypospolitey, koniecznie mnie przynukiły i przymuszają do zaciągnienia długów wynoszących blisko dwóch tysięcy pięciu set talarów monety Rzymskiej; wydatki z rewersów urzędnika Poczty Weneckiej, od czasu wyjazdu J. W. Hrabiego de Lagnax w miesiącu czerwcu 1726. roku do dnia dzisiejszego, wynoszą pięćset dwadzieścia dziewięć talarów Rzymskich, dowodzą że sama kwota na poczty przenosi płacę, jaką odbieram od Rzeczypospolitey; a przecież

de la Republique; et cependant il y a encore les frais des autres portes de Milan, Gennes et de France, qui montent à une somme assez considerable, mais dont je ne tiens pas la liste pour être obligé de les payer entièrement.

Je viens d'apprendre que l'Ambassadeur de Portugal est parti ce matin pour Gennes, où l'on suppose qu'il attendra, pour s'embarquer, de nouveaux ordres de sa Cour.

J'ay l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

ze jeszcze inne koszta na porty Medyolańskie, Gennueńskie i Francuzkie, które dochodzą do kwot dosyć znacznych, których nietrzymam rachunku, przymuszony opłacać je za każdym razem.

Dowiaduję się że Ambasador Portugalski wyjechał dziś rano do Genui, gdzie się ma zatrzymać, oczekując na nowe rozkazy dworu swojego.

Mam zaszczyt pozostać

itd. itd.

Puget.

List. 32.

Rome, ce 27. Mars 1728.

Monseigneur,

Par ma précédente j'eus l'honneur de faire sçavoir à Votre

Rzym. 27. Marca 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

W ostatnim moim ~~liście~~ liście miałem zaszczyt uwiadomić J.

Excellence que la dernière Con-
grégation députée pour la revision
de la Cause entre l'Archevêque
et les Jesuites de Polock, s'étoit
tenue; qu'elle avoit renvoyé la
decision de cette affaire au juge-
ment du Pape, et enjoint à Mgr
Rivera de luy représenter le sen-
timent de tous les Cardinaux et
Prelats, qui avoient composé cette
Congrégation; et que le penchant
de Sa Sainteté à favoriser l'
Archevêque de Polock me faisoit
craindre, qu'elle ne resolût en fa-
veur du susdit Archevêque. Pré-
sentement j'aurois Monseigneur
celuy d'informer Votre Excellen-
ce que crainte ne s'est que
trop vérifiée par la declaration
des volontés du Pape, selon ce
que les Jesuites nous ont rappor-

W. Pana, że Ostatnia Kongregacya
naznaczona dla rozpatrzenia przy-
sprawy pomiędzy Arcybiskupem
a Jezuitami Połockiemi, już się od-
była; że odniosła się z wyrokiem
tej sprawy do sądu Papieskiego, upo-
ważniwszy Mra Rivera do przed-
stawienia zdania wszystkich
Kardynałów i Prałatów, składają-
cych tę Kongregacyą; i że pociąg
Jego Świątobliwości na stronę
Arcybiskupa Połockiego, kazał mi
się lękać, aby nie wyrzekła na ko-
rzyść tegoż Arcybiskupa. Obecnie
mam zaszczyt donieść J. W. Panu,
że obawa moja aż nadto się spraw-
dziła, ~~objawieniem~~ postanowieniem woli Papieża,
według tego, co Kardynałowi St. Cle-
ment i mnie Jezuici ~~donieśli~~ powiedzieli.
Postanowieniem tem jest, że na
przedstawienie Kardynała Ni-

rapporté au Cardinal St Clement et à moy: cette declaration est que le Pape pretend en suite des insinuations du Cardinal Nicolo Spinola et de quelques autres de ses favoris gagnés par l'Archevêque de Polock, que les biens recouverts sur les Moscovites et donnés aux Jesuites du College de Polock par le Roy Etienne de glor. mem. soient devolus au St Siege, et que le Roy Etienne n'avoit aucun droit sur ces biens, pour avoir pû validement et legitimement les donner au sudt College. Ainsy la volonté du Pape en vertu du Sentiment de la sudite Congregation seroit pmo que le tribunal de la Rotte revoquât et annullât tout ce qu'il avoit cy-devant decreté en faveur de la sudite Donation

Nicolo Spinola i kilku innych jego ulubieńców a przekupnych przez Arcybiskupa Połockiego, Papież uznaje, że odzyskane majątki od Moskalów a dane Jezuitskiemu Kollegium w Połocku przez Króla Stefana świętej pamięci przyznane być mają Swiętemu Kollegium, i że Król Stefan żadnego niemiał prawa do tych majątków aby je stanowczo i prawnie mógł oddać temuż Jezuickiemu Kollegium. Przeto wola Papieska, na mocy zdania rzeczonej Kongregacyi jest: 1o że Trybunał Roty (: Inkwizycyi Kościelnej w Rzymie :) odwoła i zniszczy to wszystko co temu dawniej przyznał na korzyść rzeczonej donacyi przez Króla Stefana uczynionej.

du Roy Etienne - 2° Que ce même Tribunal declarât que cette Donation étoit nulle et insubsistante - 3° Que consequemment à ce nouveau decret de la Rothe il donneroit en vertu du pouvoir des Clefs les biens en question à Sa Majesté, qui en feroit ensuite une nouvelle Donation au susdit College de Potock, qui seroit puis après approuvée par le St Siege. Et enfin que les Jesuites après cette seconde Donation payeraient pour une fois la somme de six milles écus de cette Monoye à l'Archevêque de Potock pour la fondation d'un Seminaire, et pour subvenir aux pressans besoins et pauvreté de son Diocese.

2° Że ten sam Trybunał uzna, iż ta donacya jest żadna i nieskuteczna. 3° Że stosownie do tego nowego wyroku Roty, na mocy władzy kluczów, papież oddać ma w moc tegoż Majątki, J. K. Mości, którą uczyni z nich Donacyę pomienionemu Kollegium Potockiemu, co potem ma być potwierdzonem przez ~~[illegible]~~ Stolicę Apostolską. Że nakoniec po tej drugiej donacyi, Jezuici zapłacą jednorazowie summę sześciu tysięcy talerów monety Rzymskiej Arcybiskupowi Potockiemu na założenie Seminarium, i na zaspokojenie gwałtownych potrzeb i ubóstwa swojej Dyecezyi.

Kardynał St Clement z wszystkiej życzliwości na tutejszego dworu

Le Card. St Clement, et tous les bien intentionnés de cette Cour ont été extremement surpris d'une semblable decision, qui est capable de causer des grands troubles au cas que Sa Sainteté voulût la soutenir. Mais je suis dans l'opinion que le Sacré College et le Tribunal de la Rothe se donneront tous les mouvemens pour faire changer le Pape de résolution, à quoy le Card. St Clement et moy aussy bien que les Jesuites, nous travaillerons de notre côté, tant par nos vives representations au Pape qu'au Cardinal Secretaire d'Etat, lequel me parla déjà differemment des dites resolutions de Sa Sainteté lors que j'eus l'honneur de l'entretenir sur cette matière ces jours passés. Et si j'en dois croire aux expressions de ce Cardinal et

niepamiętni zdziwieni zostali takim postanowieniem, mogą cum gruncie zamieszanie wrazie, gdyby papież utrzymać go żądał. Ale jestem tego zdania, że Swięte Kollegium i Trybunał Roty, wszelkich starań użyją, aby odwrócić Papieża od podobnego postanowienia, o co Kardynał St Clement wraz ze mną i Jezuici z naszej strony, starać się będziemy, bądź to silnemi naszemi przedstawieniami Papieżowi jak Kardynałowi Sekretarzowi Stanu, który mówił już ze mną przeciwnie o tem postanowieniu Papieskiem, w tenczas kiedy miałem zaszczyt rozmawiać z nim, w tym przedmiocie temi dniami. A jeśli wierzyć mogę słowom Kardynała tego i innych

d'une autre personne qui peute
être assez bien informée des volon-
tés du Pape, la verité du fait
seroit que Sa S.té paroissoit re-
solue de pourvoir par la fonda-
tion d'un Seminaire aux besoins
du Diocese de Potock, des quels
Elle est entierement persuadée, à
quel effet Elle voudroit faire sub-
ministrer à l'Archevêque de
Potock quatorze milles écus Ro-
mains, sçavoir huit milles
par la Chambre Apostolique
et six milles par le College des
Jesuites de Potock, la quelle
somme elle juge devoir être
suffisante pour la dudite Fon-
dation.

Pour ce qui est du resultat
de la Congregation Consistoriale
super rebus Polonicis, qui s'est
tenue au sujet du Sequestre des

jnnej osoby, zdającej się być za-
wiadomioną o woli Papieskiej, na
się tak ma, że Jego Swiętobliwość
naklonioną być zdaje się, założe-
niem Seminarium, przyjść w po-
moc potrzebom Dieceji Potockiej,
potrzebom o których dostatecznie
jest przekonana; przeto w tym
celu chciałaby wyznaczyć Arcybi-
skupowi Potockiemu czternaście
tysięcy talarów Rzymskich, to jest
ośiem tysięcy z Izby Apostolskiej
a sześć z Kollegium Jezuitow
Potockich, którą to summę do-
stateczną uważa na wyż. nowo-
na Fundację.

Co do wypadku Kongregacji
Konsystorskiej super rebus Po-
lonicis, odbytej w przedmiocie
Konfiskaty Dóbr Opactwa
Koprzywnickiego, stanęło na

des Biens de l'Abbaye Consi-
sorien, il consiste en ce que le
Pape doit faire expedier des Brefs
à Sa Majesté, aux Evêques et Mi-
nistres du Royaume. Le Pape
a aussy fait enjoindre au Cardi-
nal St Clement d'en ecrire à
Sa Mté et par le Card. Lercary
j'ay eté prié d'ecrire de même
à la Cour de Sa Majesté. Voila
Monseigneur, en quoy consiste
le resultat de cette Congregation;
les dites expeditions se feront
peut-être ce soir, sur lesquelles nous
attendons le Card. St Clement et
moy, les ordres ulterieurs de Sa
Majesté et de Mgrs les Ministres
de la Republique, sur ce qu'il
nous faudra de nouveau represen-
ter à cette Cour après tout ce
que nous luy avons deja exposé
ensuite des ordres precedents
de Sa Majesté et de Mgrs les

na tem, że Papież wysłać ma
listy papierskie do J. K. Mości, do
Biskupów i Ministrów Państwa.
Papież namienił także Kardyna-
łowi St Clement aby napisał o
tem do J. K. Mości, a proszony by-
łem od Kardynała Lercary abym
o temże napisał do Dworu J. K.
Mości. Otóż jest J. W. Panie cały
wypadek tej Kongregacyi; wyż
wspomniane listy wygotowane zdaje
mi się, wieczorem tego jeszcze dnia,
na które wraz z Kardynałem
St Clement, późniejszych czekamy
rozkazów od J. K. Mości i Mini-
strów Rzeczypospolitej względem
tego, co nam znowu przedstawić
wypadnie temuż Dworowi,
po tem wszystkiem, cośmy mu już
przedstawili w skutku pierwszych
rozkazów J. K. Mości i Mini-
strów Rzeczypospolitej.

Ministres de la Republique.

Son Ex. Mr le Vice Chancellier de la Couronne ayant daigné m'informer par ses ordres du 1r Mars, que la Prevôté de Thorn de Jure patronatus Regii, étant venue à vaquer par la mort du dernier Suffragant de Culm, Sa Majesté avoit daigné gratifier de cette dignité Mr l'Abbé Miaskowski, qui avoit eu l'honneur de porter, il y a deux ans l'Etole à son Altesse Monseigneur le prince Royal; mais qu'en vertu d'un prétendu droit de Patronat, les Jesuites du Collège de Thorn devoient aussy avoir nommé à la susdite Prevoté Mr Wysocki, destiné par l'Evêque, nouveau Suffragant de Culm, le quel avoit déjà été installé dans cette dignité par l'Evêque de Culm, qui le favorisoit; et qu'ainsy je devois soutenir auprès de cette Cour la Royale collation de Sa Majesté en empêchant

J. W. Wice Kanclerz Państwa raczył zawiadomić mnie, rozkazami swemi 1° Marca, że Probostwo Toruńskie de Jure patronatus Regii, opróżnione zostawszy śmiercią ostatniego Sufragana Kulmińskiego, Najjaśniejszy Pan obdarzył godnością tą raczył Xiędza Miaskowskiego, który miał zaszczyt dwa lat temu nosić Stołę za J.O. Bratem Królewskim; ale że na mocy jakiegoś prawa Patronatu, Jezuici Kollegium Toruńskiego, mieli obrać także typowie na Probostwo, Xiędza Wysockiego, nowego Sufragana Kulmińskiego przez Biskupa obranego, który miał być już na tę godność instalowanym przez Biskupa Kulmińskiego. Takowego. Że przeto, powinienem utrzymać a tutejszego Dworu,

que la Congrégation Consistoriale n'accorde à Mr Wysocki l'instance qu'il pourroit faire pour la retention de ce Benefice lorsqu'il viendra luy demander l'expédition des Bulles pour son Suffraganat de Culm. J'aurai l'honneur de faire sçavoir à Votre Excellence qu'ayant en suite de dits ordres de Mgr le Vice Chancellier envoyé chez Mgr Riviera Secretaire de la Congregation Consistoriale, l'Avocat dont je me sers dans les matieres legales concernant le service de Sa Majesté et de la Republique en cette Cour, pour appuier le nihil transeat:

Il trouva que la grace pour la retention de ce Benefice avoit déjà été accordée à Mr Wysocki par la Sud. Congregation dès le 4. de ce mois; mais que les Bulles pour Mr Wysocki n'étaient pas encore expediées. Sitot que j'eus appris ces

obór Królewski J. K. Mości, niedopuszczając aby Kongregacya Konsystorska wysłuchała prośb księdza Wysockiego, które zanieść może celem retymacyi Beneficyi, w tenczas kiedy prosić jij będzie o wydanie Bul papierskich na Sufraganią Culmińską. Mam zaszczyt donieść J. W. Panu, że w skutku rozkazu tego J. W. Kanclerza, posłałem do Mgra Riviera Sekretarza Kongregacyi Konsystorskiej, Adwokata używanego przezemnie do ugodownych okoliczności, tyczących się usług J. K. Mości i Rzeczypospolitej u tutejszego Dworu, do założenia nihil transeat; ale on jest zastał, iż Łaska na to Beneficium przyznana już została księdzu Wysockiemu, przez pomienioną Kongregacyą od 4. tego miesiąca; lecz iż bulla na to wieczysta jeszcze wyprawiona. Skoro tylko dowiedziałem się o tym wszystkim

particularités, j'envoyois en expéditionnaire pour apposer le nihil transeat, en Daterie et en Chancellerie mais ces deux tribunaux se trouvent fermés à cause des présentes fonctions et vaquances de Pâques. J'ai informé de tout le Cardinal Protecteur et j'en ay actuellement parlé aux Jésuites qui veillent aux intérêts de la Société en Pologne, leur représentant le tort qu'avoit eu leur College de Thorn, d'attenter au droit de Patronat de Sa Majesté à la susdite Prevoté de Thorn, tandis que Sa Majesté et la République soutenoit et protégeoit de concert leurs Confrères de Potock contre les poursuites et prétentions de l'Archevêque de Potock: que ce n'étoit pas là un moyen propre à leur conserver la Royale pro-

wysłatem umyślnego aby zatożył Nihil transeat w Kancelariach, ale obie te Izby były zamknięte z powodu obecnych zatrudnień i wakacyi Wielkonocnych. Zawiadomiłem o tem wszystkiem Kardynała Protektora, i mówiłem dziś z Jezuitami, uważającemi nad sprawami Zgromadzenia ich w Polsce, wystawiając im winę Kollegium ich Toruńskiego, naddawania na prawo Patronatu J. K. Mci do rzeczonego Prełoceństwa Toruńskiego, w tenczas właśnie, kiedy J. K. Mość i Rzeczpospolita wspiera i opiekuje się na dworze tutejszym współbraćmi ich Potockiemi, przeciw nastawaniom i wymaganiom Arcybiskupa Potockiego: że to nie całkie jest środek właściwy na utrzymanie powszechnej opieki J. K

protection de Sa Majesté et de la
Republique qui leur étoit cependant
si nécessaire pour empêcher que
le dit College de Polock ne devint
à la fin la victime des ruses et
artifices de cet Archevêque et du
grand penchant du Pape à la fa-
veur. les pères me temoignèrent
leur surprise de cette demarche, ajou-
tant que bien loin de se rendre indi-
gnes de la continuation des graces
Royales et bontés de Sa Majesté et
de la Republique, il n'est rien qu'
ils n'entreprissent pour tacher de
les meriter, et qu'ils croyoient
que leurs confrères du College de
Thorn étoient et seroient constam-
ment dans ces mêmes sentimens,
quant à l'egard de la susdite demarche
ils seroient eux mêmes les premiers
à rectifier leurs dits Pères de Thorn.

J. K. Mości i Rzeczypospolitej, która
im wszakże tak jest potrzebna aby
dla przeszkodzenia aby pomienio-
ne Kollegium Połockie nie stało się
w końcu ofiarą przewrotności i
podstępów tegoż Arcybiskupa i wiel-
kiego pociągu Papieża ku stronie je-
go. Ojcowie ci oświadczyli mi swoje
podziwienie z takiego postępowania
dodając, że nie tylko nie czynią się
niegodnemi dalszych łask pańskich
i dobroci J. K. Mości i Rzeczypospo-
litej, ale owszem niczego nie zaniedby-
wają aby na nie zasłużyć, i że są
pewni że współbracia ich Kollegium
Toruńskiego byli i są stale przejęci
temi samemi uczuciami, że co się
tycze pomienionego postępowania,
które będą oni sami najpierwsi do spra-
naprowadzenia ojców swych To-
ruńskich.

Opróżniona jest obecnie

Il vaque presentement un troisieme chapeau dans le sacré College par la mort du Cardinal Corradini, Eveque d'Imola.

J'ay l'honneur d'être

etc. etc.

G. D. Puget.

Trzecie kardynalstwo w Świętem Kolegium przez śmierć Kardynała Corradiniego, Biskupa Imolskiego.

Mam zaszczyt być

itd. itd.

Puget.

List 33.

Rome ce 3. Avril 1728.

Monseigneur,

Continuant à informer Votre Excellence des nouveautés de cette Cour, j'aurai l'honneur de luy faire sçavoir que Mrs Fantoni et Magnanini tous deux Chanoines de Varmie vinrent ces fêtes chez moy pour me dire qu'ils avoient à remettre au Cardinal Lercary Secretaire d'Etat, des lettres de Mr l'Evêque de Varmie avec les

Rzym, 3. kwietnia 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Zawiadamiając dalej J. W. Pana o nowinach tutejszego dworu, mam zaszczyt donieść mu, że Mowie Fantoni i Magnanini, oba kanonicy Warmińscy, byli u mnie pod czas świąt oznajmując że mają do Kardynała Lercary Sekretarza Stanu, listy od Mca Biskupa Warmińskiego obok aktu kanonicznej kurlandzkiej, której był prezesem, i że krok ten ich Biskupa,

Actes de la Commission de Cour-
lande dont il avoit été le président,
et que comme cette démarche de
Mr. leur Evêque avoit pour but le
bon service de la République ou ce
que son dessein étoit de faire connoi-
tre à cette Cour par les susdits Actes
le zèle et constant empressement
de la Nation pour le maintien et
agrandissement de notre Ste Religion.
Ils me prioient ainsi de vouloir
bien les accompagner chez son Emi-
nence. Je le fis effectivement mer-
credi au matin, et après un dis-
cours relatif aux Commissions
de ces deux Chanoines, je tendis
en représentant au Cardinal Se-
cretaire que la République après
ces nouvelles preuves qu'elle ve-
noit de donner de sa piété, sembloit
être en droit d'exiger quelque retour

wypływała z dobrej chęci usłuże-
nia Rzeczypospolitej w tem, że celem
jego było zawiadomić dwór tutej-
szy o zaniesionym ołtarzu o gorliwości
i ciągłym staraniu się Narodu o
utrzymanie i pomnożenie wiary świętej katolickiej.
Prosili mnie w tym celu aby towa-
rzyszył im do Jego Eminencyi. Ja-
koż uczyniłem to we środę z rana
z rozmowy o przedmiocie tyczą-
cej się Kommissyi postanowienia
zwrot obu tych Kanoników, wnio-
słem, przedstawiając Kardynałowi
Sekretarzowi że Rzeczpospolita po nowych
dowodach swojej pobożności, zda
się mieć prawo wymaga-
gania podobnej wzajemności
od Jego Świąto-
bliwości, w mocnem mniemaniu,
że w obecnych okolicznościach
Jego Świątobliwość, to co naj-

des bontés paternelles de Sa Sainteté, que dans les circonstances présentes Sa Sté ne pouvoit rien faire de plus agréable à la Nation que de seconder ses instances pour un amiable accommodement de tous les differens qui sont sur le tapis, de remettre au jugement des Etats de la Republique la decision de la cause entre l'Archevêque et les Jesuites de Polock, et de ne point prêter l'oreille a ceux qui tachoient de la porter à témoigner, par quelque voye éclatante son ressentiment par rapport aux Sequestre des Biens de l'Abbaye Coprivnica, comme aussi d'accorder aux pressantes instances de la Republique le prompt rappel de Mgr Lantini. Son Eminence m'a repondit, que

tkiego dla Narodu uczynić może, jest to, kiedy wesprze prośby Jejo do przyjacielskiego załatwienia nieporozumień na stole będących, kiedy podda pod sąd Stanów Rzeczypospolitej wyrok zatargów pomiędzy Arcybiskupem a Jezuitami Połockiemi, nie słuchając tych którzy usiłują nakłonić Ją do pokazania okazania wspaniałym sposobem wzgardy na konfiskatę dóbr Opactwa Koprzywnickiego, jako też przyzwalając skłaniając się do naglących próśb Rzeczypospolitej o rychłem odwołania Mgra Lantiniego. Jego Eminencya odpowiedziała mi, że myśli o sposobach załatwienia tego, ale że brak jakiegoś kompromisu

qu'elle songeoit aux moyens de le faciliter, mais que le manquement d'un compenso dans le quel Sa Sainteté ne pouvoit justement se rappeler, retardoit l'effet de ses bonnes volontés; qu'à l'égard de sequestre Lopsiwieniec, elle continuoit à me dire, que pour le présent Sa Sainteté n'en temoignoit aucun ressentiment, que par la voye de Brefs, et des representations; qu'elle faisoit toujours ses efforts pour empêcher que dans son ministère Sa Sainteté n'écoutat les conseils de mal intentionnés supposé qu'il s'en trouve; Et enfin qu'elle esperoit, que la resolution de Sa Sainteté sur l'affaire de Potock ne seroit pas si eclatante qu'on vouloit me le supposer.

Au sortir de chez le Cardinal

compenso, bez którego Jego Świątobliwość nie może ze słusznością odwołać go, oporności Skutecki dobrych Jej chęci; że co się tycze konfiskaty Kopsywnickiej, ciągnęła daley, do tej pory Jego Świątobliwość, jedynie przez listy papieskie i swoje przedstawienia, okazywała w tym względzie nieukontentowanie; że wszelkich starań ze swojej strony, aby pod czas jego urzędowania, niedopuścić do Papieża rad niechętnych, przypuszczając, że by takowi znaleźć się mogli; i że nakoniec spodziewa się, że odpowiedź Jego Świątobliwości w sprawie Potockiej, nie będzie tak nieprzyjemną, jak to przypuścić usiłują.

Wyszedłszy od Kardynała

Secrétaire d'Etat, j'accompagnois encore les dits Chanoines chez l'Auditeur du Pape Mgr Acoramboni, que je priai de vouloir bien examiner certains papiers qu'ils lui remirent au sujet de la fondation de St. Norbert à laquelle le Chapitre de Varmie présente en vertu de la nomination des Collateurs pour voir s'il y auroit lieu de remettre cette fondation sur un meilleur pied, qu'elle ne se trouve présentement, et de faire changer ces volontés du fondateur, qui sont directement opposées au but principal de la fondation. L'intention du fondateur par exemple est de faciliter aux Nationalités nommées par les Collateurs le moyen d'apprendre la Langue Italienne,	Sekretarza Stanu, towarzyszyłem jeszcze pomienionym Kanonikom do Audytora Papieskiego Mgra Acoramboniego, którego prosiłem o przejrzenie niektórych papierów przez nich mu wręczonych względem Fundacyi Zakładu St. Norberta, do której Kapituła Warmińska, w skutku nominacyi Kollatorów, należy, aby zobaczyć czy nie można fundacyi tej na lepszej postawić stopie, niż jak obecnie się znajduje; i przemienić wolę fundatora założyciela, sprzeciwne wstawiennictwu najwięcej do głównego celu tej fundacyi. Zamiarem bowiem założyciela było raczej ułatwienie współrodakom, przez Kollatorów wybranym, mianowicie nauczenia się Języka Włoskiego, i do-

et de se perfectionner dans la science, et surtout dans les loix canoniques et civiles, et cependant par une volonté toute opposée à son dessein et aux avantages qu'il se promettoit de cette fondation, il choisit pour hospice des Collegiants la Maison de St. Norbert, éloignée de tout commerce de la ville qui est sans Bibliotheque, et dont les Religieux qui sont Flamands ignorent en tout ou en partie la langue Italienne. Ainsy les Collegiants n'ont plus cette facilité d'apprendre la langue Italienne, et ils ne peuvent de même profiter beaucoup dans l'étude des loix, par rapport que les Avocats, les Procureurs et l'Université se trouvent pour ainsy dire au centre de la Ville, et la Mai-

ćwiczenia się w naukach, szczególnie w Prawach Kanonicznych i Cywilnych, a jednak przeciwną woli zmarłego przeznaczeniu i korzyściom obiecującym tej fundacyi, obrał na szpital tegoż kolegium Zakonników dom Sto Norberta, oddalony od wszelkich stosunków z miastem, bez Biblioteki, a których Zakonnicy będąc Flamandczykami nieumieją zupełnie albo w części języka włoskiego. Przeto Kollegiaci niemają tej łatwości nauczenia się po włosku, i równie nie są w stanie wiele korzystać z nauki prawa, że wszyscy Adwokaci, Prokuratorowie i Uniwersytet znajdują się w środku miasta, a Dom Sto Norberta na jednym

ville de St Norbert dans une des extrémités; ceux qui y sont logés, ne peuvent venir en ville aussi souvent, et aussi longtems qu'il le faudroit l'Été à cause des chaleurs excessives, et l'hyver à cause des mauvais tems.

Je viens de recevoir l'avis de la Secretairie d'Etat que les Brefs au sujet de la requette des Biens de l'Abbaye de Koprzywnica doivent être expediés ce soir.

Jusqu'à présent je n'ai sû prendre aucune mesure pour empêcher l'expedition des Bulles de Mr le nouveau Suffragant de Culm Wysocki, avec la retention de la Prevoté de Thorn, par rapport que les Tribunaux sont encore fermés à cause des vacances de Pâques: outre que cette expedition comme j'ay

z jego końców; mieszkający w nim nie mogą tak często jak tego potrzeba i na lato dla tego jak tego potrzeba bywać w mieście, w lecie dla zbytecznych upałów, a w zimie dla słoty.

Odbieram właśnie zawiadomienie z Sekretaryjatu Stanu, że Listy Papieskie w przedmiocie konfiskaty dóbr Opactwa Koprzywnickiego, mają być dzisiejszego wieczora wyprawione.

Do tej pory nie mogłem żadnych użyć środków aby przeszkodzić wyprawieniu Bulli nowego Sufragana Kulmińskiego Wysockiego z zatrzymaniem na Probostwie Toruńskiem, z powodu że Sądy zamknięte są, jako dla wakacyi Wielkanocnych: abowiem wyprawienie to jak słyszałem, nie odbywa się drogą zwy-

j'ay appris, ne se fait pas par les voyes ordinaires mais par la voie secrète où l'on n'admet point le Nihil transeat; néanmoins à l'ouverture des Tribunaux je verrai ce qui se pourra faire pour le maintien de la Collation Royale de la susd.e Prevoté en faveur de Mr Miackowski.

Art 34.

Le Pape a donné à son Auditeur Mgr Acciaramboni l'Evêché d'Imola vaquant par la mort du Cardinal Corradini; ce qui est pour ce Prelat un bon pronostique pour la promotion au Cardinalat.

On dit avoir avis de Portugal que le Roy par une nouveauté particulière, avoit défendu au Patriarche de Lisbonne de céder la droite au nouveau Cardinal de la Motta, à l'occasion

zwyczajną ale drogą tajemną, w której nie przypuszczają Nihil transeat; z tem wszystkiem po otworciu Sądów, obaczę co uczynić można będzie na utrzymanie Królewskiego Kollatorstwa na wyż wzmianionego Probostwa w osobie Xiędza Miackowskiego.

Papież udzielił Audytorowi swemu Mci Acciarambonie mu Biskupstwo Imola, opróżnione śmiercią Kardynała Corradiniego; co jest dla tego Prałata dobra wróżba dostąpienia Kardynalstwa.

Słychać że doniesiono z Portugalii że Król, nowością dziwną z zwyczajną, zabronił Patryarsze Lizbońskiemu ustępować prawej strony nowemu Kardynałowi de la Motta, z powodu odwiedzin, jakie miał mu uczynić; co daje do myślenia Dworowi tutejszemu. Tenże Por-

d'une visite qu'il devoit leur faire, ce qui donne à penser à cette cour. Les autres Ministres Portugais se trouvent bien encore en cette ville, mais ils se disposent journellement à suivre l'Ambassadeur.

J'implore Monseigneur la continuation etc. etc.

le B. Puget.

tugalscy Ministrowie znajdują się jeszcze w tem mieście, ale wybierają się codziennie wyjechać za Ambasadorem.

Upraszam J. W. Pana o dalsze względy i t. d. i t. d.

Puget.

List 34.

Rome le 10. Avril, 1728.

Monseigneur,

Le Cardinal Protecteur et moy nous pénétrons de plus en plus que la decision de Sa Sainteté au sujet de la Cause entre l'Archevêque et les Jesuites de Potock, consiste encore que le Pape, qui est entierement persuadé des besoins du Clergé de Potock, veut y pourvoir par la fondation d'un Seminaire dans

Rzym, 10. Kwietnia, 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Oba z Kardynałem Protektorem, dowiadujemy się co raz więcej, że postanowienie Jego Świątobliwości, w sprawie sprawy pomiędzy Arcybiskupem a Jezuitami Potockiemi, zależy na tem, że Papież, będąc zupełnie przekonany o potrzebach Duchowieństwa w Potockiego, pragnie go opatrzyć założeniem ~~[illegible]~~ Seminarium w

cette même ville pour l'education de la jeunesse Ruthene à servir le Rite: mais ce Seminaire, à l'exemple de celuy des Russes Armeniens de Leopol, devra être dirigé et administré par la Congregation de Propaganda fide. Et parce que sa Sainteté suppose qu'une somme capitale de quatorze milles ecus de cette monaye peut suffir pour l'execution de ses pieuses volontés, elle veut bien faire subministrer huit milles ecus par la chambre Apostolique et six milles par le susdit College des Jesuites.

L'Archevêque de Polock qui voyoit que cet argent luy passeroit par les mains ne paroit pas content de cette decision.

A l'egard de la validité de la Donation du Roy Etienne, et approbation de cette donation

tem że miejscu, celem wykształcenia młodzieży przeznaczonej na usługę obrządku: ale Seminarium to, na wzór Seminarium Rusko-Armiańskiego we Lwowie, powinno być rządzone, prowadzone i zarządzane przez Kongregacyą de Propaganda fide; a ponieważ Jego Świątobliwość tę daje, że summa kapitalna czternastu tysięcy talarów takiejże monety, wystarczyć może na spełnienie pobożnych Jéj zamiarów, przeto ze swojéj strony wyznacza ośm tysięcy talarów z Izby Apostolskiéj a sześć tysięcy z pomienionego Kolegium Jezuickiego.

Arcybiskup Połocki rozumiejąc że pieniądze te przez jego przechodzić będą ręce, nie bardzo rad temu postanowieniu.

Co się tyczé ważności Donacyi Króla Stefana i potwierdzenia

faite par le Legat du St Siège. Sa Sainteté pour ôter tous les soupçons et scrupules qu'on a fait naître sur ces deux points, Me veut par un autre Bref confirmer, approuver et ratifier tous les actes qui concernent cette Donation.

Au sujet de la l'affaire de la Prevoté de Thorn conférée par le Collège des Jesuites à Mr Wysocki au préjudice du Jus Patronat de Sa Majesté, j'ay trouvé moyen d'empêcher quoi dans le prochain Consistoire de Janvier qui vient, on ne propose l'Eglise du Suffragant de Culm pour led. Mr Wysocki, afin de pouvoir faire examiner cette cause par la Congregation Consistoriale.

Il y a quelques jours que des personnes d'Authorité m'ont dit que le Cardinal de Polignac paroissait

tejże Donacyi przez Legata Stolicy Apostolskiey, Żeby Świątobliwość dla usunięcia wszelkich ze swey strony podeyrzeń i skrupułów, jakie przyszli w tey Donacyi co do tych dwóch punktów, chce innym listem Papieskiem, przyznać, zatwierdzić i ratyfikować wszelkie akta tyczące się takowey Donacyi.

W przedmiocie Prewotstwa Toruńskiego, przyznanego przez Kolegium Jezuitów, księdzu Wysockiemu z krzywdą Jus-Patronatus J. K. Mości, znalazłem sposób przeszkodzenia, aby na Konsystorzu przyszłym poniedziałek, nie proponowano Kościoła Suffraganatu Chełmińskiego ponieważ księdzu Wysockiemu, pragnąc by wprzód Kongregacya Konsystorska sprawę tę rozpatrzyła.

Kilka dni temu, osoby mające powagę mówili mi, że Kardynała Polignaca zy wieniem tyże

paroissoit souhaiter son retour en France, et que l'Archevêque d'Ambrun cy-devant Abbé Tencin pourroit bien venir le relever. On suppose aussy que le Cardinal a demandé son rappel de cette Cour: cette supposée demarche a donné lieu à differents jugemens: les uns voyent que le Cardinal de Polignac a demandé d'être rappellé par un principe d'economie, d'autres au contraire pretendent, que le Cardinal voyant que sa Cour non contente peut-être de sa conduite sembloit disposée à le rappeller, il ait voulu par ses instances prevenir ce qu'il n'auroit apparemment pu éviter. Quoy qu'il en soit, le Cardinal ne paroit jusqu'ici faire aucune disposition pour partir et même il a donné à ses Domestiques de nouvelles

także zdaje się, powrócić do Francyi, i że Arcybiskup d'Ambrun, dawniejszy Opat z Tencin, przyjedzie na zastąpienie jego. Przypuszczają także że Kardynał ten prosił sam o odwołanie go z tutejszego dworu: przypuszczenie to dało powód do rozmaitego twierdzenia; jedni widzą że Kardynał Polignac żądał odwołania celem oszczędności, drudzy przeciwnie, mniemają że Kardynał ten, widząc nieukontentowanie dworu swego, także z jego prowadzenia się swego, dla którego o odwołanie go zamyślał, sam chciał prośbami swemi wymódz to, czego uniknąć niemożna by było zapewne. Bądź co bądź, Kardynał ten nie zdawał się żadnych dotąd wydać do tego rozkazów, bo nawet służbie swej nową sprawił liberyę paradną liberyą, oznaczające obecnie przygotowania do zabaw, z powodu rozwiązania bliskiego Króło-

livrées de parade et fait aussy actuellement des preparatifs pour les réjouissances à l'occasion du prochain accouchement de la Reine de France; ce qui fait croire que son départ supposé qu'il ait lieu ne sera pas sitôt.

Mr le Comte Opalinski achève de se perdre par les nouvelles fanfaronades: depuis quelques jours il a acheté deux chevaux de carrosse et un cheval de selle de l'Ambassadeur de Portugal d'un gros prix, et augmenté le nombre des domestiques d'une espèce d'Ecuyer qu'il conduit avec soy en carrosse: cependant je ne sache pas qu'il ait reçu d'argent de Pologne, ny de France, ou que quelque particulier luy en ait prêté; mais il fait accroire

ny Francuzkiej; co właśnie wierzyć każe że zamierzony wyjazd jego nie tak prędko nastąpi.

Hrabia Opaliński ostatecznie gubi się nowemi wybrykami: przed kilkodniami kupił parę karetnych koni, a jednego pod siodło od Portugalskiego Ambasadora, wysokiej ceny, i powiększył liczbę swojej służby rodzajem masztalerza, którego wozi z sobą w karecie: z tem wszystkiem niewiadomo mi, czy otrzymał pieniądze z Polski lub z Francyi, lub czy kto z prywatnych pożyczył mu takowych: ale każe wierzyć tym, co niedobrze zawiadomieni są o położeniu interesów jego, że ma potężne odebrać summy. Niektóry wszakże z po-

à ceux qui ne sont pas bien informés de la situation de ses affaires qu'il doit recevoir de grosses sommes. Quelques uns aussy parmy les gens ordinaires [illegible] l'adresse noy[illegible] bonnement qu'étant parent de la Reine de France, il ne sauroit manquer de moyens pour payer ses dettes : ce qui fait qu'il trouve credit auprès de ces bonnes gens.

J'implore Monseigneur la continuation etc. etc.

le B. Puget.

spolitych ludzi do których się udaje jako przyjęła w dobréj wierze, że będąc spokrewnionym z Królową Francuzką, nie zabraknie mu środków opłacenia swoich dłu-gów: co sprawia, że ma kredyt u tak uwiedzionych tych ludzi.

Upraszam J. W. Pana o dalsze względy, i td. itd.

Puget.

List 35.

Rome, ce 29. Mai, 1728.

Monseigneur,

L'ordinaire de cette semaine m'a apporté les ordres de S. E. M. le Vice Chancelier de la Couronne du 10. du courant, avec les copies des réponses de Mgr de

Rzym, 29. Maja, 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Ostatnia poczta tego tygodnia przywiozła mi polecenia od J. W. Wice Kanclerza Państwa z 10. bieżącego miesiąca, obok kopij odpowiedzi Księcia Prymasa i Kanclerza Wielkiego, na listy, jakie

Primat et Grand Chancelier aux lettres que Sa Majesté leur avoit écrites, pour leur demander qu'ils auroient jugé plus expédient pour condescendre aux instances faites par Mgr le Nonce Extraordinaire de la part de Sa Sainteté pour la révocation des Troupes envoyées par les Généraux d'Armée sur les terres de l'Abbaye de Coprivnica.

Sa dite Excellence m'informe aussy que Sa Majesté après son voyage à Berlin et delà à Fraüdstat pour y signer les Universaux pour la prochaine Diete, se rendra nouvellement jusqu'à la fin d'Août en ses Etats Héréditaires où Sa Royale presence etoit devenue tres necessaire par la mort inopinée de feue S. E. Mgr le Feld Marechal

J. K. Mości pisałado nich, z zapytaniem, co według nich Ekuteczniejszego było by na przychylenie się do żądania Mgo Nuncyusza Nadzwyczajnego, uczynionego przez Jego Świątobliwości, celem odwołania Wojska, przysłanego przez Jenerałów Armii na zajęcie Ziem Opactwa Koprzywnickiego.

J. W. Xaże Wice Kanclerz donosi mi także że Najjaśniejszy Pan po swej podróży do Berlina a stamtąd do Fraudstat, dla podpisania tam Uniwersałów na przyszły Sejm, uda się znowu w końcu Sierpnia do swych Państw Dziedzicznych, gdzie obecność Jego Królewska nader potrzebną się stała przez niespodziewaną śmierć Jego Ex. Feldmarszałka Wiel: Koronnego.

J. W. Wice-Kanclerz pisze

Comte de Flemming.

De plus la dite Excellence m'écrit que Mgr le Nonce Extraordinaire paroissoit ne vouloir se rendre en Pologne avant le retour de Sa Majesté en son Royaume, par rapport qu'il disoit n'avoir pas encore reçu les ordres qu'il attendoit de sa Cour avant de faire ce voyage; ce qui pourroit retarder l'effet de ses négotiations et des souhaits des États de la République pour un prompt et amiable accommodement de tous les sujets des différents passés et présents; vu que si les matières ne se trouvent déjà digérées avant la tenue de la Diète, il sera fort difficile de beaucoup effectuer dans le temps de la Diète, où l'on ne peut guères traiter que des affaires du dedans du Royaume.

pisze mi dalej, że Mgr Nadzwyczajny Nuncyusz niechętnym się zdaje przybycia do Polski, przed powrotem J. K. Mości do swego Królestwa, z powodu jak mówi, iż nie odebrał jeszcze z dworu swego rozkazu, którego spodziewał się przed tą podróżą; co może opóźnić skutek negocyacyi jego, a życzeń Stanów Rzeczypospolitej co do tem skutecznego i przyjacielskiego układu ~~porozumienia~~ w rozmaitych przedmiotach przeszłych i obecnych zawikłań; a to z tego powodu, że jeżeliby okoliczności te nie były już ubite przed ~~odbyciem~~ otworzeniem Sejmu, byłoby daleko trudniej uskutecznić to podczas Sejmu, na którym zwykle ~~odbywają się~~ ułatwiają się wewnętrzne interessa krajowe.

Nie omieszkam z wszystkich

Je ne manquerai point de faire pour le service de la Républque le meilleur usage qu'il me sera possible de tous ces points après que j'en aurai auparavant conferé avec le Cardinal St Clement que je n'en ai encore pu entretenir depuis son retour en cette ville, a cause de ses grandes occupations.

Le matin il y a eu Chapelle Papale au Vatican pour l'anniversaire de la Création de Sa Sainteté; je n'ai point manqué d'etre à l'Exemple des autres Ministres des Princes Catholiques faire le compliment accoutumé ad multos annos.

J'implore l'Honneur ~~etc~~ la continuation etc.

le B. Puget.

wiadomości te, ~~tych~~ ~~Serwisów~~, o ile będzie można, obrócę na korzyść usługi mojej, obrócę na korzyść ustaw Rzeczypospolitej, ale wprzód chcę pomówić o tem z Kardynałem St Clement, z którym dotąd jeszcze rozmawiać nie mogłem, od powrotu jego do Miasta, z powodu wielkich jego zatrudnień.

Dzisiejszego rana odbyła się msza w Kaplicy Papieskiej na Watykanie, jako w rocznicę wyboru Jego Świątobliwości; poszłem za przykładem innych Ministrów Mocarstw dla narodów Katolickich, aby złożyć życzenia zwykłym ~~sposobem~~ ad multos annos.

Upraszam J. W. Pana o dalsze względy itd. itd.

Puget.

List 36.

Brünn, ce 29. Mai. 1728.

Monseigneur,

Les reflexions que la prudence veut que je fasse sur l'incertitude des evénémens de ma detinée après le décès de Sa Majesté (: que Dieu veuille conserver longues années :) m'ayant quelque tems obligé de songer sérieusement aux moyens les plus aisés et les plus sûrs pour me garantir de l'hazarde misère qui ménace mes vieux jours et une vie consacrée jusqu'icy au service du Roy et de la Republique, et pourvoir à l'honnête education d'une pauvre et nombreuse famille: je crois que si je pouvois obtenir la survivance de la charge de Generale des Postes des Etats de la Republique, ce seroit generosité un asile assuré et bien gracieux contre tous les tristes evé-

Brynn, 29. Marca, 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Zastanowiwszy się jako roztropność mnie każe nad niepewnością wypadków położenia mego, po śmierci J. K. Mości (: którą niech Bóg zachowa w najdłuższe lata :) każe na serio myśleć o najłatwiejszych i najpewniejszych środkach zastanawiających przed nawidzącą nędzą, jaka zagraża starym dniom moim i życiu poświęconemu dotąd na usługi Króla i Rzeczypospolitej, jako też o należnem uczciwego wychowania biednej a licznej mojej rodziny. Zdaje mi się że gdybym mógł otrzymać najlepiej po dyspozytorze urzędu na Naczelnika Poczt w Stanach Rzeczypospolitej, byłoby to dla mnie pewna i dobra posada, zabezpieczająca przeciw smutnym wypadkom

260.

nemens, auxquels je ne suis que trop visiblement exposé. Je voudrais bien avoir toute la suffisance nécessaire pour en remplir dignement les fonctions. Si Votre Excellence, comme j'ai lieu de l'esperer de ses graces et bontés, daignoit appuyer de son credit et authorité le peu de mérite que je puis avoir acquis auprès du Roy et de la République par l'espace de 26. ans de Service, Sa Majesté ne tiendroit par un effet de sa Clemence et magnanimité me refuser la Grace de la dite Survivance. Je supplie ainsy V. Ex. de vouloir bien en cette affaire s'interésser pour moy ~~dans~~ dans le prochain Congrès qu'il ~~pourra~~ pourra y avoir à Fraustadt ou S. E. Mgr le Vice-Chancelier de la Couronne me marque

stwom, na które widocznie jestem ~~wystawiony~~ narażony. Wiedziałbym się że posiadam wszystkie ~~własności~~ warunki, potrzebne do godnego ~~sprawowania~~ sprawowania tego miejsca. Zechciej J. W. Pan, w czym spodziewam się od łaski i dobroci jego, razem wsparciem się i władzą swoją poprzeć małe zasługi jakie pozyskać mogłem u Króla i w Rzeczypospolitej przez 26-letni przeciąg usług moich, Jego Królewska Mość przez sprawiedliwość i wspaniałomyślność swą nie mogłaby odmówić mi wyż wymienionego ~~dygnitarstwa~~ miejsca. Upraszam J. W. Pana o wspomnienie za mną w tej okoliczności na przyszłym Kongresie, mającym się odbyć we Frandstat, gdzie, jako mi donosi J. W. Wice Kanclerz Koronny, J. K. Mość przybyć ma po bytności swej w Birżonie, celem podpisania

tam

marque que Sa Majesté doit se rendre après son voyage à Berlin afin d'y signer le universaux pour la prochaine Diète. J'ay quelque avis que le présent Géné-ral des Postes songe à s'en dé-mettre. Je n'exagererai pas icy à V. Ex. quelle gloire il reviendroit au Roy et à la Republique sur tout auprès de cette Cour d'a-voir gratifié ma vieillesse la quel-le je pourrois toujours nonobstant cetter charge employer icy au ait-tenus au bon et fidel service du Roy et à la Republique, ainsy que j'ai eu l'honneur de faire jusqu'à present. Mon-seigneur, ce n'est pas le reve pos que je cherche, toute gloire me sera [illegible] s'il s'agira du service du Roy et de la Répu-blique, mais je cherche à m'assu-rer un pain quotidien contre

Uniwersałów na przyszły Sejm. Uwiedziono mnie że teraźniejszy Naczelnik Poczt chce się uwolnić od tego urzędu. Nie nadto nie powie-działbym J. W. Panu, na jaką przyniosłoby to Królowi chwałę i Rzeczypospolitej, nadewszystko u tutej-szego dworu, gdyby wynagrodził moją starość, którą zawsze i oprócz tej posady mógłbym się tu gdzie indziej, użyć na dobre i wierne usługi Króla i Rzeczypospolitej, tak jak mam to zaszczyt wypeł-niać do tego czasu. J. W. Panie, nie odpoczynku to ja pragnę. Każda praca miłą mi będzie, gdzie tylko idzie o usługę Królowi i Rzeczypospolitej, ale szukam zabezpieczenia sobie powsze-dniego chleba, na smutną nie-pewność i wypadki przyszłości. Ten prośbę tę chce J. W. Panu wyrazić, że posada ta równie

les facheuses incertitudes des evéne-
mens de l'avenir; par là V. Ex.
connait que je suppose que cette
charge me seroit également assurée
sous un nouveau regne, surtout si elle
me venoit à être confirmée dans la
prochaine Diete, il me paroît qu'elle
ne pourroit plus être amovible; mais
tenant Monseigneur j'aurai bien
des craintes que je ne recherchasse
un phantôme qui disparoitroit
lorsque je voulois le tenir, et qui
rendroit peut-être ma condition
plus mauvaise. C'est pourquoy
Monseigneur, ~~puis~~ daignez m'
être propice, et si V. Ex. connais-
soit que ce que je recherche ne fut
pas une chose stable et assurée,
je la supplie tres humblement
de jeter plutôt l'oeill sur quel-
que autre employ de quelque
convenience et qui puisse m'as-
surer un pain que je cherche.

zapewnioną mi być ma; ~~będzie~~ i pod no-
wem panowaniem a nadewszystko
jeśli ją przyszły Sejm zatwierdzi,
zdaje mi się że już nieodwołalną
się stanie. Inaczej J.W. Panie
obawiałbym się abym nie ścigał
za marą, uchodzącą mi z ręku,
kiedy bym trzymać ją rozumiał,
a tym sposobem pogorszając jeszcze
me moje położenie. Dla tego to
J.W. Panie, raczcie mi być ła-
skawym, a jeśli J.W. Pan rozumie
miał że to o co proszę niebyłoby
nigdy stałą i pewną, pokorne
prośby do niego zanoszę, abyś zwró-
cił oko na inną jaką uczciwą
posadę, któraby mogła zapewnić
mi chleb, ~~któr~~ jakiego się staram
po 26° letnich wiernych usłu-
gach; nieszczęśliwie bowiem bytu

après 26. ans de fidel service, n'étant pas juste que je sois dans ma vieillesse exposé à la dure nécessité de mandier ma subsistance, ce qui pourtant ne manqueroit pas de m'arriver si les graces et haute protection de V. Ex. ne daignent éloigner de moi ce calice si amer, j'en implore donc le puissant secours et j'ai l'honneur d'être

etc. etc.

le B. Puget.

by, gdybym w starości wystawiony był na twardą potrzebę żebrania na życie, co wszakże nieuni-knięcie stać by się mogło, gdyby względy i wysoka opieka J. W. Pana nie raczyły oddalić odemnie ten kielich goryczy; upraszając przeto o przeważną jego pomoc, mam zaszczyt być itd. itd.

Puget.

Lit 37.

Rome, ce 5. Juin, 1728.

Monseigneur,

La semaine passée j'eus l'honneur de rendre compte à V. Ex. que j'avois reçu de S. E. le Vice Chancelier de la Couronne les copies de Réponses de Mgr le Primat et Grand Chancelier aux lettres que Sa Majesté leur avoit écrites pour entendre

Rzym, 5. czerwca, 1728. r.

Jaśnie Wielmożny Panie,

Zeszłego tygodnia miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, iż odebrałem od J. W. Wice Kanclerza Koronnego kopije odpowiedzi Księcia Prymasa i Kanclerza Wielkiego na listy Królewskie, w celu zasięgnięcia ich zdania, co do

leur avis sur les instances faites au nom de Sa Sainteté par Mgr le Nonce Extraordinaire pour la revocation des troupes envoyées sur les terres de l'Abbaye de Cyprzinica: de plus que la dite Excellence m'informoit que ce Prelat doutoit s'il devoit se rendre en Pologne avant Sa Majesté sans avoir préalablement reçu les ordres précis de Sa Sté ou du Cardinal Secretaire d'Etat: sur quoi j'attendois avant de me servir des dits ordres de conferer avec le Card. St. Clement qui étoit de retour en cette ville.

Présentement j'aurais, Monseigneur, l'honneur de faire sçavoir à V. Exc. qu'ayant eu dès le commencement de cette semaine plusieurs entretiens avec le Card. St. Clement sur les matières ex-

przed przedstawieniem, w imieniu Jego Świątobliwości, przez Mgra Nadzwyczajnego Nuncyusza uczynionych, względem odwołania wojska przysłanego na zajęcie ziem Opactwa Cyprzynickiego: dalej, że tenże J. W. Mgr Kanclerz uwiadomił mnie, iż Prałat ten niebył pewny czy ma się udać do Polski przed przybyciem J. K. Mości, nieodebrawszy wprzód wyraźnego rozkazu na to polecenia od Jego Świątobliwości lub od Kardynała Sekretarza Stanu: na co czekałem, ostrzegałem, nim mia tem rozk. wypełnić wyż. rzeczone rozkazy ponowienia z Kardynałem St. Clement, który już wrócił do tutejszego miasta.

Niniejszem mam zaszczyt uwiadomić J. W. Pana, że od mówienia się kilkokrotnie na początku tego tygodnia z Kardynałem St. Clement w myśl ma-

cy-dessus dont S. Ex. Mgr le Grand
Chancelier daigna aussy m'informer
par une lettre du present may.
Je me rendis jeudi matin au Palais
et commençai mes representations
au Card. Secretaire d'Etat par le
contenu des reponses de Mgrs le
Primat et Grand Chancelier, j'eus
l'honneur d'exposer en peu de mots
à Son Eminence la forme du
Gouvernement du Royaume de Po-
logne, selon le quel il étoit difficile
de faire revoquer une chose suivie
en execution d'une loix établie
par tous les Etats de la Republique,
ce que je confirmai par l'exem-
ple assez frais de la Revocation
de l'interdiction de la Nonciature,
la quelle n'avoit pu être effec-
tuée que par un Senatus Consi-
lium, tenu à Varsovie au mois

wyrażonych punktach a ta-
kowe, przez J. W. Kanclerza Wiel-
kiego, listem tego zbiegłego mie-
siąca maja, doniesionych mi;
udałem się we czwartek z rana
do Pałacu, a począłem od przed-
stawienia Kardynałowi Sekretarzowi
Stanu treści odpowiedzi Księcia
Prymasa i Kanclerza W., miałem
zaszczyt w kilku słowach
przedstawić Jego Eminencyi for-
mę Rządu Królestwa
Polskiego, według którey trudnem
jest odwołanie rzeczy zapadłey
wyrokiem prawa ustanowione-
go przez wszystkie Stany Rzeczy-
pospolitey, czego dowodem przy-
kładem dość świeżym odwołania
zawieszenia Nuncyatury, które
dokonane nie mogło być, aż przez
Senatus Consilium w Warsza-
wie odbyty w miesiącu marcu
1727. roku, a stąd wniosłem,

de mars 1727. d'où je conclurois que l'envoye des Troupes par les Généraux d'Armée de la Couronne sur les terres de l'Abbaye de Coprzywnica, étant une suite de la dernière Constitution de Grodno et un résultat pris par les Senateurs et Ministres dans le dernier Senatus Concilium, il ne pouvoit se prendre aucune résolution en l'absence de Sa Majesté. Après avoir ainsi justifié l'avis de Mrs le Primat et Grand Chancelier, je passai aux causes qui retardoient le départ de Sa Majesté pour la Pologne. Ensuite je présentai à Son Eminence les motifs assez pressants qui auroient à la fin pu déterminer Mgr Paulucci à aller attendre Sa Majesté à Varsovie, avant

że postanie wojsk przez Generałów Koronnych na zajęcie dóbr Opactwa Koprzywnickiego, będąc wypadkiem ostatniej uchwały Grodzieńskiej i wynikiem postanowienia Senatorów i Ministrów na ostatnim Senatus Concilium, nie może być odwołane pod nieobecność J. K. Mości. Usprawiedliwiając tym sposobem zdanie Księcia Prymasa i Kanclerza Wo przeszedłem do powodów opóźniających powrót J. K. Mości do Polski. Następnie przedstawiłem Jego Eminencyi dość nagłe powody które powinny były nakłonić nakłonić Mgra Paulucciego do przybycia do Polski i czekania tam na J. K. Mość, przed odebraniem stąd przez tłumaczących wyraźnie na to do tego polecenie — czekając tam słowa swoje w przedmiotach tych,

d'en avoir reçu des ordres positifs d'icy; je finis mon discours sur ces matières, en suppliant Son Eminence de faire agréer à Sa S^té les raisons pour lesquelles Sa M^té ne pouvoit, nonobstant sa bonne volonté, complaire sitôt aux offices faits par Mgr le Nonce Extraordinaire pour la révocation des troupes envoyées sur les terres de l'Abbaye de Czerwinsko, comme aussy la sage résolution que pourroit avoir prise Mgr Santucci de se rendre en Pologne conformement aux souhaits de Sa Majesté et aux instances de M^rs les Ministres de la Republique, qui désirôient de le voir avec empressement. Sur quoy M^r le Cardinal Lercari me répondit: qu'il feroit ses efforts auprès de Sa S^té et de la Congrégation super rebus Poloniae, tant

wpraszając Jego Eminencyą aby chciała wytłumaczyć Jego Swiątobliwości powody, dla których Najjaśniejszy Pan niemoże, pomimo najlepszych chęci, przychylić się na wezwanie Nadzwyczajnego Nuncyusza co do rychłego odwołania wojsk przysłanych na zajęcie dóbr Opactwa Czerwińskiego, również co do postanowienia przyjęcia uczynionego przez M^ra Santucci względem przybycia do Polski, według życzeń J. K. Mości i prośby Ministrów Rzeczypospolitej, oczekujących na to przybycie z upragnieniem. Na to kardynał Lercary odpowiedział mi: iż wszelkich użyje starań około Jego Swiątobliwości i Kongregacyi super rebus Poloniae, tak w wytłumaczeniu opóźnienia wyż rzeczonego odwołania, jak

pour excuser le retardement de la dite revocation que pour faire approuver le depart de Mgr le Nonce pour la Pologne, auquel à ce que je crois, on ouvrira aussy bien qu'à Mgr Lantieri ordre d'agir et vivre en bonne union et intelligence pour pouvoir mettre fin à l'accord projetté, qu'on pretend toujours icy être beaucoup plus avantageux à la Nation, qu'il ne l'est au St Siege, lequel dit on veut bien y lacher de son pied faciliter en tout ce qu'il peut le retablissement de l'ancienne union et bonne intelligence entre les deux cours. Je renouvellai encore à Son Eminence les instances que je luy avoit déjà faites plusieurs fois de donner supposé qu'on ne l'eût fait à Mgr le

w naktonieniu do wyjazdu Mgo Nuncyusza do Polski, którego jak mi się zdaje, równie jak i Mgo Lantieriego, polecenie dadzą działać i żyć w jedności i zgodzie aby potrzebne do przyjścia do dobrych stosunkach, aby przyjściu zamierzoną zgodę, która jak ciągle rozumieją tutaj, korzystniejsza jest dla Narodu polskiego, niż dla Stolicy Apostolskiej, pragnący jak mówią, ustąpić ze swego, aby we wszystkim ułatwiać co tylko może, ułatwienie przywrócenie dawnej zgody i dobrych stosunków pomiędzy obu dworami. Ponowiłem jeszcze Jego Eminencyi, wielokrotnie dawniej uczynione moje prośby, przypuszczając że nie były uczynione Mgowi Nuncyuszowi, aby dała objaśnienia nas

le Nonce des informations positives sur les points que V. Ex. luy avoit présentés et qu'il avoit pris ad referendum. A quoy le Card. Lercary repondit ce que j'eus l'honneur de mander à V. Ex. par la mienne du 15. du passé, savoir qu'on avoit sur cette matière écrit à Mgr Cantucci tout ce que l'on avoit cru faisable, et que ce Nonce d'ailleurs avoit des ~~instru~~ instructions suffisantes et assez amples pour traitter sur toutes les matières dont on est en dispute.

Mgr le Vice Chancelier ayant daigné m'apprendre par sa lettre du 17. May, l'union de l'Evêché de Mohilow à l'Archevêché de Polock, et la Nomination de Sa Majesté à la Coadjutorie de Kijow en faveur de Mgr

na punkta przez J. W. Pana przedstawione, a wzięte przez niego ad referendum. Na co Kardynał Lercary odpowiedział, co miałem zaszczyt do nich J. W. Pana listem z 15-tego zeszłego miesiąca, to jest: że już w tym przedmiocie pisano do Mgra Cantuccigo, co tylko stosownie ~~dyferencja~~ uważano, i że ten Nuncyusz ma posiadać już dostateczne; zupełne instrukcye do działania we wszystkich przedmiotach, o które spór idzie.

~~Z Wolnice~~ ~~Kancler~~

Odebrawszy od J. W. Wice Kanclerza, listem swym z 17º maja, uwiadomienie o przyłączeniu Biskupstwa Mohilowskiego do Arcybiskupstwa Połockiego, i o nominacyi przez J. K. Mości na Koadjutorstwo Kijowskie, J. W. Szeptyckiego

Szczytycki cy-devant élu par le Chapitre des Archimandrites, j'en ai conféré avec le Cardinal Protecteur et nous sommes convenus d'agir de concert, pour faire approuver par Sa Sainteté et par la Congrégation de Propagande fide les dites dispositions de Sa Majesté.

Hier matin jour Anniversaire du Couronnement de Sa Sainteté, il y eut Chapelle papale au Vatican, et le soir comme la ville il y eut des illuminations et feux de joye par toute la ville, outre les deux du Chateau St. Ange qu'on appelle Girandole: malgré la misère où je me trouve présentement réduit, je fis pour l'honneur et la gloire de la Nation, les démonstrations de joye accoutumées, en semblables occasions par les autres Minis-

dawniej przez Kapitułę Archymandrytów wybranego, naradziłem się o tem z Kardynałem Protektorem, i postanowiliśmy działać łącznie, aby Jego Świątobliwość i Kongregacya Propagandy fide, zatwierdziły wyżrzeczone postanowienie J. K. Mości.

Wczoraj rano, jako w rocznicę Koronacyi Jego Świątobliwości, odbyła się msza w Kaplicy papieskiej na Watykanie, a wieczorem była illuminacya i fajerwerki, zwane Żyrandole, w całem mieście, prócz dwóch na Zamku Sto Anioła. Pomimo niedostatku w jakim obecnie znajduję się, dla honoru i chwały Narodu, musiałem przyjąć oznaki radości w podobnych zdarzeniach, okazywanych przez wszystkich Posłów Państw obcych.

tres des Puissances Etrangères.

Il s'est divulgué que le Roy de Prusse songe de faire instruire un des Princes ses fils dans la Religion Catholique, afin que dans la prétendue prochaine declaration du Roy des Romains le sort puisse tomber sur ce Prince.

Le Prince de Monte Miletto frère de Mr le Duc de Siciniano Brigadier des Chevaliers Gardes de Sa Majesté, partit samedy passé avec la Princesse son Epouse pour ses Etats dans le Royaume de Naples. La critique et la médisance ont osé attaquer l'honneur de cette vertueuse Dame par l'endroit le plus sensible; par les larmes qu'elle repandit en abondance à son depart, on a jugé qu'elle quittoit avec regrêt le sejour de cette ville.

28.

Le Prince de Rossano Borghese doit aussy aller en peu

Rozeszło się że Król Pruski zamierza jednego z Królewiczów synów swoich ćwiczyć w Religii Katolickiej, gdyby wraie naszego przyszłego ogłoszenia Królem Rzymskim, los mógł wypaść na tego Książęcia.

Książę Monte Miletto, brat Książęcia de Siciniano, Brygadiera Kawalerów Gwardyi J. K. Mości, odjechał zeszłej soboty, z Księżną małżonką swoją do Państw Królestwa Napolitańskiego. Obgadanie i posądzenie śmiały dotknąć dobrą sławę cnotliwej tej Pani, ze strony najdotkliwszej; a po łzach obficie przy wyjeździe swym wylanych, wnoszono że z żalem tutejsze miasto opuszcza.

Książę Rossano Borghese wkrótce, w towarzystwie Księżnej Colonna,

de jours en compagnie de la princesse Colonna son épouse, faire un tour dans les Etats de la Religion au Royaume de Naples.

Par un courrier exprès qui arriva de Paris au commencement de cette semaine, le Cardinal de Polignac reçut le cordon bleu dont le Roy son Maitre l'a honoré à la place du défunct Cardinal Gualtieri, avec les nouvelles du prochain accouchement de la Reine de France.

Mardi au matin le Cardinal Alberoni partit pour Ancone.

J'ai l'honneur Monseigneur, d'être etc. etc.

le B. Puget.

metrioliks swojij przyjechać się do Sancto donna swego w Krolestwie Neapolitańskim.

Umyślnym Kurjerem przybyłym z Paryża na początku tego tygodnia, Kardynał Polignac otrzymał Order St Ducha, którym Król Pan jego, zaszczycił go na miejsce nieboszczyka Kardynała Gualtieri, obok wiadomości o bliskiem rozwiązaniu Królowej Francuskiej.

We wtorek zrana, Kardynał Alberoni wyjechał do Ankony.

Upraszam J. W. Pana etc. etc.

Puget.

List 38.

à Rome, ce 12. Juin 1728.

Rzym, 12. Czerwca, 1728. r.

Monseigneur,

Jaśnie Wielmożny Panie,

Il y a quelque tems le R. P. de Gallifet, assistant Général des Jesuites de France, reçut par la voye des Jesuites Missionaires à Thessalonique une Depeche contenant plusieurs papiers et deux lettres originales datées à Thessalonique le 5. Août 1727. et signées Philippus Orlik Dux, desquelles l'une étoit adressée à sa Sté et l'autre au dudit P. de Gallifet.

Le Duc Orlik selon qu'il se donne à connoitre par cette depeche est natif Polonois et le même qui fut élu Duc des Cosaques après la mort du fameux Mazepa en Turquie, où il avoit suivi le defunt Roy de Suede. Dans sa lettre au père de Gallifet il raconte que le Czar de Moscovie ayant entr'autres choses cedé au Turque Turc l'Ukraine citerieure par la paix entr'eux, conclue après la bataille du fleuve Pruth en Moldavie, la Porte la luy offrit avec la pro-

Niedawno temu Ojciec Galliffet, pomocnik Generała Jezuitów we Francyi, odebrał przez Jezuitów Missionarzy w Tessalonice, depeszę zawierającą wiele papierów i dwa listy oryginalne datowane z Tessaloniki 5º Sierpnia 1727. roku, a z podpisem Philippus Orlik Dux, z których jeden adresowany był do Jego Świątobliwości a drugi do pomienionego Ojca Galliffeta.

Xiążę Orlik, według tego jak przez tę depeszę nazywać się każe, jest rodem Polak, i ten sam co obrany był Xiążęciem Kozaków po śmierci sławnego Mazepy w Turcyi. W liście swoim do Ojca Galliffeta, powiada że Car Moskiewski ustąpiwszy między innemi rzeczami, Turkom Ukrainy po tej stronie leżącej, pokojem pomiędzy sobą zawartym po bitwie nad Prutem w Moldawii,

tection; mais que luy Duc Orlik
ne voulut point l'accepter contre
le gré et bon plaisir du Roy et de
la Republique de Pologne. Que la Por-
te voyant la repugnance à recevoir
des Biens qu'elle luy offrait en sou-
veraineté, et d'un autre côté, la vi-
gueur et fermeté avec laquelle Mgr
le Comte Chomentowski palatin
de Masovie, soutenoit à Constanti-
nople les droits et pretentions du
Roy et de la Republique sur l'Uk-
raine citerieure, le Grand Sei-
gneur deputa au Roy de Polo-
gne des Ambassadeurs pour trait-
ter cette affaire amiablement
et avec lesquels Sa Majesté con-
vint de le faire mettre et main-
tenir par la Republique dans
la souveraine possession de la
dite Ukraine, sous cette condi-
tion; post conclusam cum eo ve-
ram pacem. Et qu'apres la Con-

Porta ustąpiła mu takowey,
z opieką swą nad nią ~~wraz ze swoją opieką~~; ale że on,
Xiążę Orlik przyjąć tego nie chciał
bez woli i zezwolenia Króla i
Rzeczypospolitey Polskiey. Że Porta
widząc wstręt jego od ~~do~~ przyjęcia
tego, co mu na państwo oddaje,
a z drugiey strony, dzielność i
wytrwałość z jakiemi J. W. Cho-
mentowski Wojewoda Mazowiec-
ki, utrzymywał w Konstantyno-
polu prawa i opiekę Króla i
Rzeczypospolitey nad tą częścią Ukra-
iny, Sułtan wysłał do Króla
Polskiego Posłów na ~~do~~ załatwienia
tey sprawy przez zgodny sposo-
bem, z którymi postanowił J. K.
Mość wydziela aby Rzeczpospo-
lita utrzymała go przy udziel-
nem posiadaniu rzeczoney Ukra-
iny, pod tym zastrzeżeniem: post
conclusam cum eo veram pa-
cem. A po zawartym ~~ostatecznym~~
pokoju, aby Senatus Consiltum

dution [illegible] de la paix: Senatus Concilium Polonicum (: ce sont les propres paroles:) Opponuit se Regi suo ad dandam mihi protectionem propensum id causa sumendo: ne hoc actu lacesseretur Czarus.

Le dit Pere de Galliffet ayant reconnu par une semblable narration que la chose pouvoit interesser le Roy et la Republique de Pologne il crut devoir communiquer toute la depeche au Card. St Clement Protecteur: ce qu'il fit effectivement et luy remit le tout entre les mains, afin qu'il pût l'examiner à loisir. Son Eminence eût aussi tot la bonté de m'en informer et de me donner le tems et la permission d'en tirer copie que j'envoye au Cabinet de Sa Majesté.

Apres avoir bien examiné cette depeche avec le Card. Protecteur nous trouvames que la demande du Duc Orlik étoit en substance

(: są własne jego słowa:) Opposuit se Regi suo ad dandam mihi protectionem propensum id causa sumendo: ne hoc actu lacesseretur Czarus.

Pomieniony Ojciec Galliffet uznawszy z słów tych, że [illegible] ta, które obchodzić może Króla i Rzeczypospolitą Polską, mniemał za obowiązek oddać depeszy tej Kardynałowi St. Clement protektorowi: co też sam mi uczynił, złożywszy ją w ręce jego, aby zastanowił się nad nią dowolnie. Jego Eminencya uwiadomiła mnie o tém natychmiast raczył dać mi czas i pozwolenie do uczynienia z niéj kopii, którą przesyłam Gabinetowi J. Królewskiej Mości.

Po dokładném rozważeniu takowéj depeszy, poznaliśmy z Kardynałem Protektorem, że przez życzeniem jest Księcia Orlika, aby mógł zostać Na-

d'être declaré Gouverneur de ~~jeune~~ Czar par l'interposition de la Cour Imperiale, ou bien d'être mis en possession de l'Ukraine Citeriaure, à quelle fin il imploroit les bons offices de Sa Sainteté. Et pour disposer cette Cour à s'employer efficacement pour luy soit auprès de l'Empereur, soit auprès du Roy et de la Republique de Pologne, il alleguoit le grand bien et accroissement que recevroit l'Eglise par le bon succès d'un de ses deux projets: que c'étoit moins son interêt ~~propre~~, que celuy de la Religion qui le faisoit agir, que Dieu luy ayant accordé la grâce de reconnoître les erreurs du Schisme qu'il avoit sucées avec le lait, et dont il fit abjuration avec toute sa famille à Vratislavie pour se réunir au sein de l'Eglise

uczyniony młodego Cara za pośrednictwem dworu Cesarskiego, lub też aby otrzymał w posiadanie tej ~~tej~~ części Ukrainy; do czego używał pomocy Jego Świątobliwości. A ażeby tem bardziej nakłonić mógł dwór tutejszy do skutecznego przychylenia ~~się~~ się na swoją stronę, bądź przed Cesarzem bądź przed Królem i Rzecząpospolitą Polską, przytaczał wielkie korzyści i wzrost jakiéby dozna Kościół pomyślnym skutkiem jednego ~~jakiego~~ z dwóch tych zamiarów: że celem działania jego mniéj jest interes własny jako dobro Religii; że Bóg udzielił mu łaski poznania błędów Schizmy, którą zmlekiem wyssał, a któréj zrzekł się wraz z całą swoją rodziną we Wratysławiu, przeniósłszy na teraz ~~się~~ religii Katolickiéj, że od téj pory, ~~nie~~ o niczem innem nie myśli, jak tylko aby uczynić

Roccaine, depuis ce tems là rien ne l'occupoit d'avantage que la pensée de faire quelque chose pour le bien de la Religion : ce qu'il luy seroit facile d'effectuer, en devenant par la faveur de sa Majesté Impériale, Gouverneur du jeune Czar de Moscovie, par rapport que ce Prince étant jeune, il pourroit aisément avec l'education succer l'amour pour l'union à l'Eglise Romaine et la haine pour les mensonges du Schisme, et que ce Prince étant ainsy élevé en des sentiments orthodoxes ne manqueroit pas à mesure qu'il croitroit en âge de protéger l'union de l'Eglise Romaine et de la rendre insensiblement la Religion dominante de S. dans ses vastes Etats.

Que ce moyen ne pouvant réussir, celuy de disposer le Roy et la Republique de Pologne à le mettre

uczynić coś było władnie dla dobra tej wiary: wtedy mu takowo przyjęto, oddawać, wstawując, starki J. Cesarskiej Mości, nauczycielem młodego Cara Moskiewskiego, a to z powodu, że Książe ten będąc tak młodym, łatwo może przez wychowanie wyssać & miłość a ~~miłość~~ powziąć nienawiść przeciw fałszom Schizmy, przyłączając się do Kościoła Rzymskiego; że Książe ten, tak wychowany w uczuciach prawej wiary, dorastając przychodząc do lat, nie omieszkałby zająć się połączeniem Kościoła Rzymskiego, i niemarnie uczynić go panującą Religią, obszernych Państw swoich.

Że jeśliby zamiar ten osiągnąć przyjść do skutku, drugi, to jest przychylić się Królowi i Rzeczypospolitej Polskiej

en possession de l'Ukraine ultérieure ne seroit pas avantageuse à l'Union à l'Eglise Romaine, qu'utile à la République, parcequ'étant devenu Souverain de cette Province: Certe, dixit, in uno anno, novvi, persecutione et oppressione .... sed repraesentatione errorum et haeresum quae modernae Ecclesiae quae ibi nec resonuntur, nec audiuntur, potuissem Provinciam illam ad unionem cum Romana Ecclesia adducere; et sic Republica potuit habere, tot Mille Cosacos, suis propriis Stipendiis militantes et secura semper esse sua possessionis, quae nunc que periclitabitur, quousque Cosaci Zaporovienses à Ttano nunc ad tempus protecti in societate et vicinio Tartarorum manebunt.

Par deux autres Dépêches des 18. février et 18. mars da-

do przyprowadzenia go do posiadłości pogranicznej części Ukrainy, tak niebyłoby korzystnie dla unij z Kościołem Rzymskim, jak użytecznie dla Rzeczypospolitej, zostawszy bowiem Panem tej prowincyj:

W dwóch innych Depeszach, z 18. lutego i z 18. ostat-

niers, dont j'envoie ce soir copie au Cabinet de Sa Majesté, et que je dois écrit cette fois en droiture au Cardinal St Clement, ils implore les bon offices de son Eminence auprès de cette Cour et celle de Sa Majesté en faveur des promesses que Sa Mté fit autre fois aux Ambassadeurs de la Porte de les faire mettre et maintenir en possession de l'Ukraine cy-dessus.

Or comme son Eminence m'a communiqué toutes ces choses afin que je rendisse conte à la Cour de Sa Majesté, j'ay aussy crû être de mon devoir d'en informer et prevenir Votre Excellence.

On croît icy avoir des avis de bonne part, que la maison de Bavière fait des ménées dans l'Empire et en Espagne pour faire tomber sur l'Electeur de ce

niego mieniąc, których będę miał dziś wyprawić ~~przysłaną~~ Kopiję Gabinetowi J. K. Mości, a w których tym razem którego ten wyprost pisze do Kardynała St. Clement, prosi ~~imponuje~~ o dobre oficia u Jego Eminencyi do tutejszego dworu i do Jego K. Mości, względem obietnicy uczynionej niegdyś Posłom Porty utrzymania go przy posiadłości wyż wymienionej Ukrainy.

Owoż, ponieważ Jego Eminencya zakommunikowała mi wszystkie takowe okoliczności, abym zdał z nich sprawę dworowi J. K. Mości, rozumiałem być obowiązkiem moim donieść i uprzedzić J. W. Pana o tem.

Zdaje się tu mieć z dobrego źródła wiadomość, że dom Bawarski rad prowadzi intrygi w Cesarstwie i w Hiszpanii, aby na Elektora tegoż narzucić wybór na Króla Rzymskie-

nous l'élection d'un Roy des Romains, en quoy plusieurs pensent que cette Maison pourra bien reussir; que la France même s'intéresse pour elle auprès des Alliés d'Hanover, et que dans le prochain Congrès Soissons on devra particulièrement traitter cette affaire.

Le Pape tint jeudi au matin 10. du courant Consistoire public dans le quel il donna le Chapeau rouge au nouveau Cardinal Lotti. Et n'ayant par cette ordinaire rien de plus à mander à Votre Excellence, j'ay l'honneur d'être avec un très profond et très soumis respect

etc. etc.

le B. Puget.

go, wiem miła nowina, że domowi temu powiedzie się to może, że nawet Francya dopomaga onu w oczach sprzymierzonych Hanowerskich, i że na przyszłym Kongresie w Soissons rozbierać mają szczególnie tę sprawę.

Papież we czwartek rano, 10. bieżącego miesiąca zwołał Konsystorz publiczny, na którym dał wdziany Kapelusz Kardynałowi Lotti. A niemając tą pocztą nic więcej do uwiadomienia J. W. Pana, mam zaszczyt być z najgłębszem i najpokorniejszem uszanowaniem

etc. etc.

Puget.

List 39.

Rome ce 19. Juin, 1728.	Rzym, 19. Czerwca 1728. r.
Monseigneur,	Jaśnie Wielmożny Panie,
Comme le silence qu'on garde à présent sur les matières de Pologne et autres, ne me fournit aucune matière d'écrire amplement par cet ordinaire à V. Ex. cella-cy ne sera que pour maintenir regulierement le fil de ma correspondance avec V. Ex. et implorer la continuation de ses graces et haute protection dans un tems, ou mes besoins sont si grands et si pressants qu'il me seroit aussy difficile de les bien exprimer qu'à V. Ex. de les croire.	Zgromada milczenia wszelkim obecnie pogrążone są Polskie inne sprawy, brak mi przedmiotu do obszerniejszego pisania, przez niniejszą pocztę do J. W. Pana; list ten będzie tylko nitką wiążącą regularnie korrespondencyą moją a razem prośbą do J. W. Pana o dalsze względy i wszystkie jego opieke w chwili, w której potrzeby moje tak są wielkie i naglące, że niewiem co byłoby trudniejszém, czy mnie je wciąż wyrazić, czy J. W. Panu im uwierzyć.
J'ay depuis peu penetré que l'Archevêque de Polock fait des nouvelles tentations pour faire	Od niedawnego czasu dowiedziałem się że Arcybiskup Połocki nowe czyni zabiegi aby znów wnieść na ołtarz sprawę

remettre sur le tapis l'affaire entre luy et le College des Jesuites de Potock au sujet de la Donation des Biens faite à ce College par le Roy Etienne de gl. mem. prede-cesseur de Sa Majesté: ce qui m'a été confirmé en présence du Car-dinal St. Clement par le P. Gis-bert procureur destiné par sa Province de Lithuanie pour veiller particulierement à cette affaire: mais ny ce père ny moy nous n'avons encore pû deterrer au justice quelles sont les nouvelles prétentions de cet Archevêque. S.E. Mr. le Grand Marechal de la Couronne m'ayant ecrit par ordinaire du 17. du passé qu'il n'étoit pas sans crainte que le délai de cette Cour à rappeller Mr. San-tini n'eut des suites pernicieu-ses, vu l'exemple de ce qui

swojej z Kollegium Jezuitskim Potockim, względnie Donacyi Dóbr, temu Kollegium uczynio-nych przez św. pam. Króla Ste-fana, poprzednika J. K. Mości: o czym mnie zapewnił w obec-ności Kardynała St. Clement Ojciec Gisbert prokurator, naznaczony od swojej prowincyi Litewskiej na pilnowanie szczególnie tego in-teresu: ale ani on ani ja, nie mogliśmy z pewnością dowiedzieć się jakie są nowe wymagania Arcybiskupa.

J. W. Marszałek wielki koron-ny pisał do mnie 17° przeszłe-go miesiąca, że nie jest bez obawy, ażeby zwłoka tutejszego dwo-ru w odwołaniu Mr. Santinie-go wywarła złych skutków jako przykład w podobnej okolicz-ności zdarzonej niedawno w Pol-

s'étoit passé depuis peu en Portugal avec les Nonces du Pape. Après en avoir fait rapport au Cardinal St Clement, nous avons à cette occasion renouvellé au Cardinal Secretaire d'Etat et autres Ministres de cette Cour, ce que nous leur avions déjà plusieurs fois representé ensuite des ordres que j'en avois reçus de Mrs les Ministres et Grands de Pologne, mais à tout ce que nous leur avons pû dire de plus plausible sur cette matiere, ils ont repondu (outre ce que j'ay eu l'honneur de representer à V. Ex. dans mes précedentes) que Sa Sainteté et les Etats de la Republique ayant bien voulu par complaisance pour Sa Majesté et les Etats de la Republique s'engager de paroles, et par écrit de rappeller

tugalij z papierkami Nuncyuszami. Zawiadomiwszy o tem Kardynała St Clement, przy tej sposobności powtórzyłem Kardynałowi Sekretarzowi Stanu i innym Ministrom tutejszego dworu, to com im już wielokrotnie przedstawiał, w skutku poleceń, jakiem otrzymał od J. W.ch Ministrów i Panów Polskich; ale na to wszystko com im powiedział w ogóle z tym przedmiotem najstosowniejszego, odpowiedzieli, że prócz tego, co już miałem zaszczyt donieść J. W. Panu w poprzednich listach moich, iż że Jego Świątobliwość zobowiązawszy się ustnie na piśmie przez łaskę swą dla J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitéj, odwołać Mra Lautiniego, który mnie bydź [illegible] dla niego posadę, trwa jednak

Mgr Santini lors qu'elle auroit une charge convenable a luy donner, elle persistoit encore avec son ministère dans les mêmes sentimens, mais qu'à toutes choses il falloit du tems, et que ce n'étoit ny par force ni par ménaces qu'on obtenoit des faveurs du St Siège, et qu'il ne seroit non plus ny petite ny glorieux à Sa Sté de tirer ce Prelat d'un poste honnorable sans le remplacer ailleurs.

Au commencement de cette semaine il se divulga que le Prince d'Asturie étoit tombé malade de la petite verole; du depuis on a appris que ce prince étoit presque hors de tout danger.

Les dernieres lettres de Genes portent à ce qu'on dit, que le Roy de Portugal y avoit fait

zawne, z swojem ministerium w tem że samem zdaniu; ale że na wszystko potrzeba czasu, i że ani siłą ani groźbą nie otrzymuje się łaski od Stolicy Apostolskiej, a niebyłoby i chwalebnie i przyzwoicie dla Jego Świątobliwości, aby tego Prałata usunąć z zaszczytnej posady, nie zastąpiwszy mu podobnej gdzie indziej.

Rozeszło się na początku tego tygodnia, że Książę Asturyi zachorował na ospę; atoli później dowiedziano się że prawie już wyszedł z niebezpieczeństwa.

Ostatnie listy z Genui donoszą, jak mówią, że Król Portugalski przysłał tam summę 400. talarów w tyże monecie, zaległej trzem kardynałom Portugalskim, z pole-

fait remettre la somme de
400. écus de cette monaye pour
le service des trois Cardinaux
Portugais avec ordre aux mêmes
de s'y rendre au plutôt pour
être à portée de pouvoir se rendre
incessamment au Conclave, le
cas avenant ce qui ne paroît pas
si proche selon l'état présent
de la santé du Pape. Par les mê-
mes lettres on doit aussy avoir
des avis que le Prince Dom E-
manuel de Portugal y étoit ar-
rivé de Madrid, et que le Roy de
Portugal son père, avoit ordonné
à tous les Ministres de ne luy
rendre aucun devoir sous peine
de sa disgrace.

Il s'est divulgué par cette ville
que le Cardinal Cienfuegos a
reçu ordre de sa Majesté Impé-

zpoleceniem do nich samych. aby
nayspieszniey ~~tam~~ tutaj się przybyli dla
większey łatwości przedkiego uda-
nia się na Conclave, w razie po-
trzeby, która nie daje się bydź bliską
według obecnego stanu zdrowia
Papieża. Przez te same listy do-
wiaduje się podobno, że Książę
Dom Emanuel Portugalski
przybył tam z Madrytu, i że
Król Portugalski, brat jego, roz-
kazał wszystkim Ministrom,
aby żadnych nieczynili mu
honorów, pod karą niełaski.

Rozeszło się po tutejszym
mieście, że Kardynał Cienfue-
gos odebrał polecenie od Jego
Cesarskiey Mości aby zatrzy-
mał Kardynałowi del Giudi-
ce pensyą dziesięciu tysięcy
talarów które pobierał że

riale de suspendre au Cardi-
nal del Giudice la pension
de dix-milles écus dont il jou-
issoit sur son Archevêché de
Mont Réal en Sicile; que la
cause de cette suspension vient
de ce que le Cardinal del Giu-
dice comme Protecteur de l'
Ordre des Grands Carmes s'est
interessé pour faire declarer
par un Bref le General de
cet ordre: de quoy la Cour
Imperiale n'a pas été con-
tente. On ajoute que les dudits
dix milles écus seront érigés
au remboursement des dépenses
de 37. milles écus que le Corps
de dudit ordre a faites pour
envoyer ses Religieux afin d'
élire un General à la satisfa-
tion de toute la Religion se-
lon les loix prescrittes.

twego Arcybiskupstwa Monte
Real w Sycylji; że przyczyna tego
zatrzymania pochodzi stąd, że Kar-
dynał del Giudice jako Protektor
Zakonu Karmelitów, przyczynił
się do wybrania przez papiezkie
~~Brew~~ list papieski, Generała
tego Zakonu: czemu dwór
Cesarski rad nie był. Dodają że
pomienione dziesięć tysięcy
talarów obrócone będą na
zapłacenie kosztów w ilości
37. tysięcy talarów, które pomie-
niony Zakon zrobił, na posła-
nie swoich duchownych celem
obrania Generała tego, któryby
był najgodniejszym dla Reli-
gji, według praw dziejszych.

Pan Mielżyński który-
eta. od kilku dni przy-

Mr. Mielzynski Staroste de Kcinster est arrivé en cette ville depuis quelques jours; je n'ai pas encore eu l'honneur de le voir, mais on m'a dit qu'il vient de Paris où il doit avoir resté pendant plusieurs années.	był do tutejszego Miasta; nie-miałem dotąd zaszczytu widzieć go, ale mówiono mi że przyjechał z Paryża, gdzie od wielu lat miesz-kał.
J'ai l'honneur d'être avec un très profond respect etc. etc.	Mam zaszczyt być z najgłęb-szem uszanowaniem etc. etc.
le Bar. Puget.	Puget.

List 40.

Rome, ce 26. Juin, 1728.	Rzym, 26. Czerwca, 1728. r.
Monseigneur,	Jaśnie Wielmożny Panie,
Par ma précédente j'eus l'honneur de faire savoir à V. Ex. que l'Archevêque de Potocki tachoit de faire de nouveau remettre sur le tapis les procès qu'il a contre le College des Jésuites de Potock, mais que je ne savoit encore les quoy consistoient les nouvelles prétentions. Or, depuis	W poprzedniem mojem liście miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że Arcybiskup Potocki usiłował znowu wznowić stary proces z Kolegium Jezuitów Potockich, ale że niewiedziałem jeszcze na czem opierały się nowe jego roszcze-nia. Wszakże dowiedziałem się

j'ay pénétré que cette Archevêque a effectivement présenté une Requête au Pape, et que sa Sté y avoit fait le Rescript: Ad Cardinalem Lercarium pro extensione resolutionis: c'est à dire de celle qui fut prise par la dernière Congregation particulière au mois de Mars laquelle n'avoit pas encore été rendue publique.

List 40.

Comme le Card. St Clement et moy, nous avons eu soin de prévenir le Card. Secretaire d'Etat contre les ruses et artifices de cet Archevêque, et que d'ailleurs ce même Cardinal est de soy porté à favoriser le bon droit des Jesuites; cela nous fait esperer que la declaration de son Eminence ne sera pas selon l'attente de l'Archevêque et de

[illegible] porwiy, że Arcybiskup ten własnej ręcy podał prośbę do Papieża, i że Jego Świątobliwość wydała na nią polecenie: Ad Cardinalem Lercarium pro extensione resolutionis: to jest o tej, która odebrana została przez ostatnią szczególną Kongregację w miesiącu Marcu, a nieogłoszona dotąd ~~[illegible]~~ publicznie.

Ponieważ wraz z Kardynałem St Clement nie zaniedbaliśmy uprzedzić Kardynała Sekretarza Stanu o przewrotności i wykrętach Arcybiskupa tego, i że oprócz tego sam ten Kardynał sam przez się wiele ma uprzedzenia na poparcie słusznego Jezuitów prawa; to nam spodziewać się każe, że postanowienie Jego Eminencji nie będzie względny życzeniu Arcybiskupa,

et de vrai en ceci que j'ay à la louer, de ce Cardinal, m'a dit que l'Archevêque au sortir de son audience parut guère content: ce qui est une marque qu'il n'a pas trouvé le Cardinal Lorenzy aussi disposé à le favoriser comme il se l'imaginoit peut-être.

J'attends que Mgr Ruspoli secrétaire de la Congrégation de Propaganda fide, soit de retour de la campagne pour l'informer de ce qui a plû à Sa Majesté, en suite des instances de cette Congrégation à unir l'Evêché de Mohilow à l'Archevêché de Polock, et aussi accorder à Mr Szeptycki Evêque Grec de Léopolie la Nomination à la Coadjutorie de

a jeden z dobrych mych przyjaciół ze dworu tego Kardynała mówił mi, że Arcybiskup wyszedłszy z posłuchania od tego pierwszego, nie był kontent wcale: co jest znakiem, że nie znalazł Kardynała Lorenzy usposobionym ustępowania mu jak to sobie wyobrażał.

Oczekuję na powrót ze wsi Mgra Ruspoli, Sekretarza Kongregacyi Propagandy de fide, aby uwiadomić go, że podobało się J. K. Mości w skutku wezwania tejże Kongregacyi, połączyć Mohylowskie Biskupstwo z Arcybiskupstwem Połockiem, również udzielić księdzu Szeptyckiemu Biskupowi Greckiemu Lwowskiemu nominacyą na Koadjutorya Arcybiskupstwa Kijowskiego

de l'Archevêché de Kijow, afin que ce Prelat en puisse faire son rapport dans la premiere pleine Congregation et la prevenir contre les representations que l'Evêque de Lutsk, faite de si avoir fin obtenir la susdite Coadjutorie pourroit faire au prejudice de la Nomination en faveur du dudit Evêque Ecc de Leopol.

Sur les nouvelles qu'on a eues ici que le mal contagieux avoit passé de Xanthes à Corfu, on suspendu pour cette année la foire de Senigalia dans la Marche d'Ancona, qui est aujourd'hui une des meilleurs et des plus considerables foires de toute l'Italie.

On écrit de Naples que le Prince de Montemileto devoit

jowskiego, aby Prałat ten zważował o tem na pierwszej całkowitej Kongregacyi, uprzedzając ją przeciwko przedstawieniom jakie Arcybiskup Łucki, zaprawiony że niemogł uzyskać Koadjutoryi, mógłby zaciśli przeciwko Nominacyi dla rzeczonego Biskupa Wielkiego Lwowskiego.

Na wiadomość iż zaraza z Xanthes dostała się do Korfu, zakazano na ten rok Jarmarku w Senigalji na drodze do Ankony, będący dziś największym i najznaczniejszym z Jarmarków w całych Włoszech.

Piszą z Neapolu że Książę Montemileto ma przybyć do Turynu w celu otrzymania tam Inwestytury na lenność

se rendre à Turin pour y rece-
voir l'Investiture d'un fief qui
est retombé dans les Etats du
Roi de Sardaigne.

Le procès qui pendoit depuis
longtems entre l'Archevêque de
Saltzbourg et l'Evêque de Passaw
sur le droit de Metropolitain, va
être terminé par une Bul-
le qui accorde au second l'hon-
neur du Pallium, et le déclare im-
médiatement sujet au St Siège. Sa
Stté a accordé ces deux graces a
ce Prélat pour le dedommager
de la dépense qui va être faite
par consentement de Sa Stté et à
la prière de l'Empereur, de plus
Paroisses de son Diocese pour
les incorporer en celui de Vienne.

On parle présentement d'un se-
cond Voyage que le Pape doit faire
au prochain mois d'octobre à

dopadłej znów w państwach
Króla Sardyńskiego.

Sprawa oddawna toczą-
ca się pomiędzy Arcybiskupem
Saltzburgskim a Biskupem
z Passaw o prawo Metropo-
litanji, ma powiadają zakoń-
czyć się przez Bullę, przyznającą
temu drugiemu Palium, i
uznającą go poddanym Stoli-
cy Apostolskiej. Jego Świąto-
bliwość podwójną tę
łaskę temu Biskupowi wyna-
gradzając mu odtrącenie, na-
stąpić mające za zezwoleniem
Jego Świątobliwości na proź-
by Cesarskie, wielu paraffij
z jego Dyecezyi, dla wciele-
nia takowych do Dyo-
cezyi Wiedeńskiej.

Mówią obecnie o powtórnej podróży Papieża w na-

Benevent, pour y tenir son Synode.

Le bruit court par cette ville que le Roy de Portugal a rappellé sous peine de sa disgrace, tous les Nationaux qui ayoient des Benefices Ecclesiastiques dans ces Etats, et ordonné à ceux qui se trouvent mariés, ne point en sortir, de ne point frequenter le Palais ny la Daterie.

On ecrit de Bayonne que la Reine Douairiere de Charles second étoit à l'extremité. Les dernieres lettres de l'Etat Venitien portent que le Cardinal Quirini est tombé dans une hypocondrie si profonde qu'il ne veut voir ny entendre personne.

J'ay l'honneur d'être etc. etc.

B. Puget.

tygodniu miasto do Benewentu, w celu złożenia tam Synodu.

Rozniosło się po tutejszym mieście że Król Portugalski, pod zagrożeniem niełaski, odwołał wszystkich swych krajowców, starających się o Beneficya duchowne w swoich Państwach, a kazał wrócić do państw swoich, a żonatym niemnogim powrócić zakazał bywać w Pałacu i w Kancelaryi Papiezkiej.

Piszą z Bajonny że Królowa wdowa po Karolu drugim jest bez żadnej nadziei życia. Ostatnie listy z Wenecyi w Państwach doniosły że Kardynał Quirini wpadł w hypokondryą tak wielką że nikogo ani widzieć ani słyszeć nie chce.

Mam zaszczyt zostawać itd. itd. Puget.

List 41.

Rome, ce 10. Juillet 1728.

Monseigneur,

A l'occasion que je me rendis au Palais après l'arrivée de cet ordinaire pour informer les Cardinaux Ministres du Pape, des nouvelles que j'avois reçues du départ de Sa Majesté de Berlin, de son arrivée à Fraustadt et de son prompt retour à Dresde, ces Ministres m'entretinrent de l'espérance dont ils se flattoient, que Sa Majesté avec les ministres de la République auroit contribué de prendre à Fraustadt des mesures efficaces pour la revocation des Troupes envoyées sur les terres de l'Abbaye de Coprivnica, qu'elle leur attendoit de la piété de la Nation cette nouvelle marque de son respect envers le St. Siège que Sa Ste

Rzym, 10. Lipca, 1728. r.

J. W. Panie,

Udawszy się do Pałacu, po przybyciu ostatniej poczty, w celu zawiadomienia Kardynałów o wyjeździe J. K. Mości do Berlina, o przybyciu Jej do Fraustadt, i o rychłym Jej powrocie do Drezna, Ministrowie mówili mi o nadziei, że J. K. Mość wraz z Ministrami Rzeczypospolitej, zechce przedsięwziąć skuteczne środki w Fraustadt do oddalenia wojska przysłanego na ziemie Opactwa Koprzywnickiego; że dowód takiego względu spodziewa się po pobożności narodu, tego nowego dowodu uszanowania dla Stolicy Apostolskiej; że Jego Świątobliwość ma prawdziwie na sercu tę sprawę;

avoit cette affaire fort à coeur, vû qu'elle ne pouvoit souffrir pour la gloire du St Siège et la sienne en particulier que sous son Pontificat les maisons Réligieuses fussent opprimées par la force, et par la violence de Republique; et que puisque ces Religieux par leur election contre les defenses de Sa Majesté s'étoient montrés desobeissants à leur Roy, le Ministère de la Republique n'avoit pas le dispenser en execution de la nouvelle Loix de Grodno, d'user de la force, afin que la connivence de la Republique sur la desobeissance des Religieux ne puisse servir d'exemple aux quelques autres: à quoy par quelques uns des dits Ministres, il me fut repondu: que le droit de Patronat

niemogąc ścierpieć dla chwały Stolicy Apostolskiey i swoiey własney, aby za ~~Tego~~ swego papieżstwa, mogły być klasztory ciśnione i przemocą gubione. Odpowiedziano mi na to, że ponieważ ci duchowni obozem przeciwnym zakazom J. K. Mości, okazali się nieposłusznemi Królowi swemu, Ministerium Rzeczypospolitey nie mogło uwolnić ich od wypełnienia nowego prawa Grodzieńskiego, ciśnąć, aby pobłażliwość przeciw nieposłusznym Duchownym Rzeczypospolitey, nie nabyła cechy przykładu dla innych; Na co niektórzy z pomienionych Ministrów odpowiedzieli: że prawo patronatu króla nad tem opactwem ~~jakto~~ jako też nad innemi, będąc właśnie punktem, na jaki ani dwór

du Roy sur cette Abbaye aussy
bien que sur les autres, étant un
point dont cette Cour ny les Reli-
gieuses ne convenoient pas, il s'en-
suivoit de là que ces Religieuses
par l'election d'un Abbesse
personne de Religieuses Sapieha
et confirmée par cette Cour, n'a-
voient pas désobéi aux ordres
de Sa Majesté, mais seulement
soutenu leurs droits et privileges
contre les atteintes qu'on vouloit
y donner: que pour appeller
désobéissance la transgression
de ces ordres du Roy, il faloit
auparavant examiner et con-
venir du droit sur le quel tels
ordres étoient fondés; et fina-
lement que pour obvier à l'a-
venir à des semblables incon-
venients, il étoit à propos que

tutejszy, ani też Duchowni, ciążąc
[illegible]; stąd wypływa, że też Du-
chowni, obrawszy Opata w osobie
Xiędza Sapiehy i zaaprobowawszy
mu dwora tutejszego, nie stali się
nieposłusznemi rozkazom J. K. Mo-
ści, ale utrzymali tylko swoje pra-
wa i przywileje, których przeciw
ich nadwerężeniu; że należy nazwać
nieposłuszeństwem przekroczenie
rozkazów Królewskich, potrzeba
było wprzódy wyjaśnić i zgodzić
się na prawo, na którym każde
postanowienie opierać się ma;
ostatecznie, że dla zapo-
bieżenia dal[szym] na przyszłość podobnym
zawikłaniom, dobrze było-
by, aby Naród poparł
zamiar żądania dworu tutejsze-
go, przyznawszy w wyraźnym okre-
śleniu samodzielnego pojednania

la Nation seconderait le désir sincère de cette Cour pour une aimable et prompte conciliation de l'accord projetté à laquelle on avoit ici apporté toutes les facilités possibles et acceptables, qu'on voudroit même en faire d'avantage, si la justice et l'honneur du St Siège le permettoient, qu'on devroit en Pologne être persuadé que cette Cour est si peu ennuyée de plaintes qu'elle reçoit depuis si longtems de la République contre les atteintes qu'on donnoit de tems en tems à leur prérogatives que pour terminer tous ces différends, elle sacrifieroit encore plus de ses intérêts et de la dignité, si la justice et la [illegible] permis: le tout [illegible] les

nia, do których przywiedli tu wszelkie możliwe i przydane ułatwienia; że chciano by nawet więcej, gdyby to sumienie było z [illegible] Stolicy Apostolskiej; że przekonać się w Polsce powinni by, że dwór tutejszy tak już jest znudzony, odnawianemi skargami od Rzeczypospolitej o ciągłe nastawania na jej przywileje, że aby raz skończyć te zamieszki, Stolica Apostolska poświęciłaby jej jeszcze więcej ze swego interesu i godności, gdyby sprawiedliwość i sumienie przyjęłać na to mogły. Otóż są J. W. Panie, mniej więcej słowa, jakiemi do mnie przemawia. Niektóry nawet pomówienia.

les termes, dans lesquels on m'a parlé : il y en a même eu quelques-uns qui m'ont dit que le Pape étoit disposé à en venir à des censures, si l'on tardoit à luy donner satisfaction sur le fait de l'Abbaye [illegible] et sur la constitution de Grodno au sujet de l'Ambascade. J'attends ainsy les ordres du Roy et du ministère de la République pour sçavoir ce que je dois représenter à cette cour, laquelle se trouvant présentement gouvernée par un Pape zélé et ferme dans les opinions telles quelles puissent être, je crains fort qu'on n'en vienne à une rupture, à moins que la République ne se [illegible] de quelque [illegible] j'ai l'honneur de faire [illegible] V. Ex. par ma [illegible] sçavoir [illegible]

powiedzieli; mówiono mi: że papież przygotowany jest użyć klątwy, jeżeliby opóźniano się z zadosyćuczynieniem w interesie Opactwa Koprzywnickiego i uchwały Grodzieńskiej w przedmiocie Poselstwa. Oczekuję przeto na rozkazy Króla i Ministerium Rzeczypospolitej względem tego, co odpowiedzieć mam tutejszemu Dworowi, który będąc rządzonym obecnie przez Papieża świątego i niezachwianego w jakimkolwiek bądź zdaniu, obawiam się bardzo, aby nie przyszło do zupełnego zerwania, gdyby nie uchwaliła Rzeczpospolita jakiegoś ustąpienia.

Według tego jak już doniosłem J. W. Panu w

précédente, de faire savoir le Car-
dinal Bentivoglio fit dimanche
4. d. c. la fête au sujet du mariage
du Prince d'Asturie. Le matin
le Te Deum fut chanté avec beau-
coup de solennité dans l'Eglise
nationale des Espagnols. Son Emi-
nence avait au cortège outre
la prélature et noblesse de Ro-
me, une grande quantité de Sei-
gneurs; des Cardinaux et
Ministres des Puissances Etran-
gères. Pour moi, je fus le ma-
tin en habit noir de cérémonie
dans l'Antichambre de son E-
minence où je fis mon com-
pliment à son Maître de Cham-
bre: Ensuite après avoir fait
un tour par l'appartement
qui était magnifiquement orné,
je me rendis par [illegible] à la

poprzedniem mym liście, Kardy-
nał Bentivoglio przeszłej nie-
dzieli 4. b. m. dał bal z okolicz-
ności ożenienia się Księcia Astu-
ryi. Zrana Te Deum odprawio-
ne było z wielką uroczystością w
Kościele Narodowym Hiszpańskim.
Jego Eminencya miała w towa-
rzystwie oprócz Prelatury
i Stanu wyższego, Rzymskie-
go, wielką liczbę szlachty, Kar-
dynałów i Ministrów Państw
Zagranicznych. Co do mnie, przy-
byłem zrana w czarnem cere-
monialnem ubiorze, do przedpo-
kojów Jego Eminencyi, gdzie
prezentowałem Marszałkowi
Jej Dworu. Następnie prze-
szedłszy apartamenta
wspaniale ozdobionych, udałem
się najspieszniej do [illegible]
go Kościoła a to aby nie-
należyć do orszaku
[illegible]

ladite Eglise nationale, et cela pour
mieux faire cortège au dit Cardi-
nal de Bentivoglio. Je me présen-
tai ensuite dans l'endroit de l'Eg[illegible]
[illegible] destinée pour les Ministres. Le
soir vers les 9 heures, je me rendis
en habit de Gala au
palais de ce Cardinal, où les Cardinaux,
Prelats et Noblesse avoient déja com-
mencé de se rendre pour y voir ti-
rer un feu d'artifices, et jouir d'
une Cantade à la louange de S.M.
[illegible]: le tout étoit très bien ordonné
et magnifique, et les feux d'artifices
assez beau; il y eut aussy une très
grande profusion de toutes sortes de
rafraichissements. Le lendemain
le Cardinal de Bentivoglio m'en-
voya un de ses Gentilshommes pour
me remercier de l'attention que
j'avois [illegible] à sa fête brillante [illegible] illu-
minations, qu'à assister aux

kościoła tegoż Kardynała Benti-
voglio. Potem zasiadłem w tymże
Kościele, w mieyscu dla Ministrów
przeznaczonym. Wieczorem zaś o-
koło 9 godziny, zaś w galowym
ubiorze, udałem się do Pałacu
Kardynała, gdzie zaczęli przyjeż-
dżać Kardynałowie, Prałaci
i Noblesa, aby widzieć puszcza-
nie fajerwerku i słyszeć Kan-
taty na cześć Matizalem:
wszystko to było bardzo dobrze
urządzone i wspaniale, a fa-
jerwerki w cale ładne; była takoż
z wielką obfitością wszelkiego
rodzaju chłodzących napojów.
Nazajutrz Kardynał Bentivo-
glio przysłał do mnie jednego
ze swych dworzan aby podzięko-
waniem za grzeczność i ilumi-
nacyę jak również za obecno-
ść moją w czasie Te Deum

300.

le Deum et aux divertissement du
soir; ensuite il me présenta de la
part de son Eminence trois dessins
de la machine du feu d'artifice.

A la sollicitation et instance
du Cardinal Alexandre Albani qui
continue ses soins et bons offices au-
près de Sa Sté pour la Cour de Savoye,
il se tint mardi une Congrégation
particulière sur certains différents
qui étoient survenus entre ces deux
cours au sujet de quelques bénéfices
consistoriaux vaquants per obi-
tum et per ascensum; sur quoy
on dit avoir résolu que ceux de
les Bénéfices qui vaqueront à
l'avenir per obitum en certains
mois seront conférés par cette
Cour, et ceux per ascensum se-
ront conférés à la nomination
du Roy de Sardaigne.

i zabawie tego wieczora; potem
ofiarował mi od tego Eminen-
cyi trzy rysunki machiny
fajerwerków.

Na życzenie i prośby
Kardynała Alexandra Albani-
go, który nieprzestaje czynić
zabiegi i starania około tego
świętobliwości dla dworu
Sabaudzkiego, odbyła się w tem
wtorek Kongregacya prywat-
na, z powodu pewnych nie-
porozumień zaszłych pomię-
dzy dwoma temi dworami,
względnie niektórych Be-
nefisyi Konsystorskich wa-
kujących per obitum i per ascensum; i mia-
no postanowić, że nad wakujące
mi na dal Beneficia mi per obitum
w pewnych miesiącach dwór
tutejszy zastanawiać się tychże;
a Beneficya per ascensum
konferować się mają przy wy-
tknione przez Króla Sardyńskie-
go.

Non obstant les vives représentations de l'Ambassadeur de Venise et la continuation de la peste dans le levant, le Pape a fait revoquer les deffenses faites cy devant de ne point tenir la foire de Senigallia dans la Marche d'Ancone; ce qui fait croire que la Republique de Venise et les autres Princes d'Italie à son exemple pourront deffendre à leurs sujets tout commerce avec les Etats du Pape.

Le Cardinal Alberoni est depuis quelques jours de retour en cette ville.

On parle icy du mariage de la Niece du Cardinal Coscia avec le prince D. Paulin Borghese avec une dote de 300. milles écus, à condition que ce Seigneur devra prendre les armes et le nom de Coscia. Si ce mariage qui est en suite encore douteux vient à l'effectuer, il est à croire que Mgr.

Pomimo nayżywszych przedstawień Ambassadora Weneckiego o nieustającym morowym powietrzu na wschodzie, Papież odwołał dawniejsze zabronienie Jarmarków w Senigalii w okolicach Ankony; co sprawić może, że Rzeczpospolita Wenecka a za jej przykładem inni panujący we Włoszech, wszelką zabronią poddanym swym komunikacyą z papieskiemi państwami.

Kardynał Alberoni przed kilkoma dniami wrócił do tuteyszego miasta.

Mówią tu o małżeństwie synowicy Kardynała Coscia z Xiążęciem D. Paulinem Borghese, mającym wziąć posagu trzykroć stotysięcy talarów, pod warunkiem, że pan ten obowiązanym będzie przyjąć herby i nazwisko Coscia. Jeżeli to małżeństwo, które jeszcze nie jest zupełnie pewnem, przyjdzie do skutku, to zdaje się

Borghèse Maître de Chambre du Pape, compris d'autres promotions que Sa Sté pourra encore faire.

J'implore etc. etc.

le B. Puget.

List 42.

Rome, ce 17. Juillet, 1778.

Monseigneur,

Par ma precedente du 26. du passé, j'eus l'honneur de faire sçavoir à V. Ex. qu'au retour en Ville de Mgr Borgia, Secretaire de la Congregation de Propaganda fide, je luy aurais fait rapport de ce qu'il avoit plû à Sa Mté ordonner, au sujet de la réunion de l'Evêché de Mohilew à l'Archevêché de Polock, et de la Coadjutorie du Metropolitain de Kiow.

Ce Prelat étant de retour, je fus hier au matin, ch. de Cardinal, l'informai com-

ze Księcia Borghese, Szambelana Papieskiego, zaliczonym będzie do promocyi, jaka Jego Świątobliwość postanowić jeszcze może.

Wyrażam etc. etc.

Puget.

Rzym. 17. Lipca 1778. r.

J. W. Panie,

W Ostatnim liście z 26. zeszłego miesiąca, miałem honor donieść J. W. Panu, że za powrotem do Miasta Mgra Borgia, Sekretarza Kongregacyi Propagandy fidei, zdam mu sprawę o tem, co podobało się J. K. Mości postanowić względem przyłączenia Biskupstwa Mohylowskiego do Arcybiskupstwa Połockiego, i o Koadjutoryi Metropolity Kijowskiego.

Za powrotem więc Prałata tego udałem się do niego rano w pe-

me quoy La M^té^ pour complaire aux instances de la Congregation de Propaganda fide, avoit ordonné la réunion de l'Evêché de Mohilow à l'Archevêché de Polock, pour rien que le Czar n'y eût apporté des obstacles invincibles: qu'au sujet de la Coadjutorie de la Metropole de Kijow, Sa M^té^ n'avoit pu refuser son consentement et Royale nomination à l'Evêque Grec de Liopol, dans cette dignité sous l'assistance du Metropolitain par le College des Evêques Russiens, en vigueur d'une Bulle de Pape Urbain VIII. d'autant plus que La M^té^ par l'acte de leur union à la Republique s'étoit obligée de les maintenir dans leurs privileges; outre que les grands de Pologne s'étoint vivement interessés auprès du Roy pour ce dit Evêque. Mgr Nuntio après m'avoir remercié

niedzielach, 12. bieżącego miesiąca, celem doniesienia że J. K. Mość, dla zadośćuczynienia żądaniom Kongregacji Propagandy fide, rozkazała przyłączyć Biskupstwo Mohylewskie do Arcybiskupstwa Połockiego, jeśli tylko Car nie stawi, na temat niezwyciężonej przeszkód: że co do Koadjutorji Metropolitalnej Kijowskiej, J. K. Mość nie mogła odmówić zatwierdzenia i Królewskiego swego obioru Biskupowi Greckiemu Lwowskiemu, wysłanemu na tę godność w obecności Metropolity, przez Kollegium Ruskich Biskupów, na mocy Bulli Papieża Urbana VIII. ~~tym więcej~~ kiedy to że J. K. Mość, przez akt tego przyłączenia ich do Rzeczypospolitej zobowiązała się utrzymać ich przy swych przywilejach; tem więcej, że panowie Polscy mocno się wstawiali do Króla za tym Biskupem.

attention, me pria de vouloir bien luy mettre par écrit en forme de billet, ce que je venois de luy dire, pour pouvoir le lire en pleine Congrégation de Propaganda fide: mais il s'excusa de m'en informer, à cause du secret du St Office attaché aux résultats des Congrégations; qu'il peut être bien la Congrégation luy ordonneroit de m'en parler lorsqu'il luy liroit le billet en question et qu'il supposoit qu'on en avoit déjà écrit à Mgr Lantini, quoyque ce Prelat n'ait point voulu s'ouvrir avec moy sur ces obstacles; je suppose néanmoins qu'ils doivent en partie les mêmes [illegible] que j'avois exposé à V. Ex. par la missive du 22. may dernier; peut-être aussy que l'Archevêque de Polock présent en cette Cour y aura quelque part

Mgr Brusoli, podziękowawszy mi za tę moję gorliwość, prosił abym mu podał na piśmie w kształcie listu, to co mu powiedziałem, dla przeczytania na pełnej Kongregacyi Propagandy Fide: ale tłumaczył się że mi nie o tem nie powie, z powodu tajemnicy S. Kollegium przywiązanej do wypadków Kongregacyi; że być może, że Kongregacya rozkaże mu powiedzieć mi o tem, po przeczytaniu przez niego powiedzianego listu; że zdaje mu się, że pisano już o tem do Mgra Lantiniego; jakkolwiek prałat ten nie chciał z mysłą przedmiocie tych przeszkód zdaje mi się wszelako, że będą one więcej tyż same, o jakich sprawozdałem już J. W. Panu listem moim z 22. ostatniego maja; być może także, że Arcybiskup Połocki, obecny na dworze tutejszym, ma będzie nie w tem swój udział, pod niewiaście

part en fomentant la Religion
des Basiliens à s'opposer à cet
Evêque : ce que je puis conjecturer
par quelques discours d'un des dits
Religieux qui se trouvent icy au
service de l'Eglise Basilienne des
Russes, sous l'invocation de SS. Ser-
gio et Bacho, et présentement
de la Ste Vierge dite del Pascolo,
depuis les miracles que l'Ima-
ge de Notre Dame y opère on
assure, [illegible] faire depuis
plusieurs années.
Après que j'aurois pu péné-
trer [illegible] résistent au juste
les difficultés et oppositions de la
Congrégation de Propaganda fide
j'apporterai [illegible] à
soutenir son droit ; [illegible]
[illegible] jusqu'à présent cet Evêque
[illegible] écrit d'une chose
qui le regarde de si près [illegible]

wiarę Bazylianów przeciwko temu
Biskupowi: o czem wnosić mogę
prze
z niektórych rozmowy jednego z tych
duchownych, znajdującego się w ołta-
rzach Kościoła Bazyliańskiego Ru-
skiego, pod wezwaniem SS. Ser-
giusza i Bacha, a obecnie Naj-
świętszej Panny, zwanej del Pa-
scolo, od czasu cudów, jakie obraz
Boga Rodzicy, jak zapewniają
od wielu lat, czynić nie przestaje.

Wyrozumiawszy [illegible] pra-
wdziwie pochodzą trud-
ności i przeszkody Kongregacyi
Propagandy fide, dołożę wszelkich
mych starań, aby zatrzymać ją przy
prawie; dziwię się że do tej pory
nie [illegible] Biskup nie napisał
w okoliczności tyczącej się go tak
blisko, a która [illegible] lat tyle [illegible]
[illegible] załatwić, czy by nie
[illegible]. Mówią to [illegible]

personne autre que moy ne
peut approcher. Le silence à mon
egard me fait croire que probable-
ment il le sera adressé à quelque
autre, pour la poursuite de son
expedition, après que j'aurai
en vertu des ordres du Roy, sur-
monté tous les obstacles qu'on
pourra y apporter; c'est mon sort
ordinaire, de voir des Etrangers
moissonner paisiblement ou
j'ai semé avec bien des peines,
des sueurs et toujours nos
quelques depenses. Ainsi
je prends a cette occasion la
liberté de representer à V. M.
que puisque j'ai été, je suis
par le devoir de mon ministere
obligé à veiller et à defendre
les droits reservés du Roy et
de la Republique et par conse-
quent des particuliers qui sont
pourvus des Benefices de Jure

mi każe, że udał się zapewne do
kogo innego, dla prowadzenia tego
interesu, gdy ja tymczasem, na mocy
królewskich postanowień, potrafił-
bym wszelkie zręczne przeszkody,
jakie by w tem stawiono; jest to już
także moje przeznaczenie, że obcy
zbierają pszenicę, co ja zasiałem
kosztem trudów, potu a zawsze
znacznych wydatków. Przeto
przy tej sposobności ośmielam się
przedstawić W. K. Mości, że ponie-
waż z jednej strony, z obowiązku
mego urzędu, winnym jestem bro-
nić i tego wszystkiego na po-
[illegible] Królowi i Rzeczy-
pospolitej, a tem samem i przy-
znaczonym, adarowanym Beneficia-
ni de Iure patronatus Regio;
byłoby to z drugiej strony dictum
[illegible] i zawodzie [illegible], aby
tym jasam zbierał owoce mojej pra-

Patronatus Regio; ce seroit de l'au-
tre part un acte de justice et de re-
connaissance que je recueillisse
le fruit de mes travaux et de mes
soins, en faisant moi même toutes
les expéditions des Benefices loca-
torialis. Cependant par une dis-
position toute contraire, outre la
perte de mes soins et de mes veilles,
je dépense tous les ans pour le
service de la République et des
particuliers beaucoup au delà
des profits que je retire de la
Republique, et des particuliers,
et les étrangers, c'est à dire les
Romains Seculiers et Religieux
et surtout les agents de Nonces
pro tempore en Pologne en reti-
rent le profit, par rapport qu'a-
près que j'ai aplani toutes les
difficultés, les [illegible]
vront pourvus par le Roy s'ad-
ressent à eux pour l'expédition

cy i moich starań, wyprawiając
sam wszystkie Beneficiów Kon-
systorskich. z tem wszystkiem pracu-
ję dla mnie wyłącznie, prócz
straty starań moich i niewczasów, wy-
daję każdego roku na usługę
Rzeczypospolitej i prywatnych
daleko więcej nad pobierane pen-
sye od Rzeczypospolitej, a obcy
to jest świeccy i duchowni
Włosi, a osobliwie
agenci Nuncyuszów pro tem-
pore w Polsce, zbierają tego
owoc, z powodu, że gdy ja
wszelkie usunę trudności, pa-
nowie [illegible] obdarzeni od Króla,
do nich się udają o wszystkie
[illegible] Bull, co nie mniej [illegible]
przynosi szkodę królów
i Rzeczypospolitej, jak mnie

de leurs Bulles, ce qui ne re-
tombe pas moins au préjudice
du Roy et de la République, que
au mien propre, vû les abus
ou la nouveauté des clauses
que une inadvertance
laissent à passer ou supporter
dans les Bulles au désa-
vantage du Jus Patronat du
Roy; le passé le fait assez con-
naître, puisque les différents pré-
tents sur le Jus Patronatus entre
les deux Cours, naissent prin-
cipalement de ce que dans les
expéditions, ceux qui en avoient
le soin ont supprimé
l'expression ad nominationem
seu praesentationem Serenissimi
Regis, ou ajouté des clauses
contraires à ce droit de Patro-
nat. Et ces différents étoient
sur le point d'éclater encore
sur l'Evêché de Varmie, si

[illegible] Regio; ce serait de [illegible]
szkodzenie, ułomieniem a to dlatego,
że nadzieja lub same w [illegible]
ki, jakie przez niedbałość każą
lub odważą [illegible]
w Bullach, na ujmę Juris
Patronatus przeciwne, przewid-
zą [illegible], dowodzie, albowiem
[illegible] nieporozumienia o Jus
Patronatus pomiędzy dwoma
[illegible], mające głów-
nie stąd się wszystkie, iż którzy
podjęli się wszystek wyprawę
[illegible] ad nomina-
tionem seu praesentationem
Serenissimi Regis, albo przeciwne
prezentowali warunki te-
mu Prawu patronatu. A
nieporozumienia te tylko co
[illegible] nie [illegible]
Biskupstwo Warmińskie,

toute dépendance et expédition de cette
Evêché n'ont pas été remises en cette
[illegible] prétexte que
S. E. Mgr le grand Chancelier
[illegible] S. A. Mgr l'Evêque de Var-
mie son frère. Or puisque la
conduite de ces Seigneurs qui s'a-
dressent à des Etrangers préfé-
rablement au Ministre de la
Republique pour l'expedition
de leurs Benefices, soit Evechés,
Abbayes etc. est aussi préjudi-
ciable au bien et à la tranquili-
té du Royaume ; ainsi que
[illegible] je sçavoir que trop par
une longue experience ;) que
contraire à la justice, equité,
reconnoissance [illegible] bien fonder
qu'ils devraient avoir envers une
personne qui a [illegible]
est obligé de leur, pener et
depenser, J'ay l'honneur de
supplier tres humblement V.

gdyby ostatnia [illegible] wys-
dan tego Biskupstwa [illegible]
oddana na moje ręce przez Ka-
[illegible] J. W. Kancle-
[illegible]
na W., tudzież JW. Biskupa
Warminskiego, brata jego. Skoro
to, kiedy postępowanie tych pa-
nów, którzy wolą udać się do
obcych jak do Urzędnika Rzeczypo-
spolitej dla przystania im Bene-
ficjów, bądź na Biskupstwa, Opa-
ctwa itp. jest również szkodliwe
dla dobra i spokojności Królestwa,
jak to aż nadto [illegible] wła-
snego doświadczenia) jak prze-
ciwne słuszności, sprawiedliwo-
ści, wdzięczności i dobroczyn-
ności, jakiej winni powinni
dla [illegible] którego [illegible] przymodu,
przyzwoitością jest prawie jej to-
dzić i wydawać; mam zaszczyt
najpokorniej upraszać J. W.
Pana, aby na następującego

Et afin que dans la prochaine
Diète Elle daigne employer tout
son credit et autharité auprès des
Etats de la Republique, pour les
porter à faire une constitution qui
oblige à l'avenir tous ceux qui
seront par le Roy pourvus de
quelque dignité ou Benefice de
s'adresser pour leur expedition
au Ministre de la Republique
pro tempore et commettre à
la Chancellerie de la Couronne
d'envoyer même à droiture
toutes les nominations du Roy
avec ordre d'en poursuivre l'ex-
pedition : c'est Monseigneur
de cette manière que la France
l'Espagne et les autres puissan-
ces Catholiques conservent
l'entière liberté et conserva-
tion de leur droit de Patronat.
Je sçais que les uns s'ex-
cusent de s'adresser à nous

łymi, aby wszystko całego swo-
jego występne i większej władzy u
Stanów Rzeczypospolitej. Do na po-
stanowienia uchwały, niewola-
jącej na przyszłość tych wszystkich,
którzy obdarzeni będą przez Króla
jakiemi godnościami lub Bene-
ficyami, aby udawali się na
prezentacie takowych do Ministra
Rzeczypospolitej pro tempore a
żeby polecił Kancelaryi Ko-
ronnej aby wprost do tegoż sa-
mego odsyłała wszelkie Królewskie
nominacye, z rozkazem dopilno-
wania tych że przesyłki. Tym to
sposobem J.W. Pani, Francya,
Hiszpania i inne Katolickie
państwa, zabezpieczają sobie
i zupełną pewność i całość swo-
jego prawa Patronatu.
Wiem że jedni tłumaczą
się nieudawaniem się do nas,
mówiąc, że pewne okolicz-

en disant que des certaines raisons les obligent indispensablement de se servir de l'Agent de Mgr le Nonce [illegible] qui ne se font point par rapport aux voies charitables que certains bons ames se donnent pour me noircir en écrivant ou faisant dire en Pologne que je me fait payer les expéditions beaucoup plus chèrement que les autres. Votre Excellence sait assez qu'il est aisé d'accréditer de semblables faussetés et calomnies quand elles sont appuyées par des Gens de crédit et authorité qui y ont leurs avantages; mais puisque c'est là le fondement et la principale de l'injustice qu'on commet à mon égard, la République pourroit y remedier en taxant nos peines à un prix [illegible] de dix pour cent plus ou moins, moyennant quoy je devrai faire tous les frais, et pour toutes

nosci niezdrowia ich przyjmowania życia Agenta JW. Nuncyusza; drudzy tłumaczą się nawet wcale, albowiem podejrzani są miłosiernie przystojny pewnych dam pobożnych, który mnie czernią, rozgłaszając przez pisanie lub ustnie w Polsce, że każe sobie płacić za expedycye daleko więcej jak inni. JW. Pan przyznaje, że łatwo jest dać wiarę podobnym fałszom i uskarżaniom, kiedy wychodzą od ludzi znacznie i władzy, mających w tem swoje korzyści; ale kiedy na tem opiera się tylko grunt i główna przyczyna niesłuszności, jakie mnie czynią, Rzeczpospolita może temu zaradzić, oszacowawszy kiedy zarobkiem dziesiątym albo więcej, albo mniej od sta, do mnie położywszy należące koszta i potrzebne prawne posełkowa-

[illegible] nécessaire.

J'ajoute ensuite de ce que j'eus l'honneur d'écrire à V. Ex. par la même occasion, au sujet de l'Eglise nationale de St Stanislas, j'aurai présentement l'honneur de l'informer que Mgr Gentili Prelat subdelegué du Cardinal Protecteur ayant obtenu de Sa Sté le Chirographe signé sur le resultat de ce qui avoit été reglé dans le Congrès tenu chez le Card. St Clement, il voulut proceder à l'execution du Chirographe; à cet effet, après en avoir conferé ensemble nous sommes convenus d'en parler à Mrs les Nationalistes, ce qui se fit dans une Congregation où Mgr Gentili eut la bonté de representer le fait à Mrs les Proviseurs et Nationalistes, et leur dire les motifs pour lesquels il avoit été obligé d'en venir là, ce qui étoit pour sauver l'Eglise

[illegible] nia.

W dalszym ciągu tego co wydałem zaszczyt pisać do J. W. Pana, w liście z 24. kwietnia, w przedmiocie Kościoła narodowego S. Stanisława, obwieszczam J. W. Panu, że Mr Gentili, Prałat subdelegowany od Kardynała Protektora, mając uzyskany sobie przez Jego Świątobliwość podpisany Cyrograf na wypadek tego co postanowiono na Radzie odbytej u Kardynała S. Clement, chciał się zająć wypełnieniem onego; w skutku czego, rozmówiwszy się ze mną postanowiliśmy pomówić o tem z tymiż tu Rodakami, to odbytém zostało na Kongregacyi, gdzie Mr Gentili przedstawić raczył intencye Panom Zawiadowcom i Współrodakom, równie jak powody, dla których koniecznem się stało uzyskanie

l'Hôpital National surchargée de
dettes de sa ruine et la mettre sur
pied en diminuant peu à peu les
dettes. Mrs les Nationalistes con-
viennent bien de plusieurs choses,
mais ils s'opposerent aussy à bien
des autres; et il n'y eût raison
qui put les persuader, malgré la
douceur et patience avec laquelle
s'efforçoit de les persuader Mgr Suc-
tili, Prelat au reste d'un grand
merite et authorité acquis de cette
Cour; ils s'obstinerent sur tout
à ne vouloir point qu'on se ser-
vit du terme d'Economie dans
la supposition qu'il étoit inju-
rieux à la Nation; à ne vouloir
point que celuy auquel on don-
neroit l'Administration Econo-
mique dût au lieu de mêler des
affaires de l'Eglise y celebrer
la Messe [illegible] à
par le Pape, laquelle le Recteur

ratunku temu Domowi, dla ocalenia
każdego Kościoła upadającego
pod ciężarem długów, a postawie-
nia go powoli na dobrej stopie, spła-
caniem długów. Panowie [illegible]-
dący we wiele rzeczy zgodzili się,
ale przeciwni byli wielu; i nie-
było sposobu przekonać ich, po-
mimo słodyczy i cierpliwości,
z jakiemi usiłował im wytłuma-
czyć Mr Suctili, Prałat zwielkim
uszanowaniem i władzą u tutejszego
Dworu; nadewszystko uporczywie
obstawali aby nie użyto słowa
Ekonom, w przekonaniu że każ-
bijące jest dla Narodu; nie przy-
stawali również na to, aby ten
któremu powierzony być ma za-
rząd Ekonomiczny w czém kal-
~~[illegible]~~ Ko-
wiek nie wziął [illegible]
licznych, ani mówił codzienną
~~[illegible]~~ Mszą, przez Papieża postanowioną
ną. a którą proboszcz Kościoła
odprawiać koniecznie żądał.

de l'Eglise prétendoit absolument de célébrer; ils vouloient en outre qu'on ne dut pas retrancher de l'authorité des Provisors et qu'on procedât même à leurs élections; enfin que l'Econome dut leur être soumis et dépendre d'eux; on eut beau leur représenter que ce terme Econome n'étoit qu'un terme apparent qui ne signifioit en loy autre chose que l'Exacteur Ministre officier de l'Eglise, qu'il n'étoit aucunement injurieux à la Nation, n'étant dans leurs fonctions et suppositions; que cet Econome du Ministre que la S[te] destinoit ensuite de l'instance du Cardinal Protecteur étant un Ecclesiastique de bonne Constitution, homme d'honneur et de probité, établi pour libre gouvernement de l'Eglise Nationale; il s'ensuivoit que le même

chcieli nadto, ażeby nie odmienny władzy Pana Prowizorom, żeby przypuszczano ich do nawet do wyborów, a nakoniec ażeby Ekonom był im podległym i zależał od nich. Nadaremnie przedstawiano, że ten wyraz Ekonom, był tylko powierzchownym, który nic innego nie znaczył jak Poborcę, urzędnika kościelnego, że wcale haniebnym nie jest dla Narodu, a nawet jest tylko w istotnych ich powinnościach; że Ekonom ten ustanowiony przez Ojca Ś. [illegible] z dobroci polityki Kardynała Protektora, będąc księdzem ustawicznym, uczciwym i dobrze znanym, postanowiony został, żeby ... rządu ... kościoła, stąd wynika, że ten zarazem równie [illegible]

devoit egalement avoir inspection
sur les affaires de l'Eglise comme sur
l'Economie; qu'on auroit jugé à pro-
pos d'accorder à ce Ministre la
celebration de la Messe quoti-
dienne pour luy retrancher la paye
qu'on devoit autrement obligé de
luy augmenter, si on le privoit de
la celebration de cette Messe; vu
que considerant l'Etat présent
de l'Eglise, on ne luy accorderoit
que trois écus de gages par mois,
auxquels ajoutant la celebration
de Messe, cela le reduiroit à six
écus par mois, qu'on ne pouvoit
accorder moins aux Ecclesiasti-
que de merite, comme étoit celuy
qu'on avoit destiné, ne luy donnant
surtout aucun autre
chose, au lieu qu'on laisseroit
au Recteur l'habitation et la
paye ordinaire; qu'on devoit avoir
egard que ce Ministre étoit frère

dozór tak nad sprawami Ko-
ścioła jak nad Skarbem, że
udzielono mu pozwolenie
celebrowania tej Mszy codzien-
nej, ujmując mu płacę,
której inaczej powiększyć by-
liby obowiązani, gdyby mu od-
mówiono celebrowania tej mszy,
a uważając na obecny stan Ko-
ścioła, nie daliby mu tylko przy-
znać trzy talary płacy miesięcznie,
do których przydawszy za odpra-
wowanie mszy, czyniłoby to
sześć talarów na miesiąc; z
mniej nie można aby nagradzać
księdza tak zasłużonego, nie
dając mu zostawać ani po-
mieszkania ani innych po-
trzeb, gdy tymczasem, że w Kościele
zostawiłoby się mieszkanie Rekto-
rowi i zwyczajną płacę;
że potrzeba mieć wzgląd na to,
iż ksiądz ten jest bratem Ku-
rora Sachetti, od dawna

du Procureur Sachetti, qui depuis
quelques années servoit l'Eglise
nationale gratis, seulement sur [illegible]
du merite qu'il s'acqueroit [illegible]
auprès de la Nation. Toutes ces
raisons ne servirent de rien
pour ne point voir l'Eglise Na-
tionale privée du profit qu'on
attendoit des reglemens qu'on a
voit jugé d'établir par les soins
et fatigues du Cardinal Protecteur
et de son subdelegué pour le
bon service de l'Eglise et l'honneur
de la Nation. Mr Gentili zélé ser-
viteur de la Republique voulut
plutot retacher de son authorité;
aimant pour apprivoiser Mrs les
Nationalistes, [illegible]
terme d'Economie et [illegible]
[illegible] en cas de Ministre [illegible]
au Recteur la celebration de la
Messe quotidienne [illegible]
bitation ordinaire, [illegible]
le nouveau Ministre [illegible]

[illegible] w usłudze Kościoła
gratis, dla tego tylko, że zasłuże-
nia się Narodowi wszystkie te
powody na nic się nie przydały.
Przeto, iż Narodowy Kościół
nie stracił korzyści jakiej spodzie-
wano się po nowszym porządku
zaprowadzonego staraniem i pra-
cą Kardynała Protekto-
ra i jego subdelegowanego, na
usługę Kościoła i honor Narodu.
Mr Gentili, gorliwy sługa Rze-
czypospolitej, chciał raczej ustąpić
ze swojej władzy i dla tego aby
zaspokoić Panów Współrodaków
usunął stronę Ekonoma, za-
mieniając takowe na Urzędni-
ka i pozwolił Rektorowi odpra-
wianie codziennej Mszy, zosta-
wił go przy swojem urzędzie nie
ukarawszy, pozwalając aby nowy
Urzędnik w niczem się nie mieszał
do spraw Kościoła, ale tylko

méleroit en rien des affaires de l'Église mais seulement de celles qui regardoient l'économie de ses fonds, revenus etc. que ce Ministre seroit cependant des Novices aussi conjointement avec luy; que les Novices seroient conservés dans toute leur authorité en signant conjointement avec luy tous les payements qui se feraient; que le nouveau Ministre seroit chaque mois obligé de rendre compte de son administration aux Novices; qu'il feroit en sorte que ce nouveau Ministre se contentrat d'une paye de quatre écus par mois, sans la celebration de la dite Messe quotidienne; qu'on auroit pu proceder à l'election de nouveaux Novices si tôt qu'il auroit mis en execution ce dont on étoit convenu au sujet des reglements cy-dessus comme aussi de la vente des terres des Monts pour le place[illegible]

ale tylko wglądał w to, co się tyczy ekonomiki, jej funduszów, przychodów i t.p. że Mędrzik ten ma być podległym Zawiadowcom, we społ z nim razem, że Zawiadowcy zostawać mają przy swojej władzy, podpisując wraz z nim wszystkie wypłaty; że nowy Mędrzik obowiązany będzie każdego miesiąca zdawać sprawę ze swego zarządu Zawiadowcom; że on to sprawi, że nowy Mędrzik zadowolonym będzie z 4 czterech talarów płacy miesięcznie, prócz odprawiania nowej Mszy codziennej; że będzie można zarządzić obiór nowych zawiadowców, skoro tylko do prawdy on do wykonania to, na co zgodził się, jak to w przedmiocie ustaw, jak to do przedaży Lieux de Monte dla [illegible] spłacenia największych wierzy-

prompt payement des plus pretés
tremens de l'Eglise Notre Mon-
seigneur, ce que fait heureusement
reglé en jours par ... bon
gouvernement ... de l'Egli-
se Nationale; j'espère lieu d'es-
perer que par cet reglement les
affaires de l'Eglise se mettront peu
à peu sur un meilleur pied.

M'étant porté au Palais a-
près l'arrivée de cet ordinaire pour
informer les Ministres du Pape
de l'heureux retour du Roy à
Dresde, ils me demandèrent si
on avoit pris à Fraustadt en
suite des brefs du Pape au Roy
au Primat et ... quelque résolu-
tion pour faire sortir les soldats
envoyés sur les terres de l'Abbaye
de Coprivnica; je leur repondit
et avec vérité, que de la cour de
Sa Majesté, ny de Pologne, je n'
en avois rien écrit sur cette ma-
tière que le Roy s'étant arrêté

cielu Kościoła. Oto jest Ł.W. Pa-
nie, co nayciekawszego w ustanowio-
nem zostało niedawno, w celu
dobrego urządzenia spraw narodo-
wego Kościoła; spodziewam się
przeto, że przez teraz ustanie intere-
sów krajowych powodzi stanu
na lepszej stopie.

Udawszy się do Pałacu, po
przybyciu ostatniej poczty, dla
zawiadomienia Ministrów Pa-
pieskich o szczęśliwym powrocie
Króla do Drezna, zapytany przez
nich byłem: czy przedsięwzięto jakie
postanowienie we Fraustadt,
w skutku brewe Papieskich do
Króla, do księcia Prymasa i W.
w celu wyprowadzenia wojska
przysłanego na zajęcie ziem Opa-
ctwa Koprzywnickiego; na co od-
powiedziałem, i tak jak było w
samej rzeczy, że ani ze dworu
J. K. Mości ani z Polski nie
mam nic pisano w tym przedmiocie

tres peu de jours à Fraustadt, où il ne s'étoit tenu aucun Congrès, tant le quel néanmoins il ne pas, qu'en fut grande de [illegible] sur l'affaire de [illegible] qu'elle étoit relative à la dépêche lors [illegible] stitution de Grodno; je doutois par conséquent qu'on y eut traité tous le rapport des Sud. Troupes, je crus m'apercevoir ainsi m'attacher au plus [illegible] et plus probable, j'exagerai entendre le [illegible] que Mgr les Ministres [illegible] ont fait à Mgr le Nonce Extraordinaire à Fraustadt [illegible] agréable [illegible] de ces négotiateurs, et que je [illegible] [illegible] ce Prelat auroit confirmé, [illegible] d'avancer, [illegible] les Ministres me témoignent [illegible] d'entendre confirmer [illegible]

mowię, że Król niedługo bawił w Fraustadt, gdzie żaden Kongres nie odbył się, bez którego nie wiem wy mogło by co być postanowione w sprawie Konstytucji, z powodu, że też sprawa zgodna była z Ostatnią Grodzieńską uchwałą; nie spodziewam się przeto aby tam była mowa o odwołaniu Wojska. Sądzitem, że te moje słowa, zgodne będą z pewnością i prawdą; nastąpienie przesadzałem jednak przyjście Ministrów i panów Polskich Mgr Nadzwyczajnemu Nuncyuszowi w Fraustadt, co było dobrą wróżbą dobrego zakończenia negocyacyi, i że [illegible] Prelat ten potwierdził to, co miałem zaszczyt wyrazić w odpowiedzi Ministrowi, i oświadczyli radość swoją, [illegible] odebrania potwierdzenia dobrych[illegible], jakie już sami [illegible], pomyślnego ukończenia Nar[illegible]

esperances qu'ils avoient déjà de l'heureux succès des Negotiations de Mgr Nuncius ; et que cette Cour recherchait pareillement pour voir revivre l'ancienne et bonne correspondance entre le S. Siège et la Nation.

Par ma lettre du 3. d. c. je mandai à V. E. que le Cardinal Protecteur s'étoit retiré à cause de quelques dégoûts, avec intention de ne revenir plus qu'après en avoir eu satisfaction. Or, le Pape ayant depuis son départ témoigné à plusieurs Cardinaux la surprise de la retraite de Son Eminence et qu'il auroit plaisir de le revoir au plutôt pour luy donner en toutes les occasions des marques de son estime et reconnaissance, ainsy qu'il croyoit avoir fait par le passé. Le Cardinal en suite de ces assurances de

gocyacyi z Wm Nuncyuszem; iż Dwór tutejszy najmocniej sobie życzy, aby dawno odżyła dawna zgoda i dobre porozumienie między Stolicą Apostolską a Narodem.

Listem moim z 3° b. m. donosiłem J. W. Panu, że Kardynał Protektor usunął się z powodu jakiegoś niekontentowania, z postanowieniem, iż nie powróci, aż mu wszelkie zadość uczynienie. Otóż Papież po tem oddaleniu się oświadczył wielu Kardynałom przy jedności zadziwienie swoje z oddalenia się Jego Eminencyi, i że miłem by mu było widzieć go coraz prędzej, aby dać mu w każdej okoliczności dowód swego szacunku i wdzięczności, tak jak mu je dawniej okazywał. Kardynał w skutku tych oświadczeń życzliwości Pa-

de la bonne volonté du Pape et des preuves que j'en ai faites par mes lettres, de revenir en cette ville où sa présence pourroit à chaque moment être si nécessaire pour le bien du service et intérêts de la Nation, s'est un peu résolu de consoler tes amis et bons serviteurs par sa présence. Et je viens d'apprendre la nouvelle de son arrivée. Demain Dimanche j'aurai l'honneur de l'entretenir.

Par les lettres de Faenza dans la Romagne on apprit hier la fausse couche de la prétendante au sixième mois de sa grossesse.

Les nouvelles de Milan assurent que le Cardinal Lusany y étoit bien proche de la fin de ses jours.

J'ai l'honneur d'être avec un profond et très soumis respect

etc. etc.

le B. Puget.

Pajerskiy, i próśb jakie wyraziłem w listach moich do niego o powrót do Miasta, gdzie obecność jego może w każdey chwili potrzebna na usłużenie i sprawy Narodu, postanowił pocieszyć swoich przyjaciół i sługi swoją obecnością. Dowiaduję się, że już wrócił. Jutro w niedzielę będę miał zaszczyt pomówienia z nim.

Przez listy z Faenzy w Romanii dowiedziano się wczoraj [illegible] połogu, w szóstym miesiącu ciąży, [illegible] Pretendentki.

Wiadomości z Medjolanu zapewniają że Kardynał Lusany był tam bardzo bliski śmierci.

Mam zaszczyt z głębokim i uniżonym [illegible]

List 43.

Breslau, ce 24 Juillet, 1728.

Mons.

Les lettres que j'ai reçues tant de Mgr. le Grand et Vice-Chancelier de Pologne m'instruisent plus particulierement de ce qui a été à Fraustadt reglé, et de l'esperance qu'ils avoient que Mgr. le Nonce Extraordinaire se seroit [illegible] en élage très gracieux, seroit fort agréable aux Etats de la Republique. Mgr. le Grand Chancelier a encore eu la bonté de m'informer que ce Prelat qui étoit [illegible] à Fraustadt pour témoigner son empressement à entrer en traittez pour l'accommodement des differents et aussy pour veiller à ce que dans l'expedition pour la Diète, il ne fut rien inseré qui eût pû deplaire à Sa Sté et troubler les Negotiations. A l'egard de

Breslau. 24 Lipca, 1728. r.

J. W. Panie,

Listy ostatnią pocztą odebrane od J. W. Kanclerza Wo. i Wice-Kanclerza z Polski, bliżej mnie obiaśniają o tem, co w Fraustadt ustanowiono dotąd, i o nadziei jaką mieli, iż Nuncyusz Wlki Nadzwyczajny, którego bardzo wychwalają, radę będzie [illegible] Rzeczypospolitej. J. W. Kanclerz Wo. również uwiadamia mnie że Prałat ten udał się do Fraustadt, w celu pokazania skwapliwości swojéj w załatwieniu nieporozumień, jak również w przypilnowaniu, żeby w wypisaniu na Sejm, nie umieszczono takiego, coby się niepodobać mogło Jego Św. i zakłóciło układy. Co do pierwszego, J. W. Kanclerz Wo. uznaje mnie, że i niewystarczy to by

premier son Excellence m'a assuré
que ce n'est le temps qui a pû suffire aux les
Personnes de tout trouver subtilités
pour qu'on ait pû entrer en matière
touchant le second, Son Excellence
m'envoyé l'extrait de l'Instruction
pour la Diète au sujet des disputes
avec cette Cour. Je dois bien avouer,
je confesse que la réponse, que
je fis la semaine passée au Minis-
tère de Sa S.té étoit assez à propos:
c'est encore le sentiment du Card.
St Clement avec lequel j'ai eu dans
cette semaine plusieurs conférences
sur les affaires courantes de la Po-
logne. Son Eminence s'est très bien
servi des susdites nouvelles pour
appuyer et relever ce qu'elle a jugé
être le plus convenable pour le bon
service de la Republique, Et par
rapport à l'extrait de l'instruction
qui regarde les différents au sujet
de la Constitution de Grodno, tou-

dotąd czasu i liczba osób niedo-
stały dostateczna, do traktowania
w tej okoliczności; co do drugiego,
przysłał mi JW. wyciąg z In-
strukcyi na Sejm, o przedmiocie
sporów z dworem tutejszym. Prze-
patrzywszy się w tem wszystkiem, wy-
znaję, że odpowiedź moja, uczy-
niona w przeszłym tygodniu Mi-
nistrowi Jego Świątobliwości,
była dość stosowną: takież samo
jest zdanie Kardynała S.t Clement,
z którym kilka odbyłem kon-
ferencyi w tym tygodniu o bie-
żących sprawach Polskich. Jego
Eminencya bardzo dobrze u-
żyła pomienionych wiadomości,
do podniesienia i poparcia
tego co za najstosowniejsze uzna-
ła dla dobra Rzeczypospolitej; i
dla tego, że wyciąg z instrukcyi,
tyczący się sporów co do Ustawa-
ły Grodzieńskiej, w przedmiocie

chant l'Ambassade et fort rig

opiniâtrement et tel que cette lecture pourroit l'exhaiter. Nous nous en servons particulièrement pour convaincre d'autant plus Sa Ste et son Ministère du parfait zèle et désir ardent de la Nation pour une heureuse conciliation des différents, afin de rétablir une bonne et durable harmonie entre les deux Cours.

Le Sacré Collège se trouve aujourd'hui partagé en deux factions au sujet des Prélats qui aspirent au Cardinalat. Les Cardinaux favoris et quelques autres s'intéressent pour la promotion du Neveu de Sa Ste, de Mr Lybo Majordome du Palais, Colonna Secrétaire, et l'Auditeur de la Chambre, et Caraffa Secrétaire de la Congrégation des Evêques et Réguliers. L'autre faction et celle des Ministres de l'em-

Poselstwa ~~[illegible]~~ jest pełne uszanowania i takie, jakiego sobie tutejszy dwór życzy. Służy to nam szczególnie aby przekonać tem bardziej Jego Świątobliwość i Jej Ministerium o prawdziwej gorliwości i szczerej chęci Narodu tak szczęśliwego pokierowania, aby przywrócona być mogła dobra i trwała zgoda pomiędzy obydwoma dworami.

Święte Kollegium jest dziś rozdzielone na dwa stronnictwa, względem Prałatów, którzy się ubiegają o Kardynalstwo. Kardynali faworyci i wiele innych popierają promocyę Synowca Jego Świątobliwości, Mons. Lybo, Majordoma Pałacowego, Colonny Sekretarza, Audytora Izby, i Caraffy Sekretarza Kongregacyi Biskupów i Zakonników. Drugie stronnictwo jest Ministrów Cesarskich

de l'Empire, France et Espagne, qui ont de leurs respectifs Souverains des ordres très pressants de solliciter la Promotion des Nonces. Le Card. St Clement désirant de voir effectuer les souhaits de la Nation pour le prompt rappel de Mgr Santini, s'est uni avec quelques uns des Cardinaux anciens à cette seconde faction, par rapport que la Promotion des Nonces ayant lieu, Mgr Santini paroitroit indubitablement à Vienne. De mon côté je ne manque pas en cette occasion à ce que mon devoir et mon zèle pour le service de la Republique peuvent exiger de moi. Les deux partis pressent fort le Pape depuis les nouvelles qu'on a de Naples et de Bresse que les Cardinaux Pignatelli et Quirini y étoient à l'extremité. Le Pape qui est

Francyi i Hiszpanii, mających od każdego ze swych Monarchów koniecne polecenie wyproszenia promocyi Nuncyuszow. Kardynał St Clement, życzące sobie Skutku żądań Narodu dla rychłego odwołania Mra Santiniego, połączył się z niektóremi dawnemi Kardynałami do tego drugiego stronnictwa; dla tego, że gdyby wypadła promocya dla Nuncyuszow, Mor Santini niezawodnie przeniesiony by został do Wiednia. Z mojéj strony, ~~niezaniedbuję~~ nie zaniedbuję w tym względzie tego, czego mi mój obowiązek i gorliwość o dobro Rzeczypospolitéj po mnie wymagają. Dwa te stronnictwa silnie nagabają Papieża od czasu nadeszłych wiadomości z Neapolu i z Brescia, że Kardynałowie Pignatelli i Quirini są bez nadziei życia. Papież niebawem ~~żądany sobie~~ chętny promocyi dla Nuncyuszow, mógłby zapewne

peu disposé à la Promotion des Nonces pourroit peut-être bien pancher en faveur du premier parti, si du côté du second les engagemens étoient moins forts. L'opinion la plus probable est donc que le Pape venant par la mort de ces deux Cardinaux à avoir un Chapeau pour son Neveu, qu'il est intentionné de faire Cardinal, il pourra donner les trois autres aux Nonces. Au reste de quelle manière que la chose tourne, j'ai lieu d'espérer qu'il y aura un compenso pour Mgr Santini, parceque, où la Promotion des Nonces se fera et alors il passera indubitablement à Vienne et au contraire si le Pape fait celle de trois sudits Prelats, je crois qu'en ce cas nous pourrons obtenir la Charge d'Auditeur de la Chambre pour Mgr Santini, à l'exemple du Cardinal Ni-

przechylić się na stronę pierwszego stronnictwa, gdyby mniej silném było staranie za drugiém. Zdanie przeto najwięcej prawdopodobne jest takie, że Papież mając przez śmierć obu tych Kardynałów, kapelusz dla swego Synowca, którego pragnie wynieść na Kardynała, może trzy drugie oddać Nuncyuszom. Wreszcie w jaki bądź sposób rzecz się obróci, spodziewam się że znajdzie się compenso Mgr^wi Santiniemu, albowiem czy to na Nuncyuszów Promocya wypadnie a w tym razie niezawodnie Wiedeń go czeka, czy przeciwnie, jeśli Papież trzem pomienionym Prałatom je przyzna, zdaje mi się że w takim razie moglibyśmy wyrobić miejsce Audytora Izby dla Mgra Santiniego, przykładem Kardynała Nicolo

Colo Spinola qui en fut pourvû à son retour de la Nomination en Pologne. .. ..

Le Pape qui étoit sur le point de prendre les bains à son ordinaire, a dû s'en désister depuis hier à cause d'une diarrée qui luy a donné quelque peu de fièvre. Lorsque cette indisposition paroisse légère, on n'est pas sans craintes par rapport à son âge avancé et decrepit, et plusieurs sont de sentiment que cette petite indisposition jointes aux vives sollicitations et importunités des deux partis, détermineront le Pape à hâter l'une ou l'autre des deux Promotions.

L'Ambassadeur de Venise reçut au commencement de cette semaine par un courrier exprès la nouvelle que la République avoit défendu tout commerce avec les Etats du Pape, à cause que cette Cour a refusé d'adhérer aux instances qu'elle luy avoit faites de défendre

Spinola, który obrany nim został za powrotem swoim z urzędowania w Polsce.

Papież mając właśnie brać jak zwykle kąpiele, przymuszony był przestawać je wczoraj - wstrzymać się wczoraj z powodu dyaryi, który dostał z nieco gorączki. Jakkolwiek słabość ta jest lekka, jednakże nie są bez obawy ze względu na wiek jego podeszły i zgrzybiały, a wielu mniema, że mała ta słabość, obok żywych domagających się i natrętności obu stronnictw, skłoni Papieża do przyspieszenia jednej lub drugiej z dwóch Promocyi.

Ambasador Wenecki odebrał na początku tego tygodnia, przez umyślnego kuriera wiadomość, że Rzeczpospolita wzbroniła wszelką komunikacyę z Państwami Papieskiemi, z powodu że dwór tutejszy odmówił jej żądaniu zabronienia zamknięcia w Senegallii, od czasu wiadomości o morowego powietrza.

la foire de Sinigaglia depuis la nouvelle de la peste qui affligeait le Levant. Dans une assez nombreuse Congregation des Cardinaux dite de la Consulta qui se tint dernierement à ce sujet, on dit par represaille avoir resolu de defendre aussy aux sujets du St Siege tout commerce avec les Venitiens, et les Etats des autres Princes qui suivront leur exemple.

Le motif qui a determiné cette Cour à permettre la dite foire de Sinigaglia ne vient pas d'un manquement de zele pour la conservation de ses Etats, mais de ce qu'elle a reconnu que la Republique de Venise voulait sous le pretexte de la peste, empecher cette foire, pour attirer ensuite chez elle tout le commerce qui se fait dans la Marche d'Ancone.

J'implore Monseigneur

etc. etc

le B. Puget.

trapiącego się na Wschodzie. Na licznej Kongregacyi Kardynałów zwanej Consulta, odbytej niedawno w tym względzie, miano wet za wet postanowić, aby zabronioną była również poddanym Świętej Stolicy Apostolskiej wszelka kommunikacya z Wenecyanami, i z Państwami innych Mocarstw, które pójdą za tamtych przykładem.

Powód, jaki dla którego postanowił dwór tutejszy pozwolić na Jarmark w Sinigaglii, pochodzi nie z braku gorliwości ocalenia tych państw, ale dla tego iż poznał przekonał się, że Rzeczpospolita Wenecka, pod pozorem morowego powietrza, wzbronić chciała tego Jarmarku, dla przyciągnienia tym sposobem do siebie całego handlu odbywającego się w okolicach Ankony.

Upraszam J. W. Pana

i td. i td.

Puget.

List 44.

Rome, ce 31. Juillet, 1728.

Mgr,

Ensuite de ce que j'eus l'honneur d'écrire à V. Ex. par ma précédente du 24. de ce mois, que l'extrait de l'instruction qui regarde les différents, au sujet de la Constitution touchant l'Ambassade, étant fort respectueux et tel que cette Cour pouvoit souhaiter, nous nous en sommes sérieusement servis le Card. St. Clement et moy, pour convaincre d'autant plus cette Cour de l'ardent désir de la Nation pour une heureuse combinaison des différents; je fis à cet effet une traduction du susdit extrait, et après l'avoir présenté au Card. St. Clement Protecteur, pour qu'il agit aussy de son côté, j'en portai copie aux Cardinaux Lercari Secrétaire d'Etat, et aux autres du Palais, aussy bien qu'à Mgr Riviera par le canal duquel passent

Rzym, 31. Lipca. 1728. r.

J. W. Panie,

W dalszym ciągu tego, co miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, w przeszłym moim liście z 24. t. m., że wyciąg z instrukcyi tyczącej się nieporozumień w przedmiocie uchwały co do Ambasady, był pełen uszanowania i taki jakiego sobie dwór tutejszy życzył; że oba z Kardynałem St. Clement wspólnie tego, na ten wyższy przekonaliśmy dworu dziś tutejszego, o gorącej chęci Narodu do najszczęśliwszego załatwienia nieporozumień; na ten koniec przetłumaczywszy tenże wyciąg a przedstawiwszy go Kardynałowi St. Clement Protektorowi aby i ze swojej strony działał, zaniosłem kopię tego do Kardynałów Lercary Sekretarza Stanu i do innych Kardynałów Pałacu, także do Mgra Riviera, przez którego przechodzą

les affaires qui regardent la Pologne. Ils trouvèrent tous que cette instruction était veritablement respectueuse pour le St. Siege et pour Sa Sainteté, et conclurent des fermes esperances que le Ministère de la Republique daigneroit employer tout son credit à la prochaine Diete, pour l'accomplissement des souhaits de Sa Sainteté, ce qu'ils me promirent de vouloir efficacement lui representer: mais en même tems, ils me témoignerent que la satisfaction de Sa Ste. ne sera pas encore entiere, vû qu'ils ne pourront lui porter la nouvelle du rappel des soldats qui se trouvent sur les Biens de l'Abbaye de Koprzivnicen; ce que néanmoins Sa Ste. souhaitoit très particulierment; je leur representai de nouveau sur ce point, que Sa Mte. s'étant arretée très peu de jours à Fraustadt,

sprawy Polski się tyczące. Wszyscy znaleźli że instrukcya ta była istotnie zupełnie uszanowaniem dla Stolicy Apostolskiej i dla Jego Świątobliwości, kończyli na tem, że spodziewają się że Ministerium Rzeczypospolitej zechce użyć zaufanego swego wpływu na przyszłym Sejmie na spełnienie życzeń Jego Świątobliwości, i przyrzekli mi przedstawić o tem Jej powiedzieć: ale razem oświadczyli mi, że zadowolenie Jego Świątobliwości niebędzie jeszcze zupełne, albowiem niezawiadomią Go o odwołaniu wojska zajmującego ziemie Opactwa Koprzywnickiego; czego wszakże Jego Świątobliwość szczególnie sobie życzył. Odrzekłem im znowu co do tego przedmiotu, mówiąc że J. K. Mość bardzo krótko bawiła w Fraustadt, i niemogła tam odbyć Senatus consilium dla braku czasu, i dostatecznej liczby

et n'y ayant pu tenir les senateurs con-
cilium par rapport que le tems ne l'a-
voit pû permettre et qu'il ne s'y trou-
voit pas en nombre suffisant de Mi-
nistres et Grands du Royaume, cette
affaire par consequent qui étoit une
suite des ordonnances de la derniere
Diete de Grodno, n'y avoit pû être
reglée; mais que comme la Diete étoit
prochaine, probablement on y prendroit
des resolutions qui pourroient satis-
faire Sa Sté. Ils me repliquerent
que s'agissant d'un fait qui bles-
blessoit particulierement l'autorité
du St Siège: Sa Mté avec le minis-
tère de la Republique auroit bien
pû de son propre arbitre donner
cette satisfaction au Pape, sans at-
tendre la resolution de la Diete, qui
naturellement n'auroit pû desapprou-
ver un pas qui étoit selon la justi-
ce et equité; que je devois en écri-
re à Sa Mté et au ministère,

Senatorów i Panów państwa, a za-
tem okoliczność ta jako jedna z po-
stanowień ostatniego Sejmu Grodzień-
skiego, niemogła być tam załatwioną;
ale ponieważ blisko już do następne-
go Sejmu, zapewne na nim posta-
nowienie wś względem tego będzie
w zadowolić Jego Świątob. potrafi.
Odrzekli mi na to, że w okoliczności
dotykającej wyłącznie władze Sto-
licy Apostolskiej. J.K. Mość z
ministerium Rzeczypospolitej, mo-
głaby własnym sądem dać Pa-
pieżowi zadość uczynienie, nie-
czekając wyroku Sejmu, który
niemógłby naturalnie niepo-
twierdzić tego co było słusznem
i sprawiedliwem; że powinienem
napisać o tem do J.K. Mości
i do Ministerium Rzeczypospo-
litej, przedstawiając, że ponie-
waż Jego Świątobliwość, ja-

de la Republique, et representer que comme Sa S.té en qualité de Vicaire de Jesus Christ, se trouvoit obligée de veiller à la conservation de ce qui étoit du droit du St Siège, et qu'ainsi elle avoit fort à coeur l'affaire de St Sepulchre. La M.té et le ministère de la Republique feroient une chose digne de leur piété et zèle pour la Religion, en ordonnant l'éloignement des soldats qui se trouvent sur les terres de l'Abbaye de Coprivnica, avant la tenue de la Diète: ce que Sa S.té agréeroit fort en son particulier. Je promis à Leurs Eminences d'en écrire le plus efficacement qu'il me seroit possible, et que j'esperois leur en montrer des preuves certaines. Je supplie aussy V. Ex. qu'elle daigne m'ordonner ce que je devrai representer de plus à cette Cour.

ko Namiestnik Jezusa Chrystusa ma obowiązek czuwania nad zachowaniem tego, co się z prawa należy Stolicy Apostolskiej, sprawa porzuconej Konfiskaty, mocno iey leży na sercu. J. K. Mość i ministerium Rzeczypospolitej, uczynią rzecz godną ich pobożności i gorliwości dla wiary, gdyby odwołali wojsko zajmujące Opactwo Koprzywnickie, przed zebraniem Sejmu: czego Jego Świątobliwość z ukontentowaniem przyjęła. Przyrzekłem Ich Eminencyom napisać o tem o ile potrafię najskuteczniej, spodziewając się okazać im pewne tego dowody. Upraszam więc J. W. Pana, ażeby rozkazać mi raczył co więcej przedstawić mógłbym dworowi tutejszemu względem zwłoki na odwołanie

leur sur ce délai de rappel des soldats envoyés à la province, au cas qu'il ne s'effectue avant la Diète.

En suite des instances que nous avons faites le Cardinal Protecteur et moi, depuis l'arrivée de cet ordinaire qui nous a apporté la nouvelle de la mort de Mgr. Santini, le Pape a substitué Mgr le Nonce Extraordinaire Paulucci pour Nonce ordinaire en Pologne.

Dans la dernière session du Tribunal de la Rothe qui se tint hier, Madame la Princesse de Radziwill, fille de Mgr le grand Trésorier obtint l'expediatur, c'est à dire, la permission de faire expédier les deux decrets qu'elle a obtenus dans ce Tribunal contre le Prince son mari: ce qui est selon le stile de cette cour un nouveau gain de cause.

Par la mienne du 17 Juillet, j'informois V. Ex. du dernier ré-

żołnierzy przysłanych do Koronnyw-niey. w razie gdyby nie nastąpiło przed Sejmem.

W skutku próśb Kardynała Protektora i moich, po przyjściu ostatniey poczty, uwiadamiającey nas o śmierci Mra Santiniego, Papież postanowił Mra Nadzwyczajnego Nuncyusza Paulucciego, Rzeczywistym Nuncyuszem w Polsce.

Na ostatniem zgromadzeniu Trybunału Roty, odbytem wczoray, Xiężna Radziwiłłowa, córka J.W. Skarbnika W. otrzymała expediatur, to jest pozwolenie wydania dwóch wyroków jakie uzyskała w tymże Trybunale przeciwko Małżonkowi swemu: co jest w stylu tutejszego dworu, zupełną wygraną.

Listem moim z 17. Lipca, zawiadomiłem J.W. Pana o osta-

gement établi par Mgr Gentili Subdelegué du Cardinal Protecteur pour remettre peu à peu les affaires de notre Eglise Nationale sur un meilleur pied; présentement je dois luy mander que je ne sçais ce qui en sera, après que je viens d'apprendre que quelques'uns de M.rs les Nationalistes fomentent des nouveaux troubles pour empêcher l'effet du dit règlement; je crains fort que le Cardinal Protecteur, Mgr Gentili, Le procureur Sacchetti qui sert l'Eglise gratis et son frère qui fut élu Ministre soit Administrateur des biens de cette Eglise, ne se rebutent tous et que par là le mal ne devienne incurable. Pour moy qui n'ay eu vûe que de faire mon devoir, je crois y avoir assez satisfait comme il aura plu à V. Ex. de voir par mes précedentes

tnieje ~~ustanowieniem przez Mgra Gentili~~ ~~zaczęcia~~ ustawie, dokonanej przez Mra Gentili Subdelegowanego Kardynała Protektora w celu postawienia powoli interesów naszego Narodowego Kościoła na lepszej stopie; teraz donoszę Mci, że niedawniem tylko co o tym się dowiedziałem się że niektóry z Panów współrodaków podniecają nowe zaburzenia aby nie przyszła do skutku pomieniona ustawa. Obawiam się bardzo żeby Kardynał Protektor, Mgr Gentili, Prokurator Sacchetti, służący Kościołowi darmo i brat jego, obrany Urzędnikiem czy Zarządcą dóbr tego Kościoła, ~~zniechę~~ niezniechęcili się tém, a tém samém żeby złe niebyło do uzdrowienia. Ja, który mam tylko na celu mój obowiązek, zdaje mi się że zadość mu uczyniłem, jakże o tém J.W.

sur cette matière. On m'a avertit que les dits Nationalistes ont écri sur mon compte en Pologne. S'ils l'ont fait selon la justice et droiture de mes operations j'en dois esperer des louanges et des gratifications; si au[con]traire ainsy qu'on me le suppose, la verité qui ne peut jamais se cacher fera assé connaître, que j'ai en tout soigneusement satisfait à mon devoir, comme il sera facile de voir par la rélation que formera aux premiers jours le Cardinal Protecteur, de la situation des affaires présentes de la dite Eglise Nationale.

Selon les nouvelles qu'on a de Naples; Milan et Brecia, les Cardinaux Pignatelli, Crivelli et Quirini, se portent mieux et sont hors de danger.

La santé du Pape paroit à l'heure qu'il est, fort chancelante; il tombe et se remet aisement.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Pan pr[z]ekonać się może z rachowania z poprzednich moich listów, w tym względzie. Ostrzeżono mnie, że ciż wspólrodacy pisali o mnie do Polski. Jeżeli tak było, to według słuszności i prawości mojego postępowania, mogłbym się spodziewać pochwał i gratyfikacyi; jeżeli przeciwnie, jak to przypuszczają, to prawda, która nigdy ukryć się nie może, pokaże, że wszystkiem zadość uczyniłem obowiązkowi memu, jak to o tem nie omieszka przekonać moje sprawozdanie, mające temi dniami być uczynione przez Kardynała Protektora, o położeniu obecnych spraw pomienionego narodowego kościoła.

Podług wiadomości otrzymanych z Neapolu, Medyolanu i Brescia, Kardynałowie Pignatelli, Crivelli i Quirini, lepiej się mają i wyszli niebezpieczeństwa.

Zdrowie Papieża jest obecnie niedość dobre, zapada i polepsza się naprzemian.

Mam zaszczyt i t. d. i t. d.

Puget.

List 45.

Rome, ce 7. Août, 1728.

Mgr,

Par les ordres que j'ai reçus cet ordinaire de Mgr le Vice Chancelier de la Couronne du 19. Juillet, je m'apperçois que l'affaire de la réunion de l'Evêché de Mohylew à l'Archevêché de Polock se trouve dans une situation differente de ce que j'avois supposé dans mes relations du 5. Juin et 17. Juillet; Parceque son Ex. m'écrit precisement je comprends que c'est le Pape qui doit avoir réuni le susdit Evêché de Mohylew à l'Archevêché de Polock, et non le Roy, lequel au contraire doit avoir, il y a quelque tems ordonné à Mgr le Vice-Chancelier de Lithuanie

de

Rzym, 7. Sierpnia, 1728.

J. W. P.

Z odebranych rozkazów ostatnią pocztą od J. W. Wice Kanclerza Koronnego z 19. Lipca, widzę że sprawa przyłączenia Biskupstwa Mohylowskiego do Arcybiskupstwa Połockiego w odmiennem znajduje się położeniu, niżeli rozumiałem był w sprawozdaniach moich z 5. Czerwca i z 17. Lipca; Z tego co J. W. Pan dokładnie mi pisze, ~~rozumiem~~ wnoszę że to Papież przyłączyć miał pomienione Biskupstwo Mohylowskie do Arcybiskupstwa Połockiego, a nie Król, który przeciwnie, miał niedawno rozkazać J. W. Wice Kanclerzowi Litewskiemu aby przedstawił Nuncyuszowi Mści Santiniemu, że J. K. Mość nie

mogłaby

représenter au Défunt Mgr Lantieri que la Mté n'aurait pu refuser sa Nomination à cet Evêché de Mohylew au cas que le Czar de Moscovie qui s'interessoit toujours pour les Schismatiques, en eût forcé l'ins-tance; que sa Mté ne pouvoit com-prendre comment cet Evêché de Mo-hylew avoit pu être incorporé à l'Ar-chevêché de Polotsk et que cette affai-re étoit de considération. J'infor-merai de tout le Cardinal Protec-teur pour qu'il adoucisse les operations et mesures selon l'exigence du fait, et les propos que cette Cour ou la Congregation de Propaganda fide pourra faire.

Son Excellence me faisant un long détail sur le fait de l'évê-que Orlik dont j'informerai pré-cisément le Cardinal S.t Clement, pour qu'il tâche à tranquiliser

mogła by odmówić Nominacyi na to Biskupstwo Mohylewskie tem-bardziej gdyby Car Moskiewski, zawsze opiekujący się Schyzmatykami, nalegał o to naglącemi prośbami; że J. K. Mość niemoże pojąć dla czego Biskupstwo to Mohylewskie mogło być wcielone do Arcybiskupstwa Połockiego, i że w tej sprawie jest nad czem zastanowić się. Donio-się o tem wszystkiem Kardynałowi Protektorowi, iżby potrzebne swoje działania znosił wedle wymagań okoliczności, i tego w takiej po-dawał tejże Kongregacyi Propa-ganda fide uczynić może.

J. W. Vice-Kanclerz rozwodził się także szczegółowie w okolicznościach Biskupa Orlika, o czem również doniosę temuż Kardynałowi S.t Clement, jako ażeby wiedział jak ma na dal sobie postąpić

le gouverneur en répondant soit au dit ~~[illegible]~~ par lettres, soit à ceux qui leur pourroit parler de même.

Le Pape continue à se bien porter: selon les apparences il passera l'été au Vatican, ne voulant se laisser persuader de venir loger au Palais de Mont Quirinal, où il fut dernièrement rendre visite au Cardinal Colonna.

A l'exemple des Venitiens, du Grand Duc de Toscane et des autres Princes de l'Italie, le Gouvernement de Naples doit avoir suspendu le commerce avec les Etats Ecclesiastiques et dorénavant, dit-on, les marchandises qui entreront de ce pays dans le Royaume de Naples seront sujettes à un nouvel ordre parfumées et les hommes obligés à 20. jours de quarantaine. Nonobstant toutes ces précautions capables de jetter dans les esprits de

będą w odpowiedzi temu [illegible] ratowi przez listy, bądź tym, którzy ~~[illegible]~~ mogą mu mówić o tem.

Papież coraz ma się lepiej: podług wszelkiego podobieństwa przepędzi lato w Watykanie, nieskłonny rad aby zamieszkał w Pałacu Quirynalskim, gdzie ostatnim razem odwiedził Kardynała Colonnę.

Przykładem Wenecyan, Wielkiego Xięcia Toskańskiego i innych Monarchów Włoskich, Rząd Neapolitański zawiesić miał handel z Państwem Duchownem, a odtąd jak mówią, towary przybywające z tego kraju do Królestwa Neapolitańskiego, ~~będą~~ mają aż do nowego rozporządzenia, być nawaniane a ludzie przymuszeni odsiadywać dwadzieścia dniową Kwarantannę. Pomimo atoli wszelkich ostrożności ~~[illegible]~~ mogących wzniecić obawę paniczną, są te wszystkie

soupçons et terreurs paniques, on vit icy tranquillement et on continue à croire que la République de Venise a fait la première toutes ces démarches en vue de détourner l'Empereur de son voyage à Trieste.

On assure que le Roy de Sardaigne a depuis peu envoyé au nouveau Cardinal Lambertini plusieurs pièces d'un riche Damas et Velours pour la garniture de deux chambres: cette cour s'applique aujourd'hui à se faire des amis et des créatures parmi le sacré Collège.

On est dans l'attente de la nouvelle de l'accouchement de la Reine de France, et par ce qu'elle tarde plus qu'on avoit supposé, on croit qu'elle pourroit bien avoir accouché d'une ~~troisième~~ Princesse.

Les Brefs de Rome ordinaires pour Mgr Paulucci ont été expédiés et remis à son Agent pour luy être envoyés. J'ai l'honneur etc. etc.

le D. Puget.

spokojni, i ~~więcej~~ nie przestają mniemać, że Rzeczpospolita Wenecka pierwsza podjęła kroki te jedynie na to aby odciągnąć Cesarza od podróży do Tryestu.

Zapewniają że Król Sardyński posłał niedawno nowemu Kardynałowi Lambertiniemu kilka sztuk drogiego Adamaszku i Aksamitu na przybranie dwóch pokoi: dwór ten stara się dzisiaj o pozyskanie sobie przyjaciół i stronników w świętym Kollegium.

Oczekują na wiadomość rozwiązania Królowej Francuskiej, a że opóźnia się więcej niż się tego spodziewano, przypuszczają że urodziła trzecią Królewnę.

Brewe ~~Listy~~ papiezkie z Kancellaryi ordynaryjnem dla Xiędza Paulucciego, wyprawione zostały, i oddane Umocowanemu Jego aby mu były posłane.

Wyrażam J.W. Pana sługa

Puget.

List 46

Rome, ce 14 Août 1728.

Mgr,

La semaine passée j'eus l'honneur de représenter à V. Ex. que j'aurois conféré avec le Card. St Clement Protecteur sur le propos de l'Evêché de Mohylew qui changeoit de titre après ce que Mgr le Vice Chancelier de la Couronne m'avoit dit écrit du 19 Juillet. J'en ay effectivement entretenu son Eminence et en suite par son conseil je me rendis chez Mgr Ruspoli Secretaire de la Congrégation de Propaganda fide, au quel je ~~representai~~ representois la difference du fait dont il s'agissoit, sçavoir qu'il ne s'agissoit pas d'obtenir de Sa Majesté la grace de la reunion

Rzym, 14. Sierpnia, 1728. r.

J. W. P.

Przeszłego tygodnia miałem zaszczyt uwiadomić J. W. Pana, że rozmówić się miałem z Kardynałem St Clement protektorem względem Biskupstwa Mohylewskiego, które zmienia swoje położenie, podług tego, co mi J. W. Wice Kanclerz Koronny pisał z 19. Lipca. Mówiłem istotnie rzecz o tem z Jego Eminencyą a potem za jej radą udałem się do Mgra Ruspolego Sekretarza Kongregacyi Propagandy fide, któremu tłumaczyłem różnicę okoliczności o jaką chodziło, to jest, że nie chodziło o taki uzyskanie [illegible] od J. K. Mości ~~[illegible]~~ przyłączenia Biskupstwa Mohylewskiego do [illegible] – stwa Potockiego, jak to mnie

réunion de l'Evêché de Mohylew à l'Archevêché de Polock comme on m'avoit enjoint et en vertu de quoy j'avois écrit à V. Ex. par mes precedentes du 5. et 17. Juillet, mais bien de faire approuver par Sa Mté ce que cette Cour avoit déjà résolu ce qui étoit un fait de considération qui avoit obligé le Roy de rechercher comment cet Evêché avoit pu être incorporé à l'Evêché de Polock. Mgr Rugati parut surpris de mon discours, me disant que jusqu'à présent, il n'avoit rien sçut de ce Bref que le Defunt Mgr Santini devoit avoir adressé à Mgr le Vice-Chancelier Lipski pour le Roy sur le fait de cette réunion de l'Evêché de Mohylew, et encore moins, que cette union dût être faite ex dispositione Sanctae Sedis; que peut-être bien il pouvoit

mnie powiedziano i na mocy czego napisałem do J. W. Pana, w przeszłych moich listach 25. i 217. Lipca, ale chodziło o potwierdzenie przez J. K. Mości tego, co dwór tutejszy postanowił; co było rzeczą do zastanowienia, która zmusiła Króla do zapytania dla czego Biskupstwo to właśnie tylko mogło do Biskupstwa Połockiego. Mons Rugati zdziwiony być zdawał się mojemi słowami, odpowiadając mi, że do tej pory nic nie wiedział o tym Brewe Papieskim, przesłanym przez Mons Santiniego do Wice-Kanclerza Lipskiego do Króla o okazaniu tego przyłączenia Biskupstwa Mohylewskiego, a tem mniej, że przyłączenie to stało się ex dispositione Sanctae Sedis; że mogła zajść jakaś przeszkoda dwornaczności w tej sprawie, albo zapewne Arcy-

y avoir quelque équivoque en cette affaire, ou que probablement l'archevêque de Polock aura obtenu brevi manu quelque Bref de Sa Sainteté du quel il n'avoit pas connaissance; qu'il me remerçoit de l'information que je venois de luy donner sur ce fait, dont il se serviroit lorsque l'occasion se présenteroit d'en parler en pleine Congrégation, et que pour le faire plus authentiquement, il me prioit de luy vouloir bien donner par écrit l'essentiel de ce que je venois de luy dire, ce que j'ay aussy fait par le Conseil du Cardinal St Clement.

J'ay de même rendu compte à ce Cardinal, de ce que Sa dite Excellence Mgr le Vice Chancelier m'ait écrit par sa dépêche du 19. Juillet au sujet du Général Orlik,

Biskup Połocki odebrał brevi manu jakieś breve od Jego Świątobliwości, o którym on niewiedział; że dziękuje mnie za oddawane w tym względzie uwiadomienie, którego użyje przy zdarzonej sposobności mówienia o tym na całkowitem zebraniu Kongregacyi, a żeby to było więcej pewne, prosił mnie ażeby mu dać na piśmie treść tego co mu powiedziałem, a co za radą Kardynała St Clement, natychmiast to spełniłem.

Również zdałem sprawę temuż Kardynałowi tego, co mi J. W. Wicekanclerz pisał w depeszy z 19. Lipca bieżącego, w okoliczności Jenerała Orlika; a Jego Eminencya kazała mi tego dać mu przepisaną kopiję: co również wypełniłem, przepisawszy słowo w sło-

et son Eminence m'en ayant demandé copie en écrit, je la luy ay donné après en avoir fait la traduction ad literam.

Le sudit Mgr le Vice Chancelier de la Couronne, par sa lettre qu'il m'écrit le 26. Juillet, daigne m'informer que Mgr le Nonce Paulucci s'étant d'abord dès son entré dans le Royaume, gagné par sa maniere d'agir, l'estime et l'amour Universel, il esperoit que ce Ministre pourroit heureusement terminer les differens au sujet du Jus-Patronat, pourvue qu'il soit à cet effet, muni d'un pouvoir suffisant, en vertu de quel on pourroit former un plant d'un accord mutuel: mais qu'au contraire, si ce pouvoir luy manquoit et que la matiere due se differer jusqu'à la Diette, il craignoit un nouveau délai de cet accord si nécessaire; vu qu'au tems de la

wo.

Teraz J. W. Wice Kanclerz Koronny w liście swoim z 26. Lipca. zawiadomić mnie raczył, że Mgr Nuncyusz Paulucci, zaraz po przybyciu swém do Królestwa, postępowaniem swojém zyskał sobie szacunek i miłość ogólną, i że zdaje mu się, że Postannik ten, będzie potrafi nuczliwie załatwić nieporozumienia względem Jus-Patronatu, jeśli tylko opatrzony będzie w tej mierze w dostateczne upoważnienie, na mocy którego możnaby utworzyć plan zobopólnej zgody. Ale przeciwnie, jeśliby niemiał tego upoważnienia, a interes ten przeciągnąć się miał aż do Sejmu, obawia się on nowej zwłoki w tak pożądanej zgodzie, albowiem pod czas Sejmu, na którym tyle spraw

Dite, ou plusieurs matières devoient se traiter, celle en question n'étant pas digerée, le tems ne suffira pas pour le pouvoir faire alors.

J'ay informé de cecy Mgr le Cardinal St Clement, lequel encore qu'il soit persuadé que Mgr le Nonce Paulucci ait en vertu de ses instructions un pouvoir suffisant pour digerer et regler la matiere dont il s'agit. Il m'a neanmoins promis d'user l'authorité de ses offices aussi mieux pour représenter à Sa Sté et à son ministère la force et la consequence de ce que le sudit Mgr le Vice Chancelier m'écrit pour qu'on ait à réiterer et à augmenter s'il sera nécessaire, le pouvoir de Mgr Paulucci.

J'en parlois hier au Cardinal Lercary et à Mgr Riviera qui est celuy qui a le departement des affaires de Pologne auprès de cette Cour comme secretaire de la Congregation Consistoriale. Tous

ma się traktować, gdy ta o której właśnie jest mowa, niebędzie jeszcze załatwioną, zabraknie na nią czasu zupełnie.

Mówiłem o tem Kardynałowi St Clement, który nie jest przekonany, iż Mr Nuncyusz Paulucci, na mocy swoich instrukcyi, ma dostateczne upoważnienie do ułożenia i załatwienia tej sprawy. Z tem wszystkiem przyrzekł mi, że potęgą usilności starań swoich z mojemi na przedstawienie Jego Świątobliwości i Jego Ministerium, ważności i następstwach tego, co mi J. W. Wice Kanclerz pisze, to jest, iżby dodano i rozszerzono upoważnienie Mr Paulucciemu, jeżeli tego okaże się potrzeba.

Mówiłem również o tem wczoraj Kardynałowi Lercary i Riviera, mającemu wydział spraw Polskich przy tutejszym dworze, jako Sekretarzowi Kongregacyi Konsystorskiej

Tous les deux m'ont assuré que Mgr Paulucci avoit un pouvoir très suffisant pour traitter la matière dont il s'agissoit du Jus-Patronat, que comme il avoit particulièrement été envoyé pour cela, qu'on luy avoit fourni des instructions suffisantes, pour parvenir à l'heureuse fin de l'accord projetté.

Mr le Vice-Chancelier m'avertit ~~avoit~~ encore que par la mort du Secretaire de la Couronne, l'Abbaye de Wachock qui vaque a été destiné par Sa Mté à Mgr l'Evêque de Chelm, et que celle d'Hebdów qui étoit aussy vaquante, se disposoit pour Mr Kuniecki suffragant de Cracovie, ou pour Mr l'Abbé Załuski, frère de Mgr l'Evêque de Płock, auquel Sa Mté avoit aussy conferé la charge de Referendaire de la Couronne après le passage de celuy-cy à celle de la Secretairie de la Couronne. J'ay informé à mon ordinaire le Cardinal St Clement de ces dispositions du Roy, avant

Oba zapewnili mnie, że Mgr Paulucci dostateczną ma władzę do traktowania wspomnionej sprawie Jus-Patronatu; że ponieważ szczególnie na to jest posłany, opatrzony jest przeto w dostateczne instrukcye, aby do szczęśliwego przywieść końca zamierzoną zgodę.

J. W. Vice-Kanclerz zawiadamia mnie jescze, że przez śmierć Sekretarza Koronnego, opróżnione Opactwo Wąchockie Najjaśniejszy Pan przeznaczył Biskupowi Chełmskiemu, a Opactwo Hebdowskie równie opróżnione, przeznacza się Ks. Kunieckiemu Suffraganowi Krakowskiemu, albo Opatowi Załuskiemu, bratu Biskupa Płockiego, któremu J. K. Mość również nadała posadę Referendarza Koronnego, po przejściu tegoż do Sekretariatu Koronnego. Oznajmiłem jak zwykle Kardynałowi St Clemens o tych Królewskich rozporządzeniach, wprzód nim Ministrom

que d'en parler aux Ministres de cette cour, pour pouvoir agir de concert afin qu'on ne prenne icy quelque resolution contraire aux dites dispositions de Sa M.té et pour à present jusqu'à nouvel ordre. Notre soin sera d'en faire suspendre la collation selon ce qui nous fut prescrit par les Etats de la République, ensuites des dispositions desdites Diètes précédentes. ∴

Par ma relation du 17. Juillet j'eus l'honneur de faire sçavoir à V. Ex. qu'après que Mgr Gentili Subdelegué du Cardinal Protecteur auroit mis en execution ce qu'on étoit convenu dans le Congrès qui se tint chez le Cardinale Protecteur dont je rendis conte à V. Ex. par ma precedente du 24. Avril de cette année, on seroit procedé à l'Election des nouveaux Proviseurs, cela suivis Dimanche passé 8. d.c. et au lieu de Mrs Zielinski, Stra-

dworu tutejszego, aby tymczasem działać w przypadku gdyby i aby gdyby po siły przeciwnego niewydano postanowienia wymienionym Królewskim rozporządzeniom, aż do nowego rozkazu. Naszém byłoby staraniem tutejszego niedopuścić obcom, podług tego jak nam Stany Rzeczypospolitej nakazały, wskutek rozporządzeń dawniejszych sejmów.

Sprawozdaniem mojém z 17. Lipca, miałem zaszczyt donieść J.W. Panu, że skoro Mgr Gentili Subdelegowany Kardynała Protektora, wykonał co ułożono wtenczas to na odbytej radzie u Kardynała Protektora, z której zdałem sprawę J.W. Panu w ostatnim liście z 24. Kwietnia tegoż roku, zajęto się wyborem nowych Zawiadowców; to się odbyło w przeszłą niedzielę 8. t. m. a w miejsce Panów Zielińskiego, Strakowskiego,

skowski, Wieniawski et moy, qui étions Proviseurs, Mrs les Nationalistes convoqués en Congregation moy présent, élurent selon les formes usités pour nouveaux Proviseurs Mr Łopacki Chanoine de Plock, Mr Opaliński et Mr le Castelanic Rudziński. Ils élurent puis après Mgr Meliorucci Gardien de la Confraternité de St Frifon, et ensuite Mrs les nouveaux Proviseurs confirmèrent Mr l'Abbé Biancour pour Recteur de l'Eglise, à l'exclusion de Mr Zieliński qui aspirait à cette charge; le tout s'est fait assez paisiblement, et le Cardinal Protecteur aussy bien que Mgr Gentili, auprès de qui en vertu du nouveau établissement pour sauver l'Eglise Nationale de la perte, se trouve principal authorité, ont approuvé la dudite élection.

Plusieurs Nationalistes ayant reçûs la nouvelle que par la mort

Wieniawskiego i moje, którzy byliśmy Zawiadowcami, Panowie Współrodacy zebrani na kongregacyę w mojej obecności, obrali według zwykłego trybu na nowych Zawiadowców Xięży Łopackiego Kanonika Płockiego, Opalińskiego i Kasztelanica Rudzińskiego. Obrali potém Pana Meliorucciego Gwardyanem bractwa Sº Frifona, a następnie Panowie nowi Zawiadowcy utwierdzili Opata Biancour Rektorem Kościoła, wyjąwszy P. Zielińskiego, na to miejsce jadającego o się; wszystko to odbyło się dość spokojnie, a Kardynał Protektor również jak Mgr Gentili przy których na mocy nowego rozporządzenia celem uratowania od zguby Narodowego kościoła, główna pozostaje władza, zatwierdzili pomieniony wybór.

Wielu współrodaków, dowiedziawszy się, że przez śmierć Księ-

de Mr Wysocki Chanoine et Prevôt de Culme, suivis le 14. du mois de Juillet, vaquoit à la disposition de cette Cour, le susdit Canonicat et Prevoté, Mr l'Abbé Lopacki Chanoine de Plock qui se trouve icy depuis quelque mois en compagnie de Mr le Castelanic Rudzinski, m'ayant prié de vouloir bien l'assister de mes offices pour luy faire avoir le susdit Canonicat avec la Prevôté, je luy ay promis de le faire comme effectivement je l'ay fais, en le présentant premierement à Mgr le Cardinale St Clement, et engageant Son Eminence de vouloir unir son authorité à mes offices pour que le Cardinal Dataire luy en obtienne de Sa Sté la grace. Je le présentois aussy bien au Cardinal Dataire. La conduite des susdits Chanoine et Castelanic est

da Wysockiego Kanonika i Prałatowego Kulmińskiego, zaszłą 14o miesiąca Lipca, opróżnione są Kanonia i Prałatostwo pomienione, a do zawiadowania od tutejszego dworu, Opat Łopacki Kanonik Płocki, znajdujący się od kilku miesięcy tutaj, wraz z Kasztelanicem Rudzińskim, prosił mnie abym staraniem moim dopomógł im do otrzymania tejże Kanonii i Prałatostwa. Obiecałem im to, i w samej rzeczy w tym celu prezentowałem go najprzód Kardynałowi St Clement, upraszając Tego Eminencyą aby raczyła połączyć władzę swoją do moich próśb na wyrobienie mu przez Kardynała Dataryi u Jego Świątobliwości tego miejsca. Przedstawiłem go również Kardynałowi Dataryi. Postępowanie pomienionych Kanonika i Kasztelanica jest nadzwyczaj przyzwoite, przynosząc oni czas

est fort sage et ils employent très bien leurs tems à se perfectionner, le premier dans le droit civil et canonique, aussy bien que dans la connoissance des antiquités et raretés de cette ville, et langues françaises et Italienne, aussy bien que Mr le Castelanie.

Le Pape paroit se bien porter, mais sa santé chancelle néanmoins et par son age avancé et par le peu de soin qu'il prend pour sela conserver, mangeant une trop grande quantité de fruits gelés et buvant de l'eau à la glace.

Le Courrier de Turin porta en cette ville la nouvelle que la Reine de France étoit accouchée d'une troisième Princesse, ce qui n'est guère du goût des partisans de cette Couronne.

On prétend avoir des avis de Parme qu'entre les deux Duchesses

raz na doskonalenia się, pierwszy w prawie cywilnym i kanonicznym, także na naukę starożytności i osobliwościach tutejszego miasta i języków Francuskiego i Włoskiego; toż samo i Kasztelanic.

Papież zdaje się być zdrów, atoli zdrowie jego zachwiane jest, już to przez wieku podeszły, już to niewielkiem staraniem około niego, albowiem za wiele jada zimnych owoców i pije wodę z lodem.

Kurier z Turynu przywiózł do tutejszego miasta wiadomość, że Królowa Francuska powiła trzecią Księżniczkę, co wcale nie bardzo się podoba stronnikom tego Państwa.

Powiadają jakoby odebrano wiadomość z Parmy, że pomiędzy dwoma Księżniczkami zaszedł pewien rodzaj zawziętości;

il y avoit une espèce d'inimitiés, ce qui intéressoit les deux cours de Vienne et de Madrid. Ainsy dit-on, celle de Vienne devoit envoyer un Senateur Milanois, et celle de Madrid le marquis de Montleon pour retablir entre ces Princes la bonne intelligence.

Les mêmes avis doivent porté aussy qu'il y a pareillement de l'inimitiés entre les ducs de Modène et Parme qui provient d'un petit lieu de plaisance, situé sur les confins de leurs Etats, que le premier doit avoir demoli et l'autre rebati en y plaçant garnison.

On dit que le Roy de Portugal a fait arreter Mgr. Bichi dans la fortresse d'Evora, pour l'empêcher qu'à la reception des nouveaux ordres de Rome, il ne sorti de son Royaume; mais comme on suppose icy que cela a fait à l'instigation de Bichi

co zajęło oba dwory Wiedeński i Madrycki. Z tego względu, mówią że dwór Wiedeński wysłać ma jednego Senatora Mediolańczyka, a Madrycki Margrabiego de Montleon na pojednanie obu tych książąt.

Z tego samego źródła przyszła wiadomość o podobnem poważnieniu się obu Książąt Modeny i Parmy; któremu poważnieniu dało powód małe wiejskie schronienie, położone na granicy ich Państw; które pierwszy zburzył, a drugi znów wystawił na nowo, umieściwszy w niem postój wojskowy.

Mówią że Król Portugalski kazał osadzić Mra Bichi w fortecy Evora, aby przed odebraniem nowych rozkazów z Rzymu, nie wydalał się z tego Państwa; ale ponieważ domyślają się że to się stało z namowy samego Bichi, przeto ziemie wszelkie jego nie jest z tem

même, la condition n'en devient pas meilleur auprès de cette Cour, la quelle pourtant traitte actuellement quelque accord avec celle de Portugal, par le canal d'un Religieux Portugais qui se trouve icy.

On assure que l'Archevêque de Turin ayant ecrit à cette Cour une lettre contraire aux interêts du Roy son Maître, en desaprouvant ce que sa Sainteté luy avoit accordé, et que cette lettre ou la copie de la même ayant été envoyée au Roy de Sardaigne par ces Ministres d'icy, qui à force d'argent l'avoient obtenue, cet Archevêque a été obligé de s'eloigner de son Archevêché et qu'à la place on y avoit substitué un Vicaire.

Les affaires de France au sujet de la Bulle Unigenitus, sont de nouveau en traitté avec cette Cour, où le Cardinal de Noailles trouve des partisans; ce qui fait crain-

wszystkiem tylko u dworu tutejszego, który zawsze stara się obecnie o pojednanie ze dworem Portugalskim, za pośrednictwem pewnego Duchownego Portugalskiego, znajdującego się tutaj.

Zapewniają że Arcybiskup Turyński napisał do tutejszego dworu list, przeciwny interesom Króla, Pana swego, naganiając to, co Jego Świątobliwość mu przyznała, i że ten list czy kopia jego, posłana została Królowi Sardyńskiemu przez jego posełków tu będących, za pomocą pieniędzy; z tego powodu Arcybiskup oddalić się musiał ze swego Arcybiskupstwa, a na miejsce jego naznaczony został w zastępstwie Wikariusz.

Interesa Francyi w przedmiocie Bulli Unigenitus, znowu traktują się z dworem tutejszym, gdzie Kardynał de Noailles znajduje stronników; co wprawia w obawę dawnych Kardynałów,

de les anciens Cardinaux relans, que quelque surprise des favoris sur la faiblesse du Pape.

Le Cardinal Althan se trouve depuis la semaine passée à Frascati. Le Cardinal Cienfuegos, St Clement et plusieurs autres le sont allé visiter, et jeudy ce Cardinal se rendit en Ville de grand matin et fut à l'audience du Pape, ensuite il célébra la messe dans l'Eglise basse de St Pierre. Il dina chez le Cardinal Cienfuegos et le soir retourna à Frascati.

Cette cour icy paroit n'avoir pas bonne opinion de la suite du Congrès de Soissons par rapport aux intérêts de l'Empereur, et ceux d'Espagne.

J'ay l'honneur
etc. etc.

le B. Puget.

o jakiejsić podejście Faworytów Papieża na słabym jego umyśle.

Kardynał Althan od przeszłego tygodnia znajduje się w Frascati. Kardynałowie Cienfuegos, St Clement i wielu innych odwiedzili go, a we czwartek przybył Kardynał ten bardzo rano do miasta i znajdował się na posłuchaniu u Papieża, następnie celebrował mszę w dolnym Kościele S. Piotra. Był na obiedzie u Kardynała Cienfuegos a wieczorem powrócił do Frascati.

Dwór tutejszy niemający dobrej mieć opinii o Kongresie w Soissons, co do interesów Cesarza i Hiszpańskich.

Mam zaszczyt być,
i t. d.

Puget.

List 47.

Rome, ce 21. Août, 1728.

Mgr.

Les lettres que j'ay reçues cet ordinaire de la Cour de Sa Majesté sont du 2. août, et en reponse à mes relations du 10. Juillet par les mêmes, il me vient d'être préscrit que je dois continuer à representer à cette Cour l'impossibilité de pouvoir en Pologne revoquer un fait suivi en suite de la loix établie par la Diète générale, à moins qu'une nouvelle Diète n'en dispose autrement, et qu'en attendant je dois tacher de faire prolonger et detourner toute résolution que cette Cour voulu prendre contraire à ce propos; representant que la Diète étant prochaine, il y avoit lieu d'esperer, que les affaires pourroient s'accommoder à la satisfaction reciproque, au lieu que si cette cour procédoit à quelque fait

Rzym, 21. Sierpnia, 1728. r.

J. W. P.

Odebrane listy z ostatniej poczty ode dworu J. K. Mości są z 2go Sierpnia, a w odpowiedź na moje sprawozdanie z 10. Lipca, polecono mi abym dalej przedstawiał tutejszemu dworowi niepodobieństwo odwołania w Polsce rzeczy zapadłej prawem na ogólnym sejmie, chybaby nowy sejm rozrządził tem inaczej; a tymczasem powinienem starać się przeciągnąć i odwrócić tutejszego dworu postanowienie w tej okoliczności; przedstawiając że ponieważ sejm już niedaleki, przeto spodziewać się należy, że interesa ułożyć się mogą wedle zobopólnego zadowolenia; przeciwnie zaś gdyby użyto surowego środka, Naród mógłby się obrazić, a tem samem dano

de rigueur, la Nation s'en ressentiroit, et par là on donneroit occasion à de plus grands inconveniens qui detruiroient indubitablement les bonnes dispositions que la sagesse et les aimables qualités de Mgr Paulucci a fait naître et qui entretient sagement.

Après en avoir informé le Card: St. Clement, je me portois chez les Cardinaux de Palais et chez Mgr Riviera, avec quels j'exposois par un discours relatif l'essentiel de mes susdites commissions; il me fut repondre que pour à present Sa Ste ne paroissoit pas portée à en venir à des faits de rigueur, mais qu'elle s'étoit bien flattée, que comme Mgrs les Ministres Belli et Status avoient interpreté les loix de la Diète pour l'envoyé des soldats à l'Abbaye Coprivnicen, ainsi pourraient-ils bien aussi l'interpreter en vertu des les

by powód do większych zawikłań, któreby niezawodnie popsuły dobre usposobienie, jakie obudził rozsądek i łagodne postępowanie Mra Paulucego, a jakie on ciągle utrzymuje.

Uwiadomiwszy o tém Kardynała St Clement, udałem się do Kardynałów Pałacowych i do Mra Riviera, którym, w słowach stosownych oświadczyłem do treści zleconych poleceń; odpowiedziano mi, że na teraz Jego Świątobliwość nie zdaje się być skłonną do kroków surowych, ale że pochlebia sobie, że ponieważ panowie Ministrowie Belli i Status odwołali się do praw Sejmowych w przysłaniu wojska do Opactwa Koprzywnickiego, tém samém mogliby doń odwołać się takie, na mocy żądań ku odwołaniu tegoż wojska. Następnie Mr Riviera powiedział mi od siebie, że jeżeli

że jeżeli

instances pour la revocation des mêmes soldats; ensuite Mgr Riviera me dit en son particulier, que s'il n'avoit pas d'autres assurances des bonnes dispositions qui pouvaient y avoir pour le retablissement des differens entre la République et cette cour, que celles, que je venois de luy représenter, que j'en savois moins que luy, vû qu'il savoit bien luy que les affaires en Pologne empireroient de plus en plus, et que la rupture entre les deux cours seroit inévitable. Je temoignai à ce Prélat être fort surpris de son discours, mais comme je ne pouvois tirer de luy plus d'éclaircissement sur ce qui venoit de me dire, je luy exagerois de nouveau tout ce que je luy avois déjà représenté, en suite de ce qui m'avoit été écrit de la cour de Sa Majesté, et par Mgrs

Ja niemam innego uważenia zaręczenia o dobrych usposobieniach na przywrócenie nieporozumień pomiędzy Rzecząpospolitą a tutejszym dworem, jak te jakie mu przywiodłem, to on mniej wie o nich odemnie, albowiem on wie o tém, że sprawy polskie co raz bardziej się pogorszą a zerwanie stosunków pomiędzy dwoma temi dworami będzie niechybne. Oświadczyłem temu Prałatowi że mnie zadziwiły słowa jego; ale kiedy więcej wyciągnąć objaśnień ze słów jego wyciągnąć niemogłem, silniej mu jeszcze przedkładałem, i co do tego, co mi z dworu J.K. Mości pisano, i co mi pisali J.W. Kanclerz Wielki i Vice-Kanclerz Koronni, w przedmiocie tych dobrych usposobień, listami z 17. 24. i 31. miesiąca Lipca i z 14. Sierpnia.

le Grand et Vice-Chancelier de la Couronne au sujet de sudites dispositions, comme par mes lettres du 17. 24. 31. du mois de Juillet, et 14 août, à quoy il ne répondit si non qu'il le souhaitoit fort, mais qu'il en doutoit aussy beaucoup. Quel motif ce Prelat peut avoir de douter des susd.tes bonnes dispositions apres toutes les assurances que je luy ay exposées, et quel avis il pouvoit avoir du contraire, c'est ce que jusqu'à present ni le Card. St Clement ni moy n'avons pû pénétrer, à moins que ce que j'ay appris hier de Mgr l'Abbé Crapeski Scholastique de Posnanie de quelque dispute qui doit être survenue à Varsovie entre Mgr le Palatin de Nowogrod Prince de Radziwill et Mgr le Nonce Paulucci, ne donne lieu à ce Prelat de former de telles

Na co, to mi odpowiedział tylko, że bardzo by sobie tego życzył, ale że wcale niespodziewa się tego. Z jakiego powodu Prałat ten wątpi o pomienionych dobrych usposobieniach, po tylu upewnieniach jakie mu oświadczałem, i jakie przeciwne mieć tego może przekonanie, to jest tajnice, czego ani Kardynał St Clement ani ja zbadać niemogliśmy. To tylko dowiedziałem się wczoraj od Xiędza Opata Krapskiego, Scholastyka Poznańskiego, że jakieś sprzeczki zaszłe w Warszawie pomiędzy J. W. Wojewodą Nowogrodzkim Xiążęciem Radziwiłłem, a Mcm Nuncyuszem Paulucci, mogły dać powód Prałatowi temu do podobnych przypuszczeń. Xiądz Opat Krapski

de telles suppositions; C'est à l'Abbé Riancour, auquel on doit avoir écrit de Varsovie, comme m'a dit le sud.t Abbé Crapski, que Mgr le Palatin de Nowogrod avoit tenu un discours ardent à Mgr Paulucci, et cela à Cause du procès que ce Seigneur avoit perdu dans les Tribunaux de cette Cour contre Madame sa femme sur la separation du mariage et restitution de la dote, peut-être bien aussy que Mgr Paulucci en aura écrit en cette Cour, formant quelque mauvais augure contrariete de ce Palatin, qui pourra avoir des Partisans dans la prochaine Diète.

Dans ma relation de la semaine passée je representois à V. Ex. que les affaires de France au sujet de la Bulle Unigenitus étoient de nouveau en traite avec cette Cour, où le Cardinal

Crapski mówił mi, że miano pisać z Warszawy do Xiędza Opata Riancour, jakoby J. W. Wojewoda Nowogrodzki miał ostro pmówić do Mgra Paulucciego a to z powodu ~~procesu~~ przegranego przez tego Pana processu w Trybunałach tutejszego dworu, jaki miał ze swoją żoną o separacyą i zwrót ~~[illegible]~~ posagu; może być, że Mgr Paulucci pisał do tutejszego dworu, dając przeciwne zdanie o Wojewodzie, który mieć może stronników na przyszłym sejmie.

Wyprawowdanie mojém zeszłego tygodnia, donosiłem J. W. Panu, że interesa Francyi w przedmiocie Bulli Unigenitus, są znowu w mowie na dworze tutejszym, gdzie kardynał de Noaille ma stronników; czego

de Noailles trouvoit des Partisants, ce qui faisoit craindre les plus anciens et zelans Cardinaux de quelque surprise. Effectivement Monseigneur, j'ay été informé que ce traitté est sur le tapis, particulierement sur le fait de la réconciliation du Cardinal de Noailles en faveur de laquelle le Pape penche beaucoup, et pour la faciliter il passeroit sur bien des choses, soit que le St. Père puisse être prévenu de soy même pour la personne de ce Cardinal, soit qu'il puisse l'être par ses favoris gagnés par les adresses du Cardinal de Polignac. Les Cardinaux anciens et zelans craignent justement cette disposition, ou le St Père se trouve en faveur du dit Cardinal de Noailles, se réconcilier avec le St Siège, mais ils craignent que cette réconciliation ne se fasse

lękają się najdawniejsi i najgorliwsi Kardynałowie, spodziewając się jakiegoś podejścia. I w samej rzeczy J. W. Panie, dowiedziałem się wczoraj, że traktat ten jest już na stole, mianowicie okoliczność pogodzenia się Kardynała de Noailles, do czego Papież wielce się przychyla; a do ułatwienia tego wiele rzeczy puściłby płazem, bądź dla tego, że Ojciec Sty sam przez się uprzedzony jest za Kardynałem, bądź przez swoich faworytów, przekonanych pismami Kardynała Polignaca. Słusznie że dawni i gorliwsi Kardynałowie obawiają się by takiego usposobienia, w jakowem znajduje się Ojciec Sty dla Kardynała de Noailles, względem pojednania się jego ze Stolicą Apostolską; bo obawiają się aby to pogodzenie się niebyło

avec un evident prejudice de l'authorité et infaillibilité du St Siege. à cet effet il s'est publié un écrit imprimé en son bien, qui a pour titre: Consideration sur le traitté qu'on a de nouveau introduit pour la réconciliation du Cardinal de Noaille avec le St Siege. On m'a supposé qu'il en doit sortir encore un autre dans peu de jours.

La resolution que le Pape a prise de remettre sur pied la Monarchie de Sicile en faveur de sa Majesté Imperialle, inquiete pareillement beaucoup les Cardinaux Anciens et Zelans, et surtout le Card. St Clement, par rapport à son Oncle Clement XI. qui avoit aboli cette Monarchie à cause qu'on en abusoit au prejudice de l'autorité du St Siege et immunité Ecclesiastique. Cette Monarchie consiste en une autorité qui se donne

widocznie przeciwne władzy i nieomylności Stolicy Apostolskiej. W tym celu wyszło z druku pismo na jej obronę, pod tytułem: Uwagi nad działaniami przedsięwziętemi znowu na pojednanie się Kardynała de Noaille ze Stolicą Apostolską. Powiadano mi, że temi dniami inne jeszcze na to wyjść ma w tym przedmiocie.

Postanowienie papieskie względem przywrócenia Państwa Sycylijskiego na korzyść Jego Cesarskiej Mości, niepokoi również Dawnych i Gorliwych Kardynałów, a szczególnie Kardynała St Clement, przez wzgląd na ~~naprzeciwko~~ Wuja jego Klemensa XI. który obalił to państwo z powodu nadużyć przeciwnych władzy Stolicy Apostolskiej i przywilejów ~~[illegible]~~ duchowieństwa. Państwo to zależy na władzy oddanej osobie duchownej, którą Król Sycylijski

à une Personne Ecclésiastique, que le Roy de Sicile nomme pour pouvoir juger tous les procès entre les Ecclésiastiques, ou spirituels sans aucune appellation au Siège de Rome.

Le Pape après la prise de plusieurs bains se porte passablement bien; on croit qu'il s'est à la fin laissé persuader aux médecins de laisser pour le reste de cet été le Palais Vatican, et de venir habiter celui du Quirinal, lequel étant situé sur une colline et éloigné de la Campagne, l'air y est beaucoup plus sain, que n'est celuy du Vatican, situé dans un bas, et quasi entouré par des prés, dont l'exhalaison causée par les pluies, qui ordinairement surviennent à la fin de ce mois, pourraient luy causer quelques oppression de poitrine.

Quelques

naznacza do sądzenia spraw wszelkich pomiędzy duchownemi, bez żadnego odwołania się do Stolicy Rzymskiej.

Papież po zażyciu kilku kąpieli ma się nieźle; mówią że nakoniec usłuchał lekarzy, radzących mu opuszczenie na resztę tego lata Pałacu Watykańskiego, a przeniesienie się do Kwirynalu, który będąc stojący na wzgórku i oddalony od Kampanji, jest na zdrowszem powietrzu niż Watykan, postawiony w dole i niby otoczony łąkami, których wyziewy deszczami sprawione, zwykle przy końcu tego miesiąca zdarzające się, zaduszenie w piersiach sprawić by mu mogły.

Niektórzy Doktorowie w Mieście tutejszem probowali lekarstwa zimnej wody, na wielu prostych

Quelques medecins de cette ville ont fait l'experience du remede de l'eau glacée sur plusieurs personnes ordinaires qui étoient hors d'esperance de pouvoir guerir, attaquées des fievres chaudes et violentes, dont les dites personnes se sont en peu de tems rémises et puis entierement gueries. On pretend que ce remede soit depuis longtems usité en Sicile et Malte, mais en cette ville on ne l'avoit point.

Le General des Jesuites, Pere Tamburini se trouve dangereusement malade, et Sa S.té luy fit l'honneur de l'aller visiter pour luy donner la benédiction.

Elle fit aussy cet honneur mardi au Cardinal Coscia, l'étant venu visiter dans la residence du Palais Quirinal, quoique la maladie de ce cardinal n'aye rien de dangereux.

ludziach, będących bez nadziei wyleczenia, a chorych na gwałtowną gorączkę, ludzie ci w krótkim czasie mieli się lepiej a wkrótce [illegible] wyzdrowieli zupełnie.

Mówią że to lekarstwo oddawna jest w używaniu w Sycylii i Malcie, ale w tutejszym mieście niezażywane jest wcale.

Generał Jezuitów, Ojciec Tamburyni jest chory niebezpiecznie, a Jego Świątobliwość zaszczyciła go odwiedzinami, aby mu dać błogosławieństwo.

Ten sam zaszczyt spotkał we wtorek Kardynała Coscia, którego Papież odwiedził w mieszkaniu jego w Pałacu Kwirynalskim, chociaż choroba jego nie ma nic niebezpiecznego.

On dit que les lettres de France de cette semaine portent que le Cardinal de Noailles se trouve dangereusement malade à Paris, et que le Cardinal de Polignac pourra bientôt être rappellé.

Il court un bruit par cette ville depuis l'arrivée des lettres d'Allemagne que Sa Mté Imperiale soit intentionée de se rendre à Messine en Sicile et que pour faire ce voyage Me se servirait de la flotte du Czar de Moscovie, et les nouvellistes de cette ville ajoutent, que ce voyage n'est pas sans mistère et peut avoir pour but la defaite des Puissances des Hollandois, par l'union de trois puissances, savoir Sa Majesté Imperialle, la France et l'Espagne.

J'ay reçeu les gracieux ordres de V. Ex. du 21. Juillet et luy suis très redevable de

Mówią, że tego tygodniowe listy z Francyi donoszą że Kardynał de Noailles niebezpiecznie chory w Paryżu, i że Kardynał Polignac wkrótce ma być odwołany.

Rozeszła się wieść w tem mieście po odebraniu listów z Niemiec, że Jego Cesarska Mość zamierza udać się do Messyny w Sycylij, i że do uskutecznienia tej podróży użyje floty Cara Moskiewskiego, a nowiniarze tutejszego Miasta dodają, że podróż ta niejest ma coś tajemniczego; i może mieć za cel pewno zniszczenie podbicie państw Holenderskich, połączeniem trzech mocarstw, to jest: Cesarstwa, Francyi i Hiszpanij.

Odebrałem łaskawe polecenia J. W. Pana z 21. Lipca, i wielce wdzięczen mu jestem

l'offre qu'elle me fait de la continuation de sa puissante protection. Effectivement Mgr, le tems de la diète est tres propre pour que je puisse recevoir l'effet de vos votre grâce, mes appointemens sont si petits qu'ils ne suffisent pas seulement pour le seul frait des ports. J'implore bonté Monseigneur pour quelque assistance et accroissement de mes appointemens.

J'attends au reste les ordres ultérieurs de V. Ex. et suis avec etc. etc.

le B. Puget.

za uczynioną — także zachorwania mi na dal wysokiej twojej opieki. W samej rzeczy J.W. Panie, czas Sejmowy nader jest właściwy, abym na mnie otrzymał skutek jego względów; moja płáca jest tak niewielka, że z ledwo wystarczyć może na same koszta poczty. Upraszam tedy J.W. Pana o jakieś zasilenie mnie i powiększenie pobieranej płacy.

Oczekując wreszcie przyszłych rozkazów J.W. Pana, jestem itd.

Puget.

List 48.

Rome, ce 28. Août, 1728.

Mgr,

Par ma precedante du 14. et 21. Court, j'humiliois à la connaissance de V. Ex. que les affaires de France au sujet de la Constitution Unigendtus, étoient en traitté

Rzym, 28. Sierpnia, 1728 r.

J.W. P.

Przeszłym moim listem z 14. i 21. Sierpnia, uwiadomiłem J.W. Pana, że interesa Francuskie względem Bulli Unigenitus, układają się z tutejszym dworem.

avec cette Cour, particulièrement
pour ce qui regarde la réunion
du Cardinal de Noaille au St Sie-
ge, du quel on pretend qu'il se
soit lui même éloigné, par sa
conduite qu'il a tenue au re-
gard de la susdite Constitution, et
que cette affaire rencontrant des
très bonnes dispositions dans
l'esprit du Pape, en faveur du
Card: de Noaille, et étant trai-
tée avec beaucoup de reserve
à l'exclusion des Cardinaux
moins tentés, la plus saine
partie du sacré College se trou-
va fort allarmée, craignant
que ce traitté ne vienne sa se
conclure avec un notable préju-
dice de la pureté et de la foi,
et de l'autorité du St Siege;
mais la douleur du sacré College
ne se restraint pas à cette seule
matière; il y en a plusieures

mianowicie co do okoliczności;
tyczącej się zgody Kardynała de
Noaille ze Stolicą Apostolską, od
której mówią, że się on sam odde-
lił, postępowaniem zachowaniem
w tej że samej Bulli, i że w tej
sprawie Papież bardzo dobrze jest uspo-
sobiony dla Kardynała de Noaille,
i że tok tej sprawy jest z wielką
dla oględności, prócz roz-
sądniejszych Kardynałów, przeto zdrow-
sza część Świętego Kolegium nader
jest zatrwożona, aby zgoda ta za-
łatwiona nie została oczywistym
uszczerbkiem czystości i wiary wła-
dzy Stolicy Apostolskiej; atoli sam
żałość Świętego Kolegium nieo-
granicza się na tym jedynym
przedmiocie; jest jeszcze wiele
innych które więcej po niespo-
kojo: Okoliczność Państwa [illegible]

plusieurs autres qui l'inquietent encore plus. Le fait de la Monarchie de Sicile et les plaintes et recours que les Prelats et Ecclesiastiques de Savoye et Piemont font contre le dernier accommodement particulier conclu entre cette Cour et le Roy de Sardaigne sont deux autres ~~maux~~ playes plus terribles de la premiere. Le traitté avec le Card. de Noailles n'est pas encore conclu ni arreté, ainsy il reste au Sacré College quelque esperance de pouvoir reparer le mal qui s'y pourroit glisser, mais les deux autres sont des faits deja conclus et arretés, et aux quels il paroit qu'il n'y a que la Providence qui puisse remedier, et ce qu'il y a de plus particulier dans l'accommodement conclu avec la Cour de Sardaigne, c'est que jusqu'à present le Sacré College n'a pu encore venir à la connaissance des particularités

Sycylijskiego, tudzież skargi i żalenia Prałatów i Duchownych Sabaudzkich i Piemonckich na ostatnie osobiste porozumienie się dworu tutejszego z Królem Sardyńskim, są Dwie ~~Dalsze~~ inne rany boleśniejsze jeszcze od pierwszej. Zgoda Pojednanie się z Kardynałem de Noailles niejest jeszcze zawarte i uskutecznione; pozostaje przeto dla świętego Kollegium jakaś nadzieja naprawienia złego, jakie stać by się mogło; ale dwie drugie rany, stały się już faktem dokonanym ~~Wiadomym~~ ~~wznawiany~~ i wypełnionym, ~~a~~ które sama Opatrzność jedna zaradzić jest wstanie, a co jest jeszcze szczególniejszego w tem porozumieniu się z dworem Sardyńskim, ~~jest~~ to, że dotąd Swięte Kollegium nie nie wie o szczegółach i jakie są warunki tego porozumienia

...

et en quoy consistent les conditions de cet accommodement; ce qui le fait craindre qu'il n'y ayt des articles tout à fait prejudiciables à l'autorité du St Siege et immunité Ecclesiastiques. Il n'est pas croyable, Monseigneur, et pourtant rien de plus véritable que les affaires auprès de cette cour sous le regne d'aprésent, se traitent d'une maniere à faire horreur, l'intérêt et l'ambition sont les deux poles qui font agir les favoris du Pape, et come ci prevalent en tout sur la faiblesse de la Ste, laquelle prevenue par leur enchantement, croit qu'il n'y a que leurs conseils qui méritent d'être suivis, aussy elle ne veut admettre ni raison ni conseil d'aucun des Cardinaux qui cherchent à s'opposer aux insinuations des dits favoris ou de leurs partisans.

się; to właśnie obawiać mnie się każe czy niema jakich punktów zupełnie przeciwnych władzy Stolicy Apostolskiej i przywilejom duchownych. Nie do uwierzenia zdaje się J. W. Panu, a tym czasem tak jest w samej rzeczy, by interes na tutejszym dworze i pod panowaniem obecnem, odbywały się tak okropnym sposobem; interes i pycha są to dwa bieguny poruszające ulubieńców papieskich, który wszystkiem tryumf odnoszą nad słabością Jego Świątobliwości, która ze swojej strony oczarowana, wierzy że ich rad tylko trzymać się potrzeba; to też nie chce przypuścić do rozsądnych rad żadnego z Kardynałów, chcących sprzeciwić się poduszczeniom rzeczonych ulubieńców albo ich stronników.

Le Card. Cocia qui est le premier et le plus puissant des Favoris, ayant en quelque manière déjà satisfait bien ou mal et à son intérêt et à son ambition pour se mettre à couvert de l'avenir, voulant s'acquérir une puissance d'autorité qui puisse le protéger et soutenir a ménagé et fait resoudre la restitution de la Monarchie de Sicile, en faveur de Sa Mté Impériale, comme Roy de Sicile, et pour juger si cet accommodement peut avoir été bien traitté et reglé selon la convenience de cette Cour, Il suffit de sçavoir que cette affaire a été accomodé à l'insçu du sacré Collège pour un certain Duc Perelli Napolitain, homme de peu, et de quel le Cardinal Cocia se servoit icy pour toutes sortes de menages. Il y a quelques

Kardynał Cocia jest pierwszym i najmożniejszym z Faworytów; w pewnym względzie zaspokoił on już ~~jakkolwiek~~ poniekąd własny interes i pychę zastoniwszy się na przyszłość; pragnie on zdobyć potęgę władzy, która by mógł ~~przewodzić~~ się wesprzeć i utrzymać, w przywróceniu Państwa Sycylijskiego dla Jego Cesarskiej Mości, jako Królowi Sycylijskiemu, a żeby osądzić czy ten układ dobrze był traktowany i czy na ~~właściwy~~ przypadł, Korzyść tutejszego dworu, dość będzie wiedzieć że okoliczność ta ~~zaszła~~ bez wiadomości Świętego Kolegium ~~zostawione~~ wyrażona została, dla jakiemuś Książęciu Perelli. Neapolitańczykowi, człeku małej wartości, a którego Kardynał Cocia używał do wszelkiego rodzaju ~~szybszych~~ intryg. Kilka mie-

mois que le Cardinal l'envoya à Vienne, on supposoit pour ses intérêts particuliers, et l'affaire a été jusqu'à présent ménagé fort secrètement d'une manière que le sacré College n'en a rien su, que lorsque la Bulle a paru pour être signée des cardinaux Corradini et Olivieri; lesquels deux ces deux cardinaux ont refusé de la signer; le Palais s'en est faché et a fait entendre au Card. Corradini de se retirer du Palais; ce qu'il n'a pas voulu faire jusqu'à présent. On a eu plus d'égard pour le Card. Olivieri par rapport au Card. St Clement, duquel le Pape se reconnoit pape.

Le Cardinal Fini, second favori puissant, qui n'a pas encore la bourse si bien garnie que Coscia, cherche aussi à la remplir par toutes sortes de voyes. C'est

tiny temu, posyłał go Kardynał do Wiednia, powiadają że w prywatnym swoim interesie, a okoliczność ta w takiej dotąd zostawała tajemnicy, że Święte Kolegium dopiero w tenczas o niej dowiedziało się, kiedy ukazała się Bulla do podpisania Kardynałów Corradiniemu i Olivieri. Obaj ci Kardynali odmówili swego podpisu, Pałac rozgniewał się o to, dawszy do zrozumienia Kardynałowi Corradiniemu aby usunął się z Pałacu; czego on do tych czas nie wypełnił. Więcej miano zachowania dla Kardynała Olivieri, przez wzgląd na Kardynała St Clement, dla którego papież jest Papieżem.

Kardynał Fini, drugim jest możnym Faworytem, ale nienapełnił on jeszcze worka tak obficie jak Coscia, to też usiłuje napełnić go wszelkiemi jakie może sposobami.

C'est celuy cy qui a reglé et termi- né les affaires de Savoye, moyennant des bonnes sommes et pensions qu'il a retirées et retire du Roy de Sardaigne. Cela c'est aussy bien fait à l'insçu du Sacré College, comme la précedante affaire de la Monarchie de Sicile, et jusqu'à présent le Sacré College n'a encore pu decouvrir avec quelles conditions cet accommodement a été reglé, et ce qui fait croire aux Cardinaux qu'il ne peut être que très prejudiciable aux convenances du St Siege. ce sont les plaintes et recours que les Ecclesiastiques de Piemont font contre cet accommodement.

Le troisieme favorit c'est le Prelat nommé Santa Maria. Le Pape a voulu supprimer le nom de sa famille pour être d'une extraction trop abjecte, qui n'étant

sposobami. On to ułożył i zakończył sprawy Sabaudzkie, za pomocą niemałych sum i pensyi, jakie pobierał i pobiera od króla Sardyńskiego. To także odbyło się bez wiedzy świętego Kolegium, jak równie jak poprzednia sprawa z Państwem Sycylijskiem, i do tej pory święte Kolegium dojść niemogło, na jakich warunkach układ ten stanął; a Kardynałom zdaje się, że był on niemało na niekorzyść Stolicy świętej Apostolskiej; a Duchowni Piemonccy żalą się i skarżą na tę ugodę.

Trzecim Faworytem jest Prałat nazwiskiem Santa Maria. Papież chciał zmienić rodzinne jego nazwisko, dla podłego jego pochodzenia, nieolśnionego purpurą, chociaż ma on tego nadzieję. Bogaci się on także, chociaż nie tak głośno jak dwaj pierwsi, ale dotyka on się do

pas encore revetu de la pourpre, quoique en bonne esperance de l'être bientôt, fait les affaires avec moins d'eclat que les deux précédans, mais il a aussy bien la main dans toutes les réglemens comme les autres. Il retient sa bourse. L'interêt commun tient ses favoris assez bien unis ensemble, quoyqu'ils sont jaloux l'un de l'autre. Le reste de la Cour du Pape se regle et depend de ceux cy et pas un n'ose leurs deplaire. Tous ceux qui se sont avancés sous ce Pontificat ou qui ont réussi en quelques affaires de consequences ont été obligés de passer par ce canal et se servir des voyes peut honnorables mais nécéssaires pour le temps, savoir de donner et offrir et ceux qui ne l'ont pas fait, sont restés en arrière. La seule affaire pour ainsy dire,

wszelkich czynności jako trzeci. Wspólny interes utrzymuje trzech tych ulubieńców w niezłej zgodzie, chociaż zazdroszczą jeden drugiemu. Reszta papiezkiego dworu zależy od tamtych, i żaden śmie obrazić ich nieśmie. Wszyscy którzy postąpili pod tym papieżowaniem lub którzy dobrze wskurali w jakiej bądź sprawie ważnej sprawie, musieli przejść tym kanałem, i użyć niezacnych ale potrzebnych środków do czasu zastosowanych środków, to jest: umieć dać i dawać; a ci, co tak nie postąpili sobie, na boku zostali.

Jedyna sprawa, której nie prowadzono w sekretarnie przez tego Kardynała, jest to promocya na Kardynalstwo Mrowi Bichi; jednakże i ta równie jak obie poprzednie uszłaby skutek pomy-

qui n'est pas réussi par ce canal et celle de la promotion au cardinalat de Mgr Bichi, et probablement elle auroit eu le même sort des deux précédentes, si le sacré collège n'en eut été averti à tems. Il est certain que les Ministres du Roy de Portugal n'ont rien epargnés, et on assure qu'ils ont déboursés des sommes très considérables; mais la chose étoit trop publique, et le sacré collège a sçu faire valoir les grandes raisons qui ont forcés le pape à revoquer ce qu'il avoit déjà promis et de bouche et par écrit. Je ne manque pas aussy de cultiver de mon mieux les deux Cardinaux Cosia i Fini, pour réussir dans mes négociations, sur tout le premier en luy donnant l'encens que comme il le trouvoit en Lithuanie une ancienne et noble famille de Cosia, que

dzy, gdyby zawczasu święte Kolegium uwiadomione o tem nie zostało. Wprawdzie Ministrowie Króla Portugalskiego, jak twierdzą, niczego nie zaniedbali, sypiąc znaczne summy, a święte Kolegium użyć umiało ważnych przyczyn, które papieża zmusiły do odwołania tego, co był już przyrzekł ustnie i na piśmie. Nie zaniedbuję z mojej strony odwiedzać obu tych Kardynałów Cosia i Finiego, jak mogę najczęściej, aby przywieść do ~~skutku~~ pomyślnego końca moje negocyacye; szczególnie widzę się często z tym pierwszym, pochlebiając mu, że jest na Litwie starożytny i pański ród Cosia, który Rzeczpospolita uważa za jego ród własny, a tem samem i jego uważać pragnie jak za tam-

la République se flattoit de reconnaitre de luy, qu'elle considéroit comme un de ses citoyens, la satisfaction qu'elle recherchoit du St. Siège, comme ce Cardinal est aussy d'une très basse extraction, il paroit ravis que je le fais de la maison des Locica établie en Lithuanie et il m'a promis toute son assistance pour le service de la République. Le Cardinal Fini que je cultive aussy de mon mieux m'a aussy fait les mêmes expressions, mais comme je n'ay rien à donner ni à offrir je ne sai pas si je puis faire cas de leurs promesses; effectivement jusqu'à présent je ne me suis pas apperçu que l'un ny l'autre m'aye rendu quelque service en quoy que ce soit. J'ay crû Monseigneur être de mon devoir de faire à V. Ex. ce detail de la présente situa-

go obywatela; chcę przez to sobie przyjemność Stolicy Apostolskiej. A ponieważ bardzo niskiego jest on pochodzenia, niezmiernie rad temu że go zaliczam do domu Łoccia na Litwie osiadłego; i przyrzekł mi swoję pomoc na usługi Rzeczypospolitej. Kardynał Fini, do którego uczęszczam jako mogę najczęściej, również zapewnił mnie o swojej pomocy, ale ponieważ nie mam nic dać ni darować, nie wiem czy mogę liczyć na ich obietnice; i właśnie nawet nie widzę aby który z nich uczynił mi jaką w czem kolwiek przysługę. Poczytywałem sobie J. W. Panie za obowiązek, uwiadomić Pana o rozległości nad obecnem położeniem tutej-

situation de cette Cour, pour qu'elle puisse connaître d'où venoient les allarmes de la plus saine partie du Sacré College, lesquels croient encore beaucoup que le mal pouvait empirer de plus en plus, et que la connaissance de tout ceci ne rallentisse dans les fidels la croyance orthodoxe.

Le Cardinal St. Clement qui est veritablement un homme juste et d'une conscience delicate, est inconsolable de voir la pauvre conduite du pape regnant; il a fait et fait les efforts pour remedier à tans d'inconveniences; mais les favoris qui ont enchanté et prevenu le Pape contre luy, Sa Sainteté ne veut plus écouter ses conseils ny d'aucun autre, qui n'est pas disposé à le flatter, et les choses étant en cet etat, il paroit qu'il n'y aye que la Providence qui

tego dworu, aby mu dać poznać postępowanie najzdrowiej części świętego Kollegium, która wielce jest niespokojna, aby złe nie szerzyło się coraz więcej, a tem samem aby nie ustygł duch wiary pomiędzy prawowiernemi.

Kardynał St. Clement jako człowiek prawy i sumienny, zasmucony jest widokiem takiego postępowania panującego Papieża; całą usilnością starał się on i stara zapobiedz wielkiemu złemu, ale faworyci oczarowawszy papieża i uprzedziwszy go przeciw temu Kardynałowi, niedają mu słuchać rad jego ni każdego, nieumiejącego mu pochlebiać; przeto zostającym okoliczności w takim stanie, Opatrzność jedynie zaradzić potrafi.

prisse apporta du remède.

Pour les autres affaires qui se traitent par le canal des Congregations, comme il s'est toujours pratiqué sous les autres Pontificats, et se pratique encore sous le présent, quand on ne se sert point du canal des Favoris de la manière comme cy dessus, les dites affaires rencontrent bien plus d'opposition, parcequ'elles se digerent et examinent avec circonspection et selon les convenances du St Siège. Mais aussy leur réussite en est beaucoup plus glorieuse pour être fondée sur la raison et justice et n'est point sujette à la revocation d'un autre Pape, comme probablement il pourra s'en suivre avec les affaires qu'on aura obtenue par le canal des favoris sous ce Pontificat présent.

Co do spraw innych, toczących się drogą Kongregacyi, jak to się zawsze odbywało za innych Papieżów, tak się odbywa i za teraźniejszego, gdy co nie przechodzi przez ręce Faworytów, sposobem wyżej wyrażonym. Sprawy te znachodzą wiele przeszkód, bo rozbierane i roztrząsane z uwagą i według prawideł Stolicy Apostolskiey. Ale zato chlubniejszy jest ich skutek, bo oparty na rozsądku i słuszności, i nie ulega odwołania drugiego Papieża, jak to zapewne stać się może w sprawach, które przez ręce Faworytów przechodzą pod panowaniem dzisiejszego Papieża.

Après avoir fait mes reflexions et conferé avec Mgr le Cardinal St Clement Protecteur sur le contenu de ce que Mgr le grand Général de la Couronne et V. Ex. m'avoient écrit par leurs dernières du 17. et 21. Juillet, que par la mort de Mgr Santini le principal point qui causoit les differents entre la Cour de Rome et la République étant levé, qu'ils avoient lieu de croire que l'Ambassadeur de la République ne trouveroit plus d'obstacle auprès de cette Cour; ainsi V. Ex. me marque qu'il esperoit pouvoir entreprendre son voyage pour Rome immediatement après la tenue de la Diète. Je jugeois à propos en suite du Conseil du dit Cardinal St Clement d'aller consulter le Cardinal Secretaire d'Etat et autres Cardinaux et Ministres

Zastanowiwszy się i rozmówiwszy z Kardynałem St Clement Protektorem, względem treści tego, o czém J. W. Hetman Koronny i J. W. Pan pisaliście do mnie w ostatnich listach z 17. i 21. Lipca, to jest, że przez śmierć Mra Santiniego, główny punkt poróżniający dwór Rzymski z Rzeczpospolitą, został usunięty, a tém samém mieli nadzieję, że Poselstwo Rzeczypospolitéj nie znajdzie już przeszkody u dworu tutejszego; że zatém, jak mi J. W. Pan donosiłeś, spodziewał się przedsięwziąć podróż do Rzymu zaraz po skończonym Sejmie, — uważałem za stosowne w skutku porady tegoż Kardynała St Clement, wybadać w tym względzie Kardynała Sekretarza Stanu i innych

du Palais auxquels ayant adroi-
tement fait la proposition relative
aux propos cy-dessus, ils temoigne-
rent de la surprise, que je leurs
tinoit un pareil discours; et le Car-
dinal Leccavy aussy bien que Mgr
Riviera me firent particulierement
la question: Depuis quand est-ce
que j'étois dans l'opinion que
c'étoit la personne de Mgr San-
tini qui avoit porté Sa Sté à re-
fuser la reception à Rome de l'
Ambassade? A quoy ayant repondu
que je sçavois fort bien que ce n'é-
toit pas pour la personne de Mgr
Santini que Sa Sté avoit refusé la
reception de l'Ambassade, mais
que toujours la personne de ce Pre-
lat, dont la République insistoit
pour le rappel, pouvoit y avoir eu
beaucoup de rapport. Ils me
repliquerent: Vous vous trompez,
la personne de ce prelat n'a

Kardynałów i Ministrów Pała-
cowych; którym zrazu nie wsunę-
łem zapytanie względem wyżej wy-
rażonego przedmiotu; atoli one-
no ~~zadziwiwszy~~ na moje słowa
zadziwieni zostali, a Kard. Leccavy
tudzież Mgr Riviera odezwali się:
od jakiej że to pory powziąłem prze-
konanie że z powodu Mgra San-
tiniego odmówił Jego Świątobli-
wość przyjęcia posełstwa w Rzymie.
Na co odpowiedziałem, iż wiedzia-
łem o tem dobrze, że to nie z powo-
du Mgra Santiniego odmówił Pa-
pież przyjęcie Posełstwa, ale że zaw-
że osoba Prałata tego, którego od-
wołania przyjęta Rzeczpospoli-
ta, mogła wiele przyczynić się do
tego; odrzekli mi: Mylisz się; o-
soba Prałata tego nigdy nie wpły-
wała na to odmówienie, ale kieh-
wała Providencka ustanowio-
na

n'a jamais eu aucun rapport à ce refus, mais bien la constitution de Grodno établie à l'occasion de cette Ambassade, qui est injurieuse et blesse l'autorité du St. Siege, et tant que cette constitution subsistera, Sa Ste ne pourra jamais recevoir l'Ambassade, et Vous le devez savoir plus qu'aucun autre, puisque Vous avez par plusieurs reprises, traitté cette affaire. Je repris: Je confesse de l'avoir traitté, mais j'ay bien souvent aussy representé que la correction ou circonscription de cette constitution ne pouvoit pas se faire, et je doute même, si la Diete imminente pourra le faire puisque je ne sais, si une Diete posterieure peut abolir une loi publique établie par une Diete precedente, encore immediate et sous le même regne; et

na zpowodu tejże posełstwa, wtedy szkodząca i obrażająca Stolicę Apostolską; a dopóki uchwała ta trwać będzie, dopóty Jego Świątobliwość żadną miarą niebędzie mogła przyjąć Posełstwa, a pan wiedzieć o tem powinieneś lepiej jak kto inny, bo traktowałeś już w tej sprawie tyle razy. Ja na to: Wyznaję że chodziłem około tej sprawy, alem i wiele razy przedstawiałem także, że niemożna ani poprawić ani obciąć tej uchwały, i wątpię bardzo czy bliski sejm, już będzie w stanie to uczynić, bo niewiem, kiedy niewiem czy dawny sejm może obalić ogólne prawo przez sejm ustanowione raz ustanowione, i to przez poprzedzający i pod za jednego panowania; mógłbym jeszcze przypuścić że sejm miałby wtedy poprawienia uchwał poprzedniego sejmu;

puis supposé encore que la Diète
eût l'autorité de pouvoir réformer
les Constitutions de la Diète précé-
dente; si la Diète venoit à se rom-
pre et n'eût point d'effet, alors
rien ne peut se résoudre, et les Con-
stitutions précédentes restent dans
leurs forces et vigueur. Ils me
répondirent: Eh, bien si cela est,
quelle nécessité à la République
d'envoyer l'Ambassadeur? le rap-
pel de Mgr Santini ne subsiste
plus, les autres matières du Jus-
Patronat peuvent se traiter avec
le Nonce d'apresent, lequel fut
expressement envoyé comme
extraordinaire pour cet effet.
Vous nous assurez qu'il rencon-
tre les bonnes graces du Roy, et
le génie des Grands de Pologne,
ainsy pour peu que la Nation
voudra concourir à l'établisse-
ment de l'accord projetté, les

jeśli Sejm ~~jest~~ był zerwany i żad-
nego nie uczynił Konkluzji; wtenczas
nic rozstrzygniętem być nie może,
a dawne, poprzedzające uchwały
pozostają w swojej sile i mocy.
Odpowiedzieli mi na to: A więc,
jeśli tak jest, jakaż potrzeba
ma Rzeczpospolita Poselstwa?
Odwołanie Mons. Santiniego
nie istnieje już, inne przedmio-
ty Jus-Patronatu odbywać się
mogą z tutejszym Nuncyuszem,
posłanym umyślnie, jako nad-
zwyczajnym w tym względzie; za-
pewniasz ~~zapewnisz~~ nas że ~~odbiera wszystkie~~
~~od króla~~ ma łaski Królewskie
i ogółu Panów Polskich, prze-
to, gdyby tylko chciał Naród
przyczynić się do przywiedzenia za-
mierzonej zgody, umyślnie i
załatwić ~~zakończyć~~ by się mogły sprawy,

affaires pourront heureusement se terminer sans l'Ambassade, et la République au lieu de se plaindre du Pape, devra lui savoir gré de luy avoir épargné les sommes considérables que l'envoi d'une telle Ambassade luy aurait couté; et peut-être sans rien conclure, puis que si le Nonce ne pourra pas réussir de-là, beaucoup moins l'Ambassadeur icy. Représentez tout ceci à Sa Majesté et aux Grands de Pologne, et si quelqu'un de delà se trouvoit dans l'opinion que vous nous venez de supposer, que vous êtes au sujet de la mort de Mgr Santini, vous devez le désabuser, rectifier, et leur représenter la réalité des faits, et qu'à moins que la Constitution de Grodno dont il est question, ne soit abolie ou circonscrite, que Sa Sté ne peut en aucune manière recevoir

bez Poselstwa, a Rzeczpospolita, zamiast skargi na Papieża, powinna by mu jeszcze podziękować, że oszczędził jej wielkich kosztów, jakie na wysłanie takiego Poselstwa wyłożyć by musiała; a może bez żadnego owocu, albowiem kiedy Nuncyusz niemoże nic wskórać tam, mniej by wskórać mogło poselstwo tutaj. Przedstawcie to wszystko J. K. Mości i Panom Polskim, a jeśli jest kto tam taki, co ma takie jak Wać Pan nam mówił, względem śmierci Msgra Santiniego przekonanie, powinien go z błędu, wykładając mu jak rzecz się ma; i że jeżeli Uchwała Grodzieńska o której mowa, zniesioną, niebędzie, Jego Świątobliwość w żaden sposób niemoże przyjąć Poselstwa

l'Ambassade, prevenir ainsy votre Cour afin que Mgr l'Ambassadeur ne s'incommode point inutilement. Le tout Monseigneur, les propos que m'ont à peu près tenus les susdits Cardinaux et Ministres, dont je humilie la connaissance à V. Ex.

Par ma precedante du 14. Août j'eus l'honneur de faire sçavoir à V. Ex. que dans la supposition où j'etois que la Prevoté de Culme pouvoit vaquer à la disposition de cette Cour, que je m'étois employé pour la faire avoir à Mr le Chanoine Łopacki, presentement j'aurai celuy à faire sçavoir à V. Ex. que plusieurs Nationalistes présents et absents ayant été informés que ce n'étoit pas la Prevoté mais bien l'Archidiaconat qui vaquoit avec le Canonicat, que defunt Mr Wysocki possedoit

Uprzedź o tem swoj dwór, aby Pan Ambasador nietrudził się na prożno. Oto są J. W. Panie mniej więcej wyrazy pomienionych Kardynałów i Ministrów, co podaję do wiadomości J. W. Pana.

Uprzedzającym mym listem z 14. Sierpnia, uwiadomiłem J. W. Pana, że na przypadek oprożnionego Prepozytstwa Kulmińskiego, a od Dworu tutejszego zależącego, usiłowałem pozyskać je dla Xiędza Kanonika Łopackiego; teraz zawiadamiam J. W. Pana, że wielu obecnych i nieobecnych współrodaków dowiedziawszy się że to nie Prepozytstwo ale Archydiakonat z Kanonią są oprożnione, Kanonią należącą niegdyś do Nieboszczyka Xiędza

possedoit en cette Cathedrale de
Culme, quelques uns ont recherché
la grace du Canonicat et quelques
autres l'Archidiaconat. Le Canoni-
cat a été accordé par Sa Sté à Mr
l'Abbé Zielinski présent à Rome
depuis quelques années, Ecclesia-
stique de bonne conduite et connu-
me, et l'Archidiaconat a été ac-
cordé à Mr l'Abbé Biancourt
Ecclesiastique pareillement de très
bonne renommée. Sitôt que j'ap-
pris que c'étoit l'Archidiaconat
qui vaquoit, je ne voulu point
m'engager de demander à cette
cour la collation de cette dignité,
sachant très bien qu'en vertu de
concordat, le Chapitre avoit droit
de l'election, et que par conséquent
la vaquance auprès de cette
cour ne pouvoit subsister; ce
que j'allois aussy représenter
au Cardinal Dataire, lequel

Xiędza Wysockiego przy tej Katedrze
Chełmińskiej, jedni z nich starają
się o Kanonią a drudzy o Archy-
diakonią. Kanonia udzielona jest
została Xiędzu Opatowi Zielińskie-
mu, od kilku lat znajdującemu
się w Rzymie, Duchownemu dobre-
go prowadzenia się i obyczajów; a
Archydiakonat przysądzony został
Xiędzu Opatowi Biancourt, równie
dobrej sławy Duchownemu. Skoro
dowiedziałem że Archydiakonat jest
wakującym, niechciałem udawać się
z prośbą do dworu tutejszego o tę god-
ność dla tego kolacie, bo wiedzia-
łem że na mocy Konkordatu, Ka-
pituła ma prawo elekcyi, a za-
tem opróżnienie do tutejszego dworu
nie ~~[illegible]~~ należy; co właśnie przed-
stawiłem Kardynałowi Datariu-
szowi, który pomimo to, uspoko-
bił [illegible] [illegible], [illegible] od-

cela nonobstant on a fait d'expo-
ser la Ste en faveur de ledit Mr
Biancourt, je parlais aussy à ce-
lui-cy en luy représentant les rai-
sons pour lesquelles il ne pouvait
jamais venir en possession de la
grâce obtenue de ce Archidiaco-
nat, sur tout que je venois d'ap-
prendre depuis l'arrivée de la po-
ste de cette semaine, que le Chapi-
tre de Culme avoit élu à cette
dignité Mr l'Abbé Soltyk, parent
de Mr le Primat, et que l'Evêque
de Culme destinoit son Suffra-
gant à la place de défunt Mgr
Wysocki. Je trouvois Mgr l'abbé
Biancourt assez raisonable,
m'ayant protesté qu'encore que
le Cardinal Dataire l'avoit en-
gagé de soutenir ses droits (de la collation du St Siège, pré-
tendant que le droit) d'élec-
tion des Chapitres était revoqué
et aboli, que neanmoins il ne

---

tendant que le droit)

Archidiakonatu
dania tej ~~kanonii~~ temuż księdzu
Biancourt; mówiłem u niego także
o tem, przedstawiając mu powody,
dla których nigdy przyjść niemoże do
posiadania udzielonej mu łaski tej
~~Archidiakonatu~~; tem bardziej, kie-
dy dowiedziałem się z ostatniej tygo-
dniowej poczty, że Kapituła Chel-
mińska wybrała na tę godność
księdza Opata Sołtyka, krewnego
księcia Prymasa, i że Biskup Chel-
miński przeznacza swego Sufra-
gana na miejsce zmarłego księ-
dza Wysockiego. Znalazłem księdza
Opata Biancourt bardzo rozsądnie
tłumaczącego się, ~~zaręczał~~ mnie bo mówił
że Kardynał Datariusz namówił
go aby obstawał przy prawach ~~aby do utrzymania prawa~~ ko-
latorstwa Stolicy Apostolskiej,
~~ubiegając~~; utrzymując że prawo
wyborcze Kapituły, odwołane jest
i zniesione ~~zniesione~~; że z tem

voudroit point plaidoyer contre les droits du Chapitre et qu'il avoit trop de respect pour Mgr le Primat pour ne pas ceder à un de ces pa-rents, de qui il avoit lieu d'espérer d'être récompensé par la cession de quelques autres bénéfices dont Mgr Soltyk, à ce qu'il disoit, a-voit quantité.

Les lettres que j'ay reçues de l'ordinaire de la Cour de Sa Mté tout du 9. Août. Par les mêmes qui m'apprennent la vacance des Abbayes de Wąchock et de Hebdów et la disposition qu'il a plu à Sa Majesté d'en faire Il m'est enjoint de veiller afin que cette Cour à l'instance des Religieux ne prenne quelque résolution contre les dites di-spositions de Sa Majesté, à quel effet la lettre que Sa Majesté

wszystkiem, i niechce popierać stro-ne, przeciwną prawom Kapituły. i że nadto ma dla Księcia Pryma-sa szacunku, aby ustąpić niechciał jednemu z jego krewnych, spodziewając się, że wynagrodzonym zostanie ustąpieniem jakiegoś miejsca, któ-rych jak mówił, Mgr Sołtyk miał podostatkiem.

Listy odebrane zostatniej poczty ze dworu J. K. Mości, z 9. sierpnia. Dowiaduję się z nich o opróżnio-nych Opactwach Wąchockim i Hebdowskim, tudzież o zaopatrze-niu onych przez J. K. Mość. Po-lecono mi czuwać nad tem, aby na prośby Duchownych dwór tu-tejszy, przeciwnego J. K. Mości w tym względzie nie uczynił postano-wienia; na ten koniec, list J. K. Mości do Kardynała St Clement w tym przedmiocie pisany, od-dano mi sub volanti. Po roz-

a ecrit à ce sujet au Cardinal St. Clement m'a été envoyé sub volanti. Après en avoir ainsy conferé avec ce Cardinal, je fus trouver les Cardinaux de Palais et Mgr Riviera, ausquels je fis mes instances relatives au sudit ordre de Sa Majesté. On me repondit qu'on en feroit rapport à Sa Sainteté et qu'on se flattoit que Sa Ste auroit bien permis que le tout reste en suspend, jusqu'à ce que on ne vit quelle disposition les affaires prendroient en Pologne avec le nouveau Nonce, qu'ensuite Sa Ste portée déjà par soy même à favoriser les Religieux, ne balanceroit pas à les Contenter pour peu qu'ils en fissent instances et que ces Abbayes fussent de ceux qui ordinairement se donne in Titulum.

Son Excellence Mgr le Comte de Lagnase m'a aussy envoyé

mowienie się takowem z tym Kardynałem, poszedłem do Kardynałów Palatanowych i do Mgra Riviera, do których zaniosłem moje prośbę stosownie do polecenia J. K. Mości. Odpowiedziano mi że sprawozdadzą o tem Jego Świątobliwości, że spodziewają się że Jego Świątobliwość zezwoli na zawieszenie tej sprawy, dopóki nie obaczą jaki wezmą skutek interesa w Polsce z nowym Nuncyuszem, że potem Jego Świątobliwość przychylając się z własnego popędu na stronę ~~Zak~~ Duchownych, nie zaniecha się zadość im uczynić, jeśli tylko prosić o to będą, i że te Opactwa oddają się zwykle in titulum.

J. W. Hrabia de Lagnase przysłał mi także kopię polecenia J. K. Mości, J. Wgo Kanclerowi Wittkiewmu i kopię listu swego, w okoliczności Jus-Patronatus

envoyé copie de l'ordre de Sa Majesté à Mgr le grand Chancelier et de la lettre qui accompagne cet ordre, sur le fait du Jus-Patronat de Sa Majesté, au sujet des Abbayes; que comme Sa Mté souhaiteroit de terminer d'une manière solide à la prochaine Diète Générale, a cet effet elle enjoint au susdit Mgr le grand Chancelier, d'entrer avec ses collègues en conférence avec Mgr le Nonce, pour digérer et disposer la matière par avance. Après en avoir conféré avec Mgr le Cardinal St Clement, nous nous sommes luy et moy, très bien servis de cette favorable disposition, où se trouvoit Sa Majesté, pour terminer amiablement les différens qui regnent entre cette Cour et celle de la République, et nous l'avons exagéré et fait valoir aux Ministres de Sa Ste. Mais Mgr Riviera m'a de nouveau réitéré ce que j'avois

Patronatu J. K. Mości w przedmiocie Opactw; ponieważ J. K. Mość życzy sobie ukończyć zupełnie [illegible] na trwałej podstawie rzecz tę, wtym na przyszłym ogólnym Sejmie, wtym punkto celu poleca pomienionemu J. W. Kanclerzowi Wielkiemu, aby wraz z Kolegami swemi porozumiał się z Mgrem Nuncyuszem, na pojmowanie urządzenie i załatwienie tej okoliczności. Rozmówiwszy się o tem z Kardynałem St Clement, oba dobrze użyliśmy przychylnego tego J. K. Mości usposobienia na przyjacielskie ukończenie nieporozumień panujących pomiędzy dworem tutejszym a Rzecząpospolitą, wystawiając i przedstawiając całą tego korzyść Ministrom Jego Świątobliwości. Ale Mgr Riviera znowu powtórzył mi to, co już

l'honneur de représenter à V. Ex. dans ma précédente de la semaine passée, que les affaires en Pologne, pour l'accord projetté n'étoient pas dans de si bonnes dispositions, que je voulois persuader, et que luy sur cette particularité en savoit plus que moy, et que pour cette raison il se trouvoit obligé de supplier Sa Sté de faire convoquer la Congregation super rebus Polonicis, pour y communiquer ce qu'il avoit de particulier sur cette matière. Je n'ay pu en tirer d'avantage de ce Prélat, depuis j'ay d'abord informé le Cardinal St Clement, pour qu'il tache à reparer, si dans la Congregation on voulut prendre quelque résolution qui put refroidir les dites bonnes dispositions, dans les quelles se trouvoit Sa Mté et la République.

Les mêmes Ministres me

miałem zaszczyt donieść J. W. Panu w ostatnim moim liście zeszłego tygodnia, że sprawy polskie niemają się tak ku zamierzonej zgodzie, jak to o tem zapewniałem, i że o tym szczególe więcej on wiedział niż ja wiedziałem, i że z tego powodu przymuszony jest się widzi prosić Jego Świętobliwość o zwołanie Kongregacyi super rebus Polonicis, aby uwiadomić ją o tem co osobliwie się tyczy tej okoliczności. Niemogłem nic więcej wyciągnąć od tego Prałata, o czem zawiadomiłem zaraz Kardynała St Clement, aby postarał się ~~wyprawić~~ przeszkodzić gdyby przedsięwzięto na Kongregacyi jakie postanowienie, mogące oziębić dobre usposobienie J. K. Mości i Rzeczypospolitej.

Ciż sami Ministrowie posto-nyli mi znowu, abym uprzedził J. K.

réitérent de nouveau que j'eusse à prevenir Sa Majesté de ne pas permettre que Mgr l'Ambassadeur se mette en voyage pour cette Cour, à moins que la Constitution de la diète passée ne fut abolie ou circonscrit, parce qu'autrement Sa Sainteté ne le recevroit pas, comme elle l'avoit suffisamment declaré dans les Brefs qu'elle avoit écrit à Sa Majesté et aux Ministres, aussy bien qu'au College des Evêques, et sur ce que je leur réitéré, que cette abolition ou circonscription ne pourroit peut-être pas se faire — Ils me dirent: ~~Ile~~ Eh bien, si le Roy et la République ne le feront pas, le Pape ex plenitudine potestatis le ferat, et par decret la condamnera et l'abolira — c'est ainsy au Roy et à la République à voir ce qui leur conviendra le mieux. Le Pape pourra en-

Moïi o nieprzyjęciu Ambasadora do dworu tutejszego, chybaby Uchwała przeszłego Sejmu nie zwaloną lub obciętą była, inaczej bowiem Jego Świątobliwość nieprzyjmie go nigdy, jak już dostatecznie o tem oznajmił w listach papieskich, pisanych do Króla i Ministrów, również do Zebrania Biskupów — a na to co powtórzyłem im, że ani obalenie ani obcięcie pomienionej uchwały może mieć niemoże, powiedzieli mi: to wszystko dobrze, jeżeli Król i Rzeczpospolita tego nieuczynią: to papież ex plenitudine potestatis se ferat, i za wyrokiem potępi ją i obali. Zobaczymy więc i Król i Rzeczpospolita ~~[illegible]~~ ich zaś im z tem będzie lepiej. Papież może jeszcze jakiś czas być cierpliwym, ale w końcu zmuszony będzie użyć władzy swo-

core patienter quelque tems, mais à la fin il sera obligé de se servir de son authorité. Sa Sainteté au reste est très formalisée qu'on n'aye pas encore repondu à ces doubles Brefs qu'elle a fait écrire au Roy et aux Ministres de la République. A quoy je leurs ay representé que Sa Majesté depuis la Diete passée étant toujours resté hors du Royaume et ses Ministres éloignés, les reponces aux susdits Brefs n'avoint pu être expediés, telles expeditions ne pouvant se faire que lorsque Sa Majesté se trouvoit en Pologne et les Ministres assemblés. Il m'a paru que cette raison les a satisfait, du moins ils ont paru l'être.

Lorsque Sa Sté par la persuasion des Medecins eût resolue de quitter pour le reste de cet été le Palais du Vatican, pour se reti-

szy. Jego Świątobliwość wielce jest zgorszona że dotąd nie ma odpowiedzi na dwukrotne listy Papieskie do Króla i do Ministrów Rzeczypospolitej pisane. Na co tłumaczyłem się, że J. K. Mość od ostatniego sejmu ciągle była za granicą Państwa a Ministrowie Jej oddaleni także, przeto odpowiedzi na rzeczone listy Papieskie nie mogły być posłane, wszakże podobne ekspedycye mogły być tylko wyprawione podczas bytności J. K. Mości w Polsce i zebrania Ministrów. Uważałem ~~Zdaje mi się~~ że powód ten zaspokoił ich, przynajmniej zdali się być zaspokojeni.

Chociaż Jego Świątobliwość z namowy Doktorów postanowiła na resztę tego lata, opuścić pałac Watykański a przenieść się do Pałacu na Kwirynale,

se retirer dans celuy de au Quirinal, elle a nonobstant changé sa resolution, voulant rester malgré les avis des sudits Medecins dans le premier.

J'implore Monseigneur etc. etc.

le B. Puget.

zmieniła wszelako swoje postanowienie, przenosząc pomimo rady tychże lekarzy, pozostać w tym pierwszym.

Upraszam J. W. Pana, itd. itd.

Puget.

List 49.

Rome, ce 4. 7bre 1728.

Mgr,

Par mes précédentes de deux ordinaires passés, j'ay eu l'honneur de représenter à V. Ex. que Mgr Riviera m'avoit supposé que mes rapports des bonnes dispositions, qui se rencontrent à la Cour de sa Majesté et dans les Ministres de la République au sujet du Jus-Patronat, pour un accommodement reciproque, n'étoient pas si certaines, que je m'étois avancé de représenter à cette Cour, et que luy en savoit plus que moy, se trouvoit obligé de représenter à Sa Stété

Rzym, 4. Września, 1728. r.

J. W. Panie,

W poprzednich listach z dwóch pocztt ostatnich miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że Mor Riviera przypuszcza, jakoby moje sprawozdanie o dobrych usposobieniach Dworu J. K. Mości i Ministrów Rzeczypospolitej, w przedmiocie Jus-Patronatu, celem wzajemnego porozumienia się, niebyło tak pewne, jak to tutejszemu dworowi przedstawiłem i jakoby on więcej wiedział ode mnie, przymuszony jest przeto przedstawić Jego Świątobliwości potrzebę zwo-

la nécessité de convoquer la congregation consistoriale destinée à connoitre les affaires de Pologne pour y prendre telles mesures, que la connaissance des matières, qu'il avoit à proposer à la congregation, pouvoit exiger; j'en avois prevenu le Cardinal St Clement pour qu'il eût à detourner toute résolution, qui eut pû alterer toutes les susdites bonnes dispositions, supposé, que la congregation eût été dans les sentiments de porter le Pape à en prendre des telles.

Je representois encore à V. Ex. que je n'avois pu pénétrer de Mgr Riviera quel fondement il pouvoit avoir de douter de ce que je representois à cette cour, en suite des ordres que j'avois reçu de la Cour de Sa Majesté et de plusieurs Grands de la Pologne.

En suite de ce que ci-dessus, je me suis donné cette semaine tous les mouvements pour tacher de pénétrer quelles pouvoient être les matières

tania Kongregacyi Konsystorskiej, przeznaczonej na rozpatrzenie spraw Polskich, aby przedsięwziąć ~~brać~~ ~~środki~~ takie środki jakich wymaga zrozumienie przedmiotów ~~przez~~ mających się na Kongregacyi toczyć; uprzedziłem o tem Kardynała St Clement aby odwrócić mógł wszelkie postanowienie mogące popsuć niezmierne dobre usposobienia, w razie gdyby Kongregacya miała zamiar do tego nakłonić Papieża.

Donosiłem nadto J. W. Panu, że niemogłem wybadać Mgra Riviera na jakiej zasadzie wątpić może o tem, co tutejszemu dworowi przedstawiłem, co do poleceń odebranych ode dworu J. K. Mości i wielu Panów Polskich.

W okolicznościach wyżej wyrażonych, tego tygodnia niezmierną zadałem sobie pracę, aby wyśledzić o jakich przedmiotach pomieniony Prałat Riviera mówić miał na Kongregacyi; a to w wyśledzić

que le dudit Prelat Riviera devoit pro-
poser à la Congregation, et tout ce que
j'ay pu pénétrer est, qu'effectivement
la Congregation se tint hier au matin
dans l'appartement Lercari et à la-
quelle doivent être intervenus les
Cardinaux Olivieri, Corradini, Nicolo
Spinola, Lercary, Conia, Fini; les
Prelats Ocorambonii Auditeur du
Pape, Braschi sous-Dataire et Rivie-
ra. On y doit avoir traitté de l'ac-
cord projetté sur les faits des Abbayes,
et on y doit avoir examiné, à ce
qu'on m'a dit, un nouveau projet
proposé par la Nation, que la Congré-
gation doit avoir trouvé insuffisant
pour le trop grand préjudice qui en
reviendroit aux Religieux Monastiques.
Comme le tout s'est traitté avec le
secret du St Office, je n'en ay pu
pénétrer davantage, car quoy ayant
discouru avec le Card. St Clement, il
m'a assuré que la Congregation

mogłem, jest że w samej rzeczy Kon-
gregacya wczoraj zrana odbyła się
w pokojach Kardynała Lercaryo, a
do ktorej należeli Kardynałowie Olivie-
rii, Corradini, Nicola Spinola, Lerca-
ry, Conia, Fini; prałaci Ocorambo-
ni Audytor Papieski, Braschi pod-
Datariusz i Riviera. Miano tam
mówić o zamierzonej zgodzie w oko-
liczności Opactw, i rozbierano, jak
mi powiedziano, nowy projekt uczy-
niony ze strony Narodu, projekt któ-
ry Kongregacya uznała za niedo-
~~stateczny~~ wielce niekorzystny dla
Zakonników. Ponieważ to wszystko
toczyło się w wielkim sekrecie, nic wię-
cej nad to wyśledzić niemogłem, a
zaczerpnąwszy w tym względzie Kardyna-
ła St Clement, usłyszałem od niego
zapewnienie, że Kongregacya za-
ani nic takiego nie postanowiła,
na coby Rzeczpospolita lub Naród,

n'avoit pris aucune resolution de laquelle la République ou la Nation auroit dû se plaindre, qu'on auroit probablement écrit au Nonce les sentiments de la Congregation, laquelle au reste se reservoit par la suite sur les determinations que la Diète auroit pu prendre, mais que je devois bien representer aux Grands de Pologne que l'accord projetté depuis plusieurs années par cette Cour n'étoit pas à rejetter, qu'on auroit qu'à l'examiner, qu'on y connoitroit indubitablement tout l'avantage du côté de la République, que sous un autre Pontificat on pourra rencontrer plus de difficulté pour l'établissement de sudit Accord, que sous le present par rapport que les Principaux Cardinaux et Prelats, qui composoient la Congregation sur les affaires de Pologne, y étoient portés, ce qui pouvoit changer sous un autre Pon

mógł się uskarżać, że musiano napisać do Nuncyusza o ~~postanow~~ zdaniu Kongregacyi, która zresztą zastrzega się na dal do postanowień jakie Sejm przedsięweźmie, ale że z mojej strony powinienem przedstawić Panom Polskim że pojednanie od lat wielu projektowane od tutejszego dworu nie jest do odrzucenia w cale, że trzebaby się w niem rozpatrzeć, a niezaprzeczenie cyjnie widzieć można całą korzyść na stronie Rzeczypospolitej, że pod innym Papieżem więcej trudności znalazłoby się na otrzymanie zgody jak pod dzisiejszym Papieżem, a to z powodu, że najważniejsi Kardynali i Prałaci, składający Kongregacyę do spraw Polskich, przychylni są Polakom, a co się odmienić ~~mogło~~ może pod innym Papieżtwem; i ~~więc~~ aby to potożyło raz na zawsze koniec trwającym od tylu

Pontificat, et que cela mettrait une fois pour toutes, fin aux différents qui regnent depuis tant de tems entre les deux Cours, ce qui est d'une convenience reciproque.

Par les lettres que j'ay reçu de la Cour de Sa Majesté du 18. Août, il m'est enjoint de soutenir avec vigueur l'effectuation de la Royalle Nomination de Sa Majesté en faveur de Mgr l'Evêque de Léopol Szeptycki à la Metropolie de Kiow, et de representer à cette Cour, aussy bien qu'à la Congregation de Propaganda fide, que cet Evêque ayant tous les parents de rit latin zelés et bons Catholiques et étant le seul de sa famille de rit Grec, on ne pouvoit en aucune manière avoir le moindre soupçon de sa personne sur l'union de l'Eglise Romaine, et qu'au contraire on avoit plutôt lieu d'être persuadé que non seulement il restera ferme

od tylu lat nieporozumieniom pomiędzy obu temi dworami, co jest w obopolnym ich interessie.

W odebranych listach ode dworu J. K. Mci z 18. sierpnia, polecono mi jest silnie ~~utrzymywać~~ popierać Nominacyą J. K. Mci JX. Biskupa Lwowskiego Szeptyckiego na Metropolitanią Kijowską, i przedstawić tuteyszemu dworowi, jako równie Kongregacyi Propagandy fide, że [tenże] ~~Biskup~~ ~~ten ma wszystkich swoich krewnych~~ wszyscy Biskupa tego krewni są obrządku Łacińskiego i gorliwemi Katolikami, a chociaż on sam ze swojej rodziny jest obrządku Greckiego, w żaden sposób niemożna podejrzywać jego osoby co do unij z Kościołem Rzymskim, i że jako żywo, należy raczej być przekonanym, że nietylko pozostanie dalej i nieodmiennie przy tej unij, więcej jak ktokolwiek, jego

et continent dans la même union, plus qu'aucun autre de son rit, mais qu'il l'employera à l'affermir et dilater d'autant plus. J'ay déjà informé de cela le card. St Clement, pour qu'il ait à agir de concert avec moy à l'execution des ordres de Sa Majesté, et la semaine qui vient j'irai à cet effet chez le card. Secretaire d'Etat, et Mgr Rezzoli Secretaire de Propaganda fide.

Sa Ste étant tout à fait rétablie de sa derniere indisposition, espère pouvoir entreprendre pour le printems prochain le voyage de Benevent.

Son Eminence le Cardinal Cienfuegos Ministre de Sa Mté Imperiale ces jours passés a fait un present très considerable et d'un grand prix, à ce qu'on dit, consistant dans un très beau service d'argent doré à Son Eminence le card. Corsia.

On a vu la Bulle que Sa Sainteté a accordé à la dite Majesté Imperiale, touchant la Monarchie de

obrządku, ale nadto użyje go na utwalenie i rozszerzenie takowej co raz więcej. Uwiadomiłem już o tem kardynała St Clement, ażeby działał tąznie ze mną do przyprowadzenia do skutku poleceń J. K. Mości, a na przyszły tydzień pojdę w tym celu do kardynała Sekretarza Stanu i do Mgra Rizzoli Sekretarza Propagandy fide.

Jego Swiętobliwość wyzdrowiawszy zupełnie po ostatniej słabości, zgoła nadzieję na przyszłą wiosnę odbyć podróż do Beneventu.

Jego Eminencya Kardynał Cienfuegos, Minister Jego Cesarskiej Mości, temi dniami, uczynił dar Kardynałowi Corsia, znaczny i znakomitej wartości, jak mówią, a to w bardzo pięknym serwisie srebrnym pozłacanym.

Widziano Bullę którą Jego Swiętobliwość udzieliła tyże Jego Cesarskiej Mości, tyczącą się Państwa Sycylijskiego, podpisaną przez Prałatów Braschi,

licite, souscrite des Prelats Braschi sous-Dataire et Majella, ayant pour cet effet; le pape fait un Chirographe par lequel il fait valoir la souscription des susdits Prelats, comme celle des Cardinaux Olivieri et Corradini, et cela à été fait par Sa Sté à cause que ces deux Cardinaux refuserent de la signer.

On dit pour chose certaine, que les favoris du Pape font leur pouvoir pour faire démettre de leur charge les susnommés Cardinaux Olivieri et Corradini sous prétexte de leur grand âge, pour se placer puis après le Card. Zini Dataire et Mgr Santa Maria Secretaire des Brefs.

Sa Sté a declaré le Card. Lambertini pour un de la Congregation du St Office.

Il court un bruit par cette ville que le Roy de Sardaigne ait remis dans ces banques deux centmille écus romains, lesquels on dit être destinés pour acheter la situation du Theatre

pod-Datariusza i Majella; papież zrobił cyrograf, którym potwierdza podpis obu tych Pralatów, równie jak podpisy Kardynałów Olivierego i Corradiniego, a uczynita to Jego świątobliwość dla tego, że ci dwaj Kardynali odmówili swego podpisu.

Powiadają za rzecz pewną, że Faworyci Papiescy usilują stoiyć z urzędu tychże Olivieri i Corradiniego, pod pozorem podeszłego ich wieku, stanowiąc na ich miejsce Kardynała Zini Datariuszem a Mgra Santa Maria Sekretarzem Brewe Papieskich.

Jego świątobliwość naznaczyła Kardynała Lambertiniego jednym z Kardynałów należących do Kongregacyi Stgo Kollegium.

Biega pogłoska po tutejszem mieście, jakoby Król Sardyński miał złożyć w swoim banku dwakroć sto tysięcy talarów Rzymskich, które jak mówią przeznaczył na kupno

Pioli pour y batir un College pour la Nation; les plus sensés pourtant croyent que cette somme est destinée pour être partagée entre les Cardinaux, afin d'en obliger la plus grande partie a souscrire la bulle, afin qu'elle ne soit sujette à être revoquée par un autre Pape.

On dit par Rome que sa Majesté Imperiale se rendra de Trieste au Sanctuaire de Lorete pour impetrer par l'entremise de la Ste Vierge la succession masculine, en quel cas on tient pour certain que le Pape luy enverra un Legat à Latiso pour la complimenter.

Il est sorti un ordre aux Superieurs des Religions sous peine d'excommunication de ne point permettre aux Religieux Portugais qui se trouvent dispersés par ces Couvents le depart pour Lisbonne.

Parmi le St College il court un ecrit sous le nom d'un Abbé romain à un Domestique du Cardinal de Cunha, par le quel il fait valoir

placu Teatru Piola, celem zbudowania na nim Kolegium Narodowego; ztem wszystkim rozsądniejsi rozumieją że summa ta przeznaczona jest na podział pomiędzy Kardynałów, dla zniewolenia wiekszej ich liczby do podpisania Bulli na to, że ulegać niema odwołaniu przez innego Papieża.

Mówią w Rzymie że Jego Cesarska Mość z Tryestu uda się do Sanctuarii Loretańskiego, aby otrzymać za przyczynieniem się Matki Boskiej, sukcessora płci męzkiej w tym przypadku, upewniają że Papież wysłać ma do tego Legata do Latiso, w celu pozdrowienia go.

Wyszło polecenie do Przełożonych Zakonnów, aby pod karą wyklęcia, aby ciągle zabronioną była Duchownym Portugalskim, rozrzuconym po tych Klasztorach, wyjazd do Lizbony.

Po Świętym Kolegium biega pismo napisane przez pewnego Opata Rzymskiego do Sługi Kardynała Cunha, który stanowi powody, dla których

valoir les raisons qu'on avoit de ne pas promouvoir au Cardinalat Mgr Bichi.

J'ay l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

dla których kardynał Mgra Bichi nie mógł być kardynałem.

Mam zaszczyt zostawać i t. d. i t. d.

Puget.

List 50ty.

Rome, ce 2. 8bre 1728.

Monseigneur,

La plus desirable nouvelle que j'ay reçue cet ordinaire par les lettres de la Cour de Sa Majesté du 13. 7bre, étant celle que Sa Majesté, grace à Dieu, continuoit la cure avec avantage pour sa précieuse santé; j'en ay d'abord fait part à Sa Sainteté et le Sacré College par le canal du Cardinal Lercary Secretaire d'Etat, et cette nouvelle a été d'un grand contentement de toute cette Cour, qui ne continue de se intéresser particulierement par la conservation de Sa Majesté, qu'on considere icy être nécessaire pour le bien et avancement de notre Sainte Religion et tranqui

Rzym, 2. 8bris 1728.

J. W. Panie,

Najpożądańsza wiadomość jaką odebrałem ostatniej poczty, przez listy ze dworu J. K. Mości z 13. 7bris, jest ta, iż kuracya Najjaśniejszego Pana służy nieoszacowanemu Jego zdrowiu; doniosłem zaraz o tem Jego Świątobliwości i Świętemu Kolegium przez Kardynała Lercary Sekretarza Stanu, a wiadomość ta wielce ucieszyła dwór tutejszy, którego bardzo obchodzi zdrowie J. K. Mości, uważając go tutaj potrzebnym dla dobra i ~~postępu~~ rozszerzenia świętej naszej wiary i dla spokojności Rzeczypospolitej.

Polecono mi także listami

lité de la République.

Il me enjoint par les mêmes de continuer à représenter à cette Cour les raisons et motifs pour lesquels Sa Majesté n'avoit encore pu prendre aucune résolution sur le fait de séjour des soldats sur les biens de l'Abbaye de Coprzywnicza, de la manière que j'avois déjà fait par le passé, vu que Sa Majesté avoit été obligé par son indisposition de differer la tenue de la Diète, et que ce n'étoit que dans la Diète, qu'une telle résolution pouvoit se prendre; j'ay déjà fait ces nouvelles représentations au Cardinal Lercari, qui m'a répondu que Sa Sainteté ne prétendoit pas l'impossible de Sa Majesté, mais qu'il étoit très convenable que Sa Mté et le ministère polonais donna à Sa Sté la satisfaction qu'elle demandoit avec tant de justice, et ne la differa pas si longtems, que Mgr le Nonce sauroit au reste se gouverner par la prudence pour ne pas précipiter les choses, vu que

abym ciągle przedstawiał tutejszemu dworowi powody i przyczyny dla których J. K. Mość niemogła jeszcze dotąd nic postanowić co do zejścia żołnierzy dóbr Opactwa Koprzywnickiego, tak jak to uprzód oświadczyłem, a to z powodu słabości, dla którey J. K. Mość przymuszoną była odłożyć zwołanie Seymu, i że to w Seymowaniu tylko kole taka sprawa uskutecznić się może; powtórnie przedstawiałem to Kardynałowi Lercary, który mi na to odpowiedział że Jego Świątobliwość niewymaga niepodobnej rzeczy od J. K. Mości, ale że by to było stosownie iżby J. K. Mość i ministerium polskie dało Jego Świątobliwości zadosyćuczynienie, którego tak słusznie wymaga, i iżby nie odwlekało się z tém dłużej; że Mor Nuncyusz potrafi zresztą tak rozważnie zachowować aby nienaglić były okoliczności, albowiem od niego to

de luy particulierement cela dependoit. le discours de Mgr le Card. Lercary me fait connoitre qu'il faut qu'on ait aye donné des ordres au Nonce de publier, ou de differer la publication des Brefs, qu'on luy doit avoir envoyé au sujet de la Constitution de Grodno touchant l'Ambassade et de l'envoy des Soldats pour empecher la posses-sion de cette Abbaye au Religieux Sapieha, selon qu'il pourra le juger être convenable pour l'autorité du St. Siege.

Depuis la tenue du dernier Con-sistoire, comme les vacances des Tribunaux de cette Cour sont com-mencées, présentement tout affaire vaque et vaquera jusqu'au huit ou dix du mois de novembre.

J'ay bien fait mes poursuites auprès du Cardinal Dataire pour le porter à faire changer la provision qui fut faite du Canonicat de

zależy najwięcej. Z mowy tej Mci Kardynała Lercarego dowiedziałem się że nakazano polecić Nuncyuszowi ogłosić i zatrzymać ogłoszenie listów Papieskich, które ma posłać nakazano w przedmiocie Ustawy Grodzieńskiej, co do Poselstwa i Wojska niedającego ~~księżom władania Opac-twem~~ Kapucyńskim Księdzu Sapie-że ~~władania~~ objęcia Opactwa, stanowienie według tego jak sam Nuncyusz uznawać najsto-sowniej dla władzy Stolicy Apostolskiej.

Od czasu ostatniego zasiadania Konsystorza, ponieważ wakacye Sądo-wnictwa na tutejszym dworze rozpo-częły się, przeto wszelkie sprawy obec-nie spoczywają i spoczywać będą aż do ósmego lub dziesiątego miesiąca Grudnia.

Nalegałem na Kardynała Datariu-sza aby go skłonić do ~~zmienienia~~ odebrania tymczasowej Krakowskiej kanonij, danej Opa-

Cracovie à l'Abbé Stadnicki en la personne de Mr l'Abbé Miaskowski, ou du moins de m'accorder l'expedition d'une nouvelle provision en suite de la collation de Mgr l'Evêque de Cracovie, ou d'un per inde valere, et cela par rapport que Mr Stadnicki ne pourroit pas obtenir possession de ce Canonicat une fois que le dit Abbé Miaskowski en avoit été pourvû par l'Evêque, et que le Contentement de Sa Majesté y concouroit, mais le Cardinal Dataire n'a pas voulu admettre mes instances, cela nonobstant si Mgr l'Evêque de Cracovie soutient sa provision en la personne de Mr Miaskowski; j'espere après quelques mois pouvoir induire le Cardinal en faveur de Mr Miaskowski.	towi Stadnickiemu, a o udzielenie ~~udzielić~~ takowey Xiędzu Opatowi Miaskowskiemu, lub przynajmniey pozwolić mi abym ~~ja~~ przesłał nową nominacyę według Konferowania Mcia Biskupa Krakowskiego, lub per inde valere a to dla tego, iż Xiądz Stadnicki niemoże objąć tey Kanonii kiedy ~~xxx~~ już pomieniony Opat Miaskowski otrzymał ją od Biskupa, na co J. K. Mość przyzwala; Ale Kardynał Datariusz nieusłuchał prośb moich, w tym tylko razie przyzwalając, gdy by Mcs Biskup Krakowski utrzymać chciał to nadanie dla Xiędza Miaskowskiego. Za kilka miesięcy spodziewam się wymódz na Kardynale takowe dla tegoż Xiędza Miaskowskiego.
Le Pape jouit toujours d'une santé assez vigoureuse, et la fatigue ne l'abbat de rien; il a nommé	Papież ciągle silnem cieszy się zdrowiem a trudy nic mu nieszkodzą; Nominował Arcybiskupem Larizy in partibus nowego Swego Audytora

nommé Archevêque de Larisa in partibus son nouveau Auditeur Mgr Pitoni, qui fut régalé du Cardinal Falconieri d'un beau surplis garni d'une dentèle très rare et fine.

Sa Sainteté congédia samedi matin toute son Antichambre à raison des vaquances, qui dureront pendant tout le mois d'octobre, jusqu'à-près la Toussaint.

Il est inexplicable le ravage que fit dimanche au matin la pluie qui tomboit d'une manière à craindre un nouveau déluge; elle renversa de fond en comble la belle muraille des Révérends Pères de la Trinité, dite des Monts, qui a été batie depuis trois ans, avec une telle impétuosité et fracas, qu'elle causa un tremblement si épouvantable à toutes les maisons qui l'environnent, que les habitans furent contraints d'en sortir tout nuds, crainte d'être massacrés et

Audytora Mgra Pitoniego, którego kardynał Falconieri obdarzył piękną komżą, obwiedzioną nader cienką i rzadką koronką.

Jego Świątobliwość odprawia w sobotę wieczorem całą swą służbę przedpokojową z powodu wakacyj, trwać mających przez cały miesiąc listopad aż do wszystkich świętych.

W niedzielę rano ulewający gwa- wił zniszczenie deszcz tak potężny, że obawiano się drugiego potopu; wywrócił on z gruntu piękny mur księżych ojców Trynitarzy, od trzech lat wystawiony, z taką gwałtownością i łoskotem, że się nim wstrząsły wszystkie przyległe domy, tak dalece, że mieszkańcy onych zmuszeni byli uciekać nago, w obawie aby nie zostali zabici i przygniecieni gruzami tych domów, pomiędzy którymi, dom Ministra Hiszpańskiego, jak powiadają, najwięcej

ensevelis sous la voûte de leurs maisons, entre les quelles on dit, que celle de Ministre d'Espagne a été le plus endommagée. La place d'Espagne qui est au pied du Couvent des dits Pères et toutes les ~~rues~~ rues à l'entour furent couvertes d'une quantité de pierres. A présent on tache de reparer en quelque manière à la dite ruine: Les ouvriers étant déjà en oeuvre pour tel effet, tout pourtant aux depens de Révérents Pères, qui veuillent aussy bien prendre l'Architecte que les massons.

On a publié dans cette ville de Rome le bruit de la mort de S. A. E. Palatine et on croit que l'Évêque d'Ausbourg son Cousin luy succedera plutôt que son frère qui est Archevêque et Electeur de Trève.

Le Cardinal Lambertini est parti pour la ville de Bologne, ayant été accompagné hors la porte de Rome de Mgr. l'Ambassadeur de la dite

został uszkodzony. Plac Hiszpański leżący u stóp klasztoru pomienionych Ojców Trynitarzy i wszytkie przyległe ~~ulice~~ w około ulice, przykryte mnóstwem kamieni zostały. Obecnie naprawiać starają się, jakkolwiek bądź, to zniszczenie, w tym celu Rzemieślnicy już są w robocie, ale wszystko to jednak kosztem tych Czcigodnych Ojców, którzy również biorą na siebie jak Budowniczego tak Mularzy.

Rozeszła się w tém Mieście wieść o śmierci Jego, Kr. Eminencyi Palatina; mniemają że Biskup Ausburgski krewny jego, odziedziczy po nim, a nie brat jego, który jest Arcybiskupem i Elektorem Trewe.

Kardynał Lambertini pojechał do Bolonij, odprowadzony od. kwiam za bramy Rzymu przez Ambasadora tegoż miasta Bolo-

ville de Bologne, d'où il se portera pour le noël prochain à son Evêché d'Ancone.

J'ay l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

niej, skąd uda się na przyszłe Boże narodzenie do Biskupstwa swego Ankony.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 51.

Rome, ce 9. 8bre 1728.

Mgr,

Les lettres que j'ay reçues cet ordinaire de la Cour de Sa Majesté, sont du 20. 7bre par les mêmes Mgr le Comte de Lagnasc m'envoÿe ce que Mgr le Nonce luy a écri et ce qu'il a repondu à ce Ministre au sujet de la revocation des soldats envoyés sur les biens de l'Abbaye de Copriwnicka, que cette Cour sollicite avec instance pour n'être pas obligé à en venir à des faits, auxquels elle pretend que le Pape sera obligé en vertu de son Ministère Apostolique, au cas qu'on luy refuse cette satisfaction;

Rzym. 9. 8bra 1728. r.

J. W. P.

Listy odebrane z ostatnią pocztą ze dworu J. K. Mości są z 20. 7bra przez te same listy Hrabia Lagnasc donosi mi o czem Mor Nuncyusz pisał do niego, i odpowiedź tegoż ~~Ministra~~ temuż Ministrowi, w przedmiocie odwołania wojska postanego do dóbr Opactwa Koprzywnickiego, którego tutejszy dwór wymaga koniecznie, aby niebył przymuszony przyjść do ostateczności, do których jak powiada, Papież przyjść byłby musiał, dla utrzymania władzy swojej Apostolskiej, w razie gdyby mu odmówiono zadość uczynienia;

Après en avoir conféré avec Son Eminence le Card. Albani, qui agit présentement pour le service de la République en l'absence du Cardinal son frère, et être convenue avec luy dès le soir même de jeudy, et moy le lendemain matin de vendredy, nous en avions parlé avec Son Em. le Card. Lercari Secretaire d'Etat, pour luy représenter le préjudice qui reviendroit au St Siège, et à la conservation de la bonne harmonie entre la République et cette Cour, si on venoit par quelque ordre précipité au Nonce à donner motif à des engagemens d'eclats avec la Nation Polonaise, et cela pour ne pas vouloir donner le tems à des resolutions que Sa Majesté ni aucun de ses Ministres ne pouvoient prendre sans la tenue d'une Diète générale,

qui

Rozmówiwszy się z J. Em. Kardynałem Albani, który obecnie służy Rzeczypospolitej w nieobecności Kardynała brata swego, i razem z nim porozumiawszy się, tego samego wieczora we wtorek a ja nazajutrz rano we środę, mówiliśmy o tem Kardynałowi Lercari Sekretarzowi Stanu, tłumacząc mu niektóre jakie wyniknąć może dla Stolicy Apostolskiej i utrzymania dobrego porozumienia się Rzeczypospolitej z dworem tutejszym, jeśliby jakiem niewczesnym postanowieniem Nuncyuszowi posłanem, dano powód do gwałtownego starcia się z narodem Polskim, a to dla tego, że niedano dość czasu na odpowiedź do postanowienia, jakiego ani J. K. Mość ani żaden z jéj Ministrów uczynić by niemogli przed zwołaniem ogólnego Sejmu, już niebawnie przyjść mającego, albowiem J. K. Mość, przy-

będący

qui n'étoit pas éloignée, vu que sa Majesté reprennant ses forces, étoit intentionée de la tenir sitôt qu'elle seroit en état de se rendre en Pologne. Le Cardinal Alexandre Albani parla effectivement de cette manière au Card. Lercary Secretaire d'Etat, qui m'en fit le rapport, lorsque Vendredy au matin je luy représentois la même chose, à quoy il me repondit: Hier le Cardinal Albani me tint à peu près le même discours, auquel je vous repondrai ce que je luy ay repondu, que les ordres ont été deja renvoyés à Mgr le Nonce, tels que la Congregation jugea à propos selon les sentimens de Sa Sainteté, et l'execution de ces ordres depend de la prudence du Nonce, qui se trouvant sur les lieux, saura se gouverner; au reste il n'est pas croyable que si le Roy et son Ministère Polonais

przyszłby do zdrowia, nieiako zamiar zwołać go skoro tylko byłby w stanie przybyć do Polski. Kardynał Aleksander Albani w ten sposób wyraził się przed Kardynałem Lercary Sekretarzem Stanu, który doniósł mi o tem, kiedy w piątek wieczorem przedstawiałem mu toż samo, odpowiedział: Wczoraj Kardynał Albani prawie też same mówił mi słowa, na które odpowiem Waćpanu to, co jemu odpowiedziałem, że polecenia już posłano do Nuncyusza stosowne do woli Jego Świątobliwości, a wypełnienie tego polecenia zależy od roztropnie tego Nuncyusza, który będąc na miejscu, potrafi się pokierować; zresztą niemożna uwierzyć, żeby Król i jego Ministerium Polskie chcieli dopraszać przypodobać się Jego Świątobliwości, czy by nie-

voulait sérieusement complaire
à Sa Sainteté, qu'ils ne pourraient
pas trouver ~~le~~ un moyen de renvoyer
des soldats, qui violent visiblement
l'immunité Ecclesiastique, ce
qui est une playe trop terrible
à Sa Sainteté, pour pouvoir l'en-
durer d'avantage sans s'en ressentir;
il n'est pas croyable non plus, que
si Sa Majesté et son ministère don-
noit cette satisfaction au Pape, que
les Etats dans la prochaine Diete
ne dussent pas l'approuver, la
Nation Polonaise est trop religieu-
se pour pouvoir en douter. Et
quoy ayant répondu au Cardinal
Lercary, qu'il pouvoit bien se
souvenir que je luy avois
bien des fois représenté, que la Con-
stitution du Gouvernement de Po-
logne, ne permettoit pas à Sa
Majesté ni à son ministère de
pouvoir déroger à un acte

znaleźli sposobu ~~do~~ na odwołanie
wojska, widocznie gwałcącego przy-
wileje Duchowne, co jest cięższą bole-
śną raną dla Jego Świątobliwości,
aby ją dłużej przenieść była w sta-
nie; niepodobna jest również do
wiary, że jeśliby J. K. Mość i jego
Ministerium dało Papieżowi to za-
dość uczynienie, czy Stany na
przyszłym Sejmie nie potwierdziły
by tego; Naród Polski nadto jest
pobożny aby mógł wątpić o tem.
Na co odpowiedziałem ~~Lercary~~
Kardynałowi Lercari, że niech sobie
zechce przypomnieć, co tylokrotnie
mu powtarzałem, ~~to jest~~, że Konstytu-
cya Rządu Polskiego, niepozwala
Najjaśniejszemu Panu ani jego
Ministerium naruszać aktu usta-
nowionego na mocy praw ogólne-
go Sejmu, że J. K. Mość znajdu-

suivis en vertu des loix d'une Diete
Generale, que Sa Majesté se trouvant
dans le cas sur les fait de la mission
des Soldats sur les terres de l'Abbaye
de Coprzywnica, qu'il étoit ainsy
palpable, qu'il faloit attendre
la tenue de la Diete pour que Sa
Majesté puisse complaire à Sa Sté,
que si puis après, supposé, que Mgr
le Nonce soit munis des facultés
suffisantes pour regler un amiable
accord, comme luy et Mgr Rivie-
ra m'avoient plusieurs fois assuré,
les Ministres de la République re-
gloient avec le Nonce un projet
d'une convenience reciproque,
que pour lors peut être bien, que Sa
Mté et ses Ministres pourroient
arbitrer sur le fait de la Revoca-
tion des Soldats des terres de l'Abbaye
de Coprzywnica, encore avant la
tenue de la Diete, à laquelle

że się w tym samym przypadku
co do Opactwa Koprzywnickiego, że
w tym razie najstosowniej byłoby cze-
kać na zwołanie Sejmu aby J.
K. Mości przypodobać się mogła Jego
Świątobliwości, że potem, jeśli Mons.
Nuncyusz w dostatecznej opatrzo-
ny jest władzę do utworzenia przyja-
cielskiego pojednania, tak jako On
i Mons. Riviera tylokrotnie zapewnia-
li mnie, Ministrowie Rzeczypospolitej
mogą wejść z Nuncyuszem projekt
obu stronom zgodny, że w tenczas
i tym sposobem być może że J. K.
Mość wraz ze swemi Ministrami
mogłaby wyrzec w odstąpieniu
odwołania Żołnierzy zajmujących
ziemie Opactwa Koprzywnickiego,
jeszcze nawet przed zwołaniem
Sejmu, który łatwo bardzo po-
twierdzić i ratyfikować może

il serait facile de faire ratifier
et approuver l'accord projeté, mais
qu'autrement cet arbitre n'étoit
au pouvoir de Sa Majesté ni de
son Ministère. Le Cardinal Secrétaire
d'Etat me répondit de nouveau que
Mgr le Nonce a ses informations
et ses ordres, il est sur les lieux
et a de la prudence, il saura ain-
si se gouverner, mais si les Seigneurs
Polonais ne se désistent pas du pro-
jet qu'ils ont présenté au Nonce
et qui est scandaleux, et comme
tel réprouvé par Sa Sté et toute la
Congregation, je ne sais comment
les affaires pourront s'ajuster et
le Nonce a été si simple que
de recevoir ce projet et nous l'en-
voyer ici; mais on ne luy a pas
approuvé cette démarche. J'insi-
nuais ensuite à ce Cardinal qu'
il seroit bien qu'il écrivit au
Nonce

zamierzone to pojednanie; ale że
wprzódy i innym sposobem, ~~[illegible]~~
J.K. Mości niema wtedy, ani też
Jej Ministerium zawyrokować w tym
względzie. Kardynał Sekretarz Stanu
znów odpowiedział mi na to: Mon
Nuncyusz ma posiada swoje odebrał po-
lecenia i rozkazy, znajdując się na miej-
scu, potrafi przeto zakierować tem,
ale jeśli Polscy Panowie nie odstą-
pią od podanego Nuncyuszowi pro-
jektu, który jest gorszący, i jako ta-
ki odrzucony przez Jego Świą-
tobliwość i całą Kongregacyą,
niewiem jakim sposobem sprawy
ułożyć się by mogły; a Nuncyusz
był tak nieoględny że przyjął ten
projekt i przysłał go nam tutaj, co
mu zganiono zostało. Napomknę-
łem następnie temu Kardynałowi,
że ~~dob~~ dobrze byłoby napisać do
Nuncyusza

Nonce de se servir des ordres qu'on pouvoit luy avoir envoyés avec moderation et selon sa prudence, mais il m'a repondu ce qui est fait par le sentiment de toute la Congregation, je ne puis ainsi sans la même rien arbitrer, ni écrire rien de nouveau.

Vendredy au soir de la semaine passée on intima a l'improvvîe par ordre de Sa Sainteté qui continue toujours à se bien porter, une Congregation pour le jour suivant de Samedy ~~tout~~ touchant les affaires de France et Portugal, et quoi qu'on ne puisse pas pénétrer les résolutions, l'on croit cependant qu'on ait traité de quelque projet pour un accomodement sur les differents de ces deux Cours avec celuy.

Sa Sté se trouvant dans des étroits engagemens avec l'Empire, France et Espagne par rapport

Nuncyusza aby w skutku odebranych poleceń działał z rozwagą i z zastanowieniem, ale odpowiedział mi na to, że ~~odebrane~~ odebrane polecenia wzięty za wolą całej Kongregacyi, przeto bez niej, nie działać [illegible] ani nic nowego pisać nie może.

W piątek wieczorem przeszłego tygodnia, zwołana nagle z rozkazu Jego Świątobliwości, która ciągle jest zdrową, Kongregacya na dzień następny to jest sobotę, tycząca się spraw Francyi i Portugalii, a jakkolwiek niemożna było dowiedzieć się o wypadku onej, zdaje się jednakże że była mowa o projekcie załatwienia nieporozumień tych dwóch dworów pomiędzy sobą.

Jego Świątobliwość w przykrych znajduje się okolicznościach z Cesarstwem, Francyą i Hiszpanią, a to z powodu zażaleń, zamierzo-

aux plaintes que ces puissances luy ont fait faire par leurs Ministres pour avoir élevé au Cardinalat des autres sujets au lieux des Nonces dans la dernière promotion qu'il a faite, comme il leur avoit promis de faire; on dit que Sa Sainteté veuille pour cet effet augmenter le nombre du St College qui est de septante deux Cardinaux jusqu' à quatre vint, appuyé sur quelques exemples de ses Prédécesseurs, et quoique ce bruit semble un peu extravagant, il n'est pas tout à fait méprisable, puisque ce que sous les autres Pontificats sembloit difficile et impossible, sous le présent se rend facile et contre.

Je rends grace à V. Ex. des génereuses promesses qu'Elle a daigné me faire; je me recommande de plus en plus à vos bontés Mgr. Il est certain que si elle ne daigne me protéger

nych jej przez Ministrów tych skarg za wyniesienie na Kardynalstwo obcych poddanych a nie Nuncyuszów, podczas ostatniej promocyi, jak to im przyrzeczonem zostało; mówią jakoby z tego powodu Jego Świątobliwość chciał powiększyć liczbę Świętego Kolegium, to jest siedmdziesięciu Kardynałów na ośmdziesiąt, zasłaniając się na przykład poprzedników swoich, a chociaż wieść ta jest może zawczesna, nie daje się wcale być niepodobną do wiary, albowiem to co za innych Papieżów było trudnem i niemożliwem, za teraźniejszego jest łatwem i przeciwnie.

Dzięki składam J. W. Panu za wspaniałe obietnice jakie raczy mi uczynić; polecam się coraz więcej ~~dobr~~ łaskawości J. W. Pana Rzecz to pewna, że jeśli raczy się mną opiekować, mógłbym na

il pourrait dans la prochaine Diète recevoir une augmentation de mes appointements qui sont présentement trop médiocres, pour que je puisse vivre.

J'ay reçu l'honneur de la tienne du 18. 7bre. La perte des deux petits Généraux de la Couronne et Duché de Lithuanie est véritablement une perte bien considérable pour la République, je souhaite que la Providence nous conserve Mgrs les Grands Généraux. Pour Sa Majesté nous avons déja reçu des nouvelles qu'Elle se porte assez bien, Dieu nous la conserve.

J'implore Monseigneur
etc. etc.

le B. de Puget.

przyatym Sejmie wskurać powiększenie płacy moiey, zbyt liche obecnie, ażebym wyżywić mógł.

Miałem zaszczyt odebrać list jego z 18. 7bra. Śmierć dwóch Hetmanów polnych, Korony i Litwy, jest w samey rzeczy wielką stratą dla Rzeczypospolitey; wzywam Opatrzności aby zachowała Hetmanów Wielkich Koronnych. Co do J. K. Mości, odebraliśmy wiadomość o dobrem iey zdrowiu, oby ią Bóg nam zachował.

Upraszam J. W. Pana
itd. itd.

Puget.

List 52.

Rome, ce 16. 8bre 1728.

Mgr,

Les lettres que j'ay reçues cette semaine de la Cour de Sa Majesté, sont

Rzym, 16. 8bra 1728. r.

J. W. Panie,

Odebrane listy tego tygodnia ze dworu J. K. Mości są z 24. 7bra.

du 27. 7bre; par les mêmes j'apprends que mes rélations qui doivent être du 4. 7bre, n'étoient pas encore parvenues, ce tera apparament à cause des mauvais tems, n'ayant manqué aucun ordinaire de rendre conte à sa Majesté de mes operations auprès de cette Cour, pour son Royal service, et de ce que j'ay pu pénétrer.

Par les mêmes, il m'est enjoint de continuer à représenter à cette Cour la bonne disposition ou se trouve sa Mté et la Nation pour venir à un accommodement des differens qui regnent depuis si longtems entre cette Cour et la République au sujet du Jus-Patronat, pour peu que cette Cour y veuille prêter la main, et des motifs pour lesquels la Nation ne pouvoit venir à la révocation du Sequestre de l'Abbaye de Coprivnicza, ce qui pourtant suivrait avec facilité pourvu que le Pape voulu la collation qu'il

Z nich dowiaduję się że doniesienia moje 24. 7bra. niedoszły jeszcze jak zdaje mi się z powodu niepogody, i wnet że niezaniedbałem żadnej poczty abym nieuwiadomił J. K. Mości każdego mojej czynności u dworu tutejszego, odbytej na królewskie jego posługi, i czego dowiedzieć się mogłem.

Polecono mi przez też listy nieprzestawać zapewniać dwór tutejszy o dobrych usposobieniach J. K. Mości i Narodu celem ukończenia nieporozumień zawziętych pomiędzy tym dworem a Rzeczpospolitą co do Jus-Patronatu, gdyby tylko dwór tutejszy dopomódz chciał w tym względzie, równie powtarzać powody dla których Naród nie może odwołać konfiskaty Opactwa Koprzywnickiego, co wszakże łacno załatwić by się mogło, gdyby Papież potwierdzić chciał konferować chciał też Opactwo Księdzu Sapieże.

qu'il a faite de cette Abbaye en la personne du Religieux Sapieha. Comme présentement toutes les affaires vaquent dans ce mois de Vacances et que plusieurs Cardinaux et Prelats se trouvent absents et le Pape ne veut admettre personne qui veuille luy parler d'affaires, je me trouve dans la nécessité de suspendre mes representations jusqu'au prochain mois de novembre; j'en parlerai pourtant au Card. Lercary la semaine qui vient, mais comme ce Cardinal ne fait rien pour ce qui regarde les affaires de Pologne, sans le Conseil de Mgr Riviera et que celuy cy se trouve absent, je ne vois pas faire grande chose je le previendrai pourtant pour tout évènement; aussy bien que sur le fait du Ceremonial de Titulaire qui empeche le commerce de lettres entre

Ponieważ wszelkie sprawy obecnie w zawieszeniu z powodu wakacyi tegomiesięcznych, a wiele Kardynałów i Prałatów wyjechało, i Papież nie chce mówić z nikim o interesie, przymuszony się widzę wstrzymać wszelkie moje przedstawienia do przyszłego miesiąca listopada; pomówię wszelako z Kardynałem Lercari w przyszłym tygodniu; ale jakkolwiek ten Kardynał nie wdaje się w żadne sprawy Polskie zanim wprzód nie poradzi się Mgra Riviery a ten nieznajduje się tu obecnie, przeto nic bym sobie niemógł, uprzedzę go jednakże na wszelki przypadek; również co do okoliczności etykiety tytularnej, przeszkadzającej ~~…~~ na przeszkodzie stojącej w listowaniu ~~…~~ między Mgrem Nuncyuszem z J.W. Vice-Kanclerzem.

Mgr le Nonce et Mgr le Vice-Chancelier.

Sa Sainteté a voulu donner l'Evêché de Lorette au Cardinal Selleri, mais celuy-cy fait difficulté de l'accepter, ne voulant pas s'éloigner de cette Cour; cela a obligé le Pape selon le bruit qui court, d'appeller auprès de luy le Général des Dominicains pour qu'il eût à persuader le dudit Cardinal comme enfant de l'ordre à recevoir de Sa Sainteté cet Evêché; ce que pourtant le Cardinal Selleri n'a pas voulu faire.

Quoique à cause des Vacances toutes les affaires soient suspendues, celle cependant qui regarde les differens de cette Cour avec Sa Majesté Portugaise touchant la promotion de Mgr Bichi au Cardinalat, continue à se traiter par les nouve-

Jego Świątobliwość chciała oddać Biskupstwo Lorettańskie Kardynałowi Selleri, ale ten robi trudności w przyjęciu go, niechcąc oddalić się z tutejszego dworu; to spowodowało Papieża, według rozeszłej się wieści, że przywołał Generała Dominikanów, aby ten namówił pomienionego Kardynała, jako członka tego zakonu, do otrzymania od Jego Świątobliwości tego Biskupstwa; czego jednakże Kardynał Selleri przyjąć niechciał.

Jakkolwiek z powodu Wakacyi wszelkie czynności ustały, wielka sprawa nieporozumienia tutejszego dworu z J. K. Mością Portugalską, tycząca się promocyi Mons. Bichi na Kardynalstwo, odbywać się nieprzestaje za pomocą intryg Kardynała de la Motte. Mówiąc nawet

ges du Cardinal de la Motte. On dit même que le dudit Prelat étant partis de Portugal, ne tardera pas longtems à arriver dans cette ville de Rome, pour quel effet le Marquis Bichi son frère met en ordre dans son Palais un noble appartement pour sa reception.

Le Marquis Ormea ayant heureusement terminé ses négociations avec cette Cour, il est à présent prêt à partir pour la Sienne s'étant déjà pour tel effet congédié de Sa Sté.

On dit que le Pape veuille expedier un chirographe en la Personne du Cardinal Coscia pour la Surintendance des Douanes de l'état Ecclesiastique pour l'année prochaine 1729. pour la louer en la personne d'un certain Molinari

że Kardynał ten oczekiwany już Portugalię, ma wkrótce przybyć do tuteyszego miasta, gdzie Margrabia Bichi brat tegoż, nagotował w swym pałacu pyszne ~~mieszkanie~~ na ~~przyjęcie~~ jego przyjęcie pomieszkanie.

Margrabia Ormea zakończywszy szczęśliwie negocyacye z dworem tuteyszym, wkrótce wyjeżdża do dworu przy którym zostaje; w tym celu pożegnał już Jego Świętobliwość.

Powiadają że Papież chce potwierdzić przez Kardynała Coscia, nominacyę na Naczelnictwo Komór w Państwie ~~stanu~~ Duchownym, na role przyszłe 1729. dla jakiegoś Molinari; co jeśli prawda, ~~wypada~~ to nie ma wątpliwości, że podobne Jego Świętobliwości postępowanie, obrazi Kardynała Camerlengue, który i tak zniechęcony już zupełnie, zapewne

Milanois, ce qui étant, il n'y a point de doute, qu'une telle demarche de Sa Sainteté n'aigrisse l'esprit du Card. Camerlengue, lequel étant d'ailleurs déjà degoûté pourroit bien prendre la résolution de ne plus retourner à Rome pendant ce Pontificat.

J'ingolou etc. etc.

le P. Puget.

nieurości już do Rzymu podczas panowania dzisiejszego Papieża.

Uprzejmie J.W. Pana

itd. itd.

Puget.

List 83.

Rome le 23. 8bre 1728.

Mgr,

Par ma relation de la semaine passée je representois à V. Ex. que comme nous étions au tems des vacances, que je ne croyais pas faire grande chose en parlant au Cardinal Lercary sur les commissions que j'avois reçues de la Cour de Sa Majesté du 27. 7bre; effectivement après que j'en eus parlé à ce Cardinal

Rzym, 23. 8bra 1728. r.

J. W. Panie,

Sprawozdaniem mojem zeszłej niedzieli, donosiłem J. W. Panu, że ponieważ w czasie wakacyi jesteśmy, przeto nie wiele bym wskurał mówiąc z Kardynałem Lercari o poleceniach odebranych ze dworu J. K. Mości z 27. 7bra. I w samej rzeczy, po rozmowie mej z tym Kardynałem

tego

dans cette semaine, luy ayant repré-
senté les motifs pour les quels Sa Ma-
jesté et son ministère se trouvoient dans
l'engagement de ne pouvoir avant
la tenue de la Diète lever le sequestre
de l'Abbaye de Coprziwnica, par rap-
port à la personne du Religieux Sa-
pieha, fils d'un homme qui avoit aban-
donné sa patrie pour se mettre au
service du Czar, le Cardinal entra
assez bien en raison de ce que je luy
représentai, mais il me renvoit à l'ar-
rivée de Mgr Riviera, avec lequel me
dit-il falloit que je conferasse sur cette
~~affaire~~ matière pour voir s'il y avoit
un quelque temperament pour empe-
cher d'en venir à des extrémités qui
ne sont ni de saison, ni conseillables,
comme ce Cardinal luy-même con-
fessa; je luy représentois en suite que
Mgr Riviera ne retourneroit proba-
blement que vers le dix ou douze

tego tygodnia, w którym przedstawiłem mu
powody dla których J.K.Mość i
Jej ministerium niemoże przed
zebraniem sejmu znieść konfiskaty
Opactwa Koprzywnickiego, ze względu
na księdza Sapiehę, syna hetmana
który porzucił swą ojczyznę dla wej-
ścia do służby Cara, Kardynał wszedł
w słuszność moich przełożeń, ale od-
łożył to do powrotu Mgra Riviera,
z którym, powiedział mi, potrzeba aby
naradził się w tym względzie, dla prze-
konania się czy niedałoby jakiego
sposobu niedopuszczenia przyjścia
do ostateczności, która niebyłaby ani
w swoim miejscu ani do ~~[illegible]~~ porady,
jak to sam Kardynał wyznał. Przed-
stawiłem następnie że Mgr Riviera
niepowróci zapewne jak około
dziesiątego lub dwunastego mie-

de 9bre prochaine, et qu'en attendant les affaires pourroient empirer, lorsque que Mgr le Nonce eût ordre de publier le bref d'excommunication qu'on luy avoit envoyé. Le Cardinal me repondit: je vous ay deja dit autrefois, que ce Nonce étoit prudent et qu'il ne precipiteroit rien sans la derniere nécessité, reposez-vous sur cela. Je luy parlois aussy touchant le ceremonial titulaire qui empechoit le commerce entre Mgr le Nonce et Mgr le Comte Lipski Vice-Chancelier de Pologne; mais il me renvoit aussy à l'arrivée de Mgr Riviera, me disant seulement que le Pape étoit extremement rigoureux sur ce point pour ce qui regarde les Ecclesiastiques, n'y ayant pas même voulu qu'on donna le titre d'Excellence à son propre Nieveu pour être homme d'Eglise.

ięcia 9bra i że tymczasem sprawy pogorszyć się mogą, przypuściwszy że Mgr Nuncyusz ma polecenie ogłoszenia listu Papieskiego z wyklęciem. Kardynał odpowiedział mi na to: Powiedziałem WaćPanu dawniej, że Nuncyusz rozważny jest, i że nic nieprzyspieszy bez ostateczney konieczności; bądźcie w tym względzie spokojni. Mówiłem mu także w okoliczności etykiety tytularney, na przeszkodzie stojącey w Korrespondencyi Mgra Nuncyusza z J.W. Lipskim, Wice Kanclerzem Polskim; ale odesłał mnie znowu do powrotu Mgra Riviera, mówiąc mi tylko, że papież niezmiernie jest surowy pod tym względem, co się tyczy Duchowieństwa, niepozwolił bowiem na tytuł Excellencyi swemu synowcowi nawet, jako słudze Kościelnemu.

Ponieważ wielka liczba

Comme la plus grande partie de cette cour de Rome tant Cardinaux et Prelats que d'autres personnes de distinction, s'est portée à la campagne pour y jouir de la belle saison, ainsy je n'ay pas de nouvelles dignes d'être humiliées à la connaissance de V. Ex. si non qu'on a reçu l'avis de Bologne par les lettres de cette semaine, que le pretendent continuait toujours dans son indisposition avec quelque danger de sa vie, et que son épouse avançoit heureusement dans sa grossesse, devant accoucher selon le bruit qui court pour le prochain mois de novembre.

Le pape est plus vigoureux que jamais et il se divertit selon sa coutume à la conservation des églises et autels.

J'implore Mge etc. etc.

le A. Puget.

tutejszego dworu, zpomiędzy Kardynałów i prałatów jako innych znakomitych osób, znajduje się na wsi dla używania letniej pory, niemam przeto nic godnego wiadomości J. W. Pana, jeno to tylko, że odebrano wiadomości z Bolonii przez tego tygodniowe listy, że Pretendent ciągle jest chory, nawet z niebezpieczeństwem życia, i że małżonka jego postępuje coraz w pomyślnym stanie brzemienia, oczekując rozwiązania, jak mówią, w następnym miesiącu listopadzie.

Papież zdrowszy ~~jest większej siły~~ jak kiedykolwiek, zatrudniając się według swego zwyczaju reperacyą kościołów i ołtarzy.

Uprzejmie J. W. Pana

itd. itd.

Puget.

List 54.

Rome le 30. 8bre 1728.

Mgr,

Les lettres de la Cour de Sa Majesté qui sont du 11. courant, ne sont arrivées que hier vers le midy par estafete. Le Courier ordinaire de Venise qui arriva le mercredy au soir n'a point apporté avec soy aucune lettre dest. de la des Monts, par rapport que lorsqu'il partit de Venise, le Courrier d'Allemagne n'y étoit pas encore arrivée.

Par les mêmes j'apprends que la précieuse santé de Sa Majesté se retablit de plus en plus, ce qui sera d'une parfaite consolation pour Sa Sainteté, et toute cette Cour, à laquelle je ne manquerait point d'en donner part, comme aussy du Batême suivi publiquement dans la Chapelle royale, de Sa Majesté

Rzym, 30. 8bra 1728. r.

J. W. P.

Listy ze dworu J. K. Mości z 11go bieżącego miesiąca, przybyły tu dopiero wczoraj około południa estafetą. Kurier zwyczajny z Wenecyi przybyły we środę wieczorem nieprzywiózł żadnego listu z po tamtych stron Gór, z powodu że gdy wyjechał z Wenecyi Kurier z Niemiec nieprzybył jeszcze.

Z tychże listów wyczytuję że drogie J. K. Mości zdrowie polepsza się coraz więcej, co niepomału ucieszy Jego Świątobliwość i cały dwór tutejszy, którym nieomieszkam o tém donieść, jako niemniej, o Chrzcie publicznie odbytym w Królewskiej Kaplicy, Jej Królewskiej Mości obecnie narodzonej Księżniczki, i o szczęśliwem zdrowiu po zlegnieniu, Królewskiej Jej Matki

de Sa Majesté M. la princesse dernièrement née, et du rétablissement de la santé après ses couches de M. la princesse Royalle.

Comme Mgr le Grand Maréchal de la Couronne m'ordonne par une tienne lettre du 6. Octobre d'engager le Cardinal Protecteur, et aussy moi-même de veiller auprès de cette Cour qu'elle ne précipite rien rien et qu'elle donne le tems aux négociations qui étoient sur le point de commencer après l'arrivée de V. Ex. à Varsovie avec Mgr le Nonce sur la matière du Jus-Patronat et du Sequestre de l'Abbaye de Coprivnica, m'envoyant à cet effet une Recapitulation de ce qui avoit été arrêté et présenté par les Etats de la République au defunt Mgr le Nonce Santini, je ne manquerai de faire des nouvelles instances auprès des Ministres de Sa Sainteté, mais

Ponieważ J. W. Marszałek Wielki Koronny poleca mnie listem 26. listopada przez Kardynała Protektora, również jak mnie samego, aby dopilnować dwór tutejszy celem niedopuszczenia niczego i dania dość czasu negocyacyom, mającym się wtenczas rozpocząć po przybyciu J. W. Pana do Warszawy z Mością Nuncyuszem w przedmiocie Jus-Patronatu, i Konfiskaty Opactwa Koprzywnickiego, przesyłając mi w tym względzie powtórzenie tego wszystkiego co postanowionem zostało i przedłożonem przez Stany Rzeczypospolitej Mości Nuncyuszowi Santiniemu, nieomieszkam ponownie zanieść prośby do Ministrów Jego Świątobliwości, ale zdaje mi się że

je crois qu'on me remettra au retour Mgr Rivira secretaire de la congregation, qui connoît les affaires de Pologne, comme le card. Lercary m'y reçoit la semaine passée sur le fait de la question de l'Abbaye de Coprzivnica et de ceremonial entre Mgr le Nonce et Mgr le Vice Chancellier, comme par ma précédente de la semaine passée.

Comme les presentes vacances continuent toujours à priver cette cour des nouvelles dignes de la participation de V. Ex. ainsy je n'ay aucune nouvelle, sinon que Sa Sainteté est toujours dans un parfait état de santé, et que son divertissement ne consiste qu'à consacrer des Eglises et autels, comme aussy de se porter dit-on, de tems en tems à diner avec les Religieux au Monte Mario.

że mnie odeślą do powrotu Mgra Riviera sekretarza Kongregacyi, który obeznany jest ze sprawami Polskiemi, tak jak Kardynał Lercari odłożył w przeszłym tygodniu sprawę konfiskaty opactwa Koprzywnickiego i etykietę korrespondowania Mgra Nuncyusza z J. W. Wice Kanclerzem, jak to doniosłem osobliwym z przeszłego tygodnia.

Ponieważ obecne wakacye ciągle mnie pozbawiają dwór tutejszy wiadomości godnych przesłania J. W. Panu, nie mogę nic mu donieść, jedno to tylko, że Jego Świątobliwość jest ciągle w pożądanym stanie zdrowia, i że całem zajęciem jego jest poświęcanie kościołów i ołtarzy, tudzież że od czasu do czasu, jak powiadają, obiaduje z księżmi w Monte-Mario.

Mgr Melioracci ayant depuis longtems respiré cet air de Rome et voyant qu'il n'étoit pas propice à ses fortunes, est parti pour se porter dit-on en Angleterre, où il croit que la fortune luy sera plus favorable que dans ce pays-cy.

Mr le Comte Opalinski se trouvant dans la dernière indigence, ne paroit plus depuis quelque tems aussy, on ne sait s'il est parti ou s'il s'est retiré dans quelqu'endroit pour éviter la honte de son pauvre état, ce qui fait voir que la protection de la France n'est plus favorable aux Polonois dans cette Capitale.

J'implore Mgr etc. etc.

le B. Puget.

Pan Melioracci oddawna iuż nieoddychaiąc szczęśliwym powietrzem a znayduiąc że niedość iest ~~zdrowe~~ dobre dla jego ~~pomyślności~~ zdrowia udał się jak mówią do Anglij, gdzie jak mniema więcey znaydzie dla siebie szczęścia jak w tym kraju.

Hrabia Opaliński w ostatniey znayduiąc się nędzy, niepokazuie się także od pewnego czasu; niewiadomo czy stąd wyjechał, czy tylko schronił się gdzie, przed wstydem nędznego położenia; co widocznie okazuje że Francuzka opieka niesłuzy Polakom w tey Stolicy.

Upraszam J. W. Pana

etc. etc.

Puget.

List 55.

Rome ce 6. 9bre 1728.

Mgr,

Les lettres que j'ay reçues de

Rzym. 6. 9bra 1728. r.

J. W. P.

Odebrane listy ze dworu J. K.

la Cour de Sa Majesté tout de 18. 8bre Mgr le Vice-Chancelier par sa lettre le daigne m'informer que Mgrs les Ministres d'Etat luy écrivent de Varsovie, que V. Ex. y étant arrivé, ils repfaient un projet en vue d'établir un Concordat avec cette Cour de Rome, le quel avant de les communiquer à Mgr le Nonce, ils l'auraient envoyé à la suprême decision de Sa Majesté, pour recevoir les ordres royaux. Il me fait le un detail des motifs pour les quels Sa Majesté n'avoit pu jusqu'à présent repondre au Bref que Sa Sainteté luy avoit écrit sur le fait du sequestre de l'Abbaye de Czerwińska.

Votre Excellence et le Grand Maréchal de la Couronne se daignent aussy m'écrire du 13. octobre, qu'elles avoient conferés avec les autres Ministres d'Etat sur l'affaire du sequestre des biens de l'Abbaye de

Mości, z dnia 18. 8bra. J. W. Wice kanclerz swoim listem zawiadamia mnie łaskawie, że J. W. Ministrowie Stanu piszą mu z Warszawy o przybyciu tam J. W. Pana, i że układają projekt w celu ustanowienia konkordatu z tutejszym dworem, który, przed zawiadomieniem o nim Monsignora Nuncjusza, ma być posłany pod Najwyższe postanowienie J. K. Mości, w celu odebrania królewskich jego rozkazów. Ztąmtąd mi on powody dla których J. K. Mość do tego czasu nieodpowiedziała na list Papieski, który Jego Świątobliwość pisała o odstąpieniu konfiskaty Opactwa Czerwińskiego.

J. W. Pan i Marszałek Wielki Koronny raczyliście pisać do mnie pod 13. Października, o rozmówieniu się z innemi Ministrami Stanu względem konfiskaty dóbr Opactwa

Czerwińskiego

de Coprivnica, et autres matières, qui regardent cette Cour, et que la decision en avoit été remise à Sa Majesté, et que je serais informé de tout par Mgr les Chanceliers de la Couronne. Je ne manquerai point Mgr de me servir le plus avantageusement que je pourrai de ces informations comme aussy des précédens ordres, que j'avois reçus, comme par mes précédentes du 16. 23. et 30. 8bre. lorsque je traiterai avec les ministres de cette Cour, après avoir conferé avec Mgr Riviera, lequel sera de retour comme je crois, la semaine qui vient.

Dans cette semaine j'ay pénétré que Mgr le Cardinal de Polignac sollicitoit une expedition en faveur d'un Polonais, et ayant recherché quelle sorte d'expedition c'etoit et en faveur de qui, on m'a assuré que c'etoit d'un Evechè in parti-

Koprywnickiego i o innych przedmiotach tyczących się dworu tutejszego, i że posłano o zawiadomienie onych do J. K. Mości, tudzież że o tem wszytkiem zawiadomionym przez J. W. Kanclerzów Koronnych zostanę. Nie zaniedbam J. W. Panie o ile tylko w mojej będzie mocy, korzystnie użyć onych zawiadomień, jak również dawniejszych poleceń, jak to już oznajmiłem listami moimi z 16. 23. i 30. 8bra. kiedy traktowałem z Ministrami dworu tutejszego, po rozmówieniu się z Mcem Riviera, który jak mniemam będzie z powrotem na przyszły tydzień.

Tego tygodnia dowiedziałem się że Mor Kardynał Polignac prosił za jakimś Polakiem, a usiłując wybadać o co prosił i za kim, zapewniono mnie że prośba była o ~~[illegible]~~ jakieś Biskupstwo in partibus, którą Papież ofiarował pewnemu Eucho-

bis que le Pape avoit faite en faveur d'un Ecclesiastique Polonais nommé Sieninski, qui se trouvoit en France soit au service de la Reine ou auprès du Stanislas son Père, et cela en execution des ordres, qu'il avoit reçu de la Reine de France.

Le bruit que s'étoit répandu par la Ville il y a quelques semaines, que Sa Sainteté étoit intentionée de faire un Chirographe en faveur du Cardinal Corsini pour la surintendance des Douanes de l'Etat Ecclesiastique, vient aujourd'huy confirmé par l'expedition qu'on dit qu'elle en a déjà ordonné, par le quel le Cardinal doit dès à present avoir soin des livres pour la revision des comptes pour en donner puis après avis au Cardinal St. Clement, qui se trouve toujours à Urbin, pour qu'il se rende dans Rome, et en cas que le dit

wionemu Polskiemu nazwiskiem Sieniński, będącemu we Francyi w służbie Królowey, czy przy Królu Stanisławie, jej oycu, a to wskutku prośby Królowey Francuzkiey.

Rozeszła się pogłoska po mieście, kilka tygodni temu, że Jego Świątobliwość miała zamiar dać upoważnienie Kardynałowi Corsini mianowania na Naczelnika Komorów w Państwie Duchownem; pogłoska ta sprawdziła się teraz zarządzeniem już mianowaniem, jak powiadają, a którem Kardynał ma odtąd nadzór ksiąg i przejrzenie wniosk. rachunków, a następnie ma przesłać Kardynałowi St. Clement, znajdującemu się dotąd w Urbin, aby powracał do Rzymu, a w razie gdyby Kardynał ten,

Cardinal nonobstant tout cela, voulu continuer à s'absenter de cette ville, on assure que le Pape prendra des résolutions qui causeront du fracas.

On tient pour assurée l'arrivée dans cette Capitale pour les prochaines fêtes de Noël, de Mgr Bichi; le Roy de Portugal luy ayant donné, à ce qu'on dit, 20. mille écus pour son voyage, d'où on tire la consequence que les brouilleries avec cette Cour là, et celle-cy, pourroient bien s'accommoder.

Le bruit court par cette ville de Rome d'un prochain mariage du Duc Caserta avec la Nièce du Cardinal Coscia, moyennant une dote assez considerable.

Le Marquis Ormea qui depuis longtems devoit se rendre

mimo to, niechciał powracać do Miasta; Papież jak zaręczają, gwałtowne ma w tym względzie przedsięwziąć postanowienie.

Mówią z pewnością o przybyciu do tutejszej Stolicy na przyszłe Święta Boż-go Narodzenia, Mgr Bichi; Król Portugalski jak powiadają, dał mu 20. tysięcy talarów na tę podróż, a ztąd wnioskują że zwaśnienia pomiędzy tamtym a tutejszym dworem załatwione zostaną.

Rozchodzi się wieść po tutejszem Mieście o bliskim małżeństwie Książęcia Caserta z synowicą Kardynała Coscia, z powodu znacznego jéj posagu.

Margrabia Ormea, który oddawna przybyć miał do Turynu, udał się w przeszły poniedziałek

à Turin est parti lundy passé pour la Cour de Savoie, ayant dressé le secret des négociations de Sa Majesté de Sardaigne entre les mains de Mr le Comte Grossi.

Mr Miliorucci qui doit être allé en Angleterre, comme on allègue, s'est associé avec la fameuse Chanteuse de Portugal, nommé Nina, pour passer par Venise, ayant été à ce qu'on dit, reconnu sur le chemin de Bologne par le Courier ordinaire de Papa qui en à porté la nouvelle.

Depuis l'arrivée des lettres de France, le bruit s'est répandu que le Cardinal de Noaille avoit accepté la Bulle de la Constitution Unigenitus, de la manière que cette Cour souhaitoit; ce qui étant, les differents au sujet de ces matières seront bientôt accommodés.

La plus grande partie des

na dwór Sabaudzki, złożywszy tajemnice układów J. K. Mości Sardyńskiej przed ręce Hrabiego Grossi.

Pan Miliorucci który jak zarzekali udać się miał do Anglii, połączywszy się razem ze sławną Portugalską śpiewaczką, nazwiskiem Nina, przejeżdżał przez Wenecyę; gdzie poznany był na drodze do Bolonii, jak powiadają, przez zwyczajnego Papieskiego Kuriera, który tę przywiózł wiadomość.

Po przybyciu listów z Francyi, rozeszła się wieść iż Kardynał de Noaille przyjął Bullę Konstytucyi Unigenitus, tak jak sobie dwór tutejszy życzył; co jeśli prawda, to sporny w tym przedmiocie, rychło załatwione zostaną.

Wielka część Kardynałów i Prałatów wróciła już do wsi, a w przyszłym tygodniu reszta jest spo-

des Cardinaux et Prelats en retournèrent
de la campagne et dans la semaine
qui vient, on attend les autres.

Permettez Mgr, que je prenne la
liberté de la prévenir pour la supplier
que lorsqu'elle se trouvera icy pour
l'execution de la grande Ambassade,
que je puisse avoir l'honneur de la
grace de me tenir un enfant au
bathême, dont ma femme est
actuellement grosse de quelques mois.
Toute ma nombreuse famille as-
pire à cet honneur et implore
sa puissante protection, moy sur
tout, qui suis un très soumis re-
spect Mgr etc. etc.

le B. Puget.

spodziewana.

Pozwól J. W. Pan przełożyć mu
prośbę moją, że jak tydzień tutaj
z powodu Poselstwa swego, abyś
mi uczynił mi zaszczyt trzymania
do Chrztu dziecka mego, którym żo-
na moja jest brzemienna od kilku
miesięcy. Cała liczna rodzina moja
wzdycha do tego szczęścia, i wzywa
o wysoką jego opiekę, ja nadewszyst-
ko, zostając J. W. Pana

i t. d. i t. d.

Puget.

List 56.

Rome, ce 13. 9bre 1728.

Mgr.

Lundy passé sa Sainteté fit

Rzym, 13. 9bra 1728. r.

J. W. P.

W przeszły poniedziałek Jego Świą-

convoquer le Consistoire de grand matin et à l'improviste, auquel les Cardinaux s'étant rendus, le Pape leur fit un discours, comme quoy ayant reçu le soir du jour précédent la nouvelle que le Cardinal de Noaille avoit publiquement révoqué dans son Eglise de Paris les Mandements et lettre pastoralle qu'il avoit publié cy devant contre l'acceptation de la Bulle Unigenitus, qu'il declaroit présentement accepter purement et simplement dans le sens et selon les sentiments qu'elle avoit été publié par Clement XI.; qu'il n'avoit pas aussy voulu differer d'en donner part au St. College, comme il faisait, remerciant la Divine Providence d'avoir mis fin à cet affaire, laquelle à juste raison, l'avoit inquiété passionement. Le St. College remercia et applaudit au pape pour

troskliwości zwołać kazała Konsystorz bardzo rano i niespodzianie, do na który gdy Kardynali się zeszli, Papież miał przemowę mówiąc, że poniewaź wczoraj w wieczór odebrał wiadomość jakoby Kardynał de Noaille odwołał publicznie w swoim kościele w Paryżu wszystkie rozkazy i listy pastorskie, dawniej ogłoszone a nieprzyjmujące ~~przeciwne przyjęciu~~ Bulli Unigenitus, którą obecnie przyjmuje zupełnie, z uszanowaniem jej znaczenie i w tej samej rozciągłości ~~wagze~~ w jakiej ogłoszoną została przez Klemensa XI; nie chcąc przeto odkładać udzielenia tej wiadomości świętemu kolegium, udziela ją niniejszem, dziękując Boskiej Opatrzności iż raczyła położyć koniec tej sprawie, słusznie niepokojącej go najmocniej. Święte kolegium podziękowało i przyznało Papieżowi

la gloire qu'il luy revenoit d'avoir sû si sagement conduire cette affaire, qui donnoit la paix au St Siege et tranquilisoit l'Eglise de Dieu. Le lendemain mardi au soir, le Cardinal de Polignac reçut par un courrier la nouvelle que le Roy de France étoit tombé malade de la petite verolle, ce qui faisoit craindre pour sa vie. Il en porta d'abort l'avis au Pape, et le lendemain le mercredy au matin, il fit faire l'exposition du St Sacrement dans l'Eglise de St Louis, nationalle de France et s'y rendit de son palais à pied, accompagné de tout ce qu'il y a de François et quelques partisants de cette Couronne. Sa Ste a aussy ordonné des prières dans toutes les Eglises de cette Ville pour la santé du Roy de France.

Par les lettres venues est ordi-

należną chwałę za umiejętne poprowadzenie sprawy, która przyniosła pokój S.mu Kolegium i uspokoiła Kościół Boży. Nazajutrz to jest we wtorek w wieczór, Kardynał Polignac otrzymał kurjerem wiadomość że król Francuski zachorował na ospę, zagrażającą jego życiu. Zaraz zawiadomił o tem Papieża, a nazajutrz we środę zrana, kazał wystawić Najświętszy Sakrament w Kościele S.o Ludwika, narodowym Francuskim, gdzie ze swego Pałacu udał się piechotą, towarzyszony przez wszystkich będących tu Francuzów i Stronników tego Państwa. Jego Świętobliwość także nakazała modły po wszystkich tutejszych Kościołach za zdrowie Króla Francuskiego.

Przez listy przybyłe ostatnią

naire par la voie de Mantoue; Mgr le Grand Chancelier de la Couronne ne daigne m'écrire du 13. octobre à peu-près ce que Mgr le Grand Maréchal et V. Ex. m'avoient écrit la semaine passée sous la même date, que le resultat des conférences tenues à Varsovie entre les Ministres d'Etat, avoit été envoyé ce jour-là à la Cour de Sa Majesté, et que tout m'avoit été communiqué à son tems, comme effectivement par les lettres de la Cour que j'ay reçues par la voye de Venise du 25. 8bre Mgr le Comte de Lagnase m'a envoyé ce que Mgr le Grand Maréchal a écrit à S. Mté conjointement avec les Ministres ses collegues; les ordres de Sa Mté en reponse au Grand Maréchal, comme aussy au Grand Général, et par ~~précaution~~ précaution au Regi-

pocztą ~~Włoską~~ przez Mantuę. J. W. Kanclerz W. K. łaskawie donieść mi raczył z 13. Pazdziernika prawie toż samo, co J. W. Marszałek W. i J. W. Pan pisaliście przeszłego tygodnia pod tąż datą, to jest, że wypadek Konferencyi odbytych w Warszawie, Ministrów Stanu, przesłany został tegoż samego dnia dworowi J. K. Mości, o czém zawiadomiony został byłem; jakoż w samej rzeczy, przez odebrane listy ze dworu przez Wenecyą 28. 8bra Hrabia de Lagnase uwiadomił mnie o czém Marszałek W. pisał do J. K. Mości, wraz z Ministrami Kollegami swemi; o rozkazach J. K. Mości, ~~na~~ w odpowiedzi Marszałkowi W. a na wszelki przypadek do Półkownika, wraz z niemi tego pierwszego, co przez mocie

au Régimentaire, au cas du décès du premier, au sujet de rappel des trouppes de l'Abbaye de Czerwinsk, avec ce qui plait à Sa Majesté ordonner au Cardinal St Clement, touchant le resultat suivi dans le Congrès, que Mgrs les Ministres d'État ont tenu, conjointement avec V. Ex. à Varsovie, sur le projet d'accommodement et les souhaits de Sa Mté au sujet du précis des demandes à faire au nom de Sa Mté pour parvenir à un Concordat capable de faire cesser les differens que la République a avec cette Cour. Comme il m'a fallu faire copier tous les papiers et les examiner murement et Mgr le Cardinal St Clement se trouve encore absent, ce ne sera que la semaine qui vient, que je pourrai conferer sur la matière avec ce Cardinal,

w przedmiocie odwołania wojska zajmującego Opactwo Czerwińskie; tudzież o tem co się podobało polecić J. K. Mości, Kardynałowi St Clement, względem wyroku zapadłego na Radzie odbytej z Ministrów Stanu w Warszawie, do której i J. W. Pan należał; o projekcie porozumienia się i życzeniach J. K. Mości, w przedmiocie treści żądań w imieniu J. K. Mości co do Konkordatu, mającego zakończyć spory bezustannie zachodzące. Ponieważ należy mi przejrzeć i gruntownie przejrzeć wszystkie te pisma, a Kardynał St Clement nieobecny jest dotąd, przeto w przyszłym dopiero tygodniu będę mógł rozmówić się w tym przedmiocie z Kardynałem St Clement, aby następnie działać wspólnie z Ministrami Jego Świątobliwości, mianowicie z Mon

pour pouvoir puis après agir de concert avec les Ministres de Sa Sainteté et sur tout avec Mgr Rivera qui ne retournera en Ville que demain; en attendant j'ay toujours prevenu le Cardinal Lercary Secretaire d'Etat de cette depeche que j'avois reçu et sur tout des gracieux ordres que Sa Majesté avoit ordonné à ses Ministres d'Etat et de Guerre pour la remotion des troupes des Terres de l'Abbaye de Coprivnice, et en quel tems Elle avoit jugé à propos de faire expedier les dits ordres pour avancer l'affaire dans l'esperance que cette demarche de Sa Mté porteroit aussy cette Cour à faciliter de son côté à la réussite du sudit projet d'accommodement; je conferois aussy avec le Cardinal Albani, lequel en l'absence de son frère, s'interresse efficacement

Rivera, który tu jutro dopiero wróci; tymczasem nie omieszkałem uprzedzić Kardynała Lercary Sekretarza Stanu o tej Depeszy, a nadewszystko o łaskawem poleceniu J. K. Mości, wydanem Ministrom Stanu i Wojny względem odwołania Wojska z dóbr Opactwa Koprzywnickiego, i kiedy ona za dobre poczytać rzeczone polecenie w celu przyspieszenia sprawy, spodziewając się że ten krok J. K. Mości również skłoni dwór tutejszy do ułatwienia ze swej strony, środków zamierzonego pojednania się. Naradzałem się także z Kardynałem Albanim, który w nieobecności Brata swego, skutecznie zajmuje się interesem J. K. Mości i Rzeczypospolitej, w sprawach powyższej De-

pour le service de Sa Majesté et de
la République, sur la susdite Depeche
et il me fit aussy voir une lettre
que Mgr le Nonce Paulucci avoit
ecrit de Varsovie sous la date de
13. octobre à son père Mgr le
Cardinal St. Clement de faire detour-
ner les ordres qu'il y craignoit qu'
on n'avoit pû luy envoyer pour
la publication des Brefs, dont je
fis mention à V. Ex. par mes pré-
cedentes, vû qu'autrement, il se
trouvoit obligé de les publier;
cela seroit un tord irreparable
au bien de la Ste Religion et
gloire du St Siege, et que le mal
qui en pourroit naître ne pourroit
pas être si facilement reparé; au
lieu que si on luy donnoit le
temps nécessaire à traiter avec
la Nation, sans en venir au
fait de publier les susdits Brefs,

pisze, pokazawszy mi niemniej
list Mgo Nuncyusza Paulucciego,
pisany do ~~niego~~ z Warszawy pod
d. 13. Pazdziernika do ~~jego~~ [swego] Brata
Mgo Kardynała St Clement, aby
wstrzymać można rozkazy, jakie
obawia się odebrać w celu ogło-
szenia listów papieskich, o któ-
rych wzmiankowałem J. W. Panu
w przeszłych moich listach, albowiem
w przeciwnym razie, przymuszo-
ny będzie ogłosić je; byłoby to
złem niedopoprawienia dla
dobra Stej naszej wiary i ~~świętej~~ [sławy]
Stolicy Apostolskiej, a to złe wy-
nikłe stąd mogące, niedałoby
się łatwo poprawić; tymczasem,
gdyby mu dość dano czasu na
porozumienie się z Narodem,
bez ogłoszenia pomienionych

il esperoit de réussir dans ces né-
gociations avec la Nation, qu'il
falloit plus tot traitter avec douceur
pour la porter à ce que Sa Sainteté
pouvoit exiger, et cela d'autant
plus que les Grands avoient en luy
toute la confiance et particuliè-
rement Mgr le Grand Chancelier,
qui agissoit de bon coeur et étoit
entierement disposé à la favoriser
dans les négociations.

Comme le précis de cette lettre
de Mgr le Nonce étoit pressant et
que avant le départ de la poste il
n'étoit pas possible de pouvoir
digerer seulement la matière du
précis des demandes de la Nation,
que Sa Majesté avoit envoyé, le
Cardinal Alexandre jugea avec
moy de differer jusqu'à la ~~semaine~~
semaine qui vient, l'affaire de
Susdites demandes, et nous donner
entierement à faire avoir au
Nonce

Breve Papieskich, ma nadzieję
dobrego skutku układów z Naro-
dem, z którym raczej postępować
trzeba łagodnie, aby go skłonić do
tego wymagań Jego Świątobliwo-
ści, a to tém więcéj, że panowie
Polscy mają w nim zaufanie, szcze-
gólnie Kanclerz W. który działa szcze-
rze i przychylnie usposobiony jest
do układów.

Ponieważ treść listu tego, Nun-
cyusza był naglący a przed odejściem
poczty, w żaden sposób niemożna było
załatwić jedno tylko ~~przedmiot~~ żądania Narodu
przez J. K. Mości przesłanego, Kardy-
nał Alexander wraz ze mną po-
stanowiliśmy odłożyć do przyszłego
tygodnia ~~spr.~~ okoliczności rozko-
nego żądania, uspakajając się
w tém, czego sobie Nuncyusz
życzył, to jest względem rozkazów
zawieszenia

Nonce les ordres qu'il souhaitoit
pour la suspention de la publica-
tion des Brefs en question, et qu'on
luy donna le tems requis et néc-
essaire pour pouvoir traitter et s'en-
tendre avec la Nation et les minis-
tres. Nous formâmes ainsy le
Cardinal et moy, une espèce de
supplique en écrit le plus succin-
tement qu'il étoit possible pour
en faciliter la lecture au Pape,
et le Cardinal l'a présenté hier
au soir ~~s'étant~~ expressement porté
chez le Pape, et Sa Sainteté en re-
ponse doit luy avoir dit aussy
bien que le Cardinal Lercary, que
le Nonce avoit déjà des ordres suf-
fisants pour ne pas précipiter et
de ne se servir des Brefs que dans
l'extrémité, et lorsqu'il verra que
Sa Majesté et la Nation ne vou-
drait point se relacher des choses

zawieszenia ogłoszenia Brewe
tych Papieskich, i co do żądanego
a koniecznego czasu jaki zażądał
sobie do traktowania i porozumie-
niasię z Narodem i Ministrami.
Ułożyliśmy przeto wraz z Kardy-
nałem rodzaj prośby na piśmie
jak tylko można było najkrócej,
aby łatwiej onej czytanie Papie-
żowi, a Kardynał wczoraj wieczo-
rem podał ją osobiście, udawszy się
umyślnie do Papieża; Jego Święto-
bliwość w odpowiedzi oddać mu mia-
ła, równie jak Kardynał Lercary,
że Nuncyusz odebrał już dostatecz-
ne polecenia aby nie [illegible]-
nał, i użył tych Brewe w ostatecz-
nym tylko razie, i wtedy gdyby
J. K. Mość i Naród niechcieli
cofnąć tego, co on widzi być
słusznym na uważanie

qu'elle prétend à juste droit pour la réparation des injures faites au St. Siège.

Encore que la brièveté du tems ne m'ait pas permis de pouvoir parler au long au Cardinal Albani sur la depeche que j'ay reçue cet ordinaire, touchant le précis des demandes, que les Etats du Royaume souhaitoient, qu'il fusse proposé pour fondement d'un traitté à établir entre la Republique et cette Cour, je luy en ay néanmoins assez dit pour luy faire comprendre en gros de quoy il s'agissoit, et le Cardinal m'a repondu que cette affaire demandoit plusieurs circonstances 1mo qu'il falloit la bien étudier et comprendre, 2° trouver les fondements, les motifs et les raisons, qui assistaient aux

Stolicy Apostolskiey obrazy uczynioney

Jakkolwiek krótki czas niepozwolił mi obszernie pomówić z Kardynałem Albani w punktach zawartych w ostatniey depeszy, a tyczących się żądań, jakie Stany Królestwa życzą sobie aby proponowane im były za fundament ugody pomiędzy Rzecząpospolitą a dworem tuteyszym, z tém wszystkiém dość mu powiedziałem aby ogólniejsze zrozumiał, o co nam chodzi, a Kardynał odpowiedział mi, że sprawa ta wielkich wymaga okoliczności: 1° należy ją dobrze rozpatrzyć i zrozumieć, 2° znaleźć grunt, powody i przyczyny, jakie upoważniają Stany Rzeczypospolitey do żądania i wymagania,

Etats de la République pour préten-
dre et demander, 3° examiner
avec qui dans les circonstances pré-
sentes de cette Cour il auroit fallu
traitter cette affaire, 4° choisir les
moyens desquels il falloit nous ser-
vir, 5° et sur tout qu'il falloit faire
écrire à des habils Procureurs et
Avocats sur la matière, et en faveur
des Etats de la République pour
avoir avec quoy mettre en sujection
aux des Cardinaux et Ministres
de cette Cour, avec ~~lesquels~~ il nous
faudra traitter cette affaire, qui
seront selon toute apparence ceux
qui composent la Congrégation
Super Rebus Poloniae, savoir: Cor-
radini, Olivieri, Nicolo Spinola,
Lercary, Corsia, Fini, l'Auditeur
du Pape, le sous-Dataire et Mgr
Riviera; puisque de pouvoir
espérer d'obtenir de la part

3° Zastanowić się nad tem, z kim
w obecnych okolicznościach tutejsze-
go dworu, należy traktować w tej
sprawie, 4° wynaleźć środki, przez
jakie nam dopomódz, 5° a nade-
wszystko, że należałoby napisać do
uczonych
Prokuratorów i Adwokatów znających
się na rzeczy, aby stanęli w obronie
Stanów Rzeczypospolitej, a tem sa-
mem aby zrównoważyć się z Kardy-
nałami i Ministrami tutejszego
dworu, z którymi umawiać się
będziem w tej sprawie, a który po-
dług wszelkiego podobieństwa
składać będą Kongregacyą super
rebus Poloniae, to jest: Corra-
dini, Olivieri, Nicolo Spinola,
Lercari, Corsia, Fini, Audytora
papiezkiego, pod Datariusza
i Mgra Riviera. Aby to chciał
Papież wydać polecenia Nun-

du Pape des ordres pour Mgr le
Nonce, tels que Sa Majesté et les
Etats souhaitent, c'est ce qui
n'est pas espérable et c'est Mgr,
les matières sur lesquelles nous som-
mes convenus Mgr le Cardinal Al-
bani et moy de discourir plus
au long la semaine qui vient.
A cette occasion je me trouve
obligé de revenir à soumettre
à la connaissance de V. Ex. la
nécessité indispensable où je suis
d'être assisté d'une augmenta-
tion de mes appointements pour
pouvoir servir Sa Sainteté et
la République aussy efficace-
ment que son Royal service
et sa gloire exige de mon at-
tention. Mes appointements Mgr
sont trop médiocres pour que
je puisse fournir à la moindre

cyuszowi takie jakich J. Kr. JMć
i Stany sobie życzą, a jakich spo-
dziewać się niemożna. Otóż te są
przedmioty J.W. Pana, o których
oba z Kardynałem Albani umó-
wiliśmy się aby na przyszły tydzień
rozradzać się obszernie.

Przy tej sposobności przymuszony
zostaję więcej przedstawić J.W.
Pana wiadomości, konieczną po-
trzebę nieodzowną pomnożeniem płacy
~~zdolny~~ ~~służyć~~ na usługi
mojej, ~~abym~~ ~~zostać~~ Tego Świętobliwo-
ści i Rzeczypospolitej, ~~zdolny~~ tak
skutecznie jak tego Królewska po-
trzeba i Sława Monarchy Króla wy-
magać po mnie będą. Płaca moja
J.W. Pana nadto jest licha, abym
mógł w najmniejszej rzeczy wydać
coś z tego, co potrzebne na moje
urzędy i zbyt ograniczone utrzy-
manie; a zaś wszystkiemu

moindre chose de ce qui peut être au delà de mon pur et très mesuré entretient, et pourtant il est évident et palpable que pour pouvoir bien servir Sa Majesté et la République, il faut que j'aye le moyen de pouvoir donner quelque attention, non seulement de civilité et honnêteté, mais à celles, qui sont présentement à la mode, à ceux qu'il convient que je ménage, cultive et gagne, tant quoy j'avancerai peu dans mes affaires, outre qu'il faut de l'argent comptant pour faire des recherches, des documents, et écrire tous ceux Procureurs et Avocats sur les matières dont il est question, et ce moyen justement me manque et me manquera, à moins que je ne sois assisté par la République: ce que j'ay l'honneur Mgr. de représenter à V. Ex. est une condition sine qua non, et pourquoy

wszystkiem widoczna i Wiadoma jest rzecz, iż aby dobrze służyć J. K. Mości i Rzeczypospolitej, potrzebne mi są środki których użyć wypada na pewne fakcie wszędy, nietylko grzeczności i przyzwoitości, ale i na te będące dziś w modzie, dla tych których potrzeba sobie zjednać, uczynić i opłacać, bez czego, krokiem nie ruszę w moich interesach, jednem słowem, potrzeba mi pieniędzy gotowych na wyszukanie dokumentów, zetknięcia się z Rzecznikami i Juristami uwiadomionych okolicznościach, a tych właśnie środków zbywa mnie i zbywać będzie, dopóki niebędę wsparty od Rzeczypospolitej. Mam przeto zaszczyt przedstawić to J. W. Panu, jako Kondycyę sine qua non, a dla czego ostatnich

je ferai un dernier effort pour satisfaire à quelque petite chose dans l'esperance qu'il plaira bien à la République ordonner pour que je suis amitié. Je sais, qu'il coûte au Marquis Ormea, Ministre du Roy de Sardaigne, près de trois mille pistoles pour les seules écritures, qu'il fit faire par les Procureurs et Avocats, sur les matières qui furent disputées entre cette Cour et la sienne, et le seul Avocat Pitoni a reçu près de dix mille écus Romains pour ses écrits, tant en payement qu'en regal.

J'ay l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

sił zdobywam, aby zaspokoić jakiś rzecz drobną, w nadziei wsparcia przez Rzeczpospolitą. Wiem że Markiza Ormea, Ministra Króla Portugalskiego, do trzech tysięcy pistolów kosztują same pisma, które mu Prokuratorowie i Juryści wygotowali w przedmiocie traktowanych spraw pomiędzy dwoma tymi dworami, a na samego Jurystę Pitoniego wydał blisko dziesięciu tysięcy talarów Rzymskich za pisania, bądź w gotówce, bądź w prezentach.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 57.

Rome, le 20. Novembre 1728.

Mgr,

En suite de ce que j'eus l'hon-

Rzym, 20. Listopada, 1728. r.

J. W. P.

W dalszym ciągu tego co miał-

neur de représenter à V. Ex. par mes
précédentes du 16. 23. et 30. Octobre et
du 6. du mois présent de novembre, que
le Cardinal Lercari Secrétaire d'Etat
me remettoit à Mgr Riviera pour les
affaires courantes de Pologne et qu'au
retour de ce Prélat, j'aurois conféré
avec lui même, et luy aurois représenté
les ordres et commissions, que j'a-
vois reçus de Sa Majesté et des Mi-
nistres de Pologne, comme par mes
précédentes.

Effectivement ce Prélat retourna
en Ville dimanche passé et lundy y
ayant eu Consistoire, je me portois chez
ce Prélat mardy au matin, au quel
ayant présenté mes dites commissions
touchant le sequestre de l'Abbaye de
Coprivnica, les ordres de Sa Majesté
pour la rémotion de ce sequestre,
et les motifs pour les quels Sa Maje-
sté avoit jugé faire expédier les

tem zaszczyt donieść J. W. Panu prze-
szłemi listami moimi z 16. 23. i 30.
Październiku i z 6. teraźniejszego mie-
siąca listopada, że Kardynał Lercari
Sekretarz Stanu odesłał mnie do Mgra
Riviera w bieżących sprawach Polskich
i że po powrocie tego Prałata, rozma-
wiałem z nim, przedstawiając mu po-
lecenia i rozkazy, odebrane od J. K.
Mości i Ministrów Polskich, co już
w przeszłych mych listach.

W samej rzeczy, Prałat ten wró-
cił do Miasta w przeszłą niedzielę, a
w poniedziałek odbył się Konsystorz;
we wtorek zrana poszedłem do niego,
przedstawiając mu pomienione po-
lecenia tyczące się Konfiskaty Opactwa
Koprzywnickiego, rozkazy J. K. Mości
zniesienia tej Konfiskaty i powody,
dla których J. K. Mość wydać polecił
te pomienione rozkazy, sposobem
jakim wydane zostały i równie

dits ordres de la manière, qu'ils avoient été expediés, comme aussy l'expedition de Sa Mté au Cardinal St Clement protecteur, au sujet du precis des demandes de Sa Mté et des Etats de la République, sur quoy pourtant je ne me suis point étendu avec ce Prelat, ne le luy ayant purement que touché par rapport, que je n'en avois pas encore pu conferer avec le Cardinal Alexandre Albani, comme nous étions convenus ensemble de faire avant d'en parler à aucun des Ministres de Sa Sainteté, et cela en vue de pouvoir bien prendre nos mesures, comme j'eus l'honneur de representer à V. Ex. par ma precedente de la semaine passée.

Mgr Riviera me repondit, que comme depuis deux mois il étoit à jeune de toute affaire, qu'il ne pouvoit me rien dire, ni repondre sur les

expedycyi J. K. Mości do Kardynała St Clement Protektora w przedmiocie treści żądań J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitej; o czem wszystkiem wcale nie rozmówiłem się przed tym Prałatem, dotknąwszy tylko zlekka, a to dlatego, że niemogłem się był jescze rozmówić z Kardynałem Aleksandrem Albanim, tak jako to wprzód z nim umówiliśmy się wspólnie, aby wprzód rozmówić się o tem z tym Kardynałem, niż z którym kolwiek z Ministrów Jego Swiątobliwości, a to w celu wzajemnego naradzenia się, o czem jużem miał zaszczyt J. W. Panu donieść w przeszłym moim liście z zeszłego tygodnia.

Mgr Riviera odpowiedział mi, że ponieważ od dwóch miesięcy żadnemi niezajmował się sprawami, niemoże więc nic mi powiedzić, ani odpowiedzić w okoliczności

jakie

sur les matières que je venois de
luy représenter, qu'après qu'il en au-
roit eu connoissance, et vu ce que
Mgr le Nonce pouvoit avoir écrit
au Secrétaire d'Etat, il me sauroit
dire quelque chose. qu'ainsy, il seroit
bon que Vendredy au matin, je fus
chez luy. Je fus ainsy au point
nommé chez ce Prelat, qui me dit
qu'il avoit parlé au Cardinal Lore-
dan, et vu tout ce que Mgr le Nonce
avoit écrit, mais qu'il n'avoit au-
tre chose à me dire, sinon que pour
cette Semaine il n'écrivoit que ~~deux~~
deux mots au Nonce Paulucci pour
luy faire savoir la reception de ses
depeches, et que la semaine qui vient,
il luy feroit reponse, après que la
Congregation auroit examiné et re-
solu sur les dites depeches, que je
pouvois ainsy tenir en ordre ce

jakie mam wytłumaczenia, aż dojściu
nie powziąwszy o nich wiadomości, ró-
wnie że nie powiedzieć nie jest w stanie
na to, o czem Mor Nuncyusz pisał
do Sekretarza stanu; atoli dobrze
było by żebym zaraz w piątek
mógł być u niego. Stawiłem się
punkt na czas naznaczony u tego
Prałata, który ~~mówił~~ powiedział mi że mówił
z Kardynałem Loredany o tem, co mu
Mor Nuncyusz pisał, ale że nie
więcej nie może powiedzieć ~~[illegible]~~ nadto, że
w tym tygodniu parę słów ~~[illegible]~~ do
Nuncyusza Paulucci napisze, do-
nosząc mu o odebraniu tych dyspe-
szy, i że na przyszły tydzień da mu
odpowiedź, a to ~~[illegible]~~ po odbytej Sesyi Kon-
gregacyi, która rozbierze i coś posta-
nowi względem tych depesz; że tedy
powinienem przygotować to, co
mam oddać ~~[illegible]~~ lub przedstawić tej

que j'avois à produire ou représenter à la dite Congregation, laquelle il étoit intentioné de faire convoquer jeudy qui vient. C'est tout ce que j'ay pu tirer de ce Prelat, qui au reste m'a promis de faire de son côté dans la Congregation tout ce qui pourra, pour conduire les affaires à la voye de douceur. Au sortir de ce Prelat je me portois chez le Cardinal Alexandre Albani pour l'informer de ce qui s'étoit passé entre moy et ce Prelat, afin de pouvoir prendre nos mesures sur la depeche, qui étoit adressée au Card. St Clement, avec le precis des demandes que Sa Majesté faisoit à Sa Sainteté de la part des Etats de la Republique, pour parvenir à un Concordat capable de faire unir les differents qui regnent entre la Republique et cette Cour,

Kongregacyi, którą miał zamiar zwołać na pryszły czwartek. Owoż wszystko, co mogłem dowiedzić się od tego Prałata, który zresztą przyrzekł mi, że ze swój strony zrobi na Kongregacyi co tylko będzie mógł, aby przywieść sprawy na drogę łagodności. Wyszedłszy od tego, udałem się do Kardynała Alexandra Albaniego, dla oznajmienia mu tego co zaszło pomiędzy mną a tamtym Prałatem, aby sobie postanowić względem depeszy zaadressowanej do Kardynała St Clement, a treścią żądań J. K. Mości do Ojca Świętego od Stanów Rzeczypospolitej, celem utworzenia Konkordatu, mogącego ~~zdolnego~~ położyć koniec zaszłym nieporozumieniom pomiędzy Rzecząpospolitą a dworem tutejszym. Kar-

Les Card. Alexandre Albani jugea ainsy
que sans perdre un moment de tems, je
devois avec son Auditeur Mr Cometa-
bili aller trouver l'Avocat Sparnochia,
homme capable et de bonne intelli-
gence, pour les matières dont il s'agi-
ssoit et du quel il s'étoit effective-
ment servis pour les affaires de Savoie
sur les differens qui regnoient pareil-
lement entre le Roy de Sardaigne et
cette Cour de Rome, pour obliger cet
avocat à former une écriture laco-
nique mais qu'il prouva et appuya
la justice des demandes que
faisoient les Etats de la République,
pour la pouvoir présenter à la
susdite Congregation, en même tems
que nous la supplions pour qu'elle
daigne envoyer à Mgr le Nonce
de tels ordres et instructions que
Sa Majesté et les Etats de la Repu-

dynał Alexander Albani radził
mi to, abym nietracąc czasu, mógł
pójść z jego Audytorem, Panem Co-
metebili do Adwokata Sparnochia,
człowieka zdatnego i dobrey głowy,
w okolicznościach o jakich mowa,
a którego obecnie on używał do
Spraw Sabaudzkich, w zwaśnie-
niach zaszłych między Królem Sar-
dyńskim a dworem Rzymskim, w ce-
lu zobowiązania tego Adwokata
do ~~ułożenia napisania~~ [ułożenia pisma] zwięźle
ale dowodząco i z oparciem się na
słuszności żądań, czynionych przez
Stany Rzeczypospolitej, ~~aby iż~~ podawać
które to pismo pokazać by
można było na Kongregacyi, u-
praszając ją [zarazem] aby zechciała ~~przesłać~~ [dać]
Nuncyuszowi takie polecenia i
instrukcye jakich J. K. Mość i Sta-

blique souhaitent pour ~~procéder~~ procéder
à un traitté et à une heureuse con-
clusion du même. Je fus ainsy avec
l'Auditeur du sud.t Cardinal chez l'A-
vocat Sparnochia, le quel après luy
avoir précisé la matière dont il
s'agissoit, cet Avocat il nous a décla-
ré qu'il ne pouvoit point nous
servir en si peu de tems, se trouvant
trop pressé d'écrire pour la prochaine
Rothe; que si nous pouvions obtenir
que la Congregation se differa de
quelque tems, pour lors il pouvoit
bien former une écriture en Géné-
rale, mais non spécifique, vu que
les documents que je luy présentois,
qui étoient tous les papiers que les
Ministres de la République m'ont
à plusieurs reprises envoyés, sur tout
ceux que porta avec luy soy M.r
Dębski, lorsqu'il fut expedié par
les Ministres, et ce qui se trouve

ny Rzeczypospolitey sobie życzą do
przywiedzenia traktatu, a przezeń
do szczęśliwego nieporozumienia zakoń-
czenia. Byłem przeto z Audytorem
tego Kardynała u Adwokata Spar-
nochia, któremu gdy tamten wytłu-
maczył rzecz o jaką chodziło, oświadczył
Adwokat że nie może podjąć się tego
w tak krótkim czasie, mając zbyt
wiele do pisania dla nadchodzącej
Roty; że jeśli moglibyśmy uzyskać
odłożenie Kongregacyi na czas jakiś,
w tedy mógłby wygotować pismo o-
gólne ale nieszczegółowe, ponieważ
załączone mu przezemnie dokumen-
menta, składające wszystkie papiery
przesłane mi kilkoma nawrotami
przez Ministrów Rzeczypospolitey,
szczególnie przez Pana Dębskiego
przywiezione, kiedy Ministrowie
go tu przysłali, a znajdujące się

w drugim

trouve dans le second tome du livre de Załuski, au sujet du Jus-Patronat, ne luy paraissoient suffisants pour pouvoir obliger cette Cour à accorder ce que Sa Majesté et les Etats de la République demandoient.	w drugim tomie dzieła Załuskiego, w przedmiocie Jus-Patronatu, nie dają mu się dostateczne aby zniewoliły Dwór tutejszy do przyjęcia tego, czego J. K. Mość i Stany Rzeczypospolitej odeń wymagają.
Je retournois chez le Cardinal Albani pour luy faire rapport de tout ceÿ; il jugea que j'allasse de nouveau avec son Auditeur chez Mgr Riviera, pour voir s'il y auroit moyen de porter ce Prélat à faire différer la Congrégation, pour donner le tems au sud. Avocat de nous former l'écriture telle qu'il s'offroit de nous faire, laquelle quoyque générale, auroit néanmoins pu modérer l'ardeur de plus zelans Cardinaux, lesquels voyent de prémière face les douze articles des demandes	~~Wyrzec~~ Powtórnie poszedłem do Kardynała Albani'ego dla sprawozdania mu tego wszystkiego; radził on abym znów udał się z jego Audytorem do Mgra Riviera, w celu wyrozumienia się, czy będzie można nakłonić tego Prałata na odłożenie Kongregacyi, aby dać czas pomienionemu Adwokatowi na wygotowanie pisma, jakie wygotować zobowiązał się, które jakkolwiek ogólnie stylizowane, byłoby jednak w stanie umniejszyć zapał zagorzałych Kardynałów, którzy ujrzawszy od razu dwanaście artykułów żądań J. K. Mo-

de Sa Majesté, les auroient pu considerer comme prejudiciables à l'autorité et immunité de St Siege.

Mgr Riviera nous ayant repondu que pour des raisons et motifs connus à luy, il prévoit que Sa Sainteté n'auroit pas voulu en aucune manière faire differer la Congregation, vu qu'il falloit sans differer repondre à plusieurs pressantes depeches de Rome, ce qui ne se pourroit faire sans la tenue de la Congregation; que je pouvoit me fier à luy, et qu'il m'assuroit que dans la Congregation on n'y prendroit aucune resolution, qui put donner occasion à Sa Majesté et à la Nation de deplaiser; qu'ainsy toute écriture d'Avocat pour cette premiere Congregation n'étoit point nécessaire, mais que

ści, ~~mogły~~ uważać by je mogły za naruszające powagę i przywilejom Stolicy Apostolskiej.

Mor Riviera odpowiedział nam, że dla okoliczności i powodów jemu wiadomych, przewiduje że Jego Świątobliwość w żaden sposób nie zezwoli na odłożenie Kongregacyi, albowiem musi ~~trzeba~~ niezwłocznie odpowiedzi na wiele naglących depeszy Nuncyusza, co niedało by się uczynić bez zwołania Kongregacyi; że mogę polegać na nim, a zaręcza że Kongregacya nic takiego niepo stanowi, coby dało powód tej do niekontentowania J. K. Mości i Narodowi; że tedy wszelkie pismo Adwokackie niepotrzebne widzi na tę pierwszą Kongregacyę; ale że na przyszłość, powinien dobrze by było wygotować pismo, tłumaczące

pour l'avenir. je ferois bien de faire écrire sur les raisons de la République, si j'avois des documents suffisants, sur lesquels je pus appuyer les prétentions de la même; mais qu'il m'assuroit que je trouveroit fatigue de trouver ce sorte des documents; de quoy ayant fait de nouveau rapport au Card. Albani, il convient de surseoir pour apresent de faire écrire au Sudt Avocat, et qu'il m'assisteroit autant qu'il pourroit en allant en personne chez tous les Cardinaux et Prelats, qui composoient la Congregation, pour les persuader à disposer Sa Sté à donner à Mgr le Nonce tels ordres et instructions au sujet des susdts demandes de la République, tels que Sa Majesté souhaitoit.

Pour moy Mgr, je supplie V.

powody Rzeczypospolitej, jeśli dostatecznie posiadam dokumenta, na których oprzeć ~~ty~~ ~~mogę~~ mógłbym wymagania tejże Rzeczypospolitej; ~~ale~~ atoli zaręcza mnie że napróżno szukałbym tego rodzaju dokumentów; zczego znowu zdałem sprawę Kardynałowi Albaniemu, a on utrzymywał że na teraz trzeba dać pokój pismu Adwokackiemu, że sam ~~mnie pomoże~~ pomagać mnie ~~[illegible]~~ będzie ile w jego mocy, że sam pójdzie do wszystkich Kardynałów i Prałatów zasiadających na Kongregacyi, celem usposobienia ich aby usposobili Jego Świątobliwość na przesłanie Nuncyuszowi takich poleceń i instrukcyj w przedmiocie rzeczonych żądań Rzeczypospolitej, jakie J.K.Mość sobie życzy.

Co do mnie, upraszam J.W.

Ex. de vouloir bien me faire ordonner si je dois faire sur les susd: matières du Jus-Patronat et autres, comme le Card. Albani me conseille de faire, et en ce cas je supplie pour qu'on ait à m'envoyer tous les documents, outre ceux que j'ay, qui peuvent donner poids et authorité, et faire connoître la justice des prétentions de la République, et une somme d'argent qui est l'ame de cette affaire, et sans laquelle peu ou rien se on pourra faire.

Lorsque le bruit ait couru parmis la ville, que le Cardinal Ottoboni se trouvoit dangéreusement malade à Biano, on le vit cependant dimanche au soir retourner de dt lieu icy à Rome dans un parfait état de santé.

Les Religieuses de St Dominique en siste clausure, ayant obtenu

Pana o zawiadomienie czy mam tak postąpić sobie względem okoliczności Jus-Patronatu i innych, jak Kardynał Albani mi radzi, a w tym razie upraszam o nadesłanie wszystkich dokumentów, które by razem z temi jakie posiadam, zapewniły spokój i powagę, dowodząc słuszności żądań Rzeczypospolitej, mianowicie upraszam o pewną kwotę pieniężną, która jest duszą interesów tej sprawy, a bez której bardzo mało albo nic wcale uczynić niebędzie można.

Chociaż chodziła wieść po mieście tutejszem o niebezpiecznej chorobie kardynała Ottoboni'ego w Biano, widziano go z tem wszystkiem w niedzielę wieczór powracającego z tamtąd do Rzymu w najlepszym stanie zdrowia.

Zakonnice St Dominika ostrej reguły, otrzymawszy od papieża pozwolenie

obtenu du pape la permission de pouvoir sortir le jour de Vendredy de la courante semaine hors de leur Couvent, elles se portèrent dans des Carrosses à leur sien couvent nommé Sisto Vecchio, elles y officierent à portes fermées, honnorées de la présence de Sa Sainteté, qui assista pareillement avec les susdtes Réligieuses à la messe de requiem du Général des Dominicains pour le repos des ames des Réligieuses trepassées, après quoy elles furent regalées par ordre du Pape d'un somptueux repas, après le quel elles se portèrent vers le soir à la visite des Basiliques et puis retournèrent chez elles.

Par les lettres de France on a appris l'agréable nouvelle que le Roy de France étoit hors de danger.

J'implore Mgr etc. etc.

le D. Pugets

pozwolenie wyjścia za ~~[illegible]~~ klasztor w piątek tego tygodnia, udały się w karetach do klasztoru zwanego Sisto Vecchio, gdzie odbyły nabożeństwo, przy zamkniętych drzwiach, zaszczycone obecnością Jego Swiątobliwości, który ~~[illegible]~~ razem słuchał mszy z pomienionemi Zakonnicami, słuchał żałobnej mszy przez Generała Dominikanów, za spokój duszy zmarłych zakonnic, potem uraczone były, z rozkazu Papieża, wystawnej biesiadą; po której wieczorem zwiedziły Kościoły i powróciły do klasztoru.

Przez listy z Francyi otrzymano przyjemną wiadomość o wyjściu z niebezpieczeństwa króla Francuzkiego.

Upraszam J. W. Pana etc. etc.

Puget.

List 58.

Rome, le 27. 9bre 1728.

Mgr.

La Congregation Consistoriale super rebus Poloniae, qui se devoit tenir jeudy passé, comme j'eus l'honneur de représenter à V. Ex. par ma précédente de la semaine passée, ne s'est tenue que ce matin, les deux jours precedents ayant été empechés.

Mgr le Cardinal Alexandre Albani, comme il m'avoit promis, a fait le tour des Cardinaux et Prelats, qui composent cette Congregation, et les a informé et disposé le mieux qu'il a pu. Il avoit préventivement fait remettre par l'auditeur du Cardinal St Clement son frère, la depeche de Sa Majesté au Cardinal Lercari, afin que ce Cardinal, apres en avoir parlé et présenté la lettre de Sa Majesté

Rzym. 27. 9bra 1728. r.

J. W. P.

Kongregacya Konsystorska super rebus Poloniae, odbyć się mająca w przeszły czwartek, jak to miałem zaszczyt donieść J. W. Panu ostatnim moim listem zeszłego tygodnia, odbyła się dopiero dziś zrana, od dwóch dni znajdując ku temu przeszkody.

Mor Kardynał Alexander Albani, jak przyrzekł mi, obszedł kardynałów i Prałatów zasiadających na tej Kongregacyi, i jak mógł najlepiej objaśnił ich i skłonił ku nam. Wprzódy wręczyć kazał przez Audytora kardynała St Clement brata swojego depeszę J. K. Mości kardynałowi Lercari, aby kardynał ten mówiąc o niej i załączając list J. K. Mości Papieżowi, mógł ją przytoczyć na pełnej Kongregacyi,

au Pape. il peut s'en servir en pleine Congregation, pour faciliter la réussite des instances de Sa M.té au sujet du précis des demandes des Etats de la République. De mon côté j'ay fait aussy ce que mon devoir exigeoit de mon attention, et tout ce que j'ay pu connoitre des sentiments de ces Mgrs, est, qu'il paroit, qu'ils souhaitent plutôt la voye de donner que toute autre; ce qui me fait croire qu'ils pourront bien se résoudre de donner à Mgr le Nonce des ordres et instructions de pouvoir traitter avec les Ministres de la République sur le fait du précis des demandes en question.

Quoique je me sois donné plusieurs mouvements et ayes usé pour decouvrir, ce qu'effectivement on peut avoir resolu dans la Congregation, je n'ay encore rien

a przez to ułatwić skutek prośb J. K. Mości, co do treści żądań Stanów Rzeczypospolitej. Z mojej strony, równie nic nie uszczędziłem uwagi co powinność odemnie wymagała, a po dostrzeżeniu wyrozumienia tych panów, zdaje się, że więcej są za środkami zgodzenia się jak za wszelkiemi innemi; a ztąd rozumię, że postanowią, opatrzyć Xcia Nuncyusza poleceniami i instrukcyami do ostatecznego traktowania z Ministrami Rzeczypospolitej w układaniu treści żądań o których mowa.

Jakkolwiek dość po potrzebie wiele, niemało starałem się sobie pracy aby dowiedzieć się, co w samej rzeczy na Kongregacyi postanowiono, niczego dojść nie byłem w stanie, jak i Kardynał

pu pénétrer, non plus que le Cardinal Alexandre Albani.

Entre les matières dont je parlois à Mgr Riviera depuis son retour en Ville, en suite des ordres et commissions que j'avois reçues de la Cour de Sa Majesté, sur lesquels le Card. Lercary m'avoit remis à ce Prelat, je luy représentois aussy la nouveauté survenue entre Mgr le Nonce et Mgr le Vice Chancelier au sujet du ceremonial qui empechoit la correspondence entre ces deux Ministres, au reste très nécessaire pour la bonne intelligence et convenience des affaires reciproques des deux Cours. Mgr Riviera me dit la première fois, que je luy en parlois, que n'ayant pas encore vu les depeches de Mgr le Nonce depuis deux mois, qu'il ne pouvoit me rien dire sur cette matière,

Alexandro Albani.

Mówiąc z Mgrem Riviera po powrocie jego do Miasta, w mieście rozkazów i poleceń odebranych od dworu J. K. Mości, z których mnie Kardynał Lercary odesłał mnie do tego Prałata, między inemi, wspomniałem ~~[illegible]~~ mu także o nowym obyczaju zaprowadzonym pomiędzy Mgrem Nuncyuszem a J. W. Vice kanclerzem sprzeciwiające ceremoniału utrudniającego korrespondencyę dwóch tych Ministrów, może zresztą potrzebnego dla zachowania dobrych ~~[illegible]~~ stosunków ~~[illegible]~~ i przyzwoitości w obopolnych interesach obu dworów. Mgr Riviera odrzekł mi na to jak ~~[illegible]~~ pierwszy raz jak mówiłem mu o tem ~~[illegible]~~, że nieczytając ~~[illegible]~~ depeszy Mgra Nuncyusza od dwóch miesięcy, nie może w tym względzie niczego powiedzieć

matière, non plus que sur les autres,
et la seconde fois, que je retournois
à en parler à ce Prelat, il me
dit que Mgr le Nonce n'en avoit
rien écrit en Secretairie d'Etat,
qu'ainsy il ne savoit que me dire,
vu que cette matière ne le regardoit
pas, non plus, que la Congregation
dans laquelle il ne jugeoit pas de-
voir en parler, et que comme cette
affaire étoit uniquement de l'in-
spection de la Secretairie d'Etat,
que c'étoit à Mgr le Cardinal
Lercary, auquel il appartenoit
d'en connoitre et resoudre. Je
retournois ainsy à parler de cette
affaire à Mgr le Card. Lercary, lui
exposant ce que Mgr Riviera m'avoit
dit; ce Cardinal me confirma que
Mgr le Nonce n'en avoit pas écrit,
et qu'il s'imaginoit par là, que
c'étoit une affaire de peu de

i toż samo co do wszystkiego; a dru-
gim razem gdy mu to samo powtó-
rzyłem, odpowiedział mi, że ponie-
waż Nuncyusz nic o tem do Sekre-
taryatu Stanu nie pisał, przeto nic
odpowiedzieć nie może, tem bardziej że
przedmiot ten do niego nie należy,
również jak Kongregacya, na której
nie widział potrzeby mówić o tem,
a ponieważ okoliczność ta dotycząca
jedynie do nadzoru Sekretarya-
tu Stanu należy, przeto Kardynał
Lercary ma tylko prawo wyrozu-
mienia i rozwiązania w tym względzie.
Wróciłem więc do Kardynała Lerca-
ry z tym przedmiotem, mówiąc mu
co mi Mons Riviera oświadczył.
ale i on powiedział że Mons Nun-
cyusz nie pisał nic o tem, i że ztąd
wnosi, że okoliczność ta małej
niewielkiej jest wagi, który Hra-
bia de Lagnasc, przyjaciel

consideration que M^r le Comte de Lagnasc aussi de ces deux Ministres auroit pu facilement combiner; à quoy ayant repondu au Cardinal, que cette affaire n'étoit pas de si peu de consideration, vu qu'elle portoit après soy des consequences, tant en consideration du Ministere, que de la personne de Mgr le Vice Chancelier; qui meritoit particulierement par son zele et attachement au St Siege, tous les egards, et que Mgr le Comte de Lagnasc avoit bien fait tous ses efforts auprès de Mgr le Nonce pour le porter à donner à Mgr le Vice Chancelier les titres, qui luy étoient convenables, et qu'aucun autre Ministre étranger ne luy refusoit, et que Mgr le Nonce donnoit même aux autres Ministres d'Etat, qui cedent sans

obu tych Ministrów, mógłby tamto utorzyć; na co odpowiedziałem Kardynałowi, że okoliczność ta nie jest małej wagi, albowiem ciągnie za sobą następstwa, tyczące się powagi Ministerium jak osoby Jasnie Wielmożnego Wice Kanclerza, zasługującego gorliwością swoją i przywiązaniem do Stolicy Apostolskiej, na niególne względy, a Hrabia de Lagnasc wszelkich użył starań aby nakłonić Nuncyusza na przyznanie J. W. Wice-Kanclerzowi ~~tytułów~~ przynależnych mu tytułów, & jakich nie odmówiono przyznanych mu od przez wszystkich obcych Ministrów, a jakie Mon Nuncyusz daje innym Ministrom Stanu, bez zaprzeczenia niższym od tego Urzędnika; na co Kardynał odpowie-

contestation à ce Ministre; à quoy le Cardinal me repondit: que le Nonce en ecrivit en Secretaire d'Etat, pour lors on verroit quel arbitre on pourroit prendre — il est au reste certain que le Pape est très rigoureux sur cet article de ceremonial avec les Ecclesiastiques, comme je vous ay déjà dit autre fois, et tous les Nonces ont leurs instructions sur ce point, tirées des anciennes coutumes, qu'on continue à suivre très régulierement; et comme les Nonces ont ordres de ne prétendre de qui que ce soit, le titre d'Excellence, ainsy ne peuvent-ils le donner, à aucun ecclesiastique pour qualifier qu'il puisse être. Au reste procurer, que le Nonce en écrive au Secretaire d'Etat; pour lors je verrai s'il y a moyen d'obtenir ou d'arbitrer.

dział mi, że trzebaby Nuncyusz zapytał o to Sekretoryatu Stanu; wtedy widziano by, ~~[illegible]~~ kto byłby sędzią w tym względzie; zresztą wiadomo jest, jak Papież surowym jest na tym punkcie etykiety w Duchowieństwie; jak to już raz powiedziałem, i wszyscy Nuncyuszowie mają polecenia w tym względzie, według dawnych zwyczajów, które starają się zachować religijnie, a (ponieważ) polecono jest Nuncyuszom ~~[illegible]~~ niewymagać od nikogo tytułu Excellencyi, dla tego samego niemogą go dawać żadnemu duchownemu, jakiejkolwiek byłby godności. Zresztą, postarajcie się żeby Nuncyusz napisał o tem do Sekretoryatu Stanu, a wtedy obaczę kto będzie sędzią w tej sprawie.

Les lettres que j'ay reçues cet ordinaire de la Cour de Sa Majesté, sont du 8. 9bre; par les mêmes j'apprends la très agréable nouvelle que Sa Majesté étoit parfaitement bien rétablie en santé, et qu'elle devoit le lendemain paroître en public; cette nouvelle a donné à l'ordinaire un parfait contentement au Pape et au Sacré Collège au quel le Card. Albani et moy l'avons communiqué.

Mgr le Vice Chancelier m'a aussy envoyé la Copie du mémorial le quel j'ay communiqué à Mgr le Cardinal Lercari et que le Ministre de Moscovie avoit depuis peu présenté aux Ministres de la République à Varsovie, touchant la réparation des prétendus outrages que les Russiens grecs disent recevoir des Russiens romains et unis de Pologne et de <u>Lithua-</u>

Odebrane przezemnie listy z ostatniej poczty ode dworu J.K. Mości z d. 2 8o 9bra. Z tych samych listów dowiaduję się o pomyślnej wiadomości zupełnego wyzdrowienia J.K. Mości, i o pokazaniu się Jej nazajutrz publicznie; wiadomość ta jak zwykle niezmiernie ucieszyła Papieża i Święte Kollegium, a Kardynał Albani i ja zakomunikowaliśmy mu ją.

J. W. Wice-Kanclerz przysłał mi także Kopię Memoriału, którą udzieliłem JMci Kardynałowi Lercari, a którą Minister Moskiewski przedstawił niedawno Ministrom Rzeczypospolitej w Warszawie, tyczącą się zadośćuczynienia mniemanych obelg, jakie Greccy Rusini mieli otrzymać od Rusinów zjednoczonych, to jest Unitów, w Polsce i Litwie, celem ostrzeżenia dworu <u>tutejszego</u>

Lithuanie, pour prévenir cette Cour sur tout événement qui en peut résulter; ce que je ferai aussy auprès de la Congregation de Propaganda fide par le moyen de Mgr Ruspoli Secretaire de cette Congregation.

Comme dans cette semaine il n'y a point des nouvelles dignes de la participation de V. Ex. ainsy je n'ay rien autre à luy représenter, sinon que le Chirographe que Sa Sainteté fit, il y a quelque tems en faveur du Cardinal Corsini n'est pas si préjudiciable à l'autorité du Card. St Clement, qu'on s'étoit imaginé, puisqu'il ne sert au sud. Cardinal Corsini que pour veiller aux contrebandes qui se glissent dans cet état au grand préjudice des sudtes douanes.

J'ai l'honneur Mgr etc. etc.

le Dr. Puget.

tutejszego, o wypadku, gdyby jaki ~~[illegible]~~ zaszedł takiegoż wypadku, który by to wywołać mógł, to trzeba się z tem u Kongregacyi Propagandy fide, za pomocą Mgra Ruspoli Sekretarza tejże Kongregacyi.

Ponieważ w ciągu tygodnia tego żadnej nie mam wiadomości godnej udzielenia J. W. Panu, przeto nie mam nic do powiedzenia, jak to tylko, iż pełnomocnictwo dane przez Jego Świątobliwość Kardynałowi Corsini, nie ubliża bynajmniej powadze Kardynała St Clement, tak jak to sobie wyobrażano, bo służy ono tylko Kardynałowi Corsini do czuwania nad przemytnictwem, wciskającem się do państwa tego, z wielkim ~~[illegible]~~ uszczerbkiem jego komór.

Upraszam J. W. Pana etc. etc.

Puget.

List 59.

Rome, ce 4. Xbre 1728.

Mgr,

Par ma précédente de la semaine passée, j'eus l'honneur de signifier à V. Ex. que le Cardinal Alexandre Albani ni moy n'avions pu rien pénétrer des résolutions qui pouvoient être prises dans la Congregation Consistoriale sur les affaires de Pologne qui s'en tenue le samedy matin 27. 9bre.

Par l'apresent j'aurai celuy d'humilier à la connoissance de V. Ex. que Sa Sainteté ayant ayrosé le secret très rigoureux du St Office à tous ceux, qui sont intervenus à cette Congregation avec la particularité, qu'on ne doive rien révéler de ce qui s'y est passé, pas même aux Cardinaux qui sont de cette Congré-

Rzym, 4. Xbra 1728. r.

J. W. Panie,

Ostatnim moim listem z zeszłego tygodnia, miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że niemogliśmy oba z Kardynałem Aleksandrem Albani'm dowiedzieć się o postanowieniach na Kongregacyi Konsystorskiej zapadłych a w sobotę 27. 9bra wieczorem odbytéj, względem spraw Polskich.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić J. W. Pana, że Jego Świątobliwość zalecił głębokie milczenie wszystkim tym, którzy składali tę Kongregacyę, z zachowaniem wielkiéj tajemnicy co się na niéj działo, nawet przed Kardynałami należącemi do niéj, ale nie zasiadającemi tym razem na téj Kongregacyi; przeto nieprawdopodobieństwem

gation, mais qui ne sont pas inter-
venues à la même; ainsy il n'a
pas été possible de pouvoir pénétrer
quelles résolutions on peut avoir pri-
ses dans cette Congregation, et lors-
que j'en ay parlé au Cardinal
Lercary et Mgr Riviera, l'un et
l'autre m'ont dit que Mgr le Nonce
recevroit les ordres suffisants sur
les matières dont il s'agissoit, et
que Sa Majesté, son Ministère et la
Nation auroient appris de ce Prelat
les sentiments du Pape. Non
content de cette réponse qui ne
me mettoit point au fait de ce que
je voulois savoir pour pouvoir
en rendre conte à V. Ex., poursui-
vant le discours de la matière dont
il s'agissoit, je me servis adroite-
ment de plusieurs questions su-
jettées, que je fis au sud. Car-
dinal et Prelat, aussy bien qu'

było zupełnie dowiedzieć się o po-
stanowieniach na niej zapadłych,
a kiedy zapytywałem Kardynałów
Lercary i Riviera, oba odpowiedzie-
li mi że Mgr Nuncyusz dostateczne
otrzyma polecenia w okoliczności
której mowa, i że ten Prałat ob-
wiadomi J. K. Mści, Ministe-
rium i Narodowi, postanowie-
nie Papieskie w tym względzie.
Nieukontentowany tą odpowiedzią,
z której niczego niedowiedziałem
się co wiedzieć pragnąłem, aby zda-
wać o tem J. K. Panu, chwyta-
jąc wątek przedmiotu o którym mó-
wiliśmy, zrobiłem kilka pytań
uczyniłem wymienionemu Prałatowi
i innym Kardynałom, do których cho-
dziłem, w celu dowiedzenia się
czegoś więcej; i w samej rzeczy.

aux autres Cardinaux sur les
quels j'allois à dessein de pénétrer
quelque chose de plus, et effective-
ment non obstant la reserve d'un
chacun à cause du secret imposé,
j'ai compris assez bien des reponses
antiques qu'ils me firent, qu'au
sujet du précis des demandes que
Sa Majesté faisoit à cette Cour par
les Etats de la République, et
sur lesquelles elle souhaitoit, qu'on
eut envoyé au Nonce des ordres
pour traitter, le précis dis-je, des
points des susd^tes^ demandes, doit
avoir été ~~concédés~~ insultant et
fort injurieux à l'Immunité
Ecclesiastique, d'où il est assez
facile à comprendre quelle com-
mission on pourra donner au
Nonce à ce sujet; mais comme
la Congregation cherche plutôt la
voye de douceur, je me flatte
que ces

pomimo ścisłego milczenia
za nakazaną tajemnicą, wiele
domyśleć się mogłem z dawniej
uczynionych mi odpowiedzi, co
do przedmiotu treści żądań J. K.
Mości, tutejszemu dworowi, przez
Stany Rzeczypospolitej robionych,
a przez które J. K. Mość życzył
sobie aby polecono Nuncyuszowi
porozumieć się względem treści po-
mienionych żądań, które co wielu
punktach uważane były za
~~obrażające~~ obraźliwe i krzyw-
dzące Przywileje Duchowieństwa;
Zkąd łatwo domyśleć się można ja-
kie zlecenia dane być mogą Nun-
cyuszowi w tym względzie; ale ponie-
waż Kongregacya szuka raczej
łagodnych środków, pochlebiam so-
bie że te zlecenia dane Nuncyu-
szowi,

que ces ordres au Nonce pourront être modérés, sur tout si on apprend la remotion des soldats de l'Abbaye de Copriwnica, fait sur le quel je m'apperçois que cette Congrégation mesurera ses resolutions.

Pour ce qui est des Abbayes vaquantes, quoique Mr l'Abbé Czapski, présent ici, sollicitoit la Coadjutorie de celle de Peplinc et un autre l'Abbaye à la grâce Sa Majesté s'étoit daigné nommer Mgr l'Evêque de Chelm, en faveur de cet Evêque, la Congrégation a rejetté l'instance de l'un et de l'autre, et persiste dans la résolution de suspendre toute collation d'Abbaye jusqu'à la conclusion du traitté des Abbayes en général, et cette résolution de la Congregation a d'abord fait répondre le susd. Mgr Czapski

nowi, będą umiarkowane, nadewszystko jak się dowiedzą o odesłaniu Woyska z Opactwa Koprzywnickiego, okoliczności do ktorey Kongregacya zastosuje swoje postanowienia, jak mi się widzi.

Co do opróżnionych Opactw, chociaż Xiądz Opat Czapski, obecny tutay, prosił o Koadjutoryę Opactwa Peplińskiego, Xiężnego Opactwa a ktoś inny o Opactwo, ktore J. K. Mość przyznała Biskupowi Chełmskiemu, z tem wszystkiem Kongregacya odrzuciła prośby obu tych księży, trwając ciągle w postanowieniu zawieszenia wszelkiego Konferowania Opactw, aż do zgodzenia się względem Opactw w ogólności, a to postanowienie Kongregacyi zaraz rozstrzygnął pomienionego Xiędza Czapskie,

à s'en retourner en Pologne, comme il fit effectivement hier au matin. C'est à peu près Mgr. ce que je crois avoir pu pénétrer des résolutions de la Congrégation, ne pouvant pourtant rien assurer de positif si on n'aura pris d'autres résolutions.

Par les lettres que j'ay reçues de la Cour de Sa Majesté qui sont du 11. 9bre, j'apprends que Sa Majesté étoit allée Montembourg pour jouir du divertissement de la campagne pour quelques jours; j'ay participé cette agréable nouvelle à cette Cour, qui à son ordinaire a témoigné l'apprendre avec plaisir par rapport qu'elle confirme le parfait rétablissement de la précieuse santé de Sa Majesté. Par les mêmes lettres Mgr le Comte de Lagnasc et Mgr le Vice-Chancelier me marquent

wyjazdem swoim do Polski, co uskutecznił wczoray rano. Otóż wszystko J. W. Panie, czego dowiedzieć się mogłem względem postanowień Kongregacyi; nie mogę atoli zaręczyć czy co innego na tey nie postanowiono.

Przez odebrane listy od dworu J. K. Mości z 11. 9bre, dowiaduję się iż J. K. Mość wyjechała do Montemburga na dni kilka dla użycia wiejskich przyjemności; udzieliłem tey miłey wiadomości tuteyszemu dworowi, który jak zwykle z radością ją przyjął, jako dowód zupełnego wyzdrowienia J. K. Mości. Przez te same listy Pan Hrabia de Lagnasc i J. W. Wice Kanclerz donoszą mi że według odpowiedzi J. W. Marszałka Wielkiego i J. W. Kanclerza Wielkiego,

que suivoient les reponses de Mgr le Grand Marechal et Mgr le grand Chancelier, ils esperoient que la remotion des Soldats de l'Abbaye de Koprzywnic sans autre delai pourroit s'ensuivre, à moins que le deces de Mgr le Grand General qu'on suposoit survenu le 5. 9bre n'y apporta quelque retardement. Comme cette affaire interesse particulierement la Cour et que de même dependent beaucoup les resolutions qu'elle pourroit prendre sur les affaires de Pologne, j'ay d'abord participé au Cardinal Lercari et Mgr Rivara ce que ces dits Seigneurs m'ecrivent, à quoy ils me repondirent, qu'ils le souhaitroient, vu que cela influeroit beaucoup au bien des affaires qui etoit sur le tapis.

Le Pape continue à se bien

spodziewają się oni że odwołanie Żołnierzy z Opactwa Koprzywnickiego nierychło nastąpić może, chyba by śmierć J. W. Hetmana Wielkiego, którą powiadają w samej rzeczy nastąpić miała d. 5. 9bra, nie była przyczyną jakiego opóźnienia. Ponieważ okoliczność tę szczególnie dwór tutejszy obchodzi, bo od niej zależą postanowienia jej względem spraw Polskich, udzieliłem zaraz tej wiadomości Kardynałom Lercari i Rivara i tego wszystkiego co mi Panowie do mnie piszą, na co odpowiedzieli mnie, że tego odwołania mocno sobie życzą, albowiem wiele to wpłynąć może na dobro sprawy na stole będącej.

Papież ciągle zdrów jest zupełnie, i pełen siły przy podeszłym

porter et est plein de vigueur pour
son age avancé; il a fait offrir
à Mr le Comte d'Arach qui doit
arriver aujourd'huy, la reception
usitée autre fois par les Papes ses
Predecesseurs aux Vices Rois de
Naples lors qu'ils passoient par
cette Ville, pour aller prendre possession
de leur Vice Royauté, qui consiste
en ce qu'on va recevoir de la
part de la Ville le Vice-Roy, et
on le conduit au Palais Vatican
où le Pape luy a fait preparer
un apartement; ensuite le Pape
l'admet à une audience publique,
et le traite pendant trois jours
à ses depends, le faisant pour le
moins dîner une fois avec luy.
Depuis fort longtems les Papes
s'étoient exemptés de faire cette
reception aux Vice-Roys, et on
attribue au Cardinal Coscia cette

tak wielkie; chciał przyjąć Hra-
biego d'Arach, mającego tu przybyć
dzisiaj, według dawnego obyczaju
~~[illegible]~~ przyjmowania przez Papie-
ży Vice-Królów Neapolitańskich,
kiedy przyjeżdżali przez tutejsze Miasto,
udając się na objęcie godności Vice
Króla: obyczaj ten zależał na tem,
że Miasto przyjmowało Vice-Króla,
prowadząc go do Pałacu Watykań-
skiego, gdzie z rozkazu Papieża miał
przygotowane pomieszkanie; na-
stępnie dawał mu Papież publiczne
posłuchanie, podejmując go przez
trzy dni swoim kosztem, i zaprasza-
jąc raz przynajmniej na obiad do
swego stołu. Atoli oddawna zanie-
chali Papieże podobnego przyjmowa-
nia Vice-Królów, a przypisują
Kardynałowi Coscia wyrobienie
takiego przyjęcia Hrabiemu d'Arach

celle que le Pape régnant veut faire faire au Comte d'Arach, et cela, et cela en vue que le Cardinal Coscia a de se rendre de plus en plus partiale à la Cour Imperiale, de la quelle il reçut dernierement la grace que les terres qu'il a achetées pour sa maison dans le Royaume de Naples ont été en droiture declarées fiefs de l'Empire pour ne point relever du Colatorale du Royaume, et cela en récompense d'avoir porté le Pape à accorder à l'Empereur la restitution du grand privilege dit la Monarchie de Sicile, que Clement XI. avoit aboli, mais on suppose que le Comte d'Arach s'excusera d'accepter cette reception, qui coute ordinairement au Vice Roy plus de quatre mille écus romains pour les regals qui est obligé de faire aux Domestiques du

d'Arach u Papieża, a to z powodu że Kardynał Coscia co raz więcej usiłuje być stronnym dla Cesarskiego dworu, który uczynił niedawno łaskę, że kupione przez Kardynała dobra w Królestwie Neapolitańskiem wprost uznane zostały lennością Cesarską niemogące spaść na Linią poboczną w Królestwie, a to w nagrodę, za wyjednanie u Papieża przywrócenia Cesarowi wielkiego prawa, zwanego Monarchią Sycylijską, które Klemens XI. skasował; Mniemają atoli że Hrabia d'Arach wymówi się od takowego przyjęcia, kosztującego zwykle Wice Króla więcej czterech tysięcy talarów rzymskich, wydanych na służbę Papieską.

Rozgłoszono po mieście tutejszem, że przybyte listy z Fran-

Pape, qui doivent être taxés.

Il s'est divulgué par cette ville que les lettres venues de France portent que le Secrétaire du Cardinal de Noailles immédiatement après l'acte que son maître avoit fait, de accepter publiquement la Bulle Unigenitus de la manière, qu'il avoit fait, s'étoit retiré dans un Couvent après avoir écrit une lettre au Cardinal de Noailles par laquelle il luy reprochoit l'incongruité de son procédé, qui l'obligeoit à quitter son service pour vaquer à l'avenir au bien de son âme et qu'on avoit le lendemain trouvé mort ce secrétaire.

Le Chirographe de quel je faisois mention à V. Ex. dans la mienne du 6. 9bre, que le Pape disoit-on, devoit expedier en faveur du Cardinal Coscia pour luy donner la surintendence et admi-

się ezemi donoszą; jakoby iż Sekretarz Kardynała de Noaille, zaraz po uczynionym przez swego Pana akcie przyjęcia publicznego Bulli Unigenitus, w sposób jakim się to stało, schronił się do jednego z Klasztorów, napisawszy list do Kardynała de Noaille, wyrzucający mu nieprzyzwoitość takiego postępku, dla którego zmuszonym się widzi porzucić swoją służbę dla dobra swojej duszy, i jakoby nazajutrz znaleziono nieżywym pomienionego Sekretarza.

Umocowanie o którym wspominałem J. W. Panu w liście moim 26. 9bra, które jak mówią wydane przez Papieża na imie Kardynała Coscia, przydające mu nadzorstwo i rządy nad Komorami, w ka

nistration des Douanes, a bien été
expedié, mais il est bien different
de ce qu'on s'étoit imaginé, puis
qu'il ne donne pas autrement
l'administration des Douanes au
Cardinal Coscia, mais uniquement
le Pape luy donne l'autorité de re-
medier aux abus des contrabandes
qui se commettoient dans les dou-
anes, sans prejudice de l'autorité
de la charge de Camerlengue et
de Tresorier général, quoique cette
autorité que le Pape donne au Cardi-
nal Coscia paroit être peu de chose,
on la considère pourtant icy très
grande, pour être en la personne
d'un Cardinal qui a tout pouvoir
sur l'esprit du Pape, ce qui non
seulement pourra étendre son au-
torité, mais sous prétexte de remedier
aux contrabandes qui empechera
bien aux autres, il sera bien en

nej rzeczy uczyniono zostało, ale
zupełnie w inny sposób jak o tem
mówiono, albowiem nie ma Kardy-
nał Coscia rządu nad Komora-
mi, ale dał powierzył mu tylko Pa-
pież władzę ~~ukrócenia nadużyć~~ zapobieżenia
nadużyciom przemycania, zda-
rzającym się w Komorach, nie bez nie-
aż z ujmą wszakże powagi U-
rzędu Kamerlinga i Podskarbie-
go generalnego. Chociaż władza
ta dana przez Papieża Kardynało-
wi Coscia, zdaje się małej wagi,
uważają ją jednakże bardzo wiel-
ką, albowiem wszelka kardynała
wywierającego siłę wpływu na
umysł Papieża, może nietylko
stać się potężną, ale pod pozorem
zapobieżenia kontrabandom,
to co wzbronionem będzie innym,
może służyć temu, kto ma:

son arbitre d'en faire comme bon luy semblera, sans que personne puisse rien dire; ainsy les revenus des Donances pour le Pape pourront diminuer, et les coffres de ce Cardinal pourront se remplir; cela inquiète extrêmement le Card. St Clement, et le tient encore hors de Rome, mais on croit qu'à l'exemple des autres Cardinaux, il devra patienter et dissimuler, ne pouvant y remedier et se résoudre de retourner en Ville, comme on suppose avant les Fêtes de Noël, vu que sa présence qui donne toujours de la sujettion au Pape et à ses favoris pourra empecher que le mal ne devienne plus grand.

A cette occasion, permettez moy Mgr, que j'aye l'honneur de souhaiter à V. Ex. pour satisfaire en partie à mes obligations

może działać jak mu się podoba, bez innej władzy nad sobą; tym sposobem, przychody z Kancel. zmniejszyć się mogą dla Papieża; a kufry Kardynała napełnią się; i niespokoi to wielce Kardynała St Clement, i dlatego nie powraca do Rzymu; atoli sądzą że wzorem innych Kardynałów, powinien cierpieć i niewidzieć tego, kiedy zaradzić mu niejest w stanie, i wrócić naza[illegible] do miasta przed świętami namet Bożego Narodzenia, bo ten co podburza [illegible] Papieża i jego faworytów, może pogorszyć złe jeszcze.

Przy tej sposobności, niechaj mi wolno będzie, czyniąc zadość obowiązkom moim, życzyć J. W. Panu życzenia sposobnych nadchodzących świąt Bożego Narodzenia, wszelkich pomyślności, których

obligations, les prochaines fêtes de Noël comblées de toutes prosperités dont V. Ex. en est digne par ses rares merites, et esperant qu'elle recevra de bon coeur le souhait qui en très ardent, j'implore la continuation etc. etc.

le P. Puget.

których J. W. Pan tak godzien jest dla rzadkich przymiotów swoich, a które spodziewam się że przyjmiesz dobrem sercem.

Upraszam J. W. Pana etc. etc.

Puget.

List 60.

Rome, ce 11. Xbra 1728.

Mgr.

Mr le Comte d'Arrach arriva dans cette ville samedy 4. de mois present. Comme il n'avoit pas voulu accepter l'offre de traitement de Pape, il alla en droiture chez le Cardinal Cienfuegos, Ministre de l'Empereur, qui luy étoit allé au devant en compagnie du Cardinal d'Alban, et après avoir diné avec les dudits Cardinaux, il alla à l'Audience

Rzym, 11. Xbra 1728. r.

J. W. Panie,

Hrabia d'Arrach przybył do tutejszego miasta w sobotę 4° bieżącego miesiąca. Nieprzyjąwszy papieskiego przyjęcia, udał się prosto do Kardynała Cienfuegos, Ministra Cesarskiego, który wyjechał naprzeciw niego razem z Kardynałem d'Alban, a zjadłszy obiad z temi Kardynałami, poszedł na posłuchanie papieskie, który go przyjął z wielką godnością i więcej

du Pape qui le reçut avec beaucoup de distinction et le tint plus d'une heure en discours; le Cardinal Coscia se trouva dans l'Antichambre du Pape à l'arrivée du Comte d'Arrack, lequel au sortir de chez le Pape, alla visiter le Cardinal Lercary, et puis le Cardinal Coscia; ensuite il retourna au Palais du Cardinal Cinfuegos, et après avoir joui d'une Cantate et Symphonie très exquises, il partit vers le soir pour Marino, où il étoit attendu par Mme son Epouse, laquelle sans s'arrêter à Rome, étoit en droiture partie à Marino chez le Connétable Colonne qui s'y trouvoit avec toute sa famille à dessein d'y servir Mr et Me la Comtesse d'Arrack; effectivement ils s'y arretèrent deux jours pour se reposer, ensuite ils continuèrent leur voyage vers

godziny mówił z nim; Kardynał Coscia był wówczas w przedpokoju Papieskim kiedy Hrabia d'Arrack przybył, ~~który~~ a wyszedłszy z posłuchania odwiedził Kardynała Lercary, potem Coscia, następnie wrócił do Pałacu Kardynała Cinfuegos, a po wysłuchaniu Kantaty i Symfonii wybornej, odjechał wieczorem do Marino, gdzie Małżonka jego nań oczekiwała, która to małżonka nie zatrzymując się w Rzymie, wprost pojechała do Marino do Konetable Colonny, umyślnie tam przybyłego z całą swoją rodziną dla przyjęcia Państwa d'Arrack; i w samej rzeczy ~~wypoczęli~~ wypoczywali tam oni przez dwa dni, następnie wyruszyli do Neapolu, gdzie przybywszy, zastano w najlepszym stanie zdrowia

Naples, où probablement ils seront arrivés en parfaite santé.

Le Cardinal St Clement n'est pas encore de retour en cette ville, ou nous le promet toujours avant les Fêtes.

Le Courrier de Venise qui me porte ordinairement des lettres de la Cour de Sa Majesté, n'est pas encore arrivé, apparemment à cause des innondations des rivieres causées par le mauvais tems qui dure depuis quelques jours.

Jeudy au matin on tint la Congregation Consistoriale dans la quelle l'élection du Chapitre d'Osnabroug de cet Evêché en la personne de Mgr l'Electeur de Cologne fut enfin confirmé, mais avec la retention de tous les autres Evêchés, que cet Electeur posede.

J'implore Mgr

etc. etc.

le B. Puget.

Kardynał St. Clement niepowrócił tu jescze, atoli obieciują go nam zawsze przed świętami.

Kurier Wenecki zwykle przywożący mi listy ze dworu J. K. Mości, dotąd nieprzybył, a to zapewne z powodu wylewu rzek sprawionego przez deszcze które od kilku dni nie ustaią.

We czwartek zrana odbyta iest Kongregacya Konsystorska na ktorey obór Kapituły Osnabourgskiey w tamże Biskupstwie na osobę Elektora Kolońskiego, nareszcie potwierdzony został, ale z zatrzymaniem wszystkich innych Biskupstw, jakie Elektor ten posiada.

Upraszam J. K. Pana

etc. etc.

Puget.

List 61.

Rome, ce 18. Xbre 1728.

Mgr,

Le Courrier de Venise étant arrivé sans les lettres d'Allemagne, jusqu'à présent je suis sans ordres et lettres de la Cour de Sa Majesté. Ici nous sommes sans nouveautés aussi bien sous le Pontificat présent, on s'intéresse peu; le Pape continue toujours à se bien porter, le Cardinal St Clement a différé son retour en Ville jusqu'après les fêtes à cause dit-on, des mauvais tems et inondations des rivières. Ce ne sera qu'après les Fêtes que l'affaire de Mr Szeptycki pour la Coadjutorie Métropolitaine pourra avoir son effet, je crois déjà d'avoir surmonté les obstacles qui s'y rencontroient de

moins

Rzym, 18. Xbra, 1728. r.

J. W. Panie,

Kurier Wenecki ~~przybyły bez~~ nie przywiózł listów z Niemiec, nie mam przeto do tej pory żadnych poleceń ode dworu J. K. Mości. Zostajemy bez żadnych nowin ~~pod dwor.~~ za obecnego papiestwa, niewiele co kogo obchodzi, papież ciągle jest zdrów, Kardynał St Clement odłożył swój powrót na po święta, z powodu jak mówią, niepogody i wylewu rzek. Po świętach dopiero sprawa na korzyść Szeptyckiego względem Koadjutoryi Metropolitalnej może ~~nasz~~ wziąć swój skutek; zdaje mi się że już pokonałem wszelkie przeszkody, jakie stawały mi na tej drodze; wszystkiem wdzięki staraniu około Kongregacyi Propagandy fide, z należytą większości składających ją Kardynałów

de moins, je fait tous mes efforts auprès de la Congregation de Propagan da fide et j'ay trouvé la plus part des Cardinaux qui la composent assez bien disposés en faveur de la justice qui assiste au sudit Mr Szeptycki, et je me flatte que le Pape ne se laissera plus persuader par les fausses sou- missions de l'Archevêque de Polock qui continue icy toujours son sejour contre les sentimens de la Congregation de Propaganda fide.

Dans le Consistoire qui se tint mercredy passé Mr Sottyk y fut préconisé au Suffragant de Culme, après avoir obtenu la retention de tous les béné- fices qu'il possedoit. On m'a assuré que dans le même Consistoire le Pape a accordé le titre d'un Eveché in partibus à un Religieux Polonais Franscis- cain, je ne sais par qui recomman- dé, on ne m'a encore pu dire comme ce Religieux s'appelle. J'implore etc.

le B. Puget.

Kardynałów przychylonych na stronę słuszności względem pomienionego Księ- dza Szeptyckiego, i pochlebiam sobie że Papież tenże się dłużej uwodzić powodować fałszywą niewczesną uległością Arcybiskupa- wi Połockiemu, będącemu tu ciągle, nie idące wbrew Kongregacyi Pro- pagandy fide.

Na Konsystorzu odbytym w ze- szłą środę, kiedy Sołtyk otrzymał się na Sufragantę Chełmińskiej, z zatrzy- maniem wszystkich beneficyi jakie posiadał. Zapewniono mnie, że na tymże Konsystorzu udzielił Papież ty- tuł Biskupstwa in par- tibus jednemu Duchownemu Polskie- mu Franciszkanowi, niewiem przez kogo poleconemu; niepowiedziano mi nazwiska tego Duchownego.

Wyznaję J. K. Pana
itd. itd.
Puget.

List 62.

Brüne, ce 25. Xbre 1728.

Mgr.

Le silence imposé par Sa Sainteté sur les différens de cette Cour avec celle de Portugal, le long sejour que Mgr Bichi continue de faire en Espagne, et les ordres réitérés de Sa Majesté Portugaise à ce peu de Nationaux qui se trouve encore icy, de se retirer de tout l'Etat Ecclesiastique, font evidement voir, que les susd[it]s differens, qu'on esperoit bientôt terminés à l'amiable, pourront trainer encore longtems. En suite de dits ordres le Banquier Lopez est déjà prêt à partir à ce qu'on dit, pour Naples avec grand prejudice de ses propres interêts.

Le Pape continuant toujours à jouir d'une parfaite santé, est intentioné, comme il s'est declaré, de

Brym, 25. Xbra 1728. r.

J. W. Panie;

Milczenie zachowywane przez Jego Świątobliwość względem sporów dworu tutejszego z dworem Portugalskim, długi a ciągły pobyt Mons. Bichi w Hiszpanii, i rozkazy powtarzane Króla Portugalskiego znajdującym się tu dotąd jego krajowcom do opuszczenia Państwa Duchownego, oczywiście widzieć dają, że pomienione spory, które spodziewano się przyjaźnie załatwić, mogą jeszcze długo ciągnąć się. Wskutek owych rozkazów Bankier Lopez, odjechać już ma jak powiadają do Neapolu, z wielką stratą własnych swoich ~~interesów~~ korzyści.

Papież ciągle ~~ciesząc się~~ używając najlepszego zdrowia, ma zamiar jak to oświadczył, udać się na nad-

vouloir séjourner pour la prochaine Fête du glorieux St Etienne à St Jean Lateran pour y achever de consacrer les autels qui ne le sont pas encore.

Selon ce que j'ay eu l'honneur d'humilier à V. Ex. par une de mes precedentes, que le Cardinal Colica en consideration des services qu'il avoit rendus à l'Empereur auprès de Sa Sainteté, pour l'obliger à luy accorder, comme il a déjà fait la Monarchie de Sicile, avoit été declaré par Sa Mté Imperialle de la maison de l'ancien Baldassar Cossa; a présent le sud. Cardinal ensuite d'une telle grace a ordonné selon le brevet qui court qu'on imprime sur ses armes le Pavillon, avec les clefs, comme toutes les maisons qui ont eû des Pontifes, sont accoutumé de faire,

chodzący St Stefana do St Jana Lateranskiego, w celu dopełnienia poświęceń niepoświęconych jeszcze tam ołtarzy.

Powiedziałem J. W. Panu wspomnionych moich listach, że Kardynał Coscia, przez wzgląd na oddawane usługi Cesarzowi przy Jego Świątobliwości wyjednaniem przyznania mu, co się już stało, Monarchij Sycylijskiej, przyznany został przez J. Cesarską Mość do starożytnego domu Baldassarów Cossa; obecnie pomieniony Kardynał, w skutku tej łaski, rozkazał, według krążącej wieści, aby dodano do jego herbów, Baldachim z kluczami, tak jak u wszystkich rodzin, które miały Papieży; a jeśli tak jest w samej rzeczy, jak rozgłaszają, to już mu brakuje tylko Tiary, aby dowodził fortunnie jego

tellement que si cela est connu en public, il ne luy manque que la Thiare pour que sa fortune soit arrivée au dernier comble de ses souhaits et prosperités.

Le Duc Paganica qui sembloit avoir perdu toute esperance pour la pourpre sous le Pontificat passé, sous celuy cy pourroit bien luy renaître, toutes et quantes fois, pourtant le mariage qu'on dit être en traité entre sa fille Guadagnola et le Duc Corsia frere du Cardinal ait son effet.

Les lettres de Naples nous apprennent l'entrée publique du nouveau Vice-Roy Comte d'Arrach qui a ce que les mêmes assurent a été des plus magnifiques. Le dit Comte d'Arrach en prennant les rênes du gouvernement de la Vice-Royauté a confirmé tous

les droits

do najwyższego stopnia szczęścia i pomyślności.

Książę Paganica który jako się zdawało, utracił był nadzieję purpury za dawnego świętego Papiestwa, może ją odzyskać za teraźniejszego, jakkolwiek będzie, ~~prawie~~ jeżeli potajemnie, które jak mówią, układa się, z córki swej Guadagnola, z Księciem Corsia, bratem Kardynała, przyjdzie do skutku.

Listy z Neapolu donoszą nam o uroczystym wjeździe nowego Vice-Króla, Hrabiego d'Arrach, mającym być według tychże listów, nader okazałym. Hrabia d'Arrach obejmując ster rządów Vice-Królestwa, zatwierdził wszystkie myśli swego poprzednika Hrabiego d'Almenara,

zapewniającego

les decrets de son Antecesseur le comte d'Almenara qui a exercé proInterim la charge de Vice-Roy, entre les quels celuy, fait aux Religieux des couvents des Clercs reguliers Theatins, qui porte, a ce qu'on dit, qu'ils ne doivent aucunement obéir [pour leurs superieurs les Prevots elus du General Pinelli, mais au contraire] ni reconnaitre qu'ils doivent être soumis sous l'obeissance de ceux nommés, ensuite des ordres de Sa Majesté Imperiale du sud.t Comte Almenara; cause entre les communautés de ces Religieux de tres grandes brouilleries et desunions, et cela par rapport que le Pape a fait de son propre chef General de cet ordre le sud.t Père Pinelli, sans laisser aux Religieux la liberté de l'élire. On assure que le même s'en suit dans l'ordre des Carmes dechaussés aussy pour la même raison.

Zajmującego tymczasowo Urząd Wice-Króla, i pomiędzy innemi, zatwierdził wyrok Duchownym Klasztorów regularnego Klaru Teatynów, stanowiący jak mówią, aby nie byli posłuszni ani uznawali za swych przełożonych, wybranych przez Generała Pinelli, ale tych których w skutku postanowienia Jego Cesarskiej Mości, obrał Hrabia Almenara; co stało się powodem wielkich zamieszań i niezgód pomiędzy temi zgromadzeniami Duchownych; a to dla tego że Papież sam mianował Generałem tego zgromadzenia wspomnianego Ojca Pinelli, odmawiając Duchownym wolności wyboru od siebie. Powiadają że toż samo się dzieje ze zgromadzeniem Karmelitów bosych, i równie z tejże samej przyczyny.

Au commencement de cette semaine le Pape a fait intimer au Cardinal Barberini de ne plus paroitre au Palais ni dans un autre endroit où Sa Sainteté pourra se trouver et cela pour avoir fait marier et consumer le mariage de sa Niece, fille du defunt prince Barberini, qui n'a pas encore douze années completes, avec le fils ainé du Prince Colonne Carboniano. Cette nouveauté contre un Doyen du St College fait du bruit parmi le St College.

Le Card. St Clement n'est pas encore retourné en ville; il continue toujours son séjour à Vobin.

Les lettres d'Allemagne qui manquerent la semaine passée n'arriveront qu'au commencement de celuy par estafette, celles que j'ay receues de la Cour de Sa

Na początku tego tygodnia Papież kazał oświadczyć Kardynałowi Barbariniemu, aby się niepokazywał w pałacu, ani w innem miejscu gdzie by się Jego Świątobliwość znajdowała, a to dla tego, że wydał za mąż, z dokonaniem małżeństwa swoją synowicę, córkę nieboszczyka Księcia Barbariniego, niemającą jeszcze dwunastu lat skończonych, za starszego syna Księcia Colonny Barboniano. Nowość ta, dla dziekana świętego Kolegium, przykro się rozeszła pomiędzy świętym Kolegium.

Kardynał St Clement niewrócił dotąd do miasta; ciągle przebywa w Wobin.

Listy z Niemiec, które chybiły przeszłego tygodnia, przyszły dopiero na początku teraźniejszego sztafetą; odebrane ode dworu J. K. Mości są z 29. 9bra: donoszą mi one że J. K. Mość ciągle bawi w

Majesté sont du 21. 9bre, elles m'apprennent que Sa Mté continuoit encore son séjour à Moritzbourg en bonne santé recouvrant ses forces et vigueur; cette Cour à laquelle j'ay partagé cette nouvelle m'en a temoigné beaucoup de satisfaction, m'assurant qu'à l'occasion des présentes fêtes de Noël et de la prochaine nouvelle année Sa Sainteté et le sacré College feroit des voeux pour la prosperité et longue conservation de Sa Majesté et de Sa Royalle famille.

Comme les mêmes lettres m'apprennent la prochaine disposition où etoit l'affaire de la remotion des soldats des Biens de l'Abbaye Coprivnica, que Mgr le Comte Poniatowski ordonneroit aussitot qu'il se voit mis en possession du commandement des armées de la couronne, j'en ay d'abord porté la nouvelle

Moritzburgu w dobrém zdrowiu, przychodząc do sił i krzepkości; dwór tutejszy, któremu o tem doniosłem, oświadczył mi z tego powodu swoje ukontentowanie, zaręczając mnie że z okoliczności nadchodzących świąt Bożego Narodzenia i nowego roku, Jego Świątobliwość i święte Kolegium, zaniosą modły o pomyślność i długie życie J. K. Mości i całej Królewskiej Jego rodziny.

Ponieważ też same listy doniosły mi o dobrej stopie na której stoi sprawa względem odwołania Wojska z majątków Opactwa Koprzywnickiego, którem odwołaniem natychmiast zarządzi J. W. Poniatowski skoro tylko obejmie dowództwo nad armiją Koronną; przeto zaraz uwiadomiłem o tem Kardynała Sekretarza Stanu, oraz innych

au Cardinal Lercari Secretaire d'Etat, et autres Ministres de Sa S.té, lesquels m'ont dit qu'ils n'en avoient encore rien appris de Mgr le Nonce, ils m'ont toujours assurés que ce fait étant suivi, contribueroit beaucoup à disposer amiablement les autres matieres qui étoient sur le tapis pour la conclusion de l'accord projetté, ayant à cette occasion representé à ces Ministres ce que Mgr le Nonce Comte de Lagnasc m'écrit des assurances, qu'on luy avoit données pendant son sejour icy, que suivant l'accord projetté, on laisseroit à Sa M.té la libre nomination sur toutes les Abbayes du Royaume. Le Card. Lercary et Mgr Riviera m'ont bien confirmé la même chose, entendant parler de celles des Abbayes qui seroient accordées in commendam, mais non pas de celles qui retoient in titulum, vu que celles là se faisant par l'election des moines la nomination ne pouvoit avoir

JMci Ministrom Jego Świątobliwości, którzy oświadczyli mi że niewiedzą nic jeszcze o tem od JMci Nuncyusza: ale zapewniali mnie, że jeśli w istocie, takowa rzecz ma, to przyczyni wsposobić to i inne sprawy na stole będące do możliwego a pożądanego pojednania; Przy tej sposobności napomknąłem Ministrom, że Hrabia de Lagnasc pisał do mnie o zapewnieniach, danych mu w czasie tu jego bytności, jakoby wskutku zamierzonego pojednania, dana być miała J. K. Mości moc wolnego wyboru na wszystkie Opactwa w Królestwie. Kardynałowie Lercari i Riviera potwierdzili też rzecz samą, ale że tylko była mowa o Opactwach udzielonych in commendam, a nie o zostających in titulum, z powodu, że te ostatnie przechodzą przez ~~wybór~~ głosowanie mnichów, przeto nie może nominacya miejsca tam

avoir lieu, ce sont Mgr les sentiments de sad. Ministres.

J'implore Mgr etc. etc.

le B. Puget.

mieć nie mogę.

Upraszam J. W. Pana,

etc. etc.

Puget.

List 63.

Rome, ce 1. Janvier, 1729.

Mgr,

Par mes precedentes du 13. et 20. 9bre, j'eus l'honneur de signifier à V. Ex. que l'absence du Cardinal St Clement au quel la Depeche de Sa Majesté sur le précis des demandes que Sa Majesté et la Nation font à cette Cour, pour parvenir à un concordat ferme et stable, étoit adressée, que j'avois remise à Son Eminence Mgr le Cardinal Alexandre son frère, du quel en l'absence du premier, je me sers ordinairement pour avoir connu en luy l'attachement et zèle pour les interets.

Rzym, 1. Stycznia, 1729. r.

J. W. Panie,

Poprzedniemi listami memi z 13 i 20. 9bra, miałem szczęście donieść J. W. Panu, że o nieobecności dotąd Kardynała St Clement, do którego adresowaną była Depesza J. K. Mości względem treści żądań J. K. Mości i Narodu, zaniesionych do tutejszego dworu, celem mocnej i trwałej zgody, że depeszę tę wręczyłem Xsiu Aleksandrowi, bratu tegoż, którego w nieobecności pierwszego, zwykle używam, dla poznanej jego przychylności i gorliwości dla inte-

de la Nation, il opera effectivement en execution des ordres royaux de Sa Majesté avec beaucoup d'empressement et attention auprès de la Congregation Consistoriale super rebus Poloniae, comme V. Ex. aura eu la bonté de voir dans ma precedente du 27. 9bre, et comme j'informois en même tems par lettre Mgr le Cardinal St Clement de la depeche que j'avois reçue de Sa Majesté pour luy et comme quoy en son absance je l'avois remise à Son Eminence Mgr le Cardinal son frère, par rapport que la Congregation dans la quelle on devoit resoudre sur les precis de susdites Demandes de Sa Majesté étoit imminente, et ne me permettoit pas de pouvoir attendre son retour comme j'aurois souhaitée, je l'informois ensuite de la tenue de la Congre-

ściach polskich wszczętej rzeczy, sprawił się on wykonaniem Królewskich poleceń J. K. Mości z wielką usilnością i rozwagą przy Kongregacyi Konsystorialnej super rebus Poloniae, jak to J. W. Pan łaskawie zobaczyć może i widziałeś w przeszłym moim liście z 27. 9bre, oznajmując że osobnym donosiłem listem Kardynałowi St Clement w tymże samym czasie że odebrałem od niego Depeszę od J. K. Mości, i że wręczyłem ją Kardynałowi, bratu jego, dla tego że Kongregacya na której miała się rozstrzygnąć rzecz o treści wymienionych żądań J. K. Mości, była bardzo ważna, i niepozwalała czekać na jego powrót tak jak sobie tego życzyłem; donosiłem mu potem o odbytej Kongregacyi, tudzież o ukaranej względem niej tajemnicy, co nam oba Kardynałem Aleksandrem odejmowało mo-

gation et du secret imposé à la ma-
nière ce qui auroit ôté au Cardinal
Alexandre son frère et à moi le mo-
yen de pénétrer ce qu'on y avoit
pu répondre.

J'ai présentement Mgr l'hon-
neur d'humilier à V. Ex. copie de
la traduction de la lettre que ce Car-
dinal m'a écrit en réponse ci-jointe
lit. A. Son retour est encore incer-
tain quand il s'en ira par rap-
port qu'il dépend du tems auquel
le Pape prendra la résolution de don-
ner les douanes de ses états à
ferme; comme le Cardinal St Cle-
ment considère cette résolution pré-
judiciable au public et au Pape
même, il ne veut point se trouver
à Rome lorsqu'elle aura son ef-
fet, ne voulant pas s'y opposer
ni l'approuver.

ności dowiedzenia się co się na niej
stało.

Obecnie mam honor załączyć J.
W. Panu kopię przetłumaczoną, tegoż
listu pisanego do mnie przez tegoż
Kardynała w odpowiedzi, lit. A. Nie-
wiadomo jeszcze kiedy jego powrót
nastąpi, bo to załęży będzie od tego
kiedy Papież postanowi wypuścić
komory swoich państw w dzierżawę.
Ponieważ Kardynał St Cle-
ment znajduje to postanowienie
szkodliwym dla ogółu jako dla
samego Papieża, niechce pod tę
porę znajdować się w Rzymie,
kiedy ono wejdzie w skutek, nie
mając chęci ani się temu sprze-
ciwić ani przychylić na to.

Listy z Niemiec mające
przyjść przeszłego tygodnia, nade-

Les lettres d'Allemagne qui devoient arriver la semaine passée ne sont parvenues qu'au commencement de celle ci par une estaffete; celles de la Cour de Sa Majesté sont du 6. Xbre, par les mêmes j'apprend qu'on y attendoit la premiere poste la nouvelle que Mgr le Comte Poniatowski seroit arrivé à Leopol et auroit pris possession du commandement des Armées de la Couronne; et ensuite ordonné la remotion des Soldats des Biens de l'Abbaye de Coprisnica. Mgr le grand Marechal m'a aussi ecrit du 1. Decembre; que lui et les autres Ministres ses Collegues, avoient fait à la requisition de Mgr le Nonce, tout ce qu'ils pouvoient contribuer à acquerir la bienveillance et faveur de Sa Sainteté pour les interêts de la Republique. Comme ces nouvelles

doszły dopiero na początku teraźniejszego sztafetą; listy od dworu J. K. M. są 26. Xbra; przez nie dowiaduję się że pierwszą pocztą spodziewano się dowiedzieć, o J. W. Xcia przybyciu J. W. Poniatowskiego do Lwowa, i o objęciu przez niego dowództwa nad Wojskiem Koronnem, a natychmiast o rozkazaniu odstania Żołnierzy z Majątków Opactwa Koprzywnickiego. J. W. Marszałek Wielki donosi mi także pod 1mo Grudnia, że on wraz z innemi Ministrami, Kollegami swemi, po odebraniu odezwie Mon Nuncjusza, wszelkich usilności dołożyli aby pozyskać łaskę i względy Jego Świątobliwości dla interessów Rzeczypospolitej. Ponieważ wiadomości te wielce obchodzić mogą dwór tutejszy, niecierpliwie oczekuję

nouvelles sont fort intéressantes pour cette Cour qui attend avec impatience la rémotion du sequestre de la sud.te Abbaye de Coprzvinica, j'en ai aussitôt informé le Card. Lercari et Mgr Riviera; l'un et l'autre m'ont témoigné les apprendre avec satisfaction, et ils m'ont assuré qu'ils la communiqueront à Sa Sainteté et à leurs autres Collegues, mais qu'ils le feroient avec beaucoup plus de contentement pour Sa Sainteté et le Sacré Collège, lorsqu'ils pourroient le faire avec positive assurance que la sud.te rémotion aura eu son effet.

J'ai aussi pénétré que Mgr le Nonce doit avoir écrit au Secretaire d'Etat, que Mgr le Comte Poniatowski l'auroit assuré de la sud.te rémotion du sequestre de

oczekującą usunięcia Konfiskaty z tegoż Opactwa Koprzywnickiego, zaraz zawiadomiłem o tém Kardynałów Lercari i Riviera; oba radzi byli z tego, zaręczając mnie że całą wiadomość tę Jego Świątobliwości i innym swoim towarzyszom, ale że przyjemniej byłoby dla Jego Świątobliwości i Świętego Kollegium, gdyby mogli z całą pewnością od nich donieść się, że z dzięcie pomienionej Konfiskaty rzeczywiście nastąpiło.

Dowiedziałem się również że Mor Nuncyusz pisał do Sekretaryata Stanu, jakoby J. W. Poniatowski miał go uwiadomić o zdjęciu tej że Konfiskaty z Opactwa Koprzywnickiego jako

l'Abbaye Czerwinica aussitôt qu'il se seroit mis en possession du commandement des armées de la Couronne; dont le Nonce étoit assez en recevoir la nouvelle par la réception des premières lettres du Comte Poniatowski. Ainsi cette Cour attend avec grande impatience la susdite nouvelle, par la quelle Mgr le Nonce espère pouvoir puis après terminer heureusement les autres matières touchant le Concordat que Sa Majesté et les Ministres souhaitent conclure avec cette Cour.

En suite de ce que j'eus l'honneur de représenter à V. Ex. par ma précédente du 18. du courant, que le Pape vouloit nommer Évêque in partibus un certain Religieux Polonois, Franciscain, dont je n'avois pu pénétrer le nom, ni de qui recommandé, par

tylko objęcie dowództwa nad Woyskiem Koronnem, o czém spodziewał się Nuncyusz jako sam mówił, odebrać wiadomość najpierwszym listem od J. W. Poniatowskiego. Dwór zatem tuteyszy z wielką niecierpliwością oczekuje tey wiadomości, która ma dać nastąpić Nuncyuszowi nadzieję umyślnego załatwienia innych okoliczności tyczących się Konkordatu, które J. K. M. i Ministrowie zawrzeć z tym pragnął zdaniem tuteyszym.

W dalszym ciągu tego, co miałem zaszczyt J. W. Panu donieść w przeszłym moim liście z 18. b. m. iż Papież mianować chciał Biskupem in partibus jakiegoś Zakonnego Polskiego Franciszkana, którego nazwiska dowiedzieć się

elle ci j'aurai celui d'annoncer à V. Ex. que celui ci a été recommandé à Sa Sainteté par l'Evêque de Livonie pour être son Suffragant; mais à ce qu'on m'assure, le Pape ne l'élevera pas actuellement à cette dignité, mais le declarera Evêque in partibus, que pour avoir soin des Missions de Livonie; il s'appelle Joseph Antoine Lodzinski, et pour le declarer Evêque on n'attend que les documents, comme quoi ce Religieux pourra s'entretenir honnetement en Evêque moyennant que ses parens lui assureront un revenu suffisant, comme ils doivent d'être declarés vouloir faire.

Dans cette semaine le Courrier ordinaire de Venise a apporté les lettres d'Allemagne, par consequent celles de la Cour de Sa Majesté, elles sont du 13. Xbre et par les mêmes

niemogłem, równie przez kogo był polecony, zawiadamiam go niniejszym, że tenże polecony był Jego Świątobliwości przez Biskupa Inflanckiego, jako swoyo Suffragana; ale mówią że Papież inaczey niepotwierdzi go Biskupem in partibus, tylko wtedy jako dla pilnowania Missyi w Inflantach; nazywa się Józef Antoni Lodzinski, a z potwierdzeniem go na Biskupa oczekują na papiery, zapewniające mu uczciwe utrzymanie się na Biskupstwie, dostatecznym dochodem, przez rodziców mu zaręczonym.

Wciągu tego tygodnia zwyczayny Kurier z Wenecyi przywiózł listy z Niemiec, a tem samem i listy od dworu J. K. Mci z 13. Xbra, z których dowiaduję się że J. K. Poniatowski przybywszy niedawno do Lwowa, pozni-

j'apprends que Mgr le Comte Poniatowski étoit heureusement arrivé à Leopol, et y avoit été reçu avec applaudissement par une bonne partie des officiers de l'armée, qui lui étoient venu à l'encontre; et que d'abord après avoir pris possession de la charge de Regimentaire, avoit ordonné la remotion des soldats de l'Abbaye de Coprivnica. Comme cette nouvelle étoit fort intéressante pour cette Cour, j'en ai d'abord informé le Cardinal Lercari et Mgr Rivera, lesquels en avoient été aussi prevenus par les lettres de Mgr le Nonce, et ils m'ont assuré que ce seroit pour Sa Sainteté un complément de toute satisfaction pour la nouvelle année, et qu'elle feroit aussi un très bon effet pour l'heureuse conclusion de l'affaire

tany był tam radośnie przez wielką także część oficerów Armii, na przeciw niego wyszłych, i że skoro tylko objął władzę Regimentarską, natychmiast zarządził odwołaniem wojska z Opactwa Koprzywnickiego. Ponieważ wiadomość ta nader dwór tutejszy obchodziła, doniosłem o niej zaraz Kardynałom Lercari i Rivera, którzy uprzedzeni już o tem Mor. Nuncyusza listami swemi, oświadczyli mi oni że to najmilsze [będzie] byłoby dla Jego Świętobliwości powinszowanie nowego roku, a razem zbliżenie szczęśliwego zakończenia ogólnej sprawy Jus-Patronatu, byle tylko Naród zechciał umiarkować [rozumienia] żądania swoje, [objęte] zaniechawszy wstrzymując [na-] dramatu żądań, obra- żających [illegible]

de l'affaire Générale du Juspatronat, pourvu que la Nation veille se modérer dans les prétentions spécifiées dans le précis de douze demandes qui blessent directement et l'Immunité Ecclesiastique et les Droits du St Siège. Les deux Ministres m'ont de nouveau exagéré que si le Ministère voulait un peu reflechir sur le concordat proposé par cette Cour, il trouverait certainement toute la convenience de la République.

Par les mêmes lettres de la Cour de Sa Majesté, on m'informe de la mort de Mgr Kiszka, Métropolitain Grec en Pologne, et Mgr le Comte de Lagnasco m'ordonne au nom de Sa Majesté de veiller auprès de cette Cour, afin qu'on ne fasse ici aucune démarche prejudiciable au droit

nienaruszających
~~ukrainających~~ naogólnie i przywileje Duchowieństwa i prawa Stolicy Apostolskiej. Oba Ministrowie powtarzali znowu, że gdyby chciało Ministerium zastanowić się nad Konkordatem od tutejszego dworu proponowanym, zaprawdę znalazłoby zupełnie dogodnym dla Rzeczypospolitej.

Przez tę listy ode dworu J. K. M. zawiadomiono mnie o śmierci JMcia Kiszki, Metropolity Greckiego w Polsce, a Hrabia de Lagnasco polecił mi w imieniu J. K. M. zapobiedz aby żadnego u tutejszego dworu nie czyniono kroku ~~przeciwnego~~ sprzeciwiającego się prawu nominacyi Najjaśniejszego Pana i Korony, albowiem ute-

de nomination de Sa Majesté, et de la Couronne, étant constant que les Métropolitains Grecs doivent être nommés par Sa Majesté. En exécution des ordres de Sa Majesté j'ai déjà prévenu le Cardinal Lercari et le Card. Albani et la semaine qui vient j'irai aussi chez Mgr Ruspoli Secrétaire de la Congrégation de Propaganda fide, pour que cette Congrégation en soit aussi prévenue. J'ai appris que Mgr le Nonce avoit écri au Secrétaire d'Etat touchant le titre d'Excellence, qu'il croyoit devoir refuser à Mgr le Vice-Chancelier de la Couronne en suite de aucunes instructions qu'on donne réguliérement à tous les Nonces de ne prétendre d'autre titre d'Excellence et de ne le donner aussi à aucune personne d'Eglise.

zapewnienie do J. K. M. należy wybór Metropolitów Greckich. W zadosyć uczynieniu rozkazom J. K. M. uprzedziłem o tem Kardynałów Lercari i Albaniego, a na przyszły tydzień pójdę sam do Mgra Ruspolego, Sekretarza Kongregacyi Propagandy fide, aby równie tę Kongregację zawiadomić o tem. Dowiedziałem się, że Mgr Nuncyusz pisał do Sekretariatu Stanu, o przydomku tytułu Excellencyi, którego rad by się obowiązkiem odmówić J. W. Wice-Kanclerzowi Koronnemu, w skutku dawniejszych poleceń, jakie nieprzestaje odbierać Nuncyusz, aby tego tytułu się nie wymagali sami i niedawali od siebie żadnej osobie Kościoła. Również dowie-

J'ai aussi pénétré qu'en réponse à Mgr le Nonce on avoit laissé à son arbitre de donner ou refuser le sudt titre d'Excellence à Mgr le Vice-Chancelier, en vertu de quoi d. Mgr le Vice Chancelier traite, comme il est vraysemblable Mgr le Nonce avec le titre d'Excellence. Mgr le Nonce devrait aussi le traiter également d'Excellence. C'est le sentiment de quelques uns des Cardinaux avec lesquels j'ai parlé sur cette matiere.

Mgr, le tems approche à ce qu'on m'écrit que se doit tenir le Senatus Consilium; ayez la grace Mgr de vous souvenir de moi pour une augmentation de mes appointements, ceux que la Republique m'accorde presentement étant trop mediocres pour que je puisse servir efficacement.

J'implore Mgr etc. etc...

le B. Puget.

Dowiedziałem się, że w odpowiedzi Nuncyuszowi, dano mu do woli przyznawania lub odmawiania tegoż tytułu Excellencyi J.W. Wice-Kanclerzowi, na mocy czego, jeśli J.W. Wice-Kanclerz tytułować będzie, co jest podobnem, Excellencyą, tego Nuncyusza, Mos Nuncyusz równie nieodmówi mu podobnego tytułu. Takie jest zdanie niektórych kardynałów, z którymi mówiłem w tym przedmiocie.

Zbliża się czas J.W. Panie, w którym jak mówiono mi, odbyć się ma Senatus Consilium; racz przeto J.W. Pan pamiętać o powiększeniu płacy mojej; albowiem obecnie przez Rzeczpospolitą udzielana mi, nadto jest szczupła abym się użytecznie mógł jej służyć.

Upraszam J.W. Pana

itd. itd.

Puget.

Kopia Lit. A.

La traduction de la lettre du Card. St Clement au B. Pugot. le 16. Xbre, 1728.

Quoique je ne sache point précisement le resultat de la Congregation qu'on a tenue super rebus Poloniae, je trouve cependant fort bien des articles, que Vous m'avez envoyé qu'il ne peut pas avoir été trop heureux. Je Vous confesse que je n'entre jamais conseiller de les présenter tels, qu'ils sont, sans en avoir auparavant fait à la Cour, et à ses Ministres une sincère représentation des méchantes conséquences qui en pouvoient deriver. Vous qui connoitrez fort bien le pays, pourrez facilement connoitre si je dis la verité; ce qui me deplait, c'est que le monde sera toujours d'opinion, que les brouille-

Tłumaczenie listu Kardynała St Clement do pana Pugot. 16. Xbra, 1728. r.

Jakkolwiek nie niewiem o wypadku odbytéj Kongregacyi super rebus Poloniae, wnoszę atoli z artykułów, jakie mi Waćpan załączyłeś, że niekoniecznie musiał być pomyślny. Wyznaję Waćpanu że nie miałbym nigdy rady przedstawiać podobnych artykułów bez uprzedniego wystawienia dworowi i Ministrom jego, o niedobrych skutkach wynikających stąd mogących. Waćpan który dobrze znasz kraj, łatwo pojmiesz my[śl] mą, [Niedobrze jest,] że świat zawsze przyzna, że kłótnie z Rzymem [w]ynikaniem były tylko ~~[illegible]~~ [poronem,] albowiem

brouilleries avec Mgr Lantini n'étoient qu'un pretexte, vû que tous les pas qu'on faisoit ne servoit, que pour gagner quelque chose sur les droits du St. Siege, puisqu' on connoit assez par les instances qu'on fait aprésent, et les quelles n'ont rien à faire avec la conduite du Nonce passé, que celui ci étoit appuyé de toutes raisons, et en effet qu'ont à faire les Bulles qu'on expedie à Rome, avec Mgr Lantini qui étoit en Pologne, et his similia. Je dis cela pour satisfaire à mon devoir, qui est de dire la verité, et afin que Vous puissiez écrire franchement que c'est là mon sentiment, et finalement parce que je prevois fort bien, que la demande des choses qui ne sont point dües, fera que la République

albowiem wszystko w každym ow wzmiankowym kroku chciano coś urwać z praw Stolicy Apostolskiey, wszakże łatwo widzieć y można z próśb obecnych, które nie wspólnego niemaią z postępowaniem dawnieyszego Nuncyusza, że on się opierał na słuszności; i zaprawdę, co wspólnego Bulle z Rzymu wysyłane, z Mgrem Lantinim będącym w Polszcze i his similia. Mówię to dla zadosyć uczynienia obowiązkowi memu, który jest, mówić zawsze prawdę, i dla tego, iżby Waćpan otwarcie mógł donieść że takie jest moje mniemanie i na koniec, że przewiduię że wymaganie, nienależących się wymagań rzeczy, to sprawi, że Rzecz pospolita nieosiągnie nowa

n'ait point ce qu'on pouvoit lui procurer. Vous vous souviendrez de ce que je vous ai tant de fois dit, que Mrs les Polonais se repentiront un jour d'avoir laissé échapper le parti qu'on leur a offert sur les Abbayes, parce que les tems changent tous les jours, et ce qu'on peut obtenir à présent avec facilité, pour l'avenir, peut être sera difficile, et presque impossible.

tego, coby wyrobić sobie dla niej można było. Przyznaje to sam Wać Pan, co mu tylekroć mówiłem, że Panowie Polacy pożałują kiedyś tego, że stracili to, co im dawano wzamian za Opactwa, bo czasy codziennie zmieniają się, a co łatwo wyjednać dziś, owinąć, na przyszłość będzie może być trudniem i prawie niepodobnem.

List 64.

Rome le 15. Janvier, 1729.

Mgr,

En suite de ce que j'eus l'honneur d'humilier à V. Ex. par ma précédente de la semaine passée au sujet de la Metropolie de Russes à laquelle il avoit plu à S. Mté nommer Mgr Szeptycki, lorsque

Rzym, 15. Stycznia; 1729. r.

J. W. P.

W dalszym ciągu tego, co miałem zaszczyt donieść J. W. Panu w przeszłym liście z zeszłego tygodnia, w przedmiocie Metropolii Ruskiej, którą podobało się J. K. M. obrać księdza Szeptyckiego, Biskupa

Evêque Grec de Léopol, j'aurai celui de lui représenter que Mgr le Cardinal Livizzani obtint de Sa Sainteté, comme il m'avoit promis, que les Cardinaux Albani et Caraffa s'interaient à la Congregation particulière de Propaganda fide, qui devoit connaître et résoudre sur le fait de la susd. Métropolie, et cette Congregation est destinée pour lundi qui vient.

Après que le Card. Albani eût reçu l'ordre d'intervenir à la susd. Congregation, il voulut avant la tenue de la même, savoir les oppositions qu'on y pouvoit produire contre la personne de Mgr Szeptycki, il apprit qu'elles consistoient en trois points: 1° on soupçonnoit sa personne en fait de Religion, 2° qu'il n'avoit pas été canoniquement élu par le Col-

przez Greków Lwowskim, obecnie zawiadamiam JO., że Mor Kardynał Livizzani wyrobił u Jego Świątobliwości, jak to przyrzekł mi, że Kardynałowie Albani i Caraffa należeć będą do Kongregacyi szczególnej Propagandy fide, mającej rozpatrzeć i wyrzec ~~rozwiązać~~ w okoliczności pomienionej Metropolii; Kongregacya ta zasiadać ma w przyszły poniedziałek.

Kardynał Albani odebrawszy polecenie zasiadania na tej Kongregacyi, żądał przed jej posiedzeniem wiedzieć, jakie są zarzuty przeciw Księdzu ~~ewentualnych wymierzonych Księdzu~~ Szeptyckiemu; i dowiedział się że zarzuty te w trzech punktach są zawarte: 1° Podejrzany jest co do wiary, 2° że niebył Kanonicznie obrany przez Kolegium Biskupów Greckich, lub, że w Kongregacyi Propagandy fide więcej wydała wyroków stanowiących, a jakoby Biskupi

lège des Evêques Grecs, ou qu'il
y avoit plusieurs decrets de la Con-
gregation de la Propagande fide,
qui ordonnoient que les Evêques
et Abbés Grecs ne devoient procéder
à aucune élection soit de Métro-
polite et autre Evêque sans préala-
blement en avoir reçu la permission
et l'ordre de la sudte Congregation,
ce qui n'ayant pas été observé
dans le cas présent de Mgr Szep-
tycki, on prétendoit que son élection
n'étoit pas légitime, et faite tu-
multuairement, 3° qu'il n'étoit
pas de l'ordre des Basiliens. Sur
les susdtes oppositions qu'on faisoit
à Mgr Szeptycki, Mgr le Cardinal
vouloit conférer avec le père Ra-
danoski, qui a soin des affaires, et
de l'expedition de Mgr Szeptycki,
et avec moi. A la première oppo-
sition

i Opaci Greccy, niemieli wpły-
zarządzać żadnym obiorem będź
Metropolitalnym będź Biskupim,
bez uprzedniego w tym pozwolenia
i rozkazu tejże Kongregacyi; co
gdy niebyło zachowanem w obec-
nym przypadku Xiędza Szeptyckie-
go, przeto twierdzą, że obiór tegoż nie
jest prawnym, bo niebył całkowi-
tym, 3° że nienależał do zgromadze-
nia Bazylianów. Nad zarzutach
tych, Xiędzu Szeptyckiemu uczynio-
nych, Mor Kardynał rozmówić się
pragnął z Ojcem Radanowskim,
trudniącym się interesami co raz
ześnymi interesami Xiędza Szep-
tyckiego i wyprawieniem onych.
Na pierwszy zarzut, co do wiary,
Xiędzu Szeptyckiemu uczyniony,
Ojciec

opposition du soupçon qu'on avoit
de la Religion de Mgr Szeptycki,
le père Radanowski représenta que
le procès formé par Mgr le Nonce
en faveur de Mgr Szeptycki et la
profession de la foi de même, de-
voient être suffisants de lever tout
soupçon qu'on pouvoit avoir de
la personne de Mgr Szeptycki.
J'ajoutois à cela comme quoi
j'avois reçu des ordres de la Cour
de Sa Majesté du 4. 7bre de l'an-
née passée, par lesquels Mgr Szep-
tycki étoit suffisamment justifié
contre ce soupçon, par rapport que
les ordres certifioient que cet E-
vêque ayant tous ses parents de
Rite latin zélés et bons Catholi-
ques et étant le seul de la famille
du Rite Grec, on ne pouvoit en
aucune manière avoir le moindre

Ojciec Radanowski odpowiedział,
że zaczęte śledztwo przez Mgra
Nuncyusza względem Księdza Szeptyc-
kiego i wyznanie wiary onego, do-
stateczne być powinny na usu-
nięcie wszelkiego pod tym względem
podejrzenia przeciw niemu. Do-
dałem jeszcze do tego zmój strony, że
odebrałem zawiadomienie od J.
K. M. 24. 7bra. roku zeszłego, je-
ko Ksiądz Szeptycki usprawiedliwio-
ny był co do tego zarzutu, albowiem zpowodu
zawiadomienie to zaświadcza że
wszyscy krewni Biskupa tego są
wyznania Łacińskiego, dobry i gor-
liwi Katolicy, a że on sam jest
greckiego wyznania, dla tego nie
można na żaden sposób po-
sądzić go, jakoby żadnej nie-
miał wiary. Okazałem kor-

soupçon de la personne sur le
fait de la Religion. Je présentai au
Cardinal un extrait des dits ordres.
A la seconde opposition à laquelle
le Père Radanowski ne saurait
quoi répondre; je représentai au
Cardinal que la M^té ayant un droit
incontestable de nommer les Mé-
tropolitains, supposé encore que
l'élection du même but une con-
dition nécessaire que la nomination
de la M^té suppléait suffisamment
au défaut de l'élection. A l'é-
gard de la troisième le Cardinal,
le Père Radanowski et moi, nous
convinmes, qu'une fois qu'il
était depuis plusieurs années
Évêque uni de Léopol, il s'ensui-
vait qu'il avait dès lors embras-
sé la Religion des Basiliens et
par conséquent devait être pré-

dynałowi mylnego zpomnionego
polecenia. Na drugi zarzut, na który Ojciec
Radanowski niewiedział co odpo-
wiedzieć; oświadczyłem Kardynałowi,
że J. K. M. niezaprzeczone ma
prawo mianowania Metropoli-
tów, przypuściwszy nawet że wybór
tegoż był koniecznym warunkiem,
tedy nominacya J. K. Mości u-
zupełnia niedostateczność wybo-
ru. Co do trzeciego, Kardynał,
Ojciec Radanowski i ja, wszy-
scy trzej zgodziliśmy się na to, że
kiedy już od kilku lat był on
Biskupem Greckim Lwowskim,
stąd wypływa że tem samem był
przyjął wyznania Bazyliańskiego,
a zatem uważany być ma obo-
wiązany jako ostatecznie tegoż wy-
znania. Dostatecznie zadowolony,

sentimens considéré comme fils
de cet ordre. Toutes ces raisons ayant
suffisamment satisfait le Card. Lib-
bani, il nous assura qu'il s'en ser-
viroit de son mieux dans la Congré-
gation, mais il nous dit, qu'il n'étoit
pourtant pas sans crainte, par rap-
port qu'il étoit informé que plusieurs
Cardinaux de la Congrégation de Pro-
paganda fide, étoient fort portés
pour l'Archevêque de Polock, qu'
on vouloit établir Administrateur
de la Métropolie, soit en faisant
partir, ou en lui donnant l'authorité
de faire exercer cette administration par
son officier, ou Vicaire Général, que
l'administration que Mgr le Nonce a-
voit établie en la personne de Mgr
Szeptycki avoit été reprouvée. Le Car-
dinal nous dit encore, qu'il craignoit
fort que la Congrégation n'ordonna

powodami temi zaręczył nas
Kardynał, że ile będzie mógł,
użyje onych na Kongregacyi,
ale razem powiedział, że w tym wy-
padku nie jest bez obawy, albowiem
dowiedział się że wiele Kardynałów
z Kongregacyi Propagandy fide
są przychylniejsi Arcybiskupowi
Połockiemu, którego chcieli zrobić
Administratorem Metropolitalnym,
chcąc go albo zaraz wyprawić,
albo dać mu władzę ~~rządzenia~~ zawiadywania
tą administracyą przez podwład-
nego lub Generalnego Wikaryusza,
twierdząc że daną Administracyą przez
Nuncyusza księdzu Szeptyckiemu
odmienioną zupełnie. Kardynał po-
wiedział nam jeszcze, że mocno
się lęka aby Kongregacya nie
poleciła Biskupom Ruskim

aux Evêques Ruthes de procéder à une nouvelle élection du Métropolitain et cela par rapport, que le cas de la Coadjutorie ne subsistoit plus, et qu'en ce cas, il étoit résolu de ne point présenter la nomination à Sa Majesté, que le feu Radanowski lui avoit Remise, pour ne pas entrer dans un engagement de devoir la soutenir, sans une préventive assurance de pouvoir réussir, supposé que la Congrégation de Propaganda fide eût des Raisons valables et solides de faire une telle ordonnance. Je pris la liberté de représenter à ce Cardinal, que je ne voulois pas combattre sa résolution, mais qu'ayant de nouveau Reçu des ordres de Sa Mté par la voie de Mgr le Vice-Chancelier de devoir en toute manière soutenir la nomination de Sa Mté en faveur de Mgr Szeptycki, que

Sa Mté

zarządzenia ~~nowego~~ nowego obrania Metropolity, a to z powodu iż Koadjutorya już nieistniała, a w tym razie postanowił nieoddawać się do J. K. M. o nominacyę powierzoną mu przez Xięcia Radanowskiego, aby uniknąć niepewności utrzymania się na niéj, niezapewniwszy się wprzód o skutku, na przypadek gdyby Kongregacya Propagandy, tak miała słuszne i ważne powody do takiego postanowienia. Oświadczyłem się powiedzieć Kardynałowi iż nie umiem sprzeciwić się jego ~~twemu~~ postanowieniu, ale iż znowu odebrałem polecenie J. K. M. przez J. W. Wice-Kanclerza, utrzymania Nominacyi J. K. M. dla Księdza Szeptyckiego, który tę Nominacyi w żaden sposób J. K. M. nie zmieni;

a on nie

Sa Mté ne changeroit en aucune manière, il me répondit, qu'il feroit bien son possible de la soutenir dans la Congregation, mais qu'au pis il procureroit, que la Congregation ne prit aucune résolution contraire, et tacheroit de la porter à en écrire a Mr Nonce, pour qu'il eut à représenter à Sa Majesté les sentiments et les raisons, qui assistent à la Congrégation.

Les lettres que j'ai reçues cet ordinaire de la Cour de Sa Majesté, sont du 27. Xbre; par les mêmes aussi bien que par celles de la semaine passée j'apprends la confirmation de la remotion du sequestre de l'Abbaye de Lupiwnica, que Mgr le Nonce a aussi particulierement exagéré à la gloire de Sa Majesté, comme je l'ai pu comprendre par les discours qu'en ont tenus les Cardinaux Lercari,

a on mi nato odrzekł, że wszelkich dołoży starań aby ją utrzymać na Kongregacyi, a w najgorszym razie postara się aby Kongregacya nic przeciwnego nie postanowiła względem, odwoławszy się pismiennie do Nuncyusza celem przedstawienia J. K. M. o jej zdaniu a raczej powodach uwzględniających tę Kongregacyą.

Odebrane listy z ostatniej poczty od dworu J. K. M. są z 27. Grudnia; przez nie tak jak przez zeszłotygodniowe dowiaduję się o potwierdzeniu odwołania Konfiskaty Opactwa Lupiwnickiego, które Mgr Nuncyusz nader wystawił chlubnie dla J. K. M. jakto zrozumiałem ze słów mówionych do mnie, Kardynałów Lercari, Olivieri, i Corradini'ego i Mgra Rivieru. Bawił ten równie

Olivieri et Corradini et Mgr Rivora. Le Prelat a aussi exagéré l'empressement que Mgrs les Grands Maréchal et Chancellier avoient temoigné pour donner cette satisfaction à Sa Sté, la louant et rendant justice à tous les autres Sujets de Pologne, qui avoient eut part à ce fait, ajoutant qu'il se flattoit de pouvoir venir à bout de ses autres négociations au sujet du Concordat sur les Jus-Patronat et Abbayes en général, ce qui comme je m'apperçois fait un très bon effet dans l'esprit des Ministres de cette Cour.

J'implore Mgr etc. etc.

le B. Puget.

wystawiał z jakim usiłowaniem J. W. Marszałek W. i Kanclerz W. pospieszyli, aby zupełnie przyjemność Jego Świątobliwości, wychwalając ich, oddając równie sprawiedliwość innym Panom Polskim, którzy wzięli udział w tej okoliczności, i dodał, że ma nadzieję szczęśliwego końca wszelkich innych negocyacyi w przedmiocie Konkordatu Jus-Patronatu i w ogólności Opactw, co jak uważałem, wielkie zrobiło wrażenie na umyśle Ministrów dworu tutejszego.

Upraszam J. W. P.

etc. etc.

Puget.

List 65.

Mgr,

En suite de ce que j'eus l'hon-

J. W. Panie,

W dalszym ciągu tego, co miałem

heur d'humilier à V. Ex. par ma précédente de la semaine passée des démarches que j'avois faites en execution des ordres royaux de Sa Majesté, touchant la Metropolie des Grecs de Pologne, j'aurai celui de lui representer que lundy au matin il y eut un congrès chez le Cardinal Alexandre Albani entre le Père Radanowski qui est Procureur des Missions des Grecs en Pologne et frère de celui qui est Superieur du College Pontifical de Leopol, et moi. Le sudt Père Radanowski presenta au Cardinal Albani plusieurs lettres tant de Sa Majesté que de Mr Szeptycki Eveque Grec de Leopol, et du defunct Mgr Kiszka Metropolitain, Le quel ensuite de contentement de Sa Majesté avoit declaré encore de son vivant pour son Coadjuteur

tem zaszczyt do nienie J. W. Pana w przeszłym moim liście z ubiegłego tygodnia, o staraniu moim wypełniając królewskie rozkazy J. K. M. względem Metropolij Greckich w Polsce, niniejszem zawiadamiam go, że w poniedziałek zrana odbyta się rada u kardynała Alexandra Albaniego, złożona z Ojca Radanowskiego, będącego Pełnomocnikiem Missyi Greckich w Polsce a bratem Superiora Kolegium Papieskiego we Lwowie i mnie. Pomieniony Ojciec Radanowski przedstawił kardynałowi Albaniemu wiele listów tyle od J. K. M. tyle of Xiędza Szeptyckiego Biskupa Greckiego Lwowskiego i zmarłego Mca Kiszki Metropolity, który za zadowoleniem J. K. M. mianował za życia swego Koadjutorem swoim Metropolitalnym wymienionego tegoż Xiędza

à la Metropolie, le sud.t Mr Szeptycki; avant de faire la lecture de ces lettres, je fis celles de l'ordre que m'avoit envoyé Mgr le Comte de Lagnasc et que j'avois reçu la semaine passée, de veiller pour que cette Cour aux instances des Grecs de Pologne et sur tout de l'Archevêque de Polock présent ici, ne fit quelques démarches préjudiciables aux droits de la Couronne de Sa Majesté, vu qu'il étoit constant que les Métropolites grecs doivent être nommés par Sa M.té. Ensuite la lecture se fit de celles des sud.tes lettres qui étoient sub volanti, ou dont on avoit envoyé copie. Par les mêmes nous vimes en connaissance que non obstant que ces lettres roulassent sur la Coadjutorie de Mgr Szeptycki à la Metropolie, la Nomination de Sa Majesté ne pou-

voit

Szeptyckiego. Przed odczytaniem jednych tych listów, przeczytałem polecenie odebrane od Hrabiego de Lagnasc w przeszłym tygodniu, nakazujące mi uważać nad tém aby dwór tutejszy, na prośby Wyznawców Greckich w Polsce a szczególnie Arcybiskupa Połockiego, obecnego tutej, nie poczynił jakich kroków przeciwnych prawom Korony J. K. M. albowiem niezaprzeczoną jest rzeczą, że Metropolici Greccy, przez J. K. M. mianowani być powinni. Następnie odczytano inne listy już to w oryginale już to w przysłanych kopiach. Z listów tych widzieliśmy dowodnie, że jakkolwiek wspominano w nich o Koadjutoryi Księdza Szeptyckiego na Metropolią, w nominacyi atoli J. K. Mości nie było bynajmniej mowy o Koadjutoryi, ale

że szczególnie

parloit pourtant point de la Coad-
jutorie, mais uniquement nommoit
pur et simplicitèr le Sud. Mr
Szeptycki à la Metropolie. Ainsi
nous resolumes avec le Card. Alba-
ni de nous attacher uniquement
à la Nomination de Sa Majesté en
faveur de Sud. Mr Szeptycki, sans
parler autrement de la Coadjutorie;
et comme nous étions venus en
connaissance que les principalles op-
positions que faisoient les Basiliens
et l'Archevêque de Polock contre
la personne de Mr Szeptycki, étoient
sur ce qu'ils produisoient certains
decrets de la Congregation de la Pro-
paganda-fide, qui ordonnoit que
les Metropolites devoit être un E-
veque qui eut été premierement
dans l'ordre des Sudts Basiliens,
et que Mr Szeptycki n'ayant pas

Żle wyraźnie i po prostu mia-
nowany był Metropolitą. Posta-
nowiliśmy przeto razem z Kardyna-
łem Albanim jedynie trzymać się
Nominacyi J.K.M. dla Xiędza
Szeptyckiego, i aby żadnej o Koadjutoryi
mowy już niebyło; a ponieważ do-
przekonaliśmy się że najgłówniejsze
zarzuty, czynione przez Bazylianów
i Arcybiskupa Połockiego, Xiędzu
Szeptyckiemu, opierały się na pewnych
postanowieniach Kongregacyi Pro-
pagandy fide, stanowiących że Me-
tropolita powinien być biskupem
wyszłym ze zgromadzenia Bazylia-
nów, a że Xiądz Szeptycki nie
był nigdy w tem zgromadze-
niu Bazylianów, ~~stąd wynikało~~ a zatem
że ~~być~~ niemoże być Metropolitą;
że przykład zmarłego Mra

été de leur ordre Basilien, il s'ensuivoit qu'il n'étoit point capable de devenir Métropolitain; que l'exemple du défunt Mgr Kiszka qui sans avoir été Basilien avoit été fait Métropolitain, ne pouvoit servir en faveur de Mr Szeptycki, par rapport que les raisons qui obligèrent la Congregation de la Propaganda à accorder cette grace à Mgr Kiszka, ne se rencontroient point dans le dès à présent; ainsi craignant que Congregation particulière de la Propaganda fide, qui devoit se sonder sur cette affaire, ne se montra contraire à la disposition de la nomination de Sa Majesté, vu que nous ne pouvions pas nous assurer que les Cardinaux qui composoient cette Congregation nous fussent favorables, sur tout que nous ne savions pas

Kiszki, który niebędąc Bazylianem, został Metropolitą, niemoże stosowaé się do Xiędza Szeptyckiego, dla tego, że powody wpoważniające Kongregacyą Propagandy do przyznania tey łaski Mgri Kiszce, niezpowazniają już na dzisiay; przeto, w obawie aby przypisana Kongregacya fide Propagandy fide, wyższe mająca w tey sprawie, niebyła przeciwną postanowioney Nominacyi J. K. M. albowiem niemożemy być pewni że Xx. Cardinali Kardynałowie składający tę Kongregacyą będą nam przychylni, nadewszystko niewiemy, czyli innych jeszcze zakonów niemaię Bazylianie naprzeciw temuż Xiędzu Szeptyckiemu; przeto mówię, uważaliśmy

encore quelles autres oppositions des Basiliens pouvoient faire contre la personne de Sud. Mr Szeptycki; nous convinmes qu'il étoit de la dernière nécessité pour la bonne réussite des dispositions de Sa Majesté, de procurer avant toute chose de faire intervenir à cette Congrégation deux Cardinaux sur les quels nous pouvions compter, et nous résolûmes de procurer que ces Cardinaux pussent être Cardinal Alexandre Albani et le Cardinal Caraffa, des quels nous étions assurés. Cela conclu, je me portais le lendemain premièrement chez Mgr Rusioli Secrétaire de la Congrégation de Propaganda fide pour le prévenir de la mort de Mgr Kiszka, et des Sud.ts ordres que j'avois reçus de Sa M.té touchant la Métropolie et pour le prier de vouloir bien surs-

~~nierłądcząc~~ że nieodbitą jest koniecznością ~~dla~~ dla doprowadzenia do skutku ~~zamiarów~~ postanowienia J. K. M. postarać się przede wszystkiem, aby wnieść do tej Kongregacyi dwaj Kardynali, na których liczyć bylibyśmy mogli, usiłując ~~postanowić~~ ~~więc~~ forytować ~~przedstawić~~ na tych Kardynałów Aleksandra Albani'ego i Carafe, których byliśmy pewni. Co postanowiwszy udałem się zaraz nazajutrz do Mra Rusjoliego, Sekretarza Kongregacyi Propagandy fide, aby go uprzedzić zawiadomieniem o śmierci Mra Kiszki, i o poleceniach J. K. M. w przedmiocie Metropolii, uprasząc go usilnie o wstrzymanie na kilka dni jeszcze prywatnej Kongregacyi

prendre encore pour quelques jours la congregation particuliere de Propaganda fide, qui autrement devoit se tenir la semaine passée. Après que Mgr Rusoli m'eut promis de faire suspendre la congregation et demandé une copie de l'Ordre de Sa Majesté dont je lui avois fait la lecture pour en faire un bon usage dans la prochaine congregation, je la lui presentois et ensuite j'allai chez Card. Lercari pour le prier d'obtenir de Sa Sainteté la grace de faire intervenir dans la sudte congregation particuliere de Propaganda fide les Cardinaux Albani et Caraffa, le Card. Lercari me promit d'en parler et d'en obtenir la grace de Sa Sainteté. C'est Mgr, ce que jusqu'à present j'ai fait en execution des Ordres de Sa Majesté, et si le Card. Lercari fait determiner par

Propagandy fide, zasiadać już mającej w przeszłym tygodniu. Wyjednawszy u Mgra Rusolego zawieszenie Kongregacyi, i dawszy mu na żądanie Jego polecenia J. K. M. którem mu przeczytałem aby mógł ich wykonać na przyszłej mającej nastąpić Kongregacyi, poszedłem następnie do Kardynała Lercari zprośbą o takowe wyjednanie u Jego Świątobliwości zasiadania na prywatnej Kongregacyi Propagandy fide, Kardynałom Albaniemu i Caraffie. Kardynał Lercari przyrzekł mówić o tém Jego Świątobliwości i wyjednać tę łaskę od niéj. Otóż, co dotąd wyrobić mogłem, spełniając rozkazy J. K. M. a jeśli Kardynał Lercari wyjedna u Jego Świątobliwości zasiadanie tym dwóm

par Sa Sainteté les sudts deux Car-
dinaux pour intervenir à la Con-
gregation, j'ai lieu d'espérer que la
Royalle nomination de Sa Mté en
faveur de Mr Szeptycki aura son ef-
fet.

Je ne reçois les lettres de la Cour de
Sa Mté que présentement, que j'envoie
mon paquet à la Poste, elles sont du
20. Xbre.

Toutes les nouvelles de cette Cour
sont que le Pape quoique fort avancé
en age ne perd rien de sa vigueur na-
turelle nonobstant les fonctions qu'il
fait tous les jours dans les Eglises en
consacrant les autels, pour quel effet
il a continué pendant plusieurs jours
à séjourner à St Jean Lateran, afin
d'achever de consacrer les autels,
qui ne l'étoit pas encore fait. Sa
Sainteté à ce qu'on assure a ordon-
né les préparatifs pour son prochain
voyage de Benevent afin d'y tenir on d'y
faire un Concil Provincial.

J'implore Mge etc. etc.
le B. Paget.

dwóm Kardynałom na tey Kongre-
gacyi, to spodziewam się że ~~Kró-~~ pań-
~~lewska~~ ska Nominacya J.K.M. dla
Xiędza Szeptyckiego, skutkiem uwień-
czona zostanie.

W tey chwili odbieram listy od
dworu J.K.M. są one z 20. Xbra,
równie w tey chwili wyprawiam moie
na pocztę.

Cała nowina z tutecznego dworu
jest że Papież jakkolwiek w tak
podeszłym wieku, trzyma się zdrowo,
pomimo utrudzenia jakie co-
dziennie odbywa po Kościołach,
poświęcając ołtarze; w tym celu
kilka dni bawił w Sto Jana
Laterańskiego, aby dokończyć po-
święcenie tam, ~~[illegible]~~ niepoświęco-
nych jeszcze ołtarzy. Jego Świątobli-
wość jak zapewniają, rozkazał poczy-
nić przygotowania do następującey
jego podróży do Benewentu, gdzie ~~[illegible]~~
ma jak mówią złożyć Radę Pro-
wincyonalną.

Mam zaszczyt etc. etc.
Paget.

List 66.

Rome, ce 22. Janvier 1729.

Mgr,

La Congregation de Propaganda fide particulière qui devoit connoitre sur l'affaire de la Metropolie de Kijow, se tint dimanche matin 16. du courant dans le Palais du Card: Nicolo Spinola; les Cardinaux qui qu'y intervinrent furent les Cardinaux Davia, Pico della Mirandola, Nicolo Spinola, Petra, Albani et Caraffa. Mgr Ruspoli secretaire de la même, representa aux Cardinaux la mort du Metropolite de Kijow, et tout ce qui s'étoit passé de son vivant en faveur de Mgr l'Eveque de Leopol Szeptycki pour l'établir Coadjuteur de cette Metropolie, et comme quoi Mgr le Nonce après la mort du Metropolitain, avoit donné l'administration de cette Metropolie

Rzym, 22. Stycznia 1729. r.

J. W. Panie.

Kongregacya prywatna Propagandy fide mająca rozpoznać sprawę Metropolij kijowskiej, zasiadała przeszłego tygodnia rano 16. b. m. w pałacu Kard. Nicolo Spinolas; wchodzący do niej Kardynałowie byli: Davia, Pico della Mirandola, Nicolo Spinolas, Petra, Albani i Karaffa. Mgr Ruspoli sekretarz onej, doniósł Kardynałom o śmierci Metropolity Kijowskiego, i o wszystkiém co zaszło za jego życia, świadczące za Biskupem Lwowskim Szeptyckim, na Koadjutora tejże Metropolij; i jako Mgr Nuncyusz po śmierci pomienionego Metropolity, powierzył Administracyą tejże Metropolij temuż Biskupowi Lwowskiemu Szep-

au Sud^t Eveque de Leopol Szeptycki; en suite il produisit les instances des Basiliens au sujet de la Metropolie, et les oppositions contre la personne de Mgr Szeptycki, comme aussi les instances que faisoit l'Archevêque de Potocki.

Les raisons que Mgr Rugoli produisit en faveur de Mgr Szeptycki consistoient : 1°. Dans la recherche que faisoit le defunt Metropolitain de sa personne pour son Coadjuteur, comme des plus dignes, capables et zélés, 2°. Dans l'election faite de sa personne par les Archimandrites, 3°. Dans le procès formé à l'avantage de sa personne par Mgr le Nonce, 4° Dans les instances et temoignages avantageux que plusieurs des Grands de Pologne faisoient de sa personne, 5°. Dans

tyckiemu; następnie przedstawił prośby Bazylianów co do Metropolii, tudzież zarzuty przeciw osobie Ujezda Szeptyckiego, nakoniec prośby Arcybiskupa Potockiego.

Przytoczone powody przez Mra Rugolego za Ujezdem Szeptyckim były następujące: 1° że zmarły Metropolita obrał go Koadjutorem swoim jako najgodniejszego, najzdatniejszego i najgorliwszego człowieka, 2° Że równie wybranym był przez Archimandrytów, 3° że na korzyść jego proces śledztwo zarządzone przez Mra Nuncjusza, 4° Że wielu Panów Polskich wydało go i dało o nim najlepsze świadectwo, 5° Że Mor Nuncjusz przeniósł go nad wszystkich innych Biskupów Greckich do Administrowania Metropolią, 6°

ce que Mgr le Nonce l'avoit préféré pour l'administration de la Métropolie aux autres Evêques Grecs, et 6°. En ce que Sa Majesté par sa sequelle nomination souhaitoit que ce fut lui preferablement à tout autre.

Les oppositions qui furent produites contre la personne de Mgr Szeptycki rouloient : 1°. Sur ce que l'élection faite en sa personne n'étoit pas canonique par rapport qu'elle avoit été faite tumultuairement, 2°. parce qu'elle avoit été faite sans la préventive permission de la Congrégation de Propaganda fide, ce qui étoit contre les anciennes dispositions et prescriptions du St Siège et de la Congrégation de Propaganda fide, qui ordonnoit qu'avant de venir de semblables élections, le Métropolitain et autres Evêques Grecs devoient prémièrement en demander la permission

że wniesie J. K. Mość, Królewska swą nominacyą zamyśla go, przenosząc go nad kogo kolwiek ~~wszystkich każdego innego~~.

Zarzuty wytoczone przeciw Jmci Szeptyckiemu były takie: 1° że elekcya jego nie była kanoniczna, bo była burzliwa, 2° że odbyła się bez poprzedniego pozwolenia Kongregacyi Propagandy fide, co było wbrew dawnych rozporządzeń i przepisów Stolicy Apostolskiej i Kongregacyi Propagandy fide, stanowiącej że ~~takie~~ elekcye odbywać się nie mogą, bez zanim Metropolita i inni Biskupi Greccy nie będą mieli pozwolenia od tyże Kongregacyi Propagandy fide. 3° że Mgr Nuncyusz nie miał prawa obrania ~~wybierania~~ po nim niczego

la permission à la Congregation de Propaganda fide; 3.° Que Mgr le Nonce n'avoit pas l'autorité de déclarer le dit Szeptycki Administrateur de la Métropolie au préjudice de l'Archevêque de Potocki, qui avoit été Administrateur de la Métropolie sede vacante par le Sinode de Zamoïc; 4.° Que la personne de Mgr Szeptycki devoit être suspecte en fait de Religion, par rapport à plusieurs documents qui se trouvoient dans l'Archive de Propaganda fide contre cet Evêque, qui le prouvoient être Schismatique; 5.° Que Mgr Szeptycki n'ayant jamais été dans l'ordre des Basiliens, en vertu de la Bulle de Clement VIII, il ne pouvoit pas être Métropolitain. Ensuite Mgr Buspoli présenta les instances que faisoient les Basiliens, et l'Archevêque de Potocki demandoit d'être mis en possession de l'Administra-

pomienionego Xiędza Szeptyckiego Administratorem Metropolitalnym z krzywdą Arcybiskupa Potockiego, będącego Administratorem Metropolij wakującej, podług Synodu Zamoyskiego. 4.° Że osoba Xiędza Szeptyckiego podejrzana była do wiary, z powodu iż wiele dokumentów znajdujących się w Archiwum Propagandy fide świadczyły, jakoby on był Szyzmatykiem, 5.° że Xiądz Szeptycki nigdy nie był ze zgromadzenia Xięży Bazylianów, nie może być Metropolitą według bulli Klemensa VIII. Następnie Mor Buspoli przedstawił prośby Bazylianów, a Arcybiskup Potocki żądał, aby go wprowadzono w posiadanie Administracyi Metropolitalnej, na mocy ~~arcybiskupiego~~

tion de la Metropolie en vertu de la prescription du dernier Sinode de Zamoïs, confirmé et ratifié par le St Siege.

Je sais que les Cardinaux furent assez longtems à examiner chaque chose pour et contre, et que plusieurs penchoient contre Mgr Szeptycki, prevenus de Susdtes oppositions contre sa personne, et favorisoient l'Archevêque de Polock, et les Pères Basiliens en leurs instances par un principe de Religion, mais le Cardinal Nicolo Spinola que j'avois préventivement bien informé et persuadé des raisons qui assistoient à Mgr Szeptycki, appuyé du Cardinal Alexandre Albani, leur représenta si bien l'insuffisance de Susdtes oppositions contre la personne de Mgr Szeptycki, leur faisant comprendre que l'oster l'ombrage qu'on avoit de

rozporządzenia ostatniego Synodu Zamojskiego, zatwierdzonego i ratyfikowanego przez Stolicę Apostolską.

Wiem że Kardynałowie długo rozpatrywali nad każdą za i przeciw, i że wielu z nich przeciwnych było Księdzu Szeptyckiemu, opierając się na wyż wzmiankowanych zarzutach przeciw niemu, i przychylając się na stronę Arcybiskupa Połockiego, tudzież próśb Księży Bazylianów, ze względu wiary; ale Kardynał Nicolo Spinola, którego uprzód oświeciłem i przekonałem o powodach świadczących za Księdzem Szeptyckim, wsparty nadto Kardynałem Aleksandrem Albanim, tak dzielnie przedstawił im niedostateczność zarzutów, Księdzu Szeptyckiemu czynionych, wytłumaczywszy że podejrzenie padające na niego z okoliczności wiary, tylko pochodziło z nie-

est Evêque sur le fait de Religion,
était une équivoque qu'on faisoit
de la personne avec son Antecesseur
Barlaam Szeptycki, qui effectivement
avoit été soupçonné de Schisme,
que tous les Cardinaux changèrent
d'Opinion sur le fait de la person-
ne de Mgr Szeptycki, mais ils con-
vinrent tous, que l'élection faite
sans la préventive permission de
la Congrégation de Propaganda fide,
en suite des prescriptions du St
Siège, et que Mgr le Nonce n'a-
voit point l'autorité de députer
un Administrateur à la Métro-
polie, sans l'approbation du St Siè-
ge; ils déclarèrent décrétèrent ain-
si d'annuller l'administration
faite par Mgr le Nonce, mais
en même tems ils résolurent
de donner ordre à Mgr le Nonce
d'établir le même Mgr Szeptycki
Administrateur de la Métropolie

wiadomości, albowiem brano tego
Biskupa za jego Poprzednika Bar-
laama Szeptyckiego, w samej rzeczy po-
dejrzanego o Szyzmę, że wszyscy Kardy-
nałowie zmienili opinię względem
Księdza Szeptyckiego, przyznając ato-
li jednogłośnie, że elekcya odbyta się
bez uprzedniego pozwolenia Kongre-
gacyi Propagandy fidei jak chcą
przepisy Stolicy Apostolskiej, i że
Nuncyusz nie miał wtedy nazna-
czenia Administratora Metropoli-
talnego, bez potwierdzenia tejże
Stolicy Apostolskiej; zaczym kasso-
wali przeto obalenie administracyę
naznaczonej przez Mgra Nuncyu-
sza, a razem postanowili wydać
polecenie temuż Nuncyuszowi,
aby wprowadził niniejszego Księdza
Szeptyckiego na Administratora Me-
tropolitalnego auctoritate Sedis

Auctoritate sedis Apostolicæ, ils ont aussi décidé qu'on doit procéder à une nouvelle élection du Métropolitain ensuite des anciennes prescriptions du St Siège, vu que celle qui a été faite en la personne de Mgr Szeptycki ne pouvoit subsister tant parcequ'elle ~~a été~~ fut faite ~~sans la permission~~ pour la coadjutorie, que parcequ'elle a été faite sans la permission du St Siège, et sur la foi des instances des pères Basiliens, que leur Général et Consulteurs doivent intervenir à cette élection, ils ont ordonné d'en écrire à Mgr le Nonce pro informatione. Peut-être aussi, qu'on donnera quelques autres ordres particuliers à Mgr le Nonce, pour moi je n'ai pu pénétrer d'avantage.

Par le susd. ~~resolution~~ resultat et ordonnance

Apostolicæ; równie zamyślowali zarządzenie nowej elekcyi na Metropolitę, na mocy dawnych przepisów Stolicy Apostolskiej; albowiem ~~ta~~ odbyta elekcya na osobie księdza Szeptyckiego, nieważna się, raz dla tego że zarządzona była w celu koadjutoryi, powtóre że ta odbyta się bez pozwolenia Stolicy Apostolskiej, a na żądanie księży Bazylianów, których Generał i Radca powinien należeć do tej elekcyi, polecili napisać do Mgo Nuncyusza pro informatione. Być może, że jeszcze inne, szczególne, zalecono rozkazy Nuncyuszowi; co do mnie niczego więcej dowiedzieć się nie mogłem.

Po takiem skutku i poleceniu Kongregacyi, wiem że takowej jest żądaniem aby, w niniejszem nic już

et ordonnance de la Congregation, je sais que la même est d'avis l'opinion de n'avoir en aucune manière préjudicié au droit de nomination de Sa Majesté, qu'elle n'est pas intentionnée de lui controverser, mais elle prétend uniquement que les affaires des Russes se fassent selon les prescriptions et les conventions établies par le St Siège, qui ordonnent à ce qu'on dit ici, que l'élection doit précéder la nomination de Sa Majesté, comme effectivement dient - Celle de Mgr Szeptycki à la coadjutorie avoit précédé la nomination de Sa Majesté, et aussi cela étant, il s'ensuivroit que l'élection étant nulle, la nomination de Sa Majesté ne pouvoit pas avoir toute sa force. Je sais aussi que la Congregation souhaite plutôt que l'élection tombe sur la personne	nie idzie wbrew prawom Nominacyi J. K. Mości, że myślą jéj aby wsniesc jéj nieprzeciwiać się i ale jedynem jéj żądaniem aby sprawy Rusinów poszły według przepisów i rozporządzeń ustanowionych przez Stolicę Apostolską, zastrzegająca jak tu utrzymują, aby elekcya poprzedziła nominacyę J. K. Mości, jako nieczywiście, podług niek, elekcya Księdza Szeptyckiego na Koadjutora poprzedziła nominacyę J. K. Mości; a że tak się stało, wynikła stąd przeto, iż przez unieważnioną elekcyę, nominacya J. K. Mości straciła moc swą całą. Wiem także że życzeniem jest Kongregacyi aby wybór padł raczéj na osobę Księdza Szeptyckiego jak na kogo innego, a to dla tego ~~aby nominacyi~~ iżby wybór J. K. Mości

de Mgr Szeptycki, que sur toute autre, et cela pour que la nomination de Sa Majesté en sa personne ait son effet, et parceque elle est précisément prévenue en faveur de Mgr Szeptycki, je suppose que Sa Majesté apprendra plus particulièrement le tout par Mgr le Nonce.

Cette semaine m'a apporté les lettres de la Cour de Sa Mté; des 2 et du 3. Janvier; j'apprends par les mêmes que Sa Majesté s'étoit déterminée de se rendre encore dans ce mois à Varsovie, et que cela suivroit indubitablement à moins que le décès imprévu de Mgr le Comte de Watzdorff n'oblige Sa Mté à rester encore dans ses États pour le règlement de ses finances. J'ai participé ceci confidemment aux ministres ~~[illegible]~~ de cette Cour, lesquels m'ont témoignés ~~[illegible]~~ de déplaisir d'ap-

uzyskał skutek, i że obecnie dobra jest uprzedzona dla księdza Szeptyckiego; zdaje mi się, że Nuncyusz szczegółowie i obszerniej uwiadomi J. K. Mość o tem.

W tym tygodniu nadeszły listy od dworu J. K. M.: z dnia 2 / 3. Stycznia. Z nich dowiaduję się że J. K. M. zdecydowała się w tym jeszcze miesiącu przybyć do Warszawy, i że niezawodnie to nastąpiłoby, gdyby nie śmierć ~~[illegible]~~ (niespodziewana śmierć Hrabiego Watzdorffa, która przymusiła J. K. M. do zatrzymania się jeszcze w swoich Państwach, celem urządzenia finansowych. Zawiadomiłem o tem z zaufaniem Ministrów dworu tutejszego, którzy oświadczyli mi swój smutek, z powodu straty, jaka J. K. M. poniosła

prendre que Sa M.té avoit perdu un Ministre aussi zélé et attaché à son Royal service et expérimenté au fait des finances, comme étoit le défunt M.gr le Comte de Watzdorff. Ils se sont aussi témoigné que le retardement du Voyage de Sa M.té pour Varsovie dans une saison aussi humide et rigide qu'il est celle de cet hiver, étoit plutôt désirable, vu que le d.t Voyage ne pouvant être que fatigable et pénible, auroit pu apporter quelque altération à la précieuse santé de Sa M.té, à la conservation de laquelle Sa Sainteté et le S.t Collège s'intéressoient particulièrement.

Ici nous n'avons pas grandes nouveautés, le Pape se porte très bien et ordonne les dispositions pour la prochaine Canonisation

przez śmierć Ministra tak gorliwego i ~~przywiązanego~~ oddanego Królewskim Jej usługom, tak doświadczonego w obrotach finansowych, jakim był zmarły Hrabia Watzdorff. Oświadczyli mi przytem, że odłożenie podróży J. K. Mości do Warszawy w tej porze roku tak wilgotnej i przykrej jak jest zima, za dobre uznać być może, bo podróż tak utrudzająca i ~~niedobra~~ cięzka mogłaby zaszkodzić drogiemu zdrowiu J. K. Mości, do zachowania którego tyle przykłada ceny i Jego Świątobliwość i Święte Kolegium.

Tutaj niemamy nic nowego do powiedzenia; Papież ma się bardzo dobrze i zarządza przygotowania do następnej niebawem Kanonizacyi

de St. Népomucène et pour son départ pour Bénévent.

Le Cardinal Cozza de l'Ordre de St. François dit Bernardin, créature du Pape régnant, mourut le 19. du courant. On m'a assuré que Sa Sté par un exprès qu'il a fait expédier à Lisbonne a offert ce Chapeau vacant à la disposition du Roi de Portugal pour terminer amiablement les différents survenus entre le St. Siège et ce Roi sur le fait de la promotion du Nonce Bichi, qui est encore à Madrid, mais on ne m'a pas su dire, si le Pape est disposé à faire Mgr. Bichi Cardinal, ou s'il exclu encore ce Nonce et laisse seulement à l'arbitre du Roi de proposer qui voudra, excepté Bichi.

Le Cardinal Albani Camerlingue

S. Nepomucena, i do podróży swej do Beneventu.

Kardynał Cozza z Reguły S. Franciszka zwaney Bernardyńskiey, Figura panuiącego Papieża, umarł 19. b. m. Zapewniano mnie, że Jego Świątobliwość przez umyślnego, do Lizbony wysłanego, ofiarował opróżniony ten Kapelusz, do rozporządzenia Królowi Portugalskiemu, na przyiazne załatwienie zaszłych nieporozumień pomiędzy Stolicą Apostolską a tym Królem, z okoliczności promocyi Nuncyusza Bichi, będącego jeszcze w Madrycie; ale nie umiano mi powiedzieć, czy chciał Papież wyżej obrać Mgra Bichi Kardynałem, lub ciągle mu jest przeciwny, zostawiaiąc Królowi wolność przedstawienia kogo mu się podoba, byleby nie Mgra Bichi.

Kardynał Albani Kamerling bawi

Camerlingue est encore à Vo-
bin.

J'implore Mgr etc. etc.

le B. Puget.

bowi ciągle w Vobin.

Upraszam J. W. Pana itd. itd.

Puget.

List 67.

Rome, ce 29. Janvier 1729.

Mgr,

Le Courrier de Venise arrivé cette semaine a bien porté les lettres d'Allemagne, mais pas aucun ordre de la Cour de S. M. Mr l'Abbé Accoramboni m'écrit portant de 10. du courant, que nos relations de 18. Xbre étaient parvenues à la Cour de Sa Majesté.

On est ici sans nouvelle, et le Pontificat présent est peu attentiff à celles du dehors.

Le Cardinale Salerno depuis huit jours est très dangereusement malade, et les Medecins jugent son mal incurable pour être poulmonique. Ils ne lui donnent que très peu

Rzym, 29. Stycznia, 1729. r.

J. W. P.

Kurier Wenecki tego tygodnia przybyły, przywiózł listy z Niemiec, ale żadnego polecenia ode dworu J. K. Mości. Ksiądz Opat Accoramboni donosi mi wcale, pod 10. b. m. że moje sprawozdanie z 18. Xbra doszło do dworu J. K. M.

Nie tu nie słychać a teraźniejszy Pontyfikat jest obojętny na wiadomości zagraniczne.

Kardynał Salerno od ośmiu dni niebezpiecznie jest chory, a Lekarze znajdują przyczynę jego choroby nie do wyleczenia. Według nich niedługo pociągnie może. Brakiem tego

des jours. le Cardinal venant à manquer, la Republique perd en sa personne un très zelé et affectionné serviteur.

Le Card. St Clement n'a pas ~~encore~~ comme il m'écrit, fixé son retour en cette ville, ne voulant y retourner, que lors que le Pape aura disposé des Douanes d'une manière ou d'une autre, ne voulant point se trouver à une telle disposition qu'il considère y injurieuse et à la charge de Camerlingue et à la dignité de Cardinal, aussi bien que préjudiciable à la Chambre Apostolique par rapport, que cette disposition se ~~mange~~ ménage sans la participation du St College, ni la sienne.

J'implore Mgr etc. etc.

le B. Puget.

Kardynała, straci Rzeczpospolita nader gorliwego i przychylnego sługę.

Kardynał St Clement nienaznaczył dotąd, jak mi donosi, dnia swego powrotu do tuteyszego Miasta; zamierza sobie dopiero wtedy wrócić, skoro Papież stanowczego coś postanowi względem Komor; bo niechce ~~znaj~~ być świadkiem tego postanowienia, które być ~~zna się~~ ma uważane, jak niniejsze być mniemając jak ubliżające, jako szkodliwe ~~jak zarówno~~ Urzędowi jego Kamerlinga, tak i kardynalskiéj godności, tak jest szkodliwe dla Izby Apostolskiéj, tem bardziéj że postanowienie to intryguje się bez wiadomości S. Kolegium i jego własnéj.

Uprzejmie J. W. P. itd. itd.

Puget.

List 68.

Rome, ce 5. fevrier, 1729.

Mgr.

Rzym, 5. lutego, 1729. r.

J. W. Panie,

Samedi passé vers le soir, on trouva le Cardinal Salerno avec des marques de se mieux porter, et au dire des Medecins il paroissoit qu'il pourroit encore vivre quelque tems, néanmoins dimanche entre les quatre et cinq heures du matin on le trouva expiré dans son lit, le cathare l'avoit suffoqué. Il est mort sans avoir fait aucune disposition de ses effets. Les Jesuites ont obtenu du Pape un chirographe, par lequel il les mit en possession de tout l'heritage. Le Marquis Salerno frère du defunt, qui arriva tandis après la mort du Cardinal, a fait recours à Sa Sainteté contre cette disposition faite à son prejudice, vu que tous les Cardinaux, encore que Réligieux ont droit de

Przeszłej soboty wieczorem, znajdowano że Kardynał Salerno ma się lepiej, a lekarze mówili że przyjdzie jeszcze czas jakiś, atoli w ostatnią niedzielę pomiędzy czwartą a piątą godziną rana, znaleziono go nieżywego w łóżku; katar udusił go. Zmarł nie rozrobiwszy żadnej dyspozycyi ruchomości swoich. Jezuici wyjednali od Papieża chyrograf, mocą którego weszli w posiadanie spadku po nim. Margrabia Salerno, brat zmarłego, który przybył już po śmierci Kardynała, zaniósł rekurs do Jego Świątobliwości przeciw rozporządzeniu na jego szkodę wydanemu, albowiem wszyscy Kardynali, jako duchowni, mają prawo rozporządzenia swemi pozostałościami,

de disposer de leurs effets, et n'en disposant point leur heritage doit aller de droit à leurs légitimes heritiers. Tout le St College est de ce sentiment et appuie les instances du Marquis Salerno, jusqu'à présent le Pape persiste à vouloir maintenir les Jesuites dans l'heritage, à l'exclusion du Marquis Salerno, qui espere pourtant, appuyé du St College, de faire changer la résolution du Pape. Les Benefices du defunt Cardinal ont été par le Pape partagé entre les Cardinaux Corsini, Fini et Caraffe; il doit aussi avoir réservé quelque chose pour le Neveu du defunt Cardinal, qui se trouve ici dans le dessein de pousser sa fortune par la Voie

a jeśli nierozporządzą, wtenczas posiadanie ich spada ex post na ich prawych spadkobierców. Cała Sto Kollegium jest tego samego zdania, i popiera żądanie Marquezbiego Salerno; do tej pory Papież upiera się aby spadkobiercami byli Jezuici, wyłączając Marquesbiego Salerno, który ma przecież nadzieję za pomocą Sto Kollegium, prze mienić papieskie postanowienie. Dary Kościelne po zmarłym kardynale, papież rozdzielił pomiędzy kardynałów Corsina, Finiego i Caraffę; zachował coś także i dla Siostrzeńca nieboszczyka kardynała, znajdującego się tutaj, w celu robienia karjery na drodze Kościelnej. Domyślają się spadek po zmarłym kardynale,

voie de l'Eglise. On suppose que l'heritage du defunt Cardinal pourra monter à quarante ou cinquante mille écus; entre autre on dit à ce qu'on dit y avoir une Cassette des médailles d'or, et quantité des pierres précieuses liées en bagues et autres. Ce qui doit avoir porté le Pape à détenir l'heritage du defunt Cardinal, aux Jesuites préférablement à ses heritiers est la déposition qu'un Jesuite, confident du Defunt a faite par serment, comme quoi le Cardinal Salerno doit lui avoir dit qu'il voulait laisser la Maison professe des Jesuites heritière générale de tout ce qu'il avoit, que même ce Cardinal l'avoit prié d'en former un écrit en forme de testament, ce qu'il avoit bien fait, mais ne sépa-

Kardynale, ma wynosić do czterdziestu lub pięćdziesięciu tysięcy talarów; między innemi, mówią, że znajduje się szkatułka ze złotemi medalami i mnóstwem klejnotów w pierścieniach i innych rzeczach. Że papież [illegible] kościół przeznaczył ten spadek Jezuitom, a nie sukcessorom jego, było z powodu zeznania pewnego Jezuity, powiernika zmarłego, pod przysięgą, jakoby kardynał Salerno mówił mu, że ma zamiar Zakonowi Jezuitów ogólnym uczynić spadkobiercą wszystkiego co zostawia, że nawet prosił go (czystym całej) sporządził piśmo w kształcie testamentu, co ten wypełnił, ale nie spodziewając się kardynała tak bliskim śmierci, a prze-

posant par le Cardinal si proche de sa fin et voulant lui donner le tems de bien penser à sa dernière volonté, il avoit differé de présenter ce billet au defunt Cardinal dont l'intention étoit à ce que dit ce père Jésuite, de faire copier cet écrit par son secretaire, et puis le signer de sa main, pour lui donner toute la force et que la mort étant survenue comme à l'imprevu, il n'avoit pu effectuer sa volonté. Cette disposition par serment faite par un Religieux Jesuite homme de credit et de piété en sa Religion, a persuadé le Pape qui croit en conscience ne pouvoir revoquer ce qu'il a resolu en faveur des Jesuites. Le Marquis Salerno frère du defunt	gdy dał mu czas do namysłu nad względem ostatniey swey woli, odkładał oddanie tego pisma nieboszczykowi, którego zamiarem było jak powiada ów Jezuita, dać je do przepisania Sekretarzowi swemu a następnie podpisać własną ręką dla nadania mu prawomocności; a że zaskoczony śmiercią niespodziewanie, nie był już w stanie woli swey przywieść do skutku. Zeznanie to pod przysięgą Jezuity, człowieka dobrey wiary i wielkiey pobożności, zdecydowało Papieża, który nie chce z całem sumieniem odwołać postanowienia, raz przyjętego, w skutek przyznania Jezuitom według tego. Margrabia Salerno, brat zmarłego, mieszka w pałacu jego i zagarnął wszystko, co było w tym

se trouve néanmoins logé et en possession de tout ce que se trouve dans le Palais où logeoit le Cardinal, mais comme le Cardinal avoit d'autres chambres dans le College des Jesuites, où il mangeoit et dormoit ordinairement, passant de son Palais dans le College par un petit passage, fait en forme de pont, on ne sait si les plus précieux effets ne se trouvent point dans ces Chambres du College, surtout la Cassette des Bijoux, qui ne se trouve point dans les Chambres du Palais; il est vrai aussi que les Jesuites d'abord après la mort du Cardinal, ont fait faire l'inventaire de tous les meubles et effets qui se trouvent dans le Palais. Tel étant l'état des affaires de l'héritage du défunt

pałacu gdzie Kardynał mieszkał, ale ponieważ zmarły miał inne mieszkanie w Kolegium Jezuickim, gdzie jakoż zwykle jadał i nocował, przechodząc ze swego Pałacu do Kolegium przez małe przejście, zrobione w kształcie mostu, otóż niewiadomo czyli najkosztowniejsze rzeczy nieznajdują się w mieszkaniu jego w Kolegium, nadewszystko szkatułka z klejnotami, której nie było w pokojach Pałacowych; wszakże to prawda, że Jezuici, zaraz po zejściu Kardynała, kazali spisać wszystkie ruchomości i znajdujące się przedmioty w Pałacu. Taki jest stan okoliczności spadkowej po nieboszczyku Kardynale. Utrzymują tu, że Papież przeznaczy osobną Kongregację

Cardinal, on suppose ici que le
Pape pourra bien deputer une
Congregation particulière pour exa-
miner et resoudre à qui de droit
le prétendu heritage doit apparte-
nir, et en ce cas on ne doute point
que cet heritage ne soit adjugé
au susdt. Marquis Salerno, tous
généralement condamnant la
prétention des Jesuites et assurant
qu'ils ont tous le tort imagina-
ble tant en voie de fait que de
droit.

Le Marquis Barbacin, fils
naturel du Prince Palestrin, frère
du Cardinal Barbacin, ayant
reçu dès commencement de la
semaine passée avis, que Sa
Majesté Imperialle l'avoit declaré
Conseiller, fit d'abord mettre les
armes imperialles au dessus de
la porte de son Palais, et puis
apres

celem wyrozumienia tey sprawy
i wyrzeczenia na kogo przypaść ma
prawnie pomieniony spadek,
a w tym razie nie ma wątpli-
wości że przysądzony zostanie
Margrabiemu Salerno; wszyscy
tu krzyczą na niesłuszne żądanie
Jezuitów, utrzymując że zawini-
li i na drodze czynny i na dro-
dze prawa.

Margrabia Barbacin, syn
naturalny księcia Palestrina,
brata Kardynała Barbacin, od-
ebrawszy uwiadomienie, że Jego
Cesarska Mość mianowała go
Radcą, kazał zaraz przybić herby
Cesarskie na drzwiach od wejścia
Pałacu swego, a potem pojechał
pocztą do Wiednia. Zdanie
to daje do myślenia tutaj, że J.
C. Mość, zagniewana sprowa-
dzi

et peu après prit la poste pour se rendre à Vienne; cet événement fait croire ici que sa Mère Ingeniatte, mécontente du Mariage que le Cardinal Barbarini a établif et fait consomé entre l'ainé de la Maison Collonne Carboniano et sa Niece, fille du defunt Prince Palestrin son frère, soit intentionnée de priver le Card. Barbarini et les sudts époux des fiefs considérables que la Maison Barbarinne possède dans le Royaume de Naples, et en veuille investire le sudt Marquis, qui se trouve aussi en étroite intelligence avec sa belle mère, Princesse Palestrine veuve et a toujours été unis avec elle contre le sudt Cardinal Barbarini. Cette Princesse loge toujours

z powodu Matrimonium, które Kardynał Barbarini przez utoryłi przywiódł do skutku, pomiędzy najstarszym z rodziny Kolonnów Carboniano a swoją synowicą córką zmarłego księcia Palestrin, brata swego, postanowiła wyzuć Kardynała Barbarini'ego i wyż nazwanych Matronków, ze znacznej lenności, którą rodzina Barbarinich posiada w ~~kr~~ królestwie Neapolitańskiem, pragnąc ~~oddać~~ dać takową na. pomienionego Marquisa, będącego w ścisłych stosunkach ze swoją świekrą, Księżną Palestrin, wdową a zawsze trzymającego z nią przeciwko temu kardynałowi Barbarini'emu. Księżna ta ciągle mieszka w pałacu

dans le palais de la Maison, quoiqu'elle ne traite en aucune ~~manière~~ matière ni l'épouse sa fille ni le Cardinal son beau frère. Le Pape a aussi ordonné l'apanage de cette Princesse, et on dit que Sa Majesté Impériale lui fera une assignation d'une somme pour chaque année sur les fiefs qui sont dans le Royaume de Naples. On vient dans le moment de répandre parmi cette ville le bruit que le Cardinal Cusano étoit mort dans les Etats de Milan, et que le Cardinal Corsini étoit fort dangereusement malade.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

swojej rodziny, ani słowa niemówi ani do zamężnej swej córki ani do Kardynała szwagra swego. Papież naznaczył apanaż tej Księżnie, a powiadają że J. C. Mość zapewni jej dochód każdo roczny z dóbr lennych w Królestwie Neapolitańskim leżących. Rozeszła się w tej chwili wieść po mieście o zgonie Kardynała Cusano w Państwie Mediolańskim, i że Kardynał Corsini niebezpiecznie ma być chory.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 69.

Rome, ce 12. février 1729.

Mgr,

Rzym. 12. Lutego. 1729.

J. W. Panie,

Les lettres que j'ai reçues de la Cour de Sa Majesté sont du 17. du mois passé ; je m'apperçois depuis quelques semaines qu'elles retardent d'un ordinaire à arriver et elles parviennent par la poste de Milan et Mantoue, au lieu que je les reçois ordinairement par celle de Venise.

Les mêmes me confirment la continuation de la parfaite santé de Sa Majesté à laquelle cette Cour s'intéresse très particulièrement ; et que S. M.té se trouvoit obligée de retarder encore pour quelque tems son départ pour Pologne, pour mettre ordre à ses finances, et en laisser la direction à Mgr le Comte de Hoim, qu'elle avoit à cet effet revoqué de son Ambassade de France.

Dans le Tribunal de la Rotte de cette semaine le procès entre

Odebrane listy od dworu J. K. M. są z 17. przeszłego miesiąca, widzę że od niejakiego czasu, spóźniają się one o jedną pocztę, i że przychodzą przez pocztę Mediolańską, i Mantuańską, a nie jak pierwej na Wenecką.

Listy te potwierdzają o ciągłym zdrowiu J. K. M. które naogólnie interesuje dwór tutejszy; twierdzi że J. K. M. widzi się przymuszoną jeszcze opóźnić jakiś czas wyjazd do Polski, chcąc naypierw ład w finansach, i oddając onych kierunek Hrabiemu Hoim, którego wtym celu odwołała z Poselstwa Francuskiego.

W sądzie Roty wtym tygodniu, sprawa pomiędzy Ojcami Jezuitami a Potockim Arcybi- byłym zwów zostającą

les pères Jesuites et l'Archevêque de Potock s'examina de nouveau, et la resolution a été ad mentem dia ponentis cum secreto, savoir que le Prelat qui a proposé l'affaire dans ce tribunal devra dans son tems expliquer, en quoi consiste la résolution qu'on y a prise, et qu'en attendant on gardoit le secret, ce qui fait que jusqu'à présent je n'ai encore rien pu pénétrer de cette résolution, mais je vois avec plaisir que elle ne pourra être que favorable aux Jesuites, vû que la justice est pour eux et que le Tribunal de la Rotte ne s'ecarte jamais du droit et des loix à moins que les circonstances de fait et du tems ne l'exigent.

L'affaire de l'heritage du defunt Cardinal Salerno est encore

~~te~~, a wypadek owej był ad mentem dia ponentis cum secreto, to jest, że Prałat który w nowie sprawę do tego sądu, musi kiedyś ~~w swoim~~ ~~czasie~~ wytłumaczyć, jaka była tej sprawy rezolucya, a tymczasem zachowana będzie w sekrecie; i co właśnie sprawia, że do tych czas nie niemogłem się dowiedzieć o tej rezolucyi, ale mniemam uważnemi, że musiała być przychylna dla Jezuitów, bo słuszność jest ich stroną, a sąd Roty nie zbacza nigdy z drogi sprawiedliwości i z drogi prawa, chybaby okoliczności tego wymagały.

Sprawa spadkowa zmarłego Kardynała Salerno jest dotąd jeszcze in statu quo. Jezuici i Margrabia

Salerno

encore in statu quo; les Jesuites et le Marquis Salerno y prétendent également et cette affaire ne se décidera que par des Juges, si le Pape ne s'y oppose par son autorité, ce qu'on n'oseroit croire.

Le bruit qui s'étoit repandu de la mort du Cardinal Cusani, ne se verifie point, et le Cardinal Corsini se porte beaucoup mieux et est sans danger.

Le Pretendant d'Angleterre se rendit en cette Ville incognito sans la princesse sa femme; il eut d'abord audience du Pape; on croit qu'il soit venu pour passer ici le Carnaval, quoique les nouvellistes pretendent, qu'il peut y avoir du mistère dans sa venue.

J'implore Mgr,

etc. etc.

le B. Pugat.

równe do niej prawo roszczą, a nie tę tylko sąd rozwiąże, jeśli Papież nie zechce oprzeć się temu, czego niemożna przypuścić.

Pogłoska, która się tu rozeszła o śmierci Kardynała Cusani, nie sprawdziła się, a Kardynał Corsini daleko ma się lepiej i wyszedł z niebezpieczeństwa.

Pretendent angielski przybył do tutejszego miasta incognito, bez swojej małżonki; miał zaraz posłuchanie u Papieża; utrzymują że przybył tu w celu przepędzenia zapust, jakkolwiek nowiniarzom się zdaje że w tem jego przybyciu jest jakaś tajemnica.

Upraszam J. W. Pana

etc. etc.

Pugat.

List 70.

Rome, le 19. fevrier, 1729.

Mgr,

Cet ordinaire j'ai reçu les lettres de la Cour de Sa Majesté du 24. Janvier, par la poste de Milan et du 31. du même par celle de Venise, et comme aussi bien les unes que les autres ne me prescrivent aucun ordre de S. Mté, et que les affaires de la République avec cette Cour ne me fournissent pour le présent plus ample matière de celle que j'ai eu l'honneur d'humilier à la connaissance de V. Ex. par mes précédentes, ainsi j'aurai Mgr aujourd'hui seulement celui de représenter à V. Ex. que touchant le procès entre les pères Jésuites et l'Archevêque de Potocki, dont

Rzym, 19. lutego, 1729. r.

J. W. P.

Ostatnią pocztą odebrałem listy od dworu J. K. M. z 24. stycznia, przez Medjolan, a z 31. tegoż m. przez Wenecyę; ponieważ i jedne i drugie żadnego mi nie dają polecenia od J. K. M. a interesa Rzeczypospolitej z dworem tutejszym niedostarczają mi na teraz nic innego do powiedzenia, zaś nad to, co miałem zaszczyt donieść J. W. P. w przeszłych moich listach, przeto obecnie przypominam mu to tylko ku pamięci, że w sprawie Jezuitów z Arcybiskupem Potockim, której rewolucya, jakto już doniosłem J. W. Panu, była ad mentem dei ~~paleulus~~ ponentis,

la résolution étoit, comme j'ai eu l'honneur de représenter à V. Ex. par ma precedentes ad mentem dici [illegible], le Prelat en ayant rapporté la résolution à Sa Sainteté, elle doit à ce qu'on dit, l'avoir approuvé en faveur des Jesuites, et on assure que l'Archevêque de Polock ait reçu ordre de se retirer dans son Diocese.

Ensuite du Chirographe que Sa Sainteté a accordé aux Jesuites touchant l'heritage du Defunct Card. Salerno, les frères du dit Cardinal, Marquis et Duc Salerno, furent ces jours passés aux pieds du Pape pour le prier d'avoir pitié d'eux en permettant que cette affaire fut adjugée par des Juges; ils furent reçus avec rudement de Sa S^{te}, qui leur doit avoir dit, qu'elle en étoit

odniosłszy Prałat rezolucyą do Jego Swiątobliwości, wyrzekł, jak zamówią, takową przez się, zawidzenie na stronę Jezuitów, i powiadają że Arcybiskup Połocki odebrał już rozkaz powrotu do swej Dyecezyi.

W skutku Chyrografu danego przez Jego Swiątobliwość Jezuitom, wyrazie sukcessyi po zmarłym Kardynale Salerno, bracia tegoż, Margrabia i Xiążę Salerno, przed kilko dniami, u nóg Papieskich stojąc, prosiłe rady przez litość dla nich, odesłać kazał Sędziom tę sprawę. Ale dość ciężko przyjął ich Papież, i miał im powiedzieć, że sam był najwyższym Sędzią tej sprawy,

elle même le juge suprême, tellement qu'on a conseillé aux sudts Marquis et Duc Salerno de faire faire un inventaire de tout cet héritage, pour puis après en appeller au Successeur du Pape Regnant.

Comme on assure que Sa Sté diminuera dans peu les Douanes de ses Etats à fermes, ainsi on a lieu d'espérer le retour du Card. Camerlingue Albani en cette ville pour le commencement du Carême.

Les dernières lettres d'Espagne ont apporté, selon le bruit répandu par la ville, l'arrivée des Gallions au port de Cadix, le 10. de passé, et que leurs Majestés Catholiques étoient prêt à partir en compagnie des Princes de Sarg pour Badagos, afin d'effectuer

tak dalece, że radzono pomienionym Margrabiemu i Księciu, aby kazawszy spisać inwentarz całego tego spadku, mogli potem apelować o to ~~do~~ Ks. Następcy panującego dziś Papieża.

Ponieważ zapewniają że Jego Świątobliwość w krótce wypuści na wydzierżawienie komory w państwach swoich, spodziewany jest przeto powrót Kard. Albaniego Kamerlinga, na początku wielkiego Postu.

Ostatnie listy z Hiszpanij przywiozły wiadomości, podług rozszerzonej się pogłoski po mieście tutejszym, o przybyciu Statków do Portu w Kadyksie, i że Jego Królewskie Moście Katolickie udać się mają w towarzystwie Książąt Sarg. do Badagos, w celu zaślubienia,

Książąt

d'effectuer l'échange du maria-
ge des Princesses royales, savoir
la Reine de Majore avec le Prince
du Brezil, et l'Infante de Por-
tugal avec le Prince d'Asturias.
Le Roi de Portugal s'y doit trou-
ver aussi, pour quel effet, on assure
avoir été bâti sur les frontières
un grand palais capable de re-
cevoir leurs Majestés.

Sa Sainteté doit avoir reçu
la copie du Diplôme que Sa
Majesté Impériale a accordé, à
ce qu'on dit, au Duc Gravina
Orsini, neveu du Pape, par le-
quel l'Empereur le déclare Prin-
ce de la première Classe du St
Empire Romain, et Premier
Prince du Royaume de Naples.

Mardi au soir Mgr Or-
sini, neveu de Sa Sté arriva en
cette ville, et après l'audience

Książąt Królewskiej rodziny, to
jest: Królewnej Majorki z Księciem
Brazylijskim, i Infantki Portu-
galskiej z Księciem Asturyi. Król
Portugalski ma tam być także;
w tym celu, mówią, że na granicy
wystawić mają wielki pałac, mo-
gący pomieścić Ich Królewskie
Mości.

Jego Świątobliwość odebrała
kopię Dyplomu, przez Cesarza na-
danego, Księciu Gravina Or-
sini, synowcowi Papieża, mocą
którego Cesarz uznaje go Książęciem
pierwszej klassy Sº Cesarstwa
Rzymskiego, i pierwszym Książęciem
Królestwa Neapolitańskiego.

We wtorek wieczorem Mgr
Orsini przybył do tutejszego Mia-
sta, a po papieskim posłu-
chaniu, wprowadził się, według pote-

qu'il eut de Pape, il se porta à sejourner, selon les ordres qu'il en avoit reçu de Sa Sainteté, au palais de la Maison Orsini.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

cenia Jego Świątobliwości, w Pałacu Rodziny Orsinich.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 71.

Rome, ce 26. fevrier, 1729.

Mgr,

Dans cette semaine je ne reçois aucune lettre de la Cour de Sa Majesté ni par la poste de Venise, parceque celles d'Allemagne ne sont pas passées, ni par la poste de Milan, comme je les ai reçu les trois ordinaires ci devant, tellement que me trouvant privé par ce manquement de l'honneur des ordres royaux de Sa Majesté, je n'ai rien autre à

Rzym, 26. lutego, 1729. r.

J. W. P.

Więcej tego tygodnia żadnego nieodebrałem listu od dworu J. K. M. ani przez pocztę Wenecką, bo przez Niemiecką nienadeszły, ani przez pocztę Medjolańską, tak jak ostatnim razem przez te trzy poczty odebrałem, przeto pozbawiony będąc rozkazów J. K. M. nic innego niemam do wieści J. W. Panu nad to, że znowu Sąd Roty, odbyty we środę na tym

humilier à V. Ex. qu'ayant été de nouveau examiné dans le Tribunal de la Rothe, qui se tint mercredi de cette semaine, le procès entre le Prince Radziwill et la princesse son Epouse, fille de Mgr le G. Thrésorier, demandant celui-ci pour prendre terms, que ce Tribunal voulut revoquer la resolution prise en faveur de son epouse dans la Rothe précédente. Il ne fit à ses instances, que le rescript suivant: In propositione causa habebitur ratio, savoir que ce Tribunal n'a point voulu retarder la poursuite du procès, comme le Prince souhaitoit.

Dès lundi passé on a commencé selon la coutume de cette ville le Carnaval aussi

tygodnia, rozbierał sprawę Księcia Radziwiłła z Małżonką swoją, córką J. W. Podskarbiego W. Księżna prosiła o czas na zwalenie sądowego wyroku, przychylnego Małżonce jego, zapadłego na przeszłej roczce. Na prośby te Rota wydała następujący reskrypt: In propositione causae habebitur ratio, to jest że sąd ten nie chciał zwolnić na zatrzymanie sprawy, jak tego sobie Książę życzył.

Od przeszłej soboty, zaczęły się wedle zwyczaju w tem mieście, zapusty, dnie święto, chociaż nie tak jak dawniej hucznie

Mówią że nasz ...

heureusement, quoique avec beaucoup moins d'éclat que par le passé.

On tient pour assuré selon le bruit qui court, la promotion au Cardinalat de Mgr Cibo Major Dome du palais Apostolique, et de Mgr Orsini Neveu de la Sté dans le prochain Consistoire, qui se doit tenir dans la semaine qui vient, et Mgr Borghese sera declaré en la place de sud Mgr Cibo Majordome.

Sur la fin de la semaine passée est arrivé en cette Cour à l'Agent de l'Electeur de Treve avec la triste nouvelle de la mort de Mgr de Schonborn, Archevêque et Electeur de Mayence. Le sud Electeur de Treve devant en ce cas se déclarer quels de deux Archevêchés et Electorats

podług rozgłoszonej wieści, o promocyi Mra Cibo, Majoradomu Pałacu Apostolskiego, i Mra Orsini'ego, synowca Jego Świątobliwości, na przyszłej Kongregacyi, odbyć się mającej w przyszłym tygodniu, a Mr Borghese ma być naznaczony na miejsce pomienionego Mra Cibo, Majoradoma.

Na końcu zeszłego tygodnia przyszła do dworu tutejszego, przez Agenta Elektora Trewirskiego, smutna wiadomość o śmierci Mra Szonborna, Arcybiskupa i Elektora Mogunckiego. Elektorowi pomienionemu Trewirskiemu, mającemu wybrać, z powodu tego, które go z dwóch Arcybiskupstw

et Electorats il veut demettre ou retenir pour être Coadjuteur de celui de Mayence, et le Pape lui a accordé à ce qu'on dit, une prorogation de deux mois pour se declarer.	Arcybiskupstwo i Elektoratów Kolońskiego zatrzymać przy godności Koadjutora Mogunckiego, papież jak mówią, dał dwa miesiące czasu do namysłenia się.
Je viens en ce moment de recevoir par la poste de Venise les lettres de la Cour de Sa Majesté, en datte du 31. Janvier passé et 7. du courrant.	W tej chwili odbieram Wenecką pocztą listy od dworu J. K. M. z 31. Stycznia i 7. t. m.
J'ai l'honneur etc. etc.	Mam zaszczyt itd. itd.
le B. Puget.	Puget.

List 72.

Rome, ce 12. Mars 1729.	Rzym, 12. Marca, 1729. r.
Mgr,	J. W. P.
Au sujet des ordres de Sa Majesté qui regardent sa ferme resolution de maintenir Mgr l'Evêque Szeptycki dans la Metropolie des Russes en suite de sa Royalle nomination, fondée sur le droit	Miałem zaszczyt w przeszłym liście, pisać do J. W. P. o powzięciu polecenia J. K. M. tyczącego się stałego jej postanowienia aby utrzymać Mwo Biskupa Szeptyckiego

incontestable qui lui appartient, et sur les mérites personels de ce[...]jet nommé, reconnu et approuvé par les Grands de Pologne, comme le plus zélé, digne et capable d'occuper ce poste.

Ce que j'eus l'honneur de fa[...]miliser à la connaissance de V. Ex. des oppositions, qui furent faites au lad. Mgr l'Evêque Szeptycki dans la Congregation de propaganda fide ne fut que pour rendre compte à V. Ex. de ce qui intervint dans la Congregation, ~~convaincue~~ au sujet de cette affaire, vu que la Congregation convaincue des fausetés des oppositions, qu'on faisoit malicieusement à Mgr l'Evêque Szeptycki, les reprouva toutes: il est vrai, comme il m'a assuré le Card. Alexandre Albani, que la Nomination de S. Mté fut con-

Metropolitę Ruskim, w której Kró[...]lewskiej Jego nominacyi, wspartej na niewątpliwem a słusznem mu prawie, tudzież na osobistych zasługach wy[...]mienionego, którego ta Dygnitarze Polscy uznają jako za najgorliwszego, najgodniejszego i najzdatniejszego na to miejsce.

Mówiąc J. W. P. o uczynionych za[...]rzutach Mgrowi Biskupowi Szeptyc[...]kiemu na Kongregacyi Propagandy fide, chciałem mu powiedzieć, jak się na niej stało, co do tej sprawy, albowiem Kongregacya przekonana o fałszywych zarzutach, złośliwie Biskupowi Szeptyckiemu uczynio[...]nych, obaliła je wszystkie. To prawda, jak mówił mi Kardynał Alexander Albani, iż Królewska nominacya uznaną została za niebytę kiedy chodziło o Koad-

cidré nulle pour avoir été faites, lorsqu'il s'agissoit de la Coadjutorie; ainsi le Cardinal m'a dit, qu'il falloit, que Sa M.té eût la bonté d'ordonner une seconde nomination avec la datte posterieure, ne s'agissant plus présentement de Coadjutorie, et que pour les autres difficultés qui ne regardoient plus la personne de Mgr Szeptycki, dont on est persuadé du mérite, zèle et capacité, mais bien du coté de Propaganda fide en suite de ses ordonnances au sujet de l'élection qui doit préceder la nomination de S. M. fondé sur la bulle de Clement VIII. que nous tacherons le Cardinal et moi, d'applanir autant qu'il nous sera possible.

Les ordres de S. M.té pour obtenir de Sa S.té la révocation du Bref, que les Jesuites avoient obtenu avant quelque tems du Pape pour

jutorią; otóż mówił Kardynał, że potrzebowano aby J. K. M. drugą nakazała nominacyą, tylko z da-wną datą, bo już niechodziło o Koadjutorią, i inne trudności, nie tyczące się osoby Biskupa Szeptyckiego, o którego przekonano się za-sługach, gorliwości i zdatności, ale chodziło z Propaganda fide względem jej polecenia względem elekcyi, mającej poprzedzić nominacyą J. K. M. opierając się na bulli Klemensa XIII. którą postaramy się wraz z Kardynałem, usunąć, o ile będzie można.

O poleceniach J. K. M. aby wskórać od Jego Świątobli-wości odwołanie brewe, niedaw-no wyjednanego przez Jezuitów od Papieża, celem jakiejś no-

procéder à une nouvelle fondation sous le spécieux prétexte des Missions dans le Diocèse de Plock. Le Card. Albani n'en a pas encore pu parler au Pape, pour n'avoir pu obtenir l'audience qu'il avoit demandé; il espère que ce sera la semaine qui vient, en attendant nous avons appris que les Jésuites n'avaient pas encore retiré de la Chancellerie des Brefs, le susd^t^ Bref obtenu du Pape, qui doit avoir été arrêté par le Chanoine Lopacki, qui se trouve ici depuis quelque tems, chargé des intérêts de Mgr l'Evêque de Plock, ainsi supposé que ce Bref ne soit pas encore remis entre les mains des Jésuites, il pourra être facile d'en faire suspendre l'expédition.

Le Pape qui continue à être plein de santé et vigueur, sol-

licite

wej fundacyi, pod wyszukanym pozorem Missyi w Diecezyi Płockiej. Kardynał Albani nie mógł dotąd pomówić z Papieżem, nie mogąc żądanego wyjednać posłuchania; wszakże spodziewa się ona otrzymać w przyszłym tygodniu; tymczasem dowiedzieliśmy się że Jezuici nie wydobyli dotąd z kancelaryi właściwych listów Papieskich, tego breve, które zatrzymać miał Kanonik Łopacki, znajdujący się tutaj od niedawna, a zobowiązany do interesów Biskupa Płockiego; i przeto przypuszczając, że to breve nie oddane zostało Jezuitom, przeto łatwo będzie można wstrzymać jego przesłanie.

Papież który ciągle ma się dobrze i pełen żywości, nakazuje przygotowania do Kanonizacyi 1º

Nepomucena

sollicite toutes les préparations pour faire la canonisation de S. Nepomucène le 23. du courant, à cet effet il a tenu deux Consistoire dans cette semaine.

Son départ pour Benevent doit être à ce qu'on dit, fixé pour le 28. du courant, aucun Ministre ne le suivra.

On assure qu'avant son départ il veut remplacer les deux places vaquantes dans le S. College, et Mgr Cibo des princes de la Mirandola doit être, à ce qu'on dit, un des pourvus.

Depuis l'arrivée de la poste d'Allemagne il s'est publié par cette ville que Sa Majesté Impériale avoit déclaré héritier de tous ses Etats héréditaires, le Prince de Lorraine; on ne sait d'où ce bruit a origine, puisque aucune des per-

Nepomucena na 23. b. m. w tym celu zwołał dwa razy zebranie Konsystorskie między tego tygodnia.

Wyjazd Jego do Benewentu ma być jak mówią naznaczony na 28. b. m. Żaden z Ministrów nie pojedzie z nim.

Powiadają że przed swoim wyjazdem chce zapełnić dwa opróżnione miejsca w S. Kolegium, a Mór Cibo, jak mówią ma otrzymać jedno z tych miejsc.

Rozgłoszono po tutejszym mieście, po przybyciu poczty z Niemiec, że J. C. M. ogłosiła spadkobiercą wszystkich Państw swych dziedzicznych, Księcia Lotaryngskiego; niewiadomo skąd ~~wyszła~~ urosła ta pogłoska, bo nikt rozsądny wierzyć jej niemoże.

hommes sensés ne peut le croire.

Le Cardinal Camerlingue Albani doit retourner en Ville le jour de la Canonisation de St Nepomucène.

On parle de nouveau que les différens de Portugal pourront se terminer bientôt, à quel effet, on dit, que le Procureur Général des Bernardins Portugais, qui alla dernièrement en Portugal avec un projet proposé par cette Cour à celle de Lisbonne, sera dans peu de retour ici, avec l'acceptation du projet.

J'ai reçu dans cette semaine les lettres de la Cour de S. M. du 25. février.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Kardynał Kamerling ma wrócić do miasta w dzień kanonizacyi Sº Nepomucena.

Znowu mówią, że nieporozumienia Portugalskie wkrótce ukończyć się mają; w tym celu powiadają że Prokurator Generalny Bernardynów Portugalskich, który niedawno jechał do Portugalii z projektem od tutejszego dworu do dworu Lizbońskiego, wkrótce ma być z powrotem z przyjęciem tego projektu.

Odebrałem w tym tygodniu listy od Dworu J. K. M. z 25. lutego.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 73.

Rome, ce 19. Mars, 1729.

Mgr,

Sur ce qui regarde le maintient de la nomination de Sa Ma-

Rzym, 19. Marca, 1729. r.

J. K. P.

Co się tyczy utrzymania nominacyi J. K. M. na Ruską Metropolią

jetté à la Metropolie des Russes en faveur de Mgr l'Evêque Szeptycki, le Card. Alexandre Albani m'a dit qu'il ne jugeoit plus présentement de parler d'avantage ici de cette affaire, jusqu'à ce que nous n'ayons reçus ici la seconde nomination de Sa Majesté, expediée sous la date posterieure à la mort du défunt Metropolite, à laquelle on ne pourra point opposer la nullité, comme on a fait dans la Congrégation à celle que S. M. avoit fait expedier du vivant de Mgr Kiszka, pour la Coadjutorie, en attendant il seroit du sentiment que S. M. laissa suivre les ordonnances de la Congregation, pour une nouvelle élection, sans paroître y donner la main, vu que si l'élection tombe en la personne de Mgr

Mća Biskupa Szeptyckiego, Kardynał Alexander Albani mówił mi, że nie sądzi potrzebnym obecnie wspominać tu więcej o tém, dopóki nie otrzymamy drugiej nominacyi J. K. M. pod późniejszą datą, to jest po śmierci zmarłego Metropolity, której nie będzie można zaprzeczyć ważności, tak jak uczyniono w Kongregacyi z nominacyą J. K. M. wyprawioną za życia Mća Kiszki na Koadjutoryą; tymczasem był zdania aby J. K. M. nie opierała się rozporządzeniom Kongregacyi na nową elekcyą, nie dopomagając do tego wszakże, gdyby padł bowiem wybór na Mća Szeptyckiego, jak mam się zdaje, wtedy załatwioną rzecz zostanie ku zadowoleniu

Szeptycki, comme il est probable, l'affaire est faite à la satisfaction de S. M. et de cette Cour, sans en venir à des disputes odieuses. Si puis après l'élection tombait sur une autre personne, S. M. en lui refusant sa royale nomination, cette Cour ne pourra le confirmer Métropolitain, vu qu'elle convient que S. M. a le droit de nommer à cette dignité, et ne veut point le lui disputer, mais elle prétend que l'élection doit précéder cette nomination, et que cette élection ne puisse se faire sans les prérogatives ordonnances, mais cela doit plutôt regarder les Grecques et Unigenitus de Russie que Sa Majesté. C'est le sentiment du Cardinal Albani, qui ne manquera pas, après la réception de la seconde nomination de S. M. de m'assister

J. K. M. i tutejszego dworu, bez gorszących sporów. A jeśli by znów elekcya kogo innego wy-~~[illegible]~~ obrała, a tenczas J. K. M. odmówiłaby mu swego pozwolenia, sprawiłaby tem samem, że i Dwór tutejszy nie uznał by go Metropolitą. Albowiem wie on dobrze że J. K. M. ma prawo wyboru na godność takową i niechciał by mu go zatamować: ale wymaga aby elekcya poprzedziła nominacyą i zarazem na niebyt bez uprzedniego jego rozporządzenia, co więcej się tyczy Biskupów i Ruskiego Duchowieństwa jak J. K. M. Takie jest zdanie Kardynała Albaniego, który po zawiadomieniu go o drugiej nominacyi J. K. Mości, niezawodnie, wraz z M

m'assister, aussi bien, que le Cardinal Protecteur, pour soutenir et effectuer les royales dispositions de S. M. en faveur de Mgr l'Eveque Szeptycki.

Au sujet du Bref que les Jesuites sollicitoient ici, pour pouvoir établir une nouvelle fondation dans un village du Diocèse de Plocko, ce bref quoique expedié, n'a pas encore été remis aux Jesuites, et le Cardinal Alexandre Albani a particulierement persuadé, comme il m'a assuré, au Cardinal Olivieri, secretaire des Brefs, de ne le point consigner aux Jesuites, mais ce Card. Olivieri, en échange a representé au Card. Albani, que le mal n'étoit pas si grand, que nous voulions le persuader, vu que les Jesuites ne demandoient

z JWmm Kardynałem Protektorem, dopomagać ~~za udziałem dozwolenie~~ mi, na utrzymanie i uskutecznienie Pańskich ~~królewskich~~ rozporządzeń J. K. M. na korzyść JWJmci Szeptyckiego.

Co do Brewe którego żądali tu Jezuici celem założenia nowej jakiejś fundacyi we wsi Dyecezyi Płockiej, brewe to chociaż już wystane, nie oddano jeszcze Jezuitom, a Kardynał Alexander Albani potrzonnie powiedział, jak mówił mi, Kardynała Olivieri, Sekretarza Brewe, aby go nie wydawał Jezuitom, ale Kard. Olivieri nawzajem, zarzucał Kardynała Albani'ego, że złe niebyło tak wielkie jak rozumieliśmy, albowiem Jezuici chcieli tylko małą wystawić kapliczkę w miejscu urodzenia Sᵗ Stanisława Kostki, wszakże czego Kardynał Olivieri

que de pouvoir bâtir une petite Chappelle dans l'endroit de la naissance de S. Stanislas Kostka, sur quoi le Card. Olivieri promit au Cardinal Alexandre Albani de lui présenter un écrit, je crois aussi que le Bref ne sera pas donné aux Jesuites, et qu'en échange on en écrira au Nonce et peut-être bien aussi à Mgr l'Evêque de Plock pour en recevoir une information plus specifique.

Mgr le Cardinal St Clement retourna en cette ville mercredy au soir en bonne santé. Toute Rome envoya le rejouir de son arrivée. Je fus aussi le lendemain le trouver et je l'informois en gros des interêts de la République et puis nous convinmes que lundy qui vient, je lui en rendrai

przyrzekł dać Kardynałowi Aleksandrowi Albaniemu zapewnienie na piśmie; tym sposobem zdaje mi się że to breve danem Jezuitom nie zostanie, a zato napiszą do Nuncyusza a może i do Biskupa Płockiego o szczegółowe w tym względzie ~~doma~~ objaśnienie ~~[illegible]~~.

Mci Kardynał St Clement powrócił do miasta we środę wieczorem wdobrem zdrowiu. Cały Rzym ucieszył się z jego powrotu. I ja nazajutrz poszedłem do niego, ogólnie go zawiadamiając o interesach Rzeczypospolitej, a potém ułożyliśmy się, że w przyszły poniedziałek, szczegółowe zdam mu o tem sprawę.

un compte plus particulier.

Se trouvant tout disposé et en ordre pour la Canonisation de St Ne pomucène, Sa Sainteté a voulu en faire la fonction le matin, comme il a effectivement fait dans l'Eglise de St Jean de Latran. Tout le St College, Prelature et Noblesse s'y trouvaient, et la Statue faite aux depens du Cardinal d'Althan de ce Saint, a été haussée au milieu du pont, dit Molle, par lequel tous ceux qui viennent d'Allemagne et de là des monts passent ordinairement.

Le Cardinal Bentivoglio, Ministre d'Espagne, au Neveu duquel Marquis Bentivoglio est né un fils, invita tous les Ministres étrangers et Noblesse de cette Ville pour intervenir au

Tego Świątobliwość ukończywszy przygotowania i rozporządzenia do Kanonizacyi S. Nepomucena, przyjęła odbyć tę uroczystość dziś rano; i w samej rzeczy odbyła się ona w Kościele S. Jana Lateraneńskiego. Całe S. Kolegium, Prelatura i Noblessa znajdowały się na niej, a Statua tego Świętego zrobiona kosztem Kardynała Althana, wzniesioną została pa środku Mostu, Molle zwanego, przez który jadący z Niemiec i od strony gór, przejeżdżają.

Kardynał Bentivoglio, Ministro Hiszpański, którego Synowcowi, Margrabiemu Bentivoglio, urodził się syn, zaprosił wszystkich ~~[illegible]~~ zagranicznych Ministrów i noblessę tutejszego Miasta, na Chrzci-

baptême, qui le devoit faire dans
son palais, le Roi d'Espagne étant
parain et la Reine d'Espagne
Maraine. Je fus un des invités et
je me rendis à l'heure destinée
en habit de gala. Le nouveau né
fut baptisé par le Cardinal Bel-
luga. Le Cardinal Bentivoglio
représenta la personne du Parain
et la Duchesse de Piombino celle
de la Maraine. La fonction
se fit dans un grand salon très
bien paré en forme d'Eglise, avec
les portraits du Roi et de la Reine
d'Espagne; il n'y eut que les Car-
dinaux Cienfuegos, Corsi et
Porcia, qui intervirent avec
Belluga qui fit la fonction,
il y eut en échange un grand
nombre de Prélature et Noblesse
et quasi tous les Ministres des
Puissances

odbyć się mający w ~~swoim~~ jego pałacu;
Król Hiszpański był kumem a Kró-
lowa Hiszpańska kumą. Zostałem
także zaproszony na naznaczoną go-
dzinę, w której przybyłem w galowem
ubraniu. Kardynał Bentivoglio
przedstawiał kuma a księżna de
Piombino kumę. Obrząd się odbył
w wielkim salonie okazale prze-
ozdobionym na kościół, gdzie były por-
trety Króla i Królowej Hiszpańskich;
Kardynałowie Cienfuegos, Corsi i Por-
cia asystowali tylko Kard. Belluga,
sprawującemu obrząd; za to było
mnóstwo z Prelatury i Noblessy,
i prawie wszyscy Ministrowie
Państw zagranicznych. Z dam
~~tu~~ znajdowała się tylko po-
mieniona księżna Piom-
bino

Puissances étrangères. Des dames il n'y eut que la Dsse Duchesse de Piombino et ses filles, la princesse Barbarine, la Duchesse de Fiano et la Duchesse Salviati. Le tout se fit avec beaucoup de magnificence et profusion de rafraichissements de toute sorte.

J'implore etc. etc.

le B. Puget.

Piombino z córkami, Księżna Barbarini, Księżna Fiano i Księżna Salviatti. Odbyto się wszystko bardzo wystawnie, i było rozdano mnóstwo chłodzących napojów wszelkiego rodzaju.

Upraszam J. W. P.

id. id.

Puget.

List 74.

Rome, le 2. Avril, 1729.

Mgr.

Je fus averti au commencement de cette semaine que la Congrégation de Propaganda fide le devoit tenir le mercredy d'après, et que le motif de la Convocation de cette Congrégation étoit que Mgr le Nonce ayant répondu aux ordres et instructions que la même lui avoit envoyé et demandé

Rzym, 2. Kwietnia, 1729. r.

J. W. P.

Zawiadomiony byłem na początku tego tygodnia, że Kongregacya Propagandy fide odbyć się miała w przyszłą środę, i że powodem zwołania tej Kongregacyi była odpowiedź na Nuncyusza na polecenia i instrukcye, jakie taż Kongregacya mu przesłała, zapytując się go o okoliczności

sur le fait de l'affaire qui regardoit la Metropolie de Russie à laquelle il avoit plu à Sa Majesté nommer Mgr l'Evêque de Leopol Szeptycki. La Congrégation vouloit examiner ce que Mgr le Nonce avoit écrit pour répondre puis après. Je fus aussi averti en même tems que Mgr le Nonce avoit très avantageusement écrit en faveur de Mgr Szeptycki, représentant en même tems que Sa Majesté ne changeroit en aucune manière sa Royale Nomination en faveur d'un autre, et que véritablement ce Prélat étoit le plus digne de tous les prétendants à cette dignité. En suite de cet ~~—~~ avertissement j'allois chez les Cardinaux Albani, pour les prévenir de ce qui étoit venu

Ruskiej Metropolij, na którą podobało się J. K. Mości powołać Biskupa Lwowskiego Mra Szeptyckiego. Kongregacya chciała dowiedzieć się co Nuncyusz pisał, w celu rozwiązania tej kwest. W tem jednocześnie zawiadomiono mię że Mr Nuncyusz pochlebne dał zdanie o Biskupie Szeptyckim, przedstawiając razem że J. K. Mość w żaden sposób nie da Nominacyi Korone innemu, bo ~~że~~ wistocie ~~—~~ Prałat ten był zasługiwał na tę godność więcej jak wszyscy jego współubiegający. Po tym zawiadomieniu poszedłem do Kardynałów Albanich, aby uprzedzić ich o tem co się dowiedziałem; przytem aby im donieść o odebranych poleceniach i nowych instrukcyach ode dworu J. K. M. odebranych, w odpowiedź

à ma connaissance, et puis les informations des ordres et nouvelles informations que j'avois reçues de la Cour de Sa Majesté en réponse aux relations que je lui avois faites des résolutions de la dernière congrégation, les suppliant en même tems de vouloir induire la Congrégation à vouloir condescendre aux nouvelles instances de Sa Mté, fondées sur le droit incontestable, qu'elle avoit de nommer à cette dignité et aux persuasions de Mgr le Nonce en faveur de Mgr Szeptycki; j'allois aussi faire des mêmes démarches chez les autres Cardinaux, et je les laissois assez bien disposés.

La Congrégation se tint effectivement le mercredy passé et Mgrs les Cardinaux furent du sentiment de concourir autant qu'il leurs étoit possible, au bon vouloir de Sa Majesté sauve le droit du St Siège,

na moje zawiadomienie o wypadkach ostatniey Kongregacyi, uprasza-jąc ich gorąco aby zechcieli tłomacz Kongregacyi do zadość uczynienia nowym prośbom J. K. M. wspartym na niezaprzeczonem prawie wyboru na tę godność, i na przełożenia Mości Nuncyusza wstawiającego się za Biskupem Szeptyckim. Byłem także w tym celu u innych Kardynałów, zostawiwszy ich dobrze ku nam usposobionych.

W zeszłą środę Kongregacya odbyła się w przeszłą środę, a Kardynałowie o ile tylko mogli, przychylili się do żądań J. K. M. bez uszczerbku wszelkiego prawa Stolicy Apostolskiej, które równie zachować w całości usiłowali, jak

qu'ils prétendoient devoir égale-
ment conserver que maintenir Sa
Mté dans son droit de Nomination.
Ils resolurent ainsi d'attendre la
nouvelle nomination de Sa Mté en
faveur de Mgr Szeptycki, expediée
depuis la mort de defunt Metro-
polite qui n'est pas jusqu'à présent
parvenue à cette Cour, quoique
Mgr le Vice Chancellier m'ait dès
la semaine passée écrit qu'elle
avoit été expediée, qu'entre tems
elle donneroit ordre à Mgr le
Nonce de presser la nouvelle élec-
tion, qu'elle pretend devoir se faire
en suite des ordonnances du St.
Siege fondées sur la Bulle de Cle-
ment VIII et afin que cette élection
puisse tomber sur la personne
de Mgr Szeptycki nommée par
Sa Mté, elle ordonna au Nonce
d'y prêter la main, et de n'y

faire

chcieli utrzymać przy J. K. Mci przy tem
[illegible] prawie wyboru utrzymać ~~prawie~~ przęczęcia prawa.
Postanowili zatem oczekiwać
na nową nominacyę J. K. Mości
dla Biskupa Szeptyckiego, wysłanej
po śmierci Metropolity zmarłego, a
nie dosłanej dotąd do dworu tutejszego,
chociaż wspomniony przed tygodniem
J. W. Wice-Kanclerz pisał do mnie
że ją był wyprawił; a tymczasem
aby
Dwór tutejszy polecił Nuncyuszowi
aby ~~wzglę~~ przyspieszenie nowej elek-
cyi, mającej się odbyć w skutku roz-
porządzeń Stolicy Apostolskiej, na
mocy Bulli Klemensa VIII. nako-
niec aby elekcya ta wypaść mogła
na Xdza Szeptyckiego, przez J.
K. M. obranego. Dwór więc tutej-
szy polecał Nuncyuszowi dopomódz
do tego, przyjmując tylko do

głosowania

faire intervenir que les Evêques Russes, qui probablement seront les mêmes qui élurent Mgr Szeptycki à la Coadjutorie du défunt Métropolitain et d'en exclure les Religieux Basiliens, qui pourraient par leur nombre et contrariété favoriser l'élection d'un autre, laissant pourtant à ces Religieux la liberté de produire, après que la susdite élection aura sorti son effet, les raisons et le droit qu'ils ont d'assister à ces sortes d'élections, pour leur rendre justice pour l'avenir au cas que effectivement leur bon droit l'exigeat, ou au cas contraire les en exclure. Ainsi la Congrégation suppose que l'élection tombant nécessairement sur la personne de Mgr Szeptycki, le droit du St Siège et celui de Sa Majesté sera conservé et qu'en attendant Mgr Szeptycki restera

głosowania samych Ruskich Biskupów, zapewne tych samych, którzy należeli do obrania Mgra Szeptyckiego na Koadjutorią po zmarłym Metropolicie, a wyłączyć zaś Zakon Bazylianów, mogących swą liczbą i sprzeciwianiem się przyczynić się do obrania kogo innego; zostawiając wszakże wolność tymże Bazylianom przedstawienia swoich powodów, i jako mających prawo znajdowania się na tego rodzaju wyborach, celem zabezpieczenia się na przyszłość, gdyby potrzebowano użyć ich do tego prawa, lub gdyby trzeba było wyłączyć ich odeń. Tym sposobem, Kongregacya rozumie że wybór niezawodnie paść musi na Mgra Szeptyckiego, a zatem tém razem że prawo Stolicy Apostolskiej i J. K. Mci zachowanem zostanie, a

toujours Administrateur de la Métropolie qui est le même, comme s'il étoit effectivement Métropolitain.

Les lettres que j'ai reçues cet ordinaire de la Cour de Sa Majesté sont du 14. Mars; elles m'apprennent le prochain départ de Sa M.té pour Pologne, ce qui a réjouit le sacré College au quel en l'absence du Pape j'en ai donné part. Par là on vient à être certifié de la parfaite santé de Sa M.té, de la quelle plusieurs encore doutoit, vu que Sa M.té ne s'hazarderait point à entreprendre un si long voyage, sur tout dans une saison extravagante et rude, si elle ne se sentirait en vigueur, et puis le sacré College espère que la présence de Sa M.té en Pologne accelera l'effectuation des bonnes dispositions dans les quelles la République se trouve pour la Conclusion

tymczasem że Xiądz Szeptycki będzie nam Administratorem Metropolitalnym. co jedno znaczy jak gdyby w nim samym był Metropolita.

Odebrane listy ostatnią pocztą ode dworu J. K. M.ci z 14. Marca. Zawiadamiają mnie one o rychłym wyjeździe J. K. M. do Polski, co uczyniło Święte Kollegium, które, w niebytności Papieża, zawiadomiłem o tem. Wyjazd ten powiadczył o dobrem zdrowiu J. K. M. o którem wielu powątpiewało, bo jużci J. K. M. niewyrzekowała by się tak daleką przedsiębrać podróż, tem więcej w porze tak zmiennej i ostrej, gdyby nieczuła się zdrową — Przytem, Święte Kollegium spodziewa się że bytność J. K. M. w Polsce przyspieszy skutek dobrych usposobień Rzeczypospolitej, względem w załatwieniu ostatecznem nieporozumień zaszłych pomiędzy

de l'accord projeté, entre la Repu-
blique et cette cour; que le Sacré
Collège paroit souhaiter passio-
nement.

Cette Cour ayant été informé par
un nommé Philippe Ernste de
Bruggen, converti depuis quelques
années du Lutheranisme à notre
Religion, et qui se trouve ici, vivant
comme Ecclesiastique sous la pro-
tection du St Siege, d'un attentat
commis dans le Duché de Cour-
lande, en la personne de la
Niece Demoiselle de treize ans,
enlevée par force de chez ses pa-
rens par un certain Everarde
d'Alten Bokum, qui l'ayant
conduite par force premierement
chez un certain Staroste Korff
dans la Livonie Polonaise, en
suite à Dubnach chez la mère,
forcèrent cette Demoiselle à é-
pouser le frère du Ravisseur,

Rzeczypospolitej a tutejszym dworem,
czego Święte Kollegium najgorętszej
sobie życzy.

Dwór tutejszy ~~dowiedziawszy się~~ zawiadomiony
został przez tak zwanego Filip-
pa Ernesta de Bruggen, przeszłego
od lat kilku z wiary Luterskiej na
Katolicką, a obecnie znajdującego
się tutaj, żyjącego jak ksiądz, pod
opieką Stolicy Apostolskiej, o ~~zbrod-~~
ni gwałcie uczynionym w Księstwie
Kurlandzkiem, na osobie Siostrzeni-
cy jego, trzynastoletniej panny, gwał-
townie wykradzionej od rodziców,
przez jakiegoś Everarda d'Alten-
Bokum, który zaprowadziwszy ją
tam przemocą najprzód do jakie-
goś Starosty Korffa w Inflantach
Polskich, następnie do Dubnach
do swej matki, ~~przymusił ją~~ przymusili ją razem do
zaślubienia brata uwodziciela,

malgré toutes ces oppositions et protestations: cette Cour à l'instance du Sudit Philippe Erneste de Bruggen a puis à Coeur cette affaire et doit avoir ordonné à Mgr le Nonce d'implorer la justice de La Mté pour faire rendre la Demoiselle, dont le mariage nulf, n'a pas encore été contourné à La Mère. J'ai aussi été requis d'en écrire en Cour de La Mté à laquelle je me donne l'honneur d'envoyer la rélation du fait, suppliant La Mté de m'ordonner ce que je devrai repondre ici aux Ministres de La Sainteté, qui m'ont chargé d'implorer La Royale justice contre cet attentat et ceux qui en sont auteurs.

Lundi passé le Pape ayant avoir tenu le Consistoire pour donner le Chapeau de Cardinal

bez względu na jéj ojca i wszystka. Dwór tutejszy na prośby pomienionego Filipa Erneste de Bruggen, wziął do siebie tę sprawę, polecony Nuncyuszowi aby zaniósł prośbę do taskawości J. K. M. celem oddania tyj panny, którój matżeństwo nie było jeszcze dokonane, jéj matce. Wezwano mnie także, abym napisać mógł o tem do Dworu J. K. M. której wła ny uwagi, miałem zaszczyt przesłać moje sprawozdanie o tej okoliczności, prosząc J. K. M. o zawiadomienie mnie, co mam odpowiedzieć Ministrom Jego Świątobliwości, którzy mnie obowiązali wezwać Królewskiej sprawiedliwości w sprawie o ten tego zamachu i sprawców onego.

W przeszły poniedziałek, papież po zwołanym Konsystorzu celem oddania

Cardinal au Cardinal Cibo et pourvoir quelque Eglise vaquante, se mit en voyage pour se rendre à Benevent. Il visita en passant l'Eglise de St Philippe Neri et fit ses prières dans la Chapelle où se conserve le corps de ce Saint. Il passa aussi chez les Dominiquains pour prendre congé du Général de cet ordre et de ses Réligieux, puis alla célébrer la Ste Messe dans l'Eglise dite de Ste Marie Majeure, où les Cardinaux Alexandre Albani et Marini lui assistèrent comme Diacres; ensuite il alla chez les pères Pénitentiers de l'Ordre des Dominiquains prendre le chocolad, où il reçut aussi le compliment d'un heureux voyage de plusieurs Cardinaux, Ministres et Magistrats de cette ville. Je ne manquois

oddania Kapelusza Kardynalskiego Kardynałowi Cibo, i zapełnienia kilka opróżnionych Kościołów, udał się w podróż do Benewentu. Odwiedził wprzódy Kościół Sgo Filipa Neryjskiego i modlił się w Kaplicy, gdzie złożone jest ciało tego Świętego. Potem udał się do Dominikanów dla pożegnania się z Generałem tego zgromadzenia i tamtejszemi księżami, następnie celebrował mszę Sᵗą w Kościele zwanym Panny Maryi Starszej, gdzie przy której Kardynałowie Alexander Albani i Marini służyli mu jako Dyakoni; po z tamtąd udał się do Ojców Penitencyaryuszów zakonu Dominikanów na czekoladę, gdzie złożyli mu życzenia szczęśliwej podróży wielu Kardynałów, Ministrów i Magistrat tutejszy. Nie-

point aussi de lui faire mon compliment au nom de Sa Majesté et de leurs Altesses Mgr et Mme la princesse Royalle. Sa Sainteté eut la bonté de l'arrêter pour me demander l'état de la santé de Sa Mté et de toute la Royalle famille, que je lui assurais être très bonne; Elle me répondit en donnant la bénédiction, que Dieu veuille la bénir et lui accroître ses bienfaits, saluer de notre part Sa Majesté et toute sa Royale famille, n'oublier pas sur tout notre bienfaitrice, voulant parler de Madame la princesse Royale, pour le présent qu'Elle lui fit des paremens de l'Eglise, encore du tems de Mgr le Comte de Lagnale.

Le Prétendant d'Angleterre se trouve toujours ici, et on at-

zaniedbałem z mojej strony równie mu złożyć życzenia w imieniu J. K. M. i ich wysokości XX. Królestwa i Książęcej rodziny Królewskiej. Jego Świątobliwość zatrzymała się także mnie zapytując się mnie o stanie zdrowia J. K. M. i całej Królewskiej rodziny, a gdy powiedziałem że są zdrowi, odrzekła mi na to, niech je Pan Bóg tak błogosławi, i zlewa na nich swe łaski, pozdrów odemnie J. K. M. i całą jego Królewską rodzinę; nadewszystko nie zapominaj o naszej łaskawczyni, chcąc mówić o Księżnie, dla przypomnienia dar który nam przysłała, w ornatach kościelnych, za urzędu jeszcze Hrabiego de Lagnale.

Pretendent Angielski dotąd znajduje się tutaj; powiadają że i Księżna jego Małżonka przyjedzie tu na takie po Świętach Wielkich

ture que la Princesse son Epouse viendra aussi après les fêtes de Pâques et qu'ils y continueront leurs séjour comme par le passé.

On m'assure que le Pape avant son depart ait accordé un Bref d'Elligibilité au Prince Théodore de Bavière, pour qu'il puisse être élu à l'Archevêché et Electorat de Trèves.

Monseigneur, présentement que le Roi se trouve en Pologne, ayez la grâce de Vous souvenir de moi dans le Senatus Consilium pour que je puisse obtenir une augmentation honorable de mes appointements et quelque secours extraordinaire pour payer mes dettes et subvenir aux depenses des Postes qui me coutent depuis deux années plus de mille écus espece.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

nocnych, i że zamieszkają tu razem oraz jako jak przedtem.

Zapewniono mnie że przed wyjazdem swym, Papież udzielił Breve arcybiskupowi Kięciu Teodorowi Bawarskiemu, aby mógł być wybranym na Arcybiskupstwo i Elektorat Trewiry.

J. W. panie, teraz kiedy Król jest w Polsce, bądź łaskaw pamiętać o mnie w Senatus Consilium, ażebym wyjednać mógł przyswoite powiększenie płacy mojej, i pewny prócz tego zasiłek na opłacenie długów i pokrycie kosztu poczt, kosztujących mnie od dwoch lat, więcej tysiąca talarów.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 75.

Rome, ce 9. Avril, 1729.

Mgr,

Cet ordinaire ne m'a apporté avec les lettres de la Cour de Sa Majesté, qui sont du 21. Mars, aucun ordre et les mêmes continuent à confirmer le prochain départ de Sa Majesté pour Pologne. Son Ex. Mgr le Comte Poniatowski m'a bien écrit de Varsovie du 10. Mars, que j'ay à solliciter auprès de cette cour pour que Sa Sainteté, à l'exemple de ses Prédécesseurs se daigne donner quelque assistance à Pologne, qui se trouvent en très mauvais état, lorsque les Turcs se trouvent tout en état pour la guerre. J'en ai déjà conféré avec les Cardinaux Albani, qui me favorisent particulièrement en tout ce qui regarde le service de la République; mais comme le Pape est absent, ils croyent qu'avant

Rzym, 9. Kwietnia, 1729. r.

J. W. P.

Ostatnia poczta z listami od dworu J. K. M. z 21. Marca nie przywiozła mi żadnego polecenia, a też listy potwierdzają bliski wyjazd J. K. M. do Polski. J. W. Poniatowski pisał do mnie z Warszawy z 10. Marca, abym prosił tutejszy dwór o wstawienie się do Jego Świątobliwości, aby raczył, przykładem poprzedników swoich, dopomódz Polsce, w przykrém będącej położeniu, w ten czas kiedy Turcy przygotowują się do wojny. Mówiłem już o tém z Kardynałami Albanimi, chcą pomocnemi mi szczególnie, kiedy idzie o potrzeby Rzeczypospolitej; ale ponieważ Papież jest nieobecny, zdaje im się że przed powrotem Jego, nic nie zrobię. Wątpię nawet czy będziemy mogli jakiś

qu'avant son retour il n'y aura rien à faire. Ils doutent même si nous pourrons rien obtenir par rapport que le Trésorier Apostolique est entièrement épuisé. La semaine qui vient j'irai chez le Cardinal Secrétaire d'Etat, au quel probablement Mgr le Nonce aura écrit et envoyé la lettre que le susdit Mgr le Comte Poniatowski a écrite à Sa Sté et sonderai Son Eminence si nous avons lieu d'espérer, de quoi je ne manquerai point de rendre compte à V. Ex.

Les nouvelles qui se débitent en cette bonne ville, varient très fort sur l'état où se trouve le Pape à Benevent: les uns disent qu'il s'y porte assez bien et que Sa Sainteté vaques aux exercices de dévotion, qui sont de son génie; d'autres qu'il n'est pas encore bien rétabli de l'Etat d'indisposition, dans la quelle il est certain qu'il y est arrivé, car on dit que pour lors la fièvre qui l'avoit pris

jakąś wskurać pomoc, bo skarb Apostolski zupełnie jest próżny. Na przyszły tydzień pójdę do Kardynała Sekretarza Stanu, do którego zapewne Nuncyusz pisał i posłał list Poniatowskiego do Jego Świątobliwości piszący wyrozumieniem Jego Eminencyi, ażeli spodziewać się czego będziem mogli, o czém niezwłocznie sprawozdać J. W. Panu.

Rozmaite wiadomości po tutejszém mieście są niejednakowe o stanie zdrowia Papieża w Benewencie: jedni mówią że jest dosyć zdrów i odbywa wszystkie nabożeństwa, drudzy że jeszcze nieprzyszedł do stanu zupełnego zdrowia, powiadają bowiem że ma ciągle febrę, którą dostał w drodze. Zapewne to sprawcą tej wiadomości, Kardynał Coscia, chociaż sam niezdrów.

en chemin lui durait encore; ce fut apparemment sur cet avis que le Cardinal Corsia même quoique indisposé d'ailleurs, prit tout à coup les postes, jeudi dernier, pour aller trouver le St. père. Le Cardinal Fini l'avoit déjà devancé de quelques jours, et l'on dit que le Cardinal d'Avers a reçu ordre de se rendre auprès de Sa Ste. qui donne lieu de conjecturer que le Pontif pourroit bien tenir un Consistoire composé de ces Eminences, pour faire la promotion de Mgr Santa Maria qu'il a à coeur. Le St. Père ayant à son départ pour Benevent laissé ses ordres au Cardinal Secretaire d'Etat, pour enjoindre à tous les Prelats et Evêques de se rendre aux postes, et Evechés respectifs de leur résidences. Cela vient d'être executé par le

w cale, wziąt nagle pocztę i wyjechał ... udał się do Ojca świętego. Kardynał Fini na kilka dni wprzód tam pojechał, a powiadają, że Kardynał Avers odebrał rozkaz aby się udać do Jego świątobliwości; i to ostatnie daje powód do zdania, że Papież chce tam odbyć Konsystorz z tych Eminencyi ktory się najwięcej na promocya Mra Santa Maria którego ma na sercu. Papież przed odjazdem do Benewentu zostawił rozkaz polecenie Kardynałowi Sekretarzowi Stanu, ażeby zalecił wszystkim Pratatom i Biskupom powrót na swoje miejsca i ostatnie Biskupstwa ich rezydencyonalne, co Kardynał Datariusz wypełnił, ogołacając przez to Miasto z wielkiej liczby Dworaków, ktory je ...

Cardinal Dataire, qui parla à decharger la Ville de ce grand nombre de courtisans qui l'inondaient.

Le Cardinal Accoramboni se dispose immédiatement après les fêtes de Pâques de partir pour se rendre à son Evêché d'Imola.

Mgr Pitoni, Auditeur de Sa Sté est mort après avoir bien peu joui du poste, où le St Père l'avoit élevé, mais dont il s'est aussi arrêté avec si peu de satisfaction, que le public, loin de le regretter, semble en être content. Il se présente plusieurs Concurrents à cette charge, du nombre des quels, s'il est vrai, que soit le frère du Cardinal Corsia; il ne faut presque pas douter que ce morceau ne soit pas pour lui.

On avoit fait courir ici le bruit qu'un Vaisseau Turc, ayant investi les Galères du Pape, quelques Vaisseaux Maltais venus à leurs secours, les avoient non seulement

petuřati.

Kardynał Accoramboni wybiera się zaraz po świętach Wielkanocnych na swoje Biskupstwo Imolskie.

Mor Pitoni, Audytor Jego Świątobliwości zmarł, niedługo używając posady na jaką Ojciec Sty go wyniósł, a na jakiej niebardzo był szczęśliwym, tak daleko, że nie koniecznie jest żałowanym. Wielu jest zalecających się o to miejsce, do liczby takowych należy jak jeśli to prawda, brat Kardynała Corsia; nie wątpliwa wątpić aby mu je odmówiwszy zostało.

Rozeszła się tu pogłoska, że okręt Turecki napadłszy na Galery Papieskie odpartym został przez kilka Okrętów Maltańskich, przybyłych mu w pomoc, i że nietylko go odbiły ale wzięty w niewolę korsarze; silnego jak mówią.

dégagées, mais pis encore le corsaire, qu'on disoit fort de 60. pièces de canon, mais il ne paroît pas que ce bruit se confirme.

J'ai l'honneur d'être etc. etc.

le B. Puget.

o trzydziestu działach; ale pogłoska ta niepotwierdza się, podobno.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 76.

Rome, ce 16. Avril, 1729.

Mgr,

J'eus il y a trois jours l'honneur d'informer V. Ex. que j'avois eu lettre de Mgr le Comte Poniatowski, par laquelle il m'ordonnoit de solliciter auprès du St Père quelque secours pour aider à mettre en état les fortifications de nos frontières, qu'il avoit trouvé fort délabrées, tandis que du côté des Infidels, tout étoit en bon ordre et appareil de guerre. J'ajoutais que sur le peu de tems qui m'étoit resté depuis l'arrivée de la poste et de l'avis des Cardinaux

Rzym, 16. kwietnia, 1729. r.

J. W. P.

Przed trzema dniami miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że odebrałem list od J. W. Poniatowskiego, którym polecał mnie abym zaniósł prośbę do Ojca Ś°. o pomoc, celem ~~do~~ wzmocnienia fortyfikacyi granic naszych, które znalazł zupełnie uszkodzone, gdy tymczasem ze strony niewiernych, wszystko * znajdowało się w dobrym porządku i ~~miało~~ gotowości ~~postać~~ miało bojowej; donosiłem również, że dla krótkiego czasu po nadejściu poczty i podług rady kardynałów Albanich, odłożyłem do przyszłego

Cardinaux Albani, j'avois remis la partie au lundy suivant, pour commencer en l'absence du Pape à sonder le Cardinal Secretaire d'Etat, sur ce que Mgr le Nonce devoit lui avoir écrit à ce sujet, et sur ce que Son Eminence elle-même auroit pu me decouvrir de ses dispositions, où j'aurois trouvé les esprits de cette Cour à recevoir là dessus mes remontrances. J'abordais en effet ce jour-là Son Eminence à la quelle ayant avoir exposé le sujet de ma venue, je tâchais ensuite un mot de la lettre écrite à Sa Sté par le Régimentaire Général des armées de la Couronne, que Mgr le Nonce l'avoit envoyé à droitture à S. Em. et qu'apparament ce Prelat l'avoit appuyée d'une bonne et forte recommendation particulière, et conclus sur la justice et la

przyjętego postanowienia, zaczekać niebytności Papieża, wywiedzenie się od Kardynała Sekretarza Stanu, co Nuncyusz pisał do niego w tym przedmiocie i co sama Jego Eminencya mi powie względem dobrych dyspozycyi, w jakich znajdę umysły na dworze tutejszym, ażebym mógł stąd uzyskać wniosek dla siebie. W samej rzeczy tegoż samego dnia udałem się do Jego Eminencyi, której przełożywszy powód mego przybycia, rzuciłem słówko o liście do Jego Świątobliwości, pisanym przez Jenerała Regimentarza wojsk Koronnych, który Nuncyusz wprost przesłał Jego Eminencyi, a który zapewne wsparł ten Prałat silnem ze swojej strony i szczególnem poleceniem, zakończywszy stanowczą i konsekwencyą wyrażoną próśb, których jedynym celem

nécessité de l'instance en question,
laquelle n'avoit pas pour moindre
objet, que d'assurer les frontières d'
un état, regardé de tout tems com-
me un des principaux boulevars
de la Chrétienté, que de l'assurer
déjà, dis-je, contre les entreprises
de l'ennemi commun, qui étoit
en fort armement à ses portes,
et qu'enfin la chose intéressait
tellement le Chef même et Père
commun des fidèles que presque
tous les Pontifes et récemment encore
Clement XI. n'avoient non seulement
fait aucune difficulté de prêter
en pareil conjoncture l'assistance
qu'on leur demandoit, mais l'a-
voient encore accordé de bonne
grâce et avec toute la prompti-
tude, qu'on pouvoit attendre de
leur piété et leur zèle. Le Car-
dinal m'ayant écouté jusque

Rzecz ta jest zabezpieczenie granic pań-
stwa, uważanego od najdawniejszych
czasów za przedmurze Chrześcijaństwa,
zabezpieczać, mówiłem, przeciw
zamachom wspólnego nieprzyjaciela,
stojącego już zbrojno u wrót, że na-
reszcie rzecz ta tyle dotyczyła Namiest-
nika i wspólnego Ojca Prawowier-
nych, że nietylko wszyscy Papieże,
a niedawno Klemens XI. niewa-
hali się w podobnym razie żąda-
nej przez udzielić pomocy, ale za-
raz i z ochotą nieśli ją, czyniąc
to wszystko, co od ich pobożności
i gorliwości wymagano. Kardynał
wysłuchawszy mnie do tej chwili,
odrzekł: azaliż teraz jest pora
żądać pieniędzy, od takiego i tak
oświeconego jak ja istotnie pro-
sić o nie może, w takim poło-

té, me répondit: si c'étoit bien
à présent le temps de demander de
l'argent et si pour un homme aussi
éclairé que j'étois sur l'état pré-
sent des affaires de cette Cour, je pou-
vois me flatter qu'on pût satisfaire
à une telle demande, sur tout dans
un si grand épuisement que celui
où étoit le trésor de la Chambre.
Je repartis que je ne croyois point
qu'on en fut encore réduit à un
tel état d'impuissance, qu'on ne put
faire au moins quelque effort sans
trop s'incommoder et que je comptois
même tellement sur la Religion
de Son Eminence que j'étois assuré
d'obtenir quelque chose si elle même
se daignoit appuyer nos instances
de son puissant crédit, auprès de Sa
Sté. On me répliqua que Mgr le
Nonce avoit bien envoyé la lettre
pour le Pape, et avoit encore infor-

zeniu, w jakim obecnie znajduje
się dwór tutejszy, i czyli mógł spo-
dziewać się czego, i wskazać co, od
wyczerpanego tak skarbu jak
jest tutejszy. Odpowiedziałem na to,
iż że nie myśliłem aby skarb ~~do-~~
znajdował się w takiem ~~prowadzony był do tego~~ stanie nie-
mocy, żeby bez własnego uszczerb-
ku nic uczynić nie mógł; i że tak
rachowałem na pobożność Jego
Eminencyi, iż pewny byłem tego
pomocy gdyby tylko raczyła w-
pływem swoim poprzeć nasze proś-
by u Jego Świątobliwości. Od-
powiedziano mi, iż Nuncyusz
przesłał list swój Papieżowi, i u-
wiadomił J. W. [illegible]
o niemożności w jakiej się tu
znajdują, iż naprzód nie jest

me Msgr le Comte Poniatowski de l'état d'impossibilité où l'on se trouvoit; mais qu'au reste il n'étoit à présent point tems de parler de cela, d'autant plus que le Pape étoit absent et qu'ainsi l'on ne pouvoit rien faire avant son retour. Je fus incontinent faire rapport du succès de mon audiance aux Cardinaux Albani, lesquels me confirmèrent qu'effectivement à l'absence du St Père ils n'y avoient rien à faire; que ce seroit même gâter les choses que de lui en écrire et qu'ainsi il ne restoit que d'aviser aux expédiens dont on pourroit se servir à son retour, que le tems nous les suggereroit, et que le Conseil de Sa Majesté même pourroit nous les fournir avec ses ordres là dessus.

Passant à ce qui regarde l'Abbaye de Coprzywnica, j'aurai l'honneur

ta pora mówić teraz o tem, tym więcej że niema Papieża, i że nic działać niemożna przed jego powrotem. Natychmiast poszedłem sprawozdać posłuchanie moje kardynałom Albanim, którzy utwierdzili mię w tem, że w takiej rzeczy w nieobecności Papieża nic przedsięwziąć się nie da, że by tylko można by nawet popsuć rzecz całą, pisząc mu o tem, że teraz należy tylko pomyśleć o środkach, które posłużyć mogą za jego powrotem, że czas nam je wskaże, i że Rada J. K. Mości, dostarczyć je nam może, przez polecenia jakie od niej odbierzemy w tym względzie.

Przechodząc do okoliczności tyczących się Opactwa Koprzywnickiego, mam zaszczyt

l'honneur d'informer V. Ex. que dans les discours que m'ont tenus cette semaine, les Ministres de cette Cour sur cette affaire, ils m'ont fait entrevoir qu'on n'étoit pas trop content de la note, en ce qu'après avoir à la verité fait lever le premier sequestre des biens de cette Abbaye on venoit d'ajouter encore un nouveau deplaisir à l'autre déjà donné au Pape, en ne voulant présentement pas permettre au frère Sapieha de prendre possession, en pretendant de faire administrer cette Abbaye par chanoine de Cracovie, que ce procédé deplaisoit beaucoup au Pape, quand il viendroit à le savoir, et que l'injure lui seroit d'autant plus sensible que c'étoit contre la convention passée avec Mgr le Nonce, et contre la promesse faite à ce Prelat. Je ne sus me defendre de ces reproches, qu'en marquant d'abord la

mam zaszczyt oświadczyć J. W. Panu, że w rozmowie tego tygodniowej z Ministrami dworu tutejszego w tym interessie, dali mi oni do zrozumienia, że niezbyt bardzo z nas zadowoleni, a to dla tego, że zaraz po pierwszej zniesionej konfiskacie z majątków tego Opactwa, daliśmy Papieżowi drugi powód do niechęci, twierdząc niepozwoleniem teraz księdzu Sapieże wejść w jego posiadanie, oddając Kanonikowi zarząd tego Opactwa Kanonikowi Krakowskiemu; że takie to postępek nie podobał się wiele Papieżowi, że obraza ta tem więcej mu będzie bolesna, iż jest przeciwna układowi z Nuncyuszem zawartemu, i wbrew obietnicy temu Prałatowi Nuncyuszowi danej bronić się przeciw tym zarzutom, jak najprędzej podnosząc naprzód, jako to

surprise d'un homme, qui en premier lieu ignoroit tout cela, et qui ne savoit d'ailleurs point précisement ce dont on pouvoit être convenu avec Mgr le Nonce, et sur ce qu'on me repliqua que je ne devois point faire l'étonné, et que je ne pouvois être que très informé de ce qui s'étoit passé tant à l'égard de la dite convention qu'on me soutenoit avoir été faite d'un Chanoine de Cracovie, pour aller administrer l'Abbaye en question, je repondis que tout ce que je savois sur ce que le Roi n'auroit jamais permis au père Sapieha de prendre cette possession; que son Conseil aussi n'en auroit point été d'avis, vu les fortes et trop essentielles raisons qu'on avoit de l'empêcher; que je les avois assez représenté à cette cour, jusqu'à communiquer ~~[illegible]~~ même et faire

wielkie, który nie wie o niczem ~~[illegible]~~ i nie- wie ~~[illegible]~~ o zawartych układach z Nuncyuszem, a na to, że nie powinienem udawać podziwienia, bo aż nadto dobrze wiedzieć musiałem o tem co zawartem było w rzeczy umowie z Kanonikiem Krakowskim, względem zarządu jego pomienionem Opactwem, odpowiedziałem, że wiedziałem tylko, że Król nie pozwoliłby nigdy Księdzu Sapieże, wejść w jego posiadanie, że i Rada Królewska była tego samego zdania, a to dla silnych ~~[illegible]~~ i stanowczych powodów sprzeciwiających ~~[illegible]~~ się temu; że wiele razy przedstawiałem już je tutejszemu dworowi, pokazawszy nawet niektóre wyjątki z listów oryginalnych Hrabiego de Lagnasc, wielkohetmana

voir les articles des lettres originales
de Mgr le Comte de Lagnasco, qui
m'avoit écrit diverses fois là dessus;
et qu'ainsi, je ne pouvois me persua-
der, qu'on eût pu flatter Mgr le
Nonce d'une chose, dont je savois
le Roi et ses Ministres éloignés.
J'ajoutais aussi que pour complaire
au St Père, Sa Mté avoit bien pu
complaire à lever le sequestre en ques-
tion, mais que pour laisser prendre
au Pce Sapieha possession de l'Ho-
loge, ce n'étoit jamais été l'inten-
tion du Roi ni de ses Ministres,
et que je l'avois si souvent ins-
truit moi-même ici, que je
m'étonnois qu'on put être dans une
persuasion et des sentimens contrai-
res. On ne laissa pas d'insister
en me donnant expressement charge
de représenter à Sa Majesté et
aux Ministres que si on conti-
nuoit

pisząc do mnie w tym wzglę-
dzie; że tym sposobem, nie mogę wie-
rzyć aby dawano nadzieję Nuncyu-
szowi tego, na co wiedziałem, że
Król i Ministrowie nie przystaną.
Nadto dodałem, że J. K. Mość dla
przypodobania się Ojcu Śtemu mogła
zgodzić się na zdjęcie konfiskaty
o której mowa, ale aby książę Sa-
pieha miał wejść w posiadanie
Ordynata, to nigdy to nie było zamia-
rem ani Króla ani Ministrów,
o czem tyle już razy ich uwiadomiłem,
i mocno dziwię się aby mogli ta-
kiego być mniemania. Nalegano
na mnie nastawanie moje przy usil-
nym poleceniu oświadczenia
J. K. Mości i Ministrom, że
jeśli dłużej ociągać się będą, nie-
dopuszczając księciu Sapiesze

nuait d'enquêtes auxquelles la prise de la possession en question, cela ne pouvoit qu'aigrir l'esprit du Pape, et le porter à quelques résolutions d'éclat, qu'on avoit lieu de craindre, à son retour en cette ville; je promis d'en écrire en Cour et c'est la commission dont je m'aquitte aujourd'hui, pour attendre ce que il sera trouvé bon de me prescrire. Mgr le Vice Chancelier m'écrit du 21. Mai les motifs qui avoient retardé le départ de la Mté pour Pologne: savoir le mauvais chemins et que s'tôt qu'ils seroient praticables, que Sa Mté partiroit incessament. Il m'expose ensuite les plaintes qu'il doit avoir reçus de plusieurs des Principaux de Pologne, sur tout de Russie, contre l'Archevêque de Polock, de ce qu'il avoit osé noircir par ses sinistres

wejść uspokojenie o jednem nieszczęściu wyjątkowy umysł papieża, postanowienie coś mocno gwałtownego, za powrotem tegoż do Rzymu, a czego obawiać się należy. Obiecałem napisać o tem do dworu J. K. M. a czego urzędnie uwyjązuje się niniejszym, oczekując odpowiedzi, co mi w tym względzie będzie polecono. J. W. Wice-Kanclerz pisze mi w liście z 21. Maja, o powodach które opóźniały wyjazd J. K. Mości do Polski, to jest że złe drogi dotychczas na przeszkodzie, a skoro tylko takowe staną się możliwe, natychmiast J. K. M. wyjedzie. Następnie mówi mi o zażaleniach odebranych od wielu panów polskich, a szczególnie z prowincyi Ruskich, na Arcybiskupa Połockiego, za oczernianie niesprawiedliwemi swemi zawiadomieniami

sinistres relations auprès de cette
Cour, la réputation, l'honneur, la
piété et la Religiosité de Mgr
l'Evêque de Léopol et attenter
contre le droit Royal de Sa Mté
prétendant faire passer l'élection
à la Metropolie pour l'essentiel,
lorsque ce n'est que la nomina-
tion de Sa Mté qui en est l'essen-
tiel et qui ne peut s'accorder avec
la prétendue élection, qui ne se
trouve que depuis peu introduite,
étant certain que depuis l'année
1680. on en trouve aucune men-
tion ni dans les Bulles ni dans
les Décrets de la Congrégation de
Propaganda fide, et ce n'est que
depuis l'assomption à la Metro-
polie du défunt Mgr Zalenski,
que cette élection des Evêques Basi-
les a eu son commencement, sans
pourtant que les Religieux Basi-
liens s'intéressent à la même

zaniesioni przed dworem tutejszym,
reputacyi, honoru, pobożności i
religii Biskupa Lwowskiego, i na-
stawanie na prawo pańskie J. K.
Mości, utwierdzając że elekcya na
Metropolią główną jest rzeczą, gdy
tymczasem nominacya J. K. Mości
główną jest rzeczą, niemogącą się
zgodzić z elekcyą, od tak
niedawna wprowadzoną, bo od
roku 1680. niema o niej wzmian-
ki ani w Bullach ani w rozpo-
rządzeniach Kongregacyi Propagandy
fide, a dopiero od wyniesienia na
Metropolitę Imci Załęskiego, wy-
bory Bazylich Biskupów biorą
początek, aczkolwiek przypisane
są do nich księży Bazylianów,
na które te wybory. Pozwoleniem
J. K. Mości, iednego ... gdy

et que les Antecesseurs de Sa Mté n'ont jamais eu egard à cette election. Mgr le Vice-Chancelier finit la lettre en m'ordonnant de proceder par mes remontrances auprès de cette cour, de la solidité des susdites raisons, la conclusion de cette affaire par une prompte expedition de la Metropolie, en la personne de Mgr Szeptycki et cela pour eviter ulterieurs inconveniens qui pourroient par la suite empêcher l'amiable* conclusion des interêts dont on est en dispute avec cette cour. Je ne manquerai point de me prevaloir de mon mieux de tout ce que m'informe et prescrive Mgr le Vice-Chancelier, mais je crois qu'étant à carte de l'absence du Pape que par rapport aux résolutions prises dans la dernière Congrégation de Ro-

niewieli baczenia. J. W. Vice-Kanclerz kończy swój list poleceniem przekonania dworu tutejszego przedstawieniami mémi, o słuszności pomienionych powodów, a zatem ukończenia tey sprawy rychłem przestaniem Metropolii Dziekujowi Szeptyckiemu, a to dla uniknienia przykrych zwad, przeszkodzić mogących przyjacielskiemu porozumieniu się w sprawach w sporze będących z dworem tutejszym. Nieomieszkam sprawić się jak będzie można najlepiey, z tego wszystkiego, co mi donosi i co mi J. W. Vice-Kanclerz poleca; ale zdaje mi się, że zpowodu niebecności Papieżkiey, jak również sprawa postanowień ostatniey Kongregacyi Propagandy fide, o których J. W. Pan sprawa-

pagande fide, des quelles j'ai rendu compte à V. Ex. on ne voudra venir ici à aucune résolution, à moins que le Pape ne soit de retour et Mgr le Nonce n'ait informé, il nous faudra aussi attendre à la seconde nomination de sa Mté avec la datte posterieure à la mort de Mgr Kiszka, la Congrégation ne voulant point reconnaitre pour bonne la première, pour les raisons que j'ai representé à V. Ex. dans mes précédentes relations.

Au reste on est déjà ici tout persuadé des mérites personnels de Mgr Szeptycki, aussi bien de sa piété et Religiosité, et ce n'est pas l'Archevêque de Polock qui a presque plus de credit ici, qui donne occasion à l'engagement de la Congrégation même. Il serait cependant nécessaire de produire à Mgr

wodatem, nie tu niezechcą postanowić stanowczego, przynajmniej dopóki Papież nie wróci a Nuncyusz nie zainformuje; trzeba nam także czekać na powtórną nominacyą J. K. Mci z późniejszą datą niż śmierć Mgra Kiszki, kiedy Kongregacya uznać niechciała pierwszej, z powodów wyrażonych J. W. Panu w przeszłych moich sprawozdaniach.

Zresztą dosyć tu jest się przekonali o osobistych zasługach Mgra Szeptyckiego, tak jak o jego pobożności i wierze, a teraz Arcybiskup Połocki żadnego tu nie ma wpływu, który by mógł wcale obowiązywać Kongregacyą. [illegible] Konie-cznem atoli byłoby aby okazać Mgrowi Nuncyuszowi wszystkie

la Nonce les documents authentiques de tout ce que Mgr le Vice Chancelier m'a écrit, afin qu'il les envoye conjointement avec la relation qu'il devra faire à la Congrégation sur les ordres qu'il en a reçu.

Les occurrences d'ici sont qu'on a des nouvelles du Pape qu'il se porte très bien, et fait dans la Cathédrale de Bénévent les fonctions des Cérémonies usitées en ce tems ici par l'Eglise.

Il n'y a que les Cardinaux Locca et Tini qui se trouvent auprès de lui. L'appetit du Cardinal d'Avers par conséquent ne se versifie point et la promotion de Mgr Santa Maria non plus.

D'abord que Sa Sainteté reçut la nouvelle de la mort de son Auditeur Mgr Pitoni, elle conféra cette charge au Cardinal Tini, chose toute nouvelle et inusitée

autentyczne dokumenta tego, co mi J. W. Wice-Kanclerz pisał do mnie, aby je posłał, obok sprawozdania jakie złoży wiernie Kongregacyi z danych mu przez nią poleceń.

Podług odebranych wiadomości papież zdrów jest zupełnie, i odbywa w Katedrze w Benewencie zwykłe w tym czasie obrzędy kościelne.

Tylko Kardynałowie Locca i Tini znajdują się przy nim, przywidzenie przeto Kardynała d'Avers niepotwierdza się, również jak promocya Mra Santa Maria.

Skoro tylko Jego Świątobliwość dowiedziała się o śmierci Audytora swego Mra Pitoni'ego, oddała na to miejsce Kardynała Tini, okoliczność zupełnie nowa, i niesłychana aby na to <u>miejsce</u>

inusitée que ce poste ait jamais
été conféré à un Cardinal.

Il y a aussi des nouvelles de Bé-
névent qui disent qu'on y attendoit
le Vice Roi de Naples, qui ayant
témoigné à ce qu'on dit, désirer
de s'y rendre, pour y avoir les fonc-
tions et y complimenter le Pape.

Le Cardinal Caraffa partit
dimanche passé pour se rendre à
Naples, où on dit que le Cardinal
Pignatelli se trouvoit très mal.

Un courrier de France porta lun-
di passé la nouvelle de la mort du
Duc de Loraine.

On m'assure que le Cardinal
Corradini cherchant à se reconcilier
avec la Cour de Sardaigne s'employe
présentement, pour que les affaires qui
ont excités, en querelle entre cette Cour
et celle de Savoie, au sujet des fiefs
que le St Siège prétend en Piémont,
puissent se terminer amiablement.

miejsce nadania Kardynała.

Są także wiadomości z Benewentu
jakoby oczekiwany tam był Wice-
król Neapolitański, który miał oś-
wiadczyć, jak mówią, że pragnie przy-
być tam aby mieć jakiś udział w
czynnościach służących Papieżowi swoje
uszanowanie.

Kardynał Caraffa udał się prze-
szłego tygodnia do Neapolu, gdzie
jak powiadają Kardynał Pigna-
telli bardzo jest chory.

Kuryer Francuzki przywiózł w
przeszły poniedziałek wiadomość o
śmierci Księcia ~~Loreta~~ Lotaryńskiego.

Upewniają mnie, że Kardynał
Corradini pragnąc pogodzić się ze
dworem Sardyńskim, stara się teraz
aby interessa niezałatwione interessa
pomiędzy Sąd tutejszego dworu
z Sabaudzkim, w przedmiocie len-
nów, do których Stolica Apostolska

à la satisfaction de deux Cours.

Le Cardinal Barberini ne pouvant en suite des Ordres du Pape se pécater au Palais et par conséquent celebrer les fonctions de cette sainte semaine, comme il lui appartiendroit de faire, en l'absence du Pape, comme Doyen du S.t College, est allé à son Eveché de Velletri exercer ses fonctions, après avoir laissé l'administration des effets de la Maison Barberine, au nouveau Prince de Palestrine, Epoux de sa Niece.

On dit que le Duc d'Orleans doit épouser la princesse de Lorraine, après en avoir obtenu la dispense de cette Cour, que le Cardinal de Polignac doit solliciter.

Il se dit aussi que le Comte Art Archinto Milanois, se soit rendu en cette ville pour y rechercher en mariage quelque Princesse de son genre et on doit qu'il se

prawo

rości sobie w Piemoncie, mogły być przyjęte i z zadowoleniem obu dworów zakończone.

Kardynał Barberini, nie mogąc w skutku rozkazów papieża, pokazać się w pałacu a tém samém odbywać służby w wielkim tygodniu, jaka należała do niego, w nieobecności Papieża, jako Dziekanowi S.o Kolegium, pojechał do swego Biskupstwa Welletryjskiego odbyć tam powołanie obrzędy, zostawiwszy zarząd Pałace Barberinich, nowemu Księciu Palestrine, mężowi swej synowicy.

Powiadają że Książę Orleans bierze się ożenić z Księżniczką Lotaryńską, otrzymawszy pier pozwolenie od tutejszego dworu, o które chodzić ma Kardynał Polignac.

Mówią także że Hrabia Archinto, Medyolańczyk, przybył tu w tym celem starania się o której z księżniczek równą sobie, i utrzymują że pozwanie do której

declarera pour la troisième Fille du Prince Ruspoli, les deux premières étant mariées, l'ainée au Duc Gravina, neveu du Pape Régnant et la seconde au Duc de Poli, neveu du Pape Innocent XIII.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

córkę Księcia Ruspoli, albowiem dwie starsze są już zamężne, jedna z Księciem Gravina, siostrzeńcem Papieża, a druga z Księciem de Poli, siostrzeńcem Papieża Innocentego XIII.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 77.

Rome, ce 23. Avril, 1729.

Mgr,

J'ai reçu les ordres de Sa Majesté par le canal de Mgr l'Abbé Accoramboni, sous la datte 7. fevrier de cette année, pour que j'eusse m'employer afin de faire révoquer un Bref que les Pères Jesuites doivent avoir impétré de Sa Sainteté, pour établir une nouvelle fondation dans le Diocèse de Plock, ce qui étoit directement contraire aux loix et constitutions de la République, aussi bien

Rome, 23. Kwietnia, 1729. r.

J. W. P.

Odebrałem polecenie od J. K. Mości przez Mgo Opata Accoramboni'ego, pod d. 7. lutego b. r. abym [illegible] postarał się o odwołanie Breve papieskiego, jaki Jezuici otrzymali od Jego Świątobliwości, na założenie nowej fundacyi w Diecezyi Płockiej, co jest właśnie zupełnie się sprzeciwia prawom i Konstytucyom Rzeczypospolitej, jak niemniej powadze Biskupa, który także

que contre l'authorité de l'Evê-
que, ce qu'il m'en écrivoit aussi.

Par mes précédentes du 12. et 19.
du mois de Mars, je représentois à
V. Ex. que le Bref en question avoit
bien été expedié, mais pas encore re-
mis aux mains des Jesuites, et que
le Cardinal Albani avoit arrêté auprès
du Cardinal Olivieri, que le bref ne
seroit plus donné aux Jesuites, et
qu'en échange, on en écrivoit au
Nonce et peut-être bien aussi à
Mgr l'Evêque de Plock pour en re-
cevoir une information plus speci-
fique.

Depuis, il ne s'étoit rien passé de
nouveau en cette affaire, et il pa-
roissoit que les Jesuites se fussent dé-
sistés de l'ulterieur poursuite de
Bref en question, ou du moins qu'
ils n'entreprendroient rien, tant que
le Pape seroit hors de Rome, mais
je me suis apperçu du contraire

że pisał do mnie o tem.

W przeszłych listach moich z 12
i 19. marca, przedstawiałem J. W. Pa-
nu, że Breve z listem mowa, wy-
prawione zostało, ale nie dostało
jeszcze rąk Jezuitów, i że Kardynał
Albani wyrobił u Kardynała Oli-
vieri że breve to nie dostanie się
do Jezuitów, a że w miejsce tego
napiszą do Nuncyusza a może i
do samego Biskupa Płockiego, aby
dokładniejsze o tem zdali sprawozda-
nie.

Od tego czasu nie urzędem tego
interesu nic nowego, i zdawa-
ło się jakoby Jezuici wstrzymali się
od porządkowania więcej niczego
breve Papieskiego, albo raczej nie
nie przedsiębrali dopóki Papieża
nie było w Rzymie, ale przeciwnie
dowiedziałem się z listu odebrane-
go od Kardynała Albani'ego,

w którym

contraire par un billet que le Cardinal Albani m'a écrit, par lequel il me fait savoir que le Pape veut absolument que les Jesuites puissent ériger une chapelle, ou une Eglise dans l'endroit que les mêmes Jesuites demandent, sur quoi on dit déja avoir écrit au Nonce, lequel devoit présentement par ses relations au Pape, faire connoître et l'inutilité de cette fondation et l'opposition des loix du Royaume, contre de semblables nouvelles fondations, établies pour la conservation des anciennes fondations, lesquelles autrement tomberoient en ruiné. J'ai aussi parlé de ceci au Cardinal: il m'a dit de plus que nous pourrons bien encore empêcher pour quelque tems, que le Bref en question ne soit remis aux Jesuites, mais qu'à moins, que le Nonce ne persuade par ses lettres, qu'il n'est pas con-

w którym donosi mi, że Papież żąda koniecznie aby Jezuici wystawili kaplicę czy kościół w miejscu w jakim żądają sami; o czém donieść już miano Nuncyuszowi, który sprawozdaniem ze swojéj strony oznajmić zapewne Papieżowi o niepotrzebności tej budowy, sprzeciwiającéj się prawom ustawom Królestwa co do takowych fundacyj, postanowionym celem zachowania dawnych fundacyj, które tym sposobem by runęły. Mówiłem jeszcze o tém z Kardynałem, który odpowiedział, że można do jakiegoś jeszcze czasu wstrzymać wręczenie tego Brewe Jezuitom, ale że, jeśli Nuncyusz listami nie przekona o niepotrzebności oddania tego Brewe Jezuitom, to łatwo się aby nie wypływano w postanowieniu oddania

venable qu'on donne ce Bref aux Jesuites ; il craint qu'on persistera à vouloir qu'on le remette à ces pères, et ordonnera pour la fondation ; il croit encore qu'il seroit aussi nécessaire que Mgr l'Eveque, ayant été entendu avec Mgr le Nonce, sur la matière, écrivît aussi lui même en droiture à Sa Sainteté.	im takowego, i nierozrządzono fundacyi ; mniema również żeby się zdało aby Biskup, porozumiawszy się z Nuncyuszem w tej mierze, napisał sam wprost do Jego Świątobliwości.
Par les lettres que j'ai reçues cet ordinaire de Pologne, Mgr l'Evêque de Léopol Szeptycki m'a envoyé la seconde nomination de Sa Majesté, expédiée en sa faveur. Il me prie en même tems de le faire savoir au Père Radanowski qui est ici, son Agent, pour agir de concert avec le même, ce que je ferai dans les tems qui viennent. J'en ai déjà informé Mgrs les Cardinaux Albani, qui sont d'avis qu'il seroit inutile, que nous fissions pour le présent d'autres	Przez listy odebrane tej poczty z Polski, Mci Biskup Lwowski Szeptycki, przesłał mi drugą nominacyą J. K. Mości dla siebie. Wzywając mnie zarazem abym zawiadomił o tem księdza Radanowskiego znajdującego się tutaj, swego Ajenta, celem wspólnego z nim działania, co na przyszły tydzień uskutecznię. Uwiadomiłem już o tem kardynałów Albanich, którzy utrzymują że daremne byłyby na teraz nasze zabiegi, zwłaszcza że w nieobytności Papieża, nic się postanowić nie może, a co do ostatecz-

démarches, à cause que pendant l'absence du Pape rien ne se peut resoudre, et que par rapport à ce qui fut dernierement resolu dans la dernière Congrégation de Propaganda, laquelle pour témoigner à Sa Majesté toute la déference qu'elle doit à sa Royale Nomination et sauver en même tems les convenances du St Siege, crut ne pouvoir trouver d'autre meilleur expedient qu'en ordonnant une nouvelle election d'enjoindre à Mgr le Nonce d'y faire proceder, mais de maniere, qu'elle tombat sur la personne de Mgr l'Evêque de Leopol. Ainsi ils ne doutent point que ce Prelat en executant les ordres de la Congregation aura cherché de seconder aussi tout à fait les intentions de Sa Majesté. Cette Cour attend ainsi ses raports et les Cardinaux Albani sont aussi du sentiment qu'il nous les faut aussi attendre pour repren-

niego postanowienia na ostatniey Kongregacyi Propagandy, która ta ~~obudwomi~~ [illegible?] przez wzgląd jaka winna ~~**~~ Pańskiey J.K. Mości nominacyi, tudzież celem ocalenia honoru ~~prerogatywy~~ Stolicy Apostolskiey niemogła innego znaleźć środka ~~sposobu~~ w tym względzie, jak ~~przez~~ zarządzeniem nowych wyborów ~~nowey elekcyi~~ ale w taki sposób, aby wybór padł na Biskupa Lwowskiego. Przeto niewątpią, że Prałat ten, wypełniając rozkazy Kongregacyi, dopomoże tém samém zamiarom J.K. Mości. Dwór tutejszy oczekuje zatem Nuncyusza odpowiedzi, a Kardynałowie Albani tegoż samego są zdania, że trzeba nam ich ~~ich~~ relacyi, do dalszego prowadzenia tego interesu, cze-

dre la poursuite de cette affaire persuadés qu'on n'en voudra venir à aucune décision, jusqu'à ce que Mgr le Nonce aura rendu compte de ce qui se sera fait par delà.

Les nouvelles de ces quartiers n'ont rien de considérable, le pape est toujours à Bénévent se portant bien et se donnant tout entier aux soins du spirituel et du temporel de cette Eglise avec les Cardinaux Coscia et Fini, qui sont son conseil et ses collègues, on parle que Sa Sainteté veut ériger là un nouveau lieu du Mont de Profond de quatre mille écus, dont la rente devra s'appliquer aux représentations des Eglises de la ville et du Diocèse. Le retour de Sa Sainteté qu'on dit être vers la mi-mai prochain, tient le public en grande attente sur l'issue de diverses affaires qui restent en suspens sur le tapis, entre autres

przekonanie że nie wyglądam niczego tu nie postanowią, dopóki Nuncyusz nie sprawozda co się tam stało.

Wiadomości z tych stron nie są ciekawe; Papież ciągle przebywa w Benewencie, zdrów jest zupełnie, oddany cały rzeczom duchownym i doczesnym kościoła, wraz z Kardynałami Coscia i Fini, będącemi jego radą i towarzystwem. Mówią że Jego Świątobliwość chce wydawać

za cztery tysiące talarów, których dochód ma iść na wszystkie konsekracje kościelne w Mieście i Dyecezyi. Powrót Jego Świątobliwości nastąpić ma w połowie bieżącego maja; publiczność oczekuje na ten powrót z niecierpliwością, jako mającego rozstrzygnąć wiele spraw w zawieszeniu będących, pomiędzy innemi,

ciekawości są

autres on sera curieux de voir quelles résolutions prendra le St Père et l'on craint qu'elles ne soient d'éclat contre la République de Lucques, si elle persiste comme ils ont fait jusqu'ici à refuser le Religieux Dominiquain, que Sa Sté leur a donné pour Évêque, le Pontife étant ferme et résolu comme il est dans ses résolutions une fois qu'il a fixé une chose dans son esprit.

La nuit du lundy au mardy dernier arriva un courrier portant la nouvelle à Mgr Morosini Ambassadeur de Venise en cette Cour, qu'il avoit été fait Procurateur de St Marc et Chevalier de l'étoile d'or.

Mr le Comte Zamojski arrivé ici ~~dernièrement~~ à Rome, où il ne fit que toucher terre, en étant presque aussitôt parti pour Naples, après être resté-là environ dix jours, ~~et~~ revenu ici, en est parti cette semaine pour retourner en Pologne.

Mr Opalinski vient de prendre

ciekawi są co Ojciec Sty postanowi, a lękają się czyli gwałtownego, względem Rzeczypospolitej Lukki, jeżeli potrwa ona ciągle w postanowieniu, jak dotąd, nieprzyjęcia Księdza Dominikana, którego Jego Świątobliwość naznaczył jej na Biskupa; wszakże Papież ~~jest~~ będzie stały i mocny w postanowieniu, jak jest zawsze, skoro utworzy raz jakie w swej głowie.

Kurier przybyły w nocy z poniedziałku na wtorek, przywiózł wiadomość Mości Morosiniemu Posłowi Weneckiemu, że obrany został Prokuratorem ~~św.~~ Sto Marka i Kawalerem złotej gwiazdy.

J.W. Zamojski przybyły w wielkim pośpiechu do Rzymu, gdzie chwilkę tylko zabawił, wracając z Neapolu gdzie około dziesięciu dni nim przebył, a przybywszy tu teraz, wyjechał stąd w tym tygodniu na powrót do Polski.

tout à coup la résolution de disparoître de cette ville en jours à l'improviste et fort à propos sans doute, pour échapper aux poursuites que ses créanciers qui ne sont pas en petit nombre, commençoient à lui faire; il étoit serré de trop près pour trouver d'autre salut et sureté de sa personne que dans la fuite.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. de Puget.

Ksiądz Opaliński zniknął nagle z tutejszego Miasta w tych dniach, i dość w porę zapewne, chcąc uniknąć nalegania swoich kredytorów, których niemała jest liczba; nadto był przyciśniętym aby mógł znaleźć inny ratunek i bezpieczeństwo jak w ucieczce.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 78.

Rome, ce 30. Avril, 1729.

Mgr.

J'eus il y a 8. jours l'honneur de représenter à V. Ex. les intentions déclarées du St. Père à vouloir l'établissement prétendu par les Jesuites d'une Eglise au village de Rostków, où est né St. Stanislas Kostka et qu'on croit en avoir déjà écrit d'ici à Mgr le Nonce. Je joignis que le Cardinal Albani en conférant

Rzym, 30. kwietnia, 1729. r.

J. W. P.

Temu dni ośm, miałem zaszczyt donieść J. W. Panu o chęci Ojca Ś. pozwolenia na zbudowanie przez Jezuitów kościoła we wsi Rostkowie, gdzie Ś. Stanisław Kostka urodził się; o czem umyślano już stąd pisać do Nuncyusza. Wspomniałem że Kardynał Albani,

plus en particulier encore avec lui sur cette affaire, m'avoit communiqué de ses sentimens touchant la résolution de Sa Sainteté. J'aurai présentement celui d'informer V. Ex. que de l'avis du même Cardinal et sur les instances du Chanoine Łopacki qui fait ici les affaires de Mgr l'Evêque de Plock, je suis allé trouver le Père Gibert Jesuite Procureur de la Province de Lithuanie qui agit pareillement ici pour les intérêts des Jesuites de Pologne. Je lui ai fait envisager les inconvéniens qui pourroient naître de la fondation en question, dont il sollicitoit le Bref de cette Cour, sans avoir auparavant obtenu l'agrément de Sa Majesté et l'approbation de Mgr l'Evêque de Plock, qu'il ne devoit point ignorer les loix de la patrie, contraires à pareilles nouveautés, et qu'il aurait bien

[illegible] się przypadkiem z Sapieżan, zmówiłem się z nim obszerniej jeszcze w tym interesie, zakomunikował mi swoje zdanie względem postanowienia Jego Świątobliwości. Niniejszym mam zaszczyt zawiadomić J. W. Pana, że za poradą tegoż Kardynała i na prośby Kanonika Łopackiego, czyniącego tu do interesów JMci Biskupa Płockiego, poszedłem do księdza Gibberta, Jezuity, Umocowanego z Litwy, czyniącego tu również interesa Jezuitów w Polsce. Powiedziałem mu otwarcie o tych następstwach, jakie wyniknąć mogą z powodu w mowie będącej fundacji, na którą on usiłuje otrzymać Breve od dworu tutejszego, nie uzyskawszy wprzód przyzwolenia J. K. Mości i potwierdzenia Biskupa Płockiego; że znać powinien krajowe prawa, nie pozwalające podobnych nowości zastana-

du penser à tous les tenans et aboutissans d'une affaire qui tendant à commettre Sa Majesté avec cette Cour, ne pouvoit avoir que des suites facheuses, et dont le contrecoup retomberoit tout entier sur le corps de la Société en Pologne. La réponse du Père fut que l'affaire ne le regardoit point, et qu'il n'en étoit nullement le sollicitateur, mais bien leur Procureur Général, auquel seul elle se trouvoit commise et qui en avoit toute la soin et la direction, qu'il savoit pourtant bien, que ce dernier ne sollicitoit plus l'expedition de ce Bref, mais qu'il étoit vrai que le même Procureur general n'avoit pû se dispenser de donner au Pape toutes les informations que Sa S.té avoit demandées sur le fait dont il s'agissoit, qu'ainsi s'étoit plûtot la Sainteté même qui

wdając się nad Mitkami wypitnąć mo... gącemi z nieprzezorności Z.K. Moś... z dworem tutejszym, skutkami tem bo... lesniejszemi, że oddziałać mogą na całe ciało zgromadzenia Jezuitów w Polsce. Odpowiedział mi na to ksiądz Gibert, że sprawa ta nietyczyła się go wcale, że niezajmował się dawno przyjęciem, będąc tylko się Ogólnym Pełnomocnikiem, któremu jest powierzona, i o który ma starania i kierunek; mówił mi nadto, że niestarał się o wydanie tego Brewe, ale że jako Pełnomocnik ogólny, niemógł wzbronić na sobie aby nie dać Papieżowi objaśnień jakich on względem żądał względem rzeczy o którą chodziło; że tym to sposobem, Jego świątobliwość sama żądała wydawienia niż sama żądała wydawienia kościoła, w miejscu urodzenia S.o Stanisława Kostki, po... tecając

qui vouloit cette érection d'une Eglise au lieu de la naissance de St Stanislas Kostka, et qui de son propre mouvement en avoit fait écrire à son Nonce, pour que la chose s'effectuât; que pour lui qui souhaitoit que cela se fit d'avance et sous le bon plaisir de Sa Majesté, aussi bien que du consentement de l'Ordinaire, il avoit prévenu ses supérieurs en Pologne à ce qu'ils eussent à implorer la piété de Sa Majesté et Sa Royalle protection, et le consentement du dit Sgr Evêque plutôt que de prétendre une chose qui put déplaire à l'un ou à l'autre. Tel est le précis du discours que j'ai fait au Sieur Gibert et de sa réponse à mes remontrances dont j'ai cru qu'il étoit de mon devoir de rendre compte à V. Ex.

Dans ma précédente du 12. février qui informoit en gros

-zwalanego pozwolenia napisanie do swego Nuncyusza, aby to uskutecznić; że co do niego, to życzy sobie aby to się stało za dobrych chęci ~~zezwoleniem~~ i woli J. K. Mości, i kiedy zadowolenim Ojców, tak dalece, że uprzedził o tém swoich Przełożonych, aby udali się do pobożności J. K. Mości o pańskie Jego opiekę i o zatwierdzenie wspomnionego Biskupa, nie zaś upraszać bynajmniej nawazić sobie obu. Oto jest treść słów moich do Xiędza Liberta przemówionych i jego odpowiedź na moje przedstawienia, które poczytuję sobie za obowiązek sprawozdać J. W. Panu.

W poprzednim moim liście z 12. lutego, ogólnie tylko zawiadomiłem J. W. Pana, że sprawa Jezuitów z Arcybiskupem Połockim, toczyła się w Rządzie Roty, ale że nie pod ów czas

598.

V. Ex. que l'affaire d'entre les Jésuites et l'Archevêque de Polock venoit d'être récemment agitée en Rome, sans que j'eusse pu rien pénétrer pour lors de ce que ce Tribunal en avoit décidé, à cause que les résolutions en avoient été tenues fort secrètes, mais que j'avois lieu de croire avec plusieurs qu'elles n'auroient pû qu'être favorables à ces Pères. Je ne me suis du tout point trompé dans mes conjectures et m'en voila présentement éclairci. Je viens d'apprendre que les Jesuites sont assurés de leur fait et que cette Cour est bien resolue de les maintenir dans la possession des biens qui leur furent accordés par le Roi Sigismond de glor. mémoire, jusque là même, qu'on annulle l'avis de la Congrégation particulière qui étoit d'obliger ces Pères à fournir six mille écus Romains

dzie się niemogłem, co egd. tem o niej wyrzekł, a to z powodu, że wyrok w sekretnej był zachowany tajemnicy; ale że wraz z mniemaniem wszystkim, jakoby pomyślnym był dla Jezuitów. Wszakże nie myliłem się w domyśle, objaśniony w tym względzie obecnie. Otóż dowiaduję się że Jezuici utrzymali się przy swojem, a dwór tutejszy postanowił utrzymać ich przy posiadłościach, zapewnionych im przez Króla Zygmunta, do pótąd nie skasowanym nie zostanie wyrok przyjaciel Kongregacyi, aby zniewolić Jezuitów do wystawienia sześciu tysięcy talarów Rzymskich, które przystąpione do oisemu tysięcy.

lesquels avec huit autres, outre que le Pape droit y joindre, auroient aidé à l'érection d'un semblable séminaire à celui de Léopol. Il est ~~Mais que~~ cette résolution de la Rothe de la manière qu'on la débite et qu'on prétend en imprimer la décision, paroit vouloir assurer tout à fait les Jesuites dans la possession des biens en question, mais aussi doit elle donner une furieuse atteinte au Jus-Patronat, qu'elle paroit en même tems renverser, puisqu'on prétend y declarer, que le Roi Sigismond n'avoit aucun droit sur ces biens, et par consequent, que la donation qu'il en fit étoit nulle et insubsistante. Aussi que j'ai appris que le Pape pour rendre plus legitime la possession des Jesuites, voulant ex plenitudine potestatis leur en faire libre donation et approuver

ze strony Papieża, użyte być miały na założenie Seminarium na wzór Lwowskiego. Zaprawdę wyrok ten Roty, tak jak o nim ~~wyrażeniem~~ się ~~pe~~ mówią, i tem że ogłosić na jego postanowienie, ma zupełnie utrzymać Jezuitów przy posiadaniu majętności w mowie będących, ale razem okropnie naruszy prawo Jus-patronatu, który tem samem wywróci, mowo jak mówią ~~przystanowieniem~~ ogłoszeniem w niej będzie, że Król Zygmunt żadnego do tych posiadłości nie miał prawa, a przeto zapisowiona przezeń donaya była żadną i nieistniejącą. Dowiedziałem się niemniej, że Papież ~~chcąc~~ pragnąc uprawomocnić Jezuitom to posiadanie, chce ex plenitudine potestatis nadać im własność tego posiadania

la possession qu'ils en ont; sans m'en fier encore à ces protestations quoique venues de gens qui pouvoient être bien informés, j'ai voulu pour toujours mieux m'assurer des choses, m'aboucher avec le Père de Libert même, comme personne qui devoit savoir le quel mot lui ayant en effet avoués et confirmés lui même, je n'ai d'abord point manqué de lui mettre en considération l'excès d'une telle decision, dont les influences rejailliroient au dehors de la société, en ce que venant à être rendue publique, ainsi qu'elle ne manqueroit d'arriver sitôt que ces Pères l'auroient acceptée et fait imprimer, elle donneroit lieu à décrier contre dans la prochaine Diète, et sans doute encore

contre

potwierdzające takie jako już zaś. Nie polegając wszakże na tem, co mówią, chociaż mówią o tem ludzie zdający się być dobrze świadomi, chciałem raz wywiedzieć się dobrze, i z tem ustnie rozmówić się z Księdzem Libertem, jako z człowiekiem najlepiej o tem wiedzącym, który w samej rzeczy gdy mi to wyznał i potwierdził toż samo, wtenczas nieomieszkałem zwrócić jego uwagi na nadzwyczajność tego postanowienia, którego skutek odbije się na zewnątrz zgromadzenia, a skoro publicznie zawiadomione zostanie, co niezawodnie nastąpić musi jak tylko przyjętego i ogłoszą Jezuici, wywoła wielki krzyk na przyszłym sejmie i niezawodnie obróci się przeciwko samych Jezuitów, których imieją zgrawane mi tej nowości, następującej na

prawie

contre les Jesuites mêmes qu'on pretendroit faire passer pour auteurs d'une pareille nouveauté, qui attente sur le droit du Souverain, qu'en un mot cette décision ne droit seulement point intéresser Sa Majesté, mais encore tous les autres Princes, en ce que non content de mettre en doute un droit incontestable sur les biens qu'ils acquièrent de bonne guerre, on pretendoit encore declarer qu'ils n'en avoient aucun. Je ne fus pas longtems à insister sur ces consequences qui blessent si fort les droits de Sa Majesté, que le Père Gibert qui ne les sentoit déjà que trop, fut contraint d'en convenir avec moi, et de me demander même conseil sur ce qu'il y avoit à faire dans l'embarras où il se trouvoit, je repliquois, que pour moi je n'y

prawa Monarsze, że jednem słowem postanowienie to nietylko obchodzić powinno J. K. Mość, ale nadto wszystkich Monarchów, przeto, albowiem niedość że wątpliwości poddaje niezaprzeczone prawo do majętności jakie oni zdobywają, ale nawet ogłaszać się zdaje, że niemają owych wcale. Nie spierałem się nawet o następności, tak mocno obrażające prawom J. K. Mości, bo kiedy Gibert który to aż nadto, przymuszony był wreszcie przyznać to sam, radząc się mnie, co ma uczynić w owym kłopocie, a ja na to, iż co do mnie nie widzę innego sposobu jak, albo zaprotestowania przeciwko temu postanowieniu, albo niezważania

voyoit d'autre moyen, ou que de protester contre décision, ou bien de la laisser tomber à terre, que je conseillois à leurs Pères de bien se garder de l'accepter, et beaucoup moins de la faire imprimer, que plutôt il falloit laisser l'affaire en l'état où elle étoit et qu'enfin s'il ne vouloit point s'en rapporter à mon avis, nous pourrions prendre celui du Cardinal St. Clement même, et qu'il seroit bien de venir avec moi lui parler. Nous y fûmes et le Cardinal ayant pris connaissance de toute l'affaire, n'a fait aucune difficulté d'opiner, comme j'avois fait; il a ensuite exhorté le Père Liebert à ne point accepter ni faire imprimer la décision, et de plus a promis de vouloir en parler lui même là, où il conviendroit

nasz w całe, a w każdym razie radziłem tym Księżom aby nie przyjmowali go a tym bardziej ogłosić go nie ważyli się; i że należy raczej zostawić tę sprawę w takim stanie w jakim jest, a w końcu, jeżeli nie zechce się do mego zastosować zdania, może pójść zechce za zdaniem Kardynała St. Klemensa, do którego dobrze byłoby aby razem udał się dla rozmówienia się. A więc poszliśmy, a Kardynał poznawszy dobrze interes, nie wahał się tak jak ja w wypowiedzeniu swego zdania, następnie skłonował Księdza Liberta aby nie przyjmować i nie ogłaszać postanowienia, a nadto obiecał mówić o tem tam gdzie należało, w celu uproszczenia tego o zmianę i przerobienie

afin d'engager le Juge à la changer et reformer. J'aurai l'honneur de rendre compte à V. Ex. de ce que la suite m'en aprendra.

Les occurrences de cette ville portent que l'Electeur de Treves a quitté son Electorat pour passer à celui de Mayence, dont il étoit Coadjuteur.

Il s'est de nouveau tenu congrégation sur les affaires de Portugal, dont on prétend que l'avis a été, que Sa Sainteté pouvoit, si bon lui sembloit, accorder à Mgr Bichi le Chapeau de Cardinal, et cela par rapport au respect de la Reine d'Espagne, à la quelle on ne pouvoit refuser la grâce qu'elle demandoit en faveur de ce Prelat. On dit que le Pape a paru satisfait de ce decret, quand on lui en a porté la nouvelle, ce qui fait croire cette promotion fort prochaine.

tego postanowienia. Będę mieć zaszczyt uwiadamiać J.W. Pana, co w dalszym czasie wypadnie.

Podług nowin w mieście tutejszem, Elektor Trewiry opuścił swój Elektorat celem przejścia do Mogunckiego, którego był Koadjutorem.

Znowu odbyła się Kongregacya w sprawach Portugalskich, na której jak mówią uradzono, że Jego Świętobliwość może, jeśli by chciała, dać Mons. Bichi Kapelusz Kardynalski, a to w zględzie na starania dla Królowej Hiszpańskiej, której nie należałoby odmawiać Łaski dla tego Prałata. Mówią że Papież rad był z tego wyroku, jak mu go przynieśli, z czego wnosić można o bardzo niedalekiej dla niego promocyi.

Quoiqu'on fasse le St-Père ennuyé de son séjour à Benevent et impatient de retourner à Rome, On ne croit pourtant point que cela se fasse avant la fête prochaine de St Philippe Neri. Sa Sainteté est là uniquement occupée de son sinode et à retablir la discipline qu'on dit qu'il a trouvé un peu rélachée, tant parmi le clergé ~~[illegible]~~ que parmi les seculiers, dont le luxe excessif entre autres l'a un peu choqué; au reste il se porte toujours bien, mais on ne donne pas trop bonnes nouvelles de la santé du Cardinal Coscia; on pretend que ce Cardinal s'étant fortement opposé au choix que le Pontif a fait du Cardinal Fini, pour exercer la charge de son auditeur, cela a beaucoup deplu au St Père.

On dit

17/

Bądź co bądź, Ojciec Święty znudzony jest pobytem w Benewencie, i niecierpliwie pragnie powrotu do Rzymu. Ale nie zdaje się wcale aby to nastąpiło przed bliskim już Śtym Filipem Neriuszem. Jego Świątobliwość wyłącznie jest teraz zajęty synodem, tudzież przywróceniem karności, którą jak mówią, znalazł tak duchowieństwa rozwolnioną, jak i między świeckimi; a których nadzwyczajny zbytek nieco ja zgorszył; zresztą w dobrem jest zdrowiu; ale nie pomyślne są wieści o zdrowiu Kardynała Coscia; mówią że mocno się on opierał wyborowi Papieża, który Kardynała Fini naznaczył miejsce swego Audytora; wielce nie podobało się to Ojcu Św.

Powiadają także że Jego Świątobliwość zastanowiwszy się nad

On dit aussi que Sa Sainteté ayant fait attention à la dignité que possède le Cardinal Barberin dans le Sacré Collège, dont il est Doyen, et à la manière dont il l'a traité, elle en a conçu du scrupule, et présentement s'en repent; ce qui fait croire que le Pape n'est pas éloigné de le rétablir dans ses bonnes graces, d'autant plus, qu'un bon nombre des Cardinaux s'emploient aussi fortement à cet effet.

On apprend de Bologne que le second fils du Prétendent, étant présentement tout-à-fait rétabli de l'indisposition qu'il a eu, la Princesse sa Mère, pourra bientôt se mettre en marche pour Rome avec la Duchesse de Parme, qui doit l'accompagner jusqu'à Lorète.

On parle que le Cardinal Lercari veut acheter le riche cabinet

nad dostojnością którą piastuje Kardynał Barberin w Świętem Kollegium, którego jest Dziekanem, i nad sposobem obeyścia się z nim, ruszyło ją sumienie i żałuje tego obecnie; co wnosić każe, że Papież nie jest daleki od przywrócenia go do łaski, tem bardziej, że niemało Kardynałów mocno pracuje nad tem.

Donoszą z Bolonii, że z powodu przyjścia do zdrowia drugiego syna Pretendenta, Księżna matka jego, wkrótce uda się do Rzymu z Księżną Parmeńską która ją ma odprowadzić aż do Loretu.

Powiadają jakoby Kardynał Lercari chciał nabyć bogaty ~~gabinet~~ zbiór medalów, starożytnych

606.

de médailles, pierres gravées et autres antiquités, du feu Cardinal Gualtieri, estimé trente mille écus, et qu'il en offre déjà dix huit mille.

Il s'est tenu une nouvelle Congrégation, mais sans y prendre encore aucune résolution sur l'affaire qui est ici depuis si longtems pendante entre les Maltois et les Grecs soumis à la domination du Turc, lesquels prétendent que leurs effets ne soient point sujets à déprédations, tout tous lorsqu'il s'en rencontroient dans les prises, que les premiers font quelquefois des batimens Turcs.

J'ai reçu l'honneur de celle qu'il a plû à V. Ex. de m'écrire le 27. Mars. Je n'attends que la reponse de Mgr le Nonce sur les ordres qu'il a reçus de la Congré-

nych Kamieni i innych starożytności po zmarłym Kardynale Gualtieri, wartujący trzydzieści tysięcy talarów, za który już daje osiemnaście.

Odbyła się nowa Kongregacya, ale bez żadnego dotąd postanowienia, w tenczas się odprawna ~~sprawa~~ spore, pomiędzy Maltańczykami a Grekami, będącemi pod panowaniem Tureckiem, który uchynija że ich własność, niedługo ~~zrabowani~~, znaleziona na pojmanych przez tych pierwszych Tureckich okrętach, niedlega zaborowi.

Miałem zaszczyt odebrać list J. W. Pana z 27. Marca. Oczekuję na odpowiedź Nuncyusza na względem postanowienia, jakie on otrzymał od Kongregacyi, uprzedziwszy zamierzony przez J. W. Pana fundacyi, dla osta-

gation au sujet de la fondation que V. Ex. veut faire pour y mettre la dernière main. Je me recommande de Mgr à ses Grâces présentement que le Roi est en Pologne.

J'implore Mgr etc etc.

le B. Puget.

teraźniejszego owej ukończenia. Polecam mnie się względom J. W. Pana, podczas bytności Króla w Polsce.

Wyrażam itd. itd.

Puget.

List 78.

Rome, ce 7. Mai, 1729.

Mgr,

Les dépêches que j'ai reçues cet ordinaire de la cour de S. M. en date de 18. Avril dernier, ne m'ordonnant rien de particulier, elles ne me fournissent aussi rien à dire. De toutes les négociations dont je dois rendre compte à Votre Excellence, il n'en est que je tache aucune, dont je ne l'aie suffisamment informée par mes précédentes. Le tout d'ailleurs reste en suspend, jusqu'au retour du Pape, et rien de nouveau encore sur le fait de la décision Rothale, au sujet du procès

Rome, 7. Maja, 1729. r.

J. W. P.

Depesze ostatnią pocztą odebrane od dworu J. K. Mości z 18. Kwietnia, o niczem szczególnem nie zawiadamiające mnie, tem samem nienastręczają, ani przedmiotu do donieśienia o czem kolwiek J. W. Panu. Ze wszelkich negocyacyi jakie zwykłem zdawać obowiązkiem mym było, dostatecznie uwiadomiłem w poprzedzających listach J. W. Pana. Wszelkie zresztą interesa zawieszone zostają do powrotu Papieża, a nie dotąd nowego co się tyczy wyroku Roty,

d'entre Mgr l'Archevêque de Ploock et les Jésuites. Ainsi je passe outre à chercher dans les matières de présente occurrence, ce qui peut faire le complément de mon exactitude et des attentions que je dois à V. Ex.

On a examiné l'affaire portée dans la Congrégation des Évêques et Réguliers par Mgr l'Évêque de Ploock pour qu'on eut à réprimer l'abus des Réligieux qui recevoient dans leurs couvents ceux d'entre les curés, qui après avoir malversé dans leurs cures et les avoir ruinées par leur dissipation et mauvaise conduite, s'y retiroient pour se mettre à couvert des justes poursuites et châtimens de l'Ordinaire; il a été décidé en faveur des couvens et Réligieux on ne voit pas pourquoi et c'est ce qui surprend[?].

Le même Évêque de Ploock n'a pas été plus heureux dans les instances

wywiedzionie sprawy Arcybiskupa Płockiego z Jezuitami. Dlatego przestaję szukam przedmiotu wdzięcznych okoliczności, zważając do innych aby uczynić obowiązkowe akuratności donieść moich J.W. Panu.

Roztrząsano okoliczność wniesioną na Kongregacyę Biskupów i Zakonników przez Biskupa Płockiego, względem ukrócenia nadużycia Duchownych, którzy przyjmują [?] do Klasztorów Zakonnych, co zmienia [?] niewiernych się swemu powołaniu, i zrujnowanych probostwa swoje nie[?] nierządnie i złem prowadzeniem się ukrywają się tam przed słusznym poszukiwaniem i karą należną. Zasądzono na stronie Zakonników i Zakonników niewiedzieć dla czego, i co właśnie zadziwia.

Tenże sam Biskup Płocki nie był szczęśliwszym w zaniesionej prośbie do Kongregacyi Propagandy

instances qu'il avoit faites à la Congrégation de Propaganda de pouvoir tirer du seminaire Pontifical de Brunsberg en Varmie quelques prêtres, dont il avoit besoin pour le ~~besoin~~ service de son Diocèse.

L'affaire d'entre Mgr le Castellan de Troch Sapieha et la Princesse de Radziwill son épouse, ayant été de nouveau discutée dans la Congrégation du Concile, tenue la semaine passée, il y fut avisé et résolu de devoir obliger le mari à reprendre sa femme et vivre avec elle moyennant caution préalable de la bien traiter, et en cas de refus de sa part, qu'il soit condamné à fournir à la Dame les alimens et à l'entretenir selon sa qualité.

Les nouvelles de cet ordinaire sont que le fils du Prétendant arriva ici de Bologne sur la fin de la semaine

Propagandy, o wydobycie z Seminarium Papieskiego w Brunsbergu, kilku księży, których potrzebował na usługi w swojej Dyecezyi.

Sprawa Kasztelana Trockiego Sapiehy z małżonką swoją z Książąt Radziwiłłów, znowu była roztrząsana na Kongregacyi Rady, odbytej w przeszłym tygodniu; uradzono i postanowiono na niej, aby małżonka przymusić do przyjęcia napowrót żony i mieszkania z nią razem, pod warunkiem dobrego się z nią obchodzenia, a w razie odmówienia z jego strony, skazany jest na ~~zapłace~~ wypłacenie alimentów i na utrzymanie jej ~~według~~ stosownie do jej godności.

Donoszą przez ostatnią pocztę ~~jakoby~~ że jakoby syn Pretendenta przybył ~~tu~~ tu z Bolonij w ostatku przeszłego tygodnia, skąd mówią ciągle, że Matka jego, ma za

passée

passée, d'où l'on dit toujours que la Princesse sa mère suivra dans peu. Il reçut à son arrivée les complimens de quelques Cardinaux qui allèrent lui rendre visite, Corradini entre autres et Alberoni.

Une congrégation de nouveau tenue chez le Cardinal Imperiali sur l'affaire entre la Religion de Malte et les Grecs sujets du Turc dont il fut parlé dans ma précédente, vient enfin de terminer ce long et ancien différend, en déclarant de bonne prise les effets de ceux-ci qui s'étoient trouvés et se trouveroient désormais, sur les batimens Turcs. Il paroit qu'on ne se fit point aux Grecs en cette Cour, et l'on croit que la raison de la décision qui naturellement devoit être en leur faveur, a été d'obvier aux fraudes, qu'ils auroient pû commettre sous ce pretexte.

nim pojechać. Powitany był przy swym przyjeździe od kilku Kardynałów, którzy go odwiedzili, między innemi Corradini i Alberoni.

Kongregacya znowu odbyta u Kardynała Imperiali, względem wiary Maltańczyków a Greków, poddanych Tureckich, o czem donosiłem w poprzedzającym liście, załatwiła nakoniec ten dawny i długi spór, ogłoszony za prawną zdobycz, znalezioną i znaleźć się odtąd mającą Greckich własności, na okrętach Tureckich. Znać niewiele Grekom wiele na dworze tutejszym, a zdaje się że powodem tego wyroku, który naturalnie na ich miał wypaść stronę, było zabezpieczenie przeciw przemycaniu, którego pod tym pozorem dopuścić by się mogli.

Listy z Benewentu zapew-

Les lettres de Benévent assurent toujours du bon état de la santé du Pape, et font au contraire le cardinal Coscia plus incommodé que jamais de la goutte, dont on lui prétend même les mains si estropiées qu'il faut que d'autres lui portent les manger à la bouche.

Le depart qu'on a vû faire ces jours ci de tous les chevaux de l'écurie du cardinal Coscia pour Benévent ne peut être qu'un signe qu'il a envie d'y faire quelque long sejour, et comme le St Père ne peut vivre sans lui, ni lui sans le St Père, cela même fait craindre que Sa Sainteté ne reste là plus bien longtems qu'on ne croyoit.

Les circonstances de la belle saison et l'absence du Pape font que plusieurs cardinaux ont pris le parti d'aller passer le tems à la campagne. Déjà

niają ciągle o dobrym stanie zdrowia Papieża, a przeciwnie o Kardynale Coscia, który coraz więcej cierpi na podagrę; ręce jego w takiej są niemocy, że przymuszeni są podawać mu pokarmy do ust.

Odesłanie wszystkich koni wszystkich Kardynała Coscia do Benewentu, co zauważano w tych dniach, jest znakiem, że myśli on tam dłużej zabawić, a ponieważ Ojciec Ś. nie może żyć bez niego, jako on równie bez Ojca Ś., to właśnie lękać się każe aby Jego świątobliwość dłużej tam nie zabawił, niż rozumiano.

Piękna pora roku i nieobecność Papieża są powodem, że wielu kardynałów powzięło zamiar wyjazdu na wieś. Kardynał Ottoboni wyjechał już

le Cardinal Ottoboni est parti pour Albano, Banchieri et Imperiali pour Maccarese, Alberoni pour Castel Romano et Laurent, Altieri pour son Abbaye de Monterose; le Cardinal Corradini se dispose aussi à partir pour Serra sa patrie, moins à ce qu'on dit pour y respirer l'air natal, que pour y attendre le Pape, qui doit à son retour y consacrer la nouvelle Eglise que ce Cardinal a fait batir en cet endroit.

La visite publique que le Cardinal Cienfuegos alla rendre dimanche passé avec tout son train, au Gouverneur de Rome, a fourni matière d'observation à ceux qui savent la difficulté qu'ont toujours fait les Ministres des Couronnes, sur ce ceremonial, et leur refus à s'y soumettre, c'est pourquoi l'on présume, ou une permission expresse et particulière

do Albano; Banchieri i Imperiali do Maccarese, Alberoni do Castel Romano a Laurent, Altieri do swego Opactwa Monterose; Kardynał Corradini wybiera się także do Serra, oyczyzny swoiey, nie tyle jak powiadaią dla zdrowego rodzinnego powietrza jak wiele czekania tam na Papieża, który w swym powrocie ma tam poświęcić nowy kościół, który Kardynał wystawić tam kazał.

Odwiedziny publiczne Kardynała Cienfuegos, w przeszłą niedzielę, z całym swoim orszakiem, Gubernatorowi Rzymu, dało powód do myślenia tym, którym nie tajno jak są trudni Ministrowie Zagraniczni do podobnych ceremonij i jak niechętni są poddać się tej; dla tego to, wizyta takowa

particulière de la Cour de Vienne à ce Ministre, ou qu'il n'a fait cette démarche simplement qu'en qualité de Cardinal.

L'épuisement d'argent où se trouve la Chambre Apostolique, avoit fait penser à divers fermes à supprimer, entre autres la Compagnie des Cuirassiers, et à diminuer les Compagnies des soldats, mais on prétend aujourd'hui ces projets renversés, et qu'on a pris d'autres moyens qui sont d'obtenir permission du Pape de faire casser les derniers baux ou contrats d'arrentement qui avoient été fait des douanes, en évident préjudice de la Chambre, et d'en mettre les fermes au plus offrant et dernier enchérisseur.

J'ai reçu l'honneur de celle qu'il a plu à V. Ex. m'écrire le 9. mars avec une incluse pour

takowa, odbyła się albo za umyślnem i szczególnem dworu Wiedeńskiego pozwoleniem, albo była poprostu jak od Kardynała do Kardynała.

Brak pieniędzy w Skarbie Apostolskim, naprowadził na myśl skasowania niektórych, między innemi kompanii Kirysierów, i zmniejszenia wojska; ale mówią że zamiary te upadły, a chwycono się innych środków, to jest aby Papież pozwolił na zniesienie ostatnich układów względem komór, z widoczną stratą skarbu zawartych, a zrobienie takowych, dla więcej dającego i ostatniego oceniacza.

Miałem zaszczyt odebrać list J. W. Pana, pisany 9. Marca, z przyłączeniem listu do Wielebnego Księdza Konarskiego;

le Rev. père Konarski, auquel j'ai rendu en main propre, comme aussi une autre que le Promoteur de l'affaire m'avoit envoyé pour le dit Rev. père Konarski. Je lui ai offert en même tems mes offices et mon assistance pour le succès du procès que V. Ex. aura avec le prêtre Karytowicz, et Vous pourrez être assurée Mongr que j'y aurai toute attention et le soin imaginable. Je rends en cette grace très humble à V. Ex. des offres gracieuses qu'elle se daigne me faire, je crois que le tems s'approche présentement d'un Senatus Consultum, à ayez la grâce Mgr, de m'y procurer l'augmentation de mes appointements, les quels étant trop médiocre pour pouvoir me soutenir, je suis obligé de m'endetter, et les dettes que je contracte

który to list oddałem mu do rąk własnych, równie powierzony mi przez Pełnomocnika interesu, do tegoż wielebnego księdza Konarskiego. Ofiarowałem mu moje usługi i pomoc w sprawie, jaką J. W. Pan mieć będzie z księdzem Karytowiczem, i możesz J. W. Pan być pewnym że do tego w tem mych starań największych, dziękując najpokorniej J. W. Panu za polecenia jakiemi mnie zaszczycasz. Zdaje mi się że czas się już zbliża Senatus Consultum, będź przeto J. W. Pan łaskaw wyrobić mi powiększenie mej płacy, która nadto jest mizerna aby wystarczyć mogła na utrzymanie moje; jestem przymuszony zadłużać się, sama przeto więcej mnie kosztuje, niż jest płaca moja. Powiększo-

plus que je ne reçois de la Répu-blique, et comment pouvait vivre

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

spolitą mi zapewniona, jakże przeto mam żyć?[2]

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 79.

Rome, ce 14. Mai, 1729.

Mgr,

Je n'ai cet ordinaire aucun ordre nouveau de la Cour de Sa Majesté, mais seulement avis, que Sa Majesté étoit à la veille de son départ pour Varsovie, ainsi n'ayant rien de particulier à mander à V. Ex. je me borne aux occurrences présentes, d'autant plus que par mes ~~préc~~ précédentes j'ai eu l'honneur de lui rendre suffisant compte des affaires qui sont sur le tapis et qui sont toujours en retard par l'absence du Pape.

On prétend par les dernières lettres de Benevent la santé de

Rzym, 14. Maja, 1729 r.

J. W. Panie,

Dzisiejszej poczty żadnego nie odebrałem polecenia od dworu J. K. Mości, tylko wiadomość, że J. K. Mość jest w przeddzień wyjazdu do Warszawy; przeto nie nie mam osobliwego donieść J. W. Panu, ograniczając się wiadomościami następnemi, tym bardziej, że w ostatnich moich listach miałem zaszczyt dostatecznie mu sprawozdać jakie sprawy były na stole, które odkładają ciągle do powrotu Papieskiego.

Ostatnie listy z Benewentu donoszą, że zdrowie Papieża jest dość dobre, chociaż utrzymują

Pape toujours assez passable, quoiqu'il y en ait, qui l'assurent altéré d'une fièvre lente, dont ils disent que depuis certain tems il ressent quelque accès tous les soirs. On trouve même variété d'opinions sur le tems préfixé de son retour à Rome: les uns voulant que ce soit sans faute pour le 24. du courrant jour de l'ascension, auquel Sa Sté est, dit-on, resolue de vouloir venir donner la benediction solemnelle accoutumée, et d'autres que ce ne sera qu'en Juin et peut-être jusqu'à la St Pierre. Les mêmes lettres portent avis du méliorement du Cardinal Coscia et que Sa Sté fit le jour de l'exaltation Ste Croix la fonction de consacrer Evêque in partibus Mgr Acquaviva en présence de 24. autres Evêques

assemblés

~~mo~~ inni, że zwykłe jest powolną gorączką, której od pewnego czasu, iż paroksyzmy zna, co wieczór. Różni różnie mówią o naznaczonym czasie powrotu jego do Rzymu: jedni utrzymują że niezawodnie powrócić ma na 24. bm. w dzień Wniebowstąpienia, w którym dniu Jego Świątobliwość ~~ma~~ uroczyste jak zwykle ma dać błogosławieństwo, a drudzy mówią że ~~zabrani~~ dopiero wrócić ~~ma~~ w czerwcu a może nawet aż ~~około~~ na św. Piotra. Też same listy donoszą o polepszeniu zdrowia kardynała Coscia, i że Jego Świątobliwość w dzień podwyższenia Krzyża Sº poświęcił sam na Biskupa in partibus, Mgra Acquaviva, w obecności 24. innych Biskupów, tamże zgromadzonych na Synod prowincjonalny

o których

assemblée-là pour le Sinod Pro-
vincial dont a été parlé ci-de-
vant, ainsi que le St Père le dé-
clara son Maître de Chambre
ou Chambellan, ce qui donna
grande joie à toute la parenté
de ce Prelat, qui s'y étoit rendu
de Naples et fut ensuite traitée
par le Cardinal Coscia dans un
repas de la dernière magnificence
qui dura jusqu'au soir.

On parle d'une lettre écrite
de Madrid par Mgr Bichi à la
Congrégation deputée sur son affaire
pour savoir d'elle ce qu'il faut
qu'il fasse, ou s'il devra
poursuivre son voyage vers Rome
ou s'il doit rester-là; on dit,
que les Cardinaux n'ont encore
rien resolu sur la reponse et qu'
ils veulent attendre pour cela le
retour du Pape.

Selon les derniers avis venus
par Gênes au Cardinal Benti-

o którym dawniej wspominałem;
po nim Ojciec Sty obrał go swoim
szambelanem, co ni wielce ura-
dowało całą rodzinę tego Prałata,
przybyłą tu z Neapolu, a po-
dejmowaną następnie przez Kar-
dynała Coscia najwspanialszym [wystawniejszym]
obiadem, który trwał aż do
wieczora.

Mówią o liście piszącym
z Madrytu od Mgra Bichi do
Kongregacyi, wyznaczonej do
spraw jego, celem zapytania się
onej, co mu uczynić wypada, a-
żali ma przyjechać do Rzymu,
czy pozostać na miejscu? Mó-
wią że Kardynałowie nie jeszcze
nie postanowili w tym względzie,
pragnąc z odpowiedzią uczekać
Papieskiego powrotu.

Według ostatnich donie-
sień z Genui Kardynałowi
Bentivoglio, Margrabia by-

voglio, le Marquis son neveu a été fait Grand d'Espagne, sur quoi l'ont dit, que celui-ci partit aussitôt d'ici pour aller rendre ses respects au Grand Duc et passer quelques jours dans les terres du Marquisat qu'il possède en Toscane.

Hier le Cardinal de Polignac alla en grand cortège à l'Eglise de St Sixte, dit le vieux, prendre possession de ce titre au nom du Cardinal de Noailles dont il avoit procuré et celui de l'Eglise de la Minerve qu'avoit le Cardinal de Noailles, est passé au Cardinal Pepia.

Mardi furent célébrés dans l'Eglise de St Nicolas des Lorains les obsèques du feu Duc Léopold.

On croit le Cardinal Selleri en danger de la vie depuis la troisième incision faite à certaine tumeur qu'il a.

nowicie jego obranym został Grandem Hiszpańskim; z tego powodu, mówią, że natychmiast pojechał on z tąd do zuszanowania do Wielkiego księcia, i zabawić ma kilka dni na wsi w swoim Markizacie, położonym w Toskanij.

Wczoraj Kardynał Polignac udał się ~~wespos~~ w wielkim orszaku do Kościoła S^o^ Sykstа, zwanego starym, objąć ~~ten tytuł~~ go w imieniu Kardynała de Noailles, który mu go wyrobił, a tytuły ~~powa~~-dania Kościoła Minerwy, posiadane przez Kardynała de Noailles przeszły do Kardynała Pepia.

We wtorek odprawione były w Kościele S^o^ Mikołaja Lotaryńskiego, egzekwie za duszę zmarłego Księcia Leopolda.

Mówią że Kardynał Selleri w niebezpieczeństwie jest życia po trzeciem wycięciu nabrzmia-

Le matin on a fait justice d'un faussaire qui contrefaisoit les billets de banque et qui par-là avoit causé gros dommages dans le public.

J'ai l'honneur etc. etc.

le D. Puget.

Tóni, na jakie wpiał.

Dziś zrana skrekwowanym został fałszerz fałszujący biletty Bankowe, a który tem wielkie zrawił szkodę ogółowi.

Mam honor etc. itd.

Puget.

List. 80.

Rome, 21. Mai, 1729.

Mgr.

Entre autres choses annoncées par mes précédentes sur ce qui concernoit l'affaire de la Metropolie en faveur de Mgr Szeptycki Evêque de Leopol, j'ai eu l'honneur de rapporter à V. Ex. ce qu'en avoient encore pensé dans la situation présente, les deux Cardinaux Albani, savoir qu'attendu l'absence du Pape, ils ne croyoient point que la Congrégation dût en venir à aucune nouvelle résolution, tant parceque elle ci devoit dépendre de l'oracle même du St Père, que parcequ'on doutoit voulût

Rzym, 21. Maja, 1729. r.

J. W. Panie,

Pomiędzy innemi rzeczami które doniosłem w poprzedniczych listach moich, w okoliczności Metropolij dla Mra Szeptyckiego Biskupa Lwowskiego, miałem zaszczyt uwiadomić J. W. Pana co w tym względzie myśleli oba Kardynali Albani, to jest, że z powodu nieobecności Papieskiej, niesądzili aby Kongregacya mogła coś postanowić nowego, jużto dla tego, że takie Kongregacyi wyroczenia zależące od

donner tems au Nonce de
faire procéder à la nouvelle élec-
tion, que la même Congrégation
avoit décrétée et d'envoyer en-
suite information à cette Cour.
C'est que la suite a bien véri-
fié, puisque malgré toutes les
instances que j'aie pu faire
et réitérer en pleine Congrégation,
secondées même des bons offices des
deux Cardinaux Albani, il n'a pas
été possible de l'induire à délibé-
rer et résoudre sur les mémoires
postérieures que j'ai voulu produi-
re, contenant les remontrances
que m'avoient en partie fourni
les nouveaux ordres reçus de Mgr
le Comte Lagnasc et de Mgr le
Vice-Chancelier de la Couronne,
et tirés encore en partie des in-
formations qui m'étoient venues
de la part de Mgr l'Evêque de
Léopol même.

Ne pouvant donc rien gagner
de ce

jest
~~wiadomy~~ sam Papież, już to
dla tego, że chciano dać czas Nun-
cyuszowi aby sądził nowemi wy-
borami, które też Kongregacya
zatwierdziła i posłała potem o
nich zawiadomienie do dworu
tutejszego. Co właśnie potem ~~się~~ się
okazało, kiedy pomimo wszelkich
moich zabiegów i ~~starań~~ prośb do tylu
ponawianych prośb do pełnej Kon-
gregacyi, wspartych nawet ~~dział~~
dzielną pomocą obu Kardynałów
Albanich, niebyło sposobu przy-
wieść do rozpatrzenia tej sprawy
i zastanowienia onej nad moje da-
wniejszych działań jakie okazać
dziatem, a zawierających uwa-
gi, które mi wręczyli dostarczyły
nowe polecenia Hrabiego La-
gnasc i J.W. Wice Kanclerza
Koronnego, a wreszcie wyjęte z in-
strukcyi jakie miałem od samego
JX. Biskupa Lwowskiego.

Niemogąc więc nic wskórać

de ce côté-là, et voyant qu'on
s'étoit fixé à attendre les reponses
du Nonce avec le retour du Pontif
j'ai cru devoir profiter des entrefai-
tes pour m'éclaircir d'une parti-
cularité, qui m'avoit été indiquée
dans les lettres de Mgr le Vice Chan-
celier et de Mgr l'Evêque de Leopol,
lesquels parlent de cette élection
du Métropolitain des Russes, que
la Congrégation prétendoit soutenir,
m'en avoit écrit comme d'une
chose nouvelle et qui n'avoit com-
mencé qu'en la personne de Mgr
Léon Zalenski, Evêque d'Uladimir,
élu à cette dignité en l'an 1695.
Mais qu'il contestoit encore par les
propres perquisitions que j'en ai
faites.

Comme ce fait m'a paru mé-
riter attention, d'autant que si l'é-
lection prétendue n'avoit pris com-
mencement que de lors, il s'en-

oczekiwać z tej strony, a widząc
że postanowiono aż odpowie-
dzią czekać od Nuncyusza oczeki-
wać powrotu Papieża, zamierzy-
łem sobie korzystać z tego przestanku
aby oświecić się w pewnej okoli-
czności, wyrażonej mi w listach
J. W. Wice Kanclerza i Biskupa
Lwowskiego, który mówiąc o wy-
borach na Metropolitę Ruskiego,
które to wybory Kongregacya
miała utrzymać, powiada-
li o nich jako o zupełnie nowej
rzeczy, zaprowadzonej dopiero po
raz pierwszy od Leona Załęskie-
go, Biskupa Włodzimierskiego,
obranego na tę godność r. 1695.
A mnie zaprzeczają temu i u-
myślne przezemnie poszukiwa-
nia.

Ponieważ okoliczność ta zdała
mi się być godną uwagi, tém wię-
cej, że jeśli wybory te od owego
dopiero czasu wzięły początek, wnio-

suivront qu'étant nouvelle et faite sans le consentement ni de Sa Majesté, qui ne faisoit que de monter sur le trône, ni des Etats de la République, laquelle étoit pour lors en trouble, par conséquent elle n'étoit ni fondée ni valable, et ainsi ne pouvoit former état, et tirer en conséquence; c'est pourquoi j'ai donné mes soins particuliers à en faire la recherche et voici ce qu'il m'est réussi de découvrir à cet égard 1° que dès les premiers tems de l'érection de la Congrégation de Propaganda fide, qui fut aux environs et peu après le 1600. l'élection des Métropolitains commença d'avoir lieu, et cela en vertu des conventions faites par les Evêques Russes avec le St Siège, lorsqu'ils vinrent à l'union de l'Eglise

sek stąd taki, że jako nowość i bez zezwolenia i Jego Kr. Mości, który dopiero co wstąpił na tron, i Stanów Rzeczypospolitej, będącej pod ówczas w zamieszaniu wewnętrznem, przeto nie były one ani gruntowne ani prawomocne, a tym samym bez powagi stanu i nieważne; dla tego to powodu dołożyłem całej mej usilności aby zbadać one, i oto jest wszystko, czego się dowiedziałem: tempo że od pierwszych lat utworzenia Kongregacyi Propagandy fide, to jest około lub zaraz po roku 1600. wybory na Metropolitów miały początek a to na mocy układów Ruskich Biskupów ze Stolicą Apostolską, kiedy ci przystąpili do kościoła Rzymskiego. 2° zmarły Mcw Józef Wilamin Rutski zostawił

Romaine, 2° feu Mgr Joseph Velamin Rudski se trouvoit Métropolitain, lorsque la dite Congrégation commença d'être établie, et l'on trouve dans les régistres de l'Archive qu'en l'an 1624 ce Prélat demanda à la même Congrégation, la permission de procéder aux choix d'un Coadjuteur cum futura successione, ce qui lui fut accordé avec la clause servatis servandis, clause qui regarde particulièrement l'agrément des Rois de Pologne, aussi bien que les conventions établies entre les Prélats Russes et le St Siège. 3° Ensuite de dit feu Mgr Rudski, tous les Métropolitains de l'un en l'autre ont suivi son exemple, et se sont demandé de Coadjuteur à la Congrégation. Il résulte de ce que

Metropolitą, w ówczas, kiedy naj pierwsza Kongregacya ustanowiona zostata, i znaleźć można w regestrach Archiwum że w roku 1624. prałat ten prosił wzywanej tejże samej kongregacyi o pozwolenia zaradzenia wyborze na Koadjutora cum futura successione, co mu pozwolono zostało pod zastrzeżeniem servatis servandis, zastrzeżeniem szczególnie tyczącem się zatwierdzenia Królów Polskich, równie jako układów zawartych pomiędzy Prałatami Ruskiemi a Stolicą Apostolską. 3° Następnie od pomienionego nieboszczyka Rudskiego, wszyscy za następnie, jeden po drugim, poszli za jego przykładem, prosząc kongregacyą o wybór Koadjutora. Z pomienionych tych zaszłych dwie z powinni...

de ces découvertes deux choses: la première, que l'élection prétendue n'a point pris naissance avec l'avènement de feu Mgr Zaleski à la Métropolie et la seconde, c'est que la même élection n'a jamais préjudicié au Droit que Sa Majesté a de nommer le Métropolitain, ce qui n'est point même controversé le moins du monde par la Congrégation. Tel est encore Mgr le précis de mes opérations sur ce sujet et le compte que mon devoir m'impose d'en rendre à V. Ex.

Il ne m'est venu cet ordinaire aucun ordre de la Cour de Sa Majesté; j'apprends seulement que le 26. du passé Sa Majesté s'était mise en marche de grand matin pour Pologne. J'attends avec la dernière im-

wynikają okoliczności: pierwsza że rzeczone te wybory nie miały początku od wyniesienia nieboszczyka Zaleskiego na Metropolitę, a druga, powtóre że wybory te nigdy nieuprzedzały się prawie jakie miała J. K. Mość do nominowania Metropolity, czemu bynajmniej Kongregacya nie zaprzecza. Oto jest J. W. Panie owe moich postępków w tym przedmiocie, i zdawozdanie jakie obowiązek mój mi nakazuje.

Zostatniej poczty żadnego nie odebrałem polecenia od dworu J. K. Mości; dowiaduję się tylko, że 26. przeszłego m. J. K. Mość, do dnia wyruszyła w drogę do Polski. Oczekuję z największą niecierpliwością wiadomości o szczęśliwém Jej tam przybyciu.

impatience les premiers avis
qui m'apprennent son heureuse
arrivée. Cependant n'ayant rien
à dire au surplus à V. Ex. sur les
affaires qui restent suspendues en
cette Cour, je passe aux nouvelles qui
s'y débitent.

Les lettres de Benevent portent
qu'après la clôture du Sinode,
qui fut le jeudy de la semaine
passée, le Pape avoit décidé de
retourner par la route de port
de Neptune, et qu'il vouloit
être ici pour la veille de l'Ascen-
tion; elles ajoutent que Sa Sainte-
té a régalé à diverses Eglises de
ce Diocese les 30. Chasubles
qui lui furent envoyées d'ici
il y a environ 15. jours. Cepen-
dant il s'étoit répandu sur le
commencement de cette semaine
un bruit que le Pape étoit per-
clus depuis la moitié du corps

Tymczasem nie mając nic wię-
cej do powiedzenia JW. Panu
względem spraw będących w zawie-
szeniu, na dworze tutejszym, prze-
chodzę do [illegible] rozgłaszanych
tu nowin.

Listy z Benewentu donoszą
że po zamknięciu Synodu w prze-
szły czwartek, Papież zadecydował
wracać drogą portu Neptuna,
żądając być stanąć tutaj w
przeddzień Wniebowstąpie-
nia; listy te dodają, że Jego
Świątobliwość obdarzyła rozmai-
te kościoły tej Diecezji, trzydzie-
stoma Ornatami, które mu stąd
przesłano, blisko piętnaście
dni temu. Z tem wszystkiem
rozgłoszono na początku tego
tygodnia że Papież został do-
tknięty paraliżem przez poło-
wę ciała, że jest w bardzo złym

en attente bas, qu'il étoit dans un état pitoyable et qui faisoit craindre pour sa vie. On donnoit pour auteur de cette nouvelle un Dominiquain venu de Benevent depuis peu; on dit maintenant qu'un Prelat qui en est revenu par après a assuré le contraire, si bien qu'on ne sait qu'en croire.

On écrit aussi l'arrivée de la Duchesse de Monte Mileto à Benevent, et qu'elle y est magnifiquement traitée, tant par le Drague que par le Cardinal Coscia, qui se porte mieux.

Le Cardinal de Polignac est à Frascati prendre l'air, et le Cardinal Nicolo Spinola à Tusciano avec Mgr Salviati.

On parle du retour à Rome de Mgr Almeida prelat portugais, avec la permission du Roi, ce qui fait croire les differens en terme d'accommode-

stanie, który o jego życiu obawiać się każe. Mówiono że twórcą tej pogłoski był jakiś Dominikan, niedawno przybyły z Benewentu; teraz powiadają że pewien Prałat potem już z tamtąd przybyły, zaręcza za fałsz tej wieści, tak dalece, że niewiedzieć czego się trzymać.

Piną również o przybyciu do Benewentu Księżny Monte Mileto, podejmowanej zarówno tak przyjęciem przez Kardynała Coscia, który się ma lepiéj, jak przez Księcia.

Kardynał Polignac udał się do Frascaty dla zdrowego powietrza a Kardynał Nicolo Spinola do Tusciano wraz z Mgrem Salviatti.

Mówią o powrocie do Rzymu Mgra Almeida, portugalskiego Prałata za pozwoleniem królewskiém, co wnosić każe

ment entre les deux cours.

Il y eut Dimanche passé au soir conversation nombreuse de la première noblesse d'ici, chez le Comte Bolognetti, où se trouva aussi le fils aîné du prétendant, dont la bonne grâce à danser fut fort louée de l'assemblée.

Lundi matin partit le Cardinal Falconieri pour aller à la maison de Plaisance qu'il a dans Frascatti, et se rétablir de son indisposition.

Le même matin fut agitée en Rothe, la cause de Don Charles Scholeki Sicilien, à qui la langue Italienne de la Religion de Malte avoit fait ôter bas la croix de Chevalier, que le Grand Maître lui avoit donnée, prétendant qu'il ne la méritoit pas faute des preuves de

o rychłem zestawieniu sprawy pomiędzy dwu dworami.

Przeszły niedzieli wieczorne było liczne zebranie pierwszej szlachty u Hrabiego Bolognetti, gdzie znajdował się także starszy syn Pretendenta, którego zgrabność i wdzięk w tańcu podziwiało zgromadzenie.

W poniedziałek rano kardynał Falconieri udał się na najbliższe swoje mieszkanie, które ma we Frascaty, dla wyzdrowienia zupełnego.

Tegoż samego rana w trybunale Roty toczyła się sprawa Don Karola Scholeki Sycylijczyka, któremu ustawy Maltańskie, ~~wady~~ za języka włoskiego, zdjęły krzyż Kawalerski, przez wielkiego Mistrza mu dany, utrzymując że go nie jest godzien,

suffisante noblesse; mais le Tribunal a jugé à plein voeux en sa faveur.

Une fluxion de goutte survenue au Cardinal Banchieri lui fait tenir le lit. Le Prince Borghèse s'en étant aussi trouvé fortement attaqué à Maccarese, avec crainte même qu'elle ne fut montée à la poitrine, on a depuis appris qu'il se portait mieux.

On parle de deux mariages qui sont sur le tapis: le premier prêt à se conclure entre le Comte Archinto Milanois avec la Douairière de Guadagnolo et le second entre le jeune prince Lancellotti et la fille du feu Duc Lanti.

Le Cardinal Imperiali est retourné de CivitaVechia; le Cardinal Zanzadari est allé à la Riccia, tiré de plaisance a cio

z powodu niedostatecznych dowodów szlachectwa; ale Trybunał jednogłośnie przysądził inaczej.

Paroksyzm podagry złożył w łóżko Kardynała Banchieri. Książę Borghèse cierpiąc na nią niezmiernie w Maccarese, są w obawie aby podagra nie weszła mu do piersi, ale były wiadomości że mu się lepiej.

Mówią o dwóch zamierzonych małżeństwach: pierwsze wkrótce ma nastąpić między Hrabią Archinto, Medyolańczykiem, z wdową po Guadagnolo, a drugie młodego Księcia Lancellotti z córką Księcia Lanti.

Kardynał Imperiali wrócił już z Civita Vechia; Kardynał Zanzadari udał się do Riccia, posiadłości wiejskiej o trzy mil stąd; Ambassadorowie Wenecy

à six lieues d'ici; les Ambassadeurs de Venise et de Bologne sont allés jouir de la belle saison à Ostia.

On dit que le Pretendant ira passer quelques jours à Albano en attendant la princesse son épouse qui doit venir à petites journées de Bologne.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Wenecki i Boloński pojechali używać pięknej pory roku do Ostia.

Powiadają że Pretendent zabawić na kilka dni w Albano, oczekując tam na księżnę swą małżonkę, wolno jadącą z Bolonii.

Mam zaszczyt

itd. itd.

Puget.

List 81.

Rome, ce 25. Mai, 1729.

Mgr,

Pour continuer à rendre compte de ce qui fait le sujet ordinaire des attentions que je dois à V. Ex. elle saura que Mgr le Vice-Chancelier m'écrit de Varsovie en date du 4. courant, que Sa Majesté est heureusement arrivée et en pleine santé, au grand contentement des peuples et d'un nombreux concours de seigneurs, qui s'étoi-

Rzym, 25. Maja, 1729. r.

J. W. P.

W dalszym ciągu sprawozdania mego w przedmiocie obowiązkowych doniesień ~~[illegible]~~ J. W. Panu, zawiadamiam go że J. W. Wice-Kanclerz pisze do mnie z Warszawy z d. 4. b. m. o szczęśliwem przybyciu J. K. Mości, w pełnem zdrowiu, ku wielkiej radości narodu i licznego zebrania Panów, którzy zjechali do Warszawy dla

ent rendus à Varsovie dans l'attente de Sa Majesté. Les Ministres de Sa Sainteté et ceux d'entre les Cardinaux, sur tout les deux Albani, à qui je suis allé d'abord donner part de cette agréable nouvelle, m'en ont témoigné bien du plaisir; et ce particulierement a fort rejoui les premiers, de même que tout le sacré Collège, a été d'apprendre aussi qu'immediatement après l'arrivée du Roi, un des premiers soins de Sa M[té] selon l'avis que m'en donne encore Mgr le Vice-Chancelier, avoit été de pourvoir avant tout à l'ajustement des differens avec cette Cour et qu'à cet effet, il y avoit eu déjà, par les ordres, des conferences entamées avec Mgr le Nonce; de quoi Mgr le Vice

powitania tam J. M. Moś. Ministrowie Jego Swiątobliwości, tudzież Kardynali, szczególnie oba Albani, do których zaraz udałem się z przyjemną tą wiadomością, oświadczyli mi wielkie ukontentowanie; a to co najwięcej uradowało tamtych, równie jak całe Ste Kollegium, to jak się dowiedzieli, że zaraz po przyjeździe króla, jednem z najpierwszych starań J. K. Moś., według doniesienia J. W. Wice-Kanclerza, było też załagodzenie przede wszystkiem nieporozumień ze dworem tutejszym, i w tym celu otworzyły się już konferencye z Nuncyuszem, o których J. W. Wice-Kanclerz uwiadomić mnie ma potem szczegółowie. Wszystko to ściąga się do tego, co mi pisał w piśmie tym

Chancelier promet de m'instruire plus au long par la suite. Tout cela se rapporte à ce que on m'en avoit écrit de la semaine passée Mgr le Grand Maréchal, qui m'annonçoit que tel étoit aussi le sistème des choses, et qu'on n'attendoit que le retour de Sa Majesté pour le mettre à execution. J'ai l'honneur aussi d'informer V. Ex. qu'au commencement de cette semaine, le procureur Général de Citeaux étant venu me dire que le père Sapieha avoit pris possession paisible de l'Abbaye de Coprownica, et sans qu'il lui eût été fait le moindre empechement, cette nouvelle qui me surprit d'autant plus que je n'en avoit reçu aucun avis, me fit aussi tôt courir

tygodniu J. W. Marszałek Wielki, donoszą że takie jest właśnie położenie rzeczy, a czekano tylko na powrot Monarszy aby je przywieść do skutku. Mam także zaszczyt donieść J. W. Panu, że na początku tego tygodnia, Petromowicz Generalny Cystersów przyszedł mi powiedzieć, że jakoby Xiądz Sapieha objął cichaczem opanowania Opactwo Koprzywnickie, bez żadnego oporu z żadney strony; wiadomość ta tym więcey mnie zadziwiła, że żadnego wtem względzie nieodebrałem zawiadomienia; udałem się więc zaraz do Kardynała St Clement, zapytując go czy wiedział co o tem; ale zastawszy go równie

chez le Cardinal St. Clement
pour savoir s'il en avoit quelque
indice; mais l'ayant trouvé aus-
si neuf, et non moins étonné
que moi de la chose, je resolus
de pousser mes enquêtes jusqu'au
Secrétaire d'Etat où je trouvais
en effet, parlant au Cardinal
Severoli même, que Mgr le Non-
ce l'avoit ainsi mandé dès la
semaine passée, et que sa lettre
même portoit, autant qu'on
me le donna à comprendre, que
si ce Sire se fut présenté plu-
tôt à demander la dite protec-
tion, encore plutôt l'auroit-
il eûe: Cela me fut ensuite
encore confirmé par Mgr Ri-
viera, chez qui j'étois allé pour
le même effet, si bien que le
fait me paroissant vérifié de
manière à n'en pouvoir plus

nieuświadomym i jak ja zdziwionym
z tego powodu, postanowiłem do-
trzeć poszukiwaniem mojem aż do
Sekretariatu Stanu, gdzie właś-
nie rzeczy, w rozmowie z Kardyna-
łem Severoli, dowiedziałem się, że
Nuncyusz donosił mu już o
tem, i jakoby nawet było w tym
liście, o ile dano mi do zrozumie-
nia, że gdyby Książę Sapieha w-
prędzej ~~nam~~ był zażądał opieki w tako-
we posiadanie, miałby ją wspo-
mnie. Potwierdził mi to samo
Mgr Riviera, do którego udałem
się w tym celu, tak dalece że
okoliczność ta sprawdziła się
bez żadnej wątpliwości, kiedy ze
strony Ministrów Jego Świąto-
bliwości miałem zapewnienie
że Nuncyusz pisał o tem;

plus en douter, puisque c'étoient les propres Ministres qui m'assuroient que le Nonce l'avoit écrit ; je crus d'avoir au prendre occasion de leur représenter tacitement, qu'après les engagemens pris jusqu'ici par Sa Majesté et les Ministres, contre une telle possession, et après les démarches qu'on avoit faites, tant de là qu'ici pour la contrecarrer, un changement de résolution si subit et inopiné, ne pouvoit être qu'une marque insigne de la plus religieuse déférence qu'on pût avoir pour le St Père, et de la véritable envie qu'on a de lui complaire, puisque dans cette occasion, ni Sa Majesté ni la Nation n'auroient plus fait d'opposition et auroient passé par dessus toute raison d'Etat

o tém; z tego powodu uznałem za obowiązek oświadczyć im expresso, że chociaż zamiarem było J. K. Mości i Jej Ministrów nie dopuścić kiedy ta sprawa do takowego posiadania, chociaż wszystkie rozporządzenia ztamtąd i stąd wyszłe, były aby oprzeć się temu, atoli nagła i nieprzewidziana ta zmiana postanowienia najwidoczniejszym jest dowodem najszczerszej powolności dla Ojca Sgo i najprawdziwszej chęci przypodobania się Jemu, kiedy w tym jedynie celu ani J. K. Mość ani Naród nie sprzeciwili się temu, i bez względu na powody Stanu, poświęcili nawet punkt honoru, wynikający z postanowienia, a o który tak dbają

jusqu'à sacrifier en quelque
manière le point d'honneur
qui nait d'un engagement et
dont les souverains sont si jaloux.
J'ai aussi taché de mettre de
mon mieux à profit ces senti-
mens de modération si héroique
et les relever dans l'esprit des
Ministres de cette Cour; je les
ai fait peser sur tout au Car-
dinal Lercari, et j'en ai dis-
couru longuement avec Mgr
Riviera et d'autres, à qui je
n'ai pas manqué d'insinuer
en même tems, et leur faire com-
prendre, que si dans présentes cir-
constances où Sa Majesté et la
Nation se montrent d'ailleurs
si bien disposées à rétablir une
entière bonne harmonie avec
cette Cour, et à vouloir que
tous les differens soient reglés

narchowie. Usiłowałem tym sposo-
bem, ~~[illegible]~~ o ile mogłem,
~~[illegible]~~ Korzystnie wystawić u-
czucie to umiarkowania prawdziwie
bohatérskiego i podnieść je w ~~[illegible]~~ prze-
konaniu
u Ministrów dworu tutejszego;
najpólnie staraném się zwrócić na
nie uwagę Kardynała Lercari, i
obszernie mówiłem o tém z Msgrem
Riviera i innemi, którym nieo-
mieszkałem zarazem wystawić i
dać do zrozumienia, że jeżeli kiedy w o-
becnych okolicznościach, J. K.
Mość i Naród okazują się tak
skłonni do przywrócenia dobrych
stosunków z tutejszym dworem,
i pragną porozumienia i za-
łatwienia do wszelkich sporów, ma-
[illegible] należy
~~[illegible]~~ pierwszy krok uczynić
dla [illegible] na drodze pokoju, sp[illegible]

et ajustés, elles commencent les prémières pour le bien de la paix à se relacher dans leurs droits les plus capitaux, il faut aussi que pour achever l'oeuvre, cette cour se prête et cède un peu de ses exorbitantes prétentions. C'est là Mgr le point de vue, que je me propose de suivre en toute occasion; aussi n'en laisserai-je échapper aucune où je ne m'efforcerai de rendre notoire à toute cette cour malgrés tous les ombrages que les envieux de la gloire de Sa Majesté cherchent à lui donner, non seulement la grande piété et cet ésprit réligieux que Sa Mté fait paroître en tout, mais encore le zèle et cet attachement filial qu'elle et toute la Nation ont pour le St. Siège et dont ils

dzieje co i ze swych głównych praw, a dla uzupełnienia dzieła, potrzeba koniecznie aby dwór tutejszy odstąpił coś chciał z wymagań swych niezmiernych. Takie jest J. W. Panie stanowisko jakie sobie obrałem w tej mierze; to też nieopuszczam żadnej sposobności, aby nieprokazać oko tutejszemu dworowi, pomimo całej zawiści zazdrośnych słowa tej J. K. Mości. nietylko tej nieskończonej pobożności i tego ducha religijnego ducha, jaki J. K. Mość we wszystkiem okazuje, ale nadto i tej gorliwości i synowskiego przywiązania, jakie Najjaśniejszy Pan i cały Naród mają dla Stolicy Apostolskiej, a jakich im dają najwidoczniejsze dowody.

Przechodzę do nowin tutejszych, donoszę J. W. Panu, że nie dotąd

lui donnent des preuves si éclatantes.

Je passe aux occurrences d'ici pour dire à V. Ex. qu'il n'est encore rien d'assuré sur le retour du Pape, ni quant sera-ce précisément qu'il se résoudra de quitter sa chère Eglise de Benevent. On voudroit du moins savoir au juste s'il se porte bien, et c'est de quoi l'on ne permet pas même au public d'avoir des notices certaines; l'impénétrable secret où l'on tient tout ce que le regarde, donne aussi lieu à bien des sinistres spéculations sur la santé qu'on divulgue parmi le peuple.

Dans le tems qu'on croyoit le Prince Borghèse revenu de l'extremité où l'avoit mis la goute, on apprit dimanche passé qu'il étoit mort dans

niema pewnego względem powrotu Papieża, i kiedy opuścić postanowi ulubiony sobie Kościół w Benewencie. Bacząc przynajmniej zapewnić się o jego zdrowiu, o czém ostatnie wzbroniono jest dowiadywać się pokątnie; nieodgadniona tajemnica w jakiej trzymają to wszystko co się jego tycze, daje powód do zatrważających wniosków o jego zdrowiu, które tają przed ludem.

Kiedy rozumiano że Książe Borghèse wyszedł z niebezpieczeństwa swojej podagry, dowiedziano się przeszłej niedzieli że umarł w jednejże ze swych majętności o sześć mil stąd odległej. Ciało jego tego samego wieczora sprowadzone było do pięknej rezydencyi jego wiejskiej, tuż

dans une de ses terres à six lieues d'ici. Son corps fut le même soir apporté dans la belle maison de plaisance, que cette maison a aux portes de la ville; le lendemain ouvert et exposé dans la chapelle fondée par ses ancêtres dans l'Eglise de Ste Marie Majeure.

Le cardinal Alberoni vient de mettre encore de hors quatre vingt dix mille écus Romains de ces belles pistoles qu'il a porta d'Espagne; cette somme a servi à l'achat d'une terre nommée Castel Romano, déserte pour le mauvais air, à 5. ou 6. lieues d'ici sur la marine, et qui ne consiste qu'en une maison seule, qu'il prétend faire devenir florissante Bourgade, faisant à cet effet aplanir le terrain montueux.

tür do miasta przyległy, naraz jako otworzono je i wystawiono w Kaplicy, założonej przez jego przodków przy kościele Panny Maryi.

Kardynał Alberoni wydał ośmdziesiąt tysięcy talarów hyszpańskich w pięknych pistolach, z Hyszpanij przywiezionych; summa ta wyszła na kupno majętności zwanej Castel Romano, opuszczonej dla niezdrowego powietrza, o 5. czy 6. mil stąd na tuszami całe potoczonej, a składającej się z jednego domu; chce on z tej majętności zrobić mi kwitnące miasteczko, różnujące grunt górzysty i budowany kościół dla osiadłych tam mieszkańców.

Listy z Paryża przywiozły wiadomość o śmierci Kardynała

et batir une Eglise pour ceux qui viendront l'habiter.	de Noailles. i o przyłączeniu Arcybiskupstwa Aix do Kościoła
Les lettres de Paris ont apporté la nouvelle de la mort du Cardinal de Noailles, et l'Archevêché d'Aix passé à l'Eglise de Paris, dont le Cardinal de Polignac avoit eu bonne envie.	Paryskiego, do którego Kardynał Polignac się palił.
On n'est pas ici sans allarme des grands apprêts que font les Turcs, les uns disant que l'orage menace la Podolie et d'autres qu'ils en veuillent aux Moscovites. On dit que ce sont les Janissaires qui ont demandé la guerre à cors et à cris, et que le Grand Visir, s'étant demis de sa charge, on l'a donnée à son fils, comme étant d'humeur plus feroce et qui ne respire que les armes.	Wprawiają tu w obawę wielkie przygotowania ze strony Turków; jedni utrzymują że ta burza grozi Podolowi, a drudzy że się gotują na Moskala. Mówią jakoby Janczarowie koniecznie żądali wojny, i że miejsce Wielkiego Wezyra, którego który złożył, oddano jego synowi, jako by mającemu charakter bardziej dziki i oddychającemu tylko wojskowością.
D'autre part la fermeté des Espagnols à vouloir avant	Oprócz tego, uporczywość Hiszpanów pragnących przedewszystkiem przywrócenia Gibraltaru, i upór Anglików niezezwalania tego smacznego kęska,

tout la restitution de Gibraltar et l'obstination des Anglois à ne peut décacher ~~de~~ ce chose morceau, les brigues qui se font dans le Nord, l'accession des Suedois à l'alliance de Hannover et leur puissante armement, tout cela, dis-je, ne fait que trop craindre que le Congrès de Soissons n'ait un sort pir que celui de Cambrai, qui n'alla qu'en fumée, au lieu que celui-ci pourroit bien dégénerer en feu d'embrasement total Dieu sur tout.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

intrygi na Północy, pm ~~wzwoli~~ ~~Szwe~~ cyj przystąpienie Szwecyi do przymierza z Hanowerem i groźne ij uzbrojenie się, wszystko to, mówię, lękać się każe aby Kongres w Soissons niedbył gorszemu losowi poddany jak Kongres w Cambray, który w niwecz się obrócił, albo ~~niem~~ tamten zapalić ~~może~~ może ten srodze się rozciągający.

Mam zaszyt itd. itd.

Puget.

List 82.

Rome, ce 4. Juin, 1729.

Mgr,

Les bontés insignes que j'ai tant de fois expérimentées de V. Ex. ne me laissent aucun lieu

Rzym, 4. Czerwca, 1729. r.

J. W. Panie,

Niezmierne łaski, których tyle Kroć razy doznawałem od J. W. Pana,

de douter que par sa puissante intercession elle n'ait eu grand part dans la nouvelle preuve faveur que je viens de recevoir des largesses Royales de Sa Mté; aussi commençant ici par ce que je vous dois Mgr, j'entends j'en rends en premier lieu à V. Ex. un million d'actions de Graces, que je la supplie d'accepter, comme l'effet d'un Coeur égalemment et reconnaissant et respectueux. C'est tout ce que peut ma faible situation et je suis trop au dessous des obligations infinies que j'ai à V. Ex. pour pouvoir autrement les reconnaître; le Ciel sera sa digne récompense, je ne cesserai de lui adresser mes voeux à cet effet et de le prier pour la conservation, longue vie et prospérités de V. Ex. et si heureuses dispositions

niepozwalają mi na żaden sposób powątpiewać, że potężna przewaga twoja wpłynęła także na nowe łaski, jakie odebrałem od Pańskiej hojności J. K. Mości; owoż, zaczynając tu od powolnych służb J. W. Pana, składam naprzód milionowe dzięki, które przyjąć proszę jako wynikające z serca zarówno wdzięcznego jak pełnego uszanowania. Otóż to wszystko co uczynić mogę w niskiem mem położeniu, a co mało najmniejszko jest niezmiernie niż stanem od niego ograniczonych łask J. W. Pana, abym inaczej wyznać je był w stanie; Niebo godnie ma to wynagrodzić, nieprzestanę wzywać je ku temu prosząc o przedłużenie długich dni jego, pomyślności dla J. W. Pana, i o dobre równie dobre chęci dla mnie; to mnie zawsze wolę sumienia

dispositions à me favoriser, cela
m'inspire de plus en plus la hardiesse
de supplier pour une autre grâce ex-
près la quelle je soupire si fort com-
me devant mettre le sceau à toutes celles
que j'ai reçues. C'est Mgr, outre
l'augmentation de mes appointements
encore quelque morceau ex pane
bene merentium, qui puisse procu-
rer un repos assuré pour mes vieux
ans dont je commence à sentir
la tristesse dans l'épuisement où
m'ont laissé plus de vingt six
années de dépenses extraordinaires,
qu'il m'a fallu faire pour le
service de S. M.té et celui de la
République, sans compter l'entretien
d'une grosse famille de neuf en-
fants en cette terre étrange et chan-
gée. Tout cela me fait encore
espérer les justes et gracieux é-
gards de Sa M.té. Mais Mgr,
qui peut aussi que V. E.

ośmiela do prośby o nową łaskę,
do której wzdycham mocno, jako do
tej, która zapieczętować ma odebra-
ne dotąd od Niego. Chodzi tu J. W.
Panie, prócz powiększenia płacy
mojej, jeszcze o kawałek ex pane
bene merentium, mogący zapew-
nić spokojność na stare me lata,
których zaczynam czuć gorycz, z po-
wodu wyczerpnięcia, do jakiego mnie
przywiodły dwadzieścia sześć letnie
wydatki nadzwyczajne, na które na-
rażony byłem w służbie J. K.
Mości i Rzeczypospolitej, nie licząc
w to utrzymania licznej rodziny, bo
dziewięciorga dzieci, na tej dziwnej
a obcej mi ziemi. To wszystko
spodziewać mi się każe słusznych
i łaskawych względów J. K. Mości.
Ale J. W. Panie, który więcej i który
inny, jak nie J. W. Pan, może

plus efficacement incliner le coeur du Roi, qu'une aussi haute et puissante faveur comme la Votre, j'ose donc humblement y recourir et m'en promettant toute bonne assistance, comme aussi que V. Ex. voudra bien avoir encore la bonté de faire intimer à Mgr le Grand Tresorier le present billet, que j'ai de ces mille écus, dont le Roi m'a fait grace, afin qu'il me les fasse toucher le plutot qu'il le peut, je finirai ici mes importunités.

L'ordinaire de cette semaine m'apporte nombre de lettres de divers Seigneurs et Ministres de la Couronne et de V. Ex. qui me font l'honneur de m'ecrire, que Sa Mté toujours attentive au bien publique, avoit ordonné d'abord au Senatus

mosc Chutliwiej serce Królewskie, bo który nad niego wyższej i mocniejszej ma takie; a więc zpokornie uciekam się do niej, spodziewając się od niego pomocy, jako równie że J. W. Pan Laskawie raczysz napomknąć J. W. Podskarbiemu Wmu o naglejszej potrzebie, w jakiej się widzę, tego tysiąca talarów, ofiarowanych mi przez Króla, które jak najprędzej otrzymać radbym, a przestanę uprzykrzać się już więcej.

Tego tygodniowa poczta przyniosła mi mnóstwo listów od wielu Panów i Ministrów koronnych równie i od J. W. Pana, w których mi piszą że J. K. Mość, ciągle baczna na dobro publiczne, zaraz polecila aby Senatus consilium zwołane było na 10. przyszłego

Concitium qui fut assemblé le 10. de l'autre mois, et où l'on arrêta que la Diète Générale se tiendrait le 22. Août prochain à Grodno, avec l'intervention des mêmes Nonces qui avaient été députés à celle que la maladie de Sa Mté empecha de se tenir il y a deux ans.

Les mêmes lettres confirment ce qui m'avoit été mandé de l'autre ordinaire, que la piété de Sa Mté et son respect pour le St Siège lui avoit fait en premier lieu songer de vider les differens avec cette Cour et qu'à cet effet Sa Mté avoit ordonné qu'il se tiendroit des conferences avec Mgr le Nonce pour en decider et en porter le resultat à la grande Diète.

V. Ex. et Mgr l'Evêque de Leopol me donnent aussi avis que l'élection à la Mé

miesiąca, a na którym postanowiono aby ~~rozpoczął się 22. Sierpnia~~ Sejm Walny rozpoczął się 22. Sierpnia w Grodnie, przy zatrzymaniu tychże samych Posłów, którzy wysłani byli na Sejm, przerwany słabością J.K. Mości, temu dwa lata.

Też listy potwierdzają to, co doniesione mi było przez ostatnią pocztę, to jest, że pobożność J.K. Mości i uszanowanie dla Stolicy Apostolskiej natchnęły go na samprzód wyjście zgody ostatecznej z Dworem, i że w tym celu J.K. Mość naznaczył układy z Nuncjuszem, których wypadek przedstawiony być ma na Walnym Sejmie.

J.W. Pan i Biskup Lwowski doniosła mi że wybory na Metropolitę Ruskiego wskazane

tropolie de Russie avoit été indiquée par Mgr de Nonce en conformité des decrets de la Congrégation de Propaganda fide, et que suivant les instructions que ce Prelat avoit reçues de la même Congrégation, il aurait travaillé en sorte que la personne nommée par Sa Mté fut élue. J'ai été continuellement donner part de tout ce au Cardinal St Clement pour servir de regle aux mesures qu'il conviendra prendre ici et à mon particulier suivant ses conseils et sa direction. Il y a cependant toute apparence que d'ici à 10. ou 15. jours, nous ne pourrons avoir encore aucun lieu d'agir, parceque qu'oique on sache le Pape en chemin de retourner, il n'est pas encore certain

leży przez Nuncyusza według rozporządzenia Kongregacyi Propaganda fide, i że według instrukcyi odebranych przez tegoż Prałata od tejże Kongregacyi, starać się usiłuy aby wskazany nalnadocy przez J. K. Mości wybranym został. Natychmiast ponosiłem zawiadomienie o tem Kardynała St Clement, w celu przygotowania zasady do przedsięwziąć się mających środków w tym względzie, a co do mnie, aby pójść za jego radą i przewodnictwem. Zdaje się według wszelkiego podobieństwa jednakże, że przed 10. lub 15. dniami, niebędziemy mogli żadnym rozpoczynać działań, albowiem jakkolwiek jest wiadomo że już Papież wraca, atoli nie niema pewnego którego dnia zpowrocią będzie tu

certaine à quel jour précisément il pourra être rendu ici, et d'un d'ailleurs qu'on apprend par quelques uns de gens de la famille qui sont déjà de retour en cette ville que Sa Sainteté ne se portant pas trop bien, s'est déclaré de souhaiter être pour quelque tems à son repos et de ne vouloir ni attendre parler d'affaires, ni donner audience à personne, en quel cas nous attendons les premiers momens favorables à pouvoir être écoutés.

J'ai pénétré et l'on m'a confirmé de bon lieu que Mgr Rivera secrétaire de la Congrégation Consistoriale mettoit les choses en ordre pour une Congrégation particulière, qui doit se tenir dans peu sur les affaires de Pologne; on la croit même destinée pour la semaine qui vient, ou tout au plus tard

dowiedziano się tu z powrotem, wiadomo tylko od niektórych z członków papieskiej rodziny, przybyłych już tu, że Jego Świątobliwość niemając się w cale zdrowo, oświadczyła żądanie zachować się przez jakiś czas w spokojności, niechcąc nieudawać się w żadne sprawy, nieudzielać posłuchania nikomu; w tym stanie rzeczy oczekujemy na pierwszą stosowną chwilę, aby głos podnieść.

Dowiedziałem się, a co potem mówiono mi ze strony pewnej, jakoby Mgr Rivera, sekretarz Kongregacyi Konsystorskiej, czynił przygotowania do przyszłej Kongregacyi, odbyć się mającej rychło w sprawach Polskich; naznaczono ją podobno na przyszły tydzień, albo niecoś później, a to jako mówią, aby puścić Nuncyuszowi

dant la suivante, et c'est dit-on, pour donner à Mgr le Nonce les instructions nécessaires sur le procès des dernières demandes de la Nation qui avoit de prime abord été revolté si fort les esprits de cette Cour, qu'ils ne vouloient entendre parler d'aucune négociation sur ce point là, selon que par ma précédente j'ai eu l'honneur d'en informer V. Ex.

Pensant aux motifs qui pouvoient avoir donné lieu à une résolution si subite, je n'en ai su voir l'autre, si non qu'il faut que Mgr le Nonce après avoir nouvellement informé cette cour des dispositions favorables où Sa Majesté et la Nation se trouvoient être, surtout ayant enfin laissé prendre au Prince Sapieha paisible possession de l'Abbaye de Coprzywnica, malgré les engagemens contraires, pris jusqu'ici par

potrzebne instrukcye względem ostatnich żądań Narodu, które to na razie tak mocno obruszyły Dwór tutejszy, że niechciał słyszeć o żadnem porozumieniu się strony tego, o czem miałem zaszczyt uwiadomić w przeszłym moim liście dzieńu J. W. Pana.

Zastanawiając się nad tem, co sprowadzić mogło takie nagłe postanowienie, nie mogłem nic przypuścić innego, jak to, że Mgr Nuncyusz uwiadomiwszy powtórnie Dwór tutejszy o życzliwych skłonnościach J. K. Mości i Narodu, nadewszystko o spokojnem wejściu w posiadanie Opactwa Koprzywnickiego przez Księdza Sapiehę, pomimo przeciwnych dotąd zamiarów J. K. Mo

Sa Majesté et ses Ministres, ce Prelat
aura peut-être en même tems inti-
mé à cette Cour ce que je fis moi-mê-
me de la semaine passée à l'occasion
de la nouvelle que j'eus de cette posses-
sion, sommée par ma precedente, je
peut dire qu'il aura touché un mot
de la nécessité qu'il y avoit d'écou-
ter la Nation sur ses demandes et
de profiter des heureux auspices
par lesquels Sa Mté avoit commen-
cé de signaler son retour en Pologne
en étendant d'abord ses soins à ce
qu'il lui avoit plu d'ordonner
si sagement pour le bien du re-
pos et de l'avantage publique. J'eus
l'honneur, il y a 8. jours, de rendre
compte à V. Ex. des serieuses remon-
strances que j'avois faites la dessus
à plusieurs Cardinaux et aux Mi-
nistres de Sa Sainteté, cela avec ce
que Mgr le Nonce peut avoir

tii i jego Ministrów, Prałat ten
musiał zapewne napomknąć
coś dworowi tutejszemu, co i ja
właśnie uczyniłem zeszłego tygo-
dnia, w okoliczności uwiadomienia
jakie odebrałem względem wejścia
w to posiadanie, o czem w przeszłym
liście donosiłem J. W. Panu, to jest
że musiał dotknąć o potrzebie za-
dość uczynienia Narodowi w jego
żądaniach, korzystając z dobrej wróż-
by, jaką J. K. Mość naznaczył po-
wrót swój do Polski, a to obróceniem
do wszelkich swych starań, względem tego
co tak mądrze postanowił dla spo-
kojności i korzyści powszechnej. Mia-
łem zaszczyt dni temu 8. sprawo-
zdać J. W. Panu o surowych
przełożeniach moich względem tego
niektórym Kardynałom i Ministrom
Jego Świątobliwości; dołączone to

encore écrit de son côté, pourrait bien avoir fourni motif à cette cour de penser une fois sur le tort à ce qu'elle avoit à faire, d'où je présume deux choses: la première que cette cour n'est pas si éloignée qu'elle a d'abord voulu le faire paroître d'en venir à quelque ajustement, que si on entre en négociation avec elle, elle paroit devoir être plus traitable, et que par la suite on pourra insensiblement l'induire à relacher de ses prétentions.

Les nouvelles qui se débitent ici le plus considérablement sont que le Cardinal Zini arriva ici Jeudi au soir de Benevent, disant qu'il avoit laissé le Pape à Albano où il étoit entré vers heure de midi, mais qu'il ne savoit quand sa Sté voudroit faire son entrée dans Rome; on croit que ce sera posto

do tego[co] Mór Nuncyusz ze swojej napisał strony, miasto dać powód tutejszemu dworowi do rozumienia co uczynić mu należy, z czego ja dwie rzeczy wnoszę: najprzód, że dwór tutejszy nie jest tak dalekim jako to wprzód okazać pragnął, do pogodzenia się i powtóre, że skoro przyjdzie do traktowania, okaże się daleko łatwiejszym, a w końcu da się ani nakłonić powoli do odstąpienia swoich wymagań.

Zawiadomości jakie tu obiegać, najznaczniejsza jest ta, że Kardynał Zini przybył tu we czwartek wieczorem z Benewentu, mówiąc że zostawił Papieża w Albano, gdzie wjechał o południu, ale że nie wie kiedy Jego Świątobliwość przybędzie do Rzymu; powiadają że to nastąpić ma w dniu jednego ze świąt nadchodzących

pour une de ces fêtes. Deux carrosses tirés par des boeufs et chargés de quantité d'effets, de bagages de la Princesse Epouse du Pretendant, viennent pareillement d'annoncer sa prochaine arrivée, qu'on attend d'un moment à l'autre.

On a fait hier et aujourd'hui soir les feux de joie accoutumés pour l'anniversaire du Couronnement du Pape, mais son absence a servi de prétexte pour ne point distribuer la piece de 5. solds, que les Papes ont toujours eu coutume de faire donner à pareil jours au pauvre peuple de la ville, qui accouroit en foule pour la recevoir dans une des grandes cours du Vatican; le retranchement de cette depense qui ne venoit qu'une fois l'an, et à peine montoit à deux mille écus, fait voir l'epuisement d'argent où se trouve

nadchodzących. Dwie karéty ciągnione wołami i napełnione mnóstwem rzeczy i pakunków Księżnéy Małżonki Pretendenta, zwiastuią z rychły iéy tu przybycie, ktorego co chwila oczekuią.

Wczoray i dziś wieczorem zapalono zwykłe fajerwerki w rocznicę koronacyi Papieża, ale nieobecność iego posłużyła za pretekst, że nie rozdawano monety pięcio soldowéy, iakto zwyczaiem było Papieży rozdawać w dniu tym ludowi mieyskiemu, zbiegaiącemu się do tłumnie na tym celu do iednego z wielkich dziedzińców w Watykanie. Od umnieyszenia tego wydatku, przypadaiącego raz na rok i wynoszącego zaledwie dwa tysiące talarów, dowodzi braku pieniędzy, w iakim Izba Skarbowa się znayduie.

le trésor de la chambre.

Il a manqué d'arriver un soulèvement de la part des boulangers, qui sont allés se plaindre en troupes au Prélat Préfet, de l'annonce de ce qu'on vouloit accroître de cinq jules l'impôt sur chaque muid de blé, qui se trouve déjà chargé de sept jules et demi, disant que plutôt ils s'en retourneroient en leur pays et feroient fermer leurs fours.

Lundi au soir mourut le cardinal Sellari, laissant fort peu de chose, car il étoit pauvre, et seulement un troisième chapeau vacant, qu'on dit destiné par le Pape à Mgr Orsini son neveu Archevêque de Capoue qu'il veut aussi faire passer à l'Archevêché de Naples en suite de la demission qu'on suppose que le cardinal Pignatelli en veut faire.

Tylko co nieprzyszło do powstania ze strony piekarzy, którzy przyszli tłumnie skarżyć się do Prałata Prefekta Miasta, przeciwko zapowiedzianemu powiększeniu o 5. juliuszów więcej podatku na każdej ~~rzymskiej~~ dawnej mierze zboża, na którem ciąży już opłata siedmiu juliuszów i pół; mówiąc, że rozjadą się do swoich krajów i pozamykają piekarnie.

Poniedziałek wieczorem umarł Kardynał Sellari, niewiele zostawiwszy po sobie, bo był ubogim, prócz trzeciego opróżnionego kapelusza, który jak mówią, papież przeznaczył dla Mra Orsini, siostrzeńca swego, Arcybiskupa Kapuy, którego chce przenieść na Arcybiskupstwo Neapolitańskie, w skutku uwolnienia Kardynała Pignatellego, o które jak powiadają prosi.

On assure un sequestre ordonné par la cour de Vienne sur les biens que le College Romain d'ici possède dans la Puille, en faveur du Marquis Salerno Commissaire de la Campagne du Royaume de Naples, par represailles du Possessoire, qu'on pretend injustement ajugé aux peres Jesuites de ce College dans la succession du feu Cardinal Salerno.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Mówią o konfiskacie nakazanej przez dwór Wiedeński dóbr tutejne które ~~Kolegium~~ Rzymskie Kolegium posiada w Puille, celem oddania ich Margrabiemu Salerno, Komisarzowi Kampanji w Królestwie Neapolitańskiem, którą niesłusznie przysądzono Jezuitom tegoż Kolegium, w spadku po zmarłym Kardynale Salerno.

Mam zaszczyt etc. etc.

Br. Puget.

Lit 83.

Rome, ce 25. Juin, 1729.

Mgr,

La Congrégation Consistoriale annoncée par mes précédentes et notamment par celle que j'eus l'honneur d'écrire il y a huit jours à V. Ex., se tint enfin selon qu'il m'avoit été promis, la semaine passée, mardi matin au Vatican,

Rzym, 25. Czerwca, 1729. r.

J. W. Panie,

Kongregacya Konsystorska, zapowiedziana przez poprzednie listy moje a mianowicie przez pisany do J. W. Pana dziś temu ośm dni, odbyła się nakoniec podług uczynionej mnie obietnicy, w przeszłym tygodniu, we wtorek zrana w Wa-

dans une des chambres du Cardinal Lercari; le résultat en a été tenu si secret, que je n'ai pu rien pénétrer des résolutions qu'on y a prises; tout ce que je sais, c'est qu'étant survenue indisposition aux Cardinaux Corradini et Olivieri, ils ne s'y sont point trouvés. On m'a seulement supposé en général que les 12. Articles du précis des dernières demandes de la Nation y ayant été nouvellement épluchés, sur l'avis des autres Congrégations auxquelles ils avoient été respectivement renvoyés pour l'examen, les instructions avoient été dressées en conformité, et qu'on les auroit expédiées ce soir à Mgr le Nonce. J'avois cru que cela se seroit fait par un exprès afin de donner plus de tems et de commodité à ce Prélat, de traiter avant la prochaine Diète, avec

tykacie, w jednym z pokojów Kardynała Lercari; wypadek onej zachowany był w takiej tajemnicy, iż niemogłem dowiedzieć się o żadnem jej postanowieniu; to wiem tylko iż Kardynałowie Corradini i Olivieri dla słabości zdrowia, nieznajdowali się na niej. Zapewniono mnie jednakże tymczasem, że 12. Artykułów z ogółu ostatnich żądań Narodu były tam rozbierane na nowo, a na zdanie przedstawienie ~~zagranicznych~~ innych Kongregacyi, którym wyłącznie do rozpatrzenia odesłane zostały, utworzono jednomyślnie instrukcye i wysłano je dziś wieczorem Nuncyuszowi. Sądziłem iż wysyła je przez umyślnego, ażeby mu dać więcej czasu i swobody do traktowania przed przyszłym Sejmem z Ministrami J. K. Mości. Mgr Riviera przyznał mi to nawet, a jakkolwiek przypo-

mniałem

avec les Ministres de Sa Majesté.
Mgr Riviera ne l'avoit même fait
apercer, et non content de lui rappel-
ler le souvenir de ce qu'il m'avoit
promis, j'en ai encore prié les Car-
dinaux qui sont de cette Congréga-
tion, en particulier le Card.l Lercari.
Le Card.l St Clement s'est aussi
employé au même effet; cepen-
dant on n'a pas jugé à propos
de le faire, apparament pour épar-
gner cette petite dépense, car c'est
toute la raison, que j'y fais voir,
et que surprendroit en toute autre
circonstance que celle de l'épuise-
ment incroyable, où il est constant
que se trouve aujourd'hui le tré-
sor de la Chambre.

Les lettres de cet ordinaire venues
de Pologne ayant porté la vacance
de l'Archidiaconat de la Cathédrale
de Posnanie, par la mort de Mgr
le Suffragant de là, je n'ai pas
été longtems sans m'apercevoir

Przypominałem mu jego obietnicę,
prosiłem o to jasne Kardynałów,
zasiadających na tej Kongregacyi,
mianowicie Kardynała Lercari.
Kardynał St Clement ~~zatrudnił~~ zajmował się
tem także; z tem wszystkiem nie u-
czyniono tego, zapewne ~~z~~ z powodu oszczę-
dzenia sobie ~~tego~~ przez to niewielkiego wydat-
ku, bo dla tej tylko przyczyny, jak
uważam, a co w tej okoliczności
dowodzi zupełnego braku w jakim
tej niezawodnie znajduje dziś
Izba Skarbowa.

Nadeszłe ostatnią pocztą listy
z Polski, doniosły o opróżnionym
Archidyakonacie w Katedrze Poznań-
skiej przez śmierć Księdza Sufraga-
na tamecznego; to też niebawem
~~ujrzałem~~ spostrzegłem niemałe zabiegi
na to miejsce ze strony tak ~~[illegible]~~
znajdujących się tu ~~[illegible]~~ Ziomków,

des grandes brigues qui se faisoient pour cette dignité, tant de la part des nationaux présens, que absens. Sur quoi j'ai crû être de mon devoir d'aller dès aussitôt parler au Cardinal Dataire et le prévenir de ce qui pourroit arriver de la part de l'Evêque et du Chapitre, lesquels en vertu des privilèges qu'ils ont eu des Papes antécesseurs et en particulier par une Bulle de Leon X. ne manqueroient d'élire, usant de leur droit, dont ils se trouvent en possession. Le Cardinal Dataire a prétendu qu'à cette fois on n'étoit pas dans le cas du Concordat, lequel à ce qu'il dit, ne comprend que les mois de l'ordinaire, au lieu que l'Archidiaconat en question étoit venu à vaquer dans un des mois du Pape, outre qu'il étoit encore affecté au St. Siège comme

jak nieobecnych. Z tego powodu obowiązkiem moim zaraz udać się do Kardynała Dataryusza, celem rozmówienia się z nim i ostrzeżenia go, co na to Biskup i Kapituła, którzy na mocy przywilejów dawnych przywilejów Papieskich a mianowicie Bulli Leona X. zawsze wybierali, używając prawa, jakie posiadali. Kardynał Dataryusz utrzymywał że tym razem, rzecz ta nieobowiązywała Konkordat, który według słów jego, obejmował tylko zwyczajne miesiące, gdy tymczasem Archidiakonat w mowie będący zawakował w miesiącach Jurysdykcyi Papieskiej, tem bardziej że prócz tego, należał jeszcze do Stolicy Apostolskiej jako opróżniony

regardant par la mort d'un Évêque; et qu'ainsi rien ne pouvoit empêcher que Sa Sainteté n'en disposât. Vu cette résolution et réponse du Cardinal et considéré que selon toute apparence cette dignité pourroit bien être conférée à Mr l'Abbé Riancour de Varsovie, qui est ici Recteur de l'Église de St Stanislas de la Nation, personne de mérite et l'un de plus recommendables sujets qui y concourent, après avoir mis la chose en consultation avec le Card. St Clement, et tiré parole du dit sieur l'Abbé, que s'il obtient cet Archidiaconat en Datarie, il ne molestera point l'Évêque ni le Chapitre et ne leur intentera aucun procès, qui puisse les compromettre avec le St Siège, pourvû seulement comme il a dit, qu'on veuille bien par de là lui donner un

przez śmierć jednego z Biskupów; przeto nie niedejmowało prawa Jego Świątobliwości aby nim rozrządzała. Z powodu takiego postanowienia i odpowiedzi Kardynała, zważywszy nadto, iż według wszelkiego podobieństwa, miejsce to mogłoby przypaść dla księdza Opata Riancour z Warszawy, który jest Rektorem Kościoła ~~Stanisławowa~~ Narodowego Sto Stanisława, człowieka zacnego i jednego z najgodniejszych pomiędzy starającemi się o tę godność, naradziwszy ~~porozumiawszy~~ się pierw z Kardynałem St Clement, i wziąwszy słowo od rzeczonego Opata, że jeśli ten Arcydiakonat otrzyma w Kancelaryi Papieskiej, niebędzie prześladował ani Biskupa ani Kapituły, i żadnej niewyda im sprawy mogącej ich poróżnić ze Stolicą Apostolską, pod wa-

autre équivalent, par exemple l'Archidiaconat de l'Ussów, dont il présume la vacance future, à cause qu'il tient, que celui qui le possède actuellement, sera probablement élu à celui de la cathédrale de Posnanie; il m'a semblé non seulement expédient de laisser le dit Riancourt libre de poursuivre tranquillement sa pointe, mais de l'aider même encore dans son prise dessein, puisque venant à obtenir d'ici le premier de ces Archidiaconats, et voulant bien se contenter du second, que Mgr l'Évêque pourroit en ce cas lui donner le Chapitre par ce moyen viendroit à être délivré des facheux embaras d'un procès, que tout, pouvtre de St Siège leur pourroit faire, s'ils refusoient de l'admettre en possession	rudnienu tylko jak tam mówił, gdyby dali mu jaką inną a tej samej wartości posadę, naprzykład Arcydiakonat w Ussowie, który wkrótce opróżnionym być spodziewa się. Dla tego się zdaje mu się, jakoby obecnie go posiadający wybranym był by zapewne (na Arcydiakonat w Katedrze Poznańskiej; rozważywszy jak mówię, to wszystko, zdawało mi się dogodnem nietylko zostawić pomienionemu Riancourtowi możność spokojnego kołatania o to miejsce, ale nawet dopomożenia mu w jego zamiarze, albowiem skoro by wskórał stąd pierwszy z tych Diakonatów i przestał na drugim, to w razie tym, oddając mu Kapitułę, Biskup uwolnił by się od kłopotów procesu, który by kto-kolwiek, upoważniony od Stolicy Apostolskiej, mógł mu wydać, jeśliby odmówiła mu takowego posiadania

en possession,

Nous avons aussi par les avis de cette semaine que le même feu Mr Lupagnat a laissé dans l'Eglise de Smirne, une autre dignité nommé Chancellerie. Et quant à celle ci qui vaque constamment en cette locu, comme tout en convienent ici, et au pays, je n'ai fait aucune difficulté de m'intérêsser ouvertement en faveur de Mr le Chanoine Lopacki, présent ici depuis deux ans, lequel s'est recommandé à moi et qui pour les belles qualités qu'il a, mérite aussi qu'on le serve.

Cet ordinaire m'a porté une lettre de Mr le Comte Lagnasc et une autre de Mgr le Vice-Chancelier; toutes deux cependant sans matière qui m'occupe pour le service Royale. Mgr le Vice-Chancelier me marque deux choses principales: la première qu'on est

posiadania.

Równie wiemy z tego tygodniowych zawiadomień, że zmarły Lupagnat zostawił przy Smirneyskim kościele drugie opróżnione miejsce, zwane Kancelaria. A co do tego miejsca, ciągle opróżnionego przy zwane tutejszym, jak wszyscy twierdzą tutaj i w kraju, niewahałem się otwarcie starać się o nie dla Xiędza Kanonika Łopackiego, obecnego tu od dwóch lat, polecającego mi się a dla zprowodu pięknych przymiotów jakiemi jest obdarzony, godnego przemówienia za nim.

Zostatniey poczty odebrałem list od Hrabiego Lagnasc i od J. W. Wice-Kanclerza; ale w żadnym z tych listów niema nic do utrzymania J. K. Mości. J. W. Wice-Kanclerz donosi mi ~~Stabie...~~ główne okoliczności: pierwsza, że rozpoczęto Konferencye z Nuncyuszem, i że J. W. Pan przeznaczony

entré en conférence avec Mgr le Nonce et que V. Ex. sera en particulier destiné pour traiter avec lui; et la seconde que Mgr Szeptycki, Evêque de Léopol lui a donné l'avis des certains conventicules tenus entre les pères Basiliens au sujet de l'élection à la Métropolie de Russie; sur ce dernier point, je sais que ces Pères ayant été pour cette fois exclus par la Congrégation de Propaganda, de pouvoir intervenir à cette élection, ils songent aux moyens de réparer à l'avenir contre les suites d'un tel exemple, s'il arrivoit qu'on voulut le continuer, et qu'à cet effet, ils ne manqueront pas de former quelque écrit pour être ici présenter, contenant les raisons justificatives des droits qu'ils prétendent avoir; d'autre

że będziem mianowanie będzie do traktowania z nim; a druga, że Mgr Szeptycki, Biskup Lwowski zawiadomił go o odbytych schadzkach Xięży Bazylianów w przedmiocie wyborów na Metropolitę Ruskiego; co do tego drugiego, to wiem że Xięża ci, tym razem wyłączeni przez Kongregacyą Propagandy do udziału w wyborach, myślą o tych zaradczych na dal środkach podobnego wypadku, gdyby powtórzyć go chciano; a w tym celu nie omieszkają tu czegoś podać na piśmie, objaśniającego powody usprawiedliwiające posiadanie przez nich prawa w tym względzie; z drugiej strony powtarzam, że również przygotowane mam wszystko w porządku, a między innemi

part je réitère que je tiens aussi
tout en ordre et entre autres pièces
qui sont déjà par divers mois toutes
préparées, il y a la seconde nomi-
nation de Sa Majesté, en faveur du
dit Mgr Szeptycki, ainsi je n'attends
que l'avis du succès de la même
élection, qu'on a tout lieu de pré-
sumer en sa personne, pour être
ici produite aussitôt, et faire une
fin de cette affaire pour l'expédi-
tion des Bulles.

Quant au premier point ci-
dessus, touchant les conférences avec
Mgr le Nonce, comme on me
marque, que celles-ci regardent princi-
palement les 12 articles de précis
des dernières demandes, il y en a
la plus part, qui ont fait le sujet
de la députation de ce Prélat, et
sur lesquelles par conséquent on n'a
pas manqué de lui donner dès les
commencement toute l'instruction

utrzone papiery każdego nale-
żące, jest druga nominacya
J. K. Mości dla Mści Szeptyckiego,
tak dalece, że oczekuję tylko za-
wiadomienia o pomyślnym sku-
tku wyborów, który według wszel-
kiego podobieństwa, przypadnie
na tegoż, aby zaraz go ogłosić
[illegible], i załatwić tę sprawę
wystaraniem Bull Papieskich.

Co do pierwszego punktu
wyż wyrażonego, o spotkaniu
konferencyi z Nuncyuszem, to
piszą mi, że takowe głównie się
tyczą 12. Artykułów zbioru ostat-
nich żądań; większa ich część
była przedmiotem odwołania się deputacyi Pra-
łata tego, a na którą niezaniedy-
bano, rozumie się, zaraz mu
przesłać instrukcyi, i [illegible]
dać stosownej [illegible] Komi-

660.

en tel pouvoir qu'on aura esti-
mé convenable, et nécessaire;
qu'ainsi il étoit à présumer de
sa prudence et discernement juste
qu'il en saura faire bon usage
pour regler desja bien des choses, en
attendant que sur le reste, il puisse
se conformer à ce qui pourra
lui être préscrit de la part des
Congrégations particulières, aux-
quelles comme j'ai dit les autres
points ont été distribués pour
en faire l'examen qui leur ap-
partenoit. C'est en particulier
ce que m'ont dit encore plusieurs
d'entre les Ministres de Sa Sain-
teté, à qui j'en ai parlé.

Il ne s'est rien passé ici
de considérable depuis les nou-
velles de l'ordinaire dernier.
Lundi partit de grand matin le
Chevalier d'Araach, ci-devant
Général des Galères de Malte
et fils

szeg upoważnienia, iż przeto wi-
dzi się po jego rozwadze i trafnym
rozsądku, że potrafi dobrze go użyć,
w przyzwoitem rozporządzeniu
rzeczy, zastosowując się zresztą
do tego rozporządzeniu, co mu przepi-
sanym zostanie przez prywatne
Kongregacyje, którym jak to pie-
rwiej powiedziałem, oddano inne pun-
kta do stosownego onych rozpa-
trzenia. W istocie mówili
mi o tem niektórzy Ministrowie
Jego Świątobliwości, z którymi
rozmawiałem o tym przedmio-
cie.

Nie osobliwszego tu nie zaszło
od ostatniej poczty. W ponie-
działek bardzo rano wyjechał
ztąd Kawaler d'Araach, były
Generał Galerów Maltańskich,
a syn Wice-Króla Neapolitań-

skiego

et fils de Mgr le Vice-Roi de Naples, continuant sa route pour Vienne. C'est l'Ambassadeur de la Religion qui l'a traitté pendant le court séjour qu'il a fait en cette Ville, où il n'étoit arrivé que sur la fin de l'autre semaine, n'ayant rien épargné pour lui faire fête et lui donner de divertissement.

Le Prétendant et la Princesse son Epouse avec les Princes ses fils, furent ces jours-ci à l'audience du St Père, qui leur fit un accueil des plus tendres et des plus affectueux. Le Prétendant y regala Sa Stté d'une rélique antique de St Edouard, Roi d'Ecosse, avec le Collier d'or et le portrait du même Saint, qu'on lui trouva sur le corps, lorsqu'en l'an 929. il en fut fait la récognition.

On prétend que quoique dans

skiego, w dalszą drogę do Wiednia. Ambassador Religii podejmował go podczas krótkiego pobytu jego w mieście tutejszem, gdzie przybył w końcu przeszłego tygodnia, nie nieoszczędzając na bale i różne zabawy.

Pretendent i Księżna jego Małżonka z synami, mieli w tych dniach posłuchanie u Ojca Sgo, który ich przyjął najczulej i najserdeczniej. Pretendent obdarzył Jego Świątobliwość relikwią Sgo Edwarda, Króla Szkockiego, obok łańcucha złotego i wizerunku tegoż Świętego, na nim znalezionego, przy odkopaniu go w roku 929.

Powiadają że chociaż na ostatniem posłuchaniu,

une audience dernièrement donnée au Cardinal Cienfuegos, ce Ministre ait fortement pressé de la part de l'Empereur la promotion de Mgr Orsini au Cardinalat, cependant elle ne se fera pas aussitôt, parceque le Cardinal Coscia s'y oppose et la traverse sous mains. On regarde aussi comme encore éloignées les espérances que Mr le Trésorier Negroni avoit de ce côté là parceque Sa Sainteté est bien aise d'avoir toujours un Chapeau de réserve en cas, que les affaires viennent à s'ajuster avec le Portugal. Si bien que des trois chapeaux qui vaquent on ne compte proprement que sur celui de Mr Borghèse, qui on dit qu'il aura seul dans le premier Consistoire, et c'est à quoi l'on dit qu'a particu-

udzielonem Kardynałowi Cienfuegos, Minister ten silnie domagał się o promocyą Mons. Orsiniemu na Kardynalstwo, zrazu wszelkiemi nierychło takowe go dojdzie, bo Kardynał Coscia opiera się temu i usuwa mu z pod ręki. Mówią także że nie prędko spełnią się nadzieje w tym względzie Podskarbiego Negroniego, albowiem Jego Świątobliwość chce mieć zawsze jeden Kapelusz w zachowie, na przypadek gdyby sprawy Portugalskie załatwione zostały. Tak dalece, że ze trzech opróżnionych Kapeluszy, otrzymie jeden tylko przeznaczony jest Księciu Borghèse, który otrzymać ma na pierwszym Konsystorze, i do tego to, jak mówią, znacznaty odwie-

tirement tendre une visite, que le nouveaux prince et princesse Borghèse rendirent dernièrement au cardinal Coscia.

Le cardinal S.t Clement étant retourné à Rome pour la procession du Corpus Domini, que devoit faire le Chapitre de S.t Pierre, dont il est Archiprêtre, eût occasion d'y voir le Pape qui étoit descendu des chambres du Vatican dans l'Eglise et lui ayant fait compliment, on observa surtout ces derniers mots que Sa Sainteté lui dit en le quittant et en montant dans sa chaise, savoir: qu'il étoit serviteur très obligé de son Eminence. Servitore obligantissimo di V.ra Eminenza, en tout ses termes.

J'ai l'honneur d'être
etc. etc.
le B. de Puget.

dziny, niedawno odbyte, Księcia i Księżny Borghese, Kardynałowi Coscia.

Kardynał S.t Clement wróciwszy do Rzymu na procesyę Corpus Domini, odbyć się mającej w Kapitule S.o Piotra, którego jest Arcykapłanem, miał sposobność widzieć się tam z Papieżem, który przybył z komnat Watykańskich do Kościoła i powitał go uprzejmie; zauważano mianowicie ostatnie słowa jakie Jego Świątobliwość powiedział mu odchodząc i wsiadając do lektyki: słowa te były: Jestem obowiązanym sługą Jego Eminencyi. Servitore obligantissimo di V.ra Eminenza.

Mam zaszczyt zostawać
i td. i td.
Puget.

List 84.

Rome, ce 2. Juillet, 1729.

Mgr,

Cet ordinaire m'a apporté une lettre de Mr le Comte Lagnasco, du 8. juin dernier et une autre de V. Excellence, de même date. Il m'y est promis pour la semaine qui vient, la declaration que Mgr le Palatin de Lublin a remise à Mgr le Nonce, et on me fait espérer que pour le même tems on me communiquera les résolutions de ce qui a été convenu à traitter avec ce Prelat.

On me fait aussi observer dans une de ces lettres, la bonté que Sa Majesté a eue de condescendre aux instances de Mgr le Nonce pour l'installation du père Sapieha dans l'Abbaye de Coprivnica, et cela aussi d'en faire usage en cette cour, pour

Do J. W. Marszałka Wielkiego

Rzym, 2. Lipca 1729. r.

J. W. Panie,

Z ostatniej poczty miałem list od Hrabiego Lagnasco z 8. przeszłego miesiąca, a drugi od J. W. Pana z tej samej daty. Obiecano mi na przyszły tydzień deklaracyą którą złożył J. W. Wojewoda Lubelski Nuncyuszowi, również że otrzymię zarazem także odbiorę postanowienia z rozpoczętych już narad z tym Prałatem.

Każą mi w jednym z tych listów zwrócić uwagę na dobroć J. K. Mości, że raczył przychylić się do próśb Mca Nuncyusza względem wprowadzenia księdza Sapiehy na Opactwo Koprzywnickie, a to abym użył tego na dowód tutejszemu dworowi, ~~aby~~ iżby uczuł i przekonał się o powolności

pour lui faire toujours mieux
sentir et connoître l'attention que
Sa Majesté et la Nation temoi-
quent aux volontés du St Père, et
que Sa S^té ne pourra être d'autant
plus portée à donner à son Nonce
des instructions assez amples qui
le mettent en état de conduire à
l'amiable tout différent, et par-
ce qu'on m'ordonne aussi d'insi-
ster à ce qu'il soit donné pour
cet effet audit Mgr Nonce tout
plein pouvoir afin de regler les
choses. Je n'ai pas manqué
d'en réiterer encore mes plus fortes
instances, auprès des Ministres du
Pape, en leur remontrant que le
tems étoit court et la Diète tou-
jours plus prochaine et que Mgr
le Nonce étant aussi sage et
éclairé qu'il est, sauroit aussi
mettre à profit les bonnes disposi-

powolności jaką Król i Naród
okazuią Oycu S^mu, by ztąd powo-
du i Jego Świątobliwości skłonniey-
szą być mogła do wydania pole-
ceń swemu Nuncyuszowi, mo-
gących załatwić zgodnym sposo-
bem wszystkie rzeczy. Każą mi
także nastawać aby w tym celu
wydane stąd było temuż Nuncyu-
szowi pełnomocnictwo, do u-
łożenia rzeczy. Nieomieszkałem
powtórzyć jeszcze usilnych moich
naleganiów Ministrom Papieskim,
przedstawiając im że czas nagli
a Seym się zbliża, że Mgr Nun-
cyusz będąc tak roztropny i świa-
tły, patrafi skorzystać z do-
brego usposobienia J. K. Mości
i Jego Ministrów, dla ułoże-
nia i wzajemnego porozu-
mienia się tak, aby ztąd

tions où Sa Majesté et les Ministres sont aujourd'hui de voir une fois finir et ajuster ces différens, pour établir entre le St Siège et la nation une harmonie durable et éternelle. J'en ai parlé particulièrement au Cardinal Lercari et avec les autres qui composent la Congrégation Consistoriale, aussi bien qu'avec Mgr Riviera, mais personne ne veut entendre parler de ce pleinpouvoir; ils disent qu'on ne le donne qu'avec quelque limitation. Au reste ils prétendent toujours ici que Mgr le Nonce a des pouvoirs et des instructions suffisantes pour l'effet dont il s'agit, et ils en viennent toujours à dire que pourvu que la Nation et particulièrement les Grands de Pologne veuillent véritablement en venir à un amiable accord, Mgr le Nonce pourra

pomiędzy Stolicą Apostolską a Narodem niezmowaną i wieczną była zgoda. Szczególnie mówiłem o tém z Kardynałem Lercari i z innemi wchodzącemi do Kongregacyi Konsystorskiej, równie jak z Mxem Riviera, ale żaden z nich nie chce słyszeć o tém pełnomocnictwie; mówili że wydają je tylko z pewném ograniczeniem. Zresztą utrzymują tu, że x Nuncyusz dostateczne ma władzę i instrukcye w tym celu wszystkie, i kończą zawsze na tém, że gdyby tylko Naród a mianowicie Magnaci polscy prawdziwie chcieli zgody, Mxr Nuncyusz Łatwo mógłby, danémi mu poleceniami, uśmierzyć wszelkie spory, a po- nato, co on przedstawi, jak na to, tém, z przedstawieniem jego, i stosu

ensuite de ses instructions regler la plupart des choses et que puis à pis sur ce rapport qu'il fera de ce qui aura été arreter par de là, il sera toujours facile d'avoir ici une approbation ou ratification qui mette le sceau au traitté.

Les mêmes lettres parlent toutes deux avec éloge de l'equipage de Mgr le Nonce quand il est allé à l'audience publique de Sa Majesté, et on en loue fort le bon goût, aussi bien que le repas qu'il a donné ensuite aux principaux Ministres. C'est ce que je n'ai pas manqué de relever ici à son avantage.

Ce qui se présente à mander d'ici est ordinaire et si peu que rien.

On debite par Rome que les Clericats de Chambre pourront bien redevenir venaux comme ils étoient avant Innocent XII. Ce

~~co pozwajig ix potenciari tetwo wysłać stąd można będzie~~ co postanowiono potém będzie, tatwo wyciągnąć stąd zezwolenie i zatwierdzenie, kładące pieczęć zgodzie.

Oba też listy wychwalają ekwipaże Mra Nuncyusza, kiedy z poczwaką wystąpił na publiczne ~~przedsta-wienie~~ posłuchanie J. K. Mości, mówiąc tak że o dobrym jego smaku, jak równie o biesiadzie którą dał dla znakomitszych Ministrów. O czém niezaniedbałem donieść tu na jego pochwałę.

Nic ciekawego dzisiejsza poczta nieprzywiozła.

Rozchodzi się po Rzymie, jakoby Klerykat Papieski znów się kupował, ~~przedawać~~ jak to było przed Innocentym XII. gdyby ~~by~~ to być miało,

qui étant rien ne feroit mieux voir qu'on est aux abois, et qu'on tente les dernières ressources pour remettre le tresor publique de l'épuisement où il est aujourd'hui.

Dimanche passé un jeune Cavalier Ecossois fit abjuration de l'hérésie entre les mains du Pape, qui ensuite l'envoya faire les exercices spirituels dans un couvent de Dominiquains.

Lundi matin le Pape donna audience publique où les personnes de toute condition furent admises.

On dit présentement que sur les fortes rémontrances du Sacré College, appuyées des instances des Ministres des Couronnes, il n'y aura point promotion encore sitôt, parcequ'on veut penser à pourvoir les Nonces, ce qui

nie by lepiéj niedowodziło w jakiéj są ostateczności, chwytając się ostatnich sposobów, aby ratować skarb publiczny z zupełnego braku w jakim się dziś znajduje.

Przeszłéj niedzieli młody jeden Szkot odprzysiągł się błędów heretyckich przed Papieżem, który wysłał go natychmiast do klasztoru Dominikanów, celem powzięcia nauki duchowéj.

W Poniedziałek rano Papież dawał publiczne posłuchanie osobom wszelkiego stanu.

Mówią teraz, że wskutku przełożenia świętego Kollegium, popartych prośbą Ministrów wszystkich państw, nie będzie tak prędko rozdawanych promocyi, a to dlatego, że myślą o zaopatrzeniu Nuncyuszów, co nie-

gdy nie przyjdzie do skutku, do-

ce qui ne se fera jamais, tant que le Pape remplira les chapeaux à mesure qu'ils vaquent, comme il a fait jusqu'ici.

Depuis la mort du Prince Borgèse, la discorde s'est mise parmi les enfans mâles de cette maison l'une des plus opulentes de Rome. Les cadets ne sont du tout point contents de l'assignat de trois mille écus par an, que l'aîné leur a fait, et on n'en veut donner que cinq mille à Mr Borgèse, lequel comme Majordome du Pape et en poste de devenir bientôt Cardinal, pretend avoir les douze mille qui lui sont destinés et dont les fonds ont été laissés à cet effet dans la famille. Ils ont déjà fait distribuer des écrits circulaires au sacré Collège, contenant un état

dopóki Papież ~~rozdawać~~ zapełniać będzie każdo opróżnione kardynalstwo, jak to dotąd czyni.

Od śmierci Księcia Borgèse, ~~wszystkie~~ wszczęty niezgody się pomiędzy dziećmi płci męzkiej tego domu, a najmożniejszego w Rzymie. Młodsi nieustająco nieprzestaje w całe na policzaniu trzech tysięcy talarów rocznie, naznaczonych im przez starszego, a dają tylko pięć tysięcy Księciu Borgèse, który jako Majordom Papieża i na drodze zostania kardynałem, wymaga dwunastu tysięcy przeznaczonych dla niego, a na których złożony w tym celu jest fundusz w rodzinie. Rozdali już cyrkularze świętemu Kolegium, ~~zawierające~~ obejmujące stan przychodu ich domu, a dowiedziano się ~~w~~ staraniem ja-

des forces ou revenus de leur maison, et on vient d'apprendre qu'ils ont remis le jugement de leur différent à l'Arbitre du Prince Chigi, et du Cardinal Nicolo Spinola.

Selon les lettres particulières qui viennent d'Espagne, il paroit qu'il se passe quelque refroidissement entre cette Cour et celle de Vienne, pretendant la premiére, que celle ci s'amuse et qu'elle n'effectue rien de ce qu'elle a promis, particuliérement au sujet de l'établissement de Don Carlos en Italie. On veut que la Reine d'Espagne ait cela surtout fort à coeur, et l'on pretend en inferer qu'elle pourrait bien menager quelque ajustement avec l'Angleterre.

J'ai l'honneur etc. etc.

de B. Puget.

których poddali oni swoje nieporozumienia pod sąd Księcia Chigi i Kardynała Nicolo Spinola.

Podług prywatnych listów przybyłych z Hiszpanii, zdaje się że jakieś zaszło oziębienie pomiędzy dworem tutejszym a Wiedeńskim, utrzymuje bowiem ten pierwszy, że jakoby ten dwór drugi tylko sobie żartował, nie uiszczając się co obiecał, mianowicie co do umieszczenia Don Carlosa we Włoszech. Utrzymują że Królowej Hiszpańskiej szczególnie to leży na sercu, wnioskują z tego, że wraz z Anglią załatwić to ona może.

Mam zaszczyt
i td. itd.
Puget.

List 85.

Rome, ce 9. Juillet, 1729.

Mgr,

Il y a environ 5. ans qu'un nommé Wolski du Diocèse de Gnesne, vint en cette ville en forme de pèlerin et m'aporta des lettres de feu Mgr le Palatin de Masovie, qui me le recommandoit. Il avoit avec cela un passeport de Sa Majesté, son dessein étant d'aller en pèlerinage à Jerusalem. J'eus soin à cet effet de lui procurer tous les petits secours qui pouvoient le mettre en état de satisfaire à sa pieuse curiosité, jusqu'à lui faire même avoir une patente du tiers ordre de St François, au moyen de laquelle il put à la faveur de l'habit et des privileges de cette Religion, passer plus surement et avec moins de dangers de sa personne. Après environ un an

Rzym, 9. Lipca, 1729. r.

J. W. Panie,

Pięć lat temu, jak jakiś Wolski z Diecezyi Gnieźnieńskiej, przybył do tutejszego miasta niby jako pielgrzym, i wręczył mi listy od ś. p. J. W. Wojewody Mazowieckiego, przez które mi go polecił. Miał on prócz tego Paszport od J. K. Mości, zamiarem udania się do Jeruzalem. Nieomieszkałem przyjść mu w pomoc w tym względzie, przez niewielkie usługi, ażeby mu mogące zaspokoić jego zamiary, tak daleko że wyrobiłem mu świadectwo od Zakonu Sgo Franciszka, za którém, zasłonion pod suknią i przywilejami tego wyznania, mógłby z mniejszym niebezpieczeństwem i bez obawy podróż te odbywać. Po ustosowanej prawie podróży, wrócił on tutaj,

de voyage, il retourna ici, et fut si bien faire que s'étant insinué dans l'esprit du Pape, il obtint un Canonicat, qui vint à vaquer dans la Cathedrale de Gnesne; mais parcequ'il ne se trouva point duement qualifié selon que le requeroit la dignité du Chapitre, Mgr le Primat refusa de l'admettre et confera ce Canonicat à un autre sujet. Aussi n'étoit-ce point là le centre de sa vocation, et il ne se croyoit destiné pas moins qu'à des prodiges s'il eu plû au Toutpuissant seconder les Chimeres, que sa jeune imagination se forgea dans les premiers transports d'une ferveur outrée et d'un zèle inconsidéré qui echauffe, éblouit et aveugle l'esprit. Je pénétrai que ce jeune homme, après son retour de Jerusalem, avoit quelquefois parlé de la

i tak potrafił rakirować, że zyskawszy względy Papieskie, otrzymał Kanonią opróżnioną przy Katedrze Gnieźnieńskiej; ale że brakowało mu potrzebnych usposobień jakie godność Kapituły wymagała, Książę Prymas nieprzyjąwszy go, oddaje kanonią tę komu innemu. Wszakże niebyło to wcale jego powołaniem, albowiem czuł się przeznaczonym na urzeczywistnienie cudów, gdyby się podobało Wszechmocnemu dopomódz tym ~~jego~~ zamiarom jakie uwiła ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ młoda jego wyobraźnia w zapale przesadzonej pobożności i tej nieroważnej gorliwości, co zagrzewa, olśnia i zaślepia. Dowiedziałem się że młody ten Człowiek po powrocie z Jerozolimy mówił niekiedy o Ziemi Świętej, jako o takowej

de la terre sainte comme d'une conquête facile à faire; il n'en don-noit pourtant à personne des i-dées qu'il en avoit, et m'ayant seulement donné à entendre qu'il vouloit aller visiter quelques autres sanctuaires d'Italie, je lui procurais pour Malte en particulier quelques lettres de recommandation qu'il m'avoit demandées sous prétexte d'y aller faire aussi un tour par dévotion. Il partit, et je n'en entendis plus parler. Il y a envi-ron trois semaines que le Consul de France établi à Civita-vechia vint me dire qu'il avoit fait arrê-ter deux Polonais avec leurs effets et qu'étant partis exprès de Civita Vechia pour venir en donner part au Cardinal de Polignac, celui-ci l'avoit renvoyé à moi pour savoir si ces deux hommes étoient véritablement tels qu'ils se di-

jak o łatwem zdobyciu; ale wszakże przed nikim się nie wyjawił z myśli jakie go zajmowały, a dawszy mi raz do zrozumienia że pragnąłby jeszcze niektóre zwiedzić świątości we Wło-szech, tyle sprawił że wyrobiłem mu do Malty miarowicie pole-cające listy, o które mnie prosił, pod pozorem jakoby i tam chciał udać się w pobożnym zamiarze. Takoż udał się tam i nie słysza-łem już o nim więcej. Trzy tygo-dnie temu, Kawdy Konsul Fran-cuzki mieszkający w Civitave-chia oznajmił mi, że przytrzymać kazał dwóch Polaków z rzeczami, i że umyślnie przybył z Civita-Vechia aby uwiadomić o tem Kardynała Polignaca, który ode-słał go do mnie, abym dowiá-dział się, czy właściwy rzeczy, dwaj ci ludzie za ci sami,

toient, et si je les ai connoissoit.
Je ne pus qu'être surpris que dans
un pays comme celui-ci, le Mini-
stre de France se fut donné la liber-
té d'attenter sur des sujets de la
République, et je voulus d'abord en
témoigner quelque ressentiment au
Consul, qui pour justifier ce qu'il
avoit fait, me raconta, que ces jeunes
gens après avoir couru la France
et les pays bas, s'étoient embar-
qués à Marseille avec douze fusils
douze sabres et autant de bayon-
nettes, et qu'ils étoient en suite
arrivés à Gênes, où dans cet équi-
page on avoit voulu d'abord
les faire arrêter, mais que par
respect à deux passeports très am-
ples du Roi de France, dont ils
étoient munis, on les avoit lais-
sés poursuivre leur route, avec pré-
caution cependant d'en passer

za jakich się mianują i czy są mi
znani. Zadziwiony zaraz byłem,
że w takim jak ten kraju, ~~Poseł~~ Urzędnik
Francuzki odważył się nastawać
na wolność poddanych Rzeczypo-
spolitej, i chciałem zpoczątku do-
tkliwie dać to uczuć Konsulowi,
który tłumacząc się z tego co uczy-
nił, opowiadał mi, że dway ci
młodzi ludzie, przebiegawszy Fran-
cyę i Niderlandy, wsiedli na okręt
w Marsylii, mając z sobą dwanaście
strzelb, tyleż pałaszy i bagnetów i że
ztamtąd udali się do Genuy, gdzie chcia-
no ich zpoczątku przytrzymać z tym ła-
dunkiem, ale że przez wzgląd na zpodwoj-
ny paszport Króla Francuzkiego,
✗ w który byli zaopatrzeni, pozwo-
lono im nieprzeszkadzając dalszej od-
bywać podróży, z tą jednak ostro-
żnością, że dano znać o tem Kon-

d'en passer avis aux Consuls de
Livourne et de Civitavecchia et de
les faire passer seuls après avoir embar-
qué separement leur bagage sur un
autre batiment, auquel pour cet effet
on auroit fait prendre les devans; d'
autant plus qu'ayant été mis du
monde à leurs trousses dans Gênes
pour les observer, on avoit découvert
que ces jeunes gens avoient fait em-
plette d'une balle de drap pour
en habiller autant de soldats qu'ils
avoient d'armes; que lesdits étant
venus débarquer à Civitavecchia
dans un appareil si extraordinaire
et qui ne pouvoit faire naître que
du soupçon, il avoit crû devoir
s'assurer de tels avanturiers et sai-
sir leurs effets jusqu'à ce qu'on
eût pu savoir quels étoient leurs
desseins; que Mgr le Cardinal de
Polignac ayant eu cette rencontre
de tout le respect qu'il avoit à
la Majesté et à la Nation, lui

sulom Liwurny i Civitavechij, tudzież
że wyprawiono ich samych, bez ła-
dunku, który na inny przyjęto okręt,
aiby płynął przed niemi; tym bardziej,
że nasadzeni ludzie na śledzenie
ich kroków w Genui, widzieli kupu-
jących młodych tych ludzi postaw
sukna, celem ubrania tyluż ludzi
żołnierzy ile broni mieli; że widząc
ich wysiadających na brzeg w Civita-
vechia w tej zbrojnej sile, mogącej
jakowe zbudzić podejrzenie, za ko-
nieczne uznano zabespieczyć się prze-
ciw tym awanturnikom, zatrzymu-
jąc ich ładunek aż do przekonania
się jakie właściwie są ich zamiary
i cele; że Kardynał Polignac ob-
szedłszy się z niemi z całem uszanowaniem,
jakie był winien J. K. Mości, i dla
Narodu Polskiego, on dał jemu,
Konsulowi, polecenie aby oddał

avoit ordonné à lui Comal de
venir chez moi pour prendre les éclair-
cissements et les mesures que j'aurais
trouvées convenables au cas; à quel
effet il me remit en mains les pas-
sports du Roi de France et plusieurs
papiers, me supposant que j'y au-
rais pu découvrir que ces deux
hommes qui se disoient Polonais,
étoient plutôt des vagabons, qui ne
pouvoient avoir que de bizarres et
mauvais desseins en tête. Je le re-
merçiois de ses bonnes intentions et
de la peine qu'il s'étoit donnée,
ajoutant que j'examinerai ces pa-
piers, et que puis après je lui en au-
rai fait savoir ma pensée. J'en
allai parler aussitôt au Cardinal
Albani, qui trouva bon que je me
fisse venir en premier lieu à Ro-
me les hommes en question. On
le fit et je fus fort étonné d'y
reconnaître le ci dessus nommé
Wolski. Je vis ensuite dans ses

wielce
się do mnie wyświecenia rzeczy i
wzięcia po stosownych do okoliczności
środków; w tym więc celu oddał mi
paszporta Króla Francuskiego i wie-
le innych jeszcze papierów, spodzie-
wając się że będę mógł odkryć czy ci dwaj
ludzie, mieniący się Polakami, nie
są raczej parą włóczęgów, mających wgło-
wie osobliwe i złe cele. Podziękowa-
łem mu za dobre jego zamiary i trud
w tym względzie, wydając że prze-
patrzę ich papiery a następnie uwia-
domię go o skutku. Udałem się
zaraz do Kardynała Albaniego, który
raczył zdania abym kazał sprowadzić
ludzi o których mowa do Rzymu
do siebie. Tak też się stało, a jakież
było moje podziwienie poznawszy
w jednym z nich owego Wolskiego?
Znalazłem następnie w jego pa-
pierach liczne pozwolenia cichego

les papiers d'vertes permissions de
gîter dans les villes et une spé-
ciale entr'autres qu'il avoit obtenue
de l'Archiduchesse Gouvernante pour
tous les pays Bas; au surplus il n'
y avoit quoique ce fait qui put don-
ner le moindre soupçon de mauvaise
intention de la part de ces jeunes gens.
C'est pourquoi le Cardinal Albani
fit prier le Cardinal de Polignac
d'ordonner qu'on eût à renvoyer
ici tout ce qui leur appartenoit.
Une partie de leur equipage est déjà
au palais du Cardinal Albani; on
attend le reste pour voir ce qu'il en
faudra faire et s'il ne conviendra
point vendre le tout pour rompre
en visière aux deux jeunes cheva-
liers errans et les obliger en aban-
donnant leur folle entreprise de s'en
retourner au pays. Il paroit que
tout le but de leur projet étoit de
prisenter leur petit armement

cichego przebywania w po miastach,
a mianowicie główne jedno pozwo-
lenie od Arcyksiężny Żony Guberna-
tora do całych Niderland; wszakże
prócz tego, nic tam niebyło takiego,
coby mogło obudzić podejrzenie o
niedobre zamiary młodych tych
ludzi. Z tego powodu Kardynał Albani
kazał prosić Kardynała Polignaca
o przysłanie tutaj wszystkich ich ru-
chomości. Część takowych znajduje
się już w pałacu Kardynała Alba-
niego; oczekują na resztę aby obaczyć
co uczynić wypadnie i azali nie le-
piej będzie raz skończyć z obudwo-
ma młodemi błędnemi ~~kawalerami~~ rycerzami,
zmuszając ich do zaniechania
niedorzecznych ich przedsięwzięć i do
powrotu do kraju. Zdaje się że
całą usilnością zamiarów ich, było
pokazać niewielką swą siłę zbroj-

au Grand Maître de Malte, et d'aller
sous la protection de la Religion pi-
rater sur les côtes de Barbarie et y
faire quelque descente dans la chiméri-
que pensée que les Nations Catholi-
ques concourrant à les favoriser,
ils auroient pû avec le tems avoir
des forces suffisantes pour entrer à
main armée dans la Palestine, et
en chasser les infidèles. Telles et
semblables extravagances il s'étoient
mis en tête, ainsi que je l'ai re-
cueilli des confessions mêmes du
dit Wolski, après divers sérieux
propos tenus avec lui sur ce sujet.
Telle a été aussi la fin de cette a-
venture, dont j'ai crû devoir
rendre compte à V. Ex, comme
aussi que j'ai été remercier le Car-
dinal de Polignac de ses égards pour
Sa Majesté et pour la Nation en
cette rencontre, où il avoit bien
voulu se mettre à ma disposition

na Wielkiemu Mistrzowi Maltań-
skiemu, á pod zasłoną wiary trud-
nić się rozbojem na brzegach Barba-
ryjskich, a poczęści wylądować tam
zbrojnie, w urojonym ~~zamiarze~~ widoku,
że Katolickie państwa sprzyja-
jąc ich usiłowaniu, o tyle dopo-
mogą im, że zczasem i dostatecz-
nemi siłami, będą w stanie wyjść
zbrojną ręką do Palestyny i wy-
pędzić z niej niewiernych. Takie
i tym podobne niedorzeczności wyle-
gły się im w głowach, jako dowie-
działem się z wyznań pomienionego
Wolskiego, ściśle wybadując go w tym
względzie. I taki był koniec tej hi-
storyi, którą miałem obowiązek
mu sprawozdać J. W. Panu,
również że podziękowałem Kardyna-
łowi Polignacowi za jego względ-
ność dla J. K. Mości i Narodu
w tem całem wydarzeniu, w któ-

tout ce qui ~~concernoit~~ concernait la personne et les effets de ces deux Polonais.

J'ai reçu cet Ordinaire une lettre de Mgr le Grand Maréchal, qui m'envoie les propositions faites de la part de Sa Majesté et de ses Ministres à Mgr le Nonce, avec les réponses que ce Prélat y a données, en suite des conférences commencées avec lui le lendemain de sa première audience publique. J'ai été aussitôt communiquer le tout au Cardinal St Clément, lequel a remis à la semaine qui vient les opérations qu'il aura trouvé bon que nous fassions ici en conséquence, parce qu'aussi bien Mgr le Nonce n'aura pas manqué d'informer de son côté cette Cour de ce qui s'est passé là-bas.

Deux autres lettres me sont en même temps venues de Mgr le Vice Chancelier, l'une du 8. juin dernier qui

rzem oddał pod moje zarządzenie osoby i ruchomości dwóch tych Polaków.

Odebrałem zeszłej poczty list od J.W. Marszałka Wgo w którym załącza mi propozycye ze strony J.K. Mości i Ministrów Nuncyuszowi, obok odpowiedzi tegoż na nie, w skutku rozpoczętych z nim konferencyi w przeddzień pierwszego swego publicznego posłuchania. Zaraz zakomunikowałem to wszystko Kardynałowi St Clement, który odłożył do przyszłego tygodnia, co nam uczynić wypadnie w tym względzie, albowiem i Nuncyusz ze swej strony niezawodnie uwiadomi dwór tutejszy co tam zrobiono w tej okoliczności.

Dwa inne listy w tymże samym doszły mnie razie od J.W. Wice-Kanclerza, jeden z 8go Czerwca, który opóźnił się, bo odebrać go

étoit resté en arrière et que j'aurois dû recevoir dès la semaine passée, ne m'ordonne rien de particulier; et l'autre du 15. ne me donne avis de l'élection faite et terminée en faveur de Mgr Szeptycki Evêque de Leopol, qui me le confirme aussi dans une tienne lettre. J'en ai conféré avec le Cardinal St Clement, à qui j'ai aussi communiqué les ordres que j'avois en même tems reçus de Mgr le Vice-Chancellier pour empêcher que les pères Basiliens ne viennent à obtenir d'ici quelque chose défavorable pour eux à l'avenir en pareille occasion, sur quoi le Cardinal m'a promis de prévenir la Congrégation de Propaganda fide; ce que je ferai aussi de mon côté, et la semaine qui vient le Cardinal et moi solliciterons pour qu'on mette la dernière main à l'expedition de l'affaire

jeszcze byłem powinien w tygodniu zeszłym; w tym że nie niema nic osobliwego; a drugi z 15.° zawiadamia mnie o zaszłych i odbytych wyborach na Koadiutora Xiędza Biskupa Lwowskiego Szeptyckiego, który toż samo potwierdza w osobnym swym liście. Rozmawiałem o tem z Kardynałem St Clement, któremu także udzieliłem jakie odebrałem polecenie od J. W. Vice-Kanclerza, aby przeszkodzić Bazylianom w wyrobieniu sobie czegoś pomyślnego na przyszłość w podobnej okoliczności; w niem przyrzekł mi Kardynał że uprzedzi Kongregacyą Propagandy fide; co także z mej strony uczynię, a na przyszły tydzień oba z Kardynałem będziemy prosić, ażeby wyekspedyowano ostatecznie interes o Metropolią o który mowa. Kiedy

l'affaire de la Metropolie en question, ne manquant plus rien de tout ce que la Congrégation avoit souhaité pour la terminer.

Il y eut mercredi dernier Consistoire et deux Cardinaux l'un dont on parloit depuis longtems, savoir Mgr Borghèse, et l'autre qui causa grande surprise dans le public, qui ne s'attendoit à rien moins: celui ci fut Mgr Ferreri Piémontais, de l'ordre de Ste Monique, Évêque d'Alexandrie de la Paille, et Cousin du Marquis d'Ormea cidevant Ministre du Duc de Savoie en cette Cour. On prétend cette promotion l'effet des intrigues secrètes passées de la part du Duc entre ce Ministre et les Cardinaux Coscia et Fini, au tems de l'ajustement des differens entre les deux Cours.

Kiedy juz nic niebrakuje uego tobie Kongregacya życzyła do zupełnego zakończenia go.

Odbył się uprzeszłą środę Konsystorz na którym przyjęci byli dway Kardynali, jeden o którym juz dawno mówiono, to jest Mgr Borghèse, a drugi który niemało sprawił w publiczności podziwienia, niespodziewającey się tego; tym był Mgr Ferreri Piemontczyk, z zakonu Sty Moniki, Biskup Aleksandryjski i krewny Marquabiego Ormea, dawnieyszego Ministra Księcia Sabaudzkiego na tuteyszym dworze. Mówią że promocya ta jest skutkiem intrygi skrytey Księcia Sabaudzkiego z tymże Ministrem a Kardynałami Coscia i Fini, podczas układu nieporozumień pomiędzy dwiema temi dworami.

Mgr Aquaviva zajął miejsce

Mgr Acquaviva a succédé au poste du Cardinal Borgèse, et Mgr Santa Maria à celui de Grand Chambelan ou ~~Maitre~~ Maitre de Chambre qu'avoit Mgr Acquaviva.

Les Princes Borgèse sont toujours en discorde avec leur ainé, sans qu'on ait pû encore ajuster leurs pretentions. Le bruit court que le Pape a envie de les mettre lui même d'accord par un special chirographe, qui doit assigner dix mille écus par an à la mère et quatre mille aux frères cadets. On dit que pour l'original des 12. mille écus que pretend le Cardinal, le prince son frère a promis dans l'audience qu'il eut lundi, du St Père, qu'il lui donnerait toute la satisfaction que le decore de la maison demande.

Dimanche passé le Pape donna le sacrement de Confirmation

po Kardynale Borgèse, a Mgr Santa Maria został wielkim szambelanem po Mgrze Acquaviva.

Xiążęta Borgèse są ciągle w swadzie ~~z sobą~~ z ~~m~~ ze starszym ich bracią, a nikt niemoże dotąd wypłynąć na porozumienie się ich ich pretensyi. Chodzi pogłoska że sam Papież chce ich pogodzić umyślnem postanowieniem, którym zaszyguował(?) dziesięć tysięcy talarów rocznie dla matki, a cztery tysiące dla młodszych braci. Powiadają że tem zaszyguowaniem dwunastu tysięcami, którego wymagał Kardynał, Xiąże brat jego przyrzekł na przedstawieniu Papieżowi w poniedziałek, zupełne zadość uczynienie co do przyzwoitego utrzymania domu swego.

Przeszłej niedzieli Papież bierzmował w Kaplicy Syks-

dans la chapelle de Sixte au fils ainé du Prétendant en présence de son père.	tyjskiej starszego syna Pretendenta, w obecności jego Ojca.
Il a paru un édit portant faculté a un chacun de pouvoir faire ou vendre le savon. Par ce moyen on a levé la gabelle que le nouveau fermier, nommé Stefani, Venitien avoit voulu introduire, et le public a été ravi de le voir la dupe des grosses sommes d'argent qu'il avoit données aux favoris du Pape pour se faire avoir la faculté privilège de cette denrée; comme il y a apparence qu'il en sera pour cela, aussi bien que l'autre fermier nommé Mafinagi Romain, auteur de la gabelle sur le cuir de semelle, qui a été pareillement otée, pour de les plaintes, chacun dit qu'ils le méritent.	Wyszedł edykt mocą którego pozwolono jest każdemu robić i sprzedawać mydło. Tym sposobem zwolniono od podatku z soli, jaki nowy dzierżawca, nazwiskiem Stefani Wenecjanin, chciał zaprowadzić, a publiczność niezmiernie uradowana była widząc go ofiarą znacznych summ pieniężnych, wręczanych Faworytom Papieskim, za piśmienną mocność koncesji z tego opodatkowania; jak się zdaje, stało się z nim, co się stało z drugim dzierżawcą nazwiskiem Mafinagi Rzymianinem, sprawcą podatku dzierżawnego skór na podeszwy, który one również odjęto, a za co nikt ich nie żałuje, ale owszem każdy mówi, że zasłużyli na to.
La confiance que j'ai eue dont V. Ex. veut bien m'hono-	Ufność jaką miałem w to-

noree, me fait prendre la liberté de l'importuner de nouveau pour la plus prompte effectuation que faire se peut, de la grace qu'Elle même m'en employée à me procurer dans le dernier Senatus consilium du 10. mai. J'ai le plus pressant besoin de ces mille écus de gratification que Sa Mté s'est daigné m'accorder, et mes créanciers ne me donnant pas le moindre relâche, je n'ai d'autre asile à recourir qu'entre les bras de V. Ex. Je la suppliant comme je fais ici très humblement, qu'il lui plaise passer en ma faveur quelques mots d'efficace recommandation auprès de Mgr le Grand Tresorier, pourqu'il ne me fasse pas languir, et qu'il ait la bonté d'ordonner que le payement de cette somme me soit fait sans tarder; c'est par où je me flatte que V. Ex. voudra

Starości J. W. Pana, ośmielała mnie naprzykrzać się mu znowu prośbą o najrychlejszy skutek takiej której J. W. Pan podjąłeś się to jest aby wyrobić w przeszłym Senatus Consilium, 10. maja, tę tysiąc talarów gratyfikacyi naznaczonej mi łaskawie przez J. K. Mość albowiem wierzyciele moi niedają mi najmniejszego spoczynku, niemam innego sposobu jak uciec się w objęcia J. W. Pana, błagając go najpokorniej, aby raczył skutecznie odezwać się za mną do J. W. Podskarbiego W. aby niekazał mi długo czekać, i łaskawie polecił zaliczenie mi tej kwoty jak najprędzej; przez to, pochlebiam sobie, że J. W. Pan zechcesz wodzinyć własne swe dzieło, i zarazem nastręczysz mi nowy powód

voudra bien couronner l'ouvrage de ses propres mains, et de me donner un nouveau motif d'éternelle et toujours plus grande obligation que je lui en aurai.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

powód wieczny a co raz większy powiększającej się mojej dla niego wdzięczności.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 86.

Rome, ce 16. Juillet, 1729.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours l'honneur d'informer V. Ex. que Mgr le Grand Maréchal m'ayant envoyé les propositions faites à Mgr le Nonce dans les conférences qu'on avoit commencées le lendemain de sa première audience publique, je les avois aussitôt communiquées au Cal St Clement, qui m'en avoit même demandé copie pour pouvoir les examiner plus à loisir, et délibérer ensuite sur ce qu'il auroit à faire de notre part et comment

Rzym, 16. Lipca, 1729. r.

J. W. Panie,

Ośm dni temu jak miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że J. W. Marszałek Wl. przesłał mi propozycye dane Nuncyuszowi, na rozpoczętych konferencyach nazajutrz po pierwszem publicznem posłuchaniu jego odbytych; zakomunikowałem je zaraz Kardynałowi St Clement, który prosił mnie o kopią, ażeby dla swobodniejszego ich rozpatrzenia i namyślenia się co nam w tym wszystkim uczynić wypada; od-

il avoit tenus à la semaine passée à m'en signifier les intentions, c'est de quoi je dois présentement rendre compte à V. Ex.

Le Card. ayant été d'avis que j'allasse sous prétexte de [illegible] peut d'ces propositions tacher de découvrir ce qu'en auroient pensé les Ministres de Sa Sté, je le fis, et me portai en effet dès les premiers jours de cette semaine chez les Cardinaux Lercari et divers autres de la Congrégation Consistoriale super rebus Poloniae, aussi bien que chez Mgr Riviera, et parce que je ne les trouvai informés qu'en gros sur ce qu'en avoit écrit Mgr le Nonce, il ne leur fallut de lui voir autant des copies de mêmes propositions qu'ils souhaitèrent avoir; elles furent lues de la plupart en ma présence, mais

tórył on na ten tydzień jakie już jego o tem zdanie, o czem niniejszem mam obowiązek zdać J. W. Panu.

Kardynał radził mi ażebym pod pozorem uwiadomienia o tych propozycyach, mógł się dowiedzieć, co o nich myślą Ministrowie Jego Świątobliwości. Otóż pierwszych dni tego tygodnia w samej rzeczy poszedłem do Kardynała Lercari i do innych należących do Kongregacyi konsystorskiej super rebus Poloniae, również jak do Mons. Riviera, a ponieważ ogólnie tylko wiedzieli o tem z pisma Nuncyusza, musiałem każdemu oddzielnie udzielić kopij tych propozycyj; większa ich część przy mnie takowe odczytała, ale z miny ich wniosłem, że treść takowych

d'un air qui me fit juger que le contenu n'en étoit pas pour eux satisfaisant ni agréé. Leur réponse te en substance fut qu'il étoit évidant que les Ministres de Sa Majesté ni la Nation ne paroissoient avoir guères envie d'en venir à bon accord avec cette Cour, vu qu'on insistoit sur des points qu'il n'étoit nullement de la bienséance ni de la dignité du St Siège qu'on accorda. J'y répliquois de même en termes généraux et dis que pourvu qu'on voulut accorder à Mgr le Nonce des instructions assez amples et le munir d'un pleinpouvoir pour traiter avec les Ministres de Sa Mté; le moyen puis après se seroit aisement trouvé d'aplanir bien des difficultés et de terminer toute chose à l'amiable; mais que si l'on

niebardzo im do smaku przypa~~dła~~. dła, ~~Zatem~~. Myśl ich odpowiedzi była taka, że widocznem było, że ani Ministrowie J. K. Mości ani Naród nie mają ~~żadnej~~ żadnej chęci przystąpienia do zgody z dworem tutejszym, albowiem uparcie trwają przy punktach, na które Stolica Apostolska z rozsądkiem przystać nie może. Ogólnie odpowiedziałem na to, że skoro tylko Nuncyusz obszerne instrukcye i w respekcie pełnomocnictwo zaopatrzony będzie do traktowania ~~zostanie~~, z Ministrami J. K. Mości zostanie, łatwo środek się znajdzie do ułatwienia wielu trudności, a tem samem do przyjacielskiego załatwienia sprawy; ale, jeżeli z jednej strony nie będzie miał Nuncyusz mocy działania,

continuoit à laisser d'un côté Mgr le Nonce dépouillé des facultés d'agir qu'il lui falloit et à prendre de l'autre en mauvaise part tout ce que le ministère de Sa Majesté venoit à proposer, ce n'étoit pas là certainement le moyen de pouvoir rien conclure; V. Ex. a pu voir par diverses de mes lettres antécédentes ce qu'on m'avoit déjà ci-devant répondu sur ce point, c'est encore à présent le même, et l'on en revient toujours à me dire que Mgr le Nonce est non seulement instruit de longue main de tout ce qu'il peut et doit faire, mais que sa règle et sa mesure pour la manière de se conduire dans les circonstances présentes lui ont encore été nouvellement présentés prescrites par la dernière Congrégation Consistoriale

a z drugiej żadna propozycya J. K. Mości przyjętą nie zostanie, to cała Rzymowi ~~[illegible]~~ wypadnie; J. W. Pan ~~[illegible]~~ pamiętasz z poprzedzających listów moich, jaką odpowiedź w tym względzie dawniej mi dano, powtórzono ją również i tym razem, dowodząc ciągle, że nie tylko Nuncyusz całkowicie jest zawiadomiony co i jak ma działać w tym względzie, ale że nadto świéżo odbyta Kongregacya Konsystorska wskazała mu prawidła, jakich się ma trzymać ~~zachować~~ w obecnych okolicznościach, i jak postąpić sobie w téj mierze. A co się tycze pełnomocnictwa, to daremne są słowa moje, bo to jest

doriale qui le tire. Et quant à ce qui regarde un pleinpouvoir d'agir et de regler, il étoit inutile que j'en rebatisse le propos: que c'étoit chose impraticable et que jamais rien de tel ne seroit accordé à Mgr le Nonce; ainsi s'en sont-ils expliqués, et je tiens inutile d'y penser après les déclarations formelles qu'ils m'en ont encore données. Le Cardinal St Clement à qui j'ai fidellement rapporté tout ce que dessus, m'a dit qu'il s'étoit bien douté qu'on auroit parlé de la sorte et que lui-même ne pouvoit en penser autrement.

Par ma precedente d'il y a 8. jours j'informai V. Ex. de l'avis qu'il m'étoit venu de l'élection à la Metropolie de Russes faite et suivie en faveur de Mgr Szeptycki, Evêque de Leopol. J'en avois pareillement porté la nou-

jest rzecz niemożliwa, i takowa Nuncyuszowi nigdy udzielona niebędzie; tym sposobem stanowczo mi to zapowiedziano, niema już przeto co myślić o tej mierze, bo ostateczna ich była odpowiedź. Kardynał St Clement, którema dosłownie to opowiedziałem, powiedział mi, że spodziewał się tego, i że sam tego samego co oni, był zdania.

W poprzedniem mym liście, ośiem dni temu pisanym, zawiadomiłem J. W. Pana o odebranej wiadomości względem wyborów na Metropolitę Ruskiego, zaszłego a przyznaczego Xsięzu Szeptyckiemu, Biskupu

ville au Card.l St Clement, lequel ayant aussi pris tems pour regler nos operations au sujet de cette affaire, voici comme on s'y est pris et ce qui se presente à en dire pour le present à V. Ex. Les Cardinaux de la Congregation de Propaganda fide informés par Mgr le Nonce de l'election suivie, aussi bien que de la seconde nomination de Sa Mté, se sont avisés de faire encore certaines difficultés auxquelles je ne m'attendois pas et qui ne laisseront pas de retarder encore un peu la conclusion de cette affaire, au moins jusqu'à la semaine qui vient, en attendant que le Card.l St Clement de concert avec le Card.l Nicolo Spinola toujours très zelé au service de Sa Majesté et qui continue d'y prendre une affection toute particuliere, travaillent à lever

pawi Lwowskiemu. Panie Zaniosłem więc te wiadomości Kardynałowi St Clement, który wziął pod rozwagę co w tej mierze uczynić nam wypadnie; otóż co w tem zaczęto i co na teraz mogę o tem donieść J. W. Panu. Kardynałowie Kongregacyi Propagandy fide, zawiadomieni przez Nuncyusza o dokonanym obiorze, równie o powtórnej nominacyi J. K. Mości, umyślili jeszcze stawić trudności, których przewidzieć nie mogłem, a które wstrzymają na jakiś czas ukończenie tej sprawy, przynajmniej do przyszłego tygodnia; tym czasem Kardynał St Clement wespół z Kardynałem Nicolo Spinola, zawsze gorliwym na usługi J. K. Mości, i szczególnie do sprawy tej przywiązanym, pracują w celu

les obstacles qu'on pretendroit y sus-
citer. Il avoit été tenu dès les pre-
miers jours de cette semaine une
conference entre ces deux Cardinaux
où le père Radanowski et moi
étions aussi intervenus; ce fut
principalement au sujet de ces
difficultés qu'on pretend former,
et que voici point par point: le
premier est qu'on trouve à dire
que la M.té dans la seconde nomi-
nation en faveur de Mgr Szeptycki
ait fait mention de la première
par laquelle il avoit été nommé
pour Coadjuteur à feu Mgr Kisz-
ka. Le second regarde la nomi-
nation même qu'on improuve
comme faite antécédamment
à l'élection que la Congrégation
avoit ordonnée. Le troisième
attaque le terme de nomination
dont la M.té se sert, au lieu

zmierzenia stawiaiący w tym
względzie zapory. Odbyła się w tych
dniach Konferencya pomiędzy
dwoma obudwoma temi Kardyna-
łami, do ktorey wraz z Xiędzem
Radanowskim przypuszczeni by-
liśmy; głownie ~~była~~ tyczyła się ona w przed-
miocie tych stawianych trudności,
a które są następujące: Zarzuca-
no ją naprzód, że J. K. Mość w po-
wtórney nominacyi dla Mgra
Szeptyckiego wspomniała o pierw-
szey, w ktorey naznaczony był on na
Koadjutora po zmarłym ś. p. Ki-
szce. Drugi zarzut, tyczy się sa-
mey że nominacyi, ktorey nie przy-
znają dla tego, że odbyła się przed
wyborami przez Kongregacyą
naznaczonemi ~~zamyślonemi~~ Trzeciey trudności
powodem jest wyrażenie się
J. K. Mości w tey nominacyi.

qu'ils prétendent ici que le Roi
n'a que la voie de supplication.
La quatrième difficulté enfin rou-
le sur le procès ci devant fait lors-
que'il fut question de la Coadju-
torie en faveur de Mgr Szeptycki.
On suppose qu'il seroit nécessaire
de le faire de nouveau en vertu de
l'élection et relativement à la
même. Les objections mises sur
le tapis par le père Radanowski
qui en fit rapport aux deux Car-
dinaux ci dessus, je crus pouvoir
m'avancer à y faire en leur
présence les reparties suivantes:
1° Quant à ce que Sa Majesté
dans la seconde nomination avoit
rappellé la première, je repondis
que n'étant qu'une simple nar-
rative d'un même sujet autre
fois déjà nommé pour Coadju-
teur, cette expression ne doit
tirer à aucune conséquence

utrzymują bowiem że tu Król ma
tylko drogę prośby. Ostatnia wresz-
cie trudność tyczy się ~~uczynionego~~ wytoczonego ~~przedtem~~
dawniej ~~sprawy~~ ~~procesu~~ sprawy gdy mowa była
o Koadjutoryi dla Mgra Szeptyc-
kiego. Powiadają że godziłoby się
nowe wytoczyć ~~proces~~ sprawę na mocy
elekcyi i z powodu tejże. Uczynio-
ne zarzuty ze strony Księdza Ra-
danowskiego, który o nich zdał
sprawę obu Kardynałom, w obec-
ności tychże, miałem obowiązek po-
wtórzyć jak następuje: 1° co do
tego, ~~że~~ iż J. K. Mość w powtórnej
nominacyi wspomniała o pierw-
szej, było to, powiedziałem, prostem
wyrażeniem się, a tym że samym
przedmiocie dawniej już powo-
dzianem względem Koadjutora;
wyrażenie to nic nieznaczy,
kiedy J. K. Mość zezwoliła ra-

conséquence, dès là que Sa Majesté
avoit bien voulu condescendre à
consentir qu'il ne fut plus question
de la Coadjutorie, et que la seconde
nomination se fit en conformité
de ce que la Congrégation avoit sou-
haité. 2° qu'au regard de la no-
mination faite antécédemment à
l'élection, c'étoit en vain qu'on
vouloit subtiliser là dessus puis-
que la nomination à la Métropo-
lie faisoit tout le fond et l'essen-
tiel de cette affaire et qu'on devoit
plutôt la regarder comme un
droit incontestable de Sa Majesté
qui ne s'en départiroit jamais,
et qui pour ne point aigrir les
choses dans le tems qu'elle cherche
le plus à les faciliter, avoit bien
voulu par complaisance seule
pour la Congrégation fermer les
yeux sur l'élection que celle ci
avoit prétendue; qu'ainsi de la
même manière que Sa Majesté

-wsła aby już o Koadjutoryi mo-
wy niebyło, i kiedy powtórna
nominacya odbyła się zgodnie
z życzeniem Kongregacyi. 2do
co się tyczy tego, że nominacya
poprzedziła elekcyą, to daremno
rozwodzić się chcą nad tem, al-
bowiem nominacya na Metro-
polią była gruntem i głównym
tej sprawy celem; i że takową
nominacyą uważać raczej
jako należy nieprzeczonem
J. K. Mości prawem, od którego ni-
gdy nieodstąpi, i że jedynie
dla nienagmatwania rzeczy, któ-
re i owszem ułatwić pragnie,
J. K. Mość w powolności swej dla
Kongregacyi, zamknąć raczyła
oczy na elekcyję przez nią wy-
maganą; otóż dla tego same-
go powodu, dla którego J. K.

s'étoit relâché en cette occasion, la Congrégation de Propaganda fide devroit aussi, de son côté se relacher, sans chercher des subtilités qui ne feroient que montrer le peu d'egard qu'on a pour les avances faites par la personne d'un Grand Roi et le peu d'envie qu'on a de lui complaire. 3° Qu'à l'egard du terme de nomination employé dans la lettre de Sa M.té, il valoit à dire la même chose que supplication, qu'il étoit synonime et que c'étoit apparemment un stile de Chancellerie dont on avoit coutume de se servir pour des pareilles lettres. Et enfin pour ce qui regardoit le pouvoir qu'on prétendoit aujourd'hui ne devoir plus servir pour l'élection, parce qu'il avoit été fait pour la deputation à la Coadjutorie, je ~~représentai~~ que je ne voyois pas

Mość zwolniła w tej okoliczności, Kongregacya Propagandy fide powinna ze swojej strony uczynić toż samo, zaniechawszy wydkich wykrętów, które dowodzą tylko braku względów, jakie by się mie powinno dla pierwszego Wodza uczynionego ze strony Wielkiego Monarchy, tudzież niechęci dla niego. 3° Co się tyczy wyrażenia nominacyi, użytego w liście J. K. Mości, takowe toż samo znaczy co <u>droga prośby</u>, jedno obie mają znaczenie, używane zapewne według kancelaryjnego stylu, w listach podobnego rodzaju. A nakoniec co do sposobu ~~jakim~~ jakiego użyć dziś niechcą do elekcyi, bo wyjęta zaprowadzony był do deputacyi na Koadjutoryą, przedstawiałem, że nie pojmuję dla czego nie-

pourquoi l'on ne voudroit point
s'en tenir à ce procès puisque con-
tenant les informations déjà prises
des qualités de la personne de Mgr
Szeptycki, de son mérite et capacité,
un autre qu'on viendroit à former
de nouveau, ne pouvoit aussi con-
tenir rien d'avantage, et qu'ainsi
c'étoit chercher à multiplier les
êtres sans nécessité ni raison, le
Cardinal Spinola sur tout qui prend
cette affaire fort à coeur, s'est en
particulier chargé de la moyenner,
ayant paru goûter mes raisons,
et jugé avec le Cardinal St Clement
que les difficultés ci-dessus n'avoient
rien dont il n'espérât de pouvoir
venir à bout. Ainsi il tachera de
prevenir les Cardinaux de Propa-
ganda pour faire que l'affaire ne
soit point portée en Congrégation,
où elle courreroit risque de rencon-
trer obstacles de la part de quelques

chcą się go trzymać dalej, wszakże
według powziętych wiadomości, tedy
ta przymioty osobiste Mgra Szeptyckie-
go, taka gorliwość i zdolności, że ża-
den inny którego by żądano, niemógł-
by nie posiadać więcej; i że tym
sposobem powiększa się tylko bez po-
trzeby i powodu liczba starających
się; Kardynał Spinola który nade
wszystko wziął tę sprawę do serca,
osobiście usiłował usunąć tę prze-
szkodę, zdając się potwierdzać moje
powody, i sądzi wraz z Kardyna-
łem St Clement, że wyżej przytoczone
trudności nie są tak wielkie aby je,
ma nadzieję, niektóre można poko-
nać. Przeto uprzedzi Kardynałów
Propagandy, aby rzecz tę nie podawa-
no Kongregacyi, gdzie mogłaby by
znaleźć opór ze strony niektórych
~~Kardynałów~~, ostrzyjszych Kardy-
nałów; a które niebędzie ~~przy-~~

cardinaux plus rigides; si bien que sans être obligé d'en passer par leurs avis ni par d'autres directions, on espère dans la semaine prochaine terminer l'affaire de l'expedition de la Metropolie en faveur de Mgr Szeptycki.

J'ai reçu une lettre extraordinaire de Mgr Szeptycki du 15. Juin dernier, par laquelle il me marque que qu'ayant été obligé comme administrateur deputé du St Siège de la Metropolie de Russie d'actionner le Vicaire et l'Econome de Mgr l'Archevêque de Polock par devant la Nonciature pour leur faire rendre compte de la part qu'ils ont sans aucun droit retirée des revenus de la dite Metropolie apparemment par ordre du dit Archevêque, celui-ci pour chicaner Mgr Szeptycki et chercher à lui faire de la peine,

zmuszenia przechodzić przez głosowanie ani przez inne sposoby, sprawa Expedycyi na Metropolią dla Mgra Szeptyckiego, na przyszły tydzień, jak się zdaje, załatwiona zostanie.

Odebrałem z ostatniej poczty list od Mgra Szeptyckiego z 15. Czerwca, w którym mi donosi, że będąc przymuszony, ~~zmuszony~~ jako Administrator, naznaczony przez Stolicę Apostolską, Metropolii Ruskiej, pociągnąć do rachunku Wikariusza i Zawiadowcę Mgra Arcybiskupa Połockiego przed Nuncyaturę, [illegible] gdzie się podziało z nieprawnie uroszczonych dochodów Metropolitalnych, z rozkazu pomienionego Arcybiskupa, teraz celem przeszkadzania i wyrządzenia Mgra Szeptyckiego przykrości, [illegible] posłał zaskarżenie do Dworu Petersburskiego

peine, avoit fait expedier contre lui une citation en Cour de Rome tendante à le tirer en jugement devant le Tribunal de la Signature, à l'occasion de quoi Mgr Szeptycki requirât mon assistance. Il n'a pas été difficile à Mgr l'Archevêque de Polock, comme présent ici sur les lieux de pénétrer que comme je lui avois été contraire par le passé, je le serois encore dans la présente affaire, et que je n'aurois pas manqué d'agir de concert avec le feu Radanowski, lequel est principalement chargé de toutes les affaires, qui regardent les intérêts de Mgr l'Eveque Szeptycki et en particulier qui regardent l'expedition de la Metropolie, ou se prête aussi pour ma part toute l'attention, et le service que je peux conformement aux ordres et bon plaisir de Sa Majesté. Or, c'est de cela

Przemyskiego przeciw niemu, pragnąc pociągnąć go przed Sąd Trybunała podpisów papieskich na benefícya, z tego powodu Mgr Szeptycki wezwał mojej pomocy. Nietrudno było Arcybiskupowi Połockiemu, obecnemu tutaj, domyślić się że będąc mu dawniej przeciwnym, będę równie i w tej sprawie przeciw niemu, działając wraz zgodnie z księdzem Radanowskim, obowiązanym wyłącznie do wszelkich spraw tyczących się Biskupa Szeptyckiego, a osobliwie tyczących się expedycyi Metropolitalnych, spodziewając się i z mojej strony wszelkich starań i zabiegów, stosownie do rozkazów i chęci J. K. Mości. Otóż to właśnie poczytano mi za zbrodnię, a pomimo Arcybiskup Po-

même qu'on voudroit me faire un crime et comme Mgr l'Archevêque de Potock a pris en haine Mgr Szeptycki, et cherche à le molester, aussi auroit-il envie de me faire s'il peut, quelque mauvais parti, étant arrivé lui même à me dire, et ne me l'ayant pas dissimulé, qu'il écriroit contre moi en Pologne. Je ne sais ce qu'il peut m'imposer ni aucun reproche qu'on pourroit me reprocher, puis que je n'ai fait que mon devoir, et taché de me conformer en cette affaire, comme en toute autre, chose, aux ordres que j'avois reçus de la part de Sa M.té en faveur de Mgr Szeptycki; mais comme Mgr l'Archevêque de Potock pourroit avoir des amis puissants et faire jouer contre moi quelques ressorts secrets que j'ignore, surtout dans la prochaine

locki ma złość do Mgra Szeptyckiego i pragnie go pognębić, dla tego radby i mnie się ważniej przykrzyć, wyraźnie mi powiedziawszy z całą otwartością, że przeciwko mnie do Polski napisze. Nie wiem co mnie zarzucić może a jednym słowem, co mnie zadać potrafi; kiedy spełniam moją powinność, i chodzę około tej sprawy, jak tak jak wypełniam wszelkie polecenia J. K. Mści na korzyść Mgra Szeptyckiego; ale ponieważ Arcybiskup Połocki może mieć przeważnych przyjaciół i zechcieć przeciw mnie poruszyć jakie skryte sprężyny, nadewszystko w czasie nadchodzącego Sejmu, ...

Diète, dont il m'a menacé, prétendant avoir quantité de parens et amis dans les Palatinats de Lithuanie et de Russie, dont quelques uns mêmes y doivent intervenir en qualité de Députés, c'est pour cela Mgr que je prends la liberté de prevenir et implorer à tout évènement la bonté de V. Ex. et l'honneur de sa bienveillante protection pour me servir de rempart contre les sinistres et malignes insinuations qui le pourroient faire à mon désavantage.

Si l'on en croit les bruits sourds qui se repandent ici depuis quelques jours sur la santé du Pape, il paroit qu'il n'y en a pour guerres longtems à esperer de lui, les uns disent que la vue lui a extremement baissé et qu'il y a des jours où il ne voit goute d'un oeil, d'autres ajoutent qu'il a aussi

zagroził, mówiąc że ma mnóstwo krewnych i przyjaciół w Litewskich i Ruskich Województwach, z których pomiędzy którémi są i posłowie; z tego to powodu J. W. Pana, oświadczam się go uprzedzić i prosić na wszelki wypadek, o łaskawą jego opiekę, ażeby stała się przedmurzem przeciwko niebezpiecznym i złośliwym nasta-waniom, na krzywdę moję uczynionym.

Jeżeli wierzyć można głuchym wieściom rozszerzonym tu od kilku dni, o zdrowiu Papieża, zdaje się, ~~[illegible]~~ niedługo cieszyć się nim wypadnie; jedni utrzymują że mocno zapadł na oczy, i że są dni w których nie na jedno oko niewidzi; podług drugich ma i słuch nieznacznie tępy, i

l'ouie fort dure, et qu'il a peine
d'entendre ce qu'on lui dit et qu'il
est dans une faiblesse qui fait crain-
dre à tout moment; la vérité est
qu'il est notablement affaibli, et
que dernierement dans une Congré-
gation des Rites tenue en sa pré-
sence pour en venir à la béatifi-
cation de St Vincent de Paul Fon-
dateur de la Mission, il fut sur le
point de donner du visage en
terre, s'il n'eût été retenu. Les
médecins font ce qu'ils peuvent
pour tacher de le détourner de prendre
cette année les bains qu'il a con-
tinué pendant la canicule, pré-
voyant un imminent danger
dont même ils le menacent pour
sa vie, s'il s'obstine à les pren-
dre, comme il a résolu; d'autant
qu'étant déjà fort affaibli par
l'âge, et par un cours de ventre
dont on le dit attaqué, cela

zaledwie co styszy, a osłabienie jego
co chwila lękać się o niego każe.
To prawda że nadzwyczajnie jest
osłabiony, a ostatnim razem, pod-
czas Kongregacyi wyznaczoney, wo-
bec niego odbytej. względem bea-
tyfikacyi Sgo Wincentego a Paulo,
Założyciela Missyi, byłby ~~upadł~~
upadł na ziemię gdyby go nie
zatrzymano. Lekarze robią co
mogą aby go odwrócić od posta-
nowienia brania w tym roku
kąpieli, podczas jego używając
wcale kaniculy, ~~przewidując~~ zagrażające
mu nieochybnie ~~zabiciem~~
niechybne ~~niebezpieczeństwo~~
~~jego życia~~ ... zatem na całe
życie, jeśliby ~~wpadł~~ trwał w tem
postanowieniu przy którem się
go się upiera; tem bardziej, że o-
słabiony już mocno wiekiem,
i kurczem żołądka, którego po-

cela acheva de le mettre à bas; malgré cet état de faiblesse il ne se laissa point de celebrer encore avant hier la messe et de sortir ensuite pour visiter l'Eglise de St. Bonaventure.

Sa Sainteté ayant selon sa coutume donné le Chapeau dans le second Consistoire au Cardinal Borgia, celui-ci se mit aussitot à rendre les visites au sacré College, commençant par le Cardinal Barberini, comme Doyen, à quel effet ayant envoyé prendre huit chevaux au Palais de sa famille, l'Ecuyer ne voulu point les donner sous pretexte que le Prince Borgia qui étoit absent, ne lui avoit laissé aucun ordre la dessus; mais le Pape qui en fut averti, envoya lui ordonner expressement ce qui fut executé sur le champ.

L'Evêché de Malfi a été conferé à Mgr Santa Maria

podobno dziwiadrza. Takowo mocie zakończyć życie. Pomimo wnatke ~~osłabiło~~ tej takiej niemocy, niezwolnił się jeszcze przedwczoraj od celebrowania mszy, i wyjechał ~~potem~~ udałsię na odwiedziny Kościół Sgo Bonawentury.

Kardynał Borgia otrzymawszy od Jego Swiętobliwości, wedo się godziewano, Kapelusz Kardynalski na drugim Konsystorzu, udał się zaraz na odwiedziny Sgo Kolegium, zaczynaj od Kardynała Barberiniego, jako Dziekana; w tym celu posłanny po 8. koni do Pałacu swojej rodziny, gdy Masztalerz niechciał ich wydać, niby z powodu niebytności księcia Borgie, który od którego niemiał po temu polecenia, zawiadomiony o tem papież, posłał o wydanie takowych, co natychmiast wypełnionym zostało.

nouveau Maître de Chambre de St père et l'un de ses favoris.

On dit que la promotion de Mgr Ferrari qui fut un des deux cardinaux créés dans la semaine passée, ne cause aujourd'hui pas moins de bruit dans le sacré collège, qu'elle a causé de surprise dans le public, comme on a lieu de la croire une suite de dernier traitté d'accomodement fait entre la cour de Savoye et celle ci, et que le Marquis de Grosso qui a succedé ici au Marquis d'Ormea semble l'avoir donné encore à entendre quand il a dit à ceux qui étoient allés lui en faire compliment, que c'étoit une grâce particulière que Sa Ste avoit bien voulu accorder cette nomination au Roi de Sardaigne son Maître. Le bruit est que la plus part des Cardinaux en murmurent, prétendant que cela est contraire à ce qu'avoient reglés la dessus les Papes

Biskupstwo Mafty konferowane zostało Mgri Santa Maria, nowemu szambelanowi Ojca S^o a jednemu z jego faworytów.

Mówią że promocya Mgra Ferreri, jednego z dwóch kardynałów w przeszłym tygodniu stworzonych, mniejszego hałasu jest powodem w S^m Kolegium, tak jak była podziwieniem ogólnym; wnoszą że jest ona skutkiem ostatniego traktatu zgody pomiędzy dworem Sabaudzkim a tutejszym, i że Margrabia Grosso który tu nastąpił po Margrabiu Ormea, dał to do zrozumienia, powiedziawszy przybyłym do niego z powinszowaniem, iż była to szczególna łaska Jego Świątobliwości wyświadczona Królowi Sardyńskiemu, panu Jego. Wielu kardynałów jak mówią, na to szemrze, utrzymując że to się sprzeciwia

Antecesseurs, lesquels pretendoient exclure à l'avenir du droit de nomination au Cardinalat, toute autre puissance qui n'étoit actuellement point en possession de cette prérogative, et sur tout celle qui viendroit à la suite à avoir le titre de Roi, parce qu'ils ont considéré que la chose arrivant ainsi, il pourroit à la fin y en avoir tel nombre qu'il ne resteroit plus des chapeaux à la disposition des Pontifes mêmes, outre que les mécontens font considerer et valoir encore une autre raison, qui est que la nomination au Cardinalat n'est pas un droit accordé aux Rois ni aux Empereurs comme Empereurs mais bien seulement aux Nations, telles que sont l'Allemagne, la France et l'Espagne, comme aussi la Pologne. Si bien que le Piemont étant une province d'Italie,

postanowieniom w tym względzie dawniejszych Papieżów, który wyłączył na przyszłość rządy od prawa wyborów według władzy, nieposiadającą obecnie [illegible] na to przywileju, a szczególnie władzy przybraną z królewskiego tytułu, rozważyli bowiem, że gdyby tym sposobem się działo, tyle zabrakłoby się żądających, iżby zabrakło kapeluszy do zasądzenia niemi samymże Papieżom; prócz tego malkontenci przywodzą i wymieniają inny jeszcze powód, którym jest, że nominacya na Kardynalstwo nie jest prawem przyznaczym ani Królom ani Cesarzom, ale jedynie narodom, takim jak Niemcy, Francuzi i Hiszpański, tak jak i Polski. Tak dalece, że Piemont będąc tylko prowincyą włoską,

Ce droit de nomination ne peut competer au Roi de Sardaigne pour les états qui ne sont point une Nation differente de l'Italienne.

Je viens de souffrir une perte considerable qui me cause bien de l'affliction, et consiste en plus de 400. ducats de nippes precieuses qui m'ont été volées au logis: une pareille disgrace qui n'a pu qu'augmenter la triste situation où je me trouve d'ailleurs pour les dettes et la nombreuse famille qui m'accablent, m'oblige d'implorer plus que jamais les bontés de V. Ex. et de la supplier comme je fais très humblement, qu'elle veuille bien considerer et se souvenir de moi dans la prochaine Diète pour que j'obtienne par sa puissante protection et intercession de V. Ex. quelque gracieux egard de Sa Mté par rapport à l'augmentation de mes appointements et un

prawo wyborow nie należy do Króla Sardyńskiego dla państw swoich które nie stanowią odrębnego narodu jak jest włoski.

Doświadczyłem niedawno znaczniej straty, która wielkiego zmartwienia jest dla mnie powodem, a składa się z przeszło 400. dukatów w rozmaitych kosztownych rzeczach, ukradzionych mi z mieszkania: podobna klęska, którą pogorszyła jeszcze smutne położenie moje, sprawione długami i liczną rodziną, przymusza mnie więcej jak kiedykolwiek udać się do łaskawości J.W. Pana, prosząc go aby pamiętał o mnie raczył na nadchodzącym sejmie, ażebym mógł za pośrednictwem wstawieniem się i opieką Jego, wyjednać od J.K. Mości powiększenie mojej płacy i zapewnienie kawałek chleba na starość".

un morceau de pain assuré que je demande pour ma vieillesse. C'est ce que j'espère de générosités de V. Ex. y mettant une entière confiance.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

staroś. Spodziewam się tego od wspaniałomyślności J. W. Pana, w którey składam całe moje zaufanie.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 87.

Rome, ce 23. Juillet, 1729.

Mgr,

J'ai reçu la lettre dont V. Ex. a bien voulu m'honorer en datte de Radome le 19. de l'autre mois, avec copie des propositions faites à Mgr le Nonce, dans les conferences tenues avec lui; V. Ex. me marquant qu'elle me les envoie pour moi seul; il me deplait Mgr qu'elles soient venues si tard, parce que Mgr le Grand Maréchal m'en ayant depuis plus de 15. jours transmis un pareil extrait sans me rien prevenir sur l'usage que j'en devois faire, j'avois cru devoir au-

Rzym, 23. Lipca, 1729. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt odebrać list od J. W. Pana, pisany z Radomia, 19. przeszłego miesiąca, obok kopii propozycyi Nuncyuszowi uczynionych, w konferencyi z nim odbytych; J. W. Pan wyraża się że dla mnie tylko takowe przysyła; nierad jestem że tak późno je odebrałem, ~~ponieważ~~ albowiem J. W. Marszałek W. przed 15. dniami przesłał mi wyciąg z takowych, nie powiedziawszy mi jaki z tego użytek mam zrobić, przeto sądziłem obowiązkiem moim zaraz je zakomunikować Kardynałowi St. Clement, a J. W. Pan

tôt les communiquer au Cardinal
St Clement et V. Ex. aura vu par
ma precedente, que de l'avis de même
Cardinal, je les avois ensuite rendu
publiques aux Ministres de Sa Sainteté
les quels aussi bien ne pouvoient man-
quer d'en être d'ailleurs informés par
le Nonce même. V. Ex. aura la bon-
té de faire attention à deux raisons
qui ont fait juger à propos au Car-
dinal que je fisse cette demarche,
la premiere pour tacher de pénétrer
ce qu'on en auroit pensé ici; sur
quoi V. Ex. a pu voir par la même
precedente, de quelle maniere elles
ont été reçues, et ce que j'ai pris
la liberté de representer la dessus aux
mêmes Ministres; et la seconde afin
d'en prendre occasion d'insister
selon les ordres que j'en avois reçus
d'ailleurs sur ce qui étoit em-
porté par les mêmes propositions,

z poprzedniego listu mego dowiedziałeś
się, że z porady tegoż Kardynała, da-
łem takowe do przeczytania Ministrom
Jego Świątobliwości, których i sam Nun-
cyusz uwiadomił już wprzód o tém.
J. W. Pan zechcesz zastanowić się nad
dwoma powodami, dla których ra-
dził mi Kardynał abym to uczynił,
najprzód według dowiedzenia się, co o
tém powiedzą, a z przeszłego listu mo-
go dowiedziałeś się J. W. Pan jak
takowe powody wzięły, i co z tego
względu ośmieliłem się oświadczyć
tymże Ministrom; powtóre, abym
miał sposobność nastawania na
to, co, według odebranych poleceń,
takowe propozycye zawierały, to
jest, aby zaopatrzony Mgra Nun-
cyusza w instrukcye i w dostatecz-
ną władzę do rozwiązania z
Ministrami J. K. Mości, prze-

savoir pour qu'on donnat à Mgr le Nonce des instructions et pouvoirs suffisants pour régler avec ces Ministres de la M^té^ les points qui sont en controverse, à l'égard de quoi j'ai aussi eu l'honneur de rendre compte à V. Ex. de ce qui m'avoit été repondu, premierement que pour les instructions il y avoit longtems qu'on en avoit accordé autant qu'il falloit à Mgr le Nonce, et que la dernière Congrégation Consistoriale avoit encore achevé de lui préscrire ce qu'il avoit à faire sur la matière de la présente conjoncture; secondement qu'au sujet des pleins pouvoirs, il n'y falloit point penser, parce que cette Cour n'accordoit jamais rien de pareil à ses Nonces, et que la chose étoit tout à fait inutile.

En execution des ordres de V. Ex. je n'ai pas manqué d'aller trouver

których w pomoc żądałem; odebrawszy na to odpowiedź, doniosłem równie J. W. Panu; to jest, że co do instrukcyi, takowe dawno już udzielono jakie dać wypadało Nuncyuszowi. a jako ostatnia Kongregacya Konsystorska ostatecznie mu przepisała, względem obecnych okoliczności; powtóre, że o upoważnieniu pełnomocnictwa ani myśleć należy, albowiem dwór tutejszy nigdy takowego Nuncyuszom swym nie udziela, tak że i to się nigdy nie zdarza.

W wykonaniu rozkazów J. W. Pana, nie zaniedbałem pójść zaraz do P. Billi, umocowanego tegoż, w interesie z Księdzem Kurytarzewiczem, aby mu go przypomnieć i przyśpieszyć wykonanie.

le Sr. Bielli son Procureur dans l'affaire qu'elle a contre le Starosta Kurytowicz pour la lui recommander et en presser la sollicitation. V. Ex. me permettra que pour abréger j'entre dans le détail de tout ce qu'il m'en a dit, et que je me réfère à une instruction plus ample que j'ai prié ledit Procureur de me donner par écrit sur l'état de cette affaire, et que V. Ex. trouvera ci jointe, s'il me l'apporte à temps pour ce soir, sinon ce sera pour la semaine prochaine.

Je n'ai jamais douté du bon cœur de Votre Ex. envers moi, et suis très persuadé que sa puissante faveur a eu la meilleure part dans la gratification des mille écus que Sa Mté s'est daignée m'accorder; je confesse tenir cette grâce insigne des bontés particulières de V. Ex. et lui en renouvelle mes plus <u>vives</u>

Pozwolisz mi J.W. Pan abym dla dokładności, a szczególniej nie mówił co mi w tym względzie powiedział, odnoszę się do dokładniejszego wyjaśnienia, o które prosiłem tegoż umocowanego, aby mi dał na piśmie o szczegółowym stanie tej sprawy, którą J.W. Pan będziesz miał tu załączoną, jeśli mi ją wczas przyniesie na dziś wieczór, a jeśli nie, to odbierzesz ją na przyszły tydzień.

Niewątpiłem nigdy o dobrem sercu J.W. Pana dla mnie, i jestem przekonany, że najwięcej tego przemożne względy przyczyniły się do gratyfikacyi tysiąca talarów, udzielonych mi przez J.K. Mość; wyznaję że ten dar ten jest skutkiem niezgruntowanej J.W. Pana łaskawości, powtarzając mu za to najżywsze <u>dzięki</u>

vives et humbles actions de grâces.
Je ne suis pas moins obligé à V. Ex.
de ce qu'Elle veut bien me promettre
de faire encore pour moi dans le
Senatus Consilium, qui doit suivre
l'issue de la prochaine Diète Générale.
Je supplie V. Ex. de considérer la pau-
vre situation où je me trouve après
tant d'années de service, chargé de
dettes et d'une nombreuse famille
de neuf enfans; mais je prie V. Ex.
de consulter bien plutôt encore son
grand coeur et sa générosité. V. Ex.
m'entend tant mes cris pour me ména-
ger de pain assuré dans ma vieil-
lesse, elle s'approche, je blanchis, et
c'est moins le désir de repos que
l'extrême besoin qui me le fait
demander.

En conformité de ma dernière
par laquelle j'eus l'honneur d'in-
former V. Ex. du resultat d'une
conférence tenue la semaine passée

najuniżeńsze podziękowania. Nie
mniej obowiązany jestem J. W. Panu
za obietnicę przyczynienia się za
mną w Senatus Consilium, który
nastąpi z końcem przyszłego Sejmu
Walnego. Upraszam J. W. Pana o
wzgląd na biedne położenie moje, po
tylu latach służby, obarczony długa-
mi i liczną rodziną bo dziewięcio-
giem dzieci; ale proszę J. W. Pana
aby raczył swego poradzić się serca
i wspaniałości swojej. Wiem J. W.
Panie o jakie mym o kawałek za-
bezpieczonego na starość chleba,
starość już nadchodzi, siwieję coraz
więcej, wszakże nie tak chęci spo-
czynku jako dla koniecznych potrzeb,
proszę o ten kawałek chleba.

Stosownie do ostatniego mego
listu, którym miałem zaszczyt do-
nieść J. W. Panu o wypadkach
odbytej w zeszłym tygodniu kon-

entre les Cardinaux St Clement et Nicolo Spinola, où le père Radanowski et moi avions assisté, aussi été présente, au sujet de quelques difficultés qu'on avoit voulu faire ici sur l'expédition et seconde nomination de la Mté à la Metropolie des Russes en faveur de Mgr Szeptycki, je dois maintenant dire, que c'est à présent une affaire finie et ajustée par les soins particuliers que s'est donnés le Cardl Spinola, lequel ayant pris la chose sur soi, a tant fait en effet par les bonnes entremises auprès des autres Cardinaux de la Congrégation de Propaganda fide, que sans en venir à d'autres discutions, ni passer par la voie d'aucune délibération en corps, on laissera courir les choses et préconiser la Metropolie dans le premier Consistoire qui se tiendra. Le père

ferencyi Kardynała St Clement z Nicolo Spinola, którzy oba z księdzem Radanowskim obecni byliśmy, a to w przedmiocie niektórych trudności czynionych tutaj względem wydania i powtórnego obioru J. K. Mości na Metropolię Ruską Mgra Szeptyckiego, z pewnością mogę powiedzieć teraz że to już rzecz ustanowiona i skończona, a to szczególnem staraniem Kardynała Spinola, który wziąwszy tę okoliczność na siebie, to sprawił, wdaniem się swojem do innych Kardynałów Kongregacyi Propagandy fide, że bez żadnych niezgód. ~~bez~~ rozważania-się przechodząc przez głosowania ogólnego zebrania, rzecz ta poszła swoim torem, z zabezpieczeniem Metropolij na pierwszej odbyć się mającej Kongregacyi. Ksiądz Radanowski,

Radanowski qui en charge de cette expédition, a reçu tout aussi bien que moi, les assurances du Cardinal, qui lui a donné ordre de se tenir prêt à cet effet. C'est ce qu'il ne manquera pas de faire, afin de pouvoir envoyer au plutôt les bulles, après que pour leur expédition on aura effectué les formalités requises et accoutumées en pareil cas, qui sont de passer par deux consistoires, l'un pour la préconisation et l'autre pour la proposition de la Métropolie en question.

Le Card. Nicolo Spinola a aussi pris sur soi le soin de faire revoquer l'execution que l'Archevêque de Potocki avait faite de l'affaire de Mgr Szeptycki, en citant celui-ci par devant le Tribunal de la Signature, et fera en sorte comme il m'a promis, que cette affaire soit renvoyée

do tej expedycyi ~~upoważniony~~ przeznaczony, odebrał wtym względzie wraz ze mną zapewnienie od Kardynała, który kazał mu przygotować się do tego. Pospieszy on bezzawodnie a jak najrychlejszem przesłaniem Bull, po odbytych formalnościach a zwyczajnych w podobnym razie, to jest po przejściu przez podwójny Konsystorz, jeden co do prekonizacyi, x czyli oznajmienia Papieskiego o kwalifikacyi na Biskupa, a drugi o przedstawienie jego na pomienioną Metropolią.

Kardynał Nicolo Spinola równie podjął się starań odwołania na zaskarżenie Arcybiskupa Potockiego przeciw Mci Szeptyckiemu, którego tamten pozwał przed Sąd Podpisów, i tyle sprawi jak mi przyrzekł, że sprawa ta odłożona zostanie do Kongregacyi Propagandy.

à la Congrégation de Propaganda, dans laquelle il se fait fort de faire rendre justice à Mgr l'Evêque de Leopol Szeptycki.

Une lettre que j'ai reçue cette semaine de Mgr le Vice-Chancelier du 29. Juin dernier, m'ayant donné avis que les pères Basiliens ensuite des conventicules qu'ils ont tenus entre eux, et peut-être bien aussi à l'instigation de l'Archevêque de Polock, avoient pris la resolution de se soustraire à la jurisdiction du Metropolitain, et le priver par là du droit qu'il a de présider à leurs assemblées; je n'ai pas manqué d'en donner part au Card. St Clement, lequel en egard à ce que cette affaire avoit connexion avec celle de l'expedition de la Metropolie, dont le Cardinal Nicolo Spinola venoit de moyenner heureusement, la

na którey niezmiernie usprawiedliwił Mgra Biskupa Lwowskiego Szeptyckiego.

Z odebranego listu w bieżącym tygodniu od J.W. Wice-Kanclerza 29. m. lipca, dowiedziałem się że Oycowie Bazylianie na odbywanych schadzkach a może i na podszczepienie Arcybiskupa Połockiego, postanowili wyrwać się z pod Jurisdykcyi Metropolity a tym samem uwolnić go od prawa przydowania na ich zgromadzeniach; niezmieszkałem zawiadomić o tym Kardynała St Clement, który ze względu że okoliczność ta miała styczność z Expedycyą na Metropolią, którą Nicolo Spinola szczęśliwie ukończył, postanowił przeto powierzyć ją tegoż Kardynała opiece; z tego to powodu obiecując wtym względzie

la Conclusion, a trouvé bon de la
confier encore aux soins du même
Cardinal; c'est pourquoi j'en ai
longuement conféré avec ce dernier,
que j'ai mis au fait de toute l'af-
faire, en lui communiquant ce que
m'en a non seulement écrit Mgr
le Vice-Chancelier, mais encore Mgr
Szeptycki même, qui par sa lettre du
22. juin, m'écrit la même chose,
et me fait observer l'extrême pré-
judice qui en reviendroit, tant aux
propres droits du Metropolitain, qu'
à la Religion dans ces Cantons-
là; et comme on me marque
aussi que les Vues de ces Évêq(ues) ten-
tent de procéder qu'à l'avenir
ils soient admis à l'élection du
Metropolitain, et qu'indubitable-
ment ils feront ici à cet effet
tous leurs efforts auprès de la Con-
grégation de Propaganda, j'ai

urzędzie uczyniłem rozumienie z tym ostat-
nim, którego objaśniłem o całej tej spra-
wie. Zakomunikowawszy mu nie-
tylko to, co pisał do mnie J. W. Wice
Kanclerz, ale nadto co i sam Mgr Szeptyc-
ki, który listem swoim z 22. lipca,
o tymże samem zawiadamia mnie,
i zwraca moją uwagę na niezmier-
ne złe wynikające z tego [?], już
to co do praw Metropolity, już to
dla wiary w tamtych okolicach;
a ponieważ donoszą mi także,
jakoby zamiarem Biskupów tych było,
sprawić aby na przyszłość do wybo-
rów na Metropolitę przypuszczali mo-
gli, na wykonanie czego, nie zaniedbają[?]
nic wszelkich usiłowań około Kon-
gregacji Propagandy, prosiłem
przeto tegoż Kardynała, aby ze-
chciał i w jednym i drugim
punkcie, w szczególności wziąć

prié le même Cardinal de vouloir bien sur ce point, aussi bien que sur l'autre prendre en singulière recommendation les intérêts du Metropolitain, et de les assister de sa faveur contre les machinations qui se pouvoient faire, tandis que de mon côté j'aurai soin aussi d'y veiller et d'agir auprès des autres Cardinaux de la même Congrégation, qui ont le departement de ces sortes d'affaires, afin de les prevenir sur les raisons qu'on a de s'opposer aux desseins de ces Religieux, que Mgr Szeptycki a eu soin de me deduire assez amplement en diverses de ses lettres. Ce n'est pas cependant que comme les Basiliens ont aussi les leurs, qu'ils pretendent produire, nous ne pouvons empecher la Congrégation de les ecouter ni d'y faire droit,

opiekę interesa Metropolitalne, dopomagać im przeciw wdzierającym się zaprowadzić intrygom, gdy tymczasem ja z mojej strony będę uważać nad niemi, i wpływać na innych Kardynałów tejże Kongregacyi, mających pod sobą wydział tego rodzaju interesów, ażeby uprzedzając ich względem powodów sprzeciwiających zamiarom tych zakonników, o których to zamiarach Mgr Szeptycki w wielokrotnych donosił mi listach. Zapewne iż niemożem zabronić Kongregacyi, ażeby nie dała ucha lub ani też wysłuchała przedstawianych jej propozycyj przez Księży Bazylianów, także bowiem jest przekonanie Kardynałów Albaniego i Nicolò Spinola, tem bardziej, że Kongregacya

et c'est le sentiment des Cardinaux Albani et Nicolo Grimaldi, d'autant plus que la Congrégation pour favoriser toujours plus les intentions de Sa M.té ayant perçu que dans la dernière élection à la Metropolie il y avait que les Evêques Russes qui intervinssent, et que les Basiliens en furent exclus pour cette fois, elle s'étoit en même tems declarée qu'elle leur reservoit la faculté de pouvoir dans la suite leur produire leurs raisons, afin de leur rendre justice au cas qu'ils eussent aussi droit d'y assister. Le tout comme il est plus amplement porté par ma lettre du 2. Avril dernier – C'est pourquoi il ne seroit que bien de me procurer les preuves autentiques et en bonne forme de ce que Mgr Szeptycki allegue en faveur du Collège des Evêques, afin qu'à tout temps on puisse s'en servir pour en éloigner les Basi-

więcej się zawsze przychylając do żądań J. K. Mości, i przypuściwszy tylko do ostatnich wyborów ~~[illegible]~~ na Metropolitę, samych Biskupów Ruskich, wyłączając z nich Bazylianów, oświadczyła im za tym razem, że zostawia im możność na dal przedstawienia sobie powodów, które za stałe przyjmie wrazie gdy będą mieli prawo do tych należyć wyborów; tak jak to obszerniej wytłumaczyłem w moim liście z 2. miesiąca Kwietnia. Dlatego to dobrze byłoby abym miał przysłane autentyczne ~~dowody~~ i całkowite dowody tego, co Mgr Szeptycki przywodzi co do Kollegium Biskupów, żeby w każdym razie użyć tego można na oddalenie ich Bazylianów, o czém wspominałem dawniéj

716.

é tions; ainsi que je l'ai encore autre fois marqué à Mgr Szeptycki même.

Mgr le Vice-Chancelier par la même lettre du 29. avril, me marque qu'il courroit un bruit que le Czar de Moscovie avoit nommé un certain Schismatique à l'Evêché de Mohylów vacant par la mort du feu prince Czetwertyński aussi Schismatique, à qui Sa Majesté pour raison d'Etat n'avoit pu refuser la nomination à l'instance du feu Czar; sur quoi Mgr le Vice-Chancelier m'ajoute que cet Evêché ayant été demembré de l'Archevêché de Polock, comme on ne sait comment ni ~~avec~~ quel fondement, on doit traitter de cette affaire avec la Cour de Moscovie, avec laquelle d'ailleurs il ne convient point de se brouiller, par ainsi il seroit nécessaire de

łaskawemu Mości Szeptyckiemu.

J. W. Wice-Kanclerz w tymże samym liście z 29. kwietnia donosi mi o rozszerzonej pogłosce, że jakoby Car Moskiewski mianował jakiegoś Schizmatyka na Biskupstwo Mohylowskie opróżnione przez śmierć Księcia Czetwertyńskiego, równie Schizmatyka, któremu J. K. Mość dla przyczyn Stanu, niemogła odmówić nominacyi na wstawienie się Cara; względem czego J. W. Wice Kanclerz dodaje, że Biskupstwo to będąc oddzielone od Arcybiskupstwa Połockiego niewiadomo dla czego i na jakiej zasadzie, każe porozumieć się w tej okoliczności z dworem Moskiewskim, z którym zwłaszcza niemożna zrywać: dla tych to powodów potrzeba naglić o powrót Mgra Arcy-

de presser le retour de Mgr l'Archevêque de Polock en Pologne, afin qu'il put donner aux Ministres de Sa Majesté une pleine information et tous les éclaircissements que lui seul peut fournir là dessus. Depuis ce que j'eus l'honneur d'écrire à V. Ex. le 7 et 14 Août de l'an passé, je n'avais plus entendu parler de la réunion de cet Evêché à l'Archevêché de Polock, dont il fut question pour lors quand le Cardinal St Clement et moi fumes priés de la part de la Congrégation de Propaganda qui s'y intéressoit, d'en écrire à Sa Mté pour qu'elle voulut donner son agrément et son approbation à la dite réunion avec l'Archevêché de Polock; j'ai ainsi fait ressouvenir au Card. St Clement tout ce qui se passa pour lors, et lui ai donné part de ce que Mgr le Vice Chancelier m'en écrit présentement; et comme

Arcybiskupa Połockiego do Polski, aby dał Ministrom J. K. Mości objaśnienia i zupełną informacyę jakie on sam tylko dać może względem tego punktu. Od téj pory, kiedy miałem zaszczyt pisać o tém J. W. Panu z 7. i 14. Sierpnia roku zeszłego, niesłyszałem o przyłączeniu tego Biskupstwa do Arcybiskupstwa Połockiego, o którém była mowa wtedy kiedy ~~Kardynał~~ wraz z Kardynałem St Clement proszeni byliśmy od Kongregacyi Propagandy, która się tém interesowała, aby pisać w téj okoliczności do J. K. Mości, celem zezwolenia i potwierdzenia na przyłączenie tegoż do Arcybiskupstwa Połockiego; przypomniałem więc Kardynałowi St Clement co zaszło pod ówczas, powiedziawszy mu to co mi w tym względzie pisze teraz J. W. Wice-Kanclerz; a ponieważ wiemy

nous savons que Mgr l'Archevêque de Potocki n'est guères d'humeur de retourner en Pologne, paraissant résolu de vouloir rester ici, et qu'il n'y a que le Pape seul ou la Congrégation qui pourroit l'y obliger, c'est à quoi nous avons pensé, et le Card^l. St. Clement m'a conseillé d'en parler au Card^l. Nicolo Spinola afin que de concert avec nous il y travaille; je l'ai fait, et l'ai amplement informé de toutes choses: il m'a promis de s'y employer, et j'espère que par l'autorité du St. Père et de la Congrégation de Propaganda, on obligera de gré ou de force Mgr l'Archevêque de retourner en Pologne. En attendant je communiquerai au dit Archevêque ce que Mgr le Vice Chancelier m'a écrit touchant les informations qu'on a besoin qu'il donne pour venir en juste connaissan-

że JMść Arcybiskup Potocki nie ma ochoty wracać do Polski, postanowiwszy pozostać tutaj, a sam tylko Papież albo Kongregacya może go zmusić do tego; z tego powodu Kardynał St. Clement radził mi, abym pomówił o tem z Kardynałem Nicolo Spinola, celem wspólnego z nim radzenia działania w tym względzie. W samej rzeczy mówiłem z nim, obeznawszy go dokładnie z tą sprawą: obiecał mi zająć się tem, i spodziewam się, że za powagą Ojca Św. i Kongregacyi Propagandy, Arcybiskup zmuszony będzie, wbrew chęci swej, do powrotu do Polski. Tymczasem zakomunikuję temuż Arcybiskupowi to o czem mi J. W. Wice-Kanclerz pisze, względem objaśnień, jakich od niego potrzebuję, aby o całej prawdzie dowiedzieć się zatem, co się tyczę wyj-

ce de ce qui regarde le susdit Evê-ché de Mohylow.

Par ma lettre du 30. Avril der-nier, j'eus l'honneur d'informer V. Ex. des démarches que j'avois faites au sujet de la sentence Royale émanée en faveur des Jésuites contre Mgr l'Archevêque de Polock, touchant les biens que le Roi Etienne de glor. mem. avoit retirés des mains des Moscovites, et dont il avoit fait donation aux Pères du consentement de la République. J'eus l'honneur d'exposer à V. Ex. que le jugement de la Rothe ayant été tenu fort secret, j'avois cependant pénétré le contenu de la décision qu'on méditoit pour en faire l'impression et la mettre au jour. J'ajoutai que m'étant apperçu par la teneur de la même décision qu'elle ne donnoit pas seulement atteinte au droit de patronage de Sa Mté sur ces biens, mais

rzeczonego Biskupstwa Mohylowskiego.

Listem moim z 30. Kwietnia, miałem zaszczyt zawiadomić J.W. Pana, o moich działaniach w przedmiocie królewskiego wyroku w sprawie Jezuitów z Arcybiskupem Połockim, względem majątków, które s.p. Król Stefan od Moskwy odebrał, a których uczynił donacyą tymże księżom Jezuitom, z zatwierdzeniem Rzeczypospolitey. Miałem zaszczyt przedstawić J.W. Panu, że sąd Roty jakkolwiek w sekrecie odbyty, nie potrafił ukryć przedemną treści postanowienia, nim jeszcze [illegible] miał być wydrukowany i ogłoszony publicznie. Dodałem, że przekonawszy się z treści tegoż postanowienia, że nietylko jest z ujmą prawa opieki J.K. Mości nad temi majątkami, ale nadto, że dotyka tymczasem jeszcze wszyst-

mais qu'elle intéressoit encore toutes les autres puissances par rapport à ceux qu'elles acquièrent de bonne guerre, j'en avoit porté mes rémon-~~trances~~ ~~remontr~~ en premier lieu au Cardinal St. Clement, et ensuite mes plaintes au père Liebert, en lui faisant ob-server les facheuses consequences qui pourroient naître de cette déci-sion, si on la rendoit publique, et les soulevements qu'elle susciteroit contre les pères mêmes de la Société, qu'on en regardroit comme auteurs; sur quoi le Card.l St Clement se chargea d'en parler aux Prelats de la Rothe, et en particulier au Referendaire de la cause, afin de tacher de faire sup-primer tout-à-fait cette décision, ou tout au moins la reformer et corriger en ce qui choquerait les droits de la Majesté. L'affaire ayant depuis ce tems là, Mgr le

kich państwa, pod względem tego co z prawa wojny nabyty, przedstawi-tem to naprzód Kardynałowi St Cle-mentowi a potem zaniosłem me za-skarzenie do ~~przed~~ Księdza Liberta, wyłuszczając mu opłakane skutki jakie wyniknąć mogą z tego posta-nowienia jeśli go ogłoszą, tudzież oburzenie jakie ono wywoła na przeciwko Jezuitom i przeciwnie ich nawet zgromadzeniu, które posądzą o ~~tw~~ sprawcę tegoż. Kardynał St Clement podjął się pomówić o tem z Prałatami Roty, a w szczególności z Referendarzem wnoszącym tę sprawę, aby zupełnie umorzyć można to postanowienie, albo przynajmniej przerobić i popra-wić w tem, co co dotyka praw J. K. Mości. Odtąd poprawiona została, a Kardynał St Clement wręczył mi kopię tegoż

Le Cardinal St Clement vient de me remettre une copie de la même decision qui a enfin paru et dont je n'envoie qu'une copie à la Cour, d'autant qu'elle est trop volumineuse et que je ne suis pas en état de faire la dépense de porter qu'elle contenoit. Les Jesuites ne m'en avoient cependant dit aucun mot, et s'étoient contentés de témoigner aux Auditeurs de la Rothe qu'ils étoient très contens et satisfaits de cette decision, et le Card.l St Clement trouve aussi qu'ils ont lieu de l'être effectivement, et que Sa Majesté en sera contente aussi.

La nouvelle s'est ici repandue d'un grand tremblement de terre qui s'est fait sentir à Velletri et a mis cette épouvante parmi les habitants de cette Ville qui est aussi voisine d'ici, qu'ils se sauverent tous à la campagne.

On parle d'une sorte instance

tegoż postanowienia, które nareszcie ogłoszono, a którego jedną tylko przesyłam kopiję Dworowi, bo niezmiernie obszerna a niejestem w stanie ponosić kosztów poczty, na które bo narażony byłbym. Z tem wszystkiem Jezuici nie mi o tem niewspomnieli, oświadczywszy tylko Kardynałom Roty swoje [zupełne] zadowolenie z tego powodu tegoż postanowienia, a Kardynał St Clement znajduje że słusznie cieszą się z niego, a że J. K. Mość zadowoloną zostanie.

Rozeszła się tu pogłoska o wielkim trzęsieniu ziemi, dającem się uczuć w Velletri, a napełniającem strachem mieszkańców tegoż miasta, będącego ~~blizkiego~~ sąsiedniego z tutejszym: wszyscy jej mieszkańce uciekli w pole.

Mówią o rodzaju prośby zanieśionej do Papieża przez Pretendenta za Mgrem Salviati, dla którego

faite au Pape par le Pretendant en faveur de Mgr Salviati pour qu'il soit Cardinal dans une des premières promotions.

Le Cardinal Corradini ayant eu vent d'un ordre pretendu signé du Pape, par lequel on avoit accordé dix mille écus au Card.l Coscia pour les frais de son voyage de Benevent, il a tant fait que d'obliger le maitre des comptes de la Chambre Apostolique à le lui reproduire, quoique celui ci l'eût refusé jusqu'à deux fois, et que le Cardinal Camerlingue l'en eût encore inutilement prié; lequel ordre ayant été présenté au Pape par ce même Card.l Corradini, Sa Sainteté a nié de l'avoir souscrit et a obligé le Card.l Coscia à rendre les dix mille écus susdits à la chambre.

On pretend le S.t Père toujours

prosi o Kardynalstwo za najpierwsza promocyą.

Kardynał Corradini dowiedziawszy się o mniemanym rozkazie, przez Papieża podpisanym, wydania dziesięciu tysięcy talarów Kardynałowi Coscia na koszta jego podróży do Benewentu, tyle dokazał, że uprosił ~~nastawał~~ ~~upomnienie~~ ~~na~~ ~~Kasiera~~ Rachmistrza Izby Apostolskiej ~~aby~~ że mu go pokazał; ~~ale~~ że ~~także~~ dwukrotnie mu tego odmówił, równie jak Kardynałowi Kamerlingowi; ~~rozkaz~~ teraz Kardynał Corradini okazał rozkaz ten Papieżowi, ale Jego Świątobliwość zaprzeczyła jakoby go podpisać miała, przynagliwszy Kardynała Coscia do zwrócenia tychże dziesięciu tysięcy talarów do Kassy.

Mówią że Ojciec Ś.ty ciągle trwa w upodobaniu brania

résolu de prendre les bains cette année et qu'à cette occasion son Medecin le sieur Nucarini a été disgracié pour avoir été en cela de sentiment contraire au sieur Gianelli autre medecin du St Père.

La Princesse Epouse du Pretendant étant entrée dans sa 27e Année, a reçue la dessus les Complimens de plusieurs Cardinaux.

Il s'est repandu depuis quelque tems diverses satires contre le Gouvernement.

Mr Xavier Santa Maria est parti par les postes pour aller porter la berette au nouveau Cardinal Ferreri.

On parle d'une femme de cette ville qui depuis 15. ans ne fait que dormir, le sommeil lui durant quelquefois 8. et 10. jours de suite, sans que rien soit capable l'eveiller; elle se reveille pour quelques heures, demande à boire et à manger, et puis se rendort.

kąpieli w tym roku, i że z tego względu Lekarz jego Imść Pan Nucarini wpadł w niełaskę, a to że przeciwnego był zdania, co Imść Pan Gianelli, drugi doktor Ojca Sw.

Księżna Małżonka Pretendenta wchodzi w 27. lat swego wieku, przyjęła powinszowania od wielu Kardynałów.

Rozeszło się w tych czasach wiele satyr przeciwko Rządowi.

Imść Pan Santa Maria udał się pocztą celem zawiezienia beretu nowemu Kardynałowi Ferreri.

Mówią o jednej kobiecie w tej Stolicy, która od 15. lat śpi ciągle, naraz śpi przez 8. i 10. dni nieprzestannie, nie mogąc nawet być przebudzoną; budzi się na kilka godzin, prosi o napój i jedzenie, a potem znów zasypia.

Mówią także o jednej Zakonnicy, która od czasu do czasu

724.

On dit qu'il est aussi une Reli-gieuse qui perd de tems en tems l'u-sage de la parole, et qui a la dessus des alternatives fort extraordinaires.

Mais la merveille surprenante est celle de la force d'une autre fem-me, qui dans les mouvemens con-vulsifs qui lui prennent, arrache et rompe des grillages ou barreaux de fenêtres, que quatre paires de boeufs ne pourroient detacher. Celle ci est la femme de Garderobe de la Prin-cesse Albani a Soriano et sa su-jette.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

utraca władzę mowy, i która w tym względzie miewa przypadłości niezwy-kłe.

Ale zadziwiającym cudem jest siła innej znowu kobiety, która w na-padzie konwulsyjnym, jak świadczą, tamie, wyrywa żelazne kraty w oknach, których cztery pary wo-łów odjąć by nie mogły. Kobieta ta jest służącą u Księżny Albani a Soriano i poddanką jéj.

Mam zaszczyt być

etc. etc.

Puget.

List 88.

Rome, ce 30. Juillet, 1729.

Mgr,

Il ne m'est rien venu de par-ticulier cet ordinaire pour le service de Sa Majesté. Mr le Comte de La-gnasc par sa lettre de 6. de ce mois continue seulement d'insister sur

Rzym, 30. Lipca, 1729. r.

J. W. Panie,

Żadnego szczególnego niedoświadczenia z ostatnią pocztą na usługi J. K. Mości. Hrabia de Lagnasco tylko listem swoim z 6. b. m. wspomina ciągle o potrzebie na instrukcyę

sur la nécessité des instructions à Mgr le Nonce qui ne les a point encore reçues, me marquant que si l'on retardoit à les accorder, il étoit à craindre que cette Cour n'eût à se reprocher d'avoir été la cause que les affaires se reduiront dans un état sans ressource, lorsque Sa Majesté ne sera plus comme elle est à présent en pouvoir de les traitter à l'amiable et que les bonnes dispositions de Sa M^té^ qui en a donné des preuves si eclatantes, ne peuvent être inconnues au Ministère Apostolique. Toutes mes lettres à V. Ex. particulierement depuis l'octave du Corpus Domini, que le Cardinal St Clement fut de retour en ville, n'ont roulé que sur les mouvemens que je me suis donnés, et les demarches que j'ai faites sur sa direction auprès des Ministres de Sa Sainteté, pour leur faire là dessus des très serieuses remontrances à même tems que les plus ~~vives~~ in-

sta

instrukcyę Mści Nuncyuszowi, ktore nieodebrał dotąd, przydając że jeżeli opóźnią się z przysłaniem onych, obawiać się należy aby dwór tutejszy niemiał sobie do wyrzucenia że był powodem ~~[illegible]~~ ostatecznego upadku interesów, gdyby J. K. Mość niebyła już jak jest dzisiaj, w możności przyjacielskiego traktowania onych i gdyby dobre usposobienia J. K. Mości jakich wyraźne dawała dowody, zapomniane przez Ministerium Apostolskie zostały. Wszystkie moje listy do J. W. Pana, naygłównie od oktawy Bożego Ciała, kiedy odkąd Kardynał St Clement był tu spowrotem, ~~[illegible]~~ bywały tylko o staraniu jakie dokładałem i o czynnościach jakie przedsięwziąłem aby Ministrom Jego Świątobliwości wyraźnie to ~~[illegible]~~ przedstawić i najsilniej ich o to upomnieć. Na dowód, pozwól J. W.

stances. J'ai l'honneur de rappeller en preuve à V. Ex. ma lettre du 18. juin, celle du 25. et celle du 2. juillet, toutes les suivantes du même mois tout tant, n'étant que des répétitions sur cette matière. V. Ex. aura vu les réponses qu'on m'a continuellement données sur l'article des instructions, car à l'égard de l'instance pour un pleinpouvoir, celle ci a été trop absolument rejetée pour devoir plus y penser. S'il en faut croire ce que m'ont assuré plusieurs Cardinaux, aussi bien que Mgr Rivera, la dernière Congrégation Consistoriale tenue le 21. Juin dernier, sur les affaires de Pologne, doit avoir satisfait à ce que Sa Mté souhaitoit pour les instructions en question à son Nonce. On m'a supposé qu'il lui avoit été de nouveau prescrit ce qu'il avoit à faire dans la présente conjoncture, et qu'on

Pan abym mu przytoczył listy moje z 18. czerwca, z 25. i z drugiego lipca, a wszystkie następne ~~tego~~ tegoż miesiąca były powtórzeniem tegoż samego. Widział też J. W. Pan co mi ciągle odpowiadano co do instrukcyi, bo co się tycze prośby o pełnomocnictwo, takowa aż nadto stanowczo odrzucona została aby można więcej myśleć o tem. Jeżeli wolno wierzyć dawanym mi przez wielu Kardynałów zapewnieniom, równie jak Mgra Riwiery, ostatnia Kongregacya Konsystorska, 21. czerwca odbyta, względem spraw Polskich, zapewne życzenie J. K. Mości zadowoliła co do wyż wzmiankowanych instrukcyi Nuncyuszowi danych. Powiedziano mi że znów mu przepisano jak ma postępować w obecnych okolicznościach. i że mu nawet przestano polecenia przez Sekretaryat Stanu, chodziło ro-

lui en avoit même dépêché les ordres
par Secrétaire d'Etat, quoique j'eusse
vû et qu'on m'avoit même promis
pour lors, que cela se seroit fait par
estafette. Or, comme dans toutes les
instances que j'ai eu occasion de re-
nouveller depuis à cet effet, on s'en
est toujours tenu à ce qui m'avoit
été dit et assuré pour lors, j'ai ju-
gé devoir faire cette fois trève à mes
sollicitations sur ce point, pour ne
pas paroître trop importun et peut
être même entêté aux Ministres
de Sa St., d'autant plus que j'ai
eu tout lieu de présumer qu'ils
ne me diroient rien de plus de
différent de ce qu'ils m'ont tant de
fois repondu, outre que je me trouve
encore hors d'état d'agir à raison
d'une inflammation de gorge qui
m'étant survenue sur la fin de la
quatre semaine, m'a tenu alité
plus de la moitié de celle-ci; ainsi

kuriatem i jak mię w ówczas
zapewniano, że takowe wysłane do nie-
go zostaną estafetą. Owoż, ponie-
waż na wszystkie prośby moje, jakie
miałem sposobności powtórzenia im
odtąd w tym celu, ciągle trzymano się
tego, co mi powiedziano i za co mię
zapewniano pod ówczas, postanowi-
łem tym razem zamilknąć co do
próśb moich w tym względzie, aby nie
być okazać się natrętnym a może
i upartym wobec Ministrów Je-
go Świątobliwości, tym bardziej, że
byłem prawie pewny że nie mi
nie powiedzą innego, jak to co już
od nich słyszałem w tej okoliczności;
prócz tego, niebyłem w stanie coś koł-
wiek działać z powodu zapalenia
gardła, na które zapadłem w końcu
przeszłego tygodnia, a co mnie trzy-
mało obłożnie więcej połowy te-
raźniejszego; owoż, odebrawszy

je n'ai pu tôtot la lettre reçue de M.r le Comte Lagnasc, que l'envoyer par mon fils au Cardinal St Clement afin que sur son contenu il avisât à ce qui conviendroit, au cas qu'il en estimé quelques nouveaux pas encore nécessaires.

J'eus il y a 8. jours l'honneur d'informer V. Ex. de ce que Mgr le Vice Chancelier m'avoit écrit, touchant le bruit qui couroit d'une nouvelle nomination de Czar de Moscovie à l'Evêché de Mohylow en faveur d'un Schismatique et qu'à cette occasion il m'avoit été marqué qu'on auroit bon besoin que Mgr l'Archevêque de Polock hatat son retour en Pologne, afin qu'il pu mettre le Ministère de la République au fait de ce qui regarde la situation présente de cet Evêché, le quel ayant été autre fois demembré de l'Archevêché de Polock, la Congrégation de Propaganda avoit ensuite pretendu l'y réunir, et qu'il

list od Hrabiego Lagnasc, zaraz posłałem go przez mego syna Kardynałowi St. Clement, aby osądził, czy z tego co zawierał, mamy coś nowego do działania.

Miałem zaszczyt dni temu 8. donieść J. W. Panu o tem, co J. W. Wicekanclerz pisał do mnie, względem krążącej wieści o nowej nominacyi Cara Moskiewskiego jakiemuś Syzmatykowi na Biskupstwo Mohylowskie, i że z tego powodu napomkniono mi, że dobrze byłoby, aby Arcybiskup Połocki przyśpieszył swój powrót do Polski, celem zawiadomienia Ministerium Rzeczypospolitej o całej prawdzie, względem obecnego stanu tegoż Biskupstwa, które będąc dawniej oderwane od Arcybiskupstwa Połockiego, miało być przez Kongregacyą Propagandy na powrót do tegoż przyłączone

qu'il n'y avoit que Mgr l'Arche-
veque de Polotsk comme present ici,
qui fut bien informé de toute cette af-
faire; mais on ne savoit comment
ni avec quel fondement traitter avec
la Cour de Czar. Je rendis compte à
V. Ex. de ce qui avoit été concerté entre
le Cardinal St Clement et le Cardinal
Nicolo Spinola, pour voir d'obliger
de gré ou de force le dit Archevêque à
s'en retourner, et j'ajoutai que même
seroit encore allé le trouver pour lui
communiquer ce que Mgr le Vice Chan-
celier m'avoit écrit touchant les in-
formations qu'on avoit besoin qu'il
donnat aux Ministres de Sa Mté.
C'est à quoi je n'ai pas manqué
de penser aussi malgré la facheuse
indisposition ici de moi, laquelle ne
m'ayant pas permis de sortir du
logis toute cette semaine, j'ai eu
soin d'envoyer vers le dit Archeve-
que avec l'extrait de la lettre de
Mgr le Vice-Chancelier et mes
instructions sur ce qu'on avoit

przytomnie, i że Arcybiskupa Połockiego,
jako obecnego tutaj, jest tylko w stanie
oświecić w tej okoliczności, w której nie
wiedziano jak i na jakiej zasadzie u-
kładać się z dworem Cara. Sprawo-
zdałem J. W. Panu, co ułożonem by-
ło pomiędzy Kardynałami St Clement
i Nicolo Spinola, aby z niewoli
dobrowolnie czy przemocą pomienio-
nego Arcybiskupa do powrotu, przy-
dając że jeszcze byłem u niego w celu
zakommunikowania mu, co J. W.
Wice-Kanclerz pisał do mnie, wzglę-
dem informacyj, jakich potrzebowa-
li od niego Ministrowie J. K. Mości.
O czem nie zapomniałem, mimo przy-
kréj choroby mojéj, dla któréj nie mogąc
przez cały ten tydzień wychodzić z mie-
szkania, wysłałem do tegoż Arcybi-
skupa z wyjątkiem listu J. W. Wice-
Kanclerza, i poleceniem co mają mu
w tym względzie odemnie powiedzieć;
owoż zatrzymam J. W. Pana od-

à lui dire de ma part, et Voici Mgr
la reponse qui m'a été rapportée,
savoir que dès le tems de la mort de
Mgr le Prince Czetwertynski, lui Arche-
vêque en ayant eu ici la nouvelle, il
alla en donner part à la Congrégation
de la Propaganda et y fait instance pour
la réunion du dit Evêché de Mohy-
low à son Archevêché, que là dessus la
Congrégation en écrivit au Nonce,
à Mgr le Primat, à Mgr le Grand
Chancelier, Mgr le Grand Maréchal,
et autres, et que même elle en fit
adresser un Bref exprès à Sa Mté
pour la porter à favoriser cette ré-
union, et y prêter la main: que ce
Bref et ces lettres contenoient tout ce
qui pouvoit regarder cette affaire et
en donnaient une ample information;
que pour lui Archevêque, il ne pouvoit
en donner d'autres meilleures lumières
et qu'il s'y raportait; qu'au sur-
plus on avoit les Archives de la Me-
tropole même et celle de l'Archev-
Basilien, où l'on ne manqueroit

powiedź jego, a ta jest że: od śmier-
ci Xięcia Czetwertyńskiego, on Ar-
cybiskup, skoro dowiedział się o niej,
uwiadomił o tem Kongregacyą Pro-
pagandy, z prośbą o przyłączenie te-
goż Biskupstwa Mohylowskiego
do swego Arcybiskupstwa, że Kon-
gregacya pisała o tem do Nuncyu-
sza, do Xięcia Prymasa, do J.W. Kan-
clerza W., i J.W. Marszałka W.
i do innych jeszcze, a nawet że przy-
słała w tym względzie umyślne Bre-
ve do J.K. Mości, prosząc ją o przy-
czynienie się do tego przyłączenia i
dania mu pomocy: że to breve i
te listy zawierały to wszystko co się
tylko tyczyło tej sprawy i oświecały
mię zupełnie; że on, Arcybiskup,
o ile może, objaśnił ~~oświecał~~ w tym względzie
całkowicie, i odnosi się więc ~~odwoływał się~~ do tego;
nadto, że są Archiwa Metropolitalne
i Bazyliańskie, gdzie nie za-
wodnie znaleźć można papiery

pas de trouver encore toutes les pièces et documens dont on pourroit avoir besoin; et qu'en fait fin au regard de son retour en Pologne, auquel on prétendoit l'obliger, cela n'étoit ni juste ni possible, d'un côté pour ne point être mêlé dans les différens qui pourroient naître à ce sujet, ni mis en butte à la haine et aux inimitiés du schismatique nommé par le Czar, et de l'autre parceque, présumant que cette affaire pourra se régler et être ajustée dans la prochaine Diète, il étoit impossible qu'il s'y rendit avant à temps et que elle ne seroit finie avant qu'il fut arrivé en Pologne; qu'ainsi il étoit inutile qu'il se mit en voyage. Voila ce que Mgr l'Archevêque de Polock m'a fait répondre.

Le Pape contre l'avis des Medecins commença jeudi dernier à prendre les bains, dont on dit qu'il se trouve fort bien. Lundi matin sa Sainteté alla jeter la première pierre dans

i dokumenta jakich by potrzebowano; że nakoniec co się tyczé powrotu jego do Polski, do którego znaglić go usiłują, nie jest to ni słuszne ni możliwe, raz, aby nie był wmieszany do nieporozumień, jakie z tego wszędzie wyniknąć by mogły. ani niemniej prześladowaniom niechęci i nieprzyjaźni obranego przez Cara Szyzmatyka, a drugi raz, spodziewając że ten interes może się ułożyć i załatwić na przyszłym Sejmie, niepodobna byłoby, aby wrócić na czas, i że sprawa cała zakończoną zostanie nim z powrotem być może w Polsce; a więc daremno zabierałby się do drogi. Otóż ~~jest~~ co Arcybiskup Połocki odpowiedzieć polecił.

Papież pomimo rady lekarskiej, zaczął przeszłej środy brać kąpiele, które mu bardzo służą. W poniedziałek rano Jego Świątobliwość położył pierwszy kamień na

les fondemens de l'Eglise des Mate-
lassiers; et de retour au Vatican ren-
dit visite au Card^l^. Coccia qui étoit au
lit, puis donna dans la Chapelle le
sacrement de Confirmation à un é-
tranger de Mont Liban et après
midi bénit les Cloches d'une Eglise.

Le dimanche d'auparavant le
St Père consacra le grand autel de
la nouvelle Eglise des petites maisons,
qui ont été transferées à la Longara
et en suite y celebra la messe.

Le Prince de Caserte a fait de-
mander au Pape deux cent mille écus
pour ajuster les affaires de sa Maison,
offrant à cet effet son fief de Fo-
gliano en gage: ce qu'on dit lui a-
voit été accordé.

La voix publique est présentement
que la promotion de Mgr Ferreri au
Cardinalat est venue par nomina-
tion du Roi de Sardaigne, quoique
le sacré College le contredit absolu-
ment, on ajoute qu'il est destiné
par

założenie kościoła
a w powrocie do Watykanu od-
wiedził Kardynała Coccia chorego
obłożnie, potem udzielił w Kaplicy
sakrament bierzmowania jedne-
mu cudzoziemcowi z Mont Li-
banu, a popołudniu poświęcił
dzwony w jednym Kościele.

W niedzielę wprzód Ojciec S^ty^
poświęcił wielki ołtarz w nowym
Kościele Obłąkanych, których przeniesie-
ni zostali na Longara, a potem
odprawił tam mszę S^tą^.

Książę Caserte prosił Papieża
o dwakroć stotysięcy talarów na
załatwienie interesów swego do-
mu, dając w zakład ziemię swo-
ją Fogliano, co jak powiadają, przy-
jęte zostało.

Ogólnie utrzymują że promocya
Mgra Ferreri na Kardynała po-
chodziła od nominacyi Króla
Sardyńskiego chociaż Ste Kollegium
nie potwierdziło jej zupełnie; dodają
że jest on przeznaczony od J. K. Mości

par Sa Majesté pour la première Ambassade qu'elle enverra au St Père, et qu'à cet effet elle lui destine la riche Abbaye de Staffarde.

Les Cardinaux Imperiali, Corradini, St Clement et Olivieri n'ont pas voulu envoyer complimenter le Marquis del Grosso sur cette promotion.

Le bruit court que le Cardinal Marini veut renoncer à la legation de Romagne et même abdiquer le chapeau, pour se marier au cas que la succession manque dans sa famille, d'autant plus qu'il a gagné un gros procès qui lui fait recouvrer quantité de fiefs au Royaume de Naples, avec le titre de Prince qui lui en reviendra.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Mości na pierwszą Ambasadę, którą wyśle do Ojca Św.; że nadto celem przeznaczył mu bogate Opactwo Staffarde.

Kardynałowie Imperiali, Corradini, St Clement i Olivieri nie chcieli posłać z powinszowaniem Margrabiemu del Grosso z powodu tej promocyi.

Wieść przyłoczka jakoby Kardynał Marini odstąpić legacyi Romanskiej a nawet zwrócić ma kardynalski kapelusz dla ożenienia się na przypadek gdyby zabrakło następców w jego rodzinie; tem więcéj, że wielki wygrał proces, przynoszący mu wiele lenności w Królestwie Neapolitańskiem, z tytułem księcia nań spadłym.

Mam zaszczyt i td. itd.

Puget.

List 89.

Rome, ce 6. Août. 1729.

Rzym. 6. Sierpnia 1729. r.

Mgr,

J. W. Panie,

Les ordres que j'ai reçus et

Polecenia odebrane zostatniej poczty

ordinaire par une lettre de Mgr le
Comte Lagnasco du 18. de l'autre mois,
ne contiennent rien de particulier
pour le service de Sa Majesté, et ne
sont qu'une répétition de ce qu'on
a si souvent inculqué sur les in-
structions à Mgr le Nonce. Mgr
le Comte appuye toujours sur la né-
cessité absolue de ces instructions, et
qu'il faut qu'elles soient plus am-
ples, que celles qu'avoit peu faites Mgr
Santini, si l'on veut qu'elles pro-
duisent un meilleur effet: il faut
observer combien encore elles pres-
sent, puisque le tems est si court, et
que la grande Diète va se tenir; il
en vient ensuite à témoigner sa sur-
prise et sa douleur sur ce qu'après
en avoir fait faire tant d'instances
à cette cour, les Ministres du St Siège
paroissent si peu s'entremouvoir
et ne les ont point encore ac-

listem od Hrabiego Lagnasco z 18.
przeszłego miesiąca, nieobejmującą nic szcze-
gólnego co do interesów J.K. Mości, i są
tylko powtórzeniem tego, co tylokrotnie
wspominano o instrukcyach Nuncyu-
szowi. Hrabia napomina ciągle o
potrzebie koniecznej tych instrukcyi,
i aby były obszerniejsze niż dane nie-
boszczykowi Mgrowi Santiniemu, je-
żeli chce aby lepszy sprawiły sku-
tek: potrzeba mieć na uwadze jasne
jak są naglące, gdy już czas tak krót-
ki, a sejm walny się zbliża; Na-
stępnie okazuje podziwienie i żal
że na tylokrotne prośby zaniesione w
tym względzie do dworu tutejszego
Ministrowie jeszcze Stolicy A-
postolskiej zdają się być nieporusze-
ni i dotąd żądanych instrukcyi nie
postali wydać. Nakoniec Hrabia
o niedobrych i nie do zaradze-
nia skutkach, które przewiduje że

cordes : enfin Mgr le Comte conclut par les suites mauvaises et sans remède qu'il prévoit qui pourront résulter de ce défaut de zèle ne provenant que d'ici, et nullement des bonnes dispositions de Sa Majesté et de son Ministère, cette lenteur devra seule se l'imputer.

En conformité de ce que dessus j'ai été incontinent trouver le Card. St Clement à qui j'ai communiqué à mon ordinaire tout le contenu de cette lettre, et comme la semaine passée, à raison que je me trouvai indisposé, je lui en avais fait porter par mon fils une autre de Mgr le Comte à peu près de même teneur; il m'a dit que dès lors il a vu quelques uns des Ministres de Sa Sainteté et quelques Cardinaux de la Congrégation, députés pour les affaires de Pologne, et qu'il leur avait sérieusement parlé sur cet article, mais que tous généralement lui avaient témoigné leur surprise

wynikłych mogą, stąd więc wynikły zła, a nie z braku dobrych chęci J. K. Mci i Jej Ministerium, dwór tutejszy sam sobie przypisać je powinien będzie musiał.

Stosując się do tego co powiedziałem wyżej, zaraz udałem się do Kardynała St Clement, którem jak zwykle zakomunikowałem treść tego listu, a ponieważ w przeszłym tygodniu z przyczyny słabości mojej, posłałem mu przez mego syna inny list także od Hrabiego, to samo mniej więcej opiewający, odpowiedział mi że potem widział się z ministrami Jego Świątobliwości i z kilku Kardynałami z Kongregacji wydelegowanemi do spraw Polskich, i że mówił z niemi serio w tym przedmiocie, a że wszyscy ogólnie zadziwieni zostali wznowieniem jeszcze tej samej rzeczy, zeznając

qu'on renouvellât encore cette instance, et qu'ils l'avoient assuré qu'il ne devoit plus rien manquer à Mgr le Nonce, qu'il étoit suffisamment instruit de toutes choses, et muni des pouvoirs autant qu'il en falloit pour traiter avec les Ministres de la République et combiner ensemble les matières qui faisoient le sujet des différens entre les deux cours, que la dernière Congrégation sur les affaires de Pologne n'avoit été tenue exprès qu'à cette effet et qu'ils espéroient qu'en conséquence des ordres qui y furent donnés à Mgr le Nonce, pourvu que la Nation voulut agir de bonne foi, on verroit dans peu heureusement terminé le traité de la Négociation.

Conformement à ma lettre du 23. Juillet dernier, j'ai présentement l'honneur de donner part à V. Ex. qu'ayant eu Mercredi dernier Consistoire

że już nie uchybiające Nuncyuszowi, bo dostatecznie jest już we wszelkiej nauczony objaśniony, i opatrzony wła- potrzebną władzą, jak się należy do traktowania z Ministrami Rzeczypospolitej, i do wspólnego rozpatrzenia przedmiotu będącego powodem nieporozumienia pomiędzy obu temi dworami, że ostatnia Kongregacya do spraw polskich, umyślnie i jedynie zasiadała w tym celu, i że spodziewają się że, w skutku poleceń jakie Nuncyusz odebrał, byleby tylko Naród działał w dobrej wierze, w krótce czasie, szczęśliwie zakończoną negocyacyą.

Stosownie do mego listu z 23. Lipca t. r. mam obecnie zaszczyt donieść J. W. Panu że na odbytym w przeszłą środę Konsystorzu, tyleśmy dokazali, że uda-

To się

consistoire, nous avons tant fait, qu'il nous est réussi d'y mettre fin à l'affaire de la Métropolie des Russes en faveur de Mgr Szeptycki; il ne sera plus question d'un second consistoire puisque sans passer par la voie du preconium accoutumé, Sa Sté sur nos instances a bien voulu se laisser induire à en faire tout d'un coup la proposition, en suite de quoi le Sr Radanowski n'a point perdu le temps pour passer à l'expedition des Bulles, et j'ai lieu de croire que dès ce soir même, elles pourront être envoyées à Mgr Szeptycki.

Par ma lettre du 25. Juin dernier j'eus l'honneur d'informer V. Ex. des mouvemens que se donnoient ici les nationaux à l'occasion des deux dignités qu'on voioit après qui vaquoient par la mort de Mgr le Suffragant de Posnanie, l'une qui étoit l'Archidiaconat de cette Eglise même et l'autre qui étoit le Chancellariat

udało się nam zakończyć interes Metropolii Ruskiej dla Mgra Szeptyckiego; niebędzie już potrzebnym drugi Konsystorz, gdyż niewychodząc na całe życie per simplex preconium, Jego Świątobliwość na prośby nasze, od razu przystąpiła do ~~propozy~~ przedstawienia, w skutku czego, Ksiądz Radanowski nie stracił czasu ~~dla~~ na pospieszenie do wyekspediowania bul, tak dalece, iż spodziewam się, że dziś jeszcze wieczorem za wyprawione będą do Mgra Szeptyckiego.

Listem moim z 25. przeszłego Czerwca miałem zaszczyt zawiadomić J.W. Pana o wielkim ruchu współrodaków znajdujących się tutaj, z powodu dwóch godności opróżnionych przez śmierć Suffragana Poznańskiego, o czem się dowiedziano; jedno miejsce na Archidiakona tejże całego kościoła, a drugie w Kan-

de la Cathédrale de Gnesne. V. Ex. aura vu les démarches que je fis pour lors auprès du Cardinal Dataire pour le prévenir sur le droit de l'élection qui compétoit aux Chapitres des Cathédrales de Pologne, en vertu de leurs privilèges, ensuite d'un Concordat avec le St. Siège, et la réponse que me fit le Cardinal, savoir qu'à cette fois, on n'étoit pas dans le mois de l'ordinaire, et nullement dans ceux du Pape, outre que ces deux bénéfices étoient particulièrement encore affectés au St. Siège, comme vaquant par mort d'un Evêque. C'est aussi sur ce fondement bon ou mauvais, que la Daterie vient d'en disposer et que le Pape a conféré l'Archidiaconat à Mr l'abbé Biancourt de Varsovie, qui est ici depuis 4 ans et le Chancellariat non point à Mr le Chanoine Łopacki pour qui je m'étois intéressé, mais bien à Mr André Myszkowski prêtre

celaryacii Katedry Gnieźnieńskiej. Przypominam sobie J.W. Pan zabiegi moje czynione wówczas około Kardynała Datariusza celem uprzedzenia go względem prawa wyborów należących do Kapituł Katedralnych w Polsce, na mocy ich przywilejów, później Konkordatu ze Stolicą Apostolską, i odpowiedź tegoż Kardynała, to jest, że tym razem nie było to miesięcy zwyczajnych ale żadnych do Papieża, prócz tego, że te dwa beneficya szczególnie tyczyły się Stolicy Apostolskiej jako opróżnione śmiercią Biskupa. Na tej to zasadzie, dobrej czy złej, Dataria rozporządziła niemi a Papież konferował księdzu Opatowi Biancour z Warszawy Archidyakonią, zamieszkałemu tu od lat czterech, a Kancelaryat nie Kanonikowi Łopackiemu, dla którego oto starałem się, ale

qualifié de la Ville de Gnesne qui est actuellement en Pologne, et qui a obtenu ce Bénéfice à la recomendation de la première epouse du Pretendent, la quelle s'est particulièrement employé en sa faveur. A l'egard du dit sieur Bianconi j'avois eu l'honneur de marquer à V. Ex. que comme j'avois tiré de lui la parole, qu'en cas qu'il vient à être ici pourvu de l'Archidiaconat, il ne se serviroit point de sa provision Apostolique contre l'election que le Chapitre de Posnanie auroit pu faire à cette dignité, et qu'il ne lui intenteroit point procès pour être admis en possession, pourvu seulement que par de là, on voulut lui donner un équivalent, tel que seroit par exemple l'Archidiaconat de Rostow, dont il présumoit la vaquance future, parce qu'il comptoit que selon toute apparence, celui qui le possède actuellement seroit dû élu à l'Archidiaconat de Posnanie; c'est

Księdzu Andrzejowi Myszkowskiemu, kwalifikowanemu z miasta Gniezna, obecnie w Polsce będącemu, a który otrzymał tę beneficyę na wstawienie się Księżny Małżonki Pretendenta, szczególnie się nim interesującej. Co do pomienionego Księdza Bianconi, miałem zaszczyt namienić J. W. Panu, że wymogłem słowo na nim, że w razie gdyby otrzymał tu Arcydiakonat, nie używając by łaski Apostolskiej prowizyi przeciw wyborowi, jaki by Kapituła Poznańska uczynić zamierzyła, na tę godność, nie sprzeciwiając to rozpoczęła się otrzymując ją za przyznaniem posiadania, mając przez niego takowy, żeby mu chciano mu dać coś równoważącego stanowiska, naprzykład Arcydiakonat Rostowski, przewidując bliskie opróżnienie onego, albowiem liczył by mógł na to, iż według wszelkiego podobieństwa, posiadający takowy, wybrany by zo-

pour cela que le Cardinal St-Clement et moi nous sommes intéressés pour le dit sieur Biancour, et que pour mon particulier j'ai contribué de mon mieux à lui faire avoir ce dernier Archidiaconé, dont il doit à ce qu'il m'a dit, suspendre l'expedition des bulles en attendant qu'on ait avis de ce que le Chapitre de Posnanie aura fait.

Sitôt que mon indisposition m'a permis d'agir, je n'ai pas manqué ce jour-ci de reprendre le cours de mes opérations pour les affaires qui peuvent regarder le service de Sa Mté et c'est en allant de côté et d'autre, que je suis venu en connaissance d'une nouvelle ~~tentat~~ tentative que Mgr l'Archevêque de Potock a encore hazardé pour tacher s'il peut deparer le coup que lui porte la decision Royale dernierement émanée en faveur des Jesuites, et dont j'ai eu l'hon-

stat na Archidiakonat Poznański; dlatego to, oba z Kardynałem St-Clement, przychylni byliśmy powodzeniu Xiędza Biancour, a co do mnie, przyczyniłem się wielce do wyjednania dlań tego ostatniego Archidiakonatu, na który jakoż mi mówił, wstrzymać ma wyprawienie Bul, oczekując wprzód na zawiadomienie, co Kapituła Poznańska postanowi.

Jak tylko słabość moja pozwoliła mi zająć się, nieomieszkałem zaraz wziąć się do interesów tyczących się usług J. K. Mości, a chodząc tu i owdzie, dowiedziałem się o nowym zamiarze Xgda Arcybiskupa Potockiego, przedsiębiorącego zniweczyć postanowienie królewskie niedawno wolą Jego objawione a na korzyść Jezuitów zapadłe, którego miałem zaszczyt przesłać J. K. Mości jeden exemplarz, dawny wręczony mi

l'honneur d'envoyer à Sa Majesté
l'exemplaire qui m'avoit été re-
mis en mains par le Cardinal St
Clement, ayant donc prévu que
Mgr l'Archevêque mettoit tout en
oeuvre pour obtenir une nouvelle
Audience et Revision de la cause de
Rote, j'ai été en avertir le Cardinal St
Clement pour le porter à seconder de son
autorité mes operations contre les intrigues
de Mgr l'Archevêque de Polock et couper
court aux nouvelles brouilleries que ce-
lui-ci voudroit encore exciter à l'occa-
tion de cette affaire, et comme tout ce
que Mgr l'Archevêque pu faire, a été
d'obtenir un rescrit du St Père, par le-
quel il est renvoyé à la Signature, qui
est un tribunal à la verité superieur
à la Rothe, mais qui ne juge point
du merite des causes, et qui ne pour-
ra tout au plus que connaître s'il
convient d'accorder une nouvelle au-
dience à Mgr l'Archevêque de Polock,
et si ce Prelat a droit de la demander,

mi przez Kardynała St Clement;
dowiedziawszy się przeto, że Mgr Ar-
cybiskup wszelkie poczynił starania
na uzyskanie znów posłuchania
i przejrzenia wyroku Roty, poszedłem
zawiadomić o tem Kardynała St
Clement, aby go wzywać o poparcie
władzą swoją usiłowania mego prze-
ciw intrygom Arcybiskupa Połockie-
go. i przeciw wszelkim zamięszaniom,
jakie on sprawić usiłuje w tej spra-
wie, a ponieważ Mgr Arcybiskup
pomimo tego wszystkiego, jeno tyl-
ko uzyskał reskrypt od Papieża,
którym go oddała do Sygnatury, któ-
ry jakkolwiek ~~jest~~ więcej znaczy od
Trybunału Roty, ale jednakże nie
rozsądza sprawy stron, a który naj-
więcej, jeśli może dać zdanie azali wy-
pada znów udzielić posłuchania
Arcybiskupowi Połockiemu, i
azali prałat ten ma prawo żądać

nous sommes convenus avec le Car-
dinal St Clement d'agir puissamment
auprès des Prelats de la Signature, lors
que la cause de Mgr l'Archevêque de
Potocki y sera proposée, enfin de faire en
sorte que son instance soit rejetée, et
qu'il soit opiné pour le rescrit accou-
tumé, <u>indecisis et amplius</u>, qui veut
dire qu'on s'en tienne à ce qui a été
decidé, et que Mgr l'Archevêque ne
soit plus admis à demander la pre-
tendue audience; ce qui viendra com-
me nous esperons à mettre fin à notre
affaire. En attendant j'apprends que
les Jesuites travaillent à faire lever
la sentence, pour pouvoir l'expedier
ensuite de la decision, qui en sortie
en leur faveur.

J'apprends par les lettres venues
de Pologne cette semaine, que Mr
Sagrary étoit attaqué de maladie
mortelle et à telle extremité qu'il
n'y avoit plus d'esperance qu'il
dut vivre. Le croix des premieres

nego, ułożyliśmy się z Kardynałem
St Clement koniecznie postarać się
u Prałatów Sygnatury, kiedy sprawa
Arcybiskupa Potockiego przedstawiona
będzie, aby żądanie jego nie było przy-
jęte, ale aby dano zdanie względem
zwykłego reskryptu <u>indecisis et
amplius</u>, co znaczy: aby się trzyma-
no tego co już zadecydowane zosta-
ło, i aby Mgr Arcybiskupa nie był już
przypuszczonym do żądanego po-
słuchania, co jak się spodziewa-
my położy koniec naszej sprawie.
Tymczasem dowiaduję się że Jezuici
pracują nad zniesieniem wyroku,
aby go wyprawić w skutku po-
stanowienia na ich korzyść wy-
padłego.

Dowiaduję się przez listów przyby-
łych z Polski że Mgr Sagrary za-
padł na tak ciężką chorobę że nie
było już żadnej nadziei aby żyć mógł.
Wszakże najpierwszym jestem z nadzieją

très sensible à la perte qu'on feroit
en ce cas d'un si habile sujet, car
je sais qu'il étoit fort versé dans les
langues, et qu'en cette vue, il avoit
été destiné par la République pour
les correspondences étrangères. Mais
Mgr, s'il arrivoit que Mr Zagiari
vint à mourir, ne pourrois-je point
espérer d'obtenir cet emploi mo-
yennant une gratification et d'hon-
nêtes appointemens, qui me mettent
à l'abri des incidens de l'avenir.
Pour ce qui est du fond de la charge,
il me paroît sans trop m'en faire
accroire, que je suis aussi capable qu'
un autre de l'exercer; vingt sept an-
nées passées ici dans un continuel
maniement des affaires, m'y ont
acquis quelque expérience, et je croy-
rois d'en être très au fait, sur tout
pour ce qui regarde cette cour, outre
que les fidèles services que j'ai rendus
pendant tout ce tems-là au Roi
et à la République, me paraissent

[zm]arły, jeśli nastąpi, tak zręcznego
człowieka, bo wiem że wielce posia-
dał języków, i że na tym celu przezna-
czony był przez Rzeczpospolitą do za-
granicznych Korrespondencyi. Ale
J. W. Panie, na przypadek śmierci
Mgo Zagiarego, niemógłbym że-
mieć nadziei otrzymania tego miej-
sca, z gratyfikacyą i uczciwą płacą
która by mnie zabezpieczała od przeno-
ko niespodziewanych dni przyszłości. Co
się tycze samej istoty tej posady, zdaje mi
się niedowierzając się, że równie do niej
zdolny jestem jak każdy inny; dwadzie-
ścia siedem lat przepędzonych tu na
ciągłem obracaniu interesów, dały mi
dość doświadczenia, i zdaje mi się że
obeznany dość jestem szczególnie
co się tutejszego dworu tyczy; prócz
tego, wierne usługi, jakie przez cały
ten czas oddawałem Królowi i Rzecz-
pospolitej, upoważniają mnie do
żądania czegoś pewnego. Zresztą,

un titre assez suffisant pour aspirer à quelque chose de stable. Ce n'est point au reste le repos que je cherche, puisque je ne prétendrois sortir d'une occupation que pour rentrer dans une autre. Ce n'est point non plus, que si la République trouve ma présence ici nécessaire, je veuille aller contre ses intentions, puisque je suis prêt d'y rester tant qu'il lui plaira; mais tout ce que je me propose, est d'avoir au moins au pays un honnête emploi et un pain assuré, que je puisse y trouver toujours en cas de quelque changement ou revers de fortune imprévue. Que si V. Exc. juge que ce soit chose qui me convienne, et qu'un pareil emploi puisse me donner quelque douce consolation sur mes vieux jours, j'ose la supplier de ne point me laisser échapper une si bonne occasion pour laquelle je prends la liberté d'implorer son extrême favo-

nie udam ja odpoczynku, kiedy na to żądam tylko opuszczenia tego zajęcia ~~tej pracy~~ abym wszedł w drugie. Niechcę też sprzeciwić się woli Rzeczypospolitej, albowiem jeśli każe mi zostać na tym miejscu, to zostanę tak długo jak zechce; z tego tylko najgorętszej żądam, abym miał w kraju uczciwą posadę i zapewniony chleb, w przypadku zmian jakich lub niespodziewanego odwrotu fortuny. Jeżeli przeto J.W. Pan uważa, że by ta posada była mi ~~dogodną~~ właściwą, i zapewnić pociechę na ~~[illegible]~~ starości mo~~gła~~ je mogła, śmiałbym go prosić o nieopuszczenie tak dobrej sposobności, ośmielam się prosić o tę posadę [illegible]. Tego, która była by ~~[illegible]~~ najpożądańszym i najdłuższym, ~~jakie~~ była ze wszystkich łask i względów, jakie tylko obiecywać sobie mógłbym od łaskawości Pa-

favorable et la plus efficace que
je puisse me promettre des bontés par-
ticulières dont V. Ex. s'est toujours
daigné m'honorer; me soumet-
tant au surplus à tout ce que V. Ex.
trouvera bon de faire, en cas qu'elle
envisage quelque autre meilleur avan-
tage dans le fond inépuisable de
ses puissantes ressources auxquelles
je me recommande et m'y repose
avec entière confiance.

Pour nouvelles de cet ordinaire,
la République de Lucques persistant
toujours à ne point vouloir de Mgr
Cervioni que le Pape a déclaré Ar-
chevêque de là, on assure que Sa
Sté a ordonné qu'en attendant il
jouisse des revenus de cette Eglise,
et lui a signé pour sa résidence un
endroit à son choix, qui fut sujet
pour le temporel au grand Duc,
et pour le spirituel à l'Archevêché
de Lucques.

Il se tint la semaine passée

jego; poddaję się zaczem pod
jego wybór, gdyby J.W. Pan oga-
dał że jest coś lepszego dla mnie
w nieprzebranym źródle łaski jego,
którym się polecam i na których
całkowicie i z zupełną ufnością
polegam.

Wiadomości z dzisiejszej poczty są
że Rzeczpospolita Lucka ciągle trwa
w niechęci dla Mgra Cervioni, któ-
rego Papież ~~dał~~ mianował Arcybiskupem
tamtejszym; mówią że Jego Święto-
bliwość rozkazał aby w tym
czasie pobierał dochody z tego
Kościoła, i przeznaczając mu do
wyboru rezydencyą dla siebie,
aby był świeckim sługą poddanym
Wielkiego Księcia a duchownym
Arcybiskupstwa Luckiego.

Odbyła się zeszłego tygodnia
Kongregacya z siedmiu Kardy-
nałów złożona, do której należeli

une Congrégation de sept Cardinaux où intervinrent les Prélats Molara Commissaire Général des Armes, Negroni Trésorier, et Lana Commissaire de la Chambre et on prétend que ce fut pour déliberer sur les moyens d'introduire garnison dans l'Etat de Parme, à tout événement de mort du Souverain, ou d'autres accidens, et que la Chambre ne se trouve pas peu embarrassée d'en faire, en ce cas la dépense.

Le bruit est que les lettres de Portugal venues par l'Espagne portent avis d'un rigoureux édit, qui défend sous peine de mort l'inceste au 4. degré, pour ne point avoir l'occasion d'en demander l'absolution à Rome, et que pour la même raison, il a été porté de grosses peines contre quiconque prendroit quelque sorte de Benéfice que ce soit sous pension, parce qu'il faut en ce cas passer pareille-

Prałaci Molara, Kommissarz Generalny Broni, Negroni Podskarbi i Lana Kommissarz Izby, powiadają że to było gwoli narady nad sposobem zaprowadzenia garnizonu w Państwie Parmy wrazie śmierci Panującego, albo innych wypadków, aby Izba nie była w kłopocie ponoszenia kosztów ~~wraz~~ gdyby tego wypadła potrzeba.

Chodzi pogłoska że listy z Portugalii przez Hiszpanią przysłane, donoszą o surowym edykcie, zabraniającym pod karą śmierci kazirodztwa do czwartego stopnia, aby nawet nie ~~było~~ ~~potrzeba~~ prosić o to o rozgrzeszenia z Rzymu, ustawiona jest również wielka kara pieniężna na każdego, ktoby przyjął jakąkolwiek beneficyą lub pensyą; bo w tym razie potrzebaby aby to przeszło przez Datarią.

Konsystorz we środę odbyty,

ment par la Dataria.

Le Consistoire de mercredi dernier qui avoit causé une merveilleuse attente dans le public, n'aboutit qu'à des propositions d'Evechés et de Monastères; ce qui à peine fut-il fait que le St Père sans vouloir écouter aucun Cardinal sur les matières présentes, prit congé de l'assemblée et courut prendre ses bains. On présume que ce fut pour éviter les graves remontrances que le sacré Collège avoit préparées contre la promotion de Mgr Santa Maria, à laquelle on prétend le St Père determiné sans en vouloir démordre.

Je suis bien sensible Mgr à la perte de Mr Gaspary, homme d'habileté et capacité. Je ne sais si son poste ne me conviendrai pas, je me mets entre vos bras Mgr. Je mérite bien après tant d'années de service quelque recompense de la République moyenant laquelle

a który nadzwyczajną obudził ciekawość w publiczności, miał jedynie za cel proporcyę Biskupstw i Zakonow; co zaledwie uczyniono zostało, gdy Ojciec St. nie chcąc więcej słuchać mówiącego żadnego z Kardynałów, porzucał zgromadzenie i udał się użyć swojej kąpieli. Przypuszczają że to zrobił umyślnie aby uniknąć surowych ~~[illegible]~~ uwag, jakie St. Kollegium przygotowało, z powodu promocyi Mgra Santa Maria, którą jak mówią, Ojciec St. postanowił, i za nic tego postanowienia nie zmieni.

Mocno ubolewam nad stratą Pana Gaspary, człowieka tak wezwanego i zdatnego. Niewiem czy jego posada nie była by dobrą dla mnie, polecam się w tem względem J. W. Pana. Wszelkie zasługi tem

je puisse me voir un pain assuré pour ma vieillesse, autrement je tomberai une situation que Dieu garde quelque facheux évènement; je serai avec ma nombreuse famille reduit à la mendicité. Je puis également servir la République en Pologne aussi bien qu'ici, et si on veut que je reste ici, je suis prêt d'y rester, mais qu'on me donne quelque chose d'assuré pour mes vieux jours, assistez moi Mgr.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

sobie, aby po tylu latach usługi, spodziewał się jakiejś nagrody od Rzeczypospolitej, to jest zapewnionego kawałka chleba na starość; inaczej, wrazie jakiego smutnego wypadku, byłbym wystawiony z liczną moją rodziną na żebranie. Mogę zarówno służyć Rzeczypospolitej w Polsce tak jak tutaj, a jeśli wola będzie, abym tu pozostał, gotów jestem zostać, ale błagam o zapewnienie mi czegoś na starość; dopomóż mi w tem J.W. Panie.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 90.

Rome, ce 10. Août. 1729.

Mgr,

Il ne m'est rien ordonné de particulier ni ordinaire pour le service de Sa Majesté. Les lettres de Mgr le Comte Lagnasc et de Mgr le Vice-Chancelier

portent

Rzym, 10. Sierpnia, 1729. r.

J. W. Panie,

Nie mam tak dalece nic polecono przez ostatnią pocztę, na usługi J.K. Mości. Listy Hrabiego Lagnate i J.W. Wice-Kanclerza donoszą tylko, że nakoniec Mgr

Nuncyusz

portent seulement avis, que Mgr le
Nonce avoit à la fin reçu les nou-
velles instructions qu'on avoit tant
sollicitées en cette Cour; qu'elles n'é-
toient point à la verité aussi amples
qu'on le souhaitoit, mais qu'elles ne
laisseroient pas que de contribuer à
entrer en négociation, et qu'enfin pour
peu que la Cour de Rome veuille
se prêter, il y a tout lieu d'espérer
que les affaires s'accomoderont à
la commune satisfaction, et qu'on
étoit convenu que V. Ex. se trouveroit
à Grodno quelques jours avant le terme
de la Diète, pour disposer les affaires
avec Mgr le Nonce. Mgr le Vice-
Chancelier me confirma la même chose,
en marquant que c'étoit en effet une
résolution déjà prise de concerter
entre lui, Votre Ex. Mgr le Primat
et Grand Chancelier et Grand Ma-
réchal avec Mgr le Nonce. Le

Nuncyusz odebrał nowe instrukcye
których tak oczekiwano na tamtejszym
dworze, że nie są one wprawdzie tak
obszerne jak tego sobie życzono, ale
że zawsze służą do otwarcia negocy-
acyi, i że nakoniec, gdyby dwór
Rzymski miał dobre chęci, spodziewać
się należy, że sprawy załatwio-
ne zostaną z wspólnem zadowo-
leniem, i że ułożono że J. W. Pan
udać się ma do Grodna na kilka
dni przed rozpoczęciem sejmu, celem
uzgodnienia interesów z Mgrem Nun-
cyuszem. J. W. Vice-Kanclerz po-
twierdził mi też samą wiadomość,
że w samej rzeczy stanęło na tem, że
J. W. Pan, Książę Prymas, Kanclerz
W. i Marszałek W. układać mo-
ją z Nuncyuszem. Nieomieszka-
łem wyjaśnić jeszcze wszystko przed
dworem tutejszym, tylko jako za-

ne manquerai point de faire va-
loir auprès de cette cour cette réu-
nion d'esprits dans un même dessein,
de la part de tout ce que le Conseil
de Sa Majesté et de la Couronne
ont de plus distingué et respectable,
ce qui n'est pas moins une marque
de désir empressé qu'on a d'en
venir à un accord final et stable
sur ce qui est en controverse entre
les deux cours, qu'une preuve au-
lieu de la sincérité et bonne foi
avec laquelle on y procède, puisque
les mesures qu'on prend si justes
et si propres, font voir que c'est
tout de bon qu'on a envie d'agir.
J'en ai déjà fait mes petites ob-
servations au Cardinal St Clement,
qui a reçu avec beaucoup de
satisfaction tout ce que je lui ai
communiqué là dessus de contenu

brania tylu głów mędrych w jednym
celu, i zbiór tego wszystkiego, co Ra-
da J. K. M. i Państwa ma naj-
więcej dostojnego i zacnego; jest to
zaprawdę oznaka niemniej chęci przy-
stąpienia do zgody ~~ostatecznej~~ stanowczej i sta-
łej, i załatwienia wszelkich waśni
pomiędzy oba dworami, niemniej
dowodem miłości i dobrej wiary,
z jakiemi się postępuje, ~~albowiem~~ kiedy się-
ga do tego środki tak stosowne i sta-
łowe, okazuje gotowość przystąpie-
nia do rzeczy. Z tego powodu uczy-
niłem ~~już~~ małe moje uwagi
Kardynałowi St Clement, który się
z wielkiem przyjął co mu zakomuni-
kowałem względem treści pomienio-
nych listów, i niewątpliwie ze
przyjęty gorliwością dla sprawie-
J. K. Mości i Narodu, niewinnie

de lettres susdites, et je ne doute point que son zèle pour les intérêts de Sa Majesté et de la Nation ne le porte à en rendre encore informés les autres Cardinaux de la Congrégation Consistoriale, et en particulier les Ministres de Sa Sainteté; ce que je ne manquerai de seconder autre de mieux qu'il me sera possible.

Les nouvelles de cette Cour sont qu'on parle de la venue du Comte St Vital en qualité d'Ambassadeur d'obédience député par le Duc de Parme à Sa Sainteté.

Les lettres venues d'Espagne sont à ce qu'on dit, Mgr le Nonce Aldobrandi dangereusement attaqué d'une rétention d'urine, et l'on prétend qu'en cas de mort, Mgr Crescenti Auditeur de Rotta, que le Cardinal Dataire a reconnu pour son neveu, sera destiné à cette Nonciature.

ka objaśnić jeszcze innych Kardynałów Kongregacyi Konsystorialnej, a szczególniej Ministrów Jego Świątobliwości; co zmostrów tej strony, postaram się pojmie oile tylko w mojej będzie mocy.

Więc nieni na teraźniejszym dworze o przybyciu Hrabiego St Vital w charakterze Ambasadora Obediencyi Synowskiego posłuszeństwa wysłanego od Księcia Parmy do Jego Świątobliwości.

Przybyłe listy z Hiszpanii donoszą, jak powiadają, że Nuncyusz Aldobrandi niebezpiecznie jest chory na zatrzymanie uryny, i twierdzą, że w razie jego śmierci, Mgr Crescenti Audytor Roty, przyznany przez Kardynała Datariusza za swego synowca, przeznaczony być ma na tę Nuncyaturę.

752.

On prépare à faire dimanche qui vient dans St Pierre la cérémonie de la Béatification de St Vincent de Paul fondateur des Pères de la Mission.

On dit que le lieu que le Pape a destiné cette année pour sa villeggiature, sera la maison de plaisance que le Card^l^ Zurcari a dans Albano, et que le Card^l^ Consalvi sera pendant ce tems, là, occuper le beau palais de Castel Gandolphe, qui apartient aux Papes, et n'en est qu'à un petit quart de lieue de là.

Il y eut mercredi dernier Congrégation fort à l'improviste et dans le tems qu'on s'y attendoit le moins; il fut tenu sur les instances particulières du Cardinal de Polignac qui avoit mis pour cet effet tout le sacré Collège en mouvement, sur ce qu'on dit que

Przygotowują się na Obrząd Beatifikacyi Sˢ Wincentego a Paulo, Założyciela O.O. Missionarzy, w Kościele Sᵒ Piotra, na przyszłą niedzielę.

Powiadają że miejscem mieszkania przez Papieża na tego roczne lato, będzie dom wiejski, Kardynała Zurcari w Albano, i że przez ten czas Kardynał Consalvi zamieszka pod czas[?] pięknego pałacu w Castel Grandolpho, należący do Papieżów, a o ćwierć tylko mili z tamtąd odległy.

Odbyła się w przeszłą środę Kongregacya nagle i niespodziewanie, i cale niespodziewanie, a to na usilne prośby Kardynała Polignaca, który poruszył w tym celu cale Sᵗᵉ Kollegium; powodem tej Kongregacyi były postanowienia szczególne, nieprzedstawiane[?] mniej jak powiadają, niżkogo z Kościoła we Francyi

que le Pape avoit resolu de ne vouloir plus proposer aucune Eglise de France à cause d'un Arret du Parlement, par le quel il est defendu sous peine de la vie, à ceux, libraires du Royaume d'imprimer ou debiter le decret dont il est parlé dans ma lettre du 11. Juin dernier, et que le St Père avoit cidevant fait publier pour faire reciter dans tout le monde Chretien l'office du Pape St Gregoire VII. Comme cette resolution du Pape interessait tout le Sacré College, dont un des plus gros revenus consiste dans le produit que rapportent les matieres consistoriales et que le Cardinal Ottoboni en particulier comme Protecteur des Eglises de France y perdroit plus qu'aucun autre; cela fit que tous se remuèrent si puissamment

Francyi, a to z powodu wydanego w Parlamencie zapadłego, mocą którego zakazania są pod karą śmierci wszystkim. Księgarzom w Państwie drukowania i ogłaszania po rze przedruku o którym mówiłem w liście moim z 11. czerwca, a który Ojciec Św. ogłosić wprzód kazał, aby odprawianem było wszystkim Chrześciańskim świecie nabożeństwo Papieża Gregorza VII. Ponieważ postanowienie to papieskie obchodzi całe Św. Kollegium, którego ~~przychodami~~ najważniejszym były dochody tego co czynił konsystorskie ~~rozstrzygnienia~~ rozporządzenia, ~~nie pozwolić postanowił~~, a na których to dochodach najwięcej u. tracał Kardynał Ottoboni jako Opiekun Kościołów Francuskich; tak dzielnego użyto starania, że na koniec Jego Świątobliwość

auprès de Sa Sainteté, qui enfin elle l'a réduit à laisser proposer les Eglises de France; et en effet il n'y eut que celles de ce Royaume qui furent la matière de ce Consistoire, où il fut proposé entre autres l'Archevêché de Paris en faveur de Mgr de Ventimille ci-devant Archevêque d'Aix, et l'Archevêché d'Aix en faveur de Mgr de Brancas.

On écrit de Naples que le Marquis del Vasco y est mort, ayant laissé sa femme usufructuaire de ses fiefs sa vie durant, dont deux ont été laissés en pareilles conditions à deux de ses valets de chambre, pour retourner ensuite, après leur mort, au Prince son cousin et petit neveu. On demande ici pour sûr que le Pape a fait expédier à Mgr

w ymprzedstawiania odezwała i altar reprezentowania Kościołowi we Francyi, jakie to było przedmiotem wyż niemowy Kongregacyi, na której między innemi, przedstawiono ~~Arcybiskupstwo Ventimille~~ na Arcybiskupstwo Paryskie Mgra de Ventimille byłego Arcybiskupa Aix, a Mgra de Brancas na Arcybiskupa d'Aix.

Piszą z Neapolu że umarł tam Margrabia del Vasco, zostawiając małżonkę swą dożywotnią [illegible] lenności, z których dwie tymże samym dano sposobem, dwom jego Kamerdynerom, z powrotem onych lenności po ich śmierci, Książęciu Krewnemu swemu a synowi ~~brata~~ swego siostrzana. Zaręczają także że Papież posłał Elektorowi Palatynowi

755.

l'Electeur Palatin un Bref avec faculté de lever les décimes sur les Ecclesiastiques.	breve, upoważniem natrzecia dziesięciny na duchowieństwo.
On vient de me rapporter que le Pape se trouvoit fort faible et abbattu, et que la diarée l'avoit repris, ce qui fait craindre pour sa santé.	Donoszą także że Papież wyje ty mocno osłabiony i podupadły, i że znowu dostał diaryi, co każe się obawiać o jego zdrowie.
J'ai l'honneur etc. etc.	Mam zaszczyt itd. itd.
le B. Puget.	Puget.

List 91.

Rome, ce 13. Aout, 1729.	Rzym, 13. Sierpnia, 1729. r.
Mgr,	J. W. Panie,
Les ordres que j'ai reçu cette ordinaire de Mgr. le Comte Lagnasc par sa lettre du 20. Juillet dernier, sont des reproches au sujet du fait contenu dans ma lettre du 25. juin antecedent, j'eus l'honneur d'y marquer à V. Ex. que m'étant aperçu des mouvemens, que se donnoient ici plusieurs Nationaux pour l'Archidiaconat de Posnanie, et le Cancellariat de Gnesne, qu'on	Polecenia jakie ostatnią pocztą odebrałem od Hrabiego Łagnasca listem z 20. m. Lipca, były wyrzutami z powodu objętego w liście moim z 25. Czerwca zeszłego, doniosłem J. W. Panu, że widząc zabiegi wielu Ziomków o Archidiakonat Poznański, i Kancellarjat Gnieźnieński, jak tylko opróżnione na teraźniejszy dwór, i iniciowa

supposoit vaquer en cette Eglise par la mort de Mgr le Suffragant de Posnanie, je m'étois aussitot porté chez le Cardinal Dataire pour le prévenir et lui représenter ce qui pourroit arriver de la part de Chapitre de cet Eglise et celui sur tout de Posnanie, lequel en vertu des privileges qu'il a du St Siege et nommement par une bulle de Leon X. ne manqueroit pas d'user du droit d'elire, dont il se trouve en possession. Jusque là ma conduite ne paroit avoir rien de reprochable, puisqu'on y voit une attention et une sollicitude telle que l'exige le devoir de ma charge pour tout ce qui regarde le maintien des droits des Chapitres de Pologne, afin que dans les occasions, ils ne souffrent d'ici aucune atteinte. Mais de la même manière que je n'ai jamais man-

Suffragana Poznańskiego, udałem się zaraz do Kardynała Datariusza aby go uprzedzić i ~~przedstawić~~ zajrzeć, co by się stać mogło z Kapituły tych Kościołów, a mianowicie Poznańskiego, który na mocy przywilejów Stolicy Apostolskiej a szczególnie bulli Leona X. posiada prawo wyboru. Dotąd postępowanie moje nie daje się być naganném, widać w niem bowiem ~~moją~~ rozwagę i staranność jakich wymagają obowiązki miejsca mego w ~~zachowaniu~~ utrzymaniu praw Kapituł Polskich, to jest aby nie doznały zwadki i krzywdy wydarzonej ze zwrotów. Dowód jak dotąd zostałem staranności nad tem, tak zawsze uważać będę, którym moim to sobie za główny cel, którego sam jedynie pilnowałem nieustannie zadaniu jestem. Lecz J. W. Pan odpowiedź jaką ~~dał~~ otrzymałem podów ser

manqué d'y veiller soigneusement, je le ferai toujours de même, et ce ne sera toujours un point de vue des plus jaloux que je puisse avoir. V. Ex. aura vu la réponse que me fit pour lors le Cardinal Dataire, et de quelle manière il prétendit qu'à cette fois on n'était pas dans le cas du Concordat; les poursuites que je voyois qu'on faisoit avec tant de chaleur de la part des Polonais, tant ab- ceux que présent, pour avoir ces deux dignités, sembloient encore insinuer et donner assez à connaître, qu'elles pouvoient bien être à la disposition de St Siège, d'autant plus que de Pologne même il ne m'étoit rien écrit ni prescrit de contraire; et que bien plus Mgr le Nonce en avoit écrit au Cardinal Dataire pour lui recommander un nommé Mr Karnowski à cet Archi-

pod ówczas od Kardynała Data- riusza, i jaki sposób utrzy- mywał się on tym razem, iż nie jest był to przypadek Konkordatu; starania jakie podejmowali będą- cy tu i nieobecni Polacy, celem pozyskania dwóch tych godności, zdawały się dawać, że za- leżenie więcej od Stolicy Apo- stolskiej zależy, tem bardziej, że nie mieliśmy z Polski, co by przeciwne, było temu, a co więcej, że sam Mgr Biskup pisał do Kardynała Dataryusza na prośbę go za pomocą Karnowskiego na ten Archi- diakonat. Tym to sposobem J. W. Pance, będąc nadto po stronie Kardynała Da- taryusza, iż niepodobieństwem

Diaconat. Sur ce pied Mgr. ayant jugé d'ailleurs par la fermeté des sentiments du Cardinal Dataire, qu'il étoit impossible d'empecher la résolution où l'on étoit ici de conferer cet Archidiaconat, et qu'en ce cas si l'on venoit à jeter les yeux sur quelqu'un ce seroit selon toute apparence sur Mr l'Abbé Biancour ut présent, parceque outre toute ~~ap-parence~~ les qualités qu'il a d'un bon Ecclesiastique, je le savois puissament encore recommandé tant de la part de la Princesse Pretendante, que de Mr Crescetti, pour qui le Cardinal Dataire qui le reconnoit pour neveu, a beaucoup d'egard, je crus devoir selon l'avis même du Cardinal St Clement, faire de nécessité vertu, et laisser non seulement le dit Biancour pousser tranquillement sa pointe, mais l'aider encore dans son dessein, en vue des avantages mêmes du Chapitre de Posnanie;

było umocnione w tutejszemu postanowieniu zatrudnienia tym Archidiakonatem, a w tym razie, jeśli by chciano kogo obrać, to podług wszelkiego podobieństwa, obrany by Opata Biancour, ~~[illegible]~~ tutaj, bo prócz wszystkich przymiotów dobrego Duchownego, wiedziałem nadto, że jest był dość nie popierany tak przez Księżnę Małżonkę Pretendenta, jako przez Pana Crescetti, którego Kardynał Datariusz przyznaje za swego siostrzeńca, i u niego wielkie ma względy ~~powodów~~, tedy ja tem wedle rady Kardynała St Clement, zgodzić się na to, i nietylko nie przeszkadzałem powinowanemu Księdzu Biancour, ale nadto dopomagać mu jemu do jego zamiarów, w celu korzyści jakie odniosłaby ~~[illegible]~~ Kapituła Poznań-

car comme j'eus l'honneur de le dire pour lors à V. Ex. et que j'eus celui de le repeter encore il y a 8 jours; je crus qu'ayant tiré parole de même Biancour de n'entrer en aucune contestation avec le Chapitre de Pomanie, ni servir contre lui de la provision Apostolique, pourvu qu'en recompense on voulut lui donner quelque honnetteté et equivalente, en ce cas l'election du même Chapitre resteroit tacite et à l'abri de toute hargne et procès et qu'il seroit plus aisé de s'accorder avec Mr Biancour qu'avec toute autre personne du St Siège.

Tels sont Mgr les termes où je me suis precisement tenu dans cette affaire, et on ne trouvera rien de plus dans ma lettre ni dans les demarches que je puis avoir faites, c'est à dire que sans employer

tka; bo jako to miałem zaszczyt powiedzieć wówczas J. W. Panu, i jako to powtórzyłem jeszcze przed 8. dniami, że wymógłszy tem słowo od tegoż Księdza Biancour, że nie będzie wchodzić w żadne sprzeczki z Kapitułą Pomezańską, ani nastawać na prowizję Apostolską, byleby w zamian chciano mu dać coś równoważącego stanowi, a w tym razie wybór Kapituły utrzymałby się, bez kłótni i sporów, co by dogodniejszym było dla Księdza Biancour, niżeli go Stolica Apostolska obdarzyć mogła.

W takich to granicach trzymałem się J. W. Panie w całej tej sprawie, i nic innego nie było w moim liście ani w podjętych staraniach, to jest, że niewspominając nawet imienia J. K. Mości, ani wspominając o pańskich Jego

766.

le nom de Sa Majesté, ni me targuer aucunement de ses intentions Royales, je n'ai fait simplement que laisser courir les choses et insinuer quelques bonnes paroles au Cardinal Datario en faveur de Mr. Biancour, y ayant bien de la différence entre solliciter ouvertement les candidats de quelqu'un, ce que je me serois bien gardé de faire sur tout au nom Royal et ne pas s'opposer sous à ses desseins, mais les laisser faire sans lui porter obstacle, ainsi que j'ai cru devoir faire pour les raisons que V. Ex. a vues. Cependant Mgr, ce sont ces mêmes démarches qu'on taxe d'irregulières et d'inutiles et l'on dit que j'ai très mal fait de m'employer de mon Chef tant pour le Cancellariat que pour l'Archidiaconat suedit en faveur de Mr Biancour; il est vrai que celui-ci

zamiarach, po dałem spokojny bieg rzeczom, i napomknąłem tylko w kilku przyjacielskich słowach Kardynałowi Datariusowi o księdzu Biancour, uważając, na różnicę jaka zachodzi pomiędzy otwartém przyczynieniem się za kimeś, czego strzegłem się, szczególnie w imieniu Królewskiem, a przeszkadzaniem jego zamiarom, dając mu czynić jak mu się podoba bez żadnej mojéj strony przeszkody, bo uważałem to za mój obowiązek, z powodów jakie J. W. Pan wiązkiem, tam widziałeś. Tymczasem J. W. Panie, postępowanie to moje za niewłaściwe i niepotrzebne uważano było to które, i wszysto mi za złe iem wszystko do tego mojego Naucznika tak co do Kancelaryatu jak do Archidiakonatu, wstawiając się za księdzem Biancour; to prawda że dla tego że on nie jest szlachcicem, uważano że tem samem niemożemy

celui-ci n'étant pas Gentilhomme, on veut qu'il ne puisse être revêtu de l'Archidiaconat en question, et j'y avois très bien pensé, mais que dire et penser aussi quand on voit d'autre part des décisions de Rotte qui adjugent ces sortes de dignités à des personnes Roturieres. Quand on voit actuellement un Melioracci posséder l'Archidiaconat de Leopol malgré les fortes oppositions qui lui furent faites pour le Canonicat de cette Eglise, bien plus Mgr c'est que j'ai vu moi-même entre les mains de M. de Riancour un témoignage d'idoneité de Mgr l'Evêque de Posnanie qui le déclare habile à toutes sortes de benefices, Canonicats et autres dignités de Cathedrales, ce n'est point que j'approuve en cela ni les jugements de cette Cour, ni les provisions qu'elle prétend faire des dignités de Cathedrales de Royaumes, et je serai toujours de

niemoże uzyskać ten dział Arydiakanat, wszakże to samo ꝑ i ja wyłamidział tem, ale cóż było robić kiedy nieraz widziałem że Rota przysądziła ten sam rodzaj godności innym przybyszom.

Patrzę obecnie na takiego Meliorucciego posiadającego Arcydyakonat Lwowski, pomimo silnego oporu przez Kanoników tejże kościoła robionych, co gorsza WPani, a co na własne widziałem oczy w rękach wspomnianego Riancourt, świadectwo Wo Biskupa Poznańskiego którym go uznaje być zdatnym do piastowania beneficyów kanoniji i innych urzędów katedralnych; O to jest właśnie na co się nie zgadzam, nie podzielając ani sądu tegoż Dworu, ani rozdawnictwa jakie czyni

preuves à les traiter et à procurer qu'elles n'ayent point d'effet; comme ici dans le cas présent, je ne pouvois m'y prendre mieux que j'ai fait pour sévir, et loin que le Chapitre de Posnanie doive me savoir mauvais gré, il paroit au contraire qu'il devroit plutôt approuver ma conduite, puisque je n'ai cherché qu'à sauver son élection et à l'affranchir de tout procès avec un pouvoir de St Siege dont il peut tirer toute bonne et raisonnable composition, pour peu qu'on veuille condescendre à ce qu'il pourra désirer.

Pour ce qui est de Cancellariat de Gnesne, cette dignité n'étant point effectivement élective, elle doit plus naturellement vaquer in Curia, mais je ne savois pas une chose que Mgr le Vice-Chancelier me marque, savoir qu'elle est de Patronat laique; en quel cas le St Siege n'y a aucun

w 2 porad
z głosowań Katedralnych Królestwa, i pierwszy byłbym tego zdania aby to nie miało miejsca; wszakże w obecnym przypadku, niemogłem lepiej się sprawić aby doprowadzić do skutku, a Kapituła Poznańska nietylko że nie ~~powinna~~ może mieć mi to za złe, ale przeciwnie powinna oddać słuszność mojemu postępowaniu, albowiem uratowałem jej wybór i uwolniłem ją od wszelkich nieporozumień z wybranym przez Stolicę Apostolską, który jeżeli by tylko chciano wejść w słuszność tego, co niego żąda.

Co się zaś tyczy Kanclerstwa Gnieźnieńskiego, to godność ta niejest w samej rzeczy wybieralną, jest ona raczej wakującą in Curia; wszakże nie wiedziałem tego, co J.W. Vice-Kanclerz mi donosi, to jest, że należy do Patronatu świeckiego, a zatem Stolica Apostolska nie ma do niej żadnego prawa. Co

un droit. Sur quoi V. Em. permettra que j'aie l'honneur de lui dire qu'il seroit bon, que je fusse informé de la qualité de ces sortes de dignités quand elles viennent à vaquer, aussi bien que de leur vacance même, afin de pouvoir regler ladessus les démarches que j'aurois à faire pour la conservation des droits des chapitres : car comme je ne puis toujours savoir ni l'un ni l'autre, cela fait qu'à mon insu il se passe ici bien des provisions, que la Dataire Dataircie accorde toujours à bon compte, et comme de raison à mesure qu'on les lui demande, sans se mettre en peine si elle a droit ou non de les conferer, ou si je viens à en avoir quelque connaissance, je ne suis pas toujours en état de m'y opposer, faute de savoir la nature juste de ces mêmes Benefices, au lieu que si j'en étois informé, ou que j'en eusse en mains une liste, qu'on pourroit faire l'égalités à l'égr. le Nonce, je pourrois

do tego, powód J. W. Pan sobie powiedzieć, że dobrze byłoby abym był uwiadomiony o rodzaju tych urzędów, kiedy są opróżnione tudzież o samem onych opróżnieniu, abym mógł wiedzieć jak postąpić sobie w tym względzie według w celu utrzymania praw Kapituły; albowiem niemogąc zawsze wiedzieć o wakujących tych miejscach, zdarza się że bez mojej wiadomości odbywa się tu onych rozdawnictwo, które Dataria uskutecznia lekkomyślnie, i naturalnie według prośb zanoszonych do niej, bez zastanowienia się czyli ma prawo lub nie konferowania onych; albo jeśli dowiem się wtenczas o tem, to niezawsze mogę oprzeć się temu, z przyczyny dla tego, że niewiem o ścisłych powodach tych Beneficyów, tym czasem, gdybym był zawiadomiony o tem lub gdybym miał w ręku listę, podaną przez Nuncyusza, to mógłbym zaniść

en ce cas faire mes protestations en Daterie et y empecher autant que possible l'octroi de ces graces, par ce remède serait mis à bien des inconveniens, qui en resultent, soit des dépenses inutiles faites par les pourvus, soit des disputes et des procès, qui naissent ensuite au sujet de la possession. Si l'on n'en vient à quelque expedient, ce sera toujours à recommencer, et il n'y aura que de la confusion en ces sortes de matières, ou quelque fois faute d'être instruit des choses, je ne puis refuser humainement mon assistance à d'honnêtes et vertueux Ecclesiastiques du pays, qui viennent me prier de m'employer pour eux, lorsqu'il y a quelque Benefice vacant, ainsi qu'il m'est arrivé au sujet des dites dignités de Gnesne et Posnanie.

Outre les nouvelles qui se débitent ici, il y a le passage du nouveau Cardinal Ferreri de

protestacyę do Datary, niedopuszczaiącą o ile moiej możności otrzymywania tych posad, przez co zaraz zapobiegłbym niejednemu złemu, jakie by stąd wyniknąć mogło, bądź w niepotrzebnych kosztach przez obranego poniesionych, bądź w sporach i kłótniach, zaszłych z powodu obdarowania. Jeśli się nie zaradzi temu, to ciągle by się toż samo powtarzało, i ciągle byłoby zamieszanie w tej samej okoliczności, w której nieobjaśnionym czasem wcale, niemogłbym przez samą ludzkość odmówić mojej pomocy zacnym i poważnym Duchownym w Kraju, proszącym za niemi w razie opróżnionej beneficyi, tak jak mi się zdarzyło względem posady Gnieźnieńskiej i Poznańskiej.

Oprócz innych rozgłaszanych tu wiadomości, mówią o przejściu nowego Kardynała Ferreri, z honorowego

de son Evêché d'Alexandrie de la paille à celui de Verceil, qui rapporte environ 15. mille écus, comme qu'il a été pourvû de l'Abbaye de Stafarde du revenu d'environ 15. mille écus, avec quoi l'on croit qu'il retira ici Ministre du Roi de Sardaigne, lorsqu'il y viendra pour la fraiche saison prendre le Chapeau.

Le Pape se trouvait parfaitement bien retabli des bains qu'il a pris jusqu'à 30. fois; on le voit présentement sortir fort fréquemment et presque tous les jours.

Le Duc de Caserte porté à l'audience du Cardinal Corsia pour avoir un decrit de St Père dans une fameuse cause qu'il plaidoit, et qu'il a gagnée contre la maison Pamphili au sujet de la principauté de Carpinato et trois autres fiefs, et le Cardinal l'ayant fait attendre pendant une grosse heure dans l'antichambre, on dit que ce Prince

z honorowego Biskupstwa Aleksandryjskiego, na Vercelskie, przynoszącego do 15ᵗᵘ tysięcy talarów; równie jako by mu przyznano Opactwo Stefardzkie z dochodem około także 15ᵗᵘ tysięcy talarów, przytym, jak mówią, pozostać tu ma Ministrem Króla Sardyńskiego, skoro tu przybędzie na wiosnę celem przyjęcia Kardynalskiego Kapelusza.

Papież ma się bardzo dobrze po kąpielach, których użył ze trzydzieści; widzą go często wychodzącego, a nawet codzień prawie.

Książe Caserte udawszy się do Kardynała Corsia, celem uzyskania reskryptu od Ojca Śᵒ w głośnej sprawie którą broniłt a którą wygrał z rodziną Pamphili, względem Księstwa Carpinato i trzech innych lennośći, gdy zmuszonym był godzinę zgórą w jego przedpokoju, wyrazić, jak mówią, z tego powodu swoje nieukontentowanie w sto-

en a temoigné son ressentiment en des termes qui ont fort choqué le Card.l, et c'est pour radoucir les esprits de part et d'autre, que la Maison Justiniani s'emploie fortement.

Le bruit court ces jours ci que sur la difficulté que faisoit la Cour de Vienne d'accorder le placet à Mgr Santa Maria pour l'Evêché de Melphi, que le Pape vouloit lui conferer; le St Père avoit declaré ce Prelat de la Maison Ottini et connué son propre Neveu.

Les gens du hault et bas service de feu Card.l Olivieri pour obtenir par charité quelque gratification sur l'heritage de leur maitre, et on dit que le Pape leur a fait accorder mille écus, lesquels cependant n'ont point encore été payés par le Procureur du College des Jesuites, qui pour les frustrer, cherche à tirer le plus qu'il peut la chose en

wach nader obrażających kardynała; rodzina Justiniani bardzo się zajmuje pojednaniem stron obu.

Wieść chodziła temi dniami tutaj, o trudności jaką dwór Wiedeński ~~wyjednania~~ ~~na wydanie~~ ~~placu~~ ~~się~~ ~~wzgledem~~ ~~pozwolenia~~ na zaniesienie prośby Mgra Santa Maria o Biskupstwo Melfeński, które mu Papież chciał konferować; Ojciec św. uznał tego Prałata należącym do rodziny Ottinich, i za własnego swego synowca.

Ludzie należący do wyższej i niższej służby nieboszczyka kardynała Olivieri dopominali się o pewną gratyfikację z sukcessyi po swym Panu; z tego względu mówią, że Papież przeznaczył im tysiąc talarów, które jednakże niewypłacił im dotąd Prokurator Kollegium Jezuitów, który aby niedosłać to do niech, zwleka o ile tylko może rzecz całą; i powiadają nawet że chce z tego powodu

longeur, le bruit étant même que pour cet effet il a voulu corrompre l'intégrité du Cardinal Bréaire en lui envoyant un beau bassin d'argent pour régal, que le Cardinal a refusé.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

przekupić niemogąc Kardynała Wikariusza, ofiarował mu piękną srebrną miednicę w darze, którą Kardynał przyjąć niechciał.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

Lit. 92.

Rome, ce 27. Août, 1729.

Mgr,

Par les lettres que j'ai reçues cet ordinaire, il ne m'a encore été rien ordonné de particulier, pour le service Royal, ni celui de la République. Mr le Comte Lagnasc m'a seulement fait notifier par son Secrétaire que mes dépêches du 9. Juillet dernier, avoit manqué; j'espère qu'elles seront heureusement arrivées en suite, car je ne manque jamais d'écrire. J'eus l'honneur d'annoncer le 6. de ce mois à V. Ex. l'affaire de la Métropolie des Russes portée au Consistoire du mercredi antécédent,

Rzym, 27. Sierpnia, 1729. r.

J. W. Panie,

W listach odebranych zostatniej poczty, nie niema tak dalece do wypełnienia na usługi Królewskie ni Rzeczypospolitej. Tylko Hrabia Lagnasc przez swego Sekretarza uwiadomić mnie kazał, że depesze moje z 9. Lipca niedoszły; spodziewam się atoli, że później dojdą, albowiem nigdy nieomieszkuję pisać. Miałem zaszczyt donieść J. W. Panu 6. b. m. że sprawa o Metropolię Ruską wniesioną została na Konsystorz w przeszłą środę, i że rozumiałem że bulle wydane będą tegoż samego wieczora Mgrowi

et que j'avois lieu de croire que les Bulles auroient pû en être envoyées ce soir là même à Mgr Szeptycki Evêque de Léopol, cependant ayant eu occasion de voir ces jours-ci le Rev: père Radanowski qui est chargé de leur expedition, il m'a dit ne les avoir point dépêchées pour lors, par rapport à la dépense qu'il auroit fallu faire en payant deux Propines à la fois, l'une au Pape et l'autre au Cardinal Protecteur, et que c'étoit pour epargner ces doubles frais qu'il avoit jugé à propos d'attendre encore un autre Consistoire, lequel s'étant tenu le mercredi de la semaine passée, j'espère qu'aujourd'hui il expediera les Bulles et les envoira à Mgr Szeptycki selon que le même père me l'a encore intimé.

Cet ordinaire fournit peu de nouvelles à mander à V. Ex.; la plus considerable est l'arrêt du Parlement de Paris dont il fut

Szeptyckiemu, Biskupowi Lwowskiemu; tymczasem, mając sposobność widzenia tych dni Wielebnego Ojca Radanowskiego, który naznaczony był do wyekspedyowania onych, dowiedziałem się od niego że nie mógł ich zaraz wyprawić tylko z powodu kosztów, na jakie narazić się byłoby trzeba, opłacając dwie razem, jedną Papieżowi a drugą Kardynałowi Protektorowi, i że celem oszczędzenia podwójnych tych kosztów, postanowił on poczekać na jeden jeszcze Konsystorz, który gdy już odbył się w przeszłym tygodniu, przeto spodziewam się że wyprawi dziś jeszcze bulle, posyłając je Mgr Szeptyckiemu, jak o tem mnie raz tenże Ksiądz Radanowski zapewnił.

Z tej poczty niewiele było wiadomości do udzielenia J. W. Panu; najważniejsza, jest wyrok Parlamentu Paryzkiego, o którym mówiłem w przeszłym

moim

il fut parlé dans ma dernière, portant suppression de l'office du Pape St Gregoire VII, qui excommunia l'Empereur Henri et le déposa; cette affaire fait grand bruit en cette Cour, aussi bien qu'une autre qu'on apprend être arrivée en France au sujet de l'élection du Général des Benedictins de la Congregation de St Maur. Comme ils étoient en terme d'assembler leur Chapitre à cet effet le Roi sur les instances du Pape leur fit savoir qu'ils eussent ou à élire un sujet adhérant à la Constitution Unigenitus, ou à confirmer l'ancien Général, homme de saine doctrine et qui en étoit un des plus zelés defenseurs. En outre on lui fit defense, de ne point mettre dans le Poste de Procureur Général un certain père qu'on leur nomma. Mais ces Religieux sans avoir egard à ces ordres et à cette defense, ont élu pour Général un appellant et pour Procureur

moim liście, to jest o zniesieniu nabożeństwa za Papieża Grzegorza VII, który wyklął Cesarza Henryka i złożył go z tronu; okoliczność ta wiele narobiła hałasu na tutejszym dworze; druga wiadomość, przybyła z Francyi w przedmiocie elekcyi Generała Benedyktynów Zgromadzenia Sto Maur. Ponieważ byli w chwili zebrania swojej Kapituły w tym celu, Król na prośby Papieża kazał im żeby albo wybrali człowieka przychylnego Konstytucyi Unigenitus, albo ~~[illegible]~~ utrzymali dawnego Generała, człowieka ze zdrowej nauki ~~wszystkiemi~~ który byłby najgorliwszym onej obrońcą. Prócz tego zakazano im obrać na Pełnomocnika Generalnego ~~[illegible]~~ pewnego Księdza którego wymieniono. Ale Duchowni ci, bez względu na to polecenie i na to ~~[illegible]~~ zabronienie, wybrali na Generała jakiegoś pierwszego zgłaszającego się, a na Pełnomocnika Generalnego, tego właśnie, którego ~~[illegible]~~ zabroniono im było, i jed-

General, par celui là justement qu'on leur avoit defendu, et l'un des plus ardens Anticonstitutionaires qu'il y ait. On ecrit qu'il y a déjà eu ces derniers plusieurs lettres de cachet, envoyées aux plus factieux, et le pape indigné a fait aussitôt sortir de Rome le Procureur Général de cette Congregation et son compagnon qui étoit aussi ici, lesquels se sont retirés du côté d'Albano; on attend de voir quelles autres suites aura cette affaire. Les lettres de Turin ne parlent que d'un traitement magnifique fait à Mgr Gennaro Santa Maria, frere de celui qui est maitre de Chambre de Sa Sainteté et qui étoit allé porter la barette au nouveau Cardinal Ferreri. Le Roi de Sardaigne outre une pension annuelle de six cent écus, qu'il lui assigna, lui fit encore donner sur le champ, une bourse de pistoles d'Espagne montant à mille écus. Le Car-

nego z najzapaleńszych Antykonstytucyonistów. Donoszą że już wiele było przesłanych listów królewskich do najwinniejszych buntowników, a Papież zgorszony tem, natychmiast oddalić się kazał z Rzymu Generalnemu Prokuratorowi tego Zgromadzenia, również jak jego towarzyszowi tutaj znajdującemu się, który udał się w okolice Albano; oczekują dalszych następności tej sprawy. — Listy z Turynu najwięcej mówią o wspaniałem przyjęciu Mgra Gennaro Santa Maria, brata Szambelana Jego Świątobliwości, który posłany był do ~~oddani~~ zawiezienia bereta nowemu Kardynałowi Ferreri. Król Sardyński, prócz rocznej pensyi sześćset talarów, które mu przeznaczył, kazał mu zaraz dać worek pełen hiszpańskich pistolów, w kwocie tysiąca talarów. Kardynał darował mu takie pierścień

dinal lui fit aussi présent d'une bague de diamans et d'une cassette de bijoux, dont on ne dit point le détail. Mercredi dernier il y eut au Vatican Congregation des Rites, où il fut decreté en faveur de la Canonisation qui se doit faire dans peu, de la bienheureuse Julienne Falconieri.

Le Pape se porte à son ordinaire ni bien ni mal, mais on suppose qu'il dureroit encore quelque tems.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

brylantowy i szkatułkę z klejnotami, o której nie mówią szczegółowie. W ostatnią środę odbyła się w Watykanie Kongregacya Wyznań, na której postanowiono kanonizowanie w krótce odbyć się mającą błogosławionéj Julianny Falconieri.

Papież ma się jak zwykle ani źle ani dobrze, ale mówią, że jeszcze jakiś czas pociągnie.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 93.

Rome, ce 12. Novembre 1729.

Mgr,

Quoique en conformité de ma dernière, je suis allé cette semaine au Palais et en même audience chez le Card. Secretaire d'Etat, je ne puis cependant rien encore mander à V. Ex. sur les affaires de cette Cour, dont il ne m'a pas

Rzym, 12. Września, 1729. r.

J. W. Panie,

Jakkolwiek według ostatniego mego listu, byłem tego tygodnia w Pałacu i miałem nawet posłuchanie u Kardynała Sekretarza Stanu, niemogę nic wszakże donieść J. W. Panu, co do interesów na tutejszym dworze, o których niepodobna było cośkolwiek dowie-

été possible de pénétrer la moindre chose des Ministres de Sa Sainteté. Il est à croire que l'absence de Mgr Rivièra Secrétaire de la Congrégation Consistoriale super rebus Poloniæ est cause que cette Cour n'y a pas encore mis les mains, et comme on a coutume de ne rien faire sans lui, j'estime qu'on attend son retour de la campagne pour entendre son rapport et ses avis particulierement sur ce que Mgr le Nonce peut avoir écrit au sujet du dernier Senatus Consilium de Grodno. Le Cardinal St Clement est aussi attendu d'un jour à l'autre; je verrai d'abord qu'il sera ici de prendre ses conseils et sa direction à l'ordinaire.

J'ai reçu cet ordinaire deux lettres du ministère de Sa Majesté: une de Mr le Comte Lagnasc et une de Mgr le Vice-Chancelier, toutes deux du 24. 8bre. Mr le Comte me fait donner par le Canal de Mgr Accoramboni une ample

dzie się od Ministrów Jego Świątobliwości. Zdaje się że nieobecności Mgra Riviera Sekretarza Kongregacyi Konsystorskiej super rebus Poloniæ jest powodem, iż dwór tutejszy nie przykładał się dotąd do tych spraw, a że mają zwyczaj nic nie zaczynać bez niego; podobno oczekują go z powrotem ze wsi, aiby usłyszeć jego sprawozdanie i uwagi i osobliwie jego ~~rady~~ ~~spostrzeżenia~~ nad tem co Mgr Nuncyusz napisał o okoliczności ostatniego Senatus Consilium w Grodnie. Kardynał St Clemens także jest oczekiwany codziennie; jak tylko tu stanie, obaczę się pójdę za jego radami i jego przewodnictwem jak zwykle.

Odebrałem ostatnią pocztą dwa listy z Ministerium J. K. Mości: jeden od Hrabiego Lagnasc a drugi od J. W. Vice-Kanclerza, oba z 24. 8bra. Hrabia przez Mgra Accorambo[n]iego zupełne mi daje ~~objaśnienia~~ instrukcye względem

ample instruction sur l'affaire de l'Evêché de Vilna, dont j'eus l'honneur de parler à V. Ex. dans ma lettre du 10. 7bre dernier, par rapport aux oppositions qui s'étoient faites ici de la part du Chapitre de cette Eglise contre la nomination que Sa Majesté y avoit faite, et aux ordres que Sa Sainteté avoit donnés de faire suspendre l'expédition des Bulles en faveur de Mgr Szaniawski Evêque de Chelm; sur quoi l'on m'ordonne auprès du Cardinal Fini les démarches nécessaires et les plus rigoureuses, pour tâcher de faire lever cette opposition, comme étant non seulement insoutenable et sans fondement, mais encore injurieuse et préjudiciable au droit incontestable que Sa Majesté a de nommer aux Eglises de Pologne; j'ai déjà dressé un mémoire contenant les motifs qu'on m'a mis en mains; je ne manquerai pas de les présenter d'abord

względem Biskupstwa Wileńskiego, o którem miałem zaszczyt wspomnieć J. W. Panu w liście moim z 10. 7bra, w okoliczności opozycyi jaka tu zachodzi ze strony Kapituły tegoż Kościoła, przeciw nominacyi J. K. Mości, i poleceniom Jego Świątobliwości aby odraczano tostato przesłanie Bul dla Mgra Szaniawskiego Biskupa Chełmskiego; w tej to sprawie polecono mi uczynić Kardynałowi Fini konieczne i najostrzejsze przedstawienie, celem zniesienia tej opozycyi, jako nietylko bezzasadnej i istnieć nie mogącej, ale nadto obrażającej i ukrzywdliwej niezaprzeczonemu prawu, jakie J. K. Mość posiada w obsadzaniu na Kościelne godności w Państwie. Przygotowałem już notę, obejmującą powody jakie mam względem, nie omieszkam okazać je we właściwym czasie, czekając tylko na powrót Kardynała Protektora,

qu'il sera tems, et je n'attends que le retour du Cardinal Protecteur pour le faire encore appuyer et rendre mon instance la dessus plus efficace.

Les nouvelles d'ici les plus considerables sont, que le Card^l Quirini y est retourné sur la fin de la semaine passée, de son Evêché de Brescia.

On dit le Te Deum solennel pour la naissance du Dauphin fixé à Dimanche 20e du courant dans l'Eglise nationale de St Louis des François et que sa S^té viendra tenir Chapelle en personne.

Il s'est repandu que l'Empereur devoit être parain du Dauphin nouveau né, ce qui donne lieu à diverses reflexions politiques.

Quoiqu'on soit informé des puissantes manoeuvres qui se font en cette cour de la part du Roi de Sardaigne, pour obtenir le traitement Royal au Ministre qui doit paroitre ici en qualité

na dla poparcia onych i tem pewniejszego ~~skutecznieyszego~~ skutku onych ~~przedstawie~~ ~~nia~~. Z ważniejszych nowin jest to, że Kardynał Quirini powrócił tu w końcu zeszłego tygodnia, z Biskupstwa swego Brescia.

Odprawiać będzie się ~~uroczyste~~ Te Deum uroczyste z okoliczności urodzin Delfina, w niedzielę 20° b. m, w Narodowym Kościele S^o Ludwika Francuskim S^o Ludwika, i że sama Jego Świątobliwość odprawi mszę w Kaplicy.

Głoszą że Cesarz będzie trzymać do Chrztu nowo narodzonego Delfina, co daje powód do rozmaitych wniosków ~~uwag~~ politycznych.

Jakkolwiek wiadomo jest o potężnych zabiegach na tutejszym dworze przedsięwziętych, ze strony Króla Sardyńskiego, celem wyjednania królewskiego przyjęcia Ministra przybyć tu mającego w godności

de son Ambassadeur, on pretend cependant qu'il s'y rencontre de gros obstacles sous main de la part de certaines Puissances, et en particulier de la République de Venise, qu'on dit qui s'y oppose le plus.

Les Cardinaux Corradini, Bentivoglio, Ottoboni et Barberini sont retournés en Ville, le premier de Frascatti, le second d'Albano, le 3e de Fiano et le 4e de Palestrine; on attendoit jeudi dernier le Card. Alexandre Albani de Soriano, mais il n'est point encore parû.

Le bruit court que le Cardinal Albani sera retabli dans tous les droits et facultés annexés à la charge de Camerlingue.

On veut qu'apresent le Pape soit changé de sentiment à l'égard du Cardinal Ferreri et qu'au lieu de l'entrée et du train magnifique qu'il avoit permis qu'il fit, en qu'il prit, Sa Sainteté pretend qu'il se conforme au petit pied où il a mis tous les autres Car-

Ambassadora, ~~mówią~~ utrzymują wszakże że zaś znaleźć to ma wiele przygotowanych przeszkód od pewnych Mocarstw, a wszczególności ze strony Rzeczypospolitej Weneckiej, która się temu opiera najmocniej.

Kardynałowie Corradini, Bentivoglio, Ottoboni i Barberini wrócili już do miasta, pierwszy z Frascati, drugi z Albano, trzeci z Fiano a czwarty z Palestryny; spodziewany był w zeszły czwartek Kardynał Alexander Albani z Soriano, ale nie przybył dotąd.

Chodzi pogłoska że jakoby Kardynał Albani przywrócony być ma do wszystkich praw i obowiązków, przywiązanych do urzędu Kamerlinga.

Mówią, że Papież zmienił swoje ~~uprzedzenie~~ postanowienie względem Kardynała Ferreri, i że zamiast wspaniałego wjazdu i okazałości, jakie mu jakie wprzód pozwolił, Jego Świątobliwość rozkazała aby się popisał na skromniejszem wystąpieniu, przyzwaniem dla wszystkich innych Kar-

dinant ses créatures, ce qui n'inquiète pas moins les Ministres du Roi de Sardaigne, lesquels se donnent des gros mouvements pour détourner le Pape de sa résolution.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

dynatów, swoich figur, co zatrwożyło Ministrów Króla Sardyńskiego, którzy najmocniej usiłują odwieść Papieża z uczynionego postanowienia.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 94.

Rome, ce 19. Novembre, 1729.

Mgr,

Par la lettre de Mgr le Vice-Chancelier du 31. Octobre dernier, je reçois avis cet ordinaire, que Mgr l'Évêque de Chelm, préférant la tranquillité publique à ses intérêts particuliers, vient de renoncer à la nomination à l'Évêché de Vilna, et qu'à cet effet il en avoit écrit à Sa Majesté. Nonobstant à cette rénonciation, Mgr le Vice-Chancelier me donne ordre qu'en conformité de ce qui m'en avoit été déjà écrit dès la semaine passée du Cabinet, j'aie à me mettre en devoir de faire voir à cette Cour

la fausseté

Rzym, 19. Listopada, 1729. r.

J. W. Panie,

Z Listu J. W. Wice-Kanclerza z 31. przeszłego października, z ostatniej poczty, dowiaduję się że Mgr Biskup Chełmski, przenosząc spokojność publiczną nad własny interes, odmówił nominacyi na Biskupstwo Wileńskie i że w tym celu pisał do J. K. Mości. Pomimo tego odmówienia J. W. Wice-Kanclerz poleca mi, stosownie do tego co mi w tym względzie przesłane zostało przeszłej niedzieli z Gabinetu, mam się zająć przekonaniem tutejszego dworu o fałszu tego, co Biskup Smoleński oświadczył. przeciw

prawom

la fausseté de ce que Mgr l'Evêque de Smolensk y avoit avancé contre les droits de Sa Majesté et de la République. J'attendois à cet effet l'arrivée du Cardinal St Clement pour appuyer mes demarches et les rendre plus efficaces auprès du Cardl. Fini Auditeur du St Père, mais il est retourné si tard de la Campagne, et a été si occupé depuis avant hier, tant en visites qu'à la fonction de la Consécration de la Chaire St Pierre, qu'il n'y a pas eu moyen d'entamer cette affaire. On y mettra la main tout plus tard dans la semaine qui vient, et comme je n'oublierai rien pour l'execution des Ordres qui me sont venus là dessus, aussi aurai-je soin à la suite de rendre V. Ex. exactement informée du succès de mes operations.

J'ai reçu la lettre dont V. Ex. m'a honoré le 14. Octobre dernier: elle fournit occasion à un renouvellement d'actions de graces très humbles que j'ai l'honneur de faire

prawom J. K. Mości i Rzeczypospolitej. Z tego względu czekałem na powrót Kardynała St Clement, aby poprzeć moje instancye i skuteczniejszemi je uczynić u Kardynała Fini Audytora Ojca S.o; ale tak późno wrócił ze wsi i tak był zajęty od onegdaj, już to wizytami, już to poświęceniem Ambony w kościele S. Piotra, że nie było sposobu zacząć go w tym interesie. Zacznie się o nim mowa bezzwłocznie na przyszły tydzień, a jako niczego nie zaniecham aby przywieść do skutku odebrane polecenia w tym względzie, tak starać się będę dokładnie sprawozdać J. W. Pana o pomyślnym skutku działań moich.

Odebrałem list, którym mnie J. W. Pan zaszczycił, 14. przeszłego Października: nowa mi on daje sposobność ponowienia mu tysiąca podziękowań najpokorniejszych raz jeszcze, za łaski jakie od J. W. Pana odbieram, a których miałem do-

encore une fois à V. Ex. pour les bontés qu'elle me temoigne et dont j'ai eu des preuves non moins réelles qui signalées dans ce qu'il plût à Sa Majesté ordonner en ma faveur dans le dernier Senatus Concilium de Grodno : car quand V. Ex. ne me le diroit pas, je suis bien persuadé que sa puissante entremise y a eu l'une des meilleurs parts.

Je ne puis encore satisfaire au desir que V. Ex. auroit de savoir à quoi cette Cour inclineroit davantage, ou d'avoir un Ambassadeur qui vint ici pour ajuster les differens que V. Ex. sait, ou que ceux-ci soient terminés en Pologne par l'entremise du Nonce. J'ai bien déjà vu quelques Ministres de Sa Sainteté depuis qu'ils sont retournés de la Campagne, mais comme ils ne sont pas encore venus tous, je n'ai pû entrer ainsi avant en propos sur nos affaires pour decouvrir les sentimens de ceux qui sont

wody niemniej oczywiste jak dobrotliwe w tem co J. W. Mości Pa… nowie dla mnie raczyła w ostatniem Senatus Consilium w Grodnie : w naktóre gdybyś nawet sam J. W. Pan tego nie powiedział, przekonany jestem, że potężne jego wdanie się największy w tem udział miało.

Niemogę dotąd doskonale J. W. Panu powiedzieć, a czego o nim wiedzieć pragniesz, do czego więcej dwór tutejszy się przychyla; czyli życzeniem jest jego mieć tu przysłanego Posła wielu załatwienia wiadomych J. W. Panu nieporozumień, albo lub tez, aby takowe ukończyły się mają w Polsce, za pośrednictwem przez wdawanie Nuncyusza. Widziałem się już z wielu Ministrami Jego Świątobliwości po ich powrocie ze wsi, ale poniewaz niema ich jeszcze wszystkich, niemogłem zatem poruszyć wzgląd sprawę naszych, aby wyrozumieć tych którzy

ici présents; ce sera seulement dans la semaine qui vient que je commencerai de les sonder plus à fond, à présent sur tout que le Cardinal St Clement est de retour, et ce que je pourrai penetrer d'eux à cet égard, j'aurai l'honneur de le communiquer exactement à V. Ex. par mes suivantes.

Je suis ravi que l'affaire avec Kurytowicz soit terminée super negotio principali; j'aurai soin d'aller trouver le Procureur Bietti et de l'informer des ordres que V. Ex. me donne pour qu'il ne sollicite autre chose si non que de faire remettre l'affaire ad primam instantiam, ainsi que V. Ex. ordonne.

Le Pape continue de se bien porter: depuis son retour de Monte Mario il a repris le train de ses fonctions accoutumées, qui ont été de faire diverses consécrations.

Le Cardinal de Polignac est retourné de Frascati et le Card^l. Albani Camerlingue retourna d'Urbin le soir du Jeudi dernier.

już przybyli; we przytym dopiero od tygodnia zacznę gruntownie dociekać o tej mierze, zwłaszcza kiedy Kardynał St Clement jest już z powrotem, a co ja mogę się od nich dowiem, dokładnie zawiadomię J. W. Pana w przyszłym moim liście.

Rad mocno jestem że interes z Kurytowiczem ukończonym został super negotio principali; nie omieszkam pójść do Pełnomocnika Bietti z zawiadomieniem o poleceniach przez J. W. Pana mi danych, iżby niestarał się o nic więcej, jak tylko aby powrócił interes ad primam instantiam, jak mi J. W. Pan zalecasz.

Papież ciągle ma się dobrze: od powrotu swego z Monte Mario zajmuje się zwykłemi sprawami swojej władzy; mianowicie wiele odbył poświęceń.

Kardynał Polignac powrócił z Frascati, a Kardynał Albani Kamerling przybył z Urbin, wieczorem we przeszły czwartek.

Le Cardinal Borghese est parti pour aller trouver à Caparolla la princesse sa mère, qui tient le lit pour l'accident qui lui est arrivé de son carrosse qui s'est renversé.

Le Card.l Pamphile est dangereusement malade, l'on commence à craindre pour sa vie depuis la dissenterie qui lui est survenue.

Mr Molara qui avoit exercé sous trois Pontificats la charge de Commissaire Général des Armes, étant mort ces jours passés, le Card.l Coscia fit incontinent depecher au Papa pour demander cette charge en faveur d'un certain Mr Perotti Napolitain, à qui Sa S.té l'a accordée, ce qui a fait naître grand murmure dans le sacré College et parmi la noblesse Romaine, qui ne peut voir qu'à regret et avec de yeux jaloux un etranger occuper un poste si considérable et l'un de plus important de l'Etat.

Tout se dispose en place Novone pour faire après demain les réjouissances

Kardynał Borghese udał się do Caparolla dla widzenia się z księżną swoją matką, leżącą obłożnie z powodu wypadku jaki miała, wywróciwszy się karytą.

Kardynał Pamphile niebezpiecznie jest chory, lękają się o jego życie od nastania dysenteryi.

Po śmierci Pana Molara, który za panowania trzech papieżów sprawował obowiązek Generalnego Kommissarza Broni, Kardynał Koscia natychmiast wysłał depesze do Papieża, z prośbą o naznaczenie na to miejsce pewnego pana Perotti, Neapolitańczyka, co papież zatwierdził. Wywołało to wielkie szemranie w S.tym Kollegium, tudzież pomiędzy wyższą szlachtą Rzymską, która zielonemi i zazdrosnemi oczami mogła widzieć cudzoziemca zajmującego tak wysoka posadę, i jedną z ważniejszych w Państwie.

Wszystko się przygotowuje na placu Novone do zajutrzejszej uczty publicznej, z powodu narodzin Delfina,

réjouissances publiques pour la naissance du Dauphin; il y aura des illuminations tout à l'entour de cette place qui est une des plus grandes de la Ville, et au milieu seront les feux de joie qui representeront le Cirque de Maximilien, qui étoit autrefois en cet endroit. Il y aura demain serenade au Palais du Cardinal de Polignac, qui a fait venir à cet effet les plus fameux joueurs d'instrumens et musiciens de l'Italie.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Delfina; będzie ten plac oświetlony na około, plac, jaki jest największy w całem mieście, a pośrodku spalony zostanie fajerwerk, wyobrażający Cyrk Maxymiliana, dawniej na tem miejscu będący. Odbędzie się jutro serenada w pałacu Kardynała Polignaca, który w tym celu zgromadził kilkat najsłynniejszych grajków i muzyków z Włoch.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 95.

Rome, ce 26. Novembre, 1729.

Mgr,

Me voici à l'acquit de ma promesse; j'eus il y a 8. jours l'honneur de répondre à V. Ex. qu'en conformité de ses ordres je n'aurai pas manqué de m'informer auprès des Ministres de cette Cour si l'on seroit ici du goût de recevoir l'Ambassade solemnelle de la part de Sa Majesté et de la République, au sujet du règlement des affaires

Rzym, 26. Listopada, 1729. r.

J. W. Panie,

Otóż spieszę z dotrzymaniem obietnicy: miałem temu dni 8. zaszczyt odpowiedzieć J. W. Panu, że stosownie do jego polecenia, nie omieszkałem dowiedzieć się od Ministrów tutejszego dworu, azali podoba się przyjąć tu wielkie poselstwo J. K. Mości i Rzeczypospolitej, ~~[illegible]~~ dla załatwienia interesów ze Stolicą Apostolską i

avec le St Siège, ou si l'on aimerait mieux les voir ajustées et terminées sur les lieux par l'entremise de Mgr le Nonce. Je suis entré en propos là-dessus avec divers Cardinaux et Prélats que j'ai vus, et qui composent la congrégation particulière députée pour les affaires du Royaume; autant que j'en puis juger par leurs discours et réponses à diverses interrogations suggestives, que je leur ai faites à ce sujet, il me paroit que cette cour étant résolue de s'en tenir au Concordat qu'elle a fait proposer à Sa Mté, au moins dans ce qu'il a d'essentiel, sauf à y faire quelques changements et modifications dans le reste des articles qui sont de moindre importance, (sur quoi l'on persiste toujours à me dire que Mgr le Nonce a depuis longtems toutes les instructions et pouvoirs suffisans et nécessaires, sans qu'il soit besoin d'y en ajouter d'autres,) par conséquent on voudra que la négociation s'en pour-

lub też czy wolą, aby się i ukończyły takowe na miejscu, przez pośrzednictwo Nuncyusza. Rozmawiałem w tym przedmiocie z wielu Kardynałami i Prałatami wchodzącemi wyłącznie do kongregacyi wydzieloney do spraw Królestwa; o ile mogłem sądzić ze słów ich i odpowiedzi na rozmaite moje zapytania, jakie im w tym względzie uczyniłem, zdaje się że dwór tuteyszy postanowił trzymać się Konkordatu, który zaproponował J. K. Mości, przynaymniey co do rzeczy ważnieyszych, nieuchylając się od pewnych w nich odmian i modyfikacyi w mnieyszey wagi artykułach; (i w tem nieprzestają mówić mi, że Mgość Nuncyusz dawno posiada wszelkie instrukcye i moc do zatwierdzenia i przystąpienia w tym względzie, tak że nie już mu do nich przydać nie pozostaje.) A zatem wolą ich jest aby odbywało się traktowanie w Polsce, za pośrzednictwem samego

suivre en Pologne par l'entremise de même Mgr Nonce, tant par rapport à la satisfaction particulière qu'on a ici de la ~~la~~ conduite de ce Prelat, qu'on sait d'ailleurs être en bonne intelligence avec tous les Ministres et les Grands du Royaume, que parcequ'étant encore tout à portée d'entendre les parties interessées et de conferer avec elles sur les matières, il sera toujours plus aisé de les combiner sur les lieux qu'ici; au lieu que l'Ambassadr rencontreroit des difficultés qu'on ne pourroit prevoir et exigeroit par là des delais et beaucoup plus de tems pour la conclusion des affaires. C'est Mgr, ce que dans la verité j'ai crû pouvoir dire en reponse à V. Ex. et pour obeir aux ordres qu'Elle m'a donnés sur ce sujet.

Tout le Ministère de Sa Sainteté se trouvant présentement ici réunis par le retour de ceux d'entre les Cardinaux et Prelats qui avoient le

Nuncyusza, tak ze względu, że zadowolenie tu z osobistego postępowania tego Prałata tutaj, o ktorego wiedzą o dobrych jego stosunkach ze wszystkiemi Ministrami i Panami w Królestwie, jak równie, że ~~wszystkie strony~~ mając tam obecnie strony interessowane i mogąc układać się z niemi i rozstrzygać przedmioty, łatwiej będzie porozumieć się na miejscu jak tutaj; gdy tymczasem Poselstwo znalazłoby nieprzewidziane przeszkody, zmuszające do zwłoki, kosztem czasu, w załatwieniu interesów. Właśnie to, samo miałem powiedzieć w odpowiedzi J.W. Panu, i stosownie do polecenia jakie miałem od Niego w tym względzie.

Kiedy Wszyscy Ministrowie Jego Świątobliwości ~~będąc~~ są obecnie tu zebrani, po powrocie reszty Kardynałów i Prałatów, najdłużej bawiących na wsi, podczas ostatnich jesiennych wakacyj, nie styrałem i prędzej

plus séjourné à la campagne pen-
dant ces dernières vacances de l'au-
tomne, je n'ai point différé d'un
moment à m'acquitter de mes devoirs,
et en conformité de ce que j'eus l'
honneur d'écrire à V. Ex. nomme-
ment par ma lettre du 12. du cou-
rant, j'ai été cette semaine sous
prétexte de civilité à voir tous
les membres divers qui composent
la Congrégation Consistoriale sur
les affaires du Royaume, comme
pour leur faire compliment et me
réjouir de leur heureux retour, mais
dans la verité et bien mieux afin
de les sonder sur le resultat du der-
nier Senatus Consilium de Grodno.
J'ai trouvé là dessus deux sortes d'
avis: les uns quoique en plus petit
nombre, étoient encore de sentiment,
conformement à ce qui fut intimé
dans ma lettre du 8. Octobre dernier,
que puisque les espérances qu'on a-
voit mises ici dans la dernière Di-
ète se trouvoient évanouies par la

chwili w dopełnieniu moich obowią-
zków, i stosownie do tego, o czem miałem
zaszczyt donieść J. W. Panu, miano-
wicie w liście z 12. b. m. udałem się
tego tygodnia, ~~pod pozorem odwiedze-~~ do
~~nia~~ wszystkich członków, składają-
cych Kongregacyą Konsystorską do
spraw Królestwa, pod pozorem odwiedzenia ich i powinszowa-
nia im szczęśliwego powrotu; ale
rzeczywiście i co lepiej, w celu wyba-
dania ich o wypadku ostatniego
Senatus Consilium Grodzieńskiego.
Usłyszałem w tej mierze dwa rodzaje
~~zdania~~ twierdzenia: jedni, acz
w mniejszej liczbie utrzymywali, sto-
sownie do tego, co wspominałem
w liście moim z 8go Października
b. r. że ponieważ nadzieje jakie
położono w ostatnim sejmie,
spełzły na niczem a to zerwa-
niem z teraźniejszym sejmem,
i że nadzieje te w ~~odwłoce~~ oddaleniu tylko

la rupture de celle-ci, et qu'elles étoient renvoyées encore à un long terme d'attente, toujours avec incertitude et dans le doute du succès, Sa Sainteté devoit trancher court, et par droit d'autorité suprême ici prétendue (ce sont leurs termes) lever la pierre de scandale, et annuller cette douloureuse constitution de Grodno, qui blesse l'autorité du St Siège. A ceux-ci je n'ai pas manqué de représenter fort et ferme, tous les fâcheux inconvénients, qui pourroient naître d'une telle extrême résolution: qu'on devoit bien s'en garder; que ce seroit irriter les choses, plutôt que de les adoucir; qu'on courroit les risques d'une vaine entreprise et de n'en pas sortir avec honneur; que la prudence vouloit que bien plutôt on se conformât aux sages mesures prises dans le dernier Senatus Consilium, dont on avoit ici en mains le résultat, et que cette Cour cherchât à seconder les bonnes dispositions,

tylko widziane być mogą, i to z zniecierpliwieniem i powątpiewaniem o dobrym onych skutku, żeby Świątobliwość powinna była przeciąć prędko od razu, i prawem najwyższej swej władzy jaką tu posiada (są to własne ich słowa) odwalić kamień zgorszenia, niweczyć bolesną tę uchwałę Grodzieńską, obrażającą władzę Stolicy Apostolskiej. Nie omieszkałem mówiącym, przedstawić silnie i śmiało, smutne następstwa, jakie zrodzić by mogło tak gwałtowne postanowienie; że należałoby raczej zaniechać je, że tym sposobem byłoby to rozjątrzyć [illegible] a nie je łagodzić; że narażiłoby się na daremne przedsięwzięcie, z którego by może zaszczytnie nie wybrnęli; że roztropność nakazuje zastosować się raczej do środków, do jakich się ucie(?)kło ostatnie Senatus Consilium, a których mają w ręku wypadek, i że dwór tutejszy powinienby uchwycić

où elle voyoit un Roi, son Ministère et tout un grand Royaume à son égard; qu'on pouvoit en douter d'autant moins qu'on avoit vû, outre les ordres donnés pour continuer avec Mgr le Nonce les conférences sur le traité d'accommodement qui étoit entamé, encore les déclarations expresses et très formelles qu'ont avoit été faites de ne vouloir donner aucun sujet de déplaisir à Sa Sainteté, sur les matières controversées, et qu'enfin c'étoit tout ce qui s'étoit pû faire de mieux dans une assemblée telle que le Senatus Consilium, qui d'ailleurs n'avoit pas la force d'abolir et de faire ce qui étoit passé en loi par tous les états d'un Royaume assemblé, je veut dire la Constitution susdite qui fut faite à Grodno.

Les autres d'un sentiment plus modéré, trouvent plus à propos qu'on s'en tienne sur nos affaires au tempérament pris par Sa Majesté et son Conseil dans le dit Senatus Consilium:

się dobrych usposobień dla siebie Króla, ministerium i całego wielkiego państwa; że tem mniej o tem być wątpić należało, kiedy widziano, prócz poleceń dalszego prowadzenia konferencyi z Nuncyuszem, rozpoczętego traktatu zgody, kiedy widziano nadto przyrzeczenie umyślnie i wyraźnie ponowione do zgromadzenia, że się unikać będzie wszelkiego powodu do nieukontentowania Jego Świątobliwości, co do rzeczy w sprzeczeniu będących, i na koniec że zrobiono co tylko zrobić można było w takiem zgromadzeniu jak Senatus Consilium, które wreszcie nie miało dość siły aby obalić to, co przeszło przez prawo wszystkich stanów zebranych królestwa, mówię o wyż wymienionej uchwale, w Grodnie zapadłej.

Drudzy ~~łagodniejszych zdań~~ umiarkowańszego zdania, uważają, aby trzymano się właściwej w interesach naszych, przyjętego środka przez J. K. Mość i Jej Radę,

ils croient et avec raison, avoir lieu d'augurer un bon succès des négociations qui se feront par l'entremise de Mgr le Nonce, d'autant plus qu'ils voient les effets de ce qu'on avait promis à cette Cour de la part des bonnes intentions de Sa Majesté et de son Conseil, et qu'ils viennent tout récemment encore d'en avoir une preuve dans la possession de la Prévôté de Miechów, que Sa Mté a permis à Mr Rozdrażewski de prendre à teneur des bulles qu'il en avait obtenu du St Siège, et sur le pied du concordat que celui-ci a proposé et qu'il a envie d'introduire avec Sa Majesté et la Nation, concordat qu'ils prétendent ici plus avantageux à Sa Mté et à ses États qu'au St Siège même. Quoi qu'il en soit, j'ai été ravi de trouver entre autres Mgr Riviera de ce dernier avis: il ne peut être que d'un grand poids, vu la longue expérience qu'il a de nos affaires depuis le commencement

wtęgnie Senatus Consilium: może słusznie wróżą sobie oni pomyślny skutek tej negocyacyi, odbytej za pośrednictwem Nuncyusza, tem bardziej, że widzą tego skutki, co obiecanem było tutejszemu dworowi przez dobre chęci J. K. Mości i Tej Rady, a czego niedawno ostatnie mieli dowód w objęciu Probostwa Miechowskiego, które J. K. Mość obiecała księdzu Rozdrażewskiemu na mocy bull od Stolicy Apostolskiej otrzymanych, i na warunkach konkordatu przez niego proponowanego, i który ma chęć zawrzeć z J. K. Mością i Narodem, konkordatu, o którym tu utrzymują jakoby więcej był korzystnym dla J. K. Mości i Tej Rzeczypospolitej, jak dla samej Stolicy Apostolskiej. Bądź co bądź, niezmiernie rad byłem widząc że pomiędzy innemi, Mgr Riviera był tego ostatniego zdania: wywiera ono wielki wpływ a długie

du Pontificat de Clement XI. qu'il l'a toujours maniées, me fait espérer qu'on y déférera dans la Congrégation Consistoriale; on croit qu'il s'en tiendra particulière assemblée dans la semaine prochaine; on verra ce qui s'y résoudra, et ce qui pourra en parvenir à ma connaissance, j'aurai soin d'en faire aussi tôt part à V. Ex. Je crois même pouvoir deviner ce qui en sera et dire à V. Ex. déjà par avance, qu'autant que je l'ai pû recueillir des discours tenus cette semaine avec les Ministres ci dessus, il me paroit que le résultat de la Congrégation sera un Bref du Pape, par lequel Sa Majesté sera premièrement remerciée des bonnes dispositions qu'elle et son Ministère témoignent avoir envers Sa Sainteté, pour lui donner toute sorte de satisfaction possible, puis exhortée à y persévérer, et enfin priée de prêter toute son attention et toute assistance à ce que la dite Constitution soit modifiée <u>et reformée</u>

jego doświadczenie w sprawach naszych, których był świadomy od początku panowania Klementa XI. bo niemi kierował, spodziewać mi się każe że takowe uwzględnią na Kongregacji Konsystorskiej; mówią że w przyszłym tygodniu odbyć się ma w tym celu przez zgromadzenie prywatne; zobaczę co na niem postanowionem zostanie, a co się tylko dowiem w tym względzie, nieomieszkam zawiadomić J.W. Pana. Zdaje mi się że mogę odgadnąć co się tam stanie, i że ~~będę~~ mogę ~~nawet~~ już z góry powiedzieć J.W. Panu, że o ile wyrozumieć mogłem ~~z tych zostania~~ ~~ze znanej~~ rozmowy Ministrów w tym tygodniu styczności w tym względzie, zdaje mi się że uchwalonym zostanie na Kongregacji, Brewe Papieskie, w którem najpierw złożą podziękowanie J.K. Mości za dobre Jej chęci, okazane przez nią i Jej Ministerium dla Jego Świątobliwości aby Jej dać w każdej mierze zadowolenie; następnie dadzą napomnienie ku dotrwaniu w tych dobrych <u>chęciach</u>,

et reformée dans la prochaine Diè-
te. Telle à peu près sera la forme
et la substance du Bref, en cas qu'
on le dresse, ainsi qu'il y en a
toutes les apparences.

M'étant aperçu que le révérend
père Procureur Général de Citeaux sur
l'apparence qu'il aura dans peu la Con-
grégation Consistoriale, alloit et voyoit
chez les Cardinaux et Prelats qui la com-
posent, quoique je me soit bien doutté
d'abord de ce qui le faisait agir ex-
traordinairement, j'ai voulu néanmoins
tacher de le decouvrir et m'en assurer
à fond par l'entremise de ces mêmes
personnes, à qui j'allais aussi parler
pour les affaires de Sa Majesté; et les
ayant fait tomber sur le propos des
intérêts de ces Moines, il m'est réussi de
pénétrer que le but des demarches de
leur Procureur, étoit l'expedition qu'
il sollicite pour deux Religieux de l'Or-
dre, en faveur desquels on m'a sup-
posé le contentement donné par Sa
Mté, l'un pour avoir l'Abbaye de

Sejmach, a na końcu będę go prosić
aby zwrócił uwagę na to i dopomógł,
aby pomieniona uchwała na przyszłym
sejmie pomiarkowana i przerobiona
została. Taką mniej więcej będzie forma
i treść tego Breve, jeśli w samej rzeczy na-
pisanym zostanie, czego wielkie jest podo-
bieństwo.

Spostrzegłszy że wielebny Ojciec General-
ny Pełnomocnik Cystersów, w nadziei szy-
bkiego Zasiadania Kongregacyi Konsystorskiej,
odwiedza wszystkich Kardynałów i Prałatów
wchodzących do niej, chociaż domyślałem
się zaraz o co mu chodziło, starałem się
wszelako naprawdę dowiedzieć się i grunto-
wnie się zapewnić, za pośrednictwem
tych samych osób, z któremi także mówiłem
o sprawach J. K. Mości, a napomknąwszy
im mimochodem o interesach pomie-
nionych Zakonników, udało mi się dowie-
dzieć że celem zabiegów ich Pełnomocni-
ka, było przesłanie nominacyi, o które
prosił, dla dwóch księży tegoż zgromadze-
nia, a co które jak mówiono, było za ~~przy~~
przyzwoleniem J. K. Mości; jednemu
na Opactwo Cysterskie a drugie-
mu na Koadjutora Opactwa

Cirinsque, et l'autre pour être fait Coadjuteur à celle de Pepline. Comme on m'a donné pour garant de cette supposition la personne de Mgr le Nonce, avec assurance qu'il avoit positivement écrit ici ledit consentement donné par Sa Mté, je n'ai rien eu à répliquer la dessus, présumant un auteur de la sorte trop digne de foi pour qu'il ait pu mander une chose pour une autre; mais sur ce qu'à même temps on a voulu me questionner, pour savoir si j'avois là dessus quelque ordre de la Cour, après avoir dit que non, comme en effet il est vrai qu'on ne m'en a écrit ni pour ni contre de la part de Sa Majesté, la reflexion est venue trop à propos à l'avantage de la nomination de Sa Mté pour la laisser échaper, et je n'ai pas manqué d'ajouter aussitôt à ces Messieurs, que Sa Mté ayant cidevant fait faire instance en cette Cour pour qu'on y suspendit et differât

Peplińskiego. Poniewaz rękojmią tego domysłu miał być sam Mość Nuncyusz z zapewnieniem jakoby nieznawodnie tam o tem pisał o takowem zatwierdzeniu przez J. K. Mości, niemiałem się do powiedzenia wtym względzie, sądząc że ten, ktory pisał, aż nadto zasługiwał na wiarę aby mu można było niewierzyć; ale co się tycze tego o niem zarazem zapytywano mnie, ażeli miałem jakie ode dworu polecenie wtym względzie, odpowiedziawszy że nie, jak było widocie, bo nie mi o tem niepisano od J. K. Mości, ztem wszystkiem użytem tego, po namyśleniu się, na korzyść nominacyi J. K. Mości, niezaniechawszy dodać tym panom, że poniewaz J. K. Mość zarosła dawniej prośby do tutejszego dworu o zawieszenie i wstrzymanie przyznania na te Opactwa w Królestwie, aż do załatwienia nieporozumień, a co też obiecał i na co zgodził się Nuncyusz, o niem wtelnie sam tu pro-

la provision des Abbayes du Royaume jusqu'à ce que les differens fussent terminés, et que cela ayant été accordé et promis aussi par Mgr le Nonce, qui en avoit lui même écrit ici de la part de Sa Mté et de ses Etats, par consequent puisque le même Nonce assuroit aujourd'hui que Sa Mté vouloit bien consentir que des Religieux possedassent en titre des Abbayes qui sont de sa nomination, il étoit aussi bien juste et raisonable que le St. Siege ne refusat point à un si grand Roi et si pieux la nomination qu'il avoit faite à la commande de l'Abbaye de Wąchock en faveur de Mgr l'Evêque de Chelm, et que le respect seul de Sa Mté meritait au moins cet égard; aussi m'a-t-on paru en convenir.

Je dois aussi dire à V. Ex. que dans mes derniers entretiens avec les Ministres de Sa Sainteté, il m'a été confié que Mgr le Nonce se louoit fort de

rał w imieniu J. K. Mości i Stanów, przeto, kiedy sam Nuncyusz zaręcza że J. K. Mość życzy sobie tego aby objęli nominacyą tę Duchowni objęli dziś całkowicie te Opactwa, słusznem i rozsądnem byłoby, ażeby Stolica Apostolska nie odmawiała tego tak pobożnemu i wielkiemu Królowi żądanej zarządzonej przez niego nominacyi na Opactwo Wąchockie na przedstawienie Mgra Biskupa Chełmskiego, i że samo uszanowanie dla J. K. Mości na ten wzgląd zasługuje; otoż, zdaje się że takiegoż samego byli i oni zdania.

Powinienem również oświadczyć J. W. Panu, że w ostatnich rozmowach z Ministrami Jego Świątobliwości, powiedziano mi że Nuncyusz zadowolony jest bardzo z Ministerium Polskiego, i że najposłuszniej się dał zdanie

Ministre Polonais, et qu'il avoit donné à cette Cour des rélations les plus avantageuses de la conduite en particulier de Mgr l'Evêque de Cracovie, de Mgr le Grand Chancelier et de V. Ex. par rapport au zèle et aux soins empressés qu'elle se donne pour voir d'acheminer les affaires avec cette Cour à un final ajustement.

Le tems qui s'est fort dérangé et mis à la pluie sans discontinuer depuis samedi dernier, a déconcerté tous les preparatifs qui s'étoient fait ici pour célébrer en grande fête et magnificence la naissance du Dauphin; les illuminations devoient durer trois jours parmi la Ville, et il n'y eut que celles du premier jour après que le Cardinal de Polignac les eut fait intimer. Le lendemain dimanche on chanta le Te Deum dans l'Eglise Nationale de St Louis, et puis ce fut tout; il devoit y avoir l'après diné et le jour d'après une course des Chevaux, qui

tutejszemu dworowi o postępowaniu, mianowicie Mgra Biskupa Krakowskiego, J. W. Kanclerza Wo i J. W. Pana, co względem na gorliwość i gorące usiłowanie, jakie okazujesz w ułatwieniu spraw z tutejszym dworem, celem zupełnego onych ukończenia.

Czas który się tu bardzo zachmurzył nieustającym deszczem od ostatniej niedzieli, przeszkodził wszystkim przygotowaniom, jakie tu przedsięwzięto na obchód wielkiej uroczystości i okazałości narodzin Delfina; iluminacja miała trwać przez trzy dni w Mieście, a była tylko przez dzień jeden, po rozporządzeniu wyżej przez Kardynała Polignaca. Nazajutrz w Niedzielę odśpiewano Te Deum w narodowym kościele Sº Ludwika, i na tem się skończyło; miały być po południu i nazajutrz wyścigi konne, które nie miały miejsca; zakład był o dwie sztuki

qui ne se fit point; les prix consistent en deux pièces de Brocard venues de France exprès, de la valeur de mille écus. La serenade du dimanche au soir au palais du Cardinal et les feux de joie du lendemain dans la place Novone se trouvent aussi suspendues avec grand dommage et au grand regret de tout le monde. Le Card.l de Polignac m' ayant invité envoyé la veille un de ses Gentilshommes pour m'inviter à la fête, je ne manquerai point le même soir de faire à mes fenêtres et devant chez moi les feux et illuminations usitées, comme aussi d' aller le lendemain assister au Te Deum chanté dans St Louis, où se trouvèrent presque tous les Cardinaux et Prelats, les Ministres Etrangers et la Noblesse de Rome. La musique fut exquise et la decoration magnifique. Je m'étois rendu precedemment au palais du Cardinal à qui je renouvellai mon compliment de conjouissance et temoignai que j'étois ve-

sztuki złotogłowiu, umyślnie z Francyi sprowadzonego, wartości tysiąca talarów. Niedzielna serenada wieczorna w pałacu Kardynalskim i fajerwerki nazajutrz na placu Novone odłożone były z wielkim żalem i szkodą wszystkich. Kardynał Polignac przysłał do mnie w przeddzień jednego ze swych dworzan zapraszając na tę uroczystość; nie zaniedbałem tegoż wieczora oświetlić moje okna i illuminować front mego mieszkania zwykłym sposobem, również [illegible] być nazajutrz obecnym odśpiewania Te Deum w Kościele Ś. Ludwika, gdzie się znajdowali wszyscy Kardynałowie i Prałaci, Zagraniczni Ministrowie i wyższa Szlachta Rzymska. Muzyka była wyborna i doskonałe przyozdobienie. Udałem się wprzód do Kardynalskiego pałacu, gdzie powtórzyłem moje współradośne powinszowanie, oświadczając że przybyłem podzielić potęgując życzenia moje z ogółem najdłuższego życia nowo-

venu unir mes voeux avec ceux du public pour la conservation du Prince nouveau-né. On a fait cette observation aux écussons des armes de France, du Dauphin et de la Pologne, qui sont en grand nombre au Palais du Cardinal et sur les colonnes qui règnent tout au tour de la place Navone, pour soutenir les falots qui doivent illuminer cette grande place, on a dis-je, observé, que les armes de la maison Zamoyski sont accolées avec celles de Pologne et de Lithuanie et placées au milieu; tandis qu'on a rien vu de semblable dans l'Eglise de St Louis. Cette différence a frappé les yeux d'un grand nombre de Cardinaux, que j'apprends qu'ils l'ont observé aussi bien que moi.

Cet ordinaire ne m'a rien aporté pour le service de Sa Mté; une lettre seule que j'ai reçue de Mgr le Vice Chancelier N. 7 de ce mois, ne me prescrit rien de particulier et m'a-

narodzonemu. Zauważano herbowne tarcze Francuzkie, Dofina i Polskie w wielkiej ilości w Pałacu Kardynalskim i na kolumnach na około placu Nawone, trzymające lampy do oświetlenia wielkiego tego placu; również zwracały uwagę godła rodziny Zamoyskich połączone z herbami Polski i Litwy, zawieszone pośrodku; tożsamo uważano w kościele Ś. Ludwika. Okoliczność ta zwróciła na siebie oczy wielkiej liczby Kardynałów, tak dobrze to zauważających jak ja.

Ostatnia poczta nie nic nieprzywiozła na usługi J. K. Mości; a jedyny list jaki odebrałem od J. W. Wice-Kanclerza z 7. b. m. żadnych mi nie daje poleceń szczególnych, zawiadamiając mnie tylko, że przyszłą pocztą odbiorę listy od J. K. Mości, z prośbą do Jego Świątobliwości o zaopatrzenie

vise seulement que l'ordinaire prochain et viendra des lettres de Sa Majesté au Pape, portant instance à Sa Sainteté pour la commande de l'Abbaye de Wąchock en faveur de Mgr l'Evêque de Chełm, que Sa Mté y a nommé depuis longtems. Une lettre de Mgr Accoramboni de même date, m'annonce les mêmes dépêches; je les attends pour mettre en execution les ordres qui pourront venir par concomitance.

V. Ex. aura dû ci devant dans les entretiens que j'ai eus au commencement de cette semaine avec divers Ministres de Sa Sté, que j'avois déjà donné une petite ébauche à cette affaire en faveur de la nomination Royale.

Le bruit ayant couru pendant longtems que Mgr l'Archevêque de Polock étoit résolu s'en retourner au premier jour en Pologne, et lui même ayant fait parler à quelques personnes pour la vente de son carrosse et de ses chevaux, on commence présentement à s'apperçevoir que ce n'a été qu'un leurre, puisqu'on voit ce Prelat

Opactwa Wąchockiego dla Biskupa Chełmskiego, którem go oddawna J. K. Mość obdarzył. List Mgra Accoramboniego tejże samej daty o tych samych depeszach mnie zawiadamia; oczekując się na nie celem uskutecznienia poleceń w tym względzie. Widziałeś J. W. Pan z rozmów jakie miałem na początku tego tygodnia, z wieloma Ministrami Jego Świątobliwości, że już zacząłem nieco chodzić w tej sprawie, względnie nominacyi J. K. Mości.

~~Od~~ Dawno już było słychać o postanowieniu Arcybiskupa Połockiego rychłego odjazdu do Polski; on sam nawet wspominał przed niektóremi osobami o sprzedaży karety i swych koni; wszyscy zaczynają teraz spostrzegać że to była tylko ułuda, widząc tego Prałata całego zajętego chodzeniem około swego interesu z Jezuitami w Rzymie, w skutku świe-

tout occupé de la poursuite de son affaire contre ses Jesuites en Rothe, en suite de la nouvelle audience qui lui fut accordée par la Signature sur un rescrit special de Sa Sté, comme par ma lettre du 3. Septembre; ce qui ne peut denoter qu'une envie encore fort éloignée de s'en retourner.

Dimanche matin le Pape non obstant la pluie qu'il faisoit, se transporta du Vatican à l'Araceli sur le mont Capitolin pour y consacrer un autel, et monta à pieds le grand escalier de marbre, composé de 120. marches, qui conduit du bas du Capitole à cette Eglise; tout le monde restant étonné d'une telle vigueur à cet age.

Le Card. Cocia voyant que le Pape se portoit présentement si bien qu'il n'y avoit rien à craindre pour lui de sitôt, a quitté le sejour de Castelgandolphe d'où on croyait qu'il se retireroit à Bénévent, et est resté dans Rome.

Le Cardinal Aufidei est

grievement

jego posłuchania jakie od Sygnatury otrzymał za wyższym rozkazem Jego Świątobliwości, tudzież po liście z 3o Listopada; co wszystko dowodzi że dalekiej jest od zamiaru wyjechania.

W niedzielę rano, pomimo deszczu, Papież przeniósł się z Watykanu do Araceli na wzgórze Kapitolijskie, celem poświęcenia Ołtarza, i szedł pieszo wielkie schody marmurowe, ze 120. stopni złożone, prowadzące do tego kościoła z dołu Kapitolu; zdziwieni wszyscy byli że w takim wieku miał tyle siły.

Kardynał Coscia widząc obecnie tak zdrowym Papieża a zatem że nie ma co obawiać się o niego, wyjechał z Castelgandolfu, zkąd rozumiano że uda się do Benewentu, ale pozostał w Rzymie.

Kardynał Aufidei mocno chory jest na duszności w piersiach.

W poniedziałek rano, pomimo niniejszej słoty, Jego Świątobliwość

udała się

grièvement atteint d'une oppression de poitrine.

Lundi matin quoique le mauvais tems continuât, Sa S.té se rendit à l'Eglise Neuve, et y dit la messe à l'autel de St Philippe Neri.

Mardi les Religieuses du Couvent de St Dominique, en vertu du Bref de Concession que le Pape d'aujourd'hui leur a accordé, sortirent de la Cloture pour aller dans Rome et hors de la ville à la visite des Eglises; ces Dames ayant voulu voir les preparatifes qui étoient dressés en place Navone pour les feux de joie, elles y firent passer tous leurs carosses qui étoient au nombre de 16.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

udała się do kościoła Nowe, i odprawiła mszę przed ołtarzem S. Filipa Neryjskiego.

We wtorek Zakonnice klasztoru S. Dominika, na mocy przywileju danego im przez terazniejszego Papieża, opuściły klauzurę celem udania się do Rzymu i za miasto dla zwiedzenia kościołów; a chcąc widzieć przygotowania przyrządzone na placu Navone na fajerwerki, objechały go w karetach, których było 16.

Mam zaszczyt i td. i td.

Puget.

List 96.

Rome, ce 3. Decembre, 1729.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours l'honneur de rendre compte à V. Ex. de mes operations touchant la commission qu'elle m'avoit donnée de tacher de penetrer les sentimens

Rzym, 3. Grudnia 1729. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt dni temu 8. sprawozdać J. W. Panu o obrotach moich względem poleconego mi ~~[illegible]~~ wyrozumienia Dworu tutejszego,

de cette Cour au sujet de l'Ambassade; sur quoi j'eus l'honneur d'informer V. Ex. de ce que j'en avois pu decouvrir. Il me restoit l'autre affaire contre Mr Karyłowicz, pour laquelle j'ai été de nouveau parler au Procureur Bielli, et voir de quelle maniere on pourra mettre en execution les ordres donnés par V. Ex. de faire remettre l'affaire ad primam instantiam, sur quoi il persiste toujours à dire que sans les pieces et documens nécessaires, il ne sait comment former son instance d'autant plus qu'il m'assure d'avoir appris du Procureur advers, que la partie qui est ici présente, veut profiter de l'occasion et pour suivre en cette Cour les incidens de la cause, sans être renvoyé pour cela en Pologne; à quel effet nous avons su que la même partie adverse avoit fait venir l'acte d'accomodement super negotio principali, dont V. Ex. m'a fait mention dans une de ses precedentes et qu'il en avoit fait faire diverses traductions et copies pour s'en servir. C'est donc pour pouvoir lui former les oppositions convenables

co do poselstwa; stosownie do tego miałem zaszczyt donieść J.W. Panu co istotnie wybadać mogłem. Pozostał mi jeszcze jeden interes z Karyłowiczem o którym powtórnie mówiłem z Pełnomocnikiem Bielli, aby dowiedzieć się jakim by sposobem uskutecznić polecenie J.W. Pana, celem odłożenia interesu ad primam instantiam, na co ciągle odpowiada on że bez papierów i potrzebnych dokumentów, niewie jakim sposobem zaniesć prośbę, tem więcej, że zapewnia mnie jakoby dowiedział się od Pełnomocnika strony przeciwnej, że strona tu obecna, korzystać chce z okoliczności, prowadząc na dworze tuteyszym dalej sprawę a niebyć po to odesłaną do Polski; dowiedzieliśmy się że w tym celu strona przeciwna wyrobiła akt przyznania pojednania super negotio principali, o którym J.W. Pan wspominałeś w jednym z poprzednich swych listów a którego sporządzić kazała kilka tłumaczeń i kopij dla użycia swego stosownego ich.

que le Procureur Bietti a jugé à propos de dresser une instruction de ce qu'il faut qu'il ait en mains. Il m'a dit qu'il me l'envoirroit, je l'attends pour la transmettre à V. Ex. afin qu'elle ait la bonté de s'y conformer au mieux qu'il sera possible et me refère au reste pour cette affaire à ce que cette instruction pourra contenir.

Le même Procureur Bietti m'a voulu aussi toucher quelque chose sur l'intérêt, m'ayant insinué pour de l'argent qu'il en faudroit quelque peu à compte de frais faits et à faire. J'ai été bien mortifié de ne pouvoir lui en avancer et l'aurois fait bien volontiers pour l'amour de V. Ex. sachant bien qu'il n'y a rien à perdre avec elle; mais V. Ex. ne sauroit croire la disette où j'en suis reduit par les longueurs de Mr le Grand Trésorier, qui ne m'a encore rien fait toucher de tout, ni de mes apointements de la République ni des gratifications qu'il a plu à Sa Majesté me faire. Je suis de tous côtés et ne sais comment faire. Si Mr le Grand

wyjścia. Owoż celem koniecznego odparcia zarzutów, Pełnomocnik Bietti widział się w potrzebie przygotowania instrukcyi tego, co koniecznie mieć w ręku musi. Mówił mi że mi to nadeśle, oczekiwuję tego na to, dla przesłania J.W. Panu, ażeby raczył zastosować się do tego jak będzie można najlepiej, a mnie odesłał zresztą tej sprawy do tego co instrukcya ta zawierać będzie.

Tenże Pan Umocowany Bietti żądał jakiegoś założenia na ten interes, prosząc mnie o pieniądze, które potrzebował na koszta przeszłe i przyszłe. Mocno mi przykro było, że niebyłem w stanie mu wygodzić, co najmilej by mi było przez wzgląd na J.W. Pana, wiedząc że nie byłbym na tem nie stracił; ale J.W. Pan niewierzysz niedostatkowi w jakim zostaję z powodu ociągania się Podskarbiego W. który nie wcale nie wypłacił mi dotąd, ani zasłużonej mi płacy ani od Rzeczypospolitej ~~z gratyfikacyi~~ ani z podarowaney mi od J.K. Mości gratyfikacyi. Zewsząd ściśniony jestem się wszystkim i niewiem sam co mam już robić. Gdyby J.W. Podskarbi W. na zimę wiedział co cierpię, i

Trésorier savoit ce que je souffre et la triste position où je suis, certes il auroit compassion de moi; j'implore encore une fois la haute protection de V. Ex. pour qu'elle ait la bonté de le solliciter.

J'ai reçu lettre cette semaine de Mr le Comte Lagnasc de 14. de l'autre mois, avec ordre de rendre au Cardinal Albani une dépêche de Sa Majesté, dans laquelle il y avoit une lettre pour le Card.l Lercari, au sujet de l'Abbaye de Wąchock, dont Sa Majesté souhaite que Mgr l'Evêque de Chelm soit incessamment pourvu. J'avois déjà préparé dès l'autre semaine les esprits de cette Cour sur cette affaire, j'ai continué depuis encore à le faire et j'ai tout lieu d'en espérer une heureuse issue à la satisfaction de Sa Majesté, d'autant plus que le Cardinal St Clement ne manquera pas de s'y employer encore fortement.

Il ne s'est point tenu de Congrégation Consistoriale cette semaine, ainsi qu'on avoit cru, et que je l'avois supposé dans ma dernière; ce sera apparemment pour la <u>prochaine</u>;

smutnem położeniu w jakiem zostaję, bezzawodnie ulitowałby się nade mną, i wzywam raz jeszcze o wysoką J. W. Pana protekcyę aby raczył łaskawie przyczynić się za mną.

Tego tygodnia odebrałem list od Hrabiego Lagnasc z 14. p. m. z poleceniem oddania Kardynałowi Albaniemu depeszy od J. K. Mości, w której znajdował się list do Kardynała Lercari w przedmiocie Opactwa Wąchockiego, którego J. K. Mość życzy sobie pragnie aby oddanym było niezwłocznie Biskupowi Chełmskiemu. Od przeszłego tygodnia usposobiłem przy tym względzie umysły na dworze tutejszym, i dalej na to prowadzę, mając nadzieję szczęśliwego powodzenia ku zadowoleniu J. K. Mości, tem bardziej, że Kardynał St Clement nie odmawia w tem dzielnego ze swojej strony poparcia.

Nie odbywała się tego tygodnia Kongregacya Konsystorska wcale, jak spodziewano się, i jak nadmieniłem w ostatniem mym liście; zapewne zasiadać będzie na przyszły; tymczasem nie mam nic do powiedzenia <u>co do te-</u>

prochaine; en attendant je n'ai rien
à dire de nous touchant les affaires pen-
dantes, que ce que V. Ex. en aura vu
dans la lettre que j'eus l'honneur
de lui écrire il y a 8. jours.

Le tems s'étant remis au beau, le
Card^l de Polignac voulut en profiter
et mercredi dernier jour de St André
on fit jouer par son ordre les feux
d'artifices qu'on avoit preparés en
place Navone et qui réussirent à
la grande satisfaction du public. Il y
eut après midi une course de chevaux
dans la grande rue du cours, dont le
prix étoit une pièce d'étoffe brochée
d'or à fond cramoisi de la valeur
de 400. écus Romains.

La santé du Pape qui est fort bonne
paraissant être la regle de celle du Car-
dinal Coscia, on voit celui-ci se porter
de mieux en mieux depuis qu'il est retourné
à Rome, sans qu'il soit plus entendu
parler de sa goutte.

Le père Fonseca Jesuite Por-
tugais, qui avoit quitté Rome pour
obéir aux ordres du Roi de Portugal,
est retourné en cette ville, ce qui fait
croire les differens entre les deux

co do tamecznych się intencyi, jako to, o
niem J. W. Pan dowiedział się dni temu
ośmiu.

Kardynał Polignac przyszło korzy-
stać z przywróconej pogody, rozkazał
w przeszłą środę, w dzień S^o Andrzeja,
zapalić fajerwerki, przygotowane na
placu Navone; udał się on zupełnie
z wielkiem zadowoleniem publiczności. Po
południu odbyły się wyścigi konne,
na wielkiem polu wyścigowem; nagrodę
przeznaczoną była wielka sztuka ma-
teryi haftowanej złotem, na tle paso-
nsowem, wartości 400. talarów Rzymskich.

Zdrowie Papieża, które w dobrym
jest stanie, zdaje się być warunkiem
zdrowia Kardynała Coscia; daleko
ma się on lepiej od czasu przybycia tego
do Rzymu, i nie ma już mowy o jego
podagrze.

Ksiądz Fonseca, Jezuita Portu-
galski, który opuścił Rzym wypełnia-
jąc rozkaz Króla Portugalskiego, powró-
cił do tego miasta, co dowodzi, że
nieporozumienia pomiędzy dwoma
temi dworami są na stopie poje-

cours en terme d'accomodement. Il s'en même tenu cette semaine une Congrégation au palais sur les affaires de Portugal, mais on n'en a rien pû pénétrer.

Les lettres de Ferrare et d'autres Villes de l'Etat du Pape portent avis d'une grande mortalité d'hommes et d'animaux, sur quoi on a tenu une Consulte pour arreter les progrès du mal épidémique et empecher qu'il ne pénétre ici, où d'ailleurs il se trouve telle quantité de malades que les hopitaux en sont pleins et on ne trouve plus d'endroit à les mettre.

Il y eut lundi matin Consistoire qui ne produisit rien d'extraordinaire, et seulement quelques propositions d'Eglises.

Le Cardinal Ferreri se tient toujours arreté à Narni dans un Convent Dominiquain. On dit que le Vaisseau qui apportait ses equipages a été obligé par un mauvais tems de relacher en Sardaigne et que le Cardinal n'attend que son arrivée pour pouvoir faire son entrée dans Rome, il y en a cependant qui croit que le motif de ce...

dzania. Nawet w tym tygodniu odbyła się Kongregacya w pałacu względem spraw Portugalskich, ale niemożna było nic dowiedzieć się co postanowiła.

Listy z Ferrary i innych miast Państwa Papieskiego, donoszą o wielkiej śmiertelności w ludziach i zwierzętach, względem czego strona była rada, w celu wstrzymania postępu epidemij, i niedopuszczenia jej tutaj, gdzie jednakże taka jest ilość chorych, że szpitale zapełnione są niemi, i niema już miejsca na pomieszczenia ich.

Odbył się w poniedziałek rano Konsystorz, który nic nadzwyczajnego nie postanowił; były tylko propozycye względem kościołów.

Kardynał Ferreri trzymany jest ciągle w Narni w Klasztorze Dominikanów. Powiadają że okręt wiozący jego ekwipaże, przymuszony był z powodu wielkiej ~~nie pogody~~ burzy przybić do Sardynij, i że Kardynał oczekuje tylko na onych przybyciu, aby odbyć wjazd swój do Rzymu;

tardement de ce Cardinal est qu'il attend les ordres de son roi, et ses réponses sur les difficultés que le Pape fait présentement de lui permettre la dite entrée.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

List 99.

Rome, le 10. Decembre, 1729.

Mgr,

Par le billet ci-joint du Procureur Bielli, V. Ex. verra la raison pourquoi il ne m'envoya point samedi dernier l'instruction dont je parlais à V. Ex. et qu'il avait promis de m'apporter; mais elle trouvera en même temps que le dit Procureur se flatte maintenant de pouvoir faire remettre l'affaire en question ad primam instantiam, conformement aux instructions de V. Ex. et aux ordres qu'elle m'avait donnés.

La Congrégation Consistoriale sur les affaires de Pologne annoncée dans mes deux precedentes s'est enfin tenue cette semaine; j'ai su qu'on y avait proposé les matières suivantes:

Premièrement on a examiné le résultat du dernier tentatus Concilium

wszakże utrzymują niektórzy że prawdziwym powodem opóźnienia się jego, jest oczekiwanie na rozkazy swego Króla, i odpowiedzi jego względem przeszkód jakie mu Papież czyni co do pozwolenia pomienionego wjazdu.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

Rzym, 10. Grudnia, 1729. r.

J. W. Panie,

Z załączonego tu listu Pełnomocnika Bielli, dowiesz się J. W. Pan dla czego nie przysłał mi w zeszłą sobotę instrukcyi o której wspominałem J. W. Panu, a którą obiecał mi przynieść; ale dowiesz się razem że pomieniony Pełnomocnik ma nadzieję pozostawienia interesu o którym mowa ad primam instantiam, według życzenia J. W. Pana, i odebranego mi od niego polecenia.

Kongregacya Konsystorska względem spraw polskich, zapowiedziana w obu poprzednich mych listach, odbyła się na końcu tego tygodnia; dowiedziałem się że roztrząsano na niej przedmioty następujące:

Najprzód ~~[illegible]~~ zastanawiano się nad

de Grodno, avec ce que Mgr le Nonce en avoit écrit. — On est puis passé à la discussion de ce qui regarde les Abbayes qui vaquent; et enfin on y a traité de l'affaire d'un nouvel indulte demandé en faveur de Mgr l'Evêque de Cracovie pour la nomination aux trois premiers Canonicats vacans dans la Cathédrale.

A l'égard du premier point concernant le resultat susdit, j'ai l'honneur de dire à V. Ex. que nonobstant la prevention d'esprit où étoient quelques membres de la Congrégation, on n'a pû s'empêcher de le louer, et d'approuver le sage temperamment que Sa Majesté et son Conseil ont trouvé àpropos de prendre dans les circonstances d'un accident imprevu, comme celui de la rupture de la Diète, et que les esperances données par le resultat du dit Senatus Consilium, qu'on modifieroit la Constitution de Grodno, touchant l'Ambassade, et les ordres enjoints pour continuer avec Mgr le Nonce les conferences commencées

pour

wypadkiem ostatniego Senatus Consilium Grodzieńskim a tem co Mgr Nuncyusz o nim pisał — Następnie przeszli do dyskussyi względem opróżnionych Opactw, a zaś na ostatku rozprawiano o nowym indulcie żądanym dla Biskupa Krakowskiego, co do nominacyi na trzy opróżnione kanonije katedralne.

Co się tyczy pierwszego punktu wyżmienionego wypadku, mam zaszczyt donieść J. W. Panu, że pomimo uprzedzenia niektórych członków Kongregacyi, potrafiono je ~~zrazu~~ usunąć, przyznając rozsądne znalezienie się J. K. Mości i Jej Rady, jakie zachowały w okoliczności niespodziewanego wypadku zerwania Sejmu, i że nadzieja względem rezultatu pomienionego Senatus Consilium, w przerobieniu uchwały Grodzieńskiej co do Poselstwa, tudzież załączone polecenie dalszego prowadzenia układów z Nuncyuszem, ~~z~~ rozpoczętych w celu ukartowania punktów spornych, najdotykalniejszemi są dowodami pełnych usiłowania

usposobienia

pour la combinaison des points qui sont en controverse, ne pouvoient être une preuve plus effective des dispositions respectueuses et pleines de bonne volonté où l'on étoit envers le St. Siège, et à donner au Pape toute la satisfaction possible. Sur quoi j'ai pénétré qu'on avoit mis sur le tapis le Bref de remerciment à Sa Majesté, et d'exhortation au ministère Polonais pour l'encourager, dont il fut parlé dans ma lettre du 26. Novembre, et que même ce Bref avoit été dressé; mais que Sa Sainteté avoit trouvé à propos de le suspendre, jusqu'à ce qu'on vit mieux le train que prendroient les dites conferences et qu'on fut plus assurés du bon succès qu'elles auroient. On me suppose qu'en attendant on aura soin dans les lettres qu'on écrira à Mgr. le Nonce, de le charger envers le Ministère Polonais et les grands du Royaume, afin qu'il ait à cultiver leurs bonnes dispositions et les y animer toujours plus autant qu'il pourra.

Le second point qui regarde les

usposobień i dobrych chęci względem Stolicy Apostolskiej, jako też dania zupełnego Papieżowi zadosyć ukontentowania. W samej rzeczy, dowiedziałem się że w tym celu pokazano Brewe Papieskie podziękowania J. K. Mości, z napomnieniem dla Polskiego Ministerium, w celu zachęcenia go, o nim donosiłem J. W. Panu w liście moim z 26. Listopada; i że to Brewe postanowionem zostało; ale że Jego Świątobliwość uznała za dobre wstrzymać go, dopóki nie obaczą co zajdzie przed pomienionemi naradami, i dopóki niezapewnią się o pomyślnym onych skutku. Zapewniono mnie że tymczasem niezaniedbają poruczyć, przesłanemi listami do Nuncjusza dobrego zachowania się z Ministerium Polskiem i dostojnikami Królewskimi, celem utrzymania ich dobrych ich usposobień i zachęcenia do nich o ile będzie można.

Drugi punkt tyczący się Opactw opróżnionych zakładów zgromadzenia

Abbayes vacantes, a rencontré d'abord quelque difficulté et souffert quelque discussion; mais j'apprends avec joie qu'il a été entièrement resolu et decidé à la satisfaction de Sa Majesté, je veux dire que par une juste et due déference à ses intentions; l'abbaye de Wąchock a été unanimement adjugée à Mgr l'Evêque de Chelm; ainsi je suis ravi que les lettres de Sa Mté qui me vinrent la semaine passée à ce sujet pour les Cardinaux Lercari et St Clement aient eu leur prompt et entier effet.

On a eu les mêmes egards pour le consentement donné par Sa Majesté aux Abbayes de Czyrzyck, Peplin et Węgrów. Mgr le Nonce l'ayant positivement écrit à cette Cour, ainsi qu'il me fut cependant supposé, comme V. Ex. aura vu dans ma lettre du 26. Novembre, n'ayant reçu de dessus aucun ordre nouveau de la part de Sa Mté, depuis celui qui me fut donné il y a longtemps sur ces matières, attendu le compromis qui étoit entre notre Cour

niono utrudnień i przeszedł parę wiele sporów; ale z przyjemnością dowiaduję się, że ukończył się całkowicie i postanowionym został ku zadowoleniu J. K. Mości, chcę raczej powiedzieć w słusznym i należnym uwzględnieniu Jej zamiarów; Opactwo Wąchockie jednogłośnie przyznane zostało Biskupowi Chełmskiemu; przeto mocno rad jestem, że listy J. K. Mości, które mnie doszły przeszłego tygodnia w tym przedmiocie, a do Kardynałów Lercari i St Clement pisane, rychły i całkowity wzięły swój skutek.

Także sam miano wzgląd na postanowienie J. K. Mości co do Opactw Czyrzyckiego, Peplińskiego i Węgrowskiego. Mgr Nuncyusz w tamtej rzeczy stanowczo pisał do tutejszego dworu, tak jak mi dawniej o tem mówiono, a co J. W. Pan wyczytałeś w moim liście z 26. Listopada, a niemając w tym względzie żadnego nowego od J. K. Mości polecenia, prócz tego jakie dawniej odebrałem w tym przedmiocie, z powodu kompromisu zachodzącego pomiędzy

et celle ci de les laisser en suspend, je n'ai pu aller contre un temoignage comme celui de Mgr le Nonce; d'autant plus que les Ministres d'ici m'avoient encore assuré, que c'étoit non seulement l'intention de Sa Majesté, et que le Nonce les en avoit assurés, mais qu'il avoit même encore marqué que le Roi étoit agréé de son Ministère et des Grands de la Nation; ainsi n'ayant fait aucune opposition, on a accordé les Abbayes de Czyrzyck, de Peplin et de Węgrów, la premiere en titre, et la Coadjutorie des deux autres en faveur des Religieux, auxquels Sa Mté avoit accordé sa nomination.

Il n'y a que l'Abbaye de Hebdów en faveur de Mr le Referendaire de la Couronne nommé par Sa Mté qui soit restée au croc, et cela apparemment parceque Mgr le Nonce n'aura pas écrit aussi efficacement pour celui-ci que pour les autres, ou plutôt, parcequ'il s'est fait ici une fo instance au nom du dit Mgr Referendaire de pouvoir simple-

naszym a tutejszym dworem, aby takowy zawieszonym został, nie mogłem pójść wbrew świadectwa Mgra Nuncyusza, tem bardziej, że tutejsi Ministrowie uczynili mnie nadto, że było to nietylko J. K. Mości zamiarem, i o czem Nuncyusz zapewnił ich także, ale że nawet oświadczył że nie tak przyjęto ministerium i dostojników Narodu; przeto, nie opierając się temu bynajmniej, przyznano Opactwa Czyrzyckie, Peplińskie i Węgrowskie, pierwsze wzupełności a Koadjutorie dwóch drugich Zakonnikom, którym J. K. Mość udzieliła na to nominacye.

Opactwo tylko Hebdowskie, przyznane przez J. K. Mość Referendarzowi Państwa, wzawieszeniu pozostało, a to zapewne dla tego że Nuncyusz nie ~~dostatecznie~~ tak dokładnie o nie pisał dla niego jak dla tamtych, lub raczej, że wstawiano się tu o rzecz imieniem samego pomienionego Referendarza, aby go prosto przydział tylko sukienki zakonnej,

ment porter l'habit de Religieux sans être obligé à faire profession.

Pour ce qui est de l'indulte en faveur de Mgr l'Evêque de Cracovie, Mgr le Nonce ayant jugé à propos d'en postuler la grâce en faveur de ce Prélat, comme une récompense due à ses mérites, aussi bien qu'au zèle et à l'attachement singulier qu'il avoit fait paroître envers le St. Siège dans les affaires en question, tant pour les faciliter que pour en trouver les moyens. Sur quoi Mgr le Nonce a donné des relations si avantageuses de la conduite de ce Prélat, que le dit indulte lui sera accordé.

Dans ma lettre du 26. Novembre j'eus l'honneur d'informer V. Exc. des manoeuvres de Mgr l'Archevêque de Polock pour trouver des prétextes à rester en cette Ville; l'obligation que j'ai de veiller sur sa conduite, par les ordres qui me sont venus depuis longtems de procurer son retour en Pologne, m'a fait encore faire ces jours-ci une nouvelle découverte à l'égard de ce Prélat, lequel se

a nie obowiązując się wcale zupełnym być Zakonnikiem.

Co do indultu dla Biskupa Krakowskiego, Mgr Nuncyusz postanowił wyjednać to temu Prałatowi jako nagrodę za jego zasługi, tudzież za jego gorliwość i szczególne do Stolicy Apostolskiej przywiązanie jakie okazał w sprawie o której mowa, już to w ułatwieniu, już to w wynalezieniu sposobów; przyczem Nuncyusz tak przychylne ~~dobre~~ dał zdanie o postępowaniu tego Prałata, że indult wyjednany mu zostanie.

Listem mym z 26. Listopada miałem zaszczyt donieść J. W. Panu o zamiarach wybiegach Arcybiskupa Połockiego celem wyszukania powodów pod pozorem pozostania w tutejszym Mieście; obowiązek wglądania na jego postępowanie, polecenie oddawana mi nakazane zniewolenia go do powrotu do Polski, podały mi temi dniami zręczność nowego odkrycia tyczącego się tego Prałata, który niedawnie przynagloniem do powrotu

powtarzaniem

lequel se voyant pressé sur son dé-
part par les instances que j'ai réité-
rées à la Congrégation de Propagan-
da fide, paroît en effet résolu d'o-
béir ; mais c'est à ce que j'apprends,
après avoir obtenu du Pape un res-
crit pour suspendre pendant son
absence toute poursuite de l'affaire
qu'il a contre les Jésuites, et dont il
a obtenu la nouvelle audience en
Rothe, faisant courir le bruit qu'a-
près son retour à Rome dans quel-
que temps d'ici, il continuera de la
poursuivre, et qu'en attendant il va
chercher et ramasser les pièces dont
il a besoin pour sa défence. Les
plus sensés croyent que tout cela n'
est qu'un nouveau tour d'invention
pour chercher à éterniser cette affaire
et empêcher que les Jésuites ne
viennent à l'exécution des sentences
qu'ils ont contre lui ; quoique à dire
vrai, on ne voit pas ~~à~~ de quelle utilité
sont tous ces subterfuges, puisque
les Jésuites sont et resteront toujours
en possession des biens qu'il leur con-

powtarzanemi domaganiami mémi
do Kongregacyi Propagandy fide,
zdaje się w samej rzeczy wziąć postano-
wienie przybycia, ale jak słyszę, po u-
zyskaniu wprzód od Papieża reskryptu
zawieszenia do jego powrotu biegu
sprawy jaką ma z Jezuitami, a w
której nowe otrzymał posłuchanie u
Roty, rozgłaszając że po swoim
~~tutaj~~ powrocie do Rzymu, po pewnym
przeciągu czasu, zacznie znowu ją
prowadzić, a tymczasem że zbiera
wszystkie papiery, których na swoją
obronę potrzebuje. Rozsądniejsi uważa-
ją że to wszystko jest tylko kłamstwem
aby wiecznie przeciągnąć tę sprawę,
starając się ~~pojęcia~~ przeszkodzić aby Jezuici nie wy-
egzekwowali na nim posiadanego
jej wyroku. Chociaż prawdę mó-
wiąc, niewidzę na co by się zdać mo-
gły te jego wybiegi, albowiem Je-
zuici są i na zawsze pozostaną przy
posiadaniu majątków, które od-
im zaprzecza.

318

teste.

Il ne part d'ici, cet ordinaire, aucun ordre pour le service de Sa Majesté, et des nouvelles il ne s'en présente à mander que le peu qui suit.

Un courrier arrivé en cette ville a porté au Cardinal Bentifoglio, que la Reine d'Espagne étoit heureusement accouchée d'une Infante.

On prétend que le même courrier a aussi apporté la ligue signée entre cette Couronne, la France, l'Angleterre, la Hollande et le Portugal, avec prescription du terme de deux mois à l'Empereur pour y souscrire et l'accepter. On rapporte même que la Suède et le Danemarc y ont aussi accédé. Le courrier a aussi aporté au Cardinal Bentifoglio l'avis d'une remise qui doit lui venir incessamment et qu'il attend avec une grande impatience, consistant en 136. mille écus pour subvenir aux dépenses de son Ministère.

Le Cardinal Ferreri ne attendre demain, le batiment qui portoit les équipages étant heureusement arrivé.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Żadnego tej poczty nieodebrałem polecenia na usługi J. K. Mości, a co do nowin, następujące mam tylko do udzielenia.

Przybyły tu kurier przywiózł wiadomość Kardynałowi Bentifoglio, że Królowa Hiszpańska szczęśliwie powiła Infantkę.

Mówią, jakoby ten że sam kurier doniósł o lidze zawartej pomiędzy tem państwem a Francyą, Anglią, Holandyą i Portugalią, z przepisaniem dwumiesięcznego terminu dla Cesarza, do podpisu i przyjęcia onej. Zdaje się nawet że Szwecya i Danemarkia chcą przystąpić do niej. Kurier ten przywiózł Kardynałowi Bentifoglio zawiadomienie o mającym wkrótce nadejść mu wekslu, a na który z niecierpliwością wygląda, o 136. tysiącach talarów na pokrycie kosztów jego urzędowania.

Kardynał Ferrari oczekiwany jest tu jutro, a okręt wiozący jego powozy szczęśliwie przybył.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

La porte est sur le point de partir & Mr Bielli ne m'a pas encore envoyé le billet qu'il devoit positivement m'envoyer pour instruction à V. Ex. Je ne sais d'où provient cette negligence, a moins que ce ne soit parcequ'il n'a pas encore reçu aucune reconnaissance de la part de V. Ex: mais je n'ose le croire puisque je la lui ai promis, et je l'aurois même fait si j'avois été en état de le faire, mais Mgr. le Grand Tresorier ne m'ayant pas encore envoyé la moindre chose je me trouve dans un état à faire pitié, puisque à peine ai-je de quoi vivre et nourrir ma famille. Je supplie V. Ex. de vouloir bien intercéder auprès de ce Seigneur pour qu'il ait la grâce de me faire payer, je n'ai point d'autre ressource, ainsi je ne puis l'assister, il me faudra inévitablement perdre en credit et me voir hors d'état de pouvoir satisfaire à mes devoirs.

J'avois fini lorsque Mr Bielli m'envoya ce billet cijoint que j'envoie à V. Ex. pour son information.

Poczta już odchodzi a pan Bielli nienadesłał mi jeszcze listu, który bezzawodnie miał mi oddać, dla zawiadomienia J. W. Pana: Niewiem czemu przypisać tę niedbałość, chyba temu, że nieotrzymał dotąd żadnego odeń wynagrodzenia: ale niedaje mi się, kiedy wspomniałem go o tém, i sam byłbym mu je wyliczył, gdybym tylko był w stanie; ale J. W. Panie, Podskarbi W. ani grosza nieprzysłał mi jeszcze, znachodzę się w godnym politowania położeniu, albowiem zaledwie wyżywić mam czem i nakarmić rodzinę moję. Błagam J. W. Pana o wstawienie się za mną do tego Pana, aby raczył nadesłać mi pieniądze; niemam żadnego żadnego sposobu, a przeto niemnieję dopomódz tamteraz; przyjdzie mi zgubić przyjaciół w długach, i niebyć w stanie zadość uczynić obowiązkom moim.

Skończyłem to pisanie, gdy pan Bielli nadesłał mi załączony tu list z zawiadomieniem, który J. W. Panu przesyłam.

812

List 98.

Rome, le 17. Decembre, 1729.

Mgr,

Je n'ai reçu cet ordinaire aucun ordre de la Cour pour le service de Sa Majesté, et n'ayant rien aussi de nouveau à mander d'ici à V. Ex. sur les affaires, je me borne au devoir que les circonstances du temps exigent indispensablement de moi, qui ai tant et de si essentielles obligations à V. Ex. [illegible] Mgr, à l'occasion de la prochaine nouvelle année d'en souhaiter un cours toujours des plus heureux à V. Ex. et une longue suite d'autres, remplies de tout le bien que V. Ex. mérite et que je lui desire de cœur. Je supplie V. Ex. de vouloir agréer ces voeux que je prends la liberté de lui faire: ils sont d'autant plus ardens, sincères et moins suspects qu'ils partent d'un cœur penetré de la plus vive reconnaissance pour les bontés dont V. Ex. m'a toujours honoré et dont je lui demande humblement.

Rzym, 17. Grudnia, 1729. r.

J. W. Panie,

Nieodebrawszy z ostatniej poczty żadnego polecenia od dworu, na usługi J. K. Mości, a nie mając również nic nowego do udzielenia J. W. Panu względem interesów, ograniczam się tylko na obowiązku jaki czas tego okoliczności koniecznie wkłada na mnie, mając tyle i tak wielkich powodów do zawdzięczenia się J. W. Panu; to jest, z okoliczności zbliżającego się nowego roku przesłać mu życzenia nieustającego mu szczęścia, i innych pomyślności, ~~..~~ jakich J. W. Pan godzien jesteś a których mu życzę. Proszę J. W. Pana przyjąć te moje życzenia, które ośmielam się mu przesłać; są one tem gorętsze, szczersze i mniej podejrzane, iż pochodzą z serca przejętego najżywszą wdzięcznością za wszystkie łaski, któremi nieprzestajesz J. W. Pan mnie obdarzać, a o dalszy ciąg których pokornie go upraszam.

W trzecią niedzielę Adwentu, Jego Świątobliwość z całem Święt

humblement la continuation.

Dimanche dernier 3. de l'Avent, Sa Sainteté avec tout le sacré collège assista à la grand Messe chantée par le Cardinal Bellugo, dans la chapelle Sixtine au Vatican.

On attend de jour en jour le Grand Prieur Comte Almenara Espagnol, qui doit passer à Malte; on écrit que c'est afin d'y être à portée de faire des brigues et de se former un parti pour la succession au Grand Maître, dont les indispositions vont toujours en empirant.

On parle ici de mettre Garnison Espagnole dans Parme et Plaisance, s'il est vrai que la chose puisse réussir.

Mardi au soir arriva le Cardinal Ferreri et alla loger au Couvent de la Minerve. On dit qu'il fera dimanche son entrée publique.

Mercredi le Pape alla visiter la Manufacture de St Michel à Ripagrande où l'on travaille à une belle tapisserie à fond d'or, dont Sa Sainteté veut faire présent à certaine Cathedrale.

On assure que jeudi matin le Connétable Colonna dépecha un Courrier

świętym Kollegium znajdowała się na ~~[illegible]~~ Summie, śpiewaney przez Kardynała Bellugo, w kaplicy Syxtyńskiey na Watykanie.

Codzienie jest spodziewany wielki Przeor Hrabia Almenara Hiszpan, przejeżdżać mający do Malty; a jako mówią w celu większey możności prowadzenia tam intryg i zjednania sobie stronnictwa aby nastąpić po wielkim Mistrzu, którego zdrowie coraz więcey się pogorsza.

Mówią tu o wprowadzeniu wojskowey załogi Hiszpańskiey do Parmy i Placencyi, jeśli zrobić się to uda.

We wtorek wieczorem przybył tu Kardynał Ferreri i stanął w Klasztorze Minerwy. Ma jutro odprawić wiazd publicznie.

We środę Papież odwiedził zakład S. Michała w Ripagrande, gdzie pracują nad pięknym Kobiercem na tle złotem, którym Jego Świątobliwość ma zamiar obdarzyć jakąś Katedrę.

Upewniają że we czwartek wieczorem, Konetable Colonna wy-

à Vienne, portant les articles du mariage signés entre Anne Colonna sa soeur et le duc de Matalone Prince Napolitain.

Le Cardinal Ferreri a fait donner part de son arrivée à tous les Cardinaux, Princes et Ministres Etrangers qui sont ici. Le Pape impatient de le voir alla exprès Jeudi soir au Couvent de la Minerve et s'entretint longtems avec lui.

J'ai l'honneur etc. etc.

Le B. Piget.

List 99.

Rome, le 24. Decembre, 1729.

Mgr,

Il ne m'est venu cet ordinaire aucun ordre pour le service de la Mté ni celui de la République. Je n'ai rien aussi de particulier à mander à V. Ex. pour ce qui regarde les intérêts du Royaume, ainsi je passe aux nouvelles de ces quartiers.

On suppose la guerre l'année qui vient en Italie, et que la Cour Impériale cherche à s'aider de celle-ci, on prétend même qu'il puisse

stał Kuriera do Wiednia, z punktami małżeństwa pomiędzy Anną Colonną siostrą swoją a Dukiem Matalone, Księciem Neapolitańskiem.

Kardynał Ferreri zawiadomił o swym przybyciu wszystkich Kardynałów, Książąt i zagranicznych Ministrów znajdujących się tutaj. Papież niecierpliwy widzenia się z nim, umyślnie udał się we Czwartek wieczorem do Klasztoru Minerwy, i długo z nim rozmawiał.

Mam zaszczyt i t. d.

Piget.

Rzym, 24. Grudnia, 1729. r.

Jaś. Wiel. Panie,

Żadnego tej poczty nie odebrałem polecenia na usługi J. K. Mości ani Rzeczypospolitej. Nie równie nie mam tak dalece do uwiadomienia J. W. Pana, co się tyczy spraw Królestwa, przeto przechodzę do wiadomości miejscowych.

Przewidują na rok przyszły wojnę we Włoszech, i że dwór Cesarski stara się pomocy tutejszego; mówią nawet że zajść mają układy po-

y avoir une négociation entre Sa Majesté Impériale et Sa Sainteté, & laquelle on tenait pourtant fort secrète. Il y en a qui disent avoir pénétré qu'elle doit rouler à la levée de plusieurs regiments que le Pape devra faire pour être mis en garnison dans Parme et Plaisance, il paroit même que la venue du Comte d'Almenara ci-devant Vice-roi de Sicile, a des vues plus intéressantes que celles de passer à Malte et d'y venir au poste de Grand-Maître, en cas de mort; ces idées devant l'être d'ailleurs depuis qu'il paroit qu'il occupait sous le Palais que occupoit ci-devant le Cardinal Salerno, à côté près du Quirinal vis-à-vis du Couvent des Religieuses de Ste Catherine de Sienne à Monte Magnapoli; et on croit que ce Comte pourroit bien être fait Commandant Général de ces troupes de nouvelle levée.	między J. C. Mością à Ojcem S^tym, trzymają w wielkiej tajemnicy. Niektórzy przewidywać się zdają że tego względu mają formować kilka pułków, które papież chce postać załogą do Parmy i Placencyi; zdaje się nawet że przybycie Hrabiego d'Almenara dawnego Wice-Króla Sycylijskiego, ma bardziej tajemnicze cele jako prostego przyjazdu do Malty, wzamiarze osiągnienia miejsca W. Mistrza, w razie śmierci dzisiejszego; domniemywacie to wtedy powinno kiedy zdaje się że najął on Pałac zajmowany przedtem przez Kardynała Salerno, położony nad tem Kwirynałem, naprzeciw klasztoru Zakonnic S^tej Katarzyny Sieneńskiej na Monte Magnapoli; mówią że ten Hrabia może być mianowanym Dowódcą nowo zaciągnionego wojska.
Dimanche dernier le Card^l Ferreri fit son entrée publique, et alla le jour suivant en cavallade recevoir le Chapeau dans un Consistoire que le Pape tint à cet effet; où on	W przeszłą niedzielę Kardynał Ferreri odbył wiazd publiczny, nazajutrz udał się w nastęmej kawalkadzie w ornatu konnym na Konsystorz, w tym celu przez papieża zebranym, dla przyjęcia Kardynalskiego Kapelusza; konsystorz

compte jusqu'à 84. mutes à lit
qui sont allées à la rencontre hors
la porte du peuple, quand il faisoit
entrée; de là il passa au Vatican dans
l'apartement du Cardinal Lercari
en attendant le retour du Pape qui
étoit en Ville à la visite d'une Eglise,
et s'étant entretenu jusqu'à l'en-
trée de la nuit avec Sa Sainteté, il
passa successivement chez les Car-
dinaux Corsini et Tiani, d'où il
s'en retourna à son Palais.

Il y eut mardi soir et le lende-
main des illuminations et des feux
par toute la ville aux palais des
ambassadeurs, des Cardinaux, Prélats
et Ministres étrangers, à quoi le Car-
dinal Bentifoglio avoit fait donner
part de la naissance de la dernière
Infante; ce qui servit à célébrer en
même temps l'anniversaire de celle
du Roi d'Espagne. Le Cardinal m'a envoyé
[illegible] la veille un de ses
[illegible] pour me faire la même in-
vitation qu'aux autres, et m'a fait
me dispenser de faire les mêmes

aż do 84. na ... którzy wy-
chodzili na przeciw niego za bramę
ludową, podczas jego wjazdu; z tam-
tąd udał się do Watykanu do mieszka-
nia Kardynała Lercari, oczekując na
przybycie Papieża w mieście odwiedza-
jącego jeden z kościołów, a rozmawia-
jąc aż do nocy z Jego Świątobliwością,
następnie poszedł do Kardynałów Co-
rsina i Tiani, zkąd powrócił do swego
Pałacu.

We wtorek wieczorem i nazajutrz
były illuminacye i ognie w całem mie-
ście w pałacach tych Kardynałów, Księ-
ży i zagranicznych Ministrów,
których Kardynał Bentifoglio zawia-
domił o narodzeniu ostatniej Infan-
tki; były to razem obchodziny rocz-
nicy urodzin Króla Hiszpańskiego.
Kardynał wysławszy do mnie w przed-
dzień jednego ze swych Kapelanów
z zaproszeniem takiem jak do innych,
nie mogłem przeto odmówić nie
być raz czy dwa razem z innemi.

Szczególne nabożeństwo jakie
miał Ojciec 14 do Świętego Piotra
z Notatki

les mêmes démonstrations qu'eux.

La dévotion particulière que le pape a pour St Pierre Nolasque fondateur de l'ordre de la Redemption des Captifs, l'avoit fait résoudre à le mettre au rang des confesseurs dans les litanies des Saints, mais la Congrégation des Rites ayant opposé une bulle de St Pie V. qui défend d'y ajouter ces denominations, on croit que les intentions de Clement XI. qui s'étoit declaré en faveur de St Joseph, prevaudront à celles de Sa Sainteté pour St Pierre Nolasque.

La même Congrégation des Rites tient toujours suspendu le decret de l'office de St Felix de Cantalice, qui doit être mis dans le Breviaire Romain.

Le Card^l. Barberini a pris occasion des couches prochaines de la Princesse de Palestrine sa Niece, qui n'a encore que 14. ans, pour la disposer à un testament, et tant l'exhorté, qu'elle s'est induite à le faire, mais on en ignore le contenu.

On croit avoir lieu de conjectures par quelques paroles laissées par le

z Nolaski fundatora Wykupienia Jeńców, sprowadzało go, do zaliczenia go w poczet Spowiedników w litanii Swiętych; ale Kongregacya Wyznań przeciwstawiła temu bulle S^o Piusa V. który zabronił ani dodawać ani odejmować tej litanii; zdawało się przeto iż zdanie Klemensa XI. ustawiającego się tak samo za S^m Józefem, tymy więcej skutku jako Jego Swiątobliwości za S^m Piotrem z Nolasku.

Tak także Kongregacya Wyznań dotąd wstrzymuje wyrok nabożeństwa do S^o Felixa Kantalicyjskiego, mającego być umieszczonym w Breviarzu Rzymskim.

Kardynał Barberini korzystał, że zbliżającego się połogu Księżny Palestrine swej Synowicy, mającej lat 14. wieku, aby ją namówić do zrobienia testamentu, i tyle jej nagadał, że dała się nakłonić do tego; ale nie wiedzą co ten testament zawiera.

Domyślano się po niektórych słowach Kardynała, że Jego Swiątobliwości wracanie tych świąt, ponieważ

Pape, que Sa Sté pourra bien dans les fêtes faire passer Mgr Santa Maria au poste de Cardinal Tini son Crediteur, qui par complaisance pour le St Père s'en démettra, et que Mgr Jennaro Santa Maria pour s'être dignement aquitté de la commission en allant porter Barette au Cardinal Ferreri, sera substitué à sa place de Grand Chambellan qu'occupoit le premier Santa Maria son frère.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

zachce Mgra Santa Maria na posadę Kardynała Tini, swego kredytora, który zgrzeczności dla Ojca Sgo ustąpi się od niej, i że Mgr Jennaro Santa Maria, w nagrodę godnego wypełnienia postępowania ~~przedtem~~, w zawiezieniu Beretu Kardynałowi Ferreri, naznaczonym będzie na miejsce Wielkiego Szambelana, które zajmował tamten Santa Maria, brat jego.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 100.

Rome, le 31. Xbre. 1729.

Mgr,

Me trouvant encore cet ordinaire sans ordre de la part du Ministère de Sa Majesté, et sans matière particulière du côté des affaires qui pourrait ici concerner son Royal service, je suis contraint de même restraindre aux nouvelles de ces quartiers.

On commence à modifier les circonstances du bruit qui avoit

Rzym, 31. Grudnia, 1729.

J. W. Panie,

Nieodbierając ciągle żadnych poleceń, i przez tę pocztę, od Ministerium J. K. Mości, równie niemając nic szczególnego do uwiadomienia względem spraw, w których bym mógł tu usługę, uciekam się do wiadomości miejscowych.

Zaczynają nieco już więcej stawiać okoliczności rozbiegłej się tu tymi dniami pogłoski, o tajemnych układa-

qui courent ces jours passés d'une
negotiation secrete entre la Cour de Vienne
et celle-ci pour engager Sa Sté à une
levée de troupes et à mettre garnison
du sien dans Parme et Plaisance,
mes avis de palais portent qu'encore
que le Pape ait été tatonné dessus, de
l'avis unanime des Cardinaux
les plus sages et les plus sensés, il a
été fortement dissuadé pour ne
point encourir l'odiosité des au-
tres Puissances, si bien qu'on voit
présentement que cette Cour avant que
de se résoudre sur un point si délicat,
cherchera de gagner du temps en atten-
dant de voir comme les choses tour-
neront, et si peut-être l'Empereur
même n'accedera point au traité
des Alliés d'Hannover dans les
termes qui lui ont été proposés, ou
autrement.

Lundi dernier le Pape avec le
Sacré College assista aux premieres
Vespres de Noel, chantées dans la
Chappelle Sixtine, huit Cardinaux
restèrent à souper au Vatican: Po-
lignac, Cienfuegos, Jean Baptiste

dali pomiędzy dworem Wiedeń-
skim a tutejszym, celem namówie-
nia Jego Świątobliwości do nowego
zaciągu wojska, tudzież wprowa-
dzenia swojej załogi do Parmy i Pla-
cencyi; otrzymałem w Pałacu, że gdy
namawiano Papieża do tego, rady
rozważniejszych i rozsądniejszych Kardy-
nałów przeciwiły się temu, a to, aby
inne Mocarstwa nienawiści tego za-
ste; tak dalece, że zdaje się teraz, że
nim dwór tutejszy coś postanowi w
tak delikatnej materyi, wstrzyma
się z tem, czekając wprzód jakiego nowy obrót
wezmą i czy może Cesarz nie przy-
stąpi do Traktatu Sprzymierzonych
w Hanowerze, zgadzając się na pro-
ponowane mu punkta, lub coś
podobnego.

W przeszłą sobotę, papież ze
świętem Kollegium, znajdował się
na pierwszych nieszporach Boże-
go Narodzenia, śpiewanych w Ka-
plicy Syxtyńskiej; ośmiu Kardy-
nałów zostało na wieczerzy w Wa-
tykanie: Polignac, Cienfuegos,

Altieri, Petra, Caraffa, Borghese, Ferreri et Gotti, mais ce dernier ne fit que la station avec le Maitre du Sacré Palais. Les deux cardinaux Albani etant peu après survenus, ils se trouverent avec ceux de Palais, en tout onze à la messe de minuit que le Pape celebra lui-même, ce qui n'ayant pas laissé que de l'incommoder, après quelque peu de repos, Sa S^te non contente de dire la Messe privée à l'aube du jour dans la chapelle de St Pie, voulut encore puis après chanter la Grand Messe dans l'Eglise de Ste Marie Majeure; où ne peut assez s'etonner qu'un homme à si grand age, puisse reciter et faire ce qu'à peine un autre à la fleur de l'age pourroit faire.

Lundi fête St Etienne, le Pape et les Cardinaux assisterent à la grand messe chantée par le Cardinal Zondadari; ceux-ci allerent l'après dinée en habit court rendre visite au Pretendent.

Altieri, Petra, Karaffa, Borghese, Ian Baptysta Altieri, Petra, Karaffa, Borgese, Ferreri i Gotti; ale ten ostatni zmienił z Mistrzem świętego Pałacu. Oba Kardynałowie Albani nadszedł-szy później, zostali z Pałacowemi, w ogóle jedynaście było na północnej mszy, odprawianej przez samego Papieża; co go mocno utrudziło; odpocząwszy nieco, Jego świątobliwość nie dość że odprawiała mszę prywatną o świcie w kaplicy S^o Piusa, chciała jeszcze śpiewać potem Sumę w Kościele S^tej Maryi; niemożna się dość wydziwić, jak w tak wieku stali podeszłym wieku może tyle wytrzymać i tyle odbyć, coby zaledwie drugi w kwiecie młodości mógł uczynić.

W poniedziałek, w dzień S^o Szczepana, Papież i Kardynałowie znajdowali się na Sumie, którą śpiewał Kardynał Zondadari. ci Kardynałowie po obiedzie, w krótkich sukniach poszli odwiedzić do Pretendenta.

Mardi

Wtorek

Mardi soir passa à meilleure vie la Princesse de Palestrine à l'âge de près de 94. ans. Elle étoit de la maison Giustiniani, mère du Cardinal Barberini.

La charge de Commissaire Général des Armes vacante par la mort de Mgr Motora, ne fut point donnée à Mr Peretti, comme on avoit supposé, mais elle vient précédemment d'être conférée à Mgr Sardini Lucquois, moyennant, à ce qu'on dit, une bonne somme qu'il a débourcé au Cardinal Coscia.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

We wtorek wieczorem przeszła do wieczności Księżna Palestrina, w wieku około 94. lat. Była ona z domu Giustiniani, matka Kardynała Barberini.

Miejsce Kommissarza generalnego wojsk, opróżnione śmiercią Mgra Motora, nie Panu Peretti, jak się spodziewano, udzielone zostało, ale konferowana została niedawno Mgrowi Sardini, Lukkijczykowi, za grubą summę zapłaconą Kardynałowi Coscia.

Administrant itd. itd.

Puget.

List 101.

Rome, le 10. Décembre, 1730.

Mgr,

La dépêche que j'ai reçue cet ordinaire de Mgr le Vice-Chancellier du 6. courant, et sans aucun ordre

Rzym, 10. grudnia 1730.

J. W. Panie,

W odebranej depeszy przez ostatnią pocztę, od J. W. Wice Kanclerza z 6. b. m. nie było żadnego, tak do-

particulier pour le service de Sa Majesté et de la République.

La rareté des audiences du St Père qui ne les donne qu'à ses plus familiers, ou pour les affaires qui n'exigent pas grande ni sérieuse attention, fait douter du bon état de sa santé. Il y a déjà quelque tems que l'Embassadeur de Venise la demande sans avoir encore pû l'obtenir. On pretend il a ordre de représenter a Sa Ste les alarmes où se trouve la République, par la crainte d'une guerre imminente dont elle est ménacée de la part du nouveau Sultan: les Janissaires qui l'ont élevé sur le trône la voulant absolument, et demandant que la paix soit faite avec les Perses qu'ils regardent comme frères et d'une croyance peu differente de la leur, pour tourner leurs armes contre les Chretiens. On dit aussi qu'une des commissions du dit Am-

lese polecenia do usług J. K. Mości i Rzeczypospolitey.

Rzadkie posłuchania Ojca Sgo które ich tylko udziela swoim najpoufalszym, albo w okoliczności małej i nieznaczącej wagi, powątpiewać się zdaje o dobrym stanie jego zdrowia. Od dawnego czasu Poseł Wenecki żąda onego nadaremnie. Mówią, o poleceniu przedstawienia Jego Swiątobliwości, trwogi w jakiey znajduje się ta Rzeczpospolita, z obawy nieuchronney wojny, którą zagroził jej nowy Sułtan: Janczarowie, którzy go wynieśli na tron, stanowczo jej koniecznie, jak powiadają, żądając zawarcia pokoju z Persami, których uważają za swych braci i niewiele różniących się w wierze, aby wraz obrócić broń przeciw Chrześcijanom. Mówią, że jedynym z powodów tego poselstwa jest prośba o pomoc Jego Swiątobliwości i wyjednanie takowey dla Rzeczypospolitey od Mo-

bassadeur et de demander secours à Sa Sainteté et de l'engager à moyenner à la République de la part des Princes Chrétiens; je viens d'apprendre qu'enfin hier après midi le même Ambassadeur a obtenu la dite Audience du St Père.

Le grand fracas que le Cardinal Bentivoglio avoit fait en cette Cour sur les Brefs émanés à son insçu et sans la participation de la Cour de Madrid en faveur du Clergé Catalan, mentionné par ma dernière, s'est trouvé tout à fait modéré et sans autres suites, depuis les pénultièmes lettres venues d'Espagne à cette Cour, par lesquelles Sa Majesté Catholique veut bien assurer Sa Sté qu'elle laissera jouir le dit Clergé de l'exemption qu'il lui avoit accordée et ne s'inquiètera point sur le payement des impôts dont il fut parlé dans ma dite précédente.

La résolution prise par la

carstw Chrześcijańskich; dowiaduję się że wczoraj wieczorem ten że Poseł otrzymał u Ojca Sº w tym celu posłuchanie.

Wielki hałas jaki sprawił Kardynał Bentivoglio tutejszemu Dworowi, z powodu Brewe wydanych bez jego wiedzy i bez jego udziału Dworu Madryckiego, dla Duchowieństwa Katalońskiego, jak to w przeszłym doniosłem liście, ustał od razu i bez żadnego tejże następstwa po odebraniu późniejszych listów z Hiszpanii do tutejszego Dworu, którymi J. K. Mość Katolicka zapewnia Jego Świątobliwość że zostawia pomienione Duchowieństwo przy użyciu tego, co mu nadaną i nie będzie wymagać podatków, o których była mowa w poprzedzającym moim liście.

Postanowienie Dworu Turyńskiego wymagania przysięgi na wierność od poddanych papieskich

Cour de Turin de vouloir exiger le
serment de fidélité des sujets de Sa
Sté qui tiendroient les fiefs que possède
le St Siège enclavés dans les Etats de
Piemont; et comme les [illegible] qui en sont
arrivés depuis quelque temps, n'avoit
déjà que trop ulcéré les esprits de
cette Cour, outre les autres griefs qu'
elle prétend avoir déjà contre le Roi
de Sardaigne, voici qu'un autre bien
plus étrange et surprenante nou-
velle a porté le comble à ses
chagrins et déplaisirs, et c'est, dit-
on, d'avoir appris que le nouveau gou-
vernement de Savoie prétend aujour-
d'hui que les communautés et sur
jets qui possèdent des terres et seigneu-
ries situées dans les mêmes fiefs en
prennent l'investiture du roi de Sar-
daigne qui prétend en avoir actum
dominium: on ne sait que penser
ici d'une telle résolution, qui fait
soupçonner de quelque indulte secret
accordé par Rome sous le précédent
Pontificat, et en vertu duquel le
Roi

należących do lenności przez Stolicę
Apostolską posiadanych, a znajdujących
się w Państwach Piemonckich; według
tego jak oddawna tu mówią, wiernie
nie obwiniono nigdy na tutejszym Dwo-
rze; do innych zatem, jakie
tu mają na Króla Sardyńskiego, do-
przystąpiła jeszcze jedna, co bardziej dotknęła
wielka i zadziwiająca wiadomość,
wzruszająca bardzo i przykrość jego;
wiadomością tą jest, jakoby nowy
Rząd Sabaudzki wymagał teraz, aby
okręgi i poddani posiadający zie-
mię i majątki w tychże lennościach,
wyszukiwały ich posiadanie od
Króla Sardyńskiego, do którego zda-
je mu się, że ma actum domi-
nium: nie wiedzą tu co ma zna-
czyć takie postanowienie, dające
do podejrzenia się o jakimś tajem-
nym przywileju udzielonym w tym
względzie przez dzisiejszego papieża, a

na mocy

le Roi de Sardaigne puisse susciter une pareille prétention, dont le soutien, au cas qu'on veuille le poursuivre, fait craindre que le Pape après avoir longtems patienté n'en vienne enfin à quelque ressentiment d'eclat.

Outre les 83. mille écus pris en divers fois par le Cardinal Coscia sur la Chambre Apostolique pour les partisans de Campagne et à la restitution desquels il a été condamné par la Congrégation super non nullis, comme par ma dernière, on dit à present un nouveau decret sorti de la même Congrégation qui l'oblige à rendre à la Chambre susdite 80. mille autres écus, extorqués par fourbe, stratagème dans la cause d'un nommé le sieur Compostani Tresorier de Ferrarois, lequel Compostani se trouvant en redevances de grosses sommes pour lesquelles il y avoit action à la Chambre contre lui et ne sachant comment sortir d'affaires, après avoir imploré la protection du Cardinal

na mocy którego Król Sardyński rości sobie podobne prawo, które jeśli by chciano dalej utrzymywać, lękać się każdy każe, aby papież, długo cierpliwy, nareszcie niewybaczalnym gwałtownym gniewem.

Prócz 83. tysięcy talarów, które różnemi czasy, wziął Kardynał Coscia z Izby Apostolskiej, na wszelkie swoje uciechy, a do oddania których przez Kongregację super non nullis był przymuszony, jakto wspomniałem moim dawniejszem listem, mówią teraz że nowy wyrok wyszedł od tejże Kongregacji karzący mu zwrócić tejże Izbie, innych 80. tysięcy talarów, Chytrościami oszukaństwem, w podobnej sprawie jakiegoś Compostaniego, Kasjera z Ferrary, który to Compostani miał wypłacić wielkie summę, na którą miał dekret od Izby na swoje imię; a niewiedząc jak wybrnąć z tej sprawy, błagał kardynała Coscia o wstawienie się za nim; a ten tak zakierował, że za-

Corsia. celui-ci fit paroitre que le dit
Compostani, loin d'être débiteur envers la
Chambre, en étoit créditeur de la dite
somme de 80. mille écus, qu'il obli-
gea la Chambre à lui payer, et dont
lui Cardinal, s'empara d'accord avec
le même Compostani.

Par decret de la même Congrégation
le Card^l. Fini qui lors qu'il étoit Audi-
teur du Pape defunt, avoit dépouillé
la famille des Justiniani de Scio de
500. lieux de monts et les avoit a-
jugés à la famille des Justiniani
de Gênes, dont il les avoit ensuite a-
cheté, a été condamné à les rendre
aux premiers.

Le Card^l. Corsia s'est enfin soumis
à faire entre les mains du Pape la
demission de l'Archevêché de Benevent,
dont l'intimation lui avoit été faite
sous peine de l'indignation de Sa
S^té. Ce n'a pas été cependant sans
peine et bien de la repugnance, et
même après avoir encore tenté

miast uczynienia go dłużnikiem tej
summy 80. tysięcy Izbie Apostolskiej,
przyznał go jej dłużnikiem, i rozkazał
Izbie wypłacić mu ją, podzieliwszy ią
się wraz z pomienionym Compostanim.

Wyrokiem tejże Kongregacyi, Kar-
dynał Fini, będąc Audytorem nieboszczy-
ka papieża, wyzuł rodzinę Justinia-
ni de Scio z 500.
przyznając takowe rodzinie Justiniani
Genueńskiej, które następnie nabył,
skazany został oddać takowe tej
pierwszej.

Kardynał Corsia przymuszony był
nakoniec złożyć w ręce Papieża zrze-
czenie się Arcybiskupstwa Beneweń-
tu, czego odebrał zawiadomienie pod
groźbą Jego Świątobliwości. Spełnił
to wszakże nie bez wielkiej przykrości
i niechęci, a nawet usiłował chwy-
cić się drogi prośby, i wtym celu kazał
sowanie Marnattowi dworu przedsta-
wić pewien rodzaj memoriatu Ko-

la voie de remontrance par un memoire qu'il avoit fait présenter à la Congrégation par son maitre de Chambre, le quel memoire ayant été lu, fut rejetté avec une apostille qui portoit lectum, quia sufficit notoria diffamatio pro demissione archiepiscopatus absque mora.

Il est arrivé ici depuis environ 15. jours un Seigneur Polonais de la Cour de France, nommé Mgr le Comte Jablonowski, fils de l'Ensigne de la Couronne; le Card^l. de Polignac lui fait beaucoup de distinction et de politesse, jusqu'à fournir aux frais de son entretien et le faire servir par ses propres carosses et domestiques.

J'ai l'honneur etc. etc.

le A. Puget.

gregacyi, który to memoriał Kongregacya przeczytawszy, odrzuciła z tym przypiskiem: lectum quia sufficit notoria diffamatio pro demissione Archiepiscopatus absque mora.

Przybył tu od 15. dni blisko, jeden Pan Polski ze dworu Francuzkiego, nazwiskiem Hrabia Jabłonowski, syn Chorążego ~~Królewskiego~~ Koronnego; Kardynał Polignac wielkie mu czyni honory i świadczy mu łaski, tak dalece że łożył na jego utrzymanie, oddając na jego usługi swoją karetę i swoją służbę.

Mam zaszczyt i t.d. i t.d.

Puget.

List 102.

Rome, ce 6. Janvier. 1731.

Mgr,

Ayant sçu qu'il devoit y avoir Congrégation la semaine prochaine

Rzym, 6. Stycznia, 1731.

J. W. Panie,

Zawiadomiony o odbyć się mającej Kongregacyi w przyszłym ty-

sur les affaires de Pologne, au sujet des dernières informations qu'on en avoit reçu de Mgr le Nonce et l'avis m'en étant venu par un Prelat du palais en confidence, afin de pouvoir nous précautionner et prendre nos mesures à tems sur les instances ou remontrances que nous aurions crû les plus convenables au service de sa Majesté et de la Nation, Mr le Comte de Wackerbarth à qui j'en ai donné part et moi nous trouvés avec ambarrass par rapport à l'entière obscurité où nous sommes de tout ce qui s'est passé dans les Conferences avec le dit Mgr Nonce et V. Ex, dont le resultat que j'ai plusieurs fois demandé nous seroit présentement de grande utilité, si nous l'avions en mains, au lieu que pour l'ignorer absolument, nous ne savons à quoi fixer nos operations, toutes les notices que nous avons la dessus, encore par voie indirecte, et au moyen d'une lettre de Mgr l'Evêque

godzinie w sprawach polskich, wspominając o ostatnich zawiadomieniach, odebranych od Mcia Nuncyusza; a o których odebrałem wiadomość przez jednego Prałata pałacowego, który ~~wracha~~ aby uwiadamiał nas i przedsięwziąść wczesnie środkości, względem prośby czy potrzebnych przedstawień w interesie J.K. Mości i Narodu, wraz z Hrabią Wackerbarth, którego zawiadomiłem o tem, zaktem w kłopocie byliśmy, z powodu zupełnej niewiadomości, co się stało na Konferencyach odbytych pomiędzy Nuncyuszem a J.W. Panem, o wypadku których, jak o to tylokrotnie pisałem, koniecznie wiedzieć radzibyśmy, wszakże nieobjaśnieni w tym względzie, nie wiemy na co zwrócić baczność naszych usiłowań, tem bardziej, że to, co wiemy, doszło nas drogą bezpośrednią i przez list Mcia Biskupa Płockiego, zakommunikowany nam przez wielebnego Ojca Salarot, jego

l'Eveque de Ploch, qui nous fut communiquée par le Rev. père Salarol son agent, comme par ma précédente du 23. Decembre dernier, tout seulement en général, que les matières étoient en terme d'ajustement et sur le point d'être combinées dans les conferences susdites. Ce qui ne nous donnant aucune lumière specifique sur les points particuliers du traité, nous ôte aussi tout le moyen de menager ce qui peut tendre au plus grand intérêt de Sa Mté et de la Nation. Mgr le Cardinal St Clement en souffre pour même cause le même deplaisir que nous; je suis à le solliciter vivement pour qu'au moins à cette fois il veuille intervenir à la dite Congrégation, et je ferai mon possible pour l'y induire, espérant que s'il le fait il pourra par son canal nous venir non seulement quelques lumières sur les matières qui y auroit été mises en deliberation,

ex jego Ajenta, jak to wspominałem wspomnianym moim liście; że ogólnie tylko wiemy, że rzeczy były na drodze układów i ułożyć się miały na pomienionych Konferencyach. Ale to nie wiele nie mówiąca o gotowych warunkach układów, a tem samem odejmuje nam możność działania w interesie J. K. Mości i narodu. Mści Kardynał St. Clement cierpi na tem jak i my sami; daremnie prosić go usiłuję aby chciał tym razem w tym razie wstąpić mógł na Kongregacyą i dołożę wielkich starań aby go sprowadzić w tej mierze, spodziewając się, że wstąpienie jego zawiadomi nie tylko wspomniany o nas o tem nad czem się tam zastanawiano, ale nadto, że niecomiastka udzieli nam dobrej rady, względem dalszego postępowania naszego.

Zdrowie Papieża jak mówię,

mais aussi quelque bon conseil sur la conduite que nous aurons à tenir.

La santé du pape paroit et est toujours ici regardée fort vacillante par les nouvelles incomodités qui surviennent journellement à la goutte qui continue de le tourmenter; la saison facheuse où nous sommes, l'age extremement avancé où il est, tout des circonstances peu favorables à son rétablissement.

Il a paru cette semaine un édit en forme de monitoire affiché aux endroits publiques de cette ville contre divers attentats de la cour de Savoie sur les habitans des fiefs du St Siège en Piemont, et notament contre la nouvelle entreprise de vouloir exiger le serment de fidelité des sujets susdits entre les mains du roi de Sardaigne. On pretend qu'il étoit sur le point de paroitre quelque chose de plus fort encore, mais que les remonstrances de Mr le comte Grosse qui en a eû vent, ont empêché le coup et suspendu l'impression.

bardzo jest wątłe a to nowemi cierpieniami codziennie przychodzącemi z powodu podagry, która dręczyć go nieprzestaje; niedobra pora roku i nadzwyczajnie podeszłe jego lata, są to niepomyślne pra- [illegible] czynniki do jego uzdrowienia.

Ukazał się w tym tygodniu edykt, w kształcie wezwania, ~~[illegible]~~ do Zeznań świadków przybijony na miejscach publicznych w tutejszym mieście, względem zamachów dworu Sabaudzkiego na mieszkańców lennych Stolicy Apostolskiej w Piemoncie, a mianowicie względem nowego zamiaru wymagania przysięgi na wierność tychże poddanych Królowi Sardyńskiemu. Mówią że miało ukazać się coś mocniejszego jeszcze, ale że na przełożenia Hrabiego Grosse, który zasłyszał o tem, wstrzymano to. zawieszony

de l'edit.

On assure que Sa Sainteté après avoir pris l'avis d'une Congrégation établie exprès à cette effet, a confirmé tout ce que son Prédécesseur avoit établi en faveur de l'Evêque de Passau dont une partie du Diocèse avoit été démembré pour l'erection de l'archevêché de Vienne.

On pretend conjecturer que l'Archevêché de Benevent qui a bon nombre de concurrens à cause qu'il vaut 24. mille écus de rente, pourra bien être conferé au Cardinal Spinola; autrefois gouverneur de cette ville et fort aimé des habitans et qu'en ce cas, il le demettera entre les mains du Pape de ses autres Bénéficiers qui valent trois mille écus de revenus.

Dimanche dernier le Pape n'assista point aux premiers Vêpres de la Circoncision, ni le matin suivant à la Chapelle pour la Grand Messe; il ne laissa point pas de donner audience à quelques Religieux et autres personnes de peu de marque.

ogłoszenia tego edyktu.

Zapewniają jakoby Jego Swiątobliwość na przedstawienie Kongregacyi, umyślnie zwołanej wtym celu, zatwierdził to wszystko co poprzednik iej postanowił dla Biskupa w Passau, którego część Dyocezyi oderwaną została na erekcyę Arcybiskupstwa Wiedeńskiego.

Miasta domyślają się że Arcybiskupstwo Benewentu, mające wielką liczbę współubiegających się dla 24. tysięcy talarów dochodu, konferowanem zostanie Kardynałowi Spinoli, byłemu Gubernatorowi tegoż Miasta i kochanemu bardzo od jego mieszkańców – a wtym razie że złoży w papieskie ręce inne beneficya, przynoszące trzy tysiące talarów dochodu.

Ojciec Święty w ostatnią niedzielę Papież nie znajdował się na pierwszych nieszporach Obrzezania, ani nazajutrz rano w Kaplicy na summie; równie nie przyjmował do posłuchania kilku Zakonników i niektórych mniejszej godności osób.

On eût le même jour avis par estaffette de la mort du Cardinal Cusani, Évêque de Pavie.

Mr Bondelmonte a fait transmettre à cette cour sous l'escorte de quelques soldats corses tout le procès enfin terminé qu'il étoit allé dresser à Benevent, contre les malversations des favoris du règne précédent.

Mr Alemanni a pris congé du Cardinal Bentivoglio pour se rendre incessamment à la Nonciature d'Espagne.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Odebrano tegoż dnia sztafetą zawiadomienie o śmierci Kardynała Cusaniego, Biskupa Pawii.

JX Pan Bondelmonte dostawił tutejszemu dworowi, pod strażą kilku Korsykańskich żołnierzy, cały proces, zakończony nareszcie, a który odbył w Beneventcie, przeciw nadużyciom ulubieńców przeszłego panowania.

P. Alemanni pożegnał Kardynała Bentivoglio, wyjeżdżając wkrótce na Nuncyaturę do Hiszpanii.

Mam honor itd. itd.

Puget.

List 103.

Rome, le 27. Janvier, 1731.

Mgr,

J'ai reçu cet ordinaire deux dépêches de Mgr le Vice Chancellier, mais sans ordre particulier pour le service Royal, ni pour celui de la République; l'une du 3. courant, et l'autre du 27. décembre dernier.

Rzym, 27. Stycznia, 1731. r.

J. W. Panie,

Odebrałem z tej poczty dwie depesze od J. W. Wice-Kanclerza, ale bez żadnych szczególnych poleceń na królewskie usługi ani też Rzeczypospolitej; jedną z 3. b. m. a drugą z 27. zeszłego grudnia.

dernier.

La commission de V. Ex. a été ce qui m'a principalement occupé ces jours-ci; V. Ex. aura vu la copie du memoire que je tiens prêt pour être presenté à Mr Monti secretaire de la Congrégation sur les affaires de Pologne, ce Prelat m'ayant promis sur la fin de la semaine passée de me faire savoir quand elle se tiendroit; j'ai été pour en avoir l'information, il m'a dit qu'il n'y avoit rien de nouveau qu'une Congrégation générale, qui fut celle qui se tint avant hier au Palais sur diverses matières consistoriales, et que pour la particulière sur les affaires de Pologne, il n'y avoit pas d'appparance qu'elle pu se tenir avant le Carême prochain, à cause des vacances du Carnaval qui a commencé aujourd'hui. Cependant ayant d'autre part encore fait des particulières instances au Card.l St Clement pour avoir du Pape par son entremise quelque explication sur les ordres

Polecenie J. W. Pana wytęzenie mnie temi dniami zajmowało; J. W. Pan widziałeś kopią Memoriału, którą mam wpogotowiu do pokazania panu Monti, sekretarzowi kongregacyi do spraw polskich; obiecał mnie ten Prałat uwiadomić kiedy w końcu przeszłego tygodnia, kiedy Kongregacya ta odbywać się będzie; otóż byłem u niego wtym celu, ale powiedział że nic nie ma nowego o Kongregacyi szczególnej, a onegdajsza odbyła się w pałacu w okoliczności niektórych spraw konsystorskich; co do prywatnej zaś do spraw Polskich, nie ma podobieństwa aby odbyć się mogła przed wielkim postem, z powodu wakacyi zapustowych, które dziś się zaczęły. Tymczasem wprosiwszy kardynała St Clement aby wyjednał swoim wstawieniem u Papieża odpowiedź na odebrane od J. W. Pana polecenia, donoszę się, że w tamtej rzeczy ota-

que j'avois reçus de V. Ex. j'apprends qu'après lui en avoir en effet déjà parlé, la réponse du St Père avoit été que suivant la maxime qu'il s'étoit proposé de suivre, il ne vouloit rien résoudre que de l'avis de la Congrégation particulière sur ces affaires, et que lorsque celle-ci se seroit tenue, il prendroit ses déterminations sur le rapport qui lui auroit été fait du résultat qui s'en seroit ensuivi; qu'ainsi c'étoit à nous de solliciter et faire auprès des membres qui la composent les remontrances que nous estimerions les plus convenables et les plus propres; c'est aussi ce que je ne manquerai pas de faire faisant compte aussi sur Mgr le Card. St Clement qu'il secondera nos démarches de ses bonnes et puissantes insinuations.

Il y eut Lundi Consistoire secret; tout ce qu'on en a sçu pé-

mówiwszy się on z Ojcem Stym w tej okoliczności, odpowiedział teraz, że podług raz danego sobie postanowienia, nie w tej sprawie nie uczyni nic bez porady Kongregacyi prywatnej, a dopiero po onej zasiadaniu, zadecyduje według odebranego od niej sprawozdania; że przeto do nas należy prosić i do członków ją składających, zrobić przedstawienie, jakie najstosowniejsze nam być się zdaje; co ułatwić usilnie zamierzam, licząc na Kardynała St Clement, że zechce dopomódz naszym działaniom dzielnemi i przemożnemi swemi wdaniem się;

W poniedziałek odbył się tajny Konsystorz; to tylko mogliśmy się dowiedzieć, że Kardynałowie nie dali dotąd Jego Świątobliwości, swego żądanego od nich zdania na piśmie, po

autres de que les Cardinaux n'avoient pas encore donné au Pape le sentiment que Sa S.té leur avoit demandé par écrit après le long discours qu'elle leur fit dans le Consistoire du 13. de ce mois. Sa S.té aussi voulut avoir celui des Cardinaux absens et entre autres des Cardinaux Accoramboni et Lambertini, comme ayant eu grand part dans le maniement des affaires qui se sont traitées sous le précédent Pontificat avec la Cour de Savoie et que pour cet effet Sa S.té avoit fait écrire à ces deux Cardinaux, en suite de quoi on suppose qu'ils se rendront eux mêmes ici en personne, pour justifier leur conduite et défendre ce qu'ils ont fait et procuré en faveur du Roi de Sardaigne.

Les fortes défenses qu'employe la Réligion de Malte pour le soutien de son ancien droit sur le grand Prieuré de Rome, chargé d'une pension de 1700. écus, pour l'entretien des galères, de la quelle somme, le feu

długiej jego mowie, jaką miał do nich na Konsystorzu 13. tegoż miesiąca. Tego Świątobliwość żądała tego samego i od nieobecnych kardynałów, między innemi od kardynałów Accorambonni'ego i Lambertini'ego, jako prawie wpływających do toczących się spraw za przeszłego pontyfikatu z dworem sabaudzkim, a w jakim to celu Ojciec Ś.y napisać kazał do obu tych kardynałów, spodziewani są przeto tutaj osobiście, dla usprawiedliwienia się ze swego postępowania, tudzież utrzymania tego, co wyjednali dla Króla sardyńskiego.

Znaczne wydatki jakie tenże Zakon Maltański łożem utrzymania się zasiężonego przy dawnem prawie wielkiego przeorstwa Rzymskiego, z narzuconą płacą 1700. talarów na utrzymanie galarów,

Cardinal Pamphile avoit été exempté par Bref special d'Innocent XI. lorsqu'il lui confera ce Prioré, ont engagé le Pape à mettre tout les revenus de ce Benefice en sequestre, depuis le jour de la mort du dit Cardinal Pamphile, et la Chambre Apostolique s'en étant saisie, on dit que le Card.l Cibo en est si outré qu'on le croit resolu de se retirer dans les Etats de Malte et Carrare, qui sont fiefs de sa maison, le dit prioré lui ayant été conferé par le pape d'aujourd'hui, et ne lui rendrait en effet presque rien, si outre la pension de 2000. écus que Sa S.té y a reservée pour le Card.l Buoncompagni, il étoit encore obligé de payer les dits 1700. à la Religion de Malte.

Comme on ne voit point encore paroitre la Bulle qui doit permettre les pensions sur les Benefices a charge d'ames, il y en a qui pretendent avoir

która to summa odjęta została nieboszczykowi Kardynałowi Pamfilowi, przez wyraźne Brewe Innocentego XI. kiedy konferował mu to Preorstwo, skłoniły zgromadziły Papieża do konfiskowania przychodu z tego beneficium, po śmierci wyżwymienionego Kardynała Panfila. Kardynał Cibo tak był obrażony zabraniem przez Izbę Apostolską tego dochodu, że jak mówią, postanowił wyjechać do państwa Maltańskiego i Carrary, należących prawem lennem do jego domu; Preorstwo to, które mu dzisiejszy papież konferował, nie mu prawie nieprzynosi, jeśli prócz 2000. talarów płacy, które Jego Świątobliwość Kardynałowi Buoncompagni przeznaczyła, obowiązany byłby jeszcze płacić pomienionych 1700. talarów, Zakonowi Maltańskiemu.

Ponieważ nie słychać dotąd o Bulli, przynaszącej pensyą z bene-

avoir pénétré que ce seulement provient des oppositions de la cour d'Espagne, les Ecclesiastiques de ce Royaume trouvant encore leur compte dans la defense qui fut faite de ces pensions, par le dernier concile de Latran, et la Constitution de Benoit XIII. et insistant à ce qu'elle soit maintenue et observée.

On eut ici avis jeudi dernier de la mort du Duc de Parme à l'age de 55. ans; sur quoi il fut depeché un courrier entre autres à M. Alemanni, parti d'ici pour la Nonciature d'Espagne, et qui se trouve actuellement à Florence, avec des instructions à ce Prelat. Sa Sainteté a aussi envoyé ordre au Card.^l Ste Agnès Legat de Bologne d'aller prendre possession de ce Duché, comme d'un fief du St Siege, quoiqu'on ne soit pas ici sans crainte que les Imperiaux qui sont au voisinage ne s'en soient deja emparés; on assure qu'il y a un testament du Duc defunt, par lequel il declare

Beneficyów podniesionego, wnoszą atoli niektórzy, że opóźnienie to pochodzi z oporu dworu Hiszpańskiego, albowiem Duchowieństwo tego państwa uważając, że lepiej wyjść może na odmówieniu tej pensyi, jako Koncylium Laterańskie to postanowiło, również Uchwała Benedykta XIII. nalega aby to wykonaniu dostało.

Przyjęto tu w przeszły czwartek zawiadomienie o śmierci Xięcia Parmy, w wieku 55.^go lat życia; o czem wysłano kuriera, m. innemi do Mgra Alemaniego, który odjechał na Hiszpańską Nuncyaturę, a obecnie znajdującego się we Florencyi, z instrukcyami do tegoż Prałata. Jego Świątobliwość również posłała polecenie Kardynałowi St Agnes, Legatowi Bolońskiemu, aby wszedł w posiadanie tego Xięstwa, jako lenności Stolicy Apostolskiej, jakkolwiek są w obawie, azali Cesarscy, które z niemi graniczą, nie zajęło już je dla siebie; utrzymują że zmarły Xiążę zostawił testament, którym prze-

héritier le fruit de la princesse sa femme, qu'il a laissée grosse et qu'en cas de mort, il appelle Dom Carlos à la succession.

On croit que la maladie du Card[l] Giudice n'aura pas d'autres suites commençant à se rétablir peu à peu.

Le Pape ayant mis le Cardinal Coscia de toutes les Congrégations qui se tiennent ici, il a été expédié un billet de la Secrétairie d'Etat à tous les secrétaires des dites Congrégations pour le leur notifier. Sa S[té] a fait aussi entrer le Card[l] Doria dans la Congrégation du St Office.

Il se tient de fréquentes conférences chez le Card[l] Barberini pour la réforme des abus du Conclave, sur lesquelles on dit que Sa S[té] médite de faire publier une Bulle qui rencontrera de grandes difficultés dans la pratique et pour son exécution.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

znaczył dziedzicem ~~dziedzo~~ księżnej swojej małżonki, którą ~~zostawił~~ była przy nadziei, a w razie śmierci jego, ~~powołuje~~ obiera Dom Karlosa swoim spadkobiercą.

Mówią że choroba Kardynała Giudice niebędzie miała ~~cale~~ złych następstw, gdyż zaczyna już on powoli przychodzić do zdrowia.

Papież polecieyszy Kardynałowi Kosznowowi zwanemu, aby wchodził do wszystkich Kongregacyi, ~~wysłał~~ przeto Sekretariat Stanu, listem swym do wszystkich Sekretarzów tychże Kongregacyi zawiadomił ich o tem. Jego Swiętobliwość również polecił Kardynałowi Doria aby zasiadał na Kongregacyi Duchowieństwa.

Odbywaią się częste narady u Kardynała Barberiniego celem usunienia nadużyć w Konklawe; względnie których Jego Swiętobliwość zamyśla ogłosić Bullę, która wielkie znajdzie trudności w wykonaniu.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 104.

Rome, le 3. Mars, 1731.

Mgr,

Suivant ce que j'eus, il y a 8. jours l'honneur d'annoncer à V. Ex. que Mgr Monti, Secretaire de la Congrégation sur les affaires de Pologne, m'avoit fait savoir, que celle-ci aurait pû se tenir le lundi suivant après midi, elle se tint effectivement ce jour-là au tems marqué.

Le peu de tems qui restoit ayant été mis à profit du côté du Cardinal St Clement, de Mr le Comte de Wackerbarth et de moi, pour la réussite des affaires qui regarde le service de Sa Majesté et de la République, et n'ayant pas manqué de presser de nouveau les instances que nous ne cessions de faire depuis plusieurs jours, auprès de ces Messieurs, il ne me reste que de rendre compte à V. Ex. de ce que j'ai pû pénétrer du resultat de l'assemblée.

Dans le tour des visites que

Rzym, 3. Marca, 1731. r.

J. W. Panie,

Stosownie do tego, co miałem zaszczyt, dni temu 8. donieść J. W. Panu, że Mgr Monti, Sekretarz Kongregacyi do spraw Polskich, zawiadomił mnie, że takowa zasiadać ma w przyszły poniedziałek po południu, donoszę, że taż kongregacya w samej rzeczy odbyła się w tymże dniu.

Krótkiego tego czasu, używszy który Kardynał St Clement, Hrabia Wackerbarch i ja, korzystnie usiłujący na poprowadzenie skuteczne interesów J. K. Mości i Rzeczypospolitej, a nie przestając od kilku dni ciągle, naprzykrzać się tym Panom zanoszeniem do nich prośbami, teraz pozostaje mi tylko zdać J. W. Panu sprawę z tego, co mogłem dowiedzieć się względem rezultatów zasiadającego zgromadzenia.

W odwiedzinach moich po odbytej kongregacyi, powziąłem zawia-

j'ai faites après la tenue de cette Congrégation, j'ai appris qu'on y avoit mis sur le tapis les matières suivantes.

1° La remontrance que j'avois ci devant dressée par écrit et présentée aux Deputés de la Congrégation à l'occasion de la Depêche de V. M. et en conformité de ses ordres du 23. Decembre dernier, y fut lue en pleine Assemblée.

2° On y traita de la Nomination que Sa Mté avoit faite à la Prevoté de Miechow, en faveur de Mgr le Vice Chancellier.

3° De celle de l'Abbaye de Lubin en faveur du Prince Czartoryjski.

4° ~~Il y fut parlé de la Coadjutorie~~ L'ancienne instance pour l'Abbaye de Hebdow, sur laquelle il y eut un Dilata dans la Congrégation de Septembre dernier, fut reprise en déliberation et de nouveau examinée.

5° Il y fut parlé de la Coadjutorie de l'Abbaye de Land.

6° Il fut encore discouru de la Coadjutorie de Peplin.

Pour

domowi o następujących przedmiotach, nad którymi się zastanawiano.

1° Odczytanem było na pełnym teraz posiedzeniu przedstawienie moje, na piśmie dawniej sporządzone a podane Deputowanym na Kongregacyą z powodu depeszy J. W. Pana, i stosownie do jego polecenia z 23. zeszłego Grudnia.

2° Zastanawiano się nad Nominacyą J. K. Mci na Probostwo (prevoté) Miechowskie, J. W. Wice Kanclerzowi daną.

3° Nad Nominacyą na Opactwo Lubińskie dla Xięcia Czartoryskiego.

4° Dawna prośba o Opactwo Hebdowskie, na którą stała dilata na Kongregacyi zeszłowrześniowej, była wznowiona i na powrót roztrząsaną.

5° Mówiono o Koadjutoryi Opactwa w Lendzie.

6° Roztrząsano znowu Koadjutoryą Peplińską.

Co się zaś tyczę postanowienia

Pour ce qui est des résolutions prises au sujet de ma dite remontrance sur le projet de V. Ex. il paraît autant que je puis en juger, qu'elle n'a rien produit de plus que de nouveaux ordres réitérés qui doivent partir ce soir de la Secrétairerie d'État à Mgr le Nonce, de continuer les négociations commencées dans les conférences avec le Ministère de Sa Mté et voir d'en amener le traité à conclusion finale, le tout cependant suivant les instructions qu'il a déjà ci-devant reçues de cette Cour et sans s'écarter des modifications, qui lui ont été prescrites et envoyées, sur les articles du nouveau projet, proposé par V. Ex. lesquelles modifications sont apparemment celles qui furent touchées dans ma dernière lettre, concernant les taxes des Abbayes, qui ont continué d'être en commandes, celles qui doivent rester en titre, et la décision des revenus des Menses abbatiales

Co do postanowienia względem mego przedstawienia o propozycyi J. W. Pana, zdaje mi się, o ile wnosić mogę, że wypadła ona tylko nowe polecenie, które pójdzie na dziś wieczorem z Sekretariatu Stanu do JMci Nuncyusza, aby dalej prowadził rozpoczęte negocyacye z nim w konferencyach z Ministerium J. K. Mci celem przyprowadzenia traktatu do szczęśliwego końca, zawsze atoli bacząc na dawniej odebrane instrukcye od tutejszego dworu, a nie oddalając się od przepisanych i przesłanych mu złagodzeń, co do nowego projektu, przez J. W. Pana podanego, w których to złagodzeniach dotknąłem w ostatnim moim liście, co do Opactw, które są na zawodzie, taxie, które pozostają przy jednym ciągle, względem przyznania dochodów z Opactw Opatom i klasztornych. [illegible], zapewniło mnie

et Claustrales. Ces Mrs au reste m'ont assuré que comme ils ne sa-pouvoient N. Ex. suffisamment au-torisée de Sa Mté et des Etats de la République à traiter avec Mgr le Nonce, aussi avoit on donné d'ici un proportionné pouvoir à Mgr le Nonce de regler et ajuster tout ce qui est à controverse, en sorte que sur ce qu'il aura une fois arreté et conclu, conforme-ment aux instructions qu'il a, on peut se flatter de l'agrément et de la ratification de Sa Sté.

Au regard de la nomination faite par Sa Mté à la Prevoté de Miechow j'apprends que notre instance en Congré-gation n'a pas trouvé la moindre dif-ficulté, et qu'on l'y a considerée juste et raisonable, et que le sentiment una-nime, nemine discrepante a été de l'admettre, de sorte que Mgr le Vice Chancellier peut tenir pour sûr que cette prevôté lui est destinée sans contredit et qui plus est, même

ci panowie, że ponieważ rozumie-ją J. W. Pana dostatecznie upoważ-nionym od J. K. Mości i Stanów Rzeczypospolitej do traktowania z Imc Nuncyuszem, przeto posłano stąd ta-kąż samą moc Imci Nuncyuszowi do ułożenia i załatwienia tego w czem spór zachodzi, tak dalece, iż że co tylko on ~~przyzna~~ ułoży i przyzna, stosownie do posiadanych instruk-cyi, można spodziewać się że zatwier przyznaniem i zatwierdzeniem przez Jego Świątobliwości zostanie.

Co się tyczy Nominacyi J. K. Mości na pretorieństwo (prevôté) Miechow-skie, dowiaduję się że nasze żądanie zaniesione do Kongregacyi, najmniej-szej niemiało trudności, uznawany jest słusznem i powinnem i że ogólnem było zdaniem aby je przy-jąć, nemine discrepante; i przeto J. W. Wice-Kanclerz pewnym być może że pretorieństwo to (prevôté)

avec la retention de tous les autres bé-
néfices. On a pourtant ordonné d'en
suspendre l'expédition jusqu'à ce que
les Religieux de cette Prévôté aient pro-
cédé à l'élection d'un Prevot Claustral
Claustral, qui puisse les gouverner dans
le spirituel, les mêmes Religieux ayant
donné à entendre à cette Cour qu'ils
trouvoient opposition de la part de
Sa Mté et de son Ministère à l'élec-
tion qu'ils en ont voulu faire et le
St Père ayant été supplié de leur part
à vouloir bien leur prêter la main
pour lever cet obstacle, on doit don-
ner commission à Mgr le Nonce
de menager cette affaire, laquelle
ne sera pas plutôt terminée qu'en
suite de l'avis qu'on en aura ici,
on permettra de proceder à l'expédi-
tion des bulles de la dite Prévôté en
faveur de Mgr le Vice-Chancellier.

Quant à la nomination faite par
Sa Mté à l'Abbaye de Lubin en
faveur de Mgr le prince Czartoryski,

dla niego jest przeznaczone bez za-
przeczenia, a co więcej, z zatrzyma-
niem wszelkich innych beneficiów.

Ztemwszystkiem kazano wstrzymać
wysłanie onego, dopóki Zakonnicy ~~[illegible]~~
tego przełożeństwa (prewoty) nie wybra-
~~[illegible]~~ obiorą ~~[illegible]~~ na Przełożonego, któ-
ryby mogł rządzić niemi duchownie,
a ponieważ ciż Zakonnicy dali
do zrozumienia tutejszemu dworowi
że mogliby znaleść wten opór ze stro-
ny J. K. Mści i Ministerium, za
proszą ~~[illegible]~~ Ojca Sgo aby
pomocą swoją usunął tę przesz-
kodę, przeto ma być dane polecenie
Nuncyuszowi aby ~~[illegible]~~ niespracowiał chod
ię tej sprawie, która wtenczas do-
piero załatwioną zostanie, jak
wskutek odebranego tu o niej zda-
nia, pozwolonem będzie wyprawie-
nie bull na to przełożeństwo dla
J. W. Wice Kanclera.

Co do nominacyi J. K. Mści
na Opactwo Lubińskie dla

Ces Messieurs m'ont dit que n'ayant été prevenus de cette affaire que par les insinuations que Mr le Comte de Wackerbarth et moi leur en avions seulement faites de vive voix, et parce que Mgr le Nonce en avoit écrit, et ne leur ayant été presenté aucune des pièces qui devoient selon la coutume, préceder ces sortes d'instances, on avoit crû devoir la laisser en arrière, jusqu'à une autre Congrégation; outre la reflexion qu'on avoit encore faite, que ce Monastère refuse de se soumettre à la Congrégation Polono Benedictine, que cette Cour pretend soutenir.

Comme il ne m'a jamais été rien encoré avisé sur le fait de l'Abbaye de Land et que je n'en ai rien sû, je n'ai pû en faire le sujet d'aucune instance particulière, et je n'ai pû aussi rien per mettre à cet egard, si non qu'on

Xiążęcia Czartoryskiego, panowie ci powiedzieli mi, że ponieważ wiedzieli tylko o tem ustną wzmianką pana Hrabiego Wackerbarcha i pana ... im uczynioną, tudzież przez list Nuncyusza bez żadnych na piśmie wezwań, które według zwyczaju, poprzedzać powinny, tego rodzaju próby, przeto obowiązkiem było odłożyć to na potem, aż do następnej Kongregacyi; ponimo zastanowienia, że Klasztor ten wzbrania się ~~...~~ poddać się ~~...~~ Kongregacyi Polsko-Benedyktyńskiej, którą dwór tutejszy wspierać utrzymać pragnie.

Ponieważ mnie ~~...~~ nigdy nie zawiadamiano o Opactwie w Lendzie o którym nie wiewiedziałem, a zatem niemogłem partykularnie wstawiać się za niem, nie będąc wstawić niczego dowiedzieć się o niem, prócz

tego

qu'on devoit ordonner à Mgr le Nonce d'insister auprès de Sa Majesté et de son Ministère, pourqu'il soit permis au Coadjuteur, destiné par cette Cour encore du vivant de l'Abbé, de procéder à l'expédition de cette Coadjutorie et cela doit encore une condition qu'on pretend devoir préceder l'expédition de la Prevôté de Miechów.

Pour ce qui regarde l'Abbaye de Hebdów, comme on la considère ici pour une de celles qui doit être en titre, pour les raisons qu'ils m'alleguèrent, et déjà marquées dans ma dernière, je les vois engagés à persister dans la résolution qu'ils ont prise, et qui est que non seulement ils ne veuillent pas admettre la postulation en faveur de Mgr le Referendaire, mais aussi toute autre nomination que Sa Majesté y pourroit faire à la suite, en cas que Mgr le Referendaire vint à remettre la Commende entre les mains

tego, tylko że miano polecić Mgr Nuncyuszowi aby wyjednał u J. K. Mości i Ministerium, pozwolenie Koadjutorowi, wybranemu przez dwór tutejszy za życia jeszcze Opata, zaradzenia wysłaniem na tęż Koadjutorią, a to pod warunkiem aby to koniecznie uprzedziło jeszcze przez ekspedycyę na Prebostwo (prevoté) Miechowskie.

Co się tyczę Opactwa Hebdowskiego, ponieważ uważają go tu jednem z dziedzicznych, z powodów jakie mi przywiedli a wyrażonych w przeszłym mym liście, widzę że trwają ciągle w postanowieniu, nietylko nie przypuszczenia J. W. Referendarza do ubiegania się o nie, ale nawet późniejszej jakiej dalszej nominacyi J. K. Mości, w wypadku gdyby J. W. Referendarz złożył takową nominacyę do rąk królewskich. Przytej okoliczności dowiedziałem się jeszcze, że Mgr

Royales. C'est à cette occasion que j'ai encore découvert que Mgr Monti Ambassadeur de France auprès de Sa Mté, doit s'être efficacement employé auprès de Mgr le Nonce en faveur de Mgr le Referendaire, et en avoit encore écrit ici, favorisant les instances du dit Mgr le Referendaire, mais que les bons offices interposés par ce Seigneur étoient restés sans effet auprès de la Congrégation, laquelle doit lui avoir fait marquer en réponse les raisons de son refus.

Enfin j'ai sû tout ce qui concerne la Coadjutorie de Peplin, que Mgr l'Evêque de Culm, ayant fait représenté ici la modicité des revenus de la Mense Episcopale et le mauvais état où il les avoit trouvés à son avènement, il avoit en même tems insisté pour la retention de cette Abbaye, demandant qu'il lui fut permis de continuer encore quelques années à en percevoir les

Monti Poseł Francuski przy Dworze J.M. Mości, popierał u Nuncyusza interessa J.W. Referendarza, i pisał tutaj wstawiając się za nim, lecz że zabiegi jego bezskutecznemi się stały na Kongregacyi, która wyraziła mu w odpowiedzi, powody swojego odmówienia.

W końcu dowiedziałem się co do Koadjutoryi Peplińskiej, że JMość Biskup Kulmiński przedstawiwszy tutaj jak są mierne dochody Mensy Dyecezyi i w jak złym stanie je zastał przy wstąpieniu tam swojim, upierał się razem o zatrzymanie tego Opactwa, prosząc aby mu pozwolonem było przez lat jeszcze kilka pobierać takowe dochody, które jak mówił, koniecznie mu są potrzebne, na wystawienie, między innemi, mieszkania, którego niema przy

les fruits, qui lui étoient, dit-il, néces-
saires pour aider entre autres à se ba-
tir un logement qui lui manquoit dans
sa Cathédrale. Mais on m'a en même
tems fait comprendre, qu'on ne pouvoit
en aucune manière, condescendre à
cette demande de Mgr l'Evêque de
Culm; que les loix des Coadjutories
ecclés étoient telles, qu'en vertu des
engagemens du Pontife, qui en accorde
la grâce, on ne pouvoit plus refuser
ou différer au Coadjuteur la posses-
sion de son benefice, sitôt qu'il y a-
voit lieu à la succession, et que ce
seroit même une injustice criante,
que la Congrégation et le Pape sont
fort éloignés de permettre, quand ce
ne seroit encore qu'en vue des
grosses dépenses que les Coadjuteurs
font au tems et au sujet de l'ex-
pédition de leurs Bulles; qu'ainsi
puisque Mgr l'Evêque de Culm
étoit passé à la possession de
son Evêché, ensuite de quoi il lui

swojej Katedrze: Ale dano mi za-
razem do zrozumienia, że żadnym
sposobem, niemogą przystać na
to żądanie JMći X. Biskupa Kul-
mińskiego; że ustawy Koadju-
torskie, na mocy postanowień Pa-
pieskich, obdarzających Koadjutorią
niepozwalają ani odbrać ani od-
wlec Koadjutorowi posiadanie
swojej beneficyi, skoro tylko ją odzie-
dziczył, i że byłoby to krzywdą nie-
sprawiedliwością, na którą ani Pa-
pież ani Kongregacya zezwolić
niemogą, gdyby to nawet było zpa-
wodu wielkich wydatków, jakie
by Koadjutorowie ponieść mieli
z przyczyny wyprawienia Bul; że
kiedy przeto JMć X. Biskup Kulmiń-
ski wszedł w posiadanie swego Bi-
skupstwa, skutkiem czego musiał
opuścić Opactwo Peplińskie,

a fallu quitter l'Abbaye de Peplin, s'étoit présentement à son Coadjuteur à lui succéder et à jouir de cette Abbaye, comme l'Evêque en a joui.

Je suis aussi venu en connaissance qu'outre ce que dessus, Mgr le Nonce lorsqu'il envoya ci-devant le Resultat du dernier Senatus Consilium de Grodno, l'ayant accompagné de ses reflexions particulieres entre autres sur les termes de l'article 3e In suisse accelerandorum Concordatorum et ayant exposé à la Congrégation les ombrages et les craintes, que telles expressions lui avoient fait naître; j'ai pénétré que la Congrégation n'avoit pas jugé devoir relever ce que Mgr le Nonce lui avoit mis dessus en considération, mais qu'on avoit estimé devoir plutôt s'en tenir à l'explication que Mr le Comte de Wackerbarth et moi leur avions ci devant donnée

Koadjutor więc jego zaraz powinien nastąpić po nim i posiadać to Opactwo tak jak wprzód Biskup je posiadał.

Dowiedziałem się także, że gdy prócz tego o czem wyżej, JMść Nuncyusz ~~przesłał~~ obok dawniej przesłanego ~~wyrażenie~~ rezultatu ostatniego Senatus Consilium Grodzieńskiego, przesłał także prywatne swoje uwagi, mianowicie o Artykule 3cim in suisse accelerandorum Concordatorum, przedstawiając Kongregacyi niepewności i obawy, jakie podobne wyrażenie mu wzbudziło, dowiedziałem się mówię że Kongregacya nie zwróciła uwagi na to co JMść Nuncyusz w tym względzie zauważyć kazał, ale że trzymała się raczej znaczenia, jakie oba z Hrabią Wackerbarthem podaliśmy jej dawniej o prawdziwej i prostej myśli tego wyrażenia

donnée du droit et vrai sens de ces paroles, ensuite des ordres de Mgr le Vice Chancellier, qui par sa dépêche du 30. Octobre dernier détruisant toute autre interprétation de Mgr le Nonce, et sachant mieux que personne la rectitude des intentions de Sa M.té et de la Nation, m'avoit ordonné d'assurer cette Cour, que ces termes sans couvrir aucun mauvais mistère, n'étoient qu'une expression naïve du désir empressé que Sa M.té et tout son ministère avoient de voir au plutôt ajustés et terminés les differens avec le St Siège. Ainsi qu'en effet nous sûmes le représenter avec efficace, comme par mes lettres du 2. et 9. Xbre dernier.

Un autre point de plus sérieuse attention, qui m'est aussi revenu des délibérations de la dite Congrégation, est que supposant que la Constitution de Grodno prenoit vigueur et subsistant toujours que la

wyrażenia. w skutku polecenia J.W. Wice Kanclerza, który depeszą z 30. Przeszłego pazdziernika, ~~[illegible]~~ aby zniweczyć wszelkie inne tłumaczenia Mści Nuncyusza a znaiąc najlepiey prawość zamiarów J.K. Mści i Narodu, roskazał mi zapewnić dwór tuteyszy, że wyrażenie to, żadney niekryjące w sobie szkodliwey tajemnicy, było tylko prostem wyrażeniem gorącey chęci J.K. Mści i całego Jey Ministerium, jakoby rychley zupo ułożenia i zakończenia nieporozumień z Stolicą Apostolską. Jakoż w samey rzeczy, potrafiliśmy przekonać o tem, jak to donosiłem w listach moich z 2.° i 9. zeszłego Grudnia.

Inny jeszcze punkt ~~do~~ głębokiego zastanowienia się, ~~który się~~ ~~Kongregacji~~ podała mi zasiadająca Kongregacya, jest to, ~~że przypuszcza-~~ przypuszczanie ~~[illegible]~~ o utrzymaniu się [illegible]

frequente dissolution des Diètes, dont elle apprehendoit, que le même Infrac- teur tumultueux evenement auroit bien pû s'ensuivre pour longtems, d'où il en revenoit un prejudice considé- rable au St Siège, qui paroitroit ac- quiescer à la dite Constitution pour l'avoir si longtems tolérée sans au- cune demonstration de ressentiment, la Congrégation a ainsi resolu de representer à Sa Stè la nécessité de faire écrire deux Brefs, l'un à Sa Majesté et l'autre à Mgr le Pri- mat, par les quels Sa Stè témoigne- roit en premier lieu, le deplaisir qu'elle a eu d'apprendre à son as- cention au Pontificat, que cette Constitution subsistoit toujours, sans y avoir encore aporté aucune modification, non plus qu'aux degrés de son execution, et que par là le St Siège et la liberté Ecclesias- tique restoit toujours en but aux

Grodzieńskiey, tudzież o wszystkich zerwaniach Seymów, których się oba- wiała, i o ~~ściąganiu~~ rozumienia się bez- owocnego ~~wypadku~~ zdania tego na dal, a żeby znaczną sprawiło szkodę Stolicy Apostolskiey, która długiem tolerowaniem i nieobjawianiem żadnego gniewu, zdawała by się przyzwalać na tę uchwałę — w tym przeto celu Kongregacya postano- wiła przedstawić Jego Świątobliwo- ści konieczność napisania dwóch Brewe, ~~jednego~~ jeden do J. K. Mości a drugi do Xiążęcia Prymasa, którémi Jego Świątobliwość przedstawiła by naprzód swoje niekontentowanie doświadczone się zaraz po wstąpie- niu swém na tron Papieski, że ta uchwała ciągle istnieje, bez żadney zmiany w swém wykonaniu, że przeto Stolica Apostolska i wol- ność duchowieństwa mocno cier- pią na tém, i że temi dwoma

facheuses atteintes, qu'ils pretendent
ici leur avoir été faites par la dite Con-
stitution, et que par ces Brefs on rap-
pelloit au souvenir de Sa Mté et
de Mgr le Primat les Brefs qui leur
fut aussi écrits sous le précédant
Pontificat, en date de Janvier et du
7. Juillet 1727. par lesquels Benoit
XIII. de Ste memoire, s'étoit déja
declaré contre telle lesion des droits
du St Siège, outre les continuelles re-
montrances que le même Pape doit
avoir fait faire la dessus à Sa Mté,
et à son ministère; qu'en suite Sa
Sainteté apres s'être protestée des me-
mes torts exhortoit respectueusement
par les dits Brefs Sa Majesté et Mgr
le Primat à s'en procurer la repa-
ration et à lever les prejudices pro-
duits par la même Constitution
et ses degrés d'execution; lesquels
Brefs devront, à ce que j'ai penétré,
être envoyés à Mgr le Nonce,

Brewe przypomni się J.K. Mości
i Xiążęciu Prymasowi inne Brewe
które do nich pisane były za poprze-
dniego papieztwa z daty Styczniowey
i 27. Lipca 1727. roku, którymi
ś.p. Benedykt XIII. już wystąpił
przeciw pogwałceniu praw Stolicy
Apostolskiey, prócz ciągłych predsta-
wień jakie ten sam papież czynił
w tym względzie do J.K. Mości i Jey
Ministerium; że następnie Jego
Swiątobliwość protestując się prze-
ciw tym nadużyciom, upominała
z uszanowaniem J.K. Mość i Xię-
cia Prymasa, wyznaczonemi
Brewe, żądając zadośćuczynienia
w krzywdach jakie przynosi taż
ustawa i onej wykonanie;
Brewe te jak się dowiedziałem
mają być posłane Nuncyuszo-
wi, celem zrobienia z nich użytku
jaki będzie widział potrzebnym,

pour en faire l'usage qu'il trouvera plus convenable, avec ordre d'en retenir copie pour être conservée dans les régistres de la Nonciature.

Poussant encore plus loin mes découvertes, j'ai appris en outre au sujet du traité général, concernant les Abbayes, que Mgr le Nonce ayant informé la Congrégation de quelque émotion et surprise que V. Ex. avoit fait paroître, lorsqu'elle avoit appris par Mgr le Nonce l'hésitation du St Père, et la répugnance qu'il avoit encore à approuver en toutes ses parties, le projet proposé par ses prédécesseurs, il doit avoir été résolu pour maintenir en vigueur le traité commencé, d'écrire de nouveau à Mgr le Nonce, qu' encore que Sa Sté eût tout sujet d'être peu contente des difficultés qu'on fait en Pologne d'admettre le susdit projet pour le considérer plus avantageux au Roi et à

z poleceniem ~~zachowania~~ wyjęcia z niego kopii, aby zachowana była w registraturze Nuncyatury.

A w dalszym ciągu wywiadywań się moich, dowiedziałem się jeszcze oprócz ~~wiadomości~~ z ogólnego spraw wywodu, co do Opactw, że gdy Nuncyusz zawiadomił Kongregacyę o wzruszeniu i podziwieniu J. W. Pana, jakie okazałeś, skoro dowiedziałeś się od Nuncyusza o wahaniu się Ojca Św. i niechęci jego, ~~przyjęcia we wszystkich~~ zatwierdzenia całkowicie tego projektu podanego przez Jego poprzedników, że postanowionem być ma, celem utrzymania rozpoczętych układów, aby znowu do Nuncyusza napisanem było, że jakkolwiek Jego Świątobliwość nie jest rada z trudności, jakie okazują w Polsce w przyjęciu wyż rzeczonego projektu, uznając go korzystniejszym dla Króla i dla Narodu,

à la Nation, qu'au St Siège, que
néanmoins lui le Seigneur Nonce
devoit faire espérer à V. Ex. et aux
autres Ministres, que Sa Sté n'auroit
pas plutôt eu nouvelle du progrès
des négociations, et que le projet étoit
admis dans tous les points, que pour
complaire à Sa Mté et donner à la
République une preuve autentique de
son affection paternelle, on pouvoit
se flatter que Sa Sté sera pour l'ap-
prouver et y donner les mains. C'est
encore en cette occasion que tous les
Mrs que j'ai vut, me temoignant
une estime distinguée pour la person-
ne de V. Ex. et faire grand fonds sur
le credit qu'Elle a; ils m'ont encore
particulièrement chargé de prier V.
Ex. de leur part, de vouloir bien ef-
ficacement s'employer à faciliter
la conclusion du traité en question,
disant qu'ils attendent cela de la
puissante coopération et que V. Ex.
s'en acquerera un honneur et
mérite égale auprès du pape

narodu jak dla Stolicy Apostolskiej,
ztem wszystkiem on, Nuncyusz, oś-
wiadczyć powinien J. W. Pana i in-
nym Ministrom, że Jego Świątobli-
wość dowiedziawszy się o postępie u-
kładów, przyjęta i o przyjęciu projektu
we wszystkich onego punktach, aby
uczynić zadość J. K. Mości i dać Jéj
szczególny dowód ojcowskiej swéj
życzliwości, czyni jéj nadzieję że przy-
przychylić się ~~[illegible]~~ do wzmiankowanego proje-
ktu. Z tego to powodu, wszyscy
ci panowie których odwiedziłem,
oświadczyli mi wysoki szacunek
dla J. W. Pana, liczące na wielki
wpływ z jego strony. Zlecili razem
na mnie obowiązek abym prosił
J. W. Pana od nich, o skuteczne
oddanie się jego, celem ~~ułatwienia~~ zakończenia
w mowie będących ~~układów~~, mó-
wiąc że spodziewają się tego od
jego ważnego współdziałania,
i że z tego względu na J. W. Pana
spodziewa zaszczyt i wysoka

ux de toute cette cour, qui ont pré-
sentement les yeux tournés sur l'at-
tente des négociations de V. Ex. les
Mrs comptent aussi grandement
sur V. Ex. en ce qui concerne l'op-
position qu'on fait à l'élection du
Prieur Claustral de Miechów, auquel
ils donnent ici improprement le
nom de Prévôt, quoique cette déno-
mination ne fasse rien au fond de
l'affaire, puisqu'il est toujours
constant que le véritable
Prévôt est celui qui possède cette
Prévoté en commande, et la
grâce qu'ils désirent de V. Ex. est
qu'elle veuille bien aussi interpo-
ser son crédit et ses bons offices
pour faire lever cet obstacle, et
laisser libre aux Moines l'élec-
tion qu'ils voudront faire.

J'ai présenté en dernier lieu
que Mgr le Nonce ayant demandé
des intentions particulières pour
la conduite au sujet des Abbayes,
qu'il comptera n'avoir jamais

Żadnego przed Papieżem i całym dwo-
rem tutejszym, których oczy zwrócone
są obecnie na prowadzone przez J.
W. Pana negocyacye. Ci panowie
równie wspominają liczą na J. W.
Pana co do obioru Zakonnego Przeo-
ra Miechowskiego, któremu nie-
właściwie dają tu nazwę Preto-
rowego (Prevôt), jakkolwiek nazwa
w istocie tej sprawy
ta nic nie znaczy,
niezaprzeczoną jest/
albowiem rzeczą że
Prawdziwym Pretorowym (Prevôt) jest
ten, który posiada to pretorstwo
proszą więc
(prevoté) w zgodzie ...
J. W. Pana, aby i
... wpływem i władzą
swoją usunąć tę przeszkodę
... wyrabiając wolność Zakon-
nikom swobodnego obioru w tym
względzie.

Dowiedziałem się na ostatek, że
gdy Mgr Nuncyusz żądał instrukcyi
jak ma postąpić względem O-
pactw, których dochody jednorazowie

qu'une seule fois en commande, savoir si celles-ci doivent être considérées comme sujettes à la division que peut permettre l'état actuel de leurs revenus, et cela afin de savoir régler sa conduite sur la prétention susditée du tems de Mgr le Nonce Santini, lorsqu'on Nous dit qu'un seul acte dût être regardé suffisant pour rendre à l'avenir telles Abbayes sujettes à la commande; il a été resolu qu'en conformité du projet proposé par cette Cour, on ne pourroit admettre indistinctement cette demande, et que Mgr le Nonce devra s'en tenir seulement à ses anciennes instructions, et on le presse de continuer à prendre une exacte connaissance des revenus des Abbayes pour informer, qui sont celles qui ont été données par le passé en commande et de quelle manière, si c'est par des actes consécutifs; afin qu'après avoir dressé un état

do rozporządzenia są dane, to jest, ażeby podlegać one mają rozdzieleniu, na jakie obecny stan ich dochodów pozwolić może, a to w celu zastosowania się do wymagań czynionych za czasów Nuncyusza Santiniego, gdzie powiedziano było, że jeden akt przyznania dostatecznym był, aby dać możność temu Opactwu rozporządzeniem nadal jego przychodami; ustanowiono dotąd, że stosownie do projektu przez tutejszy dwór podanego, niemożna nieostrożnie odpowiedzieć na to przytanie, i że Mor Nuncyusz ma się trzymać ściśle dawnych swoich instrukcyj, polecając mu aby z dokładnością wywiedział się o przychodach Opactw, celem zawiadomienia, które to są, co dawniej były dane z pozwoleniem rozporządzenia ich przychodami, i jakim sposobem, czy przez akta jedne po drugich, a to aby przy-

en acte de tout cela, on prescrite connaître quelles sont les Abbayes susceptibles de la division prescrite dans le projet proposé par cette Cour, et puis seconder en suite si on pourra les accorder in commendam.

En suite de ce qui me fut mandé l'ordinaire dernier de la part de Mr le Prince Auguste Czartoryski, qui n'approuvoit point, que suivant le conseil de Mgr le Cardinal St Clement, j'eusse à attendre l'issue de l'instance, que les Ministres Imperiaux font en cette Cour pour avoir une inhibition contre les ar- des Religieux, qui donnent asile aux soldats deserteurs et libertins, et le même Prince ayant voulu que je portasse à droiture mes instances, par rapport, dit-il, qu'il ne s'agit soit que de la renovation d'une grace, déjà autre fois accordée en 1723. et 1728. j'ai allé conferer encore de cette affaire avec le Cardinal St Clement au commencement

uregulowaniu ~~zapatrzeniu~~ wyporządkowaniu tego wszystkiego, można było widzieć, jakie tą Opactwa, ~~które~~ rozdzieleniu podlegać, w podaniu od tutejszego dworu projekcie, a następnie się rozstrzygnąć, czy można je oddać in commendam.

Wykonanie tego co polecono mi było, ostatnią pocztą od Księcia Augusta Czartoryskiego, który nie był rad temu, abym, stosownie do rady Kardynała St Clement, oczekiwał na ~~wynik~~ skutek prośby Cesarskich Ministrów do tutejszego dworu, celem zabronienia Zgromadzeniom Duchownym udzielać dawania w sobie schronienia zbiegom żołnierzom i włóczęgom; tenże sam Książę chciał abym wprost zanosił o tem prośbę, dla tego, jak mówił mi, że tu idzie tylko o odnowienie tego, co już raz pozwolonem było w 1723. i 1728. roku; Pomówiłem więc rozmówić się w tej sprawie z Kardynałem St Clement

commencement de cette semaine, n'ayant pu le faire sur la fin de l'autre pour le trop peu de tems qui s'estoit après l'arrivée de la poste - Le Cardinal m'ayant ordonné la dessus de voir par quel canal étoient passés ces Brefs que Mr le Prince Czartoryski m'avoit adressant supposé avoir été expediés dans les dites années 1723 et 28. afin d'en pouvoir solliciter la renovation par la même voie, je fus premierement à la Secretairie des Brefs, où quelque recherche qui fut faite dans les registres, il fut impossible de rien trouver; cela me fit porter à la Secretairie d'Etat, dans la pensée, que elle ci peut-être en avoit fait ecrire à Mgr le Nonce; mais après bien de diligences, il n'y fut pareillement trouvé quoi que ce soit. La même chose m'arriva encore chez Mr Majella Secretaire des Brefs aux Princes, si bien que ne sachant plus où donner de la

St Clement, na początku tego tygodnia, niemogąc uskutecznić tego na końcu przeszłego dla braku czasu po nadeszłej poczcie. Kardynał polecił mi dowiedzieć się zkąd wyszły te Brewe, które podług Xięcia Czartoryskiego wyprawione być miały w 1723 i 1728 roku, aby można było prosić tąż samą drogą o ich odnowienie; chodziłem najpierw do Kancellaryi Brewe, gdzie wszystkie regestra, nie znaleźć niebyłem wstanie; z tego powodu poniosłem do Sekretariatu Stanu, spodziewając się że może ztamtąd to wyszło do Xdza Nuncyusza; ale po długim zachodzie również nic a nic tam znaleźć niemogłem. Toż samo się stało u Pana Majella Sekretarza Brewe do Xiążąt, tak dalece, że niewiedząc sam co jaż począć, ośmieliłem się pisać do Agenta samego Nuncyusza,

tête, je m'avisais d'aller voir l'agent de Mgr le Nonce même, si par hasard il en avoit quelque connaissance; celui-ci m'ayant dit qu'il avoit quelque idée qu'on lui avoit écrit de cette affaire, mais promit de faire les recherches et qu'il me donnerait part de ce qu'il aurait trouvé. En effet il m'écrivit ensuite un billet, par lequel il me faisoit savoir que l'instance ayant été portée en 1723. à la Congrégation de l'immunité de la part de Sa Mté, la Congrégation avoit fait donné ordre à quelques Evêques du Royaume d'empêcher ces abus dans leurs Diocèses respectives, et leur avoit accordé pour dix ans la faculté de tirer hors des maisons Religieuses les delinquants. Par le même billet dudit Agent, il paroit que cette faculté fut ensuite accordée en 1728. à Mgr l'Evêque de Camienice seul, et pour un an seulement.

działi jakim przypadkiem on o tem niewie; odpowiedział mi on że przypomina sobie jakoby mi pisano do niego w tym względzie, i przyrzekł że szukać będzie, i że da mi znać jeśli co wynajdzie. W samej rzeczy, napisał do mnie wkrótce, zawiadamiając że prośba w tym względzie podana została w r. 1723. do Kongregacyi Przywilejów przez J. K. Mość, i że Kongregacya poleciła niektórym Biskupom Królestwa aby zapobiegli podobnym nadużyciom w swoich Dyecezyach, dając im pozwolenie na dwa lata, oddalenia z klasztorów tych winowajców. Z listu wspomnionego Agenta widzieć się daje, że pozwolenie to udzielone następnie zostało w r. 1728. jedynemu Biskupowi Kamienieckiemu, i na rok tylko. Zawiadomiłem o tej wzmiance Kardynała St Clement, który miał ofiarować tę

Ayant donné part de ces notices à Mgr le Card.l St Clement, qui a trouvé le cas bien different de ce que je lui avois representé d'abord, dans la supposition qu'il s'agissoit de quelques Brefs émanés d'ici, au lieu que dans la verité il ne s'en trouve aucun de pareil expedié, et qu'il ne s'agit que d'une faculté accordée pour un tems à quelques Evêques particuliers. Le même Cardinal n'a pas laissé de me conseiller d'agir en vertu des ordres que j'avois, me promettant qu'il appuyeroit de son côté mes instances. Je suis donc allé trouver Mr Ferroni Secretaire de la Congregation de l'immunité, auquel ayant exposé l'affaire, et l'ayant supplié pour qu'il voulut implorer de la Congrégation une pareille faculté à tous les Evêques de Royaume, par rapport que les troupes de Sa Majesté et de la Couronne se trouvent repandues dans les

wcale różną od tego, co mu wprzód mówiłem, sądząc że te Breve stąd wyszły, gdy tymczasem pokazało się że nie podobnego stąd wysłanie nie zostało, a była tylko wzmianka o pozwoleniu i nie więcej, danem na czas jakiś niektórym pojedyńczym Biskupom. Kardynał przecie radził abym się trzymał odebranych poleceń, przyrzekając mi że poprze ze swej strony prośby moje. Udałem się więc do Pana Ferroni, Sekretarza Kongregacyi przywilejów, któremu przedstawiłem interes, z prośbą aby wyjednał u Kongregacyi takowe pozwolenie dla wszystkich Biskupów w Królestwie, z powodu że wojska J. K. Mci i Korony stoją we wszystkich Prowincyach i Województwach. Prałat ten powiedział mi abym wygotował

Provinces et Palatinats, ce Prelat m'
a dit d'en dresser le memoire et de le
présenter à la Congrégation, et qu'on
✗ verroit ce qui se pouvoit accorder,
mais il m'a dit que cette Congréga-
tion se trouvoit si accablée d'occup-
ations pour des affaires particulières
qui regardent le St Siège, qu'il ne
croyoit pas qu'avant les fêtes pro-
chaines de Pâques on put exami-
ner ni rien résoudre sur mon mé-
moire, mais qu'après les vacances
je n'aurois qu'à venir solliciter l'af-
faire. Ainsi suivant le sentiment
du dit Prelat, je me trouve obligé de
suspendre la poursuite de cette affai-
re jusqu'après Pâques. Cependant
me trouvant fort indisposé depuis
longtems, et les Medecins m'ayant
conseillé d'aller un peu respirer
l'air de la campagne, je me trouve
obligé de me rendre à cet avis, et
je pars demain avec la participa-
tion du Cardinal St Clement et
du Comte

memoriał i przedstawił go Kongre-
gacyi, a zobaczy się co udzielonem
być może; ale mówił mi razem,
że Kongregacya ta tak jest obarczo-
na zatrudnieniami spraw prywat-
nych tyczących się Stolicy Apostolskiej,
że nie zdaje mu się aby przed nadcho-
dzącemi Świętami ~~Bożego Narodze-~~ Wielkiejnocy
~~nia~~, można było przyjąć mój me-
moriał i nań odpowiedzieć; ale
że po wakacyach mogę prosić o dal-
szy tok mego interesu. Owóż, zdaniem te-
go Prałata, przymuszony się widzę od-
łożyć tę sprawę aż do Wielkiejnocy.
Tymczasem czując się oddawna wielce niezdro-
wym, a z porady lekarzy mając
się udać na wieś dla świeżego po-
wietrza, posłusznym być muszę
tej radzie, i wyjeżdżam jutro przy
pomocy Kardynała St Clement
i Hrabiego Wachenbarcha; ale

du Comte de Wackerbarth, mais je ne m'éloigne pas si fort de la ville que je ne puisse être à portée de m'y rendre aussitôt, en cas que le service de la République exigeât ma présence et qu'il survint quelque affaire pressante. C'est pourquoi je prie humblement V. Ex. de vouloir bien me permettre et ne pas prendre en mauvaise part si je reste quelque ordinaire sans avoir l'honneur de lui écrire, ne prévoyant pas d'ailleurs qu'il y ait rien d'intéressant pour les affaires, ni qu'il y ait lieu de m'employer après la longue exacte et ample que je viens d'avoir l'honneur de rendre à V. Ex. de ce que j'ai pu découvrir du résultat de la Congrégation sur les affaires de Pologne.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

p. 1. On est venu d'apporter un certificat concernant deux lettres écrites ci-devant à Mgr. l'Évêque

ale nie oddalam się tak daleko od Miasta abym niebył w stanie przybyć prędko, w razie potrzeby usługi Rzeczypospolitey i jakieyś naglącey sprawy. Z tego względu upraszam pokornie J. W. Pana aby mi nie wziął tego za złe i przebaczył, jeżeli jaką pocztę opuszczę, nie przypuszczając aby tak dalece ważnego coś zajść mogło co do interesów, i abym miał być użytym tym potrzebnym, zdawszy mojże zaszczyt sprawozdać J. W. Panu o ciem się tylko dowiedzić mogłem z resultatu Kongregacyi do spraw Polskich.

Mam zaszczyt i t. d. i t. d.

Puget.

p. 1. Przyniesiono mi certifikat tyczący się dwóch listów dawniey pisanych do Biskupa Przemyskiego, z prośbą o podpis, zaręczający

de Przemyśl, et on m'a prié de le souscrire pour faire foi que ces lettres sont écrites et signées de la main de V. Ex. Les personnes qui m'ont prié de ce service ont commission, autant que je puis voir, de travailler ici à faire lever leur communication amourée par le Sieur Kunytowicz. Pour moi qui ne puis savoir s'il a terminé ses différens par un ajustement avec V. Ex. mais qui le suppose ainsi, et par les dites lettres et parcequ'il y a fort long tems que V. Ex. ne me dit plus rien de cette affaire, j'ai crû ne pouvoir en honneur ni pour la verité du fait, refuser sous d'attester que ces deux lettres étoient de V. Ex. dont j'ai tres bien reconnu le caractère et la signature, d'autant plus que j'ai vu qu'il ne s'agissoit que de cela seul, et qu'il n'étoit point question d'attester so veritablement

jakoby listy te były ręką Pańską pisane i podpisane. Osoby proszący mnie o to, mają polecenie, o ile wnosić mogę, aby pracowali tutaj nad zdjęciem zawsetowa ciągnących na Pana Kunytowicza. Co do mnie, niewiedząc wcale czyli załatwił on już swoje nieporozumienia z J. W. Panem, ale sądząc że tak jest mniemiej ręczy, i z listów myś wspomnianych, i stąd, że już oddawna nic mi J. W. Pan nie pisze o tem, niemogłem sumiennie ani wbrew prawdzie, odmówić poświadczenia, jako listy te były od J. W. Pana, którego wybornie poznałem charakter i podpis, tem więcej, iż widziałem, że o to chodziło jedynie, i że niebyło mowy o poświadczeniu, jakoby istotnie stanęła zgoda i zaiat.

il y avoit accord et ajustement fait entre V. Ex. et lui, ce que je me serois au reste bien gardé d'avancer dès la que je n'en avois aucun avis ni certitude de la part de V. Ex.

Comme c'est en secret et grande confidence que j'ai appris le secret de la Congrégation, je supplie V. Ex. de le tenir aussi secret, pour que Mgr le Nonce n'en penetre rien.

wione było niepowodzenie pomiędzy nim a J. W. Panem; ia względem niego powiadaci niemogł, niemając w tym względzie ani pewności ani od J. W. Pana zawiadomienia.

Ponieważ w wielkim sekrecie i zaufaniu powiedziano mi o rezultacie Kongregacyi, upraszam J. W. Pana aby to zachował w tajemnicy, iżby się Mśćw Nuncyusz nic dowiedział.

List 105.

Rome, le 10. Mars, 1731.

Mgr,

Il y a 8. jours que mon père eut l'honneur d'écrire à V. Ex. et de lui rendre compte de ses operations, en ce qui pouvoit concerner les interêts de Sa Majesté et le service de la Republique; après une ample information donnée à V. Ex. de ce qu'il avoit pénétré des resolutions de la derniere Congrégation sur les affaires de Pologne, ne voyant ~~que~~ pas la présence si fort

Rzym, 10. Marca, 1731. r.

J. W. Panie,

Ośm dni temu jak ojciec mój miał zaszczyt pisać do J. W. Pana i zdał mu sprawę z interesów J. K. Mości i ze służby Rzeczypospolitej, a zupełnie go zawiadomiwszy o tem wszystkiem co się mógł dowiedzieć względem postanowień na ostatniej Kongregacyi zapadłych co do spraw polskich, i nie znajdując żeby obec-

nécessaire ici, car tout qu'on alloit entrer dans les vacances de Pâques, il résolut de céder à l'avis des médecins qui lui conseilloient depuis quelque tems d'aller un peu respirer l'air de la campagne et qui le jugeoient même absolument nécessaire pour le rétablissement de la santé qui a beaucoup décliné par cause d'une profonde mélancolie dans laquelle nous nous apercevons qu'il est tombé et qui fait le sujet des justes et mortelles alarmes de toute notre pauvre famille. Mon père à son départ m'ayant recommandé le soin des affaires qui pouvoient dépendre de son ministère et d'y veiller autant qu'il seroit en moi, avec ordre de le rappeler aussitôt en ville s'il fut survenu quelque chose de pressant; il me chargea entre autre d'une commission concernant la cause de Mr Karłowski pour l'Archidiaconat de Posnanie, qu'il avoit

nośći ~~tt~~ jego tak dalece potrzebną była, tem bardziej że Wielkanocne wakacye już się rozpoczynają, postanowił uledz radom lekarzy, którzy oddawna mu radzili aby się udał na wieś dla odetchnienia świeżem powietrzem, osądziwszy że mu to koniecznie jest potrzebnem dla ~~do~~ poratowania zdrowia, wielce podupadłego z powodu głębokiej melancholij w jaką popadł a która jest celem strasznego i niezmiernego naszego przerażenia całej biednej naszej rodziny. Ojciec mój wyjeżdżając polecił mi starania około interesów jemu powierzonych i czuwanie nad niemi o ile to będzie w mojej mocy, z rozkazem przywołania go natychmiast do Miasta gdyby się nagłego wypadło; między innemi, polecił mi sprawę Xiędza Karłowskiego na Archidiakonję Poznańską, która w tym czasie przedstawioną być ma

avoit devoir être proposée dans peu en Rothe. En effet étant allé dimanche dernier chez Mr Coiro, Auditeur de Rothe et Référendaire de la Cause pour lui recommander au nom de mon père les intérêts de Mgr l'Evêque et du Chapitre de Posnanie, j'appris de ce Prelat qu'à l'instance de l'Exposé du Pretendant qui presse ici fortement en faveur de Mr l'Abbé de Riamour, cette cause devoit être proposée en Rothe après Demain qui est Lundi de la semaine prochaine, je priois ce Prelat de ne rien decider encore et d'accorder un dilata par la raison que je lui presentais, savoir que la cause ayant été proposée au 15. Janvier dernier, sans cette résolution qu'un iterum proponatur, qui fut procuré par les fortes sollicitations de mon père, on avoit pu écrire que samedi suivant qui fut le 20. janvier, à Mgr l'Evêque et au Chapitre pour la defense, et

na Rocie. Owóż udawszy się w przeszłą niedzielę do Pana Coiro, Audytora Roty i Referendarza tej sprawy, celem polecenia mu w imieniu Ojca mego, interessu JW. Biskupa i Kapituły Poznańskiej, dowiedziałem się od tego prałata, że w skutku wstawienia się Mattioli Pretendenta, który może tu ~~nalega~~ popiera za Opatem Riancour, sprawa ta przedstawiona być miała Rocie po jutrze to jest w poniedziałek przyszły; prosiłem tego Prałata aby wstrzymał decyzyą i przeniósł ją na dalate, dla wymienionych mu przyczyn, to jest że sprawa ~~wprowadzona~~ wniesiona była 15° m. Stycznia, bez innego postanowienia jak iterum proponatur, na ~~prośbę~~ usilne przedstawienie mego ojca, a dla bronienia onej, JW. Biskupi i Kapituła niemogli być uprzedzeni jak w następną sobotę, to jest 20° Stycznia, przeto i potrzebne

que les justifications ne pouvoient être encore venues de Pologne dans un si petit espace de tems, qu'ainsi je suppliais pour la dilata tardit. Je suis encore allé le matin chez les quatre Auditeurs de Rotta, pour leur remettre la même Considération devant les yeux et les prier de ne rien encore decider. J'aurai l'honneur dans huits jours d'aviser à V. Ex. le succès de cette demarche et de lui rendre compte de ce qui en sera suivi.

La nuit du Samedi dernier, on arrêta par ordre exprès de la Cour de France Mr Pizzolerri, maitre de la poste royale avec la permission de cette Cour; il fut mené secrètement dans la prison neuve, et on dit que c'est pour le ramener en France pour rendre compte de ce qu'il s'est ~~pariss~~ présumer d'ouvrir les paquets de la Cour.

Le même jour de bon matin est parti de Rome Mr Guillemi

dokumenta do tej sprawy w tak krótkim czasie nadejść by z Polski niemogły; a więc prosiłem o wstrzymanie interesu. Nadto powtórnie zrana do czterech Audytorów Roty, abym naocznie tęż samą uwagę im zrobić, uprzszając o zatrymanie jeszcze postanowienia. Za ośm dni będę miał zaszczyt donieść J. W. Panu o skutku tych moich starań, i zdać mu sprawę z tego, co nastąpi.

W nocy z przeszłej soboty, zatrzymano wprost z polecenia ~~tutejszego~~ francuskiego dworu, Pana Pizzolerri, pocztmajstra poczty Królewskiej, z przyzwoleniem dworu tutejszego; zaprowadzono go sekretnie do nowego więzienia; mówią że odwieziony zostanie do Francyi dla wytłumaczenia się, dla czego odważył się ~~otwarcie~~ otwierać pakiety dworskie.

Tego samego dnia rano odjechał z Rzymu Pan Guillemi,

avec des Commissions de cette Cour pour se rendre à celle de Turin, on dit que c'est pour ajuster quelque projet d'accommodement.

Dimanche passé le Card. Cardinal Belluga officia dans la Chapelle Papale, où se rendit le Sacré College, le Pape ne s'y trouva point, mais fit à sa place dans sa Chapelle privée, la fonction de benir la Rose d'or. L'après midi Sa Ste donna audience au Général des pères Dominiquains, auquel on dit qu'elle permis de transporter les corps de pape Benoit XIII. de la Basilique Vatican à l'Eglise de la Minerve, et que cela se pourra faire au mois de mai prochain, mais qu'elle s'est cependant reservé la détermination de la ceremonie.

On a affiché dans les places publiques un billet par quel on promet 500. ecus à celui qui decouvrira ceux qui ont attenté à la vie du Baron d'Ostbyh, et que quand même ce seroit un des complices

z poleceniami od tutejszego dworu do dworu Turyńskiego; powiadają że wiezie układy do porozumienia się.

Przeszłą niedzielę Kardynał Belluga celebrował w Kaplicy Papieskiej, gdzie Ś. Kollegium znajdowało się, Papieża tam nie było, gdyż w prywatnej swojej Kaplicy odbywał sam obrzędek poświęcania złotej Róży. Po południu Jego Świątobliwość dawała posłuchanie Generałowi Księży Dominikanów, któremu jak mówią dała pozwolenie przeniesienia ciała Papieża Benedykta XIII. z Bazyliki Watykańskiej do Kościoła Minerwy, i że to uskutecznionem zostanie w miesiącu maju, zastrzegając sobie oznaczenie dnia Obrzędu.

Poprzylepiano na placach publicznych kartkę, którą obiecuje się 500. talarów temu, co wyśledzi nastających na życie Barona Ostbyh, i gdyby nim był nawet spólnik tej zbrodni, przyrzeka

on ne laissera pas de lui compter le 500. écus crédits et lui donner sa grace.

On débite que le Comte Grosso Ministre de Turin se dispose à partir de cette cour, parce qu'il doit venir un autre pour le remplacer, d'abord que les différens de cette cour avec celle de Turin seront terminés et vidés.

Le bruit court qu'au commencement de ce mois, Mgr Bichi est parti de Guadalaccara pour se rendre à cette cour; il doit premièrement s'arrêter à Vienne sa patrie, en conformité des ordres qu'il a reçus de cette cour et de celle de Portugal.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

się nie zdecyduje myśl nieomylnych 500. talarów i dać ułaskawienie.

Rozgłaszają, pogłoskę, jakoby Hrabia Grosso, Minister Turyński, opuszczając miał dwór tutejszy, z powodu że drugi przybyć ma na jego zastąpienie, skoro tylko nieporozumienia pomiędzy dworem tutejszym a Turyńskim załatwione zostaną.

Chodzi wieść, że na początku tego miesiąca, Mgr Bichi wyjechał z Guadalaccara, wielu przybyciu na dwór tutejszy; ma wprzód zatrzymać się w Viennie, swojej Ojczyźnie, stosując się do rozkazów, odebranych od dworu tutejszego i Portugalskiego.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan B. Puget.

List 106.

Rome, le 17. Mars, 1731.

Mgr,

A l'absence de mon père qui

Rzym, 17. Marca, 1731. r.

J. W. Panie,

W nieobytności mojego Ojca, który niewrócił jeszcze tu, mam

qui n'est point encore retourné de
la campagne, j'ai l'honneur de conti-
nuer à rendre compte à V. Ex. infor-
mer du succès des affaires principalles
dont il me commit le soin à son
depart. V. Ex. aura vu par ma dernière
comme quoi Mr l'Abbé Riancour
s'etoit puissamment remué pour
une prompte decision de la cause
de l'Archidiaconat de Posnanie,
celle-ci devoit être proposée lundi
dernier en Rote, et qu'il avoit sû
même engager jusqu'à la Princesse
Epouse du Pretendant qui avoit en-
voyé un de ses gentilshommes re-
commander l'affaire, et prier les
Prelats Auditeurs de Rote, de la pro-
poser incessamment et sans delais.
D'autre part j'eus l'honneur d'in-
former V. Ex. de tout ce que j'avois
fais ici de commission de mon
cher père, pour m'apporter de moins
à une aussi prompte decision, qu'on
vouloit, j'allais voir tous les Pre-
lats Auditeurs, et le memoire

zaczym dalej sprawozdać J.W. Panu,
i zawiadamiając go o skutku naj-
ważniejszych spraw, jakie mi Ojciec
mój poruczył przy wyjeździe. Widzia-
łeś J.W. Pan z ostatniego mego listu,
jak się sprytnie zakrzątnął Opat Ri-
ancour, aby rychło wyrobić wyrok
w sprawie Archidiakonatu Poznań-
skiego; która wniesioną być miała
do Roty w przeszły poniedziałek, i że
potrafił nawet wyrobić wstawie-
nie się za sobą małżonki księcia Pre-
tendenta, która przysłała jednego
ze swych dworzan z prośbą za nim
w tej sprawie, upraszając Prałatów
Audytorów Roty, aby takową natych-
miast i bez żadnej zwłoki wnieśli.
Również miałem zaszczyt zawia-
domić J.W. Pana że w skutku
polecenia mego Ojca, aby nie do-
puścić tak prędko wyroku w tej
sprawie, byłem u wszystkich Pra-
łatów Audytorów, i że przedstawie-
nie o którem wspomnianym mówiłem

dont il fut parlé dans ma dernière pour un dilata, ne manqua point de leur être presenté à tems, par le Procureur de la Cause. le memoire avec mes demarches, aidées encore des operations efficaces de Mr le Comte de Wackerbarsh, ont produits l'effet que nous souhaitions, et il nous est réussi d'empecher la resolution de la Cause dans cette audience, le recesit de la Rothe ayant été: ~~Dilata~~ usque ad primam post Pascha; cela donnera le tems à Mgr l'Evêque et au Chapitre de Posnanie d'envoyer les pieces qu'ils trouveront le plus propres pour la defense de leur droit, et nous donnera lieu de prendre en même tems les mesures les plus convenables pour en procurer le maintien selon les intentions Royales de Sa Majesté, qui s'interessant dans cette affaire, a fait donner ici les ordres pour qu'on fasse le possible, afin d'empecher que Mr

liście, o zwłokę. wraz podane zostało przez obronę sprawy. Przedstawienie to, oboh moich zabiegów, wspartych nadto skutecznem działaniem Hrabiego Wackerbarscha, sprawiły pożądany skutek, i udało nam się wstrzymać wyrok sprawy ~~w sprawie~~ na tem posiedzeniu; reskrypt Roty brzmiał: dilata usque ad primam post Pascha. Owoż tym sposobem Xsiądz Biskup i Kapituła Poznańska będą mieli czas przysłać swoje papiery, stosowne im i potrzebne do obrony swego prawa, a my będziem mogli ~~mieli~~ tym czasem ~~tymczasem~~ przez pomyśleć nad środkami najskuteczniejszemi do utrzymania żądań J.K. Mości, która zajmując się tym interesem, polecić raczyła wszystkiego tu użyć, aby Opat Kiancowi nie otrzymał tego, co żąda. Byłem ~~Powiadam~~ w wczoraj, z polecenia

l'Abbé de Riaucour ne vienne à bout de la pretention.

Etant allé hier par ordre de Mr le Comte de Wackerbarth, communiquer à Mgr Riviera, Secretaire de la Conculte, l'extrait d'une lettre de Mr le Comte Viglio, Chambellan de Sa Majesté, par laquelle il lui mandoit de Venise, en date du 10. courant, qu'il avoit fait presenter au Magistrat de la Santé, l'article d'une lettre de Mgr le Nonce, et que les choses se disposoient à rouvrir le commerce des lettres de Pologne, que les faux soupçons de mal contagieux avoient rendu suspectes et sujettes depuis plusieurs semaines, à l'epreuve du feu de fer et du vinaigre, par lesquels on les faisoit passer avant que de nous les rendre, d'où il arrivoit qu'on ne nous les donnoit que toutes decoupées, mouillées et à demi brulées, je priai le Prelat de vouloir disposer les choses en Congrégation, de manière qu'on put avoir incessamment

Hrabiego Wackerbartha u Mra Riviera ~~aby~~ Sekretarza Rady, aby mu zakommunikować wyjątek z listu Hrabiego Viglio, Szambelana J.K.Mości, którym donosi mu z Wenecyi, z 10. b. m. że okazał Urzędnikowi Zdrowia, artykuł listu Nuncyusza, i że odbieranie listów z Polski przywrócone być ma, listów, których fałszywa poszlaka o zarazie podała w podejrzenie przez to od kilku tygodni poddawała pod próbę wypiekania żelazem i kadzenia octem, tak dalece, że nam one przyszły do rąk, były podarte, zmoczone i na pół popalone; proszę tego Prałata aby zechciał przedstawić Mości tą Kongregacyi, iżby listy bezwłocznie dochodziły tu jak przedtem w całości dowodząc iże za podejrzenie to dostateczne już zwiększonem zostało, listem

les lettres libres et en leur entier, comme auparavant, lui representant que les soupçons avoient été suffisamment détruits par une lettre de Mr le Vice Chancelier, écrite à Mr le Comte Lagnasc dont copie avoit été produite par mon père aux Ministres de cette Cour. Le dit Mgr Bisiera me fit la grace de me dire que suivant ce que le dit Mgr Nonce avoit mandé en cette Cour, il ne voyoit pas qu'on peut être encore sitôt delivré des justes craintes qu'on avoit, par rapport à l'Envoyé Turc qui étoit passé en Pologne avec sa suite sans faire quarantaine, qu'il falloit encore attendre trois ou quatre semaines pour être mieux assuré contre le danger de ces gens, qui venoient d'un lieu aussi sujet à la peste, comme est Constantinople; mais le même Prelat m'ajouta qu'il comptoit aussi qu'avant qu'il fut un mois d'ici, il seroit donné

J. W. Wice-Kanclerza do Hrabiego Lagnasc, którego kopię mój ojciec okazał dworowi tutejszemu. Mgr Bisiera powiedział mi raczył, że stosownie do tego, co Nuncyusz donosi o tem dworowi tutejszemu, nie zdaje mu się, aby tak prędko znikła obawa, z powodu posłańca Tureckiego, przybyłego do Polski ze swoim orszakiem nieodsiedziawszy kwarantanny, że potrzeba by przeczekać jeszcze kilka tygodni, aby się zapewnić o bezpieczeństwie ludzi przybyłych ze stron tak podległych zarazie, jako jest Konstantynopol; ale dodał zaraz ten Prałat, że za upłynięciem jednego miesiąca, wydanym będzie rozkaz nieokadzania listów

donné ordre de ne plus faire fourni-
sir les lettres de Pologne.

Les grands preparatifs qu'on voit
se faire à la maison de plaisance, ap-
pellée Villa Corsini, appartenant au
Pape, aux voisinages de 2 murs de
Rome, donne lieu de croire que Sa S^té
est intentionnée d'y aller passer quel-
ques jours de la belle saison après Pâ-
ques.

Sa S^té sortit hier matin en bi-
lière pour aller visiter l'Eglise de S^t.
Jean de Latran; il paroit à l'air du
visage quoique un peu sombre et éteint
par le grand age que Sa S^té sera en-
core de durée.

On dit un courrier arrivé de Li-
sbonne au Cardinal Giudice avec
avis que Mgr Bichi étoit arrivé
à Barcelonne, poursuivant sa
route vers l'Italie, et qu'on se dis-
posoit en Portugal à envoyer un
Ambassadeur à cette Cour d'où l'
on ajoute que Mr Tirrai doit
partir dans peu pour aller ouvrir
la Nonciature de Lisbonne.

listów z Polski.

Po wielkich przygotowaniach ja-
kie czynią w mieszkaniu wiejskiem,
nazwaném Villa Corsini, do Papieża na-
leżącém, w przyległości ~~[illegible]~~ murów Rzymu,
wnosić można, że Jego Świątobliwość
zamierza udać się tam na dni kil-
ka pogody po Wielkiejnocy.

Ojciec S^ty wczoraj rano udał się
w lektyce odwiedzić Kościół S^o Jana
Lateraneńskiego; zdaje się po wyrazie
twarzy chociaż nieco ściemnionej i za-
gasłej przez wiek podeszły, że Jego Świą-
tobliwość pożyje jeszcze jakiś czas.

Mówią o przybyciu kuriera
z Lizbony do Kardynała Giudice z
uwiadomieniem że Mgr Bichi przy-
był do Barcelony, wdrodze do Włoch,
i że zbierają się w Portugalii wysłać
Posła do tutejszego dworu, z kąd do-
dają, że Pan Tirrai wkrótce ma
wyjechać w celu otworzenia Nun-
cyatury w Lizbonie.

Czekają tylko ~~na~~ powrotu ka-
nonicznego Kardynała Corsini,

On n'attend que le retour du maître de Chambre du Cardinal Coscia qui est allé à Naples ramasser les sommes d'argent demandées au d.t Cardinal pour terminer les procédures qui ont été faites contre lui, dont la fin est qu'il devra payer à la Chambre Apostolique cent vingt mille écus Romains, moyennant quoi il est tenu quitte et absout de tout; on dit aussi l'ajustement du Card.l Fini en bons termes, et qu'il sera compris dans celui qui s'est fait avec la Cour de Savoie.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

który pojechał do Neapolu dla zebrania pieniężnych summ, do tego Kardynała wymagających, na zakończenie prawności, jakie przeciw niemu zaszły, a których rozwiązanie jest takie, że zapłaci na Izbie Apostolskiej, sto dwadzieścia tysięcy talarów rzymskich, czém się ze wszystkiego uwolni i wyprawi. Mówią również o wytłumaczeniu się Kardynała Fini, i że podciągniony będzie pod zgodę zawartą z dworem Sabaudskim.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan Puget.

List 107.

Rome, le 29. Mars, 1731.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours l'honneur d'informer V. Ex. du succès de l'affaire de l'Archidiaconat de Posnanie, dans la quelle il m'étoit réussi, malgré les intrigues de Mr l'Abbé Biancour et les

Rzym, 29. Marca, 1731. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt, dziś temu 8. zawiadomić J. W. Pana, o pomyślnym w skutku interesie ~~względem~~ Archidiakonatu Poznańskiego, ~~który~~ którém udało mi się, pomimo intryg księdza Biancour i licznych obietnic o jakie się starał

fortes engagemens qu'il avoit mis en
oeuvre de faire suspendre la résolution
de la Rothe, et d'obtenir un délai.
Il y avoit encore une autre affaire
que mon père m'avoit fortement
recommandée en partant, savoir
celle de la révocation des Brefs inhi-
bitoires aux ordres Religieux qui
donnent asile aux soldats deserteurs
et libertins. V. Ex. aura vu par la
dernière lettre de mon père du 3. de
ce mois, en quel état il avoit laissé
les choses à cet egard, après le mouve-
ment qu'il s'est fait donné lui pour
retrouver les Brefs dont Mgr le
Prince Czartoryski lui avoit ci devant
parlé, et il eut l'honneur de man-
der pour lors à V. Ex. que ces Brefs
ne s'étant pu trouver ni à la Se-
cretairie des Brefs ni à la Secretai-
rie d'Etat; il avoit enfin penetré
qu'en 1723 et 1728. La Congréga-
tion de l'immunité avoit fait
écrire des lettres à quelques Evêques
de Pologne avec faculté et pouvoir
tirer ces soldats et autres malfai-

~~przez~~ zawieście wyroku Roty, i otrzy-
mać delatę. Załatwiła się jeszcze in-
na sprawa którą przy wyjeździe mo-
im mi polecił mój ojciec, to jest, od-
nowienie Brewe, zakazujące Zgro-
madzeniom Zakonnym dawania przy-
tułku u siebie Zbiegom wojskowym
i hultajom. Widziałeś J. W. Pan
z listu ostatniego mego ojca, z 3.
bież: miesiąca, w jakim stanie zo-
stawił skuteczność tę, po wszystkim
usiłowaniu jakich tu używszy, ce-
lem odszukania tych Brewe, o których
Książę Czartoryski wprzód mu mówił,
a miał zaszczyt donieść pod ów czas
J. W. Panu, że Brewe te nieznaj-
dują się żadne ani w Kancellaryi Bre-
we ani w Sekretaryacie Stanu; do-
wiedział się wkońcu, że w r. 1723. i
1728. Kongregacya przywilejów pi-
sała do niektórych Biskupów w Pol-
sce, upoważniając ich do odda-
lenia tych zbiegów i złoczyńców
z Klasztorów, gdzie się schronili się

teurs des maisons Religieuses où ils se retireroient impunement, et le Secretaire de la ditte Congrégation ayant dit à mon père de tenir prète une nouvelle requete, et qu'après les Vacances de Paques, il n'auroit eu qu'à la présenter et qu'on auroit eu pour lors ce qui se pouvoit accorder; mon père me donna ordre à son depart de veiller encore particulierement à cette affaire, la quelle s'est encore heureusement trouvé terminée en son absence de la manière que je viens avoir l'honneur de dire à V. Ex.; il arriva donc que Mgr le Card. St Clement étant retourné mercredi de l'autre semaine de son Evêché de Sabine, j'allai d'abord lui rendre compte de l'Etat où se trouvoit cette affaire, et le Secretaire de la Congrégation de l'immunité ayant reçus l'instance de mon père après Paques, je priai le Cardinal de voir s'il n'y auroit pas moyen d'obtenir quelque chose avant ce tems là.

par

bezkarnie, i że Sekretarz tejże Kongregacyi mówił memu ojcu aby przygotował nową prośbę, a że po Wielkonocnych Wakacyach przedstawiwszy ją, odbierze odpowiedź, co względem tego postanowionem zajść może. Ojciec mój wyjeżdżając najusilniej polecił mi ten interes, który jakim sposobem załatwił się szczęśliwie w nieobecności jego, mam zaszczyt niniejszem donieść J. W. Panu: Skoro JMść Kardynał St Clement, we środę zeszłego tygodnia, powrócił ze swego Biskupstwa Sabińskiego, poszedłem zaraz do niego ze sprawozdaniem o stanie tego interesu, a gdy Sekretarz Kongregacyi Przywilejów, po Wielkonocy przedstawił prośbę mego ojca, prosiłem Kardynała, aby czyliby przewlekłym jego czytaniem, niemożna było zaraz cokolwiek uzyskać. Kardynał kazał mi w tym celu przygotować prośbę do Papieża, sam

par l'entremise de son puissant credit, le Cardinal m'ayant dit de dresser à cet effet une requette au Pape, je la lui portai aussitôt, et donnai en même tems part, de ce qui se passoit à Mr le Comte de Wackerbarth, lui ayant ensuite envoyé la liste des Evequés du Royaume qu'il me demanda, j'attendois le succès de ses operations, lorsque dimanche matin Mr le Comte de Wackerbarth me donna l'agreable nouvelle que le Card. St Clement avoit si bien operé auprès de Sa Ste qu'il avoit obtenu des lettres aux Eveques du Royaume en conformité de ce que nous avions demandé dans notre requette, et que ces lettres lui avoient été portées la veille vers minuit, de la part du même Cardinal, il avoit jugé àpropos de les envoyer lui même en Pologne, d'autant plus que la poste étant sur son depart et mon père étant absent, il avoit cru qu'il étoit trop tard pour m'en donner avis, et que

natychmiast mu się z niciotem, zawiadamiając wraz o tem Hrabiego Wackerbartha, natychmiast przesłałem mu listę Biskupów w Królestwie o którą mnie prosił. Oczekiwałem na skutek tych działań, gdy w niedzielę rano Hrabia Wackerbarth przesłał mi przyjemną wiadomość, że Kardynał St Clement do tyla wskurał u Jego Świątobliwości, że otrzymał listy do Biskupów w Królestwie, w przestosowaniu do żądań naszych, w prośbie wyrażonych, a skoro tylko odebrał te listy w przeddzień około północy od Kardynała, postanowił zaraz wyprawić je sam do Polski, tym bardziej, że poczta odchodziła, a ojca mego nie było. Sądził że już było późno aby zawiadomić mnie o tem; a w tym razie i jabym przygotować i wyprawić niemógł listy od siebie. Piszę się wraz

878.

j'aurais pour lors depeché et fermé toutes mes lettres, je me réjouis avec M. le Comte de Wackerbarth du bon succés de cette affaire, et m'en rejouis encore avec V. Ex. Ce sera maintenant à Mgr le Prince Czartoryski à faire le meilleur usage qui se pourra de ces lettres, et comme il marqua cidevant à mon père que Mgr le Nonce lui avoit promis d'employer encore son autorité pour les faire mettre en execution, je ne doute point qu'on en tire l'avantage qu'on s'étoit proposé pour le bon service de Sa Majesté et de la République et remedier aux abus qui se commettoient auparavant. Dans la supposition où l'on étoit ici, que la Custodie de Pomeranie vaquoit, mon père qui avoit eu ordre de la solliciter en faveur de Mr l'Abbé Lipski ici present, m'en ayant encore recommandé le soin, et n'ayant pas manqué d'en continuer la sollicitation, j'apris sur la fin de l'autre

z Hrabią Wackerbarthiem z powszechnego Skutku tego interesu, podzielając się równie tą radością i z J. W. Panem. Teraz idzie tylko aby Xiążę Czartoryski użył ostatnimi tych listów, a ponieważ wspominał dawniej memu Ojcu, że Nuncyusz zapewnił go że użyje mu swym dopomóc mu do wykonania onych, niewątpię pewno że osiągniemy pożądany skutek, usługę J. K. Mości i Rzeczypospolitej, zapobiegając nadużyciom, które się wprzód zdarzały. W mniemaniu wspólnym tu będąc, że Kustodia (: beneficium na Pomorzu innego . . . .) jest opróżniona, ojciec mój który miał polecenie wyrobić ją dla Opata Lipskiego, tu obecnego, rozkazał mi abym miał o tem staranie; nieprzestając wszakże dopominania się o nię, dowiedziałem się w końcu przeszłego tygodnia,

semaine que cette dignité avoit été
gracieusement conférée par Sa Sainteté
au dit Abbé, quoique cependant on
fait présentement cette vacance fort
douteuse, et on prétend que le dernier
possesseur n'est pas encore mort, je ne
laisse pas d'en donner avis à V. Ex.
pour une exacte information de celui
qui le passe ici.

La Sté s'étant trouvé incommodée
de la goutte, n'a point assisté aux
fonctions de la semaine sainte.

On a appris que le Card.l Cibo s'é-
toit retiré du côté de Perouse, peu
content de la pension que Sa Sté a
réservée sur le Grand Prieuré de Rome,
qui lui avoit été cidevant conféré.

On a su que le dernier courrier
arrivé de Turin au Comte Grosso,
ministre du Roi de Sardaigne lui
avoit porté un ordre de se retirer
dans trois jours de Rome et en effet
ce Ministre en partit mardi dernier
dans un des carosses du Card.l Alexan-
dre Albani. On ajoute que pareil ordre
doit avoir été intimé à tous les.

iż godność ta przez Jego Świątobli-
wość, łaskawie udzieloną została
temuż Opatowi; chociaż opróżnie-
nie to znajduje obecnie niezmiernie
wątpliwem, utrzymując jakoby ostat-
ni jego posiadacz żył jeszcze; nie-
zaniedbuję zawiadomić o tem J.
W. Pana, jakkolwiek niedokładne
wiadomości stąd dochodzą.

Jego Świątobliwość cierpiąc na
podagrę, niemogła być obecną na-
bożeństwom wielkotygodniowym.

Dowiedziano się że kardynał Ci-
bo wyjechał w okolice Peruzy, nie-
radz pensyji jaką Jego Świątobli-
wość na przeznaczyła Wielkiem Przeo-
rstwie Rzymskiem, które mu da-
wniej konferowanem było.

Widziano że ostatni kurier przy-
były z Turynu od Kr. do Hrabiego
Grosso, Ministra Króla Sardyńskiego,
przywiózł mu rozkaz wyjechania
w trzech dniach z Rzymu, i w samej
rzeczy, ten wyjechał on w przeszły
wtorek stąd, w karecie kardynała
Aleksandra Albaniego. Dodają

sujets du Roi de Sardaigne, et qu'il a fait savoir à Mgr Guglielmi, de ne pas mettre le pied dans ses Etats. On prétend que la Cour de Savoie s'est fixée à ne vouloir entrer en aucun traité pour la modification des graces qui ont été accordées sous le Pontificat de Benoit XIII.

On parle d'une nouvelle Congrégation que le Pape doit établir pour examiner les Bulles et Constitutions sous le regne précédent.

On a depeché à Benevent un nouveau juge pour terminer les procedures commencées par Mgr Bondelmonte qu'on dit devoir passer à la Vice legation d'Avignon.

Mr Barni destiné à la Nonciature de Suisse est arrivé en cette ville; on croit que c'est pour y recevoir ses instructions.

On dit que le Maitre de Chambre du Cardl. Coscia ci-devant depeché à Naples en est retourné et qu'il a raporté les 120. mille écus auxquels ce Cardinal a été condamné

że takiż sam rozkaz maią otrzymać wszyscy poddani Króla Sardyńskiego, i że kazał powiedzieć Mxiu Guglielmi, aby nie postał w jego Państwach. Powiadają, że dwór Sabaudzki postanowił niewchodzić w żadną nowąą ugodę za odjęte łaski przyznane pod za panowania Benedykta XIII.

Mówią o nowey Kongregacyi którą Papież chce postanowić, w cela rozpatrzenia Bul i ustaw za przeszłego panowania.

Wysłano do Benewentu nowego Sędziego, dla ukończenia procedur zaczętych przez Mgra Bondelmonte który powiadają, ma na widelice Legacyą w Avignon.

Pan Barni, przeznaczony na Nuncyusza do Szwajcaryi, przybył do Rzymu; zdaje się, że po otrzymanie instrukcyi.

Mówią że Pokojowiec Kardynała Coscia dawniey wysłany do Neapolu, powrócił ztamtąd, przywiozłszy 120. tysięcy talarów, na

condamné par provision.

La Congrégation de non nullis a condamné aussi à deux mille écus et à 5 ans de prison dans la forteresse de Civita Veccia le nommé Valerio Lojali, celui que le Card.l Camerlingue fit emprisonner immediatement après la mort de Benoît XIII. et qui avoit été l'un des grands suspects du Cardinal Coscia.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

na jakowe był skazany tymczasowo.

Kongregacya non nullis skazała także na dwa tysiące talarów i na pięć lat więzienia w Forteczy Civita Veccia, tak zwanego Walerio Lojali, tego to, którego Kardynał Kamerling uwięzić kazał zaraz po śmierci Benedykta XIII. a jednego z najwięcej podejrzanych Kardynała Coscia.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan Puget.

List 108.

Rome, 31. Mars, 1731.

Mgr,

A mon retour de la campagne j'ai trouvé l'honneur de la lettre qu'il a plu à V. Ex. m'écrire le 14. février dernier, avec copie de deux premiers projets, l'un proposé par le feu Mgr Santini, et l'autre combiné sur le plan du premier, entre V. Ex. et Mgr le Nonce. Les pièces m'ont fait d'autant plus de plaisir, qu'elles

Rzym, 31. Marca, 1731. r.

J. W. Panie,

Po powrocie moim ze wsi, zastałem list, którym J. W. Pan mnie zaszczycił z 14. zeszłego lutego, obok kopij dwóch projektów, jednego podanego przez zmarłego Mra Santiniego, a drugiego ułożonego według planu pierwszego, pomiędzy J. W. Panem a Mrem Nuncyuszem. Odebranie tych pism, tem więcej mnie

882.

ne m'avoient jamais été ci devant communiquées, et je proteste V. Ex. que ce sont les premières que j'aie vues. Ce n'est pas cependant que je n'en aie eu quelque information d'ailleurs, mais c'étoit d'une manière fort obscure et par des connaissances ~~abstraites~~ abstraites et détachées, bien différentes de celles qu'on tire de la lecture même des originaux, car V. Ex. aura vu par mes lettres du 24. du passé, et 3e courant, que pour ce qui regarde le dernier projet, j'ai non seulement su qu'il étoit ici dès le commencement du Conclave, et que Mgr le Nonce l'avoit envoyé à cette Cour, mais que j'étois arrivé à en pénétrer bien des particularités, dans les entretiens que j'avois eus avec les Prélats et Cardinaux de la Congrégation Consistoriale sur les affaires de Pologne, lorsque sur le point de la tenir et après qu'elle fut tenue, j'allai leur rendre visite et solliciter les affaires qui concernoient le service de Sa Mté et de la République; peut-

wszystko, że wprzód nigdy nie były mi zakomunikowane, i zaręczam J. W. Pana że pierwszy raz je widzę. Miałem wprawdzie o nich wiadomość, ale dość ciemną, bo abstrakcyjną i oderwaną, wiele ~~od~~ od wiedzy jaką się powziąć może czytając sam tekst; albowiem J. W. Pan widziałeś z listów moich z 24. zeszłego miesiąca i z 3o teraźniejszego, iż o ile tycze ostatniego projektu, nie tylko wiedziałem że był tu od początku Konklawe i że Mśc Nuncyusz przesłał go tutejszemu dworowi, ale nadto, że widziałem wiele w jego szczegółach, z rozmów mianych z Prałatami i Kardynałami Kongregacyi Konsystorskiej względem spraw Polskich, kiedy przed zaczęciem onej zasiadaniem, i po odbyciu onej, odwiedzałem ich wstawiając się za sprawami tyczącemi usługi J. K. Mści i Rzeczypospolitej. Być może, że w wielu rzeczach, coś więcej wy-

être l'aurais-je fait avec plus de succès en bien des choses, si j'avois eu en mains quelques semaines auparavant les pièces que V. Ex. vient d'avoir la bonté de m'y mettre; je ne laisse pas d'en être fort obligé à V. Ex. qui outre cela a encore pris la peine d'accompagner ces copies d'eclaircissements également utiles, importants et nécessaires pour ma conduite, dont aussi je ne manquerai point de faire profit dans l'action. Je me dispense d'entrer dans un détail de reflexions sur ces projets, les estimant superflues, après ce que j'eus l'honneur de marquer à V. Ex. dans mes deux lettres ci-dessus, lesquelles auront servi de réponse ~~prévenante~~ preventive à ce qu'Elle m'écrit à présent au sujet du dernier projet en particulier, dont les principaux articles qui furent examinés dans la dite Congrégation, parvinrent ensuite à ma connaissance en la manière que j'ai dit ci-dessus.

Ce que je me crois principale-

nie mógłbym był, gdybym miał przed wprzód, przed kilkoma tygodniami, kopie, które mi J. W. Pan łaskawie teraz przysłał; dla tego jestem mocno za nie mu wdzięczny, tém bardziej że raczył przy kopiach załączyć takie objaśnienia, równie użyteczne i ważne, jak konieczne co do mego postępowania, z których nie omieszkam w działaniu korzystać. Niepotrzebuję wchodzić na szczegółowe uwagi nad temi projektami, sądząc że ~~były~~ byłyby niepotrzebne, po tém, co miałem zaszczyt namienić J. W. Panu w listach moich jak wyżej, które mogą służyć za odpowiedź uprzedzającą na to, co obecnie mi J. W. Pan pisze względem ostatniego projektu wyłącznie, którego najważniejszych artykułach, rozbieranych w wyżej namienionej Kongregacyi, dowiedziałem się sposobem wyżej podanym.

Najsamprzód powinienem powiedzieć J. W. Panu, względem

ment en devoir de représenter à V.
Ex. par rapport au dit projet litt B.
c'est qu'Elle paroit avoir pris é-
quivoque, quand elle m'a supposé
dans ses lettres que c'étoit celui que
le pape d'aujourd'hui faisoit dif-
ficulté d'accepter, lorsqu'on avoit
été disposé à l'admettre sous le
precedant Pontif de Benoit XIII.
ainsi que Mgr le Nonce doit l'a-
voir fait entendre à V. Ex. comme
Elle se daigne me l'assurer.

Mais par le resultat de la der-
nière Congregation, qui m'a été com-
muniqué, et par les notices que j'ai
eues comme dessus, il paroit que
quand Mgr le Nonce a fait rap-
port à cette Cour de l'emotion et
surprise que V. Ex. avoit temoi-
gné sur la dite repugnance de
St Père à aprouver en tous les
points le projet en question, il
a entendu parler du projet pro-
posé sous les precedents Pontifi-
cats par Mgr Santini et non
pas de celui que V. Ex. avoit

wyż rzeczonego projektu, że w tem była
zaszła jakaś dwuznaczność, gdyś
mnie wyraził w listach swoich, ja-
koby to tego projektu teraźniejszy
Papież przyjąć niechciał, atenczas
właśnie kiedy usiłowano się przyjąć
go za Rządów przeszłego Papieża
Benedykta XIII. jak to Mór Nun-
cyusz dał do zrozumienia J. W. Pa-
nu, według tego, co mi powiadasz.

Ale z rezultatu ostatniey Kon-
gregacyi, o którym mnie uwiadomio-
no, i z notat odebranych, jako
wyżej, zdaje się że gdy Mór Nun-
cyusz zawiadomił dwór tuteyszy
o wrażeniu i podziwieniu jakie
J. W. Pan okazałeś, zpowodu
wstrętu Ojca Sº na każdy
punkt projektu o którym mowa,
wię słyszał o projekcie medita-
wanym za poprzedniego Papieża
przez Mora Santiniego, a nie o tym
który J. W. Pan zaraz utorytetu zrazu
wzaem według planu pierwszego

avoit combiné avec lui sur le plan du premier, lequel effectivement n'a pas été approuvé sous le présent Pontificat; mais afin pourtant de maintenir en vigueur le traité commencé par V. Ex. sur le plan du susdit projet proposé par Mgr Santini, on a donné ordre à Mgr le Nonce de le continuer sur ses premières instructions et suivant les modifications qu'on lui a prescrites. Sur tout quoi V. Ex. me permettra de me referer à ce que j'ai eu l'honneur de lui en marquer plus amplement encore dans mes precedentes du 24. fevrier et 3e mars, où je crois lui avoir donné suffisante information des sentimens de cette Cour au sujet des affaires en question. S'il plaira à V. Ex. me faire l'honneur de continuer à m'informer des choses, comme elle a eu la bonté de le faire depuis quelque tems, cela ne pourra que contribuer à produire

pierwszego projektu, ~~który~~ którego to w samej rzeczy nie potwierdził teraźniejszy Papież; lecz ~~zlecono wszystkim, aby~~ pomimo to polecono Mości Nuncyuszowi aby, celem utrzymania zaczętych traktatów przez J. W. Pana, według planu wyż rzeczonego projektu przedstawionego przez zmarłego Santiniego, polecono mówić Mości Nuncyuszowi aby dalej je prowadził, według pierwszych instrukcyi i według ~~polecono~~ przepisanych mu modyfikacyi. W tém pozwoli mi J. W. Pan odwołać się do tego, co mu obszerniej przez doniesieniem w poprzednich moich listach z 24. lutego i z 3. Marca, w których podobno dostatecznie uwiadomiłem go o myśli tutejszego dworu co do spraw o których mowa. Jeżeli J. W. Pan zechce zaszczycić mnie dalszém doniesieniem, jak to łaskawie czynił od niejakiego czasu, to się tém skutecznie przy-

de très bons effets pour le meilleur service de Sa M.té et de la Nation, et les lumières que V. Ex. pourra me fournir, me tirant de l'obscurité où j'ai été jusqu'à présent, je n'en serai que plus en état de les mettre à profit, par les remontrances opportunes qu'elles me donneront moyen d'insinuer dans l'esprit des Prelats et Cardinaux de la Congrégation Consistoriale, que j'ai souvent occasion de voir, et dont quelques uns me font l'honneur de me communiquer assés librement et en confidence leurs sentiments, et m'en apprennent plus eux seuls que tous ce qu'on m'en écrit de Pologne; mais il faudrait être prevenu sur les matières, pour pouvoir leur repondre à propos dans l'occasion et c'est un avantage que V. Ex. peut me procurer mieux que tout autre. J'attends l'honneur de ses grâces et n'y ayant rien en même tems de plus essentiel que celui de sa haute protection,

wyjść mogą do tem lepszego dobra J. K. Mości i Narodu, a objaśnienia jakie J. W. Pan dostawić mi zechce, wywodząc mnie z niewiadomości w jakiej aż dotąd pory zostawałem, tem więcej podadzą mi sposobności korzystania onych, stosownem zwróceniem uwagi Pralatów i Kardynałów Kongregacyi Konsystorskiej, których widzieć często mam sposobność, a niektórzy z nich szczycą mnie nawet poufnem komunikowaniem swego zdania, więcej daleko wiedząc od nich, niż z tego co mi donoszą z Polski; ale potrzeba mi wprzód być świadomym rzeczy, aby im odpowiedzieć trafnie i właściwie do okoliczności, a tego to właśnie udzielić mi J. W. Pan może, więcej jak kto inny. Upraszam przeto o te jego łaski, a niewidząc teraz nic ważniejszego jak wy-

je prends la liberté de m'y recommander toujours plus.

Les ordres que j'ai trouvés à mon retour en Ville, dans les dépêches de Mr le Comte de Lagnasco et de quelques autres Ministres de Sa Mté ne m'ont rien apporté de nouveau pour le service Royal et celui de la République, si non de continuer mes devoirs pour solliciter en cette Cour une prompte admission de la nomination de Sa Mté à la Prevoté de Miechów et à l'Abbaye de Lubin en faveur de Mr le Vice Chancellier et de Mgr le Prince Czartoryski; sur quoi V. Ex. aura vu dans mes précédentes les démarches que Mr le Comte de Wackerbarth et moi avions faites à l'occasion de la dernière Congrégation Consistoriale, et les résolutions qui en étoient sorties sur l'une et sur l'autre de ces affaires.

J'ai seulement avis cet ordinaire que Sa Majesté venoit de nommer encore pour la troisième fois Mgr

zoką jego protekcyi, oświadczam się pro- ści o nią co raz więcej.

Polecenia, jakie zastałem po moim powrocie do Miasta, w depeszach Hrabiego de Lagnasc i niektórych innych Ministrów J. K. Mości, za bez żadnej rzeczy; to jedno tylko, abym nieprzestawał domagać się ode dworu tutejszego o prędkie ~~przyjęcie~~ potwierdzenie nominacyi J. K. Mości na Probostwo (: Prevoté) Miechowskie i na Opactwo Lubińskie dla J. W. Wice Kanclerza, i Xięcia Czartoryskiego; a w poprzednich moich listach, widziałeś J. W. Pan wspólne ~~moje~~ nasze z Hrabią Wackerbarch zabiegi, jakie uczyniliśmy w tym względzie około Kongregacyi Konsystorskiej, tudzież rezolucye oraz w obu ~~na obie te~~ okolicznościach.

Zawiadomiono mnie tylko ostatnią pocztą, że J. K. Mość znowu i po raz już trzeci, obrał J. Mci Biskupa Łuckiego

l'Evêque de Luceoria à l'Abbaye de Coprivnic, et outre que Mr le Referendaire de la Couronne me recommande le soin de cette affaire je me trouve encore chargé de l'expedition à droiture et des lettres de nomination qui m'ont été envoyées de Sa Mté au St Père et au Cardinal St Clement.

A l'egard de cette derniere nomination, après en avoir fait rapport au Cardinal, j'ai encore été en conference avec Mr le Comte de Wackerbarth, qui tandis que je devrai travailler de mon côté, ne manquera pas d'agir aussi du sien de toute l'étendue de son pouvoir pour lever les obstacles suscités de longue main dans cette affaire. Mais comme il faut premierement la porter en Congregation, après la derniere tenue je ne sais quand elle pourra se rassembler. J'ai déjà cependant fait quelques demarches auprès du Prelat qui en est Secretaire, mais il ne m'en a encore su rien dire d'assuré, et autant que j'en

Opatem Koprzywnickiem, a oprócz zaleconych mi starań przez Referendarza Koronnego względem tego interesu, polecono mi jeszcze abym wyprawił listy z nominacyami, przysłanemi mi od J.K. Mości do Papieża i do Kardynała St Clement.

Sprawozdawszy o tey ostatniey nominacyi Kardynałowi, rozmawiałem o niey jeszcze z Hrabią Wackerbartem, z którym ułożyliśmy się, że ja z moiey a on ze swoiey strony wszelkiego jakie ma tylko największego dołoży starania, aby usunąć od dawna nagromadzone przeszkody w tey sprawie. Ale ponieważ najprzod wnieść ją trzeba na Kongregacyę, niewiem kiedy po ostatnim zasiadaniu, zebrać się może. Wprawdzie już chodziłem około tego prałata, który jest tey Kongregacyi Sekretarzem, w tey mierze, ale nic nie umiał stanowczego mi powiedzieć

j'en puis juger, elle ne se tiendra pas encore sitôt. Nous serons en attendant de disposer les choses et de ménager sous main les esprits et nous faisons compte que les puissantes operations de Mgr le Cardinal St Clement nous seront d'un grand secours pour la réussite de cette affaire.

Le St Père s'étant trouvé encore travaillé de la goutte, c'est ce qui l'a empeché d'assister Dimanche dernier à l'office solemnel de ce jour. Sa Sté se contenta de donner la bénédiction au peuple de dessus la loge du Quirinal, où elle fut portée en fauteuil.

Le Pape ayant donné ordre à Mr Passionei de se rendre incessamment à la Nonciature de Vienne, on aprend que ce Prelat après s'être mis quelques jours en retraite dans son couvent des Bernardins reformés de Citeaux, étoit allé faire un tour à sa Patrie, d'où il se dispose à partir au plutôt pour

powiedzieć, a ile mówić mogę, to niesądzę mi się aby tak prędko zasiąść mogła. Tymczasem będziem środki sposobić do tego i wyrozumiewać umysły, licząc niepomału na pomocne działanie Kardynała St Clement, który wielką będzie nam pomocą w uskutecznieniu tego interesu.

Ojciec St cierpiąc znowu na podagrę, niemógł być obecnym ostatniej niedzieli uroczystemu nabożeństwu w dnia tego. Jego świątobliwość tylko dała błogosławieństwo ludowi z loży w Kwirynale, gdzie zaniosszy siedziała w krześle.

Papież polecił Panu Passionei aby natychmiast udał się na swoją Nuncyaturę do Wiednia, dowiedziano się jednak że ten Prałat, przesiedziawszy jakiś czas w klasztorze swym Bernardynów reformowanych z Cystersów, pojechał do swojej ojczyzny, zkąd ma zamiar wkrótce udać się do Niemiec.

890.

l'Allemagne. Le Cardinal Grimaldi n'a pas encore été rappelé, mais on croit qu'il pourra être ici vers la fin de juin.

Il y a déjà quelque temps que le Pape a fait intimer à tous les Religieux qui se trouvent revêtus de la dignité Episcopale de vuider Rome et de se rendre à leurs couvents respectifs. Mgr Starbidi Carme chaussé Espagnol est un de ceux qui temoigne le plus de repugnance à quitter le séjour de cette ville, et voudroit s'y maintenir à la faveur d'une patente de filiation qu'il a du Couvent d'Albano, et quoique le Card. Cienfuegos l'emploie puissamment pour lui, on croit qu'il sera enfin obligé d'obéir aux ordres de Sa Sté.

Tout se dispose à faire l'épreuve d'une Pastorale qui doit se représenter ce printems sur le premier théâtre de cette ville; le Pape en avoit accordé la permission à ce qu'on dit, en considération

Kardynał Grimaldi nie został dotąd przywołanym, mówią jednak że będzie już tutaj w końcu Czerwca.

Od dawna już Papież rozkazał wszystkim Zakonnikom, okrytym biskupią godnością aby opuścili Rzym, udając się do swego każdy klasztoru. Mgr Starbidi, Karmelita trzewikowy, Hiszpan, najwięcej okazuje niechęci opuszczenia Miasta, pragnąc pozostać w niem, na mocy patentu filii, jaki ma do klasztoru w Albano, a jakkolwiek Kardynał Cienfuegos silnie wstawia się za nim, zdaje się że będzie musiał być posłusznym rozkazom Jego Śgo.

Wielkie są przygotowania do odbycia prób Sielanki, mającej być przedstawioną tej wiosny na pierwszym teatrze w tutejszem Mieście; Papież udzielił na to pozwolenie, ze względu, jak mówią,

de quelques uns de ses parents qui doivent venir dans peu de Florence, comme aussi de la Grande Princesse de Toscane, qu'on dit qui doit suivre en même tems.

Samedi dernier le Cardinal Boncompagni, après avoir assisté à toutes les fonctions du matin, se trouva vers les cinq heures du soir surpris d'un accident apoplectique qui l'emporta lisant dans sur son lit les lettres de la poste. Cette mort a causé grande consternation dans le Sacré Collège, le Pape surtout en a paru d'autant plus sensiblement touché qu'il se trouve de même âge avec ce Cardinal, qui alloit terminer au 5. mois, la 80. année. Il fut ensuite exposé dans l'Eglise St. André de la Valle, où ses obsèques furent celebrées mardi dernier en présence du Sacré Collège. On lui a trouvé un testament déjà fait depuis quelque tems; on dit qu'il porte 3. mille écus de legs à ses domestiques, avec la livrée de deuil et la paye continuée

przybycia niektórych jego krewnych z Florencyi, równie WJ księżny Toskańskiey, przybyć tu mającey w tym czasie.

Zeszłey soboty, Kardynał Boncompagni, obecny wszystkim obrzędom porannym, około piątey godziny wieczorem, dotknięty został uderzeniem apoplexyi, która go sprzątnęła czytającego na łóżku listy odebrane z poczty. Śmierć ta wielce mocno przeraziła Sw. Kollegium, Papież szczególnie, tem więcey przejęty się został, iż w równo był latach z tym Kardynałem, który właśnie co miał skończyć 5. t. m. 80ty rok życia. Wystawionym był w Kościele S. Andrzeja, gdzie exekwie odprawione zostały we przeszły wtorek w obecności S. Kollegium. Znaleziono po nim testament, oddawna zrobiony: mówią że zapisał trzy tysiące talarów swojey służbie, prócz żałobney liberyi i tey że

pour toujours; un tableau de va-
leur au Pape, diverses pièces d'ar-
genterie au Duc de Fiano, et à la
Princesse de Piombino; son le Duc
de Sora son héritier universel,
et que son corps sera enterré dans
la Chapelle qu'il avoit fondée dans
la Cathédrale de Bologne. Cet
Archevêché vacant par sa mort a
été conféré à l'instance du Cardinal
Doria au Card.l Lambertini avec
trois mille écus de pension reser-
vée dessus. L'Evêché d'Ancone
qui possedoit ce dernier, est destiné
au Card.l Massei.

Les lettres d'Espagne portent le
depart de Mgr Bichi de Barcelone
vers l'Italie; on dit aussi que le
Marquis de Fuentes ci devant
Ambassadeur de Portugal en cette
Cour, se disposoit à partir pour
aller attendre à Gênes les ordres ul-
terieurs du Roi son Maître, ce
avoit une marque que les choses
sont en terme de prochain ajuste-
ment entre les deux Cours. On
assure aussi que le Pape destine

lanej pensyi na zawsze; obraz wy-
sokiej ceny Papieżowi, wiele ze swych
srebr Xiążęciu Fiano i Xiężnie Pio-
mbino; Xiążę Sora ogólnym jego
spadkobiercą; i aby ciało jego pogrze-
bionym było w kaplicy, jego fundacyi,
w Katedrze Bolońskiej. Arcybiskup-
stwo to opróżnione jego śmiercią, na prośby Kar-
dynała Doria, konferowane zo-
stało Kardynałowi Lambertini[e]-
mu, z trzy tysiącem talarów ~~[illegible]~~ przywią-
zanej doń pensyi. Biskupstwo Ankoń-
skie należące do tego ostatniego, da-
nem zostało Kardynałowi Massei.

Listy z Hiszpanii donoszą o wy-
jeździe Mgra Bichi ~~[illegible]~~ z Barcelony do
Włoch; mówią także że Margra-
bia Fuentes, dawniej Ambassador
Portugalski przy tutejszym dworze,
wybierał się do Genui, gdzie czekać
ma na późniejsze polecenia swego
Króla; było było znakiem, że nie-
porozumienia pomiędzy dwoma
dworami, już są na drodze przy-
szłego załatwienia. Uważają <u>również</u>

destiné de faire Mr Tirrau Cardinal.

Le Card. Corsia ayant fait demander audience au Pape, Sa Sté lui a fait dire en reponse, qu'il eût premièrement à s'ajuster avec la Chambre Apostolique, et que ensuite elle l'ecouteroit.

Mercredi dernier se fit la benediction des Agnus Dei avec les solemnités accoutumées, en présence d'un grand nombre de Cardinaux, Prelats et Seigneurs Romains et étrangers, et on a commencé ce matin à en faire la distribution.

On eut avis sur la fin de l'autre semaine d'un tremblement de terre qui s'étoit fait sentir dans le Royaume de Naples. On a sû ensuite que la ville de Foggia dans la Pouille étoit celle qui en avoit le plus pati, y étant peri environ 2500. personnes. Le Card. St Clement m'a fait voir une relation venue de France, portant qu'un pareil tremblement avoit porté la desolation et la ruine entière du vaste Royaume de Chili en Amerique, qui, se trouvant englouti sous terre et la mer unie avec les rivieres.

~~przeznaczył~~ równie że Papież mianował Mra Tirrau na Kardynała.

Kardynał Corsia prosiwszy o posłuchanie u Papieża, otrzymał od tegoż odpowiedź, ażeby wprzód usprawiedliwił się przed Izbą Apostolską, a potem takowe udzielonem mu zostanie.

W przeszłą środę poświęcano Baranki Boże ze zwykłą uroczystością, w obec wielkiej liczby Kardynałów, Prałatów i Panów Rzymskich i zagranicznych, a dziś rano zaczęto takowe rozdawać.

Nadeszła wiadomość w końcu przeszłego tygodnia o trzęsieniu ziemi, jakie uczuć się dało w Królestwie Neapolitańskiem. Dowiedziano się potem że miasto Foggia najwięcej ucierpiało, straciwszy w niem około 2500. ludzi. Kardynał St Clement pokazał mi doniesienie z Francyi, donoszące że podobne trzęsienie ziemi zniszczyło całkiem rozległe Królestwo Chili w Ameryce, które zapadło się pod ziemię a morze z rzekami połączyło się.

J'ai l'honneur de etc.

le B. Puget.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 109.

Rome, ce 7. Avril, 1731.

Mgr,

Avec la très gracieuse dépêche de V. Ex. du 9. Mars dernier, dont je lui rends mille graces très humbles, j'ai reçu cet ordinaire deux lettres de Sa Majesté; l'une au St Père et l'autre au Card. St Clement.

J'ai l'honneur de faire ce même jour rapport à Sa Mté tant des particularités dont V. Ex. prend la peine de m'informer pour me mettre au fait de ce que ces lettres contiennent, que du détail de mes operations en execution des ordres de V. Ex. Etant inutile de repeter ici ce que V. Ex. a eu la bonté de m'écrire à ce sujet, j'aurai seulement l'honneur de lui rendre compte, qu'à l'égard des lettres ci dessus, je fus dès avant hier matin les porter aussitôt au Cardinal St Clement, qui se chargea de rendre celle de Sa Majesté en mains

Rzym, 7. kwietnia, 1731. r.

J.W. Panie,

Obok łaskawego pisma J. W. Pana z 9. marca, za które składam mu stokrotne dzięki, odebrałem tej poczty dwa listy od J.K. Mości, jeden do Ojca Sgo a drugi do Kardynała St Clement.

Miałem zaszczyt tegoż samego wieczora sprawozdać J.K. Mości że szczegółów, o których J.W. Pan mnie zawiadamiał, abym wiedział co te listy w sobie zawierają, jak również przedsięwzięciach moich, w wykonaniu J.W. Pana poleceń. Niepotrzebnie sądzę powtarzać tutaj, co J.W. Pan pisałeś mi w tym przedmiocie, mam zaszczyt donieść mu tylko, z powodu że zaraz wczoraj zrana zaniosłem te listy do Kardynała St Clement, który się podjął oddać do rąk włas-

propos du St Père, et me promit de s'employer efficacement et au mieux qu'il pourra, pour ce qu'il plait à Sa Majesté lui ordonner.

En second lieu j'allai de ce pas communiquer à Mr le Comte de Wackerbarth et la copie de ces lettres et tout ce que V. Ex. m'avoit ecrit, lui rapportant en même tems l'avis du Cardinal Protecteur qui étoit qu'après qu'il auroit preparé d'avance l'esprit du St Père, et l'auroit disposé sur la matière en question, Mr le Comte pouvoit ensuite dans une audience qu'il demanderait, faire encore de dessus ses instances particulières auprès de St Père, au nom de Sa Majesté et de la République et appuyer partout où besoin sera, les démarches que je ne manquerai pas de faire aussi de mon côté; à quoi Mr le Comte de Wackerbarth se trouve disposé, et il ne manquera point de l'executer.

En troisième lieu par rapport à ce que V. Ex. m'ajoute à la fin de sa lettre, savoir qu'en attendant j'aie soin que la Prevôté de Miechów et les Abbayes de Lubins et Kozmy-

Swiętego Ojca Sº od J. K. Mści, przyrzekł mi usilnie i skutecznie jak będzie mógł najlepiej to, o co go J. K. Mość prosi.

Potim poszedłem zaraz zakomunikować Hrabiemu Wackerbarthowi i kopie tych listów i to wszystko, co mi J. W. Pan pisałeś, zawiadamiając go, że zgorady Kardynała Protektora, który on sposobi Ojca Sº względem okoliczności w mowie będącej, Hrabia na posłuchaniu, które ma żądać od niego, będzie go prosił o toż samo, w imieniu J. K. Mości i Rzeczypospolitej i poprze gdzie tylko będzie potrzeba działania, co i ja mój strony uczynić nie zaniedbam; na co Hrabia Wackerbarch się zgodził i usilnie nie omieszka.

Następnie, w okoliczności w końcu listu swego mi wyrażonej, to jest, żebym dopilnował iżby Probostwo (prevoté) Miechowskie i Opactwa Lubińskie i Kozmyzowskie wyekspedyowane były.

mina soient expediés à la Nomination de Sa Majesté, j'ai l'honneur d'exposer à V. Ex. que outre que Mgr le Cardinal et Mr le Comte doivent en faire encore l'objet special de leurs remonstrances et sollicitations dans la dite prochaine audience, je ferai bien aussi de mon côté tous mes efforts pour cet effet; mais nous ne pouvons savoir et ne voyons pas même qu'avant la tenue de la première Congrégation Consistoriale sur les affaires de Pologne, il puisse revenir grand fruit de nos operations, puisque de ces trois expeditions, l'une qui est celle de la Prevoté de Miechów, se trouve suspendue de l'avis de la dernière Congrégation, comme par ma lettre du 3. Mars; l'autre qui est celle de l'Abbaye de Lubin, depend de la première Congrégation qui se tiendra, n'ayant été rien resolu dans la dernière sur cette affaire, comme par la même lettre, et la 3eme concernant l'Abbaye de Koprzywnica

według nominacyi J. K. Mości, mam zaszczyt przełożyć J. W. Panu, że prócz tego, iż nad tą głównym będzie przedmiotem przedstawień i Kardynała i Hrabiego, podczas mającego posłuchania u Jego Świątobliwości, i ja z mojej strony wszelkich dołożę starań w tym celu; wszelako zaręczyć niemożemy, aby przed pierwszem zasiadaniem Kongregacyi Konsystorskiej w sprawach polskich, będzie jaki skutek naszych działań, kiedy z trzech tych ekspedycyi, pierwsza, to jest o Probostwo (prevoté) Miechowskie, jest w zawieszeniu, według postanowienia ostatniej Kongregacyi, jak to doniosłem z 3o Marca; druga, to jest względem Opactwa Lubieńskiego, zależy od pierwszej Kongregacyi zasiędź mającej, gdyż nic podczas ostatniej postanowionem o niej nie zostało. jak w tymże samym wyrazi-łem liście; a trzecia, tycząca się Opactwa Koprzywnickiego, wymaga

verdea demande qu'auparavant la nomination de la Mté soit admise et qu'il nous réussira de faire mettre cette Abbaye en commende, à quoi nous ne prévoyons pas petite difficulté pour les raisons marquées dans mes précédantes et notamment encore dans ma dernière écrite, il y a 8. jours.

Pour ce qui est de la dite insertion du terme de nomination à mettre dans les Bulles de ces expeditions, il paroit difficile qu'avant que tout soit reglé et ajusté par le Concordat, sur le quel on est en traité et qui doit mettre fin à tous les differens et prétentions respectives, on vienne à bout d'obtenir de cette cour d'admettre la dite expedition; outre que n'étant point directement chargé du soin des dites expeditions, dont les deux premieres sont commises, l'une a Rev. pere Salaroli et l'autre au Sieur Ruggia, agent en cette Cour, je ne puis rien faire de l'instance, ni obliger les dits agens: à suspendre leurs expeditions faute de cette expression, à étant pré-

wymaga, żeby wprzód Nominacya J.K. Mości potwierdzona została, i abyśmy ~~wstawić~~ wyrobić mogli iżby Opactwo to, sposobem rozporządzenia jego dochodami, oddanem być mogło. Co niebędzie tak łatwem, z powodów wyrażonych wprzeszłych moich listach, a mianowicie w ostatnim, przed 8. dniami pisanym.

Co się tyczy tego wyrażenia, terminu ~~nominacyi~~ ~~zamieszczenia~~ ~~zamieszczania terminu~~ ~~wyrazu~~ Nominacyi, ~~Nominacyi~~ w Bullach tych expedycyi, niepodobnem się zdaje aby przed ułożeniem wszystkiego i załatwieniem przez Konkordat, o który układy się toczą a który ma położyć koniec wszelkim nieporozumieniom i obopólnym wymaganiom, wskórać się mogło od dworu tutejszego ażeby uczyniona expedycya; prócz tego że niebędąc wprost upoważnionym do wyprawienia tych expedycyi, z których dwie pierwsze są powierzone, jedna Wielebn: Ojcu Salaroli a druga panu Ruggia, agentowi przy tutejszym dworze, nie mogę ani prosić o niej ani zniewolić pomienionych agentów do zatrzymania

lumé que si la Daterie la leur refuse, ils franchiroient le pas, et ne voudroient pas pour cela retarder les affaires qu'ils ont en mains.

A cette occasion je crois devoir représenter à V. Ex. s'il ne seroit point à propos et expédient même pour le bien de la République, qu'attendu les ordres qu'on donne quelque fois au Ministre Résident en cette Cour au sujet de diverses nominations de Sa M[té], et qui exigent de lui des pas et des attentions toutes particulières, le même Ministre fut aussi chargé des expéditions à droiture. Il paroit de justice d'un côté, que puisque c'est lui qui fait les principales démarches pour l'obtention des graces, qui s'emploie quelque fois avec beaucoup de peine et de succès, et fait même des dépenses pour lever les obstacles qui se rencontrent, il soit aussi dédommagé par les émolumens qui reviennent de ces expéditions, et dont d'autres jouissent sans presque

dla braku wyrażenia dopowiedzia

ciych, atoli ~~dla braku~~ tego ~~wyrażenia~~ tonadem, że jak wnowić należy, jeżeli Dataria takowego im odmówi, ani robią swoje, niechcąc dla tego opóźnić interesów, które wymagają w ręku.

Przy tej sposobności powinienem przełożyć J. W. Panu, czyli nie byłoby właściwem i lepiem dla dobra Rzeczypospolitej, gdyby urzędnik ~~Rezydent~~ rezydentującego przy tutejszym dworze, któremu się powierzają często polecenia względności różnych nominacyi J. K. Mości, wymagających wytężonych jego starań i zabiegów, miał upoważnienie do przesyłania wprost tych ekspedycyi. Zdaje się sprawiedliwem ~~[illegible]~~ aby ten, który najgłówniej chodzi około wyjednania łask, które nieraz to nieprzychodzi bez wielkiego zachodu i pokrota, wydając nawet pieniądze na usunięcie przeszkód, był wynagrodzony za to korzyściami, jakie przyjść mogą z tychże ekspedy-

rien faire, après qu'il a essayé tout le fort de la ~~politique~~ fatigue : car voilà seulement pour les Abbayes de Lubin et de Koprzywnica, combien de mouvemens extraordinaires et incroyables ne faudra-t-il pas se donner, et combien n'y ai-je déjà pas travaillé ? Cependant si ces affaires réussissent, qu'en dira-t-il au Ministre ? ne pourra-t-on pas fort bien lui appliquer ce que dit Virgile en certaine occasion : Hos ego versiculos feci, tulit alter honores, sic vos, non vobis. D'autre part V. Ex. voit par ce que dessus, les inconveniens qui arrivent de ce que ces expeditions ne sont point en mains du Ministre ; celui ci agit d'une façon, et les expeditionaires d'une autre : ceux-ci qui ne cherchent que leur interêt et le leure, ne songent qu'à expedier à bon compte leurs bulles, sans se mettre en peine des suites des Clauses qui y sont inserées ; ils se cachent même tant

cyi, a które to korzyści odnoszą inni, niczym się nie zajmuje, gdy on wszytkich swoich sił natężał ~~użył~~; wszakże dowodem tego są Opactwa Lubińskie i Koprzywnickie. Dla interessu których ileż nadzwyczajnych i nieprzewidzianych starań łożyć trzeba, i wieleż się już w nim nienapracowałem ? A gdy sprawy te dobrze się powiodą, co przyjdzie ~~pozna~~ z tąd ~~Ministrowi~~ temu Urzędnikowi ? Niemożnaż by przyrównać do niego to, co mówi Wirgiliusz w pewnych okolicznościach: Hos ego versiculos feci, tulit alter honores, sic vos, non vobis. Widzi przeto sam J. W. Pan z tego co powiedziałem, jakie są niedogodności z tego że ekspedycye te nie są wcale jednego ~~Ministra~~ Urzędnika; ten tak działa, a ci co ekspedyują inaczej : oni starają się tylko o swój własny interes i korzyść, wyprawiają jak niebądź Bulle, nie uważając ~~zważając~~ bynajmniej na następstwa zastrzeżeń jakie są w nich zamieszczone ~~umieszczone~~; kryją się jak mogą przed tym Urzędnikiem, który tym sposobem,

Qu'ils peuvent du Ministre, qui par-
ainsi ne pouvant avoir l'oeil sur
tout, ne peut être informé, ni des
affaires qui leur sont commises,
ni quand ils les expedient; cela
étant Mgr, ne serait-il pas bien,
comme je dit, qu'on pourvut à ces
abus par une Constitution même
des Etats de la République, qui vien-
drait à ordonner la Commission
des expeditions au Ministre Resi-
dant en cette Cour, ainsi que nous
le voyons pratiqué parmi les autres
Etats, et qui règleroit les honorai-
res sur le taux qu'il devroit pren-
dre par cent de chaque expedition,
afin de prevenir encore un autre
abus de la part en voulant quelque
fois trop les surcharger. J'ai déjà
fait autrefois la demande de très
humbles remontrances à Mini-
stère de Sa Mté, je prends la liberté
de les renouveller aujourd'hui à V.
Ex. seule, laissant à sa haute pé-
nétration et à la sagesse de les

niemogąc dojrzeć wszystkiego, nie
jest w stanie wiedzieć o wszystkiem,
ani o interesach jakie są tamtym
powierzone, ani kiedy je wyprawia-
ją; i kiedy przeto się tak dzieje, nie
czyliż-że byłoby J. W. Panie, aby jak
to już powiedziałem, zaradzić tym
nadużyciom stosowną uchwałą od
Stanów Rzeczypospolitey, któraby po-
stanowić mogła Kommissyą ekspe-
dycyjną Ministrowi rezydującemu
przy dworze tuteyszym, tak jak to się
odbywa w innych Państwach, któ-
ra to kommissya zakreślałaby procent od każdey
ekspedycyi, celem zapobieżenia in-
nego nadużycia ze strony tego, któ-
ryby chciał zbytecznie ich obarczyć.
Uczyniłem już dawniey w tym wzglę-
dzie uniżone moje uwagi Ministerium J.
K. Mości, ośmielam się obecnie
takowe ponowić J. W. Panu
samemu, zostawiając wysokie-
mu zastanowieniu się jego rozwa-
dze jego, oświeceniu środków

ses lumières à prendre là dessus les mesures qu'Elle jugera les plus convenables et à en faire à son temps ses remontrances aux Etats de la République, en cas qu'Elle le juge à propos. Sur quoi je me soumets entièrement à son bon plaisir.

Samedi dernier entre une et deux heures après minuit le Cardinal Coscia déguisé et suivi de trois personnes sûres de sa confidence, prit la fuite dans une chaise fermée, tirant vers Naples; l'inventaire de tous les meubles de son Palais a été fait en suite et les scellés mis sur sa chambre par main de justice. Cette évasion nocturne et précipitée a fait ici grand bruit. La plus probable des conjectures qui se débitent est que selon les pièces de procès venues de Bénévent en dernier lieu, il est convaincu en batard et né de commerce incestueux de sa mère avec un prêtre au bout de trois ans de prison de son père, qui y resta cinq

środków w tej mierze, jakie za najstosowniejsze sam uzna, zwracając we właściwym czasie na to uwagę Stanów Rzeczypospolitej, jeśliby był za dobre to uznał. W czém zupełnie na nim polegam.

W zeszłą sobotę między pierwszą a drugą po północy, Kardynał Coscia przebrany, z trzema osobami zaufanemi, uciekł w zamkniętym powozie, w stronę Neapolu; spis ruchomości jego własnych pałacowych, sporządzony następnie został, również opieczętowano jego pokój ręką władz. Nocna a gwałtowna ta ucieczka rozniosła się natychmiast. Najpodobniejszą do prawdy ową powód jak to się rozniosło, jest, że według ostatnich sprawach wyjaśnionych w jego sprawie w Benewencie, przekonano się że cudzołożnym jest synem, urodzonym z matki rozwiązłej z jakimś księdzem, w końcu trzechletniego uwięzienia swego jego

aux dans celles de l'Officialité de Naples; ce qui étant, il y a lieu à la dégradation du Cardinalat, selon diverses Constitutions Apostoliques, et une entre autres de St. Pie V. auxquelles il ne paroit aucunement avoir été dérogé par le feu Pape, et c'est pour eviter cette infamie et autres suites facheuses contre sa propre personne, de la part encore de cette populace, qu'il a pris cette résolution, les uns disent de lui-même, et les autres par le conseil de son frère et autres ses partisans.

Depuis cette fuite du Cardinal l'Evêque de Targa son frère a été transferé du Convent de St Nicolas des Somasques à celui de Ste Praxede, où il est plus étroitement gardé, avec ordre sous peine de l'indignation du St père, de ne sortir ni de jour ni de nuit.

Dimanche dernier, jour de la

Ojca, który przez pięć lat zostawał w wysłaniu urzędu Oficiała w Neapolu; w skutku czego, rzucony byćby powinien z Kardynalstwa wedlug wielu Uchwał Apostolskich, a zwłaszcza iednéy Piusa V. których żaden sposób niemogłby uchylić za zmarłego Papiéża, przeto dla uniknienia téj sromoty, i innych jemu niemiłych skutków od ludu pospólstwa, uczynił to postanowienie, jedni mówią, przez siebie samego, a drudzy z porady swego brata i innych swych stronników.

Po téj ucieczce Kardynała, Biskup z Targa, brat jego, przeniesiony został z Klasztoru S. Mikołaja z Somasch do Klasztoru Sta Praksedy, gdzie jest ściśléj trzymany, z rozkazem pod karą gniewu Ojca S^o aby ani w dzień i w nocy niewychodził.

W przeszłą niedzielę, w dzień

translation de la fête de Notre Dame de Mars, le pape porté en Chaise à la Minerve y fit la fonction accoutumée de distribuer les billets de Dote à 272 jeunes filles de Rome, les plupart à marier, et le reste pour prendre le voile.

Il y a ici avis qui porte que la Duchesse de Parme se trouvant dans le 6me mois de sa grossesse, Sa Majesté Imperiale a nommé la Comtesse Borromei pour assister à ses couches, le pape, Mgr Marazzoni Evêque de là, avec Mgr Oddi, et la Reine d'Espagne, son Resident à Gênes.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

przeniesienia święta Najświętszéj Panny Marcowéj, papież na krześle przyniesiony do Kościoła Minerwy, odbył tam zwykłą ceremonię rozdawania biletów na posagowych dla 272 młodym dziewczętom Rzymskim, po większéj części, mającym wyjść za mąż, a reszcie mającym wstąpić do klasztoru.

Doniesiono tutaj że Księżna Parmy jest w szóstym miesiącu ciąży; Jego Cesarska Mość naznaczyła Hrabinę Borromei aby obecną była rozwiązaniu, papież, Mgra Marazzoni'ego, Biskupa tamecznego, i Mgra Oddi, a Królowa Hiszpańska, Rezydenta swego w Genui.

Mam zaszczyt i t. d.

Puget.

List 110.

Rome, ce 14. Avril, 1731.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours, l'honneur d'annoncer à V. Ex. la réception de deux lettres, qu'elles m'avoit envoyés de Sa Majesté, l'une au Pape,

Rzym, 14. Kwietnia, 1731. r.

J. W. Panie,

Osiem dni temu, miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, o odebranych dwóch listach, które mi przesłałeś,

et l'autre au Card.l St Clement.

J'eus en même tems l'honneur de rendre compte à V. Ex. de l'engagement que le Card.l St Clement avoit pris de rendre la lettre au St Père, et des dispositions où étoit Mr le Comte de Wackerbarth, d'aller en suite de la demarche du Cardinal, porter encore aux pieds de Sa Sainteté l'instance de Sa Majesté et de la presser à son nom.

Cet ordinaire m'a porté une depeche de Mgr le Vice-Chancellier du 21. Mars dernier, en reponse à ce que je lui avois marqué par ma lettre du 24. fevrier antecedant, au sujet de mes decouvertes dans les visites que j'étois allé rendre aux membres de la Congrégation, qui devoit se tenir pour lors sur les affaires de Pologne.

Ayant trouvé dans la dite depeche [illegible] de Mgr le Vice Chancellier de nouveaux eclaircissemens sur les principaux points du dernier projet proposé

od J. K. Mości, jeden do Papieża, a drugi do Kardynała St. Clement.

Oprócz tego ~~mi~~ miałem również zaszczyt donieść J. W. Panu o przyrzeczeniu Kardynała St Clement że wręczy ten list Ojcu Sw., tudzież że Hrabia de Wackerbarch po tem wręczeniu, osobiście złoży u stóp Jego Świętobliwości prośby J. K. Mości, i naglić ją będzie ~~imieniem~~ Jego imieniem.

Ostatnia poczta przywiozła mi depeszę od J. W. Wice Kanclerza z 21. marca, w odpowiedzi na to, co donosiłem mu listem moim z 24. lutego, względem odwiedzin moich, członkom Kongregacyi zasiadać mającej podówczas w sprawach Polskich.

Znalazłszy w tejże nowiny de J. W. Wice-Kanclerza nowe objaśnienia względem głównych punktów ostatniego projektu J. W. Pana, zgodne z tém, co zawiera[ł]

rad

proposé par V. Ex. en conformité
de ce qui en avoit été touché dans
ma dite lettre, j'ai vu que dans les
présentes circonstances des mouve-
ment que nous allons nous donner
pour la plus prompte tenue qui
se pourra, de la dite Congrégation,
il étoit du meilleur service de Sa
Mté et de la République, que Mr
Monti, Secretaire de la même Congré-
gation en fut encore informé; c'est
pourquoi après avoir fait un Extrait
de la depeche de Mgr le Vice-Chan-
celier et l'avoir communiquée
à Mgr le Cardl St Clement, aussi
bien qu'à Mr le Comte de Wack-
erbarth, je fus chez mon dit Sgr
Monti, lui en porter aussi une co-
pie, et eus encore avec lui une
assez longue conference sur cette
matière.

Dans un congrès tenu hier
avec Mgr le Cardl St Clement et
Mr le Comte de Wackerbarth, je leur
fis rapport des toutes les particula-
rités de mon entretien avec Mgr

rał list mój wzmiankowanej daty,
zdało mi się że najlepiej będzie
w obecnych okolicznościach, ce-
lem przyspieszenia odbycia tej
Kongregacyi, aby Pana Monti,
Sekretarza tejże Kongregacyi uwia-
domić o tem; z tego więc powodu,
zrobiwszy wyciąg z depeszy J.W.
Wice Kanclerza i zakomuniko-
wawszy go Kardynałowi St Cle-
ment, tudzież Hrabiemu Wack-
erbach, udałem się do pomie-
nionego P. Monti, a przystaw-
szy mu wyciąg z tejże depeszy,
miałem z nim długą ~~naradę~~ rozmowę w tym
przedmiocie.

Na ~~tr~~ wczorajszej mej ~~rozmowie~~ naradzie
z Kardynałem St Clement i Hra-
bią Wackerbach, sprawozdałem
im szczegóły ~~narady~~ rozmowy mojej z
P. Monti i co tylko więcej ja-
nem dowiedziałem się od Kongr-

Monti, et de ce qui m'y étoit encore venu en nouvelle connaissance.

Le Projet de V. Ex. tel qu'elle me l'avoit ci-devant envoyé, fut encore lu et considéré dans ce Congrès, et il en fut fait comparaison avec les modifications et répliques de cette Cour, envoyées à Mgr le Nonce.

Par la confrontation de ces modifications et répliques avec le projet susdit, il paroit au sentiment de Mgr le Card. St Clement et de Mr le Comte de Wackerbarth que les difficultés sur lesquelles cette Cour se retranche encore, se réduisent à si petite difference, que pour peu qu'on y refléchisse, il sera aisé de s'accorder reciproquement de part et d'autre.

Il étoit de mon devoir d'exposer ici à V. Ex. les reflexions qui ont été faites à ce sujet par Mgr le Cardinal et Mr le Comte, mais me restant trop peu de tems jusqu'au depart de la poste pour mettre

Projekt J. W. Pana, tak jako mi go dawniej przesłałeś, odczytaliśmy i zastanawialiśmy się nad nim podczas tej narady, porównywając go ze złagodzeniami i i odpowiedzią tuteyszego dworu, posłanemi Nuncyuszowi.

Konfrontuiąc takowe złagodzenia i odpowiedź z wyż rzeczonym projektem, według zdania Kardynała St Clement i Hrabiego Wackerbartha, trudności jakie wystawia jeszcze dwór tuteyszy, są tak mało znaczące, że gdyby się tylko zastanowić nad tem chciano, bardzo łatwo przyjść może do zobopólnego porozumienia się.

Byłoby obowiązkiem moim załączyć tu uwagi Kardynała St Clement i Hrabiego względem tej okoliczności, ale tak mam mało czasu przed odchodzącą

en ordre une matière, qui d'ailleurs ne sauroit être étendue, et sur laquelle V. Ex. doit être exactement informée, j'aurai l'honneur d'en faire un des articles de ma lettre de l'Ordinaire prochaine à V. Ex.

En outre Mgr le Card. St Clement m'a assuré d'avoir rendu les susdites lettres de la Mté au pape et les avoir accompagnées de ses remontrances pour persuader Sa Sainteté et l'engager à satisfaire aux instances que la Mté lui faisait, tant sur ce qui regarde le Concordat au sujet du Jus-patronat, que pour une prompte collation de l'Abbaye de Koprzywnica in commendam, en faveur de Mgr l'Evêque de Luceoria; sur quoi j'ai appris de Mr Monti, que Sa Sté avoit déjà ordonné ses réponses à la Mté, lesquelles doivent contenir, au sujet du Jus-Patronat, qu'elle avoit déjà ordonné à Mgr le Nonce, de continuer à traiter

porty na to, a rzecz ta tak jest obszerna rozciągła, tem bardziej że mam uwiadomic J. W. Pana dokładnie o tem, że będę mieć zaszczyt w osobnych artykułach zawiadomić go o tem w przyszłym moim liście.

Oprócz tego, Kardynał St Clement zapewnił mnie że wręczył powiedzione listy Papieżowi, obok przedstawieniem swoim ~~przekonania~~ nakłonienia Jego Świątobliwości do próśb J. K. Mości, już to względem Konkordatu w przedmiocie Jus-patronatu, już to co do rychłej Kollacyi Opactwa Koprzywnickiego in commendam, dla Biskupa Łuckiego; w którey to okoliczności dowiedziałem się od P. Monti, że Jego Świątobliwość kazała odpowiedzieć J. K. Mości w przedmiocie Jus-Patronatu, że poleciła Nuncyuszowi aby traktował z J. W. Panem na warunkach przez

avec V. Ex. sur le pied du projet
proposé par ses entremetteurs, et
de tacher sur les eclaircissemens
qui lui sont envoyés de nouveau,
d'y apporter toute la promptitude
et facilité possible, et cela pour
complaire à Sa Mté et à la Na-
tion. Et quand à ce qui concerne
la commande de l'Abbaye de
Koprzywnica, que pourvu que cette
Abbaye puisse souffrir l'exdivi-
sion et que les Religieux procèdent
à l'Election d'un Abbé Conventuel,
qui puisse le gouverner, Sa Sté se
feroit un plaisir d'en accorder
la commande au sujet nommé
par Sa Majesté. Voilà Mgr. en
substance ce que les Brefs respon-
soirs du Pape doivent contenir,
autant que j'en ai pu penetrer.
A cette occasion je crois être de
mon devoir d'informer V. Ex.
que cette Cour, au fait des Abbayes
se croit obligée, ensuite des Ordon-
nances de St Siege, d'avoir <u>en</u>

stosownie do tego, o podanych,
a według uczynionych mu nowych obja-
śnień, ale nie przystąpić i
o ile można ułatwić, celem przy-
służenia się J. K. Mości i Narodo-
wi. A co się tyczy przyznania
Opactwa Koprzywnickiego, gdyby
tylko Opactwo to uleść mogło
podziałowi a Zakonnicy wybra-
li Opata Zakonnego, aby mógł
rządzić niem, Jego Świątobliwość
z wielką przyjemnością odda to
Opactwo obranemu przez J. K.
Mość. Ta jest treść J. W. Panie
odpowiednich breve Papieskich,
o ile dowiedzieć się o tem mogłem.
Przy tej sposobności, obowiązkiem
jest moim uwiadomić J. W.
Pana, że dwór tutejszy, w oko-
liczności Opactw, obowiązany
się widzi, w skutku polecenia
Stolicy Apostolskiej, mieć
na uwadze <u>utrzymanie</u> Du

en considération l'entretien des Reli-
gieux, la discipline Monastique, la
conservation et le nécessaire pour
l'Eglise et le Couvent, et cela sur le
fondement de remplir en ce point
l'intention des fondateurs; d'où il
s'en suit que si les revenus des Ab-
bayes peuvent à peine suffire à ces
premiers essentiels besoins, cette
Cour prétend ne pouvoir en conscience
accorder les mêmes Abbayes en com-
mende, que si au contraire après
la division faite d'un revenu suffi-
sant des biens de l'Abbaye pour
l'entretien des Religieux, de leur
Abbé claustral, et pour le nécessaire
de l'Eglise et du Couvent, il reste
encore d'autres biens, Sa Sainteté
est disposée de les accorder en fa-
veur d'un Abbé commendataire,
et cela se fait pour l'Abbaye
de Koprzywnica, comme pour
tout autre.

utrzymanie Zakonników, rządu
Klasztornego, porządku i potrzeby Ko-
ścioła i Klasztoru, a to na za-
sadzie zadość uczynienia woli Fun-
datorów; z kąd wypływa, że jeśli
dochody z Opactw, zaledwie wystar-
czyć potrafią na pierwsze a nie-
zbędne onych potrzeby, dwór tu-
tejszy sumiennie niemoże udzie-
lić tych Opactw z prawem rozrzą-
dzenia onych przychodami; ale jeśli
po p. dostatecznym rozdziale docho-
dów z majętności Opactw na utrzy-
manie Zakonników, Opata ich Kla-
sztornego i na potrzeby Kościoła i
Klasztoru, pozostaną jeszcze inne
majętności, Jego Świątobliwość chętnie
takowe odda Opatowi Komen-
datariuszowi — a to ma ściśle
za prawidło tak dla Opactwa
Koprzywnickiego, jak dla wszelkich
innych.

Mgr le Vice-Chancelier m'a assuré qu'à l'instance de Mgr l'Ambassadeur de l'Empereur, il avoit été donné à ce Ministre une attestation de celle de Sa Majesté, comme quoi ni dans aucune des provinces de la Pologne, ni au-delà de ses confins, il n'y avoit aucun soupçon de mal contagieux: j'ai néanmoins communiqué cet extrait aux Ministres de cette Cour, afin qu'ils fissent cesser la fumigation des lettres qui viennent de Pologne; mais on répond toujours qu'on attend de nouvelles informations de Mgr le Nonce sur ce fait, dit-on, qui intéresse trop tout le public.

Ces jours derniers l'Ambassadeur de Malte prit congé de Sa Sainteté pour passer en Allemagne, où on croit que ses intérêts particuliers l'appellent.

JW. Wice-Kanclerz uwiadomił mnie takie, że na prośby Ambasadora Cesarskiego, wydano temuż Ministrowi od Ministerium J. K. Mości świadectwo, jakoby w żadnej prowincji Polski, ani za jej granicami nie było jednego znaku epidemii: Zakomunikowałem ten wyjątek Ministrom dworu tutejszego, aby zaprzestano okadzywania listów z Polski przychodzących; ale mówią tu ciągle, że oczekują na nowe zawiadomienia od Nuncjusza w tym względzie, które jak powiadają, nader wiele obchodzi [illegible] publiczności.

Temi dniami, Ambasador Malty pożegnał Jego Świątobliwość, udając się do Niemiec, gdzie go jak mówią własne jego prywatne interesa powołują.

Le Duc et la Duchesse de Braciano se disposent pareillement à partir pour Milan.

Le Cardinal Barberini n'a aucune difficulté de renoncer une Abbaye très considérable en faveur de Mgr Colonna, fils de la Princesse Carbognano, à condition cependant qu'il prenne le titre et surnom Barberini, ce qui cause une extrême répugnance à la dite Princesse.

Samedi au soir le Card. Lambertini arriva ici d'Ancone et fut prendre son logement chez le Cardinal Ravia; le jour suivant il alla en compagnie du même Cardinal à l'audience de Sa Sté. Mardi matin ils se rendirent ensemble au Consistoire secret que tint Sa Sté, où il n'y eut autre de nouveau, si non que Mgr de Rossi et Mgr Nicolai

Książę i księżna Braciano również udać się mają do Mediolanu.

Kardynał Barberini nie znachodzi żadnej trudności w odstąpieniu nader znacznego Opactwa Mści Kolonnie, synowi Księżnej Carbognano, pod warunkiem jednakże aby przyjął tytuł i przydomek Barberinich; do czego księżna wielką ma odrazę.

W sobotę wieczorem, Kardynał Lambertini przybył tu z Ankony i zajął mieszkanie u Kardynała Ravia; nazajutrz wraz z tymże kardynałem miał posłuchanie u Jego Świątobliwości. We wtorek rano udali się pospołu na Konsystorz sekretny, u Ojca Śᵒ odbywający się, na którym to tylko nowego zaszło, że Mćś Rossi i Mgrów Nicolai otrzymali, pierwszy Biskupstwo Abruzyjskie, a drugi

obtinrent l'un l'Evêché d'Abruzo et l'autre celui de Compsano.

Le cardinal Pico passa à l'Evêché d'Albano, le card.l Ottoboni sauta dans celui de Frascati et le card.l St Clement celui de Sabine. Le card.l Colonna avança dans l'ordre des cardinaux prêtres, et le card.l Zondadari prit le titre de Ste Praxede.

On publia une bulle de la Ste par la quelle est défendu à l'avenir aux cardinaux la permutation des Evechés et dignités, à la reserve de celui de Porto qui est du Doyen, de celui d'Ostia et de Veletri qui est du sousdoyen. On y agita aussi les affaires de France, d'Espagne et de Savoie, mais il ne s'en est rien pû penetrer.

Un laquais du card.l Coscia qui étoit demeuré ici, sachant qu'on avoit décrété prise de corps contre lui, trouva à propos s'enfuir la nuit

Compsano.

Kardynał Pico postąpił na Biskupa w Albano, kardynał Ottoboni przeszedł na Biskupstwo Frascati, a kard: St Clement na Sabińskiem. Kard: Colonna postąpił w porządku kardynałów kapłanów, a kard: Zondadari otrzymał tytuł Sw. Praksedy.

Ogłoszona została bulla Papieska, mocą której zabrania się na przyszłość kardynałom zamiana Biskupstw i dostojeństw, wyjąwszy Biskupa z Porto, który jest Dziekanem, Biskupa z Ostia i z Veletri, który się poddziekanem. Była tam ~~mowa~~ mowa i o sprawach Francyi, Hiszpanii i Sabaudyi, ale niczego dowiedzieć się niemogłem.

Sługa kardynała Coscia, zamieszkały tutaj, dowiedziawszy się że zapadł wyrok przyaresztowania go, umknął tejże samej

la nuit du même jour, et le jour sui-
vant un ~~[illegible]~~ notaire avec ces
officiers du Gouvernement transportèrent
les effets et meubles de ce Cardinal
du Palais Cesarini où il demeuroit,
à celui de Montecavallo où il vou-
loit aller habiter. On tient pour
certain qu'il s'est retiré dans un Cou-
vent de Moines à Naples, où par
l'entremise du Vice-Roi, il espère
se ménager la protection de l'Em-
pereur pour se soustraire aux justes
résolutions et decrets qui peuvent
emaner contre lui de la part de
la Congrégation en conséquence
de son procès; on dépecha un cab-
[illegible] avec un notaire du gouver-
nement pour prouver sa fuite de
l'Etat Ecclesiastique et après leur
rapport on publiera et affichera
des lettres monitoriales à son Pa-
lais pour l'obliger à comparaitre
et les trois termes étant écoulés,
persistant dans sa désobeissance

tamtejj nocy, a nazajutrz komor-
nik z rządowemi urzędnikami prze-
nieśli ruchomości i sprzęty tegoż
Kardynała z pałacu Cesarini gdzie
mieszkał, do pałacu Montecavallo
gdzie ~~[illegible]~~ miał zamieszkać.
Dowiedziano się z pewnością, że schro-
nił się on do klasztoru Zakonników
w Neapolu, gdzie przez wdanie się
Wice-Króla, spodziewa się wyjednać
sobie opiekę Cesarską, celem uni-
knienia słusznych postanowień
i wyroków, wyjść mogących prze-
~~[illegible]~~ na Kongregacyi w
skutku procesu przeciw niemu;
wyprawiono ~~pomocnika~~ z Komornikiem z rządowym pi-
sarzem dla przekonania się o ucieczce
jego z państw duchownych, a
po ich sprawozdaniu, ogłoszo-
ne i opublikowane będą listy
monitoriale do jego pałacu
aby się stawił osobiście, a po
upływie trzech terminów gdy trwać
będzie w nieposłuszeństwie.

on ne doute nullement que Sa Sté ne prenent des résolutions d'éclat. Le Cardinal Cienfuegos depecha aussi pour ce sujet un Courier à Vienne.

On réitère souvent en présence du Card. Imperiali la Congrégation touchant la reforme des frais excessifs que l'on est obligé de faire pour le Conclave, et cela pour le soulagement de la Chambre.

Landi dernier vers les quatre heures et demie de nuit, Mr Lanca Commissaire de la Chambre et l'Auditeur du Secretaire d'Etat, accompagnés d'une troupe de soldats et d'archers, se transporterent chez Mr Sardini, par ordre de la Congrégation de l'immunité, on fit pendant 4. heures une tres exacte recherche de ses écrits, dont on emplit deux sacs qui furent mis en depot pour être examinés selon les ordres de St Père, et cela parcequ'on croit le susdit Prélat auteur du manifeste repandu

w tenczas niewątpią, że Jego Świątobliwość wezmie się do gwałtownego postanowienia. Kard: Cienfuegos wyprawił także Kuriera do Wiednia w tym względzie.

Często powtarzają też się w obecności Kardynała Imperialego, Kongregacye, tyczące się reformy niezmiernych kosztów, jakie wystawiane są przy odbyciu Conclave: pragnąc przyjść ulgę w tym Izbie.

W przeszły czwartek około pół do piątej godziny wnocy, P. Lanca Komissarz Izby i Audytor Sekretarza Stanu, razem z oddziałem wojska i zbrojnemi, udali się do P. Sardini, z rozkazu Kongregacyi przywilejów; odbyto tam przez cztery godziny poszukiwanie papierów, których dwa worki napełnione złożono na składzie, aby według postanowienia Ojca Ś. rozpatrzone były, a to dla tego, że posądzonym jest ten Prałat, jakoby był autorem manifestu, rozrzuconego tutaj, a na koniec

ici en faveur du Roi de Sardaigne, et pour s'assurer de la personne en cas qu'il soit coupable, on lui signifia les arrets chez lui.	Króla Sardyńskiego najściślejszego; na przypadek gdyby się okazał winnym, przyaresztowanym został u siebie.
Les Luquois persistent dans leur refus à ne point vouloir Mr Cervioni pour leur Archevêque, sa Sté pour sauver son autorité et finir cette affaire leur a fait proposer le temperament qui suit, savoir qu'ils aient à recevoir le dit Prélat, et le mettre en possession et qu'en suite le St Père se contentera de leur obéissance, donnait parole qu'il le rappelerait et les pourvoirait d'un Pasteur à leur gré.	Gdy Lukijaycy trwają ciągle w niechęci ~~nie~~ uznania Mgra Cervioni'ego swoim Biskupem, Jego Świątobliwość, celem utrzymania swéj powagi i załatwienia tejokoliczności podała im sposób następujący: aieby przyjęli tego Prałata, przypuszczając go do objęcia władzy, a zaraz potém, Ojciec Śty zadowolony ich posłuszeństwem, przyrzeka odwołać go, naznaczając im zgodnego z ich wolą Pasterza.
J'ai l'honneur etc.	Mam zaszczyt itd. itd.
le B. Puget.	Puget.
p. s. Par une lettre de mon fils écrite le mois passé à mon absence, à V. Ex. il eût l'honneur de lui donner part du Dilate qu'il avoit procuré dans la cause de l'Archi-	p. s. Syn mój, listem w czasie mojéj nieobecności do J. W. Pana pisanym, miał zaszczyt donieść mu o delacie wyrobionéj przez niego w sprawie Arcydyakonatu Poznańskiego pomiędzy Opatem Biancour

diaconat de Cornacie entre l'abbé Priamour pourvu de St Liège et le pourvu de Mgr l'Evêque et du Chapitre, et comme le decret portoit: Dilata usque ad primam post pascha, qui devoit être au 6. de ce mois, j'étois allé à mon retour de la campagne prier le rapporteur de la cause, de vouloir accorder jusqu'au 16. de ce mois, et n'ayant pu le prolonger d'avantage, attendu les engagemens du Card. de Polignac et de la Princesse Epouse du prétendant, j'ai présentement l'honneur d'informer V. Ex. que la cause devant en effet être portée en Rothe lundi qui vient, je suis allé chez les Prelats auditeurs de Rothe pour leur mettre en considération, et les loix du Royaume qui excluoient de ces sortes de dignités les personnes qui ne sont point nobles Polonais, et les intentions de la Majesté, qui comme <u>protecteur</u>

obdarowanym przez Stolicę Apostolską a obdarowanym przez Biskupa i Kapituły, a ponieważ reskrypt opiewał: <u>Dilata usque ad primam post pascha</u>, która następowała 6. bieżącego miesiąca, udałem się zaraz po moim powrocie ze wsi, do Zdającego sprawę, z prośbą ażeby odłożył ją jeszcze do 16. t. miesiąca, a niemogąc jej dłużej przeciągnąć z powodu zobowiązań się Kardynała Polignacca i księżnej małżonki Pretendenta, mam zaszczyt niniejszym zawiadomić J. W. Pana, że gdy w samej rzeczy sprawa wniesioną być miała w przyszły poniedziałek na Rotę, poszedłem do Prałatów Audytorów Roty, ażeby przedstawić im i prawa Królestwa, niedozwalające tego rodzaju godności osobom, niebędącym szlachtą polską i życzenia J. K. Mości, który jako Opiekun tychże samych praw, szczególnie dba o ich <u>utrzymanie</u>

protecteur de ces mêmes loix, l' intéressoit particulièrement à leur maintien, représentant en outre à ces Mrs, que l'Archidiaconat en question étant feudi nobilis, il ne pouvoit être possédé que par une personne noble utroque parente, et que de plus l'abbé Riancour ayant été Jesuite, il étoit incapable de posséder cette dignité, selon un des reglements du sinode Provincial de 1643. qui porte: Item statuit eadem synodus, ne dimissis et ejectis ex societate Jesu ad Cathedralium Ecclesiorum Prelaturas et canonicatus sine speciali Stae Sedis gratia pateat aditus. J'ai trouvé quelques uns des Prelats à qui ces raisons et la première surtout, ont paru faire impression; mais il y en a eu deux qui m'ont répondu que nonobstant ces loix et ces reglemens, il y avoit des exemples de pareilles dignités conferées à des personnes, qui

utrzymaniu — przedstawiając zaś tym panom, że Archidiakonat wspomniony będący, będąc feudi nobilis, może być tylko posiadany przez szlachcica utroque parente, a nadto, że Opat Riancour będąc Jezuitą, nie jest mocen posiadać tę godność, wedle rozporządzeń synodu Prowincjalnego z r. 1643. który mówi: Item statuit eadem synodus, ne dimissis et ejectis ex societate Jesu ad Cathedralium Ecclesiorum Prolaturas et canonicatus sine speciali Stae Sedis gratia pateat aditus. Nawet znalazłem że na niektórych Prałatach, powody te, a wszystkie najpierwszy, uczyniły wrażenie; ale dwaj inni, odpowiedzieli mi, że pomimo tych praw i rozporządzeń, zdarzały się wypadki, że podobne godności przyznane bywały osobom, nie szlachcicom będącym, a ztąd tego

n'étoient point nobles, et qui y avoient ensuite été pareillement admises.

List 111.

Rome, ce 21. Avril, 1731.

Mgr,

Il y a 8. jours l'honneur de représenter à V. Ex. que dans un entretien avec Mgr le Card. St Clement, où le dernier projet de V. Ex. avoit été examiné et confronté avec les répliques et dernières déclarations envoyées à Mgr le Nonce, il avoit paru par ce parallèle, que les difficultés sur lesquelles cette cour se retranche, se réduisoient à 1. petite différence que pour peu qu'on voulut y réfléchir et se prêter de part et d'autre, il seroit aisé de l'accorder et d'en venir à une finale conclusion du Concordat sur le Juspatronat aux Abbayes.

tylko jeśli takowe godności sprawowały.

Rzym, 21. Kwietnia, 1731. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszyt 8. dni temu donieść J. W. Panu, że z rozmowy z kardynałem St Clement, gdzie ostatni projekt J. W. Pana był roztrząsany i porównywany z odpowiedzią i ostatnią deklaracją Nuncyuszowi przesłaną, wypadło z tego porównania, że trudności, za któremi dwór tutejszy obstaje, tak niewielkiej są wagi, że gdyby tylko chciano zastanowić się nad tém, i wejść w to dobrze z jednéj i z drugiéj strony, łatwo byłoby zgodzić się na jedno i do ostatecznego przyjść końca zgody względem Jus-patronatu co do Opactw.

Nim przystąpię do rzeczy

Avant que d'entrer en matière sur les réflexions faites à ce sujet par le Card.l St Clement, j'ai cru devoir préliminairement donner à V. Ex. les informations suivantes:

Le projet qu'il plut à V. Ex. m'envoyer dernièrement ne contient que 4. Articles. Mgr le Nonce a jugé à propos, apparemment pour plus de clarté et facilité, de diviser ces 4. Articles et les étendre jusqu'au nombre de sept. C'est ce projet ainsi divisé que Mgr le Nonce envoya ici l'an passé, et qu'il fut proposé dans la Congrégation Consistoriale de septembre dernier, immédiatement après l'exaltation du pape régnant.

La même Congrégation l'ayant repris en nouvelle consultation et achevé d'y délibérer en février dernier, elle fit ensuite le rapport de ses conclusions au St Père, qui les ayant approuvées, on en envoya

o uwagach uczynionych w tym przedmiocie przez Kardynała St Clement, chciałbym wprzód następujące udzielić J. W. Panu objaśnienia.

Przesłany mi ostatecznie razem projekt przez J. W. Pana, 4ry zawiera artykuły. Mór Nuncyusz uznał za stosowne, zapewne w celu łatwiejszego rozjaśnienia rzeczy, podzielić te 4. artykuły, i powiększając je na siedm. Takowy tym sposobem rozrządzony, przesłał tu Nuncyusz w roku przeszłym, i przedstawione zostały Kongregacyi Konsystorskiej w miesiącu wrześniu, zaraz po wyniesieniu panującego Papieża na Stolicę Apostolską.

Też Kongregacya po nowem rozpatrzeniu i zastanawianiu się nad tem, w zeszłym miesiącu lutym, o skutku takowych sprawozdała Ojcu Św., który to potwierdził, następnie artykuły te ostatecznie

puis après le résultat en forme d'instructions à Mgr le Nonce.

M. Monti Secrétaire de la dite Congrégation a fait un extrait de toute la matière pour la commodité de quelques Cardinaux et Ministres de cette Cour, qui lui ont témoigné souhaiter en être informés. Cet extrait m'ayant été communiqué, je fus exprès chez ce Prélat pour en discourir plus particulièrement encore avec lui, et m'instruire à fond des sentiments de la Congrégation.

Ayant fait rapport au Cardinal St Clément de ce que j'avois recueilli et agité dans mon entretien avec ce Prélat, il trouva bon que nous tinssions encore ensemble la conférence mentionnée dans ma dernière. C'est du résultat de cette conférence que je vais avoir l'honneur de rendre compte à V. Ex.

Pour

Nuncyuszowi przesłane zostały, jako instrukcye.

Pan Monti, Sekretarz tejże Kongregacyi sporządził z tego wyciąg, dla dogodności niektórych Kardynałów i Ministrów tutejszego dworu, którzy życzyli sobie tego. Po zakomunikowaniu mi tego wyciągu, poszedłem umyślnie do tegoż Prałata, aby bliżej rozmówić się z nim w tym przedmiocie, i dowiedzieć się jakie jest zdanie Kongregacyi w tym względzie.

Kiedym sprawozdał Kardynałowi St Clement to czego dowiedziałem się w mojej rozmowie z tym Prałatem, pochwalił on tę naszą konferencyę, jak to w przeszłym mym doniosłem liście. Owoż o skutku tej rozmowy będę miał zaszczyt zdać sprawę J. W. Panu.

Dla tem większego rozjaśnienia tej okoliczności, uważam

Pour plus claire intelligence des choses, j'ai cru devoir aussi envoyer à V. Ex. une copie du dit extrait de Mr Monti, que j'ai traduit en françois sur l'original Italien, qui m'est venu en mains comme dessus.

V. Ex. trouvera cette copie ci jointe dans un feuillet ou cahier à part, dont la page marquée No 1. contient les propositions faites à la République par Mgr le Nonce Paulucci de la part du St Siège, à teneur de ce qui avoit été proposé par feu Mgr Santini.

Dans la première colonne de la page opposée N 2. V. Ex. retrouvera le projet qu'elle dit avoir concerté avec Mgr le Nonce, avec les reponses ou modifications de V. Ex. à chaque article des propositions du St Siège.

Et dans la seconde colonne de la même page No 3. V. Ex. verra les repliques de cette cour

uważałem za dobre przesłać J. W. Panu kopię wyż wzwanego wyjęcia Mgra Monti'ego, którą przełożyłem na język francuski z oryginału włoskiego, który mi wpadł w ręce.

Znajdzie J. W. Pan tę kopię tu załączoną, w osobnym kajecie, w którym stronnica naznaczona Nem 1. obejmuje propozycyę dane Rzeczypospolitej przez Nuncyusza Paulucci'ego od Stolicy Apostolskiej, względem tego, co przedstawiono było przez ś. p. Mgra Santiniego.

Na pierwszej kolumnie stronnicy pod N 2. znajduje się J. W. Pana projekt, ułożony jak sam powiadasz, wraz z Nuncyuszem, obok odpowiedzi czy modyfikacyi J. W. Pana na każdy artykuł propozycyi ~~[illegible]~~ Stolicy Apostolskiej.

A na drugiej kolumnie tejże samej stronnicy pod Nem 3. ujrzysz J. W. Pan odpowiedzi dworu tutejs-

et ses dernières déclarations sur les dites réponses ou modifications de V. Ex. qu'elle a dernièrement envoyé à Mgr le Nonce en forme d'instruction.

J'en viens présentement aux réflexions que nous avons faites avec Mgr le Card. St Clement, et à ce que son Em. pense des sentiments que cette Cour peut avoir pour la conclusion du traité.

1. Eu égard du premier paragraphe des propositions de V. Ex., comme au cahier ci joint litt. A cette Cour est disposée d'accorder à Sa Majesté toutes Abbayes qui ont jamais été et sont en commande. Il y a plus même et c'est qu'on juge par les termes de la réplique du St Père au dit premier paragraphe, que Sa Sainteté pourra bien encore s'étendre à accorder en commende plusieurs d'autres qui sont marquées dans le projet de V. Ex. pour rester en

nego i ostateczne jego tej postanowienie względem wyżej wyrażonych odpowiedzi czy modyfikacyi J. W. Pana, ostatecznie razem przesłanych Nuncyuszowi jako instrukcye.

Teraz przystępuję do zastanawiania się naszego z Kardynałem St Clement, tudzież co Jego Eminencya myśli o postanowieniu dworu tutejszego względem zakończenia traktatu.

1. Co do pierwszego paragrafu propozycyi J. W. Pana, jak jest w załączonym tu kajecie pod litt. A, dwór tutejszy skłania się na oddanie J. K. Mości wszystkich Opactw, z pozwoleniem rozporządzenia ich dochodami, co więcej, a o czem sądzą z wyrażenia odpowiedzi Ojca S. na pierwszy ten paragraf, iż Jego Świątobliwość mogłaby jeszcze oddać podobnym sposobem wiele innych Opactw, wymienionych w projekcie J. W. Pana, ~~aby obdarzyć onych tytułem~~, aby pozostały przy tytule, a inne

titre, et autres qui n'ont jamais été en commande, comme par exemple les Abbayes d'Oliva, de Peplince etc, au moment qu'on feroit voir que ces Abbayes sont assez opulentes pour souffrir la division des Menses. Mais aussi, ajoute-t-il, ne doit on pas trouver étrange, que les Abbayes qui n'ont précisement que le nécessaire pour l'entretien des Religieux et leurs batimens, restent en titre, puis que de vouloir les mettre en commende, ce seroit les appauvrir et les réduire à la nécessité d'amoindrir le nombre des Religieux nécessaire pour le service divin, afin de pouvoir fournir à la quote part de la Mense du Commendataire; ce qui tendant à être contre le premier esprit de l'institut du Monachisme, et contre l'intention de ceux qui les ont fondés ou dotés; cette cour pretend que son devoir et son obli-

których nie rozdawano nigdy przychodami, jak naprzykład Opactwa Oliwy, Peplinskie i t.p. jeśli by udowodniono że Opactwa te są tak zamożne, że można rozdzielić ich dochody. Ale również, dodaje dwór tutejszy, dziwić się nie należy, że Opactwa, niemające nic więcej nad swoje potrzeby, to jest na utrzymanie swoich duchownych, i zabudowań, udzielić mogą tylko swe nazwisko, albowiem oddać je z ich dochodami, byłoby to zubożyć je zupełnie, przywodząc do konieczności umniejszenia liczby ich duchownych, potrzebnych do służby Bożej, przypuszczając do części ich mensy Obdarowanego niemi; co było by przeciwne pierwotnemu duchowi Instytucyi Klasztornej, jak również wbrew woli tych, którzy je założyli i uposażyli. Przeto utrzymuje dwór tutejszy, że jego jest obowiązkiem, ~~na żaden sposób~~ czuwać, nad tém, a zatém pozwolić na to

gation ne lui permettent pas de
pouvoir en aucune manière y con-
descendre. Mgr le Cardinal se tient
même comme assuré que Sa Majesté
et son Ministère n'auront point
de difficultés de se rendre à une rai-
son si juste et si pressante.

Le point touché dans la même
réponse de V. Ex. litt B. contient
qu'il ne soit point fait de division
dans les 4. Abbayes, que V. Ex. nom-
me pour rester en commende,
et qu'on ne prétende point y éta-
blir d'Abbé claustral, mais que
le Prieur y ait la juridiction in-
terne.

On voit par la réplique de cette
Cour-ci, que Sa Sté ne peut per-
mettre, que dans ces sortes d'Ab-
bayes, le Prieur ait l'entière
juridiction à la place de l'Abbé
claustral; c'est pourquoi cette
Cour insiste toujours sur l'éta-
blissement d'un Abbé claustral,
se fondant en cela sur l'exemple
de ce qui se pratique en France,

żadnym sposób nie może. Wszak-
że Mgr Kardynał jest tego prze-
konania, że J. K. Mość i Mini-
sterium takowe żądanie powód tak
słuszny i bezwzględności poddadzą się
jemu.

Warunek dotknięty w tejże sa-
mej odpowiedzi pod litt B. jest to,
że nie mają ulegać rozdziałowi czte-
ry Opactwa, które J. W. Pan wymie-
niasz, jako mające być oddane z ich
dochodami, a w których niema być
naznaczony Opat Klasztorny, ale
tylko Przeor rządca wewnętrzny.

Widać z odpowiedzi dworu tutej-
szego, że Jego Świątobliwość nie
chce zezwolić, aby w tej kategoryi
Opactw, miał Przeor zupełny za-
rząd w miejscu Opata Klasztor-
nego; dla tego to, dwór tutejszy upie-
ra się ciągle przy Opacie Klasz-
tornym, odwołując się w tem do
zwyczaju przyjętego we Francyi,
; w których, gdzie prócz Opata

France et en Italie, où il y a outre Abbé commendataire encore un Abbé claustral, qui doit gouverner les Religieux, et dont la mense particulière et separée sert à son propre entretien et à celui des mêmes Religieux.

Que si cependant Sa Majesté et son Ministère témoignent telle répugnance à admettre de pareils abbés claustraux et qu'on ne voulut rien savoir en Pologne, on auroit lieu d'espérer que semblable vétille qui ne roule que sur la variété des noms, la chose étant la même en substance, n'empecheroit peut être point la conclusion du traité; du moins on pourroit avoir recours à l'expédient proposé dans la lettre que Mgr le Vice-Chancelier m'écrivit il y a 8 jours, qui seroit d'etablir Priorem cum jurisdictione in spiritualibus perpetuum lequel pourrait avoir in congressu cum abbatibus vocem activum, et si l'on ne voulait point

Opata kommendataryusza, jest jnne Opat klasztorny, rządzący duchowieństwo, a którego Mensa ~~przy-~~ ~~watna~~ osobna i oddzielna, utrzymuje jego samego i tyłkie duchownych.

~~Zeżeli~~ Gdyby wszelako J. M. Mość i Ministerium na żaden sposób nie ~~przyjęło~~ zgodzili się na Opatów klasztornych w Polsce słyszeć o tem niechciano, spodziewając się owszem że, że podobne drobnostki, nazwiska bardziej tycząca się, bo rzecz byłaby taż sama, nie przeszkodziłyby do zawarcia traktatu; przynajmniej udawano by się do sposobu podanego w liście J. W. Wice-Kanclerza do mnie przed 8. dni temu, w którym naznaczy Priorem cum jurisdictione in spiritualibus perpetuum, który mieć może in congressu cum abbatibus vocem activum, a jeśli by niechciano ustanowić osobę z tytułem

établir une personne avec ce titre
de prieur, on pourroit l'établir sous
telle autre dénomination qu'on jugeroit
plus à propos, comme de Vicaire ou
Custode perpetuel, ou telle autre qu'
il plairoit, pourvu qu'il eut les
mêmes prérogatives et privileges que
doit avoir un Abbé Claustral.

L'autre point litt. C. qui regarde
la nomination de Sa Majesté et l'in-
sertion de ce terme dans les bulles qui
s'expediront pour les Abbés Com-
mendataires, ne pouvoit pas non plus,
comme dit le Card. St Clement, de-
voir faire de la peine à Sa Majesté,
ni meriter qu'on s'y arrete de
telle manière que pour cela la con-
clusion du traité en soit accrochée,
puisque cette Cour accordant à Sa
Majesté l'équivalent du terme de
nomination dans celui de supplic-
cation, elle doit lui accorder en
cela autant qu'il en faut pour
la faire arriver au terme de
ses prétentions; car le Jus-Pa-

Przeora, niechby ustanowiono ją
pod imieniem namiestnika i takiem
jakiem by sami chcieli, jak naprzy-
kład Wikarjusza lub ciągłego Kustosza,
lub którykolwiek będź, byleby miał
też prerogatywy i przywileje jakie
powinien mieć Opat Klasztorny.

Inny punkt pod litt. C tyczący
się nominacyi J. K. Mości i u-
mieszczenia ~~wyrażeń~~ wyrażenia tego
w Bullach, które przetać mają O-
patom Kommendatarjuszom, nie-
powinien również, jak wyraża się
Kardynał St Clement, być niemi-
łym J. K. Mości, ani zatrzymywać
~~nato aby się nad nim~~ aby był
powodem zachaczenia się na nim
zakończenia traktatu, albowiem
dwór tutejszy poddając J. K. Mo-
ści tożsamość wyrażenia nomi-
nacyi, w słowie suplikacyjej, zdaje
się zadość uczynić temu, aby wy-
maganiom J. K. Mości wypeł-
nić; wszakże jeśli Jus-Patro-

droit de Sa Majesté sur les Abbayes
étant une fois établi et reconnu
dans un Concordat, et son droit d'y
nommer admis, en sorte que sur les
lettres de Sa Mté, le Pape doive faire
expedier les bulles, qu'importe, disent-
-ils ici, que ce soit ad supplicatio-
nem ou ad nominationem sacras
Regiae Majestatis, lesquels termes quoi-
que divers, ne laissent pas de pro-
duire un même effet, chacun de
son côté pourra retenir le style
son stile et tandis que Sa Majesté
dans les lettres au Pape se servira
du terme de nomination, cette
Cour y correspondera, il est vrai,
par celui de supplication, mais aussi
par une provision réelle et effec-
tive en faveur uniquement de celui
qui serait nommé par Sa Majesté
et point d'autre.

La raison que cette Cour allègue
pour s'en tenir à une différence
d'ailleurs si petite, c'est, dit-elle,
que ne se servant que du terme de
supplication dans les bulles des

nad J. K. Mości we wszystkich
Opactwa raz przywiedziony i ~~zawa-~~
~~d~~ Konkordatem uznany,
i prawo jej w nim utwierdzo-
ne, tak dalece, że na listy J.
K. Mości, papież wydać ma
Bulle, cóż to szkodzi, jak mówią
tutaj, czy to będzie ad supplica-
tionem sacras Regiae Majesta-
tis, które to wyrażenia jak-
kolwiek niejednakie, ale skutek
owych będzie tenże samy, każdy
może będzie zachować swoje
wyrażenie się, a gdy J. K. Mość
w listach swych do Papieża używa
słowa nominacyi, dwór tutejszy
odpowie na nie, to prawda,
wyrazem supplikacyi, ale rzecz
będzie miała za toż samo znacze-
nie i niezawodnie wyłącznie na
tego tylko, który przez J. K. Mość
wybranym zostanie.

Powód którym się dwór ten-
tejszy składa, aby utrzymać się
mógł przy tak niewielkiej ró-
żnicy, jest ten, jak sam powia-

Evêchés de Pologne, quoiqu'elle re-
connaisse le droit incontestable de
Sa Mté à y nommer, il ne lui paroît
pas convenir d'accorder plus à Sa
Mté pour les Abbayes en commende
que pour les Evêchés mêmes; ainsi
elle croit lui suffir d'accorder à
Sa Mté la clause: <u>salvo jure</u>
<u>supplicandi</u> pour les Abbayes en
commende, de là qu'elle ne lui
a accordé jusqu'ici d'autre voie
que celle de la supplication pour
les Evêchés, mais aussi ce droit
de supplication qui est equivalent
à celui de nomination et qui dans
le fond revient au même, étant
une fois admis et fixé par ce
concordat, il en sera désormais des
Abbayes en commende comme
jusqu'ici des Evechés et le droit
d'y nommer, ou plutôt l'obli-
gation d'y pourvoir sur les lettres
de Sa Majesté, étant une fois é-
tabli, ce sera pour toujours que
les Abbayes en commende sui-
vront la même regle que les
Evechés, et que Sa Mté <u>placera</u>

da, a nieużywając wyrażenia
suplikacya w listach do Biskupstw
Polskich, jakkolwiek uznaje J.K.Mci
w niezaprzeczonem prawie wybiera-
nia, nie zdaje mu się właściwem
aby więcej udzielać J.K.Mości dla
Opactw Beneficyalnych, jak dla
Biskupstw samych; przeto zdaje się
jej za dostateczném jeżeli będzie położyć
J.K.Mości ten warunek: <u>salvo jure</u>
<u>supplicandi</u>, co do Opactw Beneficya-
lnych, ~~niedawny~~ nie nadawszy jej dotąd innej dro-
gi jak przez suplikacyą dla Bi-
skupstw; wszakże prawo to supli-
kacyi, które jest równo znaczące z
prawem nominacyi, a co w gruncie
na jedno wychodzi, będąc raz przy-
puszczone i uznane konkordatem,
będzie odtąd prawem i dla Opactw
Beneficyalnych, jak do tej pory były Bi-
skupstwa i prawo nominacyi na-
nie, albo raczej obowiązek zaopa-
trzenia ich na listy J.K.Mości, będąc
raz postanowionym, przeto odtąd na-
zawsze Opactwa Beneficyalne tej-
że mają się będą tej reguły samej
co i Biskupstwa reguły, <u>a J.K.</u>

placera dans les uns et les autres
à son choix des personnes dont
les mérites et l'attachement lui se-
ront connus, pour le bien de l'E-
glise et de l'Etat.

Ce point étant ainsi reglé, on
n'auroit plus lieu de rien apréhen-
der du côté de ces clauses préjudi-
ciables aux droits de Sa M^té, qui
jusqu'ici avoient coutume d'ac-
compagner les decrets de la Con-
grégation Consistoriale; la fixation
d'un traité les fera aussitôt cesser
et disparoitre.

Que si jamais cependant on
voudroit introduire ici de nouveau
quelque nouvel abus, il y a le Minis-
tre Résident de Sa M^té, qui seroit
pour y veiller et s'y opposer, en
procurant qu'on s'en tienne à
ce qui aura été conclu et arrêté
sans y rien alterer; à quel effet
le Card^l. St Clement seroit encore
de sentiment, que ce fut au mê-
me Ministre Résident que fut
commise à droiture l'expedition
des Bulles, et le soin de les sollici-
ter, ainsi que cela se pratique

a J. K. Mości naznaczy na jedne
jak i na drugie, podług wyboru swego,
ludzi, za ~~zasłużonych~~ ~~których~~ znanych
z przymiotów i przywiązania do
dobra Kościoła i Kraju.

Punkt ten tym sposobem ułożony,
niebędzie przeto już więcej obawy
ze strony zamarowań szkodliwych ~~przeciwnych~~
prawom J. K. Mości, które zwykle
dotąd towarzyszyły dekretom Kongre-
gacyi Konsystorskiej; postanowienie
w tej mierze traktatem objęte, znisz-
czy to na dal zupełnie.

Gdyby mimo wkradły się w tym wzglę-
dzie jakie nadużycia z tutejszej strony,
jest na to Minister rezydujący tu,
J. K. Mości, który uważać i niedo-
puścić onych winien, baczyć aby
ściśle trzymano się tego, co ułożonem
i postanowionem zostało, bez żad-
nego nadwerężenia; w czém, według
zdania Kardynała St Clement, na-
leży aby ten że sam Minister Rezy-
dujący miał upoważnienie wypra-
wiania wprost od siebie expedycyi
Bull, tudzież takowych wyjednanie,
tak jak to się tu odbywa za

ici de la part de tous les autres Etats et souverains, dont les Vues en cela ~~les pratiques~~ ont été de se conserver dans la jouissance des privilèges qui leur ont été accordés, et afin qu'il ne se glisse jamais aucune expression au préjudice de leurs couronnes par l'inadvertance des officiers de la Daterie, ou de tels Expeditionaires qui peuvent n'être point au fait de la teneur des Concordats, ou qui le sachant, se soucieroient peu de les faire maintenir et conserver; au lieu que le Ministre doit l'avoir à Coeur, y étant obligé par son devoir, et étant responsable de ce qui se feroit au contraire.

La pensée du Cardinal se trouve en cela conforme à ce que j'eus dernièrement l'honneur d'en écrire à V. Ex. je prends la liberté de lui réitérer encore ici en toute soumission et déférence à ses sages lumières, s'il ne seroit point à propos d'arrêter par une constitution même de la Répu-

Strony, wszystkich innych państw i Monarchów, którzy zastrzegli sobie użycie tego przywileju, aby nieuważnego się żadne szkodliwe Koronom ich wyrażenie, przez niebaczność Urzędników Datarii, lub innych ekspedytorów, nieświadomych obyczaju Konkordatów, lub też świadomych tego, ale obojętnych i lekceważących onych ~~onego~~ zachowanie; gdy tymczasem Ministra rzeczą z swego obowiązkiem to będzie, jako odpowiedzialnego za to coby w tym względzie przeciwnego stać się mogło.

Myśl ta Kardynała zupełnie jest zgodna z tém, co ostatniém razem miałem zaszczyt donieść J. W. Panu; ośmielam się jeszcze raz niniejszém to mu powtórzyć, z całą względnością i uszanowaniem, czyby niedobrze było zawarować osobną ustawą Rzeczypospolitéj, aby wszelkie ekspedycje Jus Patronatus powinne były wy-

blique, que toutes les expéditions de Jus-patronat Royal fussent commises au dit Ministère et qu'on lui envoyât à droiture les lettres de nomination au sortir de la Chancellerie. N. Et. voit combien cela seroit important à la conservation des Clauses du Concordat, qui pourroient à la suite du temps se trouver tellement changées et altérées par abus et négligeance que pour le retablir ce seroit à recommencer comme auparavant. Je sais qu'un tel réglement ne seroit guères du goût de Mrs les Nonces, qui cherchants à gratifier quelques amis, procurent le plus part du temps que ces expéditions leurs soient commises; mais comme c'est tantôt l'un et tantôt l'autre, et que cela change à tout moment de mains, on est surpris de voir ici tant de nouveaux visages qui vont porter et solliciter en Daterie les expéditions Royales; ce qui ne fait

naszemu Ministrowi, tudzież aby wprost do tegoż przesłane były listy nominacyjne, po wyjściu zaraz z Kancelaryi. Rozważyć to sam J. W. Pan raczy, jak to ważnem byłoby dla nienadwerężenia warunków Konkordatu, które z czasem mogłyby być tak poprzemieniane i przekręcane nadużyciem i niedbałością, że chcąc je sprostować, trzebaby znów zacząć na nowo. Wiem, że to rozporządzenie nie podobałoby się Nuncyuszom, który dla zysku swoich przyjaciół, chcieliby powierzyć im takowe expedycye; ale expedycye te zmieniają co raz swoich postanników, i ciągle przechodzą z rąk do ~~rąk,~~ sprawiając, że dziwnem się wydaje widok co raz nowych twarzy, przynoszących i proszących Datarye o expedycye Królewskie; co wcale nieprzynosi zaszczytu Narodowi, który winien mieć

quis d'honneur à la Nation qui devrait avoir ici comme toutes les autres une personne titrée et en caractère qui en fut chargé de les faire solliciter avec decorum et dignité conforme à la Majesté de la République. C'est ainsi que m'en ont encore parlé quelques Prélats et même des Cardinaux et m'ont témoigné qu'il ne s'agit que bien d'y pourvoir.

11. Pour ce qui regarde la demande de V. Ex. qui en reponse à la 2e des propositions du St Siège, veut qu'on accorde à la Majesté un nombre d'Abbayes en commande, égal à celui des Abbayes qui resteront en titre.

Les sentiments de cette Cour sont déjà suffisamment expliqués ci-dessus sur cet article. J'ai eu l'honneur de représenter à V. Ex. que la pensée du Cardinal St Clement étoit qu'on pourroit même se flatter de pouvoir induire Sa Sté à accorder en commande

tutaj, wzorem wszystkich innych państw, jedną osobę upoważnioną i w tymże charakterze, przeznaczoną do odbioru i wysyłania ekspedycyi, z przyzwoitością i powagą godną Rzeczypospolitej. Otóż, to samo mówili mi niektórzy Prałaci a nawet Kardynali, dowodząc że dobrzeby podobnym uczynić sposobem.

11. Co się tyczy żądania J. W. Pana, które w odpowiedzi na drugą propozycyę Stolicy Apostolskiej, pragnie aby udzielono J. K. Mości pewną liczbę Opactw Beneficyalnych, równą Opactwom tytularnym:

Zdanie tutejszego dworu się już dostatecznie wiadome co do tego artykułu, jak to na początku tego listu. Mam zaszczyt donieść J. W. Panu, że według myśli Kardynała St Clement, ~~że nawet~~ spodziewać się należy, że ~~aby~~ będzie można ~~może~~ (skłonić Jego Świątobliwość do oddania Opactwa z dochodami, będących dotąd tytularnemi,

commande toute Abbaye en titre
pourvu qu'elles soient capables de
la division des deux menses Abba-
tiale et Claustrale; mais qu'aussi
Sa S^té croyoit ne pouvoir en con-
science accorder en commende
telles Abbayes qu'il compteroit
n'avoir de fond que pour le seul
entretien de son etat actuel; sans
qu'il y reste rien pour le Commen-
dataire; puisqu'en cas de division
il faudroit renverser toute la
disposition de tels monastères et
en diminuer le nombre des Reli-
gieux; ce qui tendroit à l'aboli-
tion de la discipline reguliere et
seroit contre la pieuse intention
des fondateurs, comme il est en-
core intimé ci dessus dans la re-
plique litt B.
III. La demande en modification
faite au 3e paragraphe contient
quatre articles, qui ayant encore été
examinés par le Card^l St Clement
il voit, quand au premier litt E
que la division des deux menses

tytułowaniu, jeżeli tylko wiedz ta-
kowe by mogły rozdzielone na dwie
menzy Opactwa i Klasztorną; ale
Jego Świątobliwość niemoże su-
mienia oddać zdrukodawni te O-
pactwa, które mają tylko na obec-
ne swoje utrzymanie, niebędąc w
stanie utrzymać z tego Kommenda-
tariusza; albowiem wrazie rozdzie-
lenia menzy, potrzebaby przemienić
cały skład tych klasztorów, zmniej-
szając z ilość Duchownych; co by
dało powód do obalenia rządu
Karności, i przeciwnym byłoby by
pobożnym ~~[illegible]~~ myśli Założycieli, jak
to wyrażone było wyżej, w od-
powiedzi pod litt B.
III. Żądanie modyfikacyi pod
3^cim paragrafem, obejmuje cztery
Artykuły; które już rozpatrzone
były przez Kardynała St Clement;
mniema on, co do pierwszego
pod litt E, że rozdzielenie na
dwie menzy, Opata Kommen-

de l'Abbé Commendataire et de l'abbé Claustral, peut se faire et qu'elle s'admettra en la manière que propose V. Ex. c'est à dire que si après avoir divisé les biens fonds ou domaine de l'Abbaye en trois parts, et en avoir assigné deux à l'Abbé Commendataire, il reste encore assez de la troisième pour fournir, tant à l'entretien des Religieux, qu'aux reparations et besoins du Couvent, de l'Eglise, et de la Sacristie, on peut en tel cas décharger l'Abbé Commendataire du poids que les sacrés Canons lui imposent, qui est de fournir la 7e partie pour les dites reparations et besoins, et qu'on pourroit en charger l'Abbé ou Prieur Claustral, selon qu'il est encore insinué dans la replique au second article de la modification de V. Ex. <u>litt E</u>; mais comme V. Ex. parle dans la supposition d'une division déjà faite des Abbayes qui sont assez riches pour fournir à la seule

datariusza i Opata Klasztornego, jest możliwe; i uskutecznić się potrafi sposobem przez J. W. Pana proponowanym, to jest, że podzieliwszy majątki czy wsie Opactwa, na trzy części, i przeznaczywszy z nich dwie dla Opata Kommendataryusza, dość jeszcze będzie trzeciej części i na utrzymanie Duchowieństwa i na reparacye i potrzeby Klasztorne, Kościelne i Zakrystyi; można będzie w tym razie uwolnić Opata Kommendataryusza od ciężaru włożonego nań przez święte Kanony to jest, oddania siódmej części na wymienione reparacye i potrzeby, które włożyć można na Opata czy Przeora Klasztornego, według tego jak to jest wyrażonem w odpowiedzi drugiego artykułu modyfikacyi J. W. Pana pod <u>litt</u> <u>E</u>. Ale ponieważ J. W. Pan przypuszcza już rozdzielenie Opactw, które dość są zamożne

manse claustrale le moyen de satisfaire à toutes ces charges, on ne voit pas que cette cour puisse l'accorder indifferemment pour toutes celles, dont la division est encore à faire, et dont les revenus sont bien moins considerables; par ce qu'on doute que dans la plupart de ces dernières, la division se puisse faire de manière qu'il en reste assez à l'Abbé claustral pour supporter tout ce poids avec soutiens. C'est néanmoins à l'entretien des Eglises que cette cour croit devoir être principalement attentive, aussi bien qu'à la conservation des monastères, lesquels ne peuvent subsister si on ne laisse pour cela la manse claustrale suffisamment pourvue et si on ne charge l'Abbé commendataire d'y contribuer de la 4e partie de sa manse, ainsi qu'en effet les sacrés canons et le Concile de Trente le prescrivent, et que cela s'observe encore tant en France que partout ailleurs.

aby z samej mensy Klasztornej wszystkim tym podołały wydatkom, nie idzie zatém aby dwór tutejszy rozciągnął to bez różnicy na wszystkie te Opactwa, którychże niczą jeszcze rozdzielone, a których dochody daleko są mniejsze; wątpią bowiem, czy po większej części te ostatnie, dadzą się tak rozdzielić, aby coś zostać mogło dla Opata Klasztornego, na podźwignięcie ciężarów jego. Dwór tutejszy najwięcej ma baczenie na utrzymanie Kościołów, także na całość Klasztorów, które ostać by się nie mogły, jeśli nie zostawią na to dostatecznej mensy Klasztornej, i jeśli nie zniewolą Opata Kommendataryusza aby przynajmniej czwartą częścią swej mensy, jak to w samej rzeczy święte Kanony i Koncylium Trydenckie obowiązuje, a jak się dzieje dotąd we Francyi i wszędzie.

Quand à la manière de faire cette division, comme elle pourroit mener fort à la longue, et qu'en effet cela comme l'observe encore Mgr le Vice Chancelier dans la dite dernière lettre, demandroit un temps infini, on est ici d'avis, que cette division pourroit se faire successivement sans beaucoup de peine, à mesure que les Abbayes viendroient à vaquer: comme par exemple celles de Lubin et Coprzivnica étant présentement vacantes et les soins étant ici au feu pour faire admettre la nomination que Sa M[ajes]té y a faite, on pourroit dresser un état de leurs biens et en faire la division susdite qui serviroit de règles pour celles ci à perpétuité, et de norme pour les autres.

Pour ce qui est des personnes qui doivent être destinées à faire cette division, cette cour n'a point de difficulté; comme il paroît par la replique au 3e article litt F. que deux personnes députées de la République y interviennent

Co do sposobu rozdzielenia tego, ponieważ mogłoby się to ciągnąć długo, i jak w samej rzeczy czyni nadto uwagę J.W. Wice-Kanclerz w wyżej wymienionym ostatnim liście, że wymagałoby to zbyt długiego czasu, zdaniem miejscowym tutejszym, rozdzielenie to mogłoby się odbyć stopniowo i bez wielkich zachodów, w miarę jak Opactwa będą opróżnione: jak naprzykład Lubińskie i Koprzywnickie które obecnie wakują a gorące są zabiegi aby utrzymać w nich nominację J.K. Mości; możnaby sporządzić stan ich majątkowy, i uczynić wyż wymienione rozdzielenie, które by służyć mogło za wzór na zawsze i za normę dla wszystkich innych.

Co się tyczy osób, przeznaczonych do zarządzenia tym podziałem, dwór tutejszy nie znajduje w tym wszelkiej trudności, jak się to widzi z odpowiedzi trzeciego Artykułu pod litt F, dwie osoby wyznaczone przez Rzeczpospolitą mają

intervienment, et une 3e de la part de l'Evêque ordinaire du lieu et du Chapitre; mais elle croit devoir aussi demander, comme chose bien juste et raisonnable, que dans une affaire de cette nature où le St Siège doit avoir inspection, puisque c'est avec lui qu'on traite, le Nonce qui représente la personne du Pape, en soit encore entendu, et conséquemment qu'il y ait une 4e personne députée de la part de ce Prélat pour intervenir à cette division et agir en son nom.

Jusqu'à ce que cette division ne soit faite, le Card. St Clement en tire la conséquence, que cette Cour ne peut rien déterminer sur le 4e article de la demande de V. Ex. concernant les villages sur lesquels les Abbayes peuvent avoir droit, et leur séparation de la masse conventuelle, laquelle séparation pourra encore se faire, pourvu que comme dessus, la masse conventuelle puisse s'en passer d'ailleurs.

IV. Le 4e article des propositions du St Siège étant admis, et V. Ex. ayant

mają być wzięte do tego, a trzecia ze strony Biskupa ordynaryjnego miejsca i Kapituły; ale dwór tutejszy zastrzega sobie, jako rzecz słuszną i rozsądną, aby w okoliczności, w której Stolica Apostolska wglądać musi, bo to z nią jest do czynienia, predstawiający Nuncyusz osobę Papieża miał głos, a tem samem aby była uważana osoba, z ramienia tego Prałata, mająca należyć do tego rozgraniczenia tym podziałem, działająca w jego imieniu.

Dopóki podział ten uskuteczniony nie zostanie, Kardynał St Clement wyprowadza wniosek, że dwór tutejszy nie postanowi względem czwartego Artykułu żądań J. W. Pana, tyczącego się dóbr, do których Opactwa mogą mieć prawo, i rozdział ich od massy na osoby duchowne, jaki to rozdział mógłby się jeszcze uskutecznić, gdyby te dochody były tylko na duchowieństwo.

IV. Gdy artykuł 4.y propozycji Stolicy Apostolskiej był potwierdzony, a J. W. Pan żądał tylko aby

seulement demandé, que les Abbés
Commendataires retiennent dans leurs
commandes respectives la collation
des Bénéfices dependants des Biens
Abbatiaux, aussi bien que des graces,
avocaties etc on voit par la replique
de cette Cour qu'on est ici disposé de
laisser tout sur le pied où il se trou-
vera être, et selon qu'il a été d'usa-
ge par le passé, en sorte que les Abbés
Claustraux et les Commendataires re-
steront en possession respective des pri-
vileges, graces et collations, dont ils
ont eu coutume de jouir jusqu'à pré-
sent.

V. La demande de V. Ex. au 5e pa-
ragraphe contient deux articles, au
premier desquels litt H. concernant
le droit absolu de présenter ou nom-
mer aux Abbayes en commende,
j'ai eu l'honneur dans les éclair-
cissements sur le premier paragra-
phe, d'exposer à V. Ex. les reflexions
du Card. St Clement; voici celles qu'il
fait sur le second article litt I. qui
porte qu'à l'égard des Abbayes en
titre, on observe en Pologne ce

Opaci Kommendataryuszowie zatrzy-
mali każdy w swoich kollacyą bene-
ficyów należących do dóbr Opackich,
toż samo graciy łask, adwokatur i t.p. wi-
dać po odpowiedzi dworu tutejszego iż
usposobieni tu są zostawić na tey
samey stopie wszystko, jak było daw-
niey we zwyczaju; tak daleko, że Opa-
ci i Klasztorni i Kommendataryuszowie
zostaną każdy przy swoich przywilejach,
graciach i kollacyach, jakich używa-
ją obecnie.

V. Żądanie J. W. Pana w 5tym pa-
ragrafie, obejmuje dwa artykuły,
na pierwszy z których litt H. tyczący
się zupełnego prawa prezentowania
lub nominowania na Opatów be-
neficyalnych, miałem ~~na~~ zaszczyt
w wyjaśnieniach pierwszego paragra-
fu, zamieścić dla J. W. Pana uwa-
gi Kardynała St Clement. A oto
są uwagi jego na drugi artykuł litt
I: mówi on że co do Opactw tytular-
nych, zachowują to w Polsce, co jest
we zwyczaju we Flandryi, to

qui est en usage dans la Flandre, c'est à dire que ces Abbayes venant à vaquer, le Commissaire Général de leur ordre présente à Sa Majesté certain nombre de Religieux des plus à son gré, entre lesquels Sa Mté en choisit trois et les propose au Chapitre qui doit tenir d'en élire un.

Sur quoi le Cardl croit Sa Mté et son ministère trop équitable et réfléchi pour ne pas convenir, que le St Siège ne peut admettre une demande, qui soumettrait d'un côté la puissance Ecclésiastique à la séculière, s'il fallait que l'élection dépendît de la proposition des sujets par Sa Mté et qui d'autre part tendrait au renversement de la discipline Monastique, si l'on ne laissait aux Religieux la libre élection de leur Abbé.

Mais ayant objecté à Mgr le Cardl ce que V. Ex. allègue, savoir que cela se pratique bien en Flandre, Mgr le Cardinal a mis en considération, qu'une telle pratique n'est que

jest, iż gdy Opactwa te wakują: Kommissarz Generalny zakonu tego przedstawia J. K. Mości pewną liczbę swego wyboru Duchownych, między którymi J. K. Mość wybiera trzech, przedstawiając ich następnie Kapitule tude, która powinna wybrać z nich jednego.

W tym względzie Kardynał mniema, iż J. K. Mość i Jej Ministerium są nadto są sprawiedliwi i pobożni, aby ~~przyznać nie mieli~~ nieprzyznali, iż Stolica Apostolska nie może przyjąć tego żądania, które z jednej strony ~~przywiodło~~ przeistoczyłoby władzę duchowną na świecką; gdyby elekcya zależała od przedstawienia J. K. Mości; a z drugiej strony obaliłaby to karność porządku zakonnego, gdyby duchownym zostawiony był wybór swojego Opata.

Wszakże przedstawiając Kardynałowi to, co J. W. Pan utrzymuje, jest, to jest, iż tak się dzieje we Flandryi, Kardynał wziął na uwagę, iż Stolica Apostolska toleruje to tylko, nieuważając

tolérée par le St Siège qui d'ailleurs ferme les yeux sur bien des choses pour ne pas se compromettre avec les Puissances, lors sur tout qu'il n'y a personne qui en appelle à lui comme d'abus; car en tel cas cette Cour ne manqueroit pas de le ressentir et faire ses efforts pour y remedier; par exemple dans lesdites élections de Flandre, s'il arrivoit qu'un des moines, ou autre personne du Chapitre recourut à cette Cour et lui representat ce qui s'est passé, il n'y a pas de doute qu'elle en annulleroit les actes; elle ne le fait cependant pas, et c'est que personne ne reclame. D'où il s'ensuit que si Sa Majesté pouvoit se mettre en possession d'une pareille coutume dans ses Etats, et empecher les Religieux ou autres de recourir contre, alors le même usage de Flandre pourroit s'introduire encore en Pologne, et Sa Mté s'en trouveroit en possession tant que cette

; zamykając oczy na wiele rzeczy, aby nienarazić się Mocarstwom, szczególnie gdy nikt nienastaje na to jako na nadużycie; w tym bowiem razie dwór tutejszy musiałby to sprostować i poprawić; naprzykład w wyż rzeczonych elekcyach we Flandryi, gdyby zdarzyło się że jaki zakonnik lub ktokolwiek z Kapituły odniosł się do tutejszego dworu przedstawiając mu co się stało, bezwątpienia zniszczyłby on wszelkie te Akta, a jeśli nieczyni tego, to stąd, że nikt niekołace oto. Z tąd wypływa, że jeśli J. K. Mość zaprowadzi ta podobny zwyczaj w państwach swoich, a nikt z duchownych ani innych nieprzeciwia się temu, to może daley utrzymać się zwyczaj Flandryi w Polsce, a dwór tutejszy nie opierać się temu nie będzie.

Ale nietrzeba nawet spodziewać się tego, aby otwarcie zezwolić na to mógł dwór

cette cour s'y opposerait. Mais qu'elle en vienne à le permettre ouvertement, et qui plus est, à en faire un des articles d'un ~~traitté~~ [traitté] solennel; c'est ce qu'il ne faut jamais espérer; ce seroit agir contre ses propres principes et l'on ne peut l'exiger d'elle.

Nous voyons que non seulement en France et au delà des monts, mais même en Italie, comme à Naples, à Venise etc. il faut le Regio exequatur, sans quoi les lettres Apostoliques ne peuvent avoir d'execution; les Princes et les Etats ont pris d'eux mêmes cette autorité et s'en sont mis en possession. Cette cour le sait, mais elle dissimule et n'approuve pas pour cela cette pratique, et beaucoup moins l'a-t-elle jamais voulu accordé par traitté, comme bien des gens le supposent; et voilà d'où vient aujourd'hui en partie ce feu qui est allumé avec la Savoye; c'est que le ministère du Roi de

Dwór tutejszy. i uczynić z tego artykuł traktatu uroczystym: było by to pójść wbrew własnemu swemu zasadom, czego niemogą po nim wymagać.

Widzimy że nietylko we Francyi i po za górami, ale nawet we Włoszech jako to w Neapolu, Wenecyi i t.p. potrzebne jest Regio exequatur, bez czego listy Apostolskie ~~nietylko~~ [mogą] nie wykonania; monarchowie i ich państwa z zawszych sobie objęli tę władzę i wprowadzili ją w użycie. Dwór tutejszy wie o tem, ale udaje że niewie, niepomyślając temu otwarcie, a tem mniej mógłby zastrzedz to traktatem, jak wielu tego pragnie; i stąd ~~z pochodzi ...~~ poniekąd pochodzi ten ogień zapalony pomiędzy dworem tutejszym a Sabaudyą, że Minister ~~król~~ Sardyńskiego znalazłszy papieża nieudolnego

942.

Sardaigne ayant trouvé un Pape indolent, et son ministère vénale, il s'est fait accorder par écrit et concordat formel bien des graces et privileges, qui revoltent aujourd'hui les esprits de cette cour, et qu'on croit ne pouvoir l'accorder en honneur ni conscience. C'est pourquoi on voudrait les revoquer, nonobstant les concessions que le Roi de Sardaigne en a obtenu.

VI. Le 6e Paragraphe des propositions du St Siége étant admis et l'explication que V. Ex. y ajoute se trouvant encore conforme à la pensée du St Père, comme il parait par sa replique, il ne s'est bien aussi presenté à reflechir les denus au Card. St Clement qui sur le 7e et dernier paragraphe au sujet des Abbayes de Tyniec et de Lubiec, qui refusent de se soumettre à la Congrégation Polono-Benedictine croit:

VII Que c'est un fait à part qui n'ayant aucune connection

a jego ministerium przekupne, wyrobił sobie na piśmie i zapewnił szczegulnym Konkordatem wiele graciów i przywilejów, które obraża na dziś wiele na dworze tutejszym, a na które sumienie przystać niemoże. Z tego to powodu chciano by je odwołać, pomimo Koncessyi jakie Król Sardyński od dworu tutejszego odebrał.

VI. Szósty paragraf propozycyi Stolicy Apostolskiej przyjęty, a objaśnienia jakie J.W. Pan do niej dołączam, zgodne będąc z myślą Ojca Sº. jak to się widzi z odpowiedzi, a zatem nic niema do przedstawienia w tym względzie Kardynałowi St Clement, który, co do 7º i ostatniego paragrafu w przedmiocie Opactwa Tynieckiego i Lubińskiego, odmawiających poddania się pod Kongregacyą Polsko-Benedyktyńską, mniema:

VII. Że okoliczność ta oddzielna, niemająca żadnego związku z Tut-

avec l'affaire du Jus-Patronat des Abbayes, ne doit point aussi y entrer ni retarder la conclusion du Concordat, puisque indépendamment d'un accord particulier sur cet incident, le dit Concordat peut toujours s'effectuer; ce qui étant une fois fait, et après qu'on aura établi la division des Menses, il sera aux Religieux de ces deux Abbayes à voir s'ils veuillent s'unir à la dite Congrégation; à quoi il y a apparence qu'ils se soumettront comme le dit encore V. Ex. — Jusqu'ici j'ai ~~seul~~ eu l'honneur de mettre sous les yeux de V. Ex. les réflexions faites par le Card. St Clement; ce serait faire tort aux lumières supérieures de cette Eminence, que de vouloir gloser ou ajouter du mien à ce qu'il a pensé là-dessus; et il ne me convient pas d'ailleurs de le faire devant une personne aussi judicieuse et éclairée qu'est V. Ex. Comme je l'ai soumis le tout au jugement ~~supérieur~~ suprême de Sa Majesté à qui j'envoie

Patronatu co do Opactw, nie powinna dość ~~do~~ przeto natury ani opóźniać uskutecznienia Konkordatu, albowiem pomimo prywatnego porozumienia się w tej okoliczności, pomieniony Konkordat mógłby przyjść do skutku; co gdy raz nastąpi i gdy raz zaprowadzi się sposób rozdzielenia, zależy to będzie od Duchownych z obu tych Opactw, azali będą chcieć poddać się ~~do~~ pod pomienioną Kongregację; a według wszelkiego podobieństwa, że poddadzą się onej, jak to sam J. W. Pan mniemasz. Dotąd miałem zaszczyt przedstawić J. W. Panu uwagi Kardynała St. Clement; byłoby to uszczerbkiem wysokiemu światłu tej Eminencji, chcieć coś rozważać lub dodać coś mego, do zdania jakie on objawił nieodwzięcznym się na tym względzie; i ~~dalej od tego je-~~ to, wobec jeszcze tak światłej i rozsądnej osoby, jaka J. W. Pan jesteś. Ponieważ poddałem to wszystko pod sąd najwyższy J. K. Mości, której dziś wiadomym przesyłam

ce soir et la même copie à part comme à V. Ex. et les mêmes réflexions ci-jointes, je m'en rapporte aussi avec la plus respectueuse soumission et déférence au discernement infiniment juste et sage de V. Ex. la suppliant seulement de vouloir être bien persuadée, et c'est Mgr le Card. St Clement qui m'a dit de mettre encore en considération à V. Ex. que cette cour qui a toutes les envies du monde de complaire à Sa Mté et à la Nation, et qui désire peut-être avec plus de passion l'accomplissement du différend et une finale concorde, qu'on ne le souhaite en Pologne même, a aussi condescendu à tout ce qui pouvait être accordé sur cette matière; en sorte, comme dit Mgr le Cardinal St Clement, que si on ne s'étend pas davantage, il faut croire que c'est qu'on ne le peut faire de justice ni en conscience dans les choses où V. Ex. a vu qu'il y avait encore quelque

osobno i toż samo w kopii, jako J. W. Panu, i uwagi niżej wyrażone uwagi, odsyłając się atoli w tem jako i w z największem uszanowaniem do pełnego trafności i rozwagi, rozeznania J. W. Pana, prosząc go aby zechciał wierzyć, co właśnie Kardynał mi powtórzył Kardynał St Clement, że dwór tutejszy, najmocniej chętny przypodobania się J. K. Mości i Narodowi, i pragnąc najgorzej zakończenia nieporozumień i takiej zgody jakiej zarazem w samej Polsce sobie życzą; przystaje na to wszystko co tylko dać się ustoi w tym względzie; tak dalece, jak powiada Kardynał St Clement, że jeśli tylko nie może uczynić więcej, znakiem jest że nie godziło by się to ze sprawiedliwością i sumieniem, jako to sam widział J. W. Pan w okolicznościach w których pewna zachodziła różnica, ale różnica ta jest tak mała, według zdania Kardy-

quelque différence; cette différence
au jugement du même Cardinal, est
si petite qu'il ne croit pas qu'on
doive s'y arrêter, ni qu'elle empêche
qu'on n'en vienne pour cela à la con-
clusion du traité. Il reste à V. M. de
contribuer plus que personne à ce
qu'il y soit mis la dernière main;
toute cette cour a les yeux sur elle,
et en attend l'achèvement de ce grand
ouvrage, qui ne peut qu'acquérir beau-
coup de gloire à V. M. lui mériter
les grâces et l'affection particu-
lière du St Siège, et rendre sa mé-
moire en éternelle bénédiction dans
les deux cours.

Il m'a encore été intimé par le
Card.l St Clement que sa M.té et la
République pourront insensiblement
introduire le Regio exequatur en
Pologne et s'en mettre en possession
à l'exemple des autres souverains;
en commençant premièrement
par les Bulles des provisions faites
sur nomination Royale, comme
sont toutes les provisions d'Evê-

Kardynała St Clement, że nie zdaje mu
się aby się na niej oglądać, ani dla
niej nieprzyjęto do zawarcia ugody.
Teraz jedynie od J. K. Pana zależy
ostateczne przyłożenie ręki do tego;
cały świat ma nanię zwrócone oczy,
i od niego oczekuje końca wielkiego
tego dzieła, które zjedna mu wiele
chwały, zaskarbi mu szczególną łaskę
i życzliwość u Stolicy Apostol-
skiej, i uwieczni jego pamięć wo-
bu tych dworach.

Dano mi także do zrozumienia
przez Kardynała St Clement, że J.
K. Mość i Rzeczpospolita może wpro-
wadzić nieznacznie Regio exequa-
tur do Polski, i objąć takowe, przy-
kładem innych monarchów; zaczy-
nając najprzód od Bull prowizyj-
nych, otrzymanych na nomina-
cyą Królewską, jak są wszystkie
prowizye Biskupie, Opackie i tym
podobne, i polecając Ministrowi
tu rezydującemu, który je wy-

chés, Abbayes et semblables, et en
ordonnant au Ministre Présidentiel,
qui les auroit expédiées, de les envoyer
non en droiture aux Pourvus mêmes,
mais à la Chancellerie, qui après les
avoir examinées et vû si elles sont
dans l'ordre et selon les clauses du
Concordat, et les avoir enregistrées dans
les livres de la Chancellerie, les relache-
roit ensuite aux Parties. Après qu'
on auroit été quelque temps dans
l'exercice de cette pratique, on pour-
roit passer de là à celle de faire
pareillement viser, soit à la même
Chancellerie, soit ailleurs dans quel-
que principale ville de chaque Evê-
ché, toutes les autres moindres pro-
visions, qui ont coutume d'émaner
par Bulles de la Cour de Ro-
me. Il n'y a qu'en France qu'
on a coutume d'endosser les Bul-
les du <u>Regio exequatur</u> par un
<u>Visa</u>, que l'Officier Royal y met.
Dans les autres pays où le Regio
exequatur est en usage on n'écrit
rien au dos des Bulles, et on les

prawiał, aby takowe nieprzesyłał
wprost do Obdarowanych, ale do Kan-
cellaryi, która po rozpatrzeniu ich i u-
znaniu czy są wydanymi porządnie i
podług warunków Konkordatu, ta-
oddać po zaciągnieniu ich w Kan-
cellaryjne księgi, potém przesłałaby je
stronom. Gdy przez jakiś czas tym
sposobem postępować sobie będzie,
można będzie natychmiast przyjść do
tego, że się albo w tej samej Kancella-
ryi albo gdzie indziéj w jakiém głów-
ném mieście każdego Biskupstwa,
zaawizują wszystkie pomniejsze
prowizye, które zwykle przez Bulle
z dworu Apostolskiego wychodzą. We
Francyi tylko jest zwyczaj, że indos-
sują Bulle Regio <u>exequatur</u> wizą,
którą Urzędnik Królewski na niéj przy-
kłada. W innych krajach gdzie <u>Regio</u>
<u>exequatur</u> jest we zwyczaju, nie się
nie pisze na boku Bully, a skoro
tylko przejdzie przez Urzędnika wo-

contente après qu'elles ont passé par
l'examen de l'Officier, de les remettre
en mains des Parties, s'il n'y trouve
rien à dire, ou en les retient s'il y a
quelque chose de contraire aux usages
et loix du pays, et aux droits du
souverain, en ordonnant à celui qui
les a procurées de les faire corriger
et rendre conformes aux dites loix
et usages. On pourroit donc à la
suite du temps en user ainsi en Po-
logne, sans que cette cour put en
faire du bruit parce qu'on auroit
l'exemple des autres Etats, où cette
même cour le tolère et se tait.
Par ce moyen on se mettroit en pos-
session en Pologne de ne donner
d'execution aux bulles qui vien-
nent de Rome, qu'autant qu'elles
seroient conformes aux usages
et aux loix, et qu'on les retien-
droit si on venoit à y trouver,
comme il arrive souvent, des
subreptions ou des exposés con-
traires à la nature des Benefices,
et aux droits de ceux qui en

patrzenie, zaraz je oddają stronom,
gdy ~~jednemu~~ żadnemu nie podpadają zarzuto-
wi, albo zatrzymują takowe, gdy coś
się znajdzie przeciwnego zwyczajowi
i ~~prawom~~ rozporządzeniom krajowym, tudzież prawom
monarszym, polecając w tym razie
temu, kto je ~~przyniósł~~ przedstawił
aby poprawił ~~ato~~ i sprostował we-
dle stosownych form wymienionym
zwyczajom. Można przeto będzie z
czasem tym sposobem postępować
sobie w Polsce, bez sprzeciwienia
się dworu tutejszego, kiedy pójdzie
się za przykładem innych państw,
w których ten sam dwór to cierpi
i milczy. Tym sposobem ~~pójdzie~~ zajdzie
zwyczaj w Polsce nie dawać mo-
cy bullom, przybyłym z Rzymu,
jak tylko w tedy, kiedy będą zgod-
ne ze zwyczajem i prawami, a za-
trzymać takowe, jeśli się ~~coś~~ znaj-
dzie, jak to często się zdarza, coś
niedozwolonego lub przeciwnego w
wykładzie natury Beneficjów, i

sont legitimes collateurs, ou vacant des provisions en faveur de telles personnes que les loix de Pologne excluent de certains Bénéfices. C'est ce qui m'a été dit non seulement par le Card.l St Clement, mais encore par plusieurs d'autres personnes qui sont ici bien affectionées aux interêts de la République.

J'ai quelque motif de croire qu'il y aura a voir encore une lettre de la Secretairie d'Etat à Mgr le Nonce, et qu'il lui sera donné ordre de la part du St Père de continuer la negociation commencée avec V. Ex. et l'amener s'il sera possible au terme que l'affaire puisse être conclue et terminée dans la prochaine Diete. J'ai l'honneur d'en donner cet avis à V. Ex. afin qu'elle prenne ses mesures et puisse aussi se disposer de son côté à correspondre aux empressemens de cette cour. A ce propos je prends la liberté de representer encore

prawom kollatoralnym, albo otrzymują prowizye dla tych osób, których prawa krajowe wyłączają od pewnych Beneficyów. To mi mówił nietylko Kardynał St Clement, ale nawet wiele innych osób, które tu są wielce, przywiązani do praw Rzeczypospolitej.

Mam powód do mniemania że Sekretarstwo jeszcze wiedzą nadejdzie z Sekretariatu Stanu do Mońsignora Nuncyusza, z poleceniem od Ojca Stgo dalszego prowadzenia rozpoczętej negocyacyi z J. W. Panem, i doprowadzenia ich do tego, ~~.....~~ jeśli tylko można będzie, aby ona była zakończona i załatwiona na przyszłym Sejmie. Donieść o tem mam honor J. W. Panu, abyś postarał się ze swojéj strony odpowiedzieć gorliwym życzeniom tutejszego dworu. W tym względzie ośmielam się ponownie przełożyć ze wszystką pokorą J. W. Panu, że przy-

encore en toute soumission à V. Ex.
que la conjoncture du présent Pontifi-
cat paraissant des plus favorables pour
la conclusion du Concordat par les
bonnes dispositions où se trouve le
Pape Regnant et le Cardinal Corsini
son neveu, qui m'honore de ses
bontés particulières, on devrait aussi
ne la pas négliger, mais chercher
au contraire de s'en prévaloir, de
peur que la laissant échapper on ne
vienne à rencontrer un Pape, ou
moins gracieux que celui ci, ou plus
austère et scrupuleux, ou enfin trop
prévenu en faveur des Ordres Reli-
gieux et attaché à leurs intérêts;
ce qui rendrait toujours plus diffi-
cile la conclusion du traité, et ne
ferait qu'éterniser les choses. Sur
quoi il m'a été fait observer par
des personnes zélées et bien inten-
tionnées envers la République, qu'il
ne faut pas douter, que lorsqu'on
sera sur ce point de la Conclusion
du Concordat, les Religieux ne man-
queront pas de faire tous les ef-
forts pour brouiller les cartes

padek od teraźniejszego Pontyfikatu
jest niezmiernie pomyślny dla ukoń-
czenia Konkordatu, z szczególnie
dobrych usposobień w jakich widzę
Papieża panującego, tudzież Kardyna-
ła Corsini'ego jego siostrzeńca, który
zaszczyca mnie ~~przychylnością~~ szczególną swą łaską.
Należało by nietylko jej lekce nie-
ważyć ale owszem korzystać z niej,
w obawie, aby straciwszy ją, nie
nakaście się na papieża mniej ła-
skawego jak teraźniejszy, lub więcej
ostrego i skrupulatnego, lub w reszcie
nadto sprzyjającego stronie Zakonni-
ków i do ich spraw przywiązanego.
A to by właśnie utrudniło jeszcze
zakończenie traktatu i przeciągnęło
go bez końca. Przestrzeżony
~~mnie~~ tylko wszakże w tym względzie przez
osoby życzliwe dla Rzeczypospolitej,
iż wątpić nie należy, że skoro tylko
będzie się miało ku końcowi Kon-
kordatu, Zakonnicy użyją wszelkich
starań aby zniweczyć układy, a
przynajmniej zapewnić sobie wszel-

et se procurer du moins tous les avantages qu'ils pourront; mais il m'a été en même temps insinué que V. Ex. pourroit employer et le crédit qu'elle a, et l'autorité de la République pour aller au devant de leurs brigues et prévenir adroitement toutes leurs oppositions, en procurant sous main et sans éclat, que les uns soient retenus par la crainte et n'osent remuer, et en gagnant les autres par belles manières à se contenter en silence de ce qui sera disposé; mais qu'il faudroit aussi que tout cela se fit doucement et sans bruit, sans que les Religieux eussent motif de se plaindre et de recourir ici, parceque en tel cas cette cour ne pourroit se dispenser de les écouter et se pourroit trouver tellement engagée à les soutenir qu'il faudroit pour cela suspendre et retarder toute l'affaire.

J'espère au reste, que V. Ex. voudra bien continuer à me donner communication de ce qui se passera

kie korzyści jakie tylko będą mogli. Ale razem powiedziano mi, że J.W. Pan może użyć i swojego kredytu, i powagi Rzeczypospolitej aby zatrzymać ich intrygi, i zręcznie zapobiedz ich zamachom, a to postarawszy się cichaczem aby jednych wstrzymała obawa i ostrożność nie ~~nie mogli~~ śmieli, a ~~przekupione~~ pozyskawszy drugich grzecznością aby milczeli na to co się stało; ale trzeba ~~aby~~ to wszystko czynić cicho i powoli, aby zakonnicy nie mieli powodu skarżenia się i odwołania się tutaj, w tym bowiem razie, dwór tutejszy musiał by im dać ucho, i tak obstać za nimi, że mogło by stąd wyniknąć zatrzymanie lub przynajmniej przewłoka w tego interesu.

Zresztą spodziewam się że J.W. Pan raczysz udzielać mi dalej wiadomości w tem co zajdzie

dans les conferences entre elle et Mgr le Nonce, afin que ces notices servent de regle pour la conduite que j'aurai à tenir ici, et que je puisse m'en servir comme j'ai fait jusqu'ici, pour toujours mieux disposer les esprits, découvrir les sentiments de cette cour et m'en prevaloir pour le meilleur service de Sa Majesté et de la République.

Mgr le Card^l St Clement me remit hier en mains deux Brefs de Sa Sainteté, qui sont les reponses du St Père aux deux lettres de Sa M^té, l'une qui me vint cidevant par la voie de Mgr le Referendaire de la Couronne, contenant la nomination de Sa M^té à l'Abbaye de Kopriwnica, comme par ma lettre du 31. Mars dernier, et l'autre que V. Ex. me transmit en suite, tendante à engager Sa Sainteté à se rendre auxdeux empressés de Sa M^té et de la Nation pour une prompte et finale conclusion du concordat, comme par ma lettre du 7. de ce

na Konferencyach pomiędzy niemi a Nuncyuszem, abym mógł stosować działać do tych zawiadomień, używając takowych wyznajem mocnie, na usposobienie umysłów, badanie zamiarów i myśli tutejszego dworu, i korzystania z tego na usługi J. K. Mości i Rzeczypospolitey.

Kardynał St Clement wręczył mi wczoraj dwa Brewe J. Świątobliwości, które są odpowiedzią Ojca S^o na dwa listy J. K. Mości, z których pierwszy doszedł mnie dawniey przez J.W. Referendarza Koronnego, zawierający nominacyę J. K. Mości na Opactwo Kopryw[n]ickie, o czém donosiłem w liście z 31. marca, a drugi przesłany mi przez J.W. Pana następnie, proszący Jego Świątobliwości o radność uczynienia zadosyć chęciom J. K. Mości i Narodu, na rychłe i ostateczne ukończenie Konkordatu, jak to donosiłem w liście z 7. tego miesiąca.

952.

mois.

Je ne puis assez me feliciter et ce m'est une extrême consolation d'avoir procuré par l'entremise du Cardl St Clement une reponse à la premiere de vos lettres Royales; il est vrai aussi que c'est que l'expedition de la dite Abbaye m'avoit été adressée à droiture par Mgr le Referendaire de la Couronne, ce qui m'a fourni moyen de rendre la lettre de nomination que Sa Mté y a faite la 3e fois, au lieu qu'auparavant on ne put faire recevoir cette nomination, parcequ'on ne vouloit point entendre parler de donner cette Abbaye en commande; cette reponse que le St Pere a faite à Sa Mté paroit au Cardl St Clement et à moi une preuve convainquante, que Sa Sté est dans une entiere disposition de complaire à Sa Mté, et quoique le Pape y mette la condition, que le traité sur le Jus-patronat aux Abbayes et Prevotés soit auparavant fixé et terminé, on doit neanmoins esperer, comme V. Ex.

Winszowałem sobie i nadzwyczajnie rad byłem, że mogłem wyjednać przez udaną pośrednictwo Kardynała St Clement, odpowiedź na pierwszy z tych listów Królewskich; to prawda że ekspedycya na to Opactwo wprost do mnie zaadresowana była przez J. W. Referendarza Koronnego, co mi dało sposobność oddania listu J. K. Mości trzykrotnie pisanego o tę nominacyą i gdy przedtem niemożna sposób było wyrobić takowej, bo niechciano słyszeć o tem aby oddano to Opactwo w komendy jego. Odpowiedź ta Ojca Sto J. K. Mości wydaje się Kardynałowi St Clement i mnie przekonywającym dowodem szczerego usposobienia Jego Swiątobliwości aby przypodobać się J. K. Mości, a skoro Papież warunek sobie aby traktat o Jus-patronat względem Opactw i Prepozytostwa był wprzód wypracowany i oznaczony, spodziewać się należy jak to J. W. Pan zauważył mogłeś z objaśnień wyżej mnie

N. Ste. se sera daignée voir par les eclaircissemens donnés ci dessus, que sans être obligé d'attendre la tenue d'une Diète d'où dépend la ratification de ce traité, il suffira pour faire admettre la nomination de Sa Mté que l'Abbaye de Koprzywnica soit capable de la division que cette cour exige, et que cette division se fasse, et qu'on en envoye ici les pièces justificatives, comme aussi que les Religieux procèdent à l'election d'un Abbé ou Prieur claustral, conformement aux intentions de cette cour, avec quoi il y a tout sujet de se flater que l'Abbaye de Koprzywnica ne tardera guères à être conferée à Mgr l'Evêque de Luceorie en vertu de la nomination de Sa Mté.

Dans l'autre Bref dont j'envoie copie à N. Ste. elle verra que le St Père dit d'avoir ordonné à son Nonce de poursuivre ce traité en question sur le plan des propositions faites par les deux Pontifes ses Predecesseurs; d'où il paroit que Sa Ste ne veut point s'e-

nim podanych, że nie czekając już na Sejm, od którego zależy ratyfikowanie tego traktatu, dostateczną będzie nominacya J. K. Mości aby Opactwo Koprzywnickie rozdzielonem było, mogło, czego tutejszy dwór wymaga; aby rozdzielenie to uskutecznionem było, i przysłane te dowody usprawiedliwiające; tudzież aby Zakonnicy odbyli obór Opata czy Przeora klasztornego, stosownie do żądania dworu tutejszego; po czém spodziewać się należy że Opactwo Koprzywnickie niezmiernie będzie konferowane Biskupowi Łuckiemu na mocy nominacyi J. K. Mości.

W drugim Brewe którego kopię przesyłam J. W. Panu, zobaczy, że Papież polecił swemu Nuncyuszowi prowadzenie dalsze prowadzenie traktatu o którym mowa na zasadzie układów zaczętych przez dwóch poprzedników swoich; zkąd widzieć się daje że Jego Świątobliwość

cester du premier projet proposé par Mgr le Nonce Lanteri, lequel étant le principal fondement des négotiations ordonnées à Mgr le Nonce Pallucci, le Pape pour soutenir l'engagement pris, ne veut parler autrement et témoigner toujours vouloir quel accord soit fait à teneur des mêmes propositions. Mais aussi N. Ex. se sera daignée voir dans les éclaircissemens susdits, qu'on n'est pas ici si attaché au contenu de ces propositions, qu'on ne soit en même temps disposé de s'en détacher en bien des choses.

On apprend de Naples que Mgr le Nonce Simonetti a fait sequestrer par ordre du St Père toutes les rentes et l'argent que le Cardl Coscia peut avoir dans les Banques.

En suite des ordres envoyés de Benevent à Mr Bondelmonte de veiller attentivement aux demarches du Cardl Coscia, ce Prélat a fait renforcer la garde du Palais où sont sequestrés ses effets. Il paroit que

ai pragnie trzymać się projektu ułożonego przez Nuncyusza Lantini'ego, który jest główną zasadą negocyacyi poleconych Nuncyuszowi Palucci'emu, a papież chcąc takową utrzymać, pragnie działać tylko w duchu takowych propozycyi. Ale z drugiej strony, racz J. W. Pan zauważyć z wymienionych objaśnień, że tu nie trzymają się tak ściśle treści tych propozycyi, że owszem nawet odstąpić od nich są usposobieni.

Donoszą ~~z Rzymu~~ z Neapolu że Nuncyusz Simonetti, z polecenia Ojca Sto, zatrzymał przedaż i skonfiskował pieniądze jakie miał Kardynał Coscia na tutejszych bankach.

Wskutek poleceń nadesłanych z Benewentu do Mgra Bondelmonte aby czuwał nad postępowaniem Kardynała Coscia, prałat ten rozkazał podwoić straż pałacu, w którym zatrzymane są jego ruchomości. Zdaje się przeto, że środki

les mesures qu'a pris le Cardinal de mettre tous ses biens sous le nom du Duc Lorica son frère, sont inutiles.

Jeudi après midi se tint une congrégation particulière en présence des trois Cardinaux Chefs d'Ordre, où le Card^l Tini fut examiné par le juge criminel Fiorelli. On suppose cet examen fait sur ses malversations et abus glissés sous le précédent Pontificat, particulièrement ce qui s'est passé avec la Cour de Savoie. Les trois Cardinaux députés ci-dessus étoient sous un dais dans des fauteuils placés sur une marche, qui portant la pourpre et le rochet. Le Card^l Tini étoit en manteau hors du dais, assis sur une simple chaise en face du juge qui l'interrogeait, lequel avec le secrétaire étaient sur des chaises de bois et le greffier debout.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Qui peut franchement agir avec Mgr le Nonce sur le fondement de mes susdits éclaircissemens qui

jakich ten Kardynał użył, aby wszystkie dobra swoje majątki pod imie Księcia Lorica brata swego, są nadaremne.

We czwartek po południe ~~odbyła~~ odbyła się Kongregacya prywatna, wobec trech Kardynałów przełożonych Zakonne, gdzie na który Kardynał Tini był badany przez Sędziego Kryminalnego Fiorelli. Zdaje się że badania te spowodowały przestępstwa jego i nadużycia, popełnione za przeszłego panowania, mianowicie za to co zaszło z dworem Sabaudzkim. Trzej Kardynałowie deputowani, ~~zasiadali~~ siedzieli pod Baldakinem w krzesłach podstawionych purpurą i rokietem. Kardynał Tini był w płaszczu opodal Baldakinu, siedząc na prostém krześle na przeciw Sędziego badającego ~~który~~ który wraz z Sekretarzem siedzieli na drewnianych krzesełkach a pisarz sądowy stał obok.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

Kto kolwiek będzie otwarcie działał z Nuncyuszem na zasadzie mych niniejszych pierwszych objaśnień, zgod-

tout conforme aux sentimens de cette Cour, et V. Ex. en terminant au plus vite cette affaire se fera une gloire et mérite considérable auprès de cette Cour.

nych ze zdaniem tutejszego dworu, a J. W. Pan załatwiając ním prędzej tę sprawę zaskarbisz sobie na chwałę i zasługę u dworu tutejszego.

List 112.

Rome le 28. avril, 1731.

Mgr,

Par une depeche de Mgr le Vice-Chancelier du 4. de ce mois, ce Seigneur répond à l'article des Conditions apportées par la dernière Congrégation Consistoriale à l'expedition de la Prévoté de Miechów en sa faveur, comme par ma precedente du 3e mars dernier.

Ces conditions se trouvant difficiles à remplir et Mgr le Vice-Chancelier m'enjoignant de représenter à cette Cour les raisons qu'il en marque, j'ai premièrement fait un extrait de sa depeche et j'ai porté au Card. St Clement qui paroit être entré dans la force de ces raisons et croit aussi que cette Cour voudra bien s'y rendre, je ferai sans delais mes demonstrances, sur ce que Mr le Vice

Rzym, 28. kwietnia, 1731. r.

JW Panie,

Depeszą swoją z 4. b. m. J. W. Wice-Kanclerz odpowiada na artykuł warunków narzuconych przez Kongregacyą Konsystorską co do ekspedycyi Prewostwa Miechowskiego na korzyść tegoż, jak to donosiłem w poprzedniem mojem liście z 3. marca.

Warunki te będąc ciężkiemi do wykonania a J. W. Wice-Kanclerz każe mi oświadczyć dworowi tutejszemu powody dla czego są trudne, przeto zrobiłem wyciąg z jego depeszy i zaniosłem go do Kardynała St Clement, który zdaje się wchodzić w słuszność tych powodów i zdaje mi się że dwór tutejszy uzna je za takowe; uczynię moje przedstawienie

le Vice-Chancelier allègue, j'ai tout lieu de me flatter que mes démarches à ce sujet produiront tout l'effet qu'on souhaite; Mgr le Card. Clément en conçoit même espoir, et ne manquera point de les appuyer de ses insinuations les plus efficaces.

Il paraît en effet que cette cour ne devrait insister sur l'élection d'un Prieur Claustral à Miechów dès que les Religieux de ce Monastère ont élu en pleine liberté un custode général qui, outre la juridiction spirituelle qu'il exerce non seulement sur les Religieux de Miechów, mais encore sur tous ceux de son ordre en Pologne, possède même des biens qui furent détachés de la Mense du Prévôt autant du feu Mr l'abbé Rordrawski grand Secrétaire de la Couronne; d'où il s'ensuit que les intentions de cette Cour sont suffisamment accomplies sur ce point de l'élection qu'elle prétend d'un Abbé ou Prieur Claustral, et que toute la question se re-

powinne pełnienia względem tego co J. W. Vice-Kanclerz powiada; mam nadzieję że moje w tym poruczenie działania odbiorą pożądany skutek; równie i Kardynał Klement tegoż samego się spodziewa i niezaniedba poprzeć to swoim skutecznym wpływem.

Zdaje się w samej rzeczy, że dwór tutejszy niepowinien upierać się przy elekcyi Klasztornego Przeora w Miechowie, kiedy Zakonnicy tegoż Klasztoru mieli wolność wybrania generalnego Kustosza, który, oprócz władzy duchownej jaką ~~którą~~ ma nad Duchowieństwem Miechowskim, ale nadto nad wszystkiemi innemi swego wyznania w Polsce, posiada nawet dobra oddzielone z Mensy Proboszczego (Prévôt) zmarłego Opata Rordrawskiego, Sekretarza Wielkiego Koronnego. Zkąd wypływa, że żądania dworu tutejszego dostatecznie są spełnione na tym punkcie elekcyi, który na Opata lub Przeora Klasztornego, i że cała rzecz

doit à une différence de nom, qui ne doit nullement arrêter ni faire de la peine quand la chose se trouve la même au fond et en substance.

Pour ce qui est de l'autre condition concernant l'expedition de la Coadjutorie de Lenden, d'où la congrégation a paru faire encore dépendre celle de la Prevoté de Miechow, comme par ma dite precedente, il sera encore aisé sur ce que Mgr le Vice-Chancelier me marque et m'assure de faire entendre à cette Cour qui doit cesser de crainte que Sa Majesté s'oppose à la succession de la dite Abbaye de Lenden en faveur de Dom Lukomski, vu que Sa Mté y a consenti par sa royale nomination en faveur de ce Religieux signée de sa main Royale, scellée et régistrée dans la Chancellerie, sur quoi nous espérons que cette Cour fera les attentions qui se doivent et n'aura plus lieu que la deuxième de decerner l'exe

ograniczając się na imiennej różnicy, która wcale niepowinna zatrzymywać ani niepokoić, kiedy w gruncie i istocie rzecz jest ta sama.

Co się tyczy drugiego warunku, co do expedycyi Koadjutoryi w Lendzie, od której Kongregacya zdała się zależną uczynić Koadjutorię Prepozytury Miechowskiego, jakto doniosłem w poprzedzającym moim liście, nie trudniejsza ona będzie według tego jak się J. W. Vice-Kanclerz wyraża, zaręczając mnie iż wytłumaczyć to potrafi dworowi tutejszemu, który obawiać się niepowinien aby J. K. Mość była przeciwna sukcessyi pomienionego Opactwa w Lendzie dla Łukomskiego, dla tego że J. K. Mość oświadczyła się pierwszą swą nominacyą dla za tym zakonnikiem, podpisaną własną ręką, przy pieczęci i wciągnięte do regestrów Kancelaryjnych na co, spodziewamy się iż dwór

pédition de la Prévôté de Miechów
sur la nomination que Sa Mté y a
faite en faveur de Mgr le Vice-Chan-
celier.

Par une dépêche de Mgr le grand
Maréchal, je reçois l'ordre et ordi-
naire de supplier auprès de cette Cour
au nom même de la République et
du Ministère de Sa Mté, pour qu'elle
veuille accorder quelque modération et
restriction des bulles émanées en fa-
veur des homicides, qui après le
meurtre fait, se retirent dans les
Eglises, Couvents et autres lieux d'im-
munité Ecclésiastique, et cela par
rapport aux grands et fréquents as-
sassinats qui arrivent, dit-il, tous
les jours impunément dans le Ro-
yaume et auxquels cette facilité
de se soustraire aux mains de la
justice donne toujours plus occa-
sions.

J'en ai parlé au Card. St Clement
qui m'ayant fait observer qu'il s'a-
gissait d'une dérogation à des Bulles

959.

tutejszy uwagę zwrócić raczej, i nie
już nigdzie miał przeciwko eks-
pedycyi na Prewostwo Miechow-
skie, według nominacyi J. K. Mości
dla J. W. Wice-Kanclerza.

Przez depeszę J. W. Marszałka
W.o odbieram polecenie ostatniej
poczty, abym zaniósł prośbę do tutej-
szego dworu, imieniem Rzeczypospo-
litej i ministerium J. K. Mości, o
zmodyfikowanie i pomiarkowa-
nie Bull wyszłych za zbrodniarza-
mi którzy po dokonaniu mordestwa
chronią się do Kościołów, Klasztorów
i innych miejsc uprzywilejowanych
duchownych, a to z powodu wielkich
i częstych mordów, zdarzających się
jak powiada, codziennie i bez kar-
nie w Królestwie, a do których przy-
czynia się łatwość schronienia się
przed wymiarem sprawiedliwości.

Mówiłem o tem z Kardynałem
St Clement, który mi uczynił w
tym względzie uwagę że ~~[illegible]~~ było by
to z uchyleniem bull Papieskich,
które sam Papież tylko naruszyć
może, że okoliczność ta jest

Pontificales aux quelles il n'y avoit
que le Pape seul qui peut déroger, c'é-
tait une ~~haute~~ entreprise que de vou-
loir faire emaner d'ici la Rome quelque
Constitution nouvelle et qu'il ne vo-
yoit pas comment on pourroit l'
obtenir, par la difficulté que les Papes
ont de toucher ou rien changer à ce
que leurs Predecesseurs ont fait, mais
qu'il y avoit une Constitution fort
ample émanée sous le Pontificat
précédent de Benoit XIII. par laquelle
ce pape avoit fixé interprétation de
beaucoup de cas exceptés dans la
Bulle, entre autres de Gregoire XIV
et avoit étendu ces acceptions en-
core à ~~grand~~ quantité d'autres
espèces de délits, qui ne peuvent jou-
ir du droit de l'immunité et qu'
ainsi cette constitution de Benoit XIII.
étant tout recente, et comme une
des dernières declarations du St Siège
sur cette matière, elle devoit aussi
servir de regle pour la conduite que
la puissance seculière doit tenir,
et que c'étoit aux Magistrats à
procurer

rzeczy wielkiej wagi, ale ją można
sprobić nową jako uchwałą; i
że nie widzi sposobu jakim by ją
wydać się dało, albowiem Papieże
nie poruszaią nigdy co postanowi-
li ich poprzednicy; ale że jest bardzo
obszerna uchwała, wyszła za pa-
nowania przeszłego, Benedykta
XIII. którą papież zastrzega wy-
jątki w wielu razach w Bulli, mię-
dzy innemi Gregora XIV. rozciąga-
jąc te wyjątki do wielu jeszcze
innych zbrodni, które nie mogą
korzystać z prawa przywilejów, że
zatem uchwała ta Benedykta XIII
będąc najświeższą, i jakoby z-
~~[illegible]~~ jednym z ostatnich ogłoszeń
Stolicy Apostolskiej w tym przedmio-
cie, powinna przeto służyć za
prawidło, ~~st~~ którego postępowanie
władzy świeckiej trzymać się ma,
i że ustawicznie do urzędników
należy ale w całej mocy siłe u-
trzymania zostało. Sądzę wszelkie
że o tem

procurer qu'elle fut maintenue en vigueur, c'est pourquoi croyant que peut être on n'en auroit pas connoissance en Pologne, j'ai envoyé en prendre un exemplaire à l'imprimerie du Pape et l'envoye ce soir à Mgr le grand Maréchal, supposant qu'elle pourra être suffisante pour ce qu'il souhaite et afin qu'il puisse la faire mettre en execution.

Il est sorti cette semaine divers resolutions d'eclat de cette cour qui commence à donner jours aux matières que se traitoient avec tant de secret dans la Congrégation particulière super non nullis établie depuis le commencement du Pontificat.

La première est l'ordre intimé aux Card^l. Fini de la part du Pape de se constituer aux arrêts dans le noviciat des Jesuites, où il subit au commencement de cette semaine un examen juridique en présence du Card^l. Barbarini comme premier évêque, du Card^l. Davia comme premier prêtre et du Card^l. Laurent Al-

o tem niewiedzą w Polsce, posłałem do drukarni papieskiej po jeden exemplarz tej ustawy, który wysyłam dziś J.W. Marszałkowi W^{go} w mniemaniu że stanie się mu użyteczną, i że niezwłocznie przywiedzie ją w wykonanie.

W tym tygodniu wiele dwór tutejszy znakomitych wydał postanowień, które rzucają światło na wiele przedmiotów skrycie i potajemnie rozbieranych na Kongregacyi prywatnej <u>super non nullis</u>, zaprowadzonej od początku tego panowania.

Pierwszym jest rozkaz ~~[illegible]~~ wydany Kardynałowi Fini przez Papieża aby się udał do Aresztu w Nowicyacie Jezuitów, gdzie w początku tego tygodnia badanym był sądownie wobec Kardynała Barbariniego jako pierwszego Biskupa, Kardynała Davia jako pierwszego Kapłana i Kardynała Laurentego

teri comme premier Diacre.

Dans un examen qu'on prétend avoir roulé sur les manèges faits sous le précédent Pontificat avec la cour de Savoie, on en vient en connaissance, que le Pape défunt avoit été tellement circonvenu, trompé et joué au sujet des concessions exorbitantes faites en faveur du Roi de Sardaigne que Sa Sté non seulement n'en savoit rien, mais que même elle avoit cru accorder le contraire des grâces et privilèges contenues dans les Bulles qu'on faisoit émaner sous son nom.

On dit que le Pape avoit d'abord témoigné quelque difficulté de donner rang au Card. Davia parmi les trois Cardinaux élus qui ont examiné le Card. Fini, la raison en est qu'étant de Bologne et concitoyen du Card. Lambertini qu'on suppose avoir eu grande part dans les susdites négociations avec la Cour de Savoie, Sa Sté se doutoit de sa partialité pour ce dernier, et craignoit qu'il ne cherchât à le

Altieri, pierwszego Diakona.

Na tem badaniu którego przedmiotem były ~~intrygi~~ matactwa podczas poprzedniego panowania, ze dworem Sabaudzkim, dowiedziano się że nieboszczyk Papież tak był oszukiwany obałamucony, i wywiedziony w pole w ogromnych odstępstwach dla Króla Sardyńskiego, że Jego Świątobliwość nietylko nie wiedziała o tem, ale sądziła nawet że czyniła mu łaskę i dobrodziejstwa objęte w bullach, pod Jej imieniem wychodzących.

Mówią że Papież z początku robił trudności ~~w udzieleniu~~ w udziale miejsca Kardynałowi Davia pomiędzy trzema Kardynałami, badającemi Kard: Fini; z powodu że pochodząc z Bolonii i będąc ziomkiem Kard: Lambertiniego podejrzanego o wielki udział w pomienionych układach ze dworem Sabaudzkim, był przez Papieża posądzony o stronność dla tego

mourir, mais c'est cela même qui a fait chercher avec empressement et chaleur la commission susdite au card.l Davia que le Pape honnêtement ne lui a pût refuser sur l'instance qu'il lui en a faite en lui représentant que quoique le card.l Imperiali fût en effet le premier prêtre, il ne lui convenoit pas cependant d'être admis au nombre de trois juges susdits parceque il étoit un de six inquisiteurs déjà députés dans la congrégation susdite de non nullis.

Mais le vrai motif de son empressement à intervenir à l'examen du card.l Tini a paru clair et manifeste dans ce qui s'y est passé, en ce qu'on veut que dans les dépositions du card.l Tini toutes les fois qu'il vouloit parler du card.l Lambertini et l'impliquer dans les matières de ses interrogats, le card.l Davia cherchoit ou à détourner adroitement le propos ou à le rompre en faisant en sorte qu'il n'allât pas plus en avant.

On prétend avoir pénétré que

ostatniego, a zatém żeby nie chodził rozstaniać go ~~[illegible]~~, ale to właśnie sprawiło że z usilnością i z zapałem zasądzona została Kommissya ~~[illegible]~~ ~~tej~~ na Kardynała Davia, której Papież niemógł mu odmówić, na własne jego żądanie, przedstawiając mu, że jakkolwiek Kard: Imperiali w samej rzeczy był pierwszym ~~[illegible]~~ Kapłanem, niewypadało zaliczyć go w poczet trzech pomienionych sędziów, gdyż był jednym już z sześciu inkwizytorów deputowanych na kongregacyą tak zwaną non nullis.

Ale prawdziwy powód zabiegów jego usilnych do badań Kardynała Tini, odbił się jasno i okazał się w tém co nastąpiło, bo w badaniach Kardynała Tini ile razy tylko chciał on mówić o Kardynale Lambertini'm i wciągnąć go do takowych, Kardynał Davia usiłował zręcznie odwrócić jego słowa albo przerwać je tak, aby już więcej mowy o nim niebyło.

Powiadają że ~~[illegible]~~ w pomienionych badaniach Kar-

dans cet examen le Card.l Fini a declaré deux Cardinaux complices de ce qui s'est passé avec la Savoie, ce que le Card.l Lercari ayant prévu depuis quelque temps avoit déjà pris l'impunité en produisant les Billets originaux ou adresses pretendus signés de defunt Pape qu'on lui faisait passer en mains, lorsqu'il étoit Secretaire d'Etat, et qui étoient la plus part du temps des blancs signés que les personnes qui obsedoient le St Père trouvoient moyen de surprendre à sa simplicité.

Si l'ignorance du feu Pape dans ce qui s'est passé se prouve et s'avère, comme on le pretend, il vient en consequence que ces traités avec la Cour de Savoie n'ont aucune stabilité et sont sujet à la révocation, la crise où se trouve le St Siège est grande et on est à la veille d'un étrange fracas, surtout si le Pape produit les raisons comme on dit, qu'il est resolu de le faire par un manifeste publique.

La

dynał Fini zeznał że wielu Kardynałów było wspólnikami ~~tego~~ tego, co działo się z Sabaudyą; co Kardynał Lercari oddawna przewidziawszy, miał bezkarność okazać oryginalne listy czy tam adresa zmyślonym podpisem nieboszczyka Papieża, które we mu podrzucono, kiedy tamten był Sekretarzem Stanu, a które po większej części były blankietami, podsuniętemi mu z jego podpisem, które wydając tym sposobem z jego łatwowierności.

Jeżeli niewiadomość w tem nieboszczyka Papieża, co zaszło, będzie dowiedziona i sprawdzona, jak się tego spodziewają, wynika z tąd, że układy ze dworem Sabaudzkim obalone, ~~zostaną~~ i odwołane zostaną; przesilenie wszakże Stolica Apostolska zostaje jest wielkie i niema tego nabawi to kłopotu, nadewszystko jeżeli Papież ogłasza jakto mówią powody dla których przymuszony się widzi ogłosić w tym względzie manifest publiczny.

Drugiém

La seconde resolution d'eclat est l'emprisonnement de Mr Sardini cidevant Commissaire des armes sous le feu Pape, il en fut en consequence de l'examen du Card.l Fini, qui dura mardi dernier depuis les trois heures après midi jusqu'à bien avant dans la nuit, en suite de quoi on alla prendre Mr Sardini à son logis d'où il fut conduit au Chateau St Ange, sous une escorte de soldats de la compagnie des Avignonois et renfermé sous trois clefs au donjon où il ne parle à personne, n'y ayant qu'un sergeant de la garde du Chateau qui le garde à vue pendant qu'il dine ou qu'il soupe, et qui après le repas se retire et le laisse enfermé.

Les conjectures du public sont pour crimes de haute trahison et de lèse Majesté dont on croit ce prelat atteint et convaincu, en consequence de quoi l'on auroit lieu de craindre qu'il ne finisse ses jours sur un échafaud surtout si le Pape est obligé de faire rendre

Drugiem postanowieniem gwałtownem jest uwięzienie ~~Mgo~~ pana Sardiniego, ~~daw~~ byłego kommissarza wojskowego za przeszłego Papieża; wskutku to badań Kardynała Fini, trwających od trzeciej godziny po południu aż do późnej nocy, po czem wzięto ~~Mr~~ Pana Sardiniego z jego zamieszkania i zaprowadzono do ~~Zam~~ Zamku ~~na~~ Śto Anioła, pod strażą żołnierzy kompanij Awiniońskiej i zamknięto go pod potrójnym zamkiem w więzieniu, gdzie mu z nikim mówić niewolno, pod dozorem jednego sierżanta straży Zamkowej, mającego go na oku wśród obiadu i wieczerzy, po których odchodzi zamknąwszy go.

Publiczność podejrzywa go o zbrodnie zdrady stanu, i o obrazę Majestatu, o których prałata tego posądzają i przekonano, wskutku czego obawiają się, aby nie skończył życia na rusztowaniu, nadewszystko jeżeli Papież przymuszonym będzie ogłosić publicznie kryminalny

publique son procès criminel, à quoi il paraît que sa Clémence n'incline guères; mais on craint qu'il n'y soit forcé par les forts engagemens de quelques puissances étrangères qui s'intéressent particulièrement dans la cause de ce Prélat, comme il paroît aux mouvemens extraordinaires que certains ministres se donnent ici, on croit qu'à la fin pour les faire cesser, et leur fermer la bouche, Sa Stté sera obligé de mettre au jour les forfaits dont ce prélat est accusé, en quel cas elle ne pourrait se dispenser d'en faire justice publique.

La troisième résolution d'éclat est le placard affiché mercredi dernier sur les portes du palais où a logé le Cardl. Coscia et aux lieux publiques de cette ville contre le Cardl. Coscia, par lequel il est déclaré suspendu de toutes les grâces, privilèges et exemptions accordées aux Cardinaux, interdit de toute entrée dans les Eglises, défenses à tous ceux qui en sont curés de l'y recevoir défense à personne de lui rien payer de ce

jego proces, do czego łaskawości swojej przychylać się nie zdaje; ale obawiają się aby nie był przymuszony do tego silnem naleganiem niektórych mocarstw zagranicznych, który najbardziej to popierają, jak to się okazuje po nadzwyczajnym zachodzie wielu ministrów tutaj; zdaje się że dla ukończenia tego i zamknięcia im ust, Jego Świętobliwość przymuszona będzie wyświecić jego zbrodnie, o którą prałat ten jest posądzony, a w tym razie nie będzie w stanie uwolnić się od wymierzenia sprawiedliwości publicznej.

Trzeciem głośnem postanowieniem jest plakat przybity w przeszłą środę na drzwiach pałacu, gdzie Kardynał Coscia mieszkał i w miejscach publicznych tutejszego miasta, przeciwko temuż Kard: Coscia, w którym ogłoszono że jest usunięty od wszelkich łask, dobrodziejstw i przywilejów udzielanych Kardynałom, zabraniając mu wszelkiego wstępu do godności kościelnych, niemo-

Qu'ils pourront lui devoir et cela parce que tout ce que lui appartient est censé sequestré avec faculté que le Pape se reserve de proceder à des plus grandes peines contre le dit Cardinal Lorenza sur ce qu'il a osé s'enfuir de l'Etat Ecclésiastique, non seulement sans la permission du St Père, mais encore contre défense expresse qu'il en avoit reçu.

Cet ordinaire m'a aussi apporté un paquet d'ecritures de la part du Chapitre de Leopol qui me prie de le servir dans un procès que le Chanoine Milionnci prétend aujourd'hui leur intenter, pour faire annuler la rénonciation qu'il a faite de son Canonicat et de l'Archidiaconat qu'il possède dans la Cathedrale, pretendant y avoir été forcé per vim et metum etiam cadentes in constantem virum.

Mgr le Vice Chancelier m'ayant aussi recommandé cet Ordinaire les interets de ce Chapitre, j'ai fait choix d'un habil Procureur qui

zakazanem być przez kogokolwiek bronionym, zakazując ~~[illegible]~~ wszelkich wypłat jego należności, a to z powodu że wszystko cokolwiek jego jest oznaczone, uległo konfiskacie, z mocą jaką Papież sobie zastrzegł najostrzejszego ukarania tegoż Kardynała Lorenza, za to że śmiał umknąć z państw Duchownych, nie tylko bez pozwolenia Ojca Sgo ale nawet wbrew zakazu w tym względzie.

Ostatnia poczta przywiozła mi pakiet pism od Kapituły Lwowskiej, prosząc mnie ~~ostatnia~~ abym dopomógł jej w sprawie którą jej wydał Kanonik Melionucci, ~~[illegible]~~ celem ~~[illegible]~~ skasowania zrzeczenia się jego Kanonikostwa i Archidiakonatu, które posiadał przy Katedrze, tłumacząc się że do tego przymuszonym się widział *per vim et metum etiam cadentes in constantem virum.*

J.W. Wice Kanclerz polecając mi również przez ostatnią pocztę sprawę tejże Kapituły, zastrzegł sobie wybór biegłego Obrońcy,

travaille à mettre les écritures en ordre pour la proposition de l'affaire dans la première Rothe qui se tiendra — je ne manquerai pas de faire ce qui est de devoir pour contribuer de mon côté par mes sollicitations et bons offices au bon succès de cette affaire.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

który pracuje nad uporządkowaniem papierów, do wniesienia sprawy w pierwszej Rocie jaka zasiadać będzie; nie zaniedbam uczynić co tylko będzie moim obowiązkiem aby przyczynić się staraniem i całą moją usilnością do dobrego skutku tej sprawy.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

Lit 113

Rome ce 5. Mai, 1731.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours l'honneur de rendre compte à V. Ex. que j'avois communiqué à Mgr le Cardinal St Clement les réponses de Mgr le Vice-Chancelier aux conditions que cette Cour avoit apposées à l'expedition des Bulles de la Prevoté de Miechow; j'eus aussi l'honneur de donner à V. Ex. un précis des raisons que Mgr le Vice-Chancelier allegoit, et d'ajouter que Mgr le Cardinal les ayant fort goutées, il avoit

Rzym, 5. Maja, 1731. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt 8. dni temu sprawozdać J. W. Panu, że komunikowałem Kardynałowi St Clement odpowiedzi J. W. Wice-Kanclerza ~~nam~~ na warunki jakie dwór tutejszy ~~założył~~ zastrzegł względem expedycji Bul o Prewotowstwo Miechowskie; miałem również zaszczyt załączyć J. W. Panu powody jakiemi się J. W. Wice-Kanclerz złożył, dodając że Mgr Kardynał potwierdziwszy takowe, miał nadzieję

avoit témoigné tout bon espoir qu'après en avoir fait ici nos dües remontrances, Sa Sainteté aurait pu se laisser induire à en permettre l'expédition sans autre délai.

Cette affaire a fait le principal sujet de mes opérations de cette semaine; j'allais d'abord chez Mr Monti Secrétaire de la Congrégation Consistoriale, à qui je représentais ce que Mgr le Vice-Chancelier m'avait écrit, et le priai de faire en sorte que si l'on ne pouvoit obtenir que la Congrégation se tint au plutôt, ainsi que je lui en renouvellai mes instances, du moins que Sa Sainteté voulût entendre nos raisons, et ordonner que sur celles, il fut passé par dessus les conditions que la Congrégation avoit apposées, ce Prélat me répondit, qu'à la vérité il n'y avoit pas d'apparence que la Congrégation put encore s'assembler de sitôt sur les Affaires de Pologne, mais il m'apprit en même temps qu'à l'occasion de dernière

nadzieję, że uczyniwszy tu z naszey strony przedstawienie właściwe, Jego Świątobliwość zgodzi się na przesłanie takowey Bulli niezwłocznie.

Sprawa ta była głównym przedmiotem moich usiłowań zeszłego tygodnia. Poszedłem najpierw do Pana Monti, Sekretarza Kongregacyi Konsystorskiey, któremu powiedziałem co J.W. WiceKanclerz do mnie pisał, prosiłem go, że jeśliby niemożna było wyjednać przyśpieszenia Kongregacyi, o co ponawiałem me moje prośby, aby przynajmniey to sprawił, żeby Jego Świątobliwość wyrozumieć mogła nasze powody, a wyrozumiawszy, pominęła warunki przez Kongregacyą założone. Prałat ten odpowiedział mi na to: że właściwie nie zanosi się aby Kongregacya tak prędko zasiadać mogła w interesach Polskich, ale oznajmił mi razem, że z powodu odebranych ostatnich depesz od Nun-

depeches qu'on avoit reçues de Mgr le Nonce, il devoit se tenir ce jeudi suivant au soir un petit congrès en presence du Card. Banchieri où il devoit intervenir avec deux autres Prelats, savoir Mgr Riviera et Mgr Levizani, et qu'il n'auroit pas manqué d'y mettre en considération ce que je lui avoit représenté. Je fut encore donner avis au Card. St Clement de dit congrès particulier qui devoit se tenir, le Cardinal n'a pas manqué d'agir en conformité et si efficacement qu'on peut dire l'affaire de la Prevôté de Miechow terminée sans avoir besoin d'attendre une nouvelle Congrégation. Nous avons apris en effet que sur le rapport fait au St Père de mes remontrances et des empressements du Card. St Clement, il avoit plû à Sa Sainteté accorder la Prevoté de Miechow en commende à Mgr le Vice-Chancelier, et permettre qu'on en expedie les Bulles dès à	cyrra, ma się zebrać w prędkim czasie mała narada w obec Kardynała Banchieri, do której ma on należyć wspólnie z dwoma innemi Pralatami, to jest Mgrem Riviera i Mgrem Levizanim, i że nie omieszka oddać im pod rozwagę tego co mu predstawiłem. Za czém dałem takie wiadomości tego Kardynałowi St Clement o tej się mającej przyszłej naradzie, a Kardynał tak skutecznie działał w tej mierze, że powiedzieć można, że o Prewotostwo Miechowskie załatwiona, nie czekając na nowe Kongregacye. Z wistocie dowiedzieliśmy się, że wskutku sprawozdania Ojcu Św. przedstawień moich a nalegań Kardynała St Clement, Jego Świątobliwości raczyła przyzwolić Prewotostwo Miechowskie jego dochodami J. W. Vice-Kanclerowi, pozwalając zaraz na wystawienie bul onym urzędzie, z zatrzy-

présent avec la retention de tous les autres Benefices. Mr Monti ayant écrit un billet là dessus au Card.l St Clement pour lui faire savoir ces dispositions du St Père, et le Cardinal me l'ayant envoyé, j'ai l'honneur d'en joindre ce soir un extrait dans ma relation à Sa Majesté; il paroit par le contenu de ce billet que quoique cette Cour en soit toujours pour l'election d'un Prieur Claustral, dont il y est fait mention, comme d'une chose qui tient fort à coeur au Pape, ce n'est pas tant néanmoins sur cela que le St Père insiste, comme sur la sus~~tention~~ revocation du monitoire émané en execution de la Constitution de Grodno et intimé de la part de V. Ex. au Chapitre de Miechow, par le quel on leur fait defense d'en venir à l'election d'un Prieur Claustral; c'est principalement à ce monitoire que cette Cour en veut, et qu'elle assure ne pouvoir souffrir, le considerant

maniem wszelkich innych beneficyów. Mgr Monti napisał bilet do Kardynała St Clement donosząc mu o tem polecenia Ojca Sgo, a Kardynał przysłał mi go; wyjątek przeto z niego załączyłem dziś wieczorem obok sprawozdania mego J. K. Mości. Zdaje się z treści tego biletu że jakkolwiek dwór tutejszy równie jest za wybraniem Przeora Klasztornego, o czém szczególnie napomyka, jako o rzeczy którą Papież mocno ma na sercu, wszelako nie za tém to tak Ojciec Sty obstaje, jak ~~o~~ za odwołaniem monitorium, wydanego w myśl uchwały Grodzieńskiej a oznajmionego przez J. W. Pana kapitule Miechowskiej, którym zakazano jest przystąpić do wyboru Przeora Klasztornego; głównie na to monitorium dwór tutejszy nastaje, oświadczając że ścierpieć go nie może, gdyż go uważa za ~~rzecz~~ obelżywą, jako

972.

dit-Me, comme trop injurieux
à son autorité, et trop contraire au
bon ordre de la discipline Régulière,
cela se voit par les termes du Billet
susdit, où il est encore porté, que ~~on~~
n'est qu'à condition qu'on fera
cesser l'empêchement d'opposition
provenant du dit monitoire, et
que c'est pour cela qu'on veut que
les Bulles soient adressées, pour
leur execution à Mgr le Nonce qui
ne devra laisser prendre possession
au commendataire qu'après cet
empêchement levé. Par les discours
que m'ont tenus les Prelats ci dessus,
lorsque j'ai été leur parler, je vois
qu'il n'y a nulle apparence que
cette Cour veuille jamais se relacher
sur le point de la dite revocation,
et c'est ce qu'ils m'ont insinué
de représenter à Sa M^té et à son
ministère, afin qu'on veuille
bien donner des ordres, ils esperent
même, disent-ils, cet acte de justice
du fond de piété et d'attachement

powiada, władzy swojej, i aby
~~przeciwna~~ szkodliwa porządkowi karności
klasztornej. Widzieć się to daje w
wyrazach wzmiankowanego biletu,
w którym jest powiedziano, że jedy-
nie pod warunkiem ~~[illegible]~~ zniesienia przesz-
szkód przez wyż rzeczone monito-
rium zrządzonych, i dlatego wła-
śnie życzeniem jest aby bulle ad-
resowane były, celem wykonania
do JMości Nuncyusza, który
nie ma pozwolić wejść w posiadanie
swojemu Komendataryuszowi, aż po
zniesieniu tej to przeszkody. Z roz-
mów w tym względzie mianych
z ~~[illegible]~~ Prałatami, gdy o tem była mo-
wa, uważam, że nie ma podo-
bieństwa aby dwór tutejszy kiedy-
kolwiek ustąpił od tego odwoła-
nia, i dali mi do zrozumienia
abym przedstawił to J.K. Mości
i Jej ministerium, celem wyda-
nia w tej mierze poleceń: czego
jak mi powiedzieli, zgodnie
to z pobożnością i życzliwością
przywiązaniem

d'attachement filial que le Ministère a toujours fait paraître envers le St Siège, ajoutant qu'il ne pourra qu'être très agréable au St Père et l'engager à se rendre toujours plus complaisant et gracieux envers la Nation; c'est pourquoi il a paru au Card. St Clement qu'on pouvoit sans plus tarder mettre les mains à cette expédition; le Sr Ruggia qui se trouve chargé du soin de la solliciter pourra peut être bien s'y résoudre et envoyer dans peu les Bulles à Mgr le Vice-Chancelier selon toute apparence.

L'avis que j'avois reçu d'un Congrès qui devoit se tenir comme dit jeudi au soir en présence du Cardinal Secrétaire d'Etat, ayant excité ma curiosité et relevé mes attentions sur ce que pouvoient contenir les dernières dépêches de Mgr le Nonce, qu'on m'avait supposé devoir en faire le sujet, il m'en revient des enquêtes que j'en fis sous mains que Mgr le Nonce avoit donné part

przywiązaniem, ~~stałem~~ zawsze okazywaniem przez Ministerium dla Stolicy Apostolskiej, przydając, że przyjemnie to będzie Ojcu Św. i pobudzi go to do tym większych grzeczności i łaskawości względem Narodu. Dlatego to Kardynał St Clement mniema aby nim prędzej przystąpić taką expedycyą; a Pan Ruggia, użyty do wyjednania onej, może zgodzi się na to i rychło wyśle Bulle do J. W. Vice-Kanclerzowi.

Otrzymana wiadomość o naradzie odbyć się mającej jak to wspomniałem wyżej, we czwartek wieczorem w obecności Kardynała Sekretarza Stanu pobudziwszy moją ciekawość i zwróciwszy moją uwagę na to, co obejmować mogły ostatnie depesze Mgra Nuncyusza, i jaki onych był przedmiot, pozwoliła mnie do postrzeżeń, które mam wyżej, a te są, że Mgr Nuncyusz donosił dworowi tutejszemu za obrotą uskutecz-

à cette cour de l'élection faite par les Réligieux de Koprzywnica en la personne d'un d'entre eux pour leur Abbé, cette découverte en ayant attiré un autre, j'ai encore pénétré que le p. Procureur général de Cîteaux remuoit ici puissamment pour la confirmation de cette élection, et afin d'en avoir les Bulles, sur quoi je n'ai rien oublié de ce que le devoir exigeoit pour m'opposer de toutes mes forces aux desseins du dit p. Procureur, j'en ai parlé à Mgr le Card.l St Clement et à Mr le Comte de Wackerbarth, qui m'ont encore si bien aidé en cette rencontre auprès du ministère de Sa Sté, qu'il m'a réussi d'obtenir du dit Congrès un dilata sur cette affaire, ce qui veut dire que n'y ayant été pris aucune résolution sur la confirmation de la dite élection, et les Bulles ne pouvant s'en expédier qu'ensuite d'une Congrégation Consistoriale, qui peut-être ne se tiendra encore de quelques mois d'ici, on

niony przez Zakonników Koprzywnickich padł na jednego z pomiędzy nich, na Opata. Przy odkryciu to spowodowało drugie, dowiedziałem się, że Prokurator Generalny Cistercjów silnie tu działa o zatwierdzenie tego obioru i o wyjednanie na to Bulli; w tym względzie niczego nie zaniedbałem, aby mojej możliwości sił móc na oparcie się zamiarom Prokuratora; mówiłem już o tem Kardynałowi St Clement i Hrabiemu Wackerbarth, który mnie tak dzielnie wsparł u Jego Świątobliwości, iż potrafiłem uzyskać od wspomnionej rady dilata odroczenie w tej sprawie, tak dalece, że wstrzymaniem zostało zatwierdzenie wyż wzmiankowanej elekcji, a bulle w tym względzie nim wystane dopiero będą w skutku Kongregacji Konsystorskiej, która za kilka miesięcy odbyć się ma; będzie do-

aura tout le temps et le moyen de maintenir la négociation qui se trouve entamée pour l'admission de la nomination que Sa Mté a faite à cette Abbaye en faveur de Mgr l'Evêque de Luceórie, rien ne pouvoit selon l'avis du Card. St Clement y contribuer encore d'avantage, que si dans les entrefaites on pouvoit adresser un état des revenus de cette Abbaye et l'envoyer ici, afin que venant par ce moyen en connaissance que cette Abbaye est capable de l'exdivision des deux menses et que celle que l'Abbé ou Prieur Claustral seroit suffisamment pourvue de ce qui est nécessaire à l'entretien du Couvent et de l'Eglise, on peut insister pour la laisser en commande, en donnant ce qui resteroit au Commendataire, en quel cas nous n'avons ici aucun doute que cette Abbaye ne fut conferée in commendam à Mgr l'Evêque de Luceórie.

Les lettres de cet ordinaire m'ont appris avec bien de regret la mort de Mgr le grand Chancelier que

tego czasu i sposobności na utrzymanie negocyacyi która się toczy, aby utrzymać nominacyą J.K. Mości na tę Opactwo dla Biskupa Łuckiego; nic niemogło by tyżej ~~uttaiyje~~ temu, według zdania Kardynała St Clement, jak gdyby w tym przeciągu czasu, sporządzony był stan dochodów tego Opactwa i nadesłano go tutaj, bo by się tym sposobem dowiedziano, że Opactwo to ~~jest~~ ~~wstacie~~ można podzielić ~~się~~ na dwie menty i że ta menta którą Opat czy Przeor Klasztorny opatrzony zostanie, dostateczna na utrzymanie Klasztoru i Kościoła, można będzie nastawać aby oddana była in commendam, udzielając reszty dla Komendatora; w tym przypadku niema wątpliwości że Opactwo to, tym sposobem Konferowane zostanie Biskupowi Łuckiemu.

Przez listy z ostatniej poczty dowiedziałem się z rozdalkiem

Dieu ait en gloire et lui plaise conserver longuement V. Ex. J'ai été donner part de cette triste nouvelle à Msgr le Card. St Clement et à quelques autres Ministres d'ici les plus affectionés à la Nation, lesquels connaissant les grandes vertus du defunt; sa piété envers Dieu; sa fidélité envers le Roi, son zèle et respectueux attachement pour le St Siège, et son amour pour la justice, aussi bien que pour sa patrie, se sont montrés fort sensibles à la perte que la République vient de faire, d'un si digne sujet. J'y perds en mon particulier un bien bon Protecteur, qui me faisoit l'honneur de me vouloir du bien, et m'en a toujours fait, cela soit dit sans préjudices des insignes bontés, dont il plait encore à V. Ex. m'honnorer particulièrement; je les reconnais, et elles ne font pas moins mes esperances, que le principal fond de ma consolation dans tout ce que:

mojém zmartwieniem o śmierci Kanclerza W.; niech go Bóg ma w świętej swej chwale a jaknajdłużéj zachowa J.W. Pana zdrowy. Udzieliłem tej smutnéj wiadomości Kardynałowi St Clement i innym Ministrom przychylnym dla Narodu polskiego, którzy znając świadomi wielkich cnót nieboszczyka, pobożności jego względem Boga, wierności dla Króla, a gorliwości i pokornego przywiązania do Stolicy Apostolskiej, tudzież szacunku dla prawdy i miłości dla Ojczyzny, boleśnie uczuli stratę jaką Rzeczpospolita poniosła w tak godnym słudze. Ja zaś straciłem w nim dobrego opiekuna, który zaszczycał mnie swą łaskawością, dając mnie ciągłe swej dowody, bez ubliżenia w tém niezmiernej J.W. Pana dobroci, którą mnie również zaszczycasz, którą uznaję, a na której pokładam moje nadzieje i moję pociechę w tem, co obecnie utracam.

Powiadaję

que je peut perdre d'ailleurs.

On assure que pour des affaires pressantes qui appellent le Card.l Marini à Gênes, le Pape lui a donné permission de s'y rendre.

Mgr Pierre Agostini ci-devant Grand Vicaire de Ravenne a été declaré Gouverneur de Benevent, d'où Mr Boudelmonte est attendu incessamment pour lui faire place.

Les lettres de Naples confirment l'arrivée du Card.l Coscia à Pietra de Susi sa Patrie; on dit qu'il avoit tenté de s'embarquer à Manfredonia pour Venise, d'où il devoit se rendre à Vienne par Trieste, pour aller implorer la protection de Sa Majesté Imperiale, mais sur l'avis qu'il eut qu'on avoit vu paraître plusieurs hommes marqués sur les passages, il jugea à propos de rebrousser chemin.

On pretend que la Cour de Turin s'étant plainte que la Congrégation de l'immunité qui examine les affaires de Savoie étoit composée

Powiadają że dla ważnych spraw, potrzebujących Kardynała Mariniego do Genui, Papież pozwolił mu tam udać się.

Mgr Piotr Agostini, dawny Wielki Wikariusz Raweński obrany został Gubernatorem Benewentu, skąd Mgr Boudelmonte jest oczekiwany aby zajął jego miejsce.

Listy z Neapolu potwierdzają przybycie Kardynała Coscia do Pietra, przybranej jego Ojczyzny; mówią że usiłował on wsiąść na okręt w Manfredonia celem udania się do Wenecyi, skąd miał przybyć do Wiednia przez Triest, szukając protekcyi J. Cesarskiej Mości, ale dowiedziawszy się że widziano kilku ludzi zamaskowanych na wybrzeżu, zmienił postanowienie i zawrócił się.

Powiadają że dwór Turyński zaniósł skargi, że Kongregacja przywilejów, rozstrzygająca sprawy Sabaudzkie, złożona była z kilku Kardynałów mało mu ży-

de plusieurs Cardinaux qui lui étoient peu affectionés, que Sa S^te pourroit bien condescendre d'en ôter les Cardinaux Imperiali, St Clement et Corradini pour leur substituer les Cardinaux Petra, Origni, Banchieri et Corsini.

On assure que le Cardinal Fini a subi un troisieme examen dans le Noviciat des Jesuites qu'on pretend n'avoir été qu'une ratification de ce qu'il avoit deposé dans les deux precedens; on dit qu'à cette fois il y étoit assis dans un fauteuil de pair avec les examinateurs; il y eut Lundi dernier Consistoire dont le secret après la proposition publique de quelques Eglises, roula dit-on, sur les affaires des Cardinaux Coscia et Fini et de Mr Cardini. On vit la même nuit partir un exprès de la Secretairie d'Etat pour Vienne. Le Card. Lambertini y passa de l'Eveché d'An-

ulubionych, Jego Świątobliwość zapewne zezwolić może na oddalenie Kardynałów Imperiali, St Clement i Korradini'ego, z naznaczając na ich miejsce Kardynałów Petra, Origni, Banchieri i Corsini'ego.

Mówią że Kard: Fini po raz trzeci badanym był w Nowicyacie Jezuitów, co było potwierdzeniem tylko tego co zeznał w dwóch pierwszych badaniach; mówią że tym razem siedział na krześle, razem z badającemi; Odbył się w przeszły poniedziałek Konsystorz, na którym publicznie była mowa o mianowaniu niektórych dostojników Kościelnych, a skrycie jak powiadają o sprawie Kardynałów Coscia i Fini, tudzież o Kard. Cardini'm. Widziano tejże nocy wyjeżdżającego umyślnego z Sekretaryatu Stanu do Wiednia. Kardynał Lambertini przeszedł z Biskupstwa

lour à l'Archevêché de Bologne.

Le Card. Cibo qu'on suppose avoir été rappelé par le Pape, est ici près de Rome à Castel Gandolphe.

On entend dire par la Ville que pourra s'ensuivre la promotion de Mgr Bichi à la nomination de Sa Mté Impériale, et celle du Comte Almenara Porcarrero à la nomination du Roi de Portugal, au moyen de quoi l'on croit que tous les différens seront ajustés.

Jeudi jour de l'Ascension le St Père donna sa Bénédiction au peuple de dessus la loge du Quirinal, d'où il fut porté en Chaise.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Antecesorskiego na Arcybiskupstwo Bolońskie.

Kardynał Cibo, o którym myślano że papież go odwołał, znajduje się tu blisko Rzymu w Castel Gandolphe.

Mówią w mieście że może przyjść do skutku promocya Mgra Bichi na nominacyę J. Cesarskiej Mości, a Hrabiego Almenara Porcarrero na nominacyę Króla Portugalskiego, a tym sposobem wszelkie nieporozumienia ustatkowane być mogą.

We czwartek w dzień Wniebowstąpienia Ojciec Św. udzielił ludowi błogosławieństwo z balkonu Kwirynalskiego, skąd zaniesiono go w krześle.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 114.

Rome, ce 12. Mai, 1731.

Mgr,

Les lettres de cet Ordinaire ne m'ont apportés aucun ordre du Ministère de Sa Mté pour son Royal service et celui de la Républi-

Rzym, 12. Maja, 1731. r.

J. W. Panie,

Listy zeszłej poczty żadnego nie przywiozły mi polecenia z Ministerium J. K. Mości na Pańskiej usługi i Rzeczypospolitej.

que.

Mes instances empressées, appuyées des bons offices du Card^l. St Clement en faveur de Mgr le Vice-Chancelier, nommé par Sa M^té à la Prevoté de Miechów, ayant produit le Congrès tenu jeudi de la semaine passée en présence du Card^l. Secretaire d'Etat, comme par ma dernière et le resultat des resolutions qui y furent prises, ayant ensuite été porté a Sa S^té qui les a approuvées, j'ai l'honneur d'envoyer ce soir a Sa M^té une Copie du decret Consistorial tiré de la Secretairie de la Congrégation, sur les affaires de Pologne.

Le billet ecrit la semaine passée par Mgr le Secretaire Monti au Card^l. St Clement et mentionné dans ma dernière, aiant déjà prevenu V. Ex. tant sur la substance que sur une partie des Clauses contenues dans ce decret; il porte l'expedition de la Prevoté de Miechów, décernée avec la retention des

Gdy gorliwe moje zabiegi, wsparte pomocą Kardynała St Clement, dla J. W. Wice-Kanclerza, wybranego przez J. K. Mość na Prewostwo Miechowskie, zostały uwieńczone skutkiem na Naradzie we Czwartek przeszłego tygodnia, w obec Kardynała Sekretarza Stanu, jakto w ostatniem doniosłem liście, a to co na niej postanowionem zostało, gdy następnie Jego Świątobliwości przedstawiono, i przez Niego zatwierdzonem było, miałem zaszczyt przesłać dziś wieczorem J. K. Mości Kopię postanowienia Konsystorskiego, wyjętą z Sekretoriatu Kongregacyi, względem spraw Polskich.

Bilet w przeszłym tygodniu pisany przez Sekretarza Monti do Kard. St Clement, o którym wspomniałem w ostatniem moim liście, zawiadomił już J. W. Pana i o treści i o warunkach objętych w tem postanowieniu: tyczy się ono expedycyi na Prewostwo <u>Mie</u>

des tous les Benefices que possede Mgr le Vice Chancelier, et les Bulles commises à Mgr le Nonce qui ne devra les mettre en execution qu'après qu'on aura ~~tous~~ levé l'empêchement d'opposition mis par la puissance Laique à l'election du Prevot ou prieur Claustral; jusqu'ici tout est conforme à ce que j'eus il y a 8. jours l'honneur de referer à V. Ex. laquelle aura pu voir aussi les reflexions faites par le Card. Clement au sujet du dit empêchement d'opposition qu'on est toujours ici dans la ferme confiance que Sa Mté et son Ministère voudront bien faire revoquer.

Il est deux autres clauses dans ce decret qui portent quelque atteinte au droit de juspatronat Royal, l'une reversion au titre et l'autre qu'il n'y soit fait aucune mention du juspatronat de Sa Mté; je n'ai pas manqué d'en faire mes remontrances aux Ministres de Sa Sté, et m'en suis plaint

Miechowskie, z zachowaniem wszystkich beneficiów, jakie posiada J. W. Wice-Kanclerz, tudzież Bulli poruczonych Mgrowi Nuncyuszowi, który w tenczas je dopiero wykonywać będzie w wykonaniu, aż zniesione zostaną przeszkody przez władzę świecką względem Prewota wybranego Klasztornego. Dotąd wszystko jest zgodne z tém co miałem zaszczyt 8. dni temu donieść J. W. Panu, który widzieć mógł uwagi z mojej Kardynała Ct Clement, co do wyż wyrażonych przeszkód opozycyi, że ciągle tu trwają w pewnym przekonaniu że J. K. Mości i Jej Ministerium odwołać je zechcą.

Są dwa jeszcze inne warunki w tém postanowieniu, uwłaczające nieco prawo Królewskiego Patronatu, jednym jest aby niedłużej spadania, zlewki prawnego na drugiego, drugim aby niedłużej tam wzmianki żadnej o Jus Patronacie J. K. Mości; nie omieszkałem uczynić moje zażaleń względem przedstawienie Ministrom

au particulier à Mr Monti, le priant de voir, s'il n'y auroit pas moyen d'ôter et d'adoucir du moins les clauses, mais ils m'ont repliqué sur le premier article qui est celui du decret <u>revertendi in titulum</u>, en alleguant le stile accoutumé d'en user ainsi dans toutes les Bulles d'Abbayes, encore qu'on les accorde ordinairement en commende et qu'ainsi il ne pouvait rien être innové à cet egard, dès là que ce stile étoit passé en coutume; comme il est encore observé dans ce terme dont la Congrégation se sert dans son resultat <u>cum solito decreto revertendi in titulum</u>; à l'egard du second article concernant le droit de Patronat Royal dont il ne doit être fait aucune mention; il m'a été repondu que ce droit faisant le fond même de la question, qui est aujourd'hui debattue entre Sa Mté et le Saint Siège, il fallait

Jego Świątobliwości, przystanie uskarżając się na to przed P. Monti, i razem prosić go, azaliby nie było to sposobu usunąć lub przynajmniej złagodzić tych warunków; ale odpowiedziano mi na pierwszy artykuł w którym jest postanowienie <u>revertendi in titulum</u>, przywodząc w tém zwykły styl używany we wszystkich bullach co do Opactw, tem bardziej udzielanych <u>in commendam</u>, a przeto że nic zmienionem być nie może w tym względzie; że styl ten wszedł w zwyczaj zachowany dotąd w wyrażeniach których Kongregacya używa w swoich wyrokach <u>cum solito decreto revertendi in titulum</u>; co do drugiego artykułu, tyczącego się prawa Patronatu Królewskiego o którym nie ma być żadnej wzmianki, odpowiedziano mi, że prawo to stanowi grunt zapytaniu rzeczy, o którą się toczy spór teraz pomiędzy J. K. Mością a Stolicą Apostolską; trzeba

le voir décidé et le droit acquis du St Siège, avant que d'en faire l'expression dans les Bulles, mais aussi que le différend ne serait pas plutôt ajusté par un bon Concordat, que faisant savoir cette clause et les autres, on suivrait aussitôt à cet égard ce qui aurait été convenu et réglé.

La diversité des lettres qu'on reçoit de Naples et autres endroits de ce Royaume ne laissent qu'une idée fort confuse de la destinée du Card.l Coscia: les uns le font embarqué pour Venise, d'autres qu'il est caché dans un Couvent des Capucins de Naples, et quelques autres prétendent qu'il est retiré chez la Princesse de Monte Calvo Pignatelli, quelques uns de ses domestiques rencontrés par la ville de Naples et interrogés sur ce qu'étoit devenu leur maître assurant constamment ne savoir où il est, c'est ce qu'on assure qu'ils en partout l'entier répondu aux émissaires de Mgr le Nonce Simonetti qui est continuellement aux aguets pour pouvoir rendre cette leur information

przeto było wypadało zdecydować się i przyjąć prawo Stolicy Apostolskiej nim wyrażać się o niem w Bullach; ale że mimo to, niepowątpiewanie załatwić się przez dobry Konkordat może; że obalając ten warunek i wiele innych, pójdzie się za tem co się postanowi i co się ułoży.

Z rozmaitych listów odebranych z Neapolu i różnych stron tego Królestwa, niemożna wiedzieć co się dzieje z Kardynałem Coscia: podług jednych popłynął on do Wenecyi, drudzy sądzą że się zamknął w jednym z Klasztorów Kapucyńskich w Neapolu, a inni mówią że udał się do Księżny Monte Calvo Pignatelli; niektórzy ze sług jego, których spotkano w mieście w Neapolu i zapytywano, co się dzieje z ich panem, upornie utrzymywali że nie wiedzą gdzie się obraca; i toż samo ~~odpowiedzieli~~ dają odpowiadać nieraz emisariuszom Nuncjusza Simonetti, będącemu na ciągłych zwiadach, aby zawia-

de ce qui regarde la personne de ce Cardinal.

Dimanche dernier le Pape parut en fort bon état de santé dans la visite publique qu'il alla faire à l'Eglise de Ste Catherine ~~...~~ de Sienne en compagnie des Cardinaux Corsini et Olivieri; Sa Sté au sortir de là voulut se faire porter à l'ancien Palais qu'elle habitait en Place Navone où elle fut reçue à son entrée par les deux Cardinaux Albani.

Sa Sté ayant nommé la Princesse douairière Altieri pour assister aux couches de la Duchesse de Parme, on dit qu'elle n'est pas trop d'humeur d'occuper cette commission.

Mr Sardini ayant fait demander au Pape son confesseur, un médecin et quelques livres, Sa Sté lui a permis l'usage de tout ce qu'il demanderait avec plume, encre et papier, ordonné à l'égard du médecin qu'on le lui fît trouver prêt au besoin, et pour ce qui est du Confesseur, le St Père s'est

dawniej dwór tutejszy o każdym ~~...~~ kroku tego Kardynała.

Przeszłej niedzieli, papież bardzo dobrze wyglądał na publicznej wizycie w kościele Sw. Katarzyny Sieneńskiej, gdzie był razem z Kardynałami Corsinim i Olivierim; Jego Świątobliwość życzyła sobie aby ją stamtąd zaniesiono do pałacu, w którym dawniej mieszkała na Placu Navone, gdzie przy wejściu, przyjęli ją obaj Kardynałowie Albanich.

Jego Świątobliwość naznaczyła księżnę wdowę Altieri aby obecną była przy połogu Księżnej Parmy; ta mówią że niebardzo rada była z tego polecenia.

P. Sardini prosił Papieża o spowiednika, lekarza i o książki; Jego Świątobliwość przystać mu kazała pióra, atrament i papier; również i lekarza na jego zawołanie, a co się tyczy spowiednika, Ojciec Sw. zostawił sobie wybór onego. Kardynał Aleksander Albani jak udaje się bardzo nie-

s'en reservé de lui en choisir un. Le Card.l Alexandre Albani paroît de plus intrigué sur l'emprisonnement de ce Prelat, étant allé, dit-on, chez les Cardinaux Bentivoglio et Judice les prier de porter leurs Majestés Catholiques à s'interesser à sa delivrance.

Le Pape satisfait de l'obéissance du Card.l Cibo, qui sur le rappelle de sa Sainteté s'étoit rendu de Gaete ici près de Castel Grandolphe, lui a, dit-on, accordé la permission et liberté d'aller où il voudra prendre l'air et se retablir de quelques atteintes de fièvre qu'on dit qu'il a eües au dit Castel Grandolphe.

On attend les reponses du Card.l Grimaldi sur son acceptation de l'Archeveché de Lucques, qui seroit de toute la satisfaction de cette République. M. Corviani qui y étoit destiné ayant obtenu la charge de Sacristie du Palais.

Le Pape a renouvellé le jubilé pendant les trois fêtes de la Pentecôte.

J'ai l'honneur etc. etc.

Le B. Puget.

niespokojny z uwięzienia tego Prałata, poszedł mówią, do Kardynałów Bentivoglio i Judice prosić ich o wstawienie się Ich Cesarskich Mości aby mógł być uwolniony.

Papież zadowolony z posłuszeństwa Kardynała Cibo, który na odwołanie Jego Świątobliwości, przybył z Gaeta tutaj blisko do Castel Grandolphe, pozwolił mu udać się gdzie zechce, celem odetchnienia świeżem powietrzem i wydobrzeć po ataku febry, którą miał jak powiadają w Castel Grandolphe.

Oczekiwana jest odpowiedź Kardynała Grimaldi na przyjęcie Arcybiskupstwa Lukki, co z czego bardzo by się ucieszyła ta Rzeczpospolita. Mgr Corviani który był na nie przeznaczony, otrzymał urząd Zakrystjana Pałacowego.

Papież przywrócił Jubileusz pod czas trzech dni Zielonych świąt.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 115.

Rome, le 19 Mai, 1731.

Mgr,

La banqueroute arrivée ordinaire de Mr André Brentano et Compagnie, dans le temps que j'attendois d'eux la remise de mes appointements pour le premier quartier de cette année, échu en avril dernier, ne peut être qu'un coup accablant pour un pauvre homme comme moi, chargé de huit enfans, et qui n'ai rien pour vivre que ce que le Roi et la République me donne; j'en serai désolé, si je ne connaissois l'inépuisable fond de clemence de sa Majesté, qui fait toute ma ressource, et si plein de confiance aux bontés de V. Ex. je n'étois assuré qu'elle voudra bien m'assister de son puissant credit, pour me faire trouver dans le coeur magnanime et vraiment Royal de notre Grand

Rzym, 19 Maja, 1731 r.

J. W. Panie,

Bankructwo o którém dowiedziałem się zeszłéj poczty, pp. Andrzeja Brentano i komp: w chwili kiedy spodziewałem się od nich wypłaty mej należności za pierwszy kwartał tego roku, wypadłej z przeszłego kwietnia, stało się okropnym ciosem dla biednego jak jest ojca, obarczonego ośmiorgiem dzieci, i niemającego czem żyć więcej, jak do tego co mi daje Król i Rzeczpospolita; potrzebaby rozpaczyć, gdybym wiedział niewyczerpanej łaskawości J. K. Mości, która jest całą moją nadzieją, tudzież, hojności ~~[illegible]~~ dobroć J. W. Pana dla mnie; gdybym nie był przekonanym że raczysz mnie wesprzeć przemożnym twoim wpływem, abym odzyskał ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ w sercu wspaniałomyślnego i prawdziwie Królewskiego

Monarque ; ce que je viens de perdre
par pure disgrace où je n'ai nulle
part j'ai perdu ces dernières années
par semblable accident, mille écus
d'une gratification qu'il avoit plu
à Sa Mté m'assigner en Pologne.
Voilà une autre considérable som-
me en taxe dont je risque toujours
le risque. Daignez Mgr, avoir pitié
de mon triste sort et me tendre cha-
ritablement la main, j'en mettre
ma confiance dans les puissants
effets de la puissante intercession
de V. Ex. envers le Roi, et l'implore
humblement.

Samedi dernier le Pape assista
aux premières vespres de la Pente-
côte, et le lendemain à la grande-
messe celébrée par le Card. Pico,
après la quelle, Sa Sainteté decla-
ra Mgr Doria Archevêque de
Benevent. On dit que le poste
de Grand Chambellan, qu'avoit
ce Prélat, est destiné pour Mgr

nanego wielkiego Monarchy. to, co
straciłem przez niełaskę losu, bez
mojej własnej winy. Straciłem w ost-
tatnich tych latach, podobnym zaś
wypadkiem, tysiąc talarów gratyfika-
cyi, którą mi J. K. Mość przyznać
raczył w Polsce. Otóż druga zna-
czna summa, której stratą obawiać
w Saksonij zagrożony jestem. Racz
J. W. Panie mieć litość nad mojim
smutnym losem i litośną podać mi
rękę i ośmielam się ufać w tako-
wy skutek przeważnego wstawienia
J. W. Pana do Króla, pokornie go
o to proszę.

Wprzeszłą sobotę Papież obecnym
był na pierwszych nieszporach Zielo-
nych świątek, a nazajutrz na summie
celebrowanej przez Kardynała Pico,
po której Jego Świątobliwość obra-
ła Mgra Doria Arcybiskupem
Benewentu. Mianują w miej-
sce Wielkiego Szambelana, które
ten prałat zajmował, naznaczo-
ne jest dla Mgra Palavicini-

988.

Palavicini Nonce à Florence, et que celui ci sera relevé par Mgr Valenti Gonzague.

On dit que Mr Sardini ayant fait demander quelques uns de ses meubles et pièces d'argenterie, pour lui servir dans la prison, non seulement on les lui avoit refusé, mais qu'il a été encore plus étroitement resserré et réduit à n'avoir qu'une chambre seule.

On parle de faire subir un nouvel examen au Card. Ricci et qu'à cet effet il s'est ~~tenté~~ tenu une Congrégation particulière chez le Card. Barbarini.

Les lettres de Marseille font Mgr Bichi fort proche de cette ville, où il attendra pour repasser en Italie les Galères du Pape qui doivent aller la prendre le Card. Aldobrandini et Mr Lanti.

On dit le peuple de Naples en grande consternation de ce que le sang de St Janvier s'étoit liquifié avant que l'ampoulle

go, Nuncyusza w Neapolu, i że teraz zastępionym być ma przez Mgra Walenti Gonzagua.

Mówią że Pan Sardini prosił o niektóre z swoich sprzętów i sreber do użycia w więzieniu, ale nie tylko że takowe odmówione mu, lecz nawet ostrzej ścieśniono go, tak że miał tylko jeden pokój.

Powiadają że mają na nowo badany być ma Kard: Ricci i że w tym celu zasiadać będzie Kongregacya prywatna u Kardynała Barbarini'ego.

Piszą w listach z Marsylii jakoby Mgr Bichi blisko znajdował się tegoż miasta, gdzie się zatrzyma aby przeprowadzić we Włoszech Galery papieskie, które zabrać mają Kardynała Aldobrandini'ego i Mgra Lanti.

Mówią że lud Neapolitański w wielkim znajduje się postrachu, z powodu że krew Sto Januarego pokazała się kiedy

l'ampoulle fut approchée de la tête de ce Saint, voulant que ce soit un présage de quelque grand événement funeste. On ajoute qu'il s'étoit découvert un complot de quelques officiers de Galères qui avoient tramé de les emmener en Turquie et d'enlever en même temps les personnes de Vice-Roi, avec la Comtesse son Epouse; ce qui ayant été découvert, on prétend que les complices pour se soustraire à la juste rigueur de leurs châtiments, se sont empoisonnés.

Mardi dernier Mgr Valenti Dataire, se trouva surpris d'un accident apoplectique, auquel il n'y avoit pas de remède et qui l'emporta la nuit du même jour à l'âge de 63. ans. Son poste a été aussitôt rempli par Mgr Gentili Secrétaire de la Congrégation des Evêques réguliers, auquel Sa Sainteté fit envoyer un billet qui le déclaroit son Dataire.

Kiedy zbliżyła się ampułka do głowy tego Świętego; widząc w tem przepowiednię jakiegoś smutnego zdarzenia. Dodają że odkrytym został spisek kilku Oficerów Galer, którzy chcieli popłynąć niemi do Turcyi, zabrawszy na nie zarazem Vice-Króla z Hrabiną, małżonką jego; co gdy odkrytem zostało, mówią, że wspólnicy, dla uniknięcia surowej kary, otruli się.

We wtorek, Mgr Valenti Datariusz Świętej był apoplexyą bez ratunku, która go porwała w nocy tegoż dnia, w wieku 63. lat życia. Miejsce jego zajął zaraz Mgr Gentili, Sekretarz Kongregacyi Biskupów Zakonnych; Jego Świątobliwość posłał mu pismo, mianujące go swym Datariuszem.

Ordinaryusze jest w przyjętym niemieckiej szlachetny Wenecya-

On attend le mois prochain le noble Vénitien Canali pour successeur de l'ambassadeur de Venise qui prit dernièrement congé de cette cour.

Mr Fiorelli, Juge criminel, accompagné de son lieutenant s'en rendu au chateau St Ange à l'examen de Mr Sardini, qui dura jeudi dernier, depuis les quatre heures du soir jusqu'à neuf.

Hier se tint l'examen des Evêques en présence du St Père, ce qui annonce un prochain consistoire. Mgr Doria y intervint, mais sans subir l'examen pour l'Archevêché de Benevent, auquel il est nommé, avec réserve d'une pension de deux milles écus, moitié pour le Cardinal George Spinola et moitié pour le Cardl Salviati.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

nin Canali na miejsce Ambasadora Weneckiego, który niedawno pożegnał dwór tutejszy.

Mgr Fiorelli, sędzia kryminalny, wraz z zastępcą swym, udali się do Zamku Sgo Anioła, celem badania p. Sardiniego; badanie to trwało w przeszły czwartek od czwartej godziny wieczorem aż do dziewiątej.

Wczoraj odbył się egzamin Biskupów, w obecności Papieża; co wróży bliski konsystorz. Mgr Doria miał w nim udział, ale nie zdawał egzaminu na Arcybiskupa Beneventu, na który jest mianowany, z zachowaniem pensyi dwóch tysięcy talarów, w połowie dla Kardynała Jerzego Spinola, a w drugiej połowie dla Kardynała Salviati.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 116.

Rome, le 2. Juin, 1731.

Mgr,

Une dépêche que j'ai reçue extraordinaire de Mgr le Chancelier du 14. mai dernier, m'accuse la réception de la mienne du 21. avril antécédent et me marque qu'on lui a aussi communiqué les éclaircissements que j'eus l'honneur d'envoyer le même jour à la cour, et à V. Ex. au sujet du projet de V. Ex. en réponse à celui du St Siège ci-devant proposé par feu Mgr le Nonce Santini.

Mgr le Chancelier qui dit avoir attentivement considéré tout ce que je marquai pour lors des sentiments qui m'étaient revenus de cette cour, convient que les choses paraissaient avancées à un terme au regard du Concordat qui le traite sur le Juspatronat Royal, qu'on peut l'espérer assez proche de sa conclusion, et qu'il pourra enfin ſouvenir de le voir effectué. Il

Rzym, 2. Czerwca 1731. r.

J. W. Panie,

Depesza odebrana tej poczty od J. W. Kanclerza z 14. maja, zawiadamia mnie o odebraniu mym listu z 21. kwietnia, namieniając że mu zakomunikowane zostały objaśnienia które miałem zaszczyt przesłać tegoż samego dnia dworowi i J. W. Panu, w przedmiocie projektu jego, w odpowiedzi na projekt Stolicy Apostolskiej, przełożony dawniej przez zmarłego Nuncyusza Santini'ego.

J. W. Kanclerz, który jak powiada, że z całą rozwagą zastanowił się nad tém co mu wówczas wyrażałem względem udzielonego mi zdania od tutejszego dworu, utrzymuje że rzeczy stanęły na tym punkcie co do Konkordatu tyczącego się o Jus patronat Królewski, że zdają się być bliskie końca i że spodziewać się należy że nareszcie ukończone zostaną.

992.

Il n'y a que le 5. article des propositions de Liège, concernant les Abbayes en titre, sur lequel il prévoit le plus de difficulté, par rapport qu'il dit que la République s'y opposera toujours fortement et selon toute apparence ne voudra point l'admettre. Sur quoi aussi Mgr le Chancelier m'enjoint d'agir auprès du Card. St Clement, en lui représentant s'il n'y aurait pas moyen d'y apporter quelque tempérament ou modification, comme seroit, dit-il par exemple qu'au lieu du Commissaire général de l'Ordre, ce fussent les Religieux eux-mêmes qui proposassent à Sa Mté le nombre des sujets qu'ils auraient intention d'élire, afin de faire tomber l'agrément Royal sur celui d'entre ce petit choix qui conviendrait le plus.

Mgr le Card. St Clement n'est point encore retourné de son Evêché de Sabine; mais quand il seroit ici, je crois être assez instruit

Piąty tylko Artykuł propozycyi Stolicy Apostolskiej, tyczący się Opactw tytularnych, znajdzie według niego najwięcej trudności, dla tego, że Rzeczpospolita ciągle opierać mu się nieprzestanie i według wszelkiego podobieństwa nigdy go nieprzyjmie. Dla tego to J. W. Kanclerz zaleca mi chodzić wtej mierze około Kardynała St Clement, zapytując go czyli niebyłoby jakiego sposobu ony środka złagodzenia; gdyby naprzykład powiada on, zamiast Generalnego Kommissarza Zakonnego, sami Zakonnicy zaproponowali J. K. Mości liczbę osób, którychby chcieli wybrać, aby tym sposobem paść mógł obór królewski na tego, któryby im był najdogodniejszy.

Kardynał St Clement niewrócił dotąd ze swego Biskupstwa Sabińskiego; ale choćby też przybędzie, będę zawsze wiedział o jego zdaniu w tym względzie, tudzież

instruit de ses sentiments et de ceux de cette cour pour pouvoir assurer V. Ex. qu'on ne topera point à cet expedient. On se croit ici trop en obligation de veiller au maintien de la Discipline Monastique, pour souffrir qu'il soit donné la moindre atteinte à la liberté des élections des Chapitres, qui est un des premiers fondements de cette même Discipline.

On se tient fort aussi sur la pratique générale des autres pays, où par tout cette liberté d'élire est laissée intacte et paisible. Et quant à ce qu'on allegue de l'usage contraire pratiqué dans les Pays-bas Catholiques, premierement ici on n'en convient point. Secondement ils disent, que quand bien même cela serait, cette cour ne l'approuve point, et si elle dissimule en certaines rencontres, c'est pour eviter des engagements qu'il ne lui convient pas toujours de prendre avec les Puissances. Dans ma lettre de

tudzież o zdaniu dworu tutejszego, i zaraz dam wiedzieć J. W. Panu; czy ten środek przyjętym zostanie. Obowiązkiem jest tutejszym czuwać nad zachowaniem prawideł zakonnych, aby nienaruszona wolność elekcyi kapituł, która jest główną podstawą tych to prawideł.

Równie we wszystkich krajach dbają bardzo o nienaruszalność prawa w tym względzie a wolność obioru wszędy się odbywa i zachowuje. A co się tyczy Niderlandów katolickich, gdzie jak mówią zwyczaj jest przeciwny, najprzód nieodzywają się zaprzeczając temu, powtóre powiadają, że gdyby nawet tak było, dwór tutejszy nie pozwoliłby na to, a jeśli w niektórych zdarzeniach pokrywa on milczeniem, to dla uniknienia zajść z przeci- pomiędzy stronami. W liście moim z 21. kwietnia, oświadczyłem przedstawić J. W. Panu, że gdyby mocna

994.

du jour 21. avril, je pris la liberté d'intimer à V. Ex. que si l'on pouvoit introduire en Pologne un usage pareil à celui de Flandres, et y accoutumer insensiblement les Réligieux, sans qu'ils en fissent aucune plainte ni recours, il n'y avoit que ce seul moyen d'avoir égard à ce qu'on prétend; mais que de vouloir en faire un Article arrêté d'un concordat publique, c'est à quoi l'on ne devoit point s'attendre que cette Cour jamais condescendît. J'attendrai plus en particulier encore les réponses de V. Ex. sur cet article, aussi bien que sur les autres points pour me régler sur ce qu'elle me prendra et m'ordonnera de faire.

J'attends aussi que Mgr le Card. St Clement soit de retour en ville pour le remercier de la part de Sa Majesté et de son Ministère, selon l'ordre que m'en donne Mgr le Chancelier, au sujet des peines qu'il a données aussi en particulier, dans la vue de con-

w prowadzić do Polski zwyczaj używany we Flandryi, i wdrożyć doń nieznacznie Zakonników, bez skarg i odwoływania się tutaj w tym względzie, byłby to jedyny środek, jak mówią; ale żeby zawarować to sobie osobnym Artykułem w Konkordacie publicznym, tego zgodzić się niemożna, aby dwór tuteyszy przystał na to. Oczekiwać będę na więcey przygotowane odpowiedzi J.W. Pana co do tego Artykułu, równie co do innych punktów, aby kierować się do tego, co mi daley mieć okazią i uczynić rozkażesz.

Czekam również powrotu Kardynała St Clement do miasta, abym mu podziękował imieniem J.K. Mości i Jey Ministerium, według polecenia J.W. Kanclerza, za starania jakie osobliwie podeymuje, celem przyspieszenia ugody, umiejąc świattem

tribuer à l'acceleration du traité
par les sages lumières qu'il sait joindre
à l'efficacité de ses opérations.

Il y a quelque temps que par mes
précédentes V. Ex. s'est trouvé prevenue
que j'étois sur le point de marier ma
fille aînée, j'ai présentement l'honneur
et avis de mon devoir de lui donner
part, qu'enfin la chose est faite, et que
les épousailles se firent dimanche dernier
dans la Chapelle du Card^l Jean Baptiste
Altieri, qui en fit la cérémonie
à l'absence du card^l St Clement,
qui l'aurait faite s'il eût été en
ville. J'avois eu par les mains le
parti d'un des premiers cavaliers
de cette ville, de l'illustre maison
Manfroni, allié à ce qu'il y a ici
de première noblesse et qui compte
pour parens jusqu'à dix cardi-
naux et des Princes. Déjà tout se
trouvait conclu et les articles du
contrat signés. Mais avis pris
et reflexion faite qu'il n'étoit
que cadet de maison, d'ailleurs

twojim zaltiwować swoje postępo-
wanie.

W poprzednich moich listach nawia-
domiłem J. W. Pana, że miałem wy-
dać za mąż starszą córkę moję i teraz
mam zaszczyt i obowiązek sam donieść
że wreszcie uskutecznionem to zostało,
i ślub odbył się ubiegłej niedzieli w
kaplicy Kardynała Jana Baptysty
Altieri, który ~~dawał ślub~~ pobłogosławił parę w niebec-
ności Kardynała St Clement, który
gdyby tu był, sam by to był ~~uczynił~~ wypełnił.
Trzymałem już wszystko jedną z naj-
lepszych partij w tem mieście, to jest
~~od~~ kawalera ze świetnego domu
Manfronich, spokrewnionego z
najpierwszą noblessą tutejszą, mają-
cego w rodzinie swojej kardynałów
i książąt. Już wszystko było skoń-
czone i kontrakt ślubny podpi-
sany. Ale zastanowiwszy się z
rozwagą, że był on młodszym w
rodzinie, niedobrego prowadzenia
się a nadewszystko że był szuler,

996.

d'une peu de tendreté et grand jou-
eur surtout, cela fit qu'avec quelques
obstacles rencontrés encore de la part de
quelqu'un de ses parens, je fus ravi
d'avoir occasion de me délivrer de
tout engagement avec lui. Sur ces
entrefaites, il s'en présenta un pauvre
cavalier de l'Etat de Florence, nom-
mé le Comte Jacopetti, de même
age à peu près que ma fille, au lieu
que l'autre avoit plus de 20. ans plus
qu'elle, et c'est à celui ci que je me
suis attaché, d'autant plus qu'outre
une fort bonne noblesse, il se trou-
ve encore assez bien pourvu du côté
des biens de fortune. C'est le même
que je prends la liberté d'établir
en tout respect aux pieds de V. Ex.
et d'implorer aussi pour lui com-
me pour son épouse ces mêmes
bontés dont j'ai reçu jusqu'ici
tant de gracieuses et généreuses
marques. J'espère que V. Ex. vou-
dra bien encore le prendre en sa
haute et bienveillante protection

potrzebne to niektóremi przeszkoda-
mi z strony ~~pewnych krewnych~~ niektórych jego
krewnych, sprawiło, że rad byłem
z powodu zerwania moich zobo-
wiązań względem niego. Atoli w tym
samym czasie ~~przedstawił~~ zdarzył się ubogi szla-
chcic z Florencyi, nazwiskiem
Hrabia Jacopetti, prawie tegoż sa-
mego wieku co moja córka, bo tamten
o 20. lat miał więcej jak ona;
przywiązałem się przeto do niego, tem
więcej, że do bardzo dobrego rodu na-
~~bogactw~~ leży, tegoż wiele obfitych przy-
miotów. Tego to ośmielam się zło-
żyć u nóg J. W. Pana, prosząc dla
niego jak dla jego małżonki o tę-
kąż łaskę, łaskawość jakiej sam
odbieram niezliczone dowody. Spo-
dziewam się że i jego weźmie
J. W. Pan pod swoją ~~protekcyę~~ łaskawą
i szlachetną protekcyę, zarzucając
ją go swemi poleceniami,
które

protection, et l'honnorer de ses ordres, que comme moi il se fera gloire et plaisir d'executer dans les rencontres.

Samedi dernier, jour de la fête St. Philippe de Neri, le Pape se rendit avec tout son train à l'Eglise neuve, où il intervint en compagnie de 18. Cardinaux à la messe chantée pontificalement par le Card. Ottoboni, lequel donna ensuite un magnifique repas à tous les pères de cette nombreuse communauté de l'Oratoire.

Le même jour arrivèrent sept calleches et trois brancards venus de Florence avec partie des Princes de la maison du Pape et leur suite, qui allèrent descendre au Palais Corsini en place Navone. Le prince Philippe fils de Don Bartelemi neveu de sa Sainteté fut dès l'après dîné aux pieds du St. Père. Le lendemain après midi arrivèrent les deux petits princes fils de D. Philippe Corsini avec Donna Victoria leur mère,

które on tak jak ja sam, poczyta sobie za chwałę i rozkosz wypełniać wypełnić.

Wczoraj, w sobotę, w dzień ś. Filipa Nerzyńskiego, Papież z całym ~~dworem~~ ~~swoim~~ Papież z całym swym orszakiem udał się do Kościoła nowego gdzie byto 18. kardynałów na Mszy śpiewanej pontyfikalnie przez kardynała Ottoboni'ego, który następnie dał wystawny obiad dla wszystkich ojców licznego tego zgromadzenia Oratorium.

Tegoż samego dnia przybyło siedem powozów i trzy jednokonnych nosidłów z Florencyi z gronem książąt rodziny Papieża, który wysiedli w Pałacu Corsini na placu Navone. Książę Filip syn Don Bartolomeo, siostrzeńca Jego Świątobliwości, po obiedzie, oddał uszanowanie Ojcu ś-u. Nazajutrz po południu przybyli dwaj młodzi książęta synowie Don Filipa Corsini'ego, z Donną Wiktoryą ich matką; tudzież przybyła Donna Wiktoria i inna

de Donna Vittoria autre Niece de Sa Sté avec le petit Prince premier né. Ces Princesses furent le mardi suivant introduites par Mr Majordome à l'audience du St Père et on dit qu'avant hier dans une autre audience Sa Sainteté les reçut avec le rochet et étole pratiquant à leur égard ce qui fit Alexandre VIII. avec Donna Tarquinia femme à son neveu.

La nuit du dimanche au lundi l'Assesseur du St Office accompagné du père Inquisiteur se rendit sous l'escorte de plus de 60. archers à la Juiverie, où après perquisition faite dans plusieurs maisons, il fut emporté plusieurs sacs pleins de livres qu'on avoit expressement défendus aux juifs, comme remplis de faussetés et d'alterations de la Ste Ecriture et des Prophètes. Leur Rabin et quantité des principaux furent menés en prison.

On prétend que sur un ordre

Synowica Jego Swiątobliwości, z pierworodnym małym synkiem. Księżne te wspomniony wtorek wprowadzone były przez Majordoma na posłuchanie u Ojca Sgo, a onegday na drugiey Audiencyi, mówią że Jego Swiątobliwość przyjął je w rokiecie i w stule, tak jak Alexander VIII. Donnę Tarkwinię Żonę synowca swego.

W nocy z niedzieli na poniedziałek, Assessor Sgo Officium w towarzystwie Ojca Inkwizytora pod eskortą 60. mieyskich Żołnierzy udali się pomiędzy Żydostwo, gdzie odbywszy rewizyą w wielu domach, wywieźli z stamtąd niemałą ilość worów pełnych Ksiąg, naywięcey zakazanych Żydom, jako wypełnionych zepsowaniami i fałszywemi cytacyami z Pisma Sgo i Proroków. Rabin ich i wielu Kahalnych do więzienia poszli.

Utrzymują że z polecenia, de

que la Mté Impériale a fait enten-
dre au Cardl. Corsia d'obéir au Pape,
il lui fonda le seconde de retourner
à Rome.

Il y a été publié ici un edit aux
defense aux femmes et filles de basse
condition de porter des habits de soie
et joyaux qui passent la valeur
de 50. écus, à en commencer l'e-
xecution en janvier prochain.

Le Prétendant qu'on disoit être
allé à Naples n'a été que jusqu'au
Mont Cassin, d'où il est retourné
ces jours ci à Albano près de cette
ville.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

rzyć przez Jego Cesarska Mość Kardyna-
łowi Corsia, aby posłusznym był Papieżo-
wi, tudzież by musiał powrócić do Rzymu.

Ogłoszono tu edykt, zabraniający
kobietom i pannom podłego prowadze-
nia się, noszenia sukień jedwabnych
i klejnotów, przenoszących wartości 50ciu
talarów, poczynając wykonanie takowe-
go od przyszłego stycznia.

Pretendent o którym mówiono że
wyjechał do Neapolu, zaledwie dojechał
tylko do Monte Cassino, skąd powrócił
w tych dniach do Albano, blisko tutejsze-
go Miasta.

Mam zaszczyt itd itd.

Puget.

List 117.

Rzym, d. 9. Czerwca, 1731. r.

Mgr,

Sur la fin de la semaine passée
il se tint dans les Chambres du
Cardl. Secretaire d'Etat, un nouveau
congrès en forme de Congrégation
particulière, sur les affaires de Pologne

Rzym, 9. Czerwca, 1731. r.

J. W. Panie,

W końcu zeszłego tygodnia odby-
ła się w pokojach Kardynała Sekreta-
rza Stanu, nowa narada, w kształcie
prywatnej Kongregacyi o sprawach
Polskich. Zawiadomiony o tem,

en étant été avertis, je mettois mis en mouvement pour découvrir ce qui pouvait y avoir été résolu. D'après que deux affaires en avoient fait le principal sujet : l'une concernoit l'Abbaye de Czerwińsk, et l'autre celle de Coprivnic. Qu'à l'égard de la première, il avoit été ordonné que le Religieux eux devant expédieroit les Bulles, quoiqu'il prétendit s'en dispenser sous prétexte que pour la possession de cette Abbaye, il lui suffiroit le consentement et l'approbation du général de l'ordre qu'il avoit obtenu.

Quant à l'Abbaye de Coprivnic, ma surprise fut des plus grandes quand j'entendois que l'élection dernièrement faite par les Religieux en faveur d'un des leurs, avoit été confirmée dans ce congrès et qu'on en avoit décrété la prompte expédition des bulles. Comme ce n'étoit pas cela qu'on m'avoit promis lorsque pour l'empêcher je me donnai des mouvements que Votre Ex. aura vu par la <u>même</u>

nijtem całego mego obrotu aby się dowiedzieć co tam uradzonym zostało. I dowiedziałem się że dwie okoliczności głównie takowe zajmowały: jedna tycząca się Opactwa Czerwińskiego, a druga Koprzywnickiego. Co do pierwszego postanowiono że Zakonnik dawniej obrany, ma expediować bulle, chociaż ~~chce~~ pragnąc uwolnić się od tego, z powodu że na posiadanie tego Opactwa, dość tylko by przyzwolenia i aprobaty Generała zgromadzenia, które otrzymał. Względem zaś Opactwa Koprzywnickiego, niespodzianie zadziwiony byłem, kiedy dowiedziałem się że elekcya ostatnia zaraz [illegible] przez Zakonników odbyta dla jednego z nich, zatwierdzoną została na tej naradzie z poleceniem rychłego wydania Bull. Ponieważ nie to ostatnie obiecywano mi, kiedy w celu przeszkodzenia temu, czyniłem zabiegi, jak to JW Pan <u>widziałeś</u>

même du 5. mai dernier, je n'ai
pas manqué de me plaindre haute-
ment d'un procédé qui paroissait
d'autant plus étrange et moins atten-
du dans les circonstances, qu'on étoit
actuellement en espérance d'une
prompte conclusion d'un Concordat
et plus que jamais aproché du terme
d'un ajustement final. Ainsi
loin de concilier les choses, c'étoit
prendre le chemin de les aigrir et
y mettre le feu. Tout ce qu'on a su
me répondre à cela, étoit que le St Siè-
ge, ainsi qu'on me l'avoit fait en-
tendre dans diverses autres occasions,
se croyoit plus obligé d'en croire
à son propre Ministre, qui étoit sur
les lieux, qu'à toutes mes remontran-
ces, que suivant les dernières lettres
reçues de Mgr le Nonce, par lesquel-
les il donnoit avis de la mort de Mgr
l'Évêque de Luceorie, nommé par Sa
Mté à cette Abbaye, ce Prelat avoit
en même temps représenté que tout
engagement de Sa Mté cessant par
cette mort, on devoit se servir de la

widziałem się z tutą 25. maja, nie-
zaniedbałem otwarcie uskarżać się na
to postępowanie, które tem dziwniejszem
i tem mniej spodziewaniem się wydało,
że ~~spodziewano się~~ miano nadzieję obecnie rychłego
końca utworzenia Konkordatu, i
więcej jak nigdy zbliżono się do koń-
ostatecznego pogodzenia się. ~~Ty~~ Tym
nie po-
więc sposobem, nietylko że ~~ułatwio~~
ułatwiono
~~zgodzono~~ rzeczy, ale oddalono się od
niej i podrażniono umysły. Powie-
dziano mi tylko na to, że Stolica
Apostolska, jak to mi dano do zro-
zumienia w wielu innych wypad-
kach, musi więcej wierzyć własnemu
swemu Ministrowi, jak moim prze-
łożeniom; że podług ostatnich listów
odebranych od Nuncyusza, w któ-
rych donosi o śmierci Biskupa Łu-
ckiego, nominowanego przez J.K.
Mości na to Opactwo, Prałat ten
przedstawił razem że wszelkie
zobowiązania się J.K. Mości, tą
śmiercią ustają, przeto należy

conjoncture, et ne point perdre temps à confirmer l'élection faite par les Religieux, et c'est ce qui a donné lieu à la résolution qu'on a prise dans ce congrès au sujet de l'Abbaye de Coprivnice. On m'a bien protesté au reste que la confirmation de l'élection et l'expédition des Bulles en faveur des Religieux de Coprivnice, ne tiraient à aucune conséquence contre les droits qui peuvent à la suite être reservés à Sa M.té par un traité final, tant sur cette Abbaye que sur toutes autres.

Ayant été averti que la cause de l'Archidiaconat de Posnanie devoit être reproposée la semaine prochaine en Rota à l'instance de l'Abbé Riancour contre le S.gr Kaszowski pourvu de ce Benefice par l'Evêque et le Chapitre de cette Cathédrale, Je n'ai pas manqué de reprendre le cours de mes precedentes sollicitations en faveur de ce dernier pour recommander ses intérêts, et quoique dans mes dernières visites

Korzystać z tego wypadku i nie tracąc czasu potwierdzić elekcyę Zakonników, i to właśnie dało powód do postanowienia na tej naradzie, względem Opactwa Koprzywnickiego. Zresztą tłumaczono mi że zatwierdzenie elekcyi i wyprawienie bull dla Zakonników Koprzywnickich, żadnych złych skutków za sobą pociągnąć nie może, jako w braniu prawom, a później ściągi mogącym J. K. Mości, przez ostateczny traktat, jak względem tego Opactwa tak względem wszystkich innych.

Zawiadomiony że sprawa Archidiakonatu Poznańskiego ma być znowu wniesiona na przyszłym tygodniu na Rotę, na prośbę Opata Riancour, przeciwko Panu Kaszowskiemu, obdarzonemu tym beneficium przez Biskupa i Kapitułę tej Katedry, nie przestawałem chodzić zacząłem około interesu tegoż, polecając takowegoż

rendues à cet effet au Référendaire
de la cause, ce Prélat et quelques au-
tres auditeurs de Rothe m'eussent té-
moigné, qu'à la vérité l'affaire pou-
vait bien aller encore un peu plus à la
longue, mais qu'ils prévoyaient, qu'à
la fin la Rothe ne pouvait pas se dis-
penser de prononcer en faveur de
la provision Apostolique de même
Abbé Riancour, et cela pour les rai-
sons qu'ils m'avaient déjà ci-devant
alléguées, comme par la mienne du
21. avril dernier, néanmoins je n'ai
pas laissé de remettre encore vivement
en considération à ces Messieurs les
intentions de Sa Mté et la part d'in-
térêt qu'elle se croit obligée de prendre
en cette affaire pour la conservation et
maintien des loix et constitutions
du Royaume, aussi bien que des sta-
tuts et règlements Capitulaires, qui
excluent de ces sortes de dignités <u>ut
pote fundi Nobiles</u>, les personnes qui
ne sont pas nobles, sur quoi j'ai fait

a chociaż w oddanych mych odwie-
dzinach u tegoż niby Referendarza
sprawy, Prałat ten i wiele innych
Audytorów Roty powiedzieli mi, że
wprawdzie interes jeszcze przewlec
się może, ale przewidują że w końcu
Rota przychylić się musi na stronę
prowizyi Apostolskiej tegoż samego
Opata Riancour, a to z powodów
które mi dawniej przełożyli, jak te
doniosłem o tem w liście moim
z 21. Kwietnia; z tem wszystkiem
niezaniedbałem jeszcze zwrócić u-
wagę tych panów na intencye
J.K.Mci, tudzież jak wiele Jéj
zależy na tem aby utrzymać całość
i nienaruszalność praw i Ustaw
Krajowych, równie Statutów ~~Kapi-
tularnych~~ jak rozporządzeń Kapi-
tularnych, z których wypływa po-
waga <u>ut pote fundi Nobiles</u>, osoby
niebędące stanu szlacheckiego,
okoliczność, którą mała wiadomość

Encore les plus fortes représentations; après quoi il reste d'attendre la résolution qui sortira de la Rotte, dont j'aurai soin de rendre compte à V. Ex.

Samedi dernier soir se fit l'ouverture de la Comédie permise ici par le Pape en faveur de ses parens qui sont venus le voir. La pièce fut assez aplaudie et eut grand concours de Noblesse Romaine et étrangère.

Pour apaiser les murmures du Peuple au sujet de l'Edit dernièrement émané pour la réforme du luxe dans l'Etat Ecclesiastique, les ministres du Gouvernement par ordre du St Père, ont fait entendre à tous les Marchands et ouvriers en soie, qu'il ne pouvoient continuer la manufacture et la vente des étoffes.

Parmis les riches présens que le Pape a fait à ses parens, il y a un Réliquaire donné au plus jeune des Princes, où sont enchassés quelques ossemens de St André Corsini, Sa Sté a permis aux Princesses

przedstawiałam; potem czekać należy na odpowiedź Roty, o czym nie zaniedbam donieść J.W. Panu.

W zeszłą sobotę wieczorem, grano tu pierwszy raz komedyą, pozwoloną przez Papieża, ku przyjemności jego krewnych do niego przybyłych. Sztuka podobała się ~~[illegible]~~ i wiele ściągnęła widzów jak to tuteyszey szlachty Rzymskiey, jak i zagraniczney.

Aby ~~złagodzić~~ uspokoić szemranie ludu z powodu niedawno wyszłego Edyktu ~~[illegible]~~ względem zmniejszenia zbytku w Państwie Duchownem, Ministrowie Rządowi, z Papieskiego polecenia, powiedzieli ciekawym wszystkim kupcom i ~~wyrobnikom~~ Rękodzielnikom materyi jedwabnych, że mogą daley wyrabiać tkanie i sprzedawać materye.

Z liczby bogatych darów, jakie papież uczynił swym krewnym, znajduje się jeden Relikwiarz, dany najmłodszemu księciu, gdzie są zamknięte kości Sgo Andrzeja Corsiniego. Jego

Princesses ses Nieces de tenir deux fois la semaine, savoir le mardi et le vendredi, la conversation qu'elle avoit coutume de tenir étant Cardinal; cette assemblée commença mardi dernier au Palais Corsini, où logent les Princesses: les Cardinaux Corsini Salviati et Ottoboni en furent, plusieurs Princesses et dames de la premiere qualité s'y trouverent aussi.

Mgr Doria fait état de se rendre à son Archevêché de Benevent pour la feste prochaine de St Pierre.

On a fait vente ces jours ici de huit chevaux et quelques autres effets du Card. Coscia, qui étoient en sequestre au Chateau St Ange; la Chambre n'en a retiré que 30. milles écus, ce qui est encore fort éloigné des prétentions qu'elle a contre ce Cardinal.

On a appris la mort de la grande Duchesse de Florence. Le Pape vient de faire frapper à la monnoie trois cent milles Piastres marquées à son empreinte.

Mardi dernier arriva de Vien-

Jego Świątobliwość rozkazała Księżniczkom synowicom swoim, zbierać się dwa razy w tygodniu, to jest we wtorek i w piątek, na rozmowę, którą miewał zwyczajnie będąc Kardynałem; zebrania rozpoczęły się w przeszłą środę w Pałacu Corsini, gdzie mieszkają księżniczki: Kardynałowie Corsini Salviati i Ottoboni znajdowali się tam, jako też wiele Księżniczek i dam pierwszego rodu dostojeństwa.

Mgr Doria udać się ma na swoje Arcybiskupstwo Benewentu, na nadchodzący St Piotr.

W tych dniach sprzedano karety, ośm koni i niektóre inne ruchomości Kardynała Coscia, uległe konfiskacie w Zamku Sgo Anioła; Skarb odzyskał tylko 30. tysięcy talarów, co jest jeszcze bardzo daleko na odebranie tego, co pozostał winien mu Kardynał.

Dowiedziano się o śmierci wielkiej Księżny Florencyi. Papież rozkazał wybić w mennicy trzykroć sto tysięcy piastrów pod swoim stęplem.

1006.

vient Mgr Boudelmonte, qui se rendit ensuite à l'audience de Sa Sté, on dit qu'il se dispose à partir dans peu pour la legation d'Avignon.

On parle de faire transporter Mr Sardini du Chateau St Ange à la forteresse de St Léon dans le Duché d'Urbin.

On assure un ordre venu d'Angleterre à la Duchesse de Boukingham de se retirer de Rome et d'être rendue à Londres pour tout juillet prochain, sous peine d'encourir la disgrace du Roi de la grand Bretagne. Cette Dame quitte, dit-on, bien mal volontiers un sejour où la Noblesse s'empressait à lui faire une distinction et des honnetetés toutes extraordinaires.

J'ai encore l'honneur d'ajouter à V. Ex. qu'ayant encore fait moi diligences en Daterie pour voir en quel état se trouvoit cette expedition de Bulles pour l'Abbaye de Czerwinsk, nommées ci-dessus, j'ai heureusement trouvé que j'étois encore à temps d'y mettre obstacle, je n'ed

Wspomniony wtorek przybył z Benewentu Mgr Boudelmonte na posłuchanie papieskie, mówią że wyjeżdża niebawem na legacyą do Awinionu.

Chodzi mowa że przeniosą P. Sardiniego z Zamku Sº Anioła do fortecy Sº Leona w Księstwie Urbińskiem.

Zapewniają że przyszło polecenie z Anglii do księżny Boukingham wyjechania z Rzymu i powrotu do Londynu w przyszłym czerwcu, pod karą niełaski [illegible] króla Wielkiej Brytanii. Dama ta bardzo nierada jak mówią, rzymskie opuszcza polycie, gdzie noblessa ubiegała się z okazaniem dla niej nadzwyczajnego szacunku i wyjątkowych względów.

Mam zaszczyt dodać J. W. Panu, że niezależnie jeszcze starań w Datarji aby ~~rozważając~~ [illegible] się dowiedzieć co się dzieje z ekspedycyą bull na Opactwo Czerwińskie, o czem wyżej pisałem, na szczęście znalazłem że jeszcze jest czas niedopuścić tekowość; nieo-

pas ainsi manqué d'y faire ajouter
apposer le décret qui sera signé du
Dataire même, savoir : Nihil transeat
ad favorem cujuscumque super provi-
sione seu Confirmatione Electionis
Monasterii Abbatiae Coprivnicen.
Ordinis Cisterciensis Cracoviensis
Dioecesis, si prius citato Dno Barone
de Puget Secretario Regio Poloniae,
sive ejus procuratore. Dno Nico-
lao Leren. Quoniam ita mandamus
hac die 9. junii 1731. Avec le <u>Nihil</u>
<u>transeat</u> je tâcherai de tirer le plus
que je pourrai en longueur, pour
empêcher que les Bulles ne s'expé-
dient, jusqu'à ce que je reçoive ordre
de V. Ex. sur ce que je devrai faire. V.
Ex. pourroit en attendant engager
Sa Majesté et son Ministère à donner
leurs ordres, pour que l'administration des
biens de cette Abbaye se fasse incessa-
mment et sans perdre temps, par
des députés ~~en~~ nommés avec interven-
tion de quelqu'un de la part du Non-
ce et des Religieux, afin qu'après

nieomieszkam pewnie kazać zastosować-
do tego dekret podpisany przez samego
Dataryusza, to jest: <u>Nihil transeat</u>
<u>ad favorem cujuscumque super pro-</u>
<u>visione seu confirmatione electionis</u>
<u>Monasterii Abbatiae Coprivnicen. Or-</u>
<u>dinis Cisterciensis Cracoviensis Dioece-</u>
<u>sis, si prius citato Dno Barone de</u>
<u>Puget Secretario Regio Poloniae, sive</u>
<u>ejus procuratore. Dno Nicolao Leren.</u>
<u>Quoniam ita mandamus hac die</u>
<u>9. junii 1731.</u> ~~Za pomocą~~ Z tem tego <u>Ni-</u>
<u>hil transeat</u> będę się ociągał o ile tyl-
ko będzie można najdłużej aby nie-
dopuścić wydania bull, aż dopóki
nie odbiorę rozkazu od J. W. Pana
jak mam z tem postąpić. J. W. Pan
tymczasem może prosić J. K. Mości
i Jej ministerium o polecenie jak-
najprędszego zarządzenia ekdy-
wizyi dóbr tego Opactwa, ~~kontr~~ nie-
tracąc czasu, przez wyznaczonych
deputowanych, również kogoś naczel-
nego ze strony Nuncyusza i Zakon-
ników, aby ustawionego i ~~prz~~ [illegible]-

avoir désiré et envoyé ici un état des revenus, on peut voir si cette Abbaye est capable d'addition, et en ce cas solliciter pour l'admission de la nomination que Sa Mté y ferait d'un Abbé Commendataire, qui aurait par ce moyen sa mense separée, tandis que le Religieux élu resterait avec la lieune d'Abbé Claustral; je croirais que ce serait là le meilleur expédient pour aller au devant de tout nouvel engagement, qu'on pourrait prendre avec cette Cour au sujet de cette affaire, et qui serait toujours facheux par rapport au retardement qu'il pourrait aporter à la conclusion du traité.

J'ai l'honneur etc.

le B. Puget.

nego tu stanu dochodów, widzi by można, iżeli Opactwo to ulega jest wcielenie Medzwirzy, a wtym wypadku prosić o potwierdzenie nominacyi, uczynionej przez J. K. Mość na Opata Kommendataryusza, który by mógł mieć tym sposobem swoją oddzielną mensę, a obrany Zakonny został by przy swojej jako Opat Klasztorny. Zdaje mi się że to był by najlepszy sposób uprzedzenia zawarcia zwłoki wymagań tutejszego dworu w tej okoliczności, wymagań mogących być szkodliwemi z powodu zwłoki, jaka by przyniosły w ukończeniu ugody.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

List 118

Rome, ce 16. Juin, 1731.

Mgr,

Nous lettres cet Ordinaire étaient aucun ordre du Ministère

Rzym, 16. Czerwca, 1731.

J. W. Panie,

Listy z ostatniej poczty były bez żadnych poleceń od Ministerium

Ministère de Sa Mté pour son Royal service et celui de la République j'ai l'honneur de rendre seulement compte à V. Ex. du succès de l'affaire de l'Archidiaconat de Posnanie et des suites de celle qui regarde l'Abbaye de Coprivnice, en suite de mes dernières.

La Cause de l'Archidiaconat ayant été reproposée Lundi dernier ainsi que je l'annonçais la semaine passée, les Prélats de la Rotte quoique pour la quatrième fois assemblés la dessus n'ont encore pû se résoudre à la décider et ont trouvé bon de faire intervenir à cet effet tout le tribunal en corps par un videant omnes qu'ils opinèrent, la dernière fois avoit été videant quintus et textus, l'avant dernier iterum proponatur après un dilata dans la première instance. Le temporisement d'un Tribunal naturellement porté à soutenir les intérêts du St Siège et dans un droit déjà reconnu, manifeste d'ailleurs ain-

Ministerium J. K. Mości ku usłużeniu Jej pańskiej Osobie i Rzeczypospolitej. Niniejszym mam zaszczyt tylko zdać sprawę J. W. Panu w okoliczności Archidiakonatu Poznańskiego i tego co się tyczy Opactwa Koprzywnickiego, w dalszym ciągu ostatniego mego listu.

Sprawa Archidiakonatu była znów wniesiona w zeszły poniedziałek, jak to donosiłem przeszłego tygodnia, ale Prałaci Roty, chociaż po czwarty raz zgromadzeni na naradę, nie byli w stanie jej zrezolwować, uważając za konieczne poddają ją pod cały Trybunał w komplecie, przez videant omnes, który uradzili, ostatnim razem było videant quintus et textus, przedostatnim razem iterum proponatur, po odroczeniu w pierwszej instancji. To odwlekanie Trybunału naturalnie przychylniejszego interesom Stolicy Apostolskiej i w uznanem już prawie, okazuje zresztą, jak to samo

si qu'eux mêmes me l'ont té-
moigné et que j'ai eu l'honneur de
le dire dans mes precedentes, ne peut
être sans doute qu'un effet des respé-
ctueux égards qu'on a pour le nom
sacré de Sa Mté que nous avons in-
terposé. On veut par là donner au
Chapitre de Posnanie tout le temps et
moyen de produire ses défenses et s'il
faut qu'à la fin il succombe com-
me on le prévoit, la Rothe au moins
serait bien aise qu'avant d'être obli-
gée de prononcer en faveur de son
adverse, on pu s'accomoder avec lui
et arranger l'affaire par un ajuste-
ment amiable; le Chapitre et Mgr l'
Evêque ont donc l'un et l'autre en-
core à choisir, l'affaire ne doit être
rapportée en Rothe qu'en Novembre
qui vient, à cause des vacances
générales qui surviennent, en atten-
dant si on a des moyens de défense
plus fort que ceux qui ont parus,

oświadczyli mi, a o czém miałem
zaszczyt donieść J.W. Panu poprzednio,
jest tylko skutkiem pełnych uszano-
wania względ~~ności~~ów, jakie mają dla
świętego imienia J.K.Mści, które-
śmy przedstawili. Chcą przez to
dać Kapitule Poznańskiéj czas i
możność okazania środków bronie-
nia się, a jeśli wkońcu jak przewi-
dują na ona ~~przegrać~~ upaść, Rota moc-
no życzyłaby sobie aby nim zmu-
szoną będzie ~~czynić~~ dać wyrok przeciwnéj
stronie, mogła się z nią porozumieć
i zatrzeć sprawę przyjacielskiem pojed-
naniem się. Kapituła i Mgr Bi-
skup mają więc do wyboru, spra-
wa ma być dopiero wprowadzona
na Rotę w Listopadzie, z powodu
ogól~~nych~~nie ~~wakacyj~~ nadchodzących
wakacyj; tymczasem jeśli mają
jakie środki do obrony, silniejsze
niż te jakie okazali, albo jeśli Pro-
kuror wskazać może jakie inne,

ou si le Procureur en indique de nouveaux, ils pourront les transmettre, si non voir d'induire l'Abbé Biancour son adverse partie à désister de toute autre poursuite, lui donnant quelque honnête compensation ou un équivalent de cette dignité qu'il aspire.

Après le nihil transeat que je mis la semaine passée en Datarie pour empêcher que l'expédition des Bulles décernée en faveur de Religieux élu Abbé de Coprzywnica, ne passât plus avant, j'ai présentement l'honneur d'informer V. Ex. que Mgr le Cardinal St Clement fit en cette passée les bons offices auprès du Dataire, le priant de suspendre toute provision d'Abbaye de Pologne jusqu'à ce qu'on eût avis et claire notice de l'état où se trouvent les choses par rapport au traité d'ajustement qui se négocie; le Prelat Dataire qui est aujourd'hui Mgr Sentili, a fait répondre au

mogę je przedstawić; jeśli zaś nie, skłonić należałoby Opata Biancour do zrzeczenia się wszelkich pretensyi, ~~dając mu~~ wynagradzając go niemniej a równoważącym i odpowiedniej godności, ~~a~~ z tém o co się starał.

Po zamieszczeniu nihil transeat w przeszłym tygodniu do Dataryi celem przeszkodzenia wysłaniu Bull wydanych na korzyść Zakonnika obranego Opatem Koprzywnickim, mam zaszczyt donieść teraz J.W. Panu że Kardynał St Clement wstawił się następnie za nami do Dataryi, wymagając ją aby wstrzymała wszelkie prowizye na Opactwa Polskie, dopóki nie przyjdą wyraźne objaśnienia o stanie, w jakim się rzeczy znajdują względem toczącego się traktatu zgody. Prałat Datarius którym jest obecnie Mgr Sentili, odpowiedział Kardynałowi, że najniższych jest sługi popier

Cardinal qu'il est de plus favorablement porté à seconder son instance, mais j'ai je n'ai pas trouvé la même disposition dans Mgr Monti, secrétaire de la Congrégation Consistoriale, étant allé le voir sur cette affaire, il m'a dit nettement que l'opposition que j'avois voulu mettre en Daterie ne serviroit à rien et qu'elle ne pouvoit empecher l'exécution d'un décret porté par la Congrégation, que d'ailleurs rien n'avoit été fait sans une bien mûre réflexion sur ce que Mgr le Nonce avoit écrit et insinué de là que l'élection d'un Abbé à Coprivnie et sa confirmation par le St-Siège ne pouvoit porter aucun préjudice aux droits de Sa Majesté puisque encore que la nomination lui fut accordée par traité, il faudrait toujours qu'indépendamment de cela, il y eut à Coprivnie un Abbé Claustral; qu'enfin cette Abbaye

jego prośbę - ale nie znalazłem podobnego usposobienia w Mgrze Monti'm, Sekretarzu Kongregacyi Konsystorskiej, do którego udawszy się w tym interesie, odpowiedział mi od razu, że zaprzeczenie jakie złożyłem w Datary, na nic się nie zdało, bo nie może wstrzymać wykonania ~~Dekre~~ wyroku wydanego przez Kongregacyę; że zresztą nie co tylko Mgr Nuncyusz pisał i przekładał, wszystko to dojrzale rozważonem zostało, że elekcya na Opata Koprzywnickiego i zatwierdzenie onego przez Stolicę Apostolską nie może przeczyć się prawom J. K. Mości, kiedy pomimo nominacyi zatwierdzonej traktatem, zawsze potrzeba aby był w Koprzywnicy Opat Zakonny; że nakoniec Opactwo to należy do tych, które zawsze uważano tutaj

Abbaye étoit une des celles qu'on avoit toujours ici considérée comme en titre et qu'on voulait qui y restat. Sur ce qu'il m'est venu en pensée de lui remontrer, mais de moi-même et uniquement en vue de tirer les choses en longueur, savoir que le Religieux élu n'était pas du gré de Sa Majesté, le même Prelat m'a répliqué qu'on étoit ici informé par les lettres de Mgr le Nonce, que ce Religieux n'étoit point si désagréable à Sa Mté que je le voulais faire accroire, marque de quoi ce que personne ne s'est opposé à son élection ni avant ni après.

Sur le 5. article de proposition du St Siège concernant la liberté qu'on veut qui reste aux Religieux d'élire un d'entre eux pour superieur Claustral, Mgr le Chancelier m'ayant marqué dans sa dépêche il y a 8. jours, que Sa Mté et son ministère avoient leurs très fortes raisons de ne point se passer à cette cour et cela pour

tutej dziedziczności, i chcą aby takiemi zostały. Na to co mi przyszło na myśl powiedzieć, z własnego zapędu i tylko w celu przeciągnienia rzeczy, to jest, że obrany Zakonnik nie jest z woli J. K. Mości, odrzekł mi: że wiedziano tu z listów Nuncyusza, że Zakonnik ten nie jest niemiłym J. K. Mości, tak jak o tem powiadam, dowodem tego, że nikt nie był przeciwnym jego obiorowi i wprzód i potem.

Na 5ty artykuł propozycyi Stolicy Apostolskiej, tyczący się wolności, jaką zastrzegają sobie Zakonnicy, obioru jednego z swego grona, na Superiora klasztornego, J. W. Kanclerz oświadczył mi w depeszy 8. dni temu, że J. K. Mość i Jej ministerium mają bardzo ważne powody dla których niemogą zgodzić się na takowy ze dworem tutejszym, a to dla tego, że niechcieliby narażać

ne pas subir le hazard de voir quel-
ques fois les Monastères regis par des
personnes et sujets peu affectionnés
ou suspects à la M.té et S. Ex.ce m'
ayant en même temps suggeré l'expé-
dient qui seroit de demander ici que
Sa M.té pût en tel cas ordonner aux
Moines de revoquer leur Acte d'élec-
tion et de proceder à une autre en
faveur d'un sujet agréé; l'avis que j'ai
pris là dessus de Mgr le Card. S.t Cle-
ment après en avoir conferé plus par-
ticulièrement avec lui et que suivant
les principes de cette Cour, il ne parroit
pas qu'elle puisse s'induire à admettre
un temperament de la sorte, lequel
quoique fondé en raisons très plau-
sibles et pour n'avoir à la tête des
Communautés que des gens de condui-
te irreprochables et des sujets de fidé-
lité reconnue envers le Souverain,
le Cardinal considère néanmoins
qu'il a cela d'inconvenient qu'il
soumet la discipline Ecclesiastique
et regulière à l'inspection secu-

się na wypadek przytrafić się takowo
mogący, aby Klasztory rządzone były przez
osoby nieprzychylne lub podejrzane dla
J.K. Mości, a Jego Ekscelencya pod-
dała mi w tym względzie ~~sposób~~ środek,
to jest, prosić tutaj, aby J.K. Mość
mogła w tym razie rozkazać Mni-
chom odwołanie aktu obioru, i
obranie kogo innego. Według zda-
nia Kardynała S.t Clement, o które-
go zapytywałem, rozpracowawszy się
obszernie w tej mierze, dwór tutejszy
z powodu swych zasad, nie mo-
że zgodzić się na ~~to~~ ten środek,
który ~~[illegible]~~ mimo to, że opie-
ra się na słusznych powodach,
to jest aby rząd na czele zgroma-
dzeń były tylko ludzie nieposzlakowa-
ni i doświadczonej wierności
dla Królów, Kardynał uważa
~~jeszcze~~, że takowy to ma [illegible]
niedobrego w sobie, że poddaje
karność duchowną i zakonną

~~livrée à l'inspection~~ seculière et à son arbitre. Le même m'a encore été dit par plusieurs des Ministres d'ici qui ont le département des affaires de Pologne et Mgr Monti entre autres à qui j'en ai parlé, ils prétendent que si on laisse à Sa Mté ce pouvoir de faire révoquer les élections des Chapitres, cela vaut autant que de lui accorder le droit de nommer, puisque les élections faites et refaites par son ordre il devait à la fin en sortir le sujet qui plus lui agréerait. C'est ainsi que ces Mrs raisonnent, ils ajoutent cependant qu'ils voient bien qu'il faut donner en cela quelque chose aux Souverains, égard que mérite Sa Mté et que sa Royale satisfaction ne doit pas du tout être sacrifiée à la rigueur des maximes canoniques. Je m'efforce aussi de les leur ~~risque~~ inculquer, c'est pourquoi en tenant encore aux dispositions touchées dans mes éclaircissements du 21. avril sur le dit article

pod dozór świecki i pod sąd jego najwyższy. To samo mówili niektórzy Ministrowie tutejsi, należący do wydziału spraw Polskich, a mianowicie Mgr Monti, z którym rozmawiałem o tej okoliczności; wszyscy są tego zdania, że gdyby dano możność J. K. Mości odwoływania elekcyi Kapitul, to by znaczyło to samo co dać jej prawo nominowania, albowiem z elekcyi z jej rozkazu zarządzanych i obalanych, musiał by w końcu wyjść człowiek zupełnie zgodny jej życzeniom. Tak o tem panowie tutejsi rozumieją: dodają wszakże, że widzą samo potrzebę udzielenia czegoś w tym ~~względzie~~ mierze Panującym, wzgląd na który J. K. Mości zasługuje, i że zadowolenie Jego Pańskie nie należy poświęcać rygorowi praw kanonicznych. Usiłowałem to wszystko przedstawić im; to też w duchu rozporządzeń, objętych objaśnie-

1016.

5. On s'offre ici de complaire à Sa Mté par la voie de recours au Nonce si jamais election se ~~faist~~ faisoit d'un sujet dont le Roi auroit juste raison de se mefier et n'être pas content, et en ce cas Mgr le Nonce selon qu'il seroit convenu dans le traité auroit le pouvoir et l'autorité preventive de la part de cette cour de casser la procedure des Religieux et de les obliger à une autre election, ou du moins de la faire suspendre jusqu'à ce qu'il eut reçu de nouveaux ordres d'ici, en suite des representations de Sa Mté et de son ministère.

La Datarie du Tribunal de la Penitencerie vaquée par passage de Mgr Doria à l'Archevêché de Benevent a été conferée par le Pape à Mgr Posseri son Auditeur, elle rapporte 450. ecus par an.

Mgr Valenti Gonzaga déjà ordonné Prêtre ces jours passés, n'attend plus qu'un titre d'Archevêque sous lequel il se fera consacrer avant de partir pour sa Noncia-

niami mieni z 21. Kwietnia, co do 5.o artykułu, aby dla okazania życzliwości dla J.K.Mości, pozwalają tu zaniść rekurs do Nuncyusza, wrazie gdyby obrany był jaki któnich po elekcie podejrzywany przez Króla i niezgodny onu, wtedy Nuncyusz wedle zawartego traktatu, będzie miał moc i władzę uprzednią w imieniu tutejszego dworu, obalić procedurę Zakonników i zarządzić inną elekcyą, lub przynajmniej zawiesić ją do nowego stąd rozporządzenia, wskutek przedstawienia J.K.Mości i jej Ministerium.

Urząd Trybunału Penitencyarium, opróżniony przejściem Mgra Doria na Arcybiskupstwo Benewentu, konferowany przez Papieża został Mgrowi Posseri, swemu Audytorowi ~~Autorowi~~; przynosi on 450. talarów rocznego dochodu.

Mgr Valenti Gonzaga, który w tych dniach został Kapłanem, oczekuje tylko na tytuł Arcybiskupa

Nonciature de Bruxelles.

Sa S.té donna mercredi dernier audience à ses Ministres et parut en très bonne disposition de santé, ayant changé d'intention d'aller passer l'été à la maison de plaisance près la porte St Pancrace.

Mgr Fiorelli a fait en sa qualité de secrétaire de la Congrégation super non nullis a fait apposer le sequestre sur la part qui pouvoit revenir au Card.l Coccia de Rôle qu'on a continué de payer de six en six mois aux Cardinaux présens, c'est un amas d'argent qui se forme des droits qu'on fait payer pour les expéditions consistoriales dont la répartition se fait ensuite à certain terme sur chacun des Cardinaux qui en tirent quelque fois un profit de 12. à 1500. écus tantôt plus et tantôt moins.

Il s'est tenu cette semaine diverses congrégations consistoriales sur les affaires de Sardaigne, le public a divulgué que Mgr Sardini doit être condamné à mort, mais

Arcybiskupa, pod którym ma się wyświęcić, nim udać się ma na Nuncyaturę Brukselską.

Jego Świątobliwość zeszłej środy dała posłuchanie swym Ministrom i zdawała się być w pełnem zdrowiu, zmieniwszy postanowienie ~~zdania~~ przedsięwzięcia udania się lata w wiejskim mieszkaniu bk niedaleko Bramy Sgo Pankracego.

Mgr Fiorelli, jako Sekretarz Kongregacyi super non nullis położył areszt na części mogącej przypaść na Kardynała Coccia z tego, co jest zwyczajem wypłacać co sześć miesięcy obecnym Kardynałom; zbiera się z tego dużo pieniędzy, któremi prawie opłacają się ekspedycye konsystorskie, a których rozdział robi się potem, po pewnym czasie, na każdego z Kardynałów, czyniący im niekiedy od 12. do 15. tysięcy talarów mniej więcej.

Odbywały się w tym tygodniu wiele Kongregacyi Konsystorskich w sprawach Sardyńskich. Publiczność rozgłosiła jakoby Mgr Sardini miał być skazany na śmierć, ale papież, jak nam ~~podano~~ podada

que le Pape quand on lui présentera la sentence à signer, pourra bien par clemence changer l'arrêt en une prison perpetuelle dans le fort St Leon; par ordre de la Secretairie d'Etat il a été signifié à ce Prelat de produire une obligation Camerale qu'il tient par devers lui pour la somme de 5500. écus qui doivent servir au batiment de la fontaine de Trevi.

On attend de jour en jour le Cardinal Grimaldi venant de Vienne.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

wyrok do podpisu, ma z łaskawości swej zmienić go, na wieczne więzienie w fortecy St Leona. Z polecenia Sekretariatu Stanu, nakazano temu Prałatowi złożyć Obligacyę Kameralną jako winien jest summę 5500. talarów, która obrócona zostanie na budowę fontanny w Trevi.

Oczekiwany jest tu codziennie Kardynał Grimaldi, w powrocie z Wiednia.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 119.

Rome, ce 23. Juin, 1731.

Mgr,

L'opposition que j'ai mis il y a 15. jours en Daterie à l'expedition des Bulles du Religieux élu Abbé de Coprovnie, subsiste toujours sans qu'on se soit encore mis en devoir de faire revoquer le *nihil transeat*

Rzym, 23. Czerwca 1731. r.

J. W. Panie,

Oppozycya którą w Dataryi nastawiłem dni temu 8. przeciw ekspedycyi bull na Zakonnika obranego Opatem Koprzywnickim, trwa do tej pory, bez odwołania z strony *nihil transeat*, jakie

Je continue

que j'opposais. J'ai ~~[illegible]~~ la dis-
tus nos plus fortes remontrances à
cette Cour, et hier encore j'en parlai
au Card^l Secrétaire d'Etat, qui me
donne bonne espérance qu'on ne
précipitera rien. On voudra apparem-
ment attendre les réponses de Mgr
le Nonce; de mon côté je tâche de
gagner du temps pour donner lieu
aux ordres qui pourront me venir
de Sa M^té et de son ministère.

Par une dépêche de Mgr le Chan-
celier en date du 4. courant, j'apprends
que Mgr le Nonce prétend à la ri-
gueur les termes du décret de la Con-
grégation pour l'expédition des Bulles
de la Prévôté de Miechów, veut que ab-
solument les Religieux procèdent à
l'élection et du Prévôt Claustral.

Comme c'est, dit-il, vouloir par
là introduire le projet de cette Cour, et
qu'en effet on voit que c'est là le
but où elle tend, Mgr le Chancelier
me fait observer et m'ordonne de
représenter ici, que depuis que la ju-
ridiction spirituelle fut ôtée aux

przeciwstawiałem. Robię ciągle wstręty
wszystkie moje przedstawienia tutej-
szemu dworowi, i wczoraj jeszcze
mówiłem z Kardynałem Sekretarzem
Stanu, który daje mi nadzieję że nie
przyśpieszą stąd niczego.
Zechcą zapewne czekać na odpowiedź
Nuncyusza. Z mojej strony, staram
się zyskać na czasie co do poleceń
jakie mają mi przyjść od J. K. Mości
i Ministerium.

Przez depeszę J. W. Kanclerza
z 4. b. m. dowiaduję się że Mgr
Nuncyusz uważając ściśle na
termin dekretu Kongregacyi na
wyprawę Bull na Prewostostwo
Miechowskie, żąda koniecznie
aby Zakonnicy zarządzili elekcyą na
Prewota Klasztornego.

Poniważ, jak mówi J. W.
Kanclerz, tą drogą chcą wprowadzić ~~[illegible]~~
dziś ~~nie~~ projekt tutejszego dworu, i w sa-
mej rzeczy, widać że ten jest jedynie
jego cel jedyny, dlatego teraz
J. W. Kanclerz uważając moje u-
wagi, poleca mi przedstawić

Prévôts Commendataires de Miechów, les Supérieurs Claustraux sous le nom de Custode Général l'ont toujours exercée et joui des biens adivisés de la mense du Prévôt. Son Excellence m'envoia même en même temps un atestat du Custode général moderne, qui le confirme; ainsi les attentions de cette Cour doivent être suffisamment remplies, et c'est, ajoute Mgr le Chancelier, la même chose qu'il y avoit à Miechów un Prévôt Claustral, n'y ayant de différence que pour la dénomination.

Ce Seigneur me suppose en même temps qu'il doit me venir des ordres de V. Ex. qui expliquent les intentions de Sa Majesté et celle de la République au sujet de l'inhibition ci-devant faite aux Religieux de Miechów, il dit d'en avoir prié V. Ex. et se persuade qu'Elle ne manquera pas de m'écrire, que ces intentions n'ont jamais été d'empêcher l'élection d'un <u>Supérieur</u>

tutaj, że od czasu jak jurysdykcyą duchowną odjęto Antecessorom Kommendataryuszom Miechowskim, ~~[illegible]~~ Superiorowie Klasztorni, pod imieniem Generalnego Kustosza, zawsze ją sprawowali, używając dóbr oddzielonych z mensy Prewota. Jego Excellencya tudzież przysłał atestat Kustosza[2] Generalnego[1] teraźniejszego[3], który to ~~potwierdza~~ udowadnia; przeto starania dworu tutejszego powinny być dostatecznie zachowane, a byłoby to, dodaje J.W. Kanclerz, toż samo, jakby był w Miechowie prewot klasztorny, bo różnica jest tylko w nazwaniu.

Pan ten mniema zarazem, że nadejdą zapewne do mnie polecenia od J.W. Pana, objaśniające zamiary J.K. Mości i Rzeczypospolitej w przedmiocie zakazu dawniej uczynionego Zakonnikom Miechowskim; wyprasza on, że prosił o to J.W. Pana, i jest przekonany że mi donieść raczy, że te zamiary nie miały nigdy na celu przeszkodzenia elekcyi Superiora Klasztornego i owszem, <u>mającego</u>

supérieur Claustral perpétuel, qui ont à Miechów la pleine autorité spirituelle et que les Religieux peuvent quand bon leur semble en élire un de la sorte, pourvu qu'il ne prenne point le titre et la qualité de Prieur Claustral.

Je m'aide de ces lumières, qui sont les seules qui me dirigent, n'ayant encore rien vu de V. Ex. depuis les éclaircissemens que je me donnai l'honneur de lui envoyer le 21. avril dernier, et qui ont dû principalement servir pour V. Ex. Je me suis encore aidé tous ces jours-ci, tant auprès du Card^l Banchieri que de Mgr Monti et autres Ministres de la S^te, pour leur en faire les plus convenables remontrances. On paroit les écouter assez favorablement, j'ai quelque lieu d'espérer qu'il pourra être donné à Mgr le Nonce des ordres et des instructions, qui le laissent maître de mitiger la rigueur du dit décret, et qu'ainsi la prompte exécution des bulles de Mgr le

[Polish column]

mającego w Miechowie pełną władzę duchowną, i że Zakonnicy mogą, by gdyby tylko chcieli, wybrać jednego z pomiędzy siebie, byleby on tylko nie miał tytułu i własności Przeora Klasztornego.

Opieram się jedynie na tém świetle, które mną kieruje, nie mając nic od J. W. Pana od nacz objaśnienia, jakie miałem zaszczyt przesłać mu z 21. zeszłego kwietnia, a jakie wyłącznie służyły jemu samemu. Toż samo światło pomogło mi było przez cały ten czas, bądź przed Kardynałem Banchierim, bądź przed Mnsm Monti'm i innemi Ministrami Jego Świątobliwości, w czynionych im przedstawieniach. Wysłuchaniémi one były dość przychylnie, i spodziewam się że Nuncyuszowi dane będzie polecenie i instrukcye, które mu zdadzą władzę zwolnienia ostrości pomienionego dekretu i że tym sposobem szybkie wykonanie Bulli J. W. Kanclerza będzie

Chancelier pourra s'en instruire. Je me suis quelquefois imaginé que la cause de ces résolutions un peu dures qu'on prend ici à la faveur des insinuations de Mgr le Nonce, venait peut être de ce que ce Prélat voyait peu d'apparence à la prompte conclusion du traité qui se négocie avec V. Ex. Ce n'est là qu'une pure conjecture que je prends de moi-même, car j'ignore ce qui se passe sur les lieux; V. Ex. sait mieux que personne ce qui en est; un peu d'aide Mgr et faites que sous vos auspices et sage direction on puisse voir terminé dans peu ce grand ouvrage qui doit vous être si glorieux dans la postérité, et mettre à jamais Votre mémoire en bénédiction dans cette Cour.

Par ordre de Mgr le Chancelier j'ai aussi représenté aux Ministres d'ici qui ont le département des affaires de Pologne, qu'à l'égard des Abbayes du Royaume il y avait apparence que Sa Majesté

Ze tego [illegible]. ~~Uroiłem~~ Wyobrażałem sobie nieraz że przyczyna tych przy ostrych postanowień, wszystkich stąd na insynuacye Nuncyusza, jest może to, że Prałat ten nie widzi sposobu do rychłego przyprowadzenia do końca traktatu układanego z J. W. Panem. Jest to tylko zdanie moje widzi mi się, gdyż nie wiem co się na miejscu dzieje: J. W. Pan wie najlepiej o tem: dopomóż mi J. W. Panie, i spraw aby pod jego skrzydłem i mądrym kierunkiem, ukończone zostało wielkie to dzieło, które ci stanie się chwałą w potomności, a pamięć twoję ubłogosławioną u dworu tutejszego po wszystkie wieki.

Zlecenia J. W. Kanclerza również przedstawiłem tutejszym Ministrom, mającym wydział spraw Polskich, że co do Opactw w Królestwie, zdaje się, że ani J. K. Mość ani Rzeczpospolita

ni la République ne s'opposeraient point à l'élection d'un supérieur claustral, qui puisse gouverner les Religieux, comme ferait l'Abbé même, sans cependant en prendre le titre qui ne doit rester qu'au titulaire commendataire; on convient aussi ici que cela ~~fait~~ revient au même et s'il n'y a difficulté que sur cela, ce ne sera point ce qui empêchera cette cour de donner les mains à la conclusion du traité. J'ai eu l'honneur de le marquer déjà dans mes éclaircissements susdits et je m'aperçois toujours plus qu'on est ici dans les mêmes sentiments; mais c'est principalement Mgr le Nonce qu'il faut chercher de plier à ce qu'on souhaite, car autant que je puis voir, c'est lui qui pourrait arbitrer en bien des choses, et la plus part du temps on ne se règle ici que sur ce qu'il écrit et insinue de là, comme Mrs me l'ont déjà dit plusieurs fois; V. Ex. qui traite avec lui peut le gouverner à l'avenant. ~~J'ai~~

nie będą przeciwni na wybór Superiora Zakonnego, który by rządził Zakonnikami, jako by sam Opat, nienoszący atoli tego tytułu, który pozostać winien tylko przy tamtym Komendataryuszu; zdaje się tu wszystkim że to na jedno wypada, a jeśli trudność w tem jest tylko, to bynajmniej to nie przeszkodzi dworowi tutejszemu do podania ręki na zakończenie traktatu. Miałem już zaszczyt wspomnieć o tem w objaśnieniach moich rzeczonych, i coraz więcej widzę że tu tenże zamiar tkwi w umysłach; ale głównie potrzeba, żeby Nuncyusz się nagiął do tutejszych życzeń, gdyż o ile widzieć mogę, to on mógłby być sędzią w wielu rzeczach, a po większej części, stosują się tutaj do tego, co on stamtąd pisze i nasuwa; stokroć razy mi Panowie mówili mi już o tem. J.W. Pan jako traktujący z nim, mógłby mu stosownie udzielać.

J'attends toujours en toute soumission les ordres, qui doivent être l'ame et le principale guide de mes operations en cette cour, où V. Ex. voit assez que je fais ce que je peux, mais que je ne puis rien de moi-même sans l'aide et la direction de ses sages lumières.

Mgr Boria se trouve à la veille de passer à l'Archevêché de Benevent, dont il a déjà fait prendre ~~poste~~ possession. Le Card. Coscia prétend faire passer pour forcé la renonciation qu'on lui en a fait faire; on dit qu'il a écrit de Naples où il est, que ça était par ~~par~~ vim et metum.

On confirme la renonciation du grand Prieuré de Malte faite par le Card. Libo, et que Sa Sté le conferera au Cardinal Neveu, le même Card. Libo a aussi renoncé à la pension de deux milles écus qui lui avoit été reservé sur ce Prieuré.

~~On~~ On continue la vente des effets du Card. Coscia, le

pape

Oczekuję zatém poddaném się na polecenia Pańskie, które będą zawsze duszą i głównym przewodnikiem działaniu moich przy tutejszym dworu; widzi sam J.W. Pan, że czynię wszystko co tylko mogę, ale niewiele uczynić jestem w stanie bez jego pomocy i światłego prowadzenia.

Mgr Boria jest już w przeddzień postąpienia swego na Arcybiskupstwo Benewentu, które już objął w posiadanie. Kardynał Coscia mówi jakoby przymuszony się widział ustąpić tego, z czego zrzeczonym został; miał pisać z Neapolu w tym względzie.

Potwierdzają odmówienie Wielkiego Przeorstwa przez Maltańskiego przez Kardynała Libo, tudzież że go Jego Świątobliwość konferować ma Kardynałowi Synowcowi; tenże sam Kard: Libo odmówił również pensyi dwóch tysięcy talarów, przeznaczonych mu z tegoż Przeorstwa.

Dalej prowadzą przedaż ruchomości Kardynała Coscia; powia-

Pape veut-dit-on, que le provenant
en soit premierement au profit
de ses créanciers; on ajoute que ce
Cardinal se fait présentement voir
assez librement dans Naples, où
on le voit souvent se promener dans
la grande rue de Tolède. On é-
crit de Bénévent que le Gouverneur
de là a fait emprisonner deux cha-
noines comme semeurs de trou-
bles et grands partisans du Card.
Coscia.

Lundi dernier Consistoire, mais
rien de considérable.

On écrit qu'une bourasque
essuyée par les Galères du Pape
a obligé le Cardinal Aldobrandi-
ni et Mgr Bichi qui étoient à
leur bord, de débarquer, le dernier
à Antibes et le premier à Li-
vourne, d'où on le dit rendu à
Florence. On dit aussi Mgr Bi-
chi arrivé à Sienne.

Jeudi dernier parut d'un visa-
ge fort gay à la Congrégation du
St Office Sa Sainteté, qui y inter-
vint.

J'ai l'honneur etc. etc.

powiadają że Papież chce aby dochód
z tego obrócony był najprzód na korzyść
jego wierzycieli: dodają jeszcze Kardy-
nał ten pokazywał się w Neapolu,
gdzie często widywany jest prze-
chadzający się wolno po wielkiej ulicy
Toledo. Piszą z Benewentu, że
tamteczny Gubernator uwięzić kazał
dwóch mnichów rozsiewających
zaburzenia a wielkich stronników
Kardynała Coscia.

w przeszły poniedziałek odbył się
Konsystorz, ale nic na nim ważnego.

Piszą że burza spotkawszy Galery
Papieskie, zmusiła Kardynała Aldo-
brandiniego i Mgra Bichi, znajdu-
jących się na ich pokładzie, wylądo-
wać drugiemu w Antibach a pierw-
szemu w Livorno, zkąd mówią że
przybył do Stolicy-Florencyi. Mgr
Bichi miał przyjechać do Sienny.

w przeszły czwartek Jego Świą-
tobliwość z wesołą twarzą była
na Kongregacyi S. Officium,
w której miała udział.

Mam zaszczyt itd. itd.

le P. Puget.

p. 1. Les Mgrs d'ici ne font que me demander ce que j'ai reçu de Mr le Ch. sur les éclaircissements que j'eus l'honneur de lui transmettre en Avril dernier; j'espère toujours qu'Elle me fournira de quoi satisfaire à leur attente, et je saurai bien en faire profit aussi pour toujours mieux découvrir leurs sentiments et dispositions.

Puget.

p. 1. Tutejsi Panowie więcej mnie zapytują czy niemiałem czego od J.W. Pana, w odpowiedź na objaśnienia moje, które miałem zaszczyt przesłać mu w zeszłym Kwietniu; spodziewam się że zaspokoić raczy ich oczekiwanie, a postaram się obrócić to na korzyść, dowiadując się coraz lepiej jakie są ich usposobienia w tym względzie.

List 120.

Rome, ce 9. Août, 1731.

Mgr,

Par la dépêche que j'ai reçue cet ordinaire de Mgr le Chancelier en date du 16. de l'autre mois, avec des nouvelles instructions et réponses à divers points de mes précédentes, il a été donné lieu à de nouveaux mouvements que j'ai fait cette semaine pour le service de S. Mté et de la République.

Et premièrement quant à l'affaire de la Prévoté de Miechów, apprenant avec très sensible regret

Rzym. 9. Sierpnia, 1731.

J.W. Panie,

Odebrana depesza zeszłej poczty od J.W. Kanclerza z 16. zeszłego m. obok nowych instrukcyj i odpowiedzi na różne punkta poprzednich moich listów, dała powód do licznych moich zabiegów, tego tygodnia, na usłużenie J.K. Mości i Rzeczypospolitej.

A najprzód co do interesu Prewostowstwa Miechowskiego, dowiedziawszy się z wielką boleścią

les difficultés que Mgr le Nonce continue de faire, et que loin d'avoir donné exécution aux Bulles de Mgr le Chancelier, il persiste constamment à les refuser, si auparavant on ne procède à l'élection d'un Prévot Claustral; j'en ai fait le sujet de mes plaintes à ces Mrs, leur représentant qu'après tout ce que je leur avoit été dit sur cette matière, on avoit lieu de se flatter que cette Cour se seroit laissée flechir et avoit accordé quelque chose aux satisfactions de Sa Mté et aux convenances d'une personne de mérite et de rang de Mgr le Chancelier, qu'on auroit cru que Mgr le Nonce auroit pu recevoir des ordres qui le laissassent maître d'arbitrer sur les premières instructions, qu'eux mêmes ne l'avoient donné comme à entendre, que cependant rien n'avançoit en cela par le trop de roideur et d'inflexibilité du côté de cette Cour, qui ne voulait se

o trudnościach ciągle czynionych przez Nuncyusza, twierdząc że on nietylko z niewprowadzaniem wykonania Bull J.W. Kanclerza, ale nawet sprzeciwia się temu uparcie, zanim wprzód nie zaszedł obiór na Prałata Klasztornego, przedstawiłem tym Panom silne zażalenie w tym względzie, mówiąc im że po tem wszystkiem co im powiedziano było w tym przedmiocie, można było pochlebiać sobie że dwór tutejszy pomiarkuje się i zechce coś ustąpić dla J. K. Mości i dla osoby zacnej, tyle zasług mającej i tak położonej jak jest J.W. Kanclerz; że sądzono jakoby Nuncyusz odebrał polecenia, które by dały mu dowolnego rozstrzygnięcia pierwszych instrukcyj, co właśnie oni tamże dali mi do zrozumienia; a tem wszystkiem rzecz nie ziścił się, a to przez zbytnią surowość i nieugiętość ze strony tutejszego dworu, niechcącego

relacher le moins du monde de ses
resolutions, qu'un procedé si rigou-
reux sans aucuns egards ni con-
sideration ne pouvoit être qu'extre-
mement sensible à Sa M.té qui
avoit tout fait jusqu'ici pour
montrer sa veneration envers le
St Siège et qu'enfin il ne pouvoit
que choquer tout son Ministère,
voyant le peu de compte qu'on
tenoit ici d'une personne comme
Mgr le Chancelier qui sembloit
mériter tout autre plus favorable
traitement, quand ce seroit qu'
en vue des services qu'il peut
rendre encore à l'Eglise et à la
Religion dans le poste où il est.
Les nouvelles remontrances Mgr,
que j'ai taché d'appuyer et ac-
compagner de toute la force pos-
sible, doivent ce me semble pro-
duire leur effet, et j'espère que cela
viendra, et ces Mrs n'ont pu
me dissimuler l'interet secret
et particulier qu'ils voudroient
avec

ani na jotę nie zpuście od swe-
go postanowienia, że tak ostre
postępowanie, bez żadnego względu i
zastanowienia, może tylko zbyt przy-
kre dla J.K.Mości, który wszystko
dotąd uczynił aby pokazać swój
szacunek względem Stolicy Apostolskiej
a co mocno ubodzie cało jej mi-
nisterium, widząc jak lekko tu wa-
żą, taką jak J.O. Kanclerz osobę,
która zasługuje na lepsze obchodze-
nie się przez sam wzgląd na usługi,
jakie jeszcze wyświadczyć może Kościo-
łowi i Wierze, będąc na tak wysokiem
miejscu. Takowe przełożenia X.
posłańca, które jeszcze starałem się
poprzeć całemi mojemi siłami, powin-
ny wdaje mi się niebyć bez skut-
ku, i mam nadzieję onego, a ci
panowie nie mogli ukryć przede
mną tajemnego rozjątrzenia
jakie mieli w tem; miało bowiem być
zasłona na monitorium, wszystko

au fond du coeur, ils l'ont toujours contre le monitoire autrefois intimé de la part de V. Ex. aux Religieux de Miechów, et quoique j'aie pu dire ainsi que je leur ai déjà représenté tant de fois que ce monitoire avoit été révoqué par une lettre contraire, écrite par V. Ex. aux Religieux, lesquels en vertu de cela pouvoient élire tel Supérieur qu'ils voudraient, pourvu qu'il ne prît pas le titre de Prévot, néanmoins ils prétendent ignorer ici de tout cela, sur ce que Mgr le Nonce, disent-ils, ne leur en a jamais rien écrit, et ils sont d'avis que comme l'intimation susdite a été publiée et signée de la main de Sa Mté, elle doit être révoquée par un acte de pareille authorité.

Sur l'affaire de l'Abbaye de Coprziwnica, et les nouvelles observations qu'il a plu à Mgr le Chancelier me faire dans sa dépêche, j'ai de nouveau encore tâté les dispositions des Ministres de cette Cour,

wydane od J. W. Pana na Zakonników Miechowskich; a chociaż to już im tłumaczyłem po tyleckroć, że monitorium to odwołane już zostało przeciwnym listem, który J. W. Pan pisał do Zakonników, że mogą obrać Superiora jakiego sami chcą, byleby tylko nie miał tytułu Prepozyta; oni wszystkiem zdają się o tem nie wiedzieć, a jak mówią: Nuncyusz nigdy nie pisał do nich o tem, utrzymując się, ponieważ wyż wzmiankowane wygłoszenie, było publikowane i własną J. K. Mości ręką podpisane, przeto powinno być odwołane, podobnym sposobem, to jest aktem publicznym.

Względem sprawy Opactwa Koprzywnickiego i nowych uwag jakie mi J. W. Kanclerz podaje w swojej depeszy, znowu badałem usposobienia Ministrów Dworu tutejszego, pokazując im przed oczy

et leur ai remis devant les yeux les termes du Bref écrit à ce sujet par le St Père à la Mté, ils ont prétendu excuser les avances faites alors par Sa Sté, en voulant dire que si la nomination de Sa Mté avoit paru acceptée dans ce Bref, c'étoit particulierement encore en vue de la personne de Mgr l'Eveque de Luceorie qu'on vouloit obliger, mais que ce Prelat étant mort, le St Siège s'étoit trouvé degagé de sa parole, et que la même raison ne subsistoit plus. Je leur ai reponde qu'il ne manquoit pas en Pologne des sujets illustres à remplacer la ditte nomination laquelle d'ailleurs n'a pu cesser par la mort du dit Seigneur Eveque, et je leur ai dit qu'un choix tel que Sa Mté auroit pu faire, auroit toujours été trop sage et trop judicieux, pour ne pas meriter les attentions de cette Cour à l'egard

wyrazy Brewe, który posłał w tymże pudrużeniu Ojciec Sty do J. K. Mości; mówili oni że radzi uczynili obiecnicom w owczas uczynionym przez Jego Świątobliwość, chcąc przez to powiedzieć, że jeżeli nominacya J. K. Mości objęta była tym Brewe, to mianowicie tyczyć się musiała osoby Biskupa Łuckiego, ale kiedy umarł ten Prałat, Stolica Apostolska rozwiązana się widzi od owego słowa, i ten powód niezastępuje już wcale. Odpowiedziałem im na to, że nie brakło w Polsce znakomitych ludzi na zajęcie tyjże nominacyi, która niepomerła za śmiercią tegoż Biskupa; powtarzając im, że kiedy wybór J. K. Mości zawsze byłby mądry i sprawiedliwy, a zatem zasługiwał na względności tutejszego dworu, co do osoby na którą by J. K. Mość wrzucił

à l'égard du sujet sur lequel il aurait plu à Sa Majesté de jetter les yeux; on voit par là que l'intention de cette cour serait toujours de faire subsister le dernier decret émané de la Congrégation Consistoriale pour la confirmation du Religieux élu Abbé de Coprivnice, et l'expédition de ses Bulles; d'un autre côté il paraît qu'on est en suggestion des remontrances que j'ai fait à ce sujet, tant il y a que mon nihil transeat apposé en Daterie reste toujours intact, sans qu'on le voit encore mis en devoir de le faire lever.

Quant à ce que Mgr le Chancelier me récrit dans sa dite depêche et me fait réitérer encore par le Secrétaire Buzzi que ce n'était pas à Sa Mté ni à son ministère d'envoyer des Députés qui devaient l'état des biens de l'Abbaye de Coprivnice et en faisant l'extradition demandée par cette Cour, j'ai l'honneur de dire en toute soumission à V. Ex. que si ce n'était pas aux députés de Sa Mté

wrzucić; widać stąd, że zamiarem tutejszego dworu jest zawsze utrzymać ostatni wyrok Kongregacyi Konsystorskiej, co do zatwierdzenia Zakonnika wybranego ~~Opatem~~ na Opata Koprzywnickiego i wystawienie Bull dla niego. Z drugiej strony zdaje się, że nieczą bez względu na moje przedstawienia jakie uczyniłem w tej mierze, albowiem założone przeze mnie nihil transeat w Datarji zostaje nienaruszone dotąd.

Co się zaś tycze tego, co drugi raz mi pisze J. W. Kanclerz w wspomnionej wyżej depeszy, a co powtarza mi znowu pan Sekretarz Buzzi, że to nie należy do J. K. Mości ani do Jej Ministerium posyłać deputowanych do zgłoszenia stanu majątku Opactwa Koprzywnickiego i rozdzielenia go, wymaganego od dworu tutejszego, mam zaszczyt wyznać pokornie J. W. Panu, że jeżeli ~~k~~ spełnienie tego obowiązku

et de son Ministère à faire cet offi-
ce, je ne ~~croirais pas~~ croyais pas
que cette Cour puisse trouver mau-
vais. qu'en cas que Mgr le Nonce
députe quelqu'un pour faire cette
addition, il y en eût aussi qui y
intervinsse de la part de la Mté
et du Ministère, cela surtout étant
important pour le Royal service
et pour que les choses n'en soient
que mieux reglées et ordonnées,
j'ai l'honneur d'ajouter à V. Ex.
que c'est de l'état dressé des biens
de cette Abbaye et des informations
de Mgr le Nonce, que dépendent
les résolutions de cette cour et le
succès de la nomination Royale.

Ce que je viens de dire de l'Ab-
baye de Coprivnice doit aussi s'enten-
dre de celle de Lubin en faveur de
Mgr le prince Czartoryski nommé
par la Mté; on attend toujours
les informations de Varsovie Mgr
le Nonce sur cette affaire pour
la terminer par l'admission de
la Nomination de la Mté.

cyalny do J. K. Mci oraz do jej mini-
sterium, nie widzę dlaczego by dwór tutej-
szy mógł to mieć za złe, że w razie gdy-
by Nuncyusz wysłał kogoś dla uczy-
nienia tego podziału, J. K. Mość i Jej
Ministerium nie zrobiły tego samego
ze swej strony, tem więcej że tego wy-
maga Królewska usługa, i tym sposo-
bem rzeczy byłyby lepiej rozporządzone
i urządzone. Mam zaszczyt dodać
jeszcze J. W. Panu, że od stanu za-
rządzenia dobrami tego Opactwa, tu-
dzież od informacyi Nuncyusza, zależy
postanowienie dworu tutejszego, i skut-
tek nominacyi Królewskiej.

To co powiedziałem o Opactwie
Koprzywnickiem, tyczy się równie i O-
pactwa Lubińskiego na korzyść Księ-
cia Czartoryskiego, obranego przez J.
K. Mość. Oczekuję tu zawsze na
objaśnienia od Nuncyusza wzglę-
dem tej sprawy, celem ukończenia jej
przychylając się do nominacyi J.
K. Mości.

Une des reflexions que Mgr le Chancelier me fait faire au sujet du 5. Article des propositions du St Siège touchant l'Election des Abbés reguliers ou claustraux, est qu'il ne convient point à Sa Mté de soumettre son autorité Royale à la Nonciature en y recourant lors qu'on viendrait à élire un Religieux qui ne serait de gré de Sa Mté. Mgr le Chancelier paroit toujours ardemment souhaiter qu'on put trouver quelque temperament sur le dit article, parceque cela contribuerait infiniment à accelerer la conclusion du traité, comme je me suis toujours apperçu que les instructions de Mgr le Nonce à cette cour étaient seules arbitres des resolutions qu'on y prend, et qu'on avait pour ses sentimens telles deferences que pour peu qu'il voulut faciliter les choses, on parviendrait à bout de terminer cette grande affaire dont ce seul article paroit faire une des principales difficultés; c'est pour cela que dans ma lettre du 23. janvier dernier, j'avais cru

Jedna z uwag jakie J. W. Kanclerz poleca mi uczynić w przedmiocie 5° artykułu propozycji Stolicy Apostolskiej, tyczącego się obioru Opatów regularnych czy Zakonnych, jest, że nie wypada J. K. Mości poddawać królewską swą władzę Nuncyaturze, uciekając się do niej, skoro przyjdzie wybranym być ~~do obioru~~ Zakonnikowi, który by nie był po myśli J. K. Mości. J. W. Kanclerz zawsze najgoręcej sobie życzy, ażeby wynaleźć można jakiś sposób na ten 5ty artykuł, albowiem toby przeważnie wpłynęło na zakończenie traktatu. Ponieważ zawsze zauważałem, że w tém wszystkiem co insynuowaném było dworowi tutejszemu przez Mgra Nuncyusza, on sam zawsze zawyrokowywał, bo jego zdanie ma tu wielkie uwzględnienie, sądzę więc że gdyby on chciał tylko przybliżyć rzeczy, można by rychło przywieść do końca to wielkie dzieło, którego jeden ten artykuł zdaje się być główną przeszkodą.

devoir insinuer qu'il fallait cher-
cher de plier l'esprit de ce Prelat à
ce qu'on souhaite.

En conformité de ma dernière, j'ai
l'honneur de faire savoir à V. Ex. le ré-
sultat de la Congrégation Générale de
l'immunité tenue mardi dernier sur
l'instance des Ministres Impériaux
au sujet des soldats déserteurs. Mgr
le Card^l St Clement qui fut présent
à l'assemblée m'a fait part du Re-
sultat énoncé de la teneur qui
suit: omnino consulendum Sancti-
ssimo pro opportuna capienda provi-
sione juxta modum et ad Domi-
num Secretarium juxta mentem.

L'explication qui m'a été en mê-
me temps donnée de ces deux termes
à la puissance séculière de chatier
tout déserteur repris et tiré des im-
munités ecclésiastiques, à la réser-
ve de leur infliger aucune peine
de mort et de mutilation ni celle
de fustigation militaire, autrement
de passer par les baguettes, mais
de pouvoir se servir de tout autre
chatiment. A l'égard du second

Z tego to powodu, w liście moim z 23.
zeszłego Grudnia, zwracałem uwagę aby sta-
rano się przechylić Prałata tego na stro-
nę naszych życzeń.

Stosownie do ostatniego mego listu
mam zaszczyt donieść J. W. Panu o wy-
padku Kongregacyi Generalnej przywile-
jów, zasiadającej w zeszły wtorek; na żą-
danie Ministrów Cesarskich, w przedmio-
cie żołnierzy dezerterów. Kardynał St.
Clement który był obecnym na tém zgro-
madzeniu, udzielił mi wyciąg wy-
roku od takowego, następującej treści: om-
nino consulendum Sanctissimo pro op-
portuna capienda provisione juxta mo-
dum et ad Dominum Secretarium
juxta mentem.

Wytłumaczono mi zarazem te dwa
wyrażenia władzy świeckiej, która ma
ukarać każdego zbiega schwytanego
i zabranego w majątkach duchow-
nych, z zastrzeżeniem kary śmierci lub
pokaleczenia, ani też batożenia spo-
sobem przepuszczania przez rózgi: ale
używając innych kar. Co do drugiego
wyrażenia, zrozumianem było znieść się
szczególniej z Sekretarzem Kongrega-

terme, la retention ou l'intention de-
clarée plus en particulier au Secrétaire
de la Congrégation qui n'a pas jugé
à propos de l'entendre dans son recueil
et en soit traité et convenu avec les Mi-
nistres de Sa Mté Impériale à leur
gré et satisfaction, afin de faire la-
dessus une chose stable et arretée. Mgr
le Cardinal pretend que c'est là tout
ce qu'on peut exiger de cette Cour
qui n'a pu condescendre à davanta-
ge, et n'en a même jamais tant ac-
cordé que cette fois à la considération
des instances Impériales. Son Emce
m'ayant ajouté que si Sa Mté et son
ministère sont contents d'une
pareille grace, il se fait fort de l'ob-
tenir pour la Pologne, comme on a
fait pour les pays héréditaires de
l'Empereur, sur quoi j'attendrai aus-
si les ordres de Sa Mté.

Le Cardinal Ruspoli a renoncé
en faveur de D. Alexandre son cadet
le droit d'ainesse, moyennant une
signal de deux milles écus par an
à la réserve du fief de Vignanello.

cyi, który niezmiernie za stosowne obyczaj
w swoim reskrypcie, mając przedtem traktowa-
nie i porozumienie się z Ministrami
J. Cesarskiej Mości, wedle ich woli i ży-
czeń, aby została rzecz stała i niewzru-
szona. Mgr Kardynał powiada że tyle
tylko spodziewać się można od dworu
tutejszego, od którego nic więcej wyciągać nie
będzie można, i nigdy więcej nie udzieli-
ła jak tym razem na prośby Cesar-
skie. Jego Eminencya dodał, że jeśli
J. C. Mość i Jej Ministerium poprzestać
zechcą na tej łasce, podejmuje się wyjed-
nać to dla Polski, co wyjednano dla
państw dziedzicznych Cesarza; o czém
oczekiwać będę również rozkazów
J. C. Mości.

Kardynał Ruspoli zrzekł się
prawa starszeństwa na korzyść
D. Aleksandra młodszego swego bra-
ta, za skryptem na dwanaście tysięcy
talarów rocznie, i wyłączając so-
bie lenność Vignanello.

Mgr Gonzaga Valenti

1036.

Mgr Gonzague Valenti destiné Internonce à Bruxelles et nommé Archevêque de Nicée dimanche dernier par le Cardinal Cienfuegos, s'efforce dit-on, d'employer tout le crédit de ce dernier et l'autorité du Cardinal Corsini pour se faire rendre dans les visites un traitement adequat au caractère qui le constitue, représentant la personne du Pape; mais il trouve des difficultés de la part de la Régence de Pays bas qui prétend ne rien ajouter de plus aux convenances dont on a ci-devant usé envers son Prédécesseur Mgr Spinelli.

On parle d'une expédition faite à toutes les cours d'Europe de la part de celle-ci pour se justifier des raisons qui l'ont portée à obliger le Card. Coscia de se démettre de l'Archevêché de Benevent et qui la portent à user d'une si grande tolérance envers sa criminelle désobéissance.

On dit que l'Abbé Burgos

naznaczony na Internuncyusza do Brukselli i nominowany na Arcybiskupa Nicejskiego zeszłej niedzieli, przez Kardynała Cienfuegos, usiłuje jak mówią użyć całego wpływu tego ostatniego, tudzież powagi Kardynała Corsini, iżby wymógł w wizytach zachowanie stosowne do godności jaką sprawuje, przedstawiając osobę Papieża; ale znajduje trudności ze strony Regencyi Niderlandzkiej, która nie chce nic przydać więcej do trybu, zachowanego dawniej od poprzednika jego Mgra Spinelli.

Mówią o ~~ekspedycyi~~ wysłaniu do wszystkich dworów Europejskich od tutejszego dworu; dla tłumaczenia się z powodów jakie go skłoniły zmuszenia Kardynała Coscia z Arcybiskupstwa Benewentu, tudzież postępowania z nim z takąż powolnością za jego występne nieposłuszeństwo.

Powiadają, jakoby Opat Burgos

Burgos Gentilhomme du Cardinal Polignac a fait emplette de deux nobles couvertes de table et de 29. chandeliers d'argent qui servoient au Card. d'Althan, les premiers pour la somme de 2500. écus et les derniers pour celle de 750. le tout destiné pour le nouvel Ambassadeur de France qu'on attend ici, à ce qu'on dit, au mois prochain; un habile ouvrier retiré de Venise en cette Ville y a proposé une ~~manifestation~~ manufacture de verre et cristaux, dont on dit qu'on fait actuellement des apprêts.

Le Card. Alberoni retourné depuis peu de son fief de Castel Romano s'est trouvé subitement attaqué d'une fièvre maline qui a dégénéré en tierce, et l'a mis à deux doigts de mort, on l'a fait mort pendant plusieurs jours, et il n'est pas encore bien hors de danger. La cause du mal est principalement attribuée aux changements d'air, on publie une partie de son testament secret, où l'on pretend qu'il a institué se

Burgos dworzanin Kardynała Poligna-ca nabył dwa piękne nakrycia stołowe, tudzież 29. lichtarzy srebrnych, od Kardynała Althan'a, pierwsze za 2500. talarów, a drugie za 750. przeznaczając to wszystko dla nowego Ambasadora Francuskiego, spodziewanego tutaj, jak mówią, przyszłego miesiąca. Zręczny rzemieślnik, przybyły tu z Wenecyi, zaprojektował założyć fabrykę szkła i kryształów, do czego, jak mówią, czynią przygotowania.

Kardynał Alberoni, od niedawna przybyły z lenności swojej Castel Romano, dostał nagle maligny, która zmieniła się natychmiast na febrę tercyanne, stawiając go na krok od śmierci; mówiono nawet przez jakiś czas że umarł; niezupełnie dotąd z niebezpieczeństwa. Przyczyną choroby jest jak mówią, zmiana powietrza; ogłaszają nawet część jego testamentu skrytego, którym powiadają, przeznaczył swoim całkowitym spadkobiercą

College de Propaganda son heritier universel; l'usufruit néanmoins reservé au Prelat son Neveu sa vie durant, et deux mille écus legués pour une fois seule à sa Niece mariée à Ancone.

Mgr Fiorelli s'étant transporté par ordre du Pape au Chateau St Ange, il y a, dit-on, porté l'elargissement de Mr Sardini, avec ordre au Commandant de la forteresse de lui laisser l'usage libre de la grande salle contigüe à la prison. On ajoute aussi que Sa Sté a ordonné au dit juge Fiorelli de faire percevoir au Prelat prisonnier tous les emolumens de sa charge de Clerc de Chambre; par quoi le public reste toujours plus convaincu de la prochaine delivrance par l'entremise de quelque grosse puissance qui s'en mêle, et on assure que c'est la France; on dit aussi que le dit Fiorelli ayant annoncé à Mr Sardini que son procés étoit terminé, et qu'il

Kollegium Propagandy: z tém wszystkiém przychod przeznaczył Pratatowi Synowcowi swemu przez całe życie, a dwa tysiące talarów jednorazowie Synowicy swej, zamężnej w Ankonie.

Mór Fiorelli udawszy się rozkazem Papieża do Zamku S. Anioła, rozszerzył jak mówią, tam wolność Pu Sardini'emu, polecając Kommendantowi fortecy aby mu oddana była wielka sala, przyległa do więzienia. Dodają nawet, że Jego Świątobliwość polecił temuż Sędziemu Fiorelli aby zapewnił ~~to~~ Pratatowi więźniowi całą pensyą przywiązaną do jego posady Sekretarza Skarbowego; z czego publiczność coraz więcej wnosi, o rychłém uwolnieniu tegoż, przez udanie się jakiejś wielkiej figury mocarstwa, a powiadają że takowém jest Francya. Zapewniają równie że gdy temuż Fiorelli doniósł Pu Sardini, że proces jego już jest skończonym, i że teraz wypada mu obrać ze swej strony Adwokata, ktory by

eût à se choisir un Avocat pour la défense de la cause, le Prelat a répondu qu'il n'avoit d'autre avocat que le Cardinal Corsini et que le Pape étoit son juge sans vouloir entendre parler d'autre chose.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Piaget.

bronił jego sprawy. Prałat ten odrzekł, że nie ma innego Adwokata jak Kardynała Corsini'ego, a że Papież jest jego sędzią, i że niechce słyszyć o niczem innym.

Mam zaszczyt itd. itd.

Piaget.

List 121.

Rome ce 5. Janvier, 1732.

Mgr.

La très gracieuse dépêche de V. Ex. du 12. de l'autre mois, que je reçus avant hier, m'a tout rempli de consolation et m'a dédommagé avec usure de la peine où j'étois du silence de V. Ex. dont il y en avoit bien du temps que je n'avais autre nouvelle, que celles que mes fils ont eu soin de m'en mander exactement; j'ai déjà eu l'honneur de remercier V. Ex. pour les bontés dont elle daigne honorer en particulier Bernard l'ainé.

Je reçois avec très vive et respectueuse reconnaissance tes marques

Rzym, 5. Stycznia, 1732.

J. W. Panie,

Łaskawa depesza J. W. Pana z 12. zeszłego m. którą odebrałem przedwczoraj, mocno mnie ucieszyła, i z lichwą nagrodziła mi bolesć długiego milczenia ze strony J. W. Pana, bo oddawna niemiałem żadnych wiadomości prócz tych jakie mi synowie moi regularnie donosili. Miałem już zaszczyt podziękować J. W. Panu za łaski jakiemi obdarzyć raczysz szczególnie Bernarda starszego z nich.

Przyjąłem również z pełną uszanowania wdzięcznością dowody tych

1840.

i celles que V. Ex. veut encore bien me donner par la part d'intérêt qu'elle prend au rétablissement de ma santé. Il paraît grâces à Dieu, qu'elle commence à prendre un peu meilleur train; j'ai beaucoup souffert et longuement, mais j'espère sortir d'affaire. Je ne suis cependant point encore tout-à-fait rétabli, et c'est ce qui m'a empêché jusqu'ici d'aller rendre mes devoirs à S. Ex. Mgr l'Evêque de Posnanie. J'eus l'honneur d'annoncer il y a 15. jours son heureuse arrivée en cette ville à V. Ex. et que j'avois aussitôt envoyé le complimenter par le Comte mon Gendre, n'ayant pu le faire moi-même en personne. V. Ex. aura vu par ma dernière, qu'il y avoit été très gracieusement reçu du St Père à l'audience qu'il en eut la semaine passée, et qu'il avoit encore eu tant de bonté pour moi que de venir me rendre visite. Je n'aspire qu'au moment d'être libre pour pouvoir

tak, jako J. W. Pan mi okazując biorąc udział w przyjściu mojém do zdrowia. Zdaje się dzięki Bogu, że już coraz polepszyło się takowe; mocno cierpiałem i bardzo długo, ale spodziewam się że coraz pójdzie lepiej. Wszakże dotąd niezupełnie jestem zdrów się czuję, i to właśnie przeszkodą było że do tej pory nie złożyłem moich powinności J. W. Biskupowi Poznańskiemu. Miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, przed 15. dniami o szczęśliwém jego tu przybyciu, i że zaraz posłałem doń z uszanowaniem zięcia mego Hrabiego, niemogąc osobiście sam tego uczynić. Widział J. W. Pan z ostatniego mego listu, jak łaskawie przyjętym był on na posłuchaniu u Papieża zeszłego tygodnia, tudzież że tyle był łaskaw na mnie że odwiedził mnie zaszczyt. Mocno do tego wzdycham aby jak najprędzej być w stanie oddać mu moje ukłony, zaszczytnego

pouvoir lui témoigner mes assidui-
tés, entrer de plus près dans la confian-
ce de ce digne et vénérable Prelat
et être en état d'executer tout ce qu'
il daignera m'ordonner pour son
service.

Avant que d'entrer dans la grande
affaire de la promotion, dont V. Ex.
me parle dans sa dépêche, après avoir
fait rendre tout d'abord avant'hier
les deux lettres qui y étoient incluses
pour Mgr. l'Eveque de Posnanie, et
Mr Mrowinski son notaire, je crus
devoir premierement m'entendre avec
celui-ci, et me conseiller avec lui
sur ce que V. Ex. me propose au sujet
du R. P. Konarski des Ecoles pies.
Ayant donc envoyé dire au dit Sr
Mrowinski que j'avois quelque chose
de particulier à lui communiquer,
mais que je ne pouvois en l'état
où je suis l'aller trouver, il vint
hier après midi me voir. Je lui
parlais en premier lieu du dit Pr
Konarski et lui demandai comme
on pourrait faire pour induire

zaslużyć sobie na jego ufność, i
wypełniać to wszystko, co ten za-
cny Prałat polecić mi zechce.

Przed rozpoczęciem wielkiej
sprawy względem Promocyi, o któ-
rej mówić mi J. W. Pan w swojej
depeszy, wręczywszy zaraz przedonegda-
daj dwa listy w niej zawarte, J. W.
Biskupowi Poznańskiemu i P. Mro-
wińskiemu Notaryuszowi tegoż, u-
znałem najpierw za potrzebne porozu-
mieć się z tym ostatnim, i naradzić
się z nim względem tego co mi J. W.
Pan pisałeś, co do Wiel. Ojca Ko-
narskiego. Owoż zawiadomiłem
pomienionego Pa Mrowińskiego
że chciałbym z nim rozmówić się oso-
biście ale że będąc jeszcze chory, nie
mogę być u niego. Przyszedł więc on do
mnie wczoraj wieczorem. Mówiłem
mu najprzód o wzmiankowanym
Ojcu Konarskim, zapytując go ja-
kim by to sposobem z niewoli
można było Biskupa Poznań-

1042.

Mgr l'Evêque de Posnanie à agréer un Religieux pour son suffragant; il me dit: que la chose serait difficile pour le présent, et que ce serait tout gâter que d'en faire la proposition à son Ex. Que soit par délicatesse et raison de conscience, soit par engagement d'ailleurs ou autrement, il savoit enfin que son Ex. n'y inclinait point, au moins dans les circonstances présentes; mais que cela pourrait venir à la suite et que sur les instances que la parenté lui pourrait faire, et les moyens qu'on mettrait en oeuvre, quand son Ex. serait de retour en Pologne, elle pourrait peut-être à la fin y fléchir, qu'en attendant il croyait à propos de ne lui en point parler et voir cependant d'engager par adroites manières son Ex. à ne point nommer d'autre suffragant et tenir la chose en suspend; que c'était à cela que devoient tendre toutes nos intrigues

kiego aby go mianował swoim Suffraganem. Odrzekł mi na to, że rzecz niełatwa na teraz, że byłoby to popsuć wszystko proponując to Jego Excellencyi; tém bardziej, że nie byłoby ani ~~[illegible]~~, delikatnie ani sumiennie, zniewalać go do tego, do czego przychylić się wcale nie miał ochoty, przynajmniej w obecnych okolicznościach; ale że to później nastąpić by mogło, na wstawienie się familii i inne sposoby jakie użyć się mogą; skoro Jego Excellencya powróci do Polski; to może da się zmiękczyć; a jak na teraz, radzi aby nic o tém niemówić, tymczasem zręcznie ~~[illegible]~~ pilnować aby Jego Ex. innego Suffragana nie nominował, trzymając porady w zawieszeniu. Że do na to wszystkie zwrócona ma być baczność i starania około Jego Ex. co wra[illegible], umówiliśmy się aby

et les persuasions que nous pourrions faire auprès de Son Ex. ce qui étant: nous convinmes de prendre à cet effet les plus justes mesures pour agir de concert sur l'esprit de Son Ex. lorsque par mon entier retablissement en santé je serai mieux en etat de lui parler et d'explorer ses dispositions sur ce sujet. Ainsi que je manquerai pas de faire en effet et s'il est besoin, selon que après avoir sondé Son Ex. je les trouverai disposé, je verrai d'employer encore le credit et l'autorité de Card. St Clement et des autres puissans Patrons, qui pourront le plus sur son esprit, pour le determiner à faire ce que V. Ex. desire en faveur du dit Sieur Konarski.

Quant à l'affaire de la promotion susdite, V. Ex. peut bien voire combien j'ai de justes sujets de l'avoir à coeur, et quelle

wtym celu połączyć nasze środki i wspólnie działać na umysł Jego Excell. Skoro tylko znajdę się lepiej na zdrowiu, będę wstanie rozmówić się z nim, nie omieszkam wybadać jego usposobienia wtym względzie. A jak tylko obaczę go dobrze usposobionym, użyję jeszcze wpływu i powagi Kardynała St Clement i innych znakomitych patronów, którzy będą mogli działać na umysł Jego Ex. aby skłonić go do tego, czego J. W. Pan życzy, to jest na korzyść wymienionego Ojca Konarskiego.

Co do interesu promocyi pomienionej, J. W. Pan wierzyć mi może, jak mocno go mam na sercu, i jak rad będę, jeśli przyłożywszy [illegible] wszelkich mych

joie j'aurais, si en reussissant
je pouvais avoir l'honneur et la
satisfaction d'y contribuer. Dieu
sait ce que je fis déjà du temps
de Clement XI. non seulement pour
la gloire de la nation en général
et afin qu'après la mort du Cardi-
nal Radziejowski elle jouit de la
prerogative d'un sujet elevé à pour-
pre, mais pour l'honneur et les
interêts particuliers encore de l'il-
lustre maison de V. Ex. à laquelle
je professe tant et de si essentielles
obligations, lorsqu'ayant su les
sentiments particuliers d'estime
et de tendresse dont ce Grand Pa-
pe étoit prevenu en faveur de
feu Mgr l'Evêque de Posnanie,
frère de celui qui est aujourd'hui
présent en cette ville, je mis au
monde tout en oeuvre auprès
du Card. St Clement son neveu
pour l'engager à faire declarer
sa Bulle et mettre à effet
les bonnes dispositions où il

stawcy, dobry skutek wezmie.
Bogu samemu wiadomo, co uczy-
niłem jeszcze za czasów Klemensa
XI. nietylko dla chwały narodu
w ogólności i aby po śmierci Kar-
dynała Radziejowskiego, używał
ten naród wysokiego przywileju pur-
pury, ale jeszcze dla zaszczytu i przy-
watnych interesów świetnego domu
J. W. Pana, któremu tyle a tyle
mam do zawdzięczenia; ~~kiedy~~ a wiedzia-
wszy o osobistych uczuciach sza-
cunku i przychylności, któremi ten
wielki Papież przejęty był dla nie-
boszczyka Biskupa Poznańskiego,
brata tego, który obecnie gości w tem
mieście, wszystkie sprężyny poru-
szyłem aby zniewolić Kardynała
St Clement, Synowca jego, na u-
prowencie Stryja swego, aby do-
prowadzić do skutku dobre
swe usposobienia, jakie miał

il étoit pour le dit Seig. Eveque; mais la mort nous l'ayant enlevé tantôt et avant engage cet illustre et venerable Prelat, je restai privé de la consolation que j'attendois de le voir honorer de sa la pourpre; et je n'eus aucun lieu de m'en faire mérite auprès de l'illustre maison de N. Ex. le Cardinal St Clement qui vit encore aujourd'hui m'est temoin de tout ce que j'ai fait et combien nous en avons parlé ensemble; je ne doute point que comme Neveu et heritier des Clement du Pape son oncle, il ne soit encore aujourd'hui porté à favoriser en tout ce qui dependra de lui, la maison de Tasto, chose qui doit l'y angager encore davantage dans les circonstances présentes, c'est qu'outre que V. Ex. est destinée pour la prochaine solemnelle Ambassade à cette Cour, elle est encore en etat de procurer de tres grands avantages au St Siege par rapport au

miał dla wymienionego Biskupa. Ale śmierć ~~wydarłszy~~ wydarłszy nam przed czasem i zbyt wcześnie tego dostojnego i zacnego Kapłana, odebrała mi razem pociechę widzenia go zaszczyconego purpurą; i nie mam przeto stąd żadnéj zasługi u Świetnego domu J. W. Pana. Żyjący dotąd Kardynał St Clement jest tego świadkiem ile wtenczas czyniłem i jak wiele z nim mówiliśmy o tem razem; nie wątpię że on, jako synowiec i spadkobierca wuja tego papieża, skłonny będzie po wszystkim o ile będzie w stanie, zawsze przychylny domowi Tastów; a co go jeszcze tem bardziéj skłoni do tego w obecnych okolicznościach, jest to, że J. W. Pan przeznaczony jesteś na tę nadchodzącą uroczyste poselstwo do dworu tutejszego, i że nadto będziesz w stanie przynieść wielkie korzyści Stolicy

comordat qui se traite. C'est pourquoi je dois consulter encore le même Card. St Clemment sur la manière comme il faudra s'y prendre pour entamer la négociation de la promotion en question de Mgr l'Eveque de Posnanie, et la mettre sur le tapis. Nous en sommes ainsi convenus avec Mr le Notaire Mrowinski, qui doit encore demain venir me trouver selon que nous en sommes restés d'accord, pour déliberer des moyens qu'on pourra mettre en oeuvre à cet effet.

Ce qui me déplait très sensiblement dans cette affaire, c'est que le Pape étant vieux et se laissant aujourd'hui gouverner par le Card. Corsini son Neveu, qui est seul despotique, et qui ne peut manquer d'avoir des engagemens particuliers par rapport à ses vues, car on ne peut douter qu'il ne cherche à se faire le plus qu'il pourra de créatures et à fortifier son parti pour le

Apostolskiej, w traktującym Konkordacie. Dlatego to, winienem porozumieć się z tymże Kardynałem St Clement, jakim sposobem wziąć się do tego, aby rozpocząć negocjacyą względem Promocyi o której mowa J. W. Biskupa Poznańskiego, i na stół ją wyprowadzić. Owoż, utożyliśmy się w tej mierze z Panem Mrowińskim Notaryuszem, który ma przyjść jutro do mnie, według tego jakieśmy się umówili, aby rozważyć o srodkach, jakie użyć mamy w tym względzie.

Co mi jest nader dotkliwem w tej sprawie, to że Papież będąc już bardzo podeszłym wiekiem powodować się dziś daje Kardynałowi Corsiniemu, synowcowi swemu, a niezmiernie despotycznemu, a który musi mieć zwięzki ukryte z powodu dalszych swoich widoków, gdyż wątpić niemożna że stara się o ile może jednać sobie popleczników aby wzmocnić swoje stronnictwo na przyszłe

future conclave, le Card. St Clement ne peut plus ce qu'il a pû de passé, et ce qu'il pourrait encore tant de tout ce Pontificat, puisque c'est lui tout proprement qui a fait le Pape d'aujourd'hui. Outre que n'y ayant point actuellement de Chapeaux vacans, et la première promotion que le Pape devra faire, devant être celle des couronnes au nombre pour le moins de six ou sept, on ne peut savoir si à raison de son age extrêmement avancé de sa Sainteté, les vacances et cette promotion pourront avoir lieu avant sa mort. Mais avec tout cela je ne laisse pas de conserver encore très bonne esperance par rapport sur tout aux dispositions favorables, où V. Ex. me marque que le Pape est à l'egard de Mgr l'Eveque de Posnanie, et par rapport à plusieurs autres très fortes considérations que V. Ex m'allegue. C'est pourquoi il faut

Konklawe. Kardynał St Clement niemoże już dziś to, co mógł dawniej, a coby jeszcze mógł i teraz, gdyby nie to, boć to on, który wymógł dzisiejszego Papieża. Oprócz tego, nie masz obecnie opróżnionych Kapeluszy, a pierwsza promocya, którą Papież uczynić będzie musiał, należy się liczbie sześciu do siedmiu osobom przynajmniej, ale niewiadomo czy dla niezmiernie podeszłego tego wieku, Jego Świątobliwości, będzie mogła za życia zapełnić te miejsca i nominacyi te promocye. Ale pomimo to, nie tracę nadziei, o dobrych usposobieniach, o których wspominasz mi J. W. Pan, że je ma Papież dla Biskupa Poznańskiego, i względem innych ważnych okoliczności, jakie J. W. Pan mi przytaczasz. Dla tego to, trzeba [illegible] wiedzieć; co o tem Kardynał St Clement myśli;

1048.

Voir sur tout ce que le Card.l Stollement en pensera; et comme je dois lui en parler selon que nous le concertions demain avec Mr Moszinski, je remets à en marquer son sentiment à V. Ex. par mes suivantes.

Au regard de Mgr le Nonce, j'ai eu soin d'informer exactement V. Ex. de tout ce qui m'étoit revenu ici des réponses de ce Prelat à cette Cour; V. Ex. aura vu par mes précédentes qu'il avoit enfin rompu le silence et en quoi consistoit ce qu'il a écrit ici depuis environ 3. semaines ou un mois. Sur quoi n'ayant rien de plus particulier à dire à V. Ex. pour n'avoir reçu cette semaine aucun ordre de la Cour, et implorant toujours l'honneur de ses graces et très haute protection, j'ai celui d'être

etc. etc.

Le P. Puget.

a ponieważ mam z nim mówić o tym przedmiocie, wedle tego, jak mamy jutro naradzić się z J.P. Moszinskim, odkładam to co się od niego dowiem, do przyszłych listów do J.W. Pana.

Co się tyczy Mgra Nuncyusza, uwiadomiłem J.W. Pana, co się dowiem z odpowiedzi tego Prałata dworowi tutejszemu. Widziałeś J.W. Pan z moich poprzednich, że przerwał on naresznie milczenie, tudzież co pisał tutaj od trzech tygodni i więcej. Niemając wszakże nic szczególnego do powiedzenia J.W. Panu, tem bardziej że tego tygodnia żadnych nieodebrałem poleceń od dworu, upraszam go jak zawsze o względy i opiekę dla mnie protekcyę, i mam zaszczyt

itd. itd.

Puget.

List 122.

Rome, ce 12. Janvier, 1732.

Mgr,

J'ai reçu l'honneur de la très gracieuse dépêche de V. Ex. du 19. du mois passé, j'ai toujours devant les yeux les deux affaires dont V. Ex. me parla dans la précédente, celle de la promotion de Mgr l'Evêque de Posnanie fit le sujet d'une conférence particulière que nous eûmes dimanche dernier entre Mr le Secrétaire Mrowiński et moi, nous trouvâmes qu'il n'y avoit guère que le Card. St Clement qui put nous aider dans notre dessein, je consultai encore ici de modo tenendi, et il paroit que mes insinuations ont commencé à opérer de quelque bon effet, puisqu'ensuite de ce que j'eus l'honneur de lui représenter, son Emi^ce ayant parlé au St père, Sa Sté a déjà voulu donner à Mgr l'Evêque de Posn. une marque de la plus par-

Rzym, 12. Stycznia. 1732. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt odebrać łaskawą depeszę od J. W. Pana z 19. przeszłego m.; ciągle mi stoją w pamięci dwie sprawy o których mówiłeś mi J. W. Pan w poprzedniem liście; ~~to jest~~ promocja Biskupa Poznańskiego była przedmiotem szczególnych narad moich z p. Sekretarzem Mrowińskim zeszłej niedzieli; uważaliśmy że tylko Kardynał St Clement może nam być pomocnym w tym względzie; radziłem się następnie de <u>modo tenendi</u>, i zda mi się że działania moje nie są już bez skutku, albowiem po tem, co zaszczyt miałem mu przedstawić, Jego Eminencya rozmówiwszy się z Ojcem Św., Jego Świątobliwość przyrzekła już dać Biskupowi Poznańskiemu dowód szczególniejszej łaski i odznaczenia;

ticulière distinction en le déclarant
Evêque assistant du trône Pontifical
qui est une des plus grandes faveurs qu'
il pouvoit recevoir de Sa Sté. du premier
coup. Elle y verra que le Card. St Cle-
ment s'y prend déjà assez bien et qu'
il veut disposer de loin les choses à
concilier à Mgr l'Evêque de Posnanie
toute l'estime et considération de la
part de cette Cour, je laisse faire cette
Em.ce qui saura profiter adroitement
de toutes les occasions et ouvertures
qui pourront se présenter d'avancer
cette grande affaire, et m'étant con-
tenté de l'impression des pressans
motifs qui doivent l'y enga-
ger, je me repose d'un côté sur ce qu'
il fera, en même temps que d'autre
part je ne manquerai pas aux oc-
casions de réveiller ses attentions,
en me servant encore de tout autre
canal que je croirai propre à cet
effet.

Quant à l'autre affaire qui
concerne le Suffragant de Posna-

mianuję go Assystentem przy
tronie Papieskim, co jest najwiękizą
łaską, jaka otrzymać ~~[illegible]~~ mógł od
Jego Świątobliwości ~~tym razem~~ od razu.
Kardynał St Clement zaczyna się
brać do tego, przyczyniając tak ułożyć
rzeczy aby Biskupowi Poznańskie-
mu zjednać szacunek i konsydera-
cyę u tutejszego dworu; polegam
na nim zupełnie, gdyż nie zaniedba
żadnej sposobności aby popełnąć
tovar dalej tę sprawę, przedsta-
wiając mocnymi słowy na głównych
powodach które go do tego znie-
walają — a spuszczając się na
niego, niezapomnę ~~[illegible]~~ sposobno-
ści obudzać uwagi, używając
nadto innych środków, jakie
najsłuszniejsze osądzę w tym wzglę-
dzie.

Co się tyczy drugiego interesu
o Sufragana Poznańskiego,
na konsyli wieleb: ojca konad

nie en faveur du v. p. Konarski pour
qui V. Ex. s'interesse particulièrement,
j'en ai de nouveau parlé avec le dit Mr
Mrowinski avec qui j'ai commencé
de lier étroite et particulière amitié,
d'autant plus que j'ai reconnu grand
ascendant sur l'esprit de Mgr l'Evê-
que; il m'assure toujours que son
Maître est fort éloigné de la pensée
de se désigner pour le présent un suf-
fragant, et que quand bien même son
Exce s'y résoudrait, il ne croyait point
qui ce serait en faveur d'aucun reli-
gieux son parent ou autre, parce
qu'il savait que ce Prélat n'y incli-
nait point; nous nous en tinmes
à ce qui avait été déjà convenu
entre nous, savoir de deux choses,
l'une, ou que nous chercherions
l'occasion de mettre son Exce sur
ce propos, et selon que nous le trou-
verions disposé, nous nous servirions
adroitement de la conjoncture pour
lui faire quelques insinuations en
faveur du dit p. Konarski [illegible] si

skiego, którym się J. W. Pan szczególnie
interessujesz, znowu mówiłem o tem
z p. Mrowinskim, z którym się ścisłą
związałem przyjaźnią, tem więcej,
że on ma wielki wpływ nad umy-
słem Mgra Biskupa; ten zapewnia
mnie ciągle że Pan jego nie
myśli nawet teraz obrać na siebie
sufragana, a gdyby nawet zdecydo-
wał się na to, to nie sądzi aby
padł wybór na jakiegokolwiek du-
chownego, czy krewnego jego, czy
nie, bo wiedział że Prałat nie
bardzo im przychylny. Trzymamy
się tego, na czém się wprzód zgo-
dzili, to jest na dwie te rzeczy:
raz, badając Jego Eminencyę
w tym względzie, a według tego jak
będzie ku t usposobiony, zręcznie
napomkniemy go na cokolwiek
interessu na korzyść pomienio-
nego Xjędza Konarskiego. drugi raz,
widząc ~~że~~ go tradycyą i wcześ-

nous voyons qu'il y trouveroit de la difficulté ou répugnance, nous laisserions tomber la chose pour ne engager Son Ex.ce à une détermination qu'après qu'elle seroit de retour en Pologne, en tenant cependant la résolution en suspens, et en différant de nommer le suffragant jusqu'à ce temps là où V. Ex. et toute sa parenté pourroit faire jouer sur son esprit les plus puissantes machines, en attendant je crois pouvoir dire en toute confidence à V. Ex. que Mgr le Chancelier m'a écrit cette semaine qu'il souhaitoit fort que je disposasse Mgr l'Évêque de Posnanie à nommer pour son Suffragant Mr l'abbé Comte Lipski son cousin qui est ici. J'écris ce soir à Mgr le Chancelier en lui répondant à peu près les mêmes choses qu'à V. Ex. savoir qu'après m'être consulté avec le dit Mr Mosowinski, je ne trouvois du tout point de disposition

nym ku niemu, poprzestaliśmy zatem, nie przynaglając wymódz żadnego postanowienia w tej mierze od Jego Excellencyi aż po powrocie Jej do Polski, wymagając to postanowienie w zawieszeniu, i zwlekając wybór Suffragana aż do czasu, w którym J.W. Pan i cały jego pokrewni będziecie mogli poruszyć wszelkich sprężyn w tym względzie. Tym czasem zatem zaufaniem mogę donieść J.W. Panu, że J.W. Kanclerz pisał do mnie tego tygodnia, że życzeniem gorącem jest jego skłonić Biskupa Poznańskiego do wybrania na swego Suffragana, Opata Lipskiego, kuzyna swego, znajdującego się tutaj. Piszę do J.W. Kanclerza dziś wieczorem, odpowiadając mu mniej więcej to samo co J.W. Panu, to jest: że po naradzeniu się z X. Mosowinskim, nie znalazłem żadnego

disposition dans Mgr l'Evêque à
se déclarer pour le présent sur l'article
de son suffragant, que c'était une af-
faire qu'il fallait manier avec beau-
coup de délicatesse et de réserve, que je
ne trouvais point à propos d'en parler
de but en blanc à Son Exce sur l'ar-
ticle, et tâcherais de découvrir ce
qu'elle aurait dans l'âme; c'est
bien principalement ce que j'ai envie
de faire encore à l'égard de V. Ex.
et en considération de ce qu'elle m'
a préventivement ordonné pour le
r. p. Konarski, j'ai déjà taché d'en-
gager le Card. St Clement à en par-
ler à Mgr l'Evêque de Posnanie, et
je ne doute point qu'il ne se serve
de toute son adresse pour explorer
ses sentiments, suivant lesquels
nous nous reglerons Son Emce et moi
sur ce que nous aurons à faire au
surplus. C'est tout ce que j'en puis
dire à V. Ex. pour le présent que l'af-
faire est encore toute récente et nou-
velle, le temps nous éclaircira

żadnego usposobienia w Biskupie
wznaczenia kogokolwiek swym
Suffraganem; że okoliczność tę potrze-
ba by nakierować zgrabnym a skrom-
nym sposobem; że nie widzę stosow-
nym od razu z tém wystąpić przed
Jego Exellencyą, nim tylko wprzód
wybadać jakie są jego zamiary.
Słowem i V. W. Panu toż samo
odpowiem, na to, coś mi wprzód po-
lecił względem Ojca Konarskiego.
Zobowiązałem Kardynała St Clement
aby rozmówił się o tém z Biskupem
Poznańskim, i niewątpię że od swe-
go wytrawności go pokafi: a to-
żymy się potem z Jego Eminencyą
jak dalej działać nam wypadnie.
Tyle tylko tym razem powiedzieć
mogę o tém J. W. Panu; rzecz
jeszcze świeża i niezważniąca,
czas nas lepiej objaśni, jak po-
stąpić będziem musieli, i nie
zaniedbam żadnej okoliczności

mieux tous ce que nous aurons à faire, et je ne manquerai pas de profiter de toutes les conjonctures favorables qui pourront se présenter de seconder efficacement les intentions de V. Ex. J'espère être bientôt en état d'agir et d'aller moi-même rendre mes devoirs à Mgr l'Evêque de Posnanie; mais ne me croyant point pouvoir être tout à fait rétabli, si je ne vais l'été prochain faire un tour en Pologne pour y reprendre l'air natal, je supplie de nouveau V. Ex. vouloir m'en procurer la permission de Sa Mté je me flatte aussi que pour lors les affaires en question seront bien avancées et que je pourrai en rendre bon compte à V. Ex. en tout cas ces affaires ne souffriront point de préjudice, puisque Mgr le Cardl St Clement en aura bon soin, aussi que de tout ce qui regarde le service de la République —

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

jaka mi się nawinie, abym jej nie użył wszystkie celem doprowadzenia do skutku zamiarów J. W. Pana. Spodziewam się rychło być w stanie działać i osobiście złożyć me służby Biskupowi Poznańskiemu; ale nie mam nadziei zupełnego wyzdrowienia, jeśli na przyszłe lato nie zwiedzę Polski, aby zaczerpnąć rodzinnego powietrza. Błagam ponownie J. W. Pana aby i wyrobił mi w tej mierze pozwolenie od J. K. Mości. Pochlebiam sobie że do tej pory sprawy o których mowa znacznie postąpią, i że będę w stanie sprawozdać o nich J. W. Panu. W każdym razie sprawy te nie ucierpią, bynajmniej skoro Kardynał St Clement weźmie na siebie ich kierunek, równie jak tego wszystkiego co tyczy się na usługi Rzeczypospolitej.

Mam zaszczyt i t. d. i t. d.

Puget.

List 123.

Rome, le 12. Janvier, 1732.

Mgr,

Suivant les enquêtes que j'ai encore faites cette semaine chez Mr Monti, il n'y a toujours rien de fixe sur le terme de la Congrégation Consistoriale dont je n'attends qu'un avis certain pour pouvoir y solliciter une résolution favorable sur les deux principales affaires qui seront en sa séance, savoir celle de la Prévôté de Miechów et la dernière nomination faite par Sa Mté à l'Abbaye de Coprivnie en faveur de Mgr l'Evêque de Kijovie, pour laquelle il y a déjà du temps que je tiens toutes les pièces en ordre.

Par une dépêche que j'ai reçue de Mgr le Chancelier cet ordinaire en date du 19. Xbre il m'est enjoint en conformité de ce que Mr le Comte de Lagnasco m'avait déjà auparavant ordonné à l'occasion

Rzym, 12. Stycznia, 1732.

J. W. Panie,

Pomimo dowiadywania się mocno u P. Monti, nic dotąd niema stanowczego o zasiadaniu Kongregacyi Konsystorskiej; oczekuję na otworzenie abym mógł wyjednać pomyślną odpowiedź na dwóch głównych sprawach, będących pod rozpatrzeniem, to jest co do Prewotostwa Miechowskiego, i ostatniej nominacyi J. K. Mości na Opactwo Koprzywnickie dla Biskupa Kijowskiego, na którą oddawna przygotowane mam w porządku wszystkie papiery.

Depeszą, którą odebrałem od J. W. Kanclerza ostatnią pocztą z 19. Grud: mam polecenie, stosownie do odebranego już dawniej od Hrabiego Lagnasco, z powodu promocyi Biskupi, o nastawanie aby Polska miała dla swoich

de la promotion de Bichi, d'insister à ce que la Pologne ait pour ses Nonces les mêmes prerogatives qu'on pretend avoir été accordées au Portugal, et de ne rien negliger en cela pour la gloire de la M.té et l'honneur de la nation.

V. Ex. aura daigné voir par mes precedentes très humbles depeches et nomement par celle du 20. de l'autre mois, que quoi qu'il me fut revenu de bonne part qu'il y avoit la dessus un accord secret entre la S.té et sa M.té Portugaise, néanmoins il ne m'étoit encore pû réussir d'en rien deterrer de positive, quelques informations que j'en eus été prendre au palais, qu'au contraire même les Cardinaux Corsini et Banchieri m'avoient assuré que bien loin d'avoir accordé pareille prerogative au Portugal, Sa S.té ne la lui accorderait jamais; depuis ce temps là ses Mgrs ont toujours chanté sur le même

Nuncyuszów te same przywileje jakie zapewnione są w Portugalskim, nie zaniedbując niczego dla chwały J. K. Mości i honoru Narodu.

J. W. Pan widziałeś z przeszłych pokornych moich depeszy a mianowicie z 20. przeszłego m. że jakkolwiek z dobrej słyszałem strony, jakoby był w tej mierze tajemny układ pomiędzy Jego Świątobliwością a Królem Portugalskim, atoli wszelkiemi nie dotąd pewnego dowiedzieć się nie mogłem, mimo wiadomości jakie w Pałacu zasięgałem. Owszem, Kardynałowie Corsini i Banchieri upewnili mnie, że Jego Swiąt. nietylko nie udzieliła takiego ~~zawierała tego układu~~ przywileju dla Portugalii, ale go nigdy udzielić nie może. Panowie ci toż samo utrzymuje, mówiąc nawet, że Stolica Apostolska

même tout, en disant même que le St Siège se gardera bien de faire pareille chose, dans la prétention où l'on est ici que le droit de nommer dont les autres couronnes se sont mis en possession à l'égard de leurs Nonces, n'est qu' un usage toléré par les Papes qui ne leur en ont jamais donné le privilège par écrit, qu'ainsi le Portugal ne pouvait en avoir eut un de la sorte par traité exprès.

Nonobstant tout cela ayant depuis pensé que la Stà par complaisance pour Sa Mté Portugaise et dans la vue d'en tirer meilleure composition sur l'article principal concernant la juridiction des Nonces dans Lisbonne aujourd'hui contestée entre ceux-ci et le Patriarche de Lis., avoit bien voulu se laisser induire à donner le chapeau à Bichi, et que même le St Père pouvait bien, à cette occasion

nigdy na to nie pozwolą; już dla tego samego, że prawo wyboru jakie inne państwa przywłaszczyły sobie względem swoich Nuncyuszów, jest tylko zwyczajem tolerowanym przez Papieży, którzy im nigdy tego nie dali przywileju na piśmie; przeto i Portugalia go nie posiada, zawarowanego żadnym osobnym traktatem.

Mimo jednak tego, dowiedziałem się następnie że Jego Św. przez grzeczność dla Króla Portugalskiego, niemniej w widokach skorzystania z tego w głównym Artykule, tyczącym się jurysdykcyi Nuncyuszów w Lisbonie, wszczęta dziś pomiędzy temi a patryarchą lizbońskim, dała się przecież nakłonić na oddanie kapelusza Bichi, i że nawet Ojciec Św. mógł nawet przy tej okoliczności dać nadzieję Królowi Portugalskiemu, i że

avoir donné quelque espérance à la Mté Portugaise qu'on aurait à l'avenir les mêmes égards pour les Nonces que pour ceux des autres couronnes, J'apprends aujourd'hui du Card. St Clement que tout cela est encore renversé et les intentions de Sa Sté tout à fait changées depuis qu'elle a vu le refus que faisait le Roi de Portugal d'accorder aux Nonces tous les points de juridiction que cette Cour prétend qu'ils exercent, et qu'il persistait à en vouloir une partie réservée au Patriarche de Lisbonne, sur quoi le St Père commençait fort à se repentir de son trop de considération dans la promotion de Bichi, voyant que celle-ci n'avait point produit le fruit qu'il s'en était promis, d'où l'on est par ici tant craint de quelque nouveau sujet de brouillerie entre les deux Cours, et selon qu'en

mogą mieć nadal też same względy dla Nuncjuszów innych państw, dowiaduję się teraz od Kardynała St Clement, że to wszystko wstecz, a postanowienie Jego Śtści zupełnie uległo zmianie od kąd król Portugalski odmówił Nuncjuszom atrybucyj, jakie dwór tutejszy chce aby sprawowali, przywłaszczając i te jakie jest udzielone Patryarsze Lizbońskiemu. Z tego względu Ojciec Św. żałuje dziś udzielonej promocji Bichiemu, widząc że takowa nieprzyniosła spodziewanego owocu, z czego ta w obawie aby nie przyszło do nowego powodu kłótni pomiędzy dwoma temi dworami, a jak mi powiada sam Kardynał St Clement, najroztropniejszy i najprzenikliwszy

n'a encore ajouté le même Card.
St Clement les plus lentes et clairvo-
yants du sacré collège, n'approuve pas
trop aujourd'hui la promotion de
Bichi, dans la pensée que cette faci-
lité que le Pape a eu de le faire, n'a
fait qu'augmenter les prétentions
du Roi de Portugal, et le rendre
plus roide sur d'autres points qui
paraissent de plus d'importance,
tels que sont les prétentions qu'il
suscite en faveur du Patriarche de
Lisbonne au préjudice des préro-
gatives du Nonce; quoiqu'il en
soit du compromis secret qui peut
avoir été fait entre le Pape et le
Roi de Portugal, dont le clair et
net, nous est encore jusqu'ici
impénétrable. Le Card. St Clement
est toujours d'avis qu'il n'y a
que la suite qui puisse en bien
éclaircir, et la première promotion
des Nonces, venant à faire connaî-
tre si le Nonce de Portugal y sera
compris ou non, c'est de la Cour

szy z całego Sᵗ Kollegium, że
niepotwierdza dziś promocyi Bi-
chi, w przekonaniu, że łatwość
jaką w tem Papież okazał, powięk-
szyły tylko wymagania Króla Por-
tugalskiego, czyniąc go więcej
upartym na punktach większej wa-
gi, jak na przykład wymagania
jego jakie sobie rości na korzyść
Patryarchy Lizbońskiego, ~~czyniąc~~
z krzywdą przywilejów Nuncyu-
sza. Bądź co bądź, skryte układa-
nia jakie być mogą pomiędzy Pa-
pieżem a Królem Portugalskim,
dotąd niewiadome są nawet
dla Kardynała Sᵗ Clement jest
tego zdania, że przyszłość mo-
że nas w tem objaśnić, a pierw-
sza promocya Nuncyuszów
przekona czyli Nuncyusz
Portugalski będzie w niej objęty.
Portug więc tego żądanie

que le Card.l St Clement et moi pouvant ecrire nos demarches et et nos sentiments que si cette prerogative est accordé au Roi de Portugal, nous ne manquerons pas de l'obtenir aussi pour Sa Mté et la Couronne qui en a des plus justes titres auxquels cette Cour ne sauroit la refuser.

Le Card.l Banchieri ayant promis la semaine passée qu'il parlerait de nouveau au Pape et lui rafraichirait la memoire de l'instance que j'ai faite au sujet de l'Evêché de Posnanie pour en avoir une indulte de <u>non vacando in curia</u>, ou au moins une declaration qu'on croyait que Sa Sté aurait fait donner par son Nonce à Sa Mté pour l'assurer qu'en cas de mort de Mgr l'Eveque ici, cet eveché ne seroit pas soustrait à la Royale nomination de Sa Mté, j'ai fait cette semaine encore ce que j'ai pu au palais pour en avoir une

Kardynał St Clement i ja zastosujemy nasze starania, a jest on tego zdania, że jeśli przywiley ten dany jest Królowi Portugalskiemu, nieomieszkamy wyjednać go także J. K. Mości i Rzpltey, jako stawanie nam należący, a tego dwór tatejszy odmówić niebędzie w stanie.

Kardynał Banchieri przyrzekł przeszłego tygodnia, że znów mówić będzie z Papieżem i odnowi w jego pamięci prośbę, jaką zaniosłem, co do Biskupstwa Poznańskiego, aby wyjednać mu indult <u>non vacando in curia</u>, lub przynajmniej przyrzeczenie Jego Świątobliwości przez swego Nuncyusza, dane J. K. Mości, że w razie śmierci Biskupa tutaj, Biskupstwo to niebędzie wyjęte z pod Nominacyi J. K. Mości. Tego jeszcze tygodnia starałem się jak tylko mogłem w pałacu aby uzyskać na to odpowiedź Ojca Sgo, osob-

une réponse du St Père, et les ordres
que j'ai aussi reçus de Mgr le
Chancelier cette semaine sur la mê-
me affaire, m'ayant fait redoubler
mes instances, ce ne fut qu'hier
soir que j'appris de Mgr le Card.
St Clement qu'après en avoir en-
core pressé le Card. Bianchi, ce-
lui-ci s'était excusé sur le retard
de son indisposition et l'avait assu-
ré qu'immanquablement pour
ce matin il en aurait porté parole
à Sa Sté. C'est de quoi j'attends
les effets pour pouvoir joindre ici
la réponse et la résolution du St
Père que le Card. St Clement ne
manquera pas de m'envoyer au
cas qu'elle vienne à temps avant
le départ de la poste.

Au reste Mgr l'Evêque de Posna-
nie continue à se porter fort bien
et jouit toujours d'une santé très
parfaite; on lui témoigne ici beau-
coup d'attention de la part de tout
le Sacré Collège, dont plusieurs Car-
dinaux s'envoyent presque

a polecenia jakie równie w tym
tygodniu odebrałem od X. W. Kanc-
lerza w tym samym interesie, były
celem podwojonych moich usiłowań;
jakoż wczoraj wieczorem dowie-
działem się od Kardynała St Cle-
ment, że naglony przez niego
Kardynał Bianchi, tłumaczył
opóźnienie swoje słabością, zapew-
niając że tego jutro rankiem nie-
zawodnie wyjedna słowo Jego
Świątobliwości. Skutku czego
oczekuję abym przy niniejszym
załączyć mógł odpowiedź i po-
stanowienie Ojca Śgo które Kar-
dynał St Clement nie omieszka
mi przysłać, jeśli przyjdzie przed
odchodzącą pocztą.

Zresztą Biskup Poznański
używa ciągle zupełnego zdrowia.
Okazują mu tu wielkie poszano-
wanie całe Śte Kollegium, a
niektórzy Kardynałowie obda-
rzają go codzień prawie rozlicz-
nemi owocami i innemi wybo-

chaque jour régaler en fruits ra-
res ou autres délicats comestibles
selon la coutume du pays. Ceux
qui se distinguent les plus entre les
autres, sont les Cardinaux Spinola
et St Clement, ce dernier m'a dit
que pour engager toujours plus ses
Collegues à faire estime de Mgr l'
Evêque de Posnanie et à rendre à
un Prélat de son rang et de sa
naissance tout l'honneur qu'il con-
vient, il voulait aux premiers jours
lui aller rendre visite publique et
en grand cortège, ayant aussi repré-
senté au Card. St Clement qu'un
Prélat du premier rang tel que Mgr
l'Evêque de Posnanie, l'un des pre-
miers Senateurs du Royaume, qui
n'avait eu d'autre motif pour
faire à un age si avancé un aussi
long et penible voyage, que pour
avoir la consolation de voir le St
Père et renouveller à ses pieds une
ancienne connaissance, cela me-
ritait bien quelque gracieuseté

rowemi przysmakami, wedle
zwyczaju krajowego. Odznaczający
się tem szczególnie, są między inne-
mi Kardynałowie Spinola i St.
Clement; ten ostatni mówił mi,
że dla przykładu uczczenia Bi-
skupa Poznańskiego i dla od-
dania kolegom należnego Prała-
towi takiego rodu i znaczenia,
w tych dniach chce sam go od-
wiedzić publicznie i z wielkim
orszakiem. Oświadczyłem Kardyna-
łowi St. Clement, że Prałat ten
takiego jak ~~on znaczenia~~ Biskup Poznański
znaczenia, jeden z pierwszych
Senatorów Państwa, niemający
innego powodu, w jego podeszłym
wieku przedsięwzięcia tak dłu-
giej i mozolnej podróży, jak po-
ciechy widzenia Ojca Św. i u nóg
jego przypomnieć się dawnej je-
go znajomości, zasługuje na
łaskawe ~~względy~~ i szczególne względy Oj-
ca Św. Niewątpię że to nas

particulière du St Père; je ne doute
point que ce ne soit sur mon insinua-
tion et sur ce que le même Cardinal
mis en considération à Sa Sté que le
Pontife a pris la résolution de le de-
clarer Evêque assistant au trône
Pontifical, qui est après la pourpre
un des plus grands honneurs que
Sa Sté puisse faire à une personne.
~~Varsovie~~ J'envoyai aussitôt
mon garde en porter la nouvelle
et le Billet à Mgr l'Evêque de
Posnanie, qui m'étoit venu du
palais et féliciter ce Prélat sur
la distinction que le Pape faisait
de sa personne l'honorant d'une
dignité que les Papes et surtout ce-
lui-ci n'ont coutume d'accorder
que fort rarement, et en effet hors
le précédent Pontificat sous lequel
cette dignité a paru comme pro-
stituée, on n'a jamais trouvé
dans les Papes qu'une très grande
réserve à l'accorder, sinon à

moje podmówienie i na uczynio-
ne przedstawienie przez Kardynała
St Clement Ojcu Stu, postanowił
Papież mianować Biskupa Po-
znańskiego, Biskupem Assysten-
tem przy tronie Papieskim, który
po purpurze, największą jest do-
stojnością, jaką mogła go Jego
Świątobliwość obdarzyć. Z tego
względu posłałem zaraz oznajmić
o tem Biskupowi Poznańskie-
mu obok mego listu, skoro
odebrałem wiadomość tę z Pałacu,
winszując mu zaszczytu uczy-
nionego mu przez Papieża, za-
szczytu rzadko przyzna~~nego~~wanego przez
Papieży, szczególnie przez teraź-
niejszego. Z samej rzeczy, prócz
przeszłego Pontyfikatu, za któ-
rego godność ta była prostytuowaną, rzadko który Papież
nią obdarzał, z wyjątkiem
osób prawdziwej zasługi, któ-

des personnes d'un mérite distin-
gué en pour le quel on voulait mon-
trer une estime particulière.

On parle d'un traité fait entre
la Chambre Apostolique et la Répu-
blique de Gênes, par lequel il est
convenu de fournir pendant douze
ans trente mille boisseaux de
blé aux Génois à certain prix.

On fait le Doge de Venise très
malade et en danger, et on dit que
les deux principaux prétendans
à cette dignité sont les Nobles Ruz-
zini et Pisani.

On dit que l'Infant Don Car-
los étant allé à la chasse du côté
de Pise, le grand Duc de Toscane
s'y est rendu de Florence, et qu'
ils se sont vus. Les particulari-
tés qu'on apprend du Prince Don
Carlos est qu'il est né le 20.
janvier 1716. Il paraît encore
plus jeune qu'il n'est, que sa
taille est assez petite, qu'il a le
teint brun, et qu'il ne sait parler

rym chciano pokazać szczególny
szacunek.

Mówią o traktacie pomiędzy
Izbą Apostolską, a Rzecząpospoli-
tą Genueńską, na mocy którego
stanął układ aby dostarczyć w prze-
ciągu lat dwunastu, trzydzieści ty-
sięcy korcy zboża Genueńczykom
po naznaczonej cenie.

Powiadają że Doża Wenecki
mocno jest chory a nawet niebez-
piecznie, tudzież że główni stara-
jący się o tę godność są z najwyższej szla-
chty Ruzzini i Pisani.

Mówią że gdy Infant Don
Karlos udał się na polowanie w
okolicy Pizy, Wielki Książę To-
skański przybył tam z Florencyi,
i że widzieli się z sobą. Szczegóły
jakie powiadają o Książęciu Don
Karlosie, są że urodził się 20. stycz-
nia 1716. roku. Wydaje się on
młodszym niż jest w samej rzeczy,
że jest wzrostu dość małego, cery
ciemnej, i że nie umie innego

parler autre langue que la latine et Espagnole.

On dit la Cour de Turin toujours ferme et resolue de se maintenir dans la possession des privileges qu'on pretend extorqués sous le precedent Pontificat, non obstant que le Pape l'ait fait assurer par Mgr Valenti Gouzaga de vouloir gracieusement lui accorder tout ce qui serait de la convenance, et se relacher en tout ce qui ne blesserait pas la liberté Ecclesiastique.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

innego języka jak Łacińskie i Hiszpańskie.

Mówią że Dwór Turyński ma silne postanowienie utrzymania się przy przywilejach, które zdobył za przeszłego Papieża, mimo tego, że Papież oświadczył się przez Mgra Valenti Gouzaga, że chce łaskawie obdarzyć go, tem wszystkiem, co będzie w jego możności, byle tylko nie obrażało to wolności Duchownej.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 124.

Rome, ce 19. Janvier. 1732.

Mgr,

Il ne m'est rien ordonné extraordinaire pour le service Royal de la Mté et celui de la République. Mgr Monti vient de m'avertir que la Congrégation sur les affaires de

Rzym, 19. stycznia 1732. r.

J. W. Panie,

Tej poczty nie mam żadnego polecenia na usługi Królewskie i Rzeczypospolitej. Mgr Monti uprzedził mnie że Kongregacya względem spraw Polskich naznaczona ~~[illegible]~~ narazie na-

Pologne était enfin fixée au 27. du courant; j'ai fait mes dispositions sur les matières principales que je vais devoir faire le sujet de cette assemblée et ~~j'irait~~ j'irai dans la semaine qui vient faire le tour des visites auprès des six Cardinaux et de 5. prélats qui en sont membres, leurs porter mes instances et en solliciter quelque favorable resolution, il y a entre autres l'affaire de la Nomination Royale à l'Abbaye de Coprzewnice pour Mgr de Kijovie, celle de l'execution des Bulles de la prevoté de Miechów, en outre l'Abbaye de Lubien et peut-être y mettra-t-on aussi sur le tapis l'Abbaye de Hebdów. J'aurai soin d'informer exactement V. Ex. du succès de ces affaires par mes suivantes, en attendant n'ayant rien de plus particulier à lui en dire pour le présent je passe aux deux autres sur lesquelles j'ai

stała na dzień 27. bieżącego miesiąca. Przygotowałem się na wszystkie główniejsze przedmioty, które mają być roztrząsane na tem zgromadzeniu, a w przyszłym tygodniu odwiedzę ~~[illegible]~~ sześciu Kardynałów i pięciu Prałatów będących onegoż członkami, wielce upraszając ich o łaskawe dla nas rezolwowanie. Między innemi chodzi nam o Nominacyę Królewską na Opactwo Koprzywnickie dla Biskupa Kijowskiego, tudzież o wyjednanie bull na Prewotstwo Miechowskie, prócz tego na Opactwo Lubińskie a może także mowa będzie o Opactwie Hebdowskiem. Nie omieszkam zawiadomić J. W. Pana o pomyślnym skutku tych czynności przyszłemi listami, tymczasem nie mając nic szczególnego do donoszenia na teraz, przechodzę do dwóch innych listów, na które niedawno

reçu depuis peu deux dépêches consécutives de V. Ex. elle aura vu ce que j'ai eu l'honneur de lui mander il y a 15. jours à l'égard de la grande qui regarde la personne de Mgr l'Evêque de Posnanie; elle dépend de la rencontre de tant de circonstances et de leur favorables coïncidences qu'elle devient comme impossible pour le présent; c'est pourquoi il faudra temps pour la mûrir; il s'agit premièrement de la survivance de la St. et d'être assuré, s'il elle aura le temps de remplir la promotion des Couronnes, dont le St Père paraît ne pouvoir se dispenser; il faut après cela que la vacance d'un nombre suffisant de chapeaux puisse y donner lieu, le Pape se trouvant quitte de tout engagement de ce côté là, il faudra sonder ensuite les dispositions particulières qu'il peut avoir pour la personne de Mgr l'Evêque susdit, et de cela Mgr le Cardinal

odebrałem dwie depesze razem od J. W. Pana. Dowiedział się zaiste to co miałem zaszczyt donieść mu przed 15. dniami, co do wielkiej godności, tyczącej się Biskupa Poznańskiego. Zależy ona od tylu okoliczności i od ich szczęśliwego złożenia, że zdaje się niepodobną na teraz; dlatego to trzeba czasu na dojrzenie tego; idzie tu najprzód o długie życie Jego Świątobliwości, i o pewność czy wystarczy ~~im~~ jej czasu na danie promocyi Państwom, od czego uwolnić się nie może. Potem potrzeba ~~pewnej~~ dostateczna liczby wakansów aby tę promocyę miały miejsce, a wtenczas od Papieża to zależy. Następnie trzeba tez wybadać osobiste jego skłonności i upodobienia jakie mieć może dla Biskupa rzeczonego, a zaś tę Kardynał St Clement bierze na siebie, podejmuje się raz tego i przyrzekły mi, że

St Clement en fait son affaire, s'en étant lui même chargé, et m'ayant bien promis de vouloir commencer même dès à présent à disposer là dessus ses choses de loin et peu à peu au Palais.

Pour ce qui est du Suffragant et de la personne du R. P. Konarski, V. Ex. sait ce que je lui ai dit dans mes dernières réponses au sujet des intentions de Mgr l'Evêque de Posnanie, elles sont toujours telles que Mr le Secrétaire Morawski me les a supposées, et il continue de m'assurer que son Ex.ce loin d'avoir pris là dessus aucune résolution, paraît au contraire ne vouloir se déterminer à quoi que ce soit, qu'après son retour en Pologne, et qu'ainsi il serait inutile et même préjudiciable aux desseins de V. Ex. de lui faire quelque ouverture en faveur du R. P. Konarski. Je soupçonne à dire le vrai, le dit Mr Morawski <u>de</u>

zacząć już działać zdaleka i powoli w Pałacu, aby ktorego to nowy ktoś urzędzie.

Co się tyczę Sufragana i osoby Wieleb. Ojca Konarskiego, J. W. Pan dowiedział się z ostatniey mojey odpowiedzi w przedmiocie zamiarów Biskupa Poznańskiego: są one zawsze też same o jakich mi mówił Sekretarz Morawski, który mnie ciągle zapewnia że Jego Ekscellencya, nie czyniając postanowienia w tey mierze, niechce się niczego stanowczego, aż po powrocie swoim do Polski, a przeto byłoby daremném a nawet szkodliwém dla zamiarów J. W. Pana, aby mu się oświadczyć z prośbą o Wieleb. Ojca Konarskiego. Mówiąc prawdę, posądzam pana Morawskiego, o jakieś <u>zachowanie</u>

de quelque menagement politique dans cette affaire, et que dans la concurrence des engagemens qu'il voit aujourd'hui entre V. Ex. pour le R. P. Konarski et Mgr le Chancelier pour Mgr le Comte Lipski son parent, craignant peut-être de s'attirer des odiosités d'une part ou d'autre, il cherchera plutot à maintenir l'esprit de son Maître en suspens et à ne point se declarer pour le présent jusqu'à ce qu'il soit retourné au Pays, afin qu'on ne puisse le faire Auteur ou principal instigateur des resolutions de Mgr; en cas que son Ex. en prit aucune sur le dit suffragantat. Au reste Mgr, le dit soupçon que j'ai conçu n'étant qu'une pensée qui vient de mon fond, il se peut faire aussi qu'il n'ait aucun fondement, et que je me trompe moi-même. Il en sera ce qu'il voudra, mais cela n'empechera pas que je ne

zachowanie się polityczne w tej sprawie, i w zobowiązaniu się ubiegających się obecnie, J. W. Pana dla Ojca Konarskiego a J. W. Kanclerzowi dla J. W. Lipskiego krewnego swego, zobawszy nienarażenia się temu ani tamtemu. Dla tego starać się on będzie utrzymać swego Pana w zawieszeniu i w niezmyśleniu się za nikim, aż do powrotu swego do Kraju, aby go niewzięto za głównego sprawcę postanowienia Biskupa, w razie gdyby teraz miał się wybrać kogo na sufraganią. Wreście porzedzenie to może jest tylko własną moją myślą, być może bezzasadne wcale, i że się mylę zupełnie. Bądź co bądź, niewstrzyma to mnie bynajmniej, od użycia wszelkich sposobów, jakiemi tylko Bóg mnie natchnie, aby wyśledzić w tym

me serve de toute l'adresse que Dieu m'inspirera pour tacher de decouvrir la dessus les vrais sentimens de son Ete Mgr l'Eveque, aux occasions que j'aurai de lui parler et m'insinuer dans sa confidence, c'est ce que je ne manquerai pas de faire avec toute le ménagement, la circonspection et la délicatesse dont je serai capable.

On a avis de Gênes que Mgr le Duc de St Agnan s'y tenoit toujours à la rade sans avoir encore debarqué, ni fait son entrée dans la Ville, à cause de quelque différent pour la salve des canons qu'il pretend du Chateau; on ajoute qu'il a envoyé ordre à son Maitre d'hotel de ne plus penser au Palais Bonelli à la place des Stes Apostres, et de prendre celui de Reati à la Longare, comme étant estimé plus vaste et plus commode pour son logement et celui de ses gens.

względem prawdziwą myśl Biskupa, ~~moje~~ przy zręczności pomówienia z nim i wciśnięcia się w jego zaufanie. Oto starać się będę z całą oględnością, bacznością i ostrożnością na jakie mi tylko stanie.

Dano znać z Genui, że książę St Agnan znajduje się na pokładzie, niebędąc jeszcze wstanie wyglądowania, ani ~~przyby~~ wjechania do Miasta, z powodu jakichś nieporozumień względem salwy na które oczekuje z Zamku. Dodają że posłał rozkaz swemu Marszałkowi dworu aby już nie myślał o Pałacu Bonelli na placu Sth Apostołów, a natomiast aby zajął pałac Reati na Longarze, jako obszerniejszy i wygodniejszy na pomieszczenie siebie i swych ludzi.

Powiadają że Ojciec St. już jest

On dit que le St Siège est consolé de l'assurance qu'on prétend lui avoir été faite par le card. Bentivoglio au nom de l'Infant don Carlos, que ce Prince n'a aucune intention de préjudicier aux droits du St Siège dans la possession qu'il doit prendre des Etats de Parme et Plaisance, et qu'il en prendra l'investiture comme fiefs de l'Eglise.

J'ai l'honneur etc. etc.

l. B. Rezzi.

uspokojony zadowolony zapewnieniem danem mu przez Kardynała Bentivoglio w imieniu Infanta don Carlosa, jako ten książe nie ma zamiaru iść przeciw prawu Stolicy Apostolskiej w dziedziczaniu jakie zająć miał w Stanach Parmy i Placencyi, i że takowe obejmie jako nadanie lennicze kościelnej.

Mam zaszczyt itd. itd.

Rezzi.

List 125.

Rome, ce 26. Janvier, 1732.

Mgr,

Suivant ce que j'eus l'honneur d'annoncer à V. Ex. dans ma dernière dépêche, la Congrégation Consistoriale sur les affaires de Pologne doit se tenir demain matin 27. du courant, et Mr Monti qui en est Secrétaire, ayant digéré et mis en ordre les matières qui seront proposées, en a fait distribuer le plan à tous les Prélats

Rzym, 26. Stycznia, 1732.

J. W. P.

Według zawiadomienia J. W. Pana w ostatnim mym liście, Kongregacya Konsystorialna względem spraw polskich, odbyć się ma jutro z rana, 27. bieżącego miesiąca, a Mgr Monti będący jej Sekretarzem, wygotowany jest już i uporządkowawszy wszystkie przedmioty, rozbierane się tam mające, rozdał takowych

et Cardinaux qui y devront assister.

De mon côté je n'ai point aussi manqué d'apporter ces jours-ci toute l'activité que le devoir exigeoit, pour mettre les intentions de Sa M.té en état d'être accomplies sur les principaux points que j'avois antécédemment ordre de solliciter de sa part.

J'ai quelque lieu d'espérer une résolution favorable sur l'admission de la dernière nomination de Sa M.té à l'Abbaye de Coprzywnic en faveur de Mgr l'Evêque de Kiovie; cette affaire se trouve vivement sollicitée de ma part, et non moins puissamment recommandée de la part du Card.l St Clement, auquel j'ai rendu aussi bien qu'au Card.l Banchieri les deux lettres que Mgr le Primat m'avoit adressées dès le commencement, comme aussi celle pour Sa St.é. Quant aux lettres patentes de la Royale nomination, il y a

plom wszystkim Prałatom i Kardynałom, zasiadać na niej mającym.

Z mojej strony niczego nie zaniedbałem, co mój wymagał obowiązek, aby żądania J. K. Mości wypełnione zostały co do głównych punktów, o jakie prosić mam polecenie.

Mam nadzieję pomyślnej rezolucyi co do przyjęcia ostatniej nominacyi J. K. Mości na Opactwo Koprzywnickie dla Biskupa Kijowskiego: okoliczność tę gorąco popieram, równie gorliwie wstawia się za nią Kardynał St Clement, któremu jako też i Kardynałowi Banchieri wręczyłem dwa listy które Książę Prymas w początkach jeszcze mi przysłał, tudzież list do Jego Świątobliwości. ~~[illegible]~~. Co zaś do listów ~~[illegible]~~ patentowych Królewskiej nominacyi, oddawna już złożyłem takowe w ręce Pana

il y a déjà longtemps que je les avois
consignés en mains de Mr Moati,
j'ai fait en même temps distribuer
à tous les Cardinaux et Prelats de la
Congrégation copie du Memoire
mentionné dans mes precedentes, et
que j'eus l'honneur d'envoyer
samedi passé à Sa Mté, et l'avocat
qui l'avoit dressé est encore allé chez
tous ces Mrs, les instruire de bouche
et appuyer de raisonnements les
instances que je suis allé faire au
nom de Sa Mté.

Quant à la Prevoté de Miechow
et l'execution des Bulles de Mgr le
Chancelier, j'ai fortement insisté à ce
qu'on donnat ordre à Mgr le Nonce
de l'accorder plutot que de s'obsti-
ner à la condition du decret apposé
dans les Bulles qui étoient devoir
auparavant proceder à l'election
d'un Prevot claustral, parceque
cette condition n'ayant pour but que
l'introduction du projet de cette Cour,
avant que Sa Mté et la République
en fussent convenus et l'eussent

Moati; także rozdałem razem
wszystkim Kardynałom i Prała-
tom Kongregacyi, kopią Memo-
riału, wspomnionego w przeszły-
mych listach, które miałem zasz-
czyt w zeszłą sobotę przesłać J.
K. Mości, a Adwokat, który ta-
kowy ułożył, poszedł nadto do
wszystkich tych panów, aby ust-
nie ich objaśnił, i słowami po-
parł prośby jakie uczyniłem
J. K. Mości zamiarem.

Co do Prewotstwa Mie-
chowskiego i uskutecznienia
bull J. W. Kanclerza, silnie obstawałem
aby polecono Nun-
cyuszowi racyi zgodzenia się
jak wypierania się na warunek
wyroku założonego w bullach,
którym był aby wprzód zawdzony
był obór Prewota klasztornego.
albowiem warunek ten mając
tylko na celu wprowadzenie
projektu dworu tutejszego, nim
jeszcze J. K. Mość i Rzeczpospolita

acceptée; on ne la permettrait jamais, qu'ainsi cette cour ayant été déjà préventivement informée et par diverses Remontrances réitérées de ma part qu'il y avoit déjà à Miechów un Supérieur Claustral qui étoit le Custode général de l'ordre lequel y exerçoit une entière jurisdiction spirituelle sur les Religieux, et jouissoit outre cela des biens et revenus attachés à la Mense conventuelle selon la division qui en avoit été faite au temps du feu Roi, Bordzicowski, et la même chose se trouvant encore ~~informée~~ confirmée par les dernières relations de Mgr le Nonce, cela devoit déjà suffire pour remplir les intentions de cette cour, et qu'il étoit beaucoup mieux de laisser les choses en cet état, pour donner encore cette satisfaction, non seulement à la Mté mais encore à un Ministre du rang et du caractère de Mgr le Chancelier, que le St Siège avoit intérêt d'obliger

porozumieć ~~się~~ tó się w tym względzie i ~~zgoda~~ zgodziło się na to, na tem nawa-ach niezmyślna nigdy. że tym sposobem dwór tutejszy będąc dawniej zawiadomiony i tylokrotnie przezemnie uprzedzony, że już jest w Miechowie Pretorowy Klasztorny, to jest Kustosz generalny tegoż ~~Zakonu~~ zgromadzenia, który już zatem objął rząd duchowny nad Zakonnikami, używając nadto majątków i dochodów przywiązanych do Mensy Klasztornej, według rozdziału jaki był uczyniony za czasów nieboszczyka Króla, ~~i [illegible]~~ a potwierdzony ostatniem ~~[illegible]~~ sprawozdaniem Nuncjusza — powinno przeto być to dostatecznem do ~~[illegible]~~ uspokojenia ~~[illegible]~~ żądań dworu tutejszego, i że stokroć lepiej było by zostawić rzecz w tym stanie, aby przeto przysłużyć się nie tylko J. K. Mości ale nadto Ministrowi takiego znaczenia i charakteru;

pour se faire un mérite auprès de lui, et se le rendre toujours plus attaché.

A l'égard de l'Abbaye de Lubin je la sollicite également par les motifs et raisons, qu'on ne peut refuter à Sa M[té] l'admission de sa Royale nomination, d'autant plus que les Réligieux mêmes concourent à la postuler et qu'elle est très capable de souffrir l'addivision. J'espère qu'on aura en cela quelques égards à mes remontrances, et par mes suivantes j'aurai l'honneur d'en annoncer le succès à V. Ex. Je ne vois point par les notices qui me sont revenues que Mgr le Nonce ait rien écrit ou informé sur ce qui concerne l'Abbaye de Hebdów, ce qui me fait croire que cette affaire ne sera point encore à cette fois mise sur le tapis.

Mais la grand affaire qui devra encore occuper la dite Congrégation et faire le sujet de ses particulières délibérations, est celle de l'erection

jakim jest J. W. Kanclerz, którego skarbie interesem jest Stolicy Apostolskiej, aby zastrzyć się przed nim a tem samem tem więcej przywiązać go do siebie.

Co do Opactwa Lubińskiego, równie proszę o się, uważając to, że niemogą odmówić J. K. Mości przyjęcia królewskiej Jej nominacyi, tem więcej, że Zakonnicy sami domagają się tego, i że takowe Opactwo łatwo da się rozdzielić. Spodziewam się że będą mieli wzgląd na moje przedstawienia w tej mierze, a w przyszłych listach będę mógł zawczasu donieść o tem J. W. Panu. Nie nie widzę z notat jakie mam wszelkich, aby Nuncyusz cokolwiek pisał i objaśniał co do Opactwa Hebdowskiego, co wnoszę, że okoliczność ta zapewne nie będzie jeszcze tym razem wprowadzona na stół.

Ale wielka sprawa która ma zajmować tę Kongregacyą, i być przedmiotem szczególnego zastanawiania się, jest to erekcya

1076.

de la Congrégation Polono-Bene-
dictine. Le père Mirecki est ici,
et c'est le septième voyage qu'il
vient faire à Rome pour solliciter
l'execution des lettres patentes qu'il
obtint sous Clement XI. il n'y a
point de doute, et je suis informé
d'ailleurs que d'ici le Nonce ap-
puye fortement les instances de ce
Père; c'est pourquoi je n'ai pas man-
qué d'agir rigoureusement ici de
mon coté, pour m'opposer à ces
entreprises, en représentant comme
j'ai fait que cette affaire avoit trop
de connection avec celle du Concor-
dat, pour pouvoir être reglée avant
la conclusion de celui-ci, et qu'ain-
si la Congrégation n'y devoit point
arbitrer, sans attendre le resultat
d'une Diète Générale où Sa Mté
et son Senat ayant fait assurer
Sa Sté qu'on feroit tout au mon-
de pour une modération de la Con-
stitution de Grodno émanée en
1726. comme il y avoit toute ap-
parence, qu'on procureroit pour

Kongregacyi Polsko-Benedyktyń-
skiej. Ojciec Mirecki jest tutaj, i siód-
dmą to już podróż odbywa ~~do~~ do
Rzymu na uproszenie uskutecz-
nienia listow-dyplomu otrzyma-
nego za Klementa XI. Nie ma
wątpliwości i wiem zpewnością
że Nuncyusz silnie popiera prośb
ojca tego. Dla tego to, niezanie-
chałem równie dzielnie chodzić
około tego tutaj, pragnąc zniwe-
czyć te usiłowania, przedstawia-
jąc że interes ten związek ma
rażący z Konkordatem, a przeto
zwabłowanym ~~trzeba~~ tyle niepowinien przed
ukończeniem onego, że Kongrega-
cya nie może wyrokować
w tym względzie, nieczekając wynik
rezultatów walnego Sejmu, na
którym J. K. Mość i Senat
zapewnia Jego Świątobli-
wość że wszelkie podejmą usiłowa-
nia aby złagodzić Uchwałę Gro-
dzieńską z 1726. roku. Ponie-
waż zdaje się że przez to ujmą
sobie ~~Świętej~~ Stolicę

pour lors au St Siège toute la satisfaction qu'il demande et qu'aussi la conclusion du Concordat pourrait être ratifiée dans ce temps là, aussi devait on patienter et s'en remettre à ce qui sera fait sans rien innover davantage de peur de donner occasion à de nouveaux troubles et ne pas aigrir davantage les esprits.

J'ai pensé qu'il avait été distribué à tous les membres de la Congrégation qui se tiendra demain matin un extrait dressé par Mr Monti que Mgr le Nonce avoit donné depuis sa dernière qui fut tenue, et il est revenu aussi à ma connaissance que ces informations consistaient principalement en deux articles, le premier concernant le resultat des conférences que Mgr le Nonce avoit eues avec V. Ex. et ce qui s'y étoit passé; le second concernant les lettres circulaires que le même Nonce avoit écrites à tous les Monastères et Abbayes du Royaume pour avoir un

Apostolskiej, a przeto przystąpienie do Konkordatu może podówczas mieć miejsce; owoż należy cierpliwie czekać i spuścić się na to co się stanie, nicnowacząc się na nic innego, w obawie aby nie dać powodu do nowych kłótni i niejątrzyć więcej umysłów.

Dowiedziałem się że rozdano wszystkim członkom Kongregacji, mającej się odbyć jutro rano, jakiś wyciąg sporządzony przez P. Monti a podany przez Nuncjusza, również doszło do mojej wiadomości że te objaśnienia stanowić mają na dwa artykuły: pierwszy tyczący się skutków conferencji Nuncjusza z J.W. Panem, i co się w nich odbyło; drugi względem cyrkularzy jakie tenże Nuncjusz przesłał wszystkim klasztorom i Opactwom w Królestwie, dla nabycia wiadomości o stanie ich majątków,

état de leurs biens pour pouvoir
ladessus former un jugement de
l'Etat où ils se trouvent par rapport
à l'division projetée, savoir : s'ils
en sont capables ou non; tout ce
que j'ai pu decouvrir à cet egard,
est qu'exceptés quatre Monastères
que Mgr le Nonce écrit avoir obé-
it à son intimation, tous les au-
tres avoit refusé de le faire, et qu'il
prevoit une très grande difficulté
à avoir d'eux cet état. J'aurai
soin d'aller exactement à la decou-
verte de ce qui resultera de la dite Con-
gregation de demain, et aurai l'hon-
neur d'en rendre un compte exacte
et fidel à V. Ex.

Par ma dernière j'eus l'hon-
neur de marquer à V. Ex. ce qui
se pentoit encore des difficultés
dans la grande affaire qui re-
gardait Mgr l'Evêque de Posna-
nie et qu'après en avoir conferé
avec le Card. St Clement, cette Em.
l'avoit bien voulu prendre sur soi
en m'assurant qu'il ne manqueroit
pas de faire par tout où il con-

celem przekonania się o stanie w
jakim znajdują się zgromadzenia za-
konne mediacyje, to jest: czyli
mogą ulegać podziałowi lub nie.
Dowiedziałem się w tym względzie
że prócz czterech klasztorów, które
przystały na wezwanie Nuncyu-
sza, reszta odmówiła, i że ona
ład on wiele trudności w wyszuka-
niu tego stanu. Dołożę wszelkie-
go usiłowania aby szczegółowie
dowiedzieć się o wypadku jutrzej-
szej Kongregacyi i zdać wierną
z niej sprawę J. W. Panu.

W ostatnim moim liście mia-
łem zaszczyt donieść J. W. Panu
o wyjściu o trudnościach w wa-
żnej sprawie tyczącej się Bisku-
pa Poznańskiego i że po odby-
tej Konferencyi z Kardynałem
St Clement, ta Eminencya
wzięła nie tę na siebie, za-
pewniając mnie że dołoży wsze-
lkiego starania aby dotrzeć
wszędzie, gdzie tylko potrzeba

viendrait les pas et les avances né-
cessaires pour disposer peu à peu
les choses à une bonne réussite.

M'étant trouvé cette semaine
en état de sortir, je suis allé voir le
même Cardinal, avec qui je me suis
longuement encore entretenu tant
sur cette affaire que sur l'autre, qui
concerne le suffragantat; à l'é-
gard de la première Son Em.ce m'
ayant dit qu'elle aurait surtout
envie de sonder les intentions du St.
Père, comme étant là le premier
pas à faire et d'où dépendoit
tout le reste, elle m'ajouta qu'elle
étoit toujours à en épier une oc-
casion propre, et qu'elle n'avoit
encore pu parler avec aucun de l'é-
bulté au St Père, non pas tant
à cause des grandes affaires, qui
tenoient Sa Sté occupée, que par
rapport sur tout à l'indisposition
de sa goutte, dont les atteintes é-
taient plus fréquentes dans la sai-
son fâcheuse où nous sommes,
cela ne permettait pas à Sa

tej okazie, celem doprowadzenia
rzeczy do pożądanego skutku.

Będąc już w stanie wyjść od
siebie, udałem się do tegoż Kardy-
nała, z którym obszernie rozmówi-
łem się tak względem tej, będź
w drugiej tyczącej się sufraganij.
Co do pierwszego, Jego Eminencya
powiedziała mi że nadewszystko
postara się wybadać zamiary
Ojca Śgo, bo to rzecz najważniej-
sza a od której wszystko zawi-
sło. Dodała że na ten koniec
oczekuje stosownej pory, i że
niemogła dotąd otwarcie pomó-
wić z Ojcem Śtym, nie tak z powodu
wielkich zatrudnień zajmują-
cych Jego Świątobliwość, jak
z przyczyny napadów podagry,
na które częściej zapada teraz,
jako w niedobrej porze roku
w jakiej obecnie jesteśmy. I to
właśnie niepozwala Jego
Świątobliwości dawania
długich posłuchań. Z tem

S.te de donner des longues audiences, lorsquoi le Cardinal me dit que je le laissasse seulement faire, et qu'il ne manquerait pas de profiter de la première bonne conjoncture qu'il trouvera.

A l'égard du Suffragamat, je commence à desesperer qu'on puisse induire Mgr l'Evêque à en disposer pour le présent; il m'en a lui même declaré nettement sa pensée, et j'ai été temoin de ses sentiments dans une visite que j'ai eu l'honneur de lui rendre ces jours-ci, qui a été la première fois que j'ai pu sortir depuis son arrivée en cette ville, nous sommes venus à parler de cette affaire, et comme il en se fait discours parmi les Mrs Polonais qui sont ici presents, cela m'a donné lieu de dire à son Ex. qu'on m'avoit rapporté que cette dignité étoit fort briguée, et que je ne doutais point que plusieurs ne s'en flattaient quoique il ne dut y en avoir

wszystkim, mówił mi Kardynał, abym zostawił to jego działaniu, a on nie omieszka skorzystać z pierwszej stosownej sposobności jaka mu się nada.

Co do Sufraganii zaczynam powątpiewać aby można nakłonić Biskupa rozporządzeniem onej na teraz. Otwarcie wyznał mi myśl swoją w tej mierze, i byłem świadkiem tego postanowienia podczas bytności mojej u niego, w tych dniach, a pierwszej jaką mu oddałem po przyjeździe jego tutaj. Mówiliśmy o tej okoliczności, a ponieważ bardzo rozprawiają o niej panowie polscy, obecni tutaj, dało mi to powód powiedzieć Jego Ekscelencji o tej elekcji, że słyszałem jakoby tej godności bardzo się ubiegano, że nie wątpię iż wielu pochlebia sobie uzyskać ją, chociaż jeden tylko może ją otrzymać i na jednego tylko wybór paść

avoir qu'un de consolé et favorité du choix de son Ex. Mgr l'Evêque m'a dit qu'en cela plusieurs se trompoient sans doute, mais que pour mettre d'accord tous les aspirans, il avoit absolument résolu de s'expliquer sur le dit Suffraganéat que lorsqu'il seroit de retour en Pologne et qu'il étoit inutile qu'on se flatter qu'il en disposât auparavant. Mgr l'Evêque de Posnanie parle peu, et j'ai cependant observé que quand il a dit une chose, il ne veut point de replique ni de détours, parcequ'il entre en ombrage et n'en reste que plus ferme dans ses sentiments; ainsi sans le pousser d'avantage sur cet article, je me suis contenté d'aller ensuite faire rapport au Cardl St. Clement de cette declaration precise de Mgr l'Evêque, son Emce m'a dit que cela étant, il sera difficile de faire changer Mgr l'Evêque, que néanmoins cela n'étant pas impossible, il se pourroit faire qu'un moment favorable

paść może z woli Jego Ekscellencyi. Biskup odpowiedział mi na to, że wielu w tej mierze są w błędzie, ale aby pogodzić wszystkich ubiegających się, postanowił rozwiązać rzecz tę o sufraganią dopiero za powrotem swym do Polski, i że nadaremnie spodzie-~~pochle~~ki mają się że rozporządzi tem uprzedy. Biskup Poznański nie wiele mówi, ale spostrzegłem że gdy co powie, nie lubi w tem sporu ni gadania, albowiem jest podejrzliwy i nieda się przełamać w zdaniu. Przeto nie wywodząc go więcej na słowa w tym przedmiocie, udałem się następnie sprawozdać Kardynałowi St. Clement postanowienie to Biskupa. Jego Eminencya powiedziała mi że kiedy tak się rzeczy mają, niepodobieństwem odmienić dane postanowienie Biskupa; ztem wszystkiem, że może się znaleźć chwila właściwa w której możnaby skło-

qu'on tenrait prendre et mettre à profit, engagerait peut-être ce Prelat à quelque determination, que pour lui il chercheroit à obliger Mr. l'Eveque en tout ce qu'il pourrait, afin de le gagner et le mettre en état de ne pouvoir lui refuser une grace comme celle là, quand il trouverait une occation propre à pouvoir la lui demander, qu'autrement il ne s'y hazarderait pas. Je supplie V. Ex. de vouloir être persuadé que j'ai cette affaire à coeur, et qu'en même temps que je ne la perdrai point de vue, je tacherai aussi mettre en oeuvre tous les moyens que je saurai pouvoir contribuer à la faire réussir.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

wystać, naklaniając tego Prałata na jakieś postanowienie; że co się jego tycze, starać się będzie przysłużać się B. Biskupowi we wszystkiem, w czem tylko będzie mógł, aby go skarbić go sobie tak, iżby nie był w stanie odmówić mu łaski, której on mu w danej mu okazyi odmówić; że inaczej nie śmiałby tego prosić. Upraszam J. W. Pana aby wierzył jako mi jest ten interes na sercu, i że jednocześnie nie tracąc go z oka, potrafię poruszyć wszystkie sprężyny, aby przyczynić się do pomyślnego skutku onegoż.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 126.

Rome, ce 16. fevrier 1732.

Mgr,

Cet ordinaire ne m'a rien

Rzym, 16. Lutego, 1732. r.

J. W. Panie,

Dzisiejsza poczta żadnego

apporté de particulier pour le Royal service et celui de la République.

Mgr le Chancelier m'écrit seulement en date du 23. de passé que V. Ex. ayant voulu reprendre le fil de ses conférences avec Mgr le Nonce la négociation se trouve encore accrochée, sur ce qu'elle avait trouvé que ce Prélat n'avait encore aucune instruction de cette Cour au sujet des modifications demandées sur les propositions de son premier projet et que loin de là Mgr le Nonce avait témoigné qu'il ne pouvait continuer à traiter que sur le plan du même projet qui a été approuvé de S. Mté et des Etats de son Royaume. Je sais qu'après la dernière Congrégation du 25. janvier, il a été écrit de nouveau à Mgr le Nonce sur divers points qui concernent les Abbayes et ne doutant point que cette Cour ne lui ait encore

nieprzywiozła mi polecenia na usługi Króla i Rzeczypospolitej.

J.W. Kanclerz pisze mi tylko z 23. przeszł. m. że J.W. Pan chcąc podjęcia wątek konferencyi z Nuncyuszem, znachodzi że traktowanie tem zahaczone, że Prałat ten niema dotąd żadnych instrukcyi od tutejszego dworu, względnie wymaganych modyfikacyi na propozycye pierwszego swego projektu, i że przeciwnie, Nuncyusz oświadczył że niemoże dalej traktować jak tylko według planu tego samego projektu który został przyjęty od J.K. Mości i Stanów Państwa. Wiem o tem, że po ostatniej Kongregacyi z 25. Stycznia, pisano znowu do Nuncyusza względem rozmaitych punktów tyczących się Opactw, a niewątpię że dwór tutejszy przesłał mu jeszcze po tem objaśnienie żądań swoich, podzie-

expliqué les intentions à cet égard, j'espère qu'elles pourront lui donner lieu de renouer les dites conférences. Dieu veuille qu'elles puissent enfin se terminer avec succès, je n'ai aucune difficulté de croire que cela dépend beaucoup des Arbitres du même Lieg. Nonce, à qui on dit avoir laissé le pouvoir de régler et conclure bien des choses.

Je n'ai encore pu avoir de resolution de cette Cour sur la disposition de l'Evêché de Posnanie, en cas, ce qu'à Dieu ne plaise, il vient à vaquer ici. Mgr le Chancelier par sa dite dernière dépêche me recommande toujours cette affaire avec empressement, il me marque néanmoins et Mr le Secretaire Burzi me l'écrit aussi de Dresde, que s'il n'est pas possible d'obtenir un Bref de non vacando, les Mts

wam ię że to tłumaczenie da powód do zawiązania na nowo tychże konferencyi. Oby Bóg dał aby naresżcie ukończone z dobrym skutkiem zostały; niewątpię na chwilę że to zależy niemało od przyjaźnienia samego Nuncyusza, któremu mówiano dać moc ułożenia i zakończenia wielu okoliczności.

Nic oprócz tym ma[illegible] jeszcze odpowiedzi od tutejszego dworu na rozporządzenie Biskupstwa Poznańskiego, w razie gdyby, co niedaj Boże, opróżnione zostało. J. W. Kanclerz w ostatniej swej depeszy bardzo mi ten interes poleca; z tem wszystkiem powiada i on i P. Sekretarz Burzima pisze mi z Drezna, że jeśliby niebyło sposobu otrzymania Breve non vacando, J. K. Mość pozwolił aby na przyrzeczenie Stolicy świętej obliwości jako [illegible]

Sa Mté se contentera d'une declaration que Sa Sté donnera ordre de lui faire par son Nonce en la maniere que je l'ai cidevant marqué. C'est ce que je suis toujours à solliciter sans avoir encore rien pu obtenir du Cardinal Barberini qui me remet à la premiere occasion propre, au reste Mgr l'Eveque de Posnanie continue à jouir d'une heureuse et parfaite santé.

Les dernieres lettres de Livourne ne sont pleines que des grands rejouissances qui y ont été faites pour le retablissement de la santé de Don Carlos et des grosses sommes d'argent que ce Prince a fait distribuer en aumone à cette occasion.

On parle d'une rupture ouverte entre le Cardinal Barberini et le Prince epoux de sa niece, qui s'est mis de plein pied en possession de la principauté de Palestrine sans en demander avis au Cardinal

wyda polecenie swemu Nuncyuszowi w sposób jaki poprzednio wyraziłem. Właśnie staram się o to, ale nie otrzymałem dotąd w tym względzie od Kardynała Barberiego, który mnie odsyła do pierwszej danej sposobności. Atoli Biskup Poznański używa ciągle dobrego zdrowia.

Ostatnie listy z Livorno przepełnione są zabawami jakie tam wydane były z powodu wyzdrowienia Don Carlosa, tudzież jak wielkie summy pieniężne rozdał ten Książe jako jałmużnę stąd okolicznośći.

Powiadają o otwartem zerwaniu stosunków pomiędzy Kardynałem Barbarini a księciem małżonkiem jego synowicy, który zagarnął księstwo Palestriny w posiadanie, ~~ku~~ nie pytając się Kardynała, i nadto jeszcze pretensye

et qui prétend outre cela tous les biens appartenans à la maison Barbarini, dont le Cardinal a fait donner un Etat.

On est ici en grande attente des suites où aboutiront les prétentions qui les font sonner assez haut et commencent à parler ouvertement au sujet des Duchés de Castro et Ronciglione, le bruit étant que pour les ravoir ils offrent de restituer à la Chambre Apostolique les douzes cents milles écus Romains pour les quels ils ont été engagés, mais prétendent y comprendre aussi le produit qu'on a tiré pendant tant d'années du revenu de ces deux états à raison de la rente que la Chambre prétend de l'argent de son Capital.

Le Card^l Bichi arriva ici sur la fin de l'autre semaine, où il son entrée publique fixée à dimanche prochain.

sobie rości

do całego majątku należącego do domu Barbarinich, któremu majątkiem Kardynał rozporządził.

Ciekawością tu oczekują skutków jakie wynikną z roszczeń głośno szerzących się dających i otwarcie objawionych względnie Księstw Castro i Ronciglione; mówią bowiem, że na odebranie ich, zwrócić chcą Izbie Apostolskiej 120. tysięcy talarów rzymskich za jakie zastawione zostały; ale wymagają wytrącenia od ~~dochodu~~ korzyści, jakie ciągnęli przez tyle lat z dochodu dwóch tych Księstw, za procent który Izba wymaga od całego kapitału.

Kardynał Bichi ma tu przybyć w końcu przeszłego tygodnia; głoszą, że wjazd jego publiczny naznaczony jest na następną niedzielę.

On apprend que Sa Mté Catholique vient d'honorer du titre de Grand d'Espagne Don Bartolemi Corsini, le Duc Salviati et le Chevalier Rinuccini.

Cette Cour se trouve fort embarassée de l'engagement pris par celle de Vienne en faveur des deux Architectes Beneventins qu'elle fit dernierement arreter à Benevent; on pretend que le Collateral de Naples les à fait reclamer comme sujets de la Mté Imperiale, et qu'un Secretaire du Vice-Roi de Naples est allé à Benevent faire ses plaintes de leurs emprisonnement insistant à ce qu'ils fussent mis en liberté, c'est pourquoi l'on dit que le Gouverneur et le Vicaire general de Benevent ont écrit ici pour savoir quid agendum, et qu'on n'a su encore leur donner de resolution là dessus.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Piaget.

Dowiedziano się że J. Królewska Mość Katolicka zaszczyciła tytułem Granda Hiszpańskiego Don Bartolemi Corsini'ego, Książęcia Salviati i Kawalera Rinuccini.

Dwór tutejszy w kłopocie z powodu jest przyrzeczenia Dworowi Wiedeńskiemu co do dwóch Architektów Beneventskich, których przytrzymać kazał w Beneventcie; mówią że Krewni z linij pobocznej z Neapolu reklamowali ich jako poddanych Cesarza, a jeden z Sekretarzy Wice-Króla Neapolitańskiego przybył do Beneventu z zaskarżeniem za ich uwięzienie, domagając się ich wypuszczenia na wolność, z tego powodu Gubernator i Generalny Wikaryusz Beneventu pisali tutaj dowiadując się quid agendum i że nie dano im jeszcze na to odpowiedzi.

Mam zaszczyt etc. etc.

Piaget.

List 127.

Rome, le 29. Mars, 1732.

Mgr,

Par une dépêche reçue de Mgr le Chancelier en date du 5. de ce mois me témoigne l'extrême surprise où il est de la condition que Mr le Nonce paraît vouloir exiger de lui pour être mis en possession de la Prévôté de Miechów, savoir qu'auparavant le Religieux élu Abbé de Koprzywnice soit en possession de cette Abbaye. Mr l'Abbé Recovamboni m'écrit encore à ce sujet par ordre de Mgr le Chancelier une assez longue lettre sous même date, où relevant tous les points du résultat de la dernière Congrégation tenue en janvier, il insiste entre autres sur l'incongruité de cette condition par le peu de rapport qu'il paraît y avoir entre la Prévôté de Miechów et l'Ab-

Rzym. 29. Marca, 1732.

J. W. Panie,

J. W. Kanclerz, depeszą swoją z daty 5. bież. m. wyraża mnie wielkie swoje podziwienie z powodu warunku jaki Nuncyusz żąda się wymagać od niego, za objęcie Prewotstwa Miechowskiego, to jest, że dawniej Zakonnik wybrany Opatem Koprzywnickim miał w posiadaniu tego Opactwo. Opat Recovamboni znowu mi pisze w tym przedmiocie z polecenia J. W. Kanclerza dosyć długi list pod tąż samą datą, w którym przechodząc wszystkie punkta ~~ostatniej~~ wypadku ostatniej Kongregacyi w styczniu odbytej, zastanawia się ~~nad~~ między innemi, nad niedo- nierowności ~~…~~ tego warunku, jako ~~…~~ do niemającego żadnego ani podobieństwa jakie zachodzi pomiędzy Prewotstwem Miechowskiem a

l'Abbaye de Czerwińsk, ne faisant en même temps observer ~~Votre~~ l'étrangeté d'une autre condition non moins impraticable, qu'on voudroit exiger et qui seroit que Mgr le Chancelier s'engageât par serment à ne point s'opposer à l'élection que les Religieux de Miechów voudraient faire d'un Prevôt claustral perpetuel; comme cette lettre de Mr l'Abbé Accoramboni porte coup et contient bien des verités necessaires à représenter à cette Cour, je ne manquerai pas d'en faire en cette Cour tout le bon usage possible, ce que j'ai même déja commencé à faire en parlant, comme je fis avant hier au Card. St Clement, et lui communiquant tout ce que Mr l'Abbé Accoramboni m'avait écrit à ce sujet. J'aurai soin d'en faire incessamment de même, tant auprès de Mr Monti secretaire de la Congré-

a Opactwem Czerwińskiem, czyniąc razem uwagę nad dziwnością innego jeszcze warunku, niemniej niepraktycznego, który chcą sobie zastrzedz, a którym jest, iż aby J. W. Kanclerz przysięgą się zobowiązał, że nie będzie się sprzeciwiał elekcyi, jaką Zakonnicy Miechowscy pragną wykonać, obierając Przełożonego Klasztornego wieczystego. Ponieważ list ten Opata Accorambonego zadaje cios i zawiera wiele prawd potrzebnych tutejszemu dworowi, nie omieszkam z korzyścią go użyć na dworze tutejszym; co już właśnie dokonałem, mówiąc przed wczoraj z Kardynałem St Clement, i komunikując mu to wszystko, co mi Opat Accoramboni w tym pisał przedmiocie. Toż samo niebawem uczynię już to przed Panem Monti, Sekretarzem Kongregacyi Konsystorskiej, już to przed innymi

gation Consistoriale, que des autres membres qui la composent. Je prévois cependant que ces Mrs s'en raporteront à ce qu'ils me dirent déjà, lorsque après la tenue de la dernière Congrégation Consistoriale, j'allais m'informer du résultat auprès d'eux, comme par ma depêche du 8. février. Je compris assez dès lors par leurs discours quelle était la pensée de la Congrégation, savoir qu'il paraît bien être donné ordre à Mgr le Nonce de faire en sorte d'engager par adroites insinuations le ministère de Sa Mté à consentir que le père Lukomski fut mis en possession de son Abbaye de Czerwinsk, mais je crus entrevoir aussi qu'on ne devoit pas lui en faire une condition si essentielle et absolue qu'il ne put en cas d'obstacle et de trop de résistance passer outre à la possession

otoczkami wchodzącemi do niej. Rozumiem że ci panowie odwołają się do tego co już mi powiedzieli, kiedy po odbytej ostatniej Kongregacyi Konsystorskiej, poszedłem dowiedzieć się o wypadku takowej od nich, jak to wspominałem w depeszy mojej 28o lutego. Pojąłem był wówczas z rozmów ich, jaka była myśl Kongregacyi, to jest, że musiano polecić Nuncyuszowi aby koniecznie, przez zręczne obroty, skłonił ministerium J. K. Mości na zezwolenie Ojcu Łukomskiemu objęcia w posiadanie tegoż Opactwa Czerwińskiego; ale równie zrozumiałem że nie powinni mu byli robić z tego warunku tak koniecznego i ważnego, aby nie mógł na przypadek trudności i wielkiego oporu ~~przyjść~~ sprzeciwić się posiadaniu J. W. Kanclerza,

de Mgr le Chancelier, en différant
autant qu'il le jugerait nécessai-
re l'élection d'un Prevôt Claustral,
car ce ne fut pas pour rien ni sans
mistère que l'execution des Bulles
du Religieux élu Abbé de Coprzivnic
fut adressée au dit Seig. Nonce
même et il fut aisé de juger
que ces bulles ne lui étoient adres-
sées qu'afin de pouvoir les rete-
nir et en suspendre l'execution
jusqu'à la favorable conjoncture
qu'il aurait trouvée de faire
agréer la prise de possession du
Sr Lutomirski sans retarder ce-
tte temps celle de Mgr le Chan-
celier; il en va à peu près de mê-
me de l'élection de Prevot Clau-
stral, et loin que l'intention
de la Congrégation ait été d'o-
bliger par serment un Ministre,
comme Mgr le Chancelier, à
ne point s'y opposer, c'est qu'
au contraire ainsi ~~comme~~ qu'on
me le fit entendre et que j'eus
l'honneur de le referer à V. E.

odkładając o ile będzie widział
potrzebnym, elekcyę Prewota Kla-
sztornego, gdyż niebyło to bez przy-
czyny i tajemnicy, że wykonanie
bull na Zakonnika wybranego
Opatem Koprzywnickim, powierzo-
ne zostało temuż Nuncyuszowi,
i łatwo było wnieść, że te bulle
dla tego też przesłano mu aby
je zatrzymał i zawiesił onych
wykonanie aż do pomyślniej
sposobności jakąby znalazł,
oddania ją w posiadanie Ks.
Lutomirskiemu wprzód niż
J. W. Kanclerzowi. Tak samo
rzecz się ma prawie z elekcyą
na Prelatowego Klasztornego.
A zamiarem Kongregacyi nie
było wymódz przysięgą na Mi-
nistrze takim jak J. W. Kanclerz,
aby nie sprzeciwiał się temu,
ale przeciwnie, jakto mi dano
do zrozumienia i jak miałem
zaszczyt donieść J. W. Panu;
Nuncyusz miał zezwolić

Mgr le Nonce doit avoir eu un pouvoir d'arbitrer jusqu'au point que de suspendre et recéder tout qu'il serait jugé convenable la dite élection.

Comme je ne cesse d'avoir l'oeil sur l'affaire du suffraganeat de Posnanie, j'ai encore découvert ces jours-ci, que non seulement Mgr l'Evêque qui est ici avoit disposé de cette dignité en faveur de Mgr le Prince Czartoryski, Prevot de Wieluń, mais qu'il paraissait avoir encore la pensée de le destiner pour Coadjuteur, en quel cas, comme il doit importer peu à ce Prince d'avoir le suffraganeat, cela m'a fait concevoir encore quelque reste d'espérance pour le R. P. Konarski, neveu de son Ex.ce, c'est pourquoi à la première occasion je ne manquerai pas d'en faire encore une nouvelle tentation auprès de Mgr l'Evêque de Posnanie, à quoi Mgr le Card.l St Clement

upoważnienie tym urzędzie, nawet do zawieszenia i oddalenia tej elekcyi o ile zachodziłby to potrzebnym.

Ponieważ mam ciągle zwrócone oko na interes sufraganii Poznańskiej, dowiedziałem się w tych dniach, iż nietylko Mgr Biskup, będący tutaj, urządził tę godność na korzyść Księcia Czartoryskiego, Prepozyta Wieluńskiego, ale nadto miał zamiar naznaczyć go Koadjutorem; w tym razie, ponieważ mało go już obchodzić może sufragania, przeto obudziło to trochę we mnie nadziei dla Wieleb. Oj. Konarskiego, synowca Jego Excellencyi; z tego powodu pośpieszę pierwszą sposobność ponowienia do Biskupa Poznańskiego; do niego obiecał dopomódz mi Kard. St. Clement, jeżeli oświadczę się ~~[illegible]~~ dostatecznie w tym względzie. Mgr Bi-

M. Clement m'a encore promis de m'aider, s'il y trouvoit quelque favorable ouverture. Mgr l'Eveque de Posnanie a la plus belle occasion du monde de contenter s'il veut trois personnes tout d'un temps et à la fois; l'un en le designant pour Coadjuteur, et je veux que celui-ci soit le prince Czartoryski, et les autres en divisant le suffraganat, comme il fut autrefois en celui de Posnanie et en celui de Varsovie, je n'apprehende en tout cela que l'humeur dure et inflexible de ce Prelat qui passe pour si tenace de ses sentimens et de ses resolutions qu'il a une fois prises, qu'il est comme impossible de l'en faire demordre.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

Wielkiego Poznańskiego znalazł by najlepszą sposobność uczynienia zadowolenia gdyby chciał, trzech osób zarazem: jednego naznaczając Koadjutorem, a chciałbym aby tym był Książę Czartoryski, a drugich dwóch podzielając suffraganiją, jakto już dawniej było, jednego Poznańską a drugiego Warszawską; lękam się w tem atoli twardego i nieużytego usposobienia tego Prałata, który uchodzi za tak upartego w swoich zdaniach i postanowieniach raz przyjętych, że niepodobieństwem jest prawie odwieść go od tego.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 128.

Rome, ce 12. Avril, 1732.

Mgr.

Les lettres que j'ai reçues cet

Rzym, 12. Kwietnia, 1732.

J. W. Panie,

Odebrane listy z dzisiejszej

1094.

ordinaire du Ministère de Sa M.té une entre autres de Mgr le Chancelier en date du 19. du passé, ne m'ordonnent rien de particulier pour le Royal service et celui de la République.

La St.é des jours de la grande semaine qui expire et la solennité des fêtes qui vont commencer avec la prochaine, ne tiennent cette Cour principalement occupée que des fonctions Ecclesiastiques, cela y suspend et ralentit l'activité de toutes autres affaires, et fait que je n'ai rien aussi de nouveau à en mander à V. Ex. cependant le service de S. M.té et de la République ne peut tant souffrir de ce délais, que ce ne soit en même temps autant de temps gagné pour donner à Mgr le Nonce le moyen de recevoir ici et d'informer en conformité de ce qu'on lui ordonne, car après les démarches que Mgr le Card. St Cle-

porty od Ministerium J.K. Mości i jeden od J.W. Kanclerza z 19. mca. m. są bez żadnych szczególnych poleceń na usługi Królewskie i Rzeczypospolitey.

Tego Swiętego dnia Wielkiego tygodnia które już na schyłku a uroczystości świąt które się zaczynają, zajmuje dwór tuteyszy zatrudnieniami duchownemi: to wstrzymuje wymowi wszelkich spraw innych, i sprawia że nic nowego nie mam donieść J.W. Panu. Wszakże potrzeba J.K. Mości i Rzeczypospolitey nie może cierpieć na tey zwłoce, ~~tem bardziej~~ [wracias], że bytoby to dać nas i sposobność Nuncyuszowi pisania tutay i objaśnienia, stosownie do tego co mu polecono, albowiem po usilnych zabiegach jakie ostatniemi czasy Kardynał St Clement Jmn de Fontenay i ja uczyniliśmy u Ministrów Tego

ment, Mr de Fontenay et moi avons encore fait en dernier lieu auprès des ministres de Sa Sté, j'ai tout lieu de présumer que cette Cour aura pû donner à Mgr le Nonce des nouveaux ordres plus mitigés que les premiers, et que ce Prélat ne doive en conséquence lâcher un peu la main sur la dureté des conditions qu'ils prétendent exiger de Mgr le Chancelier par rapport à l'élection d'un Prieur claustral dans Miechów, et à la possession des Religieux élu Abbé de Coprivnie, sur quoi il ne reste plus que de voir quels expédiens Mgr le Nonce aura pris pour lever toute difficulté et quelle relation il en fera ici.

Le Pape n'est pas sorti tous ces jours-ci du Quirinal et les fonctions accoutumées se sont encore faites cette année sans lui au Vatican. On avoit voulu

świątobliwości, powinienem się spodziewać, że dwór tutejszy musiał wydać Nuncyuszowi nowe rozkazy a więcej umiarkowane jak pierwsze, i że Prałat ten powinien coś ująć z ostrych warunków jakie wymagał od J.W. Kanclerza, względnie elekcyi Przeora klasztornego w Miechowie, tudzież duchownego obranego Opatem Koprzywnickim; obaczymy przeto jak się weźmie do tego Mgr Nuncyusz, aby usunąć wszystkie trudności, i jak sprawozda o tem tutaj.

Papież nie wychodził wciągu tych wszystkich dni z Kwirynału, a wszystkie ~~[illegible]~~ obrzędy w tym roku jeszcze odbywały się bez niego w Watykanie. Wnioskowano stąd że musi być bardzo źle na zdrowiu, ale

1096.

conjecturer de ce qu'il fallait qu'il fut mal et même assez mal; on a depuis été détrompé sur l'état de sa santé, qu'on assure passable, et à la fluxion près de la podagre qui ne lui a pas permis de faire ses fonctions, on prétend qu'il se porte toujours assez bien pour son age.

On dit le Voyage de Mgr de l'Aquila qui devoit aller porter la Rose d'or benite à la Reine de Portugal, être suspendu; sur ce que nonobstant la declaration faite par Mgr le Nonce de Cavalieri, les Reguliers du Royaume refusent de se soumettre en premiere instance au Tribunal de la Nonciature, pretendant que le Nonce comme étranger ne peut connaitre du merite des Causes du Pays, ce qui se trouvant contre l'ancien usage des Tribunaux des Non-

[illegible] podróż Mgra Anguila, który miał zawieść złotą różę święconą Królowej Portugalskiej, jest wstrzymaną; według doniesienia Nuncyusza Cavalieri, Zakonnicy Królestwa odmawiają posłuszeństwa pierwszej instancyi Trybunału Nunc-cyatury, utrzymując że Nuncyusz jako cudzoziemiec, niemoże rozpoznać winy w sprawach krajowych, co się sprzeciwia dawnemu obyczajowi Trybunału Nuncyatur, który się od niepamiętnych czasów w ciągu

przedłożono się potem o niem, że niejest w tak złym stanie, a prócz ataków podagry, która przeszkodziła mu do odbywania obrządków, w tym czasie, dość ma się dobrze jak na swój wiek.

Mówią że podróż Mgra Anguila, który miał zawieść złotą różę święconą Królowej Portugalskiej, jest wstrzymaną; według doniesienia Nuncyusza Cavalieri, Zakonnicy Królestwa odmawiają posłuszeństwa pierwszej instancyi Trybunału Nuncyatury, utrzymując że Nuncyusz jako cudzoziemiec, niemoże rozpoznać winy w sprawach krajowych, co się sprzeciwia dawnemu obyczajowi Trybunału Nuncyatur, który się od niepamiętnych czasów w ciągu

Nonciature, qui en tout en possession immemoriale et néanmoins soutenue de l'approbation du Roi, en sorte que le Card.l Cienfuegos se donne ici des grands mouvemens pour ajuster ce différent.

Ayant plu à Sa S.té dans le dernier Consistoire de la semaine passée, de ne prescrire que 15. jours aux Cardinaux qui s'y trouverent, à la reserve des Ministres des Couronnes, pour deliberer sur l'affaire de Parme et Plaisance, on est ici en grande attente du resultat des resolutions que le Sacré College aura prises, si tant est qu'on arrive à les penetrer.

La Princesse de Piombino est partie d'ici pour aller faire compliment au Prince Don Carlos.

On donne pour motif du Voyage que le Prince de S.te Croix est allé faire à Vienne, que c'est pour y briguer l'Ambassade Imperiale auprès de la République de Venise.

swoich posiadaniu, i utrzymywane królewskim zatwierdzeniem; Kardynał Cienfuegos zadaje sobie wielką pracę aby załagodzić te nieporozumienia.

Podobało się Jego Świątobliwości na ostatnim Konsystorzu zeszłej niedzieli przepisać ~~Kardynałom~~ 15. dni tylko, Kardynałom znajdującym się tam, wyjąwszy Ministrów Państwa, do zastanawiania się nad sprawami Parmy i Placencyi; zatem oczekują tu na wypadek postanowień, jakie wyrzeknie Ś. Kollegium, jeżeli tylko można się będzie o nich dowiedzieć.

Księżna Piombino wyjechała stąd, celem powitania Księcia don Carlosa.

Powodem jak mówią podróży Księcia de S.te Croix do Wiednia, jest staranie się o Ambasadę Cesarską przy Rzeczypospolitej Weneckiej.

Mercredi matin le Card.l de Polignac partit d'ici pour s'en retourner en France.	We środę rano Kardynał Polignac odjechał ztąd zpowrotem do Francyi.
On assure que le Roi d'Alger a offert du secours aux rebelles de Corse, et a même envoyé regaler leurs Chefs sur ce qu'ils ont procuré le renvoi de quelques esclaves Algeriens qui s'étoient echappés de Galères de Gênes.	Zapewniają że Król Algierski ofiarował pomoc zbuntowanym Korsykanom, a nawet kazał uczęstować ich dowódców za to, że się przyczynili się do oddania niektórych niewolników Algierskich, zbiegłych ze statków Genueńskich.
J'ai l'honneur etc. etc.	Mam honor itd. itd.
le B. Puget.	Puget.

List 129.

Rome, le 19. Avril 1732.	Rzym, 19. Kwietnia 1732.
Mgr,	J. W. Panie,
Par une depeche reçüe cet ordinaire de Mgr le Chancelier en date du 26. de l'autre mois, il m'est donné avis du rappel que Sa Mté avoit fait de Mgr l'Eveque de Posnanie, et que Mgr l'Abbé Accoramboni avoit eû ordre d'en expedier les lettres revocatoires qui devoient arriver dans cette	W odebranej dzisiaj zwyczajnej poczty od J. W. Kanclerza z 26. przeszł. m. zawiadomiono mnie o odwołaniu przez J. K. Mość Biskupa Poznańskiego, i że Opat Accoramboni ma odebrać polecenie wyprawienia listów odwołujących, które mają tu przybyć w tym tygodniu. Prałat ten

semaine. Le Prelat était parti avant hier matin pour Naples. Je veux croire qu'il aura pu recevoir les lettres encore assez à temps d'autant plus que la poste était arrivé dès le mercredi d'auparavant, jour auquel Mgr le Card. St Clement de retour de son Evêché de Sabine, où il avoit été passer quelques jours de la semaine sainte, donna au même Prelat et à Mgr de Fontenay un repas chez lui, et les y traita à diner. Mgr l'Eveque de Posnanie fait état de ne mettre que 15. jours à ce Voyage tant à aller qu'à revenir, après quoi je ne doute point qu'il ne parte aussitôt à la jussion de Sa Mté qui le rappelle, cependant cette cour n'ayant jamais voulu donner d'assurance par écrit ou tout au moins verbale, qu'en cas de mort in Curia, l'Evêché de Posnanie n'eut point lui vaquer, on convient il est bon qu'elle tache

wyjechał pozawczoraj rano do Neapolu, gdzie pewno że musiał odebrać te listy jeszcze w czas, tym bardziej, że poczta przybyła wprzód we środę, w dzień, w którym kard: S Klement wrócił z Biskupstwa swego Sabińskiego, gdzie bawił przez kilka dni wielkiego tygodnia, i gdzie temuż Prałatowi i Mści de Fontenay dawał obiad. Biskup Poznański powiada że potrzeba mu tylko 15. dni na tę podróż tam i z powrotem. Wnosić niewątpię że zaraz odjedzie na rozkaz J. K. Mści, która go odwołuje. Z tem wszystkiem dwór tutejszy nie chce na żaden sposób dać świadectwa na piśmie, ani nawet ustnie, jako w razie śmierci in Curia, Biskupstwo Poznańskie nie będzie tu opróżnione, dla tego dobrze byłoby aby dwór tutejszy wiedział powód, dla którego

le motif qui a porté Sa M.té à ce prompt rappelle, c'est ce que Mgr le Card.l St Clement et moi avons déja fait en sorte qu'elle n'ignora pas en le rendant publique.

Mgr le Card.l St Clement toujours attentif au bien du service de Sa M.té a songé à sortir des longueurs et difficultés que souffrent les affaires de la Prevoté de Miechow et de l'Abbaye de Lubin, pour pouvoir procurer sur l'une et sur l'autre les justes satisfactions Royales de Sa M.té et de son ministère, le tout en conformité des plaintes et remontrances contenues dans la lettre que je lui avois ci-devant communiquée de Mr l'Abbé Accoramboni; à cet effet il a fait venir Mr Monti secretaire de la Con.gregation Consistoriale et a tenu avec lui une conférence particulière sur la manière d'écrire encore une fois à Mgr le Nonce et lui faire

J. K. Mści tak nagle go odwołano; owóż oba z Kardynałem St Clement postarali się jawnym uczynić ten powód odwołania.

Kardynał St Clement ciągle baczny dbały o dobro J. K. Mości, myśli zapobiedz dłuższej przewłoce i trudnościom na jakich cierpią interesa Prewostostwa Miechowskiego i Opactwa Lubińskiego, aby uczynić zadość słusznym wymaganiom J. K. Mości i Jej ministerium, stosownie do skarg i przedstawień, zawartych w liście dawniej mu załączonym, od Opata Accoramboni'ego. W tym celu, kazał przywołać P. Monti, Sekretarza Kongregacyi Konsystorskiej i miał z nim prywatną naradę, jakimby sposobem powtórnie napisać do Nuncyusza, i polecić mu aby dostał przyzwoitszej, odstępując od

faire donner des ordres qui l'engagent à une conduite plus accommodante en relachant de la dureté des conditions qu'il exige de Mgr le Chancelier et arbitrant un peu plus favorablement sur les pouvoirs qu'il a, pour ce qui est de l'Abbaye de Lubin, en faveur de Mgr le Prince Czartoryski. Le même Card. a mis encore en considération à ce Prelat l'engagement où l'on étoit de la terminer ou plutot par la parole qu'on en a donnée, et qu'ainsi il falloit la faire sans differer dans la première Congrégation Consistoriale qui se tiendra, en écrivant encore au Nonce de donner là dessus les plus favorables informations qu'on attend que de lui pour pouvoir enfin librement passer à l'admission d'une nomination Royale, qui d'ailleurs ne souffre aucune difficulté.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

od twardych warunków, wymaganych od J. W. Kanclerza, i wydając tęż przychylniejszy w moc tegoż upoważnienia w przedmiocie Opactwa Lubińskiego na korzyść Księcia Czartoryskiego. Tenże Kardynał zwrócił także uwagę tego Prałata na zobowiązanie się rychłego zakończenia tej okoliczności w skutku danego słowa, i że spełnić to należy bezzwłocznie na pierwszej Kongregacyi Konsystorialnej, pisząc znów do Nuncyusza aby względem tego przychylne dał objaśnienia, na które tu oczekują, celem wolnego przyjęcia Królewskiej nominacyi, niecierpiącej już żadnych zawad ni trudności.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

List 130.

Rome le 3. Mai, 1732.

Mgr,

En conformité de ma dernière je fus hier rendre au Card.l St Clement la lettre de Sa Mté que le r. p. Salaroli étoit venu la semaine passée me rendre en mains. Je l'aurai fait plutôt dès le commencement de cette semaine, mais il n'y avoit ni bienséance ni moyen d'aprocher le Cardinal dans ce dérangement où étoit toute sa maison pour le deuil de la Duchesse de Caserte sa Nièce qui suivit lundi dernier la destinée de son fruit qu'elle avoit donné mort au monde le samedi d'auparavant et fut enterrée Jeudi dans l'Eglise de Ste Potentiane, après y avoir été exposée deux ou trois jours.

Ayant trouvé le Card.l St Clement

Rzym, 3. Maja, 1732. r.

J. W. Panie,

Stosownie do mego ostatniego listu, oddałem wczoraj Kardynałowi St Clement list J. K. Mości, wręczony mi w zeszłym tygodniu przez p. Salaroli. Byłbym to pewnie spełnił wprzódy, ale niebyło sposobu dostać się do Kardynała, w takim był cały dom jego zamieszaniu z powodu żałoby po śmierci Księżny de Caserte, synowicy jego, która w ten poniedziałek podzieliła los dziecięcia swego, które wydała na świat w sobotę; pochowana we czwartek w Kościele Sty Potencjanny, spoczywające tam wprzód przez dni kilka.

Znalazłszy Kardynała St Clement nieco spokojniejszym po pierwszych chwilach tkliwego

un peu remis des premiers mouvemens de la juste douleur, je lui ai parlé de l'affaire de la Coadjutorie de Léopol et lui ai présenté le mémoire mentionné dans ma dernière qui devoit le mettre au fait de tout ce qui s'étoit passé dans cette affaire dès le commencement. J'en avois déjà auparavant prevenu le Card.l Secrétaire d'Etat, lequel m'ayant formé ses difficultés et dit qu'il fallait en parler à Sa S.té, j'en fit encore rapporté au Card.l St Clement, en le conjurant de vouloir dans une affaire que Sa M.té temoignait avoir si à coeur, surmonter par toute l'efficace de son credit ces pretendus obstacles, qu'on faisait encore naitre et qui surpassaient d'autant plus Sa S.té elle même, avoit auparavant fait repondre à Mgr le Nonce, qu'elle étoit toute disposée à donner les mains à cette Coadjutorie. La principale differance de Mgr, suivant les declarations que le Card.l Secretaire d'Etat m'en avoit fait, consiste en ce ~~que~~ qu'on

żalu, mówiłem mu o sprawie Koadjutoryi Lwowskiej, załączając mu memoriał wspomniony w ostatnim moim liście, obznajmiający go z tem wszystkiem co zaszło w tej okoliczności od samego początku. Mówiłem był już wprzódy o tem Kardynałowi Sekretarzowi Stanu, który uczynił mi w tym względzie trudności, mówiąc że trzeba było oświadczyć o tem Jego Świątobliwości. Opowiedziałem to równie Kardynałowi St Clement, zaklinając go aby chciał w sprawie będącej do tyla na sercu J. K. Mości, przeważnym swym wpływem, zwyciężyć wszystkie ~~te~~ trudności; jakie tu coraz więcej mnożą, a które tem bardziej zadziwią Jego Świątobliwość, że już raz odpowiedziała wprzód Nuncyuszowi, że chętnie przychyla się do tej Koadjutoryi. Główna różnica ~~w~~ na tem zachodzi, według zdania Kardynała Sekretarza Stanu, że nigdy

ne pouvoit point avoir jamais été
accordé pour la Pologne, qu'un Evêque
y eut été fait Coadjuteur d'un autre
et que la chose étant sans exemple,
le St père qui étoit extrêmement scru-
puleux et de la dernière réserve
pour l'introduction des nouveautés
ne pouvoit se résoudre à ce qu'un
Evêque de Pologne put retenir avec
sa dignité une Coadjutorie, laquelle
suivant le devoir de ses charges,
l'obligeoit à faire dans son Dio-
cèse de Coadjutorie toutes les fon-
ctions, que les infirmités ou le
grand age de celui-ci étoient
censées le mettre hors d'état d'
exercer. Cette étant-là la nature
de conduite, qu'elle obligeait le
Coadjuteur à toutes les mêmes
charges que l'autre. Je lui avois
répondu à cela que la chose se pra-
tiquait bien en Allemagne, mais
il me dit que si on l'avoit souffert
et qu'on le permit encore, ce
n'étoit que par rapport à l'hérésie
qui s'y étoit glissée, contre

pozwolić nato niemogą, aby Bi-
skup w Polsce był Koadjutorem
kogo innego, jako rzecz bezprzykład-
na. Ojciec Sty który w tej mierze nie-
zmiernie jest skrupulatny i przestrze-
gający wprowadzania wszelkich no-
wości, niemoże przystać na to, aby
Biskup Polski mógł, obok godności
swojej, być razem Koadjutorem, kto-
~~[illegible]~~ rego jest obowiązkiem
odbywać w swojej Dyecezyi wszyst-
kie usługi i tego miejsca powinności,
do wykonania czego zmusić się
może wiek podeszły lub niemoc.
wszelka. A natura ich obowiąz-
ków jest taka, że każdy z nich,
Biskup i Koadjutor, ma swoje
do spełnienia. Odrzekłem mu
na to że wszakże dzieje się tak
w Niemczech, ale on nato, że
jeśli to tam ścierpiano i że jeś-
li podobnie się to tam odbywa
jeszcze, to przez nadużycie, jakie
się tam wcisnęło, przeciw któremu

contre laquelle on avoit été obligé de se premunir en réunissant plusieurs Evêques ensemble dans une même fête, soit pour rendre l'Evêque plus puissant et en état de resister, soit pour empecher que ces mêmes Evechés ne tombassent entre les mains des héretiques, d'où il étoit arrivé que par complaisance encore pour ~~pour~~ quelques maisons souveraines et en considération des services rendus, ou qu'elles pourroient rendre à la religion catholique, on avoit permis aux Princes qui en étoient de retenir plusieurs de ces Evechés, au lieu que ces raisons ne suffisaient point dans un Etat tout Ortodoxe comme étoit le Royaume de Pologne.

Quant à ce que j'avoit encore objecté au même Card^l Secretaire d'Etat, de l'engagement déjà pris par sa parole qu'on en avoit fait donner à Sa M^té, il m'avoit repondu, que c'est qu'à la Secretairie d'Etat on en avoit d'abord

któremu zabezpieczenie się i zgromadzenie się wielu Biskupstw razem na jedno święto, już to dla nadania Biskupowi większej władzy i oporu, już to dla przeszkodzenia aby owe Biskupstwa nie wpadły w ręce heretyków, skąd wynikło, że przez wzgląd ~~względzie~~ dla wielu monarszych domów i za oddane ich usługi i oddać im mogące Religii Katolickiej, pozwolono było tym panującym zatrzymać niektóre z tych Biskupstw, atoli powody te nie były dostateczne dla państwa tak prawowiernego jakiem jest Królestwo Polskie.

Co do dalszych zarzutów moich temuż Kardynałowi Sekretarzowi ~~[illegible]~~ Stanu, względem danego słowa J. K. Mości, odpowiedział mi, że wydano najpierw jakoby od Sekretarstwa Stanu wyraźne pozwolenie zaprowadzonego

1106.

supposé l'usage établi en Polo-
gne, mais que la Congrégation Consi-
storiale, à laquelle il appartient pro-
prement de connaître de ces sortes
d'affaires, ayant avoit mûrement
examiné celle-ci en Décembre der-
nier, avoit trouvé qu'une telle Co-
adjutorie ne pouvoit avoir lieu
en Pologne, où il falloit qu'un
Evêché ne fut régi et desservi
que par un seul et même E-
vêque et que les remontrances
de la même Congrégation en a-
yant été faites et ces raisons plus
amplement déduites à Sa Ste.
elle s'y étoit rendue dans l'espé-
rance qu'elle dut en revenir.
Toutes ces réponses et difficultés
ayant été raportées au Card. St-
Clement, il a trouvé que c'étoit en
effet un grand point que celui
de n'avoir point d'exemple de
la grâce que Sa Mté demande
et qu'attendu la maxime dont
le Pape d'aujourd'hui s'en semblât

zwyczaju tego w Polsce, ale że Kon-
gregacya Konsystorska, do którey
należy wyłącznie rozpatrzenie tego
rodzaju okoliczności, rozpoznawszy
ny zastanowieniem się tę sprawę
w Grudniu r. zeszłego, ~~[illegible]~~
zauważyła że takowa Koadju-
torya niemoże mieć miejsca
w Polsce, gdzie nadto aby
aby Biskupstwo rządzone i ad-
ministrowane było przez jednego
i tegoż samego Biskupa, i że
wszelkie przedstawień uczynio-
nych w tym względzie i wytłumaczonych
obszernie tego niemożliwości;
Kongregacya ~~[illegible]~~ przedstawia to wrządzie
że to się odmieni. Wszystkie te
trudności i odpowiedzi Kommuni-
kowane zostały Kardynałowi St-
Klement, który znalazł że w sa-
mey rzeczy punkt jest dość ważny
że żądany takiey przez J.K. Mość,
niemy słuchano, że gdy Papież

s'être faite une loi, on avoit bien de la peine à la surmonter, que néanmoins il seroit d'en parler expressement à Sa Sté et feroit tous ses efforts pour l'induire à se rendre aux empressemens de Sa Mté. Le même Card. St Clement m'avoit bien proposé un expedient qui seroit ou que Mgr l'Evêque de Chelm se démit de son Evêché pour pouvoir prétendre par une coadjutorie à la succession de Mgr l'Archevêque, pour donner lieu à Mgr l'Evêque de Chelm d'y passer. Mais je lui ai remontré que ni l'un ni l'autre étoit faisable, et qu'il n'y avoit pas lieu de l'espérer, puisqu'on ne pouvoit présumer que ces Seigneurs voulussent se départir d'une aussi considérable prérogative que celle que leur donnoit leur dignité, qui étoit d'avoir rang parmi les Senateurs. J'attendrai avec impatience

twierdzący każdy swoje postanowienie uczynił prawem, trudno będzie je przerobić, wszakże pomówi o tem usilnie z Jego Świątobliwością i wszelkiemi sposobami starać się będzie skłonić Go ~~za~~ do żądań J. K. Mości. Tenże Kard. St Clement nawet mi jeden był środek, lub żeby Biskup Chełmski mógł się zrzec swego Biskupstwa, aby mógł przez Koadjutorię mieć prawo do sukcesyi Arcybiskupa, a przez to dać możność Biskupowi Chełmińskiemu objęcia tamtego Biskupstwa. Ale przedstawiłem mu że obadwa te sposoby ~~nieść do~~ niedadzą się ~~wypełnić~~ wykonać, i nawet mówiłem o tem, a potem że oba ci Panowie ani przypuścić można, aby chcieli się wyrzec stale znakomitego przywileju, jakim jest ich godność, dającą im ~~prawo~~ miejsce pomiędzy Senatorami. Z wielką niecierpliwością oczekiwać będę

l'effet de la demarche que le Card. St Clement doit faire auprès de Sa Mté pour pouvoir en cas de nécessité prendre la tenue de la congrégation particulière, mentionnée dans ma dernière et y solliciter tant pour l'expedition de cette affaire que pour celle de Lubin et de deux suffragants de Gnesne et Leopol.

Sa Mté m'a fait tenir cet ordinaire par la voie de Msgr l'Abbé Accoramboni un feuillet des nouvelles, touchant ce qui venait de se passer de plus considerables de la cour, avec ordre de faire ici tout bon usage pour le service Royale et celui de la Couronne. J'y ai eu avec bien du plaisir la grande affaire de la Principauté de Sutsbach heureusement terminée par le soin de Sa Mté dont les sages dispositions ont prevenu les

Skutku zabiegów Kardynała Sgo Clement około Jego Świętobliwości, aby ~~wiódł~~ wspomnionym razie, starać się o przyspieszenie zasiadania Kongregacyi prywatnej, o której wspominałem w ostatnim moim liście, prosząc o nią tak dla wysłania tego interesu jak i sprawie Lubińskiej, tudzież dwóch sufraganij Gnieźnieńskiej i Lwowskiej.

J. K. Mość przesłała mi tą poczta przez Opata Accoramboniego pismo uwiadomiające, tyczące się tego, co zaszło ważnego na dworze, zalecaniem aby zrobić z tego użytek na usługi Królewskie i Państwa. Wyczytałem z nich z wielką radością o wielkiej sprawie Księstwa Sutsbach, ukończonej szczęśliwie staraniem J. K. Mości, który rozumne zarządzenia uprzedziły złe skutki wszelkie mogące dla Spokojności

les suites facheuses qui en pouvoient arriver au repos publique. On m'y marque aussi la proposition faite par Sa Mté pour la convocation d'une Diète extraordinaire et approuvée par le Senat admis en sa Royale présence; le quel en même temps prie Sa Mté d'en determiner le temps et le lieu, qu'on croit qu'il sera pour Septembre prochain à Varsovie et qu'enfin on étoit convenu de faire passer pour la Porte un ministre de second ordre pour y préalablement complimenter le Grand Seigneur, en attendant que la Diète en puisse convenir l'expedition d'une Ambassade solennelle. J'ai communiqué ce feuillet au Cardl. St Clement, et comme l'avis surtout d'une prochaine Diète extraordinaire peut beaucoup influer sur les ~~reflexions~~ resolutions de cette Cour pour les prendre et les rendre plus ~~[illegible]~~ conformes à ce que-

spokojności publicznej. Donoszą mi tam również, że J. K. Mość proponowała zwołanie sejmu nadzwyczajnego, co senat potwierdził, przypuszczony do oblicza Królewskiego, prosząc go razem J. K. Mości o naznaczenie na ten sejm czasu i miejsca; mówią że odbędzie się we wrześniu przyszłym w Warszawie, i że nakoniec postanowiono wysłać do Porty mniejszego posła aby wprzód pozdrowić Sułtana, ~~pokąd~~ zgodzi się na nim sejm ~~postanowi~~ ~~wysłać~~ uroczystego Posła. Komunikowałem to pismo Kardyn: St Clement, a ponieważ wiadomość o rychłym nadzwyczajnym sejmie, może wiele wpłynąć na postanowieniach tutejszego dworu, względem przysposobienia onych i zadość uczynienia tego, czego J. K. Mość i Naród mają prawo spodzie-

1110.

La Mté et la Nation au lieu d'en attendre, j'en ai aussi fait rapport à Mr Monti Secrétaire de la Congrégation Consistoriale, me réservant à la semaine prochaine d'en aller informer les autres Ministres et Députés. Le Consistoire intimé Dimanche dernier au matin pour le lundi suivant ne se tint point sur ce que le St Père s'étoit un peu auparavant senti tranché au ventre et des anodins, ces mêmes douleurs ayant repris Sa Sté, firent qu'elle n'assistât point lundi à la Congrégation du St Office. Les nouvelles qui sont sorties cette semaine du Palais ne purent rien entrevoir de bon sur l'état de sa Santé Sté. On ne parle que d'insomnies et de dégoût universel pour toute sorte de viande, la voix constante est que Sa Sté ne se porte pas bien.

L'indisposition du St Père a fait remettre à un autre jour l'entrée

mać się, zatrzymałem je również P. Monti Sekretarzowi Kongregacyi Konsystorskiej, zostawując sobie zawiadomienie o tém na przyszły tydzień, innych Ministrów i Deputowanych. Konsystorz zwołany w przeszłą niedzielę rano, na poniedziałek następny, nie zaszedł z powodu że Ojciec Sty nieco wprzód miał bole wnętrzne i wzdęcia; a gdy takowe bole powtórzyły się, Jego Świątobliwość nie była obecną na poniedziałkowej Kongregacyi Sto Officium. Wiadomości pałacowe w tym tygodniu nie były pomyślne co do zdrowia Jego Świątobliwości. Mówią wciąż o Jej bezsenności i wszelkim wstręcie do mięsiwa; wszyscy mówią że Papież wcale nie jest zdrów.

Niezdrowie Ojca Sgo dało powód odłożenia na inny czas, wjazdu publicznego Posła Weneckiego,

publique de l'Ambassadeur de Ne-
vère qui devoit le faire demain.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

p. t. J'ai reçu l'honneur de la dépêche de V. Ex. du 12. de l'autre mois, elle ne me fournit rien de particulier en réponse, si non que je suis très sensible aux expressions toujours gracieuses que V. Ex. daigne me faire. J'y trouve ma pleine consolation en ce qu'elle m'assure de toute la cordialité d'un cœur si noble et si généreux, qui daigne avoir pour moi de si particuliers egards de bienveillance. Je mettrai toujours toute ma gloire à me le conserver. Je dois à V. Ex. les plus particulières attentions actions de grâces pour ma pension qui m'a été payée par Mgr. le Grand Trésorier et je m'en confesse humblement obligé à la considération de V. Ex. qui a eu la

odbyć się mającej o jutro.

Mam zaszczyt etc. etc.

Puget.

p. t. Miałem zaszczyt odebrać depeszę od J. W. Pana, 12o przesz. m. Nie niemam szczególnego do przedstawienia mu, prócz wyznania, że dumnie przyjęty zostałem łaskawemi wyrazami J. W. Pana. Największa pociechą jest dla mnie że zapewnia mnie o przychylności tak szlachetnego i wyzanialtego swego serca, które szczególne racz mieć dla mnie łaskę i życzliwość. Staraniem i chwałą moją będzie zawsze zachowanie na nie. Szczególne dzięki składam J. W. Panu za moją płacę, wypłaconą mi przez Wo. Podskarbiego, i najpokorniej dziękuję J. W. Panu iż zaszczyt łaskawie wspomniał mnie o moich potrzebach. Niemałym jest iż J. W. Pan co raz większej

bonté de lui parler de mes besoins; je ne doute point que V. Ex. ne suive toujours de plus en plus les mouvemens de son bon coeur et je sens redoubler mes esperances à mesure que la Grande Diète approche, où je me flatte que V. Ex. m'aidera puissamment et avec toute l'efficace que j'ai lieu d'attendre de son haut credit pour m'obtenir enfin ce morceau tant desiré ex pace bene merentium, qu'il y a si longtemps que je demande à sa M.té

pójdzie za popędem dobrego serca Jego, i coraz zwiększające się nadzieje moje, w miarę zbliżającego się sejmu, na którym spodziewam się że J. W. Pan dzielnie i z największym skutkiem dopomożesz mi przeważnym twym wpływem, abym uzyskał wreszcie ten oczekiwany kawałek ex pace bene merentium, o który od tak dawna J. K. Mości upraszam.

List 131.

Rome, ce 28. juin 1732.

Mgr,

Par la dépêche reçue de Mgr le Chancelier cet ordinaire en date de 3. courant, il m'est de nouveau ordonné de veiller toujours avec attention au bien des affaires qui concernent la Coadjutorie de Leopol, et la Nomination faite aux Abbayes de

Rzym, 28. Czerwca 1732. r.

J. W. Panie,

Odebrana depesza od J. W. Kanclerza zwyczajnej poczty z 3°. b. m. znowu mam polecenie troskliwego czuwania nad interesami tyczącemi się Koadjutoryi Lwowskiej, tudzież nominacyi na Opactwa

de Lubin et de Premysl.

Je n'ai rien à ajouter au compte exact que jusqu'ici j'ai eu l'honneur de rendre à V. Ex. sur cet affaire, et ensuite de la conference que j'eu encore la semaine passée avec Mr Monti secretaire de la Cong^tion Con-sist^le comme par ma precedente V. Ex. aura daigné voir, premierement quant à la coadjutorie susdite, en quoi consiste le noeud des grandes difficultés qu'on fait ici de l'admettre, en à l'egard des Abbayes de Lubin et de Premysl, que rien n'empeche cette Cour de donner les dernieres mains aux Royales nominations de Sa M^té que d'avoir un état au juste des biens de ces Abbayes, qui fasse connaitre qu'elles sont capables de l'extension divisions, sur quoi j'eus l'honneur de referer encore assez au long le sentiment de Mr Monti, et qu'il pense de la methode qui devroit être employée pour avoir le dt. état par voie de trois sortes de Deputés, qui seroient ceux que Sa M^té

Opactwa Lubińskie i Przemyskie.

Nie nemam do przydania co do sprawozdań moich dotąd przesłanych J. W. Panu w tej sprawie i konferencyi odbytych powtórnie w zeszłym tygodniu z Panem Monti Sekretarzem Kongregacyi Konsystorskiej, jako to czytałeś J. W. Pan w zeszłym moim liście, najpierw co do Koadjutoryi pomienionej, która cierpi wielkie trudności w przyjęciu; tudzież co się tycze Opactw Lubińskiego i Przemyskiego, w których tamuje tylko nominacya J. K. Mości, nie dokładna wiadomość stanu majątku tych Opactw, a jeśli mogą być rozdzielone, w czem zasięgałem zdania obszernie P. Monti, i co on myśli o sposobie użyć się mającym aby niże ten stan wykonany przez trzech Deputowanych, to jest tych których J. K. Mość, Nuncyatk i

Mgr le Nonce et l'Ordinaire en-voyeraient sur les lieux pour y travailler de concert.

Mgr le Chancelier me marque à l'occasion de la prochaine Diète Générale qu'il a eu soin particulier de faire insérer dans les instructions de Sa Mté sur la dite Constitution de Grodno, afin de disposer les esprits à concourir à la modification que cette Cour en demande; cette particularité dont je n'ai point manqué de faire part au Card. St Clement lui a fait beaucoup de plaisir, et je ne doute point qu'elle ne soit encore très agréable aux Ministres de Sa Sté lors que le Cardinal et moi aurons soin de la leur mettre en singulière considération, ainsi que nous le ferons au plutôt, j'en espère de même cet avantage que cette Cour venant à faire attention aux desirs empressés que Sa Mté témoigne de complaire à Sa Sté elle s'en sera

zwykły kiedy posła na miejsce aby — zjechali się tem terminie.

J. W. Kanclerz donosi mi z powodu bliskiego walnego Sejmu, że w instrukcyach J. K. Mci, u-~~mie~~ mieścił o Konstytucyi Grodzieńskiej, w celu przygotowania umysłów do przyjęcia złagodzenia, przez tutejszy dwór wymaganych. Szczegół ten o którym niezaniedbałem zawiadomić Kardynała St Clement, bardzo go ucieszył, i niewątpliwie aby niebył przyjemnym Ministrom Jego Świątobliwości, skoro Kardynał i ja powiemy im o tem, co wkrótce nastąpi. Spodziewam się przeto, że skoro dwór tutejszy zwróci uwagę na to, jak J. K. Mość pragnie przypodobać się J. Świątobliwości, i tam Ojciec Św. starać się będzie mieć w względzie żądania Królewskie,

aussi que j'ai vu plus disposée de sa côté à lui donner satisfaction sur les Royales et justes demandes par rapport surtout aux Abbayes susdites de Premysl et Lubin. C'est sur quoi nous pressons les plus favorables résolutions de la part de cette Cour, et tacherons que par une prompte tenue de la Con[tion] Consistoriale elles puissent venir encore assez à temps, car nonobstant ce que Mgr le Chancelier m'a marqué des intimations faites comme dessus aux petites Diètes, il m'ajoute aussi d'autre part qu'attendu le mécontentement général que la Nation temoigne de la conduite assez dure et peu gracieuse dont cette Cour en a usé jusqu'ici dans les affaires de la Royale nomination dont Sa M[té] a fait porter les instances, il est en doute que les esprits veuillent s'apaiser et revenir de leur premier resentiment, s'ils ne voient relacher ici de cette rigeur.

mianowicie co do pomienionych Opactw Przemyskiego i Lubinskiego. względem czego nagliċ będziemy o pospiesznej Skutek dwór tutejszy, starając się aby rychlem pozasiadaniem Kongregacyi Konsystorskiej, Skutek ten mogł nastąpić jeszcze wpore, albowiem według tego co mi J.W. Kanclerz donosi, względem sejmików, dodaje jeszcze, że z powodu ogólnego niekontentowania Narodu wynikłego z twardego i nieprzyzwoitego postępowania dworu tutejszego, względem nominacyi J.K. Mości, o którą Król prosił, wątpliwości wielka zachodzi aby umysły się uspokoiły i zapomniały o pierwszem ~~wzajemnem~~ wzniesionem niekontentowania, jeśli dwór tutejszy ~~sw~~ twojé ~~sposób~~ nieprzedłuża w swoim oporze.

J'ai aussi trouvé dans la dite dépêche de Mgr le Chancelier qu'il avoit eu la bonté d'approuver les remontrances et observations que j'avois fait faire ici aux Ministres de Sa Sté sur le penchant d'indépendance que les Moines affectaient en Pologne à l'égard de cette Cour, dont ils n'attendoient pas même les provisions apostoliques pour se mettre en possession des Abbayes auxquelles ils étoient élus, et cela sur de simples commissions de leur Général, et comme j'ai remarqué qu'en effet on avoit pris ici cela en mauvaise part, je continuerai d'en tirer avantage contre les brigues que ces mêmes Moines font faire ici par leurs Emissaires pour maintenir en titre celles de leurs Abbayes que Sa Mté demande en Commande et auxquelles elle nomme en effet.

J'ai fait avertir le Rev. père Salaroli qui est chargé de l'expédition

Wyczytuję także w pomienionej Depeszy J. W. Kanclerza, że potwierdził łaskawie uwagi i przedstawienia moje Ministrom Jego Świątobliwości, co do niezależności jakiej Zakonnicy w Polsce okazują tutejszemu dworowi, nie czekając nawet na przyznanie Apostolskie w objęciu Opactw, gdzie obranemi zostali, a to na proste wezwanie swego Generała, a ponieważ w samej rzeczy, zauważyłem iż bardzo tu źle to przyjęto, korzystałem z tego, wykazując intrygi tych Zakonników, czynione tutaj przez swych emisaryuszów celem utrzymania się przy ciągłej własności Opactw, jakie J. K. Mość tylko udziela, i na które tylko obiera i mianuje.

Zawiadomiłem wieleb. Ojca Salaroli, że dana mu jest ekspedycya

l'expedition de l'Abbaye de Premontea que le terme de nihil transeat que j'avois acquis à la Secretairie de la Congregation Consistoriale, étoit expiré et ensuite de cet avis ce frère a fait renouveller ce mandat le dit nihil transeat.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

p.s. Mr Monti vient de m'envoyer avertir en ce moment qu'on aura demain en huit la Congregation Consistoriale sur les Affaires de Pologne. Je ne manquerai pas de faire en ~~toute~~ toute sollicitude mes dispositions pour le bien des affaires qui sont du Royal service de Sa Mté et j'en ai fait donner avis au R. P. Salaroli, afin qu'il se prepare aussi de son coté.

Ekspedycya na Opactwo Premyślkie, który termin Nihil transeat uzyskany przezemnie w Sekretaryacie Kongregacyi Konsystorskiej już wybył, a wskutku tego zawiadomienia, brat ten odnowił drugi raz to nihil transeat.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

p.s. P. Monti zawiadomia mnie w tej chwili, że za tydzień zasiadać będzie Kongregacya Konsystorska do spraw Polskich. Nie zaniedbam przytoczyć wszelkich starań, aby je użyć na dobro interesów służby mej dla króla, dając znać o tem Ojcu Salaroli, aby przygotował się ze swojej ~~strony~~ również strony.

List 132.

Rome, ce 5. Juillet. 1732.

Mgr,

En suite de ce que j'eus l'honneur, il y a 8. jours, d'annoncer

Rzym, 5. Lipca, 1732.

J. W. Panie,

Stosownie do ~~w dalszym ciągu~~ tego, co miałem zaszczyt donieść J.W.

à V. Ex., la Congrégation particulière sur les affaires de Pologne se tiendra demain, je n'ai point manqué par rapport à l'Abbaye de Premysl de me servir encore de nouveau motif que Mgr le Chancelier me suggère par sa dépêche reçue cet ordinaire en date du 10. de l'autre mois, savoir que cette Abbaye a besoin d'un puissant Protecteur qui par son credit soit en état de maintenir et défendre ses droits dans la poursuite des procès qu'elle est obligée de soutenir actuellement contre un Seigneur de Silesie, pour des biens qu'elle y a.

Les mouvemens que je me suis donnés dans cette semaine pour le service Royal et de la République au sujet de la dite Congrégation sont comme s'ensuit. Et premièrement supposant qu'il y serait parlé de l'affaire du Concordat qui se traite et de l'état où en sont les conferences avec V. Ex. comme je m'en

Panu, tenu dni 8. prywatna Kongregacya względem spraw Polskich zasiadać ma jutro. Co do Opactwa Przemyskiego, nieomieszkałem użyć nowego środka, jaki mi podaje J. W. Kanclerz, dyszpozycja z 10. przeszłego m. to jest, że Opactwo to potrzebuje potężnego Protektora, który by przez swój respekt, był w stanie utrzymać i bronić praw jego, w prowadzeniu procesu, na który jest obecnie narażone, przeciwko jednemu magnatowi w Szląsku, co do posiadłości, jakie tam ma.

Starania moje jakie podjąłem w tym tygodniu na usługi Króla i Rzeczypospolitej, względem Kongregacyi, są następujące: A najprzód, sądząc że mowa tam będzie o sprawie Konkordatu który się traktuje, tudzież o Konferencyach z J. W. Panem, ponieważ nie miałem do przedstawienia w tym względzie, nieuważając

en rien de particulier à représenter
[à] Dieu, car je suis dans une entière
obscurité de tout ce qui s'est passé
dans ces conférences, dont il y a même
très longtemps que je ne reçois plus
aucune information ; je me suis re-
streint uniquement à prier d'en ve-
nir à quelque bonne résolution, qui
puisse faire mettre fin à une affaire
si désirable et la terminer à la
satisfaction réciproque des deux cours,
de modérer, dis-je, les prétentions
et les rapprochant un peu plus de
celles de Sa Mté et de son ministère,
donnerai cet effet à Mgr le Nonce
les ordres et plein pouvoir à ce re-
quis et nécessaires, et c'est sur quoi
je ne doute point que le Card. St Clé-
ment n'insiste fortement encore
en pleine Congrégation, en suite de
ce que j'ai eu l'honneur de lui en
représenter. 2° Me doutant bien
aussi qu'on ne manquerait pas d'
examiner dans la dite Congrégation
s'il fallait avant la conclusion

Szczególnie co zaszło na ~~w~~ tych konferen-
cyach, o których oddawna nie mia-
łem uwiadomienia, jedynie ogra-
niczyłem się na prośbie o takie po-
stanowienie, które by położyło ko-
niec tak pożądanemu dziełu, i
załatwiające go sposób pomyślny
dla obu tych dworów; z pomiarko-
waniem wszelkich wymagań,
i z przybliżeniem się do żądań J.
K. Mości i Jej ministerium; po-
lecając w tym celu Nuncyuszowi
i dając mu pełnomocnictwo do
traktowania potrzebne; nie wąt-
pię że i kardynał St. Clement sta-
rać się o to będzie usilnie na peł-
nej kongregacyi, wskutku przed-
stawień mych w tym wzglę-
dzie. Powtóre: spodziewając się
że na rzeczonej kongregacyi
rozbierać będą czy przed zawar-
ciem układów, ~~[illegible]~~, przychy-
lając się do prośb tyle razy ~~pono-~~
~~wianych~~ i tak dawno po-

de traité agissées aux instances réitérées que je fais depuis si longtemps de la part du Prince Théodore Czartoryski, ou plutôt que nous avons faites de la part de Sa Mté pour lui obtenir l'Abbaye de Lubin en commande, je n'ai pas manqué d'insister encore à l'occasion de tant de dilation que souffrait dans cette affaire la juste attente de Sa Mté, que c'étoit ce qui ne chagrinoit pas peu encore le ministère et la Nation, et qu'à la veille sur tout d'une Diète générale, rien ne pouvoit pas contribuer à radoucir les esprits que de voir enfin sur la dite Abbaye de Lubin une résolution favorable et conforme aux désirs empressés de Sa Mté. Le Révérend père Salaroli, comme principalement chargé de l'expédition des Bulles, a fait le sieur de son côté et a eu soin de représenter aussi dans un long mé

wstawanych przez Księcia Teodora Czartoryskiego a raczej przez J. K. Mości, wynaleźć dać mu Opactwo Lubińskie w posiadanie. Nie omieszkałem przy tej sposobności także dać do zrozumienia, że tak wszystko się dzieje w odwłoce, jak wymyślano w tym interesie, w którym dla tak niesłusznie długo oczekiwania J. K. Mości, jak również jest powodem przykrości dla Ministerium i narodu, tem bardziej, że w przed dniem walnego sejmu, nie niemogłoby mniej z tego dzieła wszystko jak pomyślna odpowiedź i stosowna do ciągłych życzeń J. K. Mości względem nowego Opactwa Lubińskiego. Wielebny ojciec Salaroli jako główny naznaczony do wyprawowania bull, dokonał części ze swojej strony, i usilnie przedstawił także w długim memoriale rozdanym wszystkim Kardynałom

memoire distribué à tous les Car-
dinaux et prelats les raisons qui
doivent engager la Congrégation à
donner cette Abbaye en commende,
aussi m'a-t-on donné toute bonne
espérance que pour cette fois-ci
l'affaire passera. 3° On m'a laissé
quelque peu plus en doute sur cette
de Przemyśl en faveur de Mr le Ré-
ferendaire Załuski, car m'étant
pareillement venu en pensée qu'on
pourroit bien proposer dans la dite
Congrégation s'y on devait y com-
prendre l'Election faite par les
Moines en personne de P. Paul
Bordzaiewski l'un d'entre eux,
ou si l'on admettrait l'instance
qui se faisait de la part de sa
M^té pour la commande de la mê-
me Abbaye, en suite de la royale
nomination; malgré tout ce que
j'ai pu alleguer de bouche
et le R.P. Salaroli par écrit dans ce
un autre mémoire, des mêmes rai-
sons qui militent pour l'Abbaye

Kardynałom i Prałatom, powody
jakie powinny by skłonić Kongre-
gacyą do oddania tego Opactwa
w posiadanie; jakoż uczyniono
mi nadzieję że tym razem interes
ten przejdzie. Po trzecie: Mniej po-
dziewać się mi kazano co do Opactwa
Przemyskiego dla J.W. Referendarza
Załuskiego; albowiem gdy roz-
ważyłem, że mogą rozbierać na
pomienionej Kongregacyi, czy
należy zatwierdzić wybór przez
Zakonników dokonany na oso-
bę Pawła Bordzaiewskiego, jed-
nego spomiędzy nich, lub czy za-
dość uczynić żądaniu J.K. Mości
w oddaniu na posiadanie tegoż
Opactwa, w skutek Królewskiej
nominacyi, pomimo tego wszyst-
kiego co ustnie przywodziłem, i
P. Salaroli piśmiennie podał
w swoim memoriale, mimo
powodów jakie mówią za Opa-
ctwami Lubińskiem i Przemy-

de Przemyśl comme pour celle de Lublin, je crains qu'il n'y ait encore quelque Dilata. Sur quoi je n'ai pas manqué néanmoins de représenter fortement important même pour les propres intérêts de cette Cour de finir encore cette affaire à la satisfaction de Sa Mté, nous verrons ce qu'il en sera demain résolu.

J'avais particulièrement encore insisté auprès de ceux d'entre les Cardinaux et Prélats députés que j'ai vus dans cette semaine, à ce qu'on voulut dans la même Congrégation prendre en délibération l'affaire de la Coadjutorie de Léopol, mais quoique j'aie pu représenter, et de la part de l'intérêt particulier que prend Sa Mté à cette affaire, et des raisons aussi bien que des exemples en Allemagne qui autorisent la concession de cette grâce, je juge par les réponses qu'on m'a faites que l'assemblée de demain ne voudra point se charger de l'inspection de cette affaire qu'ils disent présentement être du

Lublin, lękam się aby jeszcze nie było w tym względzie dilaty. Wszelako żem silnie przeciw temu obstawałem, jako o okoliczności ważnej nawet dla tutejszego dworu, w rychłem załatwieniu tej sprawy z zadowoleniem J.K. Mości. Obaczymy co w tej mierze jutro postanowionem zostanie.

Niemniej żywo również dopominałem się od Kardynałów i Prałatów deputowanych, których w tym tygodniu widziałem, aby chciano na tejże Kongregacyi zastanowić się nad Koadjutorią Lwowską; ale pomimo przedstawień moich i udziału J.K. Mości, jaki ma w tej sprawie, tudzież przykładów zdarzających się w Niemczech gdzie uwzględnione podobne takie, sądzę po odpowiedzi, jaką otrzymałem, że jutrzejsze zgromadzenie nie podejmie się rozstrząsania tego interesu; który jak utrzymują należy obecnie...

ressort de la Congrégation Générale sur les matières Consistoriales, et que l'instance doit en être portée à la première qui se tiendra.

J'ai l'honneur etc. etc.

le B. Puget.

List 133.

Rome, ce 12. Juillet 1732.

Mgr,

Suivant ce qui m'est revenu du produit de l'assemblée particulière qui se tint dimanche dernier sur les affaires de Pologne, il n'a encore été pris ici aucune résolution ni pour ni contre les matières que j'eus il y a huit jours l'honneur d'annoncer à V. Ex. qu'on y devoit mettre en délibération.

J'ai pénétré que l'ouverture de la Congrégation s'étoit faite par la lecture de quantité de lettres de Mgr le Nonce et qu'à l'égard de l'Abbaye de Brzezyl, les informations de ce Prelat avoient paru si confuses

do Ogólnej Kongregacyi względem okoliczności Konsystorskich, i że sprawa ta ~~podana~~ wyprowadzona będzie na pierwsze posiedzenie zasiadać mające.

Mam zaszczyt itd. itd.

Puget.

Rzym, 12. Lipca 1732.

J. W. Panie,

Według tego, ~~[illegible]~~ co doszło do mojej wiadomości względem spraw Polskich, rozbieranych na prywatnem zgromadzeniu w przeszłą niedzielę odbytem, żadne niezapadło postanowienie ani za ani przeciw, w przedmiotach, nad któremi miałem zaszczyt donieść J. W. P. temu dni 8. zastanawiać się miano.

Dowiedziałem się że zagajona Kongregacya czytaniem wielu listów Mgra Nuncyusza i że objaśnienia przez niego dane względem Opactwa Brzezyckiego były tak zawikłane i niedokładne,

sur l'état des biens de cette Abbaye qu'on n'avoit pu y établir un fondement certain de pouvoir l'accorder en commande et que c'est comme on me l'a assuré, ce qui avoit engagé la Congrégation à suspendre son jugement par un dilata jusqu'à plus de lumière et qu'on eut aussi mieux éclairci les faits qu'on allègue en excepte, comme quoi cette Abbaye a déjà été passée plusieurs fois en commande de la plus part desquels faits les preuves qu'on en donne, ne paraissent pas bien claires et avérées.

Pour ce qui est de l'Abbaye de Lubin quoique tous les Cardinaux et Prélats que je vis en dernier lieu la semaine passée m'en eussent donné toute bonne espérance, j'en apprends néanmoins avec surprise un pareil dilata, dont on ne peut selon toute apparence attribuer la cause qu'au défaut des informations qu'on attendait de Varsovie. On m'assure à la vérité que la Congrégation Benoit

co do stanu dóbr tego Opactwa, że nieumiano pewniej potrzebnej rady w oddaniu onej na posiadanie, a co właśnie jak mi mówiono, spowodowało Kongregacyę do zawieszenia sądu przez odroczenie do pełniejszego nauy objaśnienia i rozpoznania w tém co stawią za dowód, jakoby też Opactwo miało być dawniej oddane w posiadanie, a czego dowody nie są dość jasne i przyznane.

Co się zaś tyczy Opactwa Lubińskiego, chociaż wszyscy Kardynali i Prałaci, których widziałem w przeszłym tygodniu, wielkie mi czynią nadzieje, z tém wszystkiém ~~eta~~ mocno zadziwia mnie to odroczenie, którego powód przypisać należy braku objaśnień oczekiwanych od Nuncyusza. Zapewniają mnie wprawdzie, że Kongregacya zakończona została zamiarem jaki ~~dotąd~~ zawsze okazywała, to jest oddania tego Opactwa

prenait de se retenir encore dans les bonnes intentions qu'elle a toujours démontré jusqu'ici de vouloir la donner en commende, mais pour peu que ce fut aux conditions du projet proposé de la part de cette cour, ce qui fait voir que comme celle-ci demande avant tout un état de l'indivisibilité des biens, il faut que Mgr le Nonce ne l'ait pas encore donné, sur cette abbaye tel qu'on le souhaite et c'est ce qui cause toujours l'irrésolution de la Congrégation; cette irrésolution pourrait bien avoir encore sa source dans les informations que j'apprends que Mgr le Nonce a donné aussi sur l'état où en étaient les choses par rapport au traité du concordat en général, car on m'assure qu'il a fait rapport à cette cour, que si ce traité n'avançait pas du tout, c'est par ce qu'on n'avait pas encore convenu de la part de la République des maximes générales qui en sont les préliminaires.

J'apprends aussi que les nouvelles

Opactwa uporządkowanie, pod warunkiem wszelkie przedstawionego przez dwór tutejszy projektu; stąd się okazuje, że dwór ten przedewszystkiem żąda stanu wymagającego stanu podziału majątkowego, nie otrzymał dotąd od Nuncyusza w tym względzie zawiadomienia, a co przyczyną jest ~~nierezolutności~~ wahania się Kongregacyi; wahanie się to, może jeszcze wypływać z objaśnień jakie dowiaduję się, że dał Nuncyusz o stanie rzeczy, w okoliczności traktatu konkordatu w ogólności, albowiem zapewniono mnie, jakoby sprawozdał dworowi tutejszemu, że jeśli zachodzą dotąd trudności w zawarciu tegoż traktatu, pochodzi to stąd, że Rzeczpospolita nie zgodziła się jeszcze na ogólne warunki, które stanowią onego ~~zasady~~ punkta przedwstępne.

Dowiaduję się również, że nowe prośby przedstawione tutaj przez Ojca Mireckiego, względem Kongregacyi

instances ici faites de la part de Sr Mirecki au sujet de la Congrégation Polono-Benedictine, n'ont rien encore produit de fixe et que les choses restent toujours à cet égard in statu quo; on en doit de nouveau écrire à Mgr le Nonce. Les Moines ayant pareillement fait tous leurs efforts pour les Commissaires deputés qu'ils viennent ici exprès pour que celles des Abbayes qu'on voudrait mettre en Commande restent en titre, je sais aussi que la Congrégation a jugé devoir tenir leurs instances en échec aussi bien que les notes. Le R. P. Rybinski deputé du Monastère d'Oliva est un des ceux qui ont fortement agi à cette affaire. Je ne doute point que la Congrégation n'ait donné ordre d'écrire sur tout cela à Mgr le Nonce en y joignant des nouvelles insinuations de ce Prelat pour sa conduite, et comme les insinuations de ce Prelat sont celles qui règlent principalement toutes les déterminations qu'on a continue de prendre ici, ainsi que

Polsko-Benedyktyńskiej, nic dotąd nie sprawiły stanowczego, a pozostawny in statu quo, mają spowodować odpisanie się powtórne do Nuncyusza. Zakonnicy prosili także o Kommissarzy deputowanych, którzy by zjechać mogli umyślnie, celem przemienienia tych Opactw, mających się oddać w posiadanie, aby pozostały dziedzicznemi. Dowiaduję się że Kongregacya i ich równie prośby trzyma w zawieszeniu jak inne. Wieleb: Ojciec Rybiński deputowany z klasztoru w Oliwie, jest jednym z tych, którzy silnie czynili zabiegi w tym celu. Niewątpię że Kongregacya poleciła pilnie we wszystkich tych sprawach do Nuncyusza, załączając mu rozkazy o nowe informacye, a ponieważ zdania tego Prałata kierują wszelkiemi postanowieniami, jakie stąd wychodzą, jak to zawsze zauważałem i często donosiłem w moich

je l'ai toujours reconnu et tou-
jours représenté dans mes lettres, c'est
principalement auprès de lui qu'il reste
d'agir prudemment sur les lieux
pour tâcher d'avoir des informations
conformes à ce que Sa Mté et son
ministère souhaite.

J'ai l'honneur etc.

le Comte Jacopetti.

P.S. Un accident arrivé au Baron
Puget, mon beau père, l'ayant mis
hors d'état de terminer les dépêches
de cet Ordinaire, il m'a par son ordre
et son commandement exprès que
je prends la liberté de souscrire la
présente. Je prends la liberté de
recommander au puissant crédit
qu'a V. Ex. auprès de Sa Mté le
jeune Baron Puget, qui est à la
Cour de Sa [illegible] son Ex. Mgr
le Grand Chancelier, pour la grâ-
ce de la survivance.

listach, przeto zależy wiele na tem,
aby głównie chodzić około niego umyślnie, starając się aby objaśnienia
z jego strony, stosowne być mogły do
życzeń J. K. Mości i Jej ministerium.

Mam zaszczyt itd. itd.

Hrabia Jacopetti.

P.S. Wypadek któremu uległ Baron
Puget, mój teść, niepozwoliwszy mu do-
kończenia niniejszej depeszy, włożył
na mnie obowiązek z jego polecenia,
abym ośmielił się podpisać niniejszą
pocztę. Niech mi wolno będzie polecić
przeważnemu ~~protekcji~~ wstawiennictwu J. W.
Pana jakie posiada u J. K. Mości,
młodego Barona Puget, będącego na
dworze J. W. Kanclerza Wo. aby mógł
nastąpić po ojca śmierci.

List 134.

Rome, ce 2. Août. 1732.

Mgr.

Rzym, 2. sierpnia. 1732.

J. W. Panie.

C'est bien mon intention aussi bien que mon très juste devoir d'aller à mon départ de Varsovie présenter mes soumissions très humbles à V. Ex. et prendre les ordres pour Rome. La disgrace ayant voulu pour moi que V. Ex. étoit absente pour lors, j'en fus très mortifié.

Apresent que je me trouve heureusement rendu à la maison paternelle, celle de mes obligations que j'ai d'abord regardé comme la première à mon arrivée en cette ville est d'en donner part à V. Ex. et de lui renouveller mes très respectueuses soumissions.

J'arrivois lundi 28. juillet dans Rome, où la première funeste nouvelle qu'on m'aprit en mettant pied à terre au logis, fut celle de la mort de mon très cher père, que Dieu ait en gloire, dont je pensois mourir de douleur jusques là qu'étant tombé en foiblesse, il fallut que deux domestiques me portassent entre leurs bras à l'appartement de ma chère mère, où j'eus bien de la peine

Było to również moją chęcią jako słusznym obowiązkiem, przed wyjazdem moim z Warszawy, złożyć J. W. Panu pokorne moje służby, i odebrać polecenia Jego do Rzymu. Nieszczęśliwym dla mnie wypadkiem nieobecny J. W. Pana w domu, zmartwiony wielce tem byłem.

Stanąwszy w rodzicielskim domu najpierwszą powinnością moich za przybyciem do tego miasta, jest donieść J.W. Panu o tem, ponawiając mu uniżone me służby.

Przybyłem w poniedziałek, 28. Lipca do Rzymu, gdzie pierwszą smutną wiadomość jakąm stanąwszy na domowym progu odebrałem, była o śmierci mego kochanego Ojca, którego niech Bóg do swej chwały przyjmie. Śmierć ta zaledwie i mnie o śmierć nie przyprawiła, tak dalece, że wpadłszy bez zmysłów, przez dwóch lokai na rękach zaprowadzony byłem do pokoju mojej ukochanej matki, gdzie zaledwie

peine à en revenir.

La désolation générale où j'ai trouvé toute la pauvre famille, jointe à mon affliction particulière qu'on ne peut plus juste et plus sensible, m'ont jetté dans un abattement qui me feroit craindre de plus facheuses suites pour ma propre santé, si je n'espérois en la miséricorde du Seigneur qui me donnera la force et le courage de supporter le poids si accablant d'une si cruelle disgrace.

Ce n'est point un petit sujet de consolation que celui que je tire encore du fond d'inépuisable ressource des bontés de V. Ex. et mettant tout le fort de ma confiance en celles que V. Ex. a daigné montrer toujours si généreuses et si particulières à feu mon père, j'ose prendre la liberté d'en faire souvenir à V. Ex. et de les réclamer en aide sur moi et sur toute la pauvre famille.

Jamais situation ne fut plus triste que celle où je me trouve avec une pauvre mère désolée, deux grandes soeurs nubilles et trois petits frères, tous

zaledwie przyjść mogłem zżałości do siebie.

Rozpacz w jakiej zastałem całą biedną moją rodzinę, połączona ze słuszną i wielką moją boleścią, wtrąciły mnie wstan jakiejś bezwładności, która mię kazała o najsmutniejsze skutki względem mego własnego zdrowia; nadzieja tylko w miłosierdziu Bożem, że dodała mi mocy i odwagi, do zniesienia tak ciężkiego brzemienia boleści jakie mnie obarczył.

Równie niemałą pociechą jest dla mnie niewyczerpana dobroć J. W. Pana, a pokładając w niej całą ma ufność, ufność w dobroci zawsze tak wspaniałej i szczególnej jaką okazywałeś dla nieboszczyka mego Ojca, ośmielam się przypomnieć się o niej J. W. Panu, przyzywając ją dla siebie a nadewszystko dla biednej mojej rodziny.

Nigdy położenie smutniejsze nie było jak obecnie moje z moją biedną ukochaną matką, dwoma dojrzałemi siostrami, i trzema małoletniemi mojemi braćmi; a wszyst-

orphelins, auxquels feu mon père
n'a laissé que dettes et misères qu'é
une longue maladie de trois ans qui
l'a entièrement épuisé; c'est pour
cela aussi que jamais puissante assi-
stance ne fut si nécessaire à des mi-
sérables que elle que je prends la liber-
té d'implorer sur nous de la part
de V. Ex. J'ose très humblement vous
supplier, Monseigneur, d'avoir pitié de
notre sort qui est en effet des plus déplo-
rables, et de vouloir bien par cette gran-
deur d'ame et générosité qui vous
sont si naturelles, nous faire sentir les
gracieux effets de ce que vous pouvez
et avez de crédit auprès de Sa Mté
pour engager sa Royale clémence
à nous regarder d'un oeil de compas-
sion.

Sa Mté avait eu la bonté de faire
assurer à feu mon très cher père, que
si j'eusse été quelque temps sous sa
direction pour m'instruire et me
former aux affaires de son Royal ser-
vice, il ne fallait point douter que
j'aurai eu la survivance préférable-
ment à tout autre, quoique la mat-

tery sierot, którym nieboszczyk mój
ojciec nie zostawił prócz długów
i nędzy, po długiej trzyletniej chorobie,
na którą wyczerpał się ze wszystkiego;
dla tego to, wsparcie o które J. W. Pa-
na proszę, nigdy nie było dla biednych
potrzebniejsze. Ośmielam się zanieść
prośbę do J. W. Pana o litość nad
naszym losem najopłakańszym, aby
przez wielkość duszy i wspaniałomyśl-
ność, jakie Mu są tak właściwe,
okazał nad nami skutek łaskawo-
ści swojej, mając sam i mając ta-
kże wpływ u J. K. Mości; aby Kró-
lewska jej dobrotliwość rzuciła na
nas litości okiem.

J. K. Mość uczyniła nadzieję me-
mu kochanemu ojcu, że jeśli przez
jakiś czas pobędę pod nim, poduczę
się i nabędę wprawy do interesów
usługi Królewskiej, bez wątpienia na-
stąpię po moim ojcu, i dano mi
będzie pierwszeństwo nad wszystkimi
innymi, a choć śmierć go

l'ait enlevé, et qu'il n'ait pas eu
le temps de me mettre dans l'exercice
actuel de la charge selon la permission
qu'il en avoit de Sa Mté, je ne perd
point courage et concevant encore
quelque esperance de pouvoir être conti-
nué dans le poste qu'avoit ici mon
père; j'ose me présenter aux pieds de
V. Ex. pour la supplier de m'intercéder
cette grace auprès de Sa Mté. Voilà
plusieurs Cardinaux et entre autres Im-
periali, Corradini, Gentili, Nicolo Spi-
nola et Altieri qui m'en jugent capa-
ble, et qui ont bien voulu en écrire
même cette semaine à Sa Mté. Comme
il seroit trop long d'en rapporter ici toutes
leurs lettres, je me contenterai de joindre
ici la copie de celle du Cardl. Gentili.
Je supplie V. Ex. de daigner unir en-
core sa puissante entremise à celle de
tous ces eminens protecteurs, et de
vouloir considerer qu'il ne nous reste
d'autre reconfort. V. Ex. voit une
famille que le Roi et la Republique
ont bien voulu honnorer de l'in-
digenat, qui néanmoins est à la veille

porwała i nie miał on czasu wykołat-
ci mnie i wprowadzić do wypełnieniu wo-
jej posady, według pozwolenia jakie
miał od J. K. Mości, ~~nietracą~~ nietracę wszakże
odwagi i mam cokolwiek nadziei, że
będę mógł być wzięty do na zastą-
pienie mego ojca; rzucam się do
stóp J. W. Pana, prosząc go aby
wyrobił mi raczył tę łaskę od J.
K. Mości. Kilku Kardynałów a między
innemi Imperiali, Corradini, Genti-
li, Nicolo Spinola i Altieri, zdatnym
mnie znajdując, i chcieli właśnie w
tym samym tygodniu pisać do J. K. Mo-
ści w tej mierze. Ponieważ zbyt nużącem
byłoby przytaczać tu wszystkie ich li-
sty, ograniczam się tylko na załącze-
niu kopii listu Kardynała Gentili.
Upraszam J. W. Pana aby zechciał ta-
kowie połączyć przemożne wstawie-
nie się do ~~tak~~ tylu wysokich protek-
torów, zważywszy że nie pozostaje
nam innego do życia sposobu.
Widzi sam J. W. Pan, że Król i Rzecz-

d'être reduite à la dernière misère, et pour ainsi dire à l'aumone, après avoir vecu ici avec honneur à l'ombre du glorieux emploi qu'avoit feu mon père. Toute la cour de Rome à qui nous sommes devenus un spectacle a aujourd'hui les yeux sur nous, et nous porte compassion; je supplie V. Ex. de nous regarder avec les mêmes sentiments, et je l'espère de ses bontés.

Sur ce que Mgr le Grand Maréchal a marqué dans la lettre qu'il écrit cet ordinaire à feu mon père du passage qu'on croyoit que Mgr l'Evêque de Luceoria pouvoit faire à celui de Cracovie, le Card.l St Clement m'a dit qu'il étoit encore confirmé dans ce sentiment par une lettre qu'il venoit de recevoir de Mgr le Nonce, où il lui mandoit que c'étoit aussi l'intention de Sa Mté, comme ces changemens ne manqueront pas d'occasionner des grosses expéditions en cette cour pour les Bulles de ces deux Evechés, je prends la liberté de me recommander encore en ce

pospolite zaś zaszczycona będzie naszę rodzinę Indygienatem, a dziś ta rodzina przyprowadzona do ostateczney nędzy, chyba żebrać tylko musi, żyiąc tu uczciwie pod cieniem szlachetnego urzędowania, jakie miał nieboszczyk móy Oyciec. Cały Rzym, któremu staliśmy za widowisko, ma dziś zwrócone nań nas oczy, lituiąc się nad nami; błagam J. W. Pana być takiem uczuciem patrząc na nas, i spodziewam się tego po iego dobrotliwości.

Na wiadomość J. W. Marszałka W. który donosi w liście swoim tey poczty nieboszczykowi memu Oycu, o spodziewanem przeyściu Biskupa Łuckiego na Krakowskie Biskupstwo, Kardynał St. Clement powiedział mi, że potwierdził to samo list, który odebrał od Nuncyusza, a w którym donosi mu że takie iest życzenie J. K. Mości. Ponieważ takie przemiany niezawodnie sprowadzą liczne ekspedycye tuteyszego dworu, jako wydanie bull na te dwa Biskupstwa, ośmielam się polecić się w tym przypadku, Tak samo i

u cas à la gracieuse et puissante
intercession de V. Ex. afin que les com-
missions puissent m'en être adressées,
en tout, comme V. Ex. sait, des affaires
fort faciles, puisqu'elles ne dépendent
ici que d'une seule sollicitation, et que
le moindre de nos expeditionnaires est
capable de les faire. Nous avons à la
maison celui qui servoit feu mon
père dans toutes les expeditions qui
lui étoient commises, j'aurai soin
et je m'engage de veiller à ce qu'il fît
encore celles-ci avec toute la diligence
et la fidelité requises et même à
moindres frais qu'un autre, de manière
que j'aurai lieu d'esperer que les parties
en seroient parfaitement contentes,
et comme il y a quelque chose à ga-
gner dans ces sortes d'expeditions, et
que je me trouve avec la pauvre famil-
le dans le dernier des besoins, cela
nous viendroit fort à propos pour
nous aider à nous soulager et nous
remettre, si V. Ex. a quelques bontés
pour moi, comme je n'en puis dou-
ter, je la supplie encore très instamment.

i wielkim względem J. W. Pana, aby
zlecenia te mnie powierzone zostały;
są to, jak wie J. W. Pan, rzeczy nader
łatwe, ponieważ zależą tylko na jednej
prośbie, które każdy z naszych ekspedy-
torów wykonać jest zdolny. Jest nawet
w naszym domu jeden z takich, który od
nieboszczyka mego ojca używany był do
tego powierzonych mu kommissyi; starać
się będę i obkładam na siebie obowiązek
dopilnowania aby i z tych, jakie mu tym
razem polecone zostaną, sprawił się
prędko i wiernie a nawet z mniejszym
kosztem jak kto inny, tak aby strony za-
dowolone były; a ponieważ jest to źród-
ło jakiegoś takiego zarobku, a znajduję się
z całą biedną moją rodziną w ostatniej
potrzebie, pomocnym to dla nas będzie
i wesprze nas cokolwiek. Jeśli J. W.
Pan łaskaw jest na mnie, czego mam
nadzieję, usilnie upraszam go, aby
raczył wyrobić mi to miejsce;
uczyniłbyś nadto przyjemność tem
Kardynałowi St. Clement, który

de pouvoir s'employer à me procurer cette grace, elle ferait encore en cela plaisir au Card.l St Clement qui m'a suggéré d'en écrire à V. Ex.

J'aurai l'honneur par mes suivantes de rendre compte à V. Ex. des affaires qui pourront regarder le service de la Couronne, je n'ai point encore eu le temps et ne me suis d'ailleurs guères trouvé en état de repasser tout ce qu'on en a écrit à la Cour depuis la mort de feu mon Père, outre que l'on me suppose ici V. Ex. déjà pleinement informée de tout ce qui se passa dans la dernière Congrégation Consistoriale tenue au mois de juin sur les affaires de Pologne, et que depuis ce temps là, il n'y a eu rien ici de nouveau.

J'aurai l'honneur si V. Ex. veut bien me le permettre de lui donner part de ce qui pourra venir à ma connaissance en fait de nouvelles, lorsqu'il y aura quelque chose qui mérite ses attentions.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean baron Puget.

podał mi myśl napisania do J. W. Pana w tym względzie.

Będę miał zaszczyt w następnych moich listach zdać J. W. Panu sprawę z interesów tyczących się Królestwa; nie miałem dotąd czasu, i nie byłem w stanie przejrzeć tego, co pisano było do tutejszego dworu, od śmierci nieboszczyka mego Ojca; znają będąca mnie tu dostatecznie świadomym tego wszystkiego co zaszło na Ostatniej Kongregacji Konsystorskiej, odbytej w miesiącu Czerwcu, względem spraw Polskich, a od tego czasu nic tu nie zaszło nowego.

Będę również mieć zaszczyt, jeśli pozwolisz J. W. Pan, udzielać mu co tylko dójdzie do mojej wiadomości, i co tylko zasługiwać będzie na jego uwagę.

Mam honor itd. itd.

Jan Baron Puget.

List 135.

Rome, ce 9. Août, 1732.

Mgr,

J'eus il y a 8. jours l'honneur de donner part à V. Ex. de mon arrivée en cette ville, qui fut assez heureuse, à la cruelle affliction près, que j'eus d'apprendre en entrant au logis, la mort de mon très cher et très honoré frère.

Je m'acquite de la promesse que j'eus l'honneur de faire pour lors à V. Ex. et continuant sous la direction et par ordre du Card. St. Clement à sollicitter les affaires qui sont du Roy et service et de la République, jusqu'à ce qu'il plaise à Sa Mté en ordonner autrement, j'ai l'honneur d'informer V. Ex. de ce qui se passe à ce sujet.

Je n'ai rien trouvé de particulier cet ordinaire qu'une depeche de Mgr le Chancelier du 8. de l'autre mois, où il me marque que Sa Mté l'avoit nommé à l'Eveché de Cracovie, mais qu'à raison de peu de temps qu'il avoit été pourvu de celui de Luceoria dont pour plusieurs occupations

Rzym, 9. Sierpnia, 1732 r.

J. W. Panie.

Zawiadomić miałem zaszczyt J. W. Pana, dni temu 8. o przybyciu mojem do tego miasta, było ono dosyć pomyślne prócz srogiego nieszczęścia, jakie mnie spotkało przy wejściu do mieszkania, dowiadując się o śmierci mego ukochanego i zacnego ojca.

Wywiązując się z obietnicy uczynionej pod ówczas J. W. Panu, prowadzę dalej sprawy ku usłudze Króla i Rzeczypospolitej pod dyrekcyą i zleceniem Kardynała St. Clement, dopóki inna wola J. K. Mości w tej mierze nie nastąpi: mam przeto zaszczyt zawiadomić J. W. Pana co się tu dzieje.

Nic ważnego nie odebrałem z tej poczty, prócz depeszy od J. W. Kanclerza 28. przesz. m. w której donosi mi, że J. K. Mość nominował go na Biskupstwo Krakowskie, ale z powodu że krótko był miał Biskupstwo Łuckie, które dla wielu

très graves qui l'avoient empêché jusqu'ici d'en prendre possession personnelle, Mgr le Nonce faisoit difficulté de dresser le procès informatoire qu'on a coutume d'envoyer ici jusqu'à ce qu'il ait reçu les ordres et l'agrément de cette cour. Mgr le Card.l Clement à qui je fus donner part de tout ceci en présence de Mgr le Comte Lipski que je jugeai à propos de mener avec moi chez son Eminence, ne put s'empêcher de témoigner sa surprise du procéder que tenoit en cela Mgr le Nonce, disant qu'il ne pouvoit ignorer ce qui s'étoit quelquefois pratiqué en pareille conjoncture, et que Mgr le Chancelier n'avoit que faire de toutes ces excuses, puisque Mgr le Nonce sans attendre les ordres de cette cour, auroit toujours fort bien pû à bon compte mettre les mains à l'instruction du dit procès, m'ajoutant que je devois encore en aller parler à Mgr le Cardinal Banchieri Secretaire d'Etat, afin de l'engager à donner au plutôt les ordres la

ważnych rzeczy nie mógł dotąd objąć w posiadanie, Mgr Nuncyusz ~~nie~~ utrudnia zaczęcie śledztwa objaśnień, które zwykle nadsyłają tutaj, nim odbierze ~~na~~ polecenie i pozwolenie od dworu tutejszego. Kardynał Klement, któremu powiedziałem o tem w obecności J. W. Lipskiego, zaprowadziwszy go do Jego Eminencyi, okazał wielkie zadziwienie takiego postępowania Nuncyuszowego, powiedziawszy że nie może on niewiedzieć, że takie się dzieje w podobnych okolicznościach, i że J. W. Kanclerz niepowinien zważać na takie tłumaczenia się, gdyż ~~kiedy~~ Nuncyusz nie czekając na polecenie od tutejszego dworu, mógłby śmiało zacząć śledztwo objaśnień; radził mi abym jeszcze pomówił o tem z Kardynałem Banchieri, Sekretarzem Stanu, aby rychło dał polecenie Nuncyuszowi w tym względzie; co natychmiast wypełniłem; ale po niektórych trudnościach jakie mi uczynił wymieniony Kard.l Banchieri

le dessus à Mgr le Nonce, ce que je fis sur le champs, et après quelques obstacles que je trouvai dans les réponses du dit Card.l Banchieri, et les repliques que j'y fis, dont il parut assez content, m'assura enfin qu'il aurait donné ordre ext ordinaire à Mgr le Nonce de dresser ce dit procès sans plus tarder, je retournais de chez cette Em.ce lorsque le Card.l St Clement me fit appeler pour me dire qu'il venoit de parler lui-même de cette affaire à Sa Sainteté, qui lui avoit promis d'en faire ecrire par la Secretairie d'Etat à Mgr le Nonce en la conformité comme dessus.

J'ai l'honneur de rendre tres humblement à V. Ex. les plus vives actions de grâces pour les obligations infinies que feu mon frere, toute la famille et moi en particulier avons à V. Ex. laquelle peut compter que j'en conserverai toute ma vie la plus parfaite reconnaissance, je la supplie de vouloir me fournir les occasions à pouvoir lui en donner des marques, je

Banchieri, po zarzutach ze swojej a odpowiedziach z mojej strony, z których zdawał się być zadowolony, przyrzekł mi że takie myśle polecenie przez pierwsza pocztę do Nuncyusza zaręczenia takiego śledztwa w jak najprędszym czasie. Powróciwszy od tej Eminencyi, Kard.l St Clement przysłał po mnie, dla powiedzenia mi, że mówił sam w tej sprawie z Jego Świątobliwością, która mu przyrzekła, że każe przez Sekretoriat Stanu napisać do Nuncyusza o wypełnieniu tego.

Mam zaszczyt złożyć J. W. Panu pokorne dzięki za dobrodziejstwa jakie nieboszczyk mój Ojciec, cała moja rodzina i ja szczególnie odbierali smy od J. W. Pana. Wierz J. W. Pan że zachowam na zawsze wdzięczność moję za nie, proszę go o danie mi sposobności abym ją dowiódł w zupełności. Błagam zawsze dobroci J. W. Pana, o dalsze oddanie się jego, w tak smutnem i opłakanem

implore aussi de nouveau les bontés de V. Ex. et l'honneur de son puissant appui dans un état aussi triste et aussi délabré que celui où j'ai trouvé toute la pauvre famille, que Sa Mté avoit daigné honnorer de la rare et glorieuse prerogative de l'Indigenat; plus je vais en avant, plus je vois croître les embarras et nous sommes à la veille de tomber dans la plus affreuse misère, s'il ne plait à Sa Mté nous tendre charitablement les bras et nous assister soit de quelque pension qui puisse nous empecher de tomber tout à fait dans la mendicité, soit en m'accordant la survivance de feu mon père; je sais de quelle efficace nous seroit la très puissante entremise de V. Ex. si elle daignait encore la joindre à celle de tant de Cardinaux, qui ont écrit ci dessus à Sa Mté en ma faveur, et c'est cette même entremise à laquelle je prends la liberté de me recommander de nouveau avec la plus humble instance.

potrzebie w jakiem znalazłem biedną rodzinę moją, którą J. K. Mość zaszczycić raczyła chlubnym przywilejem Indygienatu. Im daléj tém większe rosną kłopoty, a popadniemy za chwilę w największą nędzę, jeśli J. K. Mość nie poda nam miłościwéj ręki, bądź wspierając nas jakąkolwiek pensyą, któraby uchronić nas mogła od konieczności żebractwa, bądź udzielając mi miejsce po moim Ojcu. Wiem jak wielkiem dobrém ~~skutecznem~~ byłoby dla nas nieocenione wstawienie się J. W. Pana, gdyby zechciał popierać je prośbą tylu Kardynałów wstawiających się za mną do J. K. Mości w tym względzie, i otóż właśnie udaję się z gorącą prośbą do J. W. Pana, polecając się ciągle względom jego.

Niepotwierdza się jakoby Nuncyusz Wenecki otrzymał rozkaz wyjechania do Mediolanu, w tym

Il ne se verifie point que Mgr le Nonce de Venise ait eu ordre de se retirer à Millan, mais bien de le faire seulement au cas que le Senat rappellat d'ici son Ambassadeur.

Il court un bruit que Mr Sardini attendu son age presque octogenaire et sa longue detention au Chateau St Ange, qui dure depuis près de 13. mois, pourrait bien obtenir une nouvelle moderation du terme de dix ans de prison, à laquelle il a eté condamné et dont Sa Ste lui avoit deja fait grace de trois ans.

On pretend que le nommé Carminé devenu de maitre maçon, intendant des Batimens du Pape sous le precedent Pontificat, a été transferé des prisons de Benevent en cette Ville, pour avoir etre recollé et confronté avec le Card. Coscia, dont il avoit été créature.

Le Card. Coscia a encore subit deux nouveaux interrogatoires, les Soldats qui le gardoient depuis un mois, ont été relevés par une nouvelle escouade.

tylko razie, gdyby Senat odwołał ztąd swego Ambassadora.

Powiadają się, mówią, jakoby P. Sardini przez wzgląd na jego wiek zbyt podeszły i długie więzienie w Zamku Sto Anioła, trwające blisko 13. miesięcy, otrzymał zmniejszenie powtórne liczby lat dziesięciu więzienia, na którą był skazany, a z któréj Jego Świątobliwość uwolniła go już lat trzy.

Mówią, że tak zwany Carminé, który z prostego Mularza, został Zarządcą Gmachów Papieskich za przeszłego panowania, przeniesiony został z więzienia w Benewencie do tutejszego miasta, celem wysłuchania zeznań i naocznego stawienia się z Kardynałem Coscia, którego był figurą;

Kardł Coscia znowu dwukrotnie był badany, pilnujący go żołnierze ~~zmienieni~~ zastąpieni zostali nową strażą.

Kardynał Bentivoglio kazał

Le Card. Bentivoglio fit chanter dimanche dernier le Te Deum dans l'Eglise Nationale des Espagnols pour la prise d'Oran.

On pretend qu'il est parti de Malte 5. galères et 4. Vaisseaux de guerre de la Religion, pour aller se joindre à la flotte Espagnole.

Dimanche dernier mourut ici le Chevalier Ellis Anglais protestant, premier Ministre et tresorier du Pretendant à l'age de 97. ans.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

odśpiewać Te Deum przeszłej niedzieli w Kościele narodowym Hiszpańskim, za wzięcie Orana.

Powiadają że wypłynęło z Malty 5. Galerów i 4. Okrętów wojennych Kościelnych, celem połączenia się z flotą Hiszpańską.

Wprzeszłą niedzielę umarł tutaj kawaler Ellis, Anglik protestant, pierwszy Minister i Podskarbi Pretendenta, w wieku lat 97.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan Puget.

List 136.

Rome, ce 16. Aout, 1732.

Mgr,

Parmi les depeches reçues cet ordinaire, il n'y en a qu'une de Mgr le Chancelier du 22. juillet dernier, Mgr le Card. St Clement qui me l'a rendue ouverte, n'y a rien trouvé de particulier pour le service de Sa Mté et de la République, ce qui fait que ne m'ayant été donné <u>aucun</u>

Rzym, 16. Sierpnia, 1732. r.

J. W. Panie,

Pomiędzy Depeszami odebranemi dzisiejszą pocztą, jest tylko jedna od J. W. Kanclerza z 22. przeszłego Lipca. Kard. St Clement który mi ją oddał otwartą, nic owszem nie znalazł ważnego ku usługom J. K. Mości i Rzeczypospolitej; co sprawia że <u>nie</u>-

aussi la dessus aucune nouvelle ordre, je me permets à donner pour la première nouvelle à V. Ex. que Mgr le Card^l. St Clement m'a dit qu'il partoit vers le mercredi de la semaine prochaine pour aller passer les vacances à Urbin.

On dit que Sa S^té après quelques difficultés a enfin accordé la prorogation de l'indulte de la Croisade, dont le Roi de Sardaigne jouissoit à l'exemple de l'Espagne, et qu'il faisoit solliciter ici depuis quelque temps.

L'Ambassadeur de Malte a eu audience de Sa S^té pour lui donner part du depart de 5. galères et de 4. vaisseaux de la Religion qui sont assès bien equipés se joindre à la Flotte Espagnole devant Oran.

Lundi dernier il y eut consistoire où après la proposition de quelques Eglises, tous les cardinaux signèrent la Bulle de secularisation des biens en Saxe et condonation que le St Père en fait à tous les heretiques qui se convertiront. On observa sur le midi un phenomène en l'air, le temps étant fort clair et

nieodebratem od tego żadnego nowego polecenia. Tym razem ograniczam się tylko doniesieniem JWW. Panu że mówił mi Kard^l. St Clement, że wyjedzie około środy wypszłego tygodnia do Urbin na Wakacye.

Mówią że Ojciec S^ty po niektórych trudnościach udzielił nakoniec przedłużenie pozwolenia na krucjatę, które Królowi Sardyńskiemu, na wzór Hiszpanii, które tu prosił oddawna.

Ambasador Maltański miał posłuchanie u Jego Świątobliwości, zawiadomiając Go o wyruszeniu 5. statków i 4. okrętów kościelnych, udających się dobrze uzbrojonych, celem połączenia się z flotą Hiszpańską pod Oran.

W zeszły poniedziałek odbył się konsystorz, na którym po przedstawieniu na niektóre urzędy kościelne, wszyscy Kardynali podpisali Bullę sekularyzacyi majątków w Saksonii, i przywrócenie takowych wszystkim różnowiercom, którzy by przeszli na prawą wiarę. Mówiano około

le soleil dans toute sa force, on vit à la moyene region un rond en couleur d'arc en ciel, mais plus pale, dont le soleil faisoit le centre, ce qui dura jusqu'à 4 heures après midi.

Il y eut hier un solennel Te Deum chanté en presence du Pape dans l'Eglise de Ste Marie Majeure, des illuminations et decharges au Chateau St Ange, et des feux de joie dans plusieurs endroits de la ville pour la victoire et le progrès des Espagnols devant Oran.

Il court bruit d'une minière de cuivre decouverte dans les terres de l'Etat Ecclesiastique dont le produit promet gros revenu et qu'on y va travailler incessamment.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

południa fenomen na niebie, czas był pogodny a słońce wspaniałe; widziano na środku sklepienia, koło kolorów tęczy, ale bledsze, nakoło słońca, co trwało do czwartej godziny po południu.

Odprawiano wczoraj uroczyście Te Deum, w obecności Papieża w Kościele Matki Boskiej; illuminacye i wystrzały z Zamku Ś. Anioła, tudzież fajerwerki w wielu ~~miejscach~~ stronach miasta, z powodu zwycięstwa i zbliżenia się Hiszpanów do Oranu.

Rozeszła się pogłoska o żyle miedzi, odkrytej w majątkach Państwa Duchownego, z której ~~korzyści~~ obiecują wielkie dochody; mają zaraz wziąć się do tego.

Mam zaszczyt i td. i td.

Jan Puget.

List 137.

Rome, ce 23. Août, 1732.

Mgr,

à V. Ex. ne n'avoit un coeur si grand, si bon, si généreux et elle

Rzym, 23. Sierpnia, 1732.

J. W. Panie,

Gdybyś J. W. Pan nie miał zarazem tak wielkiem, dobrem i wspa-

a donné tant d'éclatantes preuves
au feu baron mon père, à toute la pau-
vre famille et à moi en particulier qui
suis le moindre mais peut-être aussi
le meilleur et le plus reconnaissant de
ses serviteurs, que je me flatte qu'elle vou-
dra bien ne point prendre en mauvaise
part si je l'importune si souvent, ce
n'est point que je doute le moins du
monde de sa bienveillante protection, mais
c'est que dans la triste et déplorable
situation où je me trouve avec toute la
famille, je ne puis trop y recourir, sa-
chant combien puissamment V. Ex.
peut nous assister, je ne fatiguerai
point de nouveau V. Ex. du récit de
nos misères, elle ne les sait déjà que
trop et peut d'ailleurs aisément se
les imaginer, tout ce que je me borne
à prendre la liberté de représenter à
V. Ex. c'est qu'après les longs et fi-
dèles services rendus pendant plus de
30 ans à la République par le
feu mon père, après tant de déclara-
tions des plus expresses que Sa Mté
a daigné donner qu'elle était très

niałem, i okazałaś tyle świetnych tego
dowodów dla nieboszczyka mego Ojca, dla
całej biednej jego rodziny a szczególnie dla
mnie, najmniej godnego ale najlepszego
i najobowiązańszego ze sług jego. Spo-
dziewam się że niemniej J.W. Pan
mi tego za złe że mu tak często naprzy-
krzam się, i nie dla tego to mówię abym
wątpił o jego łaskawej dla mnie
protekcji, ale dla tego, że w smutnem
i opłakanem położeniu w jakiem znaj-
duje się cała moja rodzina, nie mogę
dość uciekać się do niej, wiedząc jak
wielką pomocą może J.W. Pan
być dla nas. Nie będę więcej nudził
go opisem naszej niedoli, wie sam
o niej dobrze i wyobrazić o niej dobrze
może, ośmielę się tylko więcej
wystawić mu jej. Wszakże po
tylu długich i wiernych usługach
oddanych przez przeszło 30 lat
Rzeczypospolitej przez mego Ojca, po
tylu obietnicach i ~~[illegible]~~ świadectwie
jakie J.K. Mość dawać ~~[illegible]~~
że była szczególnie [illegible]

contente de lui et de sa conduite,
après avoir même fait tant que d'hono-
rer sa famille de la glorieuse préro-
gative de l'Indigenat, il nous seroit
non seulement dur et la chose du
monde la plus ignominieuse de nous
voir reduits à l'aumone et dispar-
tés, errans par le monde, pour cher-
cher de quoi subsister, mais que le
decore du caractère qu'avoit eu feu
notre père, la gloire de Sa Mté l'hon-
neur et la dignité de la République
semblent ne le devoir ni souffrir
ni permettre, ainsi prosterné aux
pieds de V. Ex. je la supplie très hum-
blement et in visceribus Christi,
de vouloir dans la prochaine Diète
qui va se tenir s'employer à me pro-
curer des graces de la République, la
continuation de la pension dont jouis-
soit feu mon père et une gratification
extraordinaire, au moyen de laquelle
je puisse être en état d'aquitter une
partie de ses dettes, au sujet de quoi
je vis dans des transes continuelles
pour les violences dont nous sommes

z nieboszczyka i jego postępowania,
po zaszczyceniu uczynionym jego rodzi-
nie obdarzając ją Indygienatem,
byłoby okropnie, haniebnie nawet
zostawić nas o żebranym chlebie
i w opuszczeniu, o tułactwie po tym
świecie, bez sposobu do życia, ale
byłoby to zadto z krzywdą godności
jaką tu miał nieboszczyk nasz ojciec,
z ubliżeniem chwały J. K. Mości, i
dostojności Rzeczypospolitej, aby na to
mogła patrzeć, cierpieć i pozwolić.
Przeto rzucając się do stóp J. W. Pana
błagam go pokornie i in visceri-
bus Christi, aby raczył na przyszłym
sejmie wyjednać mi łaski u Rzeczypo-
spolitej, to jest: o dalszą pensyą którą
pobierał mój ojciec i o jednorazową
gratyfikacyą, abym tym sposobem był
w możności opłacić choć część przynaj-
mniej długów jego, które, powodem
najcięższych i ciągłych dla mnie niepokojów,
gdyż lękam się gwałtowności, jakie-
mi mi grożą wierzyciele, którzy już

sommes menacés de la part des Créan-
ciers lesquels auroient déjà pris quelque
résolution egalement extrême et morti-
fiante pour nous, comme encore injurieuse
au glorieux ministère de feu mon Père,
si le respect et l'autorité de Cardl. St
Clement ne les eut retenus, Son Excce
les ayant assurés que la Nation étoit trop
généreuse et magnanime pour souffrir
qu'on insultat à la famille d'un Mi-
nistre qui l'avoit si longtemps servi avec
honneur, et que la République comme
une bonne mère ne manqueroit pas de
m'assister de quelque gracieux et puis-
sant renfort, qui m'aide à les satisfaire.
C'est bien aussi Mgr, ce que j'espère au
moyen surtout de la haute et tres effi-
cace entremise de V. Ex. si tant est
qu'elle daigne avoir la bonté de nous
la prêter, comme je n'en doute point,
et toute la famille et moi en aurons
les dernières obligations à V. Ex. et ne
manquerons pas de prier hardiment
le Seigneur pour la conservation et
la prospérité de ses jours.

Le bruit est constant que l'Am-
bassadeur de Venise part demain

już weszliby się do niego gwałtow-
nego i ubliżającego nas, krzywdzącego
chwalebny niegdyś nieboszczyka mego
ojca, gdyby nie uszanowanie i władza
Kardynała St Clement nie wstrzymywały
ich, gdy Jego Eminencya ~~dicevala~~ oświadczyła im
że Naród nadto jest wspaniałomyślny
i szlachetny, aby mógł ścierpieć znie-
wagę rodziny ministra, który mu tak
długo zaszczytnie służył, i że Rzeczpo-
spolita jako dobra matka, nie omiesz-
ka wesprzeć mnie jakimś zasiłkiem,
którym będę mógł ich zaspokoić. Ma-
m tego nadzieję J. W. Panie, naj-
pełniej za wysokiem wdaniem się Jego,
jeśli nie odmówi nam tego, o czem
[illegible] a cała rodzina i ja dozo-
wamy ci wdzięczność dozgonną, pro-
sząc Pana Boga gorąco za zachowa-
nie najdłuższe jego życia i pomyśl-
ności dla niego.

Ciągle mówią że Ambasador
Wenecki odjeżdża jutro, tak zniechę-
cony że niechce zwlekać się ~~przyjęcie~~,

si dégouté, dit-on, qu'il ne prend con-
gé de personne, n'ayant pas même ga-
gné sur l'esprit du St Père qu'il eut
du moins témoigné que le fait des Sbir-
res en question lui déplaisait, ce qui au-
rait tenu lieu de toute satisfaction
du Senat, qui ne demandoit que ce
simple aveu de la bouche du Pontif.

Le Card. Ottoboni est encore allé ce ma-
tin à l'audience de Sa St. au même
sujet, à ce que l'on croit.

Le Card. St Clement partit avant
hier après midi pour aller passer les
vacances à Urbin sa patrie, il me fit
voir une lettre de la Cour de Turin au
Card. Alexandre son frère, où l'on
trouvoit fort mauvais que ce dernier
eut fait quelques remontrances au
Roi de Sardaigne pour porter Sa Mté
à une conduite plus modérée envers
le St Siège; quoiqu'il en soit, le Roi
peu content d'ailleurs du manège
de ce Cardinal et tenant pour sus-
pectes ses operations, qu'il croit ten-
dre plutôt à favoriser les interets du
St Siège plutôt que les siens propres,

niemogąc nawet wymodz tego na
Ojcu Stm aby pokazał przynajmniey swoie
nieukontentowanie na czyn Sbirów w
mowie będący, coby sprawiło zadość uczy-
nienie Senatowi, wymagającemu tyl-
ko proste to wyznanie z ust Papieża.

Kard. Ottoboni znowu dziś rano
miał posłuchanie u Jego Świątobliwo-
ści w tym samym przedmiocie, jak się
domyślają.

Kard. St Clement wyjechał za wczo-
raj po południu, dla przepędzenia
czasu wakacyi w Urbin, mieyscu
rodzinnym; pokazał mi on list ze
dworu Turyńskiego do Kardła Aleksan-
dra brata swego pisany, w którym
bardzo źle to widzą że ten ostatni uczy-
nił uwagi Królowi Sardyńskiemu,
w celu zniewolenia J. K. Mości do
łagodnieyszego postępowania ze Sto-
licą Apostolską: bądź co bądź, Król
nieukontentowany z tego postępku Kardyna-
ła, podejrzywając te jego zabiegi,
skierowane bardziej na stronę inte-
resów Stolicy Apostolskiej, jak...

l'a suspendu de la protection des affaires de ses Etats, dont il a donné pro interim, le secret et la direction au Card. Bentivoglio du consentement et avec la participation du Roi d'Espagne.

On prétend que le Roi de Sardaigne a resolu d'exiger le serment de fidelité de toutes les communautés Ecclesiastiques qui sont sur les terres relevantes du St. Siège enclavées dans ses Etats; on dit même qu'il a envoyé 600. grenadiers pour y obliger les Abbayes de Ste Sophie et de Massarano. La recente condamnation de Mr Sardini et les rigueurs usées envers ce Prelat pourroient bien avoir donné lieu à ces ressentimens du Roi de Sardaigne. C'est ainsi qu'en raisonnent du moins les Politiques.

Le Card. Cossia subit dimanche dernier le 13e interrogatoire.

L'après midi du même jour le Card. Alberoni eût une longue audience de sa Ste, dont il prit congé pour se rendre à Ancone et de là à Parme, sa patrie.

Le fameux Abbé Ramoni est mort en galères où il avoit été con-

na jego státue, zawieszł go w czynnościach swoich państwo, których tajemnice i kierunek pro interim powierzył Kardynałowi Bentivoglio, z zezwoleniem i udziałem Króla Hiszpańskiego.

Powiadają że Król Sardyński postanowił wymódz przysięgę na wierność na wszystkich zgromadzeniach duchownych, należących lennością do Stolicy Apostolskiej a zawartych w jego Państwo; mówią nawet że posłał 600. grenadierów, do aby zmusić do tego Opactwa Stej Zofij i Massarano. Świeży wyrok na P. Sardini'ego, tudzież ~~ostro~~ surowe postępowanie wywarte na ~~tego Prałata~~ tym Prałacie, mogły wywołać ~~spowodować~~ ten gniew Króla Sardyńskiego. Przynajmniej tak sądzą Politycy.

Kard. Cossia był w przeszłą niedzielę trzynasty raz badany.

Po południu w tym samym dniu, Kard. Alberoni miał długą posłuchanie u Jego Świątobliwości, którą pożegnał wyjeżdżając do Ankony, a stamtąd do Parmy, Ojczyzny swojej.

Słynny Opat Ramoni umarł na Galerach, na które był skazany

damné par la Congrégation super non nullis, pour avoir notablement défraudé la chambre Apostolique, il avoit été sous le precedent pontificat un des grands favoris du Card.l Coscia.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

przez Kongregacyą super non nullis, za znaczną kradzież Skarbu Izby Apostolskiej; był on za przeszłego Papieża jednym z wielkich faworytów Kardynała Coscia.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jean Puget.

List 138.

Rome, ce 20. 7bre 1732.

Mgr,

Le Card.l St Clement qui m'a écrit d'Urbin cet ordinaire, ne m'ayant rien ordonné de particulier pour le Service Royal, il ne me reste que quelque peu de nouvelles à mander à V. Ex.

J'aurais cependant l'honneur de dire auparavant à V. Ex. que par quelques lettres que j'ai reçues de Pologne ce même ordinaire, il m'est marqué que Sa M.té pourroit bien être d'intention de conferer la charge qu'avoit ici feu mon père à Mr l'Abbé Lagnasco. Cela étant, je ne puis que venerer avec le plus profond respect les dispositions de Sa Majesté,

Rzym, 20. 7bra 1732.

J. W. Panie,

Kardynał St Clement pisał mi z Urbin z ostatnią pocztą nic nie ważnego na usługi Królewskie; pozostaje mi przeto donieść J. W. Panu coś kolwiek z wiadomości tutejszych.

Wszakże wprzód muszę powiedzieć J. W. Panu, że przez listy odebrane ostatnią pocztą z Polski, doniesiono mi że J. K. Mość ma zamiar powierzyć miejsce przez mego ojca zajmowane Księdzu Lagnasco. Gdy tak jest w samej rzeczy, szanuję z głębokiem uniżeniem ten wybór J. K. Mości i poddaję się onemu. Nawet zaręczyć mogę że ten wybór

de La M.té et m'y soumettre. Je puis même assurer que le choix de la M.té en la personne de dit Abbé, que je connois particulierement me fait d'autant plus de plaisir qu'il est encore un de mes bons amis, et l'a toujours été de feu mon père et de toute la maison; ce qui fait que sans lui porter envie je serai ravi qu'il eut l'emploi preferablement à un autre. Mais je crois qu'il peut bien m'être en même temps permis de mettre en consideration de V. Ex. que ce jeune homme n'est pas au fait des coutumes, manières et loix de la Pologne, où il n'a jamais été, et dont il ignore même la langue; que par consequent sans pretendre lui faire aucun tort, V. Ex. et les autres Seigneurs du ministère Polonais pourroient bien aux occasions moderer leurs ordres, non seulement pour les affaires particulières qui pourroient leur survenir en cette Cour, mais encore pour celles qui regardent plus directement les interêts de la République et de la Nation, d'autant plus qu'avec la direction du Card.l St Cle-

wybór Królewski w osobie tego Księdza, którego znam osobliwie, tym więcej mi jest przyjemniejszy, że jest on nawet jednym z moich dobrych przyjaciół i był nim zawsze nieboszczyka mego Ojca i całego naszego domu; dla tego nie zazdroszcząc mu, i owszem rad jestem że zasiadł pierwszeństwo nad innym. Ale razem niech mi wolno będzie wrzucić uwagę J. W. Panu, że młody ten człowiek nie zna zwyczajów, sposobów i praw polskich, gdzie nigdy niebył, nieznając nawet polskiego języka. Z tego to powodu, nie obwiniając go, powiadam tylko że J. W. Pan i inni panowie z polskiego ministerium, powinniście w danym razie uważać dając mu polecenia, nietylko w prywatnych interesach do dworu tutejszego, ale i w sprawach dotyczących się Rzeczypospolitej i Narodu, tym więcej, że pod dyrekcyą Kardynała St Clement i obok Toskanii jego dla mnie protekcyi, której pewny jestem a której mi przyrzekł, byłbym w stanie zapomnieć się. Lecz

ment et la faveur de la protection dont je suis sûr et qu'il m'a promise, je pourrai me trouver toujours très en état de les gérer, conduire et solliciter, quand même je ne me trouverais pas honoré du caractère qu'avait ici le défunt; outre que je me flatte qu'on ne voudra pas faire ce tort à la mémoire encore toute récente de ses longs et fidèles services, que de laisser sa famille en abandon et moi dans l'inaction, tandis que je puis m'occuper utilement ici au service de la Patrie et me mettre toujours plus en état de lui en rendre un jour de plus essentiels. C'est uniquement à quoi je supplie V. Ex. de vouloir encore avoir quelque gracieux égard, et implorant à cet effet l'honneur de sa puissante entremise à la prochaine Diète, je me repose avec une entière confiance sur ce qu'elle aura la bonté d'opérer pour moi et pour ma pauvre famille.

Outre les prétentions du Roi de Portugal dont il fut parlé dans ma lettre du 6. courant, on dit qu'il

sprawami, przewiedzieć takowe i wyrabiać je, niekiedy nawet zamyślony pomogę porady jako tu zajmować mój system; jakkolwiek niespodziewam się aby uczyniono tę krzywdę pamięci tak świeżej na długie i wierne jego usługi, zostawiając rodzinę jego w opuszczeniu a mnie w bezczynności, gdy mógłbym zbożnie zająć się tu usługą Ojczyzny i być w stanie coraz ważniejsze oddawać jej posługi. O co usilnie najpokorniej proszę J. W. Pana, a błagając go o przyczynienie się za mną na przyszłym Sejmie, polegam całą ufnością na wstawieniu się jego za mną i za biedną moją rodziną.

Oboh wymagań Króla Portugalskiego, o których wspominałem w liście moim 26o bieżącego miesiąca, mówią nadto, że on żąda aby mu Niemcy za przybycie swoje do Lisbony, pierwszy odwiedził Pa-

vent encore que le nouveau Nonce à son arrivée dans Lisbonne soit le premier à rendre visite au Patriarche, et comme on ne voit pas que cette Cour puisse passer sur cet article, on le regarde comme un nouvel accroc au passage de Mgr de Cavalieri de France en Portugal. Cependant Mr Oddi qui va relever celui ci dans la Nonciature de Cologne est déjà parti après avoir pris son audience de congé du St Père.

Ceux de Rimini ayant fait bâtir un petit môle pour la commodité du commerce maritime de leur ville, et résolu de construire un fort à la tête pour se mettre à couvert des insultes des bâtiments Turcs, on dit que Sa Ste y contribuera la somme de 20. mille écus. On assure le différent terminé entre cette Cour et le Senat de Venise, par l'entremise du Cardl Ottoboni et que l'Ambassadeur de cette République continuera ici son séjour, sans qu'il soit plus parlé de l'affaire des sbires. On ignore encore quelles ont été les conditions de l'ajustement.

Le Prelat Sardini qui est toujours

tryarche, a ponieważ nie daje się aby dwór tutejszy ustąpił z tego żądania, uważają że to być może nową przeszkodą w przejściu Mgra Cavalieri z Francyi do Portugalii. Tymczasem P. Oddi, który ma po nim nastąpić na Nuncyaturze w Kolonii, wyjechał już stąd, odbywszy pożegnalne posłuchanie u Ojca Św.

Rimini kazał wybudować tamę potrzebną dla wygody morskiego handlu swego miasta, postanowiwszy wystawić na czele onej rodzaj fortu, dla zasłonienia się przed napastowaniem okrętów Tureckich; mówią że Jego Świątobliwość przyczyni się do tego wyłożeniem summy 20.tu tysięcy talarów. Powiadają, że spory pomiędzy tutejszym dworem a Senatem Weneckim zatatwione zostały, przez pośrednictwo kardła Ottoboni'ego, i że pobyt Ambasadora tej Rzeczypospolitej, przeciągnie się tutaj, przestawszy o nieprzyjemnej sprawie Zbirów. Niewiadomo jeszcze jakie są warunki tej zgody.

au Chateau St Ange ayant reçu un billet de dehors, et le Gouverneur du Chateau ayant le lui fait rendre ouvert par un sergent de la garde, selon l'ordre qu'il en a de la part du Pape, ce Prelat a fait refus de le prendre, disant que ce n'étoit pas à un homme de sa sorte qu'on faisait tenir des billets ouverts, et qu'il sauroit en avoir satisfaction. On croit que ce qui le fait parler ainsi haut est finement la protection du Roi de Sardaigne, dont il se flatte et qu'il espère toujours devoir le tirer d'affaire.

Le bruit vient de se repandre ici que le Cardinal Bracki est mort agé d'environ de 60. ans.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

Prałat Sardini będący ciągle w Zamku Sto Anioła, odebrawszy list, który Gubernator twierdzy oddał mu rozpieczętowanego przez sierżanta ze straży, według polecenia Papieskiego, niechciał go przyjąć, mówiąc że takiego znaczenia jak on ludziom, nieoddają się rozpieczętowane listy, i że potrafi wyjednać za to zadosyćuczynienie. Mówią że powodem tak głośnego i dumnego okazania się, jest protekcya Króla Sardyńskiego, którą ciągle wychwala i że ta go wyprowadzi z kłopotu.

Rozeszła się wieść tutaj o śmierci Kardynała Brackiego w 60. roku

Mam zaszczyt etc. etc.

Jan Puget.

List 139.

Rome, ce 27. Xbre 1732.

Mgr,

Les lettres que j'ai reçues de la Cour cet Ordinaire, viennent d'achever de m'eclaircir sur l'incertitude de

Rzym, 27. Xbra 1732.

J. W. Panie,

Odebrane listy tej poczty, wyprowadziły mnie z niepewności mego przekonania, ponieważ nadający

de ma destinée et de fixer les espéran-
ces que j'avois conservées pour la survi-
vance de feu mon père; il n'y faut déjà
plus penser. On me mande que Mr l'Ab-
bé Lagnasco a été destiné son successeur
et qu'il allait partir pour Rome; j'ai
aussi avis de l'assignat qu'il a plu
au Roi de faire à notre pauvre famille
pour son entretien, quoique je reçoive
avec la plus respectueuse soumission les
dispositions de Sa Mté, jusqu'à les adorer
et qu'on ne peut un cœur plus vive-
ment pénétré des ces bontés vraiment
royales, dont elle a toujours daigné nous
combler, je ne puis cependant m'empê-
cher de représenter ce que humblement
à V. Ex. que pour ce qui est de la pension
que Sa Mté nous donne, nous nous é-
tions flattés sur les puissantes protections
que nous croyons avoir à la cour, qu'
on nous l'auroit procurée et plus con-
forme à l'état d'extrême besoin où le
défunt nous a laissé, et plus convenable
même à la haute idée qu'on a dans
tout le monde du grand cœur de
notre auguste Monarque. Sa Mté est-ce

nadzieję jakie miałem w ~~Rx~~ na stąpieniu
po ~~nieboszczyka~~ nieboszczyku ~~mego~~ moim ojcu w jego posadzie.
A więc niema już o czém myśleć.
Doniesiono mi że xiądz Lagnasco prze-
znaczony jest na odziedziczenie tego
miejsca, i że ma wyjechać do Rzymu;
niemniej zawiadamiają mnie, że o
datku króla dla biednej mojej rodziny
na utrzymanie onej; jakkolwiek przyj-
muję ~~to~~ z pełnem uszanowaniem pod-
dawam się rozporządzeniu to królew-
skie, które błogosławię, przejęty najwo-
dzięczniejszem sercem za tę dobroć Kró-
lewską, niemogę atoli powstrzymać
się aby nie przedstawić z całą pokorą
J. W. Panu, że co się tycze pensyi
naznaczonej dla nas przez J. K. Mości,
spodziewaliśmy się, licząc na protekcyę
dworu, że przyznaczą nam coś będzie
i bardziej stosownego do stanu bied-
nego położenia naszego, w jakim nas
ojciec zostawił, i odpowiedniego do
wysokiego wyobrażenia, jakie mają
wszyscy o wielkiem sercu spra-
wiedliwego naszego Króla. Czyż to

Mgr, que 500. ecus d'Allemagne à une pauvre veuve chargée de 8. enfants dans une Ville surtout comme celle-ci, où tout est d'une cherté excessive. Nous voulons bien nous voir déchus de ce décore avec lequel feu mon père a toujours cherché de soutenir son caractère pour la gloire de son Roi et de la République. Ce n'est plus aux carosses ni au cortège d'estafiers que nous pensons, et puisqu'il a plû à Dieu appesantir sa main sur nous et nous humilier, nous nous contentons avec la plus humble resignation à ses volontés suprêmes, d'aller à pied et sans aucune suite. Mais Mgr, avec ces 500. ecus, y a-t-il seulement pour avoir du pain, il nous en faut chaque mois pour plus de douze ecus dans la maison et la dite somme reduite en monaye Romaine à peine avec le change passe-t-elle les 300. ecus l'année, il est à considerer qu'entre mes frères il y en a trois de toutes petits, à l'education des quels il faut songer, a quel effet nous les en-

J. W. Panie znamy 500. talarów niemieckich dla biednej wdowy, obarczonej ośmiorgiem dzieci, w mieście tak drogiém jak tutejsze. Nie idzie nam o ~~pełności~~ zmienieniu wspaniałego życia, którém nieboszczyk mój ojciec pragnął utrzymać godność swego urzędu na chwałę Króla i Rzeczypospolitej. Nie idzie nam o powozy i liczny orszak, a gdy podobało się Bogu dotknąć nas i upokorzyć, zgadzamy się z najpokorniejszą rezygnacyą z najwyższą Jego wolą, pójdziemy piechotą i bez orszaku. Ale J. W. Panie, 300. talarów zaledwie nam wydanych na chleb powszedni, potrzebujemy go na każdy miesiąc za 12. talarów dla domu, a wymieniona summa, zmieniona na monetę Rzymską zaledwie wyniesie 300. talarów rocznie; a zważyć trzeba że z pomiędzy braci moich, są trzej małoletni, o których ~~nadto~~ wychowaniu myśleć należy, w tym to celu oddajemy ich do Kollegium o sześć mil od miasta: mamy dwie siostry dojrzałych i gotowych do wyjścia

tretenons actuellement au Collège à 6.
lieues d'ici; de plus qu'entre mes soeurs
il y en a deux grandes et petites à marier,
et où trouveront elles à se placer honnê-
tement suivant leur condition, si elles n'
ont pas même de quoi vivre; ajouter
à cela Mgr, ce poids de dettes qui nous
accablent et qu'une maladie de près de
3. ans a fait faire à feu mon père,
avec quoi les payerons-nous? que si nous
ne sommes pas en état de le faire,
quelle desolation, quelle ruine totale
va être dans la maison; une pensée en-
core plus triste et plus funeste nous affli-
ge, je reste dans la crainte d'une
saisie du peu que nous avons d'effets
au logis, si tant est même que les créa-
nciers n'attentent pas sur ma per-
sonne et ne me fassent honteuse-
ment traîner en prison ju-
squ'à ce qu'ils soient satisfaits, ils
n'attendent que le moment que les
armes du Roi et de la République
soient ôtées de dessus notre porte pour
venir fondre sur-nous et enlever jus-
qu'aux clous des murailles. En cet
état quelle douleur, quelle confusion
de nous voir ainsi traduits à la

ka moje, a gdzież można myśleć o ich
postanowieniu według ich stanu, kie-
dy niemają nawet żyć o czem; dodaj
do tego J. W. Panie ciężar długów obcią-
żający nas, a zaciągniony trzech letnią
prawie chorobą mego ojca; czemże go
spłacimy? a jeśli niebędziem w stanie
spłacić, co za udręczenie, jaka klęska
całą rodzinę czeka! jeszcze jedna smutna
i straszna myśl nas nęka: wszystkim
z boleścią wspólnie obawiając się zajęcia
niewielkiej ruchomości jakie nam
pozostały w domu, ~~jeśli~~ a może nawet wie-
rzyciele zechcą poszukiwać na mojej
osobie i wtrącą mnie haniebnie do
więzienia, dopóki niezostaną zapła-
ceni; może oni czekają tylko na zdję-
cie herbów Króla i Rzeczypospoli-
tej ~~...~~ z drzwi domu naszego,
aby rzucić się na nas i zabrać do
ostatniego gwoździa ze ścian na-
szych. W tym razie, co za rozpacz,
co za wstyd, stać się urzędownie
w obliczu publiczności, pośmiewi-
skiem dla całego Miasta. Będzie

à la face du public et devenu la fable et la risée de toute France. Mais quel honneur sera-ce pour le Roi et pour la nation que nous servira de l'autre alors l'Indigenat! que nous servira de reclamer le glorieux titre qu'avoit eu feu mon père. Il paraît Mgr, que tout cela n'a pas été représenté comme il faut à Sa Mté, et je ne doute pas que si on le mettait en la moindre consideration aux yeux de Sa Royale clemence, elle ne nous en fît ressentir de plus gracieux effets. J'ose l'esperer quand j'envisage d'un côté le grand credit de V. Ex. et de l'autre ses extrêmes bontés, je sais que V. Ex. peut beaucoup et la distinction toute particulière et gracieuse qu'il lui a toujours plu faire de defunt mon père, me laisse encore très fermement persuadé qu'elle voudra bien puissamment s'entremettre à nous procurer de Sa Royale clemence quelques plus favorables egards.

Du moins, Mgr si nous pouvions au moyen de V. Ex. obtenir de la Republique quelque gratification extraordinaire pour aider à payer nos dettes dont la pensée m'attriste

to chlubnie dla Króla i narodu? na cóż nam zda się niewczas chwalić się z Indigenatu, cóż nam przyjdzie z chlubnego tytułu nieboszczyka mego ojca? Zdaje się J. W. Panie że to wszystko nie było przedstawionem J. K. Mości, a nie wątpię że gdyby Król wiedział o tem, łaskawością swoją tem więcej obdarzyłby nas raczej. Nie mogę wątpić o tem, wiedząc z jednej strony o wielkim wpływie J. W. Pana a z drugiej znając największą dobroć Jego, i szczególną łaskę jaką okazywał zawsze dla mego ojca, że postarać się raczy o wyjednanie nam większych względów u J. K. Mości.

Przynajmniej gdyby śmy mogli za pośrednictwem J. W. Pana wyjednać od Rzeczypospolitej jaką jednorazową gratyfikacyę, na opłacenie długów, które mię tak kłopoczą i więcej jak inne potrzeby niepokoją, byłoby to wielką ulgą w naszym nieszczęściu,

m'attriste plus que tout le reste, ce se-
rait un grand adoucissement à nos maux
si nous n'étions plus en état de les sup-
porter. J'ose en supplier encore V. Ex-
cellence, qu'avec une entière confiance
en ses bontés et le plus soumis respect,
j'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

niemożności, i bylibyśmy w stanie
znieść je snadniej. Błagam jeszcze
o to J. W. Pana, a polegając z pełnem
zaufaniem na tej jego dobroci, mam
zaszczyt być i t. d. i t. d.

Jan Puget.

List 140.

Rome, ce 6. Xbre 1732.

Mgr.

Cet Ordinaire ne m'ayant rien apporté du Ministère de Sa Mté pour le service Royal et de la République, il ne se présente rien à mander à V. Ex. que les nouvelles suivantes: Que le Pape a été fort mal cette semaine de la goutte, ce qui a été cause qu'il n'y a eu Consistoire.

Le bruit est constant à n'en pouvoir presque plus douter que l'Empereur a donné ordre à son envoyé auprès du Grand Duc de représenter à ce Prince qu'il n'ait point à reconnaître l'Infant Don Carlos pour Grand Prince de Toscane, jusqu'à ce qu'il

Rzym, 6. Xbra 1732. r.

J. W. Panie,

Nieodebrawszy dzisiejszą pocztą z Ministerium J. K. Mości nic ważnego ku usłudze Króla i Rzeczypospolitej, przeto nic niemam do doniesienia J. W. Panu, prócz wiadomości następujących: Papież był bardzo niezdrów tego tygodnia, cierpiąc na podagrę, która na była powodem że nie zasiadał konsystorz.

Pogłoska ciągle utrzymuje, tak że niema już wątpliwości, że Cesarz polecił swemu ~~posłowi~~ umocowanemu przy Wielkim Księciu, aby mu przedstawił że nieuznaje Infanta Don Karlosa Wielkim Księciem Toskańskim, dopóki

en ait pris l'investiture Inquisitoriale.

Les lettres de Parme ne parlent que de frequent Courriers qu'on voit dépêchés coup sur coup à Madrid et en revenir.

Le Card. Quirini a de frequentes audiences du St père; on doute cependant que Sa Sté soit pour prendre de sitôt résolution sur le projet d'accommodement qu'il a entamé entre cette Cour et celle de Venise; on dit que celle-ci refuse l'Ambassadeur de France pour Méditateur dans cette affaire, et Sa Sté ne voudrait point choquer ce dernier.

Le differend survenu au printemps dernier pour les loges du Theatre des Dames contre le Card. Cienfuegos et l'Ambassadeur de France a enfin produit qu'il n'y aura pas d'Opera au proch. ain Carnaval, on doute même s'il y aura des Comedies en prose sur les petits Theatres de cette ville.

Les pères Minimes du Couvent de St André sous pretexte d'avoir besoin d'argent pour les frais de la Chapelle magnifique érigée dans leur Eglise à l'honneur de St Fran-

niebędzie uznał Inwestytury na to Cesarskiej.

Listy z Parmy donoszą o ciągłych Kuriérach wysyłanych raz po raz do Madrytu, tam i na powrót.

Kard. Quirini często miewa posłuchania u Ojca S°; atoli wątpią czy Jego Świątobliwość rychło odpowie na projekt porozumienia się, rozpoczętego pomiędzy tutejszym dworem a Weneckim; mówią, że ten ostatni nieprzyjmuje Ambasadora Francuzkiego za pośrednika w tej sprawie, a Jego Świątobliwość niechce uchybić temu ostatniemu.

Kłótnie zaszłe zeszłej wiosny z powodu lóż w teatrze Damskim, przeciwko Kardynałowi Cienfuegos i Ambasadorowi Francuzkiemu, sprawiły nakoniec, że niebędzie Opery na przyszłe Zapusty; wątpią nawet czy będą Komedye prozą na małych teatrach w tutejszem Mieście.

Reformaci klasztoru S° Andrzeja, pod pozorem potrzeby pieniężnej na koszta pięknéj Kaplicy, zbudowanéj w ich Kościele na cześć S° Franciszka a Paula, spoczątku zwrócili dar

François Paul ont d'abord fait vendre le regal du Cardl. Locca, à la reserve de son anneau Episcopal et de la montre d'or à repetition; on a su que ces peres en ont retiré mille ecus et l'on soupçonne le Cardinal lui-même d'avoir fait racheter sous main cette Vaisselle d'argent qu'il n'avoit donnée à ce qu'on ajoute que pour faire montre de sa pretendue pauvreté.

Dimanche dernier, premier de l'Avent il y a eu Chapelle papale au Vatican en présence du sacré College sans l'intervention de Sa Sté qui n'assista point aussi le jeudi suivant à la Congregation du St Office, ayant gardé le lit toute cette semaine.

On a eu de Naples et les Relations imprimées qui courent Rome, font foi d'un tremblement de terre qui vient d'y causer d'horribles ravages par la ruine de quantité d'Eglises et de palais, et la mort d'un grand nombre de personnes qui y ont peri; ce fut samedi dernier par deux violentes secousses qui se firent encore sentir,

Kardynała Locca, zatrzymując sobie sygnet jego Biskupi, tudzież zegarek złoty, repetier; dowiedziano się że Xięża Reformaci sprzedali je za tysiąc talarów, a posądzają jakoby tenże sam Kardynał wykupił w sekrecie te naczynia stołowe srebrne, które ofiarował jak powiadają dla tego, aby okazać mniemane swoje ubóstwo.

W przeszłą niedzielę a pierwszą Adwentu, była msza w Kaplicy papieskiej na Watykanie, w obec Sº Kollegium, a w nieobecności Jego Świątobliwości, która nie znajdowała się również we czwartek następny na Kongregacji Sº Officium, bawiąc nieustające złóżka przez cały ten tydzień.

Pisma z Neapolu i wiadomości drukowane obiegające po Rzymie przyświadczają, o wielkiem trzęsieniu ziemi, które okropne sprawiło klęski, ~~zniszczenie~~ obalenie wielu Kościołów i Pałaców, i śmierci wielkiej liczby osób, które tam polęgły; było to w przeszłą sobotę, dwoma nawrotami; a które to trzęsienie ziemi dało się czuć nawet, ale lekko

mais légèrement, le même jour à Rome, la première sur les six heures du matin et la seconde sur les quatre du soir.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean Puget.

tegoż samego dnia w Rzymie, pierwsze około godziny szóstej zrana a drugie około czwartej wieczorem.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jean Puget.

List 141.

Rome, ce 11. Juillet, 1733.

Mgr,

J'ai bien reçu l'honneur de deux lettres de V. E. la première datée du 10. juin et l'autre du 17. jointes les propositions, et le dernier projet avec les lettres, une à Sa Sté une à Mgr le Cardinal St Clement et l'autre à Mgr le Cardinal Secrétaire d'Etat, de même que les instructions selon lesquelles je dois me comporter en cette cour.

De ces trois lettres, celle à Sa Sté et à Mgr le Secrétaire d'Etat, je ne les leurs rendrai que cet après dîné, que j'aurai Audience

Rzym, 11. Lipca, 1733. r.

J. W. Panie,

Miałem zaszczyt odebrać dwa listy od J. W. Pana, jeden z 10. czerwca a drugi z 17. około propozycyi i ostatniego projektu, tudzież listów, jednego do Jego Świątobliwości, a drugiego do Kardynała ~~St Clemente~~ Sekretarza Stanu, również około instrukcyi, według których postępować mam przy tutejszym dworze.

Listy do Jego Świątobliwości i do Sekretarza Stanu oddam dziś po południu, po otrzymaniu posłuchania u Ojca Św., który niemógł mi go dotąd udzielić z powodu stanu zdro-

Audience de Sa Ste qui n'avoit lue absolument me la donner à cause de petites infirmités dont elle a été accablée les jours passés, après quoi j'approcherai aussi Mgr le Secretaire d'Etat, pour traiter du projet que V. Exce m'a envoyé, touchant les Abbayes generales de Pologne. J'ai été d'abord en conferer avec Mgr le Card. St Clement, qui se rejouit beaucoup aussi bien que moi de voir que ces propositions ne soient pas si éloignées qu'on croit jusqu'à present des sentiments de cette Cour, il les a déjà communiquées à Mgr le Cardinal Secretaire d'Etat, qu'il a trouvé tout-à-fait disposé à en faire conclure à la satisfaction de la Republique; j'avais aussi le preuve à cela en terminant de l'audience du Pape, et V. Ex. de même que Mgrs les Ministres peuvent s'assurer que j'apporterai à cette affaire tous les bons soins qui seront en moi, tant auprès de

zdrowia, które niedobre się w tych dniach miało, potem udam się do Sekretarza Stanu, wedle pomówienia z nim o projekcie, przysłanym mi przez J. W. Pana, względem Opactw w ogóle w Polsce. Najpierwej poszedłem do Kardynała St Klemens aby rozmówić się z nim o nich; rad on jest wielce, razem ze mną, że propozycye te nie są tak dalece przeciwne, jak myśleliśmy dotąd, życzeniom tutejszego dworu; zatym on je już Kardynałowi Sekretarzowi Stanu, którego znalazł zupełnie usposobionym do załatwienia onych wedle żądania Rzeczypospolitej. Pójdę do niego aby go znaglić do tego, za powróceniem z posłuchania Papieskiego, a J. W. Pan równie jak Ministrowie niech zechcą być pewnemi, iż przyłożę starań w tej sprawie, o ile będę mógł tylko, tak około Jego Świątobliwości, jak i około Ministrów. Lękam się tylko, iżali nie będą starania

Sa Sté qu'après de ses Ministres; je crois pourtant qu'on aura peine d'accorder si grand nombre d'Abbayes en commende, selon que me dit Mgr le Cardinal St Clement, qui ne laissera pourtant pas de m'aider à faire les devoirs nécessaires pour réussir à les obtenir. Entre temps je prendrai Sa Sté à faire tenir plutôt une Congrégation Consistoriale, instruite de la nécessité dont je fais compter d'y mettre incessamment la dernière main, pour éviter les plus grandes difficultés, qu'un retardement mal à propos pourroit causer.

Mgr le Primat me fait la grace de m'écrire aussi que la République avoit assez agréé l'assiduité et l'exactitude que je me donne pour son service, jusqu'au point qu'elle m'a fait la faveur de me gratifier de 1000. écus: j'ai l'honneur d'en rendre mille actions de graces à V. Ex. qui n'y aura eu son particulier pas peu contribué. Il en vrai

trudności w zezwoleniu na tak wielką ilość Opactw mających być danemi w posiadanie, według tego, jako mi mówił Kardynał St Clement, który nie omieszka dopomódz mi w usilności na ~~otrzymanie~~ wyjednanie onych. Oprócz tego, będę naglił Jego Świątobliwość do zwołania jak najprędzéj Kongregacyi Konsystorskiéj, potrzebnéj Kommissyi do ukończenia co rychléj téj okoliczności, aby uniknąć większych trudności, jakie niewczesne opóźnienie sprawić ~~mogły~~ by mogło.

Ksiądz Prymas raczył łaskawie donieść mi, że Rzeczpospolita dosyć zadowolona była z usilności i punktualności jakie podejmuję na jéj usługi, tak dalece, że mi łaskawie przyznała gratyfikacyi 1.000. talarów: dzięki stokrotne za to składam J. W. Panu, który zapewnie nie mało przyczynił się do tego. To prawda, że jeśli ta gratyfikacya

pourtant que si cette gratification ne se
fasse point en augmentation annuelle
à mes gages, il me sera fort difficil de
satisfaire à toutes les depenses aux quelles
il me faut journellement subvenir tant
en présent que pour entretenir le bon
vouloir de quantité de gens par le
moyen desquels, je puisse être informé
de tout ce qui se passe en cette Cour,
pour quel effet je supplie V. St. de me
me continuer sa haute et puis-
sante protection, sous laquelle j'ose me
flatter d'une solide esperance de me
voir en état de voir la République
tant plus contente de la diligence
que je ne désisterai d'apporter à rem-
plir tous les devoirs de ma charge.

Le bruit s'est répandu parmis
tout Rome, même jusqu'aux oreilles
du Pape que Mgr le Duc de Saxe a
voit envoyé à Mgr le Card.l St Clement
une remise de trente mille écus Rix-
dalers, et qu'il voulait lui continuer
la même pension de Sa Mté le feu

nie będzie się każdego roku powiększać,
w dodatku do mej pensyi, niezawodnie
trudno by mi przyszło zadość uczynić
wszystkim wydatkom, na jakie codzien-
nie narażony jestem w darach i wyda-
niach wielkiej liczby osób, który mają
sposoby zawiadamiać mnie o tem
wszystkiem co się na tutejszym dworze
dzieje. Z tego to powodu upraszam J.
W. Pana o ciągłe wysokie względy
jego, które pochlebiam sobie, poda-
dzą mi możność zadowolenia co
raz większego Rzeczypospolitej z po-
śpiechu, jaki dołożę w spełnieniu
wszystkich obowiązków mego urzędu.

Rozeszła się pogłoska w całym
Rzymie, dochodząc nawet do uszu
Papieża, jakoby Książe Saski po-
słał Kardynałowi St Clement w
darze trzydzieści tysięcy talarów, w
zapewniając mu takąż
samą pensyą co J. K. Mość
zmarły Król dawał jego. pod

Roi son frère, pourvu qu'il voulût aussi lui continuer et pour ses États la protection en cette cour; mais qu'il s'en étoit excusé, disant que dorénavant il ne voulait plus se lier à aucune puissance, ce dont je me suis particulièrement informé, sans pouvoir en pénétrer la vérité d'aucun de ceux qui lui sont même les plus familiers.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

P. S. Justement je reviens de l'Audience du Pape, auquel j'ai fait toutes les représentations les plus fortes et les plus énergiques de la part de la République et selon les ordres de V. Ex. sans pouvoir en gagner la réponse plus positive que celle de me dire qu'après la lecture des lettres, il consulterait avec les Ministres, mais en revanche Mr le Secrétaire d'État m'a donné toutes les espérances que bientôt on satisferait la République au projet susdit.

warunkiem żeby zechciał również utrzymać mu jak Państwom jego przy dworze tutejszym; ale że ten odmówił tego, mówiąc że odtąd nie chce się zobowiązywać dla żadnego Państwa, pokryjomu dowiedziałem się o tém, nie mogąc odkryć prawdy od żadnego z zbliżonych do niego ludzi.

Mam zaszczyt i t. d. i t. d.

Jan B. Puget.

P. S. Właśnie co wracam z posłuchania Papieskiego, któremu uczyniłem przedstawienia silne i energiczne od Rzeczypospolitej, i według polecenia J. W. Pana; atoli nie mogłem stanowczej otrzymać odpowiedzi, prócz tej, że się po przeczytaniu listów, naradzi się z Ministrami; ale za to, Kardynał Sekretarz Stanu uczynił mi wielką nadzieję, że wkrótce Rzeczpospolita zadowoloną zostanie co do rzeczonego projektu.

List 142.

Rome, ce 1. d'Août, 1733.

Mgr,

Cet ordinaire ne m'a aporté qu'une lettre de Mgr le Grand Chancelier sans aucun ordre pour le service de la République.

Comme j'ai déjà eu l'honneur d'informer V. Ex. qu'ensuite des grandes espérances que cette Cour m'avoit données de vuider des affaires des Abbayes en général de Pologne, Sa Sté s'en étoit pourtant beaucoup éloignée à présent, et qu'il n'y avoit aucune apparence de les terminer pendant l'interregne jusqu'après l'élection d'un nouveau Roi, malgré que la République, comme je leurs ai si souvant représenté, était d'intention de donner au Roi futur tout ce qu'on en concluait à présent <u>inter pacta conventa</u>.

J'eus dernierement l'occation

Rzym, 1. Sierpnia, 1733. r.

J. W. Panie.

Dzisiejsza poczta przywiozła mi jeden tylko list od J. W. Kanclerza Wielkiego, bez żadnego polecenia ku usługom Rzeczypospolitej.

Chociaż miałem zaszczyt donieść J. W. Panu, że w skutku wielkich obietnic przez dwór tutejszy mi uczynionych względem załatwienia interesów Opactw w ogólności w Polsce; Jego Świątobliwość odsunęła się obecnie od tego, i nie zdaje się być podobieństwa aby załatwione zostały podczas bezkrólewia, aż po Elekcyi nowego króla, chociaż Rzeczpospolita, jakto częstokroć już przedstawiałem, ma zamiar podać to wszystko przyszłemu panującemu, co postanowionem zostanie <u>inter pacta conventa</u>.

Miałem niedawno sposobność

de parler à Mgr le Cardinal Cortini, avec lequel je conferai pendant quelque temps sur ces affaires, je lui en parlai fortement et lui fis faire quelques réflexions sur les bonnes et solides raisons que je lui représentois et qu'il paroissoit même goûter, mais je n'en eu d'autres réponses que celles que j'ai eu l'honneur d'écrire par les dernières à V. Ex., savoir que Mgr le Nonce avoit écrit en cette Cour, qu'il s'étoit trouvé quelques Nonces à la Grande Diète qui avoient reçu des informations et instructions de leurs Palatinats pour se porter en ceci à l'avantage des Moines, que cette Cour craignoit, que ce qu'on concluroit à présent, seroit débattu et n'auroit aucun effet après l'élection d'un nouveau Roi; qu'en outre Sa Ste s'étoit imaginée qu'on auroit renvoyé ici Mr Kunicki avec lequel elle auroit été aise d'en traiter comme elle avoit commencé.

pomówienia z Kardynałem Cortinim, konferując z nim przez jakiś czas o tych sprawach. Żywo mu o nich mówiłem, uczyniłem mu zdrowe uwagi o pewnych i trwałych powodach, jakie przedstawiałem mu a które on znajdywał dobremi; ale odpowiedział mi to na to, tylko, co już nadałem zawarte w pierwszych moich listach do J. W. Pana, to jest: że Nuncyusz pisał już do tutejszego dworu, że znaleźli się niektórzy z Posłów na Wielkim Sejmie, co odebrali instrukcye z rozporządzenia od swoich Województw aby w tym względzie popierali sprawę Zakonników, że dwór tutejszy się lęka aby to co postanowionem zostanie nie przechodziło przez spory i nie zostało bez skutku po wyborze nowego Króla; że nadto Jego Świątobliwość myślała że odeślą tu tylko księdza Kanonika Kunickiego, z którym radaby była by ukończyć i tak jak zaczęła.

Je sollicitois aussi avec la même force la tenue d'une Congrégation dans laquelle faire nommer Mr Kmicki à l'Abbaye de Lubin, qui se seroit comme je crois effectivement accompli selon les promesses qui m'en avoient été faites, s'il n'étoit survenu un accident à Mgr le Cardinal Banchieri, qui l'a tenu malade pendant quatre ou cinq jours à l'extrême; il commence pourtant à s'en mieux porter.

Je ne sais qui se sera avisé de me faire dépenser un gros port de trois libels imprimés, contenant des grandes plaintes sur ce que quelques Souverains veulent borner la République dans l'élection d'un Roi à l'exclusion surtout de S. Mme Roi Stanislas; je ne vois pas où ils ont été imprimés, ni d'où ils me sont venus, d'autant que l'enveloppe ne portait que mon

Prosiłem równie usilnie o zwołanie Kongregacyi, która by mianowała Księdza Kmickiego Opatem Lubińskim, coby się stało było niezawodnie według obietnic uczynionych mi, gdyby nie zdarzył się był wypadek Kardynałowi Banchieri'emu, który go przytrzymał obłożnie przez cztery czy pięć dni w niebezpieczeństwie życia; atoli ma się on teraz lepiej.

Niewiem kto mi zwrócił koszta za gruby pakiet z trzech drukowanych paszkwilów złożony, zawierających wielkie skargi na to, że niektórzy Monarchowie chcą ograniczyć Rzeczpospolitą na elekcyi jednego tylko króla, nadewszystko wyłączając króla Stanisława. Niewiem gdzie drukowane były, ani zkąd mi przyszły, tem bardziej, że na kopercie moje tylko było nazwisko, bez żadnego listu, ni doniesienia, ani nazwiska tego, kto mi

adresse sans lettre, ni avis, ni nom de celui qui me les a envoyés; mais comme je suppose qu'ils seront déjà si communs dans la République, je crois qu'il seroit inutile de les envoyer en Pologne.

Samedi dernier après midi Mgr le Cardinal Belluga fut à l'audience demander audience du Pape, on dit que c'a été pour lui communiquer une feuille par laquelle Sa Mté le Roi d'Espagne réitère les instances déjà faites pour se faire confirmer les Dixmes Ecclésiastiques dans ses Etats, à effet de soutenir tant mieux la guerre contre les Maures en Afrique, avec le rapport des fêtes qu'on a fait pour l'arrivée de Sa Mté en Madrid; on donne en même temps avis qu'elle va à un endroit nommé St Ildef. Ildefonse, ayant déclaré Président de son Conseil le prince Royal des Asturies et nommé Mgr l'Arche-

je przysłał; ale zdając że znajome już są w Rzeczypospolitej, niewidziałem potrzeby przesłania ich do Polski.

Wreszcie sobotę po południu, Kardynał Belluga zjechał nagle po posłuchania u Papieża; mówią że to było celem zakomunikowania pisma, którem Król Hiszpański ponawia uczynione już prośby o zatwierdzenie dziesięciny Kościelnej w swoich Państwach na tém skuteczniejsze prowadzenie wojny przeciwko Maurom w Afryce; tudzież celem sprawozdania o uroczystościach odbytych z powodu przyjazdu J. K. Mości do Madrytu; donoszą razem, że udaje się on do miejsca zwanego St Ildefonso, ~~wybranej~~ naznaczywszy na przewodniczącego w Radzie swej Księcia Asturyi, i wybrawszy Arcybiskupa Walencyi Augustyna, Generalnym Inkwizytorem a Arcy-

l'Archevêque de Valence, Augustin
Inquisiteur Général et Mgr l'Ar-
chevêque de Cordoba Ratto, Conseiller
turintime. On ne peut comprendre
pourquoi Mgr le Cardinal Ferrao
se transporta la semaine passée au
Chateau St Ange chez le Card. Lorica
avec lequel il eut un certain entre-
tien pendant plus d'une heure, quel-
ques curieux s'en étant apperçus
au sortir du Chateau, cette Emi-
nence, qui se rendit au Palais du
Pape, et à une heure du soir elle
sortit en carosse privé, revêtu de
son Rochet, on s'imagine que Sa
Sté prenant pitié de l'état déplorable
où se trouve quant à la conscien-
ce ce Cardinal, lui a fait porter
l'absolution de son excommunica-
tion et l'exhorter en même temps
à se reconnaître et se soumettre
aux peines qu'on lui a imposées,
mais tout ceci mérite une con-
firmation.

Un courier arrivé de Turin

Arcybiskupa Korduby Ratto, Radcą
tajnym. Niemożna wiedzieć dla czego
Kardynał Ferrao przeniósł się w prze-
szłym tygodniu do Zamku S. Anioła
do Kardynała Lorica, z którym miał
jakąś rozmowę przeszło godzinę i
kilku ciekawych spostrzegli go jak
wychodził z Zamku, udając się do
Pałacu Papieskiego, a o pierwszej
po północy jak wyjeżdżał w
nieprzywatnej karecie, przybrany w
Rokietę. Domniemywają się że Jego
Świątobliwość ulitowawszy się nad
opłakanym stanem sumienia tego
Kardynała, kazała zdjąć z niego klątwę,
tudzież napomnieć go razem aby
się upamiętał i poddał się karze
na jaką skazany został. Ale to
wszystko potrzebuje potwierdzenia.

Kuryer przybyły z Turynu,
przywiózł Kardynałowi

a apporté à Mgr le Cardinal Alexandre la nouvelle de la naissance d'un Infant mâle au Roi de Sardaigne, dont il a donné part à toute cette cour.

De même un autre courier arrivé de Dresde à Mgr le Cardinal Camerlingue qui a apporté la nouvelle des heureuses couches de la Sme Electrice de Saxe d'un enfant mâle aussi.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

drowi wiadomość o urodzeniu Infanta płci męzkiej Królowi Sardyńskiemu, którą to wiadomość udzielił zaraz tutejszemu dworowi.

Drugi kuryer także, z Drezna przybyły do Kardynała Camerlinga, przywiózł wiadomość o szczęśliwém rozwiązaniu małżonki Elektora Saskiego, w skutku którego powiła syna.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan B. Puget.

List 143.

Rome, le 29. Août, 1733.

Mgr,

Il s'étoit répandu un bruit qu'il étoit entré en Pologne 60.000. Moscovites, pas seulement parmi le commun peuple, mais encore quelques Ministres de Cours étrangères le tenoient pour sûr, et moi-même malgré qu'on ne m'en avoit rien écrit, j'y aurai ajouté foi, vaguement

Rzym, 29. Sierpnia, 1733. r.

J. W. Panie,

Rozeszła się wieść, że wkroczyło do Polski 60.000. Moskali, nie tylko pomiędzy pospólstwem, ale nawet i z Ministrów dworów zagranicznych zapewniają o tém; ja sam nawet, chociaż nie napisano mi ~~o takiéj~~ w tym względzie, chciałem temu dać wiarę, widząc nadewszystko,

surtout les Nationaux portés pour
son Altesse Mgr l'Electeur de Saxe
s'en rejouir, assurant à un chacun
que l'arret en étoit remis à Mgr le
Card^l. St Clement par un Estafet, mais
la suite du temps ne m'en a pas
confirmé la verité, qu'au contrai-
re j'ai appris par quelques lettres
arrivées au R. père Salaroli qu'
il n'y avoit rien de tout cela.

V. Ex. saura aussi qu'à ce qu'
on dit communement S. A. Mgr
l'Electeur de Saxe a envoyé à Mgr
le Card^l. St Clement une remise de
25000. ecus, tant pour recompense
de la protection au Royaume de Po-
logne du vivant de sa M^té le Roi
feu son père de l'heur. m. que des
funerailles qu'il lui a fait faire
à ses depens. Cette Em^ce ne m'en
donne pourtant rien à connaitre,
il est d'ailleurs très vrai qu'elle
se donne des grands mouvemens
auprès de sa S^té et de cette Cour,

współrodaków przychylnych Elekto-
rowi Saskiemu, cieszących się z tego,
zapewniając że zawiadomienie przy-
słano w tej mierze do Kardynała St
Clement przez umyślną Sztafetę; ale
późniejszy czas nie dał nam na to
świadectwa, przeciwnie nawet, do-
wiedziałem się z listów przybyłych do
wieleb. ojca Salaroli, że to zupełna
nieprawda.

J. W. Pan zawiadomiony zosta-
nie, że jak powszechnie mówią, Ele-
ktor Saski przysłał Kardynałowi St.
Clement 25.000. talarów, już to w
nagrodę za protekcyę dawaną Kró-
lestwu Polskiemu, za życia niebo-
szczyka króla ojca swego, już to za po-
grzeb, który on swoim kosztem odbyć
kazał. Atoli Eminencya ta nie
mi w tej mierze niedaje do poznania;
ale to prawda że wiele czyni za-
chodu około Jego Świątobliwości
i tutejszego dworu, chcąc jak przy-
skłoni ich względy dla tego Pana.

pour les ménager toujours de plus en plus favorables à ce Prince, sur tout dans l'avancement à la couronne à laquelle il aspire.

J'ai encore à faire les mêmes plaintes qu'autrefois de ce que je ne reçois aucun avis de toutes les particularités qui se passent dans la République et qui peuvent avoir quelque relation à cette cour, qui bien souvent cherche d'en être informée par moi même plutôt que de tout autre, s'imaginant que je dois en être le plus particulièrement instruit.

Mgr le Cardinal Ferrao eut dernièrement une longue audience du Pape, à ce qu'on suppose touchant les affaires du Card. Locca, auquel on avoit le jour précédent fait intimer par un Notaire une expédition par laquelle on lui mandoit de se résoudre à payer dans un terme limité la somme de 30.000. écus, et qu'en cas de refus

nadewszystko co do wstąpienia jego na tron, o który się on współubiega.

Jeszcze raz też same zanoszę skargi co dawniej, na to, że nie odbieram żadnych szczegółów co się w Rzeczypospolitej dzieje, a które by miały jaką styczność z dworem tutejszym, pragnącym odemnie dowiedzieć się o tem, prędzej niż od kogo innego, w przekonaniu że odbieram najbardziej szczegółowe wiadomości.

Kardynał Ferrao miał niedawno długą posłuchanie u Papieża, a jak dorozumiewają się, w okoliczności Kardynała Locca, któremu przed kilku dniami przez Notariusza zatrzymano pismo, aby w oznaczonym terminie zapłacił summę 30.000. talarów, a w razie odmówienia, inaczej z nim postąpią.

Przybyły kuriér zeszłego tygodnia z Korfu, przywiózł wiado-

refus on procedroit à d'autres resolutions.

Un courier arrivé la semaine passée de Corfou a apporté la nouvelle à Mgr le Cardinal Quirini, qu'on avait vu sur ce Canal une Armée navale de Turques composée de 8. galères, 20. Sultanes et 32. Galeottes avec quelques bâtimens de transport, commandée par le fameux Jean Coggia, sans en savoir le dessein, on s'imagine que c'est pour aller au secours du Bey d'Alger tacher de retablir les Maures en Oran et d'en chasser les Espagnols.

Sa Mté Imperiale a fait savoir à Sa Sté de ne plus donner aucun Benefice dans l'Etat de Milan qu'aux seuls Nationaux, sinon qu'elle en empecherait à tout autre la possession.

Sa Mté a fait aussi savoir à Mgr l'Evêque de Gravina d'oter et déclarer de ses propres mains l'excommunication qu'il avoit publiée

wiadomość Kardynałowi Quirini'emu że widziano na tym Kanale armię morską Turecką złożoną z 8. Galerów, 20. Okrętów wojennych i 32. galot, z kilku okrętami przewoźnemi, pod dowództwem sławnego Jana Coggia, niewiedząc o ich przeznaczeniu i celu. Domyślają się że to na pomoc Dejowi Algierskiemu, usiłując przywrócenia Maurów do Oranu i wypędzenia stamtąd Hiszpanów.

J. Cesarska Mość dała zawiadomiła Jego Świątobliwość, aby ~~odmawiano wszelkich~~ niedawano żadnych Beneficiów w Państwie Mediolańskiem, wyjąwszy tylko samym Krajowcom, w przeciwnym razie wszystkim wzbronionem będzie onych posiadanie.

J. K. Mość również zawiadomiła Biskupa Grawińskiego, aby odwołał i własnemi podarł ogłaszanie klątwę, którą ogłosił w swojej

ne fait afficher dans son diocèse contre Mgr le Duc de Gravina, sinon qu'elle lui ferait confisquer tous les revenus.

Dernièrement on disait que Mgr le Cardinal Banchieri allait faire un tour de plaisir à Pistoja sa patrie, ce qui est vrai puisqu'il est déjà parti, mais c'est un specieux pretexte qu'on lui a laissé prendre d'autant que nous apprenons nouvellement qu'il est disgracié de Sa Sté, et que c'est un ordre exprès qu'il a eu de se retirer de la Cour; on n'en sait pas encore positivement le sujet.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

Diecezji, na Księcia Grawińskiego, w przeciwnym przypadku, skonfiskuje mu wszystkie jego dochody.

Niedawno mówiono, że Kardynał Bianchieri wyjechał na dla swojej przyjemności do Pistoja swej ojczyzny; i tak się stało w samej rzeczy; ale wszystko to tylko na pozór, gdyż słychać, że popadł w niełaskę u Jego Świątobliwości, i że odebrał rozkaz opuszczenia tutejszego dworu; wszakże powód tego nie jest jeszcze wiadomy.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan B. Puget.

List 144.

Rome, ce 5. 7bre 1733.

Mgr,

Cet ordinaire je n'ai rien appris de nouveau sinon la maladie dan-

Rzym, 5. 7bra 1733. r.

J. W. Panie,

Z ostatniej poczty nic nie odebrałem nowego, prócz niebezpiecz-

grâce dont Mgr le Primat a été accablée, qui m'a bien causé de l'affliction et à laquelle toute la plus grande noblesse de cette Cour prenait grande part, autant que de consolation pourtant, en aprenant en même temps, qu'elle n'empiroit point, qu'au contraire La dite Altesse commençoit à se porter mieux; je n'ai pas manqué de faire prier le Très Haut, non seulement à toute ma famille, mais encore à quantité de personnes pieuses, pour son prompt rétablissement, et j'espère que le Ciel exaucera les voeux que je lui adresse tous les jours pour sa chère conservation.

Nous avons apris par le dernier ordinaire de France, que le Roi avoit nommé pour auditeur de Rothe à la place de Mr Samaches, Mr de Cimigliare.

Nous avons aussi eu la confir-

ąnej choroby Księcia Prymasa, co mnie mocno zmartwiło, a w czém wyższa szlachta dworu tuteyszego wielki udział biorąc; to jest tylko pociechą, że się przynaymniey nie pogorsza, a nawet że się już zaczyna mieć lepiey. Nie omieszkałem zasyłać me prośby do Najwyższego, nie tylko sam i w całey rodzinie, ale nadto wezwałem wiele pobożnych osób aby się modliły o rychłe jego wyzdrowienie, i spodziewam się że Niebo wysłucha modły nasze, a zachowa drogie dni jego.

Dowiedzieliśmy się przez ostatnią pocztę Francuską, że Król mianował Audytorem Roty na miejsce Mgra Samaches, Mgra Cimigliare.

Potwierdzono nam także wiadomość że dwór Hiszpański ma zamiar przysłać na dwór tuteyj-

mation du dessein que la Cour d'Espagne s'étoit fait d'envoyer pour Ministre en cette Cour Mr Ratto.

On tient à présent un grand silence touchant la flotte des Turcs, qui a paru à vue de Corfou, dont on ne dit rien de plus positive, que ce que j'eu l'ordinaire passé l'honneur d'en écrire.

Beaucoup de personnes en cette ville se trouvent atteintes d'apoplexie, dont il en meurt assez grand nombre.

On attend tous les jours quelque courier d'Espagne, avec la confirmation de la mort de Mgr le Cardinal Borgia, dont on a eu avis par un nouvellement arrivé de Portugal.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

ny, Ministrem tuteyszym, P. Ratto.

Zachowują teraz w głębokim milczeniu, co się tyczé Floty Tureckiey, którą widziano w Korfie, a o któréy nie nic pewnego, prócz tego, co w przeszłym moim donosiłem liście.

Wiele osób w tuteyszym mieście dotkniętych było Apoplexyą a wiele z niéy umarło.

Co dzień spodziewany jest kurier z Hiszpanii, z potwierdzeniem o śmierci Kardynała Borgia, któréj śmierci była wiadomość z Portugalij.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jean B. Puget.

List 145.

A S. Ex. Mgr le Grand Trésorier.

Rome, ce 31. 7bre. 1733.

Mgr,

Je supplie V. Ex. de ne pas prendre en méchante part la liberté que je prends de joindre ces deux lettres à la sienne et de daigner me pardonner si je réitère mes importunités à celles que je lui ai déjà faites du 26. passé de m'envoyer quelques bonnes remises, c'est l'extrême nécessité dans laquelle je me trouve qui m'oblige bien malgré moi à supplier si souvent les bontés de V. Ex. de faire attention aux conjonctures présentes, qu'il me faut absolument subvenir à quantité de frais et dépenses indispensables, dont je ne doute pas qu'elle ne convienne et qu'elles ne soient très nécessaires pour témoigner combien je prends part à ce qui re-

Do J. W. Wielkiego Podskarbiego.

Rzym, 31. 7bra. 1733. r.

J. W. Panie,

Mocno upraszam J. W. Pana aby nie wziął mi za złe, że się ośmielam załączyć dwa inne listy do niniejszego, i aby przebaczyć mi raczył powtórzone natręctwo moje, dodane do pierwszego z 26. przeszłego miesiąca, o nadesłanie mi pieniężnej przesyłki. Atoli gwałtowna potrzeba w której się znachodzę, zmusza mnie mimo mej chęci, prosić tak często o względy J. W. Pana, aby wnet ~~wejrzał~~ na obecne moje okoliczności, mając potrzebę tyle kosztów i wydatków nieuchronnych, o których wiem także niewątpliwie i wchodzę w to jak są konieczne, przeświadczony jak wielki biorę udział w tem wszystkiem ~~co~~ się tycze wyboru Kre-

garde le choix que la République a fait de notre très auguste Roi, ce qui me fait espérer que si elle n'a pas encore songé à me faire compter la dernière gratification ma prière les très humbles instances que je redouble par cette à V. Ex. auront toute l'efficace que je peut attendre de ces grandes bontés.

Je n'ai pour le présent rien de plus particulier que ce que j'eu l'honneur de mander à V. Ex. par ma dernière, à laquelle je me rapporte.

Sa Sté a créé deux Cardinaux Mgr Spinola Gouverneur de Rome, et Mgr Passeri son Auditeur.

J'ai l'honneur etc. etc.

Jean B. Puget.

p. s. Je supplie encore une fois V. Ex. de faire rendre incessament cette lettre à Mgr le Primat. Le courier par lequel je l'envoie est celui que Sa Sté depeche à son Nonce.

wej Rzplitej na najsprawiedliwszego swego Króla; co ostatnie daje mi powód do mniemania, że jeśli dotąd niepamiętała o zaliczeniu mi ostatniej gratyfikacyi, to po prośbie mej obecnie zaniesionej J. W. Panu, uskuteczni to niezwłocznie, w skutku łaski, jakiej od niej się spodziewam.

Obecnie nie niemam ważnego do doniesienia J. W. Panu, prócz tego, co już doniosłem w ostatnim mym liście, do niego więc odwołuję się.

Jego Świątobliwość mianowała dwóch Kardynałów, Mgra Spinola Gubernatora Rzymu, a Mgra Passeri swego Audytora.

Mam zaszczyt itd. itd.

Jan B. Puget.

p. s. Upraszam najmocniej J. W. Pana o najrychlejsze przesłanie tego listu Księciu Prymasowi. Kuryer przez którego przesyłam go, jest wyprawionym przez Jego Świątobliwość do Nuncyusza swojego.

List 146.

A Mgr Grabowski.

Rome, ce 31. 7bre 1733.

Mgr,

Je vous ai mille obligations des espérances que vous me donnez par celle que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire datée du 1. 7bre qu'il y avoit toute apparence que la dernière gratification que m'a fait la République se passerait en augmentation à mes gages.

Quant à ce pauvre Laquais que je me flatte de recommander à vos charitables soins, je conviens qu'effectivement il n'est pas séant que vous vous compromettiez avec Mr Stanowski, d'autant plus qu'il fait la cour à Mgr l'Evêque de Cujavie, auquel je me donnerai l'honneur d'en écrire en me rapportant à l'obligation qui vous reste en mains.

Pour Mr Scaramucci, à dire vrai, il a beau jeu à se faire valoir

Do J. W. Grabowskiego.

Rzym, 31. 7bra 1733. r.

J. W. Panie,

Nader wdzięczny mu jestem za nadzieję, jakie mi uczynić w liście, który miałem zaszczyt od niego odebrać z 1. 7bra. a donoszący mi że według wszelkiego podobieństwa, gratyfikacya uczyniona mi przez Rzeczpospolitą, wyjdzie w powiększeniu pensyi mojej.

Co do tego biednego Lokajego, którego polecam względom Pańskim, sam wyznaję, że niebyłoby właściwie abyś się narażał J. W. Stanowskiemu, tem więcej że on stara się o łaskę Biskupa Kujawskiego, do którego o tem napiszę, wspominając o ~~za~~ ma swoich przywiązania się jakie posiadam ~~placie jakie mam dla tamtego~~.

Co się tyczy P. Scaramucci, prawdę mówiąc, stara się chwali się że wielkie zasługi podziela zasmyte służyć X. X. Panu,

il ne veut pas qu'un autre partage
avec lui l'honneur de Vous servir et
lorsqu'en suite de vos ordres j'ai été lui
parler, il m'a fort bien expliqué que s'il
avoit été question d'aller pour Vous faire
obtenir quelque grace chez Son Em.ce le
Cardinal St. Clement, il y auroit été
de lui-même, et qu'il aurait pu ga-
gner sur elle autant que moi. Ce
n'est pas que je veuille porter prejudice
à personne, ni m'offrir sur les bri-
sées d'autrui, mais quand j'aurai
lieu de Vous servir dans des conjonc-
tions de cette espèce, soyez persuadé
que je Vous ai trop d'obligations pour
les bons offices que Vous m'avez
déjà rendus, que pour me voir utile
en quelque chose à m'agir à votre
egard plutôt par reconnaissance que
par interêt, c'est touchant quoi je
Vous prie en grace de me mettre
à l'epreuve.

J'ai pourtant eu bien de la con-
solation d'apprendre du dit Sr.

a gdy wskutku danego mi polece-
nia, mówiłem z nim, odpowiedział
że jeśli chodziło oto aby wyjednać
względy u Kardynała St Clement, mógł
by to sam uczynić, i tyle by wskórał
co ja sam. Niegdź abym chciał mó-
wić przeciw komu kolwiek, ani że
chcę kopać dołki pod kim; ale jeśli
będę miał sposobność służyć mu
w tego rodzaju poleceniach, bądź prze-
konany, że nadto wiele mu winien jestem
za wszystkie odebrane od niego przy-
sługi, abym mógł inaczej mu służyć
jak przez wdzięczność a nie dla
własnego interesu; i dla tego to, pro-
szę go tym listem o podanie mi spo-
sobności w tym względzie.

Item wszystkiem wielką miałem
pociechę dowiedzieć się przez tegoż
p. Scarramucci'ego, chociaż mi
sam tego nie wytłomaczył,

między

S.r Scaramucci tant qu'il ne l'eut communiqué jusqu'à présent, sachant d'ailleurs que j'y prenais grand part que le tout étoit dès quatre semaines expedié à votre plus grand avantage, tant pour la rétention du canonicat de Posnanie, que le reste. Il me montra même une lettre qu'il avoit reçue par le Courier du Nonce, envoyé au Pape pour l'avertir du rétablissement de S. M.té le Roi Stanislas au trône de Pologne, par laquelle on lui donnait avis de reçu de vos expéditions, et de plus elle étoit datée du même jour que la vôtre du 1.r 7bre ce qui me fait croire qu'on ne les vous avoit pas encore communiqué, ce dont je vous parfaitement felicite de tout mon coeur.

Je suis bien mortifié d'apprendre que la conduite de mon frère soit si peu regulière, je vous prie de vous munire de l'autorité même de ma mère pour lui en faire tout plus librement à la première occasion

widzę dobre olem jak wielki w tém kiore udział, że to wszystko od czterech tygodni wyprawione mu zostało, według starownie do ~~wielkiego~~ jego zysku, już to co do utrzymania się na Kanonij Poznańskiej, już to wszystkiem wszystkiego. Pokazał mi nawet list który był odebrał przez kuriera Nuncyuszowego, do Papieża posłanego, z doniesieniem o utrzymaniu się na tronie polskim Króla Stanisława, przez którego to kuriera donoszą mu o odebranych ekspedycyach, a co więcej że list ten datowany był tegoż samego dnia co ~~twój~~ października, to jest 1.o 7bra, co mnie przekonywa że nieodebrałeś ich jeszcze, czego mu nadzwyczaj winszuję.

Bardzo zmartwiony byłem dowiedziawszy się o złym niedobrém prowadzeniu się mego brata; wypraszam o przybranie macierzyńskiej władzy, aby samej przy pierwszej sposobności dać napomnienie, żeby

quelques réprimandes, qu'au lieu de se mêler des affaires d'autrui, il devait plutôt se mêler d'entretenir avec moi une bonne correspondance de lettres et me mander surtout dans un temps de conjonctions présentes, ce qui se passe de plus particulier en Pologne, pour m'aider à me faire prévaloir tant mieux dans mon petit ministère. –

Au sujet du retardement de mes lettres je vous avoue que je ne sais plus quoi dire ni penser, tout ce que je pourrai faire là dessus, ce sera de les envoyer dorénavant par la poste de Venise, pour voir si Vous aurez encore les mêmes plaintes à faire; qui ne me sont pourtant de Votre part jamais à charge, d'autant que je suis trop persuadé de Vos bonnes intentions pour moi, et trop chargé d'un autre côté de voir que Vous convenir qu'effectivement je n'ai pas tort de solliciter une augmentation à mes gages.

J'arrive seulement à l'article par

niał wdawać się w cudze sprawy, aby lepiej prowadził ze mną regularną korespondencyą, donosząc mi, szczególnie w teraźniejszych okolicznościach, co się ważniejszego dzieje w Polsce, aby ułatwić mi wiadomości potrzebne w mojem urzędowaniu.

We względzie opóźniania się moich listów, wyznaję że sam niewiem co mam powiedzieć i sądzić; odtąd postanawiam przesyłać je przez pocztę Wenecką, a obaczę czyli skarżyć się będziesz na mnie z tego względu, co bynajmniej przykro mi nie jest, przekonany będąc o dobrych jego dla mnie chęciach, i z drugiej strony rad niezawodnie że przyznajesz, że rzeczywiście nie moja wina żądając powiększenia mojej pensyi.

Przychodzę do miejsca, zkąd powinienem był zacząć: donoszę że zawiadomieni zostaliśmy przez

où j'aurais dû commencer cette précédente, en vous donnant avis que nous avons appris par un courier arrivé à Sa Sté de la part de Mgr le Nonce et un autre à Son Ex. Mgr Monti à Mgr l'Ambassadeur de France en cette cour, que Sa Mté le Roi Stanislas étoit retabli sur le trône de Pologne. Je vous avoue que je ne saurois vous exprimer la grande joie que j'ai ressentie de voir la Diète avoir jetté son choix sur un aussi grand et digne Prince, auquel je prends toute la part qu'on pouvoit jamais s'attendre de l'obligation dans laquelle je me trouve de conformer mes voeux à ceux de la République, de laquelle j'ai reçu jusqu'à present tant de faveurs.

Je fus d'abord en faire compliment à Son Ex. Mgr l'Ambassadeur de France, qui me reçut avec de froideur la premiere fois me faisant un crime de n'avoir

kuriera przybyłego do Jego Świątobliwości od Nuncyusza, i przez drugiego od Mgra Monti do Ambasadora Francuskiego przy tutejszym dworze, że J. K. Mość Stanisław wyniesiony został na tron Polski. Wyznaję, że nie potrafię wyrazić prawdziwej radości, jakiej doznałem, dowiedziawszy się że Sejm wybrał tak wielkiego i godnego Króla, a życzenia moje w tym względzie łączę z życzeniami Rzeczypospolitej, od której odebrałem i odbieram tyle dowodów łaski i przychylności.

Zaraz udałem się z tego powodu z powinszowaniem do Ambasadora Francuskiego, który przyjął mnie pierwszy raz dość zimno, wyrzucając mi, że nie przychodziłem od razu do niego poradzić się go, abyśmy wspólnie działać w tem wszystkiem co by mogło wpłynąć na korzyść

pas été le consulter de temps en temps pour agir de concert dans tout ce qui pouvait contribuer à l'avantage des espérances que Sa Mté avoit à la Couronne; mais lui ayant fait aussi goûter que la conduite que j'ai tenue jusqu'à présent n'étoit que confor- me à ce que pouvoit exiger de moi la République, que je crois avec l'aide du très Haut avoir satisfait de mes petits services, Mgr l'Am- bassadeur commença les autres fois à me recevoir avec quelques plus grandes marques de bonté.

C'est dans ces conjonctures que je vous supplie avec toutes les in- stances possibles de ne pas désister à mon égard vos bons offices à agir et employer tout votre crédit auprès des Mgrs les Ministres, afin que si la confirmation dans mon emploie ne m'est pas encore passée, vous daigniez réitérer tous les mouve- mens, que je ne doute pas que

nadziei, jakie J.M. Mość mieć mogła pozyskania korony; ale uspokoiłem go mówiąc, że dotychczasowe postępowa- nie moje było zawsze zgodne z wy- maganiami Rzeczypospolitej, którym wymaganiom, przy Boskiej pomocy, małe usługi moje zadość uczyniły. Potem przy wszystkich razy, Pan Am- basador Łaskawszym był na mnie.

W tych to okolicznościach, najmoc- niej upraszam ~~twej~~ Pańskiej Łaski, o nieodma- wianie ~~mi~~ swojego udania się za mną, używając całego swego wpływu u Panów Ministrów, że jeśli nie potwierdzony dotąd jeszcze zosta- łem na mojej posadzie, aby zechciał troskliwie za tem pochodzić, czego spodziewam się a co powiększy mo- je dla niego obowiązki i wieczną wdzięczność, z którymi nieprzesta-

que Vous n'ayez déjà fait pour cela, ce qui me donnera lieu de d'augmenter les infinies obligations que je Vous ai et l'éternelle reconnaissance que je ne discontinuerai de mon côté non plus, que d'être avec Mgr, le plus soumis respect

etc. etc.

Jean B. Puget.

p.s. Sa Sainteté a dernièrement nommé deux Cardinaux, Mgr Spinola Gouverneur de Rome et le deuxième auquel on ne s'attendait pas beaucoup, Mgr Passeri, son Auditeur.

nieprzestanę być dla niego, jak równie z uniżonym uszanowaniem,

itd. itd.

Jan B. Puget.

p.s. Jego Świątobliwość w tych dniach mianował dwóch Kardynałów, Mgra Spinola Gubernatora Rzymu, a drugiego, czego się nie spodziewano, Mgra Passeri, swego Audytora.
